הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"א

ספר סיפורי מעשיות

מאת רבינו הקדוש נחל נובע מקור חכמה
רבי נחמן מברסלב זי"ע

ספר הרמזים

ביאורים, רמזים ושיחות
על סיפורי המעשיות מכל ספרי ברסלב

ספר לוית חן

רמזים, שיחות ודברי התעוררות
משיעורי הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל

ברקע כתב ידו של מורנו הרב רבי **נתן מברסלב** זי"ע

סֵפֶר

סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת

מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ
רַבִּי נַחְמָן זצוק"ל מִבְּרֶסְלֶב
בַּעַל מְחַבֵּר סִפְרֵי לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן

פּוּק חֲזִי גְּבוּרְתָּא דְּמָרָךְ. דְּאִנְהִיר לָן אוֹרַיְתָא מִן שְׁמַיָּא לְחֵיּוֹתֵנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה לָעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרֹךְ. וּבְעַבְדוּתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹקֵינוּ וַיֵּט עָלֵינוּ חֶסֶד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וַיִּשְׁלַח לָנוּ מוֹשִׁיעִים וְרַבָּנִים צַדִּיקֵי יְסוֹד עוֹלָם לְהוֹרוֹת לָנוּ הַדֶּרֶךְ. הָרִאשׁוֹנוֹת הִנֵּה בָּאוּ וַעֲדַיִן לֹא כָּלוּ רַחֲמָיו בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. וּצְדָקָה עָשָׂה עִמָּנוּ לִשְׁאֹב מַיִם מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. דְּבָרִים עַתִּיקִים דְּבָרִים שֶׁהֵם כִּבְשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם תַּחַת לְבוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים. רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט דַּרְכּוֹ נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה. יֶרֶשָׁה הִיא לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ קְדוֹשֵׁי עֶלְיוֹן מְחַצְּדֵי חַקְלָא אֲשֶׁר נָשְׂאוּ יָדָם וּלְבָם לֵאלֹקִים. לְהַלְבִּישׁ וּלְהַסְתִּיר גְּנָזָא דְּמַלְכָּא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת כְּפִי הַדּוֹר וּכְפִי הַזְּמַן יוֹדְעֵי בִינָה לְעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל. עַד יָקוּם וְיוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיָשׁוּב לִבְנוֹת חָרְבוֹת אֲרִיאֵל. כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:

הובא לדפוס על ידי
מכון **אב"ן שתיה** ביתר עלית
מהדורה שניה
עם הוספות ותיקונים
אדר ה'תשס"ט

ספרי רבי
נחמן
מברסלב
ותלמידיו

יו"ר:	הרב עודד ניצני
עורך ראשי:	הרב עופר שלמה גיסין
עורך אחראי:	הרב דוד הרפז
ניהול פרוייקט:	הרב יונתן להב

השתתפו בעריכת כרך זה:

הכרעת נוסחאות:	הרב אליעזר חשין
ניקוד ופיסוק:	הרב אשר ירבלום
ביקורת:	הרב אליעזר בורשטיין
עריכת ספר לוית חן:	הרב בצלאל פרידמן
הגהה וביקורת:	הרב אברהם גלינסקי
הגהות:	הרב יהושע גוטליב הרב ישראל קוסמן הרב דניאל עטיה הרב איתי לוויצקי הרב אברהם שמעון בורשטיין
סדר ועימוד:	פנחס טייבער
כריכה ושערים:	חיים מושקין, ר. פלד
ייעוץ לשוני:	הרב אהרן פנחס גרונדמן

מהדורה שניה זו, עם הוספות ותיקונים
הודפסה בסיוע קרן **"שי למורא"**
לעילוי נשמת ידידנו הבלתי נשכח
שי שמע ז"ל בן **עובדיה ושושנה**
נלב"ע י"ח אייר ל"ג בעומר ה'תשס"ח
בעלותו לציון הרשב"י
ת.נ.צ.ב.ה.

כרך זה הונצח לזכרה של **שרה** בת **בנימין ורחל**

אב"ן שתיה

מכון אב"ן שתיה
לעילוי נשמת **אברהם נחמן ניצני** הי"ד
נעקדה"ש - כ"ח כסלו תשס"ב
*
ת"ד 30074 ביתר עילית טלפון: 10000-5-1599
האתר: evenshtia.com

© כל הזכויות שמורות לעמותת אבן שתיה ע"ר - 580379600
אין להעתיק, לשכפל, להפיץ או לעשות שום שימוש אחר בספר זה ללא אישור מפורש בכתב מהמוציא לאור.

דברים אחדים

בחסדי השם יתברך, הננו זוכים להגיש לפני הציבור הרחב את המהדורה השניה והמתוקנת של ספר **סיפורי מעשיות** מתוך המהדורה החדשה של ספרי רבינו הקדוש - רבי נחמן מברסלב ותלמידיו בהוצאת **מכון אב"ן שתיה.**

אלה ההוספות וההידורים שנוספו בספר שלפניכם:

הגהה
הספר הוגה מחדש על פי דפוס ראשון משנת תקע"ו. כמו כן תוקנו בו כמאה טעויות ושיבושים על פי דפוס שני ודפוסים מאוחרים יותר. התוספות שלא היו בהוצאה הראשונה הוגהו מחדש על פי ההוצאה השניה של רבי נחמן מטולטשין משנת תר"י.

ניקוד ופיסוק
הניקוד והפיסוק עברו הגהה מדוקדקת מתוך עיון בתוכן הסיפורים כדי שלא תשתנה על ידי הפיסוק והניקוד משמעות דברי רבינו ז"ל.

ספר הרמזים
לספר נוסף מדור ובו ליקוט נרחב של פירושים וביאורים על המעשיות שנכתבו על ידי גדולי וחשובי אנ"ש מזמן רבינו ז"ל ועד דורינו. מדור זה כולל גם את השיחות הנוגעות למעשיות מספרי רבינו ותלמידיו. החומר סודר מחדש עם ציון מראי מקום מדויקים לתועלת המעיינים. במהדורה שניה זו נוסף תוספת מרובה לשמחת לב מבקשי ה'.

לוית חן
לראשונה נדפסות בספר זה השיחות שנדברו בין אנ"ש על המעשיות, שיחות שנמסרו ביום שבת קודש במשך ארבעים שנה בבית המדרש דחסידי ברסלב בירושלים, על ידי זקן חסידי ברסלב בדור הקודם הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, ונרשמו על ידי כמה מן השומעים, ובעיקר על ידי הרה"ח רבי מאיר קרליבך שליט"א.

הננו מודים לגדולי ומשפיעי אנ"ש שחיזקו את ידינו בהסכמותיהם הנלהבות להוצאת המהדורה החדשה של הספרים:

הרה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א
הרה"ח רבי שמואל משה קרמר שליט"א
הרה"ח רבי יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א
הרה"ח רבי שמעון טייכנר שליט"א

ברכת ישר כח להוצאת "תורת הנצח" ומנהלה הרב נתן בורשטיין שאפשרו לנו להשתמש בעבודתינו בסדרי הדפוס של ספרי ברסלב פרי עמלם.

כולם יבורכו מפי עליון. ויהי רצון שזכות רבינו הקדוש ז"ל ותלמידיו תעמוד להם ולזרעם עד עולם, אמן.

אודות רבי נחמן מברסלב

מאת מכון אב"ן שתיה

לידתו וראשית הנהגתו

רבינו הקדוש, מורנו הרב רבי נחמן מברסלב זי"ע (מוהר"ן) נולד בעיר מז'יבוז' (אוקראינה), ביום שבת, ראש חודש ניסן, בשנת תקל"ב (1772). אביו היה רבי שמחה, בנו של רבי נחמן מהורודנקא, מתלמידיו החשובים של רבי ישראל בעל שם טוב (הבעש"ט), מייסד תנועת החסידות. אימו, פייגא, היתה בתה של אדל, בתו של הבעש"ט.

כנהוג בין היהודים במזרח אירופה באותן שנים, נשא רבינו את אשתו סאשיא (בת ר' אפרים מהוסאטין) בגיל שלוש עשרה, ביום בר המצוה שלו, בשנת תקמ"ה. ראשון תלמידיו, רבי שמעון, שהיה מבוגר ממנו, התקרב אליו ביום חתונתו. תיאור מהלך ילדותו ונעוריו והתעלותו בעבודת השם עד שזכה למדרגותיו הנעלות מובא בספרים 'שבחי הר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'חיי מוהר"ן'. לאחר שהתגורר כמה שנים בהוסאטין עבר רבינו לעיר מדווידיבקה, שם התקרבו אליו חסידים ותלמידים והוא היה לרבם ומורם.

נסיעתו לארץ ישראל

בח"י אייר (ל"ג בעומר) תקנ"ח (1798) יצא רבינו לנסיעתו לארץ ישראל, והגיע אליה בערב ראש השנה תקנ"ט לעיר חיפה, ושם התפלל בראש השנה. לאחר מכן ביקר בטבריה וצפת ובמירון, ומעכו הפליג בחזרה לביתו. בנסיעתו זו שהה במשך יותר משנה, עד לחזרתו מארץ ישראל אחרי חג השבועות תקנ"ט. רבינו סיפר גדולות ונצורות על מעלת ארץ ישראל ועל מה שהשיג שם. וכך כותב תלמידו רבי נתן: "ועוצם ההשגה שזכה בארץ ישראל, אילו כל הימים דיו וכו' אין מספיק לבאר, אשר לא נשמע ולא נראה מי שיזכה ע"י כניסה לארץ ישראל להשגה מופלגת עצומה ועליונה כזו, עד שעלה למדרגה עליונה גבוה מאד. וחלילה לנו לדבר מזה, שלא לפגום ולמעט בכבודו, חס ושלום, כי אין לנו כלים ודיבורים לכנות בהם עוצם השגתו ומעלתו, כי רבינו ז"ל היה חידוש מופלג מאד, אשר לא היה חידוש כזה אפילו בדורות הקודמים" (חיי מוהר"ן ק"מ).

המחלוקת שהיתה עליו

בשנת תק"ס (1800) עבר לעיר זלאטיפולי. לקראת סיום ישיבתו שם, התעוררה עליו מחלוקת גדולה מצד הסבא משפאלי, אמנם רוב גדולי הדור מתלמידי המגיד ממזריטש (תלמיד הבעש"ט וממשיך דרכו) כמו הרבי מברדיטשוב ובעל התניא ורבים אחרים החזיקו ידם עם רבינו.

ישיבתו בברסלב

באלול שנת תקס"ב (1802) עבר רבינו לעיר ברסלב (הנקראת בפי הגויים בראצלב). בכניסתו לגור שם אמר "היום נטענו שם 'ברסלבר חסידים', ושם זה לא ישתקע לעולם, כי לעולם יהיו אנשי שלומנו נקראים על שם עיר ברסלב" (חיי מוהר"ן קט"ו). את שינוי השם ל'ברסלב' הסביר על פי דברי הנביא: "[ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם] והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל ל"ו כ"ו), ודרשו חז"ל: "אל תקרי 'לב בשר' אלא 'לב בסר', שיהיה לב כל אחד בוסר בחלקו של חברו [כלומר אינו מקנא בשל חברו]" (ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שנ"א, ופירוש זית רענן שם), 'לב בסר' אותיות 'ברסלב' (חיי מוהר"ן של"ט).

התקרבות תלמידו רבי נתן

סמוך לכניסתו לברסלב התקרבו לרבינו תלמידו המובהק מורנו הרב רבי נתן (מוהרנ"ת), וחברו רבי נפתלי. שניהם היו לתלמידיו הגדולים המובהקים, ועליהם אמר שהם היחידים מתלמידיו שניתן לומר עליהם שיודעים ומבינים קצת את ענינו ודרכיו.

רבי נתן נולד בט"ו בשבט תק"מ (1780), לאביו ר' נפתלי הירץ מהעיר נמירוב, והיה חתנו של אחד מגדולי הרבנים בדורו, רבי דוד צבי אוירבאך. בהיותו בן עשרים בערך התקרב לתורת החסידות, והיה מקורב לכמה אדמורי"ם, ובעיקר היה לתלמיד חביב לרבי לוי יצחק מבארדיטשוב. לאחר שחברו רבי ליפא התקרב לרבינו, נסע רבי נתן לברסלב יחד עם חברו רבי נפתלי, ומאז דבקה נפשו ברבינו. עוד לפני שהגיע רבי נתן לברסלב, אמר רבינו לתלמידיו: שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ודיבר גדולות על מעלת נשמתו (חיי מוהר"ן שס"ד, אבני"ה ברזל ה'). לאחר שנתקרב רבי נתן והתחיל לכתוב את תורותיו וספריו של רבינו אמר עליו: "ברוך השם, שהזמין לי רק בשנים אחד, שאפילו דיבור אחד מדיבורי לא יהיה נאבד עוד" (חיי מוהר"ן שס"ה), ו"אם לא היה הוא, לא היה לכם אפילו עלה [דף] אחד מהספר [ליקוטי מוהר"ן]" (חיי מוהר"ן ש"ע). תלמידי רבינו הבינו ממנו שהוא סומך את רבי נתן כתלמידו המובהק, ועל פיו תהיה השארת והמשכת ענינו בעולם (פרפראות לחכמה ו' ט"ו).

מחלתו ויסוריו

לאחר שנפטרה אשתו הראשונה בקיץ תקס"ז, חלה רבינו בחולי השחפת. "ותיכף שעשה ההוסט [השיעול] הראשון, אמר תיכף שיסתלק [שייפטר מן העולם], והתחיל מיד לדבר מהסתלקותו וכו' ודיבר הרבה מהחולאת שלו שהוא מסוכן מאד, וציוה להתפלל עליו" (ימי מוהרנ"ת כ"ו).

לרבינו נולדו שני בנים ושש בנות. אשתו הראשונה, שני בניו ושתיים מבנותיו נפטרו בצעירותם עוד בחייו. כמו כן הטלטל בנסיעות רבות לצורך רפואתו ולעוד מטרות נשגבות שלא גילה אותן. על יסוריו, מחלתו וטלטוליו, והמחלוקת הגדולה שהיתה עליו, כתב רבינו ז"ל במכתב משנת תקס"ז: "כה דברי אהובכם הכותב בדמע, מגודל השמחה אשר בלבבי, שהקדוש ברוך הוא נתן לי כוח ברזל לשאת עול היסורים וטלטולים כאלו" (חיי מוהר"ן קס"ו).

הדפסת ספרו 'ליקוטי מוהר"ן'

בשנת תקס"ח (1808) ציוה רבינו להדפיס את התורות שאמר עד אז בספר 'ליקוטי מוהר"ן', ושלח לקבל הסכמות עליו מכמה מגדולי הדור וביניהם החוזה מלובלין והמגיד מקאזניץ. הוא הפליג בשבחו של ספרו מאד ואמר שיציאתו בעולם היא אתחלתא דגאולה (חיי מוהר"ן שמ"ו). כשאמר לרבי נתן תורות ומאמרים מאז והלאה אמר לו: "זה יהיה לך על הספר השני" (ימי מוהרנ"ת כ"ט), ואכן חלק שני ('תניינא', בארמית) מהספר נדפס ע"י רבי נתן בשנת תקע"א לאחר הסתלקות רבינו ז"ל. בספריו חוזרת ההמלצה והעצה לקבוע שיעורים יומיים בספרו בבקיאות ועיון, והדרכה לדרך מיוחדת של 'הליכה עם התורות' המשלבת עיון עמוק בעבודת השם למעשה (חיי מוהר"ן שמ"ו, שמ"ט, שפ"ח, שפ"ט).

גילוי ה'תיקון הכללי'

בשנת תק"ע גילה רבינו לתלמידיו את ענין ה'תיקון הכללי', והוא אמירת עשרה מזמורי תהלים (ט"ז ל"ב מ"א מ"ב נ"ט ע"ז צ' ק"ה קל"ז ק"נ) למי שקרה לו מקרה לילה, ח"ו. הוא גילה שאמירת המזמורים היא תיקון לפגם זה, שהוא פגם הברית, שורש כל הפגמים שבנפש וזהו התיקון הכללי לכל העברות. כמו כן ייחד את תלמידיו [רבי נפתלי ורבי אהרן] לעדות "ואמר: שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים, אפילו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד, חס ושלום, אזי אתאמץ ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו. ואני חזק מאד בכל הדברים שלי, אך בזה אני חזק ביותר, שאלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים מועילים מאד מאד" (שיחות הר"ן קמ"א, חיי מוהר"ן רכ"ה, ליקוטי מוהר"ן ר"ה, תניינא צ"ב). את ענין 'תיקון הכללי' ציוה על תלמידיו לגלות ולפרסם בעולם, לתועלת כלל נשמות ישראל.

המעבר לעיר אומן

קודם חג הפסח בשנת תק"ע (1810) אמר רבינו לחפש לו דירה בעיר אומן. בליל שבת קודש, ראש חודש אייר תק"ע היתה שריפה גדולה בעיר ברסלב, וביתו של רבינו נשרף בין שאר בתי העיר. למחרת בבוקר באו והודיעו לו שהדירה בעיר אומן מוכנה, ומיד יצא רבינו לדרכו, התעכב בדרך אצל חסידיו בכמה עיירות, ונכנס לגור באומן ביום רביעי ה' אייר תק"ע. לרבינו היתה "כוונה גדולה ונוראה מאד בזה שבא לאומן" (חיי מוהר"ן קצ"ב). הוא גילה שבא לגור ולהיפטר באומן כדי להקבר בבית החיים הישן שם, אשר בו טמונים אלפי יהודים שמתו על קידוש השם בגזירות שנת ת"ח. רבינו אמר: "לא אלפים נשמות כאן, כי אם רבבות, רבבות, רבבות וכו' מצפים על תיקונים שלי" (חיי מוהר"ן קצ"א).

הדרכתו ועצותיו

כידוע ומפורסם בעולם, יש בספרי רבינו ז"ל עידוד וחיזוק גדול לכל אדם, ועצות רבות ונפלאות בכל עניני החיים ועבודת השם, מלבד אזהרתו על דקדוק שמירת ההלכה, ועסק התורה התפילה והמצוות באמונה ובשמחה. אמנם על שתי הנהגות אמר שהם חיוב ותיקון סגולי לכל נשמה מישראל לדורות: לימוד הלכה בספר שולחן ערוך בכל יום, ושעה של תפילה אישית בכל יום שבה יפרש האדם את שיחתו לפני בוראו (שיחות הר"ן קפ"ה). עצה זו

נקראת 'התבודדות', ועליה אמר רבינו ז"ל שהיא "מעלה עליונה וגדולה מן הכל" (ליקוטי מוהר"ן תניינא כ"ה).

כמו כן הזהיר רבינו ז"ל את תלמידיו בחייו להתקבץ אליו בראש השנה ולהתפלל עימו ביחד, ואמר שהוא עושה בזה תיקונים גדולים שאף הוא אינו יכול לעשות בשום זמן אחר. תלמידי רבינו ז"ל הבינו ממנו שרצונו חזק מאד שימשיכו לקיים את הקיבוץ הזה גם לאחר הסתלקותו: עליה לציונו הקדוש בערב ראש השנה ואמירת 'תיקון הכללי', ותפילה ביחד בימי ראש השנה בבית כנסת בעיר אומן (חיי מוהר"ן ת"ג, ת"ו, פרפראות לחכמה על ליקוטי מוהר"ן תנינא ה' בסופו). שלוש עצות אלו (לימוד שולחן ערוך, התבודדות, הקיבוץ בראש השנה) הן שלוש ההנהגות העיקריות שעליהן בנוי ענין חסידות ברסלב לדורות (ביאור הליקוטים ס"א אות ס"א, נתיב צדיק מכתב מ"א).

הסתלקותו מן העולם

ביום שלישי, י"ח תשרי תקע"א (1810), היום הרביעי של חג הסוכות, נסתלק רבינו ז"ל ונטמן בבית החיים הישן באומן. רבי נתן כתב תיאור ארוך ומרגש על הסתלקות רבינו ז"ל, ומסיים שם: "כי שם המקום המוכן לו מששת ימי בראשית, לעסוק שם בתיקון העולם לדורות, לכל מי שיבוא אליו לשם, ויאמר העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים הידועים אצלנו, כאשר הבטיח בחיים חיותו, אשרי הזוכה לזה" (ימי מוהרנ"ת ס"ו).

"האש שלי תוקד עד ביאת המשיח"

לאחר הסתלקות רבינו נבנתה חסידות ברסלב ע"י רבי נתן. הוא לא הפך לאדמו"ר במקום רבינו, כי שמע ממנו שרצונו שהמשכת שיטתו תהיה "להשאיר תלמידים שיעשו תלמידים", וחזה ואמר שכך יהיה עד ביאת המשיח (חיי מוהר"ן מ"ו, שע"ג).

הוא סידר והדפיס את ספרי רבינו ז"ל ('ליקוטי מוהר"ן', 'סיפורי מעשיות' ו'ספר המידות'), כתב את שיחותיו ותולדותיו של רבינו (בספרים 'חיי מוהר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'שבחי הר"ן'), וכתב ספרים המלקטים את עצות רבינו למעשה ('קיצור ליקוטי מוהר"ן', 'ליקוטי עצות').

רבי נתן בנה את בית המדרש באומן, והמשיך את הקיבוץ הקדוש בראש השנה, כפי שלמדו מרבינו ז"ל שרצונו שימשיכו בו גם לאחר הסתלקותו. כמו כן היה נוסע בין העיירות והכפרים באוקראינה ולימד את תורת רבינו, וקירב יהודים רבים לחסידות ברסלב. בשנת תקפ"ב (1822) נסע רבי נתן לארץ ישראל, וסיפור נסיעתו מופיע בספר תולדותיו שכתב.

מלבד ספרי רבינו, כתב רבי נתן את ספריו הנפלאים 'ליקוטי תפילות', ו'ליקוטי הלכות' (שמונה כרכים על סדר השולחן ערוך, ובהם ביאור והרחבה על פנימיות הלכות התורה על פי ספרי הקבלה וספרי רבינו ז"ל). רבי נתן כתב גם את תולדות חייו ('ימי מוהרנ"ת'), את ספר 'שמות הצדיקים', ומכתבים רבים לבנו ותלמידיו שנדפסו בספר 'עלים לתרופה'.

במשך שלש שנים (תקצ"ה-תקצ"ח) סבל רבי נתן ממחלוקת קשה וגדולה עליו ועל כלל חסידי ברסלב. ממכתביו וספריו שכתב באותה תקופה ניכרת התחזקותו המופלאה גם בזמנים קשים ביותר, ואמונתו בשיחתו של רבינו ז"ל שהבטיח שענינו ייגמר כרצונו (חיי מוהר"ן רכ"ט),

ושאמר: "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח" [באידיש: "מיין פייעריל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען"] (חיי מוהר"ן מ"ו, רכ"ט, ש"ו. בספר שיחות וסיפורים אות ג' כתב שמשמעות המילה באידיש שאמר רבינו היא גם שלעיתים עלול להיות שיישאר מן האש רק ניצוצות קטנים. ראה עוד בספר שיח שרפי קודש ה' תנ"ב).

בערב שבת קודש, י' בטבת תר"ה (1845) נסתלק רבי נתן מן העולם, מוקף בבניו ותלמידיו. לפני פטירתו חיזק את תלמידיו בצוואתו שיתאמצו "בממון, ברצון ובטרחה" להדפיס את ספרי רבינו ולהפיצם בעולם, ואמר: "אפילו דף אחד מספרי רבינו ז"ל יהיה תיקון על הכל" (סוף ספר עלים לתרופה).

בזמננו התפרסמו ונפוצו ספרי רבינו ז"ל בכל העולם בשפות רבות, ועשרות אלפי יהודים נוסעים מידי שנה לציונו הקדוש באומן. על כך כתב תלמידו של רבי נתן, רבי נחמן מטשעהרין בשנת תרל"ו (1876) בספרו 'פרפאות לחכמה':

"ידוע שכל עסקו של רבינו ז"ל גם בחיים חיותו, היה העיקר להכניס מידת האמונה הקדושה בישראל, לגדלה ולהשלימה וכו' וביותר עוסק בזה גם עכשיו אחרי הסתלקותו ז"ל וכו' ומזה מובן ממילא כי אדרבא דייקא עכשיו שאין אנו זוכין לראות את מורנו בעיני אדם ממש, וכן לשמוע מוסר מפיו הקדוש ולטעום מתיקות אמרי נועם שלו בפועל ממש בשעת הקיבוץ כמו שהיה בחיים חיותו ז"ל, ואף על פי כן מתקבצין אליו ונשענין על זכותו הקדושה, וכל אחד צועק מעומק לבבו בתמימות ובפשיטות גדול לזכות לשוב אל ה' ולהתקרב אליו יתברך באמת"
(פרפראות לחכמה, ה' תניינא)

"ומי שמסתכל על זה בעין האמת ומתבונן בגודל כח וזכות הצדיק שזכה וזיכה את הרבים בחייו כל כך, עד שגם עכשיו זה שנים רבות אחר פטירתו ז"ל עומד ומשמש במרום ומזכה את הרבים כל כך בספריו הקדושים ובקברו הקדוש, וזה מה שנראה גם לעיני בשר הגשמיים, מלבד מה שעוסק ברוחניות בתיקון נפשות ישראל, להחזירם בתשובה ולקרבם להשם יתברך.

וביותר נראה זכות ההתפארות הזאת בראש השנה בזמן הקיבוץ הגדול ומי שיש לו עינים לראות הוא מתפלא מאד בכל שנה ושנה בעת וזמן הקיבוץ כי מי פועל ועוסק זאת לקבץ בכל שנה ושנה קיבוץ גדול כזה ה' עליהם יחיו וכו' וגם בעזרת השם בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה על ידי זה ברוחניות. וכמעט שהחיות וההתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה הוא על ידי החיות דקדושה וההארה הגדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ וכשנתתקן ברוחניות ממילא מסתמא נתתקן גם בגשמיות גם כן כמבואר במקום אחר וכו'"
(פרפראות לחכמה, מ' תניינא)

סיפורי מעשיות - הקדמת המו"ל

בקיץ של שנת תקס"ו (1806) שהה רבי נחמן מברסלב בנסיעה לכמה עיירות בסביבות ברסלב, וכשחזר מנסיעה זו סיפר את המעשה מאבדת בת מלך, הסיפור הראשון בספר 'סיפורי מעשיות'. זמן קצר אחר כך, בראש השנה תקס"ז אמר רבי נחמן את התורה "פתח רבי שמעון", בסימן ס' בספר 'ליקוטי מוהר"ן', אשר בה הוא מבאר שהתעוררות השינה של אנשים שנפלו מהשבעים פנים של תורה (כלומר עבודת השם שאין בה את חיות השכל והחכמה) נעשית ע"י שמספרים להם סיפורי מעשיות משנים קדמוניות, שבהם מרומזים ומולבשים שרשי סודות התורה והבריאה.

במשך ארבע השנים שאחר כך, עד לשנת תק"ע, סיפר רבי נחמן בהזדמנויות שונות סיפורים נוספים. בדרך כלל היה שומע סיפורים ושיחות מאנשיו בענינים שונים ואז היה מתחיל לפתע לספר סיפור. רבי נתן כותב שחלק מהסיפורים היו מבוססים על סיפורים ידועים שמספרים בעולם, אבל רובם היו חדשים לגמרי. רבי נחמן הפליג מאד במעלת שלושה עשר הסיפורים שסיפר, ואמר שיש להם סגולות רוחניות עליונות לנשמה בעצם שמיעתם וגם סגולות גשמיות (כמו פקידת עקרות). בין גדולי חסידי ברסלב בדורות האחרונים מקובל שעצם אמירת הסיפורים ע"י רבי נחמן ותוכנם נעשה כחלק מענין גדול ונשגב של תיקון נשמות ישראל וגילוי אורו של משיח לקראת הגאולה השלמה.

רבי נחמן סיפר את הסיפורים באידיש, שפת הדיבור הרגילה שלו בזמנו. רבי נתן כתב את הסיפורים בלשונו המקורית של רבי נחמן, והוסיף לו תרגום מילולי מדויק בלשון הקודש. עקב כך הסגנון בלשון הקודש הוא בעל אופי של שפת דיבור פשוטה כסגנון האידיש ואינו סגנון ספרותי רבני. רבי נתן כתב על כך התנצלות והסבר בהקדמתו, ותלמידו רבי נחמן מטולטשין כתב הסבר נוסף לענין.

רבי נחמן גילה לרבי נתן את רצונו שהספר יודפס באופן כזה שהנוסח באידיש יופיע בתחתית הדף, ומעליו התרגום בלשון הקודש. באותה תקופה היו נדפסים בצורה כזו ספרי חול וסיפורים עממים (שהיו מכונים "ביכלך", 'ספרונים' באידיש). היו צדיקים שהתנגדו להדפסת הספר בצורה כזו, מחשש שזה יפגע בכבודו של רבי נחמן והמון העם לא יבינו שיש כאן גילוי עליון של סודות התורה, אלא ספר סיפורים פשוט. רבי נתן התלבט רבות, ובסופו של דבר החליט להדפיס את הספר באופן כזה, והוסיף הקדמה באידיש עממית שבה הוא מבאר את הענין. (בימינו הדפיסו כמה מהדורות של הספר בהשמטת הנוסח באידיש, וכך הדפסנו אותו גם אנחנו).

למרות שבספרי חז"ל בנגלה ובנסתר יש סיפורים ומשלים בעלי אופי דומה, הרי בזמנו של רבי נחמן לא היה מקובל שרבנים וצדיקים יחברו ספר של סיפורים שהנמשל והסודות שבהם אינם מפורטים. רבי נתן האריך בהקדמתו לבאר את נחיצות הענין ומעלתו, ולפרש חלק מן הסיפורים, עקב חששו מההתנגדות והמחלוקת שתעורר הופעת הספר.

רבי נתן הדפיס את הספר לראשונה בשנת תקע"ו (1816). בסוף הספר הוסיף כתבים ושיחות רבים שהצטברו אצלו במשך חמש השנים שעברו מפטירת רבי נחמן, ומאז שנדפס ספר ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון שמונה שנים קודם לכן. בתוספות נכללו כל ספר 'שבחי הר"ן', ספר 'שיחות הר"ן', והשלמות ותיקונים לספר 'ליקוטי מוהר"ן'. לכן נמצאת לעתים בספריו הפניה ל'שיחות שאחר סיפורי המעשיות'. בשנת תר"י (1850), כשכבר נדפסו הספרים האחרים באופן נפרד, הדפיס תלמידו רבי נחמן מטולטשין את הספר במהדורה מסודרת, ועל פי מהדורתו נדפסות המהדורות שבזמננו. מהדורה זו של הספר תוקנה והוגהה על פי שתי מהדורות אלה.

הפירוש האמיתי של הסיפורים אינו ידוע ולא נתגלה ע"י רבי נחמן. הוא אמר שניתן לספר אותם ללא כל פירוש והם יפעלו את פעולתם על נשמות הקוראים והשומעים. מידי פעם היה מוסר בסיום הסיפור כמה פסוקים וציטוטים מספרי חז"ל ומספרי קבלה כדי להראות שיש בסיפורים תוכן עמוק ונשגב. אמנם רבי נתן מוסר שרבי נחמן עודד את חסידיו לחפש אחר ביאורים ורמזים מדעתם שיעוררו אותם לעבודת השם, ואמר שמי שבקי בספרי פנימיות התורה יוכל למצוא רמזים ופירושים רבים.

רבי נתן האריך בספריו בדרושים עמוקים המבוססים על סיפורי המעשיות. אחריו כתב תלמידו רבי נחמן מטשעהרין את הספר 'רמזי המעשיות', ובן תלמידו רבי אברהם ב"ר נחמן מטולטשין כתב את ספרו העמוק 'חכמה ותבונה' על סיפורי המעשיות. בשנים האחרונות נדפסו כמה ספרים של רעיונות והגות על הסיפורים, מאת מחברים פרטיים חסידי ברסלב וכאלה אינם שייכים לחסידות ברסלב.

אבל מלבד הספרים המועטים שנדפסו, נצבר במשך מאתיים השנה האחרונות אוצר גדול של שיחות ורעיונות בעל פה על הסיפורים בקרב חסידי ברסלב. הרעיונות והשיחות לא נשמרו ופורסמו מעולם מפני שהלימוד בצוותא בספר נהוג בבתי הכנסת של החסידים לאחר תפילת שחרית ביום שבת קודש, שבו אסור לכתוב או להקליט.

במהדורתנו זו מופיע לראשונה אוצר גדול של שיחות ורעיונות שנאמרו ע"י ראש חבורת חסידי ברסלב בזמננו, רבי לוי יצחק בנדר, שבמשך ארבעים שנותיו האחרונות היה מלמד בירושלים סיפורי מעשיות מידי שבת לאחר תפילת שחרית, ומוסר בשיחותיו את השיחות ששמע באומן במשך עשרות שנים.
הפירוש נלקט מרשימות שכתבו כמה מן השומעים מזכרונם לאחר השבתות, והוא מייצג את אופי סגנון לימוד ספר סיפורי מעשיות בין החסידים, שעיקרו רעיונות של התעוררות והתחזקות בעבודת השם ומוסר אישי וכללי. כמו כן הוספנו ליקוט מקיף של שיחות מכל ספרי ברסלב על סיפורי המעשיות.

ספר סיפורי מעשיות הוא ספרו המפורסם ביותר של רבי נחמן, ומעורר כבר שנים רבות ענין עצום בעולם. צדיקים ורבנים גדולים שעמדו על עומק הסודות המתגלים בו דיברו בשבחו, ויהודים רבים נמשכים אל קסמו המיוחד, גם אם אינם יודעים ומבינים את הרמזים לדברים הכתובים בו.

גם סופרים ואנשי רוח שאינם שומרי מצוות כלל עוסקים בו במאה השנים האחרונות, ומהללים את התוכן המיוחד שיש בו תועלת מחשבתית ורוחנית לכל אדם בן זמננו. הספר יצא לאור כמעט בכל הוצאת ספרים שיש בארץ ישראל במהדורות ועיבודים שונים, ותורגם לשפות רבות בכל העולם.

אלפי אנשים מצאו את דרכם ליהדות ושמירת מצוות ע"י כך שנחשפו לספר בהוצאותיו השונות, ובשלושים השנה האחרונות מתרבים מאד שיעורים וחוגים של אנשים מכל חלקי העם שלומדים והוגים בספר. לתופעה זו, כמו לספר עצמו ולתוכנו, אין אח ורע בספרות הקודש של עם ישראל. השפעתה ועוצמתה של תורת רבי נחמן מברסלב ותפקידה בתנועת התשובה בכל העולם מתבטאת במיוחד בספר סיפורי המעשיות. אנחנו מקוים שמהדורה מדויקת ומושלמת זו של הספר תתרום את תרומתה וחלקה בתהליך מבורך וחשוב זה.

תוכן הענינים

מעשה א' – מאבדת בת מלך

סיפורי מעשיות 19

ספר הרמזים 231

ספר לוית חן 593

מעשה ב' – ממלך וקיסר

סיפורי מעשיות 27

ספר הרמזים 255

ספר לוית חן 607

מעשה ג' – מחיגר

סיפורי מעשיות 39

ספר הרמזים 259

ספר לוית חן 625

מעשה ד' – ממלך שגזר שמד

סיפורי מעשיות 51

ספר הרמזים 267

ספר לוית חן 647

מעשה ה' – מבן מלך שהיה מאבנים טובות

סיפורי מעשיות 57

ספר הרמזים 275

ספר לוית חן 649

מעשה ו' – ממלך עניו

סיפורי מעשיות 63

ספר הרמזים 279

ספר לוית חן 651

מעשה ז' – מזבוב ועכביש

סיפורי מעשיות 69

ספר הרמזים 285

ספר לוית חן 655

מעשה ח' – מרב ובן יחיד

סיפורי מעשיות 75

ספר הרמזים 297

ספר לוית חן 659

מעשה ט' – מחכם ותם

סיפורי מעשיות 81

ספר הרמזים 303

ספר לוית חן 663

מעשה י׳ – מבערגיר ועני

סיפורי מעשיות 99

ספר הרמזים 323

ספר לוית חן 677

מעשה י״א – מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו

סיפורי מעשיות 119

ספר הרמזים 335

ספר לוית חן 697

מעשה י״ב – מבעל תפילה

סיפורי מעשיות 137

ספר הרמזים 385

ספר לוית חן 719

מעשה י״ג – מהשבעה בעטליר׳ס

סיפורי מעשיות 171

ספר הרמזים 437

ספר לוית חן 743

סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת

תוכן הענינים

הקדמה ..... א

הקדמה שניה ..... ה

מעשה א' – מאבדת בת מלך ..... יט

מעשה ב' – ממלך וקיסר ..... כז

מעשה ג' – מחיגר ..... לט

מעשה ד' – ממלך שגזר שמד ..... נא

מעשה ה' – מבן מלך שהיה מאבנים טובות ..... נז

מעשה ו' – ממלך עניו ..... סג

מעשה ז' – מזבוב ועכביש ..... סט

מעשה ח' – מרב ובן יחיד ..... עה

מעשה ט' – מחכם ותם ..... פא

מעשה י' – מבערגיר ועני ..... צט

מעשה י"א – מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו ..... קיט

מעשה י"ב – מבעל תפילה ..... קלז

מעשה י"ג – מהשבעה בעטליר'ס ..... קעא

שיחות שנדפסו אחר סיפורי מעשיות ..... קצט

מעשה מבטחון ..... רח

סיפורי מעשיות

הַקְדָּמָה

מַה שֶׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדָע שֶׁהוּא אָדָם. וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם דִּקְדֻשָּׁה, אֲשֶׁר זָכָה לְהַשְׂלִים דְּמוּת אָדָם, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. הֲלֹא הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ, הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בּוּצִינָא רַבָּא בּוּצִינָא עִלָּאָה בּוּצִינָא יַקִּירָא וְקַדִּישָׁא קְדֵשַׁת־שֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. נִין וְנֶכֶד לְהָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הָאֱלֹקִי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. אֲשֶׁר כְּבָר נֶהֱנוּ יִשְׂרָאֵל לְאוֹרוֹ, בְּחִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר כְּבָר יָצְאוּ לְאוֹרָה. רַבִּים רָאוּ וַיִּשְׂמְחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ, וְהָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ.

וְהִנֵּה עוֹד רְאֵה זֶה נִמְצָא בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ, סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ פֶּה אֶל פֶּה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ. אֲשֶׁר אִזֵּן וְחִקֵּר וְתִקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְהִלְבִּישׁ וְהִסְתִּיר הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת וַעֲצוּמוֹת בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד. כִּי זֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה, כְּשֶׁהָיוּ רוֹצִים לְדַבֵּר בְּנִסְתָּרוֹת ה׳. הָיוּ מְדַבְּרִים בְּדֶרֶךְ חִידָה וּמָשָׁל וְהִלְבִּישׁוּ סִתְרֵי תּוֹרָה גְּנִזָּיָא דְּמַלְכָּא בְּכַמָּה וְכַמָּה לְבוּשִׁים מִלְּבוּשִׁים שׁוֹנִים, כַּמּוּבָא אַחַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ וּבֶן הַשִּׁפְחָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז, שֶׁבַּיָּמִים הַקַּדְמוֹנִים כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים קַבָּלָה, הָיוּ מְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה, כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא וְכוּ׳. וְעַל פִּי רֹב אַחַר כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת, הָיָה מְגַלֶּה קְצָת מְעַט פָּחוֹת מִטִּפָּה מִן הַיָּם, אֵיזֶה רְמָזִים לְהֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בִּמְקוֹמָם, הַדְּבָרִים וְהָרְמָזִים שֶׁסִּפֵּר אַחַר כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה.

וְהִנֵּה, עַד הֵנָּה הָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גְּנוּזִים אֶצְלֵנוּ, אַךְ לִהְיוֹת רַבִּים אוֹמְרִים לְנַפְשֵׁנוּ מִי יַרְאֵנוּ טוֹב, כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם, לִשְׁמֹעַ תָּמִיד דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וּבְיִחוּד אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר, אֲשֶׁר לֹא זָכוּ עֲדַיִן שֶׁיַּגִּיעוּ אֲלֵיהֶם, כִּי אִם בְּהַעְתָּקוֹת בִּכְתָב עַל־יְדֵי סוֹפְרִים שׁוֹנִים, אֲשֶׁר נִתְרַבּוּ הַטָּעֲיוֹת בָּהֶם מְאֹד וְקִלְקְלוּ הַמְּכֻנָּן. עַל כֵּן תְּשׁוּקָתָם הַגְּדוֹלָה אִלְּצוּנוּ, וְכוֹסְפָם הֶחָזָק דְּחָקוּנוּ, עַד

אֲשֶׁר הֶכְרַחְנוּ לְמַלֹּאת רְצוֹנָם, לַהֲבִיאָם לְבֵית הַדְּפוּס. וְגַם כִּי הָיָה לָנוּ גִּלּוּי דַּעַת מִפִּי רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר פַּעַם אֶחָד גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לְהַדְפִּיס סֵפֶר מַעֲשִׂיּוֹת, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן לִפְנֵי כַּמָּה אֲנָשִׁים: בְּדַעְתִּי לְהַדְפִּיס סֵפֶר מַעֲשִׂיּוֹת, וְיִהְיֶה לְמַעְלָה כָּתוּב בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְמַטָּה בִּלְשׁוֹן לַעַז! וְאָמַר: הֲלֹא מַה יּוּכְלוּ הָעוֹלָם לְדַבֵּר עַל זֶה, הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים הֵם מַעֲשִׂיּוֹת נָאִים לְסַפֵּר וְכוּ׳! - כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ. וְזֶה אֲשֶׁר הֵעִירוּנוּ לַהֲבִיאָם לְבֵית הַדְּפוּס.

וְאִם אָמְנָם יָדַעְנוּ וְלֹא נֶעְלַם מֵעֵינֵינוּ כִּי רַבִּים קָמוּ עָלָיו, עִם כָּל זֶה הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ, וַאֲנַחְנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וְהַשֵּׁם הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל. וְגַם כִּי תְּהִלָּה לָאֵל עַד כֹּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי נִתְפַּשְּׁטוּ חִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּקֶרֶב עַם קָדוֹשׁ, בְּקָהָל וְעֵדָה וְיִשְׂרָאֵל, וַיִּהְיוּ דְּבָרָיו לָהֶם לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וַתְּהִי בְּפִיהֶם כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבוֹ, כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשָׁם, וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל פִּיהֶם. וְרַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ, מֵאֲשֶׁר אִתָּם אֶת הַחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז אֲשֶׁר בָּדוּ מִלִּבָּם אֲשֶׁר לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ, וְלֹא עָלֵינוּ לְהַאֲרִיךְ וּלְסַפֵּר בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי הוּא כַּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא. וְכַמָּה עָלְמִין אִתְהַפְּכוּ בְּגִינֵיהוּ עַל יְדֵי רִבּוּי הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁנִּתְרַבּוּ בְּיָמֵינוּ בֵּין הַחֲכָמִים וְהַצַּדִּיקִים, וּמִי יָבוֹא אַחַר הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר כְּבָר עָשָׂהוּ.

אַךְ זֹאת לָדַעַת, כִּי עִקַּר כַּוָּנָתֵנוּ בְּהַדְפָּסַת אֵלּוּ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, הוּא רַק בִּשְׁבִיל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחוֹסִים בְּצֵל קָדְשׁוֹ, הַתְּאֵבִים וּמְצַפִּים וּמִשְׁתּוֹקְקִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְאִם אָמְנָם הַדְּבָרִים הַנִּדְפָּסִים בַּסֵּפֶר, כְּאִלּוּ נֶאֱמְרוּ לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת לְעֵמַת זֶה רָאִינוּ, כִּי כְּבָר הִתְחִילוּ הַדְּבָרִים לְהִתְפַּשֵּׁט בִּכְתָב עַל יְדֵי הַעְתָּקוֹת רַבּוֹת, וְאֵין הֶבְדֵּל בֵּין דְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים לִדְבָרִים הַנִּדְפָּסִים. וְגַם לֹא מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר דִּבְּרָם. כִּי כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם יִרְאֶה, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יָבִין, כִּי לֹא דָּבָר רַק הוּא מִכֶּם, וְאִם רַק הוּא מִכֶּם, כִּי דְּבָרִים הַלָּלוּ עוֹמְדִים בְּרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. וְשָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, שֶׁאָמַר: שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת יֵשׁ בּוֹ כַּוָּנָה עֲצוּמָה, וּמִי שֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מִכְּפִי מַה שֶׁאָמְרוּ הוּא בְּעַצְמוֹ, הוּא מְחַסֵּר הַרְבֵּה מֵהַמַּעֲשֶׂה. וְאָמַר: שֶׁאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהֶם דְּרָכִים וְנִסְתָּרוֹת וְעַמְקוּת מֻפְלָג מְאֹד, וּרְאוּיִים לְדָרְשָׁם בָּרַבִּים, לַעֲמֹד בְּבֵית

הַכְּנֶסֶת וּלְסַפֵּר מַעֲשֶׂה מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת. כִּי הֵם חִדּוּשִׁים גְּבוֹהִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. גַּם מִי שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם, וּבָקִי הֵיטֵב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאַר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. יוּכַל לְהָבִין וְלָדַעַת קְצָת, מְעַט רְמָזִים בְּאֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת, אִם יָשִׂים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ עֲלֵיהֶם הֵיטֵב. גַּם יֵשׁ בָּהֶם הִתְעוֹרְרוּת מוּסָר נִפְלָא וְעָצוּם מְאֹד בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת, יְבִינֵם הַמַּשְׂכִּיל בְּעַצְמוֹ. כִּי רֻבָּם כְּכֻלָּם מְעוֹרְרִים וּמַמְשִׁיכִים אֶת הַלֵּב מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לַעֲסֹק רַק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה תָּמִיד, וְלַהֲפֹךְ פָּנָיו מֵהַבְלֵי הָעוֹלָם לְגַמְרֵי. כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בְּעֵינֵי שִׂכְלוֹ. אִם יִסְתַּכֵּל בָּהֶם בֶּאֱמֶת.

אוּלָם תַּכְלִית כַּוָּנוֹת אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, רָחוֹק מְאֹד מִדַּעַת אֱנוֹשִׁי, וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּשֶׁבַח תִּפְאֶרֶת גְּדֻלַּת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָאֵלּוּ, כִּי גָּבְהוּ מִדַּעְתֵּנוּ. וְכָל הַמּוֹסִיף לְדַבֵּר בְּשֶׁבַח גְּדֻלָּתָם וְעַמְקוּתָם הוּא גּוֹרֵעַ. רַק אָמַרְנוּ לְהָעִיר קְצָת לְבַב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, לְמַעַן לֹא יִשְׁכְּחוּ נִפְלְאוֹתָם, אֲשֶׁר הֶרְאָם מֵרָחוֹק כְּמָאן דְּמַחְוֵי בְּמָחוֹג, עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, עַל יְדֵי מְעַט הָרְמָזִים אֲשֶׁר גִּלָּה לְעֵינֵינוּ, אַחַר סִפּוּר כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה. כִּי הַאַף אָמְנָם, נִרְשְׁמוּ קְצָת הָרְמָזִים שֶׁנִּשְׁמְעוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אַךְ זֶה בָּרוּר לְכָל מַשְׂכִּיל, כִּי אֵין דּוֹמֶה הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם בְּעַצְמוֹ לְהָרוֹאֶה הַדְּבָרִים בַּסֵּפֶר. וּבְיוֹתֵר בְּדַרְכֵי רְמָזִים כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵינָם מוּבָנִים כִּי אִם עַל יְדֵי תְּנוּעַת הָאֵיבָרִים, בִּנְעִנוּעַ הָרֹאשׁ וּקְרִיצַת הָעַיִן וּנְטִיַּת הַיָּד וְכַיּוֹצֵא בָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר עַל יָדָם דַּיְקָא יָבִין הַמֵּבִין קְצָת מְעַט וְיִשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה, וְעֵינָיו לְמֵרָחוֹק יַבִּיטוּ גְּדֻלַּת הַשֵּׁם וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. אֲשֶׁר נִתְלַבְּשָׁה בְּכַמָּה לְבוּשִׁים שׁוֹנִים, כַּמְבֹאָר בְּכָל סִפְרֵי קֹדֶשׁ.

עַד כֹּה הִגִּיעוּ דְּבָרִים הַמְּעוּטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. לִבֵּנוּ יֶהְגֶּה אֵימָה, אַיֵּה סוֹפֵר אַיֵּה שׁוֹקֵל, מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרֵנוּ. מִי יָגוּר לָנוּ אֵשׁ אוֹכְלָה מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵינוּ. נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפַּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמַיִם בְּיָדוֹ נַפְקִיד רוּחֵנוּ. אֵלֶיךָ ה׳ נִשָּׂא נַפְשֵׁנוּ. עַד הֵנָּה רַחֲמֶיךָ עֲזָרוּנוּ, עָזְרֵנוּ כִּי עָלֶיךָ נִשְׁעָנְנוּ. וִיהִי נֹעַם ה׳ אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ, עַד יָבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק לַעֲדָתֵנוּ, וְיִבְנֶה בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ. חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ, מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן. הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב וְהַמְסַדֵּר וְהַמַּעְתִּיק, לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק, נֹאם הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַפְתָּלִי הֶעְרֶץ יצ״ו מִנֶּעמִירָאב רַבָּתִי. חֶתֶן הָרַב הַגָּאוֹן הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם בְּכָל קַצְוֵי אֶרֶץ, כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי זֶכֶר צַדִּיק לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָיָה אַב בֵּית־דִּין בִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ קְרֶעמִינִיץ וְהַגְּלִיל, וּבִקְהִלַּת־קֹדֶשׁ שַׁאריגְרַאד, וּבִקְהִלַּת־קֹדֶשׁ מָאהִלִיב וְהַגְּלִילוֹת.

קֹדֶם שֶׁסִּפֵּר מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה שֶׁבְּסֵפֶר זֶה, עָנָה וְאָמַר: בְּסִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְּרִים, יֵשׁ בָּהֶם נִסְתָּרוֹת הַרְבֵּה וּדְבָרִים גְּבוֹהִים מְאֹד, אַךְ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי חָסֵר מֵהֶם הַרְבֵּה. וְגַם נִתְבַּלְבְּלוּ וְאֵינָם מְסַפְּרִים אוֹתָם כְּסֵדֶר, כִּי מַה שֶּׁשַּׁיָּךְ בַּתְּחִלָּה מְסַפְּרִים בַּסּוֹף, וְכֵן לְהֵפֶךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל בֶּאֱמֶת, יֵשׁ בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְּסַפְּרִים הָעוֹלָם, דְּבָרִים נֶעְלָמִים גְּבוֹהִים מְאֹד. וְהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הָיָה יָכוֹל עַל יְדֵי סִפּוּר מַעֲשֶׂה, לְיַחֵד יִחוּדִים. כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה, שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ צְנוּרוֹת עֶלְיוֹנִים, וְלֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר לְתַקֵּן אוֹתָם עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, הָיָה מְתַקְּנָם וּמְיַחֲדָם עַל יְדֵי סִפּוּר מַעֲשֶׂה. וְעוֹד דִּבֵּר רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּעִנְיָן זֶה, וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשֶׂה שֶׁבַּדַּף הַסָּמוּךְ, וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה וְכוּ׳.

וְדַע שֶׁהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ, רֻבָּם כֻּלָּם הֵם מַעֲשִׂיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם. רַק הוּא בְּעַצְמוֹ סִפְּרָם מִלִּבּוֹ וְדַעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, כְּפִי הַהַשָּׂגָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִשִּׂיג בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ, שֶׁהָיָה מַלְבִּישׁ אוֹתָהּ הַהַשָּׂגָה בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה. וְהַמַּעֲשֶׂה בְּעַצְמָהּ, הִיא מַרְאָה נוֹרָאָה וְהַשָּׂגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, שֶׁהִשִּׂיג וְרָאָה בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה. וְגַם לִפְעָמִים, הָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֶׂה מֵהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְּסַפְּרִין הָעוֹלָם, אֲבָל הוֹסִיף בָּהֶם הַרְבֵּה, וְהֶחֱלִיף וְתִקֵּן הַסֵּדֶר, עַד שֶׁנִּשְׁתַּנָּה סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה לְגַמְרֵי, מִמַּה שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְּרִין וְכַנַּ״ל: אֲבָל לֹא נִכְתְּבוּ בְּזֶה הַסֵּפֶר מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, כִּי אִם אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וּשְׁאָר כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִתְחִיל רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לַעֲסֹק בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אָמַר בְּפֵרוּשׁ בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: הִנְנִי אַתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת (אִיךְ וֶועל שׁוֹין אָן הֵייבֶּן מַעֲשִׂיּוֹת דֶּער צֵילִין)! וְכַוָּנוֹת דְּבָרָיו הָיָה, כְּמִי שֶׁאוֹמֵר, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל לָכֶם לָשׁוּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַתּוֹרוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה - מַה שֶּׁעָסַק בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל יָמָיו לַהֲשִׁיבֵנוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּמֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל כָּל אֵלֶּה, עַל כֵּן הוּא מַתְחִיל לַעֲסֹק בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. וְאָז בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, אָמַר הַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת: פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, עֵת לַעֲשׂוֹת לַה׳ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ וְכוּ׳, דָּא אוֹרַיְתָא דְּעַתִּיקָא וְכוּ׳, הַנִּדְפֶּסֶת בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן בְּדַף קנ״ו. וְשָׁם מְבֹאָר בְּסוֹף הַמַּאֲמָר קְצָת מֵעִנְיַן סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, מְעוֹרְרִין מֵהַשֵּׁנָה אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁנָּפְלוּ בְּשֵׁנָה וִישֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם וְכוּ׳ עַיִן שָׁם, וְיֵשׁ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהֵם בְּקֶרֶב

שָׁנִים, וְיֵשׁ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עַתִּיק וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין וְתַשְׂכִּיל קְצָת מִן מוֹצָא דָּבָר, עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מַגִּיעִים, וּמָה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּזֶה. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בְּאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת אֲפִלּוּ עַל פִּי פְּשׁוּט, מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת כִּי כֻּלָּם הֵם סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. **חזק**

הַקְדָּמָה שְׁנִיָּה

בִּהְיוֹתֵנוּ עוֹסְקִים בְּהַדְפָּסַת הַמַּעֲשִׂיּוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, שָׁמוֹעַ שָׁמַעְנוּ קוֹל שָׁאוֹן בְּאָמְרָם, כִּי לֹא נָכוֹן לְהַדְפִּיס סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, וְלִכְפֹּל דִּבְרֵיהֶם הוּא אַךְ לְמוֹתָר. וְאִם כְּבָר הִקְדַּמְנוּ בַּהַקְדָּמָה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁאָמַר: שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַדְפִּיס "סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת" וּמַה יּוּכְלוּ הָעוֹלָם לוֹמַר עַל זֶה, כִּי הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים הֵם סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת נָאִים! וּכְבָר נִדְפְּסוּ בָּעוֹלָם כַּמָּה וְכַמָּה סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת רַבּוּ מִסְּפֹר וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף. בִּפְרָט כִּי רֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מְסַפְּרִים בְּבֵאוּר מֵהִתְעוֹרְרוּת מוּסָר נִפְלָא מְאֹד, כְּגוֹן הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶירְשׁ, וְכֵן בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת נִמְצָא מֵהֶם בְּבֵאוּר דִּבְרֵי חָכְמָה וּמוּסָר, מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת בָּהֶם, וְגַם אֵצֶל כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת כְּבָר נִדְפְּסוּ הֶעָרוֹת וּמִקְצָת רְמָזִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל. עַל כָּל זֶה, אָמַרְתִּי לְהָעִיר עוֹד אֵיזֶה הֶעָרוֹת, לְהֵיכָן מְרַמְּזִים הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְפִי דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה, וְהָרוֹצֶה לְהוֹסִיף יוֹסִיף.

יָדוּעַ בְּכָל סִפְרֵי הַזֹּהַר וְהַתִּקּוּנִים וּבְכָל כִּתְבֵי הָאֲרִ״י זַצַ״ל, שֶׁבַּת מֶלֶךְ הִיא כִּנּוּי לְהַשְׁכִּינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל כִּבְיָכוֹל. וּכְבָר נִתַּן לָנוּ רְשׁוּת לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, מִן הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר קִדְּמוּנוּ אֲשֶׁר מִפִּיהֶם אָנוּ חַיִּים, וְגַם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ הִשְׁתַּמְּשׁוּ בִּלְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הַרְבֵּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כָּל כְּבוּדָה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה" וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה. וְכָל סֵפֶר "שִׁיר הַשִּׁירִים" שֶׁהוּא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָם כְּדַאי לוֹ, מְיֻסָּד עַל סוֹד זֶה, וְכָל כִּתְבֵי הָאֲרִ״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְסִפְרֵי הַזֹּהַר מְלֵאִים מִזֶּה, כַּמְבֹאָר שָׁם: מָאן דְּקָטֵל לְחִוְיָא יָהֵבִין לֵהּ בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא דְּהִיא צְלוֹתָא. וּבִפְרָט בְּמַאֲמָר הַסָּבָא דְּמִשְׁפָּטִים שֶׁאָמַר: עוּלֵימְתָּא שַׁפִּירְתָּא דְּלֵית לֵהּ עַיְנִין, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה

רַבּוּ מִסְפֹּר כִּי אֵין מִסְפָּר. וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בַּ״יְהִי רָצוֹן״ שֶׁקֹּדֶם תְּהִלִּים: וּלְחַבֵּר אֵשֶׁת נְעוּרִים עִם דּוֹדָהּ וְכוּ׳. וְכֵן בְּהַ״לְּשֵׁם יִחוּד״ קֹדֶם הַנָּחַת תְּפִלִּין הַנִּדְפָּס בְּ״שַׁעֲרֵי צִיּוֹן״, אוֹמְרִים שָׁם וְהֶחָתָן וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וּמִי שֶׁמְּעַיֵּן קְצָת בְּכִתְבֵי הָאֲר״י זַצַ״ל, יִרְאֶה שָׁם בְּבֵאוּר, שֶׁכָּל יְסוֹד הַקַּבָּלָה הוּא כְּדֶרֶךְ זֶה לְיַחֵד בְּחִינַת חָתָן וְכַלָּה דְּכוּרָא וְנֻקְבָא, וּמְבָאֵר שָׁם כָּל הַשֵּׁמוֹת וְהַסְּפִירוֹת וְכָל הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הָעוֹלָמוֹת, עַל דְּמוּת וְצֶלֶם שֶׁל פַּרְצוּף דְּכוּרָא וְכוּ׳. וּמְבֹאָרִים שָׁם בִּפְרָטִיּוּת כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁלָּהֶם, וְכָל עִנְיְנֵי יִחוּד וְזִוּוּג וְעִבּוּר וְהוֹלָדָה וִינִיקָה וְהִתְגַּדְּלוּת הַקָּטָן וְהַקְּטַנָּה עַד שֶׁנַּעֲשִׂים גְּדוֹלִים וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְהוּא דָּבָר מְבֹאָר מְאֹד מְאֹד בְּכָל הָ״עֵץ חַיִּים״ וּ״פְּרִי עֵץ חַיִּים״ וְגַם בְּאִדְּרָא רַבָּא בְּנָשֵׁא וְהַאֲזִינוּ מְדַבֵּר בְּדֶרֶךְ רֶמֶז מִזֶּה, וְגַם כָּל סֵפֶר שִׁיר הַשִּׁירִים מָלֵא מִזֶּה שֶׁפּוֹרֵט כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁל הֶחָתָן שֶׁהַכַּלָּה מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ, וְכֵן פּוֹרֵט כֹּל הָאֵיבָרִים שֶׁל הַכַּלָּה מַה שֶׁהֶחָתָן מְשַׁבֵּחַ אוֹתָהּ, וְגַם רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, בַּמִּדְרָשִׁים הִמְשִׁילוּ מַתַּן תּוֹרָה לַחֲתֻנָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ זֶה מַתַּן תּוֹרָה וְכוּ׳. וְאָמְרוּ עַל פָּסוּק: לִקְרַאת הָאֱלֹקִים - כְּחָתָן הַיּוֹצֵא לִקְרַאת כַּלָּה. וְכֵן שַׁבָּת קֹדֶשׁ נִקְרָא כַּלָּה וּמַלְכְּתָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה בּוֹאִי כַלָּה וְכוּ׳.

הֲרֵי מְבֹאָר לָעַיִן, שֶׁכָּל רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כִּנּוּ כְּלָלִיּוּת הַקְּדוּשָׁה וְהִתְחַבְּרוּת הָעוֹלָמוֹת בְּשָׁרְשָׁן בְּשֵׁם חִבּוּר שֶׁל חָתָן וְכַלָּה, כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְכָל הָאֵיבָרִים שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כֻּלָּם הֵם צֶלֶם אֱלֹקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹקִים בָּרָא אוֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם״. וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בִּבְרִכַּת נִשּׂוּאִין, אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עַד וְכוּ׳. כִּי הָאָדָם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, הֵם חֵלֶק אֱלֹקִים מִמַּעַל מַמָּשׁ וּבָהֶם כָּלוּל הַשֵּׁם הַוָי״ה בָּרוּךְ הוּא. וְאִם זוֹכִין שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, כִּי יֵשׁ בּוֹ יוּד וּבָהּ ה׳, וְכָל זֶה הוּא דְּבָרִים פְּשׁוּטִים וּמְבֹאָרִים לְעֵין כֹּל, וּכְבָר הִשְׁתַּמְּשׁוּ כָּל הַקַּדְמוֹנִים בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, לְכַנּוֹת הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּשֵׁם חִבּוּר חָתָן וְכַלָּה, כִּי כָּל עֲבוֹדָתֵנוּ בְּשָׁרְשָׁהּ הָעֶלְיוֹן מְרֻמָּז לְחִבּוּר חָתָן וְכַלָּה הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ כַּאֲשֶׁר כָּל סִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאֲר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מְלֵאִים מִזֶּה כַּנַ״ל. וְגַם בְּתִשְׁעָה בְּאָב בַּקִּינוֹת שֶׁמְּקוֹנְנִין עַל גָּלוּת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל, אוֹמְרִים אָז: אָז בַּהֲלֹךְ יִרְמְיָהוּ וְכוּ׳ אִשָּׁה יְפַת תֹּאַר מְנֻוֶּלֶת מָצָא, וְכֵן בְּתִקּוּן ׳שְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת׳ שֶׁהוּא מֵהַזֹּהַר חָדָשׁ, מְדַבֵּר שָׁם גַּם כֵּן בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה כְּאִשָּׁה הַמְקוֹנֶנֶת עַל בַּעְלָהּ וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם.

מִכָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה מְבֹאָר לָעֵינַיִם, שֶׁגָּלוּת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת אֲבֵדַת בַּת מֶלֶךְ וְהִתְרַחֲקוּתָהּ מִדּוֹדָהּ וְכוּ׳. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַבָּהִיר בַּהַשְׁמָטוֹת שֶׁל זֹהַר בְּרֵאשִׁית, מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם עַל ״לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה וְכוּ׳״, מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּחַדְרֵי חֲדָרִים וְכוּ׳ וְנִשְׁאָה לַמֶּלֶךְ, גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ אֲחוֹתִי, כִּי מִמָּקוֹם אֶחָד הָיָה, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בִּתִּי כִּי בִּתּוֹ הִיא, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ אִמִּי וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פָּסוּק בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ: לֹא זָז מֵחַבִּבָהּ עַד שֶׁקְּרָאָהּ בִּתִּי וְכוּ׳, וְכֵן בְּכָל סֵפֶר מִשְׁלֵי מְכַנֶּה הָאֱמוּנָה וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּשֵׁם אִשָּׁה טוֹבָה אֵשֶׁת חַיִל, וְהָאֱמוּנוֹת כָּזְבִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת בְּשֵׁם אִשָּׁה רָעָה אִשָּׁה זוֹנָה, כַּמְבֹאָר בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י וּבְכָל דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וּכְבָר נִדְפַּס מַעֲשֶׂה מֵהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּסוֹף סֵפֶר תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף מֵהַסּוֹחֵר עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁהָיוּ בַּיָּם וְכוּ׳, שֶׁמְּיַסֵּד עַל הַקְּדָמָה זוֹ שֶׁאִשָּׁה יִרְאַת ה׳ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ ה׳ אוֹתָנוּ אֶת כָּל זֹאת, עַל יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים וְהַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים, עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בְּקַל יוּכַל הַמְעַיֵּן הַמֵּבִין הָרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֵין הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל בָּהֶם וְלִמְצוֹא בָּהֶם דְּבָרִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, וְאִם אָמְנָם אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא עַד תְּכוּנָתָם לְהָבִין כָּל קִשּׁוּר הַמַּעֲשֶׂה מֵרֹאשָׁהּ לְסוֹפָהּ, עִם כָּל זֶה יָבִין מְעַט מִזְּעֵיר מֵהֶם וְיֶעֱרַב לְנַפְשׁוֹ מְאֹד. וְהִנֵּה מַעֲשֶׂה הָרִאשׁוֹנָה מֵהַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה, זֶה מְבֹאָר שֶׁזֶּה סוֹד שְׁכִינָה בְּגָלוּת, כִּי גָּלוּת הַשְּׁכִינָה הִתְחִיל קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, בְּסוֹד שְׁבִירַת כֵּלִים בְּסוֹד וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ וְכוּ׳, וְתֵכֶף שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן זֹאת, לְהַעֲלוֹת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל מְכוֹנָם לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף בִּשְׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁתִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בְּקָרוֹב בְּעֵת בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. אַךְ הוּא לֹא נִזְהַר מִלֶּאֱכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת וְכוּ׳, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, שֶׁהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְאָכַל הַתַּפּוּחַ שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה פָּגַם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְחָזְרָה וְיָרְדָה הַשְּׁכִינָה וְהָלְכָה לְמַטָּה בֵּין הַסִּטְרָא אָחֳרָא כַּיָּדוּעַ. וְאַחַר־כָּךְ בָּא נֹחַ וְרָצָה לְתַקֵּן וְלֹא תִּקֵּן, כִּי שָׁתָה מִן הַיַּיִן בְּסוֹד וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וְכוּ׳ כַּמּוּבָא בִּסְפָרִים, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁפַּעַם שֵׁנִי לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְשָׁתָה מִן הַיַּיִן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. וּמֵאָז וְהָלְאָה כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר עוֹסְקִים בְּתִקּוּן זֶה, עַד שֶׁיָּבֹא מְשִׁיחֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, שֶׁאָז יִהְיֶה גְּמַר הַתִּקּוּן.

וּמַעֲשֶׂה זוֹ הִיא בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, כִּי גַּם בְּכָל אָדָם בִּפְרָטוּת עוֹבֵר עָלָיו כִּמְעַט כָּל מַעֲשֶׂה זוֹ כֻּלָּהּ. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּתִקּוּן זֶה לְהַעֲלוֹת הַשְּׁכִינָה מֵהַגָּלוּת לְאוֹקְמָא שְׁכִינְתָּא מֵעַפְרָא, לְהוֹצִיא מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִבֵּין הָעַכּוּ"ם וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא שֶׁנִּתְפַּזְּרָה בֵּינֵיהֶם אֲשֶׁר זֶהוּ סוֹד כָּל עֲבוֹדָתֵנוּ, וְכָל הַמִּצְוֹוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְעֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, שֶׁכֻּלָּם מְיֻסָּדִים עַל קֹטֶב זֶה כַּמְבֹאָר בַּכְּתָבִים. וַאֲפִלּוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים לְגַמְרֵי וַהֲמוֹן עַם שֶׁאֵין יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לִשְׂמֹאלָם, עִם כָּל זֶה גַּם הֵם, אִם זוֹכִים לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר לְפִי עֶרְכָּם, דְּהַיְנוּ לָסוּר מֵרָע וְלַעֲשׂוֹת טוֹב, כִּי אֲפִלּוּ אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרֵי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאָסְרָה תּוֹרָה, וְאִם עֵינָיו לְנֹכַח יַבִּיטוּ לָסוּר מֵרָע וְלִבְחֹר בַּטּוֹב, אָז נַעֲשִׂין כָּל הַתִּקּוּנִים בָּעוֹלְמוֹת הָעֶלְיוֹנִים מִמֵּילָא עַל יָדוֹ, וְזוֹכֶה לְהָקִים הַשְּׁכִינָה מִנְּפִילָתָהּ כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ.

נִמְצָא, שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא עוֹסֵק לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַבַּת מֶלֶךְ לַהֲשִׁיבָהּ אֶל אָבִיהָ, שֶׁתָּשׁוּב אֶל אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, בְּסוֹד "וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל". כִּי יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלָם הֵם בְּחִינַת שֵׁנִי לַמֶּלֶךְ כִּי הֵם מוֹשְׁלִים בָּעוֹלָם, מַה הוּא מְחַיֶּה מֵתִים רוֹפֵא חוֹלִים, אַף יִשְׂרָאֵל כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ[א] אַל תִּקְרֵי עַמִּי אֶלָּא עִמִּי, מָה אֲנָא עָבֵד שְׁמַיָּא וְאַרְעָא בְּמִלּוּלִי אַף אַתֶּם כֵּן וְכוּ', וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה. וְכָל אֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכֶה לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עוֹסֵק כִּבְיָכוֹל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאָהּ מֵהַגָּלוּת, כְּמוֹ כֵן כִּבְיָכוֹל הַשְּׁכִינָה, מִתְגַּלָּה אֵלָיו כִּבְיָכוֹל מִתּוֹךְ תֹּקֶף גָּלוּתָהּ, וּמִתְעַלֶּמֶת וּמִסְתַּתֶּרֶת עַצְמָהּ וּבָאָה אֵלָיו בַּסֵּתֶר, וּמְגַלֵּית לוֹ מְקוֹמָהּ וּמוֹשָׁבָהּ וּמַה לַּעֲשׂוֹת בִּשְׁבִילָהּ בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לְמָצְאָהּ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַה שֶּׁגִּלְּתָה הַבַּת מֶלֶךְ אֶל הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בְּאֵיזֶה תַּחְבּוּלוֹת יוּכַל לְהוֹצִיאָהּ. וְהָעִנְיָנִים וְהַתַּחְבּוּלוֹת הַמְבֹאָרִים שָׁם הֵם מְבֹאָרִים בַּאֵר הֵיטֵב עַל פִּי פָּשׁוּט (כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת, שֶׁבְּתוֹךְ קִשּׁוּר הַמַּעֲשֶׂה מְסַפֵּר דִּבְרֵי מוּסָר עַל פִּי פָּשׁוּט כַּמְבֹאָר לַמְעַיֵּן בָּהֶם), כִּי צְרִיכִין לִבְחֹר לוֹ מָקוֹם וְלִקְבֹּעַ לוֹ תְּשׁוּבָה וְתַעֲנִית וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ תָּמִיד וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַכִּיר אוֹתוֹ שֶׁיִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בָּעוֹלָם, "וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעָלָתוֹ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצָרָתוֹ, וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ וְכוּ' וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל

מקורות ותרגומים

א. הקדמת הזוהר דף ה'.

מָשָׁלָה״, שֶׁזֶּה עִקַּר הֲקָמַת הַשְּׁכִינָה מֵהַגָּלוּת, כְּשֶׁזּוֹכִין לְהַכִּיר מַלְכוּתוֹ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, וְכֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִקְּטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם וְהָיְתָה לַה׳ הַמְּלוּכָה וְכוּ׳.

וּכְשֶׁאָדָם מַתְחִיל לַעֲסֹק בָּזֶה, וּבוֹחֵר לוֹ מָקוֹם לְהִתְבּוֹדְדוּת לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וְלִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִפְעָמִים זוֹכֶה שֶׁנִּמְשָׁךְ אֵיזֶה זְמַן, אַךְ אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהוּא סָמוּךְ מְאֹד לָבוֹא לִמְבֻקָּשׁוֹ, שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֵלָיו לְפִי בְּחִינָתוֹ הִתְגַּלּוּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי בְּיוֹם אַחֲרוֹן מַזְמִינִים לוֹ אֵיזֶה נִסָּיוֹן לְפִי בְּחִינָתוֹ, וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּזֶה הַיּוֹם, אֲזַי מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל דָּבָר וְכָל חֵילוֹתָיו עָלָיו בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְנִכְנָס עִמּוֹ בִּדְבָרִים וּמַמְשִׁיכוֹ לַעֲצָתוֹ, וְרוֹאֶה כִּי תַּאֲוָה הוּא לְעֵינַיִם וְנֶחְמָד וְכוּ׳, וְלוֹקֵחַ מִפִּרְיוֹ וְאוֹכֵל חַס וְשָׁלוֹם, וְאֵינוֹ עוֹמֵד בְּנִסָּיוֹן שֶׁלּוֹ, מַה שֶּׁהוּא מֻכְרָח לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף אָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְהַזְּמַן, וַאֲזַי תֵּכֶף נוֹפֵל עָלָיו שֵׁנָה, וְשֵׁנָה הוּא הִסְתַּלְּקוּת הַמֹּחִין, שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ דַּעְתּוֹ וְחָכְמָתוֹ הַמֵּאִיר בְּפָנָיו, בְּסוֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו וּכְתִיב לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ, וְעַיֵּן מִזֶּה בַּמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל ״פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן״ (בְּסִימָן ס׳ לקוטי מוהר״ן קמ״א) שָׁם מְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁעַל יְדֵי פְּגַם תַּאֲוַת אֲכִילָה אוֹבְדִין אֶת הַפָּנִים שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל, וְאָז נוֹפְלִין לִבְחִינַת שֵׁנָה עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין, כִּי שָׁם מְדַבֵּר הַרְבֵּה מֵעִנְיַן סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת אֲשֶׁר עַל יָדָם מְעוֹרְרִין מֵהַשֵּׁנָה עַיֵּן שָׁם. וּבְאֵלּוּ הָעִתִּים שֶׁהָאָדָם הוּא בִּבְחִינַת שֵׁנָה חַס וְשָׁלוֹם, עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת כָּל הַחֵילוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בְּעֵת שֶׁהָיָה מוּטָל בְּשֵׁנָה, וְאַחַר־כָּךְ נִתְעוֹרֵר וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהָיָה יָשֵׁן כָּל כָּךְ, וְחָזַר וְהָלַךְ לַמָּקוֹם שֶׁל הַבַּת מֶלֶךְ, וְהוֹדִיעָה לוֹ גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלָיו וְעָלֶיהָ, שֶׁבִּשְׁבִיל יוֹם אֶחָד אִבֵּד מַה שֶּׁאִבֵּד, וְהֵקֵלָּה עָלָיו הָאַזְהָרָה, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת, רַק לִזָּהֵר מִשְּׁתִיַּת הַיַּיִן כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי שֵׁנָה.

וְחָזַר וְהִתְיַגֵּעַ אֵיזֶה זְמַן רַב בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כְּדֵי לְהוֹצִיא הַבַּת מֶלֶךְ, אֲבָל בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן לֹא עָמַד גַּם כֵּן בְּנִסָּיוֹן קַל, כִּי רָאָה מַעְיָן שֶׁל יַיִן וְהִטְעָה אֶת עַצְמוֹ וְהִתְחִיל לְהִמָּשֵׁךְ אַחֲרָיו וְאָמַר לְהַמְשָׁרֵת, הֲלֹא רָאִיתָ שֶׁזֶּה מַעְיָן וּמֵאַיִן בָּא לְכָאן יַיִן, וּבְתוֹךְ כָּךְ הָלַךְ וְלָקַח מְעַט וְטָעַם מֵהַיַּיִן, וְתֵכֶף נָפַל עָלָיו שֵׁנָה וְיָשַׁן הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ הַבַּעַל דָּבָר וְהַתַּאֲווֹת, כְּשֶׁרוֹצֶה לְהָסִית הָאָדָם הַכָּשֵׁר שֶׁרוֹצֶה לְהִתְרַחֵק מֵהַתַּאֲווֹת, שֶׁאֲזַי מַטְעֶה אוֹתוֹ מְעַט מְעַט, שֶׁיִּתְפַּלֵּא וְיִתְמַהּ בְּדַעְתּוֹ עַל עִנְיַן הַדָּבָר שֶׁמִּתְאַוֶּה אֵלָיו, וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנָס בִּדְבָרִים בְּעִנְיַן הַתַּאֲוָה,

מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל דָּבָר עַד שֶׁמַּכְשִׁילוֹ בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה בְּעִנְיַן עֵץ הַדַּעַת, אֵיךְ דִּבֵּר הַנָּחָשׁ עִם הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹקִים וְכוּ׳, וַתֵּרֶא כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם וְכוּ׳, דּוּק וְתִשְׁכַּח, כִּי כָּךְ הָעִנְיָן בְּכָל הַתַּאֲווֹת וְהַנִּסְיוֹנוֹת. וּמִי שֶׁהוּא בַּר דַּעַת אֲמִתִּי, וְחָס עַל נַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת לְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִנִּי שַׁחַת וְרוֹצֶה לַעֲמֹד בְּנִסָּיוֹן, הוּא צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי וְלִבְלִי לִכְנֹס עִם הַתַּאֲווֹת בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן כְּלָל, וְלִבְלִי לְדַבֵּר וּלְהַרְהֵר וּלְהִתְפַּלֵּא וְלִתְמֹהַּ עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הָאָלָף־בֵּית אַל תִּכְנֹס עִם פִּתּוּיֶיךָ בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, רַק יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי, וִיפַקֵּח דַּעְתּוֹ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אוֹ בְּמַשָּׂא־וּמַתָּן אוֹ בְּדִבְרֵי שִׂיחָה וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁיִּנָּצֵל מִמַּה שֶׁצָּרִיךְ לְהִנָּצֵל. וְאַחַר־כָּךְ חוֹזֵר וּמִתְעוֹרֵר לוֹ מַחֲשָׁבוֹת וְרַעְיוֹנִים כְּאֵלֶּה, וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם, וְכֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל עַד שֶׁיִּנָּצַח הַמִּלְחָמָה.

וְהִנֵּה, מֵחֲמַת שֶׁגַּם בַּפַּעַם הַשֵּׁנִי לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְטָעַם מֵהַיַּיִן, חָזַר וְנָפַל עָלָיו שֵׁנָה גְּדוֹלָה וְיָשַׁן הַרְבֵּה, דְּהַיְנוּ שִׁבְעִים שָׁנָה. וְעִנְיַן שֵׁנָה כָּל שִׁבְעִים שָׁנָה מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּסִימָן ס׳ הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ שֶׁנּוֹפְלִים מִשֵּׁנָה מִכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת שִׁבְעִים שָׁנָה וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְעוֹרֵר וּלְהָקִיץ אוֹתָם כִּי אִם עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, וְהַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁהִיא שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, כְּשֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו וְרוֹאָה אוֹתוֹ נוֹפֵל בְּשֵׁנָה יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה זְמַן רַב כָּל כָּךְ, הִיא בּוֹכִית עָלָיו הַרְבֵּה כִּי יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו וְעָלֶיהָ, וְאָז הוֹדִיעָה לוֹ מְקוֹמָהּ שֶׁעַכְשָׁו אֵינָהּ בַּמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן כִּי אִם בְּמָקוֹם אַחֵר דְּהַיְנוּ בְּהַר שֶׁל זָהָב וְכוּ׳. וְהָרֶמֶז מְבֹאָר, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁעָשָׂה מַה שֶׁעָשָׂה וְנָפַל אֵיךְ שֶׁנָּפַל זֶה זְמַן רַב מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַשְׁכִּינָה מְעוֹרֶרֶת אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם, וּבְכָל פַּעַם מְרַמֶּזֶת עֵצוֹת חֲדָשׁוֹת, אֵיךְ שֶׁיְּחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ אֶת שֹׁרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁהִיא בְּחִינַת הַבַּת מֶלֶךְ הַנַּ״ל. וְזֶה הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן שְׁנֵי פְּעָמִים, וְנָפַל לְשֵׁנָה כָּל כָּךְ וְעָבַר עָלָיו מַה שֶׁעָבַר, וְאַחֲרֵי יְגִיעוֹת וְטִלְטוּלִים וְיִסּוּרִים וְצָרוֹת קָשׁוֹת וּמְשֻׁנּוֹת כְּאֵלֶּה, שֶׁעָבַר עָלָיו בִּשְׁבִיל לִמְצֹא אֶת הַבַּת מֶלֶךְ, וְאַחַר כָּךְ בִּשְׁבִיל יוֹם אֶחָד אִבֵּד הַכֹּל, וְכֵן נִכְשַׁל שְׁנֵי פְּעָמִים כַּנַּ״ל, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ לְהִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, רַק הָלַךְ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הָהָר שֶׁל זָהָב

וְהַמִּבְצָר הַנַּ״ל. וְאַחֲרֵי שֶׁהָיָה לוֹ עוֹד יְגִיעוֹת וְטִלְטוּלִים קָשִׁים הַרְבֵּה וְחִפֵּשׂ הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, מָצָא אִישׁ גָּדוֹל עִם אִילָן גָּדוֹל וְכוּ׳, וְזֶה הָאִישׁ דָּחָה אוֹתוֹ שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ בַּנִּמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְרָצָה לַהֲסִיתוֹ וְלִדְחוֹתוֹ שֶׁיָּשׁוּב, אֲבָל הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ לֹא שָׁמַע לְהַמְּנִיעוֹת וְהַדְּחִיּוֹת, וְאָמַר שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בְּנִמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, עַד שֶׁהֵכְרַח הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַנַּ״ל לִקְרֹא וּלְקַבֵּץ כָּל הַחַיּוֹת וְכוּ׳, אֲבָל כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וְאָז אָמַר לוֹ (הָאִישׁ הַגָּדוֹל לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ), רְאֵה וְהַבֵּט בְּעֵינֶיךָ שֶׁאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וְעַל מָה אַתָּה מִתְיַגֵּעַ כָּל כָּךְ בְּחִנָּם, אִם תִּשְׁמַע לִדְבָרַי שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, אֲבָל הוּא לֹא שָׂם לִבּוֹ לָזֹאת, וְאָמַר שֶׁהוּא בְּוַדַּאי בַּנִּמְצָא.

וְאָז הֵשִׁיב לוֹ הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַנַּ״ל שֶׁיֵּלֵךְ לְאָחִיו שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָעוֹפוֹת, וְהָלַךְ וְהִתְיַגֵּעַ וּבִקְּשׁוֹ עַד שֶׁמְּצָאוֹ, וְאָז גַּם זֶה הַשֵּׁנִי דָּחָהוּ וְהֶסִיתוֹ לָשׁוּב, שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ בַּנִּמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְהוּא לֹא שָׁמַע לְדִבְרֵי הַדְּחִיּוֹת שֶׁלּוֹ גַּם כֵּן, וְהֵכְרַח הַשֵּׁנִי לִקְרֹא לְקַבֵּץ כָּל הָעוֹפוֹת, אֲבָל כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא בְּעוֹלָם הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְאָז אָמַר לוֹ זֶה הַשֵּׁנִי גַּם כֵּן רְאֵה בְּעֵינֶיךָ שֶׁאַתָּה מִתְיַגֵּעַ בְּחִנָּם שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, וְהוּא לֹא הִטָּה אָזְנוֹ גַּם לְדִבְרֵי הַשֵּׁנִי, וְאָמַר שֶׁהוּא חָזָק בֶּאֱמוּנָתוֹ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בַּנִּמְצָא. וְאָז הוֹדִיעַ לוֹ זֶה הַשֵּׁנִי שֶׁיֵּלֵךְ לְאָחִיו שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת, וְגַם זֶה דָּחָהוּ הַרְבֵּה כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ קָרָא וְקִבֵּץ כָּל הָרוּחוֹת, וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, וְאָז אָמַר לוֹ זֶה הַשְּׁלִישִׁי, עַתָּה רְאֵה גַּם רְאֵה, שֶׁלְּחִנָּם טָרַחְתָּ כִּי בְּוַדַּאי לֹא תִּמְצָא עוֹד שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ. וְאָז רָאָה שֶׁכֻּלּוֹ כָּל הַקְּצִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל אֵיךְ לְבַקְּשָׁהּ, אֲבָל בְּעַצְמוֹ הָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בַּנִּמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל שֶׁשָּׁם יוֹשֶׁבֶת הַבַּת מֶלֶךְ הַנַּ״ל, וְאָז מִגֹּדֶל צַעֲרוֹ וּמְרִירוּת לִבּוֹ הִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה חָמַל עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא עוֹד רוּחַ אֶחָד וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נָשָׁא הַבַּת מֶלֶךְ לְהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְאָז נָתַן לוֹ כְּלִי שֶׁיְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ מָעוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ עִכּוּב מֵחֲמַת מָעוֹת, וַאֲזַי הָלַךְ לְשָׁם וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת עַד שֶׁמְּצָאָהּ, אַשְׁרֵי לוֹ.

וְהַמְעַיֵּן בְּכָל זֶה בְּעֵין הָאֱמֶת, יָבִין הֵיטֵב כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וְאֵיךְ וְעַד הֵיכָן צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ וּמִסְפָּר, כָּל אָדָם וְאָדָם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וּלְפִי עֲלִיּוֹתָיו וִירִידוֹתָיו, וַאֲפִלּוּ אִם עָבַר עָלָיו מַה שֶׁעָבַר. רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט הֵיטֵב בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל כַּמָּה

יְגִיעוֹת יָגַע וְכַמָּה טִרְחוֹת טָרַח הַשֵּׁנִי לְמֶלֶךְ הַנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ נָפַל מְאֹד עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָמַד בְּנִסָּיוֹן קַל שְׁנֵי פְּעָמִים, עַד שֶׁנִּפַּל לִבְחִינַת שֵׁנָה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, עַד שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת שֵׁנָה שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה כַּנַּ״ל. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ וְהָיָה לוֹ יְגִיעוֹת הָאֵלֶּה אַחַר־כָּךְ, וְלֹא שָׁמַע לְשׁוּם מְנִיעוֹת וּדְחִיּוֹת שֶׁרָצוּ לִדְחוֹתוֹ שֶׁלֹּא לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ עוֹד, וְכָל מַה שֶׁהִתְחַזֵּק וְלֹא שָׁמַע לְקוֹל הַדְּחִיּוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, תֵּכֶף נִתְהַפֵּךְ שֶׁהָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל הָיוּ לוֹ לְסִיּוּעַ, כִּי כָּל אֶחָד קִבֵּץ בִּשְׁבִילוֹ הַחַיּוֹת אוֹ הָעוֹפוֹת שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם, וְאִם אַחַר כָּךְ חָזְרוּ וְדָחוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ רְאֵה שֶׁאֵינוֹ בַּנִּמְצָא וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא שָׁמַע לִדְחִיָּתָם וְאָז סִיְּעוּ לוֹ וְהוֹדִיעוּ לוֹ כָּל אֶחָד מֵאָחִיו עַד שֶׁבָּא לָזֶה שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת שֶׁעַל יָדוֹ בָּא לִמְבַקְּשׁוֹ. וְגַם זֶה דָּחָה אוֹתוֹ הַרְבֵּה בְּיוֹתֵר אֲבָל עַל יְדֵי שֶׁהָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ וְלֹא נִתְיָאֵשׁ לְעוֹלָם בְּשׁוּם אֹפֶן, אֲזַי בְּרֶגַע קַלָּה נִתְהַפֵּךְ הַדָּבָר וְנִתְהַפְּכוּ הַמְּנִיעוֹת לְסִיּוּעוֹת וִישׁוּעוֹת וּבָא רוּחַ אֶחָד וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נָשָׂא אֶת הַבַּת מֶלֶךְ לְהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ זֶה הָרוּחַ בְּעַצְמוֹ נָשָׂא אוֹתוֹ גַּם כֵּן לְשָׁם כַּנַּ״ל. רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵהַמַּעֲשֶׂה, וְתָבִין רְמָזִים וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא, כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לִדְרֹשׁ וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד״ וְגוֹ׳. כִּי אִם אָמְנָם עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה גָּבְהָה מִדַּעְתֵּנוּ, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַהוּ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת וְכוּ׳ וּשְׁאָר הָעִנְיָנִים בִּכְלָל וּבִפְרָט, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל הָרְמָזִים הַנַּ״ל כֻּלָּם אֱמִתִּיִּים וּמְבֹאָרִים לְעֵין הָאֱמֶת בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מֵהֶם יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהוֹצִיא מֵהֶם רְמָזִים וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא אִם יִרְצֶה, יִשְׁמָע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח. וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲשִׂיּוֹת.

(**עִנְיָן** הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת מְרַמֵּז לְעֲשִׁירוּת נִפְלָא דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁצְּרִיכִין בִּשְׁבִיל הִתְבּוֹנְנוּת הַתּוֹרָה וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן סִימָן ס׳ חֵלֶק א׳ עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן מְאֹד, כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הִיא פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת, כַּאֲשֶׁר הֵבַנּוּ מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה).

וְנֵלֵךְ מֵעִנְיָן לְעִנְיָן, וְנָשִׂים לֵב מְעַט לְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הֶחָכָם וְהַתָּם, שָׁם תִּרְאֶה מְבֹרָר קְצָת הַמְּכֻוָּן בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת, וְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְתִמְצָא רְמָזִים נִפְלָאִים לְהִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי הַתְּמִימוּת, שֶׁזֶּה עִקַּר הַתַּכְלִית הַטּוֹב גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחֱלְפוּ, וּבְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, וּמִכָּל

שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלִירְס, שֶׁשָּׁם מְבֹאָר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה, מוּסָר נִפְלָא וְנוֹרָא שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ. כִּי כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּגֹדֶל רִחוּקוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּתַכְלִית, שֶׁזֶּה הִתְפָּאֵר שֶׁהוּא עִוֵּר לְגַמְרֵי מֵהָעוֹלָם וְאֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל, כִּי כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן וְכוּ׳. וְהַחֵרֵשׁ הִתְפָּאֵר שֶׁהוּא חֵרֵשׁ לְגַמְרֵי מִלִּשְׁמֹעַ קוֹלוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁכֻּלָּם חֶסְרוֹנוֹת, כִּי כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ לִשְׁמֹעַ קוֹל הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם וְכוּ׳. וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ שְׁבָחִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן הוּא כָּבֵד פֶּה לְגַמְרֵי מִדִּבּוּרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְכֵן זֶה הִתְפָּאֵר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ שׁוּם הֶבֶל בְּעָלְמָא לְזֶה הָעוֹלָם, וְכֵן כֻּלָּם עַיִן שָׁם הֵיטֵב. וְאִם תַּבִּיט בְּעֵין הָאֱמֶת, תַּעֲמֹד מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם, וְתִרְאֶה עֹצֶם הַמּוּסָר הַנִּפְלָא וְהִתְעוֹרְרוּת נוֹרָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ.

וְעַיִן בִּדְבָרֵינוּ בְּסֵפֶר ״לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת״ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, מַה שֶּׁהֵאִיר הַשֵּׁם עֵינַי אֵיזֶה רְמָזִים בְּכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת. עַיִן בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבֶּעטְלִיר הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה עִוֵּר וְכוּ׳ עַיִן שָׁם, וּבְהִלְכוֹת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחֱלְפוּ, וּבְהִלְכוֹת תְּפִלָּה עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, וּבְיוֹרֶה דֵּעָה בְּהִלְכוֹת תּוֹלָעִים, עַל־פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבֶּעטְלִיר הַשִּׁשִּׁי שֶׁהָיָה בְּלֹא יָדַיִם, שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁבָּרְחָה לְהַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם וְכוּ׳, וּבְאֶבֶן הָעֶזֶר בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, עַל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם שֶׁרְפוּאוֹת הַבַּת מֶלֶךְ עַל יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת עַיִן שָׁם וְתִמְצָא נַחַת בְּעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַיִן בְּהִלְכוֹת נְדָרִים עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הָרְבִיעִי, מֵעִנְיַן הַשְּׁתֵּי צִפֳּרִים, וּבְהִלְכוֹת צְדָקָה עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, מֵעִנְיַן הַכְּבֵד פֶּה וְהַמַּעְיָן שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַזְּמַן וְהַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹסִיף לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל רְמָזִים אֲמִתִּיִּים בְּכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת וְדִבּוּרִים שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מֵאוֹר כָּזֶה.

זֹאת מָצָאנוּ בְּאֲמִתַּחַת הַכְּתָבִים, וְהוּא עִנְיַן הִתְנַצְּלוּת עַל שֶׁכָּתַב [מוהרנ״ת] זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת עַל לָשׁוֹן פָּשׁוּט נָמוּךְ כָּזֶה, וְזֶהוּ:

עוֹד רָאִיתִי לְהָעִיר לְבַב הַמְעַיְּנִים בְּסֵפֶר זֶה שֶׁל הַמַּעֲשִׂיּוֹת, לְבַל יִהְיֶה בְּלִבָּם עָלַי, עַל אֲשֶׁר נִמְצָאִים לִפְעָמִים שֶׁיָּצָא מִתַּחַת לְשׁוֹנִי לְשׁוֹנוֹת גַּסִּים בְּסֵפֶר ״סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת״, כְּגוֹן וְנַעֲשָׂה בְּרוֹגֶז עָלֶיהָ בְּסִפּוּר א׳, וְלָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשְּׁתִיָּה בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחֱלְפוּ וְעוֹד בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת, כִּי יָדִין אוֹתִי

לְכַף זְכוּת שֶׁזֶּה הָיָה כִּשְׁגָגָה הֵיוֹצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט עַל־פִּי הֶכְרֵחַ גָּדוֹל. כִּי... עַד כָּאן מָצָאנוּ וְהֶעְתַּקְתִּי אוֹת בְּאוֹת לְשׁוֹנוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה.

וְהִנֵּה נִרְאֶה בַּעֲלִיל, שֶׁרְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ הָיָה לִכְתֹּב טַעַם עַל זֶה, אַךְ לְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁפָּסַק בְּאֶמְצַע מֵחֲמַת אֵיזֶה אֹנֶס, וְשׁוּב לֹא זָכִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְסַבֵּב הַדָּבָר שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ.

תְּהִלָּה לְאֵל, אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּכְתְּבוּ דְּבָרִים אֵלֶּה. כִּי עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁרָצָה לִכְתֹּב שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם, הָיָה מְנִיעוֹת עַל זֶה הַרְבֵּה וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה זָרִיז מְאֹד מְאֹד בִּכְתִיבָתוֹ, כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, כִּי הָיָה רָגִיל לוֹמַר לָנוּ תָּמִיד, שֶׁאִם אֵינוֹ מְזָרֵז אֶת עַצְמוֹ לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת לִכְתֹּב מִיָּד, אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יִכְתֹּב עוֹד מִכַּמָּה טְעָמִים הַכְּמוּסִים אֶצְלוֹ. וְעַתָּה, בִּשְׁבִיל שֶׁשָּׁמַעְתִּי גִּלּוּי דַּעַת מִמֶּנּוּ זַ״ל, שֶׁרְצוֹנוֹ כְּשֶׁיַּדְפִּיסוּ עוֹד הַפַּעַם, לִכְתֹּב אֵיזֶה טַעַם עַל זֶה, אָמַרְתִּי לֹא אֲכַחֵד מִלִּכְתֹּב טַעַם אֶחָד מִטְּעָמִים הַרְבֵּה אֲשֶׁר הָיוּ גְּנוּזִים וּכְמוּסִים אֶצְלוֹ זַ״ל, וְזֶהוּ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זַ״ל: כִּי אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ מוֹהַר״ן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, סִפֵּר הַמַּעֲשִׂיּוֹת בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הַנָּהוּג בִּמְדִינָתֵנוּ, וּמוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זַצַ״ל רִאשׁוֹן שֶׁבְּתַלְמִידָיו הַיְקָרִים זַ״ל, הֶעְתִּיקָם עַל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ בְּכִוּוּן, לְלָשׁוֹן פָּשׁוּט בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּנֶּה הָעִנְיָן אֵצֶל הַקּוֹרֵא אוֹתָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מִכְּפִי מַה שֶּׁסִּפְּרָם הוּא זַ״ל עַל לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הַנָּהוּג בֵּינֵינוּ, וְזֶה סִבָּה אֲשֶׁר נִשְׁמָט מִלְּשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, לְשׁוֹנוֹת פְּשׁוּטִים כָּאֵלֶּה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, זֶה הַטַּעַם הוּא כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זַ״ל עַל פִּי פָּשׁוּט, וְחוּץ שֶׁהָיָה לוֹ טְעָמִים כְּמוּסִים אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ זַ״ל. וְרָאוּי לְהַאֲמִין בָּזֶה, שֶׁהָיוּ לוֹ עוֹד טְעָמִים כְּמוּסִים, כִּי זֶה יָדוּעַ מִסִּפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הָיָה בַּעַל לָשׁוֹן גָּדוֹל וְכָאן הוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ לְלָשׁוֹן פָּשׁוּט, לָכֵן רָאוּי לְהַאֲמִין שֶׁהָיָה לוֹ כִּוּוּן גָּדוֹל בָּזֶה, וְאִישׁ אֱמוּנוֹת יָבוֹא לוֹ רַב בְּרָכוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לְהִתְוַדַּע וּלְהִגָּלוֹת

כָּל מִלָּה הַכְּתוּבָה כָּאן בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הִיא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְאֵין לַחֲשֹׁב שֶׁהֵן מַעֲשִׂיּוֹת פְּשׁוּטוֹת. כִּי אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּסֵּפֶר הַזֶּה סִפֵּר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל, קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן, רַבִּי נַחְמָן זַצַ״ל, זְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ. וְכַוָּנָתוֹ הָיְתָה לְלַמְּדֵנוּ אֵיךְ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, וְהַלְוַאי שֶׁנְּבִין אֶת הַסּוֹדוֹת הַגְּדוֹלִים וְאֶת הַמּוּסָר הַנִּמְצָא וּמֻנָּח בַּמַּעֲשִׂיּוֹת, וְאָז נִהְיֶה יְהוּדִים יְרֵאִים וּכְשֵׁרִים כְּמוֹ שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת. והשי״ת יִשְׁלַח לָנוּ גּוֹאֵל צֶדֶק בְּקָרוֹב בִּזְמַנֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

אַז איטְלִיכְס וָוארְט וָואס דָא שְׁטֵייט אִין דֶעם הֵיילִיגֶען סֵפֶר, איז קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים, לוֹטֶער סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. מֶען זָאל נִישְׁט מֵיינֶען אַז דָאס זֶענֶען חַס וְשָׁלוֹם פְּרָאסְטֶע מַעֲשִׂיּוֹת, וָוארִין דִיא מַעֲשִׂיּוֹת וָואס אִין דֶעם סֵפֶר שְׁטֵייעֶן, הָאט דֶער צֵיילְט דֶער גְּרוֹיסֶער צַדִּיק דֶער קְדוֹשׁ עֶלְיוֹן, דֶער הֵיילִיגֶער רַבִּי ר׳ נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּייא שְׁטֵיין. זַיין כַּוָּונָה איז גִיוֶוען אוּנְז צוּא לֶערְנֶען וויא אַזוֹי דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶן צוּא דִינֶען. אוּן הַלְוַאי מִיר זָאלִין פַאר שְׁטֵיין, דִיא גְרוֹסֶע סוֹדוֹת, אוּן דֶעם מוּסָר וָואס עֶס שְׁטֶעקְט אִין דִיא מַעֲשִׂיּוֹת, וָועלִין מִיר זַיין פְּרוּמֶע יוּדֶען, אַזוֹי וִוי מֶען דַארְף צוּא זַיין. אוּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וָועט אוּנְז שִׁיקֶען דֶעם גּוֹאֵל צֶדֶק בַּאלְד אִין אוּנְזֶערֶע צַייטֶן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

הַקְדָּמָה

הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַכְּתוּבוֹת כָּאן בַּסֵּפֶר הַזֶּה, יֵשׁ בָּהֶן סוֹדוֹת הַתּוֹרָה גְּדוֹלִים מְאֹד, וּגְנוּזִים בָּהֶן דְּבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וְלֹא נִמְצֵאת בָּהֶן מִלָּה אַחַת פְּשׁוּטָה כְּלָל. וַאֲפִלּוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים יְכוֹלִים לְהוֹצִיא לְעַצְמָם מוּסָר גָּדוֹל מֵהַמַּעֲשִׂיּוֹת, כִּי יֵשׁ לַמַּעֲשִׂיּוֹת כֹּחַ גָּדוֹל לְהָעִיר אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים מֵהַשֵּׁנָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִישְׁנוּ אֶת יְמֵיהֶם לַשָּׁוְא, חַס וְשָׁלוֹם. וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְבּוֹנֵן בַּמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֵין הָאֱמֶת יוּכַל לִרְאוֹת וּלְהָבִין קְצָת גְּדֻלַּת ה׳, אֲפִלּוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים יוּכְלוּ לְקַבֵּל אֵיזוֹ הִתְנוֹצְצוּת שֶׁל מוּסָר, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְבּוֹנֵן מַהִי תַּכְלִית הָעוֹלָם, וְשֶׁלֹּא יַנִּיחוּ לָעוֹלָם הַזֶּה לְהַטְעוֹת אוֹתָם, וְיִתְפַּלְּלוּ יוֹמָם וָלַיְלָה לְהִנָּצֵל מֵהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְיִזְכּוּ לִחְיוֹת כִּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְיוֹתֵר מִזֶּה, מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּמַּעֲשִׂיּוֹת הָאֵלּוּ דְּבָרִים גְּנוּזִים, אֶת זֶה אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב וְלֹא לְסַפֵּר, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁיֵּדַע וְיָבִין בָּהֶן אֲפִלּוּ מְעַט. וּבִגְלַל שֶׁשָּׁמַעְנוּ פַּעַם מִפִּיו [שֶׁל רַבִּי נַחְמָן] שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁיְּדַפִּיסוּ אֶת סִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּאֹפֶן שֶׁלְּמַעְלָה בַּדַּף יִהְיֶה הַנֶּסֶח בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּלְמַטָּה יִהְיֶה הַנֶּסֶח בְּאִידִישׁ, לָכֵן קִיַּמְנוּ אֶת רְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְהִדְפַּסְנוּ אוֹתָם כָּךְ. כִּי גַּם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים צְרִיכִים לָדַעַת מִסִּפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָאֵלֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁיְּבִינוּ מְעַט מְאֹד מֵהַכַּוָּנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, וּלְהֵיכָן מַגִּיעָה גְּדֻלָּתָם. אַף עַל פִּי כֵן זוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה עֲבוּרָם לִידִיעַת הַתַּכְלִית, כַּאֲשֶׁר יִסְתַּכְּלוּ בָּהֶם בְּעֵין הָאֱמֶת, כִּי יֵשׁ לַסִּפּוּרִים כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל.

כִּי הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָאֵלּוּ אֵינָן דְּבָרִים רֵיקִים, חַס וְשָׁלוֹם, וְרַבֵּנוּ זַ״ל הָיָה רָגִיל בְּרֹב הַפְּעָמִים לְאַחַר שֶׁהָיָה אוֹמֵר אֶת סִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת, לְגַלּוֹת פְּסוּקִים וְעִנְיָנִים מֵהַתּוֹרָה הַקְּשׁוּרִים לַסִּפּוּר, כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר דִּבּוּרִים בְּטֵלִים, חַס וְשָׁלוֹם. וְלָכֵן הֶרְאָה כַּמָּה רְמָזִים מֵרָחוֹק, כְּמַאן דְּמָחֲוֵי בְּמָחוֹג [כְּמִי שֶׁמְּרַמֵּז בִּתְנוּעוֹת יָדָיו] לְהֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, כִּי כָּל סִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת הִתְגַּלּוּ עַל יְדֵי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה.

דִּיא מַעֲשִׂיּוֹת וָואס דָא שְׁטֵיעֶן אִין דֶעם סֵפֶר, אִיז אִין זֵייא דָא זֵייעֶר גְּרוֹיסֶע סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. סֶע אִיז אִין זֵייא בַּהַאלְטִין זֵייעֶר גְּרוֹיסֶע זַאכִין. סֶע אִיז אִין זֵייא נִיט פַאר הַאנְדִין אֵיין וָוארְט וָואס סֶע זָאל זַיין פָּשׁוּט. אוּן אַפִילוּ פְּרָאסְטֶע מֶענְטְשֶׁן, קָאנֶען זִיךְ אוֹיךְ אַרוֹיס נֶעמֶען גְּרוֹיס מוּסָר פוּן דִי מַעֲשִׂיּוֹת. וָוארִין דִיא מַעֲשִׂיּוֹת הָאבִּין אַה גְּרוֹסִין כֹּח אוֹיף צוּ וֶועקֶן אַלֶע מֶענְטְשֶׁן פוּן דֶעם שְׁלָאף אַז מֶע זָאל חַס וְשָׁלוֹם נִיט פַאר שְׁלָאפְן זַיינֶע יָאהְרֶן אוּם זִיסְט. אוּן וֶוער סֶע וִויל אַרַיין קוּקֶן אִין דִיא מַעֲשִׂיּוֹת מִיט אֵיין אֱמֶת אוֹיג, קָאן עֶר זֶעהֶן אוּן פַאר שְׁטֵיין אַבִּיסֶל גָאטְס גְּרוֹיסקַייט. אַפִילוּ פְּרָאסְטֶע מֶענְטְשֶׁן קָאן זֵיי אוֹיךְ עֶפֶּעס אַה בְּלִישְׁטְשׁ טָאן וִוינְקֶן פוּן מוּסָר, אַז זֵייא זָאלֶן זִיךְ גוּט אַרוּם קוּקֶן, וָואס דֶער תַּכְלִית אִיז פוּן דֶער וֶעלְט, אַז מֶע זָאל זִיךְ נִיט לָאזִין אָפּ נַארִין אוֹיף דֶער וֶועלְט. אוּן מֶע זָאל טָאג אוּן נַאכְט תְּפִלָּה טָאן, אַז מֶע זָאל נִיצוּל וֶוערִין פוּן דִיא נַארִישְׁקַייט פוּן דֶער וֶועלְט. אוּן מֶע זָאל זוֹכֶה זַיין צוּא זַיין אַזוֹי וִוי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וִויל. אוּן וַוייטֶער וָואס אִין דִיא מַעֲשִׂיּוֹת אִיז פַאר הַאנְדִין בַּהַאלְטִינֶע זַאכִין, דָאס קָאן מֶען נִיט דֶער שְׁרַייבֶּן אוּן נִיט דֶער צֵיילֶן, אַז וואִיל אִיז דֶעם וָואס עֶר וֶועט אִין זֵייא עֶפֶּעס וִויסֶן. אוּן וַוייל מִיר הָאבֶּן אַמָאל גְּהֶערְט פוּן זַיין מוֹיל עֶר הָאט גִיזָאגְט, אַז עֶר הָאט חֵשֶׁק, אַז מֶע זָאל דִי מַעֲשִׂיּוֹת דְּרוּקֶן, פוּן אוֹיבִין זָאל זַיין אוֹיף לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אוּן פוּן אוּנְטִין אוֹיף טַייטְשׁ. דְּרוּם הָאבִּין מִיר זַיין הֵייליגִין רָצוֹן מְקַיֵּים גִיוֶוען, אוּן מִיר הָאבִּין זֵייא אַזוֹי גִידְרוּקְט, וָוארִין פְּרָאסְטֶע מֶענְטְשֶׁן בַּדַארְפִין אוֹיךְ וִויסִין פוּן דִיא מַעֲשִׂיּוֹת. חָאטְשֶׁע זֵייא וֶועלִין גָאר קַארְג פַאר שְׁטֵיין, וָואס מֶע מֵיינְט, אוּן וואו הִין דִי מַעֲשִׂיּוֹת דֶער לַאנְגֶען, אִיז פָארְט פַאר זֵייא אַה גְּרוֹיסֶע טוֹבָה צוּם תַּכְלִית, אַז זֵייא וֶועלִין אִין זֵייא אַרַיין קוּקֶן מִיט אֵיין אֱמֶת אוֹיג, וָוארִין זֵייא הָאבִּין אַגְרוֹיסִין כֹּחַ צוּ דֶער וֶועקֶן, צוּם אֵייבֶּערְשְׁטִין כַּנַ״ל, וָוארן דִיא מַעֲשִׂיּוֹת זֶענֶען נִיט קֵיין לֶערֶע זַאכִין חַס וְשָׁלוֹם. אוּן דֶער רַבִּי עָלָיו הַשָּׁלוֹם, פְּלֶעגְט אַלֶע מָאל נָאךְ דָאס רוֹב מַעֲשִׂיּוֹת, צוּא זָאגֶן עֶטְלִיכֶע פְּסוּקִים אוּן עֶטְלִיכֶע זַאכִין, כְּדֵי מֶע זָאל וִויסִין אַז עֶר רֶעט נִיט קֵיין דְּבָרִים בְּטֵלִים חַס וְשָׁלוֹם. הָאט עֶר אַבִּיסִיל גִיוִויזִין וִוינְקֶען, וִויא הִין זֵייא דֶער לַאנְגֶען, וָוארִין דִי אַלֶע מַעֲשִׂיּוֹת זֶענֶען דוּרְךְ סוֹדוֹת הַתּוֹרָה.

מעשה א'

מאבדת בת מלך

מַעֲשֶׂה א׳

מֵאֲבֵדַת בַּת מֶלֶךְ

עָנָה וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שֹׁמְעָהּ הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְזוֹ הִיא:

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁשָּׁה בָּנִים וּבַת אֶחָת. וְאוֹתָהּ הַבַּת הָיְתָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו מְאֹד, וְהָיָה מְחַבְּבָהּ בְּיוֹתֵר, וְהָיָה מְשַׁעֲשֵׁעַ עִמָּהּ מְאֹד. פַּעַם אַחַת הָיָה מִתְוַעֵד עִמָּהּ בְּיַחַד בְּאֵיזֶה יוֹם, וַנַּעֲשָׂה בְּרוֹגֶז עָלֶיהָ, וְנִזְרְקָה מִפִּיו דִּבּוּר: שֶׁהַ׳לֹּא טוֹב׳ יִקַּח אוֹתָךְ (דער ניט גוטער זאָל דיך נעמען). בַּלַּיְלָה הָלְכָה לְחַדְרָהּ, וּבַבֹּקֶר לֹא יָדְעוּ הֵיכָן הִיא. וְהָיָה אָבִיהָ מְצַעֵר מְאֹד, וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ אָנָה וָאָנָה. עָמַד הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת מֵחֲמַת שֶׁרָאָה שֶׁהַמֶּלֶךְ מִצְטַעֵר מְאֹד, וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ מִשְׂרַת, וְסוּס, וּמָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת; וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ. וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ מְאֹד זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד, עַד שֶׁמְּצָאָהּ (עתה מְסַפֵּר איך בִּקְּשָׁהּ עַד שֶׁמְּצָאָהּ).

וְהָיָה הוֹלֵךְ אָנָה וָאָנָה זְמַן רַב, וּבַמִּדְבָּרִיּוֹת וּבַשְּׂדוֹת וּבַיְּעָרִים, וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ זְמַן רַב מְאֹד. וְהָיָה הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר, וְרָאָה שְׁבִיל אֶחָד מִן הַצַּד. וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ כָּל־כָּךְ זְמַן רַב בַּמִּדְבָּר, וְאֵינִי יָכוֹל לִמְצֹאָהּ אֵלֵךְ בַּשְּׁבִיל הַזֶּה, אוּלַי אָבוֹא לִמְקוֹם יִשּׁוּב; וְהָיָה הוֹלֵךְ זְמַן רַב. אַחַר־כָּךְ רָאָה מִבְצָר (שֶׁקּוֹרִין ׳שְׁלָאס׳), וְכַמָּה חֵילוֹת הָיוּ עוֹמְדִים שָׁם סְבִיבוֹ, וְהַמִּבְצָר הָיָה נָאֶה וּמְתֻקָּן וּמְסֻדָּר מְאֹד עִם הַחֵילוֹת. וְהָיָה מִתְיָרֵא מִפְּנֵי הַחֵילוֹת פֶּן לֹא יַנִּיחוּהוּ לִכְנֹס; וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ: אֵלֵךְ וַאֲנַסֶּה. וְהִשְׁאִיר הַסּוּס, וְהָלַךְ לְהַמִּבְצָר, וְהָיוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ וְלֹא עִכְּבוּהוּ כְּלָל, וְהָיָה הוֹלֵךְ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר בְּלִי עִכּוּב. וּבָא לְפָלָטִין אֶחָד, וְרָאָה שֶׁיְּשַׁב שָׁם הַמֶּלֶךְ בַּעֲטָרָה, וְכַמָּה חֵילוֹת שָׁם, וְכַמָּה מְשׁוֹרְרִים בְּכֵלִים לְפָנָיו, וְהָיָה שָׁם נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד; וְהַמֶּלֶךְ וְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם לֹא שְׁאָלוּהוּ כְּלָל. וְרָאָה שָׁם מַעֲדַנִּים וּמַאֲכָלִים טוֹבִים, וְעָמַד וְאָכַל, וְהָלַךְ וְשָׁכַב בִּזְוִית לִרְאוֹת מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם. וְרָאָה שֶׁהַמֶּלֶךְ צִוָּה לְהָבִיא הַמַּלְכָּה, וְהָלְכוּ

לְהָבִיא אוֹתָהּ, וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהַמְּשׁוֹרְרִים הָיוּ מְזַמְּרִים וּמְשׁוֹרְרִים מְאֹד בַּאֲשֶׁר שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַמַּלְכָּה. וְהֶעֱמִידוּ לָהּ כִּסֵּא וְהוֹשִׁיבוּהָ אֶצְלוֹ; וְהִיא הָיְתָה הַבַּת־מֶלֶךְ הַנַּ״ל, וְהוּא (הֵינוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) רָאָה וְהִכִּירָהּ.

אַחַר־כָּךְ הֵצִיצָה הַמַּלְכָּה וְרָאֲתָה אֶחָד שֶׁשּׁוֹכֵב בַּזָּוִית, וְהִכִּירָה אוֹתוֹ. וְעָמְדָה מִכִּסְאָהּ וְהָלְכָה לְשָׁם, וְנָגְעָה בּוֹ וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: הַאַתָּה מַכִּיר אוֹתִי? וְהֵשִׁיב לָהּ: הֵן, אֲנִי מַכִּיר אוֹתָךְ, אַתְּ הִיא הַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה. וְשָׁאַל אוֹתָהּ: הָאֵיךְ בָּאת לְכָאן? וְהֵשִׁיבָה: בַּאֲשֶׁר שֶׁאָבִי הַמֶּלֶךְ נִזְרַק מִפִּיו דִּבּוּר הַנַּ״ל, וְכָאן, הַמָּקוֹם הַזֶּה, הוּא ׳לֹא טוֹב׳. וְסִפֵּר לָהּ שֶׁאָבִיהָ מִצְטַעֵר מְאֹד, וְשֶׁהוּא מְבַקְּשָׁהּ כַּמָּה שָׁנִים. וְשָׁאַל אוֹתָהּ: אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹתָךְ? וְאָמְרָה לוֹ: שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לְךָ לְהוֹצִיא אוֹתִי כִּי אִם כְּשֶׁתִּהְיֶה בּוֹחֵר לְךָ מָקוֹם, וְתִהְיֶה יוֹשֵׁב שָׁם שָׁנָה אַחַת, וְכָל הַשָּׁנָה תִּתְגַּעְגֵּעַ אַחֲרַי לְהוֹצִיא אוֹתִי, וּבְכָל זְמַן שֶׁיִּהְיֶה לְךָ פְּנַאי תִּהְיֶה רַק מִתְגַּעְגֵּעַ וּמְבַקֵּשׁ וּמְצַפֶּה לְהוֹצִיא אוֹתִי, וְתִהְיֶה מִתְעַנֶּה; וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן מֵהַשָּׁנָה תִּהְיֶה מִתְעַנֶּה, וְלֹא תִּישַׁן כָּל הַמֵּעֵת־לְעֵת. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן, וּבְסוֹף הַשָּׁנָה, בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן - הָיָה מִתְעַנֶּה, וְלֹא הָיָה יָשֵׁן. וְעָמַד וְהָלַךְ לְשָׁם. וְהָיָה רוֹאֶה אֵילָן וְעָלָיו גְּדֵלִים תַּפּוּחִים נָאִים מְאֹד, וְהָיָה מִתְאַוֶּה לְעֵינָיו מְאֹד, וְעָמַד וְאָכַל מִשָּׁם; וְתֵכֶף שֶׁאָכַל הַתַּפּוּחַ - נָפַל וַחֲטָפוֹ שֵׁנָה. וְהָיָה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד, וְהָיָה הַמְּשָׁרֵת מְנַעֵר אוֹתוֹ, וְלֹא הָיָה נֵעוֹר כְּלָל. אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ, וְשָׁאַל לְהַמְּשָׁרֵת: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם? וְסִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה (הֵינוּ הַמְּשָׁרֵת סִפֵּר לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הַמַּעֲשֶׂה, וְאָמַר לוֹ): שָׁאַתָּה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד, זֶה כַּמָּה שָׁנִים, וַאֲנִי הָיִיתִי מִתְפַּרְנֵס מֵהַפֵּרוֹת. וְהָיָה מְצַעֵר עַצְמוֹ מְאֹד.

וְהָלַךְ לְשָׁם וּמָצָא אוֹתָהּ, וְהָיְתָה מִצְטַעֶרֶת לְפָנָיו מְאֹד, כִּי אִלּוּ בָּאתָ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם - הָיִיתָ מוֹצִיא אוֹתִי מִכָּאן, וּבִשְׁבִיל יוֹם אֶחָד אִבַּדְתָּ. אָמְנָם שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל הוּא דָּבָר קָשֶׁה מְאֹד, בִּפְרָט בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן, אָז מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע מְאֹד (הֵינוּ שֶׁהַבַּת־מֶלֶךְ אָמְרָה לוֹ שֶׁעַתָּה תָּקֵל עָלָיו הָאַזְהָרָה, וְלֹא יִהְיֶה מֻזְהָר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, כִּי הוּא דָּבָר קָשֶׁה לַעֲמֹד בּוֹ וְכוּ׳); בְּכֵן תָּשׁוּב לִבְחֹר לְךָ מָקוֹם, וְתֵשֵׁב גַּם־כֵּן שָׁנָה כַּנַּ״ל, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן תִּהְיֶה רַשַּׁאי לֶאֱכֹל, רַק שֶׁלֹּא תִּישַׁן, וְלֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן - כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּישַׁן, כִּי הָעִקָּר הוּא הַשֵּׁנָה. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן. בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הָיָה הוֹלֵךְ לְשָׁם, וְרָאָה מַעְיָן הוֹלֵךְ, וְהַמַּרְאֶה - אָדֹם וְהָרֵיחַ - שֶׁל יַיִן. וְשָׁאַל אֶת הַמְּשָׁרֵת: הֲרָאִיתָ? שֶׁזֶּה מַעְיָן, וְרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מַיִם; וְהַמַּרְאֶה - אַדְמוּמִית, וְהָרֵיחַ - שֶׁל יַיִן! וְהָלַךְ וְטָעַם מֵהַמַּעְיָן; וְנָפַל וְיָשַׁן מִיָּד כַּמָּה שָׁנִים, עַד שִׁבְעִים שָׁנָה. וְהָיוּ

הוֹלְכִין חֵילוֹת רַבּוֹת עִם הַשַּׁיָּךְ לָהֶם, מַה שֶּׁנּוֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם (שֶׁקּוֹרִין ׳אוֹבַּאזִין׳), וְהַמְשָׁרֵת הִטְמִין עַצְמוֹ מֵחֲמַת הַחֵילוֹת.

אַחַר־כָּךְ הָלְכָה מֶרְכָּבָה וְעֶגְלוֹת־צָב, וְשָׁם יָשְׁבָה הַבַּת־מֶלֶךְ, וְעָמְדָה שָׁם אֶצְלוֹ. וְיָרְדָה וְיָשְׁבָה אֶצְלוֹ, וְהִכִּירָה אוֹתוֹ, וְהָיְתָה מְנַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד, וְלֹא נִנְעַר. וְהִתְחִילָה לִקְבֹּל עָלָיו, אֲשֶׁר כַּמָּה וְכַמָּה יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד שֶׁהָיוּ לוֹ זֶה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתִי, וּבִשְׁבִיל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיאֵנִי - וְאִבְּדוֹ; וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד עַל־זֶה, כִּי יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו - וְעָלַי, שֶׁכָּל־כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי כָּאן וְאֵינִי יָכוֹל לָצֵאת. אַחַר־כָּךְ לָקְחָה פַּאטְשֵׁיילֶע[ב] מֵעַל רֹאשָׁהּ, וְכָתְבָה עָלָיו בַּדְּמָעוֹת שֶׁלָּהּ, וְהִנִּיחָה אֶצְלוֹ. וְעָמְדָה וְיָשְׁבָה בְּמֶרְכַּבְתָּהּ, וְנָסְעָה מִשָּׁם. אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ, וְשָׁאַל אֶת הַמְשָׁרֵת: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם? וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה, וְשֶׁחֵילוֹת רַבּוֹת הָלְכוּ שָׁם, וְשֶׁהָיְתָה כָּאן מֶרְכָּבָה הַנַּ״ל, וְשֶׁהָיְתָה בּוֹכָה עָלָיו, וְהָיְתָה צוֹעֶקֶת שֶׁיֵּשׁ רַחֲמָנוּת עָלָיו וְעָלֶיהָ כַּנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ וְרָאָה שֶׁהַפַּאטְשֵׁילֶע מֻנַּחַת אֶצְלוֹ, וְשָׁאַל: מֵאַיִן זֶה? וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁהִיא כָּתְבָה עָלָיו בְּהַדְּמָעוֹת. וּלְקָחָהּ, וְהֵרִים אוֹתָהּ כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ - וְהִתְחִיל לִרְאוֹת הָאוֹתִיּוֹת, וְקָרָא מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, כָּל קָבְלָתָהּ וְצַעֲקָתָהּ כַּנַּ״ל, וְשֶׁכָּעֵת אֵינֶנָּה שָׁם, בַּמִּבְצָר הַנַּ״ל, כִּי אִם שֶׁיְּבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת - שָׁם תִּמְצָאֵנִי. וְהִשְׁאִיר אֶת הַמְשָׁרֵת וְהִנִּיחוֹ, וְהָלַךְ לְבַדּוֹ לְבַקְּשָׁהּ. וְהָלַךְ כַּמָּה שָׁנִים לְבַקְּשָׁהּ, וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ שֶׁבְּוַדַּאי בַּיִּשּׁוּב לֹא נִמְצָא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, כִּי הוּא בָּקִי בְּמַפַּת הָעוֹלָם (שֶׁקּוֹרִין ׳לַאנְד קַארְט׳), וְעַל־כֵּן אֵלֵךְ אֶל הַמִּדְבָּרִיּוֹת; וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ בַּמִּדְבָּרִיּוֹת כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים.

אַחַר־כָּךְ רָאָה אָדָם גָּדוֹל מְאֹד - שֶׁאֵינוֹ (גֶּדֶר) אֱנוֹשִׁי כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה אָדָם גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, וְנָשָׂא אִילָן גָּדוֹל - שֶׁבַּיִּשּׁוּב אֵינוֹ נִמְצָא אִילָן גָּדוֹל כָּזֶה.

וְאוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁאַל אוֹתוֹ: מִי אַתָּה? וְאָמַר לוֹ: אֲנִי אָדָם. וְתָמַהּ וְאָמַר: שֶׁזֶּה כָּל־כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי בְּהַמִּדְבָּר - וְלֹא רָאִיתִי מֵעוֹלָם בְּכָאן אָדָם. וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, וְשֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. אָמַר לוֹ: בְּוַדַּאי אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל, וְדָחָה אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ שֶׁהִשִּׁיאוּ אֶת דַּעְתּוֹ בִּדְבַר שְׁטוּת, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נִמְצָא כְּלָל. וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד (הֵינוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בָּכָה

מקורות ותרגומים

ב. מטפחת.

מְאֹד, וְאָמַר): כִּי בְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ הוּא נִמְצָא בְּאֵיזֶה מָקוֹם. וְהוּא דָּחָה אוֹתוֹ (הַיְנוּ הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה שֶׁפָּגַע דָּחָה אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו, וְאָמַר): כִּי בְּוַדַּאי דְּבַר שְׁטוּת אָמְרוּ לְפָנָיו; וְהוּא אָמַר (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ. אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת): לְדַעְתִּי הִיא שְׁטוּת; אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאַתָּה מִתְעַקֵּשׁ, הִנֵּה אֲנִי מְמֻנֶּה עַל כָּל הַחַיּוֹת, אֶעֱשֶׂה לְמַעַנְךָ וְאֶקְרָא לְכָל הַחַיּוֹת, כִּי הֵם רָצִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, אוּלַי תֵּדַע אַחַת מֵהֶם מֵהַר וּמִבְּצָר כַּנַּ״ל. וְקָרָא אֶת כֻּלָּם מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל, כָּל מִינֵי הַחַיּוֹת, וְשָׁאַל אוֹתָם; וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁלֹּא רָאוּ. וְאָמַר לוֹ: רְאֵה שֶׁשְּׁטוּת סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ, אִם תִּשְׁמַע - שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, כִּי בְּוַדַּאי לֹא תִּמְצָא, כִּי אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם; וְהוּא הִפְצִיר מְאֹד, וְאָמַר שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הוּא בַּנִּמְצָא בְּוַדַּאי. אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת): הִנֵּה בַּמִּדְבָּר נִמְצָא שָׁם אָחִי, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הָעוֹפוֹת, וְאוּלַי יוֹדְעִים הֵם, מֵחֲמַת שֶׁהֵם פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר בְּגָבְהַּ, אוּלַי רָאוּ הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל; וְתֵלֵךְ אֵלָיו וְתֹאמַר לוֹ שֶׁאֲנִי שָׁלַחְתִּי אוֹתְךָ אֵלָיו. וְהָלַךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים לְבַקְּשׁוֹ, וּמָצָא שׁוּב אָדָם גָּדוֹל מְאֹד כַּנַּ״ל, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אִילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה כַּנַּ״ל, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אִילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן; וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן. וְדָחָה אוֹתוֹ גַּם־כֵּן; וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן. וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת): שֶׁלְּמַעֲנוֹ יִקְרָא שֶׁיָּבֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת, וְיִשְׁאַל אוֹתָם. וְקָרָא אוֹתָם, וּבָאוּ כָּל הָרוּחוֹת, וְשָׁאַל אֶת כֻּלָּם, וְלֹא יָדְעוּ שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מֵהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת): הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה שֶׁשְּׁטוּת סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ. וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד, וְאָמַר: אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּוַדַּאי. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה שֶׁבָּא עוֹד רוּחַ אֶחָד, וְכָעַס עָלָיו הַמְמֻנֶּה הַנַּ״ל: מַדּוּעַ נִתְאַחַרְתָּ לָבוֹא? הֲלֹא גָּזַרְתִּי שֶׁיָּבֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת, וְלָמָּה לֹא בָּאתָ עִמָּהֶם? הֵשִׁיב לוֹ:

שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לָשֵׂאת בַּת־מַלְכָּה אֶל הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. וְשָׂמַח מְאֹד.

וְשָׁאַל הַמְמֻנֶּה אֶת הָרוּחַ: מַה יָּקָר שָׁם (הֵינוּ אֵיזֶה דְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר וּבַחֲשִׁיבוּת), וְאָמַר לוֹ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר גָּדוֹל. וְאָמַר הַמְמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה זְמַן גָּדוֹל כָּל־כָּךְ שֶׁאַתָּה מְבַקְּשָׁהּ, וְכַמָּה יְגִיעוֹת שֶׁהָיוּ לְךָ, וְאוּלַי יִהְיֶה לְךָ עַתָּה מְנִיעָה מֵחֲמַת מָמוֹן; עַל כֵּן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כְּלִי, כְּשֶׁתּוֹשִׁיט יָדְךָ לְתוֹכָהּ - תְּקַבֵּל מִשָּׁם מָעוֹת. וְגָזַר עַל הָרוּחַ הַנַּ״ל שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתוֹ לְשָׁם. וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם, וְהֵבִיא אוֹתוֹ אֶל שַׁעַר, וְהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם חֵילוֹת שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ לִכְנֹס אֶל הָעִיר; וְהוֹשִׁיט יָדוֹ אֶל הַכְּלִי וְלָקַח מָעוֹת וְשִׁחֵד אוֹתָם, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר. וְהָיְתָה עִיר נָאָה, וְהָלַךְ אֶל גְּבִיר וְשָׂכַר לוֹ מְזוֹנוֹת, כִּי צָרִיךְ לִשְׁהוֹת שָׁם, כִּי צָרִיךְ לָשׂוּם שֵׂכֶל וְחָכְמָה לְהוֹצִיאָהּ. וְאֵיךְ שֶׁהוֹצִיאָהּ - לֹא סִפֵּר; וּבַסּוֹף הוֹצִיאָהּ.

(וְעַיֵּן בַּהַקְדָּמָה וְתִרְאֶה רְמָזִים נִפְלָאִים עַל מַעֲשֶׂה הַזֹּאת).

מעשה ב'

ממלך וקיסר

מַעֲשֶׂה ב׳

מִמֶּלֶךְ וְקֵיסָר

מַעֲשֶׂה בְּקֵיסָר אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים; גַּם מֶלֶךְ אֶחָד לֹא הָיָה לוֹ בָּנִים. וְנָסַע הַקֵּיסָר עַל הָאָרֶץ לְשׁוֹטֵט לְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצָא אֵיזֶה עֵצָה וּתְרוּפָה לְהוֹלִיד בָּנִים, גַּם הַמֶּלֶךְ נָסַע כְּמוֹ כֵן, וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם לְפֻנְדָּק אֶחָד, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים זֶה מִזֶּה. וְהִכִּיר הַקֵּיסָר בְּהַמֶּלֶךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ נִמּוּס (שֶׁל מַלְכוּת), וְשָׁאַל אוֹתוֹ, וְהוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא מֶלֶךְ; גַּם הַמֶּלֶךְ הִכִּיר בַּקֵּיסָר גַּם־כֵּן, וְהוֹדָה לוֹ גַּם־כֵּן. וְהוֹדִיעוּ זֶה לָזֶה שֶׁנּוֹסְעִים בִּשְׁבִיל בָּנִים; וְנִתְקַשְּׁרוּ שְׁנֵיהֶם: בְּאִם שֶׁיָּבֹאוּ לְבֵיתָם וְיוֹלִידוּ נְשׁוֹתֵיהֶם זָכָר וּנְקֵבָה בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִים לְהִתְחַתֵּן - אֲזַי יִתְחַתְּנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם. וְנָסַע הַקֵּיסָר לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בַּת, וְהַמֶּלֶךְ נָסַע לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בֵּן, וְהַהִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל נִשְׁכַּח מֵהֶם. וְשָׁלַח הַקֵּיסָר אֶת בִּתּוֹ לִלְמֹד; גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אֶת בְּנוֹ לִלְמֹד, וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם אֵצֶל מְלַמֵּד אֶחָד. וְהָיוּ אֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד, וְנִתְקַשְּׁרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּשְׂאוּ זֶה לָזֶה, וְנָטַל הַבֶּן־מֶלֶךְ טַבַּעַת וְנָתַן עַל יָדָהּ, וְנִתְחַתְּנוּ יָחַד. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַקֵּיסָר אַחַר בִּתּוֹ וֶהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ; גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אַחַר בְּנוֹ וֶהֱבִיאוֹ לְבֵיתוֹ.

וְהָיוּ מְדַבְּרִים שִׁדּוּכִים לְבַת הַקֵּיסָר, וְלֹא רָצְתָה שׁוּם שִׁדּוּךְ מֵחֲמַת הִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל. וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה מְגַעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ. גַּם הַבַּת־קֵיסָר הָיְתָה עֲצֻבָּה תָּמִיד, וְהָיָה הַקֵּיסָר מוֹלִיכָהּ לַחֲצֵרוֹת שֶׁלּוֹ וּפָלָטִין[ג] שֶׁלּוֹ וְהֶרְאָה אוֹתָהּ גְּדֻלָּתָהּ - וְהִיא הָיְתָה עֲצֻבָּה. וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה מְגַעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ עַד שֶׁנֶּחֱלָה, וְכָל מַה שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: עַל מָה אַתָּה חוֹלֶה - לֹא רָצָה לְהַגִּיד. וְאָמְרוּ לְהַמְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ: אוּלַי תּוּכַל אַתָּה לַחֲקֹר אֶצְלוֹ? וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא יוֹדֵעַ, כִּי הוּא הָיָה עִמּוֹ אָז בַּמָּקוֹם שֶׁלָּמַד שָׁם, וְהִגִּיד לָהֶם הַדָּבָר. וַאֲזַי נִזְכַּר הַמֶּלֶךְ שֶׁכְּבָר נִתְחַתֵּן הוּא

מקורות ותרגומים

ג. ארמון.

עִם הַקֵּיסָר מִקֹּדֶם, וְהָלַךְ וְכָתַב לְהַקֵּיסָר שֶׁיָּכִין עַצְמוֹ עַל הַחֲתֻנָּה, כִּי כְּבָר נִתְקַשְּׁרוּ מִקֹּדֶם כַּנַּ״ל. וְלֹא רָצָה הַקֵּיסָר, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָעִיז וּלְסָרֵב, וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ בְּנוֹ אֵלָיו, וְיִרְאֶה: אִם יוּכַל לִנְהֹג מְדִינוֹת - אֲזַי יַשִּׂיא בִּתּוֹ אֵלָיו. וְשָׁלַח בְּנוֹ אֵלָיו (הֵינוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁלַח בְּנוֹ לְהַקֵּיסָר, כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל), וְהוֹשִׁיבוֹ הַקֵּיסָר בְּתוֹךְ חֶדֶר, וּמָסַר לוֹ נְיָרוֹת שֶׁל עִסְקֵי הַמְּדִינָה לִרְאוֹת אִם יוּכַל לִנְהֹג אֶת הַמְּדִינָה.

וְהַבֵּן־מֶלֶךְ הָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לִרְאוֹת אוֹתָהּ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לִרְאוֹתָהּ. פַּעַם אֶחָד הָלַךְ אֵצֶל כֹּתֶל שֶׁל אַסְפַּקְלַרְיָא[ד] וְרָאָה אוֹתָהּ, וְנָפַל חֲלָשׁוּת. וּבָאתָה הִיא אֵלָיו וְנִעֲרַתּוּ, וְסִפְּרָה לוֹ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה שׁוּם שִׁדּוּךְ מֵחֲמַת הַהִתְקַשְּׁרוּת עִמּוֹ, וְאָמַר לָהּ: מַה נַּעֲשֶׂה וְאָבִיךְ אֵינוֹ רוֹצֶה? וְאָמְרָה: אַף־עַל־פִּי־כֵן. אַחַר־כָּךְ הִתְיַעֲצוּ שֶׁיַּנִּיחוּ לִפְרֹשׁ עַצְמָם עַל הַיָּם, וְשָׁכְרוּ לָהֶם סְפִינָה וּפָרְשׁוּ בַּיָּם, וְהָלְכוּ עַל הַיָּם. אַחַר־כָּךְ רָצוּ לְקָרֵב עַצְמָם אֶל הַסְּפָר[ה], וּבָאוּ לַסְּפָר וְהָיָה שָׁם יַעַר, וְהָלְכוּ לְשָׁם. וְלָקְחָה הַבַּת־קֵיסָר הַטַּבַּעַת וְנָתְנָה לוֹ, וְהִיא שָׁכְבָה שָׁם. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁבִּסְמוּךְ תַּעֲמֹד, וְהִנִּיחַ הַטַּבַּעַת אֶצְלָהּ. אַחַר־כָּךְ עָמְדוּ וְהָלְכוּ אֶל הַסְּפִינָה. בְּתוֹךְ כָּךְ נִזְכְּרָה שֶׁשָּׁכְחוּ הַטַּבַּעַת שָׁם, וְשָׁלְחָה אוֹתוֹ אַחֲרֵי הַטַּבַּעַת. וְהָלַךְ לְשָׁם וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַמָּקוֹם, וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַטַּבַּעַת, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבַקְּשׁוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַד שֶׁנִּתְעָה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַחֲזֹר. וְהִיא הָלְכָה לְבַקְּשׁוֹ, וְנִתְעֵית גַּם־כֵּן. וְהָיָה הוּא הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה, הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה. אַחַר־כָּךְ רָאָה דֶּרֶךְ, וְהָלַךְ לְיִשּׁוּב; וְלֹא הָיָה לוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְנַעֲשָׂה מְשֻׁרֶת. גַּם הִיא הָיְתָה הוֹלֶכֶת וְתוֹעָה, וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ שֶׁתֵּשֵׁב אֵצֶל הַיָּם, וְהָלְכָה אֶל שְׂפַת הַיָּם; וְהָיָה שָׁם אִילָנוֹת שֶׁל פֵּרוֹת, וְיָשְׁבָה שָׁם. וּבַיּוֹם הָיְתָה הוֹלֶכֶת אֵצֶל הַיָּם, אוּלַי תִּמְצָא עוֹבְרִים וְשָׁבִים, וְהָיְתָה מִתְפַּרְנֶסֶת מֵהַפֵּרוֹת; וּבַלַּיְלָה הָיְתָה עוֹלָה עַל אִילָן, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִשְׁמֶרֶת מִן הַחַיּוֹת.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל מֵפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן בְּכָל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְהַסּוֹחֵר הָיָה זָקֵן. פַּעַם אֶחָד אָמַר הַבֵּן לְאָבִיו: בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה זָקֵן - וַאֲנִי נַעַר, וְהַנֶּאֱמָנִים שֶׁלְּךָ אֵינָם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל עָלַי, וְאַתָּה תִּסְתַּלֵּק וְאֶהְיֶה נִשְׁאָר רֵיק, וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת; בְּכֵן תֵּן לִי סְפִינָה עִם

מקורות ותרגומים

ד. מראה. ה. שפת הים.

סְחוֹרָה, וְאֵלֵךְ עַל הַיָּם כְּדֵי לִהְיוֹת בָּקִי בְּמַשָּׂא וּמַתָּן. וְנָתַן לוֹ אָבִיו סְפִינָה עִם סְחוֹרָה, וְהָלַךְ לַמְּדִינוֹת וּמָכַר הַסְּחוֹרָה, וְקָנָה סְחוֹרָה אַחֶרֶת, וְהִצְלִיחַ. בִּהְיוֹתוֹ עַל הַיָּם רָאוּ אוֹתָן הָאִילָנוֹת הַנַּ״ל (שֶׁהָיְתָה הַבַּת־קֵיסָר שָׁם), וְסָבְרוּ שֶׁהוּא יָשׁוּב, וְרָצָה לֵילֵךְ לְשָׁם; וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ רָאוּ שֶׁהֵם אִילָנוֹת, וְרָצוּ לַחֲזֹר. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ הַסּוֹחֵר (הַיְנוּ בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל) לְתוֹךְ הַיָּם, וְרָאָה שָׁם אִילָן וְעָלָיו כְּמַרְאֵה אָדָם, וְסָבַר שֶׁמָּא הוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ, וְהִגִּיד לִשְׁאָר הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ שָׁם, וְהִבִּיטוּ וְרָאוּ גַּם־כֵּן כְּמַרְאֵה אָדָם עַל הָאִילָן, וְהִתְיַשְּׁבוּ לְהִתְקָרֵב לְשָׁם. וְשָׁלְחוּ אִישׁ עִם סְפִינָה קְטַנָּה לְשָׁם, וְהֵם הָיוּ מַבִּיטִים בְּתוֹךְ הַיָּם כְּדֵי לְכַוֵּן אֶת הַשָּׁלִיחַ שֶׁלֹּא יִטְעֶה מִן הַדֶּרֶךְ, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ מְכֻוָּן אֶל הָאִילָן הַנַּ״ל. וְהָלַךְ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם אָדָם, וְהִגִּיד לָהֶם.

וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ (בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל), וְרָאָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת שָׁם כַּנַּ״ל), וְאָמַר לָהּ שֶׁתֵּרֵד. וְאָמְרָה לוֹ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לִכְנֹס אֶל הַסְּפִינָה, כִּי אִם שֶׁיַּבְטִיחָהּ שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ כִּי אִם כְּשֶׁיָּבוֹא לְבֵיתוֹ וְיִשָּׂא אוֹתָהּ כַּדָּת; וְהִבְטִיחַ לָהּ, וְנִכְנְסָה אֶצְלוֹ לַסְּפִינָה, וְרָאָה שֶׁהִיא מְזַמֶּרֶת עַל כְּלֵי־זֶמֶר וִיכוֹלָה לְדַבֵּר בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְשָׂמַח עַל שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לוֹ. אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב לְבֵיתוֹ, אָמְרָה לוֹ שֶׁהַיֹּשֶׁר שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ וְיוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו וְכָל מְיֻדָּעָיו, שֶׁכֻּלָּם יֵצְאוּ לִקְרָאתָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁמּוֹלִיךְ אִשָּׁה חֲשׁוּבָה כָּזוֹ; וְאַחַר־כָּךְ יִתְוַדַּע לוֹ מִי הִיא (כִּי גַּם מִקֹּדֶם הִתְנָה הִיא עִמּוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁאַל אוֹתָהּ מִי הִיא עַד אַחַר הַחֲתֻנָּה, אָז יֵדַע מִי הִיא) - וְהִסְכִּים עִמָּהּ. אָמְרָה לוֹ: גַּם הַיֹּשֶׁר בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה מוֹלִיךְ אִשָּׁה כָּזוֹ, שֶׁתְּשַׁכֵּר אֶת כָּל הַמַּאטְרָאסִין[1] הַמּוֹלִיכִין הַסְּפִינָה, לְמַעַן יֵדְעוּ שֶׁהַסּוֹחֵר שֶׁלָּהֶם יֵשׁ לוֹ נִשּׂוּאִין עִם אִשָּׁה כָּזוֹ - וְהִסְכִּים עִמָּהּ. וְלָקַח יַיִן טוֹב מְאֹד שֶׁהָיָה לוֹ בַּסְּפִינָה וְנָתַן לָהֶם, וְנִשְׁתַּכְּרוּ מְאֹד. וְהוּא הָלַךְ לְבֵיתוֹ לְהוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו כַּנַּ״ל, וְהַמַּאטְרָאסִין נִשְׁתַּכְּרוּ וְיָצְאוּ מִן הַסְּפִינָה, וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ בִּשְׁכְרוּתָם. וּבְעוֹד שֶׁהָיוּ מְכִינִים עַצְמָם שָׁם לֵילֵךְ לִקְרָאתָהּ עִם כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, הָלְכָה הִיא וְהִתִּירָה הַסְּפִינָה מִן הַסֶּפֶר, וּפָרְשָׂה הַוִּילוֹנוֹת (הַיְנוּ הַלַּוּוִינְטֶן), וְהָלְכָה לָהּ עִם הַסְּפִינָה. וְהֵם בָּאוּ אֶל הַסְּפִינָה (הַיְנוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַסּוֹחֵר) וְלֹא מָצְאוּ דָּבָר. וְחָרָה לְהַסּוֹחֵר אֲבִי הַבֵּן הַנַּ״ל מְאֹד, וְהוּא צוֹעֵק וְאוֹמֵר (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל שֶׁהָיָה בָּא עִם הַסְּפִינָה הַנַּ״ל צָעַק וְאָמַר): תַּאֲמִין לִי שֶׁהֵבֵאתִי סְפִינָה עִם סְחוֹרָה וְכוּ׳!

מקורות ותרגומים

1. מלחים.

וְהֵם אֵינָם רוֹאִים דָּבָר. וְאָמַר לוֹ: תִּשְׁאַל לְהַמַּאטְרָאסִין! וְהָלַךְ לִשְׁאֹל אוֹתָם, וְהֵם שׁוֹכְבִים שִׁכּוֹרִים. אַחַר־כָּךְ נִנְעֲרוּ, וְשָׁאַל לָהֶם, וְאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל מָה עָבַר עֲלֵיהֶם, רַק יוֹדְעִים שֶׁהֵבִיאוּ סְפִינָה עִם כָּל הַנַּ״ל, וְאֵינָם יוֹדְעִים הֵיכָן הוּא. וְחָרָה הַסּוֹחֵר מְאֹד עַל בְּנוֹ, וְגֵירְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ, וְלֹא יָבוֹא לְנֶגֶד פָּנָיו, וְהָלַךְ מִמֶּנּוּ נָע וָנָד. וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) הָיְתָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד, וְהָיָה בּוֹנֶה לוֹ פָּלָטִין עַל הַיָּם, כִּי שָׁם הוּטַב בְּעֵינָיו לִבְנוֹת פָּלָטִין מֵחֲמַת אֲוִיר הַיָּם. וְהַסְּפִינוֹת הוֹלְכוֹת שָׁם, וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) הָיְתָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם, וּבָאתָה סָמוּךְ לַפָּלָטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל. וְהַמֶּלֶךְ הִבִּיט וְרָאָה סְפִינָה בְּלִי מַנְהִיגִים, וְאֵין שָׁם אֲנָשִׁים, וְסָבַר שֶׁהוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ וְצִוָּה לַאֲנָשָׁיו שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ, וְרָאוּ גַּם־כֵּן כֵּן. וְהִיא נִתְקָרְבָה אֶל הַפָּלָטִין; אַחַר־כָּךְ הִתְיַשְּׁבָה עַצְמָהּ: לָמָּה לָהּ הַפָּלָטִין? וְהִתְחִילָה לַחֲזֹר. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ וְהֶחֱזִירָהּ, וְהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ. וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל לֹא הָיָה לוֹ אִשָּׁה, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לִבְרוֹר לוֹ, כִּי מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה - לֹא רָצְתָה הִיא, וְכֵן לְהֵפֶךְ. וּכְשֶׁבָּאתָה לְשָׁם הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל אָמְרָה לוֹ שֶׁיִּשְׁבַע לָהּ שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ עַד שֶׁיִּשָּׁאֲנָה כַּדָּת, וְנִשְׁבַּע לָהּ. וְאָמְרָה לוֹ שֶׁרָאוּי שֶׁלֹּא יִפְתַּח אֶת הַסְּפִינָה שֶׁלָּהּ וְלֹא יִגַּע בָּהּ, רַק שֶׁתַּעֲמֹד כָּךְ עַל הַיָּם עַד הַנִּשּׂוּאִין, וְאָז יִרְאוּ הַכֹּל אֶת רִבּוּי הַסְּחוֹרָה שֶׁהֵבִיאָה, לְבַל יֹאמְרוּ שֶׁלָּקַח אִשָּׁה מִן הַשּׁוּק. וְהִבְטִיחַ לָהּ כֵּן. וְהַמֶּלֶךְ כָּתַב לְכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁיִּתְקַבְּצוּ וְיָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, וּבָנָה פָּלָטִין בִּשְׁבִילָהּ. וְהִיא צִוְּתָה שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ אַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת שָׂרִים שֶׁיִּהְיוּ עִמָּהּ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ וְשָׁלְחוּ לָהּ אַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת שָׂרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּבָנְאוּ לְכָל אַחַת פָּלָטִין מְיֻחָד, וְהִיא הָיְתָה לָהּ גַּם־כֵּן פָּלָטִין מְיֻחָד, וְהָיוּ מִתְקַבְּצוֹת אֵלֶיהָ, וְהָיוּ מְזַמְּרוֹת בִּכְלֵי־שִׁיר וּמְשַׂחֲקִים שָׁם עִמָּהּ.

פַּעַם אַחַת אָמְרָה לָהֶם שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם עַל הַיָּם, וְהָלְכוּ עִמָּהּ, וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים שָׁם. וְאָמְרָה לָהֶם שֶׁתְּכַבֵּד אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְנָתְנָה לָהֶם מֵהַיַּיִן שֶׁבַּסְּפִינָה, וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ; וְהָלְכָה וְהִתִּירָה הַסְּפִינָה וּפֵרְשָׁה הַוִּילוֹנוֹת וּבָרְחָה עִם הַסְּפִינָה. וְהֵם (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו) הֵצִיצוּ וְרָאוּ שֶׁהַסְּפִינָה אֵינֶנָּהּ, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד. וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: הִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא לְהַגִּיד לָהּ פִּתְאֹם, כִּי צַעֲרָהּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד עַל סְפִינָה יְקָרָה כָּזוֹ (כִּי הַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ בָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה, וְהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא עֲדַיִן בְּחַדְרָהּ), גַּם אוּלַי תִּסְבֹּר שֶׁהַמֶּלֶךְ נָתַן לְאֶחָד אֶת הַסְּפִינָה; רַק יִשְׁלְחוּ אֶת שָׂרָה אַחַת מֵהַבְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל לְהַגִּיד לָהּ בְּחָכְמָה. וְהָלְכוּ

לְחֶדֶר אֶחָד - וְלֹא מָצְאוּ אָדָם, וְכֵן לְחֶדֶר שֵׁנִי, וְכֵן לְכָל הָאַחַד־עָשָׂר חֲדָרִים - וְלֹא מָצְאוּ אָדָם. וְהִסְכִּימוּ לִשְׁלֹחַ בַּלַּיְלָה שְׁרָרָה זְקֵנָה לְהַגִּיד לָהּ; וְהָלְכוּ לְחַדְרָהּ - וְלֹא מָצְאוּ אָדָם, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד.

וַאֲבִיהֶן שֶׁל הַבְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל שֶׁהָיוּ רְגִילִים שֶׁיַּגִּיעוּ לָהֶם אִגְּרוֹת זֶה מִזֶּה, וְעַתָּה רָאוּ שֶׁהֵם שׁוֹלְחִים אִגְּרוֹת - וְאֵין לָהֶם שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּנוֹתֵיהֶם; עָמְדוּ הַשָּׂרִים וְנָסְעוּ בְּעַצְמָן לְשָׁם, וְלֹא מָצְאוּ אֶת בְּנוֹתֵיהֶם. וְחָרָה לָהֶם מְאֹד, וְאָמְרוּ לִשְׁלֹחַ אֶת הַמֶּלֶךְ (דְּהַיְנוּ לְמָקוֹם שֶׁשּׁוֹלְחִין הַחַיָּבִים מִיתָה, שֶׁקּוֹרִין ׳פַּאר שִׁיקֶן׳), כִּי הֵם הָיוּ הַשָּׂרֵי מְלוּכָה; אַךְ נִתְיַשְּׁבוּ: מֶה חָטָא הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּתְחַיֵּב שִׁלּוּחַ, כִּי נָאֱנַס בַּדָּבָר? וְהִסְכִּימוּ לְהַעֲבִירוֹ מִמַּלְכוּתוֹ וּלְגָרְשׁוֹ, וְהֶעֱבִירוּ אוֹתוֹ וְגֵרְשׁוּהוּ, וְהָלַךְ לוֹ. וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל שֶׁבָּרְחָה עִם הָאַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת שָׂרִים) הָלְכָה עִם הַסְּפִינָה. אַחַר־כָּךְ נִנְעֲרוּ הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל (וְהַתְּחִילוּ שׁוּב לְשַׂחֵק כְּמִקֹּדֶם, כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר הָלְכָה מִן הַסְּפָר), וְאָמְרוּ לָהּ: נַחֲזוֹר. וְהֵשִׁיבָה לָהֶם: נִשְׁהֶה עוֹד כָּאן קְצָת. אַחַר־כָּךְ עָמַד רוּחַ סְעָרָה, וְאָמְרוּ: נַחֲזוֹר לְבֵיתֵנוּ. וְהוֹדִיעָה לָהֶם שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר פֵּרְשָׁה מִן הַסְּפָר. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ: עַל מֶה עָשִׂתָה כֵּן, וְאָמְרָה שֶׁהָיְתָה יְרֵאָה פֶּן תִּשָּׁבֵר מֵחֲמַת הָרוּחַ סְעָרָה, עַל־כֵּן הֶכְרְחָה לְהַתִּירָהּ וְלִפְרֹשׂ הַוִּילָאוֹת. וְהָיוּ הוֹלְכִים עַל הַיָּם (הַבַּת־קֵיסָר עִם הָאַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל), וְהָיוּ מְזַמְּרִים שָׁם בִּכְלֵי־זֶמֶר. וּפָגְעוּ בְּפָלְטִין, וְאָמְרוּ לָהּ הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל: נִתְקָרֵב לְשָׁם; וְלֹא רָצְתָה, וְאָמְרָה כִּי נִתְחָרְטָה עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה אֵצֶל פָּלְטִין הַנַּ״ל (הַיְנוּ עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה לַפָּלָטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁרָצָה לִשָּׂא אוֹתָהּ כַּנַּ״ל).

אַחַר־כָּךְ רָאוּ כְּמִין אִי הַיָּם, וְנִתְקָרְבוּ לְשָׁם, וְהָיוּ שָׁם שְׁנֵים־עָשָׂר גַּזְלָנִים, וְרָצוּ לְהָרְגָם. וְשָׁאֲלָה הִיא: מִי הַגָּדוֹל שֶׁבָּכֶם? וְהֶרְאוּ לָהּ. אָמְרָה לוֹ: מַה מַּעֲשֵׂיכֶם? אָמַר לָהּ, שֶׁהֵם גַּזְלָנִים. אָמְרָה לוֹ: אַף אֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים, רַק שֶׁאַתֶּם גַּזְלָנִים בַּגְּבוּרָה שֶׁלָּכֶם, וַאֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים עַל־יְדֵי חָכְמָה, כִּי אָנוּ מְלַמְּדִים בִּלְשׁוֹנוֹת וּבִכְלֵי־זֶמֶר; בְּכֵן מַה בֶּצַע כִּי תַהַרְגוּ אוֹתָנוּ? הֲלֹא טוֹב שֶׁתִּשְׁאוּ אוֹתָנוּ לְנָשִׁים, וְיִהְיֶה לָכֶם גַּם הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּנוּ. וְהֶרְאָתָה הִיא לָהֶם מַה שֶּׁבַּסְּפִינָה, וְנִתְרַצּוּ לִדְבָרֶיהָ, וְהֶרְאוּ הַגַּזְלָנִים לָהֶם גַּם־כֵּן כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם, וְהוֹלִיכוּ אוֹתָם בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁלָּהֶם. וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִשְׂאִים בְּבַת־אַחַת, כִּי אִם בָּזֶה אַחַר זֶה (הַיְנוּ שֶׁכָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל לֹא יִהְיוּ נִשְׂאִים אֶת הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל כֻּלָּם בְּבַת־אַחַת, רַק הַנִּשּׂוּאִין שֶׁלָּהֶם יִהְיֶה בָּזֶה אַחַר זֶה); גַּם שֶׁיִּבְרְרוּ לְכָל אֶחָד שְׁרָרָה אַחַת לְפִי הָרָאוּי לוֹ, הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ וְכוּ׳. אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהֶם שֶׁתְּכַבֵּד אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב נִפְלָא

מְאֹד שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּסְּפִינָה שֶׁאֵינָהּ מִסְתַּפֶּקֶת מִמָּנּוּ, רַק הוּא טָמוּן אֶצְלָהּ עַד יוֹם שֶׁיְּזַמֵּן לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַזּוּוּג שֶׁלָּהּ. וְנָתְנָה לָהֶם הַיַּיִן בִּשְׁנֵים־עָשָׂר גְּבִיעִים, וְאָמְרָה שֶׁכָּל אֶחָד יִשְׁתֶּה לְכָל אֶחָד מֵהַשְּׁנֵים־עָשָׂר, וְשָׁתוּ וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנָפְלוּ. וְאָמְרָה לְחַבְרוֹתֶיהָ הַנַּ״ל: לְכוּ וְשַׁחֲטוּ כָּל אַחַת אֶת בַּעְלָהּ, וְהָלְכוּ וְשָׁחֲטוּ כֻּלָּם. וּמָצְאוּ שָׁם עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד שֶׁלֹּא הָיָה אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ, וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא לִקַּח נְחֹשֶׁת וְלֹא כֶּסֶף כִּי אִם זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת, וְהִשְׁלִיכוּ מִן הַסְּפִינָה שֶׁלָּהֶם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל־כָּךְ, וְטָעֲנוּ כָּל הַסְּפִינָה עִם דְּבָרִים יְקָרִים, זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁמָּצְאוּ שָׁם. וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא לֵילֵךְ עוֹד מְלֻבָּשׁ כְּמוֹ נָשִׁים, וְתָפְרוּ לָהֶם בִּגְדֵי זְכָרִים, מַלְבּוּשֵׁי אַשְׁכְּנַז, וְהָלְכוּ עִם הַסְּפִינָה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד זָקֵן, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ, וּמָסַר מַלְכוּתוֹ לִבְנוֹ. אָמַר הַבֵּן־מֶלֶךְ, שֶׁיֵּלֵךְ וִיטַיֵּל עִם אִשְׁתּוֹ בַּיָּם, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְגִילָה בַּאֲוִיר הַיָּם, פֶּן חַס וְשָׁלוֹם מֻכְרָחִים בְּאֵיזוֹ פַּעַם לִבְרֹחַ בַּיָּם. וְהָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, וּפָרְשׁוּ בַּסְּפִינָה, וְהָיוּ שָׁם שְׂמֵחִים וּמְשַׂחֲקִים מְאֹד. אַחַר־כָּךְ אָמְרוּ שֶׁיִּפְשְׁטוּ כֻּלָּם בִּגְדֵיהֶם (הֵינוּ הַבֵּן־מֶלֶךְ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁהָיוּ שָׁם בַּסְּפִינָה הִתְיַצְּבוּ מַחֲמַת שִׂמְחָה שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם פּשְׁטִים אֶת בִּגְדֵיהֶם, וְכֵן עָשׂוּ), **וְלֹא נִשְׁאַר עֲלֵיהֶם כִּי אִם הַכְּתֹנֶת**. וְהָיוּ מִתְחַזְּקִין לַעֲלוֹת עַל הַתֹּרֶן, וְהָיָה הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל מִתְחַזֵּק לַעֲלוֹת לְשָׁם. וְהִיא (הֵינוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) בָּאתָה עִם הַסְּפִינָה (שֶׁלָּהּ הַנַּ״ל), וְרָאֲתָה אוֹתוֹ הַסְּפִינָה הַנַּ״ל (הֵינוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבֵּן־מֶלֶךְ עִם שָׂרֵי מְלוּכָה הַנַּ״ל), וּבִתְחִלָּה הָיְתָה יְרֵאָה לְהִתְקָרֵב. אַחַר־כָּךְ נִסְמְכוּ קְצָת וְרָאוּ שֶׁהֵם מְשַׂחֲקִים מְאֹד, וְהֵבִינוּ שֶׁאֵינָם גַּזְלָנִים, וְהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב. אָמְרָה הַבַּת־קֵיסָר לְחַבְרוֹתֶיהָ: אֲנִי יְכוֹלָה לְהַפִּיל אֶת אוֹתוֹ הַקֶּרַח לְתוֹךְ הַיָּם (הֵינוּ אֶת הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁהָיָה עוֹלֶה בְּרֹאשׁ הַתֹּרֶן כַּנַּ״ל), כִּי הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל הָיָה קֵרֵחַ, דְּהֵינוּ שֶׁהָיָה מֻקְרָח רֹאשׁוֹ מִשְּׂעָרוֹת. אָמְרוּ לָהּ: וְאֵיךְ אֶפְשָׁר, הֲלֹא אָנוּ רְחוֹקִים מֵהֶם מְאֹד. אָמְרָה לָהֶן שֶׁיֵּשׁ זְכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף, וְעַל־יְדֵי זֶה תַּפִּיל אוֹתוֹ. וְאָמְרָה שֶׁלֹּא לְהַפִּיל אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל רֹאשׁ הַתֹּרֶן מַמָּשׁ, כִּי כְּשֶׁהוּא בְּאֶמְצָעִית הַתֹּרֶן, אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל - יִפֹּל אֶל תּוֹךְ הַסְּפִינָה, אֲבָל כְּשֶׁיַּעֲלֶה בְּרֹאשׁ, אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל - יִפֹּל לְתוֹךְ הַיָּם. הִמְתִּינָה עַד שֶׁעָלָה אֶל רֹאשׁ הַתֹּרֶן מַמָּשׁ, וְלָקְחָה הַזְּכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף נֶגֶד הַחַמָּה (שֶׁקּוֹרִין ׳בְּרֶען בְּרִיל׳) וְכִוְּנָה נֶגֶד מֹחוֹ, עַד שֶׁנִּכְוָה מֹחוֹ וְנָפַל לְתוֹךְ הַיָּם.

וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל) שֶׁנָּפַל, נַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל, כִּי אֵיךְ יוּכְלוּ לַחֲזֹר לְבֵיתָם, כִּי הַמֶּלֶךְ יָמוּת מַחֲמַת צַעַר. וְאָמְרוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַסְּפִינָה

שָׁרוֹאִין (הַיְנוּ לִסְפִינָה זוֹ הַנַּ״ל שֶׁל הַבַּת־קֵיסָר), אוּלַי יֵשׁ שָׁם אֵיזֶה דּוֹקְטוֹר[1] שֶׁיּוּכַל לִתֵּן לָהֶם עֵצָה. וְהִתְקָרְבוּ אֶל הַסְּפִינָה הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבַּת־קֵיסָר עִם הַשָּׁרוֹת הַנַּ״ל), וְאָמְרוּ לָהֶם (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְהַשָּׁרוֹת עִם הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) שֶׁלֹּא יִתְיָרְאוּ כְּלָל, כִּי לֹא יַעֲשׂוּ לָהֶם כְּלָל. שָׁאֲלוּ אוֹתָם: אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיכֶם דּוֹקְטוֹר שֶׁיִּתֵּן לָנוּ עֵצָה, וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה וְשֶׁבֶן הַמֶּלֶךְ נָפַל לְתוֹךְ הַיָּם. וְאָמְרָה הַבַּת־קֵיסָר שֶׁיּוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִן הַיָּם, וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אוֹתוֹ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ, וְלָקְחָה הַדֹּפֶק בְּיָדָהּ וְאָמְרָה שֶׁנִּשְׁרַף מֹחוֹ; וְקָרְעוּ הַמֹּחַ וּמָצְאוּ שֶׁכִּדְבָרֶיהָ כֵּן הוּא, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד. וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנָּה שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם לְבֵיתָם, וְתִהְיֶה דּוֹקְטוֹר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה וּגְדוֹלָה מְאֹד. וְלֹא רָצְתָה, וְאָמְרָה כִּי אֵינֶנָּהּ דּוֹקְטוֹר, רַק שֶׁיּוֹדַעַת סְתָם דְּבָרִים הַלָּלוּ. וְלֹא רָצוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ) לַחֲזֹר לְבֵיתָם, וְהָלְכוּ שְׁתֵּי הַסְּפִינוֹת בְּיָחַד. וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה מְאֹד שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, מֵחֲמַת גֹּדֶל חָכְמָתוֹ שֶׁרָאוּ בּוֹ (כִּי הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁנָּפַל וָמֵת סָבְרוּ שֶׁהַבַּת־קֵיסָר עִם הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל הֵם זְכָרִים, כִּי הָיוּ מְלֻבָּשִׁים בְּמַלְבּוּשֵׁי זְכָרִים כַּנַּ״ל, עַל כֵּן רָצוּ שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם - שֶׁהִיא אֵשֶׁת בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁמֵּת, תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר - שֶׁהִיא בֶּאֱמֶת הַבַּת־קֵיסָר, שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁהִיא דּוֹקְטוֹר מֵחֲמַת שֶׁיָּדְעָה בְּחָכְמָתָהּ שֶׁנִּשְׁרַף הַמֹּחַ שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁנָּפַל כַּנַּ״ל), וְשֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם, וְאֶת הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן הַנַּ״ל) יַהַרְגוּ (כָּל זֶה הָיוּ רוֹצִים מְאֹד הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה הַנַּ״ל); אַךְ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּר דָּבָר כָּזֶה אֶל הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא תִּשָּׂא דּוֹקְטוֹר. גַּם לְהַמַּלְכָּה הוּטַב גַּם־כֵּן מְאֹד שֶׁתִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר; אַךְ שֶׁהָיְתָה מִתְיָרְאָה מִן הַמְּדִינָה, פֶּן לֹא יִתְרַצּוּ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ. וְהִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁתָּאוֹת, כְּדֵי שֶׁעַל הַמִּשְׁתֶּה בִּשְׁעַת חֶדְוָה יוּכְלוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, וְהָיוּ עוֹשִׂין מִשְׁתֶּה אֵצֶל כָּל אֶחָד בְּיוֹמוֹ.

כְּשֶׁהִגִּיעַ יוֹם מִשְׁתֶּה שֶׁל הַדּוֹקְטוֹר (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר) נָתַן לָהֶם מִיַּיִן שֶׁלּוֹ הַנַּ״ל, וְנִשְׁתַּכְּרוּ. בִּשְׁעַת חֶדְוָה אָמְרוּ הַשָּׂרִים: מַה יָּפֶה הָיָה שֶׁהַמַּלְכָּה תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר. וְאָמַר הַדּוֹקְטוֹר: יָפֶה מְאֹד הָיָה - רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי (הַיְנוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת שִׁכְרוּת). נַעֲנֵית הַמַּלְכָּה גַּם־כֵּן וְאָמְרָה: מַה יָּפֶה הָיָה שֶׁהִיא תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר - רַק שֶׁהַמְּדִינָה תַּסְכִּים עַל־זֶה. הֵשִׁיב שֵׁנִית הַדּוֹקְטוֹר (הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר): יָפֶה מְאֹד הָיָה - רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי. אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהֵקִיצוּ מִשִּׁכְרוּתָם נִזְכְּרוּ הַשָּׂרִים מַה שֶּׁאָמְרוּ, וְנִתְבַּיְּשׁוּ

מקורות ותרגומים

1. רופא.

בְּעַצְמָן מֵהַמַּלְכָּה שֶׁאָמְרוּ דָּבָר כָּזֶה - אַךְ הֲלֹא הִיא גַּם־כֵּן בְּעַצְמָהּ אָמְרָה זֹאת; וְהִיא גַּם־כֵּן נִתְבַּיְּשָׁה מִפְּנֵיהֶם - אַךְ הֲלֹא גַּם הֵם אָמְרוּ זֹאת. וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם כֵּן, וְנִתְחַתְּנָה הִיא עִם הַדּוֹקְטוֹר (וְכַנַּ״ל, הַיְנוּ עִם בַּת הַקֵּיסָר שֶׁסָּבְרוּ שֶׁהִיא דּוֹקְטוֹר כַּנַּ״ל), וְהָלְכוּ לְמִדִינָתָם. וּכְשֶׁרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם בָּאִים שָׂמְחוּ מְאֹד, כִּי זֶה זְמַן רַב שֶׁהָלַךְ הַבֶּן־מֶלֶךְ, וְלֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא, וְהַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן כְּבָר מֵת בְּטֶרֶם בִּיאָתָם. אַחַר־כָּךְ רָאוּ (בְּנֵי הַמְּדִינָה) שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ - שֶׁהוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם - אֵינֶנּוּ, וְשָׁאֲלוּ: הֵיכָן הוּא מַלְכֵּנוּ? וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה, אֵיךְ שֶׁכְּבָר מֵת, וְשֶׁכְּבָר קִבְּלוּ לָהֶם מֶלֶךְ זֶה שֶׁבָּא עִמָּהֶם; וְשָׂמְחוּ מְאֹד עַל שֶׁבָּא לָהֶם מֶלֶךְ חָדָשׁ.

וְהַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית עַתָּה מֶלֶךְ כַּנַּ״ל) צִוָּה לְהַכְרִיז בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, גֵּר אוֹ אוֹרֵחַ וּבוֹרֵח וּמְגֹרָשׁ - שֶׁכֻּלָּם יָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, אִישׁ מֵהֶם לֹא יִהְיֶה נֶעְדָּר, וִיקַבְּלוּ מַתָּנוֹת גְּדוֹלוֹת. וְצִוָּה (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר) שֶׁיַּעֲשׂוּ סָבִיב סָבִיב כָּל הָעִיר מַעְיָנוֹת, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁאֶחָד יִרְצֶה לִשְׁתּוֹת - לֹא יִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ וְלִשְׁתּוֹת, רַק כָּל אֶחָד יִמְצָא מַעְיָן אֶצְלוֹ. וְצִוָּה (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר) לְצַיֵּר צוּרָתוֹ אֵצֶל כָּל מַעְיָן וּמַעְיָן, וְשֶׁיַּעַמְדוּ שׁוֹמְרִים וְיִשְׁמְרוּ: בְּאִם שֶׁיָּבוֹא אֶחָד וְיִסְתַּכֵּל בְּיוֹתֵר עַל הַצּוּרָה, וְיַעֲשֶׂה רֹעַ פָּנִים (הַיְנוּ שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה פָּנָיו, כְּמוֹ מִי שֶׁמַּבִּיט הֵיטֵב עַל אֵיזֶה דָּבָר וּמִשְׁתּוֹמֵם וּמִצְטַעֵר) - אֲזַי יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ בַּתְּפִיסָה. וְכֵן עָשׂוּ. וּבָאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוֹשָׁה הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא הֶחָתָן הָאֱמֶת שֶׁל בַּת הַקֵּיסָר הַזֹּאת (שֶׁהִיא הַמֶּלֶךְ עַכְשָׁו כַּנַּ״ל); וּבֶן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל (שֶׁגֵּרְשׁוּ אָבִיו מֵחֲמַת הַבַּת־הַקֵּיסָר הַזֹּאת, שֶׁבָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה עִם כָּל הַסְּחוֹרָה כַּנַּ״ל); וְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ (גַּם־כֵּן עַל־יָדָהּ, כִּי בָּרְחָה מִמֶּנּוּ עִם הָאַחַד־עָשָׂר שָׂרוֹת כַּנַּ״ל). וְכָל אֶחָד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלוֹשָׁה הִכִּיר שֶׁזֶּה צוּרָתָהּ, וְהִסְתַּכְּלוּ וְנִזְכְּרוּ וְנִצְטַעֲרוּ (הַיְנוּ שֶׁבָּאוּ אֵצֶל הַמַּעְיָנוֹת הַנַּ״ל, וְרָאוּ צוּרָתָהּ שֶׁהָיְתָה מְצֻיֶּרֶת שָׁם, וְהִכִּירוּ אוֹתָהּ, וְהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּיוֹתֵר וְכוּ׳), וְתָפְסוּ אוֹתָם בַּתְּפִיסָה.

בְּשָׁעַת חֲתֻנָּה צִוָּה הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ הַבַּת־הַקֵּיסָר) שֶׁיָּבֹאוּ הַשְּׁבוּיִים לְפָנָיו. וְהֵבִיאוּ הַשְּׁלוֹשָׁה הַנַּ״ל, וְהִכִּירָה אוֹתָם; וְהֵם לֹא הִכִּירוּהָ, מֵחֲמַת שֶׁמְּלֻבֶּשֶׁת כְּמוֹ אִישׁ. עָנְתָה הַבַּת־קֵיסָר וְאָמְרָה: אַתָּה, מֶלֶךְ (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל, שֶׁהוּא אֶחָד מִשְּׁלוֹשֶׁת הַשְּׁבוּיִים הַנַּ״ל) - אוֹתְךָ הֶעֱבִירוּ בִּשְׁבִיל הָאַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת־שָׂרִים שֶׁנֶּאֱבְדוּ; הֲרֵי לְךָ הַבְּנוֹת־שָׂרִים, שׁוּב לְמִדִינָתְךָ וּלְמַלְכוּתְךָ (כִּי הָאַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת־שָׂרִים הָיוּ עִמָּהּ כָּאן כַּנַּ״ל). אַתָּה, סוֹחֵר (הַיְנוּ בַּתְּחִלָּה דִּבְּרָה לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל,

עַכְשָׁו חָזְרָה פָּנֶיהָ וְדִבְּרָה עִם הַסּוֹחֵר, הֵינוּ עִם בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל) - **אוֹתְךָ גֵּרַשׁ אָבִיךָ בִּשְׁבִיל הַסְּפִינָה עִם סְחוֹרָה שֶׁנֶּאֱבְדָה מִמְּךָ** (כַּנַּ״ל); **הֲרֵי לְךָ הַסְּפִינָה שֶׁלְּךָ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה, וְעַל שֶׁנִּשְׁתַּהָה הַמָּעוֹת כָּל־כָּךְ - יֵשׁ לְךָ עַתָּה עֲשִׁירוּת בַּסְּפִינָה בְּכִפְלֵי כִּפְלַיִם מִמַּה שֶׁהָיָה** (כִּי הַסְּפִינָה בְּעַצְמָהּ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה שֶׁל בֶּן הַסּוֹחֵר, שֶׁהִיא בָּרְחָה עִמָּהּ כַּנַּ״ל, עֲדַיִן הָיָה אֶצְלָהּ בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל, וְנוֹסֵף לָזֶה הָיָה בַּסְּפִינָה כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּקְחָה אֵצֶל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד, כִּפְלֵי כִּפְלַיִם כַּנַּ״ל). **וְאַתָּה, בֶּן מֶלֶךְ** (הֵינוּ הֶחָתָן שֶׁלָּהּ בֶּאֱמֶת) - **נֵלְכָה וְנִסָּעָה; וְשָׁבוּ לְבֵיתָם.** בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

מעשה ג'

מחיגר

מַעֲשֶׂה ג׳

מֵחִגֵּר

מַעֲשֶׂה בְּחָכָם אֶחָד, קִדֵּם מוֹתוֹ קָרָא אֶת בָּנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ וְצִוָּה אוֹתָם לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת; גַּם יֵשׁ לָכֶם רְשׁוּת לַעֲסֹק בִּשְׁאָר פַּרְנָסוֹת, אֲבָל בָּזֶה תִּשְׁתַּדְּלוּ, לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת. אַחַר־כָּךְ נִפְטַר הֶחָכָם וְהִנִּיחַ בָּנִים, וְהָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ, וְהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד רַק שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ, וְהָיוּ אֶחָיו נוֹתְנִים לוֹ סִפּוּק דֵּי פַּרְנָסָתוֹ, וְהָיוּ מַסְפִּיקִים אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ. וְהָיָה אוֹתוֹ הַבֵּן (שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ) מְקַבֵּץ עַל־יָד עַל־יָד מִמַּה שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ מִפַּרְנָסָתוֹ עַד שֶׁקִּבֵּץ סַךְ מְסֻיָּם, וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ: לָמָּה לִי לְקַבֵּל הַסְפָּקָה מֵהֶם? טוֹב שֶׁאַתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן. וְאַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, יָעַץ בְּדַעְתּוֹ לִשְׂכֹּר לוֹ עֲגָלָה וְנָאֶמָן וּבַעַל־עֲגָלָה, וְיִסַּע עִמָּהֶם לְלַיְפְּסִיק[ח], וְיוּכַל לַעֲשׂוֹת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן אַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַמִּשְׁפָּחָה זֹאת הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְאָמְרוּ: לָמָּה לָנוּ לִתֵּן לוֹ הַסְפָּקָה? טוֹב שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פַּרְנָסָה. וְהִלְוּוּ לוֹ עוֹד מָעוֹת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִנְהֹג הַמַּשָּׂא וּמַתָּן. וְשָׂכַר לוֹ עֲגָלָה, וְנָאֶמָן, וּבַעַל־עֲגָלָה, וְנָסַע. וּבָא לִקְרֶעטְשְׁמֶע[ט], וְאָמַר הַנָּאֶמָן שֶׁיָּלִינוּ שָׁם, וְלֹא רָצָה, וְהִפְצִירוּ בּוֹ, וְהוּא עִקֵּשׁ אוֹתָם, וְנָסְעוּ מִשָּׁם וְתָעוּ בַּיַּעַר, וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם גַּזְלָנִים.

וְאוֹתָן הַגַּזְלָנִים נַעֲשׂוּ עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה פַּעַם אַחַת רָעָב, וּבָא אֶחָד לָעִיר וְהִכְרִיז: מִי שֶׁרוֹצֶה מְזוֹנוֹת - יָבוֹא אֵלָיו, וְנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה אֲנָשִׁים; וְהוּא עָשָׂה בְּעָרְמָה, וּמִי שֶׁהָיָה מֵבִין בּוֹ שֶׁאֵין בּוֹ צֹרֶךְ אֵלָיו - דָּחָה אוֹתוֹ, וּלְאֶחָד הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה תּוּכַל לִהְיוֹת בַּעַל־מְלָאכָה, וְלָזֶה אָמַר: אַתָּה תּוּכַל לִהְיוֹת בָּרֵחַיִם; וּבֵרֵר רַק אֲנָשִׁים חֲכָמִים, וְהָלַךְ עִמָּהֶם לַיַּעַר, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים גַּזְלָנִים, בַּאֲשֶׁר שֶׁמִּכָּאן הוֹלְכִים הַדְּרָכִים לְלַיְפְּסִיק, לִבְרֶעסְלָא[י] וְלִשְׁאָר מְקוֹמוֹת,

מקורות ותרגומים

ח. עיר מסחר גדולה בגליציה. **ט.** אכסניה. **י.** שם עיר.

וְנוֹסְעִים בְּכָאן סוֹחֲרִים, וְנִגְזֹל אוֹתָם וּנְקַבֵּץ מָעוֹת. וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם (הַיְנוּ אֵלּוּ הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל נָפְלוּ עַל הַבֵּן הַנַּ״ל שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ וְעַל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ, דְּהַיְנוּ הַנָּאֶמָן וְהַבַּעַל־עֲגָלָה), הַבַּעַל־עֲגָלָה וְהַנָּאֶמָן, שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לִבְרֹחַ - בָּרְחוּ, וְהוּא נִשְׁאַר עַל הָעֲגָלָה. וּבָאוּ וְלָקְחוּ הַתֵּבָה שֶׁל הַמָּעוֹת, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה יוֹשֵׁב? וְהֵשִׁיב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, וְגָזְלוּ הַתֵּבָה וְהַסּוּסִים, וְהוּא נִשְׁאַר עַל הָעֲגָלָה.

וְהַנָּאֶמָן וְהַבַּעַל־עֲגָלָה (שֶׁבָּרְחוּ לְמָקוֹם שֶׁבָּרְחוּ) יִשְׁבוּ עַצְמָם: בַּאֲשֶׁר שֶׁלָּקְחוּ פְּרוּקְלַאדִין[כ] מִפְּרִיצִים, וְלָמָּה לָהֶם לָשׁוּב לְבֵיתָם שֶׁיּוּכְלוּ לָבוֹא בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת? טוֹב לָהֶם לִשָּׁאֵר שָׁם (בַּמָּקוֹם שֶׁבָּרְחוּ לְשָׁם), וְיִהְיוּ בְּכָאן נָאֶמָן וּבַעַל־עֲגָלָה. וְהַבֵּן הַנַּ״ל, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה לוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּקַח מִבֵּיתוֹ, לֶחֶם יָבֵשׁ שֶׁהָיָה בָּעֲגָלָה (שֶׁקּוֹרִין ׳סוּחַרְיִס׳) - אָכַל אוֹתָם, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה וְלֹא הָיָה לוֹ לֶאֱכֹל יִשֵּׁב עַצְמוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ מֵהָעֲגָלָה לֶאֱכֹל עֲשָׂבִים. וְהָיָה לָן יְחִידִי בַּשָּׂדֶה, וְנִפְחַד, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל אֲפִלּוּ לַעֲמֹד, רַק לִרְחֹשׁ[ל] (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: רוּקִין זִיךְ). וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹתָיו, וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט וְלֶאֱכֹל - הָיָה אוֹכֵל שָׁם, וְאַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁכָּלָה הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט - הָיָה מְנַתֵּק עַצְמוֹ לְהַלָּן, וְאָכַל שָׁם; וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב אֵיזֶה זְמָן.

פַּעַם אֶחָד בָּא לְעֵשֶׂב אֶחָד שֶׁעֲדַיִן לֹא אָכַל עֵשֶׂב כָּזֶה, וְהוּטַב בְּעֵינָיו אוֹתוֹ הָעֵשֶׂב, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה אוֹכֵל זְמַן רַב עֲשָׂבִים וְהָיָה מַכִּיר בָּהֶם, וַעֲדַיִן לֹא רָאָה עֵשֶׂב כָּזֶה, וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ לְעָקְרוֹ עִם שָׁרְשׁוֹ. וְהָיָה תַּחַת הַשֹּׁרֶשׁ דּוּמִיט[מ], וְהַדּוּמִיט הָיָה מְרֻבָּע, וְכָל צַד הָיָה לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת; וּבְצַד אֶחָד הָיָה כָּתוּב שְׁמִי שֶׁיֹּאחֵז אוֹתוֹ צַד - יִשָּׁא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וָלַיְלָה נִתְקַבְּצִים בְּיָחַד, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ נִתְקַבְּצִים שָׁם בְּיָחַד. וּכְשֶׁעָקַר הָעֵשֶׂב עִם הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁהָיָה שָׁם הַדּוּמִיט נִזְדַּמֵּן שֶׁאָחַז בְּאוֹתוֹ הַצַּד (הַמְסֻגָּל לִשָּׂא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וָלַיְלָה מִתְקַבְּצִים כַּנַּ״ל), וְנָשָׂא אוֹתוֹ, וּבָא לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וָלַיְלָה נִתְוַעֲדִים יַחַד. וְהִסְתַּכֵּל וְהִנֵּה הוּא שָׁם, בַּמָּקוֹם שֶׁשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ בָּאִים בְּיַחַד כַּנַּ״ל. וְשָׁמַע שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עִם הַיָּרֵחַ מְדַבְּרִים, וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ קוֹבֵל לִפְנֵי הַיָּרֵחַ: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ אִילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָפִים רַבִּים, וּפִרְיוֹ וְעָלָיו וְכָל עָנָף וְעָנָף וּפְרִי וְעָלֶה יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה מְיֻחֶדֶת, שֶׁזֶּה מְסֻגָּל לְבָנִים, וְזֶה מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה, וְזֶה מְסֻגָּל לִרְפוּאַת חוֹלַאַת זֶה, וְזֶה לְחוֹלַאַת

מקורות ותרגומים

כ. התחיבויות כספיות. **ל.** לזחול. **מ.** אבן טובה.

אַחֶרֶת - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְסֻגָּל לְדָבָר אַחֵר; וְזֶה הָאִילָן הָיוּ צְרִיכִין לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְאִם הָיוּ מַשְׁקִין אוֹתוֹ - הָיָה מְסֻגָּל מְאֹד, וְלֹא דַּי שֶׁאֵין אֲנִי מַשְׁקֶה אוֹתוֹ, אֶלָּא שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאֲנִי מַזְרִיחַ עָלָיו - אֲנִי מְיַבֵּשׁ אוֹתוֹ. עָנְתָה הַלְּבָנָה וְאָמְרָה: אַתָּה דּוֹאֵג דַּאֲגַת אֲחֵרִים, אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ עֵסֶק שֶׁלִּי: הֲיוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי אֶלֶף הָרִים, וּסְבִיבוֹת הָאֶלֶף הָרִים יֵשׁ עוֹד אֶלֶף הָרִים וְשָׁם מְקוֹם שֵׁדִים, וְהַשֵּׁדִים יֵשׁ לָהֶם רַגְלֵי תַּרְנְגוֹלִים, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם, וְיוֹנְקִים מֵרַגְלַי, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין לִי כֹּחַ בְּרַגְלַי; וְיֵשׁ לִי אָבָק, הֵינוּ פּוּל, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְרַגְלַי, וּבָא רוּחַ - וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ.

עָנְתָה הַחַמָּה: אֶת זֶה אַתָּה דּוֹאֵג (בִּלְשׁוֹן תִּמַּהּ)? אַגִּיד לְךָ רְפוּאָה: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ דֶּרֶךְ, וּמֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ מִתְפַּצְּלִים כַּמָּה דְּרָכִים: דֶּרֶךְ אֶחָד שֶׁל צַדִּיקִים, אֲפִלּוּ הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּכָאן - מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו אוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הַנַּ״ל בְּכָל פְּסִיעָה, וְכָל פְּסִיעָה שֶׁהוּא פּוֹסֵעַ הוּא דּוֹרֵךְ בְּאוֹתוֹ הָאָבָק; וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסִים, אֲפִלּוּ אֶפִּיקוֹרֶס שֶׁבְּכָאן - מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו בְּכָל פְּסִיעָה מְאוֹתוֹ הָאָבָק כַּנַּ״ל; וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל מְשֻׁגָּעִים, אֲפִילּוּ מְשֻׁגָּע שֶׁבְּכָאן - מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו כַּנַּ״ל; וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה דְּרָכִים. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֵר, בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים שֶׁמְּקַבְּלִים עַל עַצְמָם יִסּוּרִים, וּמוֹלִיכִים אוֹתָם הַפְּרִיצִים בְּשַׁלְשֶׁלְאוֹת, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם, וּמְפַזְּרִים תַּחְתֵּיהֶם מֵאוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ - וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם; עַל כֵּן תֵּלֵךְ לְשָׁם, שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה אָבָק, וְיִהְיֶה לְךָ רְפוּאָה עַל רַגְלֶיךָ. (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחַמָּה אֶל הַלְּבָנָה), וְהוּא שָׁמַע כָּל זֶה. בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל עַל הַדּוּמִיט בְּצַד אַחֵר, וְרָאָה כָּתוּב שָׁם שֶׁמִּי שֶׁיֹּאחֵז בְּאוֹתוֹ הַצַּד - שֶׁיִּשָּׂא אוֹתוֹ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ כַּמָּה דְּרָכִים כַּנַּ״ל. וְאָחַז בְּאוֹתוֹ הַצַּד, וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם, וְנָתַן רַגְלָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהָאָבָק רְפוּאָה לָרַגְלַיִם, וְנִתְרַפֵּא מִיָּד. וְהָלַךְ וְנָטַל הָאָבָק מִכָּל הַדְּרָכִים, וְעָשָׂה לוֹ אֲגֻדּוֹת, שֶׁאָגַד הַפּוּל שֶׁל הַדֶּרֶךְ שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ, וְכֵן הַפּוּל שֶׁל שְׁאָר הַדְּרָכִים אָגַד כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ, וּלְקָחָם אִתּוֹ.

וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ, וְהָלַךְ לְאוֹתוֹ הַיַּעַר שֶׁגָּזְלוּ אוֹתוֹ שָׁם. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם. בָּחַר לוֹ אִילָן גָּבֹהַּ שֶׁהוּא סָמוּךְ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים שָׁם הַגַּזְלָנִים לִגְזֹל, וְלָקַח הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים וְהַפּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים וְעֵרְבָם יַחַד, וּפִזֵּר אוֹתָם עַל הַדֶּרֶךְ, וְהוּא עָלָה עַל הָאִילָן וְיָשַׁב שָׁם לִרְאוֹת מַה יִּהְיֶה נַעֲשֶׂה בָּהֶם. וְהָיוּ יוֹצְאִים שָׁם גַּזְלָנִים שֶׁשָּׁלַח אוֹתָן הַגַּזְלָן הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם הַנַּ״ל לָצֵאת וְלִגְזֹל, וּכְשֶׁבָּאוּ לְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, תֵּכֶף כְּשֶׁדָּרְכוּ עַל הַפּוּל הַנַּ״ל - נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים, וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק עַל נַפְשָׁם עַל

שֶׁגָּזְלוּ עַד הֵנָּה וְהָרְגוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת; אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מְעֹרָב שָׁם פּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים - נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים מְשֻׁגָּעִים, וְהִתְחִילוּ לְהִתְקוֹטֵט זֶה עִם זֶה, זֶה אָמַר: בִּשְׁבִילְךָ גָּזַלְנוּ, וְזֶה אָמַר: עַל־יָדְךָ גָּזַלְנוּ, עַד שֶׁהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה. וְהָיָה שׁוֹלֵחַ כַּת אַחֶרֶת, וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה כַּנַּ״ל, וְכֵן הָיָה אַחַר־כָּךְ, עַד שֶׁנֶּהֱרְגוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁהֵבִין שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם הוּא בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד. (הַיְנוּ שֶׁהֵבֵן הַנַּ״ל הֵבִין שֶׁכְּבָר נֶהֱרְגוּ כָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם הַגַּזְלָן הַגָּדוֹל בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד). וְיָרַד מֵהָאִילָן, וְכִבֵּד מִשָּׁם אֶת הַפּוּל הַנַּ״ל מִן הַדֶּרֶךְ, וּפִזֵּר אֶת הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים בְּעַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְיָשַׁב עַל הָאִילָן.

וְאוֹתוֹ הַגַּזְלָן (הַיְנוּ הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם) תָּמַהּ שֶׁשּׁוֹלֵחַ כָּל הַגַּזְלָנִים וְאֵין אֶחָד מֵהֶם שָׁב אֵלָיו, וְהָלַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר אֶצְלוֹ. וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּא עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ (שֶׁפִּזֵּר שָׁם הַבֵּן הַנַּ״ל הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ) - נַעֲשָׂה צַדִּיק, וְהִתְחִיל לִצְעֹק לַחֲבֵרוֹ עַל נַפְשׁוֹ עַל שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת וְגָזַל כָּל־כָּךְ, וְהָיָה תּוֹלֵשׁ קְבָרִים, וְהָיָה שָׁב בִּתְשׁוּבָה וּמִתְחָרֵט מְאֹד. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה (הַבֵּן הַנַּ״ל שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל הָאִילָן) שֶׁהוּא מִתְחָרֵט וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה כָּל־כָּךְ, יָרַד מֵהָאִילָן. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַגַּזְלָן שֶׁמָּצָא אָדָם, הִתְחִיל לִצְעֹק: אוֹי עַל נַפְשִׁי, כָּזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי, אֲהָהּ! תֵּן לִי תְּשׁוּבָה. עָנָה לוֹ: הַחֲזֵר לִי הַתֵּבָה שֶׁגָּזַלְתָּם מִמֶּנִּי; כִּי כָּתוּב אֶצְלָם עַל כָּל גְּזֵלָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּגְזַל וְאֵצֶל מִי נִגְזַל. אָמַר לוֹ: אֲנִי מַחֲזִיר לְךָ תֵּכֶף, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֲפִלּוּ כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל גְּזֵלָה שֶׁיֵּשׁ לִי, רַק תֵּן לִי תְּשׁוּבָה. אָמַר לוֹ: תְּשׁוּבָתְךָ הִיא רַק שֶׁתֵּלֵךְ אֶל הָעִיר וְתִצְעַק וְתִתְוַדֶּה: אֲנִי הוּא שֶׁהִכְרַזְתִּי אָז וְעָשִׂיתִי כַּמָּה גַּזְלָנִים, וְהָרַגְתִּי וְגָזַלְתִּי כַּמָּה נְפָשׁוֹת - זֶה הִיא תְּשׁוּבָתְךָ. וְנָתַן לוֹ כָּל הָאוֹצָרוֹת, וְהָלַךְ עִמּוֹ אֶל הָעִיר וְעָשָׂה כֵּן, וּפָסְקוּ שָׁם בְּאוֹתוֹ הָעִיר: בַּאֲשֶׁר שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת - עַל כֵּן יִתְלוּ אוֹתוֹ, לְמַעַן יֵדְעוּ.

אַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ הַבֵּן הַנַּ״ל לֵילֵךְ אֶל הַשְּׁנֵי אֶלֶף הָרִים (הַנַּ״ל), לְהִסְתַּכֵּל מַה נַּעֲשָׂה שָׁם. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם עָמַד מֵרָחוֹק מֵהַשְּׁנֵי אֶלֶף הָרִים, וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם כַּמָּה וְכַמָּה אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים, כִּי הֵם פָּרִים וְרָבִים כִּבְנֵי אָדָם, וְהֵם רַבִּים מְאֹד. וְרָאָה הַמַּלְכוּת שֶׁלָּהֶם יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא שֶׁשּׁוּם יְלוּד אִשָּׁה אֵינוֹ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא כָּזוֹ. וְרָאָה אוֹתָם שֶׁעֹשִׂים לֵיצָנוּת: זֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק לָזֶה תִּינוֹק, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהִזִּיק לָזֶה יָד, וְזֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק רֶגֶל, וְכֵן שְׁאָר לֵיצָנוּת. בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה אָב וָאֵם הוֹלְכִים וּבוֹכִים, וְשָׁאֲלוּ אוֹתָם: לָמָּה אַתֶּם בּוֹכִים? וְהֵשִׁיבוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּן, וְהָיָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ, וְהָיָה שָׁב בְּאוֹתוֹ

הַזְּמָן; וְעַכְשָׁיו הוּא זְמָן רָב, וַעֲדַיִן לֹא בָּא. וְהֵבִיאוּ אוֹתָם לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ שְׁלוּחִים לְכָל הָעוֹלָם לְמָצְאוֹ. וְהָיוּ הָאָב וְאֵם חוֹזְרִים וּפָגְעוּ בְּאֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם הַנַּ״ל (הַיְנוּ שֶׁאוֹתוֹ הָאֶחָד שֶׁפָּגְעוּ בּוֹ הָיָה הֶחָבֵר שֶׁל בְּנָם, וְהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם בַּתְּחִלָּה, אֲבָל עַכְשָׁו פָּגְעוּ בּוֹ לְבַדּוֹ), וְשָׁאַל אוֹתָם: עַל מָה אַתֶּם בּוֹכִים? וְסִפְּרוּ לוֹ כַּנַּ״ל. הֵשִׁיב לָהֶם: אֲנִי אוֹדִיעַ לָכֶם: הֱיוֹת שֶׁהָיָה לָנוּ אִי אֶחָד בַּיָּם שֶׁהָיָה שֵׁם מָקוֹם שֶׁלָּנוּ, וְאַחַר־כָּךְ הָלַךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה שַׁיָּךְ לוֹ הָאִי הַנַּ״ל וְרָצָה לִבְנוֹת שָׁם בִּנְיָנִים, וְהִנִּיחַ יְסוֹדוֹת, וְאָמַר הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׁדִים הַנַּ״ל שֶׁנֶּאֱבַד) אֵלַי שֶׁנַּזִּיק אוֹתוֹ, וְהָלַכְנוּ וְלָקַחְנוּ הַכֹּחַ מֵהַמֶּלֶךְ. וְהָיָה עוֹסֵק בְּדָאקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲזֹר לוֹ, וְהִתְחִיל לַעֲסֹק בִּמְכַשְּׁפִים. וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְאֶת מִשְׁפַּחְתִּי לֹא יָדַע, עַל־כֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר, אֲבָל מִשְׁפַּחְתּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ, וְתָפַס אוֹתוֹ, וּמְעַנֶּה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ.

וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ זֶה הַשֵּׁד שֶׁסִּפֵּר כָּל זֶה, הֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם), וְסִפֵּר זֹאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: יָשִׁיבוּ לוֹ הַכֹּחַ! עָנָה וְאָמַר: שֶׁהָיָה אֶצְלֵנוּ אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ, וְנָתַנּוּ לוֹ הַכֹּחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: יִקְחוּ מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ. הֵשִׁיבוּ לְהַמֶּלֶךְ כִּי נַעֲשָׂה עָנָן. אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּקְרְאוּ הָעָנָן וְיָבִיאוּ אוֹתוֹ לְכָאן, וְשָׁלְחוּ שְׁלִיחַ אַחֲרָיו. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ זֶה הַבֵּן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו בַּתְּחִלָּה, שֶׁבָּא לְכָאן וְרָאָה כָּל זֶה): אֵלֵךְ וְאֶרְאֶה הָעָנָן, אֵיךְ נַעֲשָׂה מֵהָאֲנָשִׁים אֵלּוּ עָנָן. וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַשְּׁלִיחַ, וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיָה שָׁם הָעָנָן. וְשָׁאַל אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר: מִפְּנֵי מָה כִּסָּה הָעָנָן כָּל־כָּךְ בְּתוֹךְ הָעִיר? וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּכָאן אַדְּרַבָּא, שֶׁמֵּעוֹלָם אֵין כָּאן עָנָן, וְזֶה זְמָן שֶׁכִּסָּה הָעָנָן. וּבָא הַשָּׁלִיחַ וְקָרָא אֶת הָעָנָן, וְהָלַךְ מִשָּׁם. וְיָשַׁב עַצְמוֹ הָאִישׁ הַנַּ״ל לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶם לִשְׁמֹעַ מַה הֵם מְדַבְּרִים, וְשָׁמַע שֶׁהַשְּׁלִיחַ שָׁאַל אוֹתוֹ: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִהְיוֹת בְּכָאן עָנָן? וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲסַפֵּר לְךָ מַעֲשֶׂה.

פַּעַם אֶחָד הָיָה חָכָם אֶחָד. וְהַקֵּיסָר מֵהַמְּדִינָה הָיָה אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל, וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה לְאֶפִּיקוֹרְסִים. וְהָלַךְ הֶחָכָם וְקָרָא אֶת כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא אַתֶּם רֹאִים שֶׁהַקֵּיסָר הוּא אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה אֶפִּיקוֹרְסִים, וּקְצָת מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ עָשָׂה גַּם־כֵּן לְאֶפִּיקוֹרְסִים; בְּכֵן נִפְרֹשׁ אֶל הַמִּדְבָּר, כְּדֵי שֶׁנִּשָּׁאֵר בְּהָאֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ, וְאָמַר הֶחָכָם שֵׁם (הַיְנוּ שֶׁהִזְכִּיר אֵיזֶה שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת) וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל הַמִּדְבָּר; וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו

אוֹתוֹ הַמִּדְבָּר, וְאָמַר שֵׁם וְנָשָׂא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר; וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו גַּם־כֵּן, וְאָמַר עוֹד שֵׁם וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר, וְהוּטַב בְּעֵינָיו. וְאוֹתוֹ הַמִּדְבָּר הָיְתָה סְמוּכָה אֶל הַשְּׁנֵי אֶלֶף הָרִים. וְהָלַךְ (אוֹתוֹ הֶחָכָם הַנַּ״ל) וְעָשָׂה עִגּוּל סְבִיבוֹתָם, שֶׁלֹּא יוּכַל שׁוּם אֶחָד לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ אִילָן, שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ הָאִילָן נִשְׁקָה - לֹא הָיָה נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ (הַיְנוּ מִן הַשֵּׁדִים) כְּלוּם, עַל־כֵּן עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה מֵאִתָּנוּ שֶׁחוֹפְרִים וְאֵינָם מַנִּיחִים מַיִם לְהָאִילָן. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה? כֵּיוָן שֶׁחוֹפְרִים פַּעַם אַחַת לִמְנֹעַ הַמַּיִם דַּי. הֵשִׁיב לוֹ: שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ מְדַבְּרִים, וְאֵלּוּ הַמְדַבְּרִים הֹלְכִים וְעוֹשִׂים מַחֲלֹקֶת בֵּין מֶלֶךְ זֶה לְמֶלֶךְ אַחֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה מִלְחָמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנוֹפֵל הָאֲדָמָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַחֲפִירָה, וְיוּכַל לָבוֹא מַיִם לְהָאִילָן; עַל־כֵּן עוֹמְדִים תָּמִיד לַחְפּוֹר כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ בֵּינֵינוּ עוֹשִׂים לְפָנָיו כָּל הַלֵּיצָנוּת וּשְׂמֵחִים, זֶה מִתְלוֹצֵץ אֵיךְ הִזִּיק תִּינוֹק וְהַיּוֹלֶדֶת מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו, וְזֶה מַרְאֶה לֵיצָנוּת אֲחֵרוֹת, וְכֵן כַּמָּה מִינֵי לֵיצָנוּת. וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ בָּא בְּתוֹךְ הַשִּׂמְחָה הוּא הוֹלֵךְ וּמְטַיֵּל עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁלּוֹ וּמְנַסֶּה עַצְמוֹ לַעֲקֹר הָאִילָן, כִּי אִם לֹא הָיָה הָאִילָן כְּלָל הָיָה טוֹב לָנוּ מְאֹד, וּמְחַזֵּק לִבּוֹ מְאֹד כְּדֵי לַעֲקֹר הָאִילָן כֻּלּוֹ; וּכְשֶׁבָּא אֶל הָאִילָן אֲזַי הָאִילָן צוֹעֵק מְאֹד, וַאֲזַי נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְחוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו.

פַּעַם אֶחָד נַעֲשָׂה מֶלֶךְ חָדָשׁ בֵּינֵיהֶם, וְעָשׂוּ לְפָנָיו לֵיצָנוּת גְּדוֹלוֹת כַּנַּ״ל, וּבָא בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ אַבִּירוּת לֵב מְאֹד, וְאָמַר לַעֲקֹר אֶת הָאִילָן כֻּלּוֹ לְגַמְרֵי. וְיָצָא לְטַיֵּל עִם שָׂרָיו, וְחִזֵּק לִבּוֹ מְאֹד, וְרָץ לַעֲקֹר הָאִילָן לְגַמְרֵי; וּכְשֶׁבָּא אֵלָיו נָתַן קוֹל גָּדוֹל, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו, וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל. וְחָזַר וְהָיָה הוֹלֵךְ. בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה בְּנֵי־אָדָם יוֹשְׁבִים (הַיְנוּ הַכַּת אֲנָשִׁים שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל), וְשָׁלַח אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשָׁיו לַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּרָאוּי כְּדַרְכָּם תָּמִיד (הַיְנוּ שֶׁזֶּה הַמֶּלֶךְ שָׁלַח לְהַזִּיקָם כְּדַרְכָּם). וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָם אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם הַנַּ״ל נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד, וְאָמַר לָהֶם הַזָּקֵן הַנַּ״ל: אַל תִּפְחֲדוּ. וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ הַשֵּׁדִים לְשָׁם לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם מֵחֲמַת הָעִגּוּל הַנַּ״ל שֶׁהָיָה סְבִיבוֹתָם. וְשָׁלַח שְׁלוּחִים אֲחֵרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים גַּם־כֵּן. וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל, וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה יָכוֹל גַּם הוּא לִקְרַב אֲלֵיהֶם. וּבִקֵּשׁ מֵהַזָּקֵן שֶׁיַּנִּיחֵנוּ לִכְנֹס לְשָׁם, וְאָמַר לוֹ: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ - אַנִּיחַ אוֹתְךָ לִכְנֹס; אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ הַמֶּלֶךְ יְחִידִי, וְאַנִּיחַ אוֹתְךָ עִם עוֹד אֶחָד לִכְנֹס. וּפָתַח לָהֶם פֶּתַח

וְנִכְנְסוּ, וְחָזַר וְסָגַר הָעִגּוּל. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהַזָּקֵן: אֵיךְ אַתָּה בָּא לֵישֵׁב עַל מָקוֹם שֶׁלָּנוּ? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה הוּא מְקוֹמְךָ? הוּא מָקוֹם שֶׁלִּי! אָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו! אָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה מִתְיָרֵא? וּפָשַׁט עַצְמוֹ וְנַעֲשָׂה גָּדוֹל מְאֹד עַד הַשָּׁמַיִם, וְרָצָה לְבוֹלְעוֹ. אָמַר הַזָּקֵן: אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִתְיָרֵא כְּלָל; אַךְ אִם אֲנִי רוֹצֶה, תִּהְיֶה אַתָּה מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי. וְהָלַךְ וְהִתְפַּלֵּל קְצָת, וְנַעֲשָׂה עָב וְעָנָן גָּדוֹל, וְהָיוּ רְעָמִים גְּדוֹלִים, וְהָרַעַם הוֹרֵג אוֹתָם, וְנֶהֱרְגוּ כָּל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁלּוֹ שֶׁהָיוּ עִמּוֹ, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם הוּא עִם הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ שָׁם בְּתוֹךְ הָעִגּוּל. וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּפְסֹק הָרַעַם, וּפָסַק.

עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה אִישׁ כָּזֶה אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר מִכָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים; כִּי יֵשׁ בַּעֲלֵי שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים רַק מִמִּשְׁפָּחָה אַחַת, וַאֲפִלּוּ אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה אֵינָם יוֹדְעִים בִּשְׁלֵמוּת, אֲנִי אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת, כִּי אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כְּתוּבִים כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁנּוֹלָד נִכְתָּב אֵצֶל הַמֶּלֶךְ. וְשָׁלַח אֶת הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ אַחַר הַסֵּפֶר (הַיְנוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַשֵּׁדִים שָׁלַח אֶת הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּתוֹךְ הָעִגּוּל אַחַר הַסֵּפֶר; נִמְצָא שֶׁטּוֹב עָשָׂה שֶׁהִנִּיחַ אוֹתוֹ עִם עוֹד אֶחָד לִכְנֵס, כִּי אִם לָאו - אֶת מִי הָיָה שׁוֹלֵחַ?), וְהֵבִיא לוֹ הַסֵּפֶר, וּפָתַח אֶת הַסֵּפֶר וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁלָּהֶם. וְהִבְטִיחַ הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לְעוֹלָם אֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּקֵן הַנַּ״ל, וְצִוָּה לְהָבִיא כָּל הַפַּאטְרָעטִין[נ] שֶׁל כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה נוֹלָד לָהֶם (אֵיזֶה יֶלֶד) - יָבִיאוּ תֵּכֶף הַפַּאטְרָעט שֶׁלּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹק שׁוּם אֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת הַזָּקֵן. אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל הַזָּקֵן לִפָּטֵר מִן הָעוֹלָם, קָרָא לְבָנָיו וְצִוָּה לָהֶם וְאָמַר לָהֶם: אֲנִי מַנִּיחַ לָכֶם זֶה הַסֵּפֶר; וַהֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם זֶה הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יֵשׁ לִי אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ; גַּם אַתֶּם אַל תִּשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ, אֲפִלּוּ אִם יִמְצָא אֶחָד מִכֶּם שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה - אַף־עַל־פִּי־כֵן אַל יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְנִפְטַר הֶחָכָם, וְהָלַךְ הַסֵּפֶר בִּירֻשָּׁה וּבָא לְבֶן בְּנוֹ, וְהָיָה לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, רַק שֶׁהָיָה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַזָּקֵן. וְהַמְדַבְּרִים שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם הָיוּ מְפַתִּים אֶת נֶכֶד הַזָּקֵן הַנַּ״ל: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ לְךָ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְאֵין לְךָ לְפַרְנְסָם וּלְהַשִּׂיאָם, עַל כֵּן הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה

מקורות ותרגומים

נ. דמות דיוקן.

הַסֵּפֶר; וְהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם מְפַתִּים אוֹתוֹ, וְסָבַר שֶׁלִּבּוֹ מְיַעֲצוֹ לָזֶה. וְנָסַע לְאָבִיו זְקֵנוֹ עַל קִבְרוֹ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁהִנַּחְתָּ צַוָּאָה שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר, רַק שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַתָּה הַלֵּב מְפַתֶּה אוֹתִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. עָנָה אוֹתוֹ (הַזָּקֵן הַנִּפְטָר הַנַּ״ל): אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, מוּטָב שֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַל תִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לְךָ; וְעָשָׂה כֵּן. (וַיְהִי הַיּוֹם), וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹלֶה בְּאוֹתָהּ מְדִינָה שֶׁיּוֹשֵׁב בָּהּ הַנָּכְד שֶׁל הַזָּקֵן הַנַּ״ל, וְעָסַק בְּדָאקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת רְפוּאָה, מֵחֲמַת גֹּדֶל הַחֲמִימוּת שֶׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה לֹא הָיוּ מוֹעִילִים הָרְפוּאוֹת; וְגָזַר הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִתְפַּלְּלוּ בַּעֲדוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּנוּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה הַנָּכְד הַנַּ״ל יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה - וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַל־כֵּן נַעֲשָׂה לְטוֹבָתוֹ; וְצִוָּה עָלַי לִהְיוֹת שָׁם עָנָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְהַמֶּלֶךְ רְפוּאָה מֵהָרְפוּאוֹת שֶׁלָּקַח כְּבָר וּמֵהָרְפוּאוֹת שֶׁיִּקַּח עוֹד, וְהַנָּכְד הַנַּ״ל לֹא יָדַע כְּלָל מִזֶּה. וּמֵחֲמַת זֶה אֲנִי הָיִיתִי בְּכָאן עָנָן (כָּל זֶה הָיָה מְסַפֵּר הֶעָנָן לְהַשָּׁלִיחַ), וְזֶה הַבֵּן הַנַּ״ל (הֵינוּ זֶה שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו בִּתְחִלָּה) הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְשׁוֹמֵעַ.

וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּקְחוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וְהֶחֱזִירוּ לוֹ הַכֹּחַ. וְאָז חָזַר הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׁדִים הַנַּ״ל כַּנַּ״ל, וּבָא מְיֻסָּר מְאֹד, בְּלֹא כֹּחַ, כִּי עִנּוּ אוֹתוֹ מְאֹד שָׁם. וְחָרָה לוֹ מְאֹד עַל הַמְכַשֵּׁף שֶׁעִנָּה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, וְצִוָּה לְבָנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְבִים תָּמִיד עַל הַמְכַשֵּׁף הַנַּ״ל. וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מְדַבְּרִים, וְהָלְכוּ וְהִגִּידוּ לְהַמְכַשֵּׁף שֶׁיִּשְׁמֹר עַצְמוֹ, כִּי הֵם אוֹרְבִים עָלָיו. וְעָשָׂה הַמְכַשֵּׁף תַּחְבּוּלוֹת, וְקָרָא עוֹד מְכַשְּׁפִים שֶׁיּוֹדְעִים מִשְׁפָּחוֹת כְּדֵי לִשְׁמֹר מֵהֶם, וְחָרָה מְאֹד לְהַבֵּן הַנַּ״ל וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל הַמְדַבְּרִים, עַל שֶׁגִּלּוּ סוֹדוֹ לְהַמְכַשֵּׁף. פַּעַם אֶחָד, נִזְדַּמֵּן שֶׁהָלְכוּ יַחַד מִמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַבֵּן הַנַּ״ל וּמֵהַמְדַבְּרִים עַל הַמִּשְׁמָר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְהָלְכוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַנַּ״ל וְעָשׂוּ עֲלִילָה עַל הַמְדַבְּרִים, וְהָרַג הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְדַבְּרִים. וְחָרָה לְהַמְדַבְּרִים הַנִּשְׁאָרִים, וְהָלְכוּ וְעָשׂוּ מְרִידָה בֵּין כָּל הַמְּלָכִים, וְהָיָה בֵּין הַשֵּׁדִים רָעָב וְחַלְּשׁוֹת וְחֶרֶב וָדֶבֶר, וְנַעֲשָׂה מִלְחָמוֹת בֵּין כָּל הַמְּלָכִים. וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנָפְלָה הָאָרֶץ כֻּלָּהּ, וְנִשְׁקָה הָאִילָן כֻּלּוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם כְּלָל, וְנַעֲשׂוּ כְּלֹא הָיוּ. אָמֵן.

סוֹד מַעֲשֶׂה זוֹ מְרֻמָּז בְּקַפִּיטֶל א׳ שֶׁבַּתְּהִלִּים: ״אַשְׁרֵי הָאִישׁ וְכוּ׳, דֶּרֶךְ רְשָׁעִים, דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְכוּ׳״ - הַיְנוּ בְּחִינַת הַדְּרָכִים הַנַּ״ל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הָאָבָק שֶׁמְּפַזְּרִים וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, ״וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ וְכוּ׳ וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ״ - הַיְנוּ הָאִילָן הַנַּ״ל שֶׁכָּל פִּרְיוֹ וְעָלָיו הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מְסֻגָּל מְאֹד כַּנַּ״ל. דּוֹק וְתִשְׁכַּח עוֹד אֵיזֶה רְמָזִים: ״אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ״ - כִּי בַּתְּחִלָּה לֹא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ; ״לֹא עָמַד״ - כִּי אַחַר־כָּךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד גַּם־כֵּן; ״וּבְמוֹשַׁב לֵצִים״ - הַיְנוּ מוֹשַׁב לֵצִים הַנַּ״ל, שֶׁעוֹשִׂין לֵיצָנוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; ״כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ״ - הַיְנוּ הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֵׂא הַפּוּל הַנַּ״ל. וְכָל זֶה הוּא רַק רְמָזִים בְּעָלְמָא שֶׁהֵאִיר עֵינֵינוּ קְצָת לְמַעַן נָבִין וְנַשְׂכִּיל קְצָת עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, אֲבָל הַדְּבָרִים סְתוּמִים עֲדַיִן בְּתַכְלִית הַהֶעְלֵם, כִּי כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר גָּבְהוּ מְאֹד מְאֹד מִדַּעַת אֱנוֹשִׁי וְנֶעְלָמִים מֵעֵין כָּל חַי וְכוּ׳.

מעשה ד'

ממלך שגזר שמד

מעשה נסים

מַעֲשֶׂה ד׳

מִמֶּלֶךְ שֶׁגָּזַר שְׁמָד

מַעֲשֵׂה נִסִּים

פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ, וְגָזַר עַל הַמְּדִינָה גֵּרוּשׁ בִּגְזֵרוֹת שְׁמָד, שֶׁמִּי שֶׁיִּרְצֶה לִשָּׁאֵר בַּמְּדִינָה - יָמִיר דָּתוֹ, וְאִם לָאו - יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מֵהַמְּדִינָה. וְהָיוּ קְצָת מֵהֶם שֶׁהִפְקִירוּ כָּל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם וְיָצְאוּ מִשָּׁם בְּדַלּוּת, כְּדֵי לִשָּׁאֵר בָּאֱמוּנָה, שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרְאֵלִים; וּקְצָת מֵהֶם חָסוּ עַל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּתָם, וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם, וְהָיוּ אֲנוּסִים: בְּצִנְעָא - הָיוּ נוֹהֲגִים דָּת יְהוּדִית, וּבְפַרְהֶסְיָא - לֹא הָיוּ רַשָּׁאִים (לִנְהֹג כְּמוֹ יְהוּדִים). וּמֵת הַמֶּלֶךְ, וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, וְהִתְחִיל לִנְהֹג הַמְּדִינָה בְּיָד רָמָה, וְכָבַשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת, וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַחֲזִיק בְּתֹקֶף יָדוֹ אֶת הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה, יָצְאוּ עָלָיו וְנִתְקַשְּׁרוּ לִפֹּל עָלָיו וּלְהַכְרִית אוֹתוֹ וְאֶת זַרְעוֹ. וְהָיָה בֵּין הַשָּׂרִים אֶחָד מֵהָאֲנוּסִים, וְיָשַׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא מִפְּנֵי מָה אֲנִי אָנוּס? מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי חָס עַל הוֹנִי וּרְכוּשִׁי; עַכְשָׁו, שֶׁיִּהְיֶה הַמְּדִינָה בְּלֹא מֶלֶךְ יִהְיֶה "אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ", כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה מְדִינָה בְּלֹא מֶלֶךְ. עַל כֵּן יָעַץ בְּעַצְמוֹ לֵילֵךְ וּלְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ בְּלִי יְדִיעָתָם, וְהָלַךְ וְהִגִּיד לַמֶּלֶךְ שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ עָלָיו כַּנַּ"ל. וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְנִסָּה אִם אֱמֶת הַדָּבָר, וְרָאָה שֶׁהוּא אֱמֶת, וְהֶעֱמִיד שׁוֹמְרִים, בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו - תְּפְסוּ אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם כָּל אֶחָד כְּפִי מִשְׁפָּטוֹ.

עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְהַשַּׂר הָאָנוּס הַנַּ"ל: אֵיזֶה כָּבוֹד אֶתֵּן לְךָ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁהִצַּלְתָּנִי וְאֶת זַרְעִי? אִם אֹמַר לַעֲשׂוֹת אוֹתְךָ שַׂר - הֲרֵי אַתָּה בְּלֹא זֶה שָׂר; וְאִם לִתֵּן לְךָ מָעוֹת - יֵשׁ לְךָ; אֶמֹר אֵיזֶה כָּבוֹד אַתָּה רוֹצֶה, וְאֶעֱשֶׂה לְךָ. עָנָה הָאָנוּס וְאָמַר: אֲבָל תַּעֲשֶׂה לִי מַה שֶּׁאֹמַר? אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן. אָמַר: הִשָּׁבַע לִי בְּכִתְרְךָ וּמַלְכוּתְךָ; וְנִשְׁבַּע לוֹ. עָנָה וְאָמַר (הָאָנוּס הַנַּ"ל): עִקַּר כְּבוֹדִי - שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא, לְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא. וְחָרָה לְהַמֶּלֶךְ

מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁבְּכָל מְדִינָתוֹ אֵינָם רַשָּׁאִים לִהְיוֹת יְהוּדִים, אֲבָל לֹא הָיָה לוֹ בְּרֵרָה מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה; בַּבֹּקֶר הָלַךְ הָאָנוּס וְהִנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא. אַחַר־כָּךְ מֵת הַמֶּלֶךְ, וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, וְהוּא הִתְחִיל לְהַנְהִיג מְדִינָתוֹ בְּרַכּוּת מֵחֲמַת שֶׁרָאָה שֶׁרָצוּ לְהַכְרִית אֶת אָבִיו כַּנַּ״ל, וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד. וְצִוָּה לְקַבֵּץ וְלִקְרוֹת אֶת כָּל הַחוֹזֵי־כּוֹכָבִים שֶׁיַּגִּידוּ מֵאֵיזֶה דָּבָר יוּכַל לִהְיוֹת נִכְרָת זַרְעוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁמֵר מִזֶּה, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁזַּרְעוֹ לֹא יִכָּרֵת - רַק שֶׁיִּשָּׁמֵר מִשּׁוֹר וְשֶׂה; וְכָתְבוּ זֹאת בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת. וְצִוָּה לְבָנָיו שֶׁיִּנְהֲגוּ גַּם־כֵּן כְּמוֹתוֹ, בְּדֶרֶךְ רַכָּה; וְמֵת.

וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, וְהִתְחִיל לִנְהֹג בְּיָד רָמָה וּבְחֹזֶק כְּמוֹ זְקֵנוֹ, וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְנָפַל עַל חָכְמָה. וְצִוָּה לְהַכְרִיז שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בִּמְדִינָתוֹ שׁוֹר וְשֶׂה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכְרָת זַרְעוֹ; עַל־כֵּן אֵין לוֹ מוֹרָא מִשּׁוּם דָּבָר. וְנָהַג מְדִינָתוֹ בְּרָמָה, וְנַעֲשָׂה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, וְנָפַל עַל חָכְמָה לִכְבּוֹשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּלֹּא מִלְחָמָה: כִּי יֵשׁ שִׁבְעָה חֶלְקֵי עוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִתְחַלֵּק לְשִׁבְעָה חֲלָקִים, וְיֵשׁ שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת שֶׁכָּל כּוֹכָב מֵאִיר בְּחֵלֶק מֵחֶלְקֵי הָעוֹלָם, וְיֵשׁ שִׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד מִשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת מֵאִיר בְּמִין מַתֶּכֶת אֶחָד; וְהָלַךְ וְקִבֵּץ כָּל הַשִּׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, וְצִוָּה לְהָבִיא כָּל הַפַּאטְרֶעטִין[ס] שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים שֶׁהֵם שֶׁל זָהָב שֶׁתּוֹלִין בַּפִּלְטְרִין[ע] שֶׁלָּהֶם, וְעָשָׂה מִזֶּה אָדָם, רֹאשׁוֹ שֶׁל זָהָב וְגוּפוֹ שֶׁל כֶּסֶף, וְכֵן שְׁאָר הָאֵבָרִים מִמִּינֵי מַתָּכוֹת הָאֲחֵרִים, וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאָדָם כָּל הַשֶּׁבַע מִינֵי מַתָּכוֹת, וְהֶעֱמִיד אוֹתוֹ עַל הַר גָּבֹהַּ, וְהָיוּ כָּל הַשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת מְאִירִין בְּאוֹתוֹ הָאָדָם; וּכְשֶׁהָיָה אָדָם צָרִיךְ לְאֵיזֶה עֵצָה, אוֹ אֵיזֶה מַשָּׂא־וּמַתָּן אִם לַעֲשׂוֹתוֹ אִם לָאו, הָיָה עוֹמֵד נֶגֶד אוֹתוֹ הָאֵבָר שֶׁל הַמִּין מַתֶּכֶת הַשַּׁיָּךְ לְחֵלֶק הָעוֹלָם שֶׁהוּא מִשָּׁם, וְהָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ אִם לַעֲשׂוֹת אִם לָאו, וּכְשֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת - הָיָה מֵאִיר וּמַזְרִיחַ אוֹתוֹ הָאֵבָר, וְאִם לָאו - הָיָה נֶחְשָׁךְ הָאֵבָר (כָּל זֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל); וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה כּוֹבֵשׁ כָּל הָעוֹלָם, וְאָסַף מָמוֹן רָב.

וְאוֹתוֹ הַדְּמוּת אָדָם לֹא הָיָה מְסֻגָּל לְהַנַּ״ל רַק (בְּאֹפֶן וּבִתְנַאי) שֶׁיִּהְיֶה הַמֶּלֶךְ ׳מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים׳. וְהָלַךְ וְשָׁלַח פְּקֻדּוֹת (הַיְנוּ ׳אוּקַאזִין׳) עֲבוּר כָּל הַיַּעְדְנִיראלִין[פ] וּשְׁאָר הַשָּׂרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הִתְמַנּוּת וְאוֹרְדֶירְשׁ[צ], וּבָאוּ כֻּלָּם, וְהִשְׁפִּיל אוֹתָם וְלָקַח מֵהֶם הַהִתְמַנּוּת שֶׁלָּהֶם, אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁהָיוּ לָהֶם הִתְמַנּוּת,

מקורות ותרגומים

ס. דמות דיוקן. **ע.** ארמון. **פ.** קציני צבא בכירים. **צ.** משרות חשובות.

שֶׁעָבְדוּ אֲצֶל אֲבִי אֲבִי זְקֵנוֹ - לָקַח מֵהֶם; וְהִגְבִּיהַּ שְׁפָלִים וְהֶעֱמִיד אוֹתָם תַּחְתֵּיהֶם. בְּתוֹכָם הָיָה הַשַּׂר הָאָנוּס הַנַּ״ל (הַיְנוּ שֶׁהוּא הָיָה בְּתוֹךְ הַשָּׂרִים שֶׁהַמֶּלֶךְ הָיָה עוֹסֵק לְהַשְׁפִּילָם), וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ: מַהוּ הַשְּׂרָרוּת וְהַהִתְמַנּוּת שֶׁלְּךָ? הֵשִׁיב לוֹ: הַשְּׂרָרוּת שֶׁלִּי הוּא שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא, בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לִזְקֵנְךָ כַּנַּ״ל; וְלָקַח מֵאִתּוֹ זֹאת, וְחָזַר וְנַעֲשָׂה אָנוּס. פַּעַם אַחַת שָׁכַב הַמֶּלֶךְ לִישֹׁן, וְרָאָה בַּחֲלוֹם שֶׁהַשָּׁמַיִם זַכִּים, וְרָאָה כָּל הַשְּׁנֵים־עָשָׂר מַזָּלוֹת, וְרָאָה שֶׁשּׁוֹר וְשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמַּזָּלוֹת - הֵם מְשַׁחֲקִים מִמֶּנּוּ. וְהֵקִיץ בְּכַעַס גָּדוֹל, וְנִפְחַד מְאֹד, וְצִוָּה לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ שֶׁעַל־יְדֵי שׁוֹר וְשֶׂה יִהְיֶה נִכְרָת זַרְעוֹ, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל. וְסִפֵּר לְהַמַּלְכָּה, וְנָפַל עָלֶיהָ וְעַל בָּנֶיהָ גַּם־כֵּן פַּחַד גָּדוֹל. וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ מְאֹד, וְקָרָא לְכָל הַפּוֹתְרֵי־חֲלוֹמוֹת, וְכָל אֶחָד הָיָה פּוֹתֵר לְעַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה קוֹלָן נִכְנָס בְּאָזְנָיו, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד. וּבָא אֵלָיו חָכָם אֶחָד, וְאָמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַבָּלָה מֵאָבִיו: הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁכָּל הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ מַזְרִיחִים לְשָׁם, וְשָׁם גָּדֵל שֵׁבֶט בַּרְזֶל; וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַד, כְּשֶׁבָּא לְהַשֵּׁבֶט הַנַּ״ל - נִצּוֹל מֵהַפַּחַד. וְהוּטַב לְהַמֶּלֶךְ, וְהָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל זַרְעוֹ לַמָּקוֹם הַנַּ״ל עִם הֶחָכָם הַנַּ״ל.

וּבְאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ עוֹמֵד מַלְאָךְ שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל כַּעַס - כִּי עַל־יְדֵי כַּעַס בּוֹרְאִים מַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ הַנַּ״ל הוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הַמַּשְׁחִיתִים - וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא טִיט, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא פְּחָתִים וּבוֹרוֹת, וְכֵן שְׁאָר דְּרָכִים; וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אֶחָד שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ, שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת מֵאוֹתוֹ הָאֵשׁ - נִשְׂרָפִים (וְשָׁאֲלוּ לוֹ הַדֶּרֶךְ, וְאָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הָאֵשׁ). וְהָיוּ הוֹלְכִים, וְהָיָה הֶחָכָם מִסְתַּכֵּל לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם אִם יֵשׁ שָׁם אוֹתוֹ הָאֵשׁ, כִּי הָיָה לוֹ קַבָּלָה מֵאָבִיו שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ כַּנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה הָאֵשׁ, וְרָאָה שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ מְלָכִים וִיהוּדִים מְעֻטָּפִים בְּטַלִּית וּתְפִלִּין; וְזֶה הָיָה מֵחֲמַת שֶׁהָיוּ אֲצֶל אוֹתָן הַמְּלָכִים יוֹשְׁבִים יְהוּדִים בִּמְדִינָתָם, עַל־כֵּן הָיוּ יְכוֹלִים לֵילֵךְ דֶּרֶךְ הָאֵשׁ. וְאָמַר הֶחָכָם לְהַמֶּלֶךְ: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ קַבָּלָה בְּיָדִי שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת רָחוֹק מִן הָאֵשׁ נִשְׂרָפִים, עַל־כֵּן אֵין אֲנִי רוֹצֶה לֵילֵךְ עוֹד. וְהַמֶּלֶךְ חָשַׁב: מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה שֶׁשְּׁאָר מְלָכִים הוֹלְכִים שָׁם דֶּרֶךְ הָאֵשׁ - עַל־כֵּן אָמַר שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ. וְעָנָה הֶחָכָם: אֲנִי יֵשׁ לִי קַבָּלָה מֵאָבִי כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן אֵינִי רוֹצֶה לֵילֵךְ; אַתָּה, אִם רְצוֹנְךָ לֵילֵךְ - לֵךְ. וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְזַרְעוֹ, וְשָׁלַט בָּהֶם

הָאֵשׁ, וְנִשְׂרַף הוּא וְזַרְעוֹ, וְנִכְרְתוּ כֻּלָּם. כְּשֶׁבָּא הֶחָכָם לְבֵיתוֹ הָיָה תָּמוּהַּ בְּעֵינֵי הַשָּׂרִים: הֲלֹא הָיָה נִשְׁמָר מִשּׁוֹר וָשֶׂה, וְאֵיךְ בָּא שֶׁיִּהְיֶה נִכְרָת הוּא וְזַרְעוֹ. עָנָה הָאָנוּס וְאָמַר: עַל־יְדֵי נִכְרַת, כִּי הַחוֹזֵי־כּוֹכָבִים רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, כִּי שׁוֹר - עוֹשִׂין מֵעוֹרוֹ תְּפִלִּין, וְשֶׂה - עוֹשִׂין מִצַּמְרוֹ צִיצִת לְטַלִּית, וְעַל־יְדֵיהֶם נִכְרָת הוּא וְזַרְעוֹ; כִּי אוֹתָן הַמְּלָכִים שֶׁהָיוּ יְהוּדִים דָּרִים בִּמְדִינָתָם שֶׁמְּלַבְּשִׁין בְּטַלִּית וּתְפִלִּין - הָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ, וְלֹא הָיוּ נִזּוֹקִים כְּלָל, וְהוּא נִכְרַת עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא הָיוּ רַשָּׁאִים יְהוּדִים שֶׁלּוֹבְשִׁין טַלִּית וּתְפִלִּין לֵישֵׁב בִּמְדִינָתוֹ; וְעַל־כֵּן הָיוּ הַשּׁוֹר וָשֶׂה שֶׁבַּמַּזָּלוֹת שׁוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, כִּי הַחוֹזֵי־כּוֹכָבִים רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, וְנִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ כַּנַּ״ל.

״לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וְכוּ׳, תִּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל, פֶּן יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶרֶךְ כִּי יִבְעַר וְכוּ׳״[ק]. וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים וּסְתוּמִים מְאֹד; כָּל זֶה שָׁמַעְתִּי. עוֹד מָצָאתִי קְצָת רְמָזִים מִמַּעֲשֶׂה זוֹ בַּקַּפִּיטֶל הַנַּ״ל: ״נְנַתֵּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ״ - מוֹסְרוֹת הֵם שֶׁל עוֹר, בְּחִינַת תְּפִלִּין, ״עֲבֹתֵימוֹ״ - עֲבוֹת הֵם חֲבָלִים, בְּחִינַת צִיצִית; כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה פָּסוּק זֶה בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה[ר] עַל צִיצִית וּתְפִלִּין. ״יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק״ - כִּי הַשּׁוֹר וָשֶׂה שֶׁבַּשָּׁמַיִם שָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ. ״אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְּאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ״ - הַכַּעַס וְהַבֶּהָלָה וְהַפַּחַד הַנַּ״ל. ״וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל צִיּוֹן הַר קָדְשִׁי״ - אֶפְשָׁר הָרֶמֶז בָּזֶה, כִּי הַדְּמוּת אָדָם שֶׁהֶעֱמִיד הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל עַל הַר גָּבוֹהַּ - אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה, כִּי הוּא כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ עַל צִיּוֹן הַר הַקֹּדֶשׁ, כִּי שָׁם כְּלוּלִים כָּל חֶלְקֵי עוֹלָם וְכוּ׳, וְזֶהוּ ״הַר״ כַּנַּ״ל; ״נָסַכְתִּי״ - לְשׁוֹן ״נֶסֶךְ וַיִּצֹק״[ש]. ״שְׁאַל מִמֶּנִּי״ - כָּל הָעֲצוֹת כַּנַּ״ל. ״גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי אָרֶץ״ - לֶאֱחֹז יַחַד כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, הַיְנוּ כָּל שִׁבְעָה חֶלְקֵי עוֹלָם, וְכָל הַמְּלָכִים וְהַגּוֹיִם לְנַחֲלָה תַּחְתָּיו. ״עִבְדוּ״ - זֶה צִיצִית, ״בְּיִרְאָה״ - זֶה תְּפִלִּין, ״וְגִילוּ בִּרְעָדָה״ - רְעָדָה הַנַּ״ל.

מקורות ותרגומים

ק. תהלים פרק ב׳ פסוקים א׳ ט׳ י״ב. **ר.** דף ג׳ עמוד ב׳. **ש.** בראשית פרק ל״ה פסוק י״ד.

מעשה ה'

מבן מלך שהיה מאכנים טובות

מַעֲשֶׂה ה׳

מִבֶּן מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים. וְהָלַךְ וְעָסַק בְּדוֹקְטוֹרִים[ת] כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה מַלְכוּתוֹ נֶהְפֶּכֶת לְזָרִים, וְלֹא הוֹעִילוּ לוֹ. וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּעֲבוּרוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּנִים. וְהָיוּ הַיְּהוּדִים מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים צַדִּיק כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיִפְעַל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּנִים, וּבִקְּשׁוּ וּמָצְאוּ צַדִּיק גָּנוּז, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיֶה לְהַמֶּלֶךְ בָּנִים; וְעָנָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ (שֶׁקּוֹרִין ׳אוֹקַאז׳) אַחֲרָיו, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לְהַמֶּלֶךְ. וְהִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּטוֹב: הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁהַיְּהוּדִים הֵם בְּיָדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנִי, עַל־כֵּן אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ בְּטוֹב שֶׁתִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיֶה לִי בָּנִים; וְהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה וָלָד, וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ. וְיָלְדָה הַמַּלְכָּה בַּת, וְהָיְתָה אוֹתָהּ הַבַּת־מַלְכָּה יְפַת־תֹּאַר מְאֹד, וּכְשֶׁהָיְתָה בַּת אַרְבַּע שָׁנִים הָיְתָה יְכוֹלָה כָּל הַחָכְמוֹת, וּלְזַמֵּר בְּכְלֵי שִׁיר, וְהָיְתָה יוֹדַעַת כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים מִכָּל הַמְּדִינוֹת לִרְאוֹתָהּ, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ.

אַחַר־כָּךְ נִכְסַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה מוּסֶבֶת מַלְכוּתוֹ לְאִישׁ זָר, וְגָזַר שׁוּב עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן. וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים אֶת הַצַּדִּיק הַנַּ״ל, וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ, כִּי כְּבָר נִפְטַר. וּבִקְּשׁוּ עוֹד, וּמָצְאוּ עוֹד צַדִּיק גָּנוּז, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתֵּן לְהַמֶּלֶךְ בֵּן; וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ, וְאָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן כְּנַ״ל: הֲלֹא הַיְּהוּדִים בְּיָדִי וְכוּ׳ כְּנַ״ל. אָמַר לוֹ הֶחָכָם (הֵינוּ זֶה הַצַּדִּיק הַנַּ״ל): תּוּכַל לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאֲצַוֶּה? אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן. אָמַר לוֹ הֶחָכָם: אֲנִי צָרִיךְ שֶׁתָּבִיא כָּל הַמִּינֵי אֲבָנִים־טוֹבוֹת, כִּי כָּל אֶבֶן־טוֹב יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת; כִּי יֵשׁ אֵצֶל הַמְּלָכִים סֵפֶר שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל מִינֵי

מקורות ותרגומים

ת. רופאים.

הָאֲבָנִים־טוֹבוֹת. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֲנִי אוֹצִיא חֲצִי מַלְכוּתִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן; וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ כָּל מִינֵי הָאֲבָנִים־טוֹבוֹת. וּלְקָחָם הֶחָכָם וְהֵדִקָּם, וְלָקַח כּוֹס יַיִן וּנְתָנָם לְתוֹכוֹ, וְנָתַן חֲצִי הַכּוֹס לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹת וְחֶצְיָהּ לְהַמַּלְכָּה; וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בֵּן שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת, וְיִהְיֶה בּוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל הָאֲבָנִים־טוֹבוֹת, וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ. וְיָלְדָה בֵּן, וְנַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ; וְהַבֵּן הַנּוֹלַד לֹא הָיָה מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת. כְּשֶׁהָיָה הַבֵּן בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים הָיָה יָפֶה־תֹאַר מְאֹד וְחָכָם גָּדוֹל בְּכָל הַחָכְמוֹת, וְהָיָה יוֹדֵעַ כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים לִרְאוֹתוֹ. וְהַבַּת־מַלְכָּה רָאֲתָה שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כָּל־כָּךְ, וְנִתְקַנְּאָה בּוֹ; רַק זֹאת הָיָה נֶחְמָתָהּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק אָמַר שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת - טוֹב שֶׁאֵינוֹ מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת. פַּעַם אֶחָד הָיָה הַבֶּן־מֶלֶךְ מְחַתֵּךְ עֵצִים, וְנִקַּף בְּאֶצְבָּעוֹ, וְרָצְתָה הַבַּת־מַלְכָּה לִכְרֹךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ, וְרָאֲתָה שָׁם אֶבֶן־טוֹב, וְנִתְקַנְּאָה בּוֹ מְאֹד. וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה, וּבָאוּ כַּמָּה דוֹקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לָהּ רְפוּאָה. וְקָרְאוּ לַמְכַשְּׁפִים; וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף, וְגִלְּתָה לוֹ הָאֱמֶת, שֶׁהִיא עָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה כַּנַּ״ל, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ אִם יוּכַל לַעֲשׂוֹת כִּשּׁוּף לְאָדָם שֶׁיִּהְיֶה מְצֹרָע. אָמַר: הֵן. אָמְרָה לוֹ: אוּלַי יְבַקֵּשׁ מְכַשֵּׁף שֶׁיְּבַטֵּל הַכִּשּׁוּף, וְיִתְרַפֵּא. אָמַר הַמְכַשֵּׁף: אִם יַשְׁלִיכוּ הַכִּשּׁוּף אֶל הַמַּיִם - לֹא יוּכְלוּ לְבַטְּלוֹ עוֹד. וְעָשְׂתָה כֵּן, וְהִשְׁלִיכָה הַכִּשּׁוּף אֶל הַמַּיִם, וְנַעֲשָׂה הַבֶּן־מֶלֶךְ מְצֹרָע מְאֹד, (וְהָיָה לוֹ) עַל חוֹטְמוֹ צָרַעַת וְעַל פָּנָיו וְעַל שְׂאָר גּוּפוֹ, וְעָסַק הַמֶּלֶךְ בְּדוֹקְטוֹרִים וּבִמְכַשְּׁפִים - וְלֹא הוֹעִילוּ.

וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ, וּבִקְּשׁוּ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ. וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הָיָה מַבְטִיחַ שֶׁיִּהְיֶה הַבֶּן מֶלֶךְ כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת - וְלֹא הָיָה כֵּן, וְהָיָה טוֹעֵן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ: הַאִם עָשִׂיתִי זֹאת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי? לֹא עָשִׂיתִי כִּי אִם בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ; וְעַכְשָׁו לֹא נִתְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי. וּבָא הַצַּדִּיק לְהַמֶּלֶךְ, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל - וְלֹא הוֹעִיל, וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁהוּא כִּשּׁוּף; וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה גָּבֹהַּ לְמַעְלָה מִן כָּל הַכְּשָׁפִים. וּבָא הַצַּדִּיק וְהוֹדִיעַ לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא כִּשּׁוּף, וְשֶׁהִשְׁלִיכוּ הַכִּשּׁוּף לַמָּיִם, וְאֵין תַּקָּנָה לְהַבֶּן־מֶלֶךְ - כִּי אִם שֶׁיַּשְׁלִיכוּ הַמְכַשֵּׁף שֶׁעָשָׂה הַכִּשּׁוּף לַמָּיִם. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כָּל הַמְכַשְּׁפִים לְהַשְׁלִיכָם לַמַּיִם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַפֵּא בְּנִי. וְנִתְיָרְאָה הַבַּת־מַלְכָּה, וְרָצְתָה אֶל הַמַּיִם לְהוֹצִיא הַכִּשּׁוּף מִן הַמַּיִם, כִּי הָיְתָה יוֹדַעַת הֵיכָן מֻנָּח הַכִּשּׁוּף; וְנָפְלָה אֶל הַמַּיִם, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל שֶׁהַבַּת־מֶלֶךְ

נָפְלָה אֶל הַמָּיִם. וּבָא אוֹתוֹ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל וְאָמַר לָהֶם שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ יִתְרַפֵּא; וְנִתְרַפֵּא, וְנִתְיַבֵּשׁ הַצָּרַעַת וְנָפַל, וְנִקְלַף כָּל הָעוֹר מִמֶּנּוּ, וְנַעֲשָׂה מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת כֻּלּוֹ, וְהָיָה לוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל הָאֲבָנִים־טוֹבוֹת (הַיְנוּ כִּי אַחַר שֶׁנִּקְלַף הָעוֹר אָז נִתְגַּלָּה וְנִרְאָה שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ הוּא כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים־טוֹבוֹת, כַּאֲשֶׁר אָמַר הַצַּדִּיק הַנַּ״ל).

מעשה ו׳

מעשה ממלך עניו

מַעֲשֶׂה ו׳

מִמֶּלֶךְ עָנָו

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, וְהָיָה לוֹ חָכָם. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהֶחָכָם: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ שֶׁחוֹתֵם עַצְמוֹ שֶׁהוּא ׳גִּבּוֹר גָּדוֹל, וְאִישׁ אֱמֶת, וְעָנָו׳. וְהִנֵּה גִּבּוֹר - אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גִּבּוֹר, מֵחֲמַת שֶׁסְּבִיב מְדִינָתוֹ הוֹלֵךְ הַיָּם, וְעַל הַיָּם עוֹמְדִים חַיִל עַל סְפִינוֹת עִם הוֹרְמַאטִיס[א], וְאֵינָם מַנִּיחִים לְהִתְקָרֵב, וְלִפְנִים מִן הַיָּם יֵשׁ (מָקוֹם שֶׁטּוֹבְעִין בּוֹ שֶׁקּוֹרִין) ׳זוּמְפּ׳[ב] גָּדוֹל סְבִיב הַמְּדִינָה, שֶׁאֵין שָׁם כִּי אִם שְׁבִיל קָטָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ שָׁם כִּי אִם אָדָם אֶחָד, וְגַם שָׁם עוֹמְדִים הוֹרְמַאטִיס, וּכְשֶׁיָּבוֹא אֶחָד לְהִלָּחֵם - מוֹרִים עִם הַהוֹרְמַאטִיס, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְשָׁם; אַךְ מַה שֶׁחוֹתֵם עַצְמוֹ ׳אִישׁ אֱמֶת וְעָנָו׳ - זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ. וַאֲנִי רוֹצֶה שֶׁתָּבִיא אֵלַי הַפַּאטְרֶעט[ג] שֶׁל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ; כִּי יֵשׁ לְהַמֶּלֶךְ כָּל הַפַּאטְרֶעטִין שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים, וְהַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ - לֹא נִמְצָא אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ, כִּי הוּא נִסְתָּר מִבְּנֵי אָדָם, כִּי הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת כִּלָּה[ד], וְהוּא רָחוֹק מִבְּנֵי מְדִינָתוֹ. הָלַךְ הֶחָכָם אֶל הַמְּדִינָה. אָמַר הֶחָכָם בְּדַעְתּוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לֵידַע מַהוּת הַמְּדִינָה; וְעַל־יְדֵי מַה יֵדַע הַמַּהוּת שֶׁל הַמְּדִינָה? עַל־יְדֵי הַקַּאטָאוֶיש שֶׁל הַמְּדִינָה (הַיְנוּ עִנְיְנֵי צְחֹק, שֶׁקּוֹרִין ׳קַאטָאוֶיש׳), כִּי כְּשֶׁצְּרִיכִים לֵידַע דָּבָר, צְרִיכִים לֵידַע הַקַּאטָאוֶיש שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר. כִּי יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוֶיש: יֵשׁ אֶחָד שֶׁמְּכַוֵּן בֶּאֱמֶת לְהַזִּיק לַחֲבֵרוֹ בִּדְבָרָיו, וּכְשֶׁחֲבֵרוֹ מַקְפִּיד עָלָיו - אוֹמֵר לוֹ: אֲנִי מְצַחֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:[ה] ״כְּמִתְלַהְלֵהַ וְכוּ׳ וְאָמַר הֲלֹא מְצַחֵק אָנִי״; וְכֵן יֵשׁ אֶחָד שֶׁמִּתְכַּוֵּן בְּדָרָךְ צְחֹק - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן חֲבֵרוֹ נִזּוֹק עַל־יְדֵי דְּבָרָיו; וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוֶיש. וְיֵשׁ בְּכָל הַמְּדִינוֹת מְדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת, וּבְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה יֵשׁ עִיר אֶחָד שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל כָּל הַמְּדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת, וּבְאוֹתָהּ הָעִיר

מקורות ותרגומים

א. תותחים. **ב.** ביצה טובענית. **ג.** דמות דיוקן. **ד.** וילון. **ה.** משלי פרק כ״ו פסוק י״ח.

יֵשׁ בַּיִת אֶחָד שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַבָּתִּים שֶׁל כָּל הָעִיר שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת, וְשָׁם יֵשׁ אָדָם שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַבַּיִת וְכוּ׳; וְשָׁם יֵשׁ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הַלֵּיצָנוּת וְהַקַּאטָאוֶוִיש שֶׁל הַמְּדִינָה.

וְלָקַח הֶחָכָם עִמּוֹ מָמוֹן רַב, וְהָלַךְ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁעוֹשִׂים כַּמָּה מִינֵי לֵיצָנוּת וּצְחֹק. וְהֵבִין בְּהַקַּאטָאוֶוִיש שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שְׁקָרִים מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כִּי רָאָה שֶׁעוֹשִׂין צְחֹק אֵיךְ מְאַנִּים וּמַטְעִים בְּנֵי אָדָם בְּמַשָּׂא־וּמַתָּן, וְאֵיךְ הוּא בָּא לָדוּן בְּהַמַּאנִיסְטְרַאט[ו] - וְשָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר, וּמְקַבְּלִין שֹׁחַד, וְהוֹלֵךְ לְהַסָּאנְד[ז] הַגְּבֹהָה יוֹתֵר - וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר, וְהָיוּ עוֹשִׂים בְּדֶרֶךְ צְחֹק אֶן שְׁטֶעלִין[ח] מִכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְהֵבִין הֶחָכָם בְּאוֹתוֹ הַצְּחֹק שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שְׁקָרִים וְרַמָּאוּת, וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת. וְהָלַךְ וְנָשָׂא וְנָתַן בְּהַמְּדִינָה, וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ לְהוֹנוֹת אוֹתוֹ בְּהַמַּשָּׂא־וּמַתָּן, וְהָלַךְ לָדוּן לִפְנֵי הָעֶרְכָּאוֹת, וְהֵם כֻּלָּם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים, וּבְיוֹם זֶה נָתַן לָהֶם שֹׁחַד - לְמָחָר לֹא הִכִּירוּהוּ; וְהָלַךְ לְעֶרְכָּאוֹת גְּבֹהָה יוֹתֵר - וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר; עַד שֶׁבָּא לִפְנֵי הַסָּנַאט[ט] - וְגַם הֵם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים; עַד שֶׁבָּא אֶל הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ. וּכְשֶׁבָּא אֶל הַמֶּלֶךְ, עָנָה וְאָמַר: עַל מִי אַתָּה מֶלֶךְ? שֶׁהַמְּדִינָה מְלֵאָה שְׁקָרִים כֻּלָּהּ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת; וְהִתְחִיל לְסַפֵּר כָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה.

וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁמַע דְּבָרָיו, הִרְכִּין אָזְנָיו אֵצֶל הַוּילוֹן לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו, כִּי הָיָה תָּמוּהַּ לְהַמֶּלֶךְ שֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ שֶׁיּוֹדֵעַ מִכָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. וְהַשָּׂרֵי־מְלוּכָה שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו הָיוּ כּוֹעֲסִים עָלָיו מְאֹד; וְהוּא הָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. עָנָה וְאָמַר (הֶחָכָם הנ״ל): וְהָיָה רָאוּי לוֹמַר שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ כְּמוֹתָם, שֶׁהוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר כְּמוֹ הַמְּדִינָה - אַךְ מִזֶּה אֲנִי רוֹאֶה אֵיךְ אַתָּה אִישׁ אֱמֶת, וּבִשְׁבִיל זֶה אַתָּה רָחוֹק מֵהֶם, מֵחֲמַת שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לִסְבֹּל הַשֶּׁקֶר שֶׁל הַמְּדִינָה; וְהִתְחִיל לְשַׁבֵּחַ הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד. וְהַמֶּלֶךְ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עָנָו מְאֹד, וּבִמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ - שָׁם עַנְוְתָנוּתוֹ, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הָעָנָו, שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁמְּשַׁבְּחִין וּמְגַדְּלִין אוֹתוֹ יוֹתֵר - נַעֲשֶׂה קָטָן וְעָנָו יוֹתֵר; וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הַשֶּׁבַח שֶׁל הֶחָכָם שֶׁשִּׁבַּח וְגִדֵּל אֶת הַמֶּלֶךְ - בָּא הַמֶּלֶךְ בַּעֲנִיווּת וְקַטְנוּת מְאֹד עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֵין מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה

מקורות ותרגומים

ו. ערכאה נמוכה. ז.ערכאה גבוהה יותר. ח. כעין הצגה. ט. ערכאה עליונה יותר.

יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק, וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַוִּילוֹן לִרְאוֹת אֶת אוֹתוֹ הֶחָכָם, מִי הוּא זֶה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמֵבִין כָּל זֹאת; וְנִתְגַּלָּה פָּנָיו, וְרָאָה אוֹתוֹ הֶחָכָם, וְהֵבִיא הַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ.

דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת״[א]. ׳צִיּוֹן׳ הִיא בְּחִינַת ׳הַצִּיּוּנִים׳ שֶׁל כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁכֻּלָּם נִתְוַעֲדִים לְשָׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ב]: ״וְרָאָה אָדָם וּבְנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן״. וְזֶהוּ[ל]: חֲ׳זֶה צִ׳יּוֹן קִ׳רְיַת מ׳וֹעֲדֵנוּ - רָאשֵׁי־תֵבוֹת ׳מְצַחֵק׳, שֶׁשָּׁם הָיוּ נִתְוַעֲדִים כָּל הַצִּיּוּנִים, וּמִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֵידַע אִם לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר אוֹ הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן - הָיָה יוֹדֵעַ שָׁם; יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט אַתָּה הַמְעַיֵּן עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לֵידַע וּלְהַשִּׂיג מְעַט מִסּוֹדוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַלָּלוּ, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ כָּאֵלֶּה מִיָּמִים קַדְמוֹנִים.

וְדַע, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַפְּסוּקִים וְהָרְמָזִים הַמּוּבָאִים אַחַר קְצָת הַמַּעֲשִׂיּוֹת - הֵם רַק רְמָזִים וְגִלּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא, לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא חַס וְשָׁלוֹם, וְכַאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֵיזֶה רְמָזִים בְּעָלְמָא בְּאֵיזֶה פְּסוּקִים הַמְרַמְּזִים לְסוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְמַעַן דַּעַת שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר חַס וְשָׁלוֹם דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֲבָל סוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֹצֶם רָחוֹק מִדַּעְתֵּנוּ, וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ.

מקורות ותרגומים

א. איכה פרק א׳ פסוק ד׳. ב. יחזקאל פרק ל״ט פסוק ט״ו. ל. ישעיה פרק ל״ג פסוק כ׳.

מעשה ז׳

מעשה מזבוב ועכביש

מַעֲשֶׂה ז׳

מִזְּבוּב וְעַכָּבִישׁ

עָנָה וְאָמַר: אֲסַפֵּר לָכֶם כָּל הַנְּסִיעָה שֶׁלִּי שֶׁהָיָה לִי:

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד שֶׁהָיוּ עָלָיו כַּמָּה מִלְחָמוֹת כְּבֵדוֹת, וְכָבַשׁ אוֹתָם, וְלָקַח שְׁבוּיִים הַרְבֵּה (בְּתוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁהִתְחִיל לְסַפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: תֹּאמְרוּ[מ] שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל - וְתוּכְלוּ לְהָבִין?). וְהָיָה הַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה (שֶׁקּוֹרִין ׳בַּאיל׳) בְּכָל שָׁנָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁכָּבַשׁ הַמִּלְחָמָה, וְהָיוּ שָׁם עַל הַבַּאיל כָּל הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה וְכָל הַשָּׂרִים כְּדֶרֶךְ הַמְּלָכִים, וְהָיוּ עוֹשִׂין שָׁם עִנְיְנֵי צְחֹק (שֶׁקּוֹרִין ׳קוֹמֶעדִיֶּס׳)[נ], וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים וְצוֹחֲקִים מִכָּל הָאֻמּוֹת, מֵהַיִּשְׁמָעֵאל וּמִכָּל הָאֻמּוֹת, וְהָיוּ עוֹשִׂים וּמְעַקְּמִים בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק כְּדֶרֶךְ הַנִּמּוּס וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה; וּמִן הַסְּתָם מִיִּשְׂרָאֵל גַּם־כֵּן הָיוּ עוֹשִׂין הַשְּׂחוֹק. וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא לוֹ הַסֵּפֶר שֶׁהָיָה כָּתוּב בּוֹ הַנִּמּוּסִים וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר - הָיָה רוֹאֶה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַהַנְהָגָה וְהַנִּמּוּסִים שֶׁל הָאֻמָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בַּעֲלֵי הַשְּׂחוֹק מַמָּשׁ; כִּי מִסְּתָמָא גַּם זֶה שֶׁעָשָׂה הַצְּחוֹק וְהַקָּאמֶעדִיֶּא רָאָה גַּם־כֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַנַּ״ל.

וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל הַסֵּפֶר רָאָה שֶׁהָיָה עַכָּבִישׁ הַנִּקְרָא ׳שְׁפִּין׳, שֶׁהָיָה מְרַחֵשׁ עַל צִדֵּי הַסֵּפֶר, דְּהַיְנוּ עַל חֲדֵי הַדַּפִּין, וּמִצַּד הַשֵּׁנִי הָיָה עוֹמֵד זְבוּב. מִן הַסְּתָם לְהֵיכָן הוֹלֵךְ הָעַכָּבִישׁ? אֶל הַזְּבוּב; וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הָעַכָּבִישׁ מְרַחֵשׁ וְהוֹלֵךְ אֶל הַזְּבוּב בָּא רוּחַ וְהֵרִים אֶת הַדַּף מִן הַסֵּפֶר, וְלֹא הָיָה הָעַכָּבִישׁ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וְחָזְרָה לַאֲחוֹרֶיהָ, וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ בְּעָרְמָה כְּאִלּוּ הִיא חוֹזֶרֶת וְאֵינָהּ רוֹצָה עוֹד לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב. וְחָזַר הַדַּף לִמְקוֹמָהּ, וְחָזְרָה הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וַאֲזַי שׁוּב הֵרִים הַדַּף וְלֹא הִנִּיחָהּ (הַיְנוּ שֶׁהַדַּף חָזַר וְהֵרִים אֶת עַצְמוֹ

מקורות ותרגומים

מ. תחשבו. נ. הצנות.

וְלֹא הִנִּיחַ אֶת הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב), וְחָזְרָה, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. אַחַר־כָּךְ שׁוּב חָזְרָה הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁכְּבָר חָטְפָה עַצְמָהּ בְּרֶגֶל אֶחָד עַל הַדַּף, וְשׁוּב הֵרִים הַדַּף אֶת עַצְמוֹ, וְהִיא כְּבָר הָיְתָה עַל הַדַּף קְצָת; וַאֲזַי הִנִּיחַ הַדַּף אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁנִּשְׁאֲרָה הָעַכָּבִישׁ תַּחְתָּיו בֶּחָלָל בֵּין דַּף לְדַף, וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת שָׁם, וְנִשְׁאֲרָה מַטָּה מַטָּה עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנָּה כְּלוּם (וְהַזְּבוּב - לֹא אֲסַפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁהָיָה בָּהּ).

וְהַמֶּלֶךְ הָיָה רוֹאֶה כָּל זֶה, וְהָיָה מַתְמִיהַּ עַצְמוֹ, וְהֵבִין שֶׁאֵין זֶה דָּבָר רֵיק, רַק שֶׁמַּרְאִין לוֹ אֵיזֶה דָּבָר (וְכָל הַשָּׂרִים רָאוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ מִסְתַּכֵּל וּמַתְמִיהַּ עַל־זֶה). וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּזֶה, מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה, וְנִתְנַמְנֵם עַל הַסֵּפֶר. וְחָלַם לוֹ שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ אֶבֶן טוֹב (שֶׁקּוֹרִין ׳דוּמִיט׳), וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהָיוּ יוֹצְאִין מִמֶּנּוּ גֻּזְמוֹת אֲנָשִׁים; וְהִשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ הַדּוּמִיט. וְהַדֶּרֶךְ אֵצֶל הַמְּלָכִים שֶׁתּוֹלֶה עַל־גַּבֵּיהֶם הַפַּאטְרֶעט[ס] שֶׁלּוֹ, וְעַל־גַּבֵּי הַפַּאטְרֶעט תּוֹלֶה הַכֶּתֶר, וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַיּוֹצְאִין מִן הַדּוּמִיט לוֹקְחִין אֶת הַפַּאטְרֶעט, וְחָתְכוּ אֶת רֹאשׁוֹ, וְאַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אֶת הַכֶּתֶר וְהִשְׁלִיכוּ לְתוֹךְ הָרֶפֶשׁ (כָּל זֶה חָלַם לוֹ). וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים רָצִים אֵלָיו לְהָרְגוֹ, וְהֵרִים עַצְמוֹ דַּף מִן הַסֵּפֶר הַנַּ״ל שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב עָלָיו וְהֵגֵן לְפָנָיו, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר הַדַּף לִמְקוֹמוֹ, וְשׁוּב הָיוּ רָצִים לְהוֹרְגוֹ, וְחָזַר וְהֵרִים הַדַּף כַּנַּ״ל, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָיָה מִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לִרְאוֹת אֵיזֶה דַּף שֶׁמָּגֵן עָלָיו, מֵאֵיזֶה נִמּוּסִים שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה כָּתוּב עָלָיו, וְהָיָה מִתְיָרֵא לְהִסְתַּכֵּל. וְהִתְחִיל לִצְעֹק: חֶבֶל, חֶבֶל; וְשָׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁם, וְהָיוּ חֲפֵצִים לַהֲקִיצוֹ - אַךְ אֵין זֶה נִמּוּס לְהָקִיץ אֶת הַמֶּלֶךְ, וְהָיוּ מַכִּים סְבִיבוֹתָיו כְּדֵי לְהַקִּיצוֹ, וְלֹא הָיָה שׁוֹמֵעַ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֵלָיו הַר גָּבֹהַּ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מָה אַתָּה צוֹעֵק כָּל־כָּךְ; שֶׁזֶּה זְמַן רַב שֶׁאֲנִי יָשֵׁן וְלֹא הֵקִיץ אוֹתִי כְּלוּם, שׁוּם דָּבָר, וְאַתָּה הֶקִיצוֹתָ אוֹתִי. אָמַר לוֹ: וְלֹא אֶצְעוֹק? שֶׁהֵם קָמִים עָלַי לְהָרְגֵנִי; רַק שֶׁזֶּה הַדַּף מָגֵן עָלַי. הֵשִׁיב לוֹ הָהָר: אִם זֶה הַדַּף מָגֵן עָלֶיךָ - אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי גַּם עָלַי קָמִים הַרְבֵּה שׂוֹנְאִים, רַק זֶה הַדַּף מָגֵן עָלַי; בּוֹא וְאַרְאֶךָ. וְהֶרְאָה לוֹ שֶׁסְּבִיב הָהָר עוֹמְדִים אֲלָפִים וְרִבְבוֹת שׂוֹנְאִים, וְעוֹשִׂים סְעֻדּוֹת וּשְׂמֵחִים, וּכְלֵי־זֶמֶר מְזַמְּרִים

מקורות ותרגומים

ס. דמות דיוקן.

וּמְרַקְּדִין, וְהַשִּׂמְחָה הִיא שֶׁאֵיזֶה כַּת מֵהֶם חוֹשֵׁב אֶחָד וּבָא עַל אֵיזֶה חָכְמָה אֵיךְ לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וַאֲזַי עוֹשִׂים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּסְעֻדָּה וּמְזַמְּרִים וְכוּ׳, וְכֵן כָּל כַּת וְכַת מֵהֶם; רַק שֶׁזֶּה הַדַּף שֶׁל אֵלּוּ הַנִּמּוּסִים שֶׁמְּגַן עָלֶיךָ - מָגֵן עָלַי. וּבְרֹאשׁ הָהָר הָיָה נֶסֶר (שֶׁקּוֹרִין ׳טַאבְּלִיצָע׳)ע, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם הַנִּמּוּסִים שֶׁל הַדַּף הַמְּגֵן עָלָיו מֵאֵיזֶה אַמָּה הוּא, רַק מֵחֲמַת שֶׁהָהָר גָּבֹהַּ אֵין יְכוֹלִים לִקְרוֹת אוֹתוֹ הַכְּתָב; רַק לְמַטָּה הָיָה טַאבְּלִיצָע, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם - יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶל הָהָר. וְנָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁגָּדֵל עֵשֶׂב בַּמָּקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וּמִי שֶׁבָּא לְשָׁם הָיָה נוֹפְלִים לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם, הֵן שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו, הֵן שֶׁהָיָה רוֹכֵב, הֵן שֶׁהָלַךְ בַּעֲגָלָה עִם בְּהֵמוֹת - הָיָה נוֹפְלִים כָּל הַשִּׁנַּיִם, וְהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם חֲמָרִים חֲמָרִים שֶׁל שִׁנַּיִם, כְּמוֹ הָרִים הָרִים.

אַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל וְחָזְרוּ וְהֶעֱמִידוּ יַחַד אֶת הַפַּאטְרֶעט כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְאֶת הַכֶּתֶר לָקְחוּ וְרָחֲצוּ אוֹתוֹ, וְחָזְרוּ וּתְלָאוּם בִּמְקוֹמָם. וְהֵקִיץ הַמֶּלֶךְ, וְהִסְתַּכֵּל תֵּכֶף עַל הַדַּף שֶׁהֵגֵן עָלָיו - מֵאֵיזֶה נִמּוּס שֶׁל אֵיזֶה אַמָּה הוּא, וְרָאָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַנִּמּוּס שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל (עַל הַדַּף) בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, וְהֵבִין הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ בְּוַדַּאי יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל, רַק מָה עוֹשִׂין לְהַחֲזִיר לְמוּטָב כֻּלָּם, לַהֲבִיאָם לְהָאֱמֶת? וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ שֶׁיֵּלֵךְ וְיִסַּע לְבַקֵּשׁ חָכָם שֶׁיִּפְתֹּר לוֹ הַחֲלוֹם כַּהֲוָיָתוֹ. וְלָקַח עִמּוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְנָסַע לְהָעוֹלָם, לֹא כְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ, רַק כְּאִישׁ פָּשׁוּט. וְהָיָה נוֹסֵעַ מֵעִיר לְעִיר וּמִמְּדִינָה לִמְדִינָה, וְשָׁאַל אֵיךְ נִמְצָא חָכָם שֶׁיּוּכַל לִפְתֹּר חֲלוֹם כַּהֲוָיָתוֹ; וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁשָּׁם וְשָׁם נִמְצָא חָכָם כָּזֶה, וְנָסַע לְשָׁם. וּבָא אֶל הֶחָכָם וְסִפֵּר לוֹ הָאֱמֶת, אֵיךְ שֶׁהוּא מֶלֶךְ וְכָבֵשׁ מִלְחָמוֹת וְכָל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּנַּ״ל, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִפְתֹּר חֲלוֹמוֹ. וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יָכוֹל לִפְתֹּר, רַק שֶׁיֵּשׁ זְמָן, בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּאוֹתוֹ חֹדֶשׁ, וַאֲזַי אֲנִי מְקַבֵּץ כָּל סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם מֶרְכָּבפ, וּמְעַשְּׁנִין אֶת הָאָדָם בְּאֵלּוּ הַקְּטֹרֶת, וְאוֹתוֹ הָאָדָם חוֹשֵׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מַה שֶּׁרוֹצֶה לִרְאוֹת וְלִידַע, וַאֲזַי יֵדַע הַכֹּל. וְיִשֵּׁב הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר כִּלָּה זְמָן רַב בִּשְׁבִיל זֶה, שֶׁיַּמְתִּין עוֹד עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ. וַאֲזַי עָשָׂה לוֹ הֶחָכָם כֵּן כַּנַּ״ל וְעִשֵּׁן אוֹתוֹ עִם הַקְּטֹרֶת, כַּנַּ״ל, וְהִתְחִיל לִרְאוֹת אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהָיָה נַעֲשָׂה עִמּוֹ קֹדֶם הַלֵּדָה, בְּעֵת שֶׁהָיָה הַנְּשָׁמָה בְּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. וְרָאָה שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ דֶּרֶךְ כָּל

מקורות ותרגומים

ע. לוח. פ. הרכבת סממנים.

הָעוֹלָמוֹת, וְהָיוּ מַכְרִיזִין וְשׁוֹאֲלִין: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְלַמֵּד חוֹב עַל זֹאת הַנְּשָׁמָה - יָבוֹא; וְלֹא הָיָה נִמְצָא אֶחָד לְלַמֵּד חוֹב עָלֶיהָ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶחָד וְרָץ וְצָעַק: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמַע תְּפִלָּתִי: אִם זֶה יָבוֹא לָעוֹלָם - מַה לִּי לַעֲשׂוֹת עוֹד, וְעַל מַה בְּרָאתָנִי? וְזֶה הָיָה הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם (הַיְנוּ זֶה שֶׁצָּעַק כָּל זֶה הָיָה הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם בְּעַצְמוֹ). וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: זֹאת הַנְּשָׁמָה צְרִיכָה לֵירֵד לְהָעוֹלָם בְּוַדַּאי, וְאַתָּה חֵשֹׁב לְךָ עֵצָה; וְהָלַךְ לוֹ. וְהוֹלִיכוּ אֶת הַנְּשָׁמָה עוֹד דֶּרֶךְ עוֹלָמוֹת, עַד שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתָהּ לְהַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ שֶׁתֵּרֵד לְהָעוֹלָם. וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עֲדַיִן לֹא בָּא, וְשָׁלְחוּ אַחֲרָיו שָׁלִיחַ, וּבָא וְהֵבִיא עִמּוֹ זָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה כָּפוּף כְּדֶרֶךְ הַזָּקֵן, שֶׁהָיָה מַכִּיר עִמּוֹ מִכְּבָר (הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר הָיָה לוֹ הֶכֵּרוּת עִם זֶה הַזָּקֵן הַכָּפוּף מִכְּבָר), וְשָׂחַק וְאָמַר: כְּבָר נָתַתִּי לִי עֵצָה, רַשַּׁאי הוּא לֵילֵךְ לְהָעוֹלָם. וְהִנִּיחוּ אֶת הַנְּשָׁמָה, וְיָרְדָה לְהָעוֹלָם. וְהָיָה רוֹאֶה כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְאֵיךְ נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, וְהַמִּלְחָמוֹת שֶׁהָיָה לוֹ וְכוּ׳ (וְלָקַח שְׁבוּיִם, וּבְתוֹכָם הָיָה יְפַת־תֹּאַר שֶׁהָיָה לָהּ כָּל מִינֵי חֵן שֶׁבָּעוֹלָם, רַק שֶׁזֶּה הַחֵן לֹא הָיָה מֵעַצְמָהּ, רַק שֶׁהָיָה תּוֹלָה עָלֶיהָ דּוּמִיט[צ], וְאוֹתוֹ הַדּוּמִיט הָיָה לוֹ כָּל מִינֵי חֵן, וּמֵחֲמַת זֶה נִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כָּל מִינֵי חֵן. וְעַל אוֹתוֹ הָהָר אֵינָם יְכוֹלִים לָבוֹא רַק חֲכָמִים וַעֲשִׁירִים וְכוּ׳, וְיוֹתֵר לֹא הִגִּיד); **וְיֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה מְאֹד בָּזֶה.** (מִן ״וְלָקַח שְׁבוּיִם״ עַד הַסּוֹף לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר).

״מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ וְכוּ׳, ה׳ מָה רַבּוּ צָרָי, רַבִּים קָמִים עָלָי וְכוּ׳, וְאַתָּה ה׳ מָגֵן בַּעֲדִי, כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי״[ק]. ״קוֹלִי אֶל ה׳ אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה״ - הַר הַנַּ״ל. ״אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה״ - כַּנַּ״ל. ״הֶקִיצוֹתִי וְכוּ׳, לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם וְכוּ׳, כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל אֹיְבַי לֶחִי, שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ״ - כִּי הָיוּ נוֹפְלִים לָהֶם הַשִּׁנַּיִם כְּשֶׁרָצוּ לַעֲלוֹת אֶל הָהָר. ״עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה״. עֲמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלָאוֹת אֵלּוּ אִם בַּעַל־נֶפֶשׁ אַתָּה תִּשָּׂא בְּשָׂרְךָ בְּשִׁנֶּיךָ וְנַפְשְׁךָ תְּשִׂים בְּכַפֶּךָ, תַּעֲמֹד מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם, תְּסַמֵּר שַׂעֲרוֹת רֹאשְׁךָ, וְתָשׁוּב תִּתְפַּלֵּא בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים.

מקורות ותרגומים

צ. אבן טוב. **ק.** תהלים פרק ג׳ פסוק ד׳.

מעשה ח'

מרב ובן יחיד

מַעֲשֶׂה ח׳

מֵרַב וּבֵן יָחִיד

מַעֲשֶׂה בְּרַב אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים. אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְגִדֵּל אוֹתוֹ, וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ, וְהָיָה יוֹשֵׁב בָּעֲלִיָּה וְלָמַד כְּדֶרֶךְ אֵצֶל הַגְּבִירִים. וְהָיָה לוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל תָּמִיד, רַק שֶׁהָיָה מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה חֶסְרוֹן - וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ, וְלֹא הָיָה מַרְגִּישׁ טַעַם בְּלִמּוּדוֹ וּבִתְפִלָּתוֹ. וְסִפֵּר לִפְנֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּנֵי הַנְּעוּרִים, וְנָתְנוּ לוֹ עֵצָה: שֶׁיִּסַּע לְאוֹתוֹ צַדִּיק. וְאוֹתוֹ בֵּן הַנַּ״ל עָשָׂה מִצְוָה שֶׁבָּא עַל־יָדָהּ לִבְחִינַת ׳מָאוֹר הַקָּטָן׳. וְהָלַךְ אוֹתוֹ הַבֵּן־יָחִיד וְסִפֵּר לְאָבִיו: בַּאֲשֶׁר שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בַּעֲבוֹדָתוֹ כַּנַּ״ל, וְחָסֵר לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ; בְּכֵן הוּא רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְאוֹתוֹ צַדִּיק. וְהֵשִׁיב לוֹ אָבִיו: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִנְסֹעַ אֵלָיו? הֲלֹא אַתָּה לַמְּדָן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּמְיֻחָס יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. לֹא נָאֶה לְךָ לִנְסֹעַ אֵלָיו, כַּלֵּךְ מִדֶּרֶךְ זוֹ; עַד שֶׁמְּנַע אוֹתוֹ לִנְסֹעַ. וְחָזַר לְלִמּוּדוֹ, וְשׁוּב הִרְגִּישׁ חֶסְרוֹן כַּנַּ״ל, וְהִתְיַעֵץ שׁוּב עִם אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, וְיָעֲצוּ אוֹתוֹ כְּמִקֹּדֶם לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק, וְשׁוּב הָלַךְ לְאָבִיו, וְהִטָּה אוֹתוֹ אָבִיו וּמָנַע אוֹתוֹ כַּנַּ״ל; וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.

וְהַבֵּן הַנַּ״ל הָיָה מַרְגִּישׁ שֶׁחָסֵר לוֹ, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לְמַלֹּאוֹת חֶסְרוֹנוֹ - וְלֹא יָדַע מַהוּ כַּנַּ״ל. וּבָא עוֹד לְאָבִיו וְהִפְצִיר בּוֹ, עַד שֶׁהֶכְרַח אָבִיו לִנְסֹעַ עִמּוֹ, כִּי לֹא רָצָה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בֵּן יָחִיד. וְאָמַר לוֹ אָבִיו: הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁאֶסַּע עִמְּךָ - וְאַרְאֶה לְךָ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ; וְאָסְרוּ הַמֶּרְכָּבָה וְנָסְעוּ. אָמַר לוֹ אָבִיו: בָּזֶה אֲנַסֶּה: אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר - הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִם לָאו - אֵינוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְנַחֲזֹר. וְנָסְעוּ וּבָאוּ אֶל גֶּשֶׁר קָטָן, וְנָפַל סוּס אֶחָד, וְהַמֶּרְכָּבָה נִתְהַפְּכָה, וְכִמְעַט נִטְבְּעוּ. אָמַר לוֹ אָבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג כְּסֵדֶר, וְאֵין הַנְּסִיעָה מִן הַשָּׁמַיִם; וְחָזְרוּ. וְחָזַר הַבֵּן לְלִמּוּדוֹ, וְשׁוּב רָאָה הַחֶסְרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְחָזַר וְהִפְצִיר בְּאָבִיו כַּנַּ״ל, וְהֻכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ שֵׁנִית. וּכְשֶׁנָּסְעוּ הֶעֱמִיד אָבִיו הַנִּסָּיוֹן כְּבָרִאשׁוֹנָה, אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר. וְנִזְדַּמֵּן כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים וְנִשְׁבְּרוּ שְׁנֵי הַיָּדוֹת (שֶׁקּוֹרִין ׳אַקְסִין׳), וְאָמַר לוֹ אָבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג לָנוּ

לִנְסֹעַ, כִּי הַאִם זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ שְׁנֵי הָאַקְסִין? וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנָּסְעוּ עִם הַמֶּרְכָּבָה הַזֹּאת - וְלֹא נִזְדַּמֵּן כָּזֹאת; וְחָזְרוּ.

וְחָזַר הַבֵּן הַנַּ״ל לְדַרְכּוֹ כַּנַּ״ל (הֵינוּ לְלִמּוּדוֹ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), וְשׁוּב הִרְגִּישׁ הַחֶסְרוֹן כַּנַּ״ל, וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ. וְחָזַר לְאָבִיו וְהִפְצִיר אוֹתוֹ כַּנַּ״ל, וְהֻכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ עוֹד. וְאָמַר לוֹ הַבֵּן: שֶׁלֹּא נַעֲמֹד עוֹד עַל נִסָּיוֹן כָּזֶה, כִּי זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁנּוֹפֵל סוּס לִפְעָמִים אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּבְּרִין הָאַקְסִין; אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה דָּבָר מֻרְגָּשׁ מְאֹד. וְנָסְעוּ וּבָאוּ לִקְרֶעטְשְׁמֶע[ר] לָלוּן, וּמָצְאוּ שָׁם סוֹחֵר, וְהִתְחִילוּ לְסַפֵּר עִמּוֹ כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחֲרִים; וְלֹא גִּלּוּ לוֹ שֶׁהֵם נוֹסְעִים לְשָׁם, כִּי הָרַב הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ לוֹמַר שֶׁנּוֹסֵעַ לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק. וְהָיוּ מְדַבְּרִים מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם, עַד שֶׁבְּסִבּוּב הַדְּבָרִים הִגִּיעוּ לְסַפֵּר מִצַּדִּיקִים, הֵיכָן נִמְצָאִים צַדִּיקִים, וְסִפֵּר לָהֶם שֶׁשָּׁם נִמְצָא צַדִּיק, וְשָׁם, וְשָׁם. וְהִתְחִילוּ הֵם לְדַבֵּר מֵהַצַּדִּיק שֶׁנָּסְעוּ אֵלָיו; הֵשִׁיב לָהֶם: זֶה? (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ) - הֲלֹא קַל הוּא, כִּי אֲנִי נוֹסֵעַ עַכְשָׁו מִמֶּנּוּ, וַאֲנִי הָיִיתִי שָׁם שֶׁהָיָה עוֹבֵר עֲבֵרָה. עָנָה אָבִיו וְאָמַר לִבְנוֹ: הֲרָאִיתָ, בְּנִי, מַה שֶּׁזֶּה הַסּוֹחֵר מְסַפֵּר לְפִי תֻּמּוֹ; וַהֲלֹא הוּא נוֹסֵעַ מִשָּׁם. וְחָזְרוּ לְבֵיתָם.

וְנִפְטַר אוֹתוֹ הַבֵּן, וּבָא בַּחֲלוֹם לְהָרַב הַנַּ״ל אָבִיו, וְרָאָה אוֹתוֹ שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּכַעַס גָּדוֹל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה בְּכַעַס כָּל־כָּךְ? וְהֵשִׁיב לוֹ: שֶׁיִּסַּע לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל (שֶׁרָצָה לִנְסֹעַ עִם בְּנוֹ אֵלָיו כַּנַּ״ל), וְהוּא יַגִּיד לְךָ עַל־מָה אֲנִי בְּכַעַס. וְהֵקִיץ, וְאָמַר שֶׁמִּקְרֶה הוּא. אַחַר־כָּךְ חָלַם לוֹ עוֹד כַּנַּ״ל, וְאָמַר שֶׁהוּא גַּם־כֵּן חֲלוֹם שָׁוְא, וְכֵן עַד שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, וְהֵבִין: הֲלֹא דָּבָר הוּא; וְנָסַע לְשָׁם.

וּפָגַע בְּהַדֶּרֶךְ אֶת הַסּוֹחֵר שֶׁפָּגַע מִקֹּדֶם, בְּעֵת שֶׁנָּסַע עִם בְּנוֹ, וְהִכִּיר אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה הוּא שֶׁרְאִיתִיךָ בְּאוֹתוֹ הַקְּרֶעטְשְׁמֶע? וְהֵשִׁיב לוֹ: בְּוַדַּאי רָאִיתָ אוֹתִי; וּפָתַח פִּיו וְאָמַר לוֹ: אִם תִּרְצֶה - אֶהְיֶה בּוֹלֵעַ אוֹתְךָ. אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה מְדַבֵּר? הֵשִׁיב לוֹ: זָכוּר אַתָּה כְּשֶׁנָּסַעְתָּ עִם בִּנְךָ, וּבַתְּחִלָּה נָפַל סוּס עַל הַגֶּשֶׁר וְחָזַרְתָּ; אַחַר־כָּךְ נִשְׁבְּרוּ הָאַקְסִין; אַחַר־כָּךְ פָּגַעְתָּ בִּי, וְאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהוּא קַל. וּמֵאַחַר שֶׁפָּטַרְתִּי אוֹתוֹ, אֶת בִּנְךָ - עַכְשָׁו אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ; כִּי הוּא הָיָה בְּחִינַת ׳מָאוֹר הַקָּטָן׳ וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת ׳מָאוֹר הַגָּדוֹל׳, וְאִם הָיוּ מִתְוַעֲדִים יַחַד - הָיָה בָּא מָשִׁיחַ; וְכֵיוָן שֶׁפָּטַרְתִּי אוֹתוֹ - אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ.

מקורות ותרגומים

ר. אכסניה.

וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו נֶעֱלַם, וְלֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר. וְנָסַע הָרַב אֶל הַצַּדִּיק, וְצָעַק: חֲבָל! חֲבָל! חֲבָל עַל דְּאַבְדִּין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָשִׁיב נִדָּחֵינוּ בְּקָרוֹב, אָמֵן.

וְזֶה הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל הָיָה הס״מ **בְּעַצְמוֹ** (שֶׁנִּדְמָה לְסוֹחֵר וְהִטְעָה אוֹתָם, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁפָּגַע שֵׁנִית בְּהָרַב הַנַּ״ל הִתְגָּרָה עִמּוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ עַל אֲשֶׁר שָׁמַע לַעֲצָתוֹ, כִּי כֵּן דַּרְכּוֹ כַּיָּדוּעַ), **הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ** יַצִּילֵנוּ.

מעשה ט'

מעשה מחכם ותם

מַעֲשֶׂה ט׳

מֵחָכָם וְתָם

מַעֲשֶׂה: שְׁנֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים הָיוּ בְּעִיר אַחַת, וְהָיוּ גְּדוֹלִים בַּעֲשִׁירוּת, וְהָיָה לָהֶם בָּתִּים גְּדוֹלִים; וְהָיוּ לָהֶם שְׁנֵי בָּנִים, לְכָל אֶחָד בֵּן אֶחָד, וְלָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד. וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הָיוּ אֶחָד מֵהֶם בַּר־הֵבְנָה, וְהָאֶחָד הָיָה תָּם (לֹא שֶׁהָיָה טִפֵּשׁ, אֶלָּא שֶׁהָיָה לוֹ שֵׂכֶל פָּשׁוּט וְנָמוּךְ). וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הָיוּ אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד; אַף־עַל־פִּי שֶׁהָאֶחָד הָיָה חָכָם, וְהָאֶחָד הָיָה תָּם וּמֹחוֹ הָיָה נָמוּךְ - אַף־עַל־פִּי־כֵן אָהֲבוּ זֶה אֶת זֶה מְאֹד. לְיָמִים הִתְחִילוּ הַשְּׁנֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים הַנַּ״ל לֵירֵד, וְיָרְדוּ מַטָּה מַטָּה עַד שֶׁאִבְּדוּ הַכֹּל וְנַעֲשׂוּ אֶבְיוֹנִים, וְלֹא נִשְׁאַר לָהֶם כִּי אִם הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם; וְהַבָּנִים הִתְחִילוּ לְהִתְגַּדֵּל. אָמְרוּ הָאָבוֹת הַנַּ״ל לְהַבָּנִים: אֵין בְּיָדֵינוּ לְשַׁלֵּם עֲבוּרְכֶם לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם; עֲשׂוּ לָכֶם מַה שֶּׁתַּעֲשׂוּ. הָלַךְ הַתָּם וְלָמַד מְלֶאכֶת רַצְעָן[ש].

וְהֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּר־הֵבְנָה - לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה פְּשׁוּטָה כָּזוֹ, וְיִשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בָּעוֹלָם וְיִסְתַּכֵּל מַה לַּעֲשׂוֹת. וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בַּשּׁוּק, וְרָאָה עֲגָלָה גְּדוֹלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים וְחָאמִיטָיִשׁ[ת] שֶׁהָיְתָה רָצָה וְהוֹלֶכֶת. עָנָה וְאָמַר לְהַסּוֹחֲרִים: מֵאַיִן אַתֶּם? הֵשִׁיבוּ לוֹ: מִוַּארְשָׁא. לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? לְוַארְשָׁא. שָׁאַל אוֹתָם: שֶׁמָּא אַתֶּם צְרִיכִים מְשָׁרְתִים? רָאוּ שֶׁהוּא בַּר־הֵבְנָה וּמְזֹרָז, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עִמָּהֶם וְנָסַע עִמָּם, וְשִׁמֵּשׁ אוֹתָם הֵיטֵב מְאֹד עַל הַדֶּרֶךְ. בְּבוֹאוֹ לְוַארְשָׁא, מֵאַחַר שֶׁהָיָה בַּר־הֵבְנָה יִשֵּׁב עַצְמוֹ: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אֲנִי בְּוַארְשָׁא - לָמָּה לִי לְהִתְקַשֵּׁר עִם אֵלּוּ? אוּלַי יֵשׁ מָקוֹם טוֹב מֵהֶם? אֵלֵךְ וַאֲבַקֵּשׁ וְאֶרְאֶה. וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְהִתְחִיל לַחֲקֹר וְלִשְׁאֹל עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶבִיאוּהוּ, וְאִם יֵשׁ טוֹב מֵהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ הֵם הַגּוּנִים, וְטוֹב

מקורות ותרגומים

ש. סנדלר. ת. כלי רתימת הסוסים.

לִהְיוֹת אֶצְלָם; אַךְ שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לִהְיוֹת אֶצְלָם, מֵחֲמַת שֶׁהַמַּשָּׂא־וּמַתָּן שֶׁלָּהֶם הוּא לְמֶרְחַקִּים מְאֹד. הָלַךְ וְרָאָה מְשָׁרְתִים שֶׁל גְּוֶעלְבִּין[א] שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּשּׁוּק, וְהָיוּ הוֹלְכִים כְּדַרְכָּם עִם מִינֵי חֵן שֶׁלָּהֶם בְּכוֹבְעֵיהֶם, וּבְמִנְעָלֵיהֶם עִם הַקְּצָווֹת בּוֹלְטוֹת, וּשְׂאָר מִינֵי חֵן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּהִלֵּכֵיהֶם וּבְמַלְבּוּשֵׁיהֶם; וְהוּא הָיָה בַּר־הֶבְנָה וְחָרִיף, וְיָשָׁר בְּעֵינָיו מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁהוּא עִנְיָן נָאֶה, וְגַם הַדָּבָר בְּבֵיתוֹ בִּמְקוֹמוֹ. הָלַךְ אֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֱבִיאוּהוּ, וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּאוֹת חֵן, וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵין נוֹחַ לְפָנָיו לִהְיוֹת אֶצְלָם; וְעַל מַה שֶׁהֱבִיאוּהוּ - בְּעַד זֶה שִׁמֵּשׁ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ.

וְהָלַךְ וְעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל בַּעַל־הַבַּיִת אֶחָד; וְדֶרֶךְ הַמְּשָׁרְתִים, שֶׁבַּתְּחִלָּה צְרִיכִים לְהִשָּׂכֵר בְּפָחוֹת, וְלַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת כְּבֵדוֹת, וְאַחַר־כָּךְ בָּאִים לְמַעֲלוֹת הַמְּשָׁרְתִים הַגְּדוֹלִים. וְהָיָה הַבַּעַל־הַבַּיִת עוֹשֶׂה עִמּוֹ מְלָאכוֹת כְּבֵדוֹת, וְהָיָה שׁוֹלְחוֹ לַאֲדוֹנִים לָשֵׂאת סְחוֹרָה כְּדֶרֶךְ הַמְּשָׁרְתִים שֶׁצְּרִיכִים לָכֹף יְדֵיהֶם תַּחַת אַצִּילֵיהֶם, לְהַנִּיחַ הַבֶּגֶד עַל בְּלִיטַת הַיָּד בְּרֹחַב הַכָּתֵף, וְהָיָה כָּבֵד עָלָיו מְאֹד עֲבוֹדָה כָּזוֹ. לִפְעָמִים הָיָה צָרִיךְ לַעֲלוֹת עִם הַמַּשָּׂאוֹי הַנַּ״ל עַל עֲלִיּוֹת הַגְּבֹהוֹת, וְהָיָה קָשֶׁה עָלָיו הָעֲבוֹדָה. וְיָשַׁב עַצְמוֹ, כִּי הָיָה פִּילוֹסוֹף בַּר־הֶבְנָה: מַה לִּי לַעֲבוֹדָה זוֹ? הֲלֹא הָעִקָּר הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית, לִשָּׂא אִשָּׁה וּלְהִתְפַּרְנֵס - עֲדַיִן אֵינִי צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל־זֶה, עַל־זֶה יִהְיֶה פְּנַאי לְהַבָּא, בַּשָּׁנִים הַבָּאוֹת; כְּעֵת טוֹב לִי לִהְיוֹת מְשׁוֹטֵט בָּאָרֶץ, לִהְיוֹת בַּמְּדִינוֹת, לְהַשְׁבִּיעַ עֵינַי בָּעוֹלָם. הָלַךְ בַּשּׁוּק וְרָאָה שֶׁנּוֹסְעִים בַּעֲגָלָה גְּדוֹלָה סוֹחֲרִים. וְשָׁאַל אוֹתָם: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? לְלַאגוֹרְנָא[ב]. הֲתִקְּחוּ אוֹתִי לְשָׁם? הֵן. וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְשָׁם, וּמִשָּׁם הִפְלִיג לְאִיטַלְיָא, מִשָּׁם - לִשְׁפַּאנְיָא[ג]. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה עוֹד חָכָם יוֹתֵר, מֵאַחַר שֶׁהָיָה בִּמְדִינוֹת רַבּוֹת; וְיָשַׁב עַצְמוֹ: כְּעֵת רָאוּי לְהַבִּיט עַל הַתַּכְלִית. וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב עִם פִּילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וַיִּישַׁר בְּעֵינָיו לִלְמֹד מְלָאכָת צוֹרֵף (בְּזָהָב), שֶׁהִיא מְלָאכָה גְּדוֹלָה וְנָאָה וְיֵשׁ בָּהּ חָכְמָה, וְגַם הִיא מְלָאכָה עֲשִׁירָה. וְהוּא הָיָה בַּר־הֶבְנָה וּפִילוֹסוֹף, וְלֹא הֵצְרַךְ לִלְמֹד הַמְּלָאכָה כַּמָּה שָׁנִים, רַק בְּרֶבַע שָׁנָה קִבֵּל אֶת הָאֻמָּנוּת וְנַעֲשָׂה אֻמָּן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה בָּקִי בַּמְּלָאכָה יוֹתֵר מִן הָאֻמָּן שֶׁלִּמְּדוֹ.

מקורות ותרגומים

א. חניות הלבשה. **ב.** עיר. **ג.** ספרד.

אַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ: אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי מְלָאכָה כָּזוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין דַּי לִי בָּזֶה; הַיּוֹם חָשׁוּב זֹאת, פֶּן בִּזְמַן אַחֵר יֵחָשֵׁב דָּבָר אַחֵר. וְהָלַךְ וְהֶעֱמִיד עַצְמוֹ אֵצֶל שְׁטֵיין־שְׁנַיידֶער[ד], וּמֵחֲמַת הֲבָנָה שֶׁלּוֹ קִבֵּל אֱמָנוּת הַזֹּאת גַּם־כֵּן בִּזְמַן מֵעָט, בְּרֶבַע שָׁנָה. אַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ עִם הַפִּילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ: גַּם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי שְׁתֵּי הָאֱמָנוּת - מִי יוֹדֵעַ, פֶּן לֹא יֶחְשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם; טוֹב לִי לִלְמֹד אֱמָנוּת שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה לְעוֹלָם. וְחָקַר בַּהֲבָנָה וּפִילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ לִלְמֹד דוֹקְטִירַייֵ[ה], שֶׁהוּא דָּבָר הַצָּרִיךְ וְחָשׁוּב תָּמִיד. וְדֶרֶךְ לִמּוּד דוֹקְטִירַיי, שֶׁצְּרִיכִין לִלְמֹד מִקֹּדֶם לָשׁוֹן לִטַּיִן[ו] וְהַכְּתָב, וְלִלְמֹד חָכְמוֹת פִּילוֹסוֹפְיָא; וְהוּא, מֵחֲמַת הֲבָנָתוֹ - לָמַד גַּם זֹאת בִּזְמַן מֵעָט, בְּרֶבַע שָׁנָה, וְנַעֲשָׂה דוֹקְטִיר גָּדוֹל וּפִילוֹסוֹף, וְחָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת.אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הָעוֹלָם לִהְיוֹת בְּעֵינָיו כְּלֹא; כִּי מֵחֲמַת חָכְמָתוֹ, שֶׁהָיָה אֻמָּן גָּדוֹל כָּזֶה וְחָכָם וְדָאקְטִיר כָּזֶה - הָיָה כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֵינָיו כְּלֹא. וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ תַּכְלִית, וְלִשָּׂא אִשָּׁה. וְאָמַר בְּדַעְתּוֹ: אִם אֶשָּׂא אִשָּׁה בְּכָאן - מִי יֵדַע מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִמֶּנִּי? אֵלֵךְ וְאָשׁוּב לְבֵיתִי, לְמַעַן יִרְאוּ מַה שֶּׁנִּהְיָה מִמֶּנִּי, שֶׁהָיִיתִי נַעַר קָטָן, וְעַכְשָׁו בָּאתִי לִגְדֻלָּה כָּזוֹ. וְהָלַךְ וְנָסַע לְבֵיתוֹ, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִין גְּדוֹלִים בַּדֶּרֶךְ, כִּי מֵחֲמַת חָכְמָתוֹ לֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר, וְלֹא הָיָה מוֹצֵא אַכְסַנְיָא כִּרְצוֹנוֹ, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים הַרְבֵּה.

וְהִנֵּה נִשְׁלִיךְ כָּעֵת אֶת מַעֲשֵׂה הֶחָכָם, וְנַתְחִיל לְסַפֵּר בְּמַעֲשֵׂה הַתָּם:

הַתָּם הַנִּ״ל לָמַד מְלֶאכֶת רַצְעָנוּת, וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה תָּם - לָמַד הַרְבֵּה עַד שֶׁקִּבֵּל, וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהָאֱמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת. וְנָשָׂא אִשָּׁה, וְהָיָה מִתְפַּרְנֵס מִן הַמְּלָאכָה; וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה תָּם וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהַמְּלָאכָה כָּל־כָּךְ, עַל־כֵּן הָיָה פַּרְנָסָתוֹ בְּדֹחַק גָּדוֹל וּבְצִמְצוּם, וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל, כִּי הָיָה צָרִיךְ תָּמִיד לַעֲסֹק בַּמְּלָאכָה, מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל הָאֱמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת, רַק בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹקֵב בַּמַּרְצֵעַ וְהָיָה מַכְנִיס וּמוֹצִיא הַחוּט הָעָב שֶׁל הַתְּפִירָה כְּדֶרֶךְ הָרַצְעָנִים - אָז הָיָה נוֹשֵׁךְ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאוֹכֵל. וּמִנְהָגוֹ הָיָה שֶׁהָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד. וְהָיוּ לוֹ כָּל הַמַּאֲכָלִים וְכָל הַמַּשְׁקָאוֹת וְכָל הַמַּלְבּוּשִׁים. וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי לֶאֱכֹל; וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם, וְאָכַל. אַחַר־כָּךְ הָיָה אוֹמֵר: תֵּן לִי

מקורות ותרגומים

ד. מלטש אבנים טובות. ה. רפואה. ו. לטינית.

הָרֹטֶב עִם קִטְנִית; וְהָיְתָה חוֹתֶכֶת לוֹ עוֹד חֲתִיכַת לֶחֶם, וְאָכַל, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְטוֹב מְאֹד הָרֹטֶב הַזֶּה. וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה לִתֵּן לוֹ הַבָּשָׂר וּשְׁאָר מַאֲכָלִים טוֹבִים כַּיּוֹצֵא בָזֶה, וּבְעַד כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם, וְהוּא הָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִזֶּה, וְשִׁבַּח מְאֹד אֶת אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל, כַּמָּה הוּא מְתֻקָּן וְטוֹב, כְּאִלּוּ הָיָה אוֹכֵל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל מַמָּשׁ. וּבֶאֱמֶת הָיָה מַרְגִּישׁ בַּאֲכִילָתוֹ הַלֶּחֶם טַעַם כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל שֶׁהָיָה רוֹצֶה, מֵחֲמַת תְּמִימוּתוֹ וְשִׂמְחָתוֹ הַגְּדוֹלָה. וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי שֵׂכָר לִשְׁתּוֹת; וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ: כַּמָּה יָפֶה הַשֵּׂכָר הַזֶּה. תֵּן לִי דְּבַשׁ; וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל. תֵּן לִי יַיִן וְכוּ׳ כַּיּוֹצֵא בָזֶה; וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מִתְעַנֵּג וּמְשַׁבֵּחַ אוֹתוֹ הַמַּשְׁקֶה כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹתֶה אוֹתָהּ מַמָּשׁ. וְכֵן בְּמַלְבּוּשִׁים, הָיָה לָהֶם בְּשֶׁתְּפוּת לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ פֶּעלְץ[ז] אֶחָד, וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַפֶּעלְץ - כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ פֶּעלְץ, כְּגוֹן לֵילֵךְ לַשּׁוּק; וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ טוּלִיפּ[ח] לֵילֵךְ בֵּין אֲנָשִׁים, הָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַטּוּלִיפּ; וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ: כַּמָּה יָפֶה הַטּוּלִיפּ הַזֶּה. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְקַאפְּטִין, כְּגוֹן לֵילֵךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, הָיָה מְצַוֶּה וְאוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַקַּאפְּטִין; וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַקַּאפְּטִין הַזֶּה. וְכֵן כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ יוּפָּא, הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ גַּם־כֵּן הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וּמִתְעַנֵּג גַּם־כֵּן: כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַיּוּפָּא הַזֹּאת כַּנַּ״ל, וְכֵן בְּכַיּוֹצֵא בָזֶה; וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד.

כְּשֶׁהָיָה גּוֹמֵר הַמִּנְעָל - וּמִן הַסְּתָם הָיָה לוֹ שֶׁלֹּשׁ קְצָוּוֹת, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל הָאֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל - הָיָה לוֹקֵחַ הַמִּנְעָל בְּיָדוֹ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ אוֹתוֹ מְאֹד, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִמֶּנּוּ, וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, כַּמָּה יָפֶה וְנִפְלָא הַמִּנְעָל הַזֶּה, כַּמָּה מָתוֹק הַמִּנְעָל הַזֶּה, כַּמָּה מִנְעָל שֶׁל דְּבַשׁ וְצוּקִיר[ט] הַמִּנְעָל הַזֶּה. וְהָיְתָה שׁוֹאֶלֶת אוֹתוֹ: אִם־כֵּן מִפְּנֵי מָה שְׁאָרֵי רַצְעָנִים נוֹטְלִים שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים בְּעַד זוּג מִנְעָלִים, וְאַתָּה לוֹקֵחַ רַק חֲצִי טָאלֶער (הַיְנוּ זָהוּב וְחֵצִי)? הֵשִׁיב לָהּ: מַה לִּי בָזֶה? זֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ - וְזֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלִּי; וְעוֹד: לָמָּה לָנוּ לְדַבֵּר מֵאֲחֵרִים? הֲלֹא נַתְחִיל לַחֲשֹׁב כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִי מַרְוִיחַ בְּמִנְעָל זֶה מִיָּד לְיָד: הָעוֹר - הוּא בְּכָךְ, הַזֶּפֶת וְהַחוּטִים וְכוּ׳ - בְּכָךְ, וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים כַּיּוֹצֵא בָזֶה - בְּכָךְ, לַאפִּקִיס[י]

מקורות ותרגומים

ז. מעיל פרוה חורפי. ח. מעיל עליון. ט. סוכר. י. המלוי שבין העורות.

- בְּכָךְ, וְעַתָּה אֲנִי מַרְוִיחַ מִיָּד לְיָד עֲשָׂרָה גְּדוֹלִים (מַטְבְּעוֹת), וּמָה אִכְפַּת לִי רֶוַח כָּזֶה מִיָּד לְיָד? וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד. וְאֵצֶל הָעוֹלָם הָיָה לְלַעַג, וְהִשִּׁיגוּ תַּאֲוָתָם בּוֹ, שֶׁמָּצְאוּ מִמִּי לְהִתְלוֹצֵץ כִּרְצוֹנָם, כִּי הָיָה נִדְמֶה לִמְשֻׁגָּע. וְהָיוּ בָּאִים בְּנֵי אָדָם וְהִתְחִילוּ בְּכַוָּנָה לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּשְׁבִיל לְהִתְלוֹצֵץ, וְהָיָה אוֹתוֹ הַתָּם אוֹמֵר: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת; וְתֵכֶף שֶׁהֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּלִי לֵיצָנוּת - קִבֵּל דִּבְרֵיהֶם וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּם, כִּי יוֹתֵר לֹא הָיָה רוֹצֶה לְהַעֲמִיק, לַחֲשֹׁב חָכְמוֹת - שֶׁגַּם זֶה בְּעַצְמוֹ לֵיצָנוּת, כִּי הָיָה אִישׁ תָּם. וּכְשֶׁהָיָה רוֹאֶה שֶׁכַּוָּנָתָם לְלֵיצָנוּת - הָיָה אוֹמֵר: מַה יִּהְיֶה כְּשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי? הֲלֹא אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה, כִּי מָה אֲנִי **נֶחֱשָׁב**? וּכְשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי - אַדְרַבָּא, אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה. (כָּל זֶה הָיָה דַּרְכֵּי הַתָּם; וְעַתָּה נַחֲזֹר לְעִנְיָן רִאשׁוֹן).

בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ שֶׁהֶחָכָם הַנַּ״ל נוֹסֵעַ וּבָא לְכָאן בִּגְדֻלָּה וְחָכְמָה גְּדוֹלָה. וְרָץ הַתָּם גַּם־כֵּן לִקְרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: תֵּן לִי מַהֵר הַיּוּפָּא, אֵלֵךְ לִקְרַאת חֲבֵרֵי יְדִידֵי לִרְאוֹתוֹ; וְנָתְנָה לוֹ הַפֶּעְלִץ, וְהָיָה רָץ לִקְרָאתוֹ. וְהֶחָכָם הָיָה נוֹסֵעַ בְּעֶגְלוֹת־צָב בִּגְדֻלָּה, וּבָא לִקְרָאתוֹ הַתָּם הַזֶּה, וְהָיָה שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה בְּשִׂמְחָה: אָחִי חֲבִיבִי, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁהֱבִיאֲךָ וַאֲנִי זוֹכֶה לִרְאוֹתְךָ. וְהֶחָכָם הַנַּ״ל - גַּם כָּל הָעוֹלָם הָיָה בְּעֵינָיו כְּלֹא כַנַּ״ל, מִכָּל־שֶׁכֵּן אִישׁ כָּזֶה שֶׁנִּדְמֶה לִמְשֻׁגָּע; אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵחֲמַת אַהֲבַת נְעוּרִים הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם הָיָה מְקָרְבוֹ, וְנָסַע עִמּוֹ לְתוֹךְ הָעִיר. וְהַשְּׁנֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים הַנַּ״ל, אֲבִיהֶם שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, מֵתוּ בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהָיָה הֶחָכָם מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, וְנִשְׁאֲרוּ הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם. וְהַתָּם, שֶׁהָיָה בִּמְקוֹמוֹ - נִכְנַס לְבֵית אָבִיו וִירָשׁוֹ, וְהֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּמְּדִינוֹת - לֹא הָיָה מִי לְקַבֵּל הַבַּיִת, וְנַעֲשָׂה כֻּלָּה וְאָבוּד בֵּית הֶחָכָם, וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, וְלֹא הָיָה לְהֶחָכָם מָקוֹם לִכָּנֵס בּוֹ בְּבוֹאוֹ, וְנָסַע לְתוֹךְ אַכְסַנְיָא אַחַת - וְהָיָה לוֹ שָׁם יִסּוּרִים, כִּי לֹא הָיְתָה הָאַכְסַנְיָא כִּרְצוֹנוֹ. וְהַתָּם הַנַּ״ל מָצָא לוֹ עַתָּה עֲבֹדָא חֲדָשָׁה, וְהָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם מִבֵּיתוֹ לְהֶחָכָם בְּאַהֲבָה בְּשִׂמְחָה, וְהָיָה רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יִסּוּרִין מֵהָאַכְסַנְיָא. וְאָמַר הַתָּם לְהֶחָכָם: אָחִי, עוּל לְבֵיתִי וְתַעֲמֹד אֶצְלִי, וַאֲנִי אֲקַבֵּץ כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּקֹמֶץ אֶחָד, וְכָל בֵּיתִי - הַכֹּל לְפָנֶיךָ כִּרְצוֹנְךָ; וַיִּישַׁר בְּעֵינֵי הֶחָכָם, וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ וְעָמַד אֶצְלוֹ.

וְהֶחָכָם הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד: כִּי הִנִּיחַ שֵׁם שֶׁהוּא חָכָם מֻפְלָג וְאֻמָּן וְדוֹקְטִיר גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה בָּא שַׂר אֶחָד וְצִוָּה לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ טַבַּעַת שֶׁל זָהָב,

וְעָשָׂה לוֹ טַבַּעַת נִפְלָא מְאֹד, וְחָקַק שָׁם צִיּוּרִים בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְחָקַק שָׁם אִילָן שֶׁהָיָה נִפְלָא מְאֹד, וּבָא הַשַּׂר - וְלֹא יָשָׁר בְּעֵינָיו כְּלָל הַטַּבַּעַת; וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁאִלּוּ הָיָה הַטַּבַּעַת עִם הָאִילָן הַזֶּה בִּשְׁפַּאנְיָא - הָיָה חָשׁוּב וְנִפְלָא מְאֹד.

וְכֵן פַּעַם אֶחָד בָּא שַׂר גָּדוֹל וְהֵבִיא אֶבֶן־טוֹב יָקָר שֶׁבָּא מִמֶּרְחַקִּים, וְהֵבִיא לוֹ עוֹד אֶבֶן־טוֹב עִם צִיּוּר, וְצִוָּה לוֹ שֶׁיְּצַיֵּר כַּצִּיּוּר הַזֶּה עַל הָאֶבֶן־טוֹב שֶׁהֵבִיא, וְצִיֵּר מַמָּשׁ כְּאוֹתוֹ הַצִּיּוּר - רַק שֶׁשָּׁגָה בְּדָבָר אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה שׁוּם אָדָם מֵבִין עַל־זֶה, רַק הוּא לְבַדּוֹ, וּבָא הַשַּׂר - וְקִבֵּל הָאֶבֶן טוֹב, וַיִּישַׁר בְּעֵינָיו; וְהָיָה לוֹ לְהֶחָכָם הַזֶּה יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִן הַשְּׁגִיאָה: הֲלֹא עַד הֵיכָן מַגִּיעַ חָכְמָתִי, וְעַתָּה יִזְדַּמֵּן לִי שְׁגִיאָה? וְגַם בְּעִנְיַן הַדּוֹקְטִירַיי הָיָה לוֹ יִסּוּרִים: כְּשֶׁהָיָה בָּא לְחוֹלֶה, וְהָיָה נוֹתֵן לוֹ רְפוּאָה שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר שֶׁאִם יֵלֵךְ לוֹ לְהַחוֹלֶה לְחַיִּים - בְּוַדַּאי מְחַיֶּב בְּבֵרוּר לְהִתְרַפְּאוֹת מִזֶּה, כִּי הִיא רְפוּאָה נִפְלָאָה מְאֹד; וְאַחַר־כָּךְ מֵת הַחוֹלֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם שֶׁמֵּת עַל־יָדוֹ, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה. וְכֵן לִפְעָמִים נָתַן רְפוּאָה לְחוֹלֶה - וְנִתְרַפֵּא; וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם: מִקְרֶה הוּא. וְהָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד. וְכֵן הָיָה צָרִיךְ לְמַלְבּוּשׁ, וְקָרָא הַחַיָּט וְיָגַע עִמּוֹ עַד שֶׁלִּמְּדוֹ לַעֲשׂוֹת הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ - כְּמוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ, וְכִוֵּן הַחַיָּט וְעָשָׂה הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ, רַק כָּנָף אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין ׳לֶעפִּיל׳) שָׁגָה בּוֹ, וְלֹא כִּוְּנוֹ יָפֶה; וְהָיָה מִצְטַעֵר מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ: אַף שֶׁבְּכָאן הוּא יָפֶה - כִּי אֵינָם מְבִינִים עַל זֶה, אֲבָל אִם הָיִיתִי בִּשְׁפַּאנְיָא עִם הַלֶּעפִּיל הַזֶּה - הָיִיתִי לִשְׂחוֹק וְהָיִיתִי נִדְמֶה כְּמוֹ ׳(יַתִּיר)׳[כ]. וְכֵן הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד.

וְהַתָּם הָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם אֶל הֶחָכָם בְּשִׂמְחָה, וּמְצָאוֹ שֶׁהוּא מֵצֵר וּמָלֵא יִסּוּרִים. וּשְׁאָלוֹ: הֲלֹא חָכָם וְעָשִׁיר כְּמוֹתְךָ - עַל מָה יֵשׁ לְךָ יִסּוּרִים תָּמִיד? הֲלֹא אֲנִי מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד; וְהָיָה בְּעֵינֵי הֶחָכָם לִשְׂחוֹק, וְנִדְמָה בְּעֵינָיו לִמְשֻׁגָּע. וְאָמַר לוֹ הַתָּם: הֲלֹא סְתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִמֶּנִּי הֵם שׁוֹטִים, כִּי אִם הֵמָּה חֲכָמִים מִמֶּנִּי - הֲלֹא אַדְּרַבָּה, הֵם שׁוֹטִים כַּנַּ״ל; מִכָּל־שֶׁכֵּן חָכָם כְּמוֹתְךָ, וּמַה תִּהְיֶה אִם אַתָּה חָכָם מִמֶּנִּי? עָנָה הַתָּם וְאָמַר לְהֶחָכָם: מִי יִתֵּן שֶׁתָּבוֹא אַתָּה עַל מַדְרֵגָה שֶׁלִּי. הֵשִׁיב הֶחָכָם וְאָמַר: זֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת, שֶׁאֲנִי

מקורות ותרגומים

כ. אדם שעושים ממנו לצנות.

אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ - שֶׁיִּבָּטֵל מִמֶּנִּי הַשֵּׂכֶל חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ אֶהְיֶה חוֹלֶה חַס וְשָׁלוֹם, וְאֶהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, כִּי הֲלֹא מָה אַתָּה? אִישׁ מְשֻׁגָּע; אֲבָל שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל שֶׁלִּי - זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁתִּהְיֶה אַתָּה חָכָם כְּמוֹנִי. הֵשִׁיב הַתָּם: אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֶפְשָׁר, וְיָכוֹל לִהְיוֹת כְּהֶרֶף עַיִן שֶׁאֲנִי אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ; וְשָׂחַק הֶחָכָם מִמֶּנּוּ מְאֹד.

וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הָיוּ נִקְרָאִים בְּפִי הָעוֹלָם זֶה בַּכִּנּוּי ׳חָכָם׳ וְזֶה בַּכִּנּוּי ׳תָּם׳, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֲכָמִים וְתַמִּים בָּעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּאן הָיָה נִכָּר הַדָּבָר בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁנֵיהֶם מִמָּקוֹם אֶחָד וְלָמְדוּ בְּיַחַד, וְזֶה נַעֲשָׂה חָכָם מֻפְלָג מְאֹד, וְזֶה הָיָה תָּם גָּדוֹל מְאֹד. וּבְהַסְקַאסְקִי[ל] שֶׁשָּׁם כּוֹתְבִין כָּל אֶחָד עִם כִּנּוּי פַּאמֶעלְיֶא שֶׁלּוֹ, הָיוּ כּוֹתְבִין עַל זֶה כִּנּוּי ׳חָכָם׳ וְעַל זֶה כִּנּוּי ׳תָּם׳.

פַּעַם אֶחָד בָּא הַמֶּלֶךְ עַל הַסְקַאסְקִי, וּמָצָא שֶׁהָיוּ כְּתוּבִין שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים זֶה בְּשֵׁם ׳חָכָם׳ וְזֶה בְּשֵׁם ׳תָּם׳. וְהָיָה בְּעֵינָיו לְפֶלֶא שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם מְכֻנִּים בְּשֵׁם חָכָם וְתָם, וְנִתְאַוָּה הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתָם. וְחָשַׁב הַמֶּלֶךְ: אִם אֶשְׁלַח אַחֲרֵיהֶם פִּתְאֹם, שֶׁיָּבוֹאוּ לְפָנַי - יִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, וְהֶחָכָם - יִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו לְגַמְרֵי, וְהַתָּם גַּם־כֵּן, אֶפְשָׁר יִשְׁתַּגֵּעַ מֵחֲמַת פְּחַד. וְנִתְיַשֵּׁב הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ חָכָם אֶחָד אֶל הֶחָכָם, וְתָם אֶל הַתָּם; רַק אֵיךְ מוֹצְאִין בְּעִיר מְלוּכָה תָּם, כִּי בְּעִיר מְלוּכָה עַל־פִּי־רֹב הֵם חֲכָמִים; רַק שֶׁהַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הוּא תָּם דַּוְקָא, כִּי הֶחָכָם - אֵינָם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת, פֶּן עַל־יְדֵי חָכְמָתוֹ וְשִׂכְלוֹ יוּכַל לְבַזְבֵּז הָאוֹצָרוֹת, עַל־כֵּן עוֹשִׂין מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת תָּם דַּוְקָא. וְקָרָא הַמֶּלֶךְ לְחָכָם אֶחָד וּלְאוֹתוֹ הַתָּם הַנַּ״ל, וּשְׁלָחָם לְהַשְּׁנֵי בָּנִים הַנַּ״ל, וְנָתַן בְּיָדָם אִגְּרוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. גַּם נָתַן בְּיָדָם אִגֶּרֶת לְהַגַּאבֶּירְנִיר[מ] שֶׁל הַגַּאבֶּערְנִיא[נ] שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הֵם תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ, וְצִוָּה בְּהָאִגֶּרֶת שֶׁהַגַּאבֶּירְנִיר יִשְׁלַח לָהֶם אִגְּרוֹת מִשְּׁמוֹ לְהֶחָכָם וְהַתָּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּחֲדוּ; וְיִכְתֹּב לָהֶם שֶׁאֵין הַדָּבָר נָחוּץ, וְאֵין הַמֶּלֶךְ גּוֹזֵר דַּוְקָא שֶׁיָּבוֹאוּ, רַק הַדָּבָר תָּלוּי בִּרְצוֹנָם: אִם הֵם רוֹצִים־יָבוֹאוּ; רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ לִרְאוֹתָם.

וְנָסְעוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים הֶחָכָם וְהַתָּם, וּבָאוּ לְהַגַּאבֶּירְנִיר, וְנָתְנוּ לוֹ הָאִגֶּרֶת. וְשָׁאַל הַגַּאבֶּירְנִיר עַל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהֶחָכָם הוּא חָכָם מֻפְלָג

מקורות ותרגומים

ל. ספר מרשם התושבים. מ. מושל המחוז. נ. הממשל המחוזי.

וְעָשִׁיר גָּדוֹל, וְהַתֹּם - הוּא תֹּם בְּיוֹתֵר, וְיֵשׁ לוֹ כָּל הַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁל הַפֶּעלְץ כַּנַּ״ל. וְנִתְיַעֵץ הַגַּאבִּירְנִיר שֶׁבְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לַהֲבִיאוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ פֶּעלְץ, וְעָשָׂה לוֹ מַלְבּוּשִׁים כָּרָאוּי, וְהִנִּיחַ בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת צָב שֶׁל הַתֹּם, וְנָתַן לָהֶם אִגְּרוֹת כַּנַּ״ל. וְנָסְעוּ הַשְּׁלוּחִים וּבָאוּ לְשָׁם, וְנָתְנוּ הָאִגְּרוֹת לָהֶם: הֶחָכָם לְהֶחָכָם וְהַתֹּם לְהַתֹּם. וְהַתֹּם תֵּכֶף שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הָאִגֶּרֶת, אָמַר לְהַתֹּם הַשָּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיאוֹ: הֲלֹא אֵינִי יוֹדֵעַ מַה כָּתוּב בּוֹ; קְרָא אוֹתוֹ לְפָנַי. הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ בְּעַל־פֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ, שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֶה שֶׁתָּבוֹא אֵלָיו. שָׁאַל תֵּכֶף: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת. הֵשִׁיב לוֹ: בְּוַדַּאי אֱמֶת, בְּלִי לֵיצָנוּת. וְנִתְמַלֵּא שִׂמְחָה תֵּכֶף, וְרָץ וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: אִשְׁתִּי, הַמֶּלֶךְ שָׁלַח בִּשְׁבִילִי! וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: עַל מָה וְלָמָּה? וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לַהֲשִׁיבָהּ כְּלָל. וְתֵכֶף נִזְדָּרֵז בְּשִׂמְחָה, וְהָלַךְ וְנָסַע עִם הַשָּׁלִיחַ תֵּכֶף, וְנִכְנַס וְיָשַׁב בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת צָב, וּמָצָא שָׁם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל, וְשָׂמַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר. בְּתוֹךְ כָּךְ נִשְׁלְחוּ מְסִירוֹת עַל הַגַּאבִּירְנִיר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עַוְלוֹת; וְהֶעֱבִירוּ הַמֶּלֶךְ. וְנִתְיַעֵץ הַמֶּלֶךְ שֶׁטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנִיר אִישׁ תֹּם, שֶׁהַתֹּם יִנְהַג הַמְּדִינָה בֶּאֱמֶת וְיֹשֶׁר מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ חָכְמוֹת וְהַמְצָאוֹת, וְנִמְלַךְ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתֹּם הַנַּ״ל גַּאבִּירְנִיר. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ שֶׁהַתֹּם הַנַּ״ל שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו - הוּא יִהְיֶה גַּאבִּירְנִיר, וְהוּא צָרִיךְ לִנְסֹעַ דֶּרֶךְ הָעִיר שֶׁל הַגַּאבֶּערְנִיא, וְיַעַמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים שֶׁל הָעִיר, וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ יְעַכְּבוּ אוֹתוֹ וְיַכְתִּירוּ אוֹתוֹ בַּהִתְמַנּוּת הַזֹּאת, שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנִיר. וְכֵן עָשׂוּ, וְעָמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים, וְתֵכֶף בְּעָבְרוֹ שָׁם עִכְּבוּ אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה גַּאבִּירְנִיר. וְשָׁאַל וְאָמַר: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת. הֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּוַדַּאי בְּלִי שׁוּם לֵיצָנוּת.

וְנַעֲשָׂה הַתֹּם תֵּכֶף גַּאבִּירְנִיר בְּתֹקֶף וָעֹז, וְעַתָּה, שֶׁנִּתְרוֹמֵם מַזָּלוֹ, וּמַזָּל מַחְכִּים, וּבָא לוֹ קְצָת הֲבָנָה - אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּחָכְמָתוֹ, רַק נָהַג בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְהִנְהִיג אֶת הַמְּדִינָה בִּתְמִימוּת, בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר, וְעַוְלָה לֹא נִמְצָא בּוֹ; וְעַל הַנְהָגַת הַמְּדִינָה אֵין צְרִיכִין שֵׂכֶל גָּדוֹל וְחָכְמוֹת, רַק עַל־פִּי הַיֹּשֶׁר, בִּתְמִימוּת: כְּשֶׁבָּאוּ לְפָנָיו שְׁנַיִם לְדִין הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה זַכַּאי וְאַתָּה חַיָּב - כְּפִי תְּמִימוּתוֹ בֶּאֱמֶת, בְּלִי שׁוּם עָרְמָה וּמִרְמָה; וְכֵן נָהַג הַכֹּל בֶּאֱמֶת. וְהָיוּ אֹהֲבִים אוֹתוֹ הַמְּדִינָה מְאֹד, וְהָיוּ לוֹ יוֹעֲצִים אוֹהֲבִים בֶּאֱמֶת. וּמֵחֲמַת הָאַהֲבָה יָעַץ לוֹ אֶחָד: בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ תִּהְיֶה קָרוּא אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁתָּבוֹא לְפָנָיו, כִּי הֲלֹא כְּבָר שָׁלַח אַחֲרֶיךָ, וְגַם הַדֶּרֶךְ שֶׁהַגַּאבִּירְנִיר מֻכְרָח לָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְעַל־כֵּן אַף־עַל־פִּי שֶׁאַתָּה כָּשֵׁר מְאֹד וְלֹא יִמָּצֵא בְּךָ שׁוּם

עוֹלָה בְּהַנְהָגָתְךָ הַמְּדִינָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בִּדְבָרָיו לִנְטוֹת בִּדְבָרָיו לְצַד אַחֵר, לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת אֲחֵרִים; עַל־כֵּן נָאֶה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ שֶׁתּוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ, עַל־כֵּן טוֹב שֶׁאֲלַמֶּדְךָ חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת. וְנִתְקַבֵּל הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַתֹּם, וְאָמַר: מָה אִכְפַּת לִי אִם אֶלְמַד חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת? וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁחֲבֵרוֹ הֶחָכָם אָמַר לוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁהוּא יָבוֹא עַל שֶׁלּוֹ - וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר בָּא עַל חָכְמָתוֹ (וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר הָיָה יוֹדֵעַ חָכְמוֹת - לֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּלָל, רַק נָהַג הַכֹּל בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה).

אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַמֶּלֶךְ שֶׁיָּבוֹא זֶה הַתֹּם הַגַּאבִּירְנִיר אֵלָיו, וְנָסַע אֵלָיו. וְדִבֵּר הַמֶּלֶךְ עִם הַתֹּם בַּתְּחִלָּה מֵהַנְהָגַת הַמְּדִינָה, וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד, כִּי רָאָה שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּיֹשֶׁר וֶאֱמֶת גָּדוֹל, בְּלִי שׁוּם עַוְלָה וּמִרְמָה. אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת - וֶהֱשִׁיבוֹ הַתֹּם כָּרָאוּי, וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאָמַר: אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהוּא חָכָם כָּזֶה - וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת כָּזֶה; וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד. וּמִנָּה הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה מִיניִסְטֶר[ס] עַל כָּל הַמִּיניִסְטֶרִישׁ[ע]. וְצִוָּה לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד שֶׁשָּׁם יִהְיֶה יְשִׁיבָתוֹ, וְצִוָּה שֶׁיִּבְנֶה לוֹ חוֹמוֹת נָאוֹת וּמְפֹאָרוֹת כָּרָאוּי, וְנָתַן לוֹ כְּתָב עַל הִתְמַנּוּת הַזֹּאת, שֶׁיִּהְיֶה מִיניִסְטֶר כַּנַ״ל. וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּנוּ לוֹ בִּנְיָנִים כַּנַ״ל בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁצִּוָּה הַמֶּלֶךְ, וְהָלַךְ וְקִבֵּל הַגְּדֻלָּה בְּתֹקֶף.

וְהֶחָכָם הַנַ״ל, כְּשֶׁבָּא אֵלָיו הָאִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ כַּנַ״ל - הֵשִׁיב לְהֶחָכָם שֶׁהֵבִיאָהּ: הַמְתֵּן וְלִין פֹּה, וּנְדַבֵּר וְנִתְיַשֵּׁב. לָעֶרֶב עָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֻדָּה גְּדוֹלָה. בְּתוֹךְ סְעֻדָּתוֹ נִתְחַכֵּם הֶחָכָם בְּחָכְמָתוֹ וּפִילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ, וְעָנָה וְאָמַר: מַה זֹּאת שֶׁהַמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח אַחֲרַי, עֲבוּר שְׁפַל בֶּרֶךְ כָּמוֹנִי, וּמָה אֲנִי שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח אַחֲרַי? הֲלֹא מֶלֶךְ כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֶמְשָׁלָה וּגְדֻלָּה כָּזוֹ - וַאֲנִי שָׁפָל וְנִבְזֶה כְּנֶגֶד מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנוֹרָא כָּזֶה, וְאֵיךְ יִתְיַשֵּׁב זֹאת בַּדַּעַת שֶׁמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח עֲבוּר שָׁפָל כָּמוֹנִי? אִם אֹמַר בִּשְׁבִיל חָכְמָתִי - מָה אֲנִי כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ? וְכִי אֵין לְהַמֶּלֶךְ חֲכָמִים? וְגַם הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי חָכָם גָּדוֹל, וּמָה הַדָּבָר הַזֶּה, שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח עֲבוּרִי? וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַל־זֶה מְאֹד מְאֹד.

מקורות ותרגומים

ס. שר. **ע.** שרים.

עָנָה וְאָמַר זֶה הֶחָכָם (הֵינוּ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתֹּם; כִּי כָּל זֶה הַכֹּל מִדִּבְרֵיו שֶׁל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתֹּם, שֶׁאַחַר שֶׁהִשְׁתּוֹמֵם וְהִתְמִיהַּ עַצְמוֹ מְאֹד כַּנַּ״ל, עָנָה בְּעַצְמוֹ דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאָמַר לְהֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ): תֵּדַע מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר: דַּעְתִּי שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הַדָּבָר מוּבָן וּמְבֹרָר שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל, וְכָל הָעוֹלָם טוֹעִים בַּשְּׁטוּת הַזֶּה, שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ; וּרְאֵה וְהָבֵן: אֵיךְ אֶפְשָׁר זֹאת, שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יִמְסְרוּ עַצְמָן לִסְמֹךְ עַל אִישׁ אֶחָד שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ? בְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל. הֵשִׁיב הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ הַנַּ״ל: הֲלֹא אֲנִי הֵבֵאתִי לְךָ אִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ. שָׁאַל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל: הַאַתָּה בְּעַצְמְךָ קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת מִיַּד הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ מַמָּשׁ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו, רַק אִישׁ אַחֵר נָתַן בְּיָדִי הָאִגֶּרֶת בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ; עָנָה וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ שֶׁדְּבָרַי כֵּנִים, כִּי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל. וְחָזַר וְשָׁאַל אוֹתוֹ: תֹּאמַר לִי, הֲלֹא אַתָּה מִן הָעִיר מְלוּכָה, וּמְגֻדָּל שָׁם מִיָּמֶיךָ, הַגִּידָה לִי: הֲרָאִיתָ מִיָּמֶיךָ אֶת הַמֶּלֶךְ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו (כִּי בֶּאֱמֶת כֵּן הַדָּבָר, שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד זוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין הַמֶּלֶךְ מִתְרָאֶה רַק בְּעִתִּים רְחוֹקוֹת מְאֹד); עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה גַּם רְאֵה שֶׁדְּבָרַי בְּרוּרִים וּמְבֹרָרִים, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, כִּי הֲלֹא אֲפִלּוּ אַתָּה לֹא רָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מֵעוֹלָם.

שׁוּב שָׁאַל הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ: אִם כֵּן, מִי מַנְהִיג הַמְּדִינָה? הֵשִׁיב הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: זֹאת אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ הַבְּרוּר, כִּי מִמֶּנִּי תִּשְׁאַל, כִּי אֲנִי בָּקִי בָּזֶה; כִּי הָיִיתִי מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, וְהָיִיתִי בִּמְדִינַת אִיטַלְיָה, וְכָךְ הַמִּנְהָג: שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעִים שָׂרֵי יוֹעֲצִים (שֶׁקּוֹרִין ׳רַאטְהֵיירִין׳), וְהֵם עוֹלִים וּמַנְהִיגִים הַמְּדִינָה זְמַן מְיֻחָד, וְעִם זֶה הַשָּׂרוּת חוֹלְקִין עַצְמָן כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה בָּזֶה אַחַר זֶה; וְהִתְחִילוּ דְּבָרָיו לִכְנֹס בְּאָזְנֵי הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ, עַד שֶׁהִסְכִּימוּ וְגָזְרוּ שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל. שׁוּב עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: הַמְתֵּן עַד הַבֹּקֶר, אֲבָרֵר לְךָ עוֹד בְּבֵרוּר אַחַר בֵּרוּר שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל. וַיַּשְׁכֵּם הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר (הֶחָכָם שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתֹּם אָנוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ תָּמִיד בְּשֵׁם ׳הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן׳), וְהֵקִיץ אֶת חֲבֵרוֹ הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ: בּוֹא עִמִּי אֶל הַחוּץ וְאַרְאֶךָ הַדָּבָר בְּבֵרוּר אֵיךְ הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּת, וּבֶאֱמֶת אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, וְכֻלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל. וְהָלְכוּ בַּשּׁוּק, וְרָאוּ אִישׁ חַיִל אֶחָד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? הֵשִׁיב: אֶת הַמֶּלֶךְ. (שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ:) הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מִיָּמֶיךָ? לָאו; עָנָה וְאָמַר: רְאֵה, הֵיֵשׁ שְׁטוּת כָּזֶה? שׁוּב הָלְכוּ אֶל אָדוֹן אֶחָד מִן הַחַיִל וְנִכְנְסוּ עִמּוֹ בִּדְבָרִים עַד שֶׁשְּׁאָלוּהוּ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? אֶת הַמֶּלֶךְ. הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ? לָאו; עָנָה וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ

שֶׁהַדָּבָר מְבֹרָר שֶׁכֻּלָּם טוֹעִים, וְאֵין מֶלֶךְ כְּלָל בָּעוֹלָם. וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם הַדָּבָר שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל.

עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר עוֹד: בּוֹא וְנִסַּע וְנֵלֵךְ בָּעוֹלָם, וְאַרְאֶךָ עוֹד אֵיךְ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּטְעוּתִים גְּדוֹלִים. וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים בָּעוֹלָם, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּאוּ מָצְאוּ אֶת הָעוֹלָם בִּטְעוּת, וּדְבַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל נַעֲשָׂה אֶצְלָם לְמָשָׁל, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁמָּצְאוּ הָעוֹלָם בִּטְעוּת - לָקְחוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לְמָשָׁל: כְּמוֹ שֶׁזֶּה אֱמֶת, שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ - כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה. וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים עַד שֶׁכָּלָה מַה שֶּׁבְּיָדָם, וְהִתְחִילוּ לִמְכֹּר סוּס אֶחָד, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי, עַד שֶׁמָּכְרוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁהֵכִרְחוּ לֵילֵךְ רַגְלִי; וְתָמִיד הָיוּ חוֹקְרִים הָעוֹלָם, וּמָצְאוּ שֶׁהָעוֹלָם בִּטְעוּת. וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים הוֹלְכֵי רַגְלִי, וְנִסְתַּלֵּק חֲשִׁיבוּתָם, וְלֹא הָיוּ נֶחֱשָׁבִים כְּלָל, כִּי לֹא הָיוּ מַשְׂגִּיחִים עֲלֵיהֶם כְּלָל, עַל אֶבְיוֹנִים כְּמוֹתָם.

וְנִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְסוֹבְבִים עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הָעִיר שֶׁדָּר בָּהּ הַמִּינִיסְטֶר הַנַּ״ל (שֶׁהוּא הַתֹּם, חֲבֵרוֹ שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל). וְשָׁם, בְּאוֹתָהּ הָעִיר, הָיָה בַּעַל־שֵׁם אֲמִתִּי, וְהָיָה חָשׁוּב מְאֹד, כִּי עָשָׂה דְּבָרִים נִפְלָאִים, וַאֲפִלּוּ בֵּין הַשָּׂרִים הָיָה חָשׁוּב וּמְפֻרְסָם. וְאֵלּוּ הַחֲכָמִים בָּאוּ לְאוֹתָהּ הָעִיר, וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ וּבָאוּ לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְרָאוּ שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם כַּמָּה עֲגָלוֹת - אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים - עִם חוֹלִים; וְסָבַר הֶחָכָם שֶׁשָּׁם דָּר דוֹקְטִיר, וְהָיָה רוֹצֶה לִכָּנֵס לְבֵיתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הוּא הָיָה דָּאקְטִיר גָּדוֹל, וְרָצָה לִכָּנֵס לַעֲשׂוֹת הֶכֵּרוּת עִמּוֹ. וְשָׁאַל: מִי דָּר בְּכָאן? הֵשִׁיבוּ: בַּעַל־שֵׁם. וַיִּמָּלֵא פִּיו שְׂחוֹק, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: זֶה הוּא שֶׁקֶר וְטָעוּת נִפְלָא מְאֹד, וְזֶה הוּא שְׁטוּת יוֹתֵר מִטָּעוּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ; חֲבֵרִי, אֲסַפֵּר לְךָ הַשֶּׁקֶר הַזֶּה, כַּמָּה וְכַמָּה הָעוֹלָם בְּטָעוּת בְּשֶׁקֶר כָּזֶה. בְּתוֹךְ כָּךְ הָיוּ רְעֵבִים, וּמָצְאוּ עֲדַיִן אֶצְלָם שְׁלֹשָׁה אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים[פ]. וְהָלְכוּ אֶל בֵּית הַתַּבְשִׁיל (שֶׁקּוֹרִין ׳גָּאר קֶעך׳), וְשָׁם מוֹצְאִים לֶאֱכֹל אֲפִלּוּ בְּעַד שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים; וְצִוּוּ לִתֵּן לָהֶם מַאֲכָל, וְנָתְנוּ לָהֶם. בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים הָיוּ מְסַפְּרִים וּמִתְלוֹצְצִים מֵהַשֶּׁקֶר וְטָעוּת שֶׁל דְּבַר הַבַּעַל־שֵׁם, וְהַבַּעַל הַגָּאר קֶעך שָׁמַע דִּבְרֵיהֶם, וְחָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם הָיָה חָשׁוּב שָׁם מְאֹד. וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִכְלוּ לָכֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ לִפְנֵיכֶם - וּצְאוּ מִכָּאן.

מקורות ותרגומים

פ. סוג מטבע.

אַחַר־כָּךְ בָּא לְשָׁם בֶּן הַבַּעַל־שֵׁם, וְהֵם עֲדַיִן הָיוּ מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ. וְגָעַר בָּהֶם הַבַּעַל גָּאר קָעךְ עַל שֶׁהֵם מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ, עַד שֶׁהִכָּה אוֹתָם הַכֵּה וּפָצֹעַ וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ. וְחָרָה לָהֶם מְאֹד, וְרָצוּ לְבַקֵּשׁ מִשְׁפָּט עַל הַמַּכָּה אוֹתָם, וְנִתְיַשְּׁבוּ לֵילֵךְ אֶל הַבַּעַל־הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם הַחֲבִילוֹת שֶׁלָּהֶם, לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ אֵיךְ לְהַשִּׂיג מִשְׁפָּט עַל הַנַּ״ל. וּבָאוּ וְסִפְּרוּ לוֹ שֶׁבַּעַל הַגָּאר קָעךְ הִכָּה אוֹתָם מְאֹד. וְשָׁאַל לָהֶם: לָמָּה? וְסִפְּרוּ לוֹ שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם. הֵשִׁיב לָהֶם: בְּוַדַּאי אֵינוֹ יָשֶׁר לְהַכּוֹת בְּנֵי אָדָם; אֲבָל אַתֶּם לֹא עֲשִׂיתֶם נְכוֹנָה כְּלָל שֶׁדִּבַּרְתֶּם עַל הַבַּעַל־שֵׁם, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם חָשׁוּב כָּאן מְאֹד. וְרָאוּ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְגַם הוּא בְּטָעוּת, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ אֶל הַפָּקִיד, וְהַפָּקִיד הָיָה גוֹי, וְסִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהִכּוּ אוֹתָם. שָׁאַל: עַל מָה? הֵשִׁיבוּ שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם; וְהִכָּה אוֹתָם הַפָּקִיד הַכֵּה וּפָצֹעַ וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ. וְהָלְכוּ מִזֶּה לָזֶה, מִמּוֹשֵׁל לְמוֹשֵׁל גְּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי הַמִּיניִסְטֶר הַנַּ״ל. וְשָׁם לִפְנֵי בֵּית הַמִּיניִסְטֶר עוֹמְדִים אַנְשֵׁי־חַיִל, דְּהַיְנוּ וַואכְן, וְהוֹדִיעוּ לְהַמִּיניִסְטֶר שֶׁאִישׁ אֶחָד צָרִיךְ אֵלָיו; וְצִוָּה שֶׁיִּכָּנֵס. וּבָא אוֹתוֹ הֶחָכָם לִפְנֵי הַמִּיניִסְטֶר, וְתֵכֶף בְּבֹאוֹ הִכִּירוֹ הַמִּיניִסְטֶר שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם חֲבֵרוֹ כַּנַּ״ל, וְהֶחָכָם לֹא הִכִּירוֹ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בִּגְדֵלָה כָּזוֹ. וְתֵכֶף הִתְחִיל הַמִּיניִסְטֶר וְדִבֵּר אֵלָיו: רְאֵה תְּמִימוּתִי לְמַה שֶׁהֵבִיא אוֹתִי, לִגְדֵלָה כָּזוֹ; וְאֶל מָה חָכְמָתְךָ הֵבִיאָה אוֹתְךָ? עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה הוּא חֲבֵרִי הַתֹּם - מִזֶּה נְסַפֵּר אַחַר־כָּךְ; לְעֵת עַתָּה תֵּן לִי מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִכּוּ אוֹתִי. שְׁאָלוֹ: לָמָּה? הֶשִׁיבוֹ: בִּשְׁבִיל שֶׁדִּבַּרְתִּי עַל הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁהוּא שֶׁקֶר וּמִרְמָה גְּדוֹלָה. עָנָה הַתֹּם הַמִּיניִסְטֶר וְאָמַר: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ? רְאֵה: אַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁאַתָּה יָכוֹל לָבוֹא עַל שֶׁלִּי בְּקַל, וַאֲנִי לֹא אוּכַל לָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ; רְאֵה שֶׁאֲנִי כְּבָר בָּאתִי עַל שֶׁלְּךָ כַּנַּ״ל, וְאַתָּה עֲדַיִן לֹא בָּאתָ עַל שֶׁלִּי, וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁזֶּה קָשֶׁה יוֹתֵר שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל תְּמִימוּת שֶׁלִּי. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַכִּיר בּוֹ מִכְּבָר בִּגְדֻלָּתוֹ, צִוָּה לָתֵת לוֹ בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁוֹ, וּבִקְּשׁוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ.

בְּשָׁעַת אֲכִילָתָם הִתְחִילוּ לְדַבֵּר יַחַד. הִתְחִיל הֶחָכָם לְהוֹכִיחַ לוֹ דַּעְתּוֹ הַנַּ״ל, שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל. גָּעַר בּוֹ הַתֹּם הַמִּיניִסְטֶר: הֲלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי רָאִיתִי אֶת הַמֶּלֶךְ! הֵשִׁיב לוֹ הֶחָכָם בִּשְׂחוֹק: אַתָּה יוֹדֵעַ בְּעַצְמְךָ שֶׁזֶּה הָיָה הַמֶּלֶךְ? אַתָּה מַכִּיר אוֹתוֹ וְאֶת אָבִיו וְאֶת זְקֵנוֹ שֶׁהָיוּ מְלָכִים? מֵאַיִן אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ?

אֲנָשִׁים הִגִּידוּ לְךָ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ, וְרִמּוּ אוֹתְךָ בְּשֶׁקֶר; וְחָרָה לְהַתָּם מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַמֶּלֶךְ, עַל שֶׁהוּא כּוֹפֵר בַּמֶּלֶךְ. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶחָד וְאָמַר: הָעַזָּאזֵל, דְּהַיְנוּ ׳הַטַּייְוֹל׳ - שָׁלַח אַחֲרֵיכֶם. וְנִזְדַּעְזַע הַתָּם מְאֹד מְאֹד, וְרָץ וְסִפֵּר לְאִשְׁתּוֹ בְּפַחַד גָּדוֹל בַּאֲשֶׁר שֶׁהַנַּ״ל שָׁלַח אַחֲרָיו. וְיָעֲצָה לוֹ אִשְׁתּוֹ לִשְׁלֹחַ עֲבוּר הַבַּעַל־שֵׁם, וְשָׁלַח אַחֲרָיו, וּבָא הַבַּעַל־שֵׁם וְנָתַן לוֹ קְמִיעוֹת וּשְׁמִירוֹת, וְאָמַר לוֹ שֶׁעַתָּה לֹא יִפְחַד כְּלָל, וְהָיָה לוֹ אֱמוּנָה גְּדוֹלָה בָּזֶה. וְהָיוּ יוֹשְׁבִים עוֹד הֶחָכָם וְהַתָּם הַנַּ״ל, וְשָׁאַל הֶחָכָם אוֹתוֹ: עַל מָה נִפְחַדְתָּ כָּל־כָּךְ? אָמַר לוֹ: בִּשְׁבִיל הַנַּ״ל שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ. שָׂחַק מִמֶּנּוּ: אַתָּה מַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ טַייְוֹל? הֵשִׁיב לוֹ: וְאִם־כֵּן מִי הוּא זֶה שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: בְּוַדַּאי זֶהוּ אָחִי שֶׁרָצָה שֶׁיִּתְרָאֶה עִמִּי, וְשָׁלַח אַחֲרַי בְּמִרְמָה זוֹ. שָׁאַל אוֹתוֹ הַתָּם: אִם־כֵּן אֵיךְ עָבַר עַל כָּל הַוּוארְטֶשׁ[צ]? הֵשִׁיבוֹ: בְּוַדַּאי שִׁחֵד אוֹתָם, וְהֵם אוֹמְרִים בְּמִרְמָה וָשֶׁקֶר שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ כְּלָל.

בְּתוֹךְ כָּךְ חָזַר וּבָא אֶחָד וְאָמַר כַּנַּ״ל, שֶׁהַטַּייְוֹל שָׁלַח אַחֲרֵיהֶם; וְהַתָּם לֹא נִזְדַּעְזַע עַתָּה וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם פַּחַד כְּלָל, מֵחֲמַת הַשְּׁמִירָה שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם כַּנַּ״ל. עָנָה וְאָמַר לְהֶחָכָם: עַתָּה מָה אַתָּה אוֹמֵר? אָמַר: אוֹדִיעַ לְךָ שֶׁיֵּשׁ לִי אָח שֶׁהוּא עִמִּי בְּכַעַס, וְעָשָׂה מִרְמָה זוֹ כְּדֵי לְהַפְחִיד אוֹתִי. וְעָמַד וְשָׁאַל לְאוֹתוֹ שֶׁבָּא בִּשְׁבִילָם: וּמַה הוּא דְּמוּתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? אֵיזֶה פָּנִים יֵשׁ לוֹ, וְאֵיזֶה מַרְאֶה יֵשׁ לַשְּׂעָרוֹת שֶׁלּוֹ וְכוּ׳ וְכַיּוֹצֵא, הֵשִׁיב לוֹ: כָּךְ וְכָךְ; עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: רְאֵה, זֶה הוּא מַרְאֵה אָחִי הַנַּ״ל. אָמַר לוֹ הַתָּם: הֵתֵלֵךְ עִמָּם? הֵשִׁיב: הֵן; רַק שֶׁתִּתֵּן עִמִּי אֵיזֶה אַנְשֵׁי־חַיִל שֶׁיִּהְיוּ ׳זַלַאגָּא׳[ק], כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּ אוֹתִי. וְנָתַן לוֹ זַלַאגָּא, וְהָלְכוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים הַנַּ״ל עִם אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁבָּא בִּשְׁבִילָם. וְחָזְרוּ הַחַיִל, וְשָׁאַל אוֹתָם הַתָּם הַמִּינִיסְטֶר: הֵיכָן הֵם הַחֲכָמִים הַנַּ״ל? הֵשִׁיבוּ: אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל אֵיךְ נֶעֱלְמוּ. וְהַנַּ״ל (הַיְנוּ הַטַּייְוֹל) חָטַף אוֹתָם, אֶת הַחֲכָמִים הָאֵלּוּ הַנַּ״ל, וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל רֶפֶשׁ וָטִיט, וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב הַטַּייְוֹל עַל כִּסֵּא בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, וְהִשְׁלִיכוּ אֶת הַחֲכָמִים הַנַּ״ל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ. וְהָרֶפֶשׁ הָיָה עָב וְדָבוּק כְּמוֹ דֶּבֶק מִמֶּשׁ שֶׁקּוֹרִין ׳קְלֵיי׳, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לָזוּז עַצְמָן כְּלָל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ. וְצָעֲקוּ (אֵלּוּ הַחֲכָמִים לְאֵלּוּ שֶׁהָיוּ מְיַסְּרִים אוֹתָם, דְּהַיְנוּ הַטַּייְוֹל וַאֲנָשָׁיו): רְשָׁעִים, עַל מָה אַתֶּם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ? וְכִי יֵשׁ טַייְוֹל בָּעוֹלָם? אַתֶּם, רְשָׁעִים, מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ בְּחִנָּם (כִּי אֵלּוּ

מקורות ותרגומים

צ. השומרים. ק. שומרים מלוים.

הַחֲכָמִים הַנַּ״ל עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁיֵּשׁ טַיְיוִיל, רַק אָמְרוּ שֶׁאֲנָשִׁים רְשָׁעִים מְיַסְּרִים אוֹתָם בְּחִנָּם). וְהָיוּ מֻנָּחִים אֵלּוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים בְּתוֹךְ עֲבִי הָרֶפֶשׁ, וְהָיוּ חוֹקְרִים: מַה זֹּאת, אֵין זֹאת רַק שֶׁאֲנָשִׁים פּוֹחֲזִים שֶׁהָיֵינוּ מִתְקוֹטְטִים עִמָּהֶם אֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה הֵם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ כָּל־כָּךְ; וְהָיוּ מִתְיַסְּרִים שָׁם בְּעִנּוּיִים גְּדוֹלִים כַּמָּה שָׁנִים.

פַּעַם אַחַת עָבַר הַתָּם הַמִּינִיסְטֶר הַנַּ״ל לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְנִזְכַּר בַּחֲבֵרוֹ הֶחָכָם, וְנִכְנַס אֶל הַבַּעַל־שֵׁם, וְהִטָּה עַצְמוֹ אֵלָיו כְּדֶרֶךְ הַשָּׂרִים, וְשָׁאַל אוֹתוֹ אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּרְאֶה אוֹתוֹ (הַיְנוּ אֶת הֶחָכָם הַנַּ״ל), וְאִם יוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְאָמַר אֶל הַבַּעַל־שֵׁם: הַאַתָּם זוֹכְרִים אֶת הֶחָכָם שֶׁשָּׁלַח הַטַּיְיוִיל וּנְשָׁאוֹ, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא רְאִיתִיו? הֶשִׁיבוֹ: הֵן. וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּרְאֶה לוֹ מְקוֹמוֹ וְיוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְאָמַר לוֹ הַבַּעַל־שֵׁם: בְּוַדַּאי אֲנִי יָכוֹל לְהַרְאוֹת לְךָ מְקוֹמוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ, רַק שֶׁלֹּא יֵלְכוּ כִּי אִם אֲנִי וָאַתָּה. וְהָלְכוּ יָחַד. וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁיָּדַע וּבָאוּ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁהֵם מֻנָּחִים בְּעֲבִי טִיט וָרֶפֶשׁ. וּכְשֶׁרָאָה הֶחָכָם אֶת הַמִּינִיסְטֶר, צָעַק אֵלָיו: אָחִי, רְאֵה שֶׁהֵם מַכִּים וּמְעַנִּים אוֹתִי כָּל־כָּךְ הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ בְּחִנָּם. גָּעַר בּוֹ הַמִּינִיסְטֶר: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ, וְאֵין אַתָּה מַאֲמִין בְּשׁוּם דָּבָר; וְלִדְבָרֶיךָ אֵלּוּ הֵם אֲנָשִׁים? עַתָּה רְאֵה: הֲלֹא זֶה הוּא הַבַּעַל־שֵׁם שֶׁהָיִיתָ כּוֹפֵר בּוֹ - וְהוּא דַּיְקָא יָכוֹל לְהוֹצִיאֲכֶם (וְהוּא יַרְאֶה לְכֶם הָאֱמֶת); וּבִקֵּשׁ הַתָּם הַמִּינִיסְטֶר הַנַּ״ל מִן הַבַּעַל־שֵׁם שֶׁיּוֹצִיאֵם וְיַרְאֶה לָהֶם שֶׁזֶּהוּ טַיְיוִיל, וְאֵינָם אֲנָשִׁים. וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁעָשָׂה - וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים עַל הַיַּבָּשָׁה, וְלֹא הָיָה שָׁם רֶפֶשׁ כְּלָל, וְאֵלּוּ הַמַּזִּיקִים הַנַּ״ל נַעֲשׂוּ עַפְרָא בְּעָלְמָא. אָז רָאָה הֶחָכָם הַנַּ״ל, וְהֻכְרַח בְּעַל כָּרְחוֹ לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל, שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ וְכוּ׳.

עַל־זֶה הַמַּעֲשֶׂה נֶאֱמָרָה הַתּוֹרָה[ר] הַמְדַבֶּרֶת מֵחָכְמוֹת וּתְמִימוּת, שֶׁעִקַּר הַשְּׁלֵמוּת הוּא רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְעִנְיַן עֲמָלֵק שֶׁהָיָה חָכָם וְכָפַר בָּעִקָּר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם עַל פָּסוּק[ש]: שֶׁבַע׳ יִפּוֹל׳ צַדִּיק׳ וָקָם׳ סוֹפֵי תֵבוֹת ׳עֲמָלֵק׳, כִּי עִקַּר כָּל הַנְּפִילוֹת הֵם עַל־יְדֵי חָכְמוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

גַּם אֵגֶג מִזֶּרַע עֲמָלֵק, אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאָה מַפַּלְתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל אֵצֶל שָׁאוּל לְהָרְגוֹ - עֲדַיִן לֹא הָיָה מַאֲמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ת]: ״וַיֵּלֶךְ אֲגַג מַעֲדַנּוֹת״, וְתִרְגֵּם יוֹנָתָן: ״מְפַנְקָא״, כִּי עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִין בְּמַפַּלְתּוֹ; עַד שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו סוֹף מַפַּלְתּוֹ, אָז: ״וַיֹּאמֶר אָכֵן סָר מַר הַמָּוֶת״, כִּי עַד עַתָּה לֹא הֶאֱמִין (שִׂים עֵינֶיךָ עַל הַמַּעֲשֶׂה, וְתָבִין פְּלָאֵי פְּלָאוֹת). וְאִם הַתְּפִלָּה אֵינָהּ כָּרָאוּי - הוּא מִנְעָל בִּשְׁלֹשָׁה קְצָווֹת, וְהָבֵן.

מקורות ותרגומים

ר. לקוטי מוהר״ן חלק ב׳ סימן י״ט. **ש.** משלי פרק כ״ד פסוק ט״ז. **ת.** שמואל א׳ פרק ט״ו פסוק ל״ב.

מעשה י׳

מבערגיר ועני

מַעֲשֶׂה י׳

מִבֶּערְגִיר וְעָנִי

מַעֲשֶׂה: פַּעַם אַחַת הָיָה בֶּערְגִיר[א], וְהָיָה עָשִׁיר מֻפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ סְחֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד וְכַיּוֹצֵא, וְהָיוּ הַוֶּועקְסֶלְען[ב] וְהַבְּרִיב[ג] שֶׁלּוֹ הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ כָּל טוּב. וּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ הָיָה דָּר עָנִי אֶחָד שֶׁהָיָה עָנִי גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה לוֹ כָּל הַהֵפֶךְ מִן הַבֶּערְגִיר הֶעָשִׁיר. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ חֲשׁוּכֵי בָּנִים: לָזֶה לֹא הָיָה בָּנִים, וְכֵן לָזֶה.

פַּעַם אֶחָד חָלַם לְהַבֶּערְגִיר שֶׁבָּאוּ אֲנָשִׁים וְעָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת, דְּהַיְנוּ ׳פַּאקִין׳. וְשָׁאַל אוֹתָם: מָה אַתֶּם עוֹשִׂים? הֵשִׁיבוּ: לָשֵׂאת הַכֹּל אֶל הֶעָנִי הַנַּ״ל. וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁהֵם רוֹצִים לָשֵׂאת כָּל הוֹנוֹ מִבֵּיתוֹ אֶל הֶעָנִי, וְלִכְעֹס עֲלֵיהֶם - אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֵם אֲנָשִׁים רַבִּים. וְהֵם עָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת מִכָּל אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ, מִכָּל סְחֹרוֹתָיו וְהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ, וְנָשְׂאוּ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל אֶל בֵּית הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְלֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם בְּבֵיתוֹ כִּי אִם דָּפְנוֹת הַבַּיִת רֵיקָם, וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד. וְהֵקִיץ, וַיַּרְא וְהִנֵּה חֲלוֹם; וְאַף שֶׁרָאָה שֶׁהוּא חֲלוֹם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל אֶצְלוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד, וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַחֲלוֹם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לָצֵאת מִדַּעְתּוֹ דְּבַר הַחֲלוֹם הַנַּ״ל.

וְהֶעָנִי הַנַּ״ל עִם זוּגָתוֹ - הָיָה רָגִיל גַּם מִקֹּדֶם לְהַשְׂגִּיחַ עֲלֵיהֶם וְלָתֵת לָהֶם מִסַּת יָדוֹ, וְעַכְשָׁו אַחַר הַחֲלוֹם נָתַן עֲלֵיהֶם הַשְׂגָּחָה יוֹתֵר מִקֹּדֶם; אַךְ בְּכָל עֵת שֶׁהָיוּ בָּאִים לְבֵיתוֹ הֶעָנִי אוֹ אִשְׁתּוֹ - הָיוּ מִשְׁתַּנִּים פָּנָיו, וְנִבְהָל מִפְּנֵיהֶם מֵחֲמַת הַחֲלוֹם שֶׁזָּכַר. וְהֵם, הֶעָנִי עִם אִשְׁתּוֹ, הָיוּ רְגִילִים לִפְרָקִים אֶצְלוֹ, וְהָיוּ אֶצְלוֹ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים. פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהּ מַה שֶׁנָּתַן; וְנִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ, וְנִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל:

מקורות ותרגומים

א. סוחר גדול. **ב.** שטרות. **ג.** מכתבים.

אֲבַקֵּשׁ מִחִילָה מִכְּבוֹדְכֶם, תַּגִּידוּ לִי: מַה זֹּאת שֶׁבְּכָל עֵת אֲשֶׁר אָנוּ בָּאִים אֶצְלְכֶם מִשְׁתַּנִּים פְּנֵיכֶם מְאֹד? סִפֵּר לָהּ כָּל אוֹתוֹ הָעִנְיָן, שֶׁחָלַם לוֹ כַּנַּ״ל וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. הֵשִׁיבָה לוֹ: הַאִם הָיָה הַחֲלוֹם בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה פְּלוֹנִית שֶׁאָמְרָה לוֹ? הֵשִׁיב לָהּ: הֵן, וּמַה בָּזֶה? הֵשִׁיבָה לוֹ: בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה חָלַם לִי גַּם־כֵּן שֶׁאֲנִי עֲשִׁירָה גְּדוֹלָה, וּבָאוּ אֲנָשִׁים לְתוֹךְ בֵּיתִי וְעָשׂוּ פַּאקִין פַּאקִין, וּשְׁאַלְתִּים: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹשְׂאִים? הֵשִׁיבוּ: אֶל אוֹתוֹ הֶעָנִי - הַיְנוּ לְהַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל שֶׁקְּרָאוּהוּ עַכְשָׁו עָנִי; עַל־כֵּן מָה אַתָּה מַשְׂגִּיחַ עַל חֲלוֹם, הֲלֹא אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי. וְהוּא נִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם עַכְשָׁו יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל שֶׁשָּׁמַע עוֹד אֶת חֲלוֹמָהּ, שֶׁהַדָּבָר נִרְאֶה שֶׁיִּשְׂאוּ עֲשִׁירוּתוֹ וּרְכוּשׁוֹ אֵצֶל הֶעָנִי, וְדַלּוּת שֶׁל הֶעָנִי - יִשְׂאוּ אֶצְלוֹ; וְנִבְהַל מְאֹד מְאֹד.

וַיְהִי הַיּוֹם וְנָסְעָה אֵשֶׁת הַבֶּערְגִּיר עִם עֶגְלוֹת צָב לְטַיֵּל, וְלָקְחָה עִמָּהּ רֵעוֹתֶיהָ, וְלָקְחָה גַּם אֵשֶׁת הֶעָנִי עִמָּהּ, וְנָסְעוּ עַל הַטִּיּוּל. וְהִנֵּה עָבַר אִישׁ חַיִל, אָדוֹן, שֶׁקּוֹרִין ״יֶעדְנִיראַל״ עִם הַחַיִל שֶׁלּוֹ, וּפָנוּ אֶל הַצַּד מִן הַדֶּרֶךְ בִּשְׁבִילוֹ. וְעָבַר הַחַיִל וַיַּרְא שֶׁנּוֹסְעִים נָשִׁים, וְצִוָּה שֶׁיּוֹצִיאוּ אַחַת מִן הַנָּשִׁים שֶׁנָּסְעוּ לְטַיֵּל. וְהָלְכוּ וְהוֹצִיאוּ אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי, וְחָטְפוּ אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הָעֶגְלַת צָב שֶׁל הַיֶּעדְנִיראַל, וְנָסְעוּ עִמָּהּ; וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָהּ, כִּי נָסַע לְהַלָּן, בִּפְרָט אִישׁ חַיִל, יֶעדְנִיראַל עִם חֵילוֹתָיו. וּלְקָחָהּ וְנָסַע עִמָּהּ לַמְּדִינָה שֶׁלּוֹ, וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם וְלֹא רָצְתָה לִשְׁמֹעַ לוֹ כְּלָל, וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד, וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְפַתִּים אוֹתָהּ - וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם בְּיוֹתֵר. וְהֵם שָׁבוּ לְבֵיתָם מִן הַטִּיּוּל, וְהִנֵּה נִלְקְחָה הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל. וְהָיָה הֶעָנִי מִתְאַבֵּל וּבוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד עַל אִשְׁתּוֹ תָּמִיד. פַּעַם אַחַת עָבַר הַבֶּערְגִּיר אֵצֶל בֵּית הֶעָנִי, שָׁמַע שֶׁהוּא בּוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד. נִכְנַס וּשְׁאָלוֹ: מָה אַתָּה מִתְמַרְמֵר וּבוֹכֶה כָּל־כָּךְ? הֵשִׁיבוֹ: וְכִי לֹא אֶבְכֶּה? וּמַה נִּשְׁאַר לִי? יֵשׁ שֶׁנִּשְׁאָר לָהֶם הָעֲשִׁירוּת, אוֹ בָּנִים; אֲנִי - אֵין לִי כְּלוּם, וְגַם אִשְׁתִּי נִלְקְחָה מִמֶּנִּי, וּמַה נִּשְׁאַר לִי?

וְנִכְמַר לִבּוֹ שֶׁל הַבֶּערְגִּיר עַל הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנִתְעוֹרְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו מְאֹד מְאֹד מִגֹּדֶל הַמְּרִירוּת שֶׁרָאָה בּוֹ, וְהָלַךְ וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל - וּבֶאֱמֶת הָיָה שִׁגָּעוֹן, וְהָלַךְ וְשָׁאַל בְּאֵיזֶה מְדִינָה דָּר הַיֶּעדְנִיראַל הַנַּ״ל, וְהָלַךְ וְנָסַע לְשָׁם, וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל מְאֹד, וְהָלַךְ לְבֵית הַיֶּעדְנִיראַל, וְשָׁם עוֹמְדִים ״וואכין״ה, וְהוּא מִגֹּדֶל

מקורות ותרגומים

ד. קצין צבא גבוה. ה. משמרות.

הַבֶּהָלָה שֶׁלּוֹ מְאֹד מְאֹד נִשְׁתּוֹמֵם וְהָלַךְ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה וְלֹא הִשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל הַוּוֹאכִין, וְגַם הַוּוֹאכִין נִבְהֲלוּ וְנִשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ פִּתְאֹם בֶּן אָדָם אֶצְלָם מְבֹהָל מְאֹד, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד: אֵיפֹה בָּא זֶה לְכָאן? וּמֵחֲמַת הַבֶּהָלָה הִנִּיחוּהוּ כָּל הַוּוֹאכִין וְעָבַר עַל כָּל הַוּוֹאכִין עַד שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַיֶּעדְנִירַאל, לַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה שׁוֹכֶבֶת שָׁם, וּבָא וֶהֱקִיצָהּ וְאָמַר לָהּ: בּוֹא; וְרָאֲתָה אוֹתוֹ וְנִבְהֲלָה, וְאָמַר לָהּ: תֵּכֶף בּוֹא עִמִּי; וְהָלְכָה עִמּוֹ, וְעָבְרוּ גַּם עַתָּה עַל כָּל הַוּוֹאכִין, עַד שֶׁיָּצְאוּ. וַאֲזַי תֵּכֶף נִבְהַל וְנִזְכַּר מַה שֶּׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה, וְהֵבִין שֶׁבְּוַדַּאי תֵּכֶף יִהְיֶה נַעֲשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה, שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם תֵּכֶף רַעַשׁ גָּדוֹל אֵצֶל הַיֶּעדְנִירַאל, וְהָלַךְ וְהִטְמִין עַצְמוֹ בְּתוֹךְ בּוֹר אֶחָד שֶׁהָיָה עִם מֵי גְּשָׁמִים עַד שֶׁיַּעֲבֹר הָרַעַשׁ, וְשָׁהָה שָׁם עִמָּהּ שְׁנֵי יָמִים בְּתוֹךְ הַבּוֹר. וְרָאֲתָה הָאִשָּׁה הַנַּ״ל גֹּדֶל הַמְּסִירַת נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה לוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְהַצָּרוֹת שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה בַּה׳ שֶׁכָּל הַמַּדָּל שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אֶפְשָׁר יֵשׁ לָהּ אֵיזֶה מַדָּל שֶׁיִּהְיֶה לָהּ אֵיזֶה גְּדֻלָּה וְהַצְלָחָה - שֶׁיִּהְיֶה כָּל הַצְלָחָה שֶׁלָּהּ לֹא נִמְנָע מֵאִתּוֹ, וְאִם יִרְצֶה לִקַּח לְעַצְמוֹ כָּל הַצְלָחָה וּגְדֻלָּה שֶׁלָּהּ, וְהִיא תִּשָּׁאֵר כְּמִקֹּדֶם - לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ כְּלָל; וְאֵיךְ מוֹצְאִים שָׁם עֵדוּת? וְלָקְחָה אוֹתוֹ הַבּוֹר לְעֵדוּת.

אַחַר שְׁנֵי יָמִים יָצָא עִמָּהּ מִשָּׁם וְהָלַךְ לְהַלָּן, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא עִמָּהּ לְהַלָּן לְהַלָּן, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מְחַפְּשִׂים אַחֲרָיו, וְהָלַךְ עוֹד, וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּתוֹךְ מִקְוֶה. וְנִזְכְּרָה שׁוּב בְּגֹדֶל הַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ וְהַצָּרָה שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה עוֹד הַפַּעַם כַּנַּ״ל, וְלָקְחָה אֶת הַמִּקְוֶה לְעֵדוּת. וְהָיוּ שָׁם גַּם־כֵּן בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי יָמִים, וְיָצְאוּ וְהָלְכוּ לְהַלָּן. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ, דְּהַיְנוּ בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, וְהֵם: בּוֹר וּמִקְוֶה כַּנַּ״ל, וַאֲגַמִּים, וּמַעְיָן, וּנְחָלִים, וּנְהָרוֹת, וְיַמִּים; וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם שֶׁהָיוּ נֶחְבָּאִים שָׁם נִזְכְּרָה בִּמְסִירוּת נַפְשׁוֹ וְצָרָתוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה לוֹ כַּנַּ״ל, וְלָקְחָה אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לְעֵדוּת כַּנַּ״ל. וְהָלְכוּ וּבָאוּ, וְהָיוּ מַחְבִּיאִים עַצְמָם בְּכָל פַּעַם בַּמַּחֲבוֹאוֹת הַנַּ״ל, עַד שֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם. כְּשֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם, וְהוּא הָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל וְהָיָה מַכִּיר הַדְּרָכִים עַל הַיָּם, וְחָתַךְ [וחתר] עַצְמוֹ לָבוֹא לְמִדִינָתוֹ; עַד שֶׁעָבַר וּבָא לְבֵיתוֹ עִם אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל וֶהֱשִׁיבָהּ לְהֶעָנִי, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם.

וְהַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל, בִּשְׂכַר שֶׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה וְגַם עָמַד בַּנִּסָּיוֹן עִמָּהּ - נִפְקַד, וְנוֹלַד לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בֵּן זָכָר. וְהִיא גַּם הִיא, אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, בִּשְׂכַר שֶׁעָמְדָה

בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה עִם הַיֶּעדְנִירַאל וְגַם עִמּוֹ - זָכְתָה גַּם־כֵּן וְיָלְדָה נְקֵבָה, וְהָיְתָה יְפַת־תֹּאַר מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא הָיָה יֹפִי שֶׁל מִין אָדָם כְּלָל, כִּי בֵּין בְּנֵי אָדָם לֹא נִמְצָא יֹפִי כָּזֶה, וְהָיוּ הָעוֹלָם אוֹמְרִים: הַלְוַאי שֶׁתִּתְגַּדֵּל (כִּי חִדּוּשׁ נִפְלָא כָּזֶה קָשֶׁה שֶׁיִּתְגַּדֵּל), כִּי הָיָה יָפְיָהּ וְתִפְאַרְתָּהּ מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא נִרְאָה כָּזֹאת בָּעוֹלָם כְּלָל, וְהָיוּ הָעוֹלָם בָּאִים וְנִכְנָסִים לִרְאוֹתָהּ, וְהָיוּ מִשְׁתּוֹמְמִים מְאֹד עַל גֹּדֶל יָפְיָהּ הַמֻּפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְהָיוּ נוֹתְנִים לָהּ מַתָּנוֹת מַתָּנוֹת מֵחֲמַת חִבָּה, וְהָיוּ נוֹתְנִים מַתָּנוֹת עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי.

וְהַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל, נָפַל בְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַנַּ״ל מִגֹּדֶל יָפְיָהּ שֶׁהָיָה חִדּוּשׁ כָּזֶה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֶפְשָׁר עַל־זֶה מַרְאֶה הַחֲלוֹם שֶׁנּוֹשְׁאִין שֶׁלּוֹ לְהֶעָנִי וּמֵהֶעָנִי נוֹשְׁאִין אֶצְלוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ יַחַד וְיִתְעָרְבוּ יַחַד עַל־יְדֵי הַשִּׁדּוּךְ. פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֵשֶׁת הֶעָנִי אֶצְלוֹ, וְאָמַר לָהּ דַּעְתּוֹ, שֶׁרְצוֹנוֹ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְאֶפְשָׁר בְּזֶה יִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כַּנַּ״ל. הֵשִׁיבָה לוֹ: גַּם אֲנִי חָשַׁבְתִּי זֹאת בְּדַעְתִּי, אַךְ לֹא הָיָה לִי הֶעָזָה לְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁאֲנִי אֶשְׁתַּדֵּךְ עִמָּכֶם; אַךְ אִם אַתֶּם רוֹצִים - בְּוַדַּאי אֲנִי מוּכָן, וְלֹא אֶמְנַע מִכֶּם, כִּי כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי שֶׁכָּל טוּבִי וְהַצְלָחָתִי לֹא יִמָּנַע מִכֶּם. וְהַבֵּן וְהַבַּת הַנַּ״ל לָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד לְשׁוֹנוֹת וְכַיּוֹצֵא, כְּדַרְכָּם. וְהַבַּת הַנַּ״ל הָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים לִרְאוֹתָהּ מִגֹּדֶל הַחִדּוּשׁ כַּנַּ״ל, וְנָתְנוּ מַתָּנוֹת עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי. וְהָיוּ בָּאִים שָׂרִים לִרְאוֹתָהּ, וְהוּטְבָה בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, וְהָיָה יָפְיָהּ חִדּוּשׁ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, כִּי לֹא הָיָה יֹפִי שֶׁל אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וּמִגֹּדֶל הַפְּלָגַת יָפְיָהּ בָּא עַל דַּעַת הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַזֶּה, וְשַׁר שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן חָשַׁק לְהִתְחַתֵּן עִמָּהּ; אַךְ אֵין נָאֶה לָהֶם לְהִתְחַתֵּן עִם כָּזֶה, עַל־כֵּן הֵכִרְחוּ לִרְאוֹת לְהִשְׁתַּדֵּל לְגַדֵּל אֶת הָאִישׁ הַזֶּה, וְהִשְׁתַּדְּלוּ שֶׁיַּעֲבֹד אֵצֶל הַקֵּיסָר. וְנַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה ׳פְּרָאפִּירְטְשִׁיק׳[1], וְאַחַר־כָּךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי הִשְׁתַּדְּלוּ לְהַגְבִּיהוֹ בִּמְהֵרָה, עַד שֶׁהָלַךְ מַהֵר מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה עַד שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעדְנִירַאל. וְהָיוּ חֲפֵצִים הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, אַךְ הָיוּ רַבִּים קוֹפְצִים עַל־זֶה, כִּי כַּמָּה שָׂרִים בָּאוּ עַל־זֶה וְעָסְקוּ בָּזֶה לְהַגְבִּיהוֹ; וְגַם כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְחַתֵּן מֵחֲמַת הַבֶּערְגִּיר שֶׁכְּבָר הָיוּ מְדַבְּרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ.

וְהֶעָנִי הַזֶּה שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעדְנִירַאל הָיָה מַצְלִיחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהָיָה שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר לְהַמִּלְחָמָה - וְהִצְלִיחַ מְאֹד בְּכָל פַּעַם, וְנָשָׂא אוֹתוֹ עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה

מקורות ותרגומים

ו. קצין צבא נמוך.

לְמַעְלָה. וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמַצְלִיחַ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק שָׁם הַקֵּיסָר - וְנִתְיַעֲצוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לְקֵיסָר; וְנִתְקַבְּצוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר, וַנַעֲשָׂה קֵיסָר (הֵינוּ הֶעָנִי הַנַּ״ל נַעֲשָׂה קֵיסָר). וְהָיָה לוֹחֵם מִלְחָמוֹת, וְהָיָה מַצְלִיחַ מְאֹד, וְכָבַשׁ מְדִינוֹת, וְהָיָה לוֹחֵם וּמַצְלִיחַ וְכוֹבֵשׁ וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁשְּׁאָר הַמְּדִינוֹת נִתְיַעֲצוּ לִמְסֹר תַּחַת יָדוֹ בְּרָצוֹן טוֹב, כִּי רָאוּ הַצְלָחָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁכָּל הַיֹּפִי שֶׁל הָעוֹלָם וְכָל הַמַּזָּל שֶׁל הָעוֹלָם אֶצְלוֹ; עַל־כֵּן נִתְקַבְּצוּ כָּל הַמְּלָכִים וְהִסְכִּימוּ שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר עַל כָּל הָעוֹלָם, וְנָתְנוּ לוֹ כֶּתֶר בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל זָהָב.

וְהַקֵּיסָר הַזֶּה מֵאַן עַתָּה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הַבֶּערְגִּיר, כִּי אֵין נָאֶה לְקֵיסָר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בֶּערְגִּיר; וְאִשְׁתּוֹ הַקֵּיסָרִית - הִיא לֹא זָזָה מִן הַבֶּערְגִּיר כְּלָל. וַיַּרְא הַקֵּיסָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר נֶגֶד הַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל, בִּפְרָט כִּי אִשְׁתּוֹ מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ מְאֹד מְאֹד, עַל־כֵּן חָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל. וּבַתְּחִלָּה רָאָה לְחַסְּרוֹ, וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת כְּאִלּוּ אֵין הַדָּבָר מְמֻנּוּ לִגְרֹם לוֹ הֶפְסֵד; וְהַקֵּיסָר בְּוַדַּאי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת. וְהָיוּ מַפְסִידִים וּמְחַסְּרִים אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּתְדַּלְדֵּל וְנַעֲשָׂה עָנִי גָּמוּר; וְהִיא, הַקֵּיסָרִית - הָיְתָה מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ תָּמִיד. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַקֵּיסָר שֶׁכָּל זְמַן שֶׁזֶּה הַבֵּן קַיָּם, הֵינוּ בֶּן הַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל - אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר; וְהִשְׁתַּדֵּל לְהַעֲבִיר אֶת אוֹתוֹ הַבָּחוּר שֶׁל הַבֶּערְגִּיר. וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהַעֲבִירוֹ, וְגִלְגֵּל עָלָיו עֲלִילוֹת, וְהוֹשִׁיב עָלָיו שׁוֹפְטִים; וְהַשּׁוֹפְטִים הֵבִינוּ שֶׁרְצוֹן הַקֵּיסָר לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְשָׁפְטוּ לְהַנִּיחוֹ בְּשַׂק וּלְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם.

וְהַקֵּיסָרִית הָיָה לִבָּהּ דָּוֶה מְאֹד עַל־זֶה, אַךְ גַּם הַקֵּיסָרִית אִי אֶפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹת כְּנֶגֶד הַקֵּיסָר. מָה עָשְׂתָה, הָלְכָה אֶל הַמְמֻנִּים שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וּבָאתָה אֶצְלָם, וְנָפְלָה לִפְנֵי רַגְלָם, וְהִתְחַנְּנָה מֵהֶם מְאֹד שֶׁיַּעֲשׂוּ לְמַעֲנָהּ לְהַנִּיחוֹ, כִּי לָמָּה הוּא חַיָּב מִיתָה? וּבִקְּשָׁה מֵהֶם מְאֹד שֶׁיִּקְּחוּ שָׁבוּי אַחֵר מְחֻיָּב מִיתָה לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וְיַנִּיחוּ אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל. וּפָעֲלָה בַּקָּשָׁתָהּ אֶצְלָם, וְנִשְׁבְּעוּ לָהּ שֶׁיַּנִּיחוּהוּ, וְכֵן עָשׂוּ, וְלָקְחוּ אִישׁ אַחֵר וְהִשְׁלִיכוּהוּ לַיָּם, וְאוֹתוֹ הִנִּיחוּ וְאָמְרוּ לוֹ: לֶךְ־לְךָ, וְהָלַךְ לוֹ; וְהַבָּחוּר הַזֶּה כְּבָר הָיָה בַּר־דַּעַת, וְהָלַךְ לוֹ. וְקֹדֶם לָזֶה הָלְכָה הַקֵּיסָרִית הַנַּ״ל וְקָרְאָה לְבִתָּהּ הַנַּ״ל, וְאָמְרָה לָהּ: בִּתִּי, תֵּדְעִי שֶׁזֶּה הַבֵּן שֶׁל הַבֶּערְגִּיר הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ; וְסִפְּרָה לָהּ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָבַר עָלֶיהָ כַּנַּ״ל, וְאֵיךְ הַבֶּערְגִּיר מָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִילִי (כַּנַּ״ל) וְהָיָה עִמִּי

בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת הַנַּ״ל, וְנִשְׁבַּעְתִּי לוֹ בַּה׳ שֶׁכָּל טוּבִי לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ, וְלָקַחְתִּי אוֹתָן הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת לְעֵדוּת, שֶׁהֵם: בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; בְּכֵן עַתָּה הִנֵּה אַתְּ הִיא כָּל טוֹבָתִי וּמַזְּלִי וְהַצְלָחָתִי, וּבְוַדַּאי אַתְּ שֶׁלּוֹ וּבְנוֹ הַנַּ״ל הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ. וְאָבִיךְ מֵחֲמַת גַּסּוּתוֹ רוֹצֶה לְהָרְגוֹ חִנָּם - וּכְבָר הִשְׁתַּדַּלְתִּי לְהַצִּילוֹ, וּפָעַלְתִּי שֶׁיַּנִּיחוּהוּ כַּנַּ״ל; עַל־כֵּן תֵּדְעִי שֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ (הַיְנוּ בֶּן הַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל), וְאַל תִּתְרַצִּי עִם אַחֵר בָּעוֹלָם כְּלָל. וְנִתְקַבְּלוּ דִּבְרֵי אִמָּהּ בְּעֵינֶיהָ, כִּי גַּם הִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם, וְהֵשִׁיבָה שֶׁבְּוַדַּאי תְּקַיֵּם כָּךְ. וְהָלְכָה הַבַּת הַזֹּאת וְשָׁלְחָה כְּתָב אֶל בֶּן הַבֶּערְגִּיר הַנַּ״ל אֶל הַתְּפִיסָה, שֶׁהִיא מַחֲזֶקֶת עַצְמָהּ בּוֹ, וְהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וְשָׁלְחָה לוֹ כְּמוֹ חֲתִיכַת לַאנְד קַארְט׳, וְצִיְּרָה בּוֹ כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֶחְבִּיאָה אִמָּהּ עִם אָבִיו כַּנַּ״ל שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה עֵדוּת: בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁצִּיְּרָה בּוֹ כְּמוֹ בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳; וְהִזְהִירָה אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד שֶׁיִּשְׁמֹר הַכְּתָב הַזֹּאת מְאֹד מְאֹד, וְחָתְמָה עַצְמָהּ לְמַטָּה.

אַחַר־כַּךְ הָיָה כַּנַּ״ל, שֶׁלָּקְחוּ הַמְּמֻנִּים אִישׁ אַחֵר, וְאוֹתוֹ הִנִּיחוּ, וְהָלַךְ לוֹ. וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹר עַד שֶׁבָּא אֶל הַיָּם, וְיָשַׁב בִּסְפִינָה וְעָבַר בַּיָּם. וּבָא רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וְנָשָׂא הַסְּפִינָה אֶל סְפָר אֶחָד שֶׁהָיָה שָׁם מִדְבָּר, וּמִגֹּדֶל הַסְּעָרָה שֶׁקּוֹרִין ׳אוּמְפֶּיט׳ נִשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה, אַךְ הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּהּ נִצְּלוּ וְיָצְאוּ עַל הַיַּבָּשָׁה. וְשָׁם הָיָה מִדְבָּר, וַיֵּלְכוּ לְנַפְשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַקֵּשׁ לוֹ אֹכֶל לְנַפְשׁוֹ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם לֹא הָיוּ רְגִילִים הַסְּפִינוֹת לָבוֹא לְשָׁם, כִּי הָיָה מִדְבָּר, וְעַל־כֵּן לֹא הָיוּ מְצַפִּים שָׁם עַל אֵיזֶה סְפִינָה לָשׁוּב לִמְקוֹמָם; וְהָלְכוּ שָׁם בַּמִּדְבָּר לְבַקֵּשׁ אֹכֶל, וְנִתְפַּזְּרוּ הֵנָּה וָהֵנָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְהָלַךְ הַבָּחוּר הַנַּ״ל בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁנִּתְרַחֵק מִן הַסְּפָר; וְרָצָה לָשׁוּב - וְלֹא יָכוֹל, וְכָל מַה שֶׁרָצָה לָשׁוּב - נִתְרַחֵק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁרָאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָשׁוּב, וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ. וְהָלַךְ שָׁם בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה בְּיָדוֹ קֶשֶׁת שֶׁהָיָה מַצִּיל עַצְמוֹ נֶגֶד הַחַיּוֹת רָעוֹת שֶׁבַּמִּדְבָּר, וּמָצָא שָׁם אֵיזֶה דְּבָרִים לֶאֱכֹל. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ עַד אֲשֶׁר יָצָא מִן הַמִּדְבָּר, וּבָא אֶל מָקוֹם (יִשּׁוּב) שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם פָּנוּי, וְהָיָה שָׁם מַיִם וְאִילָנוֹת סָבִיב סָבִיב שֶׁל פֵּרוֹת, וְהָיָה אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת וְשָׁתָה מִן הַמַּיִם. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם מִסְפַּר יְמֵי חַיָּיו; כִּי בְּלֹא זֶה קָשֶׁה לוֹ לָשׁוּב אֶל הַיִּשּׁוּב, וּמִי יוֹדֵעַ אִם יַגִּיעַ עוֹד לְמָקוֹם כָּזֶה אִם יַנִּיחַ הַמָּקוֹם הַזֶּה וְיֵלֵךְ לוֹ. עַל־כֵּן הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב

מקורות ותרגומים

ז. מפה.

שָׁם וְלִחְיוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו, מֵאַחַר שֶׁטּוֹב לוֹ שָׁם, שֶׁהָיָה לוֹ הַפֵּרוֹת לֶאֱכֹל וְהַמַּיִם לִשְׁתּוֹת, וְלִפְעָמִים הָיָה יוֹצֵא וְרוֹבֶה בְּקַשְׁתּוֹ אַרְנֶבֶת אוֹ צְבִי, וְהָיָה לוֹ בָּשָׂר לֶאֱכֹל, גַּם הָיָה צָד לְעַצְמוֹ דָּגִים, כִּי הָיָה שָׁם דָּגִים טוֹבִים מְאֹד בְּתוֹךְ הַמַּיִם; וַיִּיטַב בְּעֵינָיו לְבַלּוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו.

וְהַקֵּיסָר הַנַּ״ל, אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּשְׁפָּט בְּבֶן הַבֶּערְגִיר הַנַּ״ל, וְעַתָּה נִפְטַר מִמֶּנּוּ (כִּי הַקֵּיסָר סָבַר שֶׁכְּבָר נִתְקַיֵּם בּוֹ הַמִּשְׁפָּט בֶּאֱמֶת, בְּבֶן הַבֶּערְגִיר הַנַּ״ל, וְשׁוּב אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם) - כָּעֵת יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בִּתּוֹ הַנַּ״ל; וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר לָהּ שִׁדּוּכִים עִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְעִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא. וְעָשָׂה לָהּ חָצֵר כָּרָאוּי וְיָשְׁבָה שָׁם, וְלָקְחָה לְעַצְמָהּ בְּנוֹת שָׂרִים לִהְיוֹת לָהּ לְרֵעוֹתֶיהָ, וְיָשְׁבָה שָׁם. וְהָיְתָה מְנַגֶּנֶת בִּכְלֵי שִׁיר וְכַיּוֹצֵא, כְּדַרְכָּם; וְכָל מַה שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים לָהּ שִׁדּוּכִים - הָיְתָה מְשִׁיבָה שֶׁאֵין רְצוֹנָהּ בִּדְבָרִים, דְּהַיְנוּ לְדַבֵּר הַשִּׁדּוּךְ, רַק שֶׁיָּבוֹא הַמְשֻׁדָּךְ בְּעַצְמוֹ. וְהִיא הָיְתָה בְּקִיאָה מְאֹד בְּחָכְמַת הַשִּׁיר, וְעָשְׂתָה בְּאָמָּנוּת מָקוֹם שֶׁיָּבוֹא הַמְשֻׁדָּךְ עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְיַעֲמֹד כְּנֶגְדָּהּ וִידַבֵּר דִּבְרֵי שִׁיר, הַיְנוּ שִׁיר שֶׁל חֵשֶׁק, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּדַבֵּר הֶחָשׁוּק לַחֲשׁוּקָתוֹ דִּבְרֵי חִבָּה.

וְהָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ, וְעָלוּ עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיוּ מְדַבְּרִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד שִׁיר שֶׁלּוֹ. וְלִקְצָתָם שָׁלְחָה תְּשׁוּבָה עַל־יְדֵי רֵעוֹתֶיהָ, גַּם־כֵּן בְּדֶרֶךְ שִׁיר וְחִבָּה; וְלִקְצָת שֶׁנִּרְאוּ לָהּ יוֹתֵר הֵשִׁיבָה בְּעַצְמָהּ, וְהֵרִימָה קוֹלָהּ בְּשִׁיר וְהֵשִׁיבָה לוֹ גַּם־כֵּן דִּבְרֵי חִבָּה; וְלִקְצָת שֶׁנִּרְאוּ לָהּ עוֹד יוֹתֵר הָיְתָה מַרְאָה עַצְמָהּ פָּנִים אֶל פָּנִים, וְהָיְתָה מַרְאָה אֶת פָּנֶיהָ, וְהֵשִׁיבָה לוֹ דִּבְרֵי שִׁיר וְחִבָּה; וּלְכֻלָּם סִימָה בַּסּוֹף: אֲבָל לֹא עָבְרוּ עָלֶיךָ הַמִּימוֹת; וְלֹא הָיָה מִי שֶׁמֵּבִין כַּוָּנָתָהּ. וּכְשֶׁהָיְתָה מַרְאָה פָּנֶיהָ הָיוּ נוֹפְלִים מִגֹּדֶל יָפְיָהּ, וְהָיוּ קְצָת נִשְׁאָרִים חַלָּשׁוּת וּקְצָת נִשְׁתַּגְּעוּ מֵחֲמַת חוֹלַת אַהֲבָה, מִגֹּדֶל יָפְיָהּ שֶׁהָיָה מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד; וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּשְׁתַּגְּעוּ וְנִשְׁאֲרוּ חַלָּשׁוּת - עִם־כָּל־זֹאת הָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ. וּלְכֻלָּם הֵשִׁיבָה כַּנַּ״ל. וְהַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ בֶּן הַבֶּערְגִיר הַנַּ״ל) יָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ שָׁם מָקוֹם לֵישֵׁב בּוֹ, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. וְגַם הוּא הָיָה יָכוֹל לְנַגֵּן וְיוֹדֵעַ חָכְמַת הַשִּׁיר, וְהָיָה בּוֹחֵר לוֹ עֵצִים שֶׁרְאוּיִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם כְּלֵי שִׁיר, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ כְּלֵי שִׁיר. וּמֵהַגִּידִין שֶׁל הַחַיּוֹת עָשָׂה לוֹ נִימִין שֶׁקּוֹרִין ׳סְטְרִינְיִס׳, וְהָיָה מְנַגֵּן וּמְשׁוֹרֵר לְעַצְמוֹ. וְהָיָה לוֹקֵחַ הַכְּתָב שֶׁהָיָה לוֹ שֶׁשָּׁלְחָה לוֹ הַבַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וְהָיָה מְשׁוֹרֵר וּמְנַגֵּן, וְנִזְכָּר כָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ, וְאֵיךְ אָבִיו הָיָה בֶּערְגִיר וְכוּ׳; וְעַתָּה נִשְׁלַךְ לְכָאן. וְהָלַךְ

וְלָקַח הַכְּתָב הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בְּאִילָן אֶחָד, וְעָשָׂה שָׁם מָקוֹם וְטָמַן שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל. וְיָשַׁב שָׁם אֵיזֶה זְמַן.

פַּעַם אַחַת הָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְשָׁבַר כָּל הָאִילָנוֹת שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאִילָן שֶׁטָּמַן שָׁם הַכְּתָב, כִּי בְּעוֹד שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים - הָיָה לוֹ סִימָן לְהַכִּיר, וְעַכְשָׁו שֶׁנָּפְלוּ - נִתְעָרֵב הָאִילָן בֵּין הָאִילָנוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאִילָן; וְזֶה אִי אֶפְשָׁר, לִבְקֹעַ כָּל הָאִילָנוֹת לְחַפֵּשׂ הַכְּתָב, כִּי הָיוּ רַבִּים מְאֹד. וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִצְטַעֵר עַל־זֶה מְאֹד מְאֹד, וְרָאָה שֶׁאִם יֵשֵׁב כָּאן - בְּוַדַּאי יִשְׁתַּגֵּעַ מִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד, וְנִתְיַשֵּׁב שֶׁמֻּכְרָח לֵילֵךְ לְהַלָּן וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה, כִּי בְּלֹא זֹאת הוּא מְסֻכָּן מְאֹד מִגֹּדֶל הַצַּעַר כַּנַּ״ל. וְלָקַח לוֹ בָּשָׂר וּפֵרוֹת בְּתוֹךְ שַׂקּוֹ, וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ. וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ סִימָנִים בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם. וְהָיָה הוֹלֵךְ עַד שֶׁבָּא אֶל יִשּׁוּב, וְשָׁאַל: אֵיזֶה מְדִינָה הִיא זֹאת? הֵשִׁיבוּ לוֹ. וְשָׁאַל אִם נִשְׁמַע כָּאן מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל; הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן. וְשָׁאַל אִם נִשְׁמַע כָּאן מִבִּתּוֹ הַיְּפַת־תֹּאַר; הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן, אַךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ כַּנַּ״ל. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ מֵאַחַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, וְהָלַךְ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְסִפֵּר לוֹ כָּל לִבּוֹ, וְשֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וּבִשְׁבִילוֹ אֵינָהּ רוֹצָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם אַחֵר; וּמֵאַחַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, בְּכֵן הוּא מוֹסֵר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים שֶׁבְּיָדוֹ, דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה מִימוֹת הַנַּ״ל, וְשֶׁאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ יֵלֵךְ לְשָׁם וְיִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְלוֹ - יִתֵּן מָעוֹת בְּעַד זֶה.

וְהִכִּיר הַמֶּלֶךְ שֶׁדְּבָרָיו כֵּנִים, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִבְדּוֹת זֹאת מִן הַלֵּב, וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו, אַךְ נִתְיַשֵּׁב: אִם יָבִיא אוֹתָהּ לְכָאן, וְאוֹתוֹ הַבָּחוּר יִהְיֶה פֹּה - אֵין הַדָּבָר טוֹב לְפָנָיו; וּלְהָרְגוֹ - קָשֶׁה בְּעֵינָיו, כִּי מַדּוּעַ יֵהָרֵג עַל הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה לוֹ? בְּכֵן נִתְיַשֵּׁב לִשְׁלֹחוֹ לְמֶרְחוֹק מְאֹתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְחָרָה הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַבֵּן הַנַּ״ל, עַל אֲשֶׁר הוּא מְשַׁלְּחוֹ בְּעַד טוֹבָה כָּזוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ, וְהָלַךְ שָׁם אֶל מֶלֶךְ אַחֵר גַּם־כֵּן, וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים - וּלְהַשֵּׁנִי הוֹסִיף סִימָן יוֹתֵר, וְצִוָּה עָלָיו וְזֵרְזוֹ שֶׁיִּסַּע תֵּכֶף, אוּלַי יוּכַל לְהַקְדִּים אֶת חֲבֵרוֹ; וְגַם אֲפִלּוּ אִם לֹא יַקְדִּימוֹ - יֵשׁ לוֹ סִימָן יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ. וְהַשֵּׁנִי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן, וְשִׁלַּח גַּם־כֵּן אֶת אוֹתוֹ הַבֵּן לְמֶרְחוֹק מְאֹתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְחָרָה לוֹ גַּם־כֵּן מְאֹד, וַיֵּלֶךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי; וּלְהַשְּׁלִישִׁי מָסַר עוֹד סִימָנִים מֻבְהָקִים בְּיוֹתֵר. וַיֵּלֶךְ וַיִּסַּע תֵּכֶף הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל, וּבָא לְשָׁם, לִמְקוֹם בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לוֹ שִׁיר, וְנָעַץ בְּתוֹךְ הַשִּׁיר עַל־פִּי הַחָכְמָה זוֹ כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת,

דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה עֲדִים הַנַּ״ל; אַךְ עַל־פִּי הַשִּׁיר נִזְדַּמֵּן לוֹ שֶׁלֹּא סִדְּרָם כְּסֵדֶר, אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל, כִּי כֵן הִגִּיעַ לוֹ עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר. וּבָא לְשָׁם, עַל הַמָּקוֹם הַנַּ״ל, וְהִגִּיד הַשִּׁיר. כִּשְׁמֹעַ בַּת הַקֵּיסָר הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל נִפְלָא בְּעֵינֶיהָ, וְנִרְאָה לָהּ שֶׁמִּכְרָח שֶׁזֶּהוּ בֶּן גִּילָהּ; רַק הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינֶיהָ עַל שֶׁלֹּא סִדְּרָם כְּסֵדֶר, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ: אוּלַי מֵחֲמַת חָכְמַת מִשְׁקַל הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֶה הַסֵּדֶר. וְנִסְכַּם בְּלִבָּהּ שֶׁזֶּה הוּא, וְכָתְבָה לוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁדֶּכֶת לוֹ, וְנַעֲשָׂה שִׂמְחָה וְרַעַשׁ שֶׁנִּמְצָא לָהּ בֶּן גִּילָהּ, וְהֵכִינוּ עַל הַחֲתֻנָּה.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַשֵּׁנִי, וְהָיָה רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם; וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁכְּבָר הִיא מְשֻׁדֶּכֶת - וְלֹא הִשְׁגִּיחַ עַל־זֶה, וְאָמַר שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לוֹ דָּבָר שֶׁיַּגִּיד לָהּ שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעוֹל. וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, וְסִדֵּר כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל כְּסֵדֶר, וְגַם נָתַן עוֹד סִימָן יוֹתֵר. וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן יוֹדֵעַ הָרִאשׁוֹן; וּלְהַגִּיד הָאֱמֶת - לֹא טוֹב לְפָנָיו, וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְנִפְלָא בְּעֵינֶיהָ מְאֹד, וְעָמְדָה מִשְׁתּוֹמֵם, כִּי גַּם הָרִאשׁוֹן סִפֵּר הַמְּקוֹמוֹת, וּמֵאַיִן יִתְוַדַּע לְאָדָם סִימָנִים הַלָּלוּ? אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן נִרְאָה בְּעֵינֶיהָ שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי הוּא בֶּן גִּילָהּ, מֵאַחַר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ שֶׁסִּפֵּר כְּסֵדֶר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְהָרִאשׁוֹן - אֶפְשָׁר עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֹאת שֶׁהִזְכִּיר אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת; אַךְ נִשְׁאֲרָה עוֹמֶדֶת. וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל, כְּשֶׁשִּׁלְּחוּ הַשֵּׁנִי - חָרָה לוֹ גַּם־כֵּן, וְהָלַךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ עוֹד יוֹתֵר סִימָנִים מֵבְהָקִים בְּיוֹתֵר; וּלְפָנֵי הַשְּׁלִישִׁי סִפֵּר כָּל לִבּוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁהָיָה לוֹ כְּתָב שֶׁהָיָה מְצַיֵּר בּוֹ הַמְּקוֹמוֹת כַּנַּ״ל, בְּכֵן יְצַיֵּר לְעַצְמוֹ גַּם־כֵּן עַל נְיָר כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, וְיָבִיא אֵלֶיהָ. וְהַשְּׁלִישִׁי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, שֶׁאֵין טוֹב לְפָנָיו שֶׁיָּבִיא אוֹתָהּ לְכָאן - וְזֶה הַבָּחוּר יִהְיֶה כָּאן, וְשִׁלַּח גַּם־כֵּן אֶת הַבָּחוּר עוֹד לְמֶרְחוֹק יוֹתֵר מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת.

וְזֶה הַמֶּלֶךְ הַשְּׁלִישִׁי רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם (דְּהַיְנוּ לִקַּח אֶת הַיַּפַּת־תֹּאַר), וּבָא לְשָׁם, וְהִגִּידוּ לוֹ שֶׁכְּבָר יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי הַנַּ״ל - וְהֵשִׁיב: אַף־עַל־פִּי־כֵן, כִּי יֵשׁ לוֹ דָּבָר שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעוֹל. וְהָעוֹלָם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כְּלָל מִפְּנֵי מָה הִיא נִתְרַצָּה לָאֵלּוּ יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים. וּבָא גַּם הַשְּׁלִישִׁי וְהִגִּיד שִׁירוֹ בְּסִימָנִים מֵבְהָקִים יוֹתֵר, וְהָרְאָה הַכְּתָב עִם צִיּוּר הַמְּקוֹמוֹת. וְנִבְהֲלָה מְאֹד; אַךְ לֹא יָכְלָה לַעֲשׂוֹת דָּבָר, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הָרִאשׁוֹן נִרְאָה שֶׁזֶּהוּ, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי. עַל־כֵּן אָמְרָה שֶׁלֹּא תַּאֲמִין עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ כְּתַב יָדָהּ בְּעַצְמוֹ.

אַחַר־כָּךְ נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל: עַד מָתַי יִהְיוּ מְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם לְהַלָּן יוֹתֵר? עַל־כֵּן יִשֵּׁב עַצְמוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יַנִּיחַ עַצְמוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם, אוּלַי יִפְעוֹל הוּא. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, וְאָמַר שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ דָּבָר וְכוּ׳, וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, וְנָתַן עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר סִימָנִים מֵבְהָקִים, וְהִזְכִּיר אוֹתָהּ שֶׁלָּמַד עִמָּהּ בְּחֶדֶר אֶחָד וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְסִפֵּר לָהּ הַכֹּל, שֶׁהוּא שָׁלַח הַמְּלָכִים הַנַּ״ל, וְשֶׁטָּמַן הַכְּתָב בָּאִילָן, וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו. אֲבָל הִיא לֹא הִשְׁגִּיחָה כְּלָל עַל־זֶה (וּבְוַדַּאי גַּם הָרִאשׁוֹנִים, הַמְּלָכִים הַנַּ״ל, אָמְרוּ אֵיזֶה טְעָמִים עַל מַה שֶּׁאֵין בְּיָדָם הַכְּתָב), וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ - בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר, כִּי כְּבָר עָבַר זְמַן רַב; וְלֹא רָצְתָה לְהַשְׁגִּיחַ עוֹד עַל סִימָנִים כְּלָל עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ הַכְּתָב, כִּי גַּם עַל הָרִאשׁוֹן סָבְרָה שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי, וְכֵן עַל הַשֵּׁנִי וְכוּ׳, עַל־כֵּן לֹא רָצְתָה וְכוּ׳, כַּנַּ״ל. וְנִתְיַשֵּׁב הַבָּחוּר שֶׁכָּאן אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שְׁהִיּוֹת כְּלָל, וְנִתְיַשֵּׁב לָשׁוּב וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֶל הַמִּדְבָּר שֶׁהָיָה בּוֹ, וְשָׁם יְבַלֶּה יְמֵי חַיָּיו. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְהַגִּיעַ לַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, וְהִגִּיעַ לְשָׁם, אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּל הַנַּ״ל עָבְרוּ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כַּמָּה שָׁנִים, וְנִסְכַּם אֵצֶל הַבָּחוּר הַנַּ״ל שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם בַּמִּדְבָּר וִיבַלֶּה שָׁם יְמֵי חַיָּיו; כְּפִי מַה שֶּׁעָרַךְ בְּדַעְתּוֹ חִיּוּת הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה - נֶחְקַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן מִסְפַּר יָמָיו. וְיָשַׁב שָׁם וְאָכַל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל.

וְעַל הַיָּם הָיָה רוֹצֵחַ. וְהָרוֹצֵחַ שָׁמַע שֶׁנִּמְצָא יְפַת־תֹּאַר כָּזוֹ בָּעוֹלָם, וְחָשַׁב לְתָפְסָהּ; אַף שֶׁהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס - אַךְ חָשַׁק לְתָפְסָהּ כְּדֵי לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, וְיִקַּח בַּעֲדָהּ הוֹן רַב. וְהִתְחִיל לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְהָרוֹצֵחַ הוּא מֵפְקָר, וְהִפְקִיר עַצְמוֹ: אִם יִפְעוֹל - יִפְעוֹל, וְאִם לָאו - לָאו, וּמַה יַּפְסִיד? כִּי הוּא מֵפְקָר, כְּדֶרֶךְ הָרוֹצֵחַ. וְהָלַךְ הָרוֹצֵחַ וְקָנָה סְחֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד מְאֹד, רִבּוּי מֵפְלָג מְאֹד. גַּם עָשָׂה צִפֳּרִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ נַעֲשִׂים בְּאָמָנוּת שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם חַיִּים מַמָּשׁ (נאטירליך)[ח]. גַּם עָשָׂה שִׁבֳּלִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ הַצִּפֳּרִים עוֹמְדִים עַל הַשִּׁבֳּלִים; וְזֶה הָיָה בְּעַצְמוֹ נִדְמֶה לְחִדּוּשׁ, שֶׁהַצִּפֳּרִים עוֹמְדִים עַל שִׁבֳּלִים - וְאֵין הַשִּׁבֳּלִים נִשְׁבָּרִים, כִּי הָיוּ צִפּוֹרִים גְּדוֹלִים (עַל כֵּן הָיָה חִדּוּשׁ). גַּם עָשָׂה בְּתַחְבּוּלוֹת שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם מְנַגְּנִים, וְאַחַת הָיְתָה מַכָּה וּמְקַשְׁקֶשֶׁת בִּלְשׁוֹנָהּ שֶׁקּוֹרִין ׳גִּיקְנַאקְט׳, וְאַחַת הָיְתָה מְצַלְצֶלֶת בְּפִיהָ שֶׁקּוֹרִין ׳גִּישְׁוִישְׁטְשֶׁיט׳, וְאַחַת הָיְתָה מְזַמֶּרֶת - וְהַכֹּל הָיָה בְּתַחְבּוּלוֹת, שֶׁהָיוּ בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים שָׁם

מקורות ותרגומים

ח. טבעי.

בְּתוֹךְ חֶדֶר שֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה מֵאֲחוֹרֵי הַצִּפֳּרִים, וְעָשׂוּ כָּל הַנַּ״ל אוֹתָן הַבְּנֵי אָדָם, וְנִדְמֶה שֶׁהַצִּפֳּרִים בְּעַצְמָן מְנַגְּנִים, כִּי הָיוּ עֲשׂוּיִים עִם ׳דְּרָאטִין׳[ט] בְּאָמָנוּת עַד שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם בְּעַצְמָן עוֹשִׂין כָּל הַנַּ״ל. וְנָסַע הָרוֹצֵחַ עִם כָּל הַנַּ״ל לַמְּדִינָה שֶׁהָיְתָה שָׁם בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיְתָה שָׁם, וְעָמַד עִם סְפִינָתוֹ בַּיָּם, וְשִׁלְשֵׁל הָאַנְקִירְשׁ׳ וְעִכְּבָהּ, שֶׁקּוֹרִין ׳גִּיאַנְקִירְט׳[כ] וְדִמָּה עַצְמוֹ לְסוֹחֵר גָּדוֹל, וְהָיוּ נִכְנָסִים וּבָאִים שָׁם לִקְנוֹת אֶצְלוֹ סְחֹרוֹת רַבּוֹת יְקָרוֹת, וְעָמַד שָׁם אֵיזֶה זְמַן, רֶבַע שָׁנָה וְיוֹתֵר, וְהָיוּ נוֹשְׂאִים מִמֶּנּוּ סְחֹרוֹת יָפוֹת שֶׁקָּנוּ אֶצְלוֹ. וְחָשְׁקָה גַּם בַּת הַקֵּיסָר לִקְנוֹת סְחֹרָה מִמֶּנּוּ, וְשָׁלְחָה אֵלָיו שֶׁיִּשָּׂא סְחֹרָה אֶצְלָהּ, וְשָׁלַח לָהּ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לָזֶה, לָשֵׂאת סְחֹרָה לְבֵית הַקּוֹנֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא בַּת הַקֵּיסָר, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ סְחֹרָה - יָבוֹא אֶצְלוֹ; וְלַסּוֹחֵר אֵין מִי שֶׁיַּכְרִיחַ אוֹתוֹ עַל זֶה.

וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ בַּת הַקֵּיסָר שֶׁתֵּלֵךְ אֶצְלוֹ. וְדַרְכָּהּ הָיָה כְּשֶׁהָלְכָה בַּשּׁוּק הָיְתָה תּוֹלָה מִכְסֶה עַל פָּנֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ בָּהּ, כִּי יוּכְלוּ בְּנֵי אָדָם לִפֹּל וְכוּ׳ מֵחֲמַת יָפְיָהּ כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הָיְתָה מְכַסָּה פָּנֶיהָ כַּנַּ״ל. וְהָלְכָה בַּת הַקֵּיסָר וְכִסְּתָה אֶת פָּנֶיהָ, וְלָקְחָה גַּם רֵעוֹתֶיהָ עִמָּהּ, וְחַיִל שֶׁקּוֹרִין ׳וואך׳[ל], הָלַךְ אַחֲרֶיהָ. וּבָאתָה אֶל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל (הַיְנוּ הָרוֹצֵחַ שֶׁנִּדְמָה לְסוֹחֵר), וְקָנְתָה שָׁם סְחֹרוֹת אֶצְלוֹ וְהָלְכָה לָהּ. וְאָמַר לָהּ הַסּוֹחֵר: אִם תָּבוֹא עוֹד הַפַּעַם - אַרְאֶה לָךְ עוֹד דְּבָרִים יָפִים מִזֶּה, שֶׁהֵם נִפְלָאִים מְאֹד; וְשָׁבָה לְבֵיתָהּ. שׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת בָּאתָה וְקָנְתָה, וְהָלְכָה לָהּ. וְעָמַד שָׁם (הָרוֹצֵחַ הַזֶּה) אֵיזֶה זְמָן; בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשֵׂית (הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל) רְגִילָה אֶצְלוֹ, נִכְנֶסֶת וְיוֹצֵאת. פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ, וְהָלַךְ וּפָתַח לָהּ הַחֶדֶר שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם הַצִּפֳּרִים שֶׁל זָהָב וְכוּ׳, וְרָאֲתָה שֶׁהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא. וְרָצוּ גַּם הָאֲחֵרִים, הַיְנוּ הַחַיִל - לִכָּנֵס, וְאָמַר: לָאו לָאו, זֶה אֵינִי מַרְאֶה לְשׁוּם אָדָם, רַק אֵלַיִךְ שֶׁאַתְּ בַּת הַקֵּיסָר, אֲבָל לַאֲחֵרִים אֵינִי רוֹצֶה כְּלָל; וְנִכְנְסָה הִיא בְּעַצְמָהּ. וְהָלַךְ גַּם הוּא אֶל הַחֶדֶר, וְנָעַל הַדֶּלֶת, וְעָשָׂה כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁלָּקַח שַׂק וְהִנִּיחָהּ בְּעַל־כָּרְחָהּ בְּתוֹךְ הַשַּׂק, וּפָשַׁט מִמֶּנָּהּ מַלְבּוּשֶׁיהָ וְהִלְבִּישָׁם אֶת מַאטְרָאס[מ] אֶחָד, וְכִסָּה פָּנָיו וּדְחָפוֹ לַחוּץ וְאָמַר לוֹ: לֵךְ. וְהַמַּאטְרָאס הַזֶּה הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ, וְתֵכֶף שֶׁיָּצָא לַחוּץ וּפָנָיו מְכֻסֶּה, וְהַחַיִל לֹא יָדְעוּ - וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ עִמּוֹ מִיָּד, כִּמְדֻמֶּה לָהֶם שֶׁזֹּאת הִיא הַבַּת־הַקֵּיסָר. וְהוּא (הַיְנוּ

מקורות ותרגומים

ט. חוטי ברזל. **י.** העוגן. **כ.** עגנה. **ל.** משמר. **מ.** מלה.

הַמַּאטְרָאס) הוֹלֵךְ עִם הַחַיִל שֶׁהוֹלִיכוּהוּ, וְלֹא יָדַע הֵיכָן הוּא כְּלָל עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, לַחֶדֶר שֶׁהָיְתָה הַבַּת־קֵיסָר יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְגִלּוּ פָּנָיו וְרָאוּ שֶׁהוּא מַאטְרָאס, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל (וְאֶת הַמַּאטְרָאס טָפְחוּ עַל פָּנָיו הֵיטֵב הֵיטֵב וּדְחָפוּהוּ, כִּי הוּא אֵינוֹ חַיָּב, כִּי לֹא יָדַע כְּלָל).

וְהָרוֹצֵחַ לָקַח אֶת הַבַּת־הַקֵּיסָר, וְיָדַע שֶׁבְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרָיו, וְהָלַךְ מִן הַסְּפִינָה וְטָמַן עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּבוֹר שֶׁהָיָה בּוֹ מֵי גְּשָׁמִים עַד שֶׁיַּעֲבֹר הָרַעַשׁ. וְאֶת הַמַּאטְרָאסִין שֶׁל הַסְּפִינָה צִוָּה שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יַחְתְּכוּ הָאַנְקִירֵס וְיִבְרְחוּ מִיָּד, כִּי בְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם; וּבְוַדַּאי לֹא יִהְיוּ רוֹבִים אֶל הַסְּפִינָה, מֵחֲמַת הַבַּת־קֵיסָר שֶׁהֵם סְבוּרִים שֶׁהִיא שָׁם בַּסְּפִינָה, רַק שֶׁיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם, וְעַל־כֵּן תִּבְרְחוּ מִיָּד, וְאִם יַשִּׂיגוּ אֶתְכֶם - יַשִּׂיגוּ, מַה בָּזֶה? כְּדֶרֶךְ הָרוֹצְחִים, שֶׁאֵינָם מַשִּׂגִּיחִין עַל עַצְמָן כְּלָל. וְכֵן הָיָה, שֶׁנַּעֲשָׂה רַעַשׁ וְרָדְפוּ תֵּכֶף אַחֲרֵיהֶם, אַךְ לֹא מְצָאוּהָ שָׁם. וְהָרוֹצֵחַ הֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּבוֹר שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים, וְהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם, וְהָיָה מַפְחִיד אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְעַק, שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ בְּנֵי אָדָם, וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ: אֲנִי מָסַרְתִּי נַפְשִׁי בִּשְׁבִילֵךְ כְּדֵי לְתָפְסֵךְ, וְאִם אַפְסִיד אוֹתָךְ - אֵין חַיַּי נֶחֱשָׁבִים אֶצְלִי כְּלוּם; מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אַתְּ בְּיָדִי, אִם אֶחֱזוֹר וְאַפְסִיד אוֹתָךְ וְתֵמָנַע מִמֶּנִּי - אֵין חַיַּי נֶחֱשָׁבִים אֶצְלִי מְאוּמָה כְּלָל, עַל־כֵּן תֵּכֶף שֶׁתִּתְּנִי צְעָקָה - אֶחְנֹק אוֹתָךְ מִיָּד וְיַעֲבֹר עָלַי מָה, כִּי אֵינִי שָׁוֶה בְּעֵינַי כְּלוּם; וַתִּירָא לְנַפְשָׁהּ מִפָּנָיו (הֵינוּ הַבַּת־קֵיסָר הָיְתָה יְרֵאָה לִצְעֹק מִפְּנֵי אֵימַת הָרוֹצֵחַ). אַחַר־כָּךְ יָצָא מִשָּׁם עִמָּהּ וְהוֹלִיךְ אוֹתָהּ בָּעִיר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים וּבָאוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם מְחַפְּשִׂים, וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ עוֹד בְּמִקְוֶה; וְכֵן יָצָא מִשָּׁם וְהָלַךְ וְהֶחְבִּיא עִמָּהּ עוֹד בְּמָקוֹם אַחֵר, עַד שֶׁהָיָה מַחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּכָל הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת שֶׁהֶחְבִּיא הַבֶּעְרְגִּיר עִם אִמָּהּ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה עֵדִים הַנַּ״ל (הֵינוּ שִׁבְעָה מִינֵי מַיִם, שֶׁהֵם בּוֹר וּמִקְוֶה וּמַעְיָן וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), עַד אֲשֶׁר בָּא אֶל הַיָּם, וְחִפֵּשׂ שָׁם לִמְצֹא עַל־כָּל־פָּנִים סְפִינָה קְטַנָּה שֶׁל צַיָּדֵי דָגִים כְּדֵי לַעֲבֹר עִמָּהּ. וּמָצָא סְפִינָה, וְלָקַח אֶת בַּת הַקֵּיסָר; וְהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס כַּנַּ״ל, אַךְ הָיָה רוֹצֶה לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יִתְפְּסוּ אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּבִגְדֵי מַאטְרָאס, וְנִדְמִית לְזָכָר, וְעָבַר עִמּוֹ בַּיָּם (מִפָּאן וּלְהַלְאָה נִדְבַּר עַל הַבַּת־קֵיסָר בִּלְשׁוֹן זָכָר, כִּי בְּלָשׁוֹן זֶה סִפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מֵחֲמַת שֶׁהָרוֹצֵחַ הִלְבִּישׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ זָכָר). וּבָא רוּחַ סְעָרָה, וְנָשָׂא הַסְּפִינָה אֶל הַסְּפָר, וְשָׁבַר אֶת הַסְּפִינָה, וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הַסְּפָר שֶׁהָיָה מִדְּבָר הַנַּ״ל שֶׁהָיָה שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל.

בְּבוֹאָם לְשָׁם, וְהַגַּזְלָן הָיָה בָּקִי בַּדְּרָכִים כְּדַרְכָּם, וְיָדַע שֶׁכָּאן הוּא מְקוֹם מִדְבָּר שֶׁאֵין מַגִּיעִים הַסְּפִינוֹת לְכָאן, עַל־כֵּן לֹא הָיָה מִתְיָרֵא כָּאן מִשּׁוּם אָדָם, וְהִנִּיחָהּ. וְהָלְכוּ (הֵינוּ הָרוֹצֵחַ וּבַת הַקֵּיסָר) זֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן לְבַקֵּשׁ לָהֶם אֹכֶל, וְנִתְרַחֵק מִן הַגַּזְלָן. וְהַגַּזְלָן הָלַךְ בְּדַרְכּוֹ וְרָאָה וְהִנֵּה אֵינָהּ אֶצְלוֹ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק אֵלֶיהָ. וְהִיא יִשְׁבָה עַצְמָהּ, וְלֹא הֵשִׁיבָה לוֹ (כִּי אָמְרָה:) מֵאַחַר שֶׁסּוֹפִי יִהְיֶה שֶׁיִּמְכֹּר אוֹתִי - לָמָּה לִי לְהָשִׁיב לוֹ? וְאִם יַחֲזֹר וְיַגִּיעַ אֶצְלִי - אָשִׁיב לוֹ שֶׁלֹּא שָׁמַעְתִּי; בִּפְרָט כִּי אֵין רְצוֹנוֹ לְהָרְגֵנִי, כִּי הוּא צָרִיךְ לִמְכֹּר אוֹתִי. וְלֹא הֵשִׁיבָה אוֹתוֹ, וְהָלְכָה לְהַלָּן, וְהוּא, הַגַּזְלָן, מְחַפֵּשׂ אָנָה וָאָנָה וְלֹא מְצָאָהּ. וְהָלַךְ לְהַלָּן וְלֹא מְצָאָהּ, וּמִן הַסְּתָם אֲכָלוּהוּ חַיּוֹת רָעוֹת. וְהִיא הָלְכָה לְהַלָּן לְהַלָּן, וְהָיְתָה מוֹצֵאת לָהּ אֵיזֶה אֹכֶל, וְהָלְכָה עַד שֶׁהִגִּיעָה אֶל הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל, וּכְבָר נִתְגַּדְּלָה בִּשְׁעָרוֹת וְגַם הָיְתָה לְבוּשָׁה כְּמוֹ זָכָר, בִּבְגְדֵי מַאטְרָאס כַּנַּ״ל, וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה. וְתֵכֶף בְּבוֹאָהּ בָּא לוֹ שִׂמְחָה שֶׁבָּא עוֹד אָדָם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? הֵשִׁיבָה: הָיִיתִי עִם אֵיזֶה סוֹחֵר בַּיָּם וְכוּ׳. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לָהּ: גַּם־כֵּן עַל־יְדֵי אֵיזֶה סוֹחֵר וְכוּ׳; וְיָשְׁבוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם (אֵין הַלָּשׁוֹן מְדֻקְדָּק, כִּי פַּעַם הִיא נִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן זָכָר וּפַעַם בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה).

וְאַחַר שֶׁנִּלְקְחָה בַּת הַקֵּיסָר מִן הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל, הָיְתָה הַקֵּיסָרִית מְקוֹנֶנֶת וּמַכָּה רֹאשָׁהּ בַּכֹּתֶל עַל אֲבֵדַת בִּתָּהּ, וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת בִּדְבָרִים מְאֹד אֶת הַקֵּיסָר, שֶׁעַל־יְדֵי גַּסּוּתוֹ אִבֵּד אֶת הַבָּחוּר הַנַּ״ל - וְעַתָּה אִבֵּד בִּתָּם; (וְאָמְרָה): הֲלֹא הִיא הָיְתָה כָּל הַמַּזָּל וְהַצְלָחָה שֶׁלָּנוּ - וְאִבַּדְנוּ אוֹתָהּ, וּמַה יֵּשׁ לִי עוֹד הַיּוֹם? וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד. וּבְוַדַּאי גַּם אֵלָיו בְּעַצְמוֹ הָיָה צַר מְאֹד עַל אֲבֵדַת בִּתּוֹ, וְעוֹד הָיְתָה הַקֵּיסָרִית מְצַעֶרֶת וּמְכַעֶסֶת אוֹתוֹ מְאֹד, וְנַעֲשׂוּ קְטָטוֹת וּכְעָסִים בֵּינֵיהֶם, וְהָיְתָה מְדַבֶּרֶת לוֹ דְּבָרִים רָעִים עַד שֶׁהִכְעִיסָה אוֹתוֹ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר אָמַר לְשַׁלְּחָהּ; וְהוֹשִׁיב דַּיָּנִים, וּפָסְקוּ לְשַׁלְּחָהּ, וְשִׁלְּחוּהָ, שֶׁקּוֹרִין ׳פַּאר שִׁיקְט׳. אַחַר־כָּךְ הָיָה הַקֵּיסָר שׁוֹלֵחַ לַמִּלְחָמָה וְלֹא הָיָה מַצְלִיחַ, וְהָיָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בְּאֵיזֶה יֶעְדְּנִיראַל, שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁעָשִׂיתָ כָּךְ - עַל־יְדֵי־זֶה אִבַּדְתָּ הַמִּלְחָמָה; וְשִׁלַּח אוֹתוֹ. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח עוֹד לַמִּלְחָמָה וְלֹא הִצְלִיחַ, וְשִׁלַּח עוֹד יֶעְדְּנִיראַלִין (הֵינוּ פַּאר שִׁיקְט), וְכֵן שִׁלַּח כַּמָּה יֶעְדְּנִיראַלִין. וְרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁעוֹשֶׂה דְּבָרִים זָרִים, בִּתְחִלָּה שִׁלַּח הַקֵּיסָרִית, אַחַר־כָּךְ יֶעְדְּנִיראַלִין; וְיִשְׁבוּ עַצְמָן: אֶפְשָׁר לְהֵפֶךְ, לִשְׁלֹחַ אַחַר הַקֵּיסָרִית - וְאוֹתוֹ יְשַׁלְּחוּ, וְהַקֵּיסָרִית תִּנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן עָשׂוּ, וְשִׁלְּחוּ אֶת הַקֵּיסָר, וְהֵשִׁיבוּ אֶת הַקֵּיסָרִית, וְהִיא נָהֲגָה הַמְּדִינָה.

וְהַקֵּיסָרִית שָׁלְחָה תֵּכֶף לְהַחֲזִיר אֶת הַבֶּרְגֶּיר עִם אִשְׁתּוֹ הַבֶּערְגִּירִין, וְהִכְנִיסָה אוֹתָן בַּפָּלָטִין[נ] שֶׁלָּהּ. וְהַקֵּיסָר כְּשֶׁהָיָה נִשְׁלָח, עָמַד וּבִקֵּשׁ מֵהַמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ שֶׁיַּנִּיחוּהוּ: כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיִיתִי קֵיסָר שֶׁלָּכֶם, וּבְוַדַּאי עָשִׂיתִי לָכֶם טוֹבוֹת, עַתָּה חָנֵּנִי נָא בְּזֹאת וְהַנִּיחוּ אוֹתִי לֵילֵךְ; כִּי בְּוַדַּאי לֹא אָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה עוֹד, וְאֵין לָכֶם לְהִתְיָרֵא, הַנִּיחוּ לִי וְאֵלֵךְ וְאֶהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים חָפְשִׁי יְמֵי חַיַּי שֶׁיֵּשׁ לִי לִחְיוֹת. וְהִנִּיחוּ אוֹתוֹ. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ הַקֵּיסָר וּבָא עַל הַיָּם, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן הָרוּחַ אֶת הַסְּפִינָה, וּבָא גַּם־כֵּן אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, עַד שֶׁבָּא אֶל הַמָּקוֹם שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַבָּחוּר בֶּן הַבֶּערְגִּיר, וּבִתּוֹ הַיְּפַת־תֹּאַר שֶׁלְּבוּשָׁהּ בְּבִגְדֵי זָכָר כַּנַּ״ל). וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי כְּבָר נִתְגַּדֵּל הַקֵּיסָר בִּשְׁעָרוֹת, וּכְבָר עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים. וְכֵן הֵם גַּם־כֵּן כְּבָר נִתְגַּדְּלוּ בִּשְׁעָרוֹת כַּנַּ״ל. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? וְהֵשִׁיב לָהֶם: עַל־יְדֵי סוֹחֵר וְכוּ׳, וְכֵן הֵם הֵשִׁיבוּ לוֹ וְכוּ׳.

וַיָּשְׁבוּ שָׁם אֵלּוּ הַנַּ״ל יַחַד, וְהָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים כַּנַּ״ל; וְהָיוּ מְנַגְּנִים בִּכְלֵי־שִׁיר, כִּי כֻּלָּם הָיוּ יְכוֹלִים לְנַגֵּן, כִּי זֶה קֵיסָר, וְכֵן הֵם יָכְלוּ גַּם־כֵּן לְנַגֵּן כַּנַּ״ל. וְהוּא, הַבָּחוּר הַנַּ״ל, הָיָה הַבָּרְיָה[ס] בֵּינֵיהֶם, כִּי כְּבָר הָיָה שָׁם מִכְּבָר, וְהָיָה מֵבִיא לָהֶם בָּשָׂר וְאָכְלוּ, וְהָיוּ שׁוֹרְפִים שָׁם עֵצִים שֶׁהָיוּ יְקָרִים מִן זָהָב בַּיִּשּׁוּב. וְהָיָה אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל מוֹכִיחַ לָהֶם (לְשׁוֹן הוֹכָחָה וּבֵרוּר דְּבָרִים) שֶׁכָּאן טוֹב לְבַלּוֹת יְמֵי חַיֵּיהֶם; כְּפִי הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי אָדָם בָּעוֹלָם בַּיִּשּׁוּב - טוֹב לִפְנֵיהֶם לֵישֵׁב כָּאן, לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה טּוֹב הָיָה לְךָ, שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁכָּאן טוֹב יוֹתֵר לְפָנֶיךָ? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לִפְנֵיהֶם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, שֶׁהָיָה בֶּן בֶּערְגִּיר וְכוּ׳, עַד שֶׁבָּא לְכָאן, וּמָה הָיָה לוֹ בָּזֶה שֶׁהוּא בֶּן בֶּערְגִּיר, שֶׁהָיָה לוֹ כָּל טוּב - גַּם כָּאן יֵשׁ לוֹ כָּל טוּב; וְהוֹכִיחַ לָהֶם שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם. שְׁאָלוּ הַקֵּיסָר הַזֶּה הַנַּ״ל: הֲשָׁמַעְתָּ מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר? הֵשִׁיב לוֹ שֶׁשָּׁמַע. שָׁאַל אוֹתוֹ עַל הַיְּפַת־תֹּאַר, אִם שָׁמַע מִמֶּנָּה - הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן: הֵן; וְהִתְחִיל הַבָּחוּר לְהִתְרַגֵּז, וְאָמַר: זֶה הָרוֹצֵחַ (הַיְנוּ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל שֶׁדִּבְּרוּ מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא לֹא יָדַע שֶׁזֶּה שֶׁמְּדַבֵּר עִמּוֹ הוּא הוּא הַקֵּיסָר בְּעַצְמוֹ, וְהָיָה הַבָּחוּר אוֹמֵר בְּכַעַס כְּחוֹרֵק בְּשִׁנָּיו עָלָיו, וְאָמַר בְּכַעַס: זֶה הָרוֹצֵחַ). **וּשְׁאָלוּ** (הַיְנוּ זֶה הַקֵּיסָר שֶׁנִּדְמָה לְאִישׁ אַחֵר שֶׁאַל לְהַבָּחוּר): מִפְּנֵי מָה הוּא רוֹצֵחַ? הֵשִׁיב לוֹ: בִּשְׁבִיל אַכְזְרִיּוּת שֶׁלּוֹ וְגַסּוּתוֹ בָּאתִי

מקורות ותרגומים

נ. ארמון. ס. זריז ומוצלח.

לְכָאן. שְׁאָלוֹ: וְאֵיךְ? וְיִשֵּׁב עַצְמוֹ הַבָּחוּר שֶׁבְּכָאן אֵין לוֹ מִמִּי לְהִתְיָרֵא, וְהִגִּיד לוֹ וְסִפֵּר לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמְּאֹרָע שֶׁעָבַר עָלָיו (נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁבַּתְּחִלָּה לֹא סִפֵּר לוֹ גּוּף הַמַּעֲשֶׂה, רַק שֶׁהָיָה בֶּן בֶּערְגִּיר). שְׁאָלוֹ: אִם הָיָה זֶה הַקֵּיסָר בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ עַכְשָׁו? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו (כִּי הוּא הָיָה רַחֲמָן), אַדְּרַבָּא, הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵס אוֹתְךָ.

שׁוּב הִתְחִיל הַקֵּיסָר לְהִתְאַנֵּחַ וְלִגְנֹחַ: כַּמָּה שִׁיבָה רָעָה וּמָרָה לְהַקֵּיסָר הַזֶּה; כִּי שָׁמַע שֶׁהַיְּפַת־תֹּאַר שֶׁלּוֹ נֶאֱבְדָה, וְהוּא נִשְׁלַח. וַיֹּאמֶר עוֹד אוֹתוֹ הַבָּחוּר: בִּשְׁבִיל אַכְזְרִיּוּתוֹ וְגַדְלוּת שֶׁלּוֹ - אִבֵּד אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בִּתּוֹ, וַאֲנִי נִשְׁלַכְתִּי לְכָאן; הַכֹּל עַל־יָדוֹ. שְׁאָלוֹ עוֹד (הֵינוּ הַקֵּיסָר לְהַבָּחוּר): אִם הָיָה בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו, אַדְּרַבָּא, הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵס אוֹתְךָ. וַיִּתְוַדַּע הַקֵּיסָר אֵלָיו, וְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הוּא הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וּמַה שֶׁעָבַר עָלָיו וְכוּ׳; וְנָפַל עָלָיו (הַבָּחוּר הַנַּ״ל) וְחִבְּקוֹ וּנְשָׁקוֹ. וְהִיא (הֵינוּ הַיְּפַת־תֹּאַר שֶׁהָיְתָה גַּם־כֵּן שָׁם, רַק שֶׁהָיְתָה נִדְמֵית לְזָכָר) שָׁמְעָה כָּל זֹאת, מַה שֶׁאֵלּוּ מְדַבְּרִים זֶה לָזֶה.

וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל הָיָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ בְּכָל יוֹם, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, כִּי הָיָה שָׁם אַלְפֵי אֲלָפִים אִילָנוֹת, וּבִקֵּשׁ שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל (הֵינוּ בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מֵהֶם), וְעָשָׂה בָּהֶם סִימָן כְּדֵי שֶׁלְּמָחָר לֹא יִצְטָרֵךְ לִבְדֹּק וּלְחַפֵּשׂ בְּאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה אִילָנוֹת; כֵּלֵי הַאי וְאוּלַי יִמְצָא אוֹתוֹ הַכְּתָב הַנַּ״ל. וּכְשֶׁהָיָה חוֹזֵר מִשָּׁם הָיָה בָּא עִם עֵינַיִם בְּכוּיוֹת, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹכֶה כְּשֶׁבִּקֵּשׁ וְלֹא מָצָא. שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ: מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּאֵלּוּ הָאִילָנוֹת כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ אַתָּה חוֹזֵר וְעֵינֶיךָ בְּכוּיוֹת? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁבַּת הַקֵּיסָר שָׁלְחָה לוֹ כְּתָב וְכוּ׳ וְטָמַן אוֹתוֹ בְּאֵלּוּ אִילָנוֹת, וּבָא רוּחַ סְעָרָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; וְעַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצָא. אָמְרוּ לוֹ: לְמָחָר, כְּשֶׁתֵּלֵךְ לְבַקֵּשׁ - נֵלֵךְ גַּם־כֵּן עִמְּךָ, אוּלַי נִמְצָא אֲנַחְנוּ אוֹתוֹ הַכְּתָב. וְכֵן הָיָה, וְהָלְכוּ הֵם עִמּוֹ גַּם־כֵּן וּמָצְאָה הַבַּת־קֵיסָר אֶת אוֹתוֹ הַכְּתָב בְּאִילָן, וּפָתְחָה אוֹתוֹ וְרָאֲתָה שֶׁהוּא כְּתַב יָדָהּ מַמָּשׁ. חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ: אִם תַּגִּיד לוֹ תֵּכֶף שֶׁהִיא הִיא, כְּשֶׁתַּחֲזֹר וְתִפְשֹׁט אֵלּוּ הַמַּלְבּוּשִׁים וְתַחֲזֹר לְיָפְיָהּ, וְתִהְיֶה שׁוּב יְפַת־תֹּאַר כְּמִקֹּדֶם - יוּכַל לִפֹּל וְלִגְוֹעַ; וְהִיא רוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה בְּכַשְׁרוּת כַּדָּת. וְהָלְכָה וְהֶחֱזִירָה לוֹ הַכְּתָב, וְאָמְרָה לוֹ שֶׁמָּצְאָה הַכְּתָב; וְתֵכֶף נָפַל חֻלְשׁוּת, וְהֶחֱיוּ וְהִבְרִיאוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. אַחַר־כָּךְ אָמַר אוֹתוֹ הַבָּחוּר: לָמָּה לִי הַכְּתָב? הֵיכָן אֶמְצָאֶהוּ? כִּי בְּהֶכְרֵחַ הִיא עַכְשָׁו אֵצֶל

אֵיזֶה מֶלֶךְ, וְלָמָּה לִי זֹאת? אֲבָלָה כָּאן יְמֵי חַיַּי; וְהֵשִׁיב לָהּ הַכְּתָב וְאָמַר לָהּ: הֵא לֵךְ הַכְּתָב, וְתֵלֵךְ וְתִשָּׁאֶנָּה (כִּי הִיא נִדְמֵית לְזָכָר כַּנַּ״ל). וְרָצְתָה לֵילֵךְ, וּבִקְּשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּהּ גַּם־כֵּן; כִּי הוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אוֹתָהּ, וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי - אֶתֵּן לְךָ חֵלֶק גַּם־כֵּן (הַיְנוּ שֶׁהַבַּת־קֵיסָר שֶׁנִּדְמֵית לְזָכָר אָמְרָה אֶל הַבָּחוּר - שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ הִיא הַיַּפַּת־תֹּאַר הַנַּ״ל - שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ גַּם־כֵּן, וְהוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אֶת הַיַּפַּת־תֹּאַר, וְיֵיטֵב עִם הַבָּחוּר גַּם־כֵּן). וְהַבָּחוּר רָאָה שֶׁהוּא אִישׁ חָכָם (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים עָלֶיהָ בִּלְשׁוֹן זָכָר כַּנַּ״ל), וּבְוַדַּאי יַשִּׂיג וְיִקַּח אוֹתָהּ, וְנִתְרַצָּה לֵילֵךְ עִמּוֹ. וְהַקֵּיסָר הַנַּ״ל הָיָה נִשְׁאָר לְבַדּוֹ, כִּי הוּא הָיָה יָרֵא לָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה; וּבִקְּשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ גַּם־כֵּן, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא יָשׁוּב וְיִקַּח הַיַּפַּת־תֹּאַר - אֵין לוֹ אֵימָה עוֹד (כִּי יֶחֱזַר הַמַּזָּל), וְיוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ גַּם־כֵּן.

וְהָלְכוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה יַחַד וְשָׁכְרוּ לָהֶם סְפִינָה, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם הַקֵּיסָרִית, וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הָעִיר שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְהֶעֱמִידוּ הַסְּפִינָה. וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ (בַּת הַקֵּיסָר): אִם תּוֹדִיעַ תֵּכֶף לְאִמָּהּ שֶׁבָּאתָה - תּוּכַל לִגְוֹעַ. וְשָׁלְחָה אֶצְלָהּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אִישׁ שֶׁיּוֹדֵעַ יְדִיעָה מִבִּתָּהּ; אַחַר־כָּךְ הָלְכָה בְּעַצְמָהּ וְסִפְּרָה לְהַקֵּיסָרִית כָּל מַה שֶׁעָבַר עַל בִּתָּהּ, וְסִפְּרָה לָהּ כָּל הַמַּעֲשֶׂה; וּלְבַסּוֹף אָמְרָה לָהּ: וְהִיא גַּם־כֵּן בְּכָאן. אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהּ הָאֱמֶת: אֲנִי - אֲנִי הִיא, וְהוֹדִיעָה לָהּ שֶׁגַּם הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, בֶּן הַבֶּערְגִּיר, הוּא גַּם־כֵּן בְּכָאן; אַךְ אָמְרָה לָהּ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה בְּאֹפֶן אַחֵר - רַק שֶׁיָּשִׁיבוּ אֶת אָבִיהָ הַקֵּיסָר לִמְקוֹמוֹ. וְאִמָּהּ לֹא הָיְתָה מְרֻצֵּית לָזֶה כְּלָל, כִּי חָרָה לָהּ עָלָיו מְאֹד, עַל שֶׁבִּשְׁבִילוֹ הָיָה כָּל הַנַּ״ל; אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הֶכְרְחָה לְמַלְאוֹת רְצוֹן בִּתָּהּ. וְרָצוּ לַהֲשִׁיבוֹ, וַיְבַקְּשׁוּ וְהִנֵּה אֵין הַקֵּיסָר נִמְצָא כְּלָל; וְהִגִּידָה לָהּ בִּתָּהּ שֶׁגַּם הוּא בְּכָאן. וְהָיְתָה הַחֲתֻנָּה וְהַשִּׂמְחָה בִּשְׁלֵמוּת, וְהַמְּלוּכָה וְהַקֵּיסָרוּת קִבְּלוּ הַזּוּג הַזֶּה, וּמָלְכוּ בַּכִּפָּה.

גַּם אַחַר־כָּךְ לֹא הָיָה לְהַקֵּיסָר הַזָּקֵן גְּדֻלָּה, כִּי הַכֹּל הָיָה עַל־יָדוֹ. הַמַּאטְרָאס - טָפְחוּ טָפְחוּ אוֹתוֹ עַל פָּנָיו, וּדְחָפוּהוּ. (הַבֶּערְגִּיר - הָיָה לוֹ גְּדֻלָּה מְאֹד, (כִּי הוּא) אֲבִי הַקֵּיסָר, שֶׁהוּא הָעִקָּר).

בְּלוֹט כְּתִיב[ע]: "הֲהָרָה הִמָּלֵט" - הַיְנוּ בֶּערְגִּיר[פ]; וּמִמֶּנּוּ נוֹלָד מָשִׁיחַ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

יִשְׂרָאֵל הָיָה לָהֶם סִימָנִים בְּמִצְרַיִם "פָּקוֹד פָּקַדְתִּי"[צ], מִי שֶׁיֹּאמַר לָהֶם זֶה הַלָּשׁוֹן - הוּא הַגּוֹאֵל; וְהַדָּבָר תְּמוּהַּ: מֵאַחַר שֶׁיָּדְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִזֶּה - אִם־כֵּן מַהוּ הַסִּימָן? אֶפְשָׁר לֹא נִמְסַר אֶלָּא לְהַזְּקֵנִים. וְגַם עַל הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן בְּוַדַּאי יֵשׁ סִימָנִים.

מָשִׁיחַ יַגִּיד לְיִשְׂרָאֵל כָּל מַה שֶׁעָבַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וָיוֹם, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט.

תָּמָר אִבְּדָה גַּם־כֵּן הַסִּימָנִים, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ[ק], גַּם כְּשֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת לִשְׂרֵף בָּא הַסָּמָ"ךְ־מֵ"ם וְהִרְחִיק מִמֶּנָּה הַסִּימָנִים - וּבָא גַּבְרִיאֵל וְקֵרְבָן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ[ר]; וּמִמֶּנָּה נוֹלָד מָשִׁיחַ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

בָּעִנְיָן הַמְּבֹאָר בְּמַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁכָּל אֶחָד בָּא עִם שִׁיר שֶׁל חֵשֶׁק, וְלִקְצָתָם וְכוּ׳ הַנִּמְשָׁל מוּבָן, שֶׁכְּמוֹ כֵן כַּמָּה גְּדוֹלִים עוֹשִׂים מַה שֶּׁעוֹשִׂים, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר שִׁירִים וְכַיּוֹצֵא, וְרוֹצִים לְהַשִּׂיג תַּכְלִית הַמְּבֻקָּשׁ; וְאֵין מִי שֶׁזּוֹכֶה לְעִקַּר הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי בִּשְׁלֵמוּת כִּי אִם הָרְאוּי לָזֶה. וְלִקְצָתָם מְשִׁיבִים עַל־יְדֵי שָׁלִיחַ, אוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַכֹּתֶל, אוֹ שֶׁמַּרְאִים לָהֶם פָּנִים וְכוּ׳ כַּמְּבֹאָר בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, אַךְ לַסּוֹף, הַיְנוּ כְּשֶׁמִּסְתַּלְּקִים - מְשִׁיבִים לָהֶם שֶׁעֲדַיִן לֹא עָשׂוּ כְּלוּם וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בַּמַּעֲשֶׂה סוֹף הַתְּשׁוּבָה שֶׁמְּשִׁיבָה הַיְפַת־תֹּאַר[ש]: עַיֵּן שָׁם; עַד שֶׁיָּבוֹא הַמַּנְהִיג הַנָּכוֹן וְכוּ׳.

מקורות ותרגומים

ע. בראשית פרק י"ט פסוק י"ז. **פ.** 'בערג' באידיש פירושו 'הרים', לכן "בערגיר" רומז לתיבת "ההרה" בפסוק. **צ.** שמות פרק ג' פסוק ט"ז. **ק.** בראשית רבה פרשה פ"ה פיסקא י"א. **ר.** סוטה דף י' עמוד ב'. **ש.** אבל לא עברו עליך המימות.

מעשה י"א

מבן מלך
ובן שפחה שנתחלפו

מַעֲשֶׂה י"א

מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁהָיְתָה שִׁפְחָה אַחַת בְּבֵיתוֹ שֶׁהָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת **הַמַּלְכָּה** (וּמִסְּתָמָא מְבַשֶּׁלֶת אֵינָהּ רַשָּׁאָה לִכָּנֵס אֶל הַמֶּלֶךְ, אַךְ הָיְתָה אֵיזֶה שִׁפְחָה מְשָׁרֶתֶת קְטַנָּה בְּמַעֲלָה). וְהִגִּיעַ זְמַן לֵדָתָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה, וְגַם הַשִּׁפְחָה הַנַּ"ל הִגִּיעַ זְמַן לֵדָתָהּ בְּאוֹתוֹ הָעֵת. וְהָלְכָה הַמְיַלֶּדֶת וְהֶחֱלִיפָה הַוְלָדוֹת, לְמַעַן תִּרְאֶה מַה יִּצְמַח מִזֶּה וְאֵיךְ יִפֹּל דָּבָר, וְהֶחֱלִיפָה הַוְלָדוֹת, וְהִנִּיחָה בֶּן הַמֶּלֶךְ אֵצֶל הַשִּׁפְחָה וּבֶן הַשִּׁפְחָה אֵצֶל הַמַּלְכָּה. וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְגַּדֵּל, וּבֶן הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כִּי הָיוּ סוֹבְרִים שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ) הָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, וְהָיָה בָּרִיֶּה[ת] גְּדוֹלָה, וְגַם אוֹתוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, אַךְ נִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַשִּׁפְחָה כַּנַּ"ל) נִתְגַּדֵּל בְּבֵיתוֹ, וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ לוֹמְדִים יַחַד בְּחֶדֶר אֶחָד. וְזֶה הַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי שֶׁנִּקְרָא 'בֶּן הַשִּׁפְחָה' הָיָה טִבְעוֹ נִמְשָׁךְ לְנִימוּס הַמַּלְכוּת; אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הָעֶבֶד. וּלְהֵפֶךְ, בֶּן הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּקְרָא 'בֶּן הַמֶּלֶךְ' - הָיָה טִבְעוֹ נִמְשָׁךְ לְנִימוּס אַחֵר, שֶׁלֹּא כְּנִימוּס הַמֶּלֶךְ; אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה מֻכְרָח לְהִתְנַהֵג בְּנִימוּס הַמַּלְכוּת, שֶׁהָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ בְּנִימוּס זֶה.

וְהַמְיַלֶּדֶת הַנַּ"ל, מֵחֲמַת שֶׁנָּשִׁים דַּעְתָּן קַלּוֹת הָלְכָה וְגִלְּתָה הַסּוֹד לְאֶחָד, אֵיךְ שֶׁהֶחֱלִיפָה הַבָּנִים כַּנַּ"ל. וְחַבְרָא - חַבְרָא אִית לֵיהּ, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה הַסּוֹד מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם, עַד שֶׁהָיוּ הָעוֹלָם מְרַנְּנִים בָּזֶה, אֵיךְ שֶׁנֶּחֱלַף הַבֶּן־מֶלֶךְ; אֲבָל אֵין רַשָּׁאִים לְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לַמֶּלֶךְ. כִּי בְּוַדַּאי אֵין רַשָּׁאִים שֶׁיֵּדַע הַמֶּלֶךְ מִזֶּה, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ בָּזֶה? כִּי אֵין תַּקָּנָה לָזֶה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲמִין, אוּלַי הוּא שֶׁקֶר, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לַחֲזוֹר וּלְהַחֲלִיף; וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי אָסוּר

מקורות ותרגומים

ת. זריז ומוצלח.

לָהֶם לְגַלּוֹת זֹאת לַמֶּלֶךְ, רַק הָעָם הָיוּ מְרַגְּנִים בֵּינֵיהֶם עַל זֶה. וַיְהִי הַיּוֹם וְהָלַךְ אֶחָד וְגִלָּה הַסּוֹד בְּאָזְנֵי הַבֶּן־מֶלֶךְ, אֵיךְ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל; אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְךָ לַחֲקֹר עַל־זֶה, כִּי אֵין זֶה כְּבוֹדְךָ, וְאִי אֶפְשָׁר לְךָ לַחֲקֹר זֹאת כְּלָל; אַךְ הוֹדַעְתִּי לְךָ זֹאת כִּי אוּלַי יִהְיֶה קֶשֶׁר כְּנֶגֶד הַמְּלוּכָה - וְיוּכַל הַקֶּשֶׁר לְהִתְחַזֵּק עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי יֹאמְרוּ שֶׁהֵם לוֹקְחִים לְעַצְמָם הַבֶּן־מֶלֶךְ לְמֶלֶךְ, הַיְנוּ אוֹתוֹ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא הַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי כַּנַּ"ל; עַל־כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבֵּן הַנַּ"ל לְהַעֲבִירוֹ (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁגִּלָּה הַסּוֹד לְבֶן הַשִּׁפְחָה הַנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ). וְהָלַךְ זֶה הַבֶּן־מֶלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁנִּקְרָא 'בֶּן־מֶלֶךְ'; וְהַכְּלָל: בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר כָּאן 'בֶּן הַמֶּלֶךְ' סְתָם - הַכַּוָּנָה עַל הַנֶּחֱלָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה, רַק שֶׁנִּקְרָא 'בֶּן הַמֶּלֶךְ' כִּי נִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ"ל, וְכֵן בְּבֶן הַשִּׁפְחָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר 'בֶּן הַשִּׁפְחָה'; רַק בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר 'בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת' אוֹ 'בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת' - אָז הַכַּוָּנָה עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ), וְהִתְחִיל לִגְרֹם רָעוֹת לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא אָבִיו כַּנַּ"ל), וְשָׂם עֵינוֹ לִהְיוֹת רוֹבֶה בּוֹ רָעוֹת תָּמִיד, וְהָיָה תָּמִיד גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת, רָעָה אַחַר רָעָה, כְּדֵי שֶׁיִּכָּרֵת לַעֲקֹר עִם בְּנוֹ. וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ חַי עֲדַיִן - לֹא הָיָה לוֹ מֶמְשָׁלָה כָּל־כָּךְ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת. וְאַחַר־כָּךְ נִזְקַן הַמֶּלֶךְ וּמֵת, וְלָקַח הוּא אֶת הַמְּלוּכָה (הַיְנוּ הַבֶּן־הַשִּׁפְחָה שֶׁנֶּחֱלַף וְנִקְרָא עַתָּה 'בֶּן מֶלֶךְ' כַּנַּ"ל), וְאָז עָשָׂה רָעוֹת יוֹתֵר לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל, רָעָה אַחַר רָעָה. וְהָיָה עוֹשֶׂה בְּדֶרֶךְ עָרְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִינוּ הָעוֹלָם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת, כִּי אֵין זֶה נָאֶה בִּפְנֵי הֶהָמוֹן, רַק הָיָה מַעֲלִים הַרְבֵּה וְגָרַם לוֹ רָעוֹת תָּמִיד.

וְהֵבִין אֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת בִּשְׁבִיל הָעִנְיָן הַנַּ"ל, וְעָנָה וְאָמַר לִבְנוֹ (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת - אַךְ עַל־יְדֵי הַחִלּוּף נִדְמֶה שֶׁהוּא בְּנוֹ) וְסִפֵּר לוֹ כָּל הָעִנְיָן, וְאָמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה־נַּפְשְׁךָ: אִם אַתָּה בְּנִי - בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת עָלֶיךָ, וְאִם אַתָּה בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת - בְּוַדַּאי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֶה לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם; עַל־כֵּן אַתָּה מֻכְרָח לַעֲקֹר מִכָּאן. וְהוּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד, אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל (דְּהַיְנוּ זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ תַּחַת אָבִיו, כִּי נִדְמֶה שֶׁהוּא הַבֶּן־מֶלֶךְ מֵחֲמַת הַחִלּוּף) הָיָה רוֹבֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם חִצֵּי רָעָתוֹ זֶה אַחַר זֶה, וְנִתְיַשֵּׁב הַבֵּן הַנַּ"ל לַעֲקֹר מִשָּׁם, וְנָתַן לוֹ אָבִיו מָמוֹן הַרְבֵּה, וְהָלַךְ לוֹ. וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד לַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ) עַל אֲשֶׁר נִתְגָּרֵשׁ מִמְּדִינָתוֹ בְּחִנָּם, כִּי הִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ: לָמָּה וְעַל מָה מַגִּיעַ לִי זֹאת לְהִתְגָּרֵשׁ, אִם אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ - בְּוַדַּאי אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, וְאִם אֵינִי בֶּן הַמֶּלֶךְ

- גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ בְּחִנָּם, כִּי מַה חֶטְאִי; וְהוּרַע לוֹ מְאֹד. וּמֵחֲמַת זֶה לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁתִּיָּה, וְהָלַךְ לְבֵית הַזּוֹנוֹת, וְרָצָה לְבַלּוֹת בָּזֶה אֶת יָמָיו, לְהִשְׁתַּכֵּר וְלֵילֵךְ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ בְּחִנָּם.

וְהַמֶּלֶךְ הִנַּ"ל תָּפַס אֶת הַמְּלוּכָה בְּחָזְקָה, וּכְשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּרַנְּנִים וּמְדַבְּרִים מֵהַחִלּוּף הִנַּ"ל - הָיָה מַעֲנִישָׁם וְנוֹקֵם בָּם מְאֹד, וּמָלַךְ בְּתֹקֶף וְעֹז. וַיְהִי הַיּוֹם וְנָסַע הַמֶּלֶךְ עִם שָׂרָיו לִתְפֹּס חַיּוֹת, שֶׁקּוֹרִין "נָאוּוּלָאוּוֵיע". וּבָאוּ לְמָקוֹם נָאֶה, וּנְהַר מַיִם לִפְנֵי הַמָּקוֹם הַהוּא, וְעָמְדוּ שָׁם לָנוּחַ וּלְטַיֵּל. וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ הַמֶּלֶךְ לִשְׁכַּב, וּבָא עַל דַּעְתּוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל שֶׁעָשָׂה, שֶׁגֵּרֵשׁ אֶת הַבֵּן הַנַּ"ל בְּחִנָּם; כִּי מִמָּה־נַּפְשֶׁךָ: אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ - לֹא דַּי שֶׁנִּתְחַלֵּף, מַדּוּעַ יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מִכָּאן, וְאִם אֵינוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ - גַּם־כֵּן אֵין מַגִּיעַ לוֹ לְגָרְשׁוֹ, כִּי מֶה חָטָא. וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹשֵׁב בָּזֶה וּמִתְחָרֵט עַל הַחֵטְא וְהָעַוְלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שֶׁעָשָׂה, וְלֹא יָדַע לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִדָּבָר כָּזֶה עִם שׁוּם אָדָם לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ. וְנִתְעַצֵּב בִּדְאָגָה מְאֹד, וְאָמַר לְהַשָּׂרִים לָשׁוּב, כִּי מֵאַחַר שֶׁנָּפְלָה עָלָיו דְּאָגָה אֵין צְרִיכִין עוֹד לְטַיֵּל, וְחָזְרוּ לְבֵיתָם. וּכְשֶׁחָזַר הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ בְּוַדַּאי הָיוּ לוֹ כַּמָּה עִנְיָנִים וַעֲסָקִים, וְנִתְעַסֵּק בַּעֲסָקָיו, וְעָבַר מִדַּעְתּוֹ עִנְיָן הַנַּ"ל. וְהַבֵּן הַנַּ"ל שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ (אֲשֶׁר הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת) וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, וּבִזְבֵּז מְעוֹתָיו - פַּעַם אַחַת יָצָא לְבַדּוֹ לְטַיֵּל, וְהִנִּיחַ לִשְׁכַּב, וּבָא לוֹ עַל דַּעְתּוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו. וְחָשַׁב: מַה זֹּאת עָשָׂה אֱלֹקִים לִי, אִם אֲנִי הַבֶּן־מֶלֶךְ - בְּוַדַּאי אֵינוֹ רָאוּי לִי זֹאת, וְאִם אֵינִי בֶּן הַמֶּלֶךְ - גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ וּמְגֹרָשׁ. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: אַדְרַבָּא, אִם כֵּן, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, לְהַחֲלִיף אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וְשֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו כַּנַּ"ל - אִם־כֵּן הֵיתֵכֶן מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, וְכִי כָּךְ הָיָה רָאוּי לִי לְהִתְנַהֵג, כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי; וְהִתְחִיל לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְחָרֵט מְאֹד עַל הַמַּעֲשִׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר לִמְקוֹמוֹ, וְחָזַר אֶל הַשִּׂכְרוּת; אַךְ מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לְהִתְחָרֵט, הָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ הַמַּחְשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטָה וּתְשׁוּבָה בְּכָל פַּעַם. פַּעַם אַחַת הִנִּיחַ עַצְמוֹ לִשְׁכַּב, וְחָלַם לוֹ אֵיךְ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי יֵשׁ יָרִיד בְּיוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁיֵּלֵךְ לְשָׁם, וּמַה שֶּׁיִּזְדַּמֵּן לוֹ בָּרִאשׁוֹנָה, אֵיזֶה עֲבֹדוּת לְהִשְׁתַּכֵּר - יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָעֲבֹדוּת, אַף אִם אֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ. וְהַקִּיץ, וְהַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס לוֹ מְאֹד בְּמַחְשַׁבְתּוֹ; כִּי לִפְעָמִים עוֹבֵר הַדָּבָר תֵּכֶף מִן הַמַּחְשָׁבָה, אַךְ דְּבַר הַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס הַרְבֵּה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ; אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן

הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת זֹאת, וְהָלַךְ יוֹתֵר אֶל הַשִּׁתִּיָּה. וְחָלַם לוֹ יוֹתֵר הַחֲלוֹם הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים, וּבִלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד.

פַּעַם אַחַת הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ בַּחֲלוֹם: אִם אַתָּה רוֹצֶה לָחוּס עַל עַצְמְךָ - תַּעֲשֶׂה כַּנַּ"ל; וְהֵכְרַח לְקַיֵּם אֶת הַחֲלוֹם. וְהָלַךְ וְנָתַן מוֹתַר הַמְּעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ עֲדַיִן עַל הָאַכְסַנְיָא, גַּם הַמַּלְבּוּשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁהָיָה לוֹ הִנִּיחַ גַּם־כֵּן עַל הָאַכְסַנְיָא, וְהוּא לָקַח לְעַצְמוֹ מַלְבּוּשׁ פָּשׁוּט שֶׁל סוֹחֲרִים, כְּגוֹן 'אַפִּינִטְשֶׁע', וְנָסַע עַל הַיָּרִיד. וּבָא לְשָׁם וְהִשְׁכִּים וְהָלַךְ עַל הַיָּרִיד, וּפָגַע בּוֹ סוֹחֵר אֶחָד וְאָמַר לוֹ: רְצוֹנְךָ לְהִשְׁתַּכֵּר בְּאֵיזֶה עֲבֹדוּת? הֵשִׁיב לוֹ: הֵן. אָמַר לוֹ: אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת; תַּשְׂכִּיר עַצְמְךָ אֶצְלִי? וְהוּא לֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה מֵחֲמַת הַחֲלוֹם הַנַּ"ל, וְעָנָה וְאָמַר תֵּכֶף: הֵן. וְהַסּוֹחֵר שְׂכָרוֹ תֵּכֶף, וְתֵכֶף הִתְחִיל לְשַׁמֵּשׁ עִמּוֹ וּלְצַוּוֹת עָלָיו כְּדֶרֶךְ הָאָדוֹן עַל מְשָׁרְתָיו. וְהוּא הִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ: מֶה עָשָׂה? כִּי בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לוֹ עֲבֹדוּת כָּזֶה, כִּי הוּא אִישׁ רַךְ, וְעַתָּה יִצְטָרֵךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת וְיֵכְרַח לֵילֵךְ רַגְלֵי אֵצֶל הַבְּהֵמוֹת; אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהִתְחָרֵט, וְהַסּוֹחֵר מְצַוֶּה עָלָיו כְּדֶרֶךְ הָאָדוֹן. וְשָׁאַל אֶת הַסּוֹחֵר: אֵיךְ אֵלֵךְ לְבַדִּי עִם הַבְּהֵמוֹת? הֵשִׁיב לוֹ: יֵשׁ עוֹד רוֹעִים מוֹלִיכֵי בְּהֵמוֹת שֶׁלִּי, וְתֵלֵךְ עִמָּם. וְנָתַן לוֹ לְיָדוֹ אֵיזֶה בְּהֵמוֹת שֶׁיּוֹלִיכֵם, וְהוֹלִיכָם חוּץ לָעִיר, וְשָׁם נִתְקַבְּצוּ יַחַד שְׁאָר הָרוֹעִים הַמּוֹלִיכִים הַבְּהֵמוֹת, וְהָלְכוּ יָחַד. וְהוֹלִיךְ אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב עַל סוּס וְהָלַךְ אֶצְלָם. וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב בְּאַכְזָרִיּוּת, וּכְנֶגְדּוֹ - הָיָה בְּאַכְזָרִיּוּת יוֹתֵר מְאֹד, וְהוּא הָיָה מִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִן הַסּוֹחֵר מֵחֲמַת שֶׁרָאָהוּ בְּאַכְזָרִיּוּת גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ, וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יַכֶּה אוֹתוֹ הַכָּאָה אַחַת בְּמַקְלוֹ - וְיָמוּת תֵּכֶף (הֵינוּ כִּי מֵרֹב דַּקּוּתוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ רַךְ [עֲדַיִן] מְאֹד, עַל־כֵּן נִדְמֶה לוֹ כֵּן); וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם הַבְּהֵמוֹת, וְהַסּוֹחֵר אֶצְלָם. וּבָאוּ לְאֵיזֶה מָקוֹם, וְלָקְחוּ הַשַּׂק שֶׁמֻּנָּח בּוֹ הַלֶּחֶם שֶׁל הָרוֹעִים וְנָתַן לָהֶם (הַסּוֹחֵר) לֶאֱכֹל, וְנָתְנוּ לוֹ גַּם־כֵּן מִלֶּחֶם זֶה, וְאָכַל. אַחַר־כָּךְ הָיוּ הוֹלְכִים אֵצֶל יַעַר עָב מְאֹד (הֵינוּ שֶׁהָאִילָנוֹת הֵם רְצוּפִים וּתְכוּפִים מְאֹד זֶה אֵצֶל זֶה), וְהָלְכוּ וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת מֵהַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה הַבֵּן שֶׁנַּעֲשָׂה רוֹעֶה אֵצֶל הַסּוֹחֵר כַּנַּ"ל, וְצָעַק עָלָיו הַסּוֹחֵר. וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם לְתָפְסָם - וְהֵם בָּרְחוּ יוֹתֵר, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם. וּמֵחֲמַת שֶׁהַיַּעַר הָיָה רָצוּף וָעָב, תֵּכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַיַּעַר - לֹא רָאוּ זֶה אֶת זֶה, וְנִתְעַלֵּם מֵעֵינֵי הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹ מִיָּד.

וְהוּא הָיָה הוֹלֵךְ וְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת - וְהֵם בּוֹרְחִים, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם הַרְבֵּה, עַד שֶׁבָּא לְתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר. וְנִתְיַשֵּׁב: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָמוּת, כִּי אִם אָשׁוּב בְּלִי

הַבְּהֵמוֹת - אָמוּת עַל־יְדֵי הַסּוֹחֵר, כִּי הָיָה נִדְמֶה לוֹ מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁהָיָה לוֹ מִן הַסּוֹחֵר שֶׁיָּמִית אוֹתוֹ כְּשֶׁיָּשׁוּב בְּלִי הַבְּהֵמוֹת; וְאִם אֶהְיֶה כָּאן - גַּם־כֵּן אָמוּת עַל־יְדֵי חַיּוֹת שֶׁבַּיַּעַר; וְלָמָּה לִי לָשׁוּב אֶל הַסּוֹחֵר, כִּי אֵיךְ אוּכַל לָבוֹא אֵלָיו בְּלִי הַבְּהֵמוֹת? כִּי הָיָה לוֹ פַּחַד גָּדוֹל מִמֶּנּוּ. וְהָלַךְ וְרָדַף יוֹתֵר אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, וְהֵם בּוֹרְחִים. בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה; וְדָבָר כָּזֶה עֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו, שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָלוּן יְחִידִי בַּלַּיְלָה בְּתוֹךְ עֶבְיֵי הַיַּעַר כָּזֶה. וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת שֶׁהוֹמִים כְּדַרְכָּם, וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ וְעָלָה עַל אֵיזֶה אִילָן, וְלָן שָׁם; וְשָׁמַע קוֹל הַחַיּוֹת שֶׁשּׁוֹאֲגִים כְּדַרְכָּם. בַּבֹּקֶר הִסְתַּכֵּל וְרָאָה וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת עוֹמְדִים סְמוּכִים אֶצְלוֹ. וְיָרַד מִן הָאִילָן וְהָלַךְ לְתָפְסָם - וּבָרְחוּ לְהַלָּן, וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם יוֹתֵר - וּבָרְחוּ יוֹתֵר. וְהָיוּ הַבְּהֵמוֹת מוֹצְאִים שָׁם אֵיזֶה עֲשָׂבִים וְעָמְדוּ לִרְעוֹת וְלֶאֱכֹל, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְתָפְסָם - וּבָרְחוּ. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בּוֹרְחִים, הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בּוֹרְחִים, עַד שֶׁבָּא בְּתוֹךְ עֶבְיֵי הַיַּעַר מְאֹד, שֶׁהָיָה שָׁם חַיּוֹת שֶׁאֵינָם מִתְיָרְאִים מֵאָדָם כְּלָל, כִּי הֵם רְחוֹקִים מִן הַיִּשּׁוּב. וְשׁוּב נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת, וְנִתְיָרֵא מְאֹד, וַיָּרָא וְהִנֵּה עוֹמֵד שָׁם אִילָן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְעָלָה עַל אוֹתוֹ הָאִילָן.

בְּבוֹאוֹ עַל הָאִילָן וַיָּרָא וְהִנֵּה שׁוֹכֵב שָׁם בֶּן אָדָם; וְנִתְיָרֵא, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה, מֵאַחַר שֶׁמָּצָא כָּאן בֶּן אָדָם. וְשָׁאֲלוּ זֶה אֶת זֶה: מִי אַתָּה? בֶּן אָדָם. מִי אַתָּה? בֶּן אָדָם. מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? וְלֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לְסַפֵּר לוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וְהֵשִׁיב לוֹ: עַל־יְדֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהָיִיתִי רוֹעֶה בְּהֵמוֹת, וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת לְכָאן, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּאתִי לְכָאן כַּנַּ"ל. וְשָׁאַל הוּא אֶת הָאָדָם שֶׁמָּצָא שָׁם עַל הָאִילָן: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בָּאתִי לְכָאן עַל־יְדֵי הַסּוּס, שֶׁהָיִיתִי רוֹכֵב עַל הַסּוּס, וְעָמַדְתִּי לָפוּשׁ, וְהָלַךְ הַסּוּס וְתָעָה בְּתוֹךְ הַיַּעַר, וְהָיִיתִי רוֹדֵף אַחֲרָיו לְתָפְסוֹ - וְהוּא בָּרַח יוֹתֵר, עַד שֶׁבָּאתִי לְכָאן. וְנִתְחַבְּרוּ שָׁם יַחַד שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם צַוְתָּא חֲדָא, וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב - יִהְיוּ גַּם־כֵּן בְּיַחַד בְּצַוְתָּא חֲדָא. וְלָנוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם, וְשָׁמְעוּ קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת שֶׁהוֹמִים וְשׁוֹאֲגִים מְאֹד. לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמַע קוֹל חוּכָא[א] גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד עַל פְּנֵי כָּל הַיַּעַר, שֶׁהָיְתָה מִתְפַּשֶּׁטֶת קוֹל הַחוּכָא עַל כָּל הַיַּעַר, כִּי הָיְתָה חוּכָא גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד עַד שֶׁהָיָה הָאִילָן מִזְדַּעְזֵעַ וּמִתְנַעְנֵעַ מִן הַקּוֹל, וְהוּא נִתְבַּהֵל

מקורות ותרגומים

א. צחוק.

וְנִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִזֶּה. וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁנִי (הֵינוּ זֶה הָאָדָם שֶׁמָּצָא שָׁם עַל הָאִילָן, שֶׁשָּׁכַב שָׁם מִקֹּדֶם): שׁוּב אֵין אֲנִי מִתְפַּחֵד כְּלָל מִזֶּה, כִּי כְּבָר אֲנִי לָן כָּאן זֶה כַּמָּה לֵילוֹת, וּבְכָל לַיְלָה סָמוּךְ אֶל הַיּוֹם נִשְׁמָע קוֹל הַחוּכָא הַזֶּה, עַד שֶׁכָּל הָאִילָנוֹת רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים. וְנִתְבַּהֵל מְאֹד, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: הַדָּבָר נִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ מְקוֹם הַיְדוּעִים[ב], כִּי בַּיִּשּׁוּב לֹא נִשְׁמַע קוֹל חוּכָא כָּזֶה, כִּי מִי שָׁמַע קוֹל חוּכָא עַל כָּל הָעוֹלָם? וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה תֵּכֶף יוֹם, וְהִסְתַּכְּלוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה עוֹמְדִים, וְגַם הַסּוּס שֶׁל זֶה עוֹמֵד. וְיָרְדוּ וְהִתְחִילוּ לִרְדֹּף, זֶה אַחַר הַבְּהֵמוֹת וְזֶה אַחַר הַסּוּס, וְהַבְּהֵמוֹת הָיוּ בּוֹרְחִים לְהַלָּן יוֹתֵר - וְהוּא רוֹדֵף וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְכֵן הַשֵּׁנִי רָדַף אַחַר הַסּוּס - וְהַסּוּס בּוֹרֵחַ; עַד שֶׁנִּתְרַחֲקוּ וְנִתְעוּ זֶה מִזֶּה. **בְּתוֹךְ** כָּךְ מָצָא שַׂק עִם לֶחֶם; וְזֶה חָשׁוּב בְּוַדַּאי מְאֹד מְאֹד בַּמִּדְבָּר. וְלָקַח הַשַּׂק עַל כְּתֵפוֹ, וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת.

בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע בְּאָדָם אֶחָד; וְנִתְבַּהֵל מִתְּחִלָּה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה קְצָת, מֵאַחַר שֶׁמָּצָא כָּאן אָדָם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ הָאָדָם: אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן? חָזַר הוּא וְשָׁאַל אֶת הָאָדָם הַזֶּה: אֵיךְ בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי - אֲבוֹתַי וַאֲבוֹת אֲבוֹתַי נִתְגַּדְּלוּ כָּאן, אַךְ אַתָּה - אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן, כִּי לְכָאן לֹא יָבוֹא כְּלָל שׁוּם אָדָם מִן הַיִּשּׁוּב. וְנִתְבַּהֵל, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֲבוֹת אֲבוֹתָיו נִתְגַּדְּלוּ כָּאן - וְאָדָם מִן הַיִּשּׁוּב אֵינוֹ בָּא לְכָאן, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁבְּוַדַּאי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עָשָׂה לוֹ כְּלוּם, וְקֵרְבוֹ (הֵינוּ שֶׁזֶּה הָאָדָם־הַיַּעַר לֹא עָשָׂה שׁוּם רָעָה לָזֶה שֶׁהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל), וְאָמַר לוֹ (הֵינוּ אָדָם־הַיַּעַר לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת): מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאן? הֵשִׁיב לוֹ שֶׁהוּא רוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמוֹת כַּנַּ"ל. אָמַר לוֹ הָאָדָם הַנַּ"ל: חֵדֶל לְךָ לִרְדֹּף אַחֲרֵי הָעֲוֹנוֹת; כִּי אֵין זֶה בְּהֵמוֹת כְּלָל, רַק הָעֲוֹנוֹת שֶׁלְּךָ הֵם מוֹלִיכִים אוֹתְךָ כָּךְ. דַּי לְךָ, כְּבָר קִבַּלְתָּ אֶת שֶׁלְּךָ, הֵינוּ הָעֹנֶשׁ שֶׁלְּךָ כְּבָר קִבַּלְתָּ, וְעַתָּה חֵדֶל לְךָ מִלְּרוֹדְפָם עוֹד; בּוֹא עִמִּי, וְתָבוֹא לְמָה שֶׁיָּאוֹת לְךָ. וְהָלַךְ עִמּוֹ, וְנִתְיָרֵא לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְשָׁאֲלוֹ, כִּי אָדָם כָּזֶה - פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֶנוּ (הֵינוּ שֶׁזֶּה הַבֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת הָלַךְ עִם הָאָדָם־הַיַּעַר הַזֶּה, וְהָיָה מִתְיָרֵא לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִשְׁאֹל אוֹתוֹ דָּבָר פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֶנּוּ, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל), וְהָלַךְ אַחֲרָיו.

מקורות ותרגומים

ב. השדים.

בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁרָדַף אַחַר הַסּוּס כַּנַּ"ל, וְתֵכֶף כְּשֶׁרְאָהוּ רָמַז לוֹ: תֵּדַע שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, וְלֹא תִשָּׂא וְתִתֵּן עִמּוֹ כְּלָל, כִּי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל; וְהָלַךְ מִיָּד וְלָחַשׁ לוֹ בְּאָזְנָיו כָּל זֶה, שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְהִסְתַּכֵּל חֲבֵירוֹ (הֵינוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס) וַיַּרְא וְהִנֵּה שַׂק עִם לֶחֶם עַל כְּתֵפוֹ, וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ: אָחִי, זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי, תֵּן לִי לֶחֶם. הֵשִׁיב לוֹ: כָּאן בַּמִּדְבָּר אֵין מוֹעִיל שׁוּם דָּבָר, כִּי חַיַּי קוֹדְמִין, וַאֲנִי צָרִיךְ הַלֶּחֶם בִּשְׁבִילִי. וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ וּלְבַקְּשׁוֹ מְאֹד: אֶתֵּן לְךָ מַה שֶּׁאֶתֵּן (אַךְ בְּוַדַּאי אֵין מוֹעִיל שׁוּם מֹהַר וּמַתָּן בְּעַד לֶחֶם בַּמִּדְבָּר). הֵשִׁיב לוֹ: מַה תִּתֶּן לִי, כִּי מַה תּוּכַל לָתֵת לִי בְּעַד לֶחֶם, **בַּמִּדְבָּר**. הֵשִׁיב לוֹ (הֵינוּ זֶה שֶׁבִּקֵּשׁ הַלֶּחֶם, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, הֵשִׁיב לָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת): אֶתֵּן לְךָ כָּל עַצְמִי; שֶׁאֶמְכֹּר אֶת עַצְמִי לְךָ בְּעַד לֶחֶם. **וְנִתְיַשֵּׁב** (הֵינוּ הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת נִתְיַשֵּׁב בְּעַצְמוֹ): לִקְנוֹת אָדָם - כְּדַאי לִתֵּן לוֹ לֶחֶם. וְקָנָה אוֹתוֹ לְעֶבֶד עוֹלָם, וְנִשְׁבַּע לוֹ בִּשְׁבֻעוֹת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֶבֶד עוֹלָם גַּם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב, וְהוּא יִתֵּן לוֹ לֶחֶם, דְּהֵינוּ שֶׁיֹּאכְלוּ יַחַד מִן הַשַּׂק עַד שֶׁיֹּכְלֶה הַלֶּחֶם. וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְזֶה הָעֶבֶד הוֹלֵךְ אַחֲרָיו (הֵינוּ זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד לְהָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, הָלַךְ אַחֲרָיו, אַחֲרֵי הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, וּשְׁנֵיהֶם הָלְכוּ אַחֲרֵי אָדָם־הַיַּעַר), וְעַל־יְדֵי זֶה הֵקֵל עָלָיו קְצָת: כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ אֵיזֶה דָּבָר, אוֹ אֵיזֶה עִנְיָן אַחֵר - הָיָה מְצַוֶּה עַל עַבְדּוֹ (הֵינוּ עַל זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס שֶׁנִּמְכַּר לוֹ לְעֶבֶד) שֶׁיַּגְבִּיהַּ לוֹ וְשֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ חֶפְצוֹ.

וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי אָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וּבָאוּ לְמָקוֹם שֶׁהָיוּ שָׁם נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים. וְנִתְפַּחֵד מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַפַּחַד שָׁאַל אֶת הָאָדָם־הַיַּעַר: אֵיךְ נַעֲבֹר כָּאן? הֵשִׁיב לוֹ: הֲלֹא גַּם זֶה יִפָּלֵא - (אֶלָּא מַאי), אֵיךְ תִּכָּנֵס וְתָבוֹא לְבֵיתִי? וְהֶרְאָהוּ אֶת בֵּיתוֹ שֶׁעוֹמֵד בָּאֲוִיר; וְאֵיךְ תִּכָּנֵס בְּבֵיתִי? וְהָלְכוּ עִם הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְהֶעֱבִיר אוֹתָם בְּשָׁלוֹם, וְהִכְנִיסָם לְבֵיתוֹ, וְהֶאֱכִילָם וְהִשְׁקָם וְהָלַךְ לוֹ. וְזֶה (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת) הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם עַבְדּוֹ הַנַּ"ל כְּכֹל אֲשֶׁר הָיָה צָרִיךְ. וְחָרָה לְהָעֶבֶד מְאֹד עַל אֲשֶׁר נִמְכַּר לְעֶבֶד בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֶחֶם לֶאֱכֹל, כִּי עַתָּה יֵשׁ לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְרַק בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת - יִהְיֶה עֶבֶד עוֹלָם; וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ וְגוֹנֵחַ: אֵיךְ בָּאתִי לְמִדָּה כָּזוֹ, לִהְיוֹת עֶבֶד. שָׁאַל לוֹ (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהוּא הָאָדוֹן שֶׁלּוֹ שָׁאַל אוֹתוֹ): וּבְאֵיזֶה גְּדֻלָּה הָיִיתָ, שֶׁאַתָּה מִתְאַנֵּחַ עַל שֶׁבָּאתָ לְמִדָּה זוֹ? הֵשִׁיב לוֹ וְסִפֵּר לוֹ אֵיךְ שֶׁהוּא הָיָה מֶלֶךְ, וְהָיוּ מְרַנְּנִים עָלָיו שֶׁנֶּחֱלַף וְכוּ' כַּנַּ"ל (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס - הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל,

אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה כַּנַּ״ל), וְגֵרֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ כַּנַּ״ל, וּפַעַם אַחַת בָּא עַל דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה, וְנִתְחָרֵט וְכוּ׳, וְהָיוּ בָּאִים עָלָיו חֲרָטוֹת תָּמִיד עַל הַמַּעֲשֶׂה הָרָעָה וְהָעַוְלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה נֶגֶד חֲבֵרוֹ. פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ שֶׁהַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ הוּא שֶׁיַּשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְיֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁעֵינָיו יִשְׂאוּ אוֹתוֹ; וּבָזֶה יִתְקַן חֶטְאוֹ. וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, אַךְ הָיוּ מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ תָּמִיד חֲלוֹמוֹת הַלָּלוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה כַּנַּ״ל, עַד שֶׁנִּגְמַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ, וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְהָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ עַד שֶׁבָּא לְכָאן; וְעַתָּה יִהְיֶה עֶבֶד? וְזֶה שָׁמַע אֶת כָּל זֶה וְשָׁתַק (הַיְנוּ זֶה הַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, שָׁמַע כָּל זֶה שֶׁסִּפֵּר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס שֶׁהוּא עַכְשָׁו עַבְדּוֹ, וְשָׁתַק), וְאָמַר: אֶרְאֶה וְאֶתְיַשֵּׁב אֵיךְ לִנְהֹג עִם זֶה.

בַּלַּיְלָה בָּא הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וְלָנוּ שָׁם. לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמְעוּ קוֹל הַחוּכָא הַגְּדוֹלָה מְאֹד כַּנַּ״ל, עַד שֶׁכָּל הָאִילָנוֹת הָיוּ רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים כַּנַּ״ל. וְהֶסִיתוֹ (הַיְנוּ הָעֶבֶד הֵסִית אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ) לִשְׁאֹל אֶת אָדָם הַיַּעַר מַה זֹּאת; וּשְׁאָלוֹ: מַה קּוֹל הַחוּכָא הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת סָמוּךְ לַבֹּקֶר? הֵשִׁיב לוֹ: זֶהוּ חוּכָא שֶׁהַיּוֹם שׁוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה; שֶׁהַלַּיְלָה שׁוֹאֶלֶת אֶת הַיּוֹם: מַדּוּעַ כְּשֶׁאַתָּה בָּא אֵין לִי שֵׁם? וַאֲזַי הַיּוֹם שׁוֹחֵק וְעוֹשֶׂה חוּכָא גְּדוֹלָה, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשֶׂה יוֹם; וְזֶהוּ קוֹל הַחוּכָא הַנַּ״ל. וְנִפְלָא בְּעֵינָיו, כִּי זֶהוּ עִנְיָן פֶּלֶא, שֶׁהַיּוֹם שׁוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה. בַּבֹּקֶר חָזַר הָאָדָם־הַיַּעַר וְהָלַךְ לוֹ, וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים שָׁם. בַּלַּיְלָה חָזַר וּבָא, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְלָנוּ. בַּלַּיְלָה שָׁמְעוּ קוֹל הַחַיּוֹת שֶׁכֻּלָּם שׁוֹאֲגִים וְהוֹמִים בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנּוֹת, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת כֻּלָּם נָתְנוּ בְּקוֹלָם: הָאַרְיֵה הָיָה שׁוֹאֵג, וְהַלְּבִיא הוֹמָה בְּקוֹל אַחֵר, וְהָעוֹפוֹת מְצַפְּצְפִים וּמְקַשְׁקְשִׁים בְּקוֹלָם, וְכֵן כֻּלָּם הוֹמִים בְּקוֹלוֹת. וּבַתְּחִלָּה נִזְדַּעְזְעוּ מְאֹד, וְלֹא הִטּוּ אָזְנָם אֶל הַקּוֹל מֵחֲמַת הַפַּחַד. אַחַר־כָּךְ הִטּוּ אָזְנָם וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא קוֹל נְגִינָה וְזִמְרָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, וְהִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר, וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא קוֹל זִמְרָה וּנְגִינָה נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא תַּעֲנוּג נִפְלָא וְעָצוּם מְאֹד לִשְׁמֹעַ זֹאת, שֶׁכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁל הָעוֹלָם - כֻּלָּם כְּאַיִן וְאֵינָם נֶחֱשָׁבִים וּבְטֵלִים לְגַמְרֵי נֶגֶד הַתַּעֲנוּג הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל הַנְּגִינָה הַזֹּאת. וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ כָּאן, כִּי יֵשׁ לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וּמִתְעַנְּגִים בְּתַעֲנוּג נִפְלָא כָּזֶה שֶׁכָּל מִינֵי תַּעֲנוּגִים בְּטֵלִים כְּנֶגֶד זֶה. וְהֵסִית הָעֶבֶד אֶת הָאָדוֹן (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) לִשְׁאֹל אוֹתוֹ (אֶת אָדָם־הַיַּעַר) מַה זֹּאת, וּשְׁאָלוֹ. הֵשִׁיב לוֹ שֶׁזֶּהוּ אֵיךְ שֶׁהַחַמָּה עָשָׂה מַלְבּוּשׁ לְהַלְּבָנָה, וְאָמְרוּ כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַיַּעַר: הֵיוֹת שֶׁהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי עִקַּר

מֶמְשַׁלְתָּם הוּא בַּלַּיְלָה, כִּי לִפְעָמִים הֵם צְרִיכִין לִכְנֵס בַּיִּשּׁוּב - וּבַיּוֹם אֵין יְכוֹלִים, וְעִקַּר מֶמְשַׁלְתָּם בַּלַּיְלָה, וְהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבָה כָּזוֹ, שֶׁמְּאִירָה לָהֶם; עַל־כֵּן הִסְכִּימוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה, וְזֶהוּ קוֹל הַנְּגִינָה שֶׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים (דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת מְנַגְּנִים נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה שֶׁקִּבְּלָה מַלְּבוּשׁ מִן הַחַמָּה). וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁזֶּהוּ נִגּוּן הִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר, וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא נִגּוּן נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד מְאֹד. וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל: מַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם, הֲלֹא יֵשׁ אֶצְלִי כְּלִי שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹתַי שֶׁהֵם יָרְשׁוּ מֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁהַכְּלִי עֲשׂוּיָה עִם עָלִים וְצִבְעוֹנִים כָּאֵלּוּ, שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחִים הַכְּלִי הַזֹּאת עַל אֵיזֶה בְּהֵמָה אוֹ עוֹף - אֲזַי תֵּכֶף מַתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוּן הַזֶּה.

אַחַר־כָּךְ חָזַר וְנַעֲשָׂה הַחוּכָא הַנַּ"ל, וְנַעֲשָׂה יוֹם, וְהָלַךְ לוֹ הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל. **וְהוּא** (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **הָלַךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַכְּלִי הַנַּ"ל, וְחִפֵּשׂ בְּכָל אוֹתוֹ הַחֶדֶר וְלֹא מָצָא, וּלְהַלָּן יוֹתֵר - הָיָה מִתְיָרֵא לֵילֵךְ. וְהֵם, הַיְנוּ הָאָדוֹן** (שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **וְהָעֶבֶד** (שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה מֶלֶךְ כַּנַּ"ל) **הָיוּ מִתְיָרְאִים לוֹמַר לְאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל שֶׁיּוֹלִיכֵם לְיִשּׁוּב. אַחַר־כָּךְ בָּא אָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיּוֹלִיכֵם לְיִשּׁוּב. וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לְיִשּׁוּב, וְלָקַח אֶת הַכְּלִי הַנַּ"ל, וּנְתָנָהּ לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי וְאָמַר לוֹ: הַכְּלִי אֲנִי נוֹתֵן לְךָ; וְעִם הָאָדָם הַזֶּה** (הַיְנוּ הָעֶבֶד שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת שֶׁהָיָה מֶלֶךְ תְּחִלָּה מֵחֲמַת הַחִלּוּף כַּנַּ"ל) - **תֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְהֵיכָן נֵלֵךְ? אָמַר לָהֶם שֶׁיִּשְׁאֲלוּ וְיִדְרְשׁוּ אַחַר הַמְּדִינָה שֶׁנִּקְרֵאת בַּשֵּׁם הַזֶּה: 'הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית - וְהַמֶּלֶךְ חָכָם'** ('דָּאס נַיירִישֶׁע לַאנְד - אוּן דֶּער קֶלוּגֶער מַלְכּוּת' - בְּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ נַרוֹ יָאִיר). **שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְהֵיכָן וּלְאֵיזֶה צַד נַתְחִיל לִשְׁאֹל אַחַר הַמְּדִינָה הַזֹּאת? הֶרְאָה לָהֶם בְּיָדוֹ לְצַד פְּלוֹנִי** (כְּמַרְאֶה בְּאֶצְבַּע). **וְאָמַר הָאָדָם־הַיַּעַר לְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי: לֵךְ לְשָׁם, אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל - וְשָׁם תָּבוֹא אֶל הַגְּדֵלָה שֶׁלְּךָ; וְהָלְכוּ לָהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְכָּם, וְהָיוּ מִתְאַוִּים מְאֹד לִמְצֹא אֵיזֶה חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה, לְנַסּוֹת אֶת הַכְּלִי הַנַּ"ל אִם תּוּכַל לְנַגֵּן כַּנַּ"ל; אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיוּ רוֹאִים שׁוּם מִין חַיָּה. אַחַר־כָּךְ בָּאוּ יוֹתֵר לַיִּשּׁוּב, וּמָצְאוּ אֵיזֶה בְּהֵמָה, וְהִנִּיחוּ הַכְּלִי עָלֶיהָ - וְהִתְחִילָה לְנַגֵּן כַּנַּ"ל.**

וְהָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל. וְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיָה חוֹמָה סָבִיב לָהּ, וְאֵין נִכְנָסִין אֵלֶיהָ כִּי אִם בְּשַׁעַר אֶחָד, וּצְרִיכִים לְסַבֵּב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת עַד שֶׁבָּאִין אֶל הַשַּׁעַר לִכְנֵס אֶל הַמְּדִינָה. וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַשַּׁעַר.

בְּבוֹאָם אֶל הַשַּׁעַר לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתָם לִכְנֵס: הֱיוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַמְּדִינָה מֵת, וְנִשְׁאַר הַבֶּן־מֶלֶךְ, וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה: בַּאֲשֶׁר שֶׁעַד עַכְשָׁו הָיוּ קוֹרְאִין אֶת הַמְּדִינָה 'דָּאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶּער קְלוּגֶער מַלְכוּת'[ג], עַכְשָׁו יִהְיוּ קוֹרְאִין אוֹתָהּ לְהֵפֶךְ: 'דָּאס קְלוּגֶע לַאנְד אוּן דֶּער נַיירִישֶׁער מַלְכוּת'[ד], וּמִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה שֶׁיַּחֲזֹר הַשֵּׁם לְקַדְמוּתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּדִינָה בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, דְּהַיְנוּ 'מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם' - הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ; עַל־כֵּן אֵין מַנִּיחִין שׁוּם אָדָם לִכְנֵס אֶל הַמְּדִינָה כִּי אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, עַל־כֵּן לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לִכְנֵס, וְאָמְרוּ לוֹ: הַאַתָּה יָכוֹל לַחֲגֹר מָתְנֶיךָ לָזֶה, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן? וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְדָבָר כָּזֶה, וְלֹא יָכְלוּ לִכְנֹס. וְהֶסִיתוֹ הָעֶבֶד הַנַּ"ל שֶׁיַּחְזְרוּ לְבֵיתָם; אַךְ הוּא לֹא רָצָה לַחֲזֹר, מֵחֲמַת שֶׁהָאָדָם־הַיַּעַר אָמַר לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לִמְדִינָה זוֹ וְשָׁם יָבוֹא לַגְּדֻלָּה שֶׁלּוֹ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְשָׁם עוֹד אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל סוּס, וְרָצָה לִכְנֵס וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לִכְנֹס מֵחֲמַת הַנַּ"ל. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה שֶׁעוֹמֵד הַסּוּס שֶׁל אוֹתוֹ הָאָדָם, וְלָקַח הַכְּלִי הַנַּ"ל וְהִנִּיחָהּ עַל הַסּוּס, וְהִתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּפְלָא מְאֹד כַּנַּ"ל. וּבִקֵּשׁ מְאֹד הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס שֶׁיִּמְכֹּר לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת, וְלֹא רָצָה לִמְכְּרָהּ, וְהֵשִׁיב לוֹ: מַה תּוּכַל לִתֵּן לִי בְּעַד כְּלִי נִפְלָאָה כָּזוֹ? אָמַר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל: מַה תּוּכַל לִפְעֹל עִם הַכְּלִי הַזֹּאת? (הֲלֹא הוּא רַק) שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמָּהּ קָאמֶעדִיֶא[ה], וּתְקַבֵּל דִּינָר; אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר שֶׁהוּא טוֹב יוֹתֵר מֵהַכְּלִי שֶׁלְּךָ, דְּהַיְנוּ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הַיְנוּ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר כָּזֶה שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי שֶׁיְּכוֹלִים לִהְיוֹת עַל־יָדָהּ מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר אֵיזֶה דִּבּוּר בְּעָלְמָא - יְכוֹלִים עַל־יְדֵי הַקַּבָּלָה הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לִי לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וַעֲדַיִן לֹא גִּלִּיתִי זֹאת לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם; בְּכֵן אֲנִי אֲלַמֵּד אוֹתְךָ הַדָּבָר הַזֶּה - וְאַתָּה תִּתֵּן לִי הַכְּלִי הַזֹּאת הַנַּ"ל. וְנִתְיַשֵּׁב (הַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהָיָה לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת כַּנַּ"ל) שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא דָּבָר נִפְלָא, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְנָתַן לוֹ הַכְּלִי הַנַּ"ל, וְהוּא (הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל) הָלַךְ וְלִמְּדוֹ הַדָּבָר הַנַּ"ל, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת, מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר הָיָה הוֹלֵךְ שָׁם אֵצֶל שַׁעַר הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְהֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר

מקורות ותרגומים

ג. מדינה טפשית ומלך חכם. ד. מדינה חכמה ומלך טפש. ה. משחק, הצגה.

לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן; כִּי כְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר, אַף־עַל־פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ וּמָה, אֵיךְ יוּכַל לַעֲשׂוֹת זֹאת - אַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר. וְנִתְיַשֵּׁב שֶׁיְּצַוֶּה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לִכְנֵס, וְהוּא יַכְנִיס עַצְמוֹ לָזֶה (הֵינוּ לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן); וּמַה יַּפְסִיד בָּזֶה? וְאָמַר (לְאוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא רָצוּ לְהַנִּיחַ לִכְנֹס שָׁם שׁוּם אָדָם כִּי אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָעִנְיָן הַנַּ"ל) שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתוֹ לִכְנֹס, וְהוּא יַחְגֹּר מָתְנָיו לָעִנְיָן הַנַּ"ל, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן; וְהִנִּיחוּ אוֹתוֹ לִכְנֹס. וְהוֹדִיעוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁנִּמְצָא אִישׁ כָּזֶה שֶׁרוֹצֶה לַחֲגֹר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן.

וְהֵבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁל הַמְּדִינָה, וְאָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים: תֵּדַע, שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ - אֵין אָנוּ טִפְּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם; רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה הָיָה חָכָם גָּדוֹל מֵפְלָג מְאֹד - אֲשֶׁר כְּנֶגְדּוֹ הָיִינוּ כֻּלָּנוּ נֶחֱשָׁבִים טִפְּשִׁים, וְעַל־כֵּן הָיְתָה הַמְּדִינָה נִקְרֵאת 'מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם'. וְאַחַר־כָּךְ נִפְטַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, וְנִשְׁאַר הַבֵּן־מֶלֶךְ; וְגַם הוּא חָכָם, אֲבָל כְּנֶגְדֵּנוּ - אֵינוֹ חָכָם כְּלָל, עַל־כֵּן נִקְרֵאת הַמְּדִינָה (עַכְשָׁו) לְהֵפֶךְ: 'מְדִינָה חֲכָמָה וּמֶלֶךְ טִפֵּשׁ'. וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה שֶׁמִּי שֶׁיִּמָּצֵא חָכָם כָּזֶה שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן - הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, וְצִוָּה לִבְנוֹ שֶׁכְּשֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ כָּזֶה יִסְתַּלֵּק הוּא מִן הַמְּלוּכָה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ, הֵינוּ כְּשֶׁיִּמָּצֵא חָכָם כָּזֶה שֶׁיִּהְיֶה מֵפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ יִהְיוּ כֻּלָּם טִפְּשִׁים - הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ; כִּי זֶה הָאִישׁ יָכוֹל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן, כִּי יִהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִין אוֹתָהּ 'מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם', כִּי הֵם כֻּלָּם טִפְּשִׁים כְּנֶגְדּוֹ. עַל־כֵּן תֵּדַע לְאֵיזֶה דָּבָר אַתָּה מַכְנִיס עַצְמְךָ (כָּל זֶה אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים הַנַּ"ל). וְאָמְרוּ לוֹ (הֵינוּ גַּם־כֵּן הַשָּׂרִים הַנַּ"ל, כִּי כָּל זֶה הוּא הֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵיהֶם): הַנִּסָּיוֹן יִהְיֶה אִם אַתָּה חָכָם כָּזֶה: הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאן גָּן שֶׁנִּשְׁאַר מִן הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה שֶׁהוּא הָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, וְהַגָּן הוּא נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁגְּדֵלִים בּוֹ כְּלֵי מַתָּכוֹת, כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב, וְהוּא נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד; אַךְ אִי אֶפְשָׁר לִכְנֹס בּוֹ, כִּי כְּשֶׁנִּכְנָס בּוֹ אָדָם - אֲזַי תֵּכֶף מַתְחִילִין שָׁם לְרוֹדְפוֹ, וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ וְהוּא צוֹעֵק, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וְאֵינוֹ רוֹאֶה מִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וְכָךְ הֵם רוֹדְפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁמַּבְרִיחִין אוֹתוֹ מִן הַגָּן. עַל־כֵּן נִרְאֶה אִם אַתָּה חָכָם, אִם תּוּכַל לִכְנֹס אֶל הַגָּן הַזֶּה. וְשָׁאַל אִם מַכִּים אֶת הָאָדָם הַנִּכְנָס. אָמְרוּ לוֹ שֶׁהָעִקָּר שֶׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ,

וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מִי וָמִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וּבוֹרֵחַ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כֵּן סִפְּרוּ לָהֶם בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם.

וְהָלַךְ אֶל הַגָּן (הֵינוּ זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת), וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹמָה סָבִיב, וְהַשַּׁעַר פָּתוּחַ, וְאֵין שָׁם שׁוֹמְרִים; כִּי בְּוַדַּאי אֵין צְרִיכִים שׁוֹמְרִים לְזֶה הַגָּן. וְהָיָה הוֹלֵךְ אֵצֶל הַגָּן, וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁעוֹמֵד שָׁם אֵצֶל הַגָּן אָדָם, הֵינוּ שֶׁהָיָה מְצַיֵּר שָׁם אָדָם. וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁלְּמַעְלָה, מֵעַל הָאָדָם, יֵשׁ דַּף, שֶׁקּוֹרִין "טַאבְּלִיצָע"[1], וְכָתוּב שָׁם שֶׁזֶּה הָאָדָם הָיָה מֶלֶךְ לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָיָה שָׁלוֹם. כִּי עַד אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָיָה מִלְחָמוֹת, וְכֵן אַחֲרָיו הָיָה מִלְחָמוֹת, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה - הָיָה שָׁלוֹם. וְהִתְבּוֹנֵן - מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כַּנַּ"ל - שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּזֶה הָאָדָם; שֶׁכְּשֶׁנִּכְנָסִין לַגָּן וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ - אֵין צְרִיכִין לִבְרֹחַ כְּלָל, רַק לַעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם הַזֶּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל. וְיוֹתֵר מִזֶּה: שֶׁאִם יִקְּחוּ אֶת הָאָדָם הַזֶּה, וְיַעֲמִידוּ אוֹתוֹ לִפְנִים, בְּתוֹךְ הַגָּן הַזֶּה - אֲזַי יוּכַל כָּל אָדָם לִכָּנֵס בְּשָׁלוֹם אֶל הַגָּן הַזֶּה (כָּל זֶה הֵבִין זֶה הַבֵּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כַּנַּ"ל).

וְהָלַךְ וְנִכְנַס אֶל הַגָּן, וְתֵכֶף כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְרָדְפוֹ - הָלַךְ וְעָמַד אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל שֶׁעוֹמֵד אֵצֶל הַגָּן מִבַּחוּץ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָצָא בְּשָׁלוֹם, בְּלִי פֶּגַע כְּלָל; כִּי אֲחֵרִים כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לַגָּן וְהִתְחִילוּ לְרָדְפָם הָיוּ בּוֹרְחִים בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיוּ מֻכִּים וְנִלְקִים עַל־יְדֵי־זֶה, וְהוּא יָצָא בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה עַל־יְדֵי שֶׁעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל. וְהַשָּׂרִים רָאוּ וְתָמְהוּ עַל שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם. וַאֲזַי צִוָּה (זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת) לִקַּח אֶת הָאָדָם הַנַּ"ל וּלְהַעֲמִיד אוֹתוֹ בִּפְנִים, בְּתוֹךְ הַגָּן. וְכֵן עָשׂוּ, וַאֲזַי עָבְרוּ כָּל הַשָּׂרִים בְּתוֹךְ הַגָּן, וְנִכְנְסוּ וְיָצְאוּ בְּשָׁלוֹם, בְּלִי פֶּגַע כְּלָל. אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים: אַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאִינוּ מִמְּךָ דָּבָר כָּזֶה - אַף־עַל־פִּי־כֵן בִּשְׁבִיל דָּבָר אֶחָד אֵין רָאוּי לִתֵּן לְךָ הַמְּלוּכָה; נְנַסֶּה אוֹתְךָ עוֹד בְּדָבָר אֶחָד. אָמְרוּ לוֹ: הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאן כִּסֵּא מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, וְהַכִּסֵּא גָּבֹהַּ מְאֹד, וְאֵצֶל הַכִּסֵּא עוֹמְדִים כָּל מִינֵי חַיּוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל עֵץ (הֵינוּ שֶׁהֵם חֲתוּכִים וּמְתֻקָּנִים מִן עֵץ, בְּלַעַ"ז: אוֹיסְגִשְׁנִיצְט); וְלִפְנֵי הַכִּסֵּא עוֹמֵד מִטָּה, וְאֵצֶל הַמִּטָּה עוֹמֵד שֻׁלְחָן, וְעַל הַשֻּׁלְחָן עוֹמֵד מְנוֹרָה; וּמִן הַכִּסֵּא יוֹצְאִים דְּרָכִים כְּבוּשִׁים (שֶׁקּוֹרִין 'גִּשְׁלָאגִינְיָע וָעגִין'),

מקורות ותרגומים

1. לוח.

וְהַדְּרָכִים הֵם בְּנוּיִים בְּבִנְיַן חוֹמָה (הֵינוּ גִּימוֹאֶירְטֵי וֶעגִין), וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים יוֹצְאִים מִן הַכִּסֵּא לְכָל צַד; וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ כְּלָל מָה עִנְיַן הַכִּסֵּא הַזֶּה עִם הַדְּרָכִים הַלָּלוּ. וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים וּמִתְפַּשְּׁטִים לְהַלָּן אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם אַרְיֵה שֶׁל זָהָב, וְאִם יֵלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶצְלוֹ אֵיזֶה אָדָם אֲזַי יִפְתַּח אֶת פִּיו וְיִבְלָעֶנּוּ; וּלְהַלָּן מִן אוֹתוֹ הָאַרְיֵה מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ עוֹד לְהַלָּן יוֹתֵר. וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים הַיּוֹצְאִים מִן הַכִּסֵּא, הֵינוּ שֶׁגַּם הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי הַיּוֹצֵא מִן הַכִּסֵּא לְצַד אַחֵר הוּא גַּם־כֵּן כָּךְ, כְּשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט וְנִמְשָׁךְ הַדֶּרֶךְ אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם מִין חַיָּה אַחֵר, כְּגוֹן לָבִיא שֶׁל מִינֵי מַתְּכוֹת, וְשָׁם גַּם־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֵלָיו כַּנַּ"ל, וּלְהַלָּן מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים, וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים הֵם מִתְפַּשְּׁטִים וְהוֹלְכִים בְּכָל הַמְּדִינָה כֻּלָּהּ. וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ עִנְיַן הַכִּסֵּא הַנַּ"ל עִם כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, עִם הַדְּרָכִים הַנַּ"ל; עַל־כֵּן תִּתְנַסֶּה בָּזֶה, אִם תּוּכַל לֵידַע עִנְיַן הַכִּסֵּא עִם כָּל הַנַּ"ל.

וְהֶרְאוּ לוֹ הַכִּסֵּא, וְרָאָה שֶׁהוּא גָּבֹהַּ מְאֹד וְכוּ', וְהָלַךְ אֵצֶל הַכִּסֵּא וְהִסְתַּכֵּל וְהִתְבּוֹנֵן שֶׁזֹּאת הַכִּסֵּא עֲשׂוּיָה מִן הָעֵץ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ"ל (הֵינוּ הַכְּלִי הַנַּ"ל שֶׁנָּתַן לוֹ אָדָם הַיַּעַר כַּנַּ"ל). וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁחָסֵר מִן הַכִּסֵּא לְמַעְלָה אֵיזֶה שׁוֹשַׁנָּה (הֵינוּ רֵייזִילִי), וְאִם הָיָה לְהַכִּסֵּא זֹאת הַשּׁוֹשַׁנָּה - הָיָה לָהּ הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לְהַתֵּבָה הַנַּ"ל (הֵינוּ הַכְּלִי הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה לָהּ כֹּחַ לְנַגֵּן כְּשֶׁהָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָהּ עַל אֵיזֶה מִין חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה אוֹ עוֹף כַּנַּ"ל). וְהִסְתַּכֵּל יוֹתֵר וְרָאָה שֶׁזֹּאת הַשּׁוֹשַׁנָּה שֶׁחָסֵר לְמַעְלָה מִן הַכִּסֵּא - הִיא מֻנַּחַת לְמַטָּה בַּכִּסֵּא, וּצְרִיכִין לִקַּח אוֹתָהּ מִשָּׁם וּלְהַנִּיחָהּ לְמַעְלָה, וַאֲזַי יִהְיֶה לְהַכִּסֵּא הַכֹּחַ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ"ל; כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה עָשָׂה כָּל דָּבָר בְּחָכְמָה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם אֶת הָעִנְיָן, עַד שֶׁיָּבוֹא חָכָם מֻפְלָג שֶׁיָּבִין אֶת הַדָּבָר, וְיוּכַל לְכַוֵּן לְהַחֲלִיף וּלְסַדֵּר כָּל הַדְּבָרִים כָּרָאוּי. וְכֵן הַמִּטָּה - הֵבִין, שֶׁצְּרִיכִין לְנַתְּקָהּ קְצָת מִן הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמֶדֶת, וְכֵן הַשֻּׁלְחָן צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקוֹ קְצָת, לְשַׁנּוֹת מְקוֹמָם קְצָת, וְכֵן הַמְּנוֹרָה צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקָהּ קְצָת מִמְּקוֹמָהּ; וְכֵן הָעוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְשַׁנּוֹתָם כֻּלָּם מִמְּקוֹמָם, לִקַּח זֶה הָעוֹף מִמָּקוֹם זֶה - וּלְהַעֲמִידוֹ בְּמָקוֹם זֶה, וְכֵן כֻּלָּם; כִּי הַמֶּלֶךְ עָשָׂה הַכֹּל בְּעָרְמָה וּבְחָכְמָה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם, עַד שֶׁיָּבוֹא הֶחָכָם שֶׁיּוּכַל לְהִתְבּוֹנֵן לְסַדְּרָם כָּרָאוּי; וְכֵן הָאַרְיֵה שֶׁעוֹמֵד שָׁם (אֵצֶל הִתְפַּשְּׁטוּת הַדֶּרֶךְ) - צְרִיכִין לְהַעֲמִידוֹ כָּאן, וְכֵן כֻּלָּם. וְצִוָּה לְסַדֵּר הַכֹּל כָּרָאוּי: לִקַּח הַשּׁוֹשַׁנָּה מִלְּמַטָּה - וּלְתָחְבָהּ לְמַעְלָה, וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל לְסַדֵּר כֻּלָּם בַּסֵּדֶר הָרָאוּי, כַּנַּ"ל; וְאָז הִתְחִילוּ כֻּלָּם לְנַגֵּן נִגּוּן

הַנִּפְלָא מְאֹד, וְעָשׂוּ כֻּלָּם הַפְּעֻלָּה הָרְאוּיָה לָהֶם; וְאָז נָתְנוּ לוֹ הַמְּלוּכָה. עָנָה וְאָמַר הַבֶּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ, אֶל בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת הַנַּ"ל: עַתָּה אֲנִי מֵבִין שֶׁאֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, וְאַתָּה בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת.

(גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר; אַחַר שֶׁסִּפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עָנָה וְאָמַר דְּבָרִים אֵלֶּה:)

בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים קַבָּלָה - הָיוּ מְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה (כְּמוֹ מַעֲשֶׂה זוֹ). כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא, רַק רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי גִּלָּה קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא, וּמִקֹּדֶם, כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים קַבָּלָה - הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה.

כְּשֶׁהִנִּיחוּ הָאָרוֹן עַל הַפָּרוֹת - הִתְחִילוּ לְשׁוֹרֵר, וְהָבֵן. כִּי יֵשׁ חִדְּתוּתֵי דְּסִיהֲרָא[ז], כְּשֶׁהַלְּבָנָה מְקַבֶּלֶת חִדּוּשִׁים מִן הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין הָאָרוֹן אֶל בֵּית שֶׁמֶשׁ, וַאֲזַי כָּל הַחַיּוֹת נוֹשְׂאֵי הַכִּסֵּא עוֹשִׂין נִגּוּן חָדָשׁ, בְּחִינַת[ח]: "מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ", שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁיר שֶׁשָּׁרוּ פָּרוֹת הַבָּשָׁן[ט]. וְזֶה בְּחִינַת מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה הֵם תִּקּוּנָהָא דִּשְׁכִינְתָּא[י]. וּבְחִינַת הַגָּן, כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן נִתְגָּרֵשׁ מִן הַגָּן, וְשַׁבָּת אָגִין עֲלוֹהִי כַּמּוּבָא[כ]. וְשַׁבָּת הוּא בְּחִינַת "מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ"[ל], בְּחִינַת הָאָדָם הַנַּ"ל שֶׁהוּא מֶלֶךְ שֶׁהָיָה שָׁלוֹם בְּיָמָיו, וְעַל־כֵּן עָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת; וְהַשְּׁאָר לֹא בֵּאֵר.

(עָנָה וְאָמַר אַחַר שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן):

הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת הִיא הַפְלָא גָּדוֹל; וְהַכֹּל אֶחָד, הַבְּהֵמוֹת וְכוּ' וְהַכִּסֵּא וְכוּ' וְהַגָּן - הַכֹּל אֶחָד, פַּעַם נִקְרָא (הַבְּחִינָה הַמְרֻמָּזֶת בְּהַסִּפּוּר) בְּשֵׁם זֶה, וּפַעַם בְּשֵׁם זֶה, הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן וְהַבְּחִינָה. וְהַדְּבָרִים עֲמֻקִּים, נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד.

(גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר:) וְיֵשׁ עוֹד, וְאֵין צְרִיכִין לְגַלּוֹת לָכֶם. גַּם יֵשׁ עוֹד, מַה שֶּׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה בְּהַמְּדִינָה הַנַּ"ל עָשָׂה דָּבָר כְּנֶגֶד הַחַמָּה, וְדָבָר כְּנֶגֶד הַלְּבָנָה (הַיְנוּ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים הָיוּ מְרֻמָּזִים עַל חַמָּה וּלְבָנָה), וְהַלְּבָנָה הָיְתָה אוֹחֶזֶת נֵר בְּיָדָהּ, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם - אַזַי אֵין הַנֵּר מֵאִיר, כִּי שְׁרַגָּא בְּטִיהֲרָא[מ] וְכוּ'; וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה הַלַּיְלָה אֶל הַיּוֹם: מִפְּנֵי מָה כְּשֶׁאַתָּה בָּא אֵין לִי שֵׁם (כַּמְבֹאָר לְעֵיל), כִּי בַּיּוֹם אֵין מוֹעִיל הַנֵּר כְּלָל.

מקורות ותרגומים

ז. חידוש הלבנה, זוהר פרשת פקודי דף רל"ה עמוד א'. **ח.** תהלים פרק צ"ו פסוק א'. **ט.** ע"ז דף כ"ד עמוד ב', ועיין זהר פרשת תרומה דף קל"ח עמוד א'. **י.** עיין זוהר תרומה דף קל"ג עמוד א'. **כ.** עין זוהר שמות דף קל"ח. **ל.** מדרש רבה שיר השירים פרק א'. **מ.** נר בצהרים אינו מועיל.

פֵּרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה הוּא כְּמוֹ הַכִּסֵּא שֶׁעָשָׂה הַמֶּלֶךְ כַּנַּ"ל, שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה - שֶׁצְּרִיכִין לֵידַע אֵיךְ לְסַדֵּר הַדְּבָרִים. כְּמוֹ כֵן מִי שֶׁבָּקִי בַּסְּפָרִים וְלִבּוֹ שָׁלֵם יוּכַל לְהָבִין הַפֵּרוּשׁ, אַךְ צְרִיכִין לְסַדֵּר הַדְּבָרִים הַיּטֵב, כִּי פַּעַם נִקְרָא כָּךְ, וּפַעַם נִקְרָא כָּךְ, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים; הַיְנוּ בַּפֵּרוּשׁ שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה - לִפְעָמִים נִקְרָא הָאָדָם שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל בְּשֵׁם זֶה, וְלִפְעָמִים בְּשֵׁם אַחֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין דְּבָרִים אֵלּוּ לַאֲמִתָּתָן. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

(כָּל זֶה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

מעשה י"ב

מבעל תפילה

מַעֲשֶׂה י"ב

מִבַּעַל תְּפִלָּה

מַעֲשֶׂה: פַּעַם אֶחָד הָיָה בַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה יוֹשֵׁב חוּץ לַיִּשּׁוּב. וְהָיָה רָגִיל לִכָּנֵס לַיִּשּׁוּב, וְהָיָה נִכְנָס אֵצֶל אֵיזֶה אָדָם - מִסְּתָמָא הָיָה נִכְנָס לְהַקְּטַנִּים בְּמַעְלָה, כְּגוֹן עֲנִיִּים וְכַיּוֹצֵא, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ מֵהַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הָעוֹלָם: הֱיוֹת שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם תַּכְלִית כִּי אִם לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּלְבַלּוֹת יָמָיו בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ'; וְהָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת כָּאֵלּוּ עַד שֶׁנִּכְנְסוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנָיו, עַד שֶׁנִּתְרַצָּה אוֹתוֹ הָאָדָם לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ. וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּתְרַצָּה עִמּוֹ - הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ שֶׁהָיָה לוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב. כִּי אוֹתוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל בָּחַר לוֹ מָקוֹם חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וּבְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם הָיָה שָׁם נָהָר לְפָנָיו, גַּם הָיָה שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, וְהָיוּ אוֹכְלִים מִן הַפֵּרוֹת; וְעַל בְּגָדִים - לֹא הָיָה מַקְפִּיד כְּלָל.

וְכֵן הָיָה רָגִיל תָּמִיד לִכְנֹס לַיִּשּׁוּב וּלְפַתּוֹת וּלְרַצּוֹת בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ, לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וְכוּ'; וְכָל מִי שֶׁהָיָה מְרֻצֶּה עִמּוֹ - הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל. וְהֵם הָיוּ עוֹסְקִים שָׁם רַק בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְוִדּוּיִים וְתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם חִבּוּרִים שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעִנְיְנֵי תְּפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּוִדּוּיִים, וְהָיוּ עוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד; עַד שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים גַּם בְּאוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵבִיאָם לְשָׁם, שֶׁהָיוּ רְאוּיִים גַּם־כֵּן לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהָיָה נוֹתֵן לְאֶחָד רְשׁוּת שֶׁגַּם הוּא יִכְנֹס לַיִּשּׁוּב לַעֲסֹק בָּעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל. וְכֵן הָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה תָּמִיד, וְהָיָה מְקָרֵב בְּכָל פַּעַם אֲנָשִׁים וּמוֹצִיאָם מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם בָּעוֹלָם, וְהִתְחִיל הַדָּבָר לְהִתְפַּרְסֵם, כִּי פִּתְאֹם נִמְלְטוּ אֵיזֶה אֲנָשִׁים מִן הַמְּדִינָה - וְלֹא נוֹדַע אַיָּם, וְכֵן נִזְדַּמֵּן שֶׁפִּתְאֹם נֶאֱבַד אֵצֶל אֶחָד בְּנוֹ

וְכַיּוֹצֵא בּוֹ - וְלֹא נוֹדַע אֵיפֹה הֵם; עַד שֶׁנִּמְצָא הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמְפַתֶּה בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל. אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ וּלְתָפְסוֹ, כִּי הַבַּעַל תְּפִלָּה הַזֶּה הָיָה מִתְנַהֵג בְּחָכְמָה, וְהָיָה מְשַׁנֶּה וּמַחֲלִיף עַצְמוֹ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשִׁנּוּי אַחֵר, שֶׁאֵצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּעָנִי, וְאֵצֶל זֶה כְּסוֹחֵר, וְאֵצֶל זֶה בְּעִנְיָן אַחֵר וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. גַּם כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְעֹל אֶצְלָם כַּוָּנָתוֹ הָיָה מְרַמֶּה אוֹתָם בִּדְבָרִים עַד שֶׁלֹּא הָיוּ מְבִינִים כְּלָל כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה, וּכְאִלּוּ אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר כְּלָל לְהָבִין שֶׁכַּוָּנָתוֹ לָזֶה; אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת כָּל עִקַּר כַּוָּנָתוֹ כְּשֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם הָיָה רַק לָזֶה, לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, כִּי כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיָה רַק זֹאת, רַק כְּשֶׁהָיָה מֵבִין שֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל אֶצְלוֹ - הָיָה מְסַבְּבוֹ וּמְעַקְּמוֹ וּמְרַמֵּהוּ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה. וְהָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם וּפִרְסוּם בָּעוֹלָם, וְהָיוּ מְצַפִּים לְתָפְסוֹ, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר כַּנַּ"ל.

וְהָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל עִם אֲנָשָׁיו יוֹשְׁבִים חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וְעוֹסְקִים רַק בָּעִנְיָנִים הַנַּ"ל, בִּתְפִלָּה וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּוִדּוּיִים וְתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבוֹת כַּנַּ"ל. גַּם הָיָה עִנְיַן הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַסְפִּיק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁצָּרִיךְ, וְאִם הָיָה מֵבִין בְּאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁלְּפִי מֹחוֹ הוּא צָרִיךְ לַעֲבוֹדַת ה' שֶׁיִּהְיֶה הוֹלֵךְ מְלֻבָּשׁ בְּמַלְבּוּשֵׁי זָהָב שֶׁקּוֹרִין "גִּילְדִין גִּישְׁטִיק" - הָיָה מַסְפִּיק לוֹ, וְכֵן לְהֵפֶךְ, שֶׁלִּפְעָמִים נִתְקָרֵב אֵלָיו אֵיזֶה עָשִׁיר, וְהָיָה מוֹצִיאוֹ מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וְהָיָה מֵבִין שֶׁזֶּה הֶעָשִׁיר צָרִיךְ לֵילֵךְ בִּבְגָדִים קְרוּעִים וְנִבְזִים - הָיָה מַנְהִיגוֹ כָּךְ; הַכֹּל כְּפִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ צֹרֶךְ הַסְפָּקַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד - הָיָה מַסְפִּיק לוֹ. וְאֵצֶל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁקֵּרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה תַּעֲנִית אוֹ סִגּוּף גָּדוֹל - יָקָר יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הָיָה לָהֶם תַּעֲנוּג מִן הַסִּגּוּף גָּדוֹל אוֹ מִתַּעֲנִית יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה מְדִינָה שֶׁהָיָה שָׁם עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עֲשִׁירִים. אַךְ הָיָה דַּרְכָּם וְהַנְהָגָתָם זָר וּמְשֻׁנֶּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל הָיָה מִתְנַהֵג אֶצְלָם כְּפִי הָעֲשִׁירוּת, שֶׁהָיָה עֵרֶךְ מַעֲלַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים אוֹ רְבָבוֹת - יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה זוֹ, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן - יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה אַחֶרֶת, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כָּל סֵדֶר הַמַּעֲלוֹת הָיָה אֶצְלָם כְּפִי הַמָּמוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד; וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת, כְּפִי הַסְּכוּם

שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם - הוּא מֶלֶךְ. וְכֵן הָיָה לָהֶם דְּגָלִים: שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן - הוּא בְּדֶגֶל זֶה, וְיֵשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַמַּעֲלָה פְּלוֹנִית בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן - הוּא בְּדֶגֶל אַחֵר, וְיֵשׁ לוֹ שֵׁם אֵיזֶה מַעֲלָה בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל לְפִי עֵרֶךְ מָמוֹנוֹ. וְהָיָה קָצוּב אֶצְלָם כַּמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ וְיִהְיֶה נֶחֱשָׁב בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל בְּמַעֲלָה פְּלוֹנִית, וְכַמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ וְיִהְיֶה נֶחֱשָׁב בְּדֶגֶל אַחֵר בְּאֵיזֶה מַעֲלָה, וְכֵן הַדַּרְגָּה וְהַמַּעֲלָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה הַכֹּל כְּפִי הַמָּמוֹן, כְּפִי מַה שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם. וְכֵן הָיָה קָצוּב אֶצְלָם: כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן - הוּא סְתָם בֶּן אָדָם, וְאִם יֵשׁ לוֹ עוֹד פָּחוֹת מִזֶּה - הוּא חַיָּה אוֹ עוֹף וְכַיּוֹצֵא, וְהָיָה אֶצְלָם חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק כָּךְ וְכָךְ - הוּא נִקְרָא אַרְיֵה אֲנוּשִׁי (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: איין מענטשליכר לייב), וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאָר חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת וְכוּ', דְּהַיְנוּ שֶׁלְּפִי מִעוּט מָמוֹנוֹ - הוּא רַק חַיָּה אוֹ עוֹף וְכוּ'; כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן, וּמַעֲלָה וְדַרְגָּא שֶׁל כָּל אֶחָד הָיָה רַק לְפִי הַמָּמוֹן. וְנִשְׁמַע בָּעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה כָּזוֹ, וְהָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה מִתְאַנֵּחַ עַל־זֶה, וְהָיָה אוֹמֵר: מִי יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן הֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת עַל יְדֵי זֶה? וְנִמְצְאוּ אֲנָשִׁים מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, וְלֹא שָׁאֲלוּ אֶת דַּעְתּוֹ כְּלָל, וְהָלְכוּ לְשָׁם, אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב; כִּי הָיָה לָהֶם רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, עַל שֶׁנִּתְעוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וּבִפְרָט שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל אָמַר שֶׁהֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּנַּ"ל עַל־כֵּן הָלְכוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי יַחֲזִירוּ אוֹתָם לְמוּטָב.

וְהָלְכוּ לְשָׁם, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְנִכְנְסוּ לְאֶחָד מֵהֶם - מִסְּתָמָא נִכְנְסוּ לְאֵיזֶה חַיָּה (דְּהַיְנוּ לְאָדָם שֶׁהוּא קָטָן בְּמַעֲלָה, כִּי יֵשׁ לוֹ סַף מוּעָט, שֶׁהָיָה נִקְרָא אֶצְלָם חַיָּה כַּנַּ"ל), וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּדַרְכָּם, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל, וְעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת ה' וְכוּ'; וְלֹא שָׁמַע לָהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁתָּרֵשׁ אֶצְלָם שֶׁעִקָּר הוּא רַק הַמָּמוֹן. וְכֵן הָיָה מְדַבֵּר עוֹד עִם אַחֵר - וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן. וְהוּא (הַיְנוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל) הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ; וְהֵשִׁיב לוֹ זֶה הָאִישׁ שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ: וְיֶתֶר מִזֶּה, אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְדַבֵּר עִמְּךָ. שְׁאָלוֹ: מִפְּנֵי מָה? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ מוּכָנִים עַתָּה לַעֲקֹר מִן הַמְּדִינָה, לֵילֵךְ לִמְדִינָה אַחֶרֶת; בַּאֲשֶׁר שֶׁרָאִינוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק הַמָּמוֹן - עַל־כֵּן נִסְכַּם אֶצְלֵנוּ לֵילֵךְ לִמְדִינָה שֶׁשָּׁם יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת מָמוֹן, דְּהַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם עָפָר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנָּה זָהָב וָכֶסֶף; עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִים עַתָּה לֵילֵךְ כֻּלָּנוּ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה. גַּם נִסְכַּם אֶצְלָם

שֶׁהֵם רוֹצִים שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן, כְּפִי הַסְּכוּם שֶׁקִּצְבוּ עַל־זֶה - הוּא יִהְיֶה כּוֹכָב, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן - יֵשׁ לוֹ כֹּחַ שֶׁל אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, כִּי הַכּוֹכָב מְגַדֵּל הַזָּהָב; כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ עָפָר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנָּה זָהָב, זֶהוּ מֵחֲמַת הַכּוֹכָב שֶׁמְּגַדֵּל בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם עַפְרוֹת זָהָב, נִמְצָא שֶׁהַזָּהָב הוּא נִמְשָׁךְ מִן הַכּוֹכָבִים, וּמֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לְאֶחָד כָּל־כָּךְ זָהָב - נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, וְעַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ כּוֹכָב. וְכֵן אָמְרוּ שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם מַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה לְאֶחָד כָּךְ וְכָךְ, כְּפִי הַסְּכוּם שֶׁקִּצְבוּ עַל־זֶה - הוּא יִהְיֶה מַזָּל. וְכֵן עָשׂוּ לָהֶם מַלְאָכִים, הַכֹּל כְּפִי רִבּוּי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל; עַד שֶׁהִסְכִּימוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ לָהֶם גַּם־כֵּן אֱלֹקוּת, שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רִבּוּי מָמוֹן הַרְבֵּה, כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת כְּפִי מַה שֶּׁקִּצְבוּ עַל־זֶה - הוּא יִהְיֶה אֱלוֹק, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָאֱלֹקִים שׁוֹפֵעַ בּוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן עַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ אֱלוֹק. וְכֵן קִיְּמוּ וְעָשׂוּ כְּכָל הַנַּ"ל. גַּם אָמְרוּ שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם לֵישֵׁב כְּלָל בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאֵין רָאוּי לָהֶם לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ אוֹתָן, כִּי שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם הֵם טְמֵאִים כְּנֶגְדָּם. עַל־כֵּן יֵשְׁבוּ עַצְמָן שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לָהֶם הָרִים הַגְּבוֹהִים בְּיוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, וְיֵשְׁבוּ שָׁם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְרוֹמָמִים מֵאֲוִירָא דְּעָלְמָא. וְשָׁלְחוּ אֲנָשִׁים לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הָרִים הַגְּבוֹהִים כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וּבִקְּשׁוּ וּמָצְאוּ הָרִים גְּבוֹהִים מְאֹד, וְהָלְכוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה וְיָשְׁבוּ שָׁם, עַל הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, הַיְנוּ שֶׁעַל כָּל הַר וְהַר יָשְׁבוּ שָׁם אֵיזֶה קִבּוּץ מֵאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְעָשׂוּ סְבִיב הָהָר חַזֶּקֶת גָּדוֹל, וְהָיָה שָׁם חֲפִירוֹת גְּדוֹלוֹת וְכַיּוֹצֵא סְבִיב הָהָר, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיָּבוֹא אֲלֵיהֶם שׁוּם אָדָם, כִּי לֹא הָיָה רַק שְׁבִיל נֶעְלָם אֶל הָהָר בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם אַחֵר לֹא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא אֲלֵיהֶם. וְכֵן בָּהָר הַשֵּׁנִי, וְכֵן בְּכָל הֶהָרִים עָשׂוּ חַזֶּקֶת וְכוּ', כַּנַּ"ל, וְהֶעֱמִידוּ שׁוֹמְרִים בְּרִחוּק מִן הָהָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לָהֶם זָר, וְהֵם הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁם, עַל הֶהָרִים, וְהָיוּ מִתְנַהֲגִים בַּמִּנְהָג הַנַּ"ל.

וְהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוּת רַבִּים, דְּהַיְנוּ לְפִי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל. וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם הַמָּמוֹן, עַד שֶׁעַל־יְדֵי מָמוֹן הַרְבֵּה הָיוּ נַעֲשִׂים אֱלוֹק - עַל־כֵּן הָיָה לָהֶם חֵשֶׁק מֵרִצִּיחָה וּגְזֵלָה, כִּי כָּל אֶחָד יִהְיֶה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֱלוֹק עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁיִּגְזֹל; אַךְ אָמְרוּ שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹק (דְּהַיְנוּ הָעָשִׁיר בַּעַל הַמָּמוֹן הוּא אֱלוֹק) - הוּא יִשְׁמֹר מִגְּזֵלוֹת וּרְצִיחוֹת. וְתִקְּנוּ עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת שֶׁיִּהְיוּ מַקְרִיבִים וּמִתְפַּלְּלִים אֶל הָאֱלֹקוּת הַנַּ"ל. גַּם הָיוּ מַקְרִיבִים בְּנֵי אָדָם, וְהָיוּ מַקְרִיבִין אֶת

עַצְמָן אֶל הָאֱלִילוּת הַנַּ"ל כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בּוֹ, וְאַחַר־כָּךְ יִתְגַּלְגֵּל וְיִהְיֶה עָשִׁיר; כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל. וְהָיָה לָהֶם עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים בָּהֶם אֶת הָאֱלִילוּת הַנַּ"ל (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הִרְבֵּה כַּנַּ"ל). וּבְוַדַּאי אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיְתָה הַמְּדִינָה מְלֵאָה מֵרְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי מִי שֶׁלֹּא הָיָה מַאֲמִין בָּעֲבוֹדוֹת הַנַּ"ל הָיָה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן; כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, כִּי עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן יְכוֹלִים לִקְנוֹת כָּל דָּבָר, אֲכִילָה וּמַלְבּוּשִׁים, וְעִקַּר חִיּוּת הָאָדָם עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן (כֵּן הָיְתָה סְבָרָתָם לְפִי דַּעְתָּם הַמְשֻׁבָּשֶׁת וְהַנְּבוֹכָה), עַל־כֵּן הָיָה הַמָּמוֹן הָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם.

וְהָיוּ מִשְׁתַּדְּלִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶחְסָר אֶצְלָם מָמוֹן כְּלָל, כִּי הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הָאֱמוּנָה וְהָאֱלִילוּת שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל, אַדְּרַבָּא, צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְהוֹסִיף וּלְהַכְנִיס מָמוֹן מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים לְתוֹךְ הַמְּדִינָה. וְהָיוּ יוֹצְאִים מֵהֶם סוֹחֲרִים לִסְחֹר בִּמְדִינוֹת אֲחֵרִים כְּדֵי לְהִשְׁתַּכֵּר מָמוֹן, לְהַכְנִיס מָמוֹן יוֹתֵר לְתוֹךְ הַמְּדִינָה. וּצְדָקָה - בְּוַדַּאי הוּא אִסּוּר גָּדוֹל לְפִי דַּעְתָּם, כִּי הוּא מַחְסִיר שֶׁפַע מָמוֹנוֹ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלִילִים - אֲשֶׁר זֶה הוּא הָעִקָּר, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן, וְהוּא פּוֹגֵם וּמַחְסִיר מָמוֹנוֹ; עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיָה אָסוּר אֶצְלָם לִתֵּן צְדָקָה. גַּם הָיָה אֶצְלָם מְמֻנִּים, שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל אֶחָד אִם יֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר. כִּי כָּל אֶחָד הָיָה צָרִיךְ לְהַרְאוֹת עָשְׁרוֹ בְּכָל פַּעַם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁהָיָה לוֹ לְפִי מָמוֹנוֹ כַּנַּ"ל. וְלִפְעָמִים הָיָה נַעֲשֶׂה מֵחַיָּה - אָדָם, וּמֵאָדָם - חַיָּה, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאֶחָד אִבֵּד מָמוֹנוֹ - אֲזַי נַעֲשָׂה מֵאָדָם חַיָּה, אַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן; וְכֵן לְהֵפֶךְ: כְּשֶׁאֶחָד הִרְוִיחַ מָמוֹן - אֲזַי נַעֲשָׂה מֵחַיָּה אָדָם; וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲלוֹת כְּפִי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל. וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת וּפַאטְרֶעטִין[נ] שֶׁל אוֹתָן הָאֱלִילוּת (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמָּמוֹן). וְהָיוּ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוּרוֹת הַלָּלוּ, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם; כִּי זֶה הָיָה הָעֲבוֹדָה וְהָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל.

וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ הָאֲנָשִׁים הַכְּשֵׁרִים שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, חָזְרוּ לִמְקוֹמָם וְסִפְּרוּ לְהַבַּעַל תְּפִלָּה מִגֹּדֶל הַטָּעוּת וְהַשְּׁטוּת שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, אֵיךְ הֵם נְבוֹכִים מְאֹד בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לַעֲקֹר לִמְדִינָה אַחֶרֶת וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל שֶׁהוּא מִתְיָרֵא

מקורות ותרגומים

נ. דמות דיוקן.

שֶׁלֹּא יִתְעוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַחַר־כָּךְ נִשְׁמַע שֶׁעָשׂוּ לְעַצְמָן אֱלִקּוּת כַּנַּ"ל; עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל שֶׁעַל דָּבָר זֶה הָיָה מִתְיָרֵא וְדוֹאֵג מִתְּחִלָּה. וְהָיָה לוֹ לְהַבַּעַל תְּפִלָּה רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, וְנִתְיַשֵּׁב לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ לְשָׁם, אוּלַי יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם.

וְהָלַךְ לְשָׁם הַבַּעַל תְּפִלָּה, וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים שֶׁעוֹמְדִים סְבִיב הָהָר. וְהַשּׁוֹמְרִים מִסְּתָמָא הָיוּ אֲנָשִׁים קְטַנִּים בְּמַעֲלָה, שֶׁהֵם רַשָּׁאִים לַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא; כִּי אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַעֲלוֹת מֵחֲמַת הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל - הֵם אֵינָם יְכוֹלִים כְּלָל לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי הָעוֹלָם וְלַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ עַצְמָן כַּנַּ"ל, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְדַבֵּר כְּלָל עִם בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ אוֹתָם בְּהֶבֶל פִּיהֶם (עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הַשּׁוֹמְרִים שֶׁעָמְדוּ חוּץ לָעִיר הָיוּ קְטַנִּים בְּמַעֲלָה כַּנַּ"ל). אַךְ גַּם הַשּׁוֹמְרִים הָיָה לָהֶם הַצּוּרוֹת הַנַּ"ל, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם בְּכָל פַּעַם; כִּי גַּם אֶצְלָם הָיָה עִקַּר הָאֱמוּנָה הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל. וּבָא הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל אֵצֶל שׁוֹמֵר אֶחָד, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית, בַּאֲשֶׁר שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת ה', תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ', וְהַמָּמוֹן הוּא שְׁטוּת וְאֵינוֹ תַּכְלִית כְּלָל וְכוּ'; וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל הַשּׁוֹמֵר הַנַּ"ל, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם מִיָּמִים רַבִּים שֶׁעִקָּר הוּא רַק הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל. וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה לְשׁוֹמֵר שֵׁנִי, וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן, וְכֵן הָלַךְ אֶל כָּל הַשּׁוֹמְרִים - וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו כְּלָל.

וְיָשַׁב עַצְמוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר שֶׁהָיְתָה עַל הָהָר כַּנַּ"ל. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם הָיָה אֶצְלָם פְּלִיאָה, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ נִכְנַסְתָּ לְכָאן? כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לִכְנֹס אֶצְלָם כַּנַּ"ל. הֵשִׁיב לָהֶם: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִכְנַסְתִּי, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, מָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים עַל־זֶה? וְהִתְחִיל הַבַּעַל תְּפִלָּה לְדַבֵּר עִם אֶחָד מֵהַתַּכְלִית וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל, וְכֵן הַשֵּׁנִי, וְכֵן כֻּלָּם, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בְּטָעוּתָם הַנַּ"ל. וְהָיָה הַדָּבָר תָּמוּהַּ בֵּין אַנְשֵׁי הָעִיר, עַל שֶׁבָּא אָדָם אֶצְלָם וּמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם. וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָן: אוּלַי הָאָדָם הַזֶּה הוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה; כִּי כְּבָר נִשְׁמַע אֶצְלָם שֶׁיֵּשׁ בַּעַל תְּפִלָּה כָּזֶה בָּעוֹלָם, כִּי כְּבָר נִתְפַּרְסֵם הַדָּבָר שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה בָּעוֹלָם כַּנַּ"ל, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בָּעוֹלָם 'דֶּער פְּרוּמֶער בַּעַל־תְּפִלָּה'[ם]. אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְהַכִּירוֹ

מקורות ותרגומים

ם. 'בעל התפילה הירא והחסיד'.

וּלְתָפְסוֹ, כִּי הָיָה מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֵצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּסוֹחֵר, וְאֵצֶל זֶה כְּעָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל; וְתֵכֶף נִמְלָט מִשָּׁם.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה גִּבּוֹר שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה גִּבּוֹרִים, וְהָיָה הַגִּבּוֹר עִם גִּבּוֹרָיו הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ מְדִינוֹת. וְלֹא הָיָה רוֹצֶה כִּי אִם הַכְנָעָה, וּכְשֶׁהָיוּ בְּנֵי מְדִינָה מַכְנִיעִים עַצְמָן תַּחְתָּיו - הָיָה מַנִּיחָם, וְאִם לָאו - הָיָה מַחֲרִיבָם. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה שׁוּם מָמוֹן, רַק הַכְנָעָה, שֶׁיִּהְיוּ תַּחְתָּיו. וְהָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר שֶׁהָיָה שׁוֹלֵחַ לַמְּדִינָה גִּבּוֹרָיו כְּשֶׁהָיָה עֲדַיִן רָחוֹק מִמֶּנָּה הַרְבֵּה, חֲמִשִּׁים פַּרְסָאוֹת - שֶׁיַּכְנִיעוּ עַצְמָן תַּחְתָּיו; וְהָיָה כּוֹבֵשׁ מְדִינוֹת כַּנַּ"ל. וְהַסּוֹחֲרִים שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ סוֹחֲרִים בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת כַּנַּ"ל, בָּאוּ לִמְדִינָתָם וְסִפְּרוּ מֵהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל. וְנָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל; וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיוּ מְרֻצִּים לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו - אַךְ שֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁהוּא מְמָאֵס בְּמָמוֹן, וְאֵינוֹ רוֹצֶה מָמוֹן כְּלָל, וְזֶה הָיָה הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, עַל־כֵּן הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר אֶצְלָם לְהִכָּנַע תַּחְתָּיו, כִּי הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ שְׁמָד, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין כְּלָל בֶּאֱמוּנָתָם, דְּהַיְנוּ בַּמָּמוֹן. וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד מִלְּפָנָיו, וְהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת וּלְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת לֶאֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל, וְהָיוּ לוֹקְחִים חַיָּה (דְּהַיְנוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן מְעַט, שֶׁהוּא חַיָּה אֶצְלָם) - וְהִקְרִיבוּ לְקָרְבָּן לֶאֱלֹקוּת הַנַּ"ל, וְכַיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ הָעֲבוֹדוֹת כַּנַּ"ל.

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם, וְהִתְחִיל לִשְׁלֹחַ אֲלֵיהֶם גִּבּוֹרָיו מַה הֵם רוֹצִים כְּדַרְכּוֹ כַּנַּ"ל, וְהָיָה עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מַה לַּעֲשׂוֹת. וְיָעֲצוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים סוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם: הֱיוֹת שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָה שֶׁכָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֶלֹקוּת, וְנוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, הֵינוּ שֶׁכָּל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל הֵם כֻּלָּם עֲשִׁירִים מֻפְלָגִים, עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא גַּם־כֵּן אֱלוֹקַ לְפִי טָעוּתָם (כִּי הַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא עָשִׁיר מֻפְלָג וְיֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ כַּשֶּׁעוּר הַקָּצוּב לֶאֱלוֹקַ אֶצְלָם וְכַנַּ"ל), וְגַם נוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, כִּי הַסּוּסִים שֶׁלָּהֶם הֵם מְכֻסִּים בַּעֲשִׁירוּת גָּדוֹל, בְּזָהָב וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁכִּסּוּי שֶׁל סוּס אֶחָד עוֹלֶה לְסַךְ שֶׁל מַלְאָךְ שֶׁלָּהֶם, נִמְצָא שֶׁנּוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, שֶׁקּוֹשְׁרִים שְׁלֹשָׁה זוּגוֹת מַלְאָכִים אֶל הָעֲגָלָה וְנוֹסְעִים עִמָּהֶם; בְּכֵן צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמִשָּׁם יִהְיֶה לָהֶם עֶזְרָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁכָּל הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֶלֹקוּת (כָּל זֶה הָיְתָה עֵצַת הַסּוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם). וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי הָיוּ מַאֲמִינִים שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לָהֶם יְשׁוּעָה מִשָּׁם, מֵאַחַר שֶׁהֵם כֻּלָּם אֶלֹקוּת כַּנַּ"ל.

וְהַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל יִשֵּׁב עַצְמוֹ שֶׁיֵּלֵךְ עוֹד הַפַּעַם אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם זֶה. וְהָלַךְ לְשָׁם, וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם שׁוֹמֵר אֶחָד כְּדַרְכּוֹ; וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר מֵהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פַּחַד גָּדוֹל מִפָּנָיו וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה: וּמָה אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת? וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר עִנְיָן הַנַּ"ל, שֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְשָׂחַק מִמֶּנּוּ מְאֹד הַבַּעַל תְּפִלָּה, וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא הַכֹּל שְׁטוּת גָּדוֹל, כִּי גַּם בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם רַק בְּנֵי אָדָם כָּמוֹנוּ, וְגַם אַתֶּם כֻּלְּכֶם וֶאֱלֹקִים שֶׁלְּכֶם - כֻּלָּם הֵם רַק בְּנֵי אָדָם, וְלֹא אֱלוֹקַ; רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד בָּעוֹלָם שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאוֹתוֹ לְבַד רָאוּי לַעֲבֹד, וְלוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְזֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית; וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ דִּבֵּר הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַנַּ"ל. וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו הַשּׁוֹמֵר, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם טָעוּתָם מִיָּמִים רַבִּים כַּנַּ"ל, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הַבַּעַל תְּפִלָּה הִרְבָּה עָלָיו דְּבָרִים, עַד שֶׁבַּסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ הַשּׁוֹמֵר: וְיֶתֶר מִזֶּה, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? הֲלֹא אֲנִי רַק יָחִיד בְּעָלְמָא (וְיֵשׁ כְּנֶגְדִּי בְּנֵי הַמְּדִינָה, שֶׁהֵם רַבִּים). וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה הָיְתָה קְצָת נָחָמָה לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, כִּי הֵבִין שֶׁהִתְחִילוּ דְּבָרָיו קְצָת לִכָּנֵס בְּאָזְנֵי הַשּׁוֹמֵר, כִּי הַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר הַבַּעַל תְּפִלָּה מִקֹּדֶם, בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה עִם אוֹתוֹ הַשּׁוֹמֵר, וְהַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר עַתָּה - נִתְקַבְּצוּ יַחַד, עַד שֶׁעָשׂוּ אֵיזֶה רֹשֶׁם בְּלִבּוֹ, עַד שֶׁהִתְחִיל מְעַט לְהִסְתַּפֵּק וְלִנְטוֹת אֵלָיו קְצָת, כַּנִּרְאֶה מִתּוֹךְ הַתְּשׁוּבָה הַנַּ"ל. וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַשֵּׁנִי, וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן וּבַסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל: הֲלֹא אֲנִי יָחִיד כְּנֶגֶד בְּנֵי הַמְּדִינָה וְכוּ' כַּנַּ"ל; וְכֵן כָּל הַשּׁוֹמְרִים כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ לוֹ תְּשׁוּבָה זוֹ בַּסּוֹף.

אַחַר־כָּךְ נִכְנַס הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הָעִיר, וְהִתְחִיל שׁוּב לְדַבֵּר עִמָּם כְּדַרְכּוֹ, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית - לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ'. וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו, כִּי כֻּלָּם נִשְׁקְעוּ מְאֹד בָּזֶה מִיָּמִים רַבִּים, וְסִפְּרוּ לוֹ מֵהַגִּבּוֹר, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְשָׂחַק מֵהֶם גַּם־כֵּן, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא שְׁטוּת, וְשֶׁכֻּלָּם רַק בְּנֵי אָדָם וְכוּ', וְהֵם לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי אַתֶּם בְּנֵי אָדָם - וְהֵם בְּנֵי־אָדָם, וְאֵינָם אֱלוֹקַ כְּלָל; רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְכוּ'. וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר אָמַר לָהֶם (בִּלְשׁוֹן תֻּמָּה, כְּדַרְכּוֹ שֶׁמַּתְמִיהַּ אָדָם וְאוֹמֵר): הַאִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר (הַיְדוּעַ לִי)? וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו

אֵלּוּ. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ וּמְדַבֵּר עִמָּהֶם כַּנַּ"ל, וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר אָמַר לְכָל אֶחָד כַּנַּ"ל, אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו.

וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ בָּעִיר, בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אֶחָד שֶׁמְּדַבֵּר כָּזֹאת, שֶׁעוֹשֶׂה שְׂחוֹק מֵאֱמוּנָתָם, וְאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ יָחִיד וְכוּ', וּבְעִנְיַן הַגִּבּוֹר הוּא אוֹמֵר כַּנַּ"ל. וְהֵבִינוּ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה, כִּי כְּבָר הָיָה נִתְפַּרְסֵם אֶצְלָם כַּנַּ"ל, וְצִוּוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ; אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֶצְלָם בְּכָל פַּעַם כַּנַּ"ל (הַיְנוּ פַּעַם נִדְמֶה כְּסוֹחֵר וּפַעַם כְּעָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל) - אַךְ הֵם יָדְעוּ מִזֶּה גַּם־כֵּן, שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל הוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם, וְצִוּוּ לַחֲקֹר אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ. וְחִפְּשׂוּ אַחֲרָיו וּתְפָסוּהוּ, וְהֱבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת וּשְׁטוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל (הַיְנוּ שֶׁהַמָּמוֹן אֵינוֹ הַתַּכְלִית כְּלָל); רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְכוּ'; וּבְנֵי אוֹתָהּ מְדִינָה שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁהֵם כֻּלָּם אֶלְקוּת - לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי הֵם רַק בְּנֵי אָדָם וְכוּ'. וְנֶחֱשָׁב אֶצְלָם לִמְשֻׁגָּע, כִּי כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה הָיוּ שְׁקוּעִים בְּטָעוּת שֶׁל הַמָּמוֹן כָּל־כָּךְ כַּנַּ"ל, עַד שֶׁזֶּה שֶׁדִּבֵּר כְּנֶגֶד דַּעְתָּם וְטָעוּתָם הָיָה נֶחֱשָׁב לִמְשֻׁגָּע. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה זֶּה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר עַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר (בִּלְשׁוֹן תְּמַהּ): אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר כַּנַּ"ל? הֵשִׁיב לָהֶם: שֶׁאֲנִי הָיִיתִי אֵצֶל מֶלֶךְ אֶחָד, וְנֶאֱבַד אֶצְלוֹ גִּבּוֹר, וְאִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר - יֵשׁ לִי הֶכֵּרוּת עִמּוֹ; וְיֶתֶר מִזֶּה: מַה שֶּׁאַתֶּם בְּטוּחִים בַּמְּדִינָה הַנַּ"ל שֶׁהֵם כֻּלָּם אֶלְקוּת זֶהוּ שְׁטוּת, כִּי הֵם לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם, וּלְדַעְתִּי אִם תִּהְיוּ בְּטוּחִים עֲלֵיהֶם - אַדְּרַבָּא, זֶה יִהְיֶה מַפָּלָה שֶׁלָּכֶם. אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת? הֵשִׁיב לָהֶם: הֱיוֹת שֶׁאֵצֶל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל שֶׁהוּא הָיָה אֶצְלוֹ כַּנַּ"ל הָיָה לוֹ יָד, דְּהַיְנוּ שֶׁהָיָה אֵצֶל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ תְּמוּנַת יָד עִם חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת וְעִם כָּל הַשִּׂרְטוּטִין שֶׁיֵּשׁ עַל הַיָּד, וְזֹאת הַיָּד הָיְתָה הַלַּאנְד קַארְט (הַיְנוּ מַפַּת הָעוֹלָם) שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה מִן בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַד הַסּוֹף, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ - הַכֹּל הָיָה מְצֻיָּר עַל אוֹתוֹ הַיָּד.

כִּי הָיָה מְצֻיָּר בְּשִׂרְטוּטֵי הַיָּד צִיּוּר עֲמִידַת כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם עִם כָּל פְּרָטָיו, כְּמוֹ שֶׁמְּצֻיָּר עַל הַלַּאנְד קַארְט (כַּיָּדוּעַ לַבְּקִיאִים בְּעִנְיַן צִיּוּר מַפַּת הָעוֹלָם שֶׁקּוֹרִין 'לַאנְד קַארְט'), וְהָיָה בְּהַשִּׂרְטוּטִין כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּלַאנְד קַארְט כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּדֵי לֵידַע מַה הוּא הַדָּבָר הַזֶּה, דְּהַיְנוּ לֵידַע שֶׁכָּאן הוּא עִיר פְּלוֹנִי, וְכָאן נָהָר פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא - כְּמוֹ כֵּן מַמָּשׁ הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׂרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ"ל

כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, שֶׁהָיוּ הָאוֹתִיּוֹת נִרְשָׁמִים אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד, כְּדֵי לֵידַע מַהוּת הַדָּבָר. וְגַם פְּרָטֵי כָּל הַמְּדִינוֹת וַעֲיָרוֹת וּנְהָרוֹת וּגְשָׁרִים וְהָרִים וּשְׁאָר דְּבָרִים פְּרָטִיִּים, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד בַּשִּׂרְטוּטִין הַנַּ"ל, וְאֵצֶל כָּל דָּבָר הָיוּ כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶּהוּ דָּבָר פְּלוֹנִי, וְזֶה דָּבָר פְּלוֹנִי. וְגַם כָּל בְּנֵי אָדָם שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְכָל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁלָּהֶם - הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם שָׁם.

וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם כָּל הַדְּרָכִים מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם; וּמֵחֲמַת זֶה הָיִיתִי יוֹדֵעַ לִכָּנֵס אֶל הָעִיר הַזֹּאת, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לִכָּנֵס לְכָאן, וְכֵן אִם אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אוֹתִי לְעִיר אַחֶרֶת - אֲנִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן, הַכֹּל עַל־יְדֵי הַיָּד הַנַּ"ל. וְכֵן הָיָה נִרְשָׁם בָּהּ הַדֶּרֶךְ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ וּנְתִיב שֶׁעַל־יָדוֹ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת מֵאֶרֶץ לַשָּׁמַיִם (כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם מֵחֲמַת שֶׁאֵין יוֹדְעִין הַדֶּרֶךְ, וְשָׁם הָיָה נִרְשָׁם הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם), וְהָיָה נִרְשָׁם שָׁם כָּל הַדְּרָכִים שֶׁיֵּשׁ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם. כִּי אֵלִיָּהוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ פְּלוֹנִי - וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר - וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן, וְכֵן חֲנוֹךְ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר - וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ; וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם - הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׂרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ"ל. גַּם הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּפִי מַה שֶּׁהָיָה בְּעֵת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וּכְפִי הַהֹוֶה שֶׁלּוֹ, וּכְפִי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ. כְּגוֹן סְדוֹם: הָיָה נִרְשָׁם שָׁם כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה בְּעֵת יְשׁוּבָהּ, קֹדֶם שֶׁנֶּהְפְּכָה; גַּם הָיָה מְצַיָּר שָׁם הַפִּיכַת סְדוֹם, כְּמוֹ שֶׁהָעִיר נֶהְפָּכָת; וְגַם הָיָה מְצַיָּר שָׁם צִיּוּר שֶׁל סְדוֹם שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַחַר הַהֲפִיכָה; כִּי הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁהֹוֶה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה. וְשָׁם, בְּאוֹתוֹ הַיָּד, רָאִיתִי שֶׁאוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם כֻּלָּם אֶלְקוּת, עִם כָּל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֲלֵיהֶם לְקַבֵּל עֵזֶר מֵהֶם - כֻּלָּם יִהְיוּ נִכְלִין וְאוֹבְדִין (כָּל זֶה הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל תְּפִלָּה).

וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם הַדָּבָר מְאֹד, כִּי הָיוּ נִכָּרִים דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁעַל הַלַּאנְד קַארְט מְצַיָּר כָּל הַדְּבָרִים, וְהֵבִינוּ שֶׁגַּם דְּבָרָיו נִרְאִין דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה רוֹאִין, שֶׁאֶפְשָׁר לְקַבֵּץ וּלְחַבֵּר שְׁנֵי שִׂרְטוּטִין שֶׁל הַיָּד - וְיִהְיֶה מֵהֶם אוֹת (עַל־כֵּן הֵבִינוּ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הַנַּ"ל אִי אֶפְשָׁר לִבְדּוֹת זֹאת מִלִּבּוֹ, וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד). וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל? אוּלַי יְגַלֶּה לָנוּ דֶּרֶךְ אֵיךְ לִמְצֹא מָמוֹן. הֵשִׁיב לָהֶם: עֲדַיִן אַתֶּם רוֹצִים מָמוֹן (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ)? מִמָּמוֹן לֹא תְּדַבְּרוּ כְּלָל. שָׁאֲלוּ

אותו: אַף־עַל־פִּי־כֵן, הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל? הֵשִׁיב לָהֶם: גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה: שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וּמַלְכָּה, וְהָיָה לָהֶם בַּת יְחִידָה, וְהִגִּיעַ סָמוּךְ לְפִרְקָהּ, וְהוֹשִׁיבוּ יוֹעֲצִים לְיַעֵץ אֶת מִי רָאוּי לְהַשִּׂיאָהּ לוֹ. וְגַם אֲנִי הָיִיתִי שָׁם בֵּין בַּעֲלֵי הָעֵצָה, כִּי הַמֶּלֶךְ הָיָה אוֹהֵב אוֹתִי; וְהָיְתָה עֵצָתִי שֶׁיִּתְּנוּ לָהּ אֶת הַגִּבּוֹר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהַגִּבּוֹר עָשָׂה לָנוּ כַּמָּה טוֹבוֹת, שֶׁכָּבַשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת - עַל־כֵּן רָאוּי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֶת הַבַּת־מַלְכָּה לְאִשָּׁה. וְהוּטְבָה עֵצָתִי מְאֹד, וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם לָזֶה, וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם עַל שֶׁמָּצְאוּ חָתָן לְהַבַּת־מַלְכָּה. וְהִשִּׂיאוּ אוֹתָהּ עִם הַגִּבּוֹר, וְיָלְדָה הַבַּת־מַלְכָּה וָלָד. וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק הָיָה יְפֵה־תֹאַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה יֹפִי שֶׁל מִין אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וְשַׂעֲרוֹתָיו הָיוּ שֶׁל זָהָב וְהָיָה לָהֶם כָּל הַגְּוָנִים, וּפָנָיו הָיוּ כִּפְנֵי חַמָּה, וְעֵינָיו הָיוּ אוֹרוֹת אֲחֵרִים. וְהַתִּינוֹק הַזֶּה נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה, כִּי רָאוּ בּוֹ תֵּכֶף (בְּשָׁעַת הַהוֹלָדָה) שֶׁהוּא חָכָם גָּמוּר, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים בְּנֵי אָדָם, בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לִשְׂחֹק - הָיָה שׂוֹחֵק, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָזֶה, כִּי הִכִּירוּ בּוֹ שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל, רַק שֶׁעֲדַיִן אֵין לוֹ הַתְּנוּעוֹת שֶׁל גָּדוֹל, כְּגוֹן דִּבּוּר וְכַיּוֹצֵא. וְהָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ מֵלִיץ, דְּהַיְנוּ דַּבְּרָן בַּעַל לָשׁוֹן וּמְלִיצָה שֶׁהָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר וּלְהַמְלִיץ דִּבְרֵי צַחוּת נִפְלָאִים מְאֹד, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַמֶּלֶךְ. וְהַמֵּלִיץ הָיָה גַּם מֵעַצְמוֹ מֵלִיץ נָאֶה; אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה לְקַבֵּל כֹּחַ חָכְמַת הַמְּלִיצָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מֵלִיץ נִפְלָא מְאֹד מְאֹד. גַּם הָיָה לְהַמֶּלֶךְ חָכָם. וְהֶחָכָם הָיָה גַּם־כֵּן מֵעַצְמוֹ חָכָם; אַךְ הַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה וִיקַבֵּל חָכְמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה חָכָם נִפְלָא מְאֹד.

וְכֵן הַגִּבּוֹר הָיָה גִּבּוֹר מֵעַצְמוֹ; וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה וִיקַבֵּל גְּבוּרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה גִּבּוֹר נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד. כִּי יֵשׁ חֶרֶב שֶׁהִיא תּוֹלָה בַּאֲוִיר הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת: כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אֶת הַחֶרֶב - אֲזַי בּוֹרְחִים וְנָסִים כָּל שָׂרֵי הַחֵילוֹת, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם מַפָּלָה, כִּי כְּשֶׁנָּסִים הַשָּׂרִים - אֵין מִי שֶׁיְּנַהֵג הַמִּלְחָמָה, וַאֲזַי אֵין תִּקּוּמָה בַּמִּלְחָמָה. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקָרְבוּ הַנִּשְׁאָרִים לַמִּלְחָמָה; וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל שְׁנֵי פִּיּוֹת, וְיֵשׁ לָהֶם שְׁנֵי כּוֹחוֹת: שֶׁעַל־יְדֵי חַד אֶחָד נוֹפְלִים כֻּלָּם, וְעַל־יְדֵי חַד הַשֵּׁנִי - מַגִּיעַ לָהֶם הַחֹלִי, שֶׁקּוֹרִין "דַּאר", דְּהַיְנוּ שֶׁבְּשָׂרָם נִכְחָשׁ וְנָמֵס, כַּיָּדוּעַ חֹלִי זֶה רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַיְנוּ שֶׁרַק עַל־יְדֵי הַתְּנוּעָה שֶׁעוֹשִׂין בְּאוֹתוֹ הַחֶרֶב בְּמָקוֹם שֶׁהִיא, עַל־יְדֵי־זֶה מַגִּיעַ לְהַשּׂוֹנְאִים כַּנַּ"ל, דְּהַיְנוּ עַל־יְדֵי כָּל חַד וְחַד הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לָהּ.

וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לְהַגִּבּוֹר הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל, וּמִשָּׁם קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. וְגַם אֲנִי, הֶרְאָה לִי הַמֶּלֶךְ הַדֶּרֶךְ לְעִנְיָן שֶׁלִּי, וְקִבַּלְתִּי מִשָּׁם מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ. וְכֵן הָיָה לְהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב נֶאֱמָן, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם הַמֶּלֶךְ בְּאַהֲבָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם כְּלָל שֶׁלֹּא יִרְאוּ זֶה אֶת זֶה אֵיזֶה שָׁעָה. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ שָׁעוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְפָּרֵד קְצָת; וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת שֶׁהָיוּ מְצַיְּרִין צוּרַת שְׁנֵיהֶם, וְהָיוּ מְשַׁעֲשְׁעִין עַצְמָן בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת בְּעֵת שֶׁנִּפְרְדוּ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ. וְהַצּוּרוֹת הָאֵלּוּ הָיוּ מְצַיְּרִין אֵיךְ הַמֶּלֶךְ עִם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן אוֹהֲבִים עַצְמָן וּמְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים עַצְמָן בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְהָיָה סְגֻלָּה לְאֵלּוּ הַצּוּרוֹת, שֶׁמִּי שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת - הָיָה מַגִּיעַ לוֹ אַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד (הֵינוּ שֶׁמִּדַּת הָאַהֲבָה בָּאָה לְמִי שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת). וְגַם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן קִבֵּל הָאַהֲבָה מִן הַמָּקוֹם שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַמֶּלֶךְ.

וְהִגִּיעַ עֵת שֶׁהָלְכוּ כָּל הַנַּ"ל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ, לְקַבֵּל מִשָּׁם כֹּחוֹ, דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ וְהַגִּבּוֹר וְכָל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עָלָה לִמְקוֹמוֹ הַנַּ"ל לְחַדֵּשׁ שָׁם כֹּחוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה בִּלְבֵל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהָפַךְ מַיִם לְיַבָּשָׁה וּמִיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יִשּׁוּב וּמִיִּשּׁוּב מִדְבָּר, וְהָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה לְתוֹךְ בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְלֹא עָשָׂה שָׁם שׁוּם הֶזֵּק, רַק שֶׁנִּכְנַס הָרוּחַ סְעָרָה וְחָטַף אֶת הַוָּלָד שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ"ל. וּבְתוֹךְ הָרַעַשׁ, שֶׁקּוֹרִין "אוּמְפִּיט", תֵּכֶף כְּשֶׁחָטַף אֶת הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ"ל - רָדְפָה הַבַּת־מַלְכָּה אַחֲרָיו, וְכֵן הַמַּלְכָּה, וְכֵן הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ כֻּלָּם וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיָּם. וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ לֹא הָיִינוּ בְּכָל זֶה, כִּי הָיִינוּ עוֹלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ"ל, וּכְשֶׁחָזַרְנוּ וּבָאנוּ לֹא מָצָאנוּ אוֹתָם כֻּלָּם כַּנַּ"ל, וְגַם הַיָּד הַנַּ"ל נֶאֱבְדָה אָז, וּמֵאָז נִתְפַּזַּרְנוּ כֻּלָּנוּ. וּמֵאָז אֵין אָנוּ יְכוֹלִים עוֹד לַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ, כִּי אַחַר שֶׁנִּהְפַּךְ וְנִתְבַּלְבֵּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְנֶחְלְפוּ כָּל מְקוֹמוֹת הָעוֹלָם מַיִם לְיַבָּשָׁה וְכוּ' כַּנַּ"ל, בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לַעֲלוֹת בַּדְּרָכִים הָרִאשׁוֹנִים, כִּי עַתָּה צְרִיכִים דְּרָכִים אֲחֵרִים, לְפִי חִלּוּף וְשִׁנּוּי הַמְּקוֹמוֹת, וְעַל־כֵּן לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים עוֹד לַחֲזֹר וְלַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ הַנַּ"ל; אַךְ הָרִשִׁימָה שֶׁנִּשְׁאָר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הִיא גַּם־כֵּן גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל - הוּא בְּוַדַּאי גִּבּוֹר גָּדוֹל מְאֹד (וְנִרְאֶה לִי שֶׁכָּאן חָסֵר קְצָת, וְעַיֵּן לְמַטָּה) (כָּל זֶה הֵשִׁיב הַבַּעַל תְּפִלָּה לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל). וְהֵם שָׁמְעוּ דְּבָרָיו וְתָמְהוּ מְאֹד, וְהֶחֱזִיקוּ

אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ לֵילֵךְ מֵאִתָּם (כִּי אוּלַי הַגִּבּוֹר שֶׁבָּא עֲלֵיהֶם הוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לְהַבַּעַל תְּפִלָּה הֶכְּרוּת עִמּוֹ).

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב וְשׁוֹלֵחַ בְּכָל פַּעַם שְׁלוּחָיו, עַד שֶׁנִּתְקָרֵב וּבָא אֲלֵיהֶם וְעָמַד חוּץ לָעִיר, וְשָׁלַח לָהֶם שְׁלוּחָיו. וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד, וּבִקְּשׁוּ מֵהַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֵצָה. וְאָמַר הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁצְּרִיכִין לַחֲקֹר הַדֶּרֶךְ וְהַהַנְהָגָה שֶׁל אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר עַל־יְדֵי־זֶה אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר (דְּהַיְנוּ הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל). וְהָלַךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה וְיָצָא אֶל הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וּבָא אֶל הַמַּחֲנֶה שֶׁל הַגִּבּוֹר, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם גִּבּוֹר אֶחָד מִגִּבּוֹרָיו שֶׁל הַגִּבּוֹר (הַיְנוּ עִם אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים, כְּדֵי לַחֲקֹר אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל). וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה: מַה מַּעֲשֵׂיכֶם, וְאֵיךְ נִתְחַבַּרְתֶּם עִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה? הֵשִׁיב לוֹ (הַיְנוּ אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל הֵשִׁיב לְהַבַּעַל תְּפִלָּה): מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, כָּךְ הָיָה:

הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵי דִּבְרֵי הַיָּמִים שֶׁלָּהֶם שֶׁקּוֹרִין "קְרָאוֹנִיקִישׁ", אֵיךְ שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁהָפַךְ מִיָּם לְיַבָּשָׁה וּמִיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יִשּׁוּב וְכוּ', וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְאַחַר הָרַעַשׁ וְהַבִּלְבּוּל שֶׁנִּתְבַּלְבְּלוּ כָּל הָעוֹלָם, יִשְׁבוּ עַצְמָן בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם מֶלֶךְ. וְחָקְרוּ מִי רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְחָקְרוּ וְאָמְרוּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁעִקָּר הוּא הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּיוֹתֵר בְּהַתַּכְלִית - הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ; וְהִתְחִילוּ לַחֲקֹר מַהוּ הַתַּכְלִית. וְהָיָה בֵּינֵיהֶם כִּתּוֹת כִּתּוֹת:

כַּת אַחַת אָמְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד: כִּי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר אֵצֶל הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁאֵין נוֹתְנִין לְאָדָם כְּבוֹדוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּדַבְּרִים לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּר כְּנֶגֶד כְּבוֹדוֹ - יֵשׁ לוֹ שְׁפִיכוּת דָּמִים, כִּי הָעִקָּר הוּא הַכָּבוֹד אֵצֶל כָּל הָעוֹלָם; וַאֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה מַקְפִּידִים לִתֵּן לְהַמֵּת כְּבוֹדוֹ, לְקָבְרוֹ בְּכָבוֹד וְכַיּוֹצֵא (וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁכָּל מַה שֶׁעוֹשִׂין - הַכֹּל עוֹשִׂין לְךָ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ), אַף־עַל־פִּי שֶׁאַחַר מִיתָה אֵין שַׁיָּךְ מָמוֹן וְשׁוּם תַּאֲוָה אֵצֶל הַמֵּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל כְּבוֹד הַמֵּת - מַקְפִּידִים, נִמְצָא שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר הַתַּכְלִית; וְכַיּוֹצֵא בִּסְבָרוֹת כָּאֵלּוּ (שֶׁל מְבוּכָה וּשְׁטוּת, וְכֵן כָּל הַכִּתּוֹת הַמְבֹאָרִים לְמַטָּה, כֻּלָּם הָיוּ לָהֶם סְבָרוֹת הַרְבֵּה לְדַעְתָּם הַנְּבוּכָה וְהַסְּכָלָה, וּקְצָתָם מְבֹאָרִים לְמַטָּה; אַךְ רַבֵּנוּ זַ"ל לֹא רָצָה לְבָאֵר כָּל הַסְּבָרוֹת הַנְּבוּכוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַדֵּעוֹת, כִּי יֵשׁ בָּזֶה סְבָרוֹת נְבוּכוֹת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאֶפְשָׁר חַס וְשָׁלוֹם לִטְעוֹת בֶּאֱמֶת בְּאֵלּוּ הַסְּבָרוֹת שֶׁל שֶׁקֶר רַחֲמָנָא לִצְלָן), עַד שֶׁנִּסְכַּם אֶצְלָם, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד. עַל־כֵּן צְרִיכִין

לְבַקֵּשׁ אִישׁ מְכֻבָּד, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד; הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד - וְיַשִּׂיג אֶת הַכָּבוֹד (שֶׁזֶּהוּ אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד), כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד, וְהוּא רוֹדֵף אַחַר כָּבוֹד וּמְסַיֵּעַ אֶת הַטֶּבַע שֶׁהִיא רוֹצָה בְּכָבוֹד כַּנַ"ל, נִמְצָא שֶׁזֶּה הָאִישׁ מִשְׁתַּדֵּל אַחַר הַתַּכְלִית וּמַשִּׂיגוֹ, כִּי הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד (כָּל זֶה הָיָה דַּעְתָּם הַסִּכְלָה וְהַגִּבּוּכָה) כַּנַ"ל, עַל־כֵּן זֶה הָאִישׁ רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ. וְהָלְכוּ לְבַקֵּשׁ אִישׁ כָּזֶה, וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת ('בֶּעטְלִיר')ע זָקֵן אֶחָד, וְהָלְכוּ אַחֲרָיו לְעֵרֶךְ חֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֲנָשִׁים, כֻּלָּם 'צִיגַיינֶירס'פ, וְגַם הוּא הָיָה 'צִיגַיינֶיר'. וְהַבֶּעטְלִיר הַזֶּה הָיָה עִוֵּר וְעָקֹם וְאִלֵּם, וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל הָלְכוּ אַחֲרָיו, כִּי כֻּלָּם הָיוּ אַנְשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לוֹ אֲחָיוֹת וְאַחִים וְזֶרַע מְרֵעִים שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם קִבּוּץ הַנַּ"ל שֶׁהָלְכוּ אַחֲרָיו וְנָשְׂאוּ אוֹתוֹ. וְהוּא הִקְפִּיד מְאֹד עַל כְּבוֹדוֹ, כִּי הָיָה כַּעֲסָן גָּדוֹל, וְכוֹעֵס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם בִּקְפִידוֹת גְּדוֹלוֹת, וְצִוָּה בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּנְשְׂאוּ אוֹתוֹ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, וְכָעַס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם. נִמְצָא שֶׁזֶּה הַבֶּעטְלִיר הַזָּקֵן הוּא אִישׁ מְכֻבָּד גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד כָּזֶה - וְגַם רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, כִּי הוּא מַקְפִּיד כָּל־כָּךְ עַל כְּבוֹדוֹ כַּנַ"ל, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵי הַכַּת הַזֹּאת הַבֶּעטְלִיר הַזֶּה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְלִהְיוֹת גַּם אֶרֶץ גּוֹרְמֶת, כִּי יֶשׁ אֶרֶץ שֶׁגּוֹרֶמֶת וּמְסַגֶּלֶת לְכָבוֹד, וְכֵן יֵשׁ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְמִדָּה אַחֶרֶת, עַל־כֵּן אֵלּוּ הַכַּת (שֶׁחָקְרוּ לְעַצְמָם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד) בִּקְשׁוּ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְכָבוֹד, וּמָצְאוּ מְדִינָה שֶׁמְּסַגֶּלֶת לָזֶה, וְיָשְׁבוּ שָׁם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁאֵין הַכָּבוֹד עִקַּר הַתַּכְלִית, וְחָקְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה: כִּי אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נִכְלִים וְנִפְסָדִים, וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, עֲשָׂבִים וּצְמָחִים וּבְנֵי אָדָם וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם - הַכֹּל צָרִיךְ לָבוֹא לְכִלָּיוֹן וְהֶפְסֵד, נִמְצָא שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא הַכִּלָּיוֹן וְהַהֶפְסֵד; עַל־כֵּן הָרוֹצֵחַ, שֶׁהוּא הוֹרֵג וּמְכַלֶּה בְּנֵי אָדָם, נִמְצָא שֶׁהוּא מַרְבֶּה לְהָבִיא אֶת הָעוֹלָם אֶל הַתַּכְלִית. עַל־כֵּן נִסְכַּם בֵּינֵיהֶם שֶׁהַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה, וּבִקְשׁוּ אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה רוֹצֵחַ וְכַעֲסָן וּבַעַל־קִנְאָה בְּיוֹתֵר; כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא קָרוֹב יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית (לְפִי דַּעְתָּם הַגִּבּוּכָה), וְהוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ. וְהָלְכוּ לְבַקֵּשׁ, וְשָׁמְעוּ קוֹל צְעָקָה. וְשָׁאֲלוּ: מַהוּ קוֹל הַצְּעָקָה הַזֹּאת. וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם שֶׁקּוֹל הַצְּעָקָה הִיא הֱיוֹת שֶׁאֶחָד שָׁחַט אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ. עָנוּ וְאָמְרוּ: וְכִי יֵשׁ רוֹצֵחַ אַבִּיר לֵב וְכַעֲסָן יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁיַּהֲרֹג אֶת

מקורות ותרגומים

ע. קבצן. פ. צועניים.

אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ? הָאִישׁ הַזֶּה הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית; וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ. וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לִרְצִיחָה, וּבָחֲרוּ לָהֶם בִּמְקוֹם הָרִים וּגְבָעוֹת שֶׁהוּא מְקוֹם הָרוֹצְחִים, וְהָלְכוּ לְשָׁם, וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁרָאוּי לִמְלֹךְ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת הַרְבֵּה - וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם, רַק מִמְּזוֹנוֹת דַּקִּים (כְּגוֹן חֵלֶב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּשֵּׁם שִׂכְלוֹ); וְאִישׁ כָּזֶה רָאוּי לִמְלֹךְ. אַךְ לֹא מָצְאוּ תֵּכֶף אִישׁ כָּזֶה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן מִמְּזוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם, וּבָחֲרוּ לָהֶם לְפִי שָׁעָה אִישׁ עָשִׁיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת הַרְבֵּה; עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כִּרְצוֹנָם, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן וְכוּ' כַּנַּ"ל, וּלְפִי שָׁעָה עָשׂוּ אֶת הָעָשִׁיר לְמֶלֶךְ עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כַּנַּ"ל, אָז יֵרֵד הָעָשִׁיר מִן הַמְּלוּכָה וִיקַבְּלוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמֶלֶךְ. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁיְּפַת־תֹּאַר רְאוּיָה לִמְלֹךְ; כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית - שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב, כִּי לָזֶה נִבְרָא הָעוֹלָם; וּמֵאַחַר שֶׁהַיְּפַת־תֹּאַר מְעוֹרֶרֶת תַּאֲוָה זוֹ לְיִשּׁוּב הָעוֹלָם - נִמְצָא שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן יְפַת תֹּאַר רְאוּיָה לִמְלֹךְ. וּבָחֲרוּ לָהֶם יְפַת־תֹּאַר, וּמָלְכָה עֲלֵיהֶם, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר: כִּי מוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה הוּא הַדִּבּוּר, וּמֵאַחַר שֶׁזֶּה עִקַּר הַיִּתְרוֹן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם - עַל־כֵּן זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית. עַל־כֵּן בִּקְּשׁוּ לָהֶם אִישׁ דַּבְּרָן שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל־לָשׁוֹן, שֶׁיֵּדַע כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר תָּמִיד, כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא אֵצֶל הַתַּכְלִית. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ צָרְפַתִּי מְשֻׁגָּע שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר לְעַצְמוֹ, וּשְׁאֵלוּהוּ אִם יוֹדֵעַ לְשׁוֹנוֹת, וְהָיָה יוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת; וְאִישׁ כָּזֶה - בְּוַדַּאי הִשִּׂיג הַתַּכְלִית (לְפִי דַּעְתָּם הַנְּבוּכָה), מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל־לָשׁוֹן, שֶׁיּוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת, וּמְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הוּא מְדַבֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם אִישׁ הַזֶּה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעִנְיָן שֶׁלָּהֶם, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם. וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר...

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא שִׂמְחָה: כִּי כְּשֶׁנּוֹלַד בֵּן - שְׂמֵחִים, כְּשֶׁיֵּשׁ חֲתֻנָּה - שְׂמֵחִים, כְּשֶׁכּוֹבְשִׁים אֵיזֶה מְדִינָה - שְׂמֵחִים; נִמְצָא שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא שִׂמְחָה. עַל־כֵּן בִּקְּשׁוּ אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ תָּמִיד - נִמְצָא שֶׁהוּא אֵצֶל

הַתַּכְלִית, וְהוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עָרֵל אֶחָד בְּכֻתֹּנֶת בָּזוּי כְּדַרְכּוֹ, (וְנָשָׂא פְּלָעשִׁיל[צ] יֵין־שָׂרָף), וְהָלְכוּ אַחֲרָיו כַּמָּה עֲרֵלִים, וְזֶה הֶעָרֵל הָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד (כִּי הָיָה שִׂכּוֹר מְאֹד). וְרָאוּ שֶׁזֶּה הֶעָרֵל הוּא שָׂמֵחַ מְאֹד, וְאֵין לוֹ שׁוּם דְּאָגָה, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם הֶעָרֵל הַזֶּה, כִּי הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית שֶׁהוּא שִׂמְחָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר... וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעִנְיָן שֶׁלָּהֶם, דְּהַיְנוּ מְקוֹם כְּרָמִים וְכַיּוֹצֵא, שֶׁיִּהְיוּ עוֹשִׂין יַיִן, וּמֵהַחַרְצַנִּים יִהְיוּ עוֹשִׂין יֵין־שָׂרָף, וְלֹא יֵלֵךְ שׁוּם דָּבָר [מֵהָעָנָבִים][ק] לְאִבּוּד. כִּי זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם, לִשְׁתּוֹת וּלְהִשְׁתַּכֵּר וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ תָּמִיד; אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין שׁוּם שַׂיָּכוּת וְעִנְיָן[ר] לְשִׂמְחָתָם, כִּי אֵין לָהֶם כְּלָל עַל מַה לִּשְׂמֹחַ, אַף־עַל־פִּי־כֵן, זֶה הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם, לִהְיוֹת שָׂמֵחַ תָּמִיד עַל לֹא דָבָר. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁעִקָּר הוּא חָכְמָה. וּבִקְשׁוּ לָהֶם חָכָם גָּדוֹל, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבִקְשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְחָכְמָה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא לְהַשְׂגִּיחַ עַל עַצְמוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁקּוֹרִין "פִּילֶוִוין", לְגַדֵּל הָאֵבָרִים. וּבִקְשׁוּ בַּעַל אֵבָרִים, שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵבָרִים גְּדוֹלִים וּמַשְׂגִּיחַ לְגַדֵּל הָאֵבָרִים כַּנַּ"ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵבָרִים גְּדוֹלִים - יֶשׁ לוֹ חֵלֶק יוֹתֵר בָּעוֹלָם (כִּי הוּא תּוֹפֵס מָקוֹם יוֹתֵר בָּעוֹלָם), וְהוּא סָמוּךְ יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית; כִּי זֶהוּ הַתַּכְלִית, לְגַדֵּל הָאֵבָרִים, עַל־כֵּן אִישׁ כָּזֶה רָאוּי לְמֶלֶךְ. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אָרֹךְ, שֶׁקּוֹרִין 'וַוייִנְגִיר', וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי הוּא בַּעַל אֵבָרִים וְסָמוּךְ אֶל הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וּבִקְשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

וְהָיְתָה כַּת אַחֶרֶת שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵין כָּל זֶה תַּכְלִית, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת עָנָו וּשְׁפַל־בֶּרֶךְ וְכוּ'. וּבִקְשׁוּ לָהֶם בַּעַל תְּפִלָּה אֶחָד, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם (וְהַמְעַיֵּן מֵאֵלָיו יָבִין שֶׁכָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל כֻּלָּם טָעוּ מְאֹד בִּמְבוּכוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, רַק זֹאת הַכַּת הָאַחֲרוֹנָה כִּוְּנוּ הָאֱמֶת, אַשְׁרֵי לָהֶם). כָּל זֶה סִפֵּר אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל לְהַבַּעַל תְּפִלָּה. וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהֵם (דְּהַיְנוּ אֵלּוּ הַגִּבּוֹרִים שֶׁנִּתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל) הֵם מִן הַכַּת שֶׁל בַּעֲלֵי הָאֵבָרִים, שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ בַּעַל אֵבָרִים

מקורות ותרגומים

צ. בקבוק. **ק.** כן מובא בסיפור בלשון אידיש. **ר.** וסיבה.

אֶחָד כַּנַּ"ל. וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָלְכוּ מַחֲנֶה אַחַת מֵהֶם עִם הָעֲגָלוֹת שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, שֶׁקּוֹרִין "אִיבַּאז", שֶׁמּוֹלִיכִין אַחֲרֵיהֶם מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וְכַיּוֹצֵא. וְאֵלּוּ הַבַּעֲלֵי אֲבָרִים הָיְתָה בְּוַדַּאי אֵימָתָן מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, כִּי הָיוּ אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וְגִבּוֹרִים, וּבְוַדַּאי מִי שֶׁפָּגַע בָּהֶם נָטָה מֵהֶם מִן הַדֶּרֶךְ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכוּ הַמַּחֲנֶה הַנַּ"ל, בָּא כְּנֶגְדָּם גִּבּוֹר אֶחָד (וְהוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁהוֹלֵךְ עַתָּה עִמָּהֶם כַּנַּ"ל); וְהַגִּבּוֹר הַזֶּה כְּשֶׁבָּא כְּנֶגֶד הַמַּחֲנֶה לֹא נָטָה מִן הַדֶּרֶךְ, וְנִכְנַס בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה וּפִזֵּר אוֹתָם לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְיָרְאוּ אַנְשֵׁי הַמַּחֲנֶה מִלְּפָנָיו, וְהוּא נִכְנַס לְתוֹךְ הָעֲגָלוֹת הַנַּ"ל שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה וְאָכַל כָּל מַה שֶׁהָיָה שָׁם. וְנִפְלָא הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד מְאֹד (עַל גֹּדֶל גְּבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִתְיָרֵא מִן הַמַּחֲנֶה כְּלָל וְנִכְנַס בְּתוֹכָם וְאָכַל כָּל מַה שֶׁהָיָה עַל הָעֲגָלוֹת כַּנַּ"ל), וְתֵכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ לוֹ: יְחִי הַמֶּלֶךְ; כִּי יָדְעוּ שֶׁגִּבּוֹר כָּזֶה בְּוַדַּאי רָאוּי לִמְלֹךְ לְפִי דַעְתָּם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא מִי שֶׁהוּא בַּעַל אֲבָרִים כַּנַּ"ל, וּבְוַדַּאי יִמְחֹל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה מֵאַחַר שֶׁנִּמְצָא גִּבּוֹר בַּעַל אֲבָרִים כָּזֶה, כִּי לוֹ רָאוּי הַמְּלוּכָה. וְכֵן הָיָה, שֶׁנִּתְקַבֵּל (זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁבָּא כְּנֶגְדָּם) לְמֶלֶךְ עַל הַכַּת הַזֹּאת (שֶׁנֶּחְקַר אֶצְלָם שֶׁעִקַּר הוּא בַּעַל אֲבָרִים כַּנַּ"ל) וְהוּא הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁאָנוּ הוֹלְכִין עַתָּה עִמּוֹ לִכְבֹּשׁ הָעוֹלָם. וְהוּא אוֹמֵר (הֵינוּ זֶה הַגִּבּוֹר שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם) שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּזֶה כַּוָּנָה אַחֶרֶת בַּמָּה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כִּי אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם כָּבוּשׁ תַּחְתָּיו, רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוָּנָה אַחֶרֶת בָּזֶה (כָּל זֶה הֵם דִּבְרֵי אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים שֶׁסִּפֵּר כָּל זֶה לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁשָּׁאַל לוֹ אֵיךְ נִתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר כַּנַּ"ל הֵשִׁיב לוֹ כָּל זֶה).

שָׁאַל לוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה: וּמָה עִנְיַן גְּבוּרָתוֹ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת שֶׁמְּדִינָה אַחַת לֹא רָצוּ לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו, וְלָקַח הַגִּבּוֹר הַזֶּה אֶת הַחֶרֶב שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְהַחֶרֶב שֶׁלּוֹ יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת: כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתָהּ בּוֹרְחִין כָּל שָׂרֵי הַחֵילִים וְכוּ' (הֵינוּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת הַמְבֹאָרִים לְמַעְלָה). כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל תְּפִלָּה הֵבִין שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל. וּבִקֵּשׁ הַבַּעַל תְּפִלָּה אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְרָאֶה פָּנִים עִם זֶה הַגִּבּוֹר שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ לוֹ שֶׁיּוֹדִיעוּ הַדָּבָר לְהַגִּבּוֹר, וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם יִתֵּן רְשׁוּת, שֶׁקּוֹרִין "מֶעלְדִיוֶוין", וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְנָתַן רְשׁוּת שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו.

כְּשֶׁבָּא הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַגִּבּוֹר הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁזָּכוּ לְהִתְוַעֵד יָחַד. וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחוֹת וּבְכִיּוֹת, כִּי

זָכְרוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו, וּבָכוּ עַל־זֶה, עַל־כֵּן הָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחוֹת וּבְכִיּוֹת. וְדִבְּרוּ יַחַד הַבַּעַל תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן. וְסִפֵּר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁמֵּאָז שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל שֶׁאָז נִתְפַּזְּרוּ כֻּלָּם כַּנַּ"ל, אָז כְּשֶׁחָזַר מִמָּקוֹם שֶׁעָלָה לְשָׁם לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ"ל, כְּשֶׁחָזַר וְלֹא מָצָא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל, אָז הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, וְעָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁהֵבִין שֶׁהָיָה בִּמְקוֹם כֻּלָּם. הַיְנוּ שֶׁעָבַר בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וְהֵבִין שֶׁשָּׁם הוּא בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ - אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ; וְכֵן עָבַר בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁהֵבִין שֶׁשָּׁם הִיא הַמַּלְכָּה - אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ; וְכֵן עָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל. אַךְ אוֹתְךָ - לֹא עָבַרְתִּי (הַיְנוּ שֶׁהַגִּבּוֹר לֹא עָבַר עַל מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם הַבַּעַל תְּפִלָּה). עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל תְּפִלָּה: אֲנִי עָבַרְתִּי עַל מְקוֹם כֻּלָּם, וְגַם עַל מָקוֹם שֶׁלְּךָ (הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה עָבַר גַּם עַל מְקוֹם הַגִּבּוֹר). כִּי הָיִיתִי עוֹבֵר בְּמָקוֹם אֶחָד, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן יֵשׁ בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ - אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְבַקְשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ; וְכֵן הָלַכְתִּי יוֹתֵר, וְעָבַרְתִּי עַל יָם שֶׁל דָּם, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדְּמָעוֹת שֶׁל הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא בּוֹכָה עַל כָּל הַנַּ"ל, וּבְוַדַּאי הַמַּלְכָּה הִיא כָּאן - אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ; וְכֵן עָבַרְתִּי עַל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהֶחָלָב שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה שֶׁנֶּאֱבַד בְּנָהּ כַּנַּ"ל, וְהָיָה דּוֹחֵק אוֹתָהּ רִבּוּי הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה הַיָּם הַזֶּה שֶׁל חָלָב, וּבְוַדַּאי בְּכָאן הִיא הַבַּת־מַלְכָּה - אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ; וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים הַשְּׂעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, וְלֹא לָקַחְתִּי מֵהֶם כְּלָל, וְיָדַעְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הַתִּינוֹק הַנַּ"ל - אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ; וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְהָיִיתִי עוֹבֵר עַל יָם שֶׁל יַיִן, וְיָדַעְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁל הַמֵּלִיץ, שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְאַחַר־כָּךְ הוּא חוֹזֵר פָּנָיו וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לְהַבַּת־מַלְכָּה, וּמֵאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל יַיִן (כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ש]: "וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב") - אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְמָצְאוֹ; וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד אֶבֶן שֶׁחָקוּק עָלָיו תְּמוּנַת הַיָּד הַנַּ"ל עִם שִׂרְטוּטִין, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הֶחָכָם (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל) וְהוּא חָקַק לוֹ תְּמוּנַת הַיָּד עַל הָאֶבֶן - אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְמָצְאוֹ; וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד מְסֻדָּר עַל הַר אֶחָד הַשֻּׁלְחָנוֹת שֶׁל זָהָב

מקורות ותרגומים

ש. שיר השירים פרק ז' פסוק י'.

וְהַקְרִידֶענְצִין[ת] וּשְׁאָר אוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל) - אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְמָצְאוֹ.

הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר: גַּם אֲנִי עָבַרְתִּי עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, וַאֲנִי לָקַחְתִּי מִן הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, כִּי לָקַחְתִּי שִׁבְעָה שְׁעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּל מִינֵי גְוָנִין, וְהֵם יְקָרִים אֶצְלִי מְאֹד. וְהָיִיתִי יוֹשֵׁב בַּמָּקוֹם שֶׁיָּשַׁבְתִּי, וְהָיִיתִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּמַה שֶׁאֶפְשָׁר, בַּעֲשָׂבִים וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם דָּבָר לְהַחֲיוֹת עַצְמִי, וְהָלַכְתִּי בַּאֲשֶׁר אֵלֵךְ; וְכַאֲשֶׁר הָלַכְתִּי מִמְּקוֹמִי הַנַּ"ל, שָׁכַחְתִּי אֶת הַקֶּשֶׁת שֶׁלִּי שָׁם. הֵשִׁיב הַבַּעַל תְּפִלָּה: אֲנִי רָאִיתִי אֶת הַקֶּשֶׁת הַזֶּה, וְיָדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא קֶשֶׁת שֶׁלְּךָ - אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִמְצֹא אוֹתְךָ. וְסִפֵּר יוֹתֵר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁכְּשֶׁהָלַךְ מִשָּׁם, הָיִיתִי הוֹלֵךְ וּבָא עַד שֶׁפָּגַעְתִּי בְּהַמַּחֲנֶה הַנַּ"ל, וְנִכְנַסְתִּי לְתוֹכָם, כִּי הָיִיתִי רָעֵב מְאֹד וְהָיִיתִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל, וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְתוֹכָם קִבְּלוּ אוֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם כַּנַּ"ל; וְעַתָּה אֲנִי הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ הָעוֹלָם, וְכַוָּנָתִי: אוּלַי אוּכַל לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל.

וְדִבֵּר הַבַּעַל תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר: מָה עוֹשִׂים עִם הָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ, דְּהַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל שֶׁנָּפְלוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן כָּל־כָּךְ עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ, שֶׁבַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הֵם אֱלֹהוּת אֶצְלָם וּשְׁאָר עִנְיְנֵי שְׁטוּת הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי מְדִינָה זֹאת. עָנָה וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲוֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָם, אַךְ מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן - אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, וּבְוַדַּאי לֹא תִּפְעַל כְּלָל אֶצְלָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָם מִזֶּה כְּלָל; רַק שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ"ל, שֶׁמִּשָּׁם קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ כַּנַּ"ל - עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוָה הַזֹּאת שֶׁל מָמוֹן אֶת מִי שֶׁנָּפַל וְנִשְׁקַע בְּתוֹכָהּ. וְיָשְׁבוּ יַחַד אֵיזֶה זְמַן, הַגִּבּוֹר עִם הַבַּעַל תְּפִלָּה, וְעַל עִנְיָן הַנַּ"ל שֶׁל בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁבִּקְשׁוּ מֵהַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁיֵּצֵא אֶל הַגִּבּוֹר בִּשְׁבִילָם כַּנַּ"ל - הִרְחִיבוּ הַזְּמַן, הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה פָּעַל אֵצֶל הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב לָהֶם הַזְּמַן, לִבְנֵי הַמְּדִינָה, וְנָתַן לָהֶם אָרְכָּא אֵיזֶה זְמָן. וּמָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, הַיְנוּ הַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל תְּפִלָּה מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵידַע אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ; וְהָלַךְ לוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה לְדַרְכּוֹ.

מקורות ותרגומים

ת. חפצים יקרי ערך.

וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה רָאָה שֶׁהוֹלְכִים אֲנָשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים, וְנוֹשְׂאִים חִבּוּרִים שֶׁל תְּפִלּוֹת. וְנִתְיָרֵא מֵהֶם, וְגַם הֵם נִתְיָרְאוּ מִמֶּנּוּ. וְעָמַד לְהִתְפַּלֵּל, וְגַם הֵם הִתְפַּלְּלוּ. אַחַר־כָּךְ שָׁאַל אוֹתָם: מִי אַתֶּם? הֵשִׁיבוּ לוֹ: שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם, אֵלּוּ בָּחֲרוּ בָּזֶה וְאֵלּוּ בָּזֶה (כְּכָל הַמְבֹאָר לְמַעְלָה חִלּוּקֵי הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל), אָז אֲנַחְנוּ בָּחַרְנוּ לָנוּ לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ; וּבִקַּשְׁנוּ וּמָצָאנוּ בַּעַל תְּפִלָּה אֶחָד, וְעָשִׂינוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַזֶּה, הוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו מְאֹד, כִּי בָּזֶה הוּא חָפֵץ; וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם, וְגִלָּה לָהֶם סֵדֶר תְּפִלּוֹתָיו וְחִבּוּרָיו וְעִנְיָנָיו. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו נִפְתְּחוּ עֵינֵיהֶם, וְרָאוּ גֹּדֶל מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַזֶּה, וְתֵכֶף עָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהוּא מֻפְלָג בְּמַעֲלָה יְתֵרָה מְאֹד מְאֹד. וְלָמַד עִמָּהֶם הַבַּעַל תְּפִלָּה הַזֶּה, וְהֵאִיר עֵינֵיהֶם, וְעָשָׂה אוֹתָם לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד; כִּי הֵם הָיוּ מִתְּחִלָּה גַּם־כֵּן צַדִּיקִים (מֵאַחַר שֶׁעָסְקוּ רַק בִּתְפִלָּה כַּנַּ"ל), אַךְ זֶה הַבַּעַל תְּפִלָּה הֵאִיר עֵינֵיהֶם עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ צַדִּיקִים נוֹרָאִים מְאֹד. וְשָׁלַח הַבַּעַל תְּפִלָּה אִגֶּרֶת לְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וְהוֹדִיעוֹ אֵיךְ שֶׁזָּכָה וּמָצָא אֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ וְנַעֲשָׂה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ. וּבְנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל מָמוֹן הַנַּ"ל הָיוּ עוֹסְקִים יוֹתֵר בְּעִנְיְנֵיהֶם בַּעֲבוֹדָתָם כְּכָל הַנַּ"ל. וְהַזְּמַן שֶׁהִגְבִּיל עִמָּהֶם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, וְנִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, וְעָשׂוּ עֲבוֹדָתָם הַנַּ"ל, וְהִקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, וְעָסְקוּ בִּתְפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁהָיוּ מִתְפַּלְּלִים לֶאֱלָקוּתָם הַנַּ"ל. וְנִסְכָּם בֵּינֵיהֶם שֶׁהֵם מֻכְרָחִים (לְקַיֵּם עֲצָתָם הָרִאשׁוֹנָה, דְּהַיְנוּ) לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׁירוּת מֻפְלָג כַּנַּ"ל, אֲשֶׁר לְפִי דַעְתָּם הָיוּ כָּל בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה כֻּלָּם אֱלָקוּת כַּנַּ"ל; וְהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם בְּוַדַּאי כַּנַּ"ל, מֵאַחַר שֶׁכֻּלָּם הֵם אֱלָקוּת כַּנַּ"ל. וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים לְשָׁם.

וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכָם (שֶׁל הַשְּׁלוּחִים) לְשָׁם תָּעוּ וְהָלְכוּ, וּמָצְאוּ אָדָם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִם מַקֵּל, שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ - הָיָה עוֹלֶה יוֹתֵר מִכָּל אֱלָקוּתָם, הַיְנוּ שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה עִם אֲבָנִים טוֹבוֹת יְקָרִים, אֲשֶׁר זֶה הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כָּל אֱלָקוּתָם הַנַּ"ל (הַיְנוּ בֵּין הָאֱלָקוּת שֶׁבִּמְדִינָתָם וּבֵין הָאֱלָקוּת שֶׁהָלְכוּ אֶצְלָם, כִּי הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כֻּלָּם). גַּם הָיָה הוֹלֵךְ בְּכוֹבַע שֶׁקּוֹרִין "קַאפִּילִישׁ", שֶׁהָיָה קָבוּעַ בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת, שֶׁהָיָה שָׁוֶה הוֹן רָב. וְתֵכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי לְפִי דַעְתָּם הָיָה הָאָדָם הַזֶּה אֱלוֹק עַל כָּל אֱלֹקִים שֶׁלָּהֶם, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת מֻפְלָג כָּזֶה (וְהָאָדָם הַזֶּה שֶׁפָּגְעוּ הוּא הָיָה הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ

הַנַּ"ל). וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם הַזֶּה: זֶה הוּא חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם (בִּלְשׁוֹן תִּמַּהּ)? בּוֹאוּ עִמִּי וְאַרְאֶה לָכֶם עֲשִׁירוּת. וְהוֹלִיךְ אוֹתָם אֶל הָהָר שֶׁהָיָה מְסֻדָּר שָׁם אוֹצַר הַמֶּלֶךְ, וְהֶרְאָה אוֹתָם אֶת הָאוֹצָר; וְתֵכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי זֶהוּ אֱלוֹקַּ עַל כָּל אֱלֹקִים לְפִי דַעְתָּם (הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה, שֶׁהָיָה אֶצְלָם עִקַּר הָאֱמוּנָה הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת כַּנַּ"ל). אַךְ קָרְבָּנוֹת לֹא הִקְרִיבוּ שָׁם (כִּי לְפִי דַעְתָּם הַנַּ"ל שֶׁהוּא אֱלוֹקַּ עַל וְכוּ' בְּוַדַּאי הָיוּ מַקְרִיבִים אֶת עַצְמָן לֶאֱלוֹקַּ כָּזֶה, אַךְ וְכוּ'), כִּי כְּשֶׁיָּצְאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, הִזְהִירוּ אוֹתָם שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יִהְיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת; כִּי חָשְׁשׁוּ שֶׁאִם יִרְצוּ בַּדֶּרֶךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת - לֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם כְּלוּם, כִּי אוּלַי יִמְצְאוּ אֵיזֶה אוֹצָר בַּדֶּרֶךְ, אוּלַי יֵלֵךְ אֶחָד לְבֵית הַכִּסֵּא וְיִמְצָא שָׁם אוֹצָר (וְהוּא אֶצְלוֹ אֱלוֹקַּ כַּנַּ"ל), וְיַתְחִילוּ לְהַקְרִיב אֶת עַצְמָן אֵלָיו, וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם אֶחָד, עַל־כֵּן הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים (הַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים) שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל, עַל־כֵּן לֹא הִקְרִיבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים קָרְבָּנוֹת לְזֶה הַמְמֻנֶּה הַנַּ"ל. אֲבָל זֶה הָיָה בָּרוּר אֶצְלָם, שֶׁהוּא אֱלוֹקַּ עַל כָּל אֱלֹקִים, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וְרַב כָּזֶה.

וְנִתְיַשְּׁבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים: לָמָּה לָהֶם לֵילֵךְ אֶל הָאֱלָקוּת הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהָיוּ עֲשִׁירִים מֵפְלָגִים מְאֹד שֶׁהֵם אֶצְלָם כֵּלָם אֱלָקוּת כַּנַּ"ל; כִּי הֲלֹא אֵצֶל זֶה הָאִישׁ - בְּוַדַּאי יוּכְלוּ לְקַבֵּל יְשׁוּעָה, כִּי הֲלֹא זֶה הָאִישׁ הוּא אֱלוֹקַּ גָּדוֹל עַל כֻּלָּם (לְפִי דַעְתָּם הָרָעָה הַנַּ"ל), מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וּמֻפְלָג כָּזֶה (כִּפְלֵי כִּפְלַיִם יוֹתֵר מִכֻּלָּם). עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ מִזֶּה הָאִישׁ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּם לִמְדִינָתָם, וְנִתְרַצָּה לָהֶם וְהָלַךְ עִמָּם. וּבָא לִמְדִינָתָם, וְהָיָה אֵצֶל בְּנֵי הַמְּדִינָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁמָּצְאוּ אֱלוֹקַּ כָּזֶה, כִּי הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁעַל־יָדוֹ יִהְיֶה לָהֶם תְּשׁוּעָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹקַּ כָּזֶה (לְפִי דַעְתָּם), כִּי יֶשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם כָּזֶה. וְצִוָּה זֶה הָאִישׁ (שֶׁהוּא הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, שֶׁקִּבְּלוּ אוֹתוֹ בְּנֵי הַמְּדִינָה הַזֹּאת לֶאֱלוֹקַּ) שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה סֵדֶר מְתֻקָּן וְנָכוֹן בַּמְּדִינָה - לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָיָה צַדִּיק גָּדוֹל, כִּי הָיָה מַאֲנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל שֶׁהָיוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּבְוַדַּאי הָיָה מְמֻאָס מְאֹד בְּכָל הַמִּנְהָגִים הָרָעִים וְהַשְּׁטוּתִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה; אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָשִׁיב אוֹתָם מִדַּרְכָּם הָרָעָה, אַךְ צִוָּה לְעֵת עַתָּה שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת). וְהִתְחִילוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ אוֹדוֹת הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם; וְגַם הַמְמֻנֶּה עָנָה: אֶפְשָׁר הוּא זֶה הַגִּבּוֹר (הַיְדוּעַ לוֹ). וְהָלַךְ זֶה הַמְמֻנֶּה וְיָצָא אֶל הַגִּבּוֹר, וּבִקֵּשׁ מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַגִּבּוֹר אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ. וְאָמְרוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְנָתַן רְשׁוּת.

וְנִכְנַס הַמְמֻנֶּה אֶל הַגִּבּוֹר, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל. וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַמְמֻנֶּה: תֵּדַע, שֶׁגַּם הַבַּעַל תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שֶׁלָּנוּ - רְאִיתִיו גַּם־כֵּן, וּכְבָר נַעֲשָׂה מֶלֶךְ (וְסִפְּרוּ זֶה לָזֶה אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן). וְסִפֵּר הַמְמֻנֶּה לְהַגִּבּוֹר שֶׁהוּא עָבַר עַל מְקוֹם הַמֶּלֶךְ וְעַל מְקוֹם כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, אַךְ עַל שְׁנֵיהֶם - לֹא עָבַר, הַיְנוּ עַל מְקוֹם הַבַּעַל תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר, עַל (מְקוֹם) אוֹתָם שְׁנֵיהֶם לֹא עָבַר. וְדִבְּרוּ יַחַד הַמְמֻנֶּה עִם הַגִּבּוֹר אוֹדוֹת הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, עַל שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ. הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר לְהַמְמֻנֶּה תְּשׁוּבָה הַנַּ"ל שֶׁהֵשִׁיב לְהַבַּעַל תְּפִלָּה כַּנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁמִּי שֶׁנִּשְׁקַע בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן - אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לָשׁוּב וְלָצֵאת מִשָּׁם; כִּי אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל (שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ), עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיאָם מִזֶּה. וְהִרְחִיבוּ הַזְּמַן עוֹד יוֹתֵר, הַיְנוּ שֶׁהַמְמֻנֶּה דִּבֵּר עִם הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב הַזְּמַן עִם בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל עוֹד יוֹתֵר, וְנָתַן לָהֶם הַגִּבּוֹר עוֹד אָרְכָא וּזְמָן. אַחַר־כָּךְ מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר.

וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה מִן הַגִּבּוֹר, וְחָזַר הַמְמֻנֶּה אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל - (וְגַם הַמְמֻנֶּה הַזֶּה בְּוַדַּאי הוֹכִיחַ אוֹתָם עַל דַּרְכָּם הָרָעָה, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בָּזֶה מְאֹד מְאֹד כַּנַּ"ל, רַק מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הוֹכִיחוּ אוֹתָם הַרְבֵּה הַבַּעַל תְּפִלָּה וְגַם הַמְמֻנֶּה - בִּלְבָּדוֹ אוֹתָם, וְהָיוּ אוֹמְרִים: אַדְּרַבָּא, הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵם הָיוּ אוֹחֲזִים בְּדַעְתָּם בְּחָזְקָה, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים כְּלָל לָשׁוּב מִטָּעוּתָם הָרָעָה, אַךְ הָיוּ אוֹמְרִים לְמוֹכִיחֵיהֶם הַנַּ"ל: אַדְּרַבָּא, אִם הוּא כְּדַעְתְּכֶם, שֶׁאֲנַחְנוּ בְּטָעוּת וּבִמְבוּכָה גְּדוֹלָה - אִם־כֵּן הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ). **וְנָתַן לָהֶם עֵצָה** (הַיְנוּ הַמְמֻנֶּה נָתַן עֵצָה לִבְנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל): **בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הַכֹּחַ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר, מֵהֵיכָן הוּא מְקַבֵּל כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ, וְסִפֵּר לָהֶם עִנְיַן הַחֶרֶב הַנַּ"ל שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ; בְּכֵן נֵלֵךְ אֲנִי וְאַתֶּם אֶל מְקוֹם הַחֶרֶב, וְעַל־יְדֵי־זֶה תּוּכְלוּ לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדּוֹ. וְכַוָּנַת הַמְמֻנֶּה הָיָה, שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְשָׁם - יוּכְלוּ לָשׁוּב וְלָצֵאת עַל־יְדֵי־זֶה מִטָּעוּתָם כַּנַּ"ל** (כִּי עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת, עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ"ל). **וְקִבְּלוּ דְּבָרָיו** (הַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה קִבְּלוּ עֲצַת הַמְמֻנֶּה, לֵילֵךְ עִמּוֹ אֶל הַחֶרֶב הַנַּ"ל), **וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה, וּבְנֵי הַמְּדִינָה שָׁלְחוּ עִמּוֹ אֶת גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה, שֶׁהֵם אֶצְלָם אֶלְקוּת** (וּבְוַדַּאי הָיוּ הוֹלְכִים עִם תַּכְשִׁיטֵי כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהָיוּ תְּלוּיִם עֲלֵיהֶם, כִּי זֶה הָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם); **וְהָלְכוּ יָחַד. וְהוֹדִיעַ הַמְמֻנֶּה הַדָּבָר הַזֶּה לְהַגִּבּוֹר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ מְקוֹם הַחֶרֶב, וְכַוָּנָתוֹ: אוּלַי יִזְכֶּה בְּדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו. עָנָה וְאָמַר הַגִּבּוֹר: גַּם אֲנִי אֵלֵךְ עִמְּךָ;**

וְשִׁנָּה הַגִּבּוֹר עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבִינוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָלְכוּ עִם הַמְמֻנֶּה שֶׁזֶּהוּ הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, עַל־כֵּן שִׁנָּה עַצְמוֹ, וְהָלַךְ גַּם־כֵּן עִם הַמְמֻנֶּה. וְנִתְיַשְּׁבוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ הַדָּבָר לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, וְהוֹדִיעוּ לוֹ. וְאָמַר הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ עִמָּם, וְהָלַךְ אֲלֵיהֶם הַבַּעַל תְּפִלָּה. וְצִוָּה הַבַּעַל תְּפִלָּה לָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל־זֶה שֶׁיַּצְלִיחַ הַשֵּׁם דַּרְכָּם, שֶׁיִּזְכּוּ לִמְצֹא הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו הַנַּ"ל; כִּי תָּמִיד הָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה מִתְפַּלֵּל עַל־זֶה, וְהָיָה מְצַוֶּה לַאֲנָשָׁיו וְהָיָה מְתַקֵּן לָהֶם תְּפִלּוֹת שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל־זֶה, וְעַתָּה הִזְהִיר אוֹתָם בְּיוֹתֵר, כְּשֶׁהָלַךְ אֶל הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר לֵילֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו כַּנַּ"ל, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל־זֶה תָּמִיד, לִזְכּוֹת לִמְצֹא אוֹתָם.

וּבָא הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וּבְוַדַּאי הָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל. וְהָלְכוּ שְׁלָשְׁתָּן יַחַד, דְּהַיְנוּ הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל תְּפִלָּה, וְהָאֲלָקוּת הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ הָעֲשִׁירִים גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל (שֶׁהֵם נִקְרָאִים שָׁם בִּמְדִינָתָם אֱלֹקִים כַּנַּ"ל) - הָלְכוּ עִמָּהֶם. וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלָּכוּ, וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְהָיוּ שָׁם שׁוֹמְרִים סְבִיב הַמְּדִינָה. וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם. הֵשִׁיבוּ הַשּׁוֹמְרִים שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם כַּנַּ"ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם שֶׁעִקָּר הוּא הַחָכְמָה, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם חָכָם גָּדוֹל לְמֶלֶךְ. וְזֶה מִקָּרוֹב מָצְאוּ חָכָם גָּדוֹל, מֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד, וּמָחַל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ; כִּי אֶצְלָם הָיָה הָעִקָּר הַחָכְמָה, וּמֵאַחַר שֶׁמָּצְאוּ חָכָם מֻפְלָג כָּזֶה - עַל־כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְאָמְרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ"ל (הַיְנוּ הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל תְּפִלָּה), שֶׁנִּרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם שֶׁלָּנוּ (דְּהַיְנוּ הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל). **וּבִקְּשׁוּ** אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ. וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת.

וּבָאוּ (אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה) אֶל הֶחָכָם שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי הֶחָכָם הַזֶּה הָיָה הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל, כִּי בָּכוּ: אֵיךְ זוֹכִים לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הַנַּ"ל. וְשָׁאֲלוּ אֶת הֶחָכָם אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִן הַיָּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְהֵשִׁיב לָהֶם שֶׁהַיָּד הוּא אֶצְלוֹ, אַךְ מֵעֵת שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ עַל־יְדֵי הָרוּחַ סְעָרָה כַּנַּ"ל, שֶׁאָז נֶעְלַם מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וְכוּ' כַּנַּ"ל, מֵאָז הוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל בְּתוֹךְ הַיָּד, כִּי הִיא שַׁיָּכָה רַק אֶל הַמֶּלֶךְ; רַק שֶׁחָקַק תַּבְנִית הַיָּד עַל אֶבֶן, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה קְצָת לְצֹרֶךְ

עִנְיָנוֹ, אֲבָל בְּהַיָּד - אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל כְּלָל. וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם אֵיךְ נִתְגַּלְגֵּל וּבָא לְכָאן, וְסִפֵּר לָהֶם שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ (וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ עָבַר עַל כֻּלָּם, רַק עַל אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה, הַיְנוּ הַבַּעַל תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר וְהַמְמֻנֶּה - לֹא עָבַר), עַד שֶׁמָּצְאוּ אוֹתוֹ בְּנֵי מְדִינָה אֵלּוּ וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ כַּנַּ"ל; וּלְעֵת עַתָּה הוּא צָרִיךְ לְהַנְהִיג אוֹתָם לְפִי דַּרְכָּם, כְּפִי דֶּרֶךְ חָכְמָתָם, עַד אֲשֶׁר בִּרְבוֹת הַזְּמַן יָשִׁיב אוֹתָם אֶל הָאֱמֶת. וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם אוֹדוֹת בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בִּשְׁטוּת וַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ"ל. וְאָמְרוּ: אִלְמָלֵא לֹא נִתְבַּדַּרְנוּ וְנִתְפַּזַּרְנוּ כִּי אִם בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, לְהַחֲזִיר אוֹתָם לְמוּטָב - הָיָה דַּי לָנוּ בָּזֶה, כִּי נִתְטַפְּשׁוּ וְנִתְעוּ כָּל־כָּךְ; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל, כֻּלָּם נִתְעוּ וְנָבוֹכוּ, וּצְרִיכִים לְתַקְּנָם לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם וּלְהַחֲזִירָם אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, כִּי אֲפִלּוּ הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם חָכְמָה לְתַכְלִית, גַּם הֵם לֹא הִשִּׂיגוּ הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, וּצְרִיכִין תִּקּוּן וּתְשׁוּבָה, כִּי בָּחֲרוּ בְּחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אַךְ מִכָּל הַטָּעוּתִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל, הוּא בְּנָקֵל יוֹתֵר לַהֲשִׁיבָם מִטָּעוּתָם וּלְהַחֲזִירָם אֶל הָאֱמֶת; אֲבָל אֵלּוּ נִתְעוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן, וְנִשְׁקְעוּ בָּהּ כָּל־כָּךְ כְּכָל הַנַּ"ל - עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָם מִזֶּה כַּנַּ"ל (וְגַם הֶחָכָם הֵשִׁיב לָהֶם שֶׁשָּׁמַע גַּם־כֵּן מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲווֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא, אֲבָל מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן - אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ; כִּי אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ"ל). וְנִתְרַצָּה הֶחָכָם גַּם־כֵּן לֵילֵךְ עִמָּהֶם, וְהָלְכוּ אַרְבַּעְתָּן יַחַד, וְגַם אֵלּוּ הָאֲלֻקּוֹת הַשּׁוֹטִים הַנַּ"ל הָלְכוּ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל.

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִנְיַן הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי מְדִינָה זוֹ שֶׁהַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם דַּבְּרָן בַּעַל לָשׁוֹן לְמֶלֶךְ. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בַּעַל לָשׁוֹן וּמְלִיצָה, וְדַבְּרָן מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי הַמֶּלֶךְ מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל לָשׁוֹן כָּזֶה. וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הַאַרְבָּעָה הַנַּ"ל שֶׁבְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֵּלִיץ שֶׁלָּנוּ (דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל), וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת עִם הַמֶּלֶךְ הַזֶּה. וְאָמְרוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וִיקַבְּלוּ רְשׁוּת, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת. וְנִכְנְסוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל מְדִינָה זוֹ, וְהוּא הָיָה הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ"ל, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל. וְהָלַךְ הַמֵּלִיץ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, וְהָלְכוּ יוֹתֵר לְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצְאוּ הַנִּשְׁאָרִים דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ', כִּי רָאוּ שֶׁה'

מַצְלִיחַ דַּרְכָּם, שֶׁהֵם מוֹצְאִים בְּכָל פַּעַם אֶת חַבְרֵיהֶם; וְתָלוּ כָּל זֶה בִּזְכוּת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא עוֹסֵק תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל עַל־זֶה, וְעַל־יְדֵי תְּפִלּוֹתָיו זָכוּ לִמְצֹא אֶת חַבְרֵיהֶם הַנַּ"ל, וְהָלְכוּ יוֹתֵר, אוּלַי יִזְכּוּ לִמְצֹא גַּם הַשְּׁאָר. וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן עַל עִנְיַן הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ לָהֶם שֶׁהֵם מִן הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם אֶת הַשִּׂמְחָה וּמִשְׂתָּה לְתַכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵיזֶה שִׁכּוֹר אֶחָד שֶׁהוּא בְּשִׂמְחָה תָּמִיד לִהְיוֹת מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ יָם שֶׁל יַיִן, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם בְּיוֹתֵר, כִּי זֶה הוּא בְּוַדַּאי שִׁכּוֹר מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת. וְנִכְנְסוּ (אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה חֲבֵרִים הַנַּ"ל) אֵצֶל זֶה הַמֶּלֶךְ, וְהוּא הָיָה הָאוֹהֵב נֶאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיָּם שֶׁל יַיִן שֶׁנַּעֲשָׂה מִדִּבְרֵי הַתַּנְחוּמִין שֶׁל הַמַּלִּיץ כַּנַּ"ל (וּבְנֵי הַמְּדִינָה זוֹ סָבְרוּ שֶׁהוּא אִישׁ שִׁכּוֹר גָּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל יַיִן, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ), וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל, וְהָלַךְ הָאוֹהֵב נֶאֱמָן עִמָּהֶם גַּם־כֵּן.

וְהָלְכוּ יוֹתֵר, וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ שֶׁמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא יְפַת־תֹּאַר, מֵחֲמַת שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, כִּי הַתַּכְלִית הוּא יִשּׁוּב הָעוֹלָם כַּמְבֹאָר לְעֵיל. וּבַתְּחִלָּה הָיְתָה אֶצְלָם אֵיזֶה יְפַת־תֹּאַר לְמַלְכָּה; אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ יְפַת־תֹּאַר מֻפְלֶגֶת בְּיָפְיָהּ מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ. וְהֵבִינוּ (הֵינוּ אֵלּוּ הַחֲבֵרִים הַנַּ"ל הֵבִינוּ) שֶׁהִיא בְּוַדַּאי הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ"ל, וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת. וְנִכְנְסוּ אֶל הַמַּלְכָּה, וְהִכִּירוּ כִּי הִיא הַבַּת־מַלְכָּה. וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם - בְּוַדַּאי אֵין לְשַׁעֵר. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ: אֵיךְ בָּאת לְכָאן? וְסִפְּרָה לָהֶם שֶׁמֵּעֵת שֶׁבָּא הָרוּחַ סְעָרָה וְחָטַף אֶת הַתִּינוֹק הַיָּקָר (מִן הָעֲרִיסָה) כַּנַּ"ל, אָז יָצְאָה בִּשְׁעַת הַבֶּהָלָה אַחַר הַתִּינוֹק וְלֹא מְצָאָה אוֹתוֹ, וְדָחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה יָם שֶׁל חָלָב; וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי מְדִינָה זוֹ, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וְהָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה; גַּם בָּכוּ מְאֹד עַל הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ"ל שֶׁנֶּאֱבַד מֵהֶם וְעַל אָבִיהָ וְאִמָּהּ שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵהֶם. וְהִנֵּה נִמְצָא שֶׁבָּא בַּעְלָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה הַזֹּאת (הֵינוּ הַבַּת־מַלְכָּה שֶׁנַּעֲשֵׂית כָּאן מַלְכָּה), כִּי הַגִּבּוֹר הוּא בַּעֲלָהּ כַּנַּ"ל, וְעַתָּה יֵשׁ לְהַמְּדִינָהּ מֶלֶךְ. וּבִקְּשָׁה הַבַּת־מַלְכָּה (שֶׁהִיא מַלְכָּה בִּמְדִינָה זוֹ) אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁיֵּלֵךְ בִּמְדִינָתָהּ וִיטַהֵר אוֹתָהּ מֵהַזֻּהֲמָא הַגְּדוֹלָה שֶׁלָּהּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֶצְלָם הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית עִנְיַן

הַיְפַת־תֹּאַר כַּנַּ"ל, בְּוַדַּאי הָיוּ מְזֹהָמִים מְאֹד מְאֹד בְּתַאֲוָה זוֹ; עַל כֵּן בִּקְּשָׁה מֵהַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁיֵּלֵךְ וִיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת עַתָּה, שֶׁלֹּא יִתְגַּשְּׁמוּ לְעֵת עַתָּה בְּזֶהֱמָא הַזֹּאת כָּל־כָּךְ, כִּי מִלְּבַד הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה, הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ אֱמוּנָה שֶׁזֶּהוּ הַתַּכְלִית (כִּי כָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם כָּל אַחַת וְאַחַת אֵיזֶה מִדָּה רָעָה לְתַכְלִית כַּנַּ"ל, הָיָה אֵצֶל כָּל אַחַת וְאַחַת כְּמוֹ אֱמוּנָה גְּמוּרָה אוֹתָהּ הַמִּדָּה רָעָה), וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיוּ מְשֻׁקָּעִים מְאֹד בָּזֶה, עַל־כֵּן בִּקְּשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ וִיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת עַתָּה.

אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ כֻּלָּם לְבַקֵּשׁ הַשְּׁאָר, דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ'. וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא בֶּן שָׁנָה, כִּי הֵם מִן הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹן שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם - הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, וְקִבְּלוּ לְפִי שָׁעָה עָשִׁיר אֶחָד לְמֶלֶךְ; אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אָדָם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל חָלָב, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי זֶה הָאָדָם הוּא נִזּוֹן כָּל יָמָיו מֵחָלָב, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעוֹלָם, עַל כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְעַל־כֵּן נִקְרָא 'בֶּן שָׁנָה', מֵחֲמַת שֶׁנִּזּוֹן מֵחָלָב, כְּמוֹ בֶּן שָׁנָה. וְהֵבִינוּ שֶׁזֶּה הוּא הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, וּבִקְּשׁוּ לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְקִבְּלוּ רְשׁוּת. וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי גַּם הוּא (הַיְנוּ הַתִּינוֹק שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ) הִכִּיר אוֹתָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה תִּינוֹק קָטָן כְּשֶׁנֶּעֱלָם מֵאִתָּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵאַחַר שֶׁהָיָה חָכָם גָּמוּר מֵעֵת הִוָּלְדוֹ, כִּי נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה כַּנַּ"ל, עַל־כֵּן הִכִּיר אוֹתָם; וְהֵם הִכִּירוּ אוֹתוֹ בְּוַדַּאי. וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה נוֹרָאָה מְאֹד; וְגַם בָּכוּ עֲדַיִן עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן? וְסִפֵּר לָהֶם שֶׁבְּעֵת שֶׁחָטַף אוֹתוֹ הָרוּחַ סְעָרָה נְשָׂאוֹ לְמָקוֹם שֶׁנְּשָׂאוֹ, וְהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיָה מְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּמַה שֶׁאֶפְשָׁר, בְּמַה שֶׁמְּצָא שָׁם, עַד שֶׁבָּא אֶל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבִין שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵחָלָב שֶׁל אִמּוֹ, כִּי בְּוַדַּאי דָּחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה זֶה הַיָּם. וְיָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁל חָלָב, וְהָיָה נִזּוֹן מִן הֶחָלָב, עַד שֶׁבָּאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה זוֹ וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.

אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ יוֹתֵר, וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם שֶׁרְצִיחָה הוּא הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ רוֹצֵחַ אֶחָד. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהִיא בְּוַדַּאי רוֹצֵחַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם. וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת.

וְנִכְנְסוּ אֵלֶיהָ, וְהִיא הָיְתָה הַמַּלְכָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיְתָה בּוֹכָה תָּמִיד וּמֵהַדִּמָּעוֹת שֶׁלָּהּ נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל דָּם כַּנַּ"ל. וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּוַדַּאי; וַעֲדַיִן הָיוּ בּוֹכִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מִן הַמֶּלֶךְ עֲדַיִן. וְהָלְכוּ יוֹתֵר, וּבָאוּ לְמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם לְמֶלֶךְ אִישׁ מְכֻבָּד אֶחָד, כִּי אֶצְלָם עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה זָקֵן אֶחָד, וְכֶתֶר עַל רֹאשׁוֹ; וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי הוּא מְכֻבָּד גָּדוֹל מֵאַחַר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה מֵכְתֶּר בְּכֶתֶר, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְהֵבִינוּ כִּי בְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֶּלֶךְ (הֵינוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הַנַּ"ל), וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת (קַבָּלַת רְשׁוּת הוּא מַה שֶּׁקּוֹרִין 'מֶעלְדִיוִין'). וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ, וְהִכִּירוּ כִּי הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ; וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם - בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בַּמֹּחַ. וְאֵלּוּ הָאֲלֻקּוֹת הַשּׁוֹטִים הַנַּ"ל (הֵינוּ הָעֲשִׁירִים, גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָתָם אֲלֻקּוּת) הָלְכוּ עִמָּהֶם, וְלֹא יָדְעוּ כְּלָל מֵחִיּוּתָם, מַהוּ הַשִּׂמְחוֹת הַלָּלוּ.

וְהִנֵּה עַתָּה חָזְרוּ וְנִתְקַבְּצוּ כָּל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ יַחַד, וְשָׁלְחוּ אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל (הֵינוּ הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם מִדּוֹת רָעוֹת הַנַּ"ל לְתַכְלִית) לְתַקֵּן אוֹתָם וּלְטַהֵר אוֹתָם, לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם, כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה מִשְּׁטוּת וְטָעוּת שֶׁלָּהּ, כִּי כֻּלָּם תָּעוּ וְנָבוֹכוּ כַּנַּ"ל. וְעַתָּה הָיָה בְּוַדַּאי כֹּחַ בְּיַד הַבַּעַל תְּפִלָּה לֵילֵךְ אֲלֵיהֶם וְלַהֲשִׁיבָם, כִּי קִבֵּל כֹּחַ וּרְשׁוּת מִן הַמְּלָכִים שֶׁל כָּל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל, כִּי כָּאן הָיוּ כָּל הַמְּלָכִים שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל (כִּי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁחָזְרוּ עַתָּה וְנִתְקַבְּצוּ, כֻּלָּם הָיוּ מְלָכִים עַל כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל כַּנַּ"ל). וְהָלַךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה בְּכֹחָם לְטַהֲרָם וּלְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה. וְדִבֵּר הַגִּבּוֹר עִם הַמֶּלֶךְ אוֹדוֹת בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁנָּפְלוּ אֶל הַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ"ל, וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַמֶּלֶךְ: אֵיךְ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיכֶם שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לִי אֶל הַחֶרֶב הַנַּ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנִּשְׁקַע בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן; הֵשִׁיב לוֹ הַמֶּלֶךְ: כֵּן הַדָּבָר.

וְהוֹדִיעַ הַמֶּלֶךְ לְהַגִּבּוֹר: הֱיוֹת שֶׁבַּדֶּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹלֶה אֶל הַחֶרֶב הַנַּ"ל יֵשׁ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, וּבָאִים בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל הַר שֶׁל אֵשׁ, וְעַל הָהָר רָבוּץ אַרְיֵה, וְהָאַרְיֵה כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל הוּא הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, וְלוֹקֵחַ לוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת וְאוֹכְלָם; וְהָרוֹעִים יוֹדְעִים מִזֶּה, וְשׁוֹמְרִים מְאֹד אֶת הַצֹּאן מִפָּנָיו, אֲבָל הָאַרְיֵה אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל־זֶה, רַק כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה לֶאֱכֹל הוּא נוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, וְהָרוֹעִים הֵם מַכִּים וּמַרְעִישִׁים עָלָיו, אֲבָל הָאַרְיֵה אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ זֹאת כְּלָל, רַק

הוּא לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת וְהוֹמָה וְאוֹכְלָם. וְאוֹתוֹ הָהָר שֶׁל אֵשׁ הַנַּ"ל אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל. וְעוֹד מִן הַצַּד יֵשׁ עוֹד דֶּרֶךְ אַחֵר, וּבָאִים בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל מָקוֹם הַנִּקְרָא קֶעֶף[א] (הֵינוּ בֵּית הַבִּשּׁוּל), וְשָׁם בְּאוֹתוֹ הַקֶּעֶף יֵשׁ כָּל מִינֵי מַאֲכָלִים, וּבְאוֹתוֹ הַקֶּעֶף אֵין שׁוּם אֵשׁ כְּלָל, רַק הַמַּאֲכָלִים מִתְבַּשְּׁלִים עַל־יְדֵי הָהָר שֶׁל אֵשׁ הַנַּ"ל; וְהָהָר שֶׁל אֵשׁ הוּא רָחוֹק מִשָּׁם הַרְבֵּה, רַק שֶׁהוֹלְכִים שְׁבִילִים וְצִנּוֹרוֹת מִן הָהָר שֶׁל אֵשׁ אֶל הַקֶּעֶף הַנַּ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה מִתְבַּשְּׁלִים שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל. וְגַם הַקֶּעֶף הַזֹּאת אֵינָהּ נִרְאֶה כְּלָל, רַק שֶׁיֵּשׁ סִימָן, שֶׁעוֹמְדִים שָׁם צִפֳּרִים עַל אוֹתָהּ הַקֶּעֶף, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִים שֶׁשָּׁם הוּא הַקֶּעֶף. וְאֵלּוּ הַצִּפֳּרִים הֵם מְרַחֲפִים בְּכַנְפֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַבְעִירִים הָאֵשׁ וּמְכַבִּים הָאֵשׁ; הֵינוּ עַל־יְדֵי הָרְחִיפָה שֶׁל הַצִּפֳּרִים הֵם מַבְעִירִים וּמַלְהִיבִים הָאֵשׁ וְגַם עַל־יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ הֵם מְכַבִּים הָאֵשׁ, שֶׁלֹּא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדַּי. וְהֵם מַלְהִיבִים הָאֵשׁ כְּפִי הַמַּאֲכָלִים: שֶׁלְּצָרֶךְ מַאֲכָל פְּלוֹנִי - צְרִיכִים לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, וּלְצָרֶךְ מַאֲכָל אַחֵר - צְרִיכִים לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, הַכֹּל כְּפִי הַמַּאֲכָל - כֵּן הֵם מַלְהִיבִים אֶת הָאֵשׁ (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַגִּבּוֹר). בְּכֵן תּוֹלִיךְ אוֹתָם (הֵינוּ אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל שֶׁנִּפְלוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן, שֶׁהֵם הָאֱלִקּוּת שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ"ל שֶׁהָלְכוּ עִמָּהֶם כַּנַּ"ל) תְּחִלָּה נֶגֶד הָרוּחַ, כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם רֵיחַ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל; אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁתִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל - בְּוַדַּאי יַשְׁלִיכוּ תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן.

וְכֵן עָשָׂה הַגִּבּוֹר, וְלָקַח אֶת הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, דְּהֵינוּ גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁהֵם אֱלִקּוּת בִּמְדִינָתָם כַּנַּ"ל; כִּי אֵלּוּ הָאֱלִקּוּת הָיוּ בְּכָאן, כִּי בָּאוּ עִם הַמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת לְכָאן כְּכָל הַמְבֹאָר לְמַעְלָה. וּכְשֶׁיָּצְאוּ מִמְּדִינָתָם עִם הַמְּמֻנֶּה כַּנַּ"ל, נָתְנוּ לָהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה כֹּחַ וְהַרְשָׁאָה, שֶׁכָּל מַה שֶׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים - יִהְיֶה עָשׂוּי, וְכָל בְּנֵי הַמְּדִינָה מֻכְרָחִים לְהִתְרַצּוֹת לְכָל מַה שֶׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים (שֶׁהֵם גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה, אֱלִקּוּת שֶׁלָּהֶם), וְלֹא יוּכְלוּ לְשַׁנּוֹת. וְלָקַח הַגִּבּוֹר אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם נִקְרָאִים אֱלִקּוּת בִּמְדִינָתָם מֵחֲמַת עָשְׁרָם כַּנַּ"ל, וְהוֹלִיךְ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַנַּ"ל, וְהֵבִיא אוֹתָם עַד הַקֶּעֶף שֶׁל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל. וּבַתְּחִלָּה הוֹלִיךְ אוֹתָם כְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְהִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, וְהִתְחִילוּ לְבַקְּשׁוֹ מְאֹד שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מֵהַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים הַלָּלוּ. אַחַר־כָּךְ הוֹלִיךְ אוֹתָם מִכֶּנֶגֶד

מקורות ותרגומים

א. מטבח.

הָרוּחַ - וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק שֶׁיֵּשׁ סִרְחָה גְּדוֹלָה. חָזַר וְהֵבִיא אוֹתָם כְּנֶגֶד הָרוּחַ - וְשׁוּב הִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ הַטּוֹב שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, וְחָזְרוּ וּבִקְּשׁוּ אוֹתוֹ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים. חָזַר וְהוֹלִיךְ אוֹתָם מִכְּנֶגֶד הָרוּחַ - וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ שֶׁיֵּשׁ סִרְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד. עָנָה וְאָמַר לָהֶם הַגִּבּוֹר לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל: הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ; בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִים לוֹמַר בְּוַדַּאי שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מַסְרִיחִים, כִּי בְּכָאן אֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ.

אַחַר־כָּךְ נָתַן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל; וְתֵכֶף כְּשֶׁאָכְלוּ מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים - הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ וְלִזְרֹק מֵהֶם אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וְכָל אֶחָד חָפַר לְעַצְמוֹ חֲפִירָה וָקֶבֶר וְקָבַר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַחֲפִירָה, מֵחֲמַת גֹּדֶל הַבּוּשָׁה שֶׁנִּתְבַּיְּשׁוּ עַל־יְדֵי שֶׁהִרְגִּישׁוּ גֹּדֶל הַסְּרָחוֹן שֶׁל הַמָּמוֹן (שֶׁהוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ) מֵחֲמַת שֶׁטָּעֲמוּ מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל. וְקָרְעוּ אֶת פְּנֵיהֶם, וְקָבְרוּ אֶת עַצְמָן, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהָרִים פְּנֵיהֶם כְּלָל, וְנִתְבַּיֵּשׁ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ; כִּי שָׁם, בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, הַמָּמוֹן הוּא הַבּוּשָׁה הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַבּוּשׁוֹת, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּר דִּבְרֵי בִּזּוּי לַחֲבֵרוֹ - הוּא אוֹמֵר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן, כִּי מָמוֹן הוּא בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מְאֹד שָׁם, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר מָמוֹן - מִתְבַּיֵּשׁ יוֹתֵר. עַל־כֵּן קָבְרוּ אֶת עַצְמָן מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה, וְכָל אֶחָד לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו אֲפִלּוּ בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ, מִכָּל־שֶׁכֵּן בִּפְנֵי הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מוֹצֵא אֶצְלוֹ עוֹד אֵיזֶה דִּינָר אוֹ גָּדוֹל[ב] - הָיָה מְבָעֵר אוֹתוֹ מִיָּד, וּמַשְׁלִיכוֹ מִמֶּנּוּ לְמֵרָחוֹק בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל.

אַחַר־כָּךְ בָּא אֲלֵיהֶם הַגִּבּוֹר, וְהוֹצִיא אוֹתָם (מִן הַחֲפִירוֹת וְהַקְּבָרִים הַנַּ"ל) וְאָמַר לָהֶם: בּוֹאוּ עִמִּי, כִּי עַתָּה אֵינְכֶם צְרִיכִים לְהִתְיָרֵא עוֹד מִן הַגִּבּוֹר (שֶׁהָיוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת מִתְיָרְאִים מִמֶּנּוּ כַּנַּ"ל); כִּי אֲנִי - אֲנִי הוּא הַגִּבּוֹר (כַּנַּ"ל). וּבִקְּשׁוּ מִן הַגִּבּוֹר שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַלָּלוּ כְּדֵי לְהוֹלִיךְ לִמְדִינָתָם, כִּי הֵם בְּוַדַּאי יִהְיוּ מְמֻאָסִים מְאֹד בְּמָמוֹן, אַךְ רָצוּ שֶׁגַּם כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה יֵצְאוּ מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן. וְנָתַן לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, וְהוֹלִיכוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם, וְתֵכֶף כְּשֶׁנָּתְנוּ לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים - הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם כַּנַּ"ל, וְטָמְנוּ עַצְמָן בִּמְחִילוֹת עָפָר מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה. וְהָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים וְהָאֲלֻקּוֹת הַנַּ"ל נִתְבַּיְּשׁוּ בְּיוֹתֵר, וְגַם הַקְּטַנִּים, שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אֶצְלָם חַיּוֹת רָעוֹת

מקורות ותרגומים

ב. סוג מטבע.

כַּנַּ"ל, נִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן גַּם־כֵּן, עַל שֶׁהָיוּ עַד הֵנָּה קְטַנִּים בְּעֵינֵי עַצְמָן מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם מָמוֹן, כִּי עַתָּה נִתְגַּלָּה שֶׁאַדְרַבָּא, הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הַבּוּשָׁה. כִּי אֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל יֵשׁ לָהֶם סְגֻלָּה זוֹ, שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל מֵהֶם - מְמָאֵס בְּמָמוֹן מְאֹד, כִּי מַרְגִּישׁ סִרְחוֹן הַמָּמוֹן כְּמוֹ צוֹאָה וְטִנּוּף מַמָּשׁ. וַאֲזַי הִשְׁלִיכוּ אֱלִילֵי כַסְפָּם וֶאֱלִילֵי זְהָבָם, וְאַחַר־כָּךְ שָׁלְחוּ לְשָׁם אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּבוֹת וְתִקּוּנִים, וְטִהֵר אוֹתָם. וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל מָלַךְ בַּכִּפָּה, וְכָל הָעוֹלָם שָׁבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעָסְקוּ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים; אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

מְבֹאָר בַּפָּסוּק שֶׁיֵּשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תַּנּוּר בְּמָקוֹם זֶה - וְהָאֵשׁ הוּא שָׁם, בְּמָקוֹם אַחֵר, רָחוֹק מִן הַתַּנּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ג]: "נְאֻם ה' אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן, וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם". וְעַיֵּן שָׁם כָּל הַקַּפִּיטֶל הַנַּ"ל, שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל: "הוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה וְעַל סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ, וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל, וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא רוּחַ" - הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְּדִינָה שֶׁסָּמְכוּ עָלֶיהָ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, כִּי לְפִי טָעוּתָם סָבְרוּ שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת, וְסוּסֵיהֶם הֵם מַלְאָכִים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם, וְזֶה שֶׁסִּיֵּם הַפָּסוּק: "וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל, וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְכוּ'", וְהָבֵן.

"**וַה'** יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזֵר וְיַחְדָּו כֻּלָּם יִכְלָיוּן" - הַיְנוּ בְּחִינַת הַיָּד הַנַּ"ל, כִּי עַל הַיָּד רָאוּ שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִהְיוּ נִכְלִין, הָעוֹזֵר וְהֶעָזוּר כַּנַּ"ל. "כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים וְכוּ'", "כְּצִפֳּרִים עָפוֹת וְכוּ'" - (הַיְנוּ בְּחִינַת הָאַרְיֵה הַנַּ"ל וְהַצִּפֳּרִים הַנַּ"ל), עַיֵּן הֵיטֵב לְעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה וְהָבֵן. "כִּי בַּיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ'".

"**וְנָפַל** אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא אִישׁ וְכוּ', וְנָס לוֹ מִפְּנֵי חֶרֶב וְכוּ', וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר" - זֶה בְּחִינַת הַשְּׁלִשָׁה כִּתּוֹת שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל: ("וְנָפַל" "וְנָס" - זֶה בְּחִינַת שְׁנֵי הַכֹּחוֹת הַנַּ"ל, "וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבֹר" - זֶה בְּחִינַת חֵלִי הַדַּאר הַנַּ"ל, שֶׁחוֹלֵף וְעוֹבֵר חָזְקוֹ וְכֹחוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי 'סַלְעוֹ'

מקורות ותרגומים

ג. ישעיה פרק ל"א פסוק ט'.

פִּרוּשׁוֹ ׳חִזְקוּ׳, וְזֶה בְּחִינַת כֹּחַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל), עַיִן הֵיטֵב וְהָבֵן. אַחַר כָּל זֶה סִיֵּם הַפָּסוּק: "נְאֻם ה׳ אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם", הַיְנוּ הַתַּנּוּר וְהָאֵשׁ הַנַּ"ל כַּנַּ"ל.

רְאֵה וְהַבֵּט וְהָבֵן, כִּי בְּהַקַּפִּיטֵל הַזֶּה מְבֹאָר כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל. (כָּל זֶה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה).

וְכָךְ אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ: שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ, מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף - הִיא רְמוּזָה כֻּלָּהּ בְּתוֹךְ הַקַּפִּיטֵל הַנַּ"ל (הַיְנוּ יְשַׁעְיָה ל"א). וְאָמַר שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, כֻּלָּם יְכוֹלִים לִמְצֹא בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא [כְּגוֹן "וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ, תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹאמַר לוֹ"[ד], וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב[ה]: "בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֵת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וְאֵת אֱלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ׳, לַחְפֹּר פֵּרוֹת וְכוּ׳, לָבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצֻּרִים וְכוּ׳" - הַיְנוּ שֶׁיַּשְׁלִיכוּ תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְיַטְמִינוּ עַצְמָן בַּחֲפִירוֹת וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בַּמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, כִּי הַמָּמוֹן הוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹאמַר לוֹ". וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה יְכוֹלִים לִמְצֹא כָּל דִּבְרֵי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא], אֲבָל עִקַּר הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל קַפִּיטֵל הַנַּ"ל, כִּי שָׁם הִיא מְבֹאֶרֶת וּמְרֻמֶּזֶת כֻּלָּהּ, אֲבָל אֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה כִּי אִם מַה שֶּׁגִּלָּה לָנוּ בְּפֵרוּשׁ (הַיְנוּ כָּל הַמְבֹאָר לְעֵיל), אֲבָל שְׁאָר עִנְיְנֵי הַמַּעֲשֶׂה לֹא זָכִינוּ לְהַשִּׂיג אֵיךְ הִיא מְרֻמֶּזֶת בַּקַּפִּיטֵל הַנַּ"ל; אֲבָל אָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ מְרֻמֶּזֶת שָׁם.

סֵדֶר הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו הַנַּ"ל הוּא כָּךְ: הַבַּעַל תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר, הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת וְהֶחָכָם; הַמֵּלִיץ וְהָאוֹהֵב נֶאֱמָן; הַבַּת־מַלְכָּה עִם בְּנָהּ; הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. כָּךְ הוּא הַסִּדּוּר שֶׁלָּהֶם, וְהֵם בְּחִינַת עוֹלָם הַתִּקּוּן. וְהֵם עֲשָׂרָה דְּבָרִים, וְלֹא נֶחְשְׁבוּ כַּסֵּדֶר, הַיְנוּ שֶׁלֹּא נֶחְשְׁבוּ (אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה הַנַּ"ל) כְּפִי הַסֵּדֶר הַמְבֹאָר בְּסִפְרֵי קַבָּלָה; אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ. גַּם מְבֹאָר בַּסְּפָרִים שֶׁכְּשֶׁהַשְּׁפָעַת מִדָּה אַחַת עוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ מִדָּה אַחֶרֶת, שֶׁכְּשֶׁמִּתְעַכֶּבֶת שָׁם זֹאת הַהַשְׁפָּעָה - אֲזַי נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה, הַיְנוּ שֶׁהַמִּדָּה שֶׁשָּׁם מִתְעַכֶּבֶת הַהַשְׁפָּעָה שֶׁל מִדָּה אַחֶרֶת שֶׁעוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ שָׁם, הִיא נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁבָּא מִמֶּנָּה הַהַשְׁפָּעָה; וּבִשְׁבִיל זֶה נִשְׁתַּנָּה כָּאן הַסֵּדֶר, וְגַם יֵשׁ עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים בָּזֶה הַמְבֹאָרִים לְהַבְּקִיאִים הֵיטֵב בַּסְּפָרִים, כָּל זֶה אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ. גַּם הֵבַנְתִּי מִדְּבָרָיו שֶׁמְּרֻמָּז בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה מִיתַת הַמְּלָכִים וְתִקּוּנָם; וּבֵין בִּבְחִינַת הַחֻרְבָּן, וּבֵין בִּבְחִינַת הַתִּקּוּן - לֹא נֶאֱמְרוּ כַּסֵּדֶר הָעֲשָׂר בְּחִינוֹת הַנַּ"ל, מֵחֲמַת הַטְּעָמִים וְעִנְיָנִים הַנַּ"ל.

וַעֲדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים וַחֲתוּמִים, כִּי סוֹד הַמַּעֲשֶׂה לֹא גִּלָּה כְּלָל, רַק הֵאִיר עֵינֵינוּ בִּפְסוּקִים וְעִנְיָנִים הַנַּ"ל כְּדֵי שֶׁנֵּדַע שֶׁיֵּשׁ בְּהַמַּעֲשֶׂה סוֹדוֹת נִסְתָּרִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים

מקורות ותרגומים

ד. ישעיה פרק ל׳ פסוק כ"ב. **ה.** ישעיה פרק ב׳ פסוק כ׳.

מְאֹד; וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין קְצָת סוֹדוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַלָּלוּ הַמְבֹאָרִים בְּזֶה הַסֵּפֶר, כִּי כֻּלָּם הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֻנוּ. מַה נֹּאמַר, מַה נְּדַבֵּר. מִי שָׁמַע כָּזֹאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה.

מעשה י"ג

מהשבעה בעטלי'ר'ס

מַעֲשֶׂה י"ג

מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶיר'ס

אֲסַפֵּר לָכֶם אֵיךְ הָיוּ שְׂמֵחִים:

מַעֲשֶׂה: פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְרָצָה הַמֶּלֶךְ לִמְסֹר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, וְעָשָׂה מִשְׁתֶּה גָּדוֹל (שֶׁקּוֹרִין 'בַּאל'); וּבְוַדַּאי בְּכָל פַּעַם שֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בַּאל, הוּא שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, בִּפְרָט עַתָּה, שֶׁמָּסַר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, בְּוַדַּאי הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְהָיוּ שָׁם כָּל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, וְכָל הַדֻּכָּסִים וְהַשָּׂרִים, וְהָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד, עַל הַמִּשְׁתֶּה; וְגַם הַמְּדִינָה הָיוּ נֶהֱנִים מִזֶּה, שֶׁמּוֹסֵר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, כִּי הוּא כָּבוֹד גָּדוֹל לַמֶּלֶךְ. וְהָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה שָׁם כָּל מִינֵי שִׂמְחָה: קַאפֶּעלְיֶיש[1] וְקָאמֶעדְיֶיש[2] וְכַיּוֹצֵא מִזֶּה כָּל מִינֵי שִׂמְחָה, הַכֹּל הָיָה שָׁם עַל הַמִּשְׁתֶּה. וּכְשֶׁנַּעֲשׂוּ שְׂמֵחִים מְאֹד, עָמַד הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לִבְנוֹ: הֱיוֹת שֶׁאֲנִי חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּה עָתִיד לֵירֵד מִן הַמְּלוּכָה, בְּכֵן תִּרְאֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת כְּשֶׁתֵּרֵד מִן הַמְּלוּכָה, רַק תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה; וּכְשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה - גַּם אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה; גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה, עַל שֶׁאֵין אַתָּה מֶלֶךְ, כִּי אֵינְךָ רָאוּי לִמְלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַחֲזִיק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה, כְּשֶׁאַתָּה יוֹרֵד מִן הַמְּלוּכָה; אֲבָל כְּשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה - אֲזַי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה יְתֵרָה מְאֹד.

וְקִבֵּל הַבֵּן מֶלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָד רָמָה, וְעָשָׂה לוֹ שָׂרֵי מְלוּכָה וְדֻכָּסִים וְשָׂרִים וְחָיִל. וְזֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָיָה חָכָם, וְהָיָה אוֹהֵב חָכְמָה מְאֹד, וְהָיוּ אֶצְלוֹ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וְכָל מִי שֶׁהָיָה בָּא אֶצְלוֹ עִם אֵיזֶה דְּבַר חָכְמָה - הָיָה אֶצְלוֹ בַּחֲשִׁיבוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם כָּבוֹד וַעֲשִׁירוּת בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה, לְכָל אֶחָד כְּפִי

מקורות ותרגומים

1. מקהלות זמר. 2. משחקי הצגות.

רְצוֹנוֹ: מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה מָמוֹן - הָיָה נוֹתֵן לוֹ מָמוֹן, וּמִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה כָּבוֹד - הָיָה נוֹתֵן לוֹ כָּבוֹד, הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה חָשׁוּב אֶצְלוֹ הַחָכְמָה כָּל־כָּךְ, הָיוּ כֻּלָּם לוֹקְחִין עַצְמָן אֶל הַחָכְמָה, וְעָסְקוּ כָּל הַמְּדִינָה בְּחָכְמוֹת, כִּי זֶה הָיָה רוֹצֶה מָמוֹן, כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל מָמוֹן עַל יְדֵי זֶה, וְזֶה הָיָה רוֹצֶה חֲשִׁיבוּת וְכָבוֹד, וּמֵחֲמַת שֶׁכֻּלָּם עָסְקוּ רַק בְּחָכְמוֹת, עַל כֵּן שָׁכְחוּ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה טַכְסִיסֵי מִלְחָמָה, כִּי הָיוּ כֻּלָּם עוֹסְקִין בְּחָכְמוֹת, עַד שֶׁהָיוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה חֲכָמִים גְּדוֹלִים; עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה - הָיָה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת חָכָם גָּדוֹל מִכֻּלָּם, וְהַחֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיוּ חֲכָמִים מֻפְלָגִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַחָכְמוֹת נִתְפַּקְּרוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמָשְׁכוּ גַּם אֶת הַבֶּן מֶלֶךְ הַנַּ"ל לְדַעְתָּם, וְנִתְפַּקֵּר גַּם־כֵּן. וּשְׁאָר בְּנֵי הַמְּדִינָה לֹא נִתְפַּקְּרוּ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עַמְקוּת וְדַקּוּת גָּדוֹל בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה שֶׁל הַחֲכָמִים הַנַּ"ל, עַל כֵּן לֹא יָכְלוּ שְׁאָר בְּנֵי הַמְּדִינָה לִכְנֹס בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה, וְלֹא הִזִּיק לָהֶם, אֲבָל הַחֲכָמִים וְהַבֶּן מֶלֶךְ - נִתְפַּקְּרוּ כַּנַּ"ל.

וְהַבֶּן מֶלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹ טוֹב כִּי נוֹלַד עִם טוֹב, וְהָיוּ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת וִישָׁרוֹת, הָיָה נִזְכָּר לִפְעָמִים: הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם, וּמַה הוּא עוֹשֶׂה וְכוּ', וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ עַל זֶה עַל שֶׁנָּפַל לִמְבוּכוֹת כָּאֵלּוּ וְנִתְעָה כָּל־כָּךְ, וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ מְאֹד; אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁהָיָה מַתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל - חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הַחָכְמוֹת שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסִית הַנַּ"ל, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהָיָה נִזְכָּר כַּנַּ"ל, וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ, וְתֵכֶף כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל - חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הָאֶפִּיקוֹרְסוּת כַּנַּ"ל.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה בְּרִיחָה בְּאֵיזֶה מְדִינָה, וּבָרְחוּ כֻּלָּם, וּבְדֶרֶךְ בְּרִיחָתָם עָבְרוּ דֶּרֶךְ אֵיזֶה יַעַר, וְאָבְדוּ שָׁם זָכָר וּנְקֵבָה: אֶחָד אָבַד זָכָר וְאֶחָד אָבַד נְקֵבָה, וַעֲדַיִן הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים, בְּנֵי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים, וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל וְצָעֲקוּ וּבָכוּ, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶצְלָם 'בֶּעטְלִיר'[ח] אֶחָד עִם הַשַּׂקִּים שֶׁלּוֹ (שַׂקּוֹרִין 'טָאוְרְבֶּעס'), שֶׁנּוֹשֵׂא בָּהֶם לֶחֶם, וְהִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְלִהְיוֹת כְּרוּכִים אַחֲרָיו, וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְאָכְלוּ, וְשָׁאַל אוֹתָם: מֵהֵיכָן בָּאתֶם לְכָאן? הֵשִׁיבוּ לוֹ: אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, כִּי הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים

מקורות ותרגומים

ח. קבצן.

כַּנַּ"ל. וְהִתְחִיל לֵילֵךְ מֵהֶם, וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם: אֶת זֶה אֵינִי רוֹצֶה שֶׁתֵּלְכוּ עִמִּי. בְּתוֹךְ כָּךְ הִסְתַּכְּלוּ - וְהִנֵּה הוּא עִוֵּר, וְהָיָה אֶצְלָם פֶּלֶא: מֵאַחַר שֶׁהוּא עִוֵּר, אֵיךְ יוֹדֵעַ לֵילֵךְ? (וּבֶאֱמֶת הוּא חִדּוּשׁ מַה שֶּׁהָיָה קָשֶׁה לָהֶם זֹאת, כִּי עֲדַיִן הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים, רַק שֶׁהָיוּ בָּנִים חֲכָמִים, וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם כַּנַּ"ל); **וּבִרְכָם** (זֶה הַבֶּעטְלִיר הָעִוֵּר) שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, שֶׁיִּהְיוּ זְקֵנִים כְּמוֹתוֹ! וְהִשְׁאִיר לָהֶם עוֹד לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ לוֹ; וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הַבָּנִים כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, וְהִזְמִין לָהֶם בֶּעטְלִיר עִוֵּר בְּכָאן לִתֵּן לָהֶם אֹכֶל. אַחַר־כָּךְ כָּלָה אֶצְלָם הַלֶּחֶם, וְשׁוּב הִתְחִילוּ לִצְעֹק עֲבוּר אֹכֶל. אַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה וְלָנוּ שָׁם; בַּבֹּקֶר גַּם־כֵּן לֹא הָיָה לָהֶם לֶאֱכֹל, וְהָיוּ צוֹעֲקִים וּבוֹכִים, וְחָזַר וּבָא בֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה חֵרֵשׁ, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו וְהֶרְאָה לָהֶם בְּיָדָיו, וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ. וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ מֵהֶם, וְרָצוּ גַּם־כֵּן שֶׁיִּקָּחֵם עִמּוֹ וְלֹא רָצָה, וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר גַּם־כֵּן לָהֶם לֶחֶם וְהָלַךְ לוֹ.

וְחָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם, וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ כַּנַּ"ל, וְחָזַר וּבָא אֶצְלָם בֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה כְּבַד פֶּה, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְהָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ, וְלֹא יָדְעוּ מַה הוּא אוֹמֵר, וְהוּא הָיָה יוֹדֵעַ מַה הֵם מְדַבְּרִים, אַךְ הֵם לֹא יָדְעוּ מַה הוּא אוֹמֵר כִּי הָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ כַּנַּ"ל; וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ וְהָלַךְ לוֹ, הַכֹּל כַּנַּ"ל. וְחָזַר וּבָא בֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה צַוָּארוֹ עָקֹם, וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וְחָזַר וּבָא בֶּעטְלִיר בַּעַל חֲטוֹטְרוֹת, (שֶׁקּוֹרִין 'הוּיקֶיר')[ט]... וְחָזַר וּבָא בֶּעטְלִיר בְּלֹא יָדַיִם... וְחָזַר וּבָא בֶּעטְלִיר בְּלֹא רַגְלַיִם... וְכָל אֶחָד נָתַן לָהֶם לֶחֶם וּבֵרְכָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, הַכֹּל כַּנַּ"ל.

אַחַר־כָּךְ חָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם, וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ לְיִשּׁוּב, עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה דֶּרֶךְ, וְהָלְכוּ עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה כְּפָר, וְנִכְנְסוּ אֵלּוּ הַבָּנִים בְּאֵיזֶה בַּיִת, וְהָיוּ מְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לָהֶם לֶחֶם, וְחָזְרוּ וְנִכְנְסוּ בְּאֵיזֶה בַּיִת וְנָתְנוּ לָהֶם גַּם־כֵּן, וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל הַפְּתָחִים, וְרָאוּ שֶׁזֶּה טוֹב לִפְנֵיהֶם, וְעָשׂוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ תָּמִיד בְּיַחַד; וְעָשׂוּ לָהֶם שַׂקִּים (שֶׁקּוֹרִין 'טָארְבֶּיס') גְּדוֹלוֹת, וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל הַפְּתָחִים, וְהָלְכוּ עַל כָּל הַשְּׂמָחוֹת: עַל סְעוּדַת בְּרִית מִילָה, וְעַל חֲתֻנּוֹת, וְהָלְכוּ לָהֶם לְמָקוֹם אַחֵר, וְהָלְכוּ לַעֲיָרוֹת, וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל

מקורות ותרגומים

ט. גיבנת.

הַפִּתְחִים; וְהָלְכוּ עַל הַיְרִידִים, וְיָשְׁבוּ בֵּין הַבֶּעטְלֶירְשׁ[י] כְּדֶרֶךְ שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם עַל 'הַפְּרִיזְבֶּיס'[כ] עִם הַטֶּעלֶיר[ל]. עַד שֶׁהָיוּ אֵלּוּ הַבָּנִים מְפֻרְסָמִים אֵצֶל כָּל הַבֶּעטְלֶירְשׁ כִּי כֻּלָּם הִכִּירוּ אוֹתָם וְיָדְעוּ מֵהֶם, שֶׁאֵלּוּ הֵם הַבָּנִים שֶׁנֶּאֱבְדוּ בַּיַּעַר כַּנַּ"ל. פַּעַם אֶחָד, הָיָה יָרִיד גָּדוֹל בְּאֵיזֶה עִיר גְּדוֹלָה, וְהָלְכוּ לְשָׁם הַבֶּעטְלֶירְשׁ, וְאֵלּוּ הַבָּנִים הָלְכוּ גַּם־כֵּן לְשָׁם, וּבָא עַל דַּעַת הַבֶּעטְלֶירְשׁ שֶׁיְּשַׁדְּכוּ אֶת אֵלּוּ שְׁנֵי הַבָּנִים שֶׁיִּשְׂאוּ זֶה אֶת זוֹ, וְתֵכֶף שֶׁדִּבְּרוּ זֹאת קְצָת בֶּעטְלֶירְשׁ - הוּטַב הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם, וְגָמְרוּ הַשִּׁדּוּךְ. אֲבָל אֵיךְ עוֹשִׂין לָהֶם חֲתֻנָּה?! וְנִתְיַעֲצוּ בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּיוֹם פְּלוֹנִי יִהְיֶה סְעוּדָה שֶׁל יוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ ('שֶׁקוֹרִין 'מִינִינְיֶס'), וְיֵלְכוּ לְשָׁם כָּל הַבֶּעטְלֶירְשׁ. וּמִמַּה שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לְעַצְמָן שָׁם בָּשָׂר וְלֶחֶם, מִזֶּה יַעֲשׂוּ חֲתֻנָּה, וְכֵן הָיָה. וְהָלְכוּ לְשָׁם עַל הַמִּינִינְיֶס כָּל הַבֶּעטְלֶירְשׁ, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם לֶחֶם וּבָשָׂר, וְגַם קִבְּצוּ מַה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מִן הַסְּעוּדָה בָּשָׂר וְלֶחֶם ('שֶׁקוֹרִין 'קוֹלִיטְשׁ')[מ], וְהָלְכוּ וְחָפְרוּ בּוֹר גָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה מַחֲזִיק מֵאָה אֲנָשִׁים, וְכִסּוּ אוֹתוֹ עִם קָנִים וְעָפָר וְזֶבֶל, וְנִכְנְסוּ לְשָׁם כֻּלָּם, וְעָשׂוּ שָׁם חֲתֻנָּה לְאֵלּוּ הַבָּנִים הַנַּ"ל, וְהִכְנִיסוּ אוֹתָם לַחֻפָּה, וְהָיוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאֹד מְאֹד, וְגַם הֶחָתָן וְהַכַּלָּה הָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד.

וְהִתְחִילוּ לִזְכֹּר הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בַּיַּעַר, וְהָיוּ בּוֹכִים וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד: אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת הַבֶּעטְלֶיר הָרִאשׁוֹן הָעִוֵּר שֶׁהֵבִיא לָנוּ לֶחֶם בַּיַּעַר? וְתֵכֶף וּמִיָּד בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד אַחֲרֵי הַבֶּעטְלֶיר הָעִוֵּר, עָנָה וְאָמַר: הִנֵּנִי! הִנֵּנִי! הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה, וַאֲנִי נוֹתֵן לָכֶם מַתָּנָה לַדֶּרֶשָׁה ('שֶׁקוֹרִין 'דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק'), שֶׁתִּהְיוּ זְקֵנִים כָּמוֹנִי! כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה, וְעַכְשָׁיו אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדֶּרֶשָׁה: שֶׁתִּחְיוּ חַיִּים אֲרֻכִּים כָּמוֹנִי! וְאַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי עִוֵּר? אֵין אֲנִי עִוֵּר כְּלָל, רַק שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי כְּהֶרֶף עַיִן (וְעַל כֵּן הוּא נִדְמֶה כְּעִוֵּר, כִּי אֵין לוֹ שׂוּם הִסְתַּכְּלוּת כְּלָל עַל הָעוֹלָם, מֵאַחַר שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן, וְעַל כֵּן אֵין שַׁיָּךְ אֶצְלוֹ הִסְתַּכְּלוּת וּרְאִיָּה בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל), וַאֲנִי זָקֵן מְאֹד וַעֲדַיִן אֲנִי יַנִּיק[נ] לְגַמְרֵי (הַיְנוּ יוּנְג), וְלֹא הִתְחַלְּתִי עֲדַיִן לִחְיוֹת כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי זָקֵן מְאֹד, וְלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי אוֹמֵר זֹאת, רַק שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵהַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל; וַאֲסַפֵּר לָכֶם מַעֲשֶׂה (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הָעִוֵּר הַנַּ"ל).

מקורות ותרגומים

י. קבצנים. כ. אצטבאות אבן. ל. צלחת לאיסוף מטבעות. מ. חלות גדולות מיוחדות לשמחות. נ. צעיר מאוד.

כִּי פַּעַם אַחַת הָלְכוּ אֲנָשִׁים בִּסְפִינוֹת הַרְבֵּה עַל הַיָּם, וּבָא רוּחַ סְעָרָה וְשִׁבֵּר אֶת הַסְּפִינוֹת וְהָאֲנָשִׁים נִצְּלוּ, וּבָאוּ אֶל מִגְדָּל אֶחָד, וְעָלוּ אֶל הַמִּגְדָּל, וּמָצְאוּ שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים וּמַשְׁקָאוֹת וּמַלְבּוּשִׁים וְכָל מַה שֶּׁצְּרִיכִים, וְהָיָה שָׁם כָּל טוּב וְכָל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם; עָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁכָּל אֶחָד יְסַפֵּר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מִזִּכְּרוֹן הָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מֵעֵת שֶׁהִתְחִיל אֶצְלוֹ הַזִּכָּרוֹן. וְהָיוּ שָׁם זְקֵנִים וּנְעָרִים, וְהָיוּ מְכַבְּדִים אֶת הַזָּקֵן הַגָּדוֹל שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁיְּסַפֵּר בִּתְחִלָּה. עָנָה וְאָמַר: "מָה אֲסַפֵּר לָכֶם, אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הָעָנָף". וְלֹא יָדַע שׁוּם אֶחָד מַה הוּא אוֹמֵר, אַךְ הָיוּ שָׁם חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: בְּוַדַּאי זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד.

וְכִבְּדוּ אֶת הַשֵּׁנִי שֶׁיְּסַפֵּר. עָנָה הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא הָיָה זָקֵן כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן: "זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה (בִּלְשׁוֹן תִּמָּהּ)? זֹאת הַמַּעֲשֶׂה אֲנִי זוֹכֵר גַּם־כֵּן, אֲבָל אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק". עָנוּ וְאָמְרוּ שָׁם: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹנָה; וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא יַנִּיק מֵהָרִאשׁוֹן, וְזוֹכֵר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה יוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹן.

וְכִבְּדוּ אֶת הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיְּסַפֵּר. עָנָה וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר: "אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל בִּנְיַן הַפְּרִי, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַפְּרִי", עָנוּ וְאָמְרוּ: "זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר". עָנָה הָרְבִיעִי, שֶׁהָיָה יַנִּיק עוֹד יוֹתֵר: "אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהוֹלִיכוּ הַגַּרְעִין לִנְטֹעַ הַפְּרִי". עָנָה הַחֲמִישִׁי, שֶׁהָיָה יַנִּיק עוֹד יוֹתֵר: "אֲנִי זוֹכֵר גַּם הַחֲכָמִים שֶׁהֵם הָיוּ חוֹשְׁבִים וּמַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין". עָנָה הַשִּׁשִּׁי וְכוּ', שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם "אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַפְּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס הַטַּעַם בְּתוֹךְ הַפְּרִי". עָנָה הַשְּׁבִיעִי וְכוּ', וְאָמַר שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם "אֶת הָרֵיחַ שֶׁל הַפְּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס בַּפְּרִי". עָנָה הַשְּׁמִינִי וְאָמַר שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם "הַמַּרְאֶה שֶׁל הַפְּרִי קֹדֶם שֶׁנִּמְשְׁכָה עַל הַפְּרִי". וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַבַּעְטְלִיר הָעוֹר שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה) הָיִיתִי אָז תִּינוֹק לְגַמְרֵי, וְהָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי זוֹכֵר כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, וַאֲנִי זוֹכֵר "לָאו כְּלוּם"! ("און איך גידענק גאר נישט") עָנוּ וְאָמְרוּ: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד, יוֹתֵר מִכֻּלָּם! וְהָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל אֶצְלָם שֶׁהַתִּינוֹק זוֹכֵר יוֹתֵר מִכֻּלָּם.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא נָשֶׁר גָּדוֹל וְדָפַק עַל הַמִּגְדָּל, וְאָמַר לָהֶם: חִדְלוּ עוֹד מִלִּהְיוֹת עֲנִיִּים! שׁוּבוּ אֶל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם, וֶהֱיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם. וְאָמַר לָהֶם שֶׁיֵּצְאוּ מִן הַמִּגְדָּל כְּדֶרֶךְ זִקְנוּתָם, שֶׁכָּל מִי שֶׁזָּקֵן יוֹתֵר - יֵצֵא תְּחִלָּה,

וְהוֹצִיא כֻּלָּם מִן הַמִּגְדָּל. וְהוֹצִיא תְּחִלָּה אֶת הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, כִּי בֶּאֱמֶת הוּא זָקֵן יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְכֵן כָּל מִי שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר - הוֹצִיא קֹדֶם, וְהַזָּקֵן הַגָּדוֹל הוֹצִיא בָּאַחֲרוֹנָה, כִּי כָּל מִי שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר, הָיָה זָקֵן יוֹתֵר כַּנַּ"ל, וְהַזָּקֵן שֶׁבָּהֶם הָיָה יַנִּיק יוֹתֵר מִכֻּלָּם.

וְאָמַר לָהֶם (הַנָּשֶׁר הַגָּדוֹל הַנַּ"ל): אֲנִי אֲפָרֵשׁ לָכֶם אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפְּרוּ כָּל הַנַּ"ל, כִּי זֶה שֶׁסִּפֵּר שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הָעָנָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ (הַיְנוּ שֶׁגַּם אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ תֵּכֶף בְּעֵת הַהוֹלָדָה, בְּעֵת שֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ, גַּם אֶת זֶה הוּא זוֹכֵר); וְהַשֵּׁנִי שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה בְּעִבּוּר, שֶׁהָיָה נֵר דּוֹלֵק עַל רֹאשׁוֹ; וְזֶה שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר גַּם בְּעֵת שֶׁהִתְחִיל רִקּוּם הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַגּוּף, דְּהַיְנוּ בְּעֵת יְצִירַת הַוָּלָד; וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר בְּעֵת שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִים הַגַּרְעִין לִנְטֹעַ הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁנִּמְשְׁכָה הַטִּפָּה בְּעֵת הַזִּווּג; וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ מַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה הַטִּפָּה עֲדַיִן בַּמֹּחַ (כִּי הַמֹּחִין מַמְצִיאִים אֶת הַטִּפָּה); וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַטַּעַם - הַיְנוּ הַנֶּפֶשׁ, וְהָרֵיחַ - הַיְנוּ הָרוּחַ, וְהַמַּרְאֶה - הַיְנוּ הַנְּשָׁמָה; וְהַתִּינוֹק אָמַר שֶׁזּוֹכֵר לָאוֹ כְּלוּם, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל, וְזוֹכֵר אֲפִלּוּ מַה שֶׁהוּא קֹדֶם מִנֶּפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אָיִן'.

וְאָמַר לָהֶם: חִזְרוּ אֶל הַסְּפִינוֹת שֶׁלָּכֶם, שֶׁהֵם הַגּוּפִים שֶׁלָּכֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, שֶׁיַּחַזְרוּ וְיִבָּנוּ; עַתָּה חִזְרוּ אֲלֵיהֶם, וּבֵרֵךְ אוֹתָם. וְלִי (הַיְנוּ זֶה הַבֶּעטְלֶיר הָעוֹר שֶׁהָיָה תִּינוֹק אָז, שֶׁהוּא מְסַפֵּר כָּל זֶה), אָמַר הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל הַנַּ"ל: אַתָּה בּוֹא עִמִּי, כִּי אַתָּה כְּמוֹתִי, כִּי אַתָּה "זָקֵן מְאֹד וַעֲדַיִן אַתָּה יַנִּיק מְאֹד", וַעֲדַיִן לֹא הִתְחַלְּתָ לִחְיוֹת כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה זָקֵן מְאֹד; וְגַם אֲנִי כָּךְ, כִּי אֲנִי זָקֵן וַעֲדַיִן אֲנִי יַנִּיק וְכוּ'; נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל (שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים אֲרֻכִּים כַּנַּ"ל); וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים אֲרֻכִּים שֶׁלִּי, בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה! וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, חָזְרוּ וְזָכְרוּ הַזּוּג הַזֶּה אֶת הַבֶּעטְלֶיר הַשֵּׁנִי, הַיְנוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים: אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ, כַּנַּ"ל? בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים אַחֲרָיו, וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר: הִנֵּנִי! וְנָפַל עֲלֵיהֶם וְנָשַׁק

אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, שֶׁתִּחְיוּ חַיִּים טוֹבִים כָּמוֹנִי, כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלִּי - בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה. וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁאֲנִי חֵרֵשׁ? אֵין אֲנִי חֵרֵשׁ כְּלָל! רַק שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי לִכְלוּם, שֶׁאֶשְׁמַע הַחִסָּרוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי כָּל הַקּוֹלוֹת - כֻּלָּם הֵם מִן חֶסְרוֹנוֹת; כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק עַל חֶסְרוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם - כֻּלָּם הֵם רַק מֵחֲמַת הַחִסָּרוֹן, שֶׁשָּׂמֵחַ עַל הַחִסָּרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ וְנִתְמַלֵּא; וְאֶצְלִי - כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה לִכְלוּם, שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנַי הַחִסָּרוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם חִסָּרוֹן, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, מִן הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וְחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ הָיוּ, שֶׁהָיָה אוֹכֵל לֶחֶם וְשׁוֹתֶה מָיִם. (וְסִפֵּר לָהֶם):

כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אוֹצָרוֹת גְּדוֹלִים. פַּעַם אַחַת נִתְקַבְּצוּ, וְהִתְחִיל כָּל אֶחָד לְהִתְפָּאֵר עִם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, אֵיךְ הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, וְכֵן סִפֵּר כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִסֵּדֶר הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים שֶׁהֵם טוֹבִים יוֹתֵר מֵחַיִּים טוֹבִים שֶׁלָּכֶם, וְהָא רְאָיָה - כִּי אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת מְדִינָה פְּלוֹנִית, הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה שֶׁהָיָה לָהֶם גַּן, וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הַגַּן פֵּרוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶם כָּל מִינֵי טְעָמִים שֶׁבָּעוֹלָם; גַּם הָיָה שָׁם כָּל מִינֵי רֵיחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, גַּם הָיוּ שָׁם כָּל מִינֵי מַרְאֵה, כָּל הַגְּוָנִין וְכָל 'הַקְוֶוִיאַטִין'[ס] שֶׁבָּעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגָּן. וְהָיָה עַל הַגָּן גַּנָּנִי אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין 'אַגְרָאדְנִיק'), וְהָיוּ בְּנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה חַיִּים חַיִּים טוֹבִים עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַגַּן. וְנֶאֱבַד שָׁם הַגַּנָּנִי. וְכָל מַה שֶׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגַּן בְּוַדַּאי מֻכְרָח לִהְיוֹת כָּלֶה וְנִפְסָק, מֵאַחַר שֶׁאֵין שָׁם הַמְמֻנֶּה - דְּהַיְנוּ הַגַּנָּנִי; אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן, הָיוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת מִן הַסְּפִיחִים שֶׁבַּגַּן. וּבָא עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ אַכְזָר עַל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם דָּבָר, וְהָלַךְ וְקִלְקֵל אֶת הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁהָיָה לָהֶם מִן הַגַּן, וְלֹא שֶׁקִּלְקֵל אֶת הַגַּן, רַק שֶׁהִשְׁאִיר שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת עֲבָדִים, וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ מַה שֶׁפָּקַד עֲלֵיהֶם; וְעַל יְדֵי זֶה קִלְקְלוּ אֶת הַטַּעַם, שֶׁעַל יְדֵי מַה שֶׁעָשׂוּ שָׁם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִטְעֹם אֵיזֶה טַעַם יִהְיֶה טַעַם נִבֵּלָה. וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הָרֵיחַ, שֶׁכָּל הָרֵיחוֹת - יִהְיֶה לָהֶם רֵיחַ חֶלְבְּנָה. וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הַמַּרְאֶה, שֶׁהֶחֱשִׁיכוּ אֶת

מקורות ותרגומים

ס. פרחים.

הָעֵינַיִם כְּאִלּוּ יֵשׁ עֲנָנִים וְעָבִים (הַכֹּל עַל יְדֵי מַה שֶּׁעָשׂוּ שָׁם, כַּאֲשֶׁר צִוָּה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ הָאַכְזָר כַּנַּ"ל), וְעַתָּה אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם; וַאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחֵרֵשׁ הַנַּ"ל), שֶׁאִם לֹא תּוֹשִׁיעוּ אוֹתָם - יוּכְלוּ הַקִּלְקוּלִים הַנַּ"ל שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה לְהַזִּיק לָכֶם גַּם־כֵּן.

וְהָלְכוּ הָעֲשִׁירִים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְגַם אֲנִי הָלַכְתִּי עִמָּהֶם; וְגַם בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָם הָיוּ חַיִּים גַּם־כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לָהֶם אוֹצָרוֹת כַּנַּ"ל. כְּשֶׁבָּאוּ סָמוּךְ לְהַמְּדִינָה, הִתְחִיל לְהִתְקַלְקֵל גַּם אֶצְלָם הַטַּעַם וּשְׁאָר הַדְּבָרִים, וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם, וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אִם עַתָּה, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנַסְתֶּם אֶצְלָם, כְּבָר נִתְקַלְקֵל אֶצְלְכֶם הַטַּעַם וְכוּ', וְאֵיךְ יִהְיֶה אִם תִּכָּנְסוּ לְשָׁם? וּמִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם? וְלָקַחְתִּי לֶחֶם שֶׁלִּי וּמַיִם שֶׁלִּי וְנָתַתִּי לָהֶם, וְהִרְגִּישׁוּ בַּלֶּחֶם וּמַיִם שֶׁלִּי כָּל הַטְּעָמִים, (וְכָל הָרֵיחוֹת וְכוּ'), וְנִתְתַּקֵּן מַה שֶּׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם. וּבְנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, הֵינוּ הַמְּדִינָה שֶׁהָיָה שָׁם הַגַּן הַנַּ"ל, הִתְחִילוּ לְפַקֵּחַ עַל תִּקּוּן הַמְּדִינָה שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְנִתְיַשְּׁבוּ: הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת (הֵינוּ אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ הַנַּ"ל), וְנִרְאֶה לָהֶם שֶׁהַגַּנָּנִי שֶׁלָּהֶם שֶׁנֶּאֱבַד (שֶׁעַל יָדוֹ הָיָה לָהֶם חַיִּים טוֹבִים), הוּא מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד עִם אוֹתָן בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן חַיִּים טוֹבִים, עַל כֵּן הָיְתָה עֲצָתָם לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וּבְוַדַּאי יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם; וְכֵן עָשׂוּ.

וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וְהָלְכוּ הַשְּׁלוּחִים וּפָגְעוּ **בָּהֶם** (הֵינוּ שֶׁהַשְּׁלוּחִים פָּגְעוּ בִּבְנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ שֶׁל עֲשִׁירוּת, כִּי הֵם הָיוּ רוֹצִים לֵילֵךְ אֶצְלָם כַּנַּ"ל), וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים: לְהֵיכָן אַתֶּם הוֹלְכִים? הֵשִׁיבוּ: אָנוּ הוֹלְכִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁיּוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ. עָנוּ וְאָמְרוּ: אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ הֵם בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וְאָנוּ הוֹלְכִים אֶצְלְכֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי לָהֶם (הֵינוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה אָמַר לָהֶם): הֲלֹא אַתֶּם צְרִיכִים אֵלַי, כִּי אַתֶּם לֹא תּוּכְלוּ לֵילֵךְ לְשָׁם לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם כַּנַּ"ל, עַל כֵּן אַתֶּם תִּשָּׁאֲרוּ כָּאן, וַאֲנִי אֵלֵךְ עִם הַשְּׁלוּחִים לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם. וְהָלַכְתִּי עִמָּהֶם, וְנִכְנַסְתִּי בַּמְּדִינָה בְּאֵיזֶה עִיר, וּבָאתִי וְרָאִיתִי שֶׁבָּאִים אֲנָשִׁים וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דְּבַר הֵלָצָה (שֶׁקּוֹרִין 'וועִרטִיל'), וְאַחַר־כָּךְ מִתְקַבְּצִים עֲלֵיהֶם עוֹד אֵיזֶה בְּנֵי־אָדָם עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה אֵיזֶה קִבּוּץ, וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דִּבְרֵי הֵלָצוֹת (הֵינוּ 'וועִרטְלִיךְ'), וְהֵם מְחַיְּכִים וְשׂוֹחֲקִים; וְהִטֵּיתִי אָזְנִי וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים נִבּוּל פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר דִּבְרֵי נִבּוּל פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר בְּדַקּוּת יוֹתֵר, וְזֶה שׂוֹחֵק וְזֶה יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה וְכַיּוֹצֵא. אַחַר־כָּךְ הָלַכְתִּי לְהַלֵּן לְעִיר אַחֶרֶת,

וְרָאִיתִי שֶׁשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם מְרִיבִים זֶה עִם זֶה מֵחֲמַת אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן, וְהָלְכוּ אֶל הַבֵּית־דִּין לְדִין, וּפָסַק לָהֶם הַבֵּית־דִּין: זֶה זַכַּאי וְזֶה חַיָּב, וְיָצְאוּ מִן הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ זֶה עִם זֶה, וְאָמְרוּ שֶׁאֵינָם רוֹצִים זֶה הַבֵּית־דִּין, רַק הֵם רוֹצִים בֵּית־דִּין אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר (כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם מְרֻצִּים עַל אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם יְכוֹלִין לָדוּן לִפְנֵיהֶם), וְדָנוּ לִפְנֵי אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ אֶחָד מֵאֵלּוּ עִם אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר, וְכֵן הָיוּ מְרִיבִים וּמִתְקוֹטְטִים שָׁם, וּבָחֲרוּ לָהֶם כַּמָּה בָּתֵּי דִינִים, עַד שֶׁכָּל הָעִיר הָיְתָה מְלֵאָה מִבָּתֵּי דִינִים. וְהִסְתַּכַּלְתִּי, שֶׁזֶּה מֵחֲמַת שֶׁאֵין שָׁם אֱמֶת, וְעַתָּה זֶה מַטֶּה דִּין וְנוֹשֵׂא פָּנִים לָזֶה, וְאַחַר־כָּךְ חֲבֵרוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לוֹ, כִּי הֵם מְקַבְּלִים שֹׁחַד וְאֵין בָּהֶם אֱמֶת. אַחַר־כָּךְ רָאִיתִי שֶׁהֵם מְלֵאִים נְאוּף מַמָּשׁ, וְיֵשׁ שָׁם נְאוּף הַרְבֵּה עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּהֶתֵּר אֶצְלָם.

וְאָמַרְתִּי לָהֶם, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, כִּי זֶה הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הִשְׁאִיר אֶצְלָם שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת עֲבָדִים הַנַּ"ל, שֶׁיִּהְיוּ הוֹלְכִים וּמְקַלְקְלִים אֶת הַמְּדִינָה; שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים וּמְדַבְּרִים בֵּינֵיהֶם נִבּוּל פֶּה, וְהִכְנִיסוּ נִבּוּל־פֶּה בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי נִבּוּל פֶּה נִתְקַלְקֵל הַטַּעַם, שֶׁכָּל הַטְּעָמִים הֵם טַעַם נִבֵּלָה; וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ שֹׁחַד בַּמְּדִינָה, וְעַל יְדֵי זֶה נֶחְשְׁכוּ הָעֵינַיִם וְנִתְקַלְקֵל הַמַּרְאֶה, כִּי "הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים"; וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ נְאוּף בַּמְּדִינָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְקַלְקֵל הָרֵיחַ (וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר בִּדְבָרֵינוּ שֶׁעַל־יְדֵי נְאוּף נִפְגָּם הָרֵיחַ); עַל כֵּן, תִּרְאוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָّלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל וּלְגָרְשָׁם; וְאָז כְּשֶׁתְּתַקְּנוּ שְׁלֹשָׁה עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, לֹא דַּי שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַטַּעַם וְהַמַּרְאֶה וְהָרֵיחַ, כִּי אִם גַּם הַגַּנָּבִי שֶׁנֶּאֱבַד יוּכַל גַּם־כֵּן לְהִמָּצֵא. וְעָשׂוּ כֵּן. וְהִתְחִילוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָّלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ.

וְחִפְּשׂוּ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, וְהָיוּ תּוֹפְסִים אֶת אֵיזֶה אָדָם, וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ: מֵהֵיכָן בָּאתָ לְכָאן? עַד שֶׁנִּתְבָּרְרוּ אֶצְלָם הָאֲנָשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הַנַּ"ל, וְגֵרְשׁוּ אוֹתָם, וְתִקְּנוּ אֶת הַמְּדִינָה מֵעֲבֵרוֹת הַנַּ"ל. בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ: אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן, זֶה הַמְשֻׁגָּע שֶׁהוֹלֵךְ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הַגַּנָּבִי, וְכָל אֶחָד מַחֲזִיק אוֹתוֹ לְמְשֻׁגָּע, וְזוֹרְקִין אַחֲרָיו אֲבָנִים וּמְגָרְשִׁין אוֹתוֹ, אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן אוּלַי הוּא הוּא הַגַּנָּבִי בֶּאֱמֶת?! וְהָלְכוּ וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵיהֶם (הֵינוּ לִפְנֵי אֵלּוּ שֶׁיָּשְׁבוּ וְתִקְּנוּ אֶת הַמְּדִינָה. וְגַם הוּא הֵינוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה הָיָה שָׁם), וְאָמַרְתִּי: בְּוַדַּאי זֶה הוּא הַגַּנָּבִי בֶּאֱמֶת! (נִמְצָא שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל יְדוֹ הַמְּדִינָה הַזֹּאת).

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי אֲנִי תִּקַּנְתִּי אֶת הַמְּדִינָה הַנַּ"ל כַּנַּ"ל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה אֶת הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁלִּי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד. (וְכֵן כָּל הַבַּעְטְלִירִשׁ הַנַּ"ל כֻּלָּם חָזְרוּ וּבָאוּ עַל הַחֲתֻנָּה, וְנָתְנוּ בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה מַה שֶׁבַּתְּחִלָּה בֵּרְכוּ אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתָם - וְעַכְשָׁו נָתְנוּ זֹאת בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה:) הָרִאשׁוֹן נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה 'חַיִּים אֲרֻכִּים', וְהַשֵּׁנִי נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה 'חַיִּים טוֹבִים'.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי חָזְרוּ וְנִזְכְּרוּ הַזּוּג הַזֶּה, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים: אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת הַבַּעְטְלִיר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהָיָה כְּבַד פֶּה? בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא, וַיֹּאמֶר: הִנֵּנִי! וְנָפַל עֲלֵיהֶם וְנָשַׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל: בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי; וְאַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי כְּבַד פֶּה? אֵין אֲנִי כְּבַד פֶּה כְּלָל, רַק שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁאֵינָם שְׁבָחִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵין בָּהֶם שְׁלֵימוּת (וְעַל כֵּן הוּא נִרְאֶה כִּכְבַד פֶּה, כִּי הוּא כִּכְבַד פֶּה מֵאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵימוּת), אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין אֲנִי כְּבַד פֶּה כְּלָל, אַדְרַבָּא אֲנִי מֵלִיץ וְדַבְּרָן נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לְדַבֵּר חִידוֹת וְשִׁירִים (שֶׁקּוֹרִין 'לִידֶער') נִפְלָאִים, עַד שֶׁאֵין נִמְצָא שׁוּם נִבְרָא בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יִרְצֶה לִשְׁמֹעַ אוֹתִי, וּבְאֵלּוּ הַחִידוֹת וְהַשִּׁירִים שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ, יֵשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ גָּדוֹל הַנִּקְרָא 'אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת' (דֶּער גְּרוֹסֶיר מַאן דֶּער אֱמֶתֶיר אִישׁ חֶסֶד. בְּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה), וְיֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה: כִּי פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ כָּל הַחֲכָמִים, וְכָל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ: זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת בַּרְזֶל, וְזֶה הִתְפָּאֵר בְּמִין מַתֶּכֶת אַחֵר, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת כֶּסֶף שֶׁהוּא חָשׁוּב בְּיוֹתֵר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא עֲשִׂיַּת זָהָב, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא כְּלֵי מִלְחָמָה, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת אֵלּוּ הַמַּתָּכוֹת, שֶׁלֹּא מֵאֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁהֵם עוֹשִׂין מֵהֶם אֵלּוּ הַמַּתָּכוֹת, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר בְּחָכְמוֹת אֲחֵרוֹת, כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהִמְצִיאוּ בָּעוֹלָם עַל יְדֵי חָכְמוֹת, כְּגוֹן סַאלִיטְרֶע[ע] וּפִילְוֶוִיר[פ] וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה; וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ.

עָנָה שָׁם אֶחָד וְאָמַר: אֲנִי חָכָם יוֹתֵר מִכֶּם, כִּי אֲנִי חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם. וְלֹא הֵבִינוּ שָׁם מַה זֶּה שֶׁאוֹמֵר, שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם. וְאָמַר לָהֶם כִּי כָּל הַחָכְמוֹת

מקורות ותרגומים

ע. חומר גלם לעשיית מתכות. **פ.** חומר נפץ.

שֶׁלָּהֶם יְכוֹלִים לְקַבֵּץ אוֹתָם, וְלֹא יִהְיוּ מֵהֶם רַק שָׁעָה אַחַת. אַף עַל פִּי שֶׁכָּל חָכְמָה וְחָכְמָה הִיא נִלְקַחַת מִיּוֹם אַחֵר, כְּפִי הַבְּרִיאָה שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. כִּי כָּל הַחָכְמוֹת הַנַּ"ל הֵם הַרְכָּבוֹת. (וְעַל כֵּן הַחָכְמָה נִלְקַחַת מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה בּוֹ אוֹתוֹ הַבְּרִיאָה שֶׁמִּמֶּנּוּ הַהַרְכָּבָה), אַף־עַל־פִּי־כֵן יְכוֹלִים עַל יְדֵי חָכְמָה לְקַבֵּץ כָּל אֵלּוּ הַחָכְמוֹת בְּשָׁעָה אַחַת, אֲבָל אֲנִי חָכָם כְּמוֹ יוֹם שָׁלֵם. (כָּל זֶה הִתְפָּאֵר אוֹתוֹ הֶחָכָם הָאַחֲרוֹן הַנַּ"ל). עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי אֵלָיו (הֵינוּ זֶה הַכְּבֵד פֶּה הַנַּ"ל אָמַר לְהֶחָכָם הַנַּ"ל): כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם (הֵינוּ כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם אַתָּה חָכָם)? עָנָה וְאָמַר (הֶחָכָם הַנַּ"ל): זֶה (הֵינוּ זֶה הַכְּבֵד פֶּה), הוּא חָכָם מִמֶּנִּי, מֵאַחַר שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם, אֲבָל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁתִּרְצוּ, אֲנִי חָכָם! וְעַתָּה יִקְשֶׁה, מִפְּנֵי מָה, זֶה שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם הוּא חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, מֵאַחַר שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה, אַךְ יֵשׁ מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה: כִּי זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת הוּא בֶּאֱמֶת אִישׁ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא (הֵינוּ זֶה הַכְּבֵד פֶּה), הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת; וְעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן (כִּי הַזְּמַן בְּעַצְמוֹ הוּא נִבְרָא), הוּא עַל יְדֵי הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וְזֶה הַכְּבֵד פֶּה, הוּא הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת כַּנַּ"ל.

וְיֵשׁ הַר, וְעַל הָהָר עוֹמֵד אֶבֶן, וּמִן הָאֶבֶן יוֹצֵא מַעְיָן. וְכָל דָּבָר יֵשׁ לוֹ לֵב, וְגַם הָעוֹלָם בִּכְלָלוֹ יֵשׁ לוֹ לֵב, וְזֶה הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם הוּא קוֹמָה שְׁלֵמָה - עִם פָּנִים וְיָדַיִם וְרַגְלַיִם וְכוּ'. אֲבָל הַצִּפֹּרֶן שֶׁל הָרֶגֶל, שֶׁל אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם, הוּא מְלֻבָּב (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז 'הַארְצִיקֶר') יוֹתֵר מִלֵּב שֶׁל אַחֵר. וְזֶה הָהָר עִם הָאֶבֶן וְהַמַּעְיָן הַנַּ"ל, עוֹמֵד בְּקָצֶה אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם, וְזֶה הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּקָצֶה אַחֵר שֶׁל הָעוֹלָם, וְזֶה הַלֵּב הַנַּ"ל עוֹמֵד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל, וְכוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד מְאֹד מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן, בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וְצוֹעֵק מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן, וְגַם זֶה הַמַּעְיָן מִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו. וְזֶה הַלֵּב, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי חֲלִישׁוּת: אַחַת - כִּי הַחַמָּה רוֹדֶפֶת אוֹתוֹ וְשׁוֹרֶפֶת אוֹתוֹ, (מֵחֲמַת שֶׁהוּא מִשְׁתּוֹקֵק וְרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּעְיָן), וַחֲלִישׁוּת הַשְּׁנִיָּה - יֵשׁ לוֹ לְהַלֵּב מִן גֹּדֶל הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַגַּעְגּוּעִים שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ וְכוֹסֵף תָּמִיד וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד, בִּכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ, אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן, וְצוֹעֵק וְכוּ', כַּנַּ"ל, כִּי הוּא עוֹמֵד תָּמִיד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל, וְצוֹעֵק: "נַא גִּיוַואלְד"![צ] וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו מְאֹד כַּנַּ"ל, וּכְשֶׁצָּרִיךְ

מקורות ותרגומים

צ. ביטוי צעקה באידיש כמו "אהה".

לְנוּחַ קְצָת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֲרִיכַת הָרוּחַ קְצָת (שֶׁקּוֹרִין 'אָפּ סָאפִּין')[ק], אֲזַי בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו, וּמֵגֵן עָלָיו מִן הַחַמָּה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נַיְחָא קְצָת; וְגַם אָז, בִּשְׁעַת נַיְחָא, הוּא מִסְתַּכֵּל גַּם־כֵּן כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן וּמִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו; אַךְ מֵאַחַר שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו כָּל־כָּךְ, מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶל הַמַּעְיָן? אַךְ כְּשֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הָהָר, אֲזַי אֵינוֹ רוֹאֶה הַשִּׁפּוּעַ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמַּעְיָן, וְאִם לֹא יִסְתַּכֵּל עַל הַמַּעְיָן אֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ, כִּי עִקַּר חִיּוּתוֹ הוּא מִן הַמַּעְיָן. וּכְשֶׁעוֹמֵד כְּנֶגֶד הָהָר אֲזַי הוּא רוֹאֶה רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ שֶׁל הָהָר, שֶׁשָּׁם עוֹמֵד הַמַּעְיָן, אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁיֵּלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶל הָהָר - אֲזַי נֶעְלַם מֵעֵינָיו רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ (וְזֶה מוּבָן בְּחוּשׁ), וַאֲזַי אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַמַּעְיָן, וַאֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ, חַס וְשָׁלוֹם. וּכְשֶׁזֶּה הַלֵּב הָיָה מִסְתַּלֵּק חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי הַלֵּב הוּא הַחִיּוּת שֶׁל כָּל דָּבָר, וּבְוַדַּאי אֵין קִיּוּם בְּלֹא לֵב, וְעַל כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַמַּעְיָן, רַק עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ, וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְצוֹעֵק כַּנַּ"ל.

וְזֶה הַמַּעְיָן אֵין לוֹ זְמַן, כִּי זֶה הַמַּעְיָן אֵינוֹ בְּתוֹךְ הַזְּמַן כְּלָל; אַךְ עִקַּר הַזְּמַן שֶׁל הַמַּעְיָן, הוּא רַק מַה שֶׁהַלֵּב נוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם לִהְיוֹת נִגְמָר וְנִפְסָק, וַאֲזַי כְּשֶׁיִּגְמַר הַיּוֹם לֹא יִהְיֶה זְמַן לְהַמַּעְיָן וְיִסְתַּלֵּק, חַס וְשָׁלוֹם, וַאֲזַי יִסְתַּלֵּק הַלֵּב, חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל, וְיִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם, חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל. וַאֲזַי סָמוּךְ לִגְמַר הַיּוֹם, אֲזַי מַתְחִילִים לִטֹּל רְשׁוּת זֶה מִזֶּה (שֶׁקּוֹרִין 'גִּיזֶעגִינִין')[ר], וּמַתְחִילִין לוֹמַר חִידוֹת וְשִׁירִים (שֶׁקּוֹרִין 'לִידֶער') נִפְלָאִים זֶה לָזֶה (בְּאַהֲבָה רַבָּה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד); וְזֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת הַנַּ"ל יֵשׁ לוֹ הִשְׂגָּחָה עַל זֶה, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם בְּסוֹפוֹ מַמָּשׁ לִהְיוֹת נִגְמָר וְנִפְסָק, אֲזַי זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, הוּא נוֹתֵן בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד לְהַלֵּב הַנַּ"ל, וְהַלֵּב נוֹתֵן הַיּוֹם לְהַמַּעְיָן, וַאֲזַי שׁוּב יֵשׁ זְמַן לְהַמַּעְיָן. וּכְשֶׁזֶּה הַיּוֹם הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא מִשָּׁם, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ גַּם־כֵּן בְּחִידוֹת וְשִׁירִים נִפְלָאִים מְאֹד (שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת), וְיֵשׁ שִׁנּוּיִים בֵּין הַיָּמִים, כִּי יֵשׁ יוֹם אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ וְיוֹם שֵׁנִי וְכוּ', וְכֵן יֵשׁ רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים וְיָמִים טוֹבִים.

וְכָל הַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ לְהָאִישׁ חֶסֶד שֶׁל אֱמֶת הַכֹּל עַל יָדִי (הֵינוּ הַכָּבֵד פֶּה שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה), כִּי אֲנִי הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, אֲשֶׁר מֵהֶם הִתְהַוּוּת הַזְּמַן

מקורות ותרגומים

ק. נשימת רווחה. ר. איחולים וברכות פרידה.

כַּנַּ"ל. (וְעַל כֵּן הוּא חָכָם יוֹתֵר אֲפִלּוּ מֵהֶחָכָם הַנַּ"ל, שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה, כִּי כָּל עִקַּר הַזְּמַן וְהַיָּמִים - כֻּלָּם נִתְהַוִּים עַל יָדוֹ, הַיְנוּ עַל יְדֵי הַכְּבַד פֶּה, שֶׁהוּא מְקַבֵּץ הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת אֲשֶׁר מִשָּׁם הַזְּמַן, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת. וְהוּא נוֹתֵן יוֹם לַלֵּב, וְהַלֵּב נוֹתֵן לְהַמַּעְיָן, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַיֵּם הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. נִמְצָא שֶׁעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן עִם הַחִידוֹת וְשִׁירִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת - הַכֹּל עַל יְדֵי הַכְּבַד פֶּה).

נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מִזֶּה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, שֶׁאֲנִי יָכוֹל לוֹמַר חִידוֹת וְשִׁירִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת (כִּי כָּל הַזְּמַן עִם הַחִידוֹת וְהַשִּׁירִים נִתְהַוִּים עַל יָדוֹ כַּנַּ"ל), וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה מְאֹד (הֵילוּא גִּיטָאן)ש.

כְּשֶׁגָּמְרוּ הַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלָנוּ אַחֲרֵי־כֵן, בַּבֹּקֶר חָזְרוּ הַזּוּג כַּנַּ"ל וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים וְכוּ' אַחֲרֵי הַבֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה צַוָּארוֹ עָקֹם, בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר: הִנֵּנִי וְכוּ', בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי. וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ לִי צַוָּאר עָקֹם? אֵין צַוָּארִי עָקֹם כְּלָל, אַדְּרַבָּא, יֵשׁ לִי צַוָּאר שָׁוֶה מְאֹד, צַוָּאר יָפֶה מְאֹד, רַק שֶׁיֵּשׁ הַבְלֵי עוֹלָם, וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וְרוּחַ (שֶׁקּוֹרִין 'דּוּף')ת בְּהַבְלֵי עוֹלָם, (וּמֵחֲמַת זֶה גְּרַמָּה שֶׁצַּוָּארוֹ עָקֹם, כִּי הוּא מְעַקֵּם צַוָּארוֹ מֵהַבְלֵי עוֹלָם וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וְרוּחַ בְּהַבְלֵי עוֹלָם), אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי צַוָּאר יָפֶה מְאֹד, צַוָּאר נִפְלָא מְאֹד, כִּי יֵשׁ לִי קוֹל נִפְלָא מְאֹד, וְכָל מִינֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהֵם קוֹל בְּלֹא דִּבּוּר, כֻּלָּם אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלִי, כִּי יֵשׁ לִי צַוָּאר וְקוֹל נִפְלָא מְאֹד, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵאוֹתָהּ הַמְּדִינָה.

כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁהֵם בְּקִיאִים מְאֹד בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה (שֶׁקּוֹרִין 'מָאזִיקָא'), וְכֻלָּם עוֹסְקִים שָׁם בְּחָכְמָה זוֹ, וַאֲפִלּוּ בָּנִים קְטַנִּים, וְאֵין שָׁם קָטָן שֶׁלֹּא יָכוֹל לְנַגֵּן עַל אֵיזֶה כְּלִי שִׁיר, וְהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה - הוּא חָכָם גָּדוֹל בִּמְדִינָה אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ הַחָכְמָה שֶׁל נְגִינָה, וְהַחֲכָמִים וְהַמֶּלֶךְ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה וְהַקַּאפֶּעלְיֶיסָא הֵם חֲכָמִים מֻפְלָגִים מְאֹד מְאֹד בְּאוֹתוֹ הַחָכְמָה. פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בַּנְּגִינָה שֶׁלּוֹ: זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי,

מקורות ותרגומים

ש. ביטוי שמחה. **ת.** נשיפת אויר החוצה. **א.** מקהלות זמר.

וְזֶה הִתְפָּאֵר בִּכְלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כַּמָּה כְּלֵי שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כָּל כְּלֵי שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כַּמָּה כְּלֵי שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ תֹּף מַמָּשׁ, (שֶׁקּוֹרִין ׳פּוּיק׳) כְּאִלּוּ מַכִּין בְּתֹף, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּאִלּוּ מוֹרִין בִּקְנֵי שְׂרֵפָה (שֶׁקּוֹרִין ׳אוֹרְמַאטְיִס׳)[ב]; וַאֲנִי הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, עָנִיתִי אֲנִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: קוֹלִי - טוֹב יוֹתֵר מִקּוֹלוֹת שֶׁלָּכֶם! וְהָא רְאָיָה - כִּי אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בְּקוֹל נְגִינָה, אִם־כֵּן הוֹשִׁיעוּ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי מְדִינוֹת; וְאֵלּוּ הַשְּׁתֵּי מְדִינוֹת, הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וּבְאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה אֵין יְכוֹלִין לִישֹׁן, כִּי כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה לַיְלָה אֲזַי מַתְחִילִים הַכֹּל לִהְיוֹת מְיַלְּלִים בְּקוֹל יְלָלָה, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף, אִם הָיָה מֵנַּח שָׁם אֶבֶן - הָיָה נִמּוֹחַ. כִּי בַּלַּיְלָה הֵם שׁוֹמְעִים קוֹל יְלָלָה מְאֹד, וּמֵחֲמַת זֶה כֻּלָּם מְיַלְּלִים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְכוּ׳ (וְכֵן מִתְנַהֵג בִּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת), כִּי בִּמְדִינָה זוֹ שׁוֹמְעִים הַקּוֹל יְלָלָה, וּמְיַלְּלִים הַכֹּל כַּנַּ״ל. וְכֵן בִּמְדִינָה אַחֶרֶת גַּם־כֵּן, כֵּן, וּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת. וְעַל כֵּן אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בִּנְגִינָה, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, אוֹ שֶׁתּוּכְלוּ לְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת אֶת קוֹלָם (הַיְנוּ שֶׁהֵם יְכַוְּנוּ לְהוֹצִיא קוֹל מְכֻוָּן כְּמוֹ קוֹל הַיְלָלָה הַנִּשְׁמָע שָׁם). וְאָמְרוּ לוֹ (הַיְנוּ הַחֲכָמִים הַנַּ״ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם): הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר: הֵן, אֲנִי מוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם. וְנִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם לֵילֵךְ לְשָׁם.

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לְשָׁם (הַיְנוּ לְאַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ״ל). כְּשֶׁבָּאוּ לְשָׁם, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַלַּיְלָה, הָיָה כַּנַּ״ל שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד כַּנַּ״ל, וְגַם הַחֲכָמִים הַנַּ״ל גַּם־כֵּן הָיוּ מְיַלְּלִים (וּמִמֵּילָא רָאוּ בְּוַדַּאי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן הַמְּדִינוֹת). וְאָמַר לָהֶם (הַיְנוּ זֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם אָמַר אֶל הַחֲכָמִים הַנַּ״ל): עַל כָּל פָּנִים, תֹּאמְרוּ לִי מֵהֵיכָן בָּא זֹאת שֶׁנִּשְׁמָע קוֹל יְלָלָה הַנַּ״ל כַּנַּ״ל? אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה יוֹדֵעַ? הֵשִׁיב: אֲנִי יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי.

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי צִפֳּרִים, אֶחָד זָכָר וְאַחַת נְקֵבָה, וְהֵם רַק זוּג אֶחָד בָּעוֹלָם; וְנֶאֱבְדָה הַנְּקֵבָה, וְהוּא הוֹלֵךְ וּמְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ, וְהִיא מְחַפֶּשֶׂת אוֹתוֹ; וְהָיוּ מְחַפְּשִׂים הַרְבֵּה

מקורות ותרגומים

ב. תותחים.

זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁנִּתְעוּ, וְרָאוּ שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים, וְעָשׂוּ לָהֶם קִנִּים. זֶה הַצִּפּוֹר עָשָׂה לוֹ קֵן סָמוּךְ לִמְדִינָה אַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל, וְלֹא סָמוּךְ מַמָּשׁ, רַק שֶׁבְּעֵרֶךְ קוֹל הַצִּפּוֹר הוּא סָמוּךְ, כִּי יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹר בְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה מִמָּקוֹם שֶׁעָמַד שָׁם, וְעָשָׂה לוֹ קֵן. וְכֵן הִיא עָשְׂתָה לָהּ גַּם־כֵּן קֵן סָמוּךְ לַמְּדִינָה הַשְּׁנִיָּה (הַיְנוּ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל שֶׁהוּא סָמוּךְ מֵחֲמַת שֶׁיְּכוֹלִים לִשְׁמֹעַ שָׁם הַקּוֹל כַּנַּ"ל). וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה, אֲזַי אֵלּוּ הַזּוּג צִפֳּרִים מַתְחִילִים כָּל אֶחָד וְאַחַת לְיַלֵּל בְּקוֹל יְלָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כָּל אֶחָד מְיַלֵּל עַל זוּגוֹ כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ הַקּוֹל יְלָלָה שֶׁנִּשְׁמַע בְּאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת (אֲשֶׁר מֵחֲמַת אוֹתוֹ הַקּוֹל יְלָלָה כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד וְאֵינָם יְכוֹלִים לִישֵׁן). אַךְ לֹא רָצוּ לְהַאֲמִין זֹאת, וְאָמְרוּ לוֹ: הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר הֵן, (אֲנִי יָכוֹל לְהוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם), אַךְ אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לָבוֹא לְשָׁם, כִּי כְּשֶׁתִּתְקָרְבוּ לְשָׁם - לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַיְלָלָה. מֵאַחַר שֶׁגַּם כָּאן אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לִסְבֹּל, וְאַתֶּם מֻכְרָחִים גַּם־כֵּן לְיַלֵּל כַּנַּ"ל, כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְשָׁם לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל כְּלָל.

וּבַיּוֹם (אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם כִּי בַּיּוֹם) אִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, כִּי בַּיּוֹם מִתְקַבְּצִים שָׁם צִפֳּרִים אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל, וְהֵם מְנַחֲמִים וּמְשַׂמְּחִים אֶת כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל בִּשְׂמָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד, וְאוֹמְרִים לָהֶם דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין, שֶׁעֲדַיִן אֶפְשָׁר שֶׁתִּמְצְאוּ זֶה אֶת זוֹ עַד שֶׁבַּיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל אֶת גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם. וְקוֹל הַצִּפֳּרִים שֶׁמְּשַׂמְּחִים אוֹתָם אֵינוֹ נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק, רַק כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְשָׁם; אֲבָל קוֹל הַזּוּג הַנַּ"ל שֶׁמְּיַלְּלִים בַּלַּיְלָה - הוּא נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק; וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם מֵחֲמַת זֶה כַּנַּ"ל. אָמְרוּ לוֹ (הַיְנוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקוּם): וְאַתָּה יָכוֹל לְתַקֵּן זֹאת? הֵשִׁיב: אֲנִי יָכוֹל לְתַקֵּן, כִּי אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת וּלְכַוֵּן כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם (הַיְנוּ שֶׁכָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלוֹ, וּלְכַוֵּן מַמָּשׁ כְּמוֹ אֵיזֶה קוֹל שֶׁיִּהְיֶה); גַּם אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, הַיְנוּ, כִּי אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹל, שֶׁבְּכָאן - בַּמָּקוֹם שֶׁאֲנִי מוֹצִיא הַקּוֹל, לֹא יִהְיֶה נִשְׁמָע הַקּוֹל כְּלָל, רַק בְּרָחוֹק יִהְיֶה נִשְׁמָע שָׁם הַקּוֹל. וְעַל כֵּן אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹרָה, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹר, וְכֵן לְהַשְׁלִיךְ קוֹל הַצִּפּוֹר, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹרָה, וּלְהַמְשִׁיכָם יַחַד עַל־יְדֵי־זֶה, (וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְתַּקֵּן כָּל הַנַּ"ל).

אַךְ מִי יַאֲמִין זֹאת? וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ אֵיזֶה יַעַר. וְשָׁמְעוּ כְּמוֹ אֶחָד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת, וְחוֹזֵר וְסוֹגְרוֹ וְנוֹעֲלוֹ בִּבְרִיחַ (שֶׁקּוֹרִין 'קְלַאמְקָא'), וְנִשְׁמַע קוֹל הַהַכָּאָה

(שֶׁל הַקַּלַאמְקָא), וּמוֹרָה בִּקְנֵי שְׁרַפָּה[ג] (שֶׁקּוֹרִין 'בִּיקֶס'), וְשׁוֹלֵחַ אֶת הַכֶּלֶב לַחֲטֹף (אֶת הַדָּבָר שֶׁהָיָה מוֹרֶה); וְהַכֶּלֶב הָיָה מִתְחַבֵּט וְגוֹרֵר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַשֶּׁלֶג (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז גִּיגְרָאזְנִיט אִין שְׁנֵייא). וְכָל זֶה שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַחֲכָמִים וְהִסְתַּכְּלוּ - וְלֹא רָאוּ דָּבָר. גַּם לֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ (הֵינוּ מִן זֶה שֶׁצִּוְּארוֹ עָקֹם), שׁוּם קוֹל כְּלָל, (רַק שֶׁזֶּה שֶׁצִּוְּארוֹ עָקֹם, הָיָה מַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת כָּאֵלּוּ, וְעַל כֵּן שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַקּוֹלוֹת, וּמִמֵּילָא רָאוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַקּוֹלוֹת וּלְכַוְּנָם מַמָּשׁ, וְגַם לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, וְעַל כֵּן יוּכַל לְתַקֵּן אֶת כָּל הַנַּ"ל. וְלֹא סִפֵּר יוֹתֵר בָּזֶה הָעִנְיָן וּמוּבָן שֶׁדִּלֵּג בְּכָאן). נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁקּוֹלִי נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם כַּנַּ"ל. וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה - שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי גַּם־כֵּן הָיוּ שְׂמֵחִים, וְזָכְרוּ הַזּוּג אֶת הַבֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה לוֹ חֲטוֹטָרוֹת (שֶׁקּוֹרִין 'הוֹקֶיר'), וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד: אֵיךְ לוֹקְחִים בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלִיר הַהוֹקֶיר? כִּי אִם הָיָה הוּא בְּכָאן, הָיְתָה הַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד! וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר: הִנֵּנִי! הִנֵּה בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה. וְנָפַל עֲלֵיהֶם, וְחִבֵּק וְנִשֵּׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְאֵין אֲנִי בַּעַל חֲטוֹטָרוֹת (הֵינוּ הוֹקֶיר) כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא יֵשׁ לִי כְּתֵפַיִם כָּאֵלּוּ (שֶׁקּוֹרִין 'פְּלֵייצִיס'), שֶׁהֵם בְּחִינַת "מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה", וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה: כִּי פַּעַם אַחַת הָיָה שִׂיחָה וְסִפּוּר, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים מִתְפָּאֲרִים עַצְמָם בִּבְחִינָה זוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינָה זוֹ שֶׁל מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה; וּמֵאֶחָד מֵהֶם הָיוּ מְחַיְּכִים וְשׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, וְהַשְּׁאָר שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינָה זוֹ, שֶׁל מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, נִתְקַבְּלוּ דִּבְרֵיהֶם. אֲבָל בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי, הוּא גָּדוֹל מִכֻּלָּם. כִּי אֶחָד מֵהַנַּ"ל הִתְפָּאֵר שֶׁהַמֹּחַ שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הוּא נוֹשֵׂא בַּמֹּחַ שֶׁלּוֹ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת אֲנָשִׁים עִם כָּל הַהִצְטָרְכוּת שֶׁלָּהֶם (וְכָל הִתְנַהֲגוּת שֶׁלָּהֶם), וְכָל הַחֲיָוֹת וְהַתְּנוּעוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא נוֹשֵׂא בְּמֹחוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי מֹחוֹ נוֹשֵׂא כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים עִם וְכוּ' כַּנַּ"ל; וְשָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ, וְאָמְרוּ, כִּי הָאֲנָשִׁים אֵינָם כְּלוּם, וְהוּא אֵינוֹ כְּלוּם; וְנַעֲנָה אֶחָד וְאָמַר: אֲנִי רָאִיתִי מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה כָּזֶה.

מקורות ותרגומים

ג. יורה ברובה.

כִּי פַּעַם אַחַת, רָאִיתִי הַר שֶׁהָיָה מֻנָּח עָלָיו הַרְבֵּה זֶבֶל וְטִנּוּף, וְהָיָה חִדּוּשׁ אֶצְלִי: מֵהֵיכָן בָּא עַל הַר הַזֶּה כָּל־כָּךְ זֶבֶל וְטִנּוּף? וְהָיָה שָׁם אָדָם אֶחָד אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר, וְאָמַר: כָּל זֶה מִמֶּנִּי. כִּי אוֹתוֹ הָאָדָם הָיָה יוֹשֵׁב שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר, וְהִשְׁלִיךְ שָׁם תָּמִיד עַל אוֹתוֹ הָהָר זֶבֶל וּפֶרֶשׁ שֶׁלּוֹ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁלּוֹ, וְטִנֵּף שָׁם, עַד שֶׁעַל יָדוֹ נִתְרַבֶּה הַזֶּבֶל וְהַטִּנּוּף שָׁם עַל אוֹתוֹ הָהָר; נִמְצָא שֶׁזֶּה הָאִישׁ הוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי עַל־יָדוֹ נִתְרַבֶּה הַזֶּבֶל כָּל־כָּךְ (כֵּן הוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהִתְפָּאֵר בְּמֹחוֹ שֶׁמַּחֲזִיק כַּמָּה אֲנָשִׁים כַּנַּ"ל).

וְאֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ (לוֹ) חֲתִיכַת מְדִינָה, שֶׁהִיא מוֹצִיאָה פֵּרוֹת הַרְבֵּה, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמְּחַשְּׁבִין אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוֹצִיאָה הַמְּדִינָה, רוֹאִין שֶׁהַמְּדִינָה אֵינָהּ מַחֲזֶקֶת מָקוֹם כָּל־כָּךְ כְּמוֹ הַפֵּרוֹת, כִּי אֵין בָּהּ מָקוֹם כָּל־כָּךְ לְהַחֲזִיק כָּל־כָּךְ פֵּרוֹת, נִמְצָא שֶׁהִיא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה. וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו, כִּי בֶּאֱמֶת, בְּוַדַּאי הוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה. וְאֶחָד אָמַר שֶׁיֵּשׁ (לוֹ) פַּרְדֵּס נִפְלָא מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ שָׁם פֵּרוֹת וְכוּ', וְנוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי אָדָם וּשְׁרָרוֹת, כִּי הוּא פַּרְדֵּס נָאֶה מְאֹד, וּבַקַּיִץ נוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה בְּנֵי אָדָם וּשְׁרָרוֹת לְטַיֵּל שָׁם, וּבֶאֱמֶת אֵין בְּהַפַּרְדֵּס מָקוֹם כָּל־כָּךְ שֶׁיַּחֲזִיק כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים, וְעַל כֵּן הוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה. וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו גַּם־כֵּן.

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הוּא בַּעַל סוֹד (שֶׁקּוֹרִין 'סֶעְקְרֶטֶיר')[ד] אֵצֶל מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּבָאִין אֶצְלוֹ כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי אָדָם: זֶה בָּא עִם שְׁבָחִים לְהַמֶּלֶךְ, וְזֶה בָּא עִם בַּקָּשׁוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ אֶת כֻּלָּם, וַאֲנִי יָכוֹל לְקַבֵּץ אֶת כָּל דִּבְרֵיהֶם בְּתוֹךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֻעָטִים, וּלְסַפֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים מֻעָטִים, וְיִהְיֶה כָּלוּל בָּהֶם כָּל הַשְּׁבָחִים וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁלָּהֶם, וְכָל דִּבְרֵיהֶם כֻּלָּם, בְּתוֹךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מֻעָטִים שֶׁלִּי, נִמְצָא שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלִּי הוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה.

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהַשְּׁתִיקָה שֶׁלּוֹ הִיא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הַרְבֵּה וּבַעֲלֵי לְשׁוֹן הָרָע שֶׁמַּלְשִׁינִים עָלָיו הַרְבֵּה מְאֹד, וְכָל מַה שֶׁמַּלְשִׁינִים וְדוֹבְרִים וּמְקַטְרְגִים עָלָיו בְּלָשׁוֹן הָרָע הַרְבֵּה, הוּא בִּשְׁתִיקָתוֹ

מקורות ותרגומים

ד. מזכיר.

מִתָּרֵץ הַכֹּל עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהוּא שׁוֹתֵק לְבַד (כִּי הוּא עוֹשֶׂה רַק אֵיזֶה שְׁתִיקָה וְהוּא תֵּרוּץ עַל הַכֹּל), נִמְצָא שֶׁשְּׁתִיקָתוֹ הוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה. וְאֶחָד אָמַר שֶׁהוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ עָנִי אֶחָד וְהוּא סַגִּי נְהוֹר[ה], וְהוּא (הַיְנוּ הָעָנִי) גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר וְסִפֵּר זֹאת) קָטָן לְגַמְרֵי, וּמוֹלִיךְ אוֹתוֹ, הַיְנוּ שֶׁזֶּה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה הוּא קָטָן וּמוֹלִיךְ אֶת הָעָנִי הַסַּגִּי נְהוֹר, שֶׁהוּא גָּדוֹל מְאֹד, נִמְצָא שֶׁהוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הַסַּגִּי נְהוֹר הָיָה יָכוֹל לְהַחֲלִיק, וְהָיָה יָכוֹל לִפֹּל, וְהוּא מַחֲזִיק אוֹתוֹ עַל יְדֵי שֶׁמּוֹלִיכוֹ, וְעַל כֵּן הוּא מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הוּא קָטָן וּמַחֲזִיק אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל כַּנַּ"ל. וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַהוֹקֵיר שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה) הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, וְאָמַרְתִּי: הָאֱמֶת הוּא, שֶׁיֵּשׁ לָכֶם בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל מַה שֶּׁכִּוַּנְתֶּם בְּדִבְרֵיכֶם (הַיְנוּ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כַּוָּנַת כָּל הַנַּ"ל שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁלָּהֶם), וְזֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל, הוּא גָּדוֹל מִכֻּלְּכֶם; אֲבָל אֲנִי לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִכֻּלְּכֶם בִּכְלָל; כִּי זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל, כַּוָּנָתוֹ שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת גַּלְגַּל הַיָּרֵחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת סַגִּי נְהוֹר, כִּי אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ כְּלָל, וְלֵית לָהּ מִגַּרְמַהּ כְּלוּם; וְהוּא (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה) מוֹלִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא קָטָן, וְגַלְגַּל הַיָּרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא קִיּוּם כָּל הָעוֹלָם - כִּי הָעוֹלָם צָרִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה בֶּאֱמֶת; אֲבָל בְּחִינַת מֵעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי הוּא לְמַעְלָה מִכֻּלָּם בִּכְלָל.

וְהָא רְאָיָה - כִּי פַּעַם אַחַת הָיוּ כַּת אַחַת שֶׁהָיוּ חוֹקְרִים: בַּאֲשֶׁר שֶׁכָּל חַיָּה יֵשׁ לָהּ צֵל מְיֻחָד, שֶׁבָּזֶה הַצֵּל דַּיְקָא הִיא רוֹצָה לָנוּחַ שָׁם, וְכֵן יֵשׁ צֵל מְיֻחָד לְכָל חַיָּה וְחַיָּה, כִּי כָּל חַיָּה וְחַיָּה בּוֹחֶרֶת לָהּ אֵיזֶה צֵל, וּבְאוֹתוֹ הַצֵּל דַּיְקָא הִיא רוֹצָה לִשְׁכֹּן שָׁם, כְּפִי הַצֵּל הַמְיֻחָד לָהּ. וְכֵן יֵשׁ לְכָל עוֹף וָעוֹף עָנָף מְיֻחָד, שֶׁבְּאוֹתוֹ הָעָנָף דַּיְקָא הוּא רוֹצֶה לִשְׁכֹּן. וְעַל כֵּן חָקְרוּ אִם יְכוֹלִים לִמְצֹא אִילָן כָּזֶה, אֲשֶׁר בְּצִלּוֹ יִשְׁכְּנוּ כָּל הַחַיּוֹת, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת יִהְיוּ בּוֹחֲרִים וְיִתְרַצּוּ לִשְׁכֹּן בְּצֵל אוֹתוֹ הָאִילָן, וְעַל עֲנָפָיו (שֶׁל אוֹתוֹ הָאִילָן) יִשְׁכְּנוּ כָּל צִפֳּרֵי שָׁמַיִם. וְחָקְרוּ שֶׁנִּמְצָא אִילָן כָּזֶה, וְרָצוּ לֵילֵךְ לְשָׁם אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, כִּי הָעֹנֶג הַמֻּפְלָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן אֵין לְשַׁעֵר, כִּי יֵשׁ שָׁם כָּל הָעוֹפוֹת וְכָל הַחַיּוֹת, וְשָׁם אֵין שׁוּם הֶזֵּק מִשּׁוּם חַיָּה, וְכָל הַחַיּוֹת וְכוּ' מְעֹרָבִים שָׁם, וְכֻלָּם מִשְׂחַקִּים שָׁם,

מקורות ותרגומים

ה. עיוור.

וּבְוַדַּאי הוּא תַּעֲנוּג מֻפְלָג מְאֹד לִהְיוֹת שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן. וְחָקְרוּ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, וְנָפַל מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם עַל זֶה, וְלֹא הָיָה מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם. כִּי זֶה אָמַר שֶׁצְּרִיכִים לֵילֵךְ לְצַד פְּלוֹנִי לְמִזְרָח, וְזֶה אָמַר לְמַעֲרָב, וְזֶה אָמַר לְכָאן וְזֶה לְכָאן וְכוּ'. עַד שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַכְרִיעַ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן.

וּבָא חָכָם אֶחָד, וְאָמַר לָהֶם: לָמָּה אַתֶּם חוֹקְרִים בְּאֵיזֶה צַד לֵילֵךְ אֶל הָאִילָן? חִקְרוּ מִתְּחִלָּה מִי וָמִי הָאֲנָשִׁים שֶׁיְּכוֹלִים לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן; כִּי אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן לָאו כָּל אָדָם יָכוֹל לָבוֹא אֶצְלוֹ, כִּי אִם מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן; כִּי זֶה הָאִילָן יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁרָשִׁים: שֹׁרֶשׁ אֶחָד הוּא אֱמוּנָה, וְהַשֵּׁנִי - הוּא יִרְאָה, וְהַשְּׁלִישִׁי - הוּא עֲנִיּוּת, וֶאֱמֶת - הוּא גּוּף הָאִילָן, וּמִשָּׁם יוֹצְאִים עֲנָפִים. וְעַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל הָאִילָן, כִּי אִם מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִדּוֹת הַלָּלוּ הַנַּ"ל. וְאֵלּוּ הַכַּת הַנַּ"ל הָיָה בֵּינֵיהֶם אַחְדוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפָּרֵד זֶה מִזֶּה שֶׁקְּצָתָם יֵלְכוּ אֶל הָאִילָן וּקְצָתָם יִשָּׁאֲרוּ, כִּי לֹא הָיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן, כִּי לֹא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם כִּי אִם קְצָתָם שֶׁהָיוּ בָּהֶם מִדּוֹת הַנַּ"ל, אֲבָל הַשְּׁאָר לֹא הָיוּ בָּהֶם אֵלּוּ הַמִּדּוֹת; וְעַל כֵּן נִתְעַכְּבוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁיִּהְיוּ יְגֵעִים וְטוֹרְחִים שְׁאָר אַנְשֵׁי הַכַּת הַנַּ"ל, עַד שֶׁיִּהְיוּ בָּהֶם גַּם־כֵּן הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן. וְכֵן עָשׂוּ, וְיָגְעוּ וְטָרְחוּ עַד שֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל. וַאֲזַי, כְּשֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, אֲזַי בָּאוּ כֻּלָּם עַל דַּעַת אַחַת, וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם עַל דֶּרֶךְ אַחַת לֵילֵךְ בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ אֶל הָאִילָן הַנַּ"ל, וְהָלְכוּ כֻּלָּם.

וְהָלְכוּ אֵיזֶה זְמַן, עַד שֶׁהָיוּ רוֹאִים (מֵרָחוֹק) אֶת הָאִילָן, וְהִסְתַּכְּלוּ וְרָאוּ, וְהִנֵּה אֵין הָאִילָן עוֹמֵד בְּמָקוֹם כְּלָל, כִּי אֵין לָאִילָן מָקוֹם כְּלָל. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם, אֵיךְ אֶפְשָׁר לָבוֹא אֵלָיו? וַאֲנִי (הֵינוּ זֶה הַהוֹקֵיר) הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם עִמָּהֶם, וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי יָכוֹל לְהָבִיא אֶתְכֶם אֶל הָאִילָן, כִּי זֶה הָאִילָן אֵין לוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, וּבְחִינַת מֶעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה הוּא עֲדַיִן בַּמָּקוֹם, כִּי עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מֵעָט, רַק שֶׁהוּא מֵעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, אֲבָל עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מֵעָט עַל כָּל פָּנִים, וּבְחִינַת מֵעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי (הֵינוּ לְבַעַל הַחֲטוֹטְרוֹת), הִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, שֶׁמִּשָּׁם וּלְמַעְלָה אֵין מָקוֹם כְּלָל. עַל כֵּן אֲנִי יָכוֹל לִשָּׂא אֶת כֻּלְּכֶם, אֶל הָאִילָן שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי (כִּי זֶה בַּעַל הַחֲטוֹטְרוֹת הוּא כְּמוֹ בְּחִינַת מְמֻצָּע בֵּין הַמָּקוֹם, וּבֵין

לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, כִּי יֵשׁ לוֹ בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל בְּחִינַת מֶעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם מַמָּשׁ, שֶׁמִּשָּׁם וְהָלְאָה אֵין נִמְצָא תֵּבֵל מָקוֹם כְּלָל, כִּי מִשָּׁם וּלְמַעְלָה הִיא בְּחִינַת לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, וְעַל כֵּן הוּא יָכוֹל לִשָּׂא אוֹתָם מִתּוֹךְ הַמָּקוֹם, לִבְחִינַת לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם, וְהָבֵן). **וְלָקַחְתִּי אוֹתָם, וְנָשָׂאתִי אוֹתָם לְשָׁם אֶל הָאִילָן הַנַּ"ל.**

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵהַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל מֵעָט מַחֲזִיק אֶת **הַמְרֻבֶּה**, (בִּשְׁבִיל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּבַעַל חֲטוֹטְרוֹת, כִּי הוּא נוֹשֵׂא עָלָיו הַרְבֵּה, כִּי הוּא בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה כַּנַּ"ל), וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי. **וְנַעֲשָׂה שָׁם** שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד.

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי הָיוּ גַּם־כֵּן שְׂמֵחִים, וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים: אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ שֶׁהָיָה בְּלֹא יָדַיִם? וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר: הִנֵּנִי! הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה. וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וְנָשַׁק אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם: (אַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי בַּעַל מוּם בְּיָדַי)? אֵין אֲנִי בַּעַל מוּם כְּלָל עַל יָדַי, רַק בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי כֹּחַ בְּיָדַי, רַק שֶׁאֵין אֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַכֹּחַ שֶׁבְּיָדַי בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֲנִי צָרִיךְ אֶת הַכֹּחַ לְעִנְיָן אַחֵר, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מִן הַמִּבְצָר (שֶׁקּוֹרִין 'שְׁלָאס') שֶׁל מַיִם (פּוּן דֶעם וַאשֶׁיריקֶן שְׁלָאס):

כִּי פַּעַם אַחַת יָשַׁבְנוּ יַחַד אֵיזֶה אֲנָשִׁים, וְהָיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְפָּאֵר בַּכֹּחַ שֶׁבְּיָדָיו: זֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה זוֹ בְּיָדָיו, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה פְּלוֹנִית בְּיָדָיו, וְכֵן כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בַּגְּבוּרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדָיו, (הַיְנוּ) כִּי אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ בְּיָדָיו, שֶׁכְּשֶׁהוּא מוֹרֶה חֵץ - הוּא יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ אֵלָיו, כִּי יֵשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהוֹרָה כְּבָר הַחֵץ, עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ אֵלָיו. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים; הַיְנוּ, כִּי כְּשֶׁרוֹצִין לִירוֹת חֵץ מוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּאֵיזֶה סַם, וְיֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים. שֶׁכְּשֶׁמּוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּסַם זֶה - הִיא מַזֶּקֶת כָּךְ, וּכְשֶׁמּוֹשְׁחִין בְּסַם שֵׁנִי - הִיא מַזֶּקֶת יוֹתֵר, וְכֵן יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, שֶׁכָּל אֶחָד גָּרוּעַ יוֹתֵר (הַיְנוּ שֶׁמַּזִּיק יוֹתֵר), וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים. כִּי הַחִצִּים הֵן מִין אֶחָד, רַק מֵחֲמַת שִׁנּוּי הַסַּמִּים שֶׁמּוֹשְׁחִין אֶת הַחֵץ בָּהֶם, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה מִינִים כַּנַּ"ל, עַל כֵּן נִקְרָאִים עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים. וְעַל כֵּן שָׁאַל אוֹתוֹ: אֵיזֶה מִין חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר? גַּם שָׁאַל אוֹתוֹ, אִם קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ לְאוֹתוֹ שֶׁזָּרְקָהּ לוֹ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְאִם

גַּם אַחַר שֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ. וְעַל זֶה הֵשִׁיב: אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ, עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ. אַךְ אֵיזֶה מִין חֵץ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר וְכוּ' כַּנַּ"ל, הֵשִׁיב: מִין חֵץ פְּלוֹנִי הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר. אָמַרְתִּי לוֹ (הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בְּלֹא יָדַיִם שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, אָמַר לָזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בְּעִנְיַן הַחֵץ כַּנַּ"ל): אִם־כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, מֵאַחַר שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לַחֲזוֹר וְלִמְשֹׁךְ כִּי אִם מִין חֵץ אֶחָד, עַל כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה.

אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאֵצֶל מִי שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ - הוּא נוֹתֵן לוֹ, (פֵּרוּשׁ: שֶׁבָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל - בָּזֶה הוּא נוֹתֵן, כִּי קַבָּלָתוֹ הִיא נְתִינָה), וּמִמֵּילָא הוּא בַּעַל צְדָקָה. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה צְדָקָה אַתָּה נוֹתֵן? (כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקָה). הֵשִׁיב, שֶׁהוּא נוֹתֵן מַעֲשֵׂר. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם־כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לִכָּנֵס כִּי אִם בְּחוֹמָה אַחַת (בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם), וְעַל כֵּן אֵינְךָ יָכוֹל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ. אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כִּי יֵשׁ מְמֻנִּים בָּעוֹלָם, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ חָכְמָה וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו, שֶׁעַל־יְדֵי יָדָיו הוּא יָכוֹל לִתֵּן לָהֶם חָכְמָה, עַל־יְדֵי שֶׁמַּסְמִיךְ אוֹתָם בְּיָדָיו. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, אֵיזֶה חָכְמָה אַתָּה יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדֶיךָ? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה קַבִּין חָכְמָה. הֵשִׁיב: חָכְמָה פְּלוֹנִית. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם־כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לֵידַע הַדֹּפֶק שֶׁלָּהּ, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע כִּי אִם דֹּפֶק אֶחָד, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין (וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע כִּי אִם דֹּפֶק אֶחָד מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדָיו רַק חָכְמָה אַחַת).

אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ סְעָרָה הוּא יָכוֹל לְעַכְּבוֹ בְּיָדָיו, וְלַעֲשׂוֹת בְּיָדָיו לָרוּחַ מִשְׁקָל, שֶׁיִּהְיֶה הָרוּחַ בְּמִשְׁקָל כָּרָאוּי. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה רוּחַ אַתָּה יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדֶיךָ? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי רוּחוֹת. הֵשִׁיב: רוּחַ פְּלוֹנִי. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם־כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן לְפָנֶיהָ כִּי אִם נִגּוּן אֶחָד. כִּי יֵשׁ יוֹד[1] מִינֵי נְגִינָה, וְהַנְּגִינָה הִיא הָרְפוּאָה שֶׁלָּהּ, וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן כִּי אִם נִגּוּן אֶחָד מֵהָעֲשָׂרָה הַנַּ"ל. עָנוּ וְאָמְרוּ הֵם: מַהוּ הַיְכֹלֶת שֶׁלְּךָ? הֵשִׁיב: אֲנִי יָכוֹל מַה שֶׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים. הַיְנוּ, כָּל הַתִּשְׁעָה חֲלָקִים הַנַּ"ל (מִכָּל הַנַּ"ל) שֶׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים, אֲנִי יָכוֹל הַכֹּל.

מקורות ותרגומים

1. עשרה.

כִּי יֵשׁ מַעֲשֶׂה: כִּי פַּעַם אַחַת חָשַׁק מֶלֶךְ אֶחָד בְּבַת מַלְכָּה, וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת לְתָפְסָהּ, עַד אֲשֶׁר עָלְתָה בְּיָדוֹ וּתְפָסָהּ. פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ לְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא עָמְדָה עָלָיו וְהָרְגָה אוֹתוֹ. וְהֵקִיץ וְנִכְנַס הַחֲלוֹם בְּלִבּוֹ, וְקָרָא לְכָל פּוֹתְרֵי חֲלוֹמוֹת וּפָתְרוּ לוֹ כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁיִּתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ. וְלֹא יָכֹל הַמֶּלֶךְ לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ, יַהֲרֹג אוֹתָהּ - צַר לוֹ; יְשַׁלְּחָהּ מֵעַל פָּנָיו - זֶה חָרָה לוֹ, כִּי אִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה; וְזֶה חָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הוּא הִשְׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ כָּל־כָּךְ, וְעַתָּה תָּבוֹא לְיַד אַחֵר; וְגַם אִם יְשַׁלְּחָהּ וְתָבוֹא לְיַד אַחֵר, עַתָּה בְּוַדַּאי יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא אֵצֶל אַחֵר; יַחֲזִיקָהּ אֶצְלוֹ - הוּא מִתְיָרֵא מֵחֲמַת הַחֲלוֹם כַּנַּ"ל. וְלֹא יָדַע הַמֶּלֶךְ מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ. בֵּין כָּךְ נִתְקַלְקֵל הָאַהֲבָה שֶׁלָּהּ אֶצְלוֹ קְצָת, מֵחֲמַת הַחֲלוֹם, וּבְכָל פַּעַם נִתְקַלְקֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכֵן הִיא גַּם הִיא נִתְקַלְקֵל גַּם־כֵּן הָאַהֲבָה אֶצְלָהּ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלָהּ שִׂנְאָה עָלָיו, וּבָרְחָה מִפָּנָיו. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְבַקְּשָׁהּ, וּבָאוּ וְהִגִּידוּ לוֹ שֶׁהִיא נִמְצֵאת אֵצֶל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, כִּי יֵשׁ מִבְצָר שֶׁל מַיִם, וְשָׁם הֵם עָשֹׂר חוֹמוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, וְכֻלָּן שֶׁל מַיִם, וְגַם הַקַּרְקַע שֶׁהוֹלְכִין עָלֶיהָ שָׁם בְּתוֹךְ הַמִּבְצָר הִיא גַּם־כֵּן שֶׁל מַיִם. וְכֵן יֵשׁ שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, הַכֹּל שֶׁל מַיִם. וְיִפְּי הַמִּבְצָר וְגֹדֶל הַחִדּוּשׁ שֶׁל זֶה הַמִּבְצָר - אֵין צֹרֶךְ לְסַפֵּר, כִּי בְּוַדַּאי הוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁהוּא מִבְצָר שֶׁל מַיִם. וְלִכְנֹס בְּתוֹךְ זֶה הַמִּבְצָר אִי אֶפְשָׁר, כִּי יִהְיֶה נִטְבָּע בַּמַּיִם מִי שֶׁיִּכְנֹס בּוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא כֻּלּוֹ שֶׁל מַיִם.

וְהַבַּת מַלְכָּה הַנַּ"ל כְּשֶׁבָּרְחָה, בָּאתָה עַד אוֹתוֹ הַמִּבְצָר, וְהָיְתָה הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ הַמִּבְצָר כַּנַּ"ל, וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְחֵילוֹ לְתָפְסָהּ. כְּשֶׁרָאֲתָה זֹאת הַבַּת מַלְכָּה יִשְׁבָה עַצְמָהּ שֶׁתָּרוּץ לְתוֹךְ הַמִּבְצָר, כִּי הִיא רוֹצָה יוֹתֵר לִטְבֹּעַ בַּמַּיִם מִשֶּׁיִּתְפֹּס אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ, וְתִהְיֶה אֶצְלוֹ. וְגַם, אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן תִּנָּצֵל, וְתוּכַל לִכְנֹס לְתוֹךְ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם הַנַּ"ל. כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ כָּךְ שֶׁהִיא בּוֹרַחַת אֶל הַמַּיִם, אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהוּא כֵּן, עַל כֵּן צִוָּה לִירוֹת אוֹתָהּ, וְאִם תָּמוּת - תָּמוּת. וְהָיוּ מוֹרִים אוֹתָהּ, וְהִגִּיעוּ אֵלֶיהָ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים שֶׁמְּשׁוּחִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים כַּנַּ"ל, וְהִיא בָּרְחָה לְתוֹךְ הַמִּבְצָר הַנַּ"ל, וְנִכְנְסָה לְתוֹכוֹ, וְעָבְרָה דֶּרֶךְ הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, כִּי יֵשׁ שָׁם שְׁעָרִים בְּאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ"ל, וְהִיא עָבְרָה וְנִכְנְסָה לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת שֶׁל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, עַד

שֶׁבָּאתָה לִפְנִים וְנָפְלָה שָׁם וְנִשְׁאֲרָה חֲלָשׁוּת, וַאֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ, (הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בְּלֹא יָדַיִם הַנַּ"ל).

כִּי מִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקוֹת הַנַּ"ל - אֵינוֹ יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת הַנַּ"ל, כִּי יִטְבַּע שָׁם בַּמַּיִם. וְהַמֶּלֶךְ וְחֵילוֹ הַנַּ"ל רָדְפוּ אַחֲרֶיהָ וְנִטְבְּעוּ בַּמַּיִם. וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ"ל, וְאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם - הֵם גַּלֵּי הַיָּם שֶׁעָמְדוּ כְּחוֹמָה, וְהָרוּחוֹת - הֵם מַעֲמִידִין גַּלֵּי הַיָּם וּמְנַשְּׁאִין אוֹתָם, וְאֵלּוּ הַגַּלִּים שֶׁהֵם הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת הַנַּ"ל, הֵם עוֹמְדִים תָּמִיד שָׁם, אַךְ הָרוּחוֹת הֵם הַמַּעֲמִידִין וּמְנַשְּׁאִין אֶת הַגַּלִּים. וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת כַּנַּ"ל, וַאֲנִי יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִמְשֹׁךְ מִמֶּנָּה, הַיְנוּ מִן הַבַּת מַלְכָּה הַנַּ"ל, כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים. וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין עַל יְדֵי הָעֵשֶׂר אֶצְבָּעוֹת, כִּי בְּכָל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע מֵעֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת - יוֹדְעִין דֹּפֶק מְיֻחָד מֵהָעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין, וַאֲנִי יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ עַל יְדֵי כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְעַל כֵּן אֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדַי כַּנַּ"ל. וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד.

זֹאת הַמַּעֲשֶׂה קָשֶׁה לִי מְאֹד לְסַפֵּר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁהִתְחַלְתִּי לְסַפְּרָהּ, אֲנִי מֻכְרָח לְגָמְרָהּ.

בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה, אֵין שׁוּם תֵּבָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ כַּוָּנָה, וּמִי שֶׁבָּקִי בִּסְפָרִים יוּכַל לְהָבִין קְצָת רְמָזִים. וְהִנֵּה, עִנְיַן הַחִצִּים הַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּהַיָּדִים לְהַחֲזִיר הַחִצִּים כַּנַּ"ל, זֶה בְּחִינַת[ז]: "וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי". וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י: "בְּשָׂר וָדָם זוֹרֵק חֵץ - וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא זוֹרֵק חֵץ וּמַחֲזִירָהּ".

וּבְחִינַת הַצְּדָקָה הַנַּ"ל, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם שֶׁהֵם גַּלֵּי הַיָּם, זֶה בְּחִינַת[ח]: "וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם".

מקורות ותרגומים

ז. דברים פרק ל"ב פסוק מ"א. ח. ישעיה פרק מ"ח פסוק י"ח.

וְהָרוּחַ הַנַּ"ל שֶׁיָּכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדָיו, זֶה בְּחִינַת[מ]: "מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו". (שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְגִינָה כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר[י]).

וַעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וַעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפָקִין זֶה מְבֹאָר כְּבָר (ועיין בליקוטי תנינא[כ] בדף ל"ב עמוד א'). כָּל זֶה שָׁמַעְנוּ בְּפֵרוּשׁ. אַךְ מִי וּמָה וְאֵימַת, זֶה עָמֹק עָמֹק. הֵינוּ שֶׁגּוּף עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה, מִי הֵם כָּל הַנַּ"ל, וּמַה הוּא וְאֵימַת הָיָה כָּל הַנַּ"ל, זֶה עָמֹק מִלְּהַשִּׂיג.

גְּמַר הַמַּעֲשֶׂה, הֵינוּ מַה שֶׁהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, הֵינוּ עִנְיַן הַבֶּעטְלִיר שֶׁהָיָה בְּלֹא רַגְלַיִם, וְגַם סִיּוּם הַתְּחָלַת הַמַּעֲשֶׂה מֵעִנְיַן הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל - לֹא זָכִינוּ לִשְׁמְעָהּ. וְאָמַר שֶׁלֹּא יְסַפְּרָהּ עוֹד, וְהוּא הֶפְסֵד גָּדוֹל, כִּי לֹא נִזְכֶּה לִשְׁמְעָהּ עוֹד עַד שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

גַּם אָמַר: "אִלּוּ לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם עִנְיָן אַחֵר, כִּי אִם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, הָיָה גַּם־כֵּן חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד"! כָּךְ אָמַר בְּפֵרוּשׁ. כִּי זֹאת הַמַּעֲשֶׂה הִיא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהּ מוּסָר הַרְבֵּה מְאֹד, וְתוֹרָה הַרְבֵּה. כִּי יֵשׁ בָּהּ כַּמָּה תּוֹרוֹת. גַּם מְדַבֶּרֶת מֵהַרְבֵּה צַדִּיקִים קַדְמוֹנִים, מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עָמַד בִּקְצֵה הָאָרֶץ וְצָעַק אֶל הַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הָאֶבֶן שֶׁעַל הָהָר, כַּנַּ"ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ל]: "מִקְּצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא, בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר יָרוּם מִמֶּנִּי תַּנְחֵנִי".

(**כָּל** זֶה שָׁמַעְנוּ מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ. וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו: כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הוּא בְּחִינַת לֵב כַּמּוּבָא[מ]. וְעָלָיו מְרֻמָּז בַּמַּעֲשֶׂה עִנְיַן הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁעוֹמֵד בִּקְצֵה הָאָרֶץ כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן, וְצוֹעֵק וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו תָּמִיד וְכוּ', וַעֲדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג סוֹדוֹת הַמַּעֲשֶׂה).

עִנְיַן דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְהַמִּקְרָא הַנַּ"ל מִקְּצֵה הָאָרֶץ שֶׁמְּרֻמָּז בְּהַמַּעֲשֶׂה, זֶה שַׁיָּךְ לְיוֹם שְׁלִישִׁי, כִּי שָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַלֵּב וְהַמַּעְיָן. עַיֵּן שָׁם וְתִרְאֶה נִפְלָאוֹת אֵיךְ בְּכָל עִנְיָן מְרֻמָּז דְּבָרִים נִפְלָאִים. וּבְגִדְלַת נוֹרָאוֹת מַעֲשֶׂה זוֹ אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר כְּלָל, כִּי הִיא עוֹלָה עַל כֻּלָּם. אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה אֲפִלּוּ בָּעוֹלָם הַבָּא לֵידַע בָּהּ קְצָת קְצָת, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקָדְקֳדוֹ, תִּסְמַרְנָה שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרוֹ וְיָבִין קְצָת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כְּשֶׁיִּסְתַּכֵּל הֵיטֵב בְּמַעֲשֶׂה נוֹרָאָה הַזֹּאת אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמַע כָּזֹאת.

עִנְיַן פָּסוּק מִקְּצֵה הָאָרֶץ הַנַּ"ל שֶׁשַּׁיָּךְ לְהַמַּעֲשֶׂה־ שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי כַּנַּ"ל, זֶה שָׁמַעְתִּי מִפֹּרֶשׁ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. עוֹד רְאֵה זֶה מָצָאתִי אַחַר־כָּךְ שֶׁרֹב דִּבְרֵי הַקַּפִּיטֶל תְּהִלִּים שֶׁכָּתוּב שָׁם זֶה הַפָּסוּק, שֶׁהוּא קַפִּיטֶל ס"א, רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ מְבֹאָר שָׁם רְמָזֵי סוֹדוֹת נִשְׂגָּבוֹת שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ"ל. "יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ תּוֹסִיף" כוּ', כִּי הוּא צָרִיךְ תָּמִיד שֶׁיּוֹסִיפוּ לוֹ יָמִים עַל יָמָיו וְכוּ' וְכַנַּ"ל. "חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן

מקורות ותרגומים

מ. משלי פרק ל' פסוק ד'. **י.** עיין ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד. **כ.** סימן כ"ד. **ל.** תהלים פרק ס"א פסוק ג'. **מ.** זוהר שמות דף ק"ח.

יִנְצְרוּהוּ" - זֶהוּ אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת[נ] וְכוּ' דֶּער גְּרוֹסֶיר מַאן דֶּער אֱמֶתֶיר אִישׁ חֶסֶד, כִּי כָּל הַזְּמַן וְהַיָּמִים נַעֲשָׂה עַל יְדֵי הָאִישׁ גָּדוֹל, שֶׁהוּא אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, כַּנַּ"ל שֶׁם בְּמַעֲשֶׂה הַנַּ"ל. וְהוּא נוֹתֵן וּמוֹסִיף בְּכָל פַּעַם, יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ, שֶׁהוּא הַלֵּב הַנַּ"ל שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם כַּנַּ"ל. וְזֶהוּ יִנְצְרוּהוּ - כִּי הוּא שׁוֹמֵר וְנוֹצֵר, שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁמַּגִּיעַ סָמוּךְ מְאֹד שֶׁיִּסְתַּלֵּק הַיּוֹם, וְאָז הָיָה מִסְתַּלֵּק הַמַּעְיָן, וְהַלֵּב, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת נוֹצֵר וְשׁוֹמֵר זֹאת, וּבָא וְנוֹתֵן יוֹם לְהַלֵּב וְכוּ'. וְזֶהוּ: "כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלְּמִי נְדָרַי יוֹם יוֹם" - כִּי כָּל יוֹם וְיוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ הוּא בָּא בִּזְמִירוֹת וְשִׁירוֹת וְכוּ' כַּנַּ"ל: "אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה" - כִּי כְּשֶׁהַלֵּב הַנַּ"ל צָרִיךְ לָנוּחַ בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו וְכוּ', וְזֶהוּ "אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ" וְכוּ'.

שַׁיָּךְ לְיוֹם רִאשׁוֹן, עִנְיַן הַזְּקֵנִים שֶׁהִתְפָּאֲרוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶׁהוּא זוֹכֵר, שֶׁזֶּה זוֹכֵר אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָתְכוּ לוֹ אֶת הַטַּבּוּר וְכוּ', וְזֶה הָיָה הַזָּקֵן הַקָּטָן שֶׁבְּכֻלָּם וְכוּ'. אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁבַּגְּמָרָא אִיתָא מֵעַין זֶה: שֶׁשְּׁמוּאֵל הִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא זוֹכֵר אֶת כְּאֵב הַמִּילָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם[ס].

מִי יְפָאֵר מִי יְסַפֵּר, מִי יוּכַל לְהַעֲרִיךְ, מִי יוּכַל לְשַׁעֵר אֶפֶס קָצֶה אֶחָד מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת מֵהִתְנוֹצְצוּת קְצָת רְמָזֵי פְּלָאוֹת מִסּוֹדוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת מְאֹד מְאֹד שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הִיא מְלֵאָה סוֹדֵי סוֹדוֹת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב הִתְנוֹצְצוּת אֵיזֶה רְמָזִים לְפִי עֶרְכּוֹ.

מקורות ותרגומים

נ. 'מן' באידיש פירושו איש, ורבינו מרמז בפסוק: "חסד ואמת מן" - 'איש חסד האמת'. **ס.** ירושלמי כתובות פרק ה' הלכה ו': בגרסה שלפנינו מובא הדבר בשינוי, ששמואל זכר את המילדות, ורבי יהושע בן לוי זכר את כאב המילה.

שיחות

שנדפסו אחר סיפורי מעשיות

שִׂיחוֹת

שנדפסו אחר סיפורי מעשיות

א. **מַעֲשֶׂה,** אֶחָד הָלַךְ מֵאָבִיו, וְהָיָה בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת יָמִים רַבִּים אֵצֶל אֲחֵרִים, וְלִזְמַן בָּא לְאָבִיו, וְהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ שֶׁלָּמַד שָׁם אָמָּנוּת גָּדוֹל: לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה הַתְּלוּיָה שֶׁקּוֹרִין 'הֶענְג לַייכְטֶער'. וְצִוָּה לְהִתְאַסֵּף כָּל בַּעֲלֵי אָמָּנֻיּוֹת הַזֶּה, וְהוּא יַרְאֶה לָהֶם חָכְמָתוֹ בְּזֶה הָאָמָּנוּת. וְכֵן עָשָׂה אָבִיו, וְקִבֵּץ כָּל הַבַּעֲלֵי אָמָּנֻיּוֹת הַזֹּאת לִרְאוֹת גְּדֻלַּת הַבֵּן, מַה שֶּׁפָּעַל בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁהָיָה בְּיַד אֲחֵרִים; וְהַבֵּן הוֹצִיא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁעָשָׂה, וְהָיְתָה מְגֻנָּה מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם, וְאָבִיו הָלַךְ אֶצְלָם, וּבִקֵּשׁ מֵאִתָּם שֶׁיְּגַלּוּ לוֹ הָאֱמֶת, וְהֵכִרְחוּ לְהוֹדִיעַ לוֹ הָאֱמֶת שֶׁהִיא מְגֻנָּה מְאֹד.

וְהַבֵּן הִתְפָּאֵר: הֲלֹא רְאִיתֶם חָכְמַת אָמָּנוּתִי! וְהוֹדִיעַ לוֹ אָבִיו שֶׁלֹּא נִרְאָה יָפָה בְּעֵינֵי כֻּלָּם, הֵשִׁיב לוֹ הַבֵּן: אַדְּרַבָּא! בָּזֶה הֶרְאֵיתִי גְּדֻלָּתִי, כִּי הֶרְאֵיתִי לְכֻלָּם חֶסְרוֹנָם, כִּי בְּזֹאת הַמְּנוֹרָה נִמְצָאִים הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהַבַּעֲלֵי אָמָּנוּת הַנִּמְצָאִים כָּאן. הֲלֹא תִּרְאֶה, שֶׁאֵצֶל זֶה - מְגֻנָּה חֲתִיכָה זוֹ, אֲבָל חֲתִיכָה אַחֶרֶת יָפָה אֶצְלוֹ מְאֹד. וְאֵצֶל אַחֵר - לְהֵפֶךְ, אַדְּרַבָּא, זֹאת הַחֲתִיכָה שֶׁהִיא מְגֻנָּה אֵצֶל חֲבֵרוֹ הִיא יָפָה וְנִפְלָאָה בְּעֵינָיו, רַק זֹאת הַחֲתִיכָה מְגֻנָּה. וְכֵן אֵצֶל כֻּלָּם: מַה שֶּׁרַע בְּעֵינֵי זֶה - הִיא יָפָה בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, וְכֵן לְהֵפֶךְ. וְעָשִׂיתִי מְנוֹרָה זֹאת מֵחֶסְרוֹנוֹת לְבַדָּם, לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם שֶׁאֵין לָהֶם שְׁלֵמוּת, וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד חִסָּרוֹן, כִּי מַה שֶּׁיָּפֶה בְּעֵינָיו - הוּא חִסָּרוֹן בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּתִקּוּנוֹ. אִם הָיוּ יוֹדְעִים כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת וְהַנִּמְנָעִים שֶׁל הַדָּבָר, הָיוּ יוֹדְעִים מַהוּת הַדָּבָר, אַף שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ מֵעוֹלָם.

ב. **גְּדוֹלִים** מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם, אֵין אָדָם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וְכָל הַצּוּרוֹת הָיוּ בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ, בְּתֵבַת אָדָם לְבַד, הָיוּ נִכְלָלִין כָּל הַצּוּרוֹת הַלָּלוּ, וְכֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים. כָּל הַמְּאוֹרוֹת הָיוּ נִכְלָלִין בְּתֵבַת "אוֹר" לְבַד, וְכֵן כֻּלָּם, הַיְנוּ כָּל מַעֲשֵׂי בְּרֵאשִׁית. וַאֲפִלּוּ הֶעָלִין שֶׁל הָאִילָן - אֵין אֶחָד דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ וְכוּ'. וְהָאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, וְאָמַר אָז, שֶׁיֵּשׁ חָכְמוֹת בְּזֶה

הָעוֹלָם, שֶׁיְּכוֹלִים לִחְיוֹת עִם הַחָכְמוֹת לְבַד, בְּלִי שׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְהֶאֱרִיךְ אָז בְּשִׂיחָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה.

ג. **לְעִנְיָן** שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים, מֵאֶחָד שֶׁהָיָה אָז בִּכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁל עֲיָרוֹת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְנִתְעַכֵּב שָׁם הַרְבֵּה מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמָה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁעַכְשָׁו יִפְעוֹל, וְכֵן בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁנִּתְעַכֵּב הַרְבֵּה שָׁם. וְאָמַר, שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁבָּאִין לִמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁנִּדְמֶה בְּכָל פַּעַם עַתָּה אֶפְעוֹל עַתָּה אֶפְעוֹל וְכוּ' וְכוּ'.

וְסִפֵּר מַעֲשֶׂה: שֶׁהָיָה אִישׁ אֶחָד שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בַּמֶּה שֶׁאוֹמְרִים הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לֵצִים מִסִּטְרָא אָחֳרָא שֶׁבָּאִים לִפְעָמִים וּמַטְעִין בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאֵרַע כַּמָּה פְּעָמִים, וְהוּא לֹא הֶאֱמִין בָּזֶה. פַּעַם אֶחָד בַּלַּיְלָה בָּא אֶצְלוֹ לֵץ אֶחָד, וּקְרָאוֹ אֶל הַחוּץ שֶׁיֵּצֵא, וְיָצָא לַחוּץ, וְהֶרְאָה לוֹ הַלֵּץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סוּס נָאֶה לִמְכֹּר, וַיַּרְא, וְהִנֵּה הוּא סוּס נָאֶה מְאֹד, וּשְׁאָלוֹ: כַּמָּה אַתָּה רוֹצֶה? הֵשִׁיב הַלֵּץ: אַרְבָּעָה אֲדוּמִים. וְרָאָה שֶׁהוּא שָׁוֶה בְּשׁוֹפִי שְׁמוֹנָה אֲדוּמִים, כִּי הוּא סוּס מֻבְחָר וְטוֹב מְאֹד. וְקָנָה אֶצְלוֹ הַסּוּס בְּעַד אַרְבָּעָה אֲדוּמִים וְהָיָה אֶצְלוֹ מְציָאָה גְּדוֹלָה. לְמָחָר הוֹצִיא הַסּוּס לִמְכֹּר, וְעָמְדוּ עַל הַמִּקָּח, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ אֵיזֶה סַךְ, אָמַר: מִסְּתָמָא אִם נוֹתְנִין לִי סַךְ כָּזֶה הוּא שָׁוֶה כִּפְלַיִם! וְלֹא נִתְרַצָּה. וְהוֹלִיךְ הַסּוּס לְהַלָּן, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ גַּם כִּפְלַיִם כִּרְצוֹנוֹ, אָמַר: מִסְּתָמָא שָׁוֶה יוֹתֵר כִּפְלַיִם מִזֶּה הַסַּךְ. וְכֵן הוֹלִיךְ הַסּוּס לְהַלָּן, עַד שֶׁנִּכְנַס סַךְ מְכִירַת הַסּוּס לַאֲלָפִים, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם אֶחָד לְמָכְרוֹ, כִּי כָּל מַה שֶׁרָצוּ לִתֵּן לוֹ - אָמַר: מִסְּתָמָא שָׁוֶה יוֹתֵר בְּכִפְלַיִם. עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא מִי שֶׁיִּקָּחֵהוּ, רַק הַמֶּלֶךְ. וְהוֹלִיכוֹ לְהַמֶּלֶךְ, וְרָצָה לִתֵּן לוֹ הַמֶּלֶךְ סַךְ עָצוּם, כִּי הַסּוּס הוּטַב מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי כֹּל, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן, כִּי אָמַר: מִסְּתָמָא שָׁוֶה יוֹתֵר. עַד שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ לֹא קָנָה הַסּוּס. וְהָלַךְ מֵהַמֶּלֶךְ עִם הַסּוּס לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְהָיָה שָׁם פְּלוֹמְפּ[ע] שֶׁמִּשָּׁם מַשְׁקִין, וְקָפַץ הַסּוּס לְתוֹךְ הַפְּלוֹמְפּ, וְנִתְעַלֵּם וְאֵינֶנּוּ (הַיְנוּ שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כָּךְ, כִּי הָיָה מַעֲשֶׂה לֵצִים כָּל הָעִנְיָן שֶׁל הַסּוּס), וְצָעַק מְאֹד עַל זֶה.

מקורות ותרגומים

ע. משאבה.

וְנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו בְּנֵי הָעוֹלָם לְקוֹל זַעֲקָתוֹ, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מָה אַתָּה צוֹעֵק? הֵשִׁיב, שֶׁהַסּוּס שֶׁלּוֹ קָפַץ לְתוֹךְ הַפְּלוֹמְפָּ. וְהִכּוּ אוֹתוֹ הַכֵּה וּפָצוֹעַ, כִּי נִדְמָה לִמְשֻׁגָּע, כִּי נָקֵב הַפְּלוֹמְפָּ צַר מְאֹד, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּקְפֹּץ הַסּוּס לְשָׁם?! וְרָאָה שֶׁמַּכִּין אוֹתוֹ וְהוּא נִרְאֶה כִּמְשֻׁגָּע, וְרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם. בְּתוֹךְ שֶׁרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם - וְהִנֵּה הַסּוּס מַתְחִיל לְהוֹשִׁיט רֹאשׁוֹ מִתּוֹךְ הַפְּלוֹמְפָּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק שֵׁנִית: אֲהָהּ, אֲהָהּ! מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם סוּסוֹ. וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֶצְלוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהִכּוּ אוֹתוֹ שֵׁנִית, כִּי הוּא מְשֻׁגָּע כַּנַּ"ל. וְרָצָה שׁוּב לֵילֵךְ מִשָּׁם, כֵּיוָן שֶׁרָצָה לֵילֵךְ - וְהִנֵּה מוֹשִׁיט שׁוּב הַסּוּס אֶת רֹאשׁוֹ מִן הַפְּלוֹמְפָּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק עוֹד כַּנַּ"ל, וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֵלָיו וְהִכּוּהוּ כַּנַּ"ל.

כָּךְ הַסִּטְרָא אָחֲרָא מַטְעָה אֶת הָאָדָם בְּכָל פַּעַם עַל לֹא דָּבָר, בְּשֶׁקֶר גָּמוּר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְהוּא נִסָּת אַחֲרֶיהָ, וְהוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁיַּרְוִיחַ יוֹתֵר וִימַלֵּא תַּאֲוָתוֹ יוֹתֵר, וְרָץ אַחֲרֵיהֶם כַּמָּה עִתִּים, וּפִתְאֹם נִתְעַלְּמוּ, וּבוֹרְחִים וּמִסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ כָּל הַתַּאֲווֹת, כַּאֲשֶׁר מִזְדַּמֵּן לִפְעָמִים, שֶׁהַתַּאֲווֹת מִסְתַּלְּקִים קְצָת, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֶה לִפְרֹד מֵהֶם, אֲזַי חוֹזְרִים וּמוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם, וְהוּא חוֹזֵר וְרוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן מִתְנַהֵג לְהַלָּן - שֶׁתֵּכֶף שֶׁמּוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם הוּא חוֹזֵר לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם. (וְלֹא בֵּאֵר הָעִנְיָן יוֹתֵר. וְהָבֵן הֵיטֵב).

ד. **מַעֲשֶׂה** בְּצַדִּיק אֶחָד, שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיָּצָא מִתַּאֲוָה הַיָּדוּעַ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת, וְעָלָה לְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים. וְרָאָה שֶׁמֻּנָּח בְּיוֹרָה חֲתִיכוֹת בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת, וְשָׁאַל: מַה זֹּאת? וְהֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁזֹּאת הָיְתָה אִשָּׁה יָפָה מְאֹד מְאֹד, וְעַל כֵּן, מֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה מְחַמֶּמֶת גּוּפָהּ לַעֲבֵרָה, עַל כֵּן מְחַמְּמִין אוֹתָהּ כָּאן. וְרָצָה לִרְאוֹתָהּ, וּמָסְרוּ לוֹ שֵׁמוֹת, שֶׁתַּחֲזוֹר וְתִתְחַבֵּר כְּבַתְּחִלָּה, וְרָאָה שֶׁהָיְתָה יְפַת תֹּאַר גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמִזֶּה רָאוּי לִרְאוֹת גְּנוּת תַּאֲוָה הַזֹּאת, אִם חוֹתְכִין אוֹתָהּ לַחֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת, הַאִם יִהְיֶה שַׁיָּךְ הַתַּאֲוָה וְכוּ'.

ה. **יָדוּעַ** שֶׁעַצְבוּת הִיא מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד, וְצָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה מְאֹד. וְרָאוּי לִחְיוֹת וּלְהָרִים עַצְמוֹ. כִּי יֵדַע שֶׁכָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁאָדָם מֵנִיעַ וּמַעְתִּיק עַצְמוֹ כְּשֶׁנִּכְנָס לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם.

אֲפִלּוּ הוּא מֵנִיעַ עַצְמוֹ רַק כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאָדָם הוּא בְּגוּף, בְּעוֹלַם הָעֲשִׂיָּה, קָשֶׁה מְאֹד עָלָיו כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה, עַל כֵּן הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּצַדִּיק אֶחָד, שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְבוּת וּכְבֵדוּת גָּדוֹל. וְהָעַצְבוּת וְהַכְּבֵדוּת כְּשֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עַל הַצַּדִּיק, הִיא קָשָׁה מְאֹד עָלָיו, כִּי עָלָיו מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. עַד שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְלוּת וּכְבֵדוּת כָּל־כָּךְ - עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ כְּלָל לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ מַמָּשׁ מֵחֲמַת גֹּדֶל הַכְּבֵדוּת וְהָעַצְבוּת שֶׁהִתְגַּבְּרָה עָלָיו מְאֹד. וְרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ - מָצָא לוֹ הַבַּעַל דָּבָר בְּתוֹכוֹ עַצְבוּת, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל שִׂמְחָה שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, מָצָא לוֹ עַצְבוּת בְּתוֹכָהּ. וְהִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּשִׂמְחַת "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי".

וְזֶה בְּוַדַּאי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר כִּי אֵין לְשַׁעֵר הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל, אֶלֶף אַלְפֵי אַלָּפִים הַבְדָּלוֹת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, הַפְּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים, לְבֵין זֻהֲמַת טֻמְאַת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּכְשֶׁיִּזְכֹּר הֵיטֵב חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, שֶׁלֹּא עָשָׂהוּ גּוֹי, בְּוַדַּאי רָאוּי שֶׁתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ מְאֹד. וְהִיא שִׂמְחָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ עַצְבוּת, כִּי בִּשְׁלָמָא כְּשֶׁמְּשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁעָשָׂהוּ הוּא עַצְמוֹ, עַל זֶה אֶפְשָׁר לִמְצֹא עַצְבוּת עַל כָּל שִׂמְחָה, כִּי יִמְצָא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת בְּכָל דָּבָר כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ לְהָרִים וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ, אֲבָל בָּזֶה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, שֶׁהוּא רַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה כָּךְ וְחָמַל עָלָיו וְלֹא עָשָׂהוּ גּוֹי, אֵיךְ אֶפְשָׁר לִמְצֹא חִסָּרוֹן בְּזוֹ הַשִּׂמְחָה מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק מַעֲשֵׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עַל כָּל פָּנִים הוּא הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינוֹ לְבֵין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אֲשֶׁר אֵין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ.

וְהַצַּדִּיק הַנַּ"ל הִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בָּזֶה. וְהִתְחִיל לִשְׂמֹחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ מְעַט מְעַט, וּבְכָל פַּעַם הֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁבָּא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְהַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, בָּעֵת שֶׁעָלָה לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת. וּבְתוֹךְ שֶׁהֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ, פָּרַח בְּעוֹלָמוֹת כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת. וּבְתוֹךְ כָּךְ הִבִּיט בְּעַצְמוֹ - וְהִנֵּה

הוּא רָחוֹק מְאֹד מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְהָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל: כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיִּפֹּל לְאֵיזֶה מָקוֹם אַחֵר, וְיִהְיֶה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה עָלָיו שֶׁנֶּעְלַם פִּתְאֹם, וְהַצַּדִּיק חָפֵץ תָּמִיד לִהְיוֹת הַצְנֵעַ לֶכֶת. וְהַשִּׂמְחָה הִתְחִילָה לִפְסֹק, כִּי הַשִּׂמְחָה - יֵשׁ לָהּ גְּבוּל, שֶׁמַּתְחֶלֶת עַצְמָהּ וּמְסַיֶּמֶת עַצְמָהּ, וּכְשֶׁהִתְחִילָה הַשִּׂמְחָה לִפְסֹק - פָּסְקָה מְעַט מְעַט, וְנִשְׁפַּל מְעַט מְעַט.

וּכְשֶׁחָזַר וְיָרַד וְנִשְׁפַּל מִמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם בִּשְׁעַת הַשִּׂמְחָה, לֹא חָזַר תְּחִלָּה לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁפָּרַח מִשָּׁם, כְּדֶרֶךְ פְּרִיחָתוֹ. רַק שֶׁיָּרַד מִיָּד לְמַטָּה - מִמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם. וְעַל כֵּן הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה עַל שֶׁמָּצָא אֶת עַצְמוֹ אַחַר שֶׁיָּרַד, לְמַטָּה בִּמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן. וְהָבֵן הֵיטֵב. עַד שֶׁחָזַר לַמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה וְהִבִּיט בְּעַצְמוֹ, וְרָאָה שֶׁהוּא מַמָּשׁ בַּמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְלֹא נֶעְתַּק מִמְּקוֹמוֹ כְּלָל, רַק אֶפְשָׁר כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְשַׁעֵר, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה בְּעֵינֵי הַצַּדִּיק שֶׁפָּרַח כָּל־כָּךְ בָּעוֹלָמוֹת, וְכָאן לְמַטָּה לֹא נֶעְתַּק כְּלָל; וְהֶרְאוּ לוֹ, שֶׁכָּל־כָּךְ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה קְטַנָּה שֶׁאָדָם מַעְתִּיק עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעֲרָה, עַד שֶׁאֵין כְּדַאי נֶגֶד זֶה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת.

וּלְהָבִין זֶה כִּי יָדוּעַ שֶׁהָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה הוּא רַק נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז בְּתוֹךְ הַגַּלְגַּלִּים, כַּמְבֹאָר לְבַעֲלֵי תְּכוּנָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן נֶגֶד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים בְּוַדַּאי אֵינָהּ נֶחֱשֶׁבֶת כָּל הָאָרֶץ יוֹתֵר מִנְּקֻדָּה. וְיָדוּעַ שֶׁכָּל הַקַּוִּים שֶׁתִּמְשֹׁךְ מִנְּקֻדַּת הַמֶּרְכָּז, הִנֵּה הֵם אֵצֶל הַנְּקֻדָּה סְמוּכִים כָּל הַקַּוִּים זֶה לָזֶה, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְרַחֲקִים מֵהַנְּקֻדָּה - הֵם מִתְרַחֲקִים זֶה מִזֶּה יוֹתֵר; וְכֵן כְּשֶׁיִּתְרַחֲקוּ הַקַּוִּים הַרְבֵּה מְאֹד מֵהַנְּקֻדָּה, יִתְרַחֲקוּ גַּם־כֵּן הַקַּוִּים זֶה מִזֶּה מְאֹד, אַף שֶׁלְּמַטָּה אֵצֶל הַנְּקֻדָּה הֵם סְמוּכִים זֶה לָזֶה. כָּזֶה:

נִמְצָא, אִם יְשַׁעֵר בְּדַעְתּוֹ קַוִּים נִמְשָׁכִים מֵהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, אֲפִלּוּ רַק עַד הַגַּלְגַּלִּים, נִמְצָא אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ מִמְּקוֹמוֹ רַק כִּמְלֹא הַחוּט, אַף־עַל־פִּי־כֵן בִּמְקוֹם הַגַּלְגַּלִּים נִתְרַחֵק מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה נֶגֶד רֹאשׁוֹ תְּחִלָּה, נִתְרַחֵק עַתָּה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, לְפִי עֵרֶךְ גֹּדֶל הַגַּלְגַּל הָעֶלְיוֹן נֶגֶד הָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה כַּיָּדוּעַ, כִּי שָׁם קְבוּעִים כּוֹכָבִים אֵין מִסְפָּר, וְכָל כּוֹכָב הוּא בְּעֵרֶךְ גֹּדֶל זֶה הָעוֹלָם וְיוֹתֵר. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן

כְּשֶׁיִּשַּׁעֵר בְּדַעְתּוֹ הַקַּוִּים נִמְשָׁכִים עַד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, אֲשֶׁר כָּל הַגַּלְגַּלִּים נֶגְדָּם אֵינָם נֶחֱשָׁבִים כְּלוּם, נִמְצָא שֶׁאֵין שִׁעוּר לְהָרְחוּק שֶׁנִּתְרַחֵק שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, עַל יְדֵי הָרְחוּק כָּל שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׁעֲרָה שֶׁנִּתְרַחֵק וְהָלַךְ מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה. כִּי אַף שֶׁבְּכָאן בְּהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה לֹא נִתְרַחֵק, וְהָלַךְ רַק פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׁעֲרָה, שֶׁבְּעֵינָיו לֹא נִתְרַחֵק כְּלוּם, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה, שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים נִתְרַחֵק כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ פַּרְסָה אוֹ כַּמָּה פַּרְסָאוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ׳.

ו. **דַּע** שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי פֶּלָטִין, וּשְׁנֵי הַפֶּלָטִין דּוֹמִין זֶה לָזֶה. בְּאֶחָד דָּר בּוֹ מֶלֶךְ, וּבְהַשֵּׁנִי דָּר עֶבֶד. וּבְוַדַּאי, בֶּאֱמֶת הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בֵּין הַפֶּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ לְפֶלָטִין שֶׁל עֶבֶד, רַק אַף עַל פִּי כֵן, אֶפְשָׁר לִטְעוֹת בֵּינֵיהֶם, כִּי יֵשׁ קֶשֶׁר שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּפֶלָטִין, כִּי מִתְקַשְּׁרִין אֶחָד בְּאֶחָד וְאֶחָד בְּאֶחָד עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם יְסוֹד, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשֶׂה אֹהֶל, עַד שֶׁנִּבְנֶה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר. וְזֶה הַמָּדוֹר הוּא מָדוֹר לָאֱמֶת, וּכְשֶׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֱמֶת - מוֹצְאִין שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּדוֹר, הַיְנוּ: בְּתוֹךְ הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַנְּפָשׁוֹת הַנַּ"ל, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשֶׂה מָדוֹר לְהָאֱמֶת כַּנַּ"ל. וְעַל כֵּן צִוְּתָה הַתּוֹרָה[פ]: "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת", כִּי מֵאַחַר שֶׁרַבִּים נִתְקַשְּׁרוּ כְּאֶחָד - בְּוַדַּאי שָׁם הָאֱמֶת כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת[צ]: "כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְבֵית יַעֲקֹב", הַיְנוּ שֶׁמֵּהַנְּפָשׁוֹת נַעֲשֶׂה בֵּית יַעֲקֹב, הַיְנוּ: בַּיִת וּמָדוֹר לָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב[ק]: "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב".

אֲבָל דַּע, שֶׁיֵּשׁ כְּנֶגֶד זֶה קֶשֶׁר שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין יַחַד הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת שֶׁל רְשָׁעִים וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר לַשֶּׁקֶר. וְעַל זֶה הִזְהִיר הַנָּבִיא[ר]: "לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכָל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר" כִּי קֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן, וְעַל זֶה כְּתִיב[ש]: "לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת". וְהִנֵּה, בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ"ל אֶפְשָׁר לִטְעוֹת, הַיְנוּ: בֵּין הָאֱמֶת וְהַשֶּׁקֶר. כִּי הַשֶּׁקֶר מְדַמֶּה עַצְמוֹ לְהָאֱמֶת, כִּי גַּם שָׁם יֵשׁ קֶשֶׁר מִנְּפָשׁוֹת רַבִּים,

מקורות ותרגומים

פ. שמות פרק כ"ג. **צ.** בראשית פרק מ"ו. **ק.** מיכה פרק כ׳. **ר.** ישעיה פרק ח׳. **ש.** שמות פרק כ"ג.

וְאֶפְשָׁר לָאָדָם לִטְעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הָאֱמֶת וּלְהֵיכָן יְקָרֵב עַצְמוֹ. וְדַע, שֶׁעַל יְדֵי מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים זוֹכֶה לְהָבִין בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ"ל, בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, בֵּין מֶלֶךְ לְעֶבֶד. כִּי הַשֶּׁקֶר הוּא בְּחִינַת עֶבֶד, בְּחִינַת אָרוּר, בְּחִינַת[ח]: "אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים" וְכוּ'.

וְדַע שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי שִׂכְלִיּוֹת. וְהֵם בְּחִינַת אָחוֹר וָקֶדֶם. הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שֵׂכֶל שֶׁמַּגִּיעַ לָאָדָם לְפִי הַזְּמַן, וְכָל מַה שֶּׁנִּזְקַן וּבָא בַּיָּמִים יוֹתֵר - הוּא יוֹדֵעַ יוֹתֵר, בִּבְחִינַת[א]: "יָמִים יְדַבֵּרוּ". וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת אָחוֹר, שֶׁבָּא בְּאַחוֹר הַזְּמַן, כִּי לָזֶה הַשֵּׂכֶל צָרִיךְ זְמַן, אֲבָל יֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁבָּא לָאָדָם בְּשֶׁפַע גָּדוֹל, בִּמְהִירוּת גָּדוֹל, בְּפָחוֹת מֵרֶגַע, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם זְמַן לְזֶה הַשֵּׂכֶל, וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת פָּנִים, וְהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת אֱמֶת, בִּבְחִינַת[ב]: "מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה".

ח. **אַחַר** שַׁבָּת פָּרָשַׁת וַיְחִי אָמַר: בְּשָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת זֶה נוֹדַע לִי סְגֻלָּה לְפָאקִין[ג]. לִקַּח קְרַיְיד[ד], וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּמוֹ מִשְׁקָל הַקְּרַיְיד יִקַּח זַייף[ה], וְיַעֲשֶׂה מִשְּׁנֵיהֶם מֶרְחָץ לִרְחֹץ הַתִּינוֹק (שֶׁקּוֹרִין 'בָּאד'), וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תֵּכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁמַּתְחִיל הַתִּינוֹק לְהִתְחַמֵּם וְלִבְעֹר עַל זֶה, וְיוֹעִיל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אִם אֵין הַגְּזֵרָה חֲזָקָה, אֲבָל אִם הַגְּזֵרָה חֲזָקָה חַס וְשָׁלוֹם - לֹא יוֹעִיל.

וְאָמַר כִּי חֳלִי הַפָּאקִין נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הָעֵגֶל. וּבְעִנְיָן כַּזֶּה קָשֶׁה: הֲלֹא גַּם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ חֹלִי זֶה?! אַךְ אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ[ו]: שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הָיוּ רְאוּיִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם חֹלִי (מֵאַחַר שֶׁנִּתַּן לְחֶלְקָם הָעוֹלָם הַזֶּה), אַךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מוֹנִין וּמִתְגָּרִין בְּיִשְׂרָאֵל, נִתַּן לָהֶם כָּל הֶחָלָאִים שֶׁיֵּשׁ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י עַל פָּסוּק[ז]: "חֶרְפַּת נָבָל אַל תְּשִׂימֵנִי" - "הָבֵא גַּם עָלָיו נְגָעִים וּמַכְאוֹבוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹמַר לִי אַתֶּם לוֹקִים וְאָנוּ אֵין אָנוּ לוֹקִים". וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת גָּרְמָה לְהָבִיא יִסּוּרֵי חֳלָאִים עַל הָאֻמּוֹת. וְגַם לִכְאוֹרָה קָשֶׁה: הֲלֹא גַּם קֹדֶם חֵטְא הָעֵגֶל בְּוַדַּאי הָיָה חֹלִי זֶה, אַךְ קֹדֶם - לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה, רַק שֶׁהָיוּ הַפָּאקִין מֵחֲמַת הַדָּמִים שֶׁהַתִּינוֹק יוֹנֵק בִּמְעֵי אִמּוֹ, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים,

מקורות ותרגומים

ח. בראשית פרק ט'. **א.** איוב פרק ל"ב. **ב.** תהלים פרק כ"ד. **ג.** אבעבועות. **ד.** נתר. **ה.** סבון. **ו.** בראשית-רבה פרשה פ"ח. **ז.** תהלים פרק ל"ט.

אֲבָל לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה שֶׁיְּהֵא מְסֻכָּן לָמוּת חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ עַכְשָׁו, וְזֶה נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הַנַּ"ל.

גַּם נִרְמַז קְצַת בְּיִרְמְיָה[ח] נִזְכָּרִים כֻּלָּם בְּפָסוּק אֶחָד: "גַּם כִּי תְכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי לָךְ בּוֹרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי" - פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י: עַל עֲוֹן הָעֵגֶל. נֶתֶר - פֵּרוּשׁ הַלַּעַז קְרַייד. בּוֹרִית - זַייף. (נִמְצָא שֶׁמְּרַמֵּז כָּאן סוֹד הַסְּגֻלָּה הַנַּ"ל הַבָּא מֵחֵטְא הָעֵגֶל, דְּהַיְנוּ לְכַבֵּס בְּנֶתֶר שֶׁהוּא קְרַייד וּלְהַרְבּוֹת בּוֹרִית שֶׁהוּא זַייף). וְהָבֵן נִפְלָאוֹת.

ט. **מִימֵי** יַלְדוּתוֹ פַּעַם אַחַת בָּאוּ אֵלָיו עִם פִּדְיוֹן לְהִתְפַּלֵּל עַל יַלְדָּה - "שָׂרָה אֶסְתֵּר בַּת יְהוּדִית", וְאָמַר שֶׁתָּמוּת וְכֵן הָיָה. וְאָמַר, שֶׁיָּדַע זֹאת מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁרָאָה אָז פָּסוּק[ט]: "וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ" וּבְאֵלּוּ הַתֵּבוֹת "מֵתָה" "וַיִּבְאַשׁ" נִתְגַּלָּה לוֹ זֹאת. "מת"ה ו"י"ב"א"ש", רָאשֵׁי תֵבוֹת: שָׂ'רָה **אֶ'סְתֵּר בַּ'ת יְ'**הוּדִית, **וַי** - מֵתָה, **הַשֵּׁם** יִשְׁמְרֵנוּ.

י. **הִזְהִיר** לַאֲנָשָׁיו שֶׁכְּשֶׁיִּקְרֶה לָהֶם מִקְרֶה בִּלְתִּי טָהוֹר, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיֵּלְכוּ תֵּכֶף וּמִיָּד לְמִקְוֶה לִטְבֹּל, כִּי עַל יְדֵי הַמִּקְרֶה, חַס וְשָׁלוֹם, נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. עַל כֵּן טוֹב מְאֹד שֶׁקֹּדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְהֵעָשׂוֹת מִזֶּה אֵיזֶה דָּבָר, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ הָאָדָם וְיִטְבֹּל וִיטַהֵר עַצְמוֹ.

וְהִזְהִיר מְאֹד לְבַל יִתְפַּחֵד הָאָדָם מִזֶּה כְּלָל, כִּי הַפַּחַד וְהַדְּאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת בְּעִנְיָן זֶה מַזִּיק מְאֹד מְאֹד. בִּפְרָט אַחַר שֶׁגִּלָּה אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַמְסֻגָּלִים לְתִקּוּן חֵטְא זֶה, וְהֵם: ט"ז. ל"ב. מ"א. מ"ב. נ"ט. ע"ז. צ'. ק"ה. קל"ז. ק"ן. כַּמְבֹאָר בַּסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים כְּבָר. אָז אָמַר: שֶׁמִּי שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת, לוֹמַר אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַנַּ"ל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיִּקְרֶה לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי בְּוַדַּאי יְתֻקַּן חֶטְאוֹ, וְשׁוּב אַל יִדְאַג כְּלָל. גַּם הָיָה מִתְלוֹצֵץ מֵאֵלּוּ הַחֲסִידִים וְהַיְרֵאִים, שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לָהֶם אֵיזֶה הִרְהוּר אֲזַי הֵם מִתְפַּחֲדִים שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה, וּמֵחֲמַת זֶה הֵם רְגִילִים בְּהֶתֵּר מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה. וְהוּא זִכְרוֹנוֹ

מקורות ותרגומים

ח. פרק ב'. **ט.** שמות פרק ז'.

לִבְרָכָה הָיָה מִתְלוֹצֵץ מִזֶּה. וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִבְלִי לְהִתְפַּחֵד וּלְהִתְיָרֵא כְּלָל מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל בְּעִנְיָן זֶה, רַק יִהְיֶה כְּגִבּוֹר חַיִל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד תַּאֲוָתוֹ, וְיַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי, וְאַל יִתְפַּחֵד כְּלָל, וַה׳ הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמּוֹ מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ חָפֵץ.

וְרָמַז בִּדְבָרָיו שֶׁזֶּה בְּחִינַת פְּגַם שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּבַת שֶׁבַע וְכוּ׳, וְלֹא בֵּאֵר הַדָּבָר הֵיטֵב. וּמְאֹד מְאֹד צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, אַף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בְּדַעְתּוֹ וְלֹא יִתְפַּחֵד כְּלָל, וְלֹא יַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל (שֶׁקּוֹרִין ׳איבֶּער טְרַאכְטִין׳), וְיֵלֵךְ בְּתֻמּוֹ בְּשִׂמְחָה - יִזְכֶּה לַסּוֹף לַעֲבֹר עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם. וּדְבָרִים כָּאֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, וְעָרוּם יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ.

יא. עוֹד מַה שֶּׁסִּפֵּר בְּשַׁבָּת חֲנֻכָּה וְנִשְׁכַּח, מִבֶּן מֶלֶךְ שֶׁנִּתְרַחֵק מֵאָבִיו וְכוּ׳, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד מְאֹד וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְהִגִּיעַ לוֹ כְּתָב מֵאָבִיו, וְהָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עֲדַיִן מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עַל כָּל פָּנִים שֶׁיּוֹשִׁיט לוֹ יָד, וְאִם הָיָה מוֹשִׁיט לוֹ יָד, הָיָה מְחַבְּקָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ. אַחַר־כָּךְ יֵשֵׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא זֶה הַכְּתָב הוּא כְּתַב יַד הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ, וְאִם־כֵּן הוּא יַד הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳ וְכוּ׳ (כָּל זֶה לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי כִּי נִשְׁכַּח כִּי לֹא נִכְתַּב בִּזְמַנּוֹ).

תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לָאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם

בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה.

מַעֲשֶׂה מִבִּטָּחוֹן

שֶׁסִּפְּרָהּ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לֵיל ד׳ אלול תקס״ו לפ״ק.

עָנָה וְאָמַר, עוֹד סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה מִבִּטָּחוֹן וְזוֹ הִיא:

מֶלֶךְ אֶחָד אָמַר בְּלִבּוֹ מִי יִמְצָא שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ לִדְאֹג יוֹתֵר מִמֶּנִּי, כִּי יֵשׁ לִי כָּל טוֹב וַאֲנִי מֶלֶךְ וּמוֹשֵׁל, וְהָלַךְ לַחֲקֹר אַחַר זֶה, וְהָיָה הוֹלֵךְ בַּלַּיְלָה וְהָיָה עוֹמֵד אֲחוֹרֵי הַבָּתִּים לְהַקְשִׁיב וְלִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי הָעוֹלָם, וְהָיָה שׁוֹמֵעַ דַּאֲגוֹת כָּל אֶחָד, שֶׁזֶּה אֵינוֹ הוֹלֵךְ לוֹ כְּסֵדֶר בַּחֲנוּת, וְאַחַר־כָּךְ הָלַךְ לְבַיִת אַחֵר, וְשָׁמַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּאָגָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַמַּלְכוּת, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַדְּאָגוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

אַחַר־כָּךְ הָלַךְ וְרָאָה בַּיִת אֶחָד נָמוּךְ עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע וְהַחַלּוֹנוֹת לְמַטָּה סְמוּכִים מַמָּשׁ לְהָאָרֶץ וְהַגָּג נוֹפֵל וְנִשְׁבָּר. וְרָאָה שֶׁשָּׁם יוֹשֵׁב אֶחָד וּמְנַגֵּן עַל הַכִּנּוֹר שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְשִׁיב מְאֹד כְּדֵי לִשְׁמֹעַ אֶת הַקּוֹל וְהוּא שָׂמֵחַ מְאֹד וּקְדֵרָה עִם מַשְׁקֶה עוֹמֶדֶת לְפָנָיו וְהַמַּשְׁקֶה הָיָה יַיִן וּמַאֲכָלִים עוֹמְדִים לְפָנָיו וְהוּא שָׂמֵחַ מְאֹד מָלֵא שִׂמְחָה בְּלֹא דַּאֲגָה כְּלָל, הָלַךְ וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַבַּיִת וְשָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ, וְהֵשִׁיבוֹ. וְרָאָה הַקְּדֵרָה עִם הַמַּשְׁקֶה לְפָנָיו וְהַמִּינֵי מַאֲכָלִים וְהוּא רַק מָלֵא שִׂמְחָה, וְכִבֵּד אֶת הַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹת וְשָׁתָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְהָיָה הַמֶּלֶךְ שׁוֹתֶה גַּם־כֵּן לְמַעַן הָאַהֲבָה, אַחַר־כָּךְ שָׁכַב לִישֹׁן וְרָאָה שֶׁהוּא אַךְ שָׂמֵחַ בְּלִי שׁוּם דְּאָגָה וּבַבֹּקֶר עָמַד הַמֶּלֶךְ וְגַם הוּא עָמַד וְלִוָּה אֶת הַמֶּלֶךְ וְשָׁאַל הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ: מֵאַיִן אַתָּה לוֹקֵחַ כָּל זֹאת? וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי יָכוֹל לְתַקֵּן כָּל תִּקּוּנֵי הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ (שֶׁקּוֹרִין ׳נַאפְּרִיוּוקִיס׳) כִּי מְלָאכָה שְׁלֵמָה אֵינִי יָכוֹל, רַק תִּקּוּנֵי הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, וַאֲנִי יוֹצֵא בַּבֹּקֶר וַאֲנִי מְתַקֵּן אֵיזֶה דְּבָרִים וּכְשֶׁאֲנִי מְקַבֵּץ מִזֶּה אֵיזֶה סַךְ חֲמִשָּׁה־שִׁשָּׁה זְהוּבִים אֲנִי קוֹנֶה לִי כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ זֹאת, אָמַר בְּלִבּוֹ! אֲקַלְקֵל לוֹ זֹאת. הָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְנָתַן כְּרוּז שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דָּבָר

לְתַקֵּן לֹא יִתֵּן לְשׂוּם אָדָם לְתַקֵּן, רַק יְתַקֵּן בְּעַצְמוֹ אוֹ יִקְנֶה לוֹ הַדָּבָר הַזֶּה חֲדָשָׁה. בַּבֹּקֶר הָלַךְ לִשְׁאֹל אַחַר תִּקּוּנֵי הַדְּבָרִים וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁגָּזַר הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא לִתֵּן לְשׂוּם אָדָם לְתַקֵּן שׁוּם דָּבָר, וַיֵּרַע בְּעֵינָיו, אַךְ בָּטַח בַּה׳.

וְהָלַךְ וְרָאָה גְּבִיר אֶחָד שֶׁחוֹטֵב עֵצִים, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה חוֹטֵב עֵצִים? הַאִם זֶה כְּבוֹדְךָ? אָמַר לוֹ: חִזַּרְתִּי אַחַר אִישׁ שֶׁיַּחֲטֹב עֵצִים וְלֹא מָצָאתִי וְהֵכְרַחְתִּי לַחֲטֹב בְּעַצְמִי. אָמַר לוֹ: תֵּן לִי וַאֲנִי אֶחֱטֹב עִמְּךָ, וְחָטַב הָעֵצִים וְנָתַן לוֹ הַגְּבִיר זָהָב אֶחָד, רָאָה שֶׁזֶּה טוֹב וְהָלַךְ לַחֲטֹב עוֹד עֵצִים עַד שֶׁקִּבֵּץ שִׁשָּׁה זְהוּבִים וְקָנָה שׁוּב כָּל הַסְּעֻדָּה (וּבְזֶה הַלָּשׁוֹן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל: ״אִין דִּיא סְעֻדָּה אִיז גֵּיוֶוען אַ סְעֻדָּה״), וְהָיָה שָׂמֵחַ וְהַמֶּלֶךְ הָלַךְ שׁוּב אַחֲרֵי חַלּוֹן בֵּיתוֹ לִרְאוֹת וְרָאָה שֶׁזֶּה יוֹשֵׁב וְהַמַּשְׁקֶה וְהַמַּאֲכָלִים לְפָנָיו. וְהוּא שָׂמֵחַ מְאֹד, הָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַבַּיִת וְרָאָה כַּנַּ״ל וְשָׁכַב גַּם־כֵּן שָׁם כְּמוֹ הַלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן וּבַבֹּקֶר עָמַד הָאִישׁ וְלִוָּה אֶת הַמֶּלֶךְ, וְשָׁאַל לוֹ: מֵאַיִן אַתָּה לוֹקֵחַ זֹאת, כִּי זֶה צָרִיךְ לְהוֹצִיא עָלָיו מָמוֹן? וְהֵשִׁיב לוֹ: דַּרְכִּי הָיָה לְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ וְאַחַר־כָּךְ גָּזַר הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא לִתֵּן עוֹד לְשׂוּם אָדָם לְתַקֵּן וְחָטַבְתִּי עֵצִים עַד שֶׁקִּבַּצְתִּי מָמוֹן לָזֶה כַּנַּ״ל, וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ מֵאִתּוֹ וְגָזַר שֶׁלֹּא לִתֵּן לְשׂוּם אָדָם לַחֲטֹב עֵצִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא אֶל הָאָדָם לַחֲטֹב עֵצִים וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁגָּזַר הַמֶּלֶךְ גְּזַר־דִּין שֶׁלֹּא לִתֵּן לְשׂוּם אָדָם לַחֲטֹב עֵצִים, וַיֵּרַע בְּעֵינָיו כִּי אֵין כֶּסֶף, אַךְ בָּטַח בַּה׳ וְהָלַךְ וְרָאָה אֶחָד מְנַקֶּה הַדִּיר, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מִי אַתָּה שֶׁתְּנַקֶּה הַדִּיר? הֵשִׁיב לוֹ: חִזַּרְתִּי וְלֹא מָצָאתִי מִי שֶׁיְּנַקֶּה לִי וְהֵכְרַחְתִּי לְנַקּוֹת בְּעַצְמִי, אָמַר לוֹ: תֵּן לִי וַאֲנִי אֲנַקֶּה. עָמַד וְנִקָּה אוֹתָה וְנָתַן לוֹ שְׁנֵי זְהוּבִים, הָלַךְ וְנִקָּה עוֹד דִּירִים וְקִבֵּץ שִׁשָּׁה זְהוּבִים וְקָנָה שׁוּב כָּל הַסְּעֻדָּה הַנַּ״ל, וְהָלַךְ לְבֵיתוֹ (וְהַסְּעֻדָּה הוּא סְעֻדָּה) וְהָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד. הָלַךְ הַמֶּלֶךְ שׁוּב לִרְאוֹת וְרָאָה שׁוּב כְּכָל הַנַּ״ל וְנִכְנַס לַבַּיִת כַּנַּ״ל.

וְאַחַר־כָּךְ בַּבֹּקֶר לִוָּה עוֹד אֶת הַמֶּלֶךְ וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שׁוּב כַּנַּ״ל, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַנַּ״ל. הָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְגָזַר שֶׁלֹּא לִתֵּן לְשׂוּם אָדָם לְנַקּוֹת דִּיר. בַּבֹּקֶר הָלַךְ הָאִישׁ לַחֲזֹר לְנַקּוֹת דִּירִים וְהֵשִׁיבוּ לוֹ שֶׁהַמֶּלֶךְ גָּזַר עַל זֶה כַּנַּ״ל. הָלַךְ הָאִישׁ וְהִשְׂכִּיר לְאִישׁ חַיִל אֵצֶל הַמִּינִיסְטֶר שֶׁלּוֹקֵחַ חַיִל לַמֶּלֶךְ כִּי יֵשׁ חַיִל שֶׁלּוֹקְחִין אוֹתָם בִּזְרוֹעַ מַה שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ מֵהַמְּדִינָה וְיֵשׁ חַיִל שֶׁשּׁוֹכְרִין אוֹתָם, וְהָלַךְ הוּא וְהִשְׂכִּיר עַצְמוֹ לְאִישׁ חַיִל וְהִתְנָה עִם

הַמִּינִיסְטֶר שֶׁאֵינוֹ מַשְׁכִּיר עַצְמוֹ לְעוֹלָם כִּי אִם לְזְמַן וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בַּבֹּקֶר יִתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ. וְהַמִּינִיסְטֶר הִלְבִּישׁ אוֹתוֹ תֵּכֶף בְּבִגְדֵי אַנְשֵׁי חַיִל וְתָלָה לוֹ חֶרֶב בְּצִדּוֹ וְשָׁלַח אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ, אַחַר־כַּךְ לְעֵת עֶרֶב כְּשֶׁעָשָׂה כָּל פְּעֻלָּתוֹ הִשְׁלִיךְ הַבְּגָדִים מֵעָלָיו וְקָנָה לוֹ כָּל הַסְּעֻדָּה הַנַּ"ל וְהָלַךְ לְבֵיתוֹ (וְהַסְּעוּדָה הוּא סְעֻדָּה) וְהָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד. הָלַךְ הַמֶּלֶךְ שׁוּב לִרְאוֹת וְרָאָה שֶׁהַכֹּל מוּכָן לְפָנָיו וְהוּא שָׂמֵחַ מְאֹד כַּנַּ"ל וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ וְשָׁכַב כַּנַּ"ל, וְשָׁאַל אוֹתוֹ כַּנַּ"ל, וְסִפֵּר לוֹ כְּכָל הַנַּ"ל. הָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְקָרָא לְהַמִּינִיסְטֶר וְצִוָּה עָלָיו שֶׁלֹּא יָרִים אֶת יָדוֹ לְשַׁלֵּם מֵהַקַּאסָּע לְשׁוּם אָדָם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.

בַּבֹּקֶר הָלַךְ לְהַמִּינִיסְטֶר שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָרוֹ עֲבוּר הַיּוֹם וְלֹא רָצָה, וְשָׁאַל לוֹ: הֲלֹא הִתְנֵיתִי עִמְּךָ שֶׁתְּשַׁלֵּם לִי בְּכָל יוֹם? הֵשִׁיב לוֹ, שֶׁהַמֶּלֶךְ גָּזַר שֶׁלֹּא לְשַׁלֵּם לְשׁוּם אָדָם הַיּוֹם. וְכָל מַה שֶׁטָּעַן עִמּוֹ לֹא הוֹאִיל, וְהֵשִׁיב לוֹ מוּטָב אֲשַׁלֵּם לְךָ מָחָר בְּעַד שְׁנֵי יָמִים וְהַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁלֵּם לְךָ. מֶה עָשָׂה? הָלַךְ וְשָׁבַר חֲתִיכָה מֵהַחֶרֶב וְתִקֵּן שָׁם עֵץ בִּמְקוֹמָהּ וְלֹא הָיָה נִרְאֶה וְנִכָּר מִבַּחוּץ כְּלָל, וְהָלַךְ וְהִשְׁכִּין אוֹתָהּ הַחֲתִיכָה וְקָנָה שׁוּב כָּל הַסְּעֻדָּה הַנַּ"ל (וְהַסְּעוּדָה הוּא סְעֻדָּה) הָלַךְ שׁוּב הַמֶּלֶךְ וְרָאָה שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּשְׁלֵמוּת כְּמִקֹּדֶם וְנִכְנַס שׁוּב לְבֵיתוֹ וְשָׁכַב שָׁם כַּנַּ"ל, וְשָׁאַל אוֹתוֹ כַּנַּ"ל, וְסִפֵּר לוֹ כְּכָל הַנַּ"ל שֶׁהֵכְרַח לִשְׁבֹּר הַלַּהַב שֶׁל הַחֶרֶב מִן הַקַּתָּא וְהִשְׁכִּין אוֹתָהּ כְּדֵי לִקְנוֹת לוֹ צָרְכֵי הַסְּעֻדָּה, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁאֲקַבֵּל מָעוֹת בְּעַד אוֹתוֹ הַיּוֹם אֶפְדֶּה וַאֲתַקֵּן אֶת הַחֶרֶב וְלֹא יִהְיֶה נִכָּר כְּלָל, כִּי אֲנִי יָכוֹל לְתַקֵּן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ (וְלֹא יַגִּיעַ שׁוּם הֶזֵּק לְהַמֶּלֶךְ).

הָלַךְ הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ וְקָרָא אֶת הַמִּינִיסְטֶר וְצִוָּה עָלָיו בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ חַיָּב מִיתָה, בְּכֵן תִּקְרָא אוֹתוֹ הָאִישׁ חַיִל שֶׁשָּׂכַרְתָּ שֶׁיִּהְיֶה אִישׁ חַיִל וּתְצַוֶּה אוֹתוֹ דַּיְקָא שֶׁהוּא יַחֲתֹךְ רֹאשׁוֹ שֶׁל הַחַיָּב מִיתָה הָלַךְ הַמִּינִיסְטֶר וְעָשָׂה כֵּן, וְקָרָא אוֹתוֹ וּבָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ צִוָּה שֶׁיִּתְאַסְּפוּ כָּל הַשָּׂרִים כְּדֵי לִרְאוֹת הַשְּׂחוֹק הַזֶּה שֶׁנִּמְצָא אִישׁ שֶׁנָּעַץ חֲתִיכַת עֵץ בִּמְקוֹם הַחֶרֶב וְהוּא בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו וְשָׁאַל לוֹ: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ עַל מַה נִּקְרֵאתִי? אָמַר לוֹ, כְּדֵי לַחֲתֹךְ הָרֹאשׁ שֶׁל הַחַיָּב מִיתָה. הֵשִׁיב לוֹ וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו, בַּאֲשֶׁר שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא שָׁפַךְ דָּם בְּכֵן יִקְרָא אַחֵר לָזֶה. וְהַמֶּלֶךְ הֵשִׁיב לוֹ שֶׁהוּא דַּוְקָא מֻכְרָח עַתָּה לִשְׁפֹּךְ דָּמוֹ, אָמַר

לְהַמֶּלֶךְ: וְכִי יֵשׁ פְּסַק בָּרוּר עַל זֶה, אוּלַי אֵין הַדִּין בָּרוּר שֶׁהוּא חַיָּב מִיתָה וַאֲנִי לֹא שָׁפַכְתִּי דָּם מֵעוֹלָם, מִכָּל־שֶׁכֵּן שֶׁאֶשְׁפּוֹךְ דָּם שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר אִם הוּא חַיָּב מִיתָה. הֵשִׁיב לוֹ הַמֶּלֶךְ: בְּוַדַּאי הַדִּין בָּרוּר שֶׁחַיָּב מִיתָה, כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ פְּסַק עַל זֶה (שֶׁקּוֹרִין: דֶּעקְרִיט) וְעַתָּה מֵרָחֹק שֶׁאַתָּה דַּוְקָא תִּשְׁפֹּךְ דָּמוֹ. רָאָה שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לִפְעֹל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ פָּנָה עַצְמוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאָמַר! "אֵל שַׁדַּי אֲנִי לֹא שָׁפַכְתִּי דָּם מֵעוֹלָם וּבְאֹם זֶה הָאִישׁ אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה יִהְיוּ נַעֲשָׂה מְהַבַּרְזֶל עֵץ". וְחָטַף הַחֶרֶב וְשָׁלְפָה מִתַּעֲרָהּ וְרָאוּ הַכֹּל שֶׁהוּא עֵץ וְנַעֲשֶׂה שָׁם שְׂחוֹק גָּדוֹל, רָאָה הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא אִישׁ נָאֶה כָּזֶה וּפָטְרוֹ לְשָׁלוֹם!

ספר
הרמזים

ביאורים, רמזים ושיחות מכל ספרי ברסלב
מסודרים על סדר הסיפורים שבספר סיפורי מעשיות
מאת רבינו הקדוש נ'חל נ'ובע מ'קור ח'כמה

רבי **נחמן מברסלב** זי"ע

ביאורים ורמזים מאת **רבינו הקדוש** זי"ע **ורבי נתן** זי"ע
המובאים בהקדמה לספר ובסוף כמה מהסיפורים
ומספרי '**ליקוטי הלכות**' לרבי נתן זי"ע

*

שיחות מן הספרים: '**חיי מוהר"ן**', '**שיחות הר"ן**'
'**ימי מוהרנ"ת**', '**עלים לתרופה**'

*

מספרי הגה"ח רבי נחמן זצ"ל הרב מטשעהרין
'**רמזי המעשיות**' - '**ליקוטי עצות בתרא**' (אוצר היראה)
'**זמרת הארץ**', '**קדושת שבת**'

*

רמזים מאת הגה"ח **רבי אברהם בן רבי נחמן** זצ"ל

*

מספר '**מי הנחל**' לרה"ח רבי משה יהושע בזשיליאנסקי זצ"ל
(ר' אלטער טעפליקער)

*

מספר '**עונג שבת**' לרה"ח רבי אפרים זצ"ל (ר' אפרימל מפשעדבארז)

*

מספר '**נחלי אמונה**' ממכתבי הרה"ח רבי יצחק ברייטער זצ"ל

*

מספרי '**שיח שרפי קודש**'
שיחות ורמזים מאנ"ש כפי שנמסרו
ע"י הרה"ח **רבי לוי יצחק בנדר** זצ"ל

הובא לדפוס על ידי
מכון **אב"ן שתיה** ביתר עלית
מהדורה שניה
עם הוספות ותיקונים
אדר ה'תשס"ט

ענין הרמזים - על סיפורי מעשיות

מתוך ההקדמה הראשונה לסיפורי מעשיות מאת מורנו הרב רבי נתן זי"ע

"כִּי זֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה, כְּשֶׁהָיוּ רוֹצִים לְדַבֵּר בְּנִסְתָּרוֹת ה' הָיוּ מְדַבְּרִים בְּדֶרֶךְ חִידָה וּמָשָׁל וְהִלְבִּישׁוּ סִתְרֵי תּוֹרָה גְּנוּזָיָא דְּמַלְכָּא בְּכַמָּה וְכַמָּה לְבוּשִׁים מִלְּבוּשִׁים שׁוֹנִים, כַּמּוּבָא אַחַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ וּבֶן הַשִּׁפְחָה, שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל אָז, שֶׁבַּיָּמִים הַקַּדְמוֹנִים כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה, כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא וְכוּ'. וְעַל פִּי רֹב אַחַר כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת הָיָה מְגַלֶּה קְצָת מְעַט פָּחוֹת מִטִּפָּה מִן הַיָּם אֵיזֶה רְמָזִים לְהֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בִּמְקוֹמָם הַדְּבָרִים וְהָרְמָזִים שֶׁסִּפֵּר אַחַר כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה"

"וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יָבִין כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם, וְאִם רֵק, הוּא מִכֶּם. כִּי דְּבָרִים הַלָּלוּ עוֹמְדִים בְּרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. וְשָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת יֵשׁ בּוֹ כַּוָּנָה עֲצוּמָה, וּמִי שֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מִכְּפִי מַה שֶּׁאָמְרוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ הוּא מְחַסֵּר הַרְבֵּה מֵהַמַּעֲשֶׂה. וְאָמַר שֶׁאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד וְיֵשׁ בָּהֶם דְּרָכִים וְנִסְתָּרוֹת וְעֲמֻקוּת מֻפְלָג מְאֹד, וּרְאוּיִים לְדָרְשָׁם בָּרַבִּים לַעֲמוֹד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְסַפֵּר מַעֲשֶׂה מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי הֵם חִדּוּשִׁים גְּבוֹהִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד.
גַּם מִי שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם וּבָקִי הֵיטֵב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי הַאֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאֲר"י ז"ל יוּכַל לְהָבִין וְלָדַעַת קְצָת מְעַט רְמָזִים בְּאֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת אִם יָשִׂים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ עֲלֵיהֶם הֵיטֵב"

מתוך ההקדמה השניה לסיפורי מעשיות מאת מורנו הרב רבי נתן זי"ע

"וְכֵן בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת נִמְצָא מֵהֶם בְּבֵאוּר דִּבְרֵי חָכְמָה וּמוּסָר מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת בָּהֶם, וְגַם אֵצֶל כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת כְּבָר נִדְפְּסוּ הָעֲרוֹת וּמִקְצָת רְמָזִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ ז"ל בְּעַצְמוֹ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, עִם כָּל זֶה אֲמַרְתִּי לְהָעִיר עוֹד אֵיזֶה הֶעָרוֹת לְהֵיכָן מְרַמְּזִים הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְפִי דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה, וְהָרוֹצֶה לְהוֹסִיף יוֹסִיף"

"כִּי אִם אָמְנָם עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה גָּבְהָה מִדַּעְתֵּנוּ, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַהוּ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת וְכוּ' וּשְׁאָר הָעִנְיָנִים בִּכְלָל וּבִפְרָט, אַף עַל פִּי כֵן כָּל הָרְמָזִים הַנַּ"ל כֻּלָּם אֲמִתִּיִּים וּמְבֹאָרִים לְעֵין הָאֱמֶת בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מֵהֶם יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהוֹצִיא מֵהֶם רְמָזִים וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא אִם יִרְצֶה, יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסִיף לֶקַח, וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲשִׂיּוֹת"

"וְעַיֵּן בִּדְבָרֵינוּ בְּסֵפֶר "לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת" בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מַה שֶּׁהֵאִיר הַשֵּׁם עֵינַי, וְאֵיזֶה רְמָזִים בְּכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת"

"הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹסִיף וּלְהַשְׂכִּיל רְמָזִים אֲמִתִּיִּים בְּכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת וְדִבּוּרִים שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מֵאוֹר הַזֶּה"

שיחת רבינו הקדוש זי"ע לאחר מעשה י"ג

"זֹאת הַמַּעֲשֶׂה קָשָׁה לִי מְאֹד לְסַפֵּר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁהִתְחַלְתִּי לְסַפְּרָהּ אֲנִי מְכֻרָּח לְגָמְרָהּ. בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה, אֵין שׁוּם תִּבָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ כַּוָּנָה, וּמִי שֶׁבָּקִי בִּסְפָרִים יוּכַל לְהָבִין קְצָת רְמָזִים וכו'"

תוכן הענינים

שיחות כלליות אודות המעשיות . . . . . ג

מעשה א' – מאבדת בת מלך . . . . . יג

מעשה ב' – ממלך וקיסר . . . . . לז

מעשה ג' – מחיגר . . . . . מא

מעשה ד' – ממלך שגזר שמד . . . . . מט

מעשה ה' – מבן מלך שהיה מאבנים טובות . . . . . נז

מעשה ו' – ממלך עניו . . . . . סא

מעשה ז' – מזבוב ועכביש . . . . . סז

מעשה ח' – מרב ובן יחיד . . . . . עט

מעשה ט' – מחכם ותם . . . . . פה

מעשה י' – מבערגיר ועני . . . . . קה

מעשה י"א – מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו . . . . . קיז

מעשה י"ב – מבעל תפילה . . . . . קסז

מעשה י"ג – מהשבעה בעטלי'ר'ס . . . . . ריט

שיחות כלליות
אודות המעשיות

מלוקטות מספרי ברסלב

שיחות כלליות אודות המעשיות
מלוקטות מספרי ברסלב

מתוך ההקדמה לספורי מעשיות

קודם שספר מעשה ראשונה שבספר זה, ענה ואמר: בספורי המעשיות שהעולם מספרים, יש בהם נסתרות הרבה ודברים גבוהים מאד, אך שנתקלקלו המעשיות כי חסר מהם הרבה. וגם נתבלבלו ואינם מספרים אותם כסדר, כי מה ששיך בתחלה מספרים בסוף, וכן להפך וכיוצא בזה. אבל באמת, יש בהמעשיות שמספרים העולם, דברים נעלמים גבוהים מאד. והבעל־שם־טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, היה יכול על ידי ספור מעשה, ליחד יחודים. כשהיה רואה, שנתקלקלו צנורות עליונים, ולא היה באפשר לתקן אותם על־ידי תפלה, היה מתקנם ומיחדם על ידי ספור מעשה. ועוד דיבר רבנו, זכרונו לברכה, בענין זה, ואחר־כך התחיל לספר מעשה שבדף הסמוך, ואמר: בדרך ספרתי מעשה וכו׳. (הקדמת ספורי מעשיות)

ודע שהמעשיות שספר רבנו, רובם ככולם הם מעשיות חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם. רק הוא בעצמו ספרם מלבו ודעתו הקדושה, כפי ההשגה העליונה שהשיג ברוח קדשו, שהיה מלביש אותה ההשגה באותה המעשה. והמעשה בעצמה, היא מראה נוראה והשגה עליונה מאד, שהשיג וראה במקום שראה. וגם לפעמים, היה מספר מעשה מהמעשיות שמספרין העולם, אבל הוסיף בהם הרבה, והחליף ותקן הסדר, עד שנשתנה ספור המעשה לגמרי, ממה שהעולם מספרין וכנ״ל: אבל לא נכתבו בזה הספר מאלו המעשיות, כי אם אחת או שתים, ושאר כל המעשיות הם חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם. (הקדמת ספורי מעשיות)

היה לנו גלוי־דעת מפי רבנו הגדול, זכרונו לברכה, אשר פעם אחד גילה דעתו שרוצה להדפיס ספורי מעשיות, ואמר בזה הלשון לפני כמה אנשים: ״בדעתי להדפיס ספר מעשיות; ויהיה למעלה כתוב בלשון הקדש, ולמטה בלשון לעז״. ואמר: ״הלא מה יוכלו העולם לדבר על זה, הלא על כל פנים הם מעשיות נאים לספר וכו״. כדברים האלה נשמע מפיו הקדוש בפרוש, וזה אשר העירונו להביאם לבית־הדפוס. (הקדמת ספורי מעשיות)

באותו הזמן שהתחיל רבנו, זכרונו לברכה, לעסוק בספורי מעשיות, אמר בפרוש בזה הלשון: הנני אתחיל לספר מעשיות, (איך וועל שוין אן הייבן מעשיות דער צילין)! וכונות דבריו היה, כמו שאומר, מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל השם יתברך על ידי התורות והשיחות הקדושות וכיוצא בזה - מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבנו אל השם יתברך באמת לאמתו. ומאחר שאינו מועיל כל אלה, על כן הוא מתחיל לעסוק בספורי מעשיות. ואז באותו הזמן, אמר התורה המתחלת: פתח רבי שמעון ואמר, עת לעשות לה׳ הפרו תורתך וכו׳, דא אוריתא דעתיקא

וכו׳, הנדפסת בספר הראשון בדף קנ״ז. ושם מבואר בסוף המאמר קצת מענין ספורי מעשיות, שעל ידי ספורי מעשיות של הצדיק האמת, מעוררין מהשנה את בני אדם שנפלו בשנה וישנים את ימיהם וכו׳ עיין שם, ויש מעשיות שהם בקרב שנים, ויש ספורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחינת עתיק וכו׳, עיין שם היטב. - ותבין ותשכיל קצת מן מוצא דבר, עד היכן הדברים של אלו המעשיות מגיעים, ומה היתה כונתו הקדושה בזה. ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך ברוב המקומות אפילו על פי פשוט, מלבד הנסתרות כי כולם הם סודות נוראות, ויש להם כח גדול לעורר הכל להשם יתברך. (הקדמת ספורי מעשיות)

בהיותנו עוסקים בהדפסת המעשיות בראשונה, שמוע שמענו קול שאון באמרם, כי לא נכון להדפיס ספורי מעשיות כאלה, ולכפול דבריהם הוא אך למותר. ואם כבר הקדמנו בהקדמה דברי רבנו זכרונו לברכה, שאמר: שרצונו להדפיס ״ספורי מעשיות״ ומה יוכלו העולם לומר על זה, כי הלא על כל פנים הם ספורי מעשיות נאים! וכבר נדפסו בעולם כמה וכמה ספורי מעשיות רבו מספר ואין פוצה פה ומצפצף. בפרט כי רוב המעשיות של אדוננו מורנו ורבנו זכרונו לברכה, מספרים בבאור מהתעוררות מוסר נפלא מאד, כגון המעשה של הבעל תפלה והמעשה של השבעה בעטלירש, וכן ברוב המעשיות נמצא מהם בבאור דברי חכמה ומוסר, מלבד הנסתרות בהם, וגם אצל כמה מעשיות כבר נדפסו הערות ומקצת רמזים נפלאים ונוראים, שגילה רבנו ז״ל בעצמו כמבואר לעיל. על כל זה, אמרתי להעיר עוד איזה הערות, להיכן מרמזים המעשיות לפי דעתי הקלושה, והרוצה להוסיף יוסיף. (הקדמה שניה ספורי מעשיות)

חיי מוהר״ן

שייך למאמר ״פתח רבי שמעון״ אחר שאמר רבנו זכרונו לברכה מאמר זה הנ״ל, אמר בדרך צחות: היום אמרתי שלושה דברים שלא כדברי העולם; העולם אומרים שספורי מעשיות מסוגל לשנה, ואני אמרתי שעל־ידי ספורי מעשיות מעוררין בני־אדם משנתם, העולם אומרים שמספורי דברים אינם באים לידי הריון (פון זאגין, ווערט מען ניט טראגין), ואני אמרתי שמספורי דברים של הצדיק, שמעורר על־ידי זה בני־אדם משנתם, על־ידי זה בא פקידת עקרות; העולם אומרים כי הצדיק האמת המופלג במעלה אין צריך למעות הרבה כי למה לו מעות, ואני אמרתי שיש התבוננות כזה, שצריך לזה כל הון דעלמא.

אמר המעתיק: שמעתי בשם איש אחד מאנשי רבנו זכרונו לברכה, ששמע מפיו הקדוש לענין מה שרצונו היה שיודפסו הספורי מעשיות גם בלשון טייטש שאנו מדברים בו, ואמר אז, שיכול להיות בנקל, שאשה שהיא עקרה תקרא בהם איזה מעשה, ועל־ידי זה תפקד לטובה ותזכה לבנים, עד כאן שמעתי. ויש סמיכות לזה ממה שמבואר במאמר הנ״ל, שעל־ידי ספורי מעשיות אלו נעשה פקידת עקרות. (חיי מוהר״ן סימן כ״ה)

נשמע מפיו הקדוש בפרוש, שהמעשיות שספר הם חדושים נפלאים ונוראים מאד וראויים לדרשם ברבים, לעמוד בבית־הכנסת ולספר מעשה מאלו המעשיות שספר, כי הם חדושים גבוהים ונוראים מאד. (חיי מוהר"ן סימן ס"ג)

שייך לענין הנדפס בסוף ספורי־מעשיות, המתחיל: דע, שיש שני מיני פלטין, באחד דר מלך ובאחד דר עבד וכו'. - כשעובדין השם ועדין הוא בבחינת עבד, עדין הוא בבחינת ארור חס ושלום, ויש בחינת עבד בקדושה, בחינת משה עבד ה' (יהושע א, א). ודע, שיש מצוה שעל ידה יוצאים מבחינת עבד, והיא מצות פדיון שבויים. (חיי מוהר"ן סימן ס"ו)

ואז (בשנת תקס"ו), באותה השנה, התחיל לספר ספורי מעשיות הנדפסים עתה, ואמר: עתה אתחיל לספר מעשיות (איך וועל שוין אן הייבין מעשיות דער ציילין). ואז אמר בראש־השנה שאחריו מיד, שהוא ראש־השנה תקס"ז, התורה "פתח רבי שמעון", בסימן ס', שמדברת מספורי מעשיות וכו'. (חיי מוהר"ן סימן קנ"א)

שיחות הר"ן

אמר לענין הספורי מעשיות שספר שטוב יותר היה לבלי לגלות בהם שום רמז להיכן הם מרמזין, כי כשהדבר נסתר יכולין לפעול בו יותר מה שצריכים. אך הוא מוכרח לפעמים לגלות איזה רמז בעלמא, למען ידעו שיש בהם דברים נסתרים. (שיחות הר"ן סימן קנ"א)

שנת תק"ע בחורף אחר חנוכה בעת שבאתי מברדיטשוב אמר לי שיש לו מעשה לספר ואמר שהמעשה הזאת שרוצה לספר לא ספרו אותה כי־אם פעם אחד לפני בית ראשון וגם הנביאים לא ידעו הסוד שלה, כי־אם הנביא שספר אותה ומי שספר אותה לפניו והוא חדוש גדול, והגם שכבר ספרו אותה כנ"ל, אף־על־פי־כן הוא חדוש גמור, הינו דבר חדש לגמרי. כי בודאי מאז עד עתה נעשה מה שנעשה ואז ספרו אותה כמו שהיה ראוי אז ועתה צריכין לספרה כמו שראוי עתה (ולא זכינו לשמעה). ועל־ידי המעשה שוב אינו קשה לי כלל בענינו כי מתחלה היה קשה לי קצת מפני מה יהיה כך, דהינו שאין לנו שום חשיבות בעולם וכו', אבל עכשו על־פי המעשה הנ"ל שוב אינו קשה לי כלל. וכבר היה מוכן לספר מעשה זו אך אף־על־פי־כן נתגלגל הדבר ולא זכינו לשמעה. אחר־כך בסמוך ספר המעשה של הבעל־תפלה הנדפס בספורי־מעשיות ואמר שאין זאת המעשה הנ"ל, ואמר שהמעשה הנ"ל שרצה לספר הוא יפה עוד יותר ממעשה זאת של הבעל־תפלה הנפלאה והנוראה מאד, אשרי מי שיזכה לשמעה לעתיד. (שיחות הר"ן סימן קצ"ח)

אמר שכל התורות והשיחות שלו אינם בשבילנו לחוד, כי־אם את אשר ישנו פה ואשר איננו פה (דברים כט, יד) (ועיין ברש"י שפרש: ואשר איננו פה, ואף עם דורות העתידים לבוא והבן) וכמה פעמים דברנו עמו מענין זה ורמז לנו בדבריו להודיע לדורות הבאים את כל מעשי ה' הגדול שעשה עמנו. ופעם אחת אמר

בפרוש: גם לבניכם תודיעו את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות וכיוצא בהם אשר גילה לנו. ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כגחלי אש: והודעתם לבניך ולבני בניך (שם ד, ט.). (ואמר בזו הלשון: אייערי קינדער זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך גיטאן (לבניכם תודיעו מה שנעשה כאן)) ואמר ברתת וזיע בהתלהבות נורא: והודעתם לבניך ולבני בניך. ואמר: דע והאמן אם אפשר להוציא אחד מן הרפש. גם מי שיתאחז בו יוציאו אותו גם־כן. (שיחות הר"ן סימן ר"ט)

עלים לתרופה

ועתה שוש תשיש בה', שזכינו לשמוע דברים נוראים כאלה, ויתר מזה אי אפשר להאריך כמה אנו צריכים לשמוח כשזכינו שמחיין אותנו בשבעה משיבי טעם כאלה, וששון ושמחה תשיג, עד שתחטוף גם היגון ואנחה לתוך השמחה בעל כרחם (לקוטי מוהר"ן חלק ב כג), כי בכל מה שיוכלו להחליש דעתך באיזה עצבות, חס ושלום, תאמר: אדרבה, זהו שמחתי, שאיש כמוני אף־על־פי־כן אני יודע מנפלאות כאלה מנעימות בימינו נצח כאלה. ואם אני גרוע עוד יותר ויותר, אדרבה, ראוי לי לשמוח עוד יותר ויותר, שאף־על־פי־כן זכנו השם יתברך להשען על צדיק קדוש כזה, אשר גילה נוראות כאלה. והלא אי אפשר להכחיש שאף־על־פי־כן אני יודע המעשה של רבי אליעזר ורבי יהושע (שם ז, יג), וגם אני יודע התורה של הנגון מע"ב [שבעים ושנים] נימין (שם ח, א), וגם המעשה של השבעה בעטלערש, וכו' וכו', מה נדבר, מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו! (ומחמת הטרדא, גם אני צריך לנסוע על החתונה אם ירצה השם, בשבוע הזאת, אי אפשר להאריך יותר, ויערב לכם שמחת החג הקדוש, ותזכו להזהר ממשהו חמץ בגשמיות ורוחניות, ולהרגיש שמחת ודבקות ההלל הקדוש של פסח, ונשגבות נעימת קדושת הסדר של פסח, נגילה ונשמחה בישועתו. נתן מברסלב.) (עלים לתרופה מכתב ע"א)

ברוך־השם, אור ליום ו', ערב־שבת־קודש, פרשת ויגש, תקפ"ו לפ"ק, ברסלב

שלום וישע רב לידידי וכו'. מה אומר לך, אחי. מעט אתה יודע אשר בלבבי. יותר מזה אי אפשר לבאר בכתב. אם תרצה נקודת האמת, אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, תבקש האמת בהפלטין של אמת, הנבנה על־ידי אנשי־אמת, על־ידי בעל אמת, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא. ובודאי אתה יודע ומבין את אשר אני מרמז לך, כי ענין הפלטין של אמת מבואר מעט בסוף הספורי מעשיות (בשיחות שאחר המעשיות), (אך באמת אין אתה יודע כלום. הקיצה, אחי, משנת פתיותך וזכור את בוראיך בימי בחורותיך, וזכור אל תשכח כל מה שעבר עליך במעט הימים האלה, שאתה רודף ורודף אחר חמדת הבל, אלילי־כסף וזה וזה לא עלתה בידך. עול תורה פרקת, ועול דרך־ארץ עמסת עליך יותר מדאי. זכור נא אחרי מי אתה רודף אחרי כלב מת, אחרי פרעוש אחד! נא, אחי, אל יהיה בלבך עלי על אשר אני כותב לך מעט בדרך בזיון, כי באמת כל

זה מעוצם אהבתך, כידוע לך, ויותר מזה תבין מדברי האגרת שכתבתי לאביך, נרו יאיר, כי גם אליך נאמרו דברים האלה. למען השם, למען השם, על־כל־פנים תקבע לך עתים לתורה וללמוד בכל יום שעור שולחן־ערוך עם הפירושים הגדולים או הקטנים על־כל־פנים. וללמוד בכל יום שעור בספרי רבנו זכרונו לברכה, ולומר תהלים בכל יום, חוק ולא יעבור. וגם להיות על־כל־פנים פעם אחת בכל שנה באומאן, אשר זאת היא העולה על כולנה. ואם אפשר שתסבב הלוכך דרך פה מה טוב.) (עלים לתרופה מכתב י״ד)

ימי מוהרנ״ת

בשנת תקע״ו נדפס הספר ״ספורי־מעשיות״. (ימי מוהרנ״ת חלק א׳ סימן צ״ו)

שמעתי מרבי נפתלי, נרו יאיר, כמה מעשיות, ששמע מפיו הקדוש, שלא נכתבו עדין, כי לא היה מי שיכתבם, ואני שמעתים מפי חברי הנ״ל, וכתבתים על הספר (אבל שאר המעשיות שמעתי מפיו הקדוש של רבנו זכרונו לברכה בעצמו). ברוך השם, שנתן בדעתי לנסוע לנעמירוב אז, שעל־ידי זה הצלתי מעשיות אלו, שאם לא באתי אז, לא היו נכתבין כלל, והיו נעלמין מן העולם, ועתה כבר החיו כמה נפשות ישראל, ועדין הם מחיין נפשות הרבה ועתידין להחיות כל ישראל וכל באי עולם, כשיתגלה אמתת קדושת גדולתו בעולם במהרה, בעזרת השם יתברך. ברוך השם, אשר עזרני עד כה. (ימי מוהרנ״ת חלק א סימן י״ח)

באותו החורף תק״ע הנ״ל אמר כמה תורות, וגם ספר כמה מעשיות גדולות ונוראות, דהינו מעשה הנ״ל של שני בנים שנתחלפו ומעשה של הבעל־תפלה, ומעשה של השבעה בעטלערס כולם ספר באותו החורף הנ״ל עד הפסח; ואחר פסח יצא מפה לאומין להסתלק שם, כמבואר במקום אחר (בחיי מוהר״ן סימן קפ״ה), ומעט מזה יתבאר כאן גם־כן. ודבר עמי מזה באומין ואמר: בחורף העבר אמרתי הרבה תורה ומעשיות בברסלב, והיה מתגעגע על שעתה באומין אינו יכול לדבר ולגלות כל־כך. וכל מה שעבר באותה השנה, שהיא שנה אחרונה של ימי חייו הקדושים אי אפשר לספר, אפילו מה שהיה מתנוצץ בדעתנו. (ימי מוהרנ״ת. חלק א׳ סימן מ״א)

כוכבי אור

שיחות וסיפורים כרך שישי - כל הנזכר בספר שיחות וסיפורים אודות סגולת הקריאה בדברי רבינו ז״ל, סובבים גם על המעשיות, ובאופן אחד יותר:

הקדמה לקצת רמזים במעשיות שבספר הסיפורי מעשיות, הוא מה שכתבתי לעיל בכרך שני אות כ״ה, שהבנתי מדברי מוהרנ״ת ז״ל שכל מעשה נעשה במקום שנעשה. ושמהם נמשכים ונשתלשלים גם כל המעשיות שבתורה נביאים וכתובים. ושבהשתלשלותם באמצעות היכל התמורות נימורים ונחלפים מעולם לעולם בשינויים שונים:

שיחות (מספר כוכבי אור)

וכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מחולדה וכן כל מה שיש בארץ יש בשמים וכן מעולם העשיה לעולם היצירה וכן לעולם הבריאה עד לעולם אצילות ולמעלה גבוה מעל גבוה שרשי האצילות, ומשם סיפר אדמו״ר ז״ל סיפורי מעשיותיו ונמשך בהשתלשלות משם בשורש שהוא ברוחניות עד למטה שנעשה המעשה בעולם הזה ונתלבש שם השגות אורייתא דעתיקא סתימאה שיגלה לעתיד לבוא משיח צדקנו, כי רוחו רוח אלקים מרחפת על אנפי אורייתא, ובעוה״ר הוצרך להתלבש ולהוריד את עצמו למטה למטה למקומינו ולספר הדברים בלשון חול בלשון אשכנז שמדברין בינינו שעל זה איתמר והוא מחולל מפשעינו כמובא בליקוטי מוהר״ן א׳ סימן קי״ח, וכתוב שם שהדברים של החידוש של צדיק הדור הם בעצמם בחינת משיח כי רוחו מרחף על פני המים היינו התורה והיינו רוח פיו רוח ממללא וכו׳.

שיח שרפי קודש

אלה דברי רבינו נרו יאיר, אחר שספר המעשה, ענה ואמר דברים אלה: ״בדורות הראשונים, כשהיו מדברים ומשיחים קבלה, היו משיחים בלשון כזה. כי עד רבי שמעון בר־יוחאי לא היו מדברים קבלה באתגליא, רק רבי שמעון בר־יוחאי גילה קבלה באתגליא. ומקודם, כשהיו החברים מדברים קבלה, היו מדברים בלשון כזה״. (סוף מעשה מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו)

משיח יגיד לישראל כל מה שעבר על ישראל בכל יום ויום על כל אחד ואחד מישראל בפרט (סוף המעשה מבערגיר ועני). (שיח שרפי קודש חלק א׳ - קי״ז)

שמענו מפיו הקדוש בפרוש, שאמר, שכל דבור ודבור של אלו המעשיות יש בו כוונה עצומה, ומי שמשנה דבור אחד מאלו המעשיות כפי מה שאמרו הוא בעצמו הוא מחסר הרבה מהמעשה, ואמר שאלו המעשיות הם חדושים נפלאים ונוראים מאד מאד, ויש בהם דרכים ונסתרות ועמקות מופלג מאד, וראוים לדרשם ברבים, לעמוד בבית הכנסת ולספר מאלו המעשיות, כי הם חדושים גבוהים ונוראים מאד מאד. גם מי שלבו שלם ובקי היטב בספרי קודש, ובפרט בספרי הזוהר הקדוש וכתבי האר״י ז״ל, יוכל להבין ולדעת קצת מעט רמזים באיזה מעשיות, אם ישים לבו ודעתו עליהם היטב וכו׳ (הקדמת ספורי מעשיות). (שיח שרפי קודש חלק ג׳ - ג׳)

ידוע מה שאמר רבנו לענין הדפסת ספורי מעשיות שרוצה שיהיה כתוב למטה בשפת האידיש ולמעלה בלשון הקודש, וכמובא בהקדמת הספר, אחת מהסבות הקשורות לזה, הוא במה שאמר רבנו ז״ל (בספר חיי מוהר״ן סימן כה) מחמת מה שיכול להיות שאשה עקרה תקרא בהם ותפקד לטובה מחמת סגולת הקריאה. ומחמת שהרגל הנשים אז היה לדבר ולקרא בשפת האידיש רצה רבנו שידפיסו למטה את האידיש ולמעלה בלשון הקודש כדי להקל עליהם. ותועיל להם סגולת

הקריאה ביותר. לבד מנסתרות הגדולות שאין לנו בהם שום השגה כלל. (שיח שרפי קודש חלק ו׳ - רצ״ה)

לפני הסתלקותו של מוהרנ״ת בקש שיספרו לפניו את שתי המעשיות הראשונות שבספר ספורי מעשיות, וכשהגיעו לסיומן בתבות: ״ואתה בן־המלך נלכה ונסעה לבתינו, ושבו לביתם״ - ״קום אהער לאמיר אהיים פארן, האבן זי זאך אומגיקערט אהיים״, צוה, שיחזרו עוד ועוד על התבות הנ״ל, ואחר־כך בסמוך נפטר. (שיח שרפי קודש חלק ב׳ - תרנ״ט)

כידוע התנגד הצדיק מאפטא זצ״ל להדפסת הספורי מעשיות מה גם עוד בשפת האידיש, בהטעימו שכאלו דברים גבוהים ונאצלים אין ראוי להדפיסם לכל קורא, עד שיהיה דומה לספורי קריאה גרידא ״מעשה ביכל״. ואף שמוהרנ״ת - אחר שנסגר בחדרו בהתבודדות משך שלושה ימים - לא חשש לקפידתו והדפיסו כרצון רבנו ז״ל, אף־על־פי־כן מספרים שפגעה קפידת הרב במדפיס, שבאותה השנה שהדפיסו שבק חיים, השם יצילנו. (שיח שרפי קודש חלק ג׳ - קמ״ז)

אמר פעם מוהרנ״ת ז״ל, אחר הדפסתו את הספר ״ספורי מעשיות״: לשבח גדול יהיה לי שיאמרו אחר הסתלקותי: ״כאן, מוליכים ללויה את זה שהדפיס את הספר ספורי מעשיות״, ״דא טראגט מען דעם וואס האט גידרוקט דעם ספורי מעשיות״. (שיח שרפי קודש חלק ג׳ - קנ״ה)

אין להאריך בשבח גדולת המעשיות כי גבהו מדעתנו רק מה שאפשר למצא בהם איזה רמז בעלמא אנו מחויבים לחתור ולמצא בחסדי ה׳. כי שמעתי גלוי דעתו הקדושה מפיו הקדוש שרצונו שנחתור לבקש ולחפש בהם מה שאפשר למצא, וגם אמר שיכולין למצא הרבה מהענינים המבוארים בהמעשיות מי שבקי ומבין בספרים קדושים, רק גוף המעשה מי ומה ואימת זה אי אפשר להבין וכו׳ (ליקו״ה הלכות ברכות השחר ג׳, א׳). (שיח שרפי קודש חלק ו׳ - ב׳)

רבי יעקב זיטומיר הי״ד היה לו לב ורגש נלהב כזה בעבודת ה׳, שהיה יכול בלבו החם והבוער לעלות לציון רבנו הקדוש ולגרוס שם ברצף אחד את כל ספר הספורי מעשיות שבלשון אשכנז ואחר כך כשגמרו היה הולך לאסוף לחם מבית לבית לצרכי העניים כשהוא סוחב שק גדול על כתפיו, של כל מיני מאכל וכדומה עבור הנזקקים. וכל זה מלבד יגיעתו הגדולה שבסדר התפלה הרגילה ולמוד תורה בהתמדה. (שיח שרפי קודש חלק ו׳ - ק״א)

מעשה א׳

מאבדת בת מלך

מעשה א׳

מאבדת בת מלך

הקדמה שניה לספורי מעשיות

ידוע בכל ספרי הזוהר והתקונים ובכל כתבי האר״י זצ״ל, שבת מלך היא כנוי להשכינה וכנסת־ישראל כביכול. וכבר נתן לנו רשות לדבר בלשונות כאלה, מן הראשונים אשר קדמונו אשר מפיהם אנו חיים. וגם דוד המלך עליו השלום, ושלמה בנו. השתמשו בלשונות הללו הרבה מאד, כמו שכתוב: ״כל כבודה בת מלך פנימה״ וכיוצא בזה הרבה. וכל ספר ״שיר השירים״ שהוא קודש קדשים, שאין כל העולם כדאי לו, מיוסד על סוד זה, וכל כתבי האר״י זכרונו לברכה, וספרי הזוהר מלאים מזה, כמבואר שם: מאן דקטל לחויא יהבין לה ברתא דמלכא דהיא צלותא. ובפרט במאמר הסבא דמשפטים שאמר: עולימתא שפירתא דלית לה עינין, וכיוצא בזה הרבה. רבו מספר. וכמו שאומרים ב״יהי רצון״ שקודם תהלים: ״ולחבר אשת נעורים עם דודה״ וכו׳.

וכן בה״לשם יחוד״ קודם הנחת תפלין הנדפס ב״שערי ציון״, אומרים שם והחתן וכו׳ עיין שם, ומי שמעיין קצת בכתבי האר״י זצ״ל, יראה שם בבאור, שכל יסוד הקבלה הוא כדרך זה ליחד בחינת חתן וכלה דכורא ונוקבא, ומבאר שם כל השמות והספירות וכל השתלשלות העולמות, על דמות וצלם של פרצוף דכורא וכו׳. ומבוארים שם בפרטיות כל האיברים שלהם, וכל עניני יחוד וזווג ועבור והולדה ויניקה והתגדלות הקטן והקטנה עד שנעשים גדולים וכו׳ וכו׳. והוא דבר מבואר מאד מאד בכל ה״עץ חיים״ ו״פרי עץ חיים״ וגם באדרא רבא בנשא והאזינו מדבר בדרך רמז מזה, וגם כל ספר שיר השירים מלא מזה שפרט כל האיברים של החתן שהכלה משבחת אותו, וכן פורט האיברים של הכלה מה שהחתן משבח אותה, וגם רבותינו זכרונם לברכה, במדרשים המשילו מתן תורה לחתונה, כמו שאמרו: ביום חתונתו זה מתן תורה וכו׳. ואמרו על פסוק: לקראת האלוקים כחתן היוצא לקראת כלה, כי שבת קודש נקרא כלה ומלכתא, כמו שכתוב: לכה דודי לקראת כלה בואי כלה וכו׳.

הרי מבואר לעין, שכל רבותינו זכרונם לברכה, כנו כלליות והתחברות העולמות בשרשן בשם חבור של חתן וכלה, כי בצלם אלוקים עשה את האדם, וכל האיברים של זכר ונקבה כולם הם צלם אלוקים, כמו שכתוב: ״ויברא אלוקים את האדם בצלמו, בצלם אלוקים ברא אותו זכר ונקבה ברא אותם״. וכמו שאומרים בברכת נשואין, אשר ברא את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו והתקין לו ממנו בנין עדי עד וכו׳. כי האדם האיש והאשה, הם חלק אלוקים ממעל ממש ובהם כלול השם הוי״ה ברוך הוא. ואם זוכין שכינה שרויה ביניהם,

כי יש בו יוד ובה ה׳, וכל זה הוא דברים פשוטים ומבוארים לעין כל, וכבר השתמשו כל הקדמונים בלשונות כאלה, לכנות התקרבות ישראל לאביהם שבשמים בשם חבור חתן וכלה, כי כל עבודתנו בשרשה העליון מרמז לחבור חתן וכלה העליונים, שהיא בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה כאשר כל ספרי הזוהר הקדוש וכתבי האר״י זכרונו לברכה, מלאים מזה כנ״ל. וגם בתשעה באב בקינות שמקוננין על גלות השכינה וכנסת־ישראל, אומרים: אז בהלוך ירמיהו וכו׳ אשה יפת תואר מנוולת מצא, וכן בתקון שלשה משמורות שהוא מהזוהר, מדבר שם גם כן בלשונות כאלה כאשה המקוננת על בעלה וכו׳ עיין שם.

מכל זה ויותר מזה מבואר לעינים, שגלות השכינה וכנסת־ישראל היא בחינת אבדת בת מלך והתרחקותה מדודה וכו׳. ועיין בספר הבהיר בהשמטות של זוהר בראשית, מה שכתוב שם על ״לכה דודי נצא השדה וכו׳״, משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים וכו׳ ונשאה למלך, גם נתנה לו במתנה, ולפעמים קורא אותה באהבתו אחותי, כי ממקום אחד היה, ולפעמים קורא אותה בתי כי בתו היא, ולפעמים קורא אותה אמי וכן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה, על פסוק: בעטרה שעטרה לו אמו לא זז מחבבה עד שקראה בתי וכו׳, וכן בכל ספר משלי מכנה האמונה והתורה הקדושה בשם אשה טובה אשת חיל, והאמונות כזביות ואפיקורסות בשם אשה רעה אשה זונה, כמבואר בפרוש רש״י ובכל דברי רבותינו זכרונם לברכה, וכבר נדפס מעשה מהבעל־שם־טוב זכרונו לברכה, בסוף ספר תולדות יעקב יוסף מהסוחר עם אשתו שהיו בים וכו׳, שמיוסד על הקדמה זו שאשה יראת ה׳ היא כנסת ישראל.

ואחרי הודיע ה׳ אותנו את כל זאת, על ידי כל הנביאים והצדיקים והחכמים הראשונים, על פי הדברים האלה, בקל יוכל המעיין המבין הרוצה להסתכל באלו המעשיות בעין האמת לאמתו, להבין ולהשכיל בהם ולמצוא בהם דברים נפלאים ונוראים, ואם אמנם אי אפשר לבוא עד תכונתם להבין כל קשור המעשה מראשה לסופה, עם כל זה יבין מעט מזעיר מהם ויערב לנפשו מאד. והנה מעשה הראשונה מהבת מלך שנאבדה, זה מבואר שזה סוד שכינה בגלות, כי גלות השכינה התחיל קודם בריאת העולם, בסוד שבירת כלים בסוד ואלה המלכים אשר מלכו וכו׳, ותכף שנברא אדם הראשון היה צריך לתקן זאת, להעלות כל העולמות על מכונם לגלות מלכותו יתברך תכף בשעת בריאת העולם, כמו שתתגלה מלכותו בקרוב בעת ביאת משיחנו שיבוא במהרה בימינו. אך הוא לא נזהר מלאכול מעץ הדעת וכו׳, שזהו בחינת מה שכתוב בהמעשה הנ״ל, שהשני למלכות לא עמד בנסיון ואכל התפוח ועל־ידי־זה פגם בכל העולמות, וחזרה וירדה השכינה והלכה למטה בין הסטרא אחרא כידוע. ואחר־כך בא נח ורצה לתקן ולא תקן, כי שתה ונשכר בסוד וישת מן היין וישכר וכו׳ כמובא בספרים, שזהו בחינת מה שפעם שני לא עמד בנסיון ושתה מן היין כמו שכתוב שם. ומאז והלאה כל הצדיקים שבכל דור עוסקים בתקון זה, עד שיבא משיחנו במהרה בימינו, שאז יהיה גמר התקון.

ומעשה זו היא בכל אדם ובכל זמן, כי גם בכל אדם בפרטות עובר עליו כמעט כל מעשה זו כולה. כי כל אחד מישראל, צריך לעסוק בתקון זה להעלות השכינה מהגלות לאוקמא שכינתא מעפרא, להוציא מלכות דקדושה מבין העכו"ם והסטרא אחרא שנתפזרה ביניהם: אשר זהו סוד כל עבודתנו, וכל המצוות ומעשים טובים ועסק התורה שאנו עושים כל ימי חיינו, שכולם מיוסדים על קוטב זה כמבואר בכתבים. ואפילו אנשים פשוטים לגמרי והמון עם שאין יודעים בין ימינם לשמאלם, עם כל זה גם הם, אם זוכים לילך בדרך הישר לפי ערכם, דהינו לסור מרע ולעשות טוב, כי אפילו איש פשוט לגמרי יודע מה שאסרה תורה, ואם עיניו לנוכח יביטו לסור מרע ולבחור בטוב, אז נעשין כל התקונים בעולמות העליונים ממילא על ידו, וזוכה להקים השכינה מנפילתה כפי מה שזוכה לקדש ולטהר עצמו.

נמצא, שכל אחד מישראל הוא עוסק לחפש ולבקש את הבת מלך להשיבה אל אביה, שתשוב אל אביה כנעוריה, בסוד "ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל". כי ישראל בכללם הם בחינת שני למלך כי הם מושלים בעולם, מה הוא מחיה מתים רופא חולים, אף ישראל כך, כמו שאמרו (הקדמת הזוהר דף ה.) אל תקרי עמי אלא עמי, מה אנא עבד שמיא וארעא במלולי אף אתם כן וכו', וכיוצא בזה הרבה. וכל אחד כפי מה שזוכה לעסוק בעבודתו, שעל ידי זה עוסק כביכול לחפש ולבקש השכינה וכנסת ישראל להוציאה מהגלות, כמו כן כביכול השכינה, מתגלה אליו כביכול מתוך תוקף גלותה, ומתעלמת ומסתתרת עצמה ובאה אליו בסתר, ומגלית לו מקומה ומושבה ומה לעשות בשבילה באופן שיזכה למצאה, שזה בחינת מה שגלתה הבת מלך אל השני למלכות באיזה תחבולות יוכל להוציאה. והענינים והתחבולות המבוארים שם הם מבוארים באר היטב על פי פשוט, (כי כך דרך רבנו זכרונו לברכה, ברוב המעשיות, שבתוך קשור המעשה מספר דברי מוסר על פי פשוט כמבואר למעיין בהם), כי צריכין לבחור לו מקום ולקבוע לו תשובה ותענית ולהתגעגע תמיד ולהשתוקק תמיד אליו יתברך, שיזכה להכיר אותו שיתגלה מלכותו בעולם, "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו וכו' ומלכותו בכל משלה", שזה עקר הקמת השכינה מהגלות, כשזוכין להכיר מלכותו באמונה שלמה באמת, וכולם ידעו אותו יתברך מקטנם ועד גדולם והיתה לה' המלוכה וכו'.

וכשהאדם מתחיל לעסוק בזה, ובוחר לו מקום להתבודדות לעסוק בעבודת השם, ולכסוף ולהשתוקק אליו יתברך, ולפעמים זוכה שנמשך איזה זמן, אך אחר־כך כשהוא סמוך מאד לבוא למבוקשו, שיתגלה אליו לפי בחינתו התגלות מלכותו יתברך, אזי ביום אחרון מזמינים לו איזה נסיון לפי בחינתו, ואז באותו היום שהכל תלוי בזה היום, אזי מתגבר עליו הבעל דבר וכל חילותיו עליו בהתגברות גדול מאד, ונכנס עמו בדברים וממשיכו לעצתו, ורואה כי תאוה הוא לעינים ונחמד וכו', ולוקח מפריו ואוכל חס ושלום, ואינו עומד בנסיון שלו, מה שהוא מוכרח להתנסות ולהצטרף אז באותו העת והזמן, ואזי תכף נופל עליו שנה, ושנה

הוא הסתלקות המוחין, שנסתלק ממנו דעתו וחכמתו המאיר בפניו, בסוד ויפלו פניו וכתיב למה נפלו פניך, ועיין מזה במאמר המתחיל ״פתח רבי שמעון״ (בסימן סמ״ך לקוטי מוהר״ן קמא) שם מדבר מזה, שעל ידי פגם תאות אכילה אובדין את הפנים שהוא השכל, ואז נופלין לבחינת שנה עיין שם היטב ותבין, כי שם מדבר הרבה מענין ספורי מעשיות אשר על ידם מעוררין מהשנה עיין שם. ובאלו העתים שהאדם הוא בבחינת שנה חס ושלום, עובר עליו מה שעובר, שזהו בחינת כל החילות שעברו על השני למלכות בעת שהיה מוטל בשנה.

ואחר־כך נתעורר ונודע לו שהיה ישן כל כך, וחזר והלך למקום של הבת מלך, והודיעה לו גודל הרחמנות שעליו ועליה, שבשביל יום אחד אבד מה שאבד, והקלה עליו האזהרה, שאין צריך להתענות, רק לזהר משתית היין כדי שלא יבוא לידי שנה. וחזר והתיגע איזה זמן רב בעבודת השם כדי להוציא הבת מלך, אבל ביום האחרון לא עמד גם כן בנסיון קל, כי ראה מעיין של יין והטעה את עצמו והתחיל להמשך אחריו ואמר להמשרת, הלא ראית שזה מעיין ומאין בא לכאן יין, ובתוך כך הלך ולקח מעט וטעם מהיין, ותכף נפל עליו שנה וישן הרבה מאד, כי כך דרך הבעל דבר והתאוות, כשרוצה להסית האדם הכשר שרוצה להתרחק מהתאוות, שאזי מטעה אותו מעט מעט, שיתפלא ויתמה בדעתו על ענין הדבר שמתאוה אליו, ותכף שנכנס בדברים בענין התאוה, מתגבר עליו הבעל דבר עד שמכשילו בה, כמו שמפורש בתורה בענין עץ הדעת, איך דבר הנחש עם האשה אף כי אמר אלוקים וכו׳, ותרא כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים וכו׳, דוק ותשכח, כי כך הענין בכל התאוות והנסיונות. ומי שהוא בר דעת אמיתי, וחס על נפשו באמת למלט נפשו מני שחת ורוצה לעמוד בנסיון, הוא צריך להתגבר בכל עוז להסיח דעתו לגמרי ולבלי לכנוס עם התאוות בטועון ונטען כלל, ולבלי לדבר ולהרהר ולהתפלא ולתמוה עליהם כלל, ואל יבהלוהו רעיוניו כלל, וכמו שכתוב בספר האלף־בית אל תכנוס עם פתוייך בטועון ונטען וכו׳ עיין שם, רק יסיח דעתו מזה לגמרי, ויפקח דעתו בדברי תורה או במשא־ומתן או בדברי שיחה וכיוצא, עד שינצל ממה שצריך להנצל. ואחר־כך חוזר ומתעורר לו מחשבות ורעיונים כאלה, וצריך לחזור ולהתגבר עליהם להסיח דעתו מהם, וכן כמה וכמה פעמים, וצריך להיות עקשן גדול עד שינצח המלחמה.

והנה, מחמת שגם בפעם השני לא עמד בנסיון וטעם מהיין, חזר ונפל עליו שנה גדולה וישן הרבה, דהינו שבעים שנה. וענין שנה כל שבעים שנה מבואר בהתורה פתח רבי שמעון בסימן ס׳ הנ״ל, שיש שנופלים משנה מכל השבעים פנים של תורה שהם בחינת שבעים שנה וכו׳ עיין שם, שאי אפשר לעורר ולהקיץ אותם כי אם על ידי ספורי מעשיות של שנים קדמוניות וכו׳ עיין שם היטב, והבת־מלך שהיא שורש נשמתו, כשעוברת עליו ורואה אותו נופל בשנה ימים ושנים הרבה זמן רב כל כך, היא בוכית הרבה כי יש רחמנות גדול עליו ועליה, ואז הודיעה לו מקומה שעכשו אינה במקום הראשון כי אם במקום אחר דהינו בהר של זהב וכו׳. והרמז מבואר, כי אף־על־פי שעשה מה שעשה ונפל איך שנפל זה זמן רב מאד,

אף־על־פי־כן השכינה מעוררת אותו בכל פעם, ובכל פעם מרמזת עצות חדשות, איך שיחפש ויבקש את שורש קדושתו שהיא בחינת הבת מלך הנ״ל.

וזה השני למלכות, אף־על־פי שלא עמד בנסיון שני פעמים, ונפל לשנה כל כך ועבר עליו מה שעבר, ואחרי יגיעות וטלטולים ויסורים וצרות קשות ומשונות כאלה, שעבר עליו בשביל למצא את הבת מלך, ואחר כך בשביל יום אחד אבד הכל, וכן נכשל שני פעמים כנ״ל, אף־על־פי־כן לא הניח את עצמו להתיאש לגמרי חס ושלום, רק הלך לחפש ולבקש ההר של זהב והמבצר הנ״ל. ואחרי שהיה לו עוד יגיעות וטלטולים קשים הרבה וחפש הר ומבצר הנ״ל, מצא איש גדול עם אילן גדול וכו׳, וזה האיש דחה אותו שבודאי אינו בנמצא הר ומבצר הנ״ל, ורצה להסיתו ולדחותו שישוב, אבל השני למלך לא שמע להמניעות והדחיות, ואמר שבודאי הוא בנמצא הר ומבצר הנ״ל, עד שהוכרח האיש הגדול הנ״ל לקרא ולקבץ כל החיות וכו׳, אבל כולם השיבו שאינו בנמצא, ואז אמר לו (האיש הגדול להשני למלך), ראה והבט בעיניך שאינו בנמצא, ועל מה אתה מתיגע כל כך בחנם, אם תשמע לדברי שוב לאחוריך, אבל הוא לא שם לבו לזאת, ואמר שהוא בודאי בנמצא.

ואז השיב לו האיש הגדול הנ״ל שילך לאחיו שממונה על העופות, והלך והתיגע ובקשו עד שמצאו, ואז גם השני דחהו והסיתו לשוב, שבודאי אינו בנמצא הר ומבצר הנ״ל, והוא לא שמע לדברי הדחיות שלו גם כן, והוכרח השני לקרא לקבץ כל העופות, אבל כולם השיבו שאינו נמצא בעולם הר ומבצר הנ״ל, ואז אמר לו זה השני גם כן ראה בעיניך שאתה מתיגע בחנם שוב לאחוריך, והוא לא הטה אזנו גם לדברי השני, ואמר שהוא חזק באמונתו שבודאי הוא בנמצא. ואז הודיע לו זה השני שילך לאחיו שממונה על הרוחות, וגם זה דחהו הרבה כנ״ל, ואחר־כך קרא וקבץ כל הרוחות, וכולם השיבו שאינו בנמצא, ואז אמר לו זה השלישי, עתה ראה גם ראה, שלחנם טרחת כי בודאי לא תמצא עוד שוב לאחוריך. ואז ראה שכלו כל הקצין ואינו יודע לנטות ימין ושמאל איך לבקשה, אבל בעצמו היה חזק בדעתו, שבודאי הוא בנמצא הר ומבצר הנ״ל ששם יושבת הבת מלך הנ״ל, ואז מגודל צערו ומרירות לבו התחיל לבכות מאד, ובאותה השעה חמל עליו השם יתברך, ובתוך כך בא עוד רוח אחד והודיע לו שהוא בעצמו נשא הבת מלך להר ומבצר הנ״ל, ואז נתן לו כלי שיקבל ממנו מעות, שלא יהיה לו עיכוב מחמת מעות, ואזי הלך לשם והשתדל בתחבולות עד שמצאה, אשרי לו.

והמעיין בכל זה בעין האמת, יבין היטב כמה וכמה צריכין להתחזק בעבודת השם, ואיך ועד היכן צריכין להיות עקשן גדול בעבודת השם בלי שעור וערך ומספר, כל אדם ואדם לפי מדרגתו ולפי עליותיו וירידותיו, ואפילו אם עבר מה שעבר. ראה והבן והבט בהמעשה הנ״ל כמה יגיעות יגע וכמה טרחות טרח השני למלך הנ״ל, ואחר־כך נפל מאד על ידי שלא עמד בנסיון קל שני פעמים, עד שנפל לבחינת שינה כמה וכמה שנים, עד שהיה בבחינת שנה של כל השבעים שנה כנ״ל. ואף־על־פי־כן לא התיאש עצמו והיה לו יגיעות האלה אחר־כך, ולא שמע

לשום מניעות ודחיות שרצו לדחותו שלא לבקש ולחפש עוד, וכל מה שהתחזק ולא שמע לקול הדחיות של האנשים הנ"ל, תכף נתהפך שהאנשים הנ"ל היו לסיוע, כי כל אחד קיבץ בשבילו החיות או העופות שהיה ממונה עליהם, ואם אחר כך חזרו ודחו אותו ואמרו לו ראה שאינו בנמצא ואף־על־פי־כן לא שמע לדחיתם ואז סייעו לו והודיעו לו כל אחד מאחיו עד שבא לזה שממונה על הרוחות שעל ידו בא למבוקשו.

וגם זה דחה אותו הרבה ביותר אבל על ידי שהיה חזק בדעתו ולא נתיאש לעולם בשום אופן, אזי ברגע קלה נתהפך הדבר ונתהפכו המניעות לסיועות וישועות ובא רוח אחד והודיע לו שהוא בעצמו נשא את הבת מלך להר ומבצר הנ"ל, ואחר־כך זה הרוח בעצמו נשא אותו גם כן לשם כנ"ל. ראה והבן והבט על כל פרט ופרט מהמעשה, ותבין רמזים והתעוררות נפלא, כמה צריכין להתחזק לדרוש ולחפש ולבקש את עבודת השם תמיד, כמו שכתוב: "בקשו פניו תמיד" וגו'. כי אם אמנם עצם המעשה גבהה מדעתנו, ואין אנו יודעים כלל מהו הר של זהב ומבצר של מרגליות וכו' ושאר הענינים בכלל ובפרט, אף־על־פי־כן כל הרמזים הנ"ל כולם אמתיים ומבוארים לעין האמת בתוך המעשה הנ"ל, ויותר ויותר מהם יכול כל אחד להוציא מהם רמזים והתעוררות נפלא אם ירצה, ישמע חכם ויוסף לקח. וכן בשאר המעשיות.

(ענין הר של זהב ומבצר של מרגליות מרמז לעשירות נפלא דקדושה, שצריכין בשביל התבוננות התורה וכו', כמבואר בהתורה פתח רבי שמעון סימן ס' חלק א' עיין שם היטב והבן מאד, כי התורה הזאת היא פרוש על המעשה הזאת, כאשר הבנו ממנו זכרונו לברכה).

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

אורח חיים הלכות פורים הלכה א' אות א' - והנה עיקר התגברות מלכות הרשעה שהוא המן עמלק הוא כשהמלכות דקדושה היא בהסתר בחינת הסתר אסתיר כ"ש ולאום מלאום יאמץ. וע"כ התגבר המלכות אחשורוש ע"י פגם וחטא האכילה שגרם להם ליהנות מסעודה של אותו רשע עי"ז התגבר עליהם. כי ע"י פגם האכילה הוא הסתרת פנים בבחינת והסתרתי פני והיה לאכול כ"ש רבינו ז"ל במ"א (בסימן מ"ז) כי ע"י פגם האכילה כשאינה בכשרות יכולים ליפול ח"ו מהע' פנים של תורה לבחינת שינה שהיא בחינת הסתרת פנים כ"ש רבינו מזה במאמר פתח רבי שמעון ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך (בסימן ס') ע"ש. וע"כ נתיעץ לעשות הסעודה בסוף גלות בבל דהיינו בסוף השבעים שנה של גלות בבל כי ע' שנה של גלות בבל הוא בחינת שינה בחינת מי איכא דניים ע' שנין שכתוב במאמר הנ"ל בחינת ימי שנותינו בהם ע' שנה זרמתם שינה יהיו בחינת בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים שזה קאי על שבעים שנה של גלות בבל כמו שפרש רש"י ז"ל.

וע"כ בסוף הע' שנה שאז הוא התגברות השינה בחינת ההסתרה הנ"ל ע"כ כשראו המן ואחשורוש שעדיין לא נגאלו ישראל ולא נתעוררו משינתם ע"כ סבר שלא יגאלו ויתעוררו עוד כי עד הע' שנה יש תקוה להתעורר משינה מאחר שעדיין לא

נפלו מכל הע׳ פנים וע״כ היה ראוי שיהיה הגאולה תיכף ומיד בסוף הע׳ שנה ולא תאחר אפילו רגע כי כשיתעכב יותר משבעים שנה ונופלים ח״ו מכל הע׳ פנים אזי קשה מאד להתעורר מהשינה כ״א ע״י בחינת הדרת פנים שזה אי אפשר להיות כ״א ע״י משיח שיבא ב״ב שהוא בחינת הדרת פנים בבחינת ועד עתיק יומין מטא וכו׳ עתיק יומין זה בחינת הדרת פנים (כ״ש שם במאמר פתח ר״ש הנ״ל ע״ש היטב) וע״כ כשראו שלא נגאלו בסוף הע׳ שנה כי טעו בחשבון כשארז״ל ע״כ נתיעצו להגביר השינה עליהם ולהפילם מכל הע׳ פנים שהם בחינת ע׳ שנה ע״י האכילה שעי״ז נופלים לבחינת שינה כנ״ל וע״כ עשו סעודה בסוף הע׳ שנה כדי שיהנו ישראל מהם. כי זה ידוע שכל סעודתו של אותו רשע היה כדי להכשיל ישראל באכילת איסור וכנ״ל.

וזה שאמרו רז״ל בימים ההם כשבת המלך על כסא מלכותו וכו׳ כשנתישבה מלכותו כי חשב וטעה וכו׳ כי ע״י טעותו שסבר שכבר כלו הע׳ שנה ולא נגאלו ע״כ לא יגאלו עוד כי יפלו ח״ו לשינה יותר מע׳ שנה כנ״ל וע״כ עשה משתה דייקא כדי להכשיל ישראל כדי להגביר עליהם השינה ולהפילם ח״ו מכל בחינת הע׳ שנה שהם בחינת ע׳ פנים של תורה כדי שעי״ז תתקיים מלכותו כנ״ל וע״כ באותו סעודה יעץ המן הרשע להרוג את ושתי המלכה שכ״ז היה עצת הסט״א וכוונתה היה כדי שעי״ז יתגלגל הדבר ותלקח אסתר אל בית המלך כדי להביא בחינת מלכות בהסתרה יתירה ביניהם אבל באמת היה כח במרדכי לגלות ההסתרות (כ״ש רבינו שם) וגם יש לו כח לעוררם ולהקימם מהשינה והנפילה מכל הע׳ פנים ע״י פגם האכילה הנ״ל. כי מרדכי הוא בחינת רב חסד בחינת הדרת פנים בחינת עתיק יומין בחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שעי״ז יכולין לעורר מהשינה של כל הע׳ פנים הנ״ל כי מרדכי בגימטריה רב חסד (כמובא במאמר הנ״ל) וזה שמצינו שכל עיקר הגאולה ההוא הביא מרדכי ע״י סיפור מעשה בחינת ויגד מרדכי לאסתר המלכה שסיפר המעשה שהיה. לאסתר שהיא בחינת ההסתרה בחינת שינה כדי לעורר מהשינה ולגלות ההסתרה עי״ז כנ״ל. וכן היה בסוף שעל ידי זה באה הגאולה אז כ״ש בלילה ההוא נדדה שנת המלך שנת מלכו של עולם כשארז״ל וזה היה ע״י סיפורי מעשיות של בחינת מרדכי כ״ש ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים וכו׳ וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי שמצאו סיפורי מעשיות של מרדכי בחינת רב חסד כנ״ל כי ע״י סיפורי מעשיות של מרדכי שסיפר לאסתר שהיא בחינת כנסת ישראל שבאו בהסתרת פנים בבחינת שינה כנ״ל ועי״ז הקיצם ועוררם מהשינה והחזירם בתשובה. עי״ז גרם בחינת התעוררות השינה לעילא בחינת נדדה שנת המלך הנ״ל כי ע״י אתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא.

וזה בחינת ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי שבחינת אסתר, דהיינו כנסת ישראל, היה לה פתחון פה להמליץ טוב על ישראל כי סיפרה למלכו של עולם והביאה למעלה סיפורי מעשיות של מרדכי שעי״ז היה התעוררות השינה כנ״ל. וזהו בחינת קריאת המגילה שקבעו לדורות לקרות המגילה בכל שנה ושנה. והיא עיקר

המצוה של פורים כדי לעורר את ישראל בכל שנה מבחינת שינה ע״י סיפור מעשה של שנים קדמוניות שזה בחינת המגילה שהיא דבר יקר מאד וכל עיקרה הוא בחינת סיפור מעשה שמתחלת ויהי בימי אחשורוש וכן עד סוף המגילה הכל הולך על דרך סיפור מעשה והוא מעשה של מרדכי ואסתר שהוא בחינת מעשה של שנים קדמוניות שעי״ז מעוררין מהשינה בכל שנה ושנה בבחינת והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה. שהמעשה של הימים האלה מביאים לבחינת זכרון בכל שנה וכו׳ שהיא בחינת התעוררות השינה שהוא בחינת שכחה כי השינה הוא הסתלקות המוחין שזה בחינת שכחה שרצה המן להגביר עליהם בבחינת הפיל פור שהיא בחינת שכחה כמובא וכן בכל שנה נעשה זאת (כמובא בספרים) וע״י קריאת המגילה כנ״ל מבטלין השכחה בחינת השינה כנ״ל וכן מהאי טעמא ארז״ל צריך לפושטה כאיגרת כי היא כמו סיפור מעשה שמספרין מאיגרת מעשה שהיה בימי מרדכי ואסתר בחינת מעשה של שנים קדמוניות כנ״ל. (ליקוטי הלכות פורים הלכה א׳ אות א׳)

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מבואר בזוהר הקדוש בכמה מקומות מענין הששה בנים ובת אחת שיש להמלך. והמובן שמרמז לבחינת הוא״ו קצוות ובחינת מלכות ואותה הבת חביבה היא אצלו ביותר. והיה משעשע עמה מאד כידוע. פעם אחת וכו׳ ואמר שהלא טוב יקח אותה וכו׳. זה סוד לכי ומעטי את עצמך שתרד ותהיה ראש לשועלים וכו׳ עד שישתלשל מזה כמו שכתוב עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. בכדי לברר ממנו בירורים וכו׳. ולעת עתה בשעת התגברות ההסתרה היא מתעלמת ומסתתרת בבחינת זאת ירושלים שמתיה וכו׳. ויש כביכול לאביה צער גדול מזה בחינת הביאו עלי כפרה וכו׳. ומתעוררים נשמות ישראל ובפרט נשמות הצדיקים שהם בחינת שני למלכות (כי המה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו וצדיקים מתדמים ליוצרם) ומבקשים שיתנו להם משרת וסוס ומעות (שהם בחינת נפש וגוף וממון בהרחבה) והם ילכו לבקשה והבקשה בעצמו היא גם כן דבר גדול. כי לעת עתה מגלים שיש לה עדיין איזה בחינת הויה ומציאות בעולם רק שצריכין לבקש אחריה. כי לפי התגברות הסטרא אחרא רוצים להעלימה כל כך ח״ו עד שיהיה נדמה כאלו אין לה עוד שום מציאות ח״ו. כי הסטרא אחרא מתגברת לומר אני ואפסי עוד ח״ו. רק הצדיקים עוסקים בזה לגלות קדושתה אף אם היא במקום שהיא בבחינת ואף גם זאת בהיותם וכו׳. עד שזוכים למוצאה ולהחזירה אל מקום אשר היה שם אהלה בתחלה. והנה אפס קצה מענין המעשה זאת מבואר קצת בההקדמה השניה ע״ש.

והנה בפעם הראשון שאכל התפוח וישן זמן מרובה אעפ״כ אח״כ כשנתעורר הלך לשם ומצאה במקומה הראשון רק שלא היה יכול להוציאה משם והיתה מצטערת לפניו מאד וכו׳. אבל בפעם השני כששתה מהיין וישן עד שבעים שנה שזה בחינת שנפל מכל הע׳ פנים לתורה כמובן במאמר פתח רבי שמעון. אז כביכול גם לענין

הבת מלך בעצמה התגברה ההעלמה כל כך עד שגם היא נסעה ממקומה הראשון למקום אחר רחוק ונעלם מאוד. עד שמשם קשה ביותר לבקש אחריה ולמצאה. אך אעפ״כ ואתה מרום לעולם ה׳. כי כשהאדם חזק בדעתו לבלי להניח את מקומו ולבלי לייאש עצמו לעולם מן הבקשה והחיפוש אחר הקדושה אז יוכל לזכות שהירידה תהיה תכלית העליה. שזה בחינת מה שאלו שנפלו מכל הע׳ פנים לתורה עד שא״א לעורר אותם עוד בשום פנים לתורה שהם בבחינת השבעים שנה. אעפ״כ כשגם אלו מתעוררים קצת אז הצדיק האמת עוסק לעורר אותם ולהחיותם ע״י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות. שהם כביכול למעלה מבחינת השבעים פנים לתורה כי הם בבחינת ורב חסד בחינת עתיק ועיין בפרפראות לחכמה על מאמר פתח רבי שמעון מבואר קצת ברמז ואולי שזה בחינת מה שהודיעה לו שכעת הוא צריך לבקש הר של זהב ומבצר של מרגליות שם תמצאני היינו כנ״ל. והנה גם בפעם הא׳ קודם שבא השני למלך אל מקומה הראשון מבואר שם שהניח והשאיר הסוס והלך להמבצר ועכשיו מבואר שהשאיר גם את המשרת והלך לבדו לבקשה. וכ״ז רמזים לעבודת ה׳ לכל חד כפום מה דמשער בלביה.

והנה הג׳ בחינת אדם המבואר שם אחד ממונה על החיות ואחד על העופות ואחד על הרוחות וכו׳. ידוע ומבואר בזוהר הקדוש ובתיקונים. כי אית אדם ואית אדם, אדם דאצילות ודבריאה וכו׳. וכן בבחינת הספירות בעצמם כביכול יש כמה בחינת אדם, וכן יש כמה בחינת אילנות כמבואר בזוהר הקדוש אילנא עילאה בינה אילנא תתאה מלכות. כמבואר במקובלים הרבה מענינים אלו. וכן החיות והעופות והרוחות מרמזים למה שמרמזים כידוע. וע״כ גם האדם הממונה על החיות הי׳ אדם גדול מאד ונשא אילן גדול מאד. ואעפ״כ דחה את השני למלך וכו׳ אך אח״כ שלח אותו אצל אחיו הממונה על העופות ואמר לו שאחיו שלחו אצלו. וגם הוא דחה אותו. ואעפ״כ שלחו אצל אחיו הממונה על הרוחות וגם הוא דחה אותו. וכל זה כי גברה ההעלמה כל כך עד שמכל הבחינות הגבוהות הנ״ל לא היה יכול לקבל ישועתו בשלימות.

רק בתחלה נדמה לו כאלו כל אלו הנ״ל מרחיקים ומדחים אותו מענינו ח״ו. שזה בעצמו הוא בחינת הנפילה מכל הע׳ פנים לתורה עד שא״א להחיות אותו בשום פנים מהם. כי השבעים פנים לתורה כלולים מכל הג׳ בחינות הנ״ל שהם בחינת חיות ועופות ורוחות שמרמזין בשרשם העליון למה שמרמזים וכן הם כלולים מג׳ בחינות אדם הממונים עליהם. ומבחינת האילנות הגדולים שנשאו, (ועיין בליקוטי מוהר״ן ח״א סימן ט״ו על מה שאמר רבה בר בר חנה סליק יתיב באילנא שזה בחינת מ״ש בזוהר משפטים דף צ״ט ע״ב כל נשמתין מאילנא רברבא נפקין וגם הוא בחינת סתרי תורה וכו׳ ע״ש וידוע שגם הע׳ פנים לתורה כלולים בהם) אך לפי שלא הניח השני למלך את מקומו והיה חזק בדעתו מאד ובכה הרבה שישיג את בקשתו בשלימות, זכה אחר כך שנגמר ישועתו ונתמלא רצונו בשלימות דייקא ע״י כל אלו הנ״ל שנדמו לו בתחלה למדיחים ומרחיקים. כי זה שלחו לזה וזה לזה עד שבא למקום הבת מלכה וזכה להוציאה ולהביאה לבית אביה

בשלימות, ומחמת שכל אלו הדברים עולים לרום גבהי שמים וכו׳ ואין לנו שום השגה בהם ע״כ אין להאריך.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (רצון ג׳)

עיקר עבודת ישראל הוא לאקמא שכינתא מעפרא ולהוציא השכינה כביכול מגלותה כידוע. אך א״א להוציא אותה כ״א ע״י שיבחר לו האדם מקום מיוחד שיהיה יושב שם בכל יום ובכל זמן שיהיה לו פנאי יהיה רק מתגעגע ומבקש ומצפה להוציא אותה. ובוודאי מה טוב היה שהיה רגיל בתעניות, אך מחמת שתענית הוא דבר קשה בפרט בדורות הללו החלושי כח, ע״כ העיקר לבחור לו מקום מיוחד שיהיה יושב ומתגעגע ומשתוקק ונכסף ומצפה בכל יום ובכל עת להוציא השכינה שהיא שורש קדושת נפשות ישראל מגלותה, וימעט בתאוות אכילה כל מה דאפשר ובפרט בשתיית היין, בכדי שלא יבוא לידי שינה. היינו כי ע״י תאוות אכילה ושתיה עי״ז אובד את פניו שהוא בחינת השכל והחיות דקדושה ונופל למוחין דקטנות שהוא בחינת שינה. (ועיין בהקדמה השניה ובמאמר פתח רבי שמעון).

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

מעשה א׳ מענין אבידת הבת מלך ומציאתה. מבואר בהקדמת הסיפורי מעשיות איך שהיה המשמעות מדברי רבינו ז״ל אשר המאמר פתח ר״ש סימן סמך בליקו״א הוא ביאור ופירוש על ענין המעשה הזאת. וכבר מבואר בקונטרס הזה איך שכל ענין המאמר של פתח ר״ש הנ״ל כלול בענין קדושת שבת קודש עיי״ש. וידוע שקדושת שבת הוא בחינת הבת מלך שזה סוד שין בת. ומבואר בזוהר הקדוש ובכתבי האריז״ל מסוד הששה ימים שהם כנגד הואו קצוות בחינת הששה בנים. ושבת הוא בחינת הבת מלך ונקראת טוב כ״ש מזמור שיר ליום השבת טוב וכו׳ וכמבואר בזוהר הקדוש פ׳ נח ד׳ סמך וניתנה לטובים שהם ישראל בבחינת כנסת ישראל יהי׳ בן זוגך.

ובעוונותינו הרבים נתעלם קצת מקדושת שבת (איכה ב׳) בבחינת שכח ה׳ בציון מועד ושבת. וכ״ש (הושע ב׳) והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה. עד שכמה פעמים גזרו העכו״ם על ישראל לחלל שבת ח״ו. וישראל מסרו נפשם על זה. וכן בכל דור ודור נמצאים צדיקים וכשרים שיש להם מסירות נפש ממש על ענין קדושת שבת וכן כלל ישראל גם כן כ״א מהם נכסף ומשתוקק לקבל איזה הארה דקדושה מנעימות קדושת שבת ומתגעגעין על זה בכלות הנפש ומחפשין אחריה במטמונות עד שזוכין לפעמים לאיזה התנוצצות מקדושתה. ואז היא עצמה מודיעה להם ונותנת להם עצה איך לחפש ולבקש אחריה ולמוצאה ולגלות קצת מקדושתה והעיקר ע״י כיסופין וגיעגועים והשתוקקות קודש שזה בחינת זכריהו מאחד בשבת. שצריכין לזכור

בקדושת שבת בכל ימי השבוע ולהתגעגע ולכסוף ולהשתוקק אחרי קדושתה ולהכין עצמו בכל מה דאפשר ליה לקבל קדושתה.

וגם צריכין למעט בענינים הגופנים בפרט בתאוות אכילה ושתיה בכל ימי החול שזה גם כן הכנה גדולה לקבל קדושת שבת שהוא בחינת עולם הנשמות וכמובא בזוהר הקדוש שבת הוא יומא דנשמתא ולא יומא דגופא. שזה בחינת מה שמבואר בשו"ע או"ח סימן רמ"ט דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת. הגם כי קדושת שבת שגבה כ"כ עד שנמשך אז קדושה גדולה גם על תענוגי הגוף כי אכילת שבת כולו קודש וכו' וכנ"ל כמה פעמים. וכן השינה של שבת כפי הצורך לו קדושה מאד וכמבואר בספרי קודש. אבל בחול צריכין למעט בזה בכל האפשר כי אז עיקר שליטת וממשלת הסט"א שעיקר אחיזתם בגופניות וגשמיות.

וזה בחינת ההרהורי תשובה שבאין להאדם בשבת קודש כ"ז מבחינה זו הנ"ל. כי אז כ"א לפי בחינתו זוכה למצוא הבת מלכה והיא בעצמה מעוררת אותו ומחזקת אותו להשתדל לבקש ולחפש אחריה עד שיזכה למוצאה ולהמשיך ולגלות קדושתה ע"י התחבולות דקדושה הנ"ל. אך אעפי"כ לפעמים דייקא ע"י שהאדם מגיע סמוך אל הקדושה אז מתגבר עליו הבעל דבר ביותר ומפילו ח"ו כדרך שני אנשים כשנלחמים זה עם זה כשרואה האחד שזה קרוב מאד שינצח אותו חבירו. אזי מתעורר הוא גם כן ומתחזק ומתגבר מאד להפיל את חבירו ח"ו וכמבואר במ"א עד שיש שאחר היגיעה וההשתדלות הרבה בעבודת ה' מתגבר הבע"ד אז על האדם העובד ח"ו עד שמפילו לבחינת שינה ומוחין דקטנות כ"כ עד שכל עבודתו ותורתו וכו' הכל בבחינת שינה וקטנות ואינו יכול להתעלות למעלה מחמת שאין לו חיות דקדושה כראוי בשלימות ויש שנופל כ"כ עד שהוא בבחינת שינה של שבעים שנה היינו שאינם יכולים לעורר אותו בשום פנים דקדושה מבחינת השבעים פנים לתורה כ"א ע"י ספומ"ע של בחינת שנים קדמוניות שהם מבחינת עתיק וכמבואר במאמר פתח ר"ש הנ"ל. והן ההתעוררות ע"י השבעים פנים לתורה שהם בחינת שבעים שנה והן ההתעוררות ע"י בחינת שנים קדמוניות הכל כלול בקדושת שבת כמבואר לקמן בקונטרס זה על מאמר פתח ר"ש הנ"ל.

וע"כ אם יהיה האדם חזק בדעתו ולא יניח להפיל א"ע ולהחליש דעתו ולייאש עצמו לגמרי ח"ו בשום אופן רק אעפי"כ ישתוקק ויכסוף ויתגעגע ויבקש ויחפש וישתדל אחר כל עניינים שבקדושה בכל מה דאפשר ליה ובכל יכלתו ויקשר עצמו לצדיקי אמת אשר הם עיקר המשתדלים בכל דור ודור בענין זה לחפש ולבקש ולדרוש אחר קדושת הבת מלך ולהוציאה ממקום גלותה והתעלמות קדושתה ולהחזירה בשלום לבית אביה ויזהר בשמירת שבת קודש ולכבדו ולענגו בכל מה דאפשר ליה שאז עיקר זמן עליית המלכות בחינת הבת מלך הנ"ל בשלימות כידוע. עי"ז סוף כל סוף יזכה לבא לתכלית שלימותו בפרטיות ובכלליות וכשאמרו רבותינו ז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין. ובמדרש רבה בשלח פ' כ"ה מבואר שאלמלי שמרו שבת אחד כראוי מיד בן דוד בא.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

מבואר בהקדמת הסיפורי מעשיות שמאמר פתח רבי שמעון שבלקוטי מוהר״ן קמא סימן ס׳ הוא כמו פירוש וביאור על זאת המעשה וכו׳. ואין אתנו יודע עד מה. וכבר נתבאר לעיל איך שמאמר פתח רבי שמעון הנ״ל יש לו שייכות לענין קדושת א״י. אך גם כאן במקומו יש איזו רמזים לזה. כי א״י היא בחינת מלכות בחינת הבת מלך כידוע ונקראת ארץ טובה וניתנה לטובים שהם ישראל כמו שאמרו רבותינו ז״ל יבא טוב וכו׳. וכשנעשה המלך ברוגז עליה בחינת חרון אף ח״ו אזי אמר שהלא־טוב יקח אותה. היינו בחינת הסטרא אחרא ועכו״ם והם מתפשטים שם עם חיילותיהם והולכים אחר שרירות לבם וממלאים בה כל תאותיהם ועושים כל ימיהם כחגים. ופנימיות קדושת א״י נעלמת מאד בעונותינו הרבים ואין דורש ואין מבקש והקב״ה שאוג ישאג על נוהו. וציון גם היא במר תבכה וכו׳.

ונמצאים בכל דור ודור אנשים כשרים מישראל שהם בחינת המשנה למלך (כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך אבל בישראל יש מה הקב״ה מחיה מתים אף ישראל וכו׳ כמו שאמרו ז״ל) שמשתתפים ג״כ בצערם של השם יתברך והשכינה כביכול. ומשתדלים לחפש ולבקש ולגלות קדושתה ועוסקים בזה במסירת־נפש עצום וזמן מרובה מאד עד שזוכים שמוצאים את הבת מלך במקום גלותה עכ״פ. והיא בעצמה מגלה להם תחבולות איך להוציאה משם. והעיקר הוא להרבות בכיסופין וגיעגועים קדושים. שזה בחינת צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועייף בלי מים וגו׳ וכתיב נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד׳ וגם להתענות. כי מאחר שתחלת הפגם היה ע״י אכילה כמו שכתוב פן תאכל ושבעת וגו׳ ורם לבבך ושכחת וגו׳ וכמבואר בזוהר הקדוש. שזה בחינת בננו זה זולל וסובא וגו׳.

וגם ביום האחרון שלא לישן. כי א״י בפנימיות קדושתה היא בחינת מוחין דגדלות ושינה היא בחינת מוחין דקטנות בחינת אחד מס׳ במיתה שמשם יש יניקה ואחיזה להסטרא אחרא ח״ו. אך לפעמים מתגבר היצר הרע כל כך עד שאוכלין איזו אכילה שאינה בשלימות ובאים לידי שינה וישנים זמן מרובה מאד. (שזה בחינת מה שמבואר במאמר פתח רבי שמעון הנ״ל שיש בני אדם שישנים כל ימיהם וכל עבודתם את ד׳ היא רק בבחינת שינה וקטנות ובלי חיות ושכל דקדושה. ואז אין עבודתם יכולה לעלות למעלה וכו׳ ומבואר שם שלפעמים באין לידי שינה ע״י אכילה שאינה בשלימות). **ואח״כ כשנעור** קצת משינתו וחוזר והולך לבקש ולחפש אחר הבת מלך עד שמוצא אותה עוד הפעם במקום גלותה ואז הקילה עליו קצת בענין התעניות רק העיקר להרבות בכיסופין וגיעגועין והתבודדות הרבה בכל פעם. והעיקר לשמור עצמו מהשינה. היינו לעורר עצמו בכל פעם ולהתחדש ולהתחזק בעבודת ד׳ בכל פעם בהתעוררות חדש ובחיות ושכל דקדושה.

כי קדושת ארץ ישראל היא בבחינת ולבי ער וכמו שכתוב אכן יש ד׳ במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ופירש רש״י שאם ידעתי לא ישנתי. אך שם היתה גם השינה

בקדושה גדולה בבחינת תרדמה של נבואה. אבל משינה פשוטה שהיא בחינת מוחין דקטנות ממש צריכים להשמר מאד. אך היצר הרע מתגבר כ״כ עד שמביא דייקא לבחינת שינה עד שיש שנפלו ע״י שינתם מכל השבעים פנים לתורה שזה בחינת מה שהיה ישן ע׳ שנה. והבת מלך עצמה מנערת אותו בכל פעם ולא ננער והיא בוכה ומתמרמרת מאד כי יש רחמנות גדול מאד עליו ועליה כמבואר בפנים. ואעפ״כ מאירה עליו איזה רשימה מבחינת המקיפין שלה הקדושים באופן שכשיתעורר משינתו עוד הפעם ידע איך לחפשה ולבקשה עוד. אך עכשיו צריכים תחבולות אחרות. כי צריכים לבקש אותה אצל הר של זהב ומבצר של מרגליות ושם ימצאנה וכו׳.

והגם שאין אתנו יודע עד מה כוונתו ז״ל בזה. אך התורה הקדושה ניתנה לדרוש כדכתיב דרושים הם לכל חפציהם כידוע. ע״כ נראה לעניות דעתי שהוא כעין מה שמבואר בתיקונא חמישאה מהתיקונים אחרונים במאמר קם רבי שמעון על רגלוי וכו׳. עביד בגין שכינתא דאיהי בגלותא ואם היא באומאה הא אבא ואימא דאינון חכמה ובינה יכולין למעבד התרה וכו׳. ואם היא נדר מסטרא דאבא ואימא ולא בעו. אנא סליק לגבי ההוא דאתמר ביה כי יפלא ממך דבר דאתמר ביה במופלא ממך אל תדרוש דיפטור נדר וכו׳. שזה בחינת מה שמבואר במאמר פתח רבי שמעון הנ״ל שיש שנפלו כ״כ בשינתם עד שצריכים לעוררם ע״י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות וכו׳ שזה בחינת תיקוני עתיק בחינת זקן וכו׳. וסוף כל סוף זכה למצוא את הבת־מלך ולהוציאה ולהחזירה לשורשה ולמקומה בשלום. ועיין בהקדמת הסיפורי מעשיות שם יש דברים שמבוארים ביותר קצת.

פירוש על המעשיות - לרבי אברהם ברבי נחמן

כפי המובן מדבריו הקדושים אשר נפש מלכות דוד היא בחינת הבת מלך שנאבדה והיא גם בחינת אור התבוננות התורה. כמובן בהקדמה השניה לסיפורי מעשיות. מובן ממילא (מה) אשר מעת הבריאה ירד נפשו למקום הקליפות היינו לסדום בקליפת מואב וע״כ נאמר עליו מצאתי דוד עבדי ודרז״ל במדרש רבה והיכן מצאתי בסדום שנאמר ואת שתי בנותיך הנמצאות היינו בחינת מציאת הבת מלך. גם מובן ממילא לפי זה מה שמספר שנות ימי חייו ע׳ שנה והכרח שמירתו מהתגברות השינה כמובא בדברי חז״ל אשר מעולם לא ישן שתין נשמי.

גם מובן ממילא לפי זה אשר לא סיפר אדמו״ר זצ״ל איך שהוציאה כי מלבי לפומי לא גיליתי. ואין ביכולת להוציאה כי אם בסוד ובחכמה ובערמה כביכול. והנה ענין החכמה והערמה שצריכין כדי להוציאה אולי הוא ענין המובא בהתורה פתח רבי שמעון. שכשמעוררין את האדם מהשינה אז צריכין להראות לו הפנים לתורה שנאבד ממנו בעת שינתו וצריכין להלביש לו הפנים למען לא יתאחזו בו החיצונים ולא יניחו אותו לצאת בחינת משנה פניו ותשלחהו המובא שם בהתורה הנ״ל: גם כפי המבואר בהתורה הנ״ל אשר ע״י יראה זוכין לאריכות ימים דקדושה שעי״ז זוכין לעשירות דקדושה שעי״ז זוכין להתבוננות התורה שהיא בחינת הבת

מלך כנ״ל מובן ממילא אשר הבת מלך היא בחינת אשה יראת ה׳ המבואר שם. ועי״ז נכנע ונתבטל האשה זונה בחינת הבת מלך דסטרא אחרא שבקליפת הבל היופי שעי״ז בא עניות בחינת אל תחמוד יפיה בלבך וכו׳ עד ככר לחם המובא שם שעי״ז אין זוכין למציאותה ותיקונה. כי עיקר מציאותה הוא ע״י ההר של זהב ומבצר של מרגליות שהם בחינת העשירות דקדושה כמבואר בההקדמה השניה.

וממילא מובן לפי זה ענין שרה ורבקה שהתגברו עליהם הפלשתים בקליפת הבל היופי שלהם. שזה הוא ענין אבידת הבת מלך למקום הקליפות עד שאברהם ויצחק הוכרחו לעסוק בכל התיקונים הקדושים המבוארים שם בהתורה הנ״ל עד שזכו להוציאם משם. גם מובן לפי זה מה שדרשו חז״ל (בבא בתרא דף ט״ז) על פסוק ואברהם זקן בא בימים וה׳ ברך את אברהם בכל המובא שם בהתורה הנ״ל בת היתה לו וכו׳ (בחינת מציאת הבת מלך) רבי שמעון בן יוחאי אומר מרגלית היתה לו (בחינת המבצר של מרגליות הנ״ל שעי״ז זכה למציאתה) ואע״פ שעיקר התיקון תלוי ביחידי הדורות אעפ״כ נמצא בחינות מענין התיקונים האלה בכל איש ואשה וצריך כל אדם לעסוק בהתיקונים האלה כל אחד ואחד לפי מדריגתו עד שימצא את זיווגו כי היא אבידתו שמחזר אחריה כמו שאמרו חז״ל בעל אבידה מחזר על אבידתו ומובן ממילא לפי זה ענין התקשרות השידוכים שמבאר שם בהתורה פתח רבי שמעון.

גם מובן לפי זה מה שיצחק ויעקב נזדמן להם זיווגם על הבאר והעין והשני למלך לא זכה ושתה מהמעיין ונעשה רש ועני מהעשירות דקדושה ונתעלם מאתו עי״ז יותר הבת מלך והם זכו ונעשה להם הבאר והעין ראש ומוחין בביאורי העי״ן פנים לתורה בהתבוננותה שהיא בחינת הבת מלך: גם מובן לפי זה ענין מה שהוכרח יעקב אבינו להוציא את רחל ולאה שהם מבחינת הבת מלך דקדושה ממקום הקליפות מבית לבן בערמה וגניבה וחכמה וממילא מובן גם לפי זה ענין לאה שהיה לה ששה בנים ובת אחת. שירדה גם כן למקום הקליפות לבית שכם ולא היה יכולת גם כן להוציאה כ״א בערמה ובחכמה: והנה בעת התגברות השינה על האדם שאז אבודה ממנו הבת מלך דקדושה והתבוננות התורה כמבואר בהתורה והמעשה הנ״ל. וכפי הכלל של זה לעומת זה שורה עליו אז הבת מלך דסטרא אחרא. ולפי זה מובן מה שאמרו חז״ל לענין נטילת ידים ג׳ פעמים בסירוגין בהתעורר האדם משינתו בת מלך היא ומקפדת וכו׳.

גם בהמבואר מצירופי התורה והמעשה הנ״ל על אודות נפש התבונה ומלכות בן דוד הנ״ל שירדה מיום הבריאה למקום הקליפות כסדום הנ״ל. ונסתרה ונתעלמה ביניהם עד שלא נודע כלל מאין תמצא. ואיזה מקום אבנים הטובות ומרגליות ועפרות הר הזהב שבמשכנה כי לא תמצא כלל בישוב ארץ החיים וכל עושר המרגליות והפנינים הנ״ל אינם נחשבים כנגדה רק להקדמות ופסולת. וגם כל חיות הארץ ועוף השמים השיבו ואמרו שלא דרכו בה ולא ראו אותה ואינם יודעים כלל מאתה זולת באסיפת הרוחות שאז נודע ברוח אלהים אשר הגיע אליו בקץ האחרון ברוב התחזקות אמונתו אשר איבד והמית עצמו ברוב יגיעתו והתחזקותו

לחפש אחריה. תביט ותראה בהפלאת לשון הכתוב (איוב כ״ח) הנשכחים מני רגל שמביא אותו אדמו״ר ז״ל לענין קלקול סדום שרצו לבטל המשא ומתן ושליש עושר הפרקמטיא למען יתגברו ביותר על נפש התבונה ומלכות בן דוד הנ״ל ותבין מרחוק רוממות כל הענין הנמצא שם (באיוב קאפיטיל כ״ח) מכל הנ״ל. וזה לשון הכתוב שם תיכף אחר הנשכחים מני רגל הנ״ל. מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו (שהוא הר ומבצר הנ״ל) נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה (שהם העופות הנ״ל) לא הדריכוהו בני שחץ ולא עדה עליו שחל (שהם החיות הנ״ל) והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ החיים וכו׳. לא יערכנה זהב וכו׳ ומשך חכמה מפנינים (כי אינם נחשבים רק לפסולת כנגדה) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה וכו׳. אבדון ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה וכו׳ היינו כנ״ל.

גם ענין המקרא פתח פיך לאלם המובא שם בהתורה הנ״ל לענין כשמעוררין את האדם מהשינה אז פותח פיו ומדבר דיבורים קדושים לפני השי״ת בכח גדול וכו׳ עד שזוכין עי״ז לבא להתבוננות התורה שהיא בחינת הבת מלך תבין מרחוק במה שהמקרא הזה נאמר בצעקת ב״ת שב״ע על שלמה המלך שהוא בחינת השני למלך (כי מלך על עליונים ותחתונים כמו שדרשו רז״ל) ואמרה אל למלכים שתו יין (כי נשא אז בת המלך פרעה דסטרא אחרא וישן עד ד׳ שעות ביום כמו שדרשו חז״ל) ועי״ז נתעלם מאתו יותר הבת מלך דקדושה כי כשזה קם זה נופל והיא עוררה אותו בצעקתה ובכייתה ואמרה לו פתח פיך לאלם המרמז על תיקוני מציאתה כמבואר בפנים והוא תיכף נתעורר ונתחרט וצעק אשת חיל (שנסעה עם החיל למקום המבצר פנינים) מי ימצא אותה עתה אחרי אשר ורחוק מפנינים מכרה. אבל ע״י בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר גם היום יש תקוה למצוא אותה כי זה המקרא מרמז על הבטחון דקדושה שהיא בחינת התקשרות בבת ישראל הנמשכת בשרשה מבחינת הבת מלך דקדושה כמבואר בהתורה פתח רבי שמעון והיא בבחינת שקר החן והבל היופי אשה יראת ה׳ היא תתהלל שסיים שלמה בסוף הענין ומובא זה הפסוק בתחלת התורה הנ״ל לענין מציאת התבוננות הבעל תפילה.

גם בדבר הכתוב בשוב ה׳ את שיבת ציון וכו׳, הנזכר בגמרא בתחלת המעשה מחוני המעגל נראה מבואר שגלות בבל ע׳ שנה הוא השינה ע׳ שנה שהזכיר אדמו״ר ז״ל בהמעשה הנ״ל והגאולה ובנין הבית הוא בחינת התעוררות השינה מזה מובן שמרמז רבינו ז״ל גם כן בדבר הבית המקדש שנבנה על ההר ששם היה כל העשירות דקדושה של ישראל שהוא בחינת הר הזהב. וקדשי קדשים הוא בחינת פנינים הנ״ל כמו שדרשו רז״ל על פסוק יקרה היא מפנינים ושם דייקא היו מונחים לוחות העדות שהם בחינת התבוננות התורה הנ״ל כמוב״פ ודוד המע״ה זכה למצוא הר בית ה׳ ע״י נידוד השינה דייקא בחינת אם אתן שנת לעיני וכו׳ עד אמצא מקום לה׳ וכו׳.

גם במה שמבואר בהתורה הנ״ל שכל שנה מהע׳ שנים נחשב לפנים מיוחד מהע׳ פנים של התבוננות התורה (שהיא בחינת הבת מלך כנ״ל) וכפי הכלל הידוע שכל

בחינה כלולה מכל הבחינות מובן לפי זה עצת הבת מלך למציאתה שישב ויתעכב השני למלך שנה תמימה.

גם במה שמבואר בהמעשה הנ״ל שביום אחרון מהשנה אם היה עומד בנסיון היה זוכה למצוא אותה היינו ברגע האחרונה ממש כי אז נהפך המיעוט של הלבנה (שנמשך גם כן מחמת הדיבור שנזרק מפי המלך העליון בשגגה לכי ומעטי את עצמך וכו׳) למולד וראשית השנה שאז דרשו את ה׳ בהמצאו כידוע בהמצאו דייקא בחינת מציאת הבת מלך ונמצא מבואר מזה אשר בראש השנה נתתקן קלקול אבידתה אם זוכין לעמוד בנסיון ומובן ממילא לפי זה מה שמבואר בתורה הנ״ל בתיקון ראש השנה שיסובב על כל התיקונים האלה.

היה אומר רבי אברהם ב״ר נחמן ז״ל על פי הידוע שתבת ׳מי׳ קאי על מדת הבינה, שזה המרומז בכתוב (משלי לא) ״אשת חיל ׳מי׳ ימצא״, הינו שזאת האשת חיל שהיא השכינה הקדושה, אין מי שיכול למצא אותה, אלא רק הבחינה הגבוה של בחינת בינה, ואף שהיא נעלמה כל כך עד שרחוק מפנינים מכרה, אבל על ידי העקשנות לבסוף ימצאנה וכמסופר במעשה הראשון שבספורי מעשיות במעשה מאבדת בת מלך, עיין שם. (שיח שרפי קודש חלק ו׳ - ע״א)

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

ששון ושמחה אות ב׳ - ואיידי דאתא לידן ענין הזה של שתית היין, נימא בה גם מלתא חדתא מה שהאיר ה׳ את עיני בהמעשה ראשונה מהסיפורי מעשיות מהשני למלך שנכשל בשתית היין, עיין שם היטב כל המעשה מראשה ועד סופה:

אות ג׳ - כי הנה עינתי בהמקרא (כי המעיין היטב בהענין של כל מקרא ומאמר חכמינו ז״ל שמביא אדמו״ר ז״ל בדבריו הקדושים, נראה על פי רוב שהם מתפרשים ומתבארים לאסמכתות דבריו הקדושים בכמה טעמים וענינים שאינם מוזכרים שם רק כמאן דמחוי במחוג) ״פתח פיך לאילם אל דין כל בני חלוף״, שמביא אדמו״ר ז״ל בהתורה פתח רבי שמעון סימן ס׳, שהיא פירוש על המעשה הזאת, וראיתי שזה המקרא נאמר בצעקת ב׳ת ש׳ב׳ע (כי ספירת המלכות היא בסוד בת והיא השביעית להספירות הקודמים לה שהם במספר שש, ובסוד בן המובא כל זה בספרי אמת. ועיין היטב בתחילת המעשה הזאת ויערב לנפשך) על ש׳ל׳מ׳ה (ש׳ני ל׳מ׳לך ה׳ (כמובא בדברי חכמינו ז״ל על פסוק ״וישב שלמה על כיסא ה׳״, שמלך על עליונים ותחתונים)) על ששתה מהיין ונשתקע בשינה, ונשאה בת המלך פרעה שהיא בת מלך דסטרא אחרא (שעל ידי זה נתעלם מאתו ביותר הבת מלך דקדושה כי כשזה קם זה נופל כידוע), והוא תיכף נתעורר ונתחרט אחר כך וצעק ואמר ״אשת חיל (כי היא שוכנת בין החיל כמובן שם בהמעשה עיין שם שדייקא עם החיל נסעה ובאה למקום המבצר פנינים העומד בההר וכו׳) מי ימצא״. היינו כי מי הוא זה שיכול למצוא אותה עתה, אחרי אשר ״ורחוק מפנינים (מם של תיבת מ׳פנינים ראשי תיבות מ׳בצר, פנינים פירש

רש״י (משלי ח׳) מרגליות ובלשוננו פעריל) מכרה״ אבל על ידי ״בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר״ (אמר המעתיק נראה לפי עניות דעתי שזה מרמז על הכלי שנתנו להשני למלך שיקח ממנה מעות כמה שירצה, שלא יהיה לו על ידי זה שום מניעה להוציא אותה עיין שם בהמעשה), גם היום יש תקוה למצוא אותה.

כי זה המקרא מרמז על הבטחון דקדושה, כמובא שם בהתורה הנ״ל שהיא בחינת ההתקשרות בבת ישראל הנמשכת בשרשה מבחינת הבת מלך שהיא השכינה. כי גם קצת משאר הבחינות המובאים שם בדברי אדמו״ר ז״ל, כולם הם בבחינת הבת מלך, ועל כן על ידם זוכים למצוא אותה כמו הבחינה הראשונה שמביא שם אדמו״ר ז״ל בתחילת המאמר מענין ההתבוננות בהתורה, והיא בבחינת האשת חיל. כמובא שהתורה היא בחינת בתו של השם יתברך, שהשתעשע בה עוד אלפים שנה קודם בריאת העולם, כמבואר בדברי חכמינו ז״ל על פסוק ״ואהיה אצלו שעשועים יום יום״. (ובזה תבין ביותר גם מה שמובא שם בהתורה הנ״ל אות ד׳ שהשליש שבקרקע הוא כנגד העשירות שנזכר אצל רחל ולאה וכו׳, כי באמת עיקר העשירות הוא רק בשביל ההתבוננות אבל בלא זה העשירות הוא רק בשביל נשים וקטני הדעת וכו׳ עיין שם. היינו שמזה בעצמו שבקדושה עיקר העשירות היא בשביל ההתבוננות בתורה שהיא בסוד אשה כנ״ל, מזה בעצמו נשתלשל ונמשך גם העשירות שבשביל הנשים וכו׳ שעל זה אמרו ״כי כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו״ וכו׳ עיין שם).

אות ד׳ - וכן מידת היראה המובא שם היא בסוד הבת מלך שהיא האשת חיל הנ״ל שנאמר עליה אש׳ה יר׳את ה׳ (אותיות השניים הם אותיות ש׳ר׳ה׳ ועיין היטב באות ג׳ שם) היא בסוד חוה, שנאמר עליה ״עשאה כאוצר״ שהוא בחינת יראה בחינת ״יראת ה׳ היא אוצרו״ כמובא שם. ובסוד ש׳ר׳ה׳ שנלקחה לבית המלך דסטרא אחרא והקליפות מעוצם התגברותם בההיפך של מידת היראה בבחינת ״רק אין יראת אלהים במקום הזה״, ואז דייקא כשנתגבר אברהם ״זה לעומת זה״ והמשיך לשם יראה ואריכות ימים אז דייקא נפקדה שרה בראש השנה בבחינת ״וה׳ פקד את שרה״ הנסמך לזה (עיין שם היטב באות ה׳ וגם בכל המאמר מראשו ועד סופו). ואז נתהוה על ידי זה בעצמו ביותר שלימות היראה שהיא בבחינת שלוש קוין כי מקודם לא היה להם תלמידים ואחר כך שזכו לבן הגון כזה, אז דייקא נשלמה היראה בבחינת שלוש קוין המובא שם.

אות ה׳ - ומה שכתב מוהרנ״ת ז״ל בההקדמה של סיפורי מעשיות שהר של זהב ומבצר של מרגליות מרמז, על העשירות שצריך להתבוננות התורה, עיין שם, נראה לפי עניות דעתי לבאר עוד בזה, כי עיקר העשירות דקדושה של ישראל היה בבית המקדש (כמובא בליקוטי הלכות פטר חמור הלכה ב׳ אות ד׳) שנבנה על ההר, שזה בעצמו בחינת הר הזהב ומבצר של מרגליות, ועל כן בקדשי קדשים שהוא בחינת פנינים (כמובן בדברי חכמינו ז״ל על פסוק ״יקרה היא מפנינים״), על כן היו מונחים לוחות העדות, שזה בחינת ההתבוננות של התורה. כמובא שם בהתורה הנ״ל אות א׳ עיין שם.

אות ו׳ - כי זה ידוע שכל בחינה כלולה מכל הבחינות, וכולם הם בכלליות ובפרטיות ובכל דור ודור ובכל אדם ואדם וגם בעת החיפוש אחר הר של זהב ומבצר של מרגליות, צריכים להזהר ולהשמר מתאות אכילה, ומכל שכן משתיית היין ומלהשתקע בשינה כמובן כל זה בדבריו במקום אחר. וכל צדיק לפי בחינתו כן הוא מוצא אותה, ודוד (שחי שבעים שנה) שממנו יצא משיח (שהוא יהיה גמר התיקון של מציאתה כמובא שם בהקדמה של הסיפורי מעשיות) על כן הוא אשר זכה למצוא את מקום הר בית ה׳ דוקא על ידי נידוד השינה, בבחינת ״נשבע״ וכו׳ (עיין בליקוטי הלכות נדרים ושבועות הלכה ה׳ באות ב׳ שמביא שם זה הפסוק לענין המעשה הזאת שבחינת שבועה הוא מבטל השינה) ״אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה׳״ וכו׳, וגם ציוה והזהיר את שלמה בנו שיבנה ויתקן אותו בשלימות. ועל כן דייקא בעת שבנה שלמה את הבית שאז היה צריך להיות גמר התיקון של מציאתה, אז דייקא נתגבר עליו השטן ״זה לעומת זה״, עד שנשא אז דייקא את בת פרעה שזה גרם חורבן הבית (כמאמר חכמינו ז״ל (ויקרא רבה פרק י״ב, ד) על פסוק ״כי על אפי ועל חמתי״ וכו׳). (אמר המעתיק: ועל כן כשנשא את בת פרעה היה ישן שלמה עד ארבע שעות ביום כמו שאמרו חכמינו ז״ל (שם). כי אז התגבר השטן להכשילו בשינה דייקא). ועל כן גם יעקב אבינו כשהלך אחר זיווגו - ״ויפגע במקום״ הזה, ואז אמר ״מה נורא המקום הזה״ (בראשית כ״ח). ואחר כך נסתכל על חורבנו ויאמר, ״אין זה כי אם בית אלהים״, (ועיין במדרש (בראשית רבה פרק ס״ט) שתיבות אלו מרמזים על הבית שיבנה לעתיד) ששם ימצא בשלימות ועליו נאמר: ״מקדש ה׳ כוננו ידיך״ שלא יחרב עוד לעולם.

עונג שבת - לרבי אפרימ׳ל מפשעדבארז

יש לומר מה שאנו מתפללין ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת, ולכאורה קשה אמאי צריך לבקש ע״ז מהיכי תיתי שלא יהיה להן שכר טוב ח״ו אך יש לישב בדרך פשוט כי מחמת שבודאי כי הבוטחים בה׳ באמת לא חסר להם כלום מכל הטובות שבעולם כמובן א״כ יהיה חשש שיקופח עי״ז משכרן של עוה״ב ע״י שיש להן כל טוב בעה״ז וע״ז אנו מבקשין ותן שכר טוב הרצון בעה״ב לכל הבוטחים בשמך באמת ולא ינוכה משכרן ח״ו בעה״ב ויש לומר כי מה שהובא בספר הקדוש סיפורי מעשיות במעשה של אבידת בת מלך שהממונה על הרוחות נתן להשני למלכות כלי כשתושיט ידך לתוכה תקבל משם מעות יעוין שם אף שהוא קודש קדשים לוטר סודות התורה אך יש לומר בדרך רמז שהכלי הוא מדת הבטחון כמובא בליקוטי קמא סימן ע״ו כי ע״י הסתכלות בבטחון ג״כ עושה כלי וכו׳ יעוין שם כי ע״י בטחון יש לו כל ואין לו שום מניעה הן ממון או משאר דבר ובזה יש לומר מה שאמר יעקב וכי י״ש ל׳י כ׳ל ר״ת כ׳ל׳י׳ היינו הכלי של הבטחון וע״י הבטחון יש לו באמת כל. (עמוד תקי״ז בהוספות)

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר"ן

מעשה ראשונה נאמרה בקיץ תקס"ו: (חיי מוהר"ן סימן נ"ט)

פעם אחת אמר (רבנו ז"ל) כל תורה יש לה מעשה, והתחיל לספר המעשה של התורה "ויאמר בועז אל רות", בלקוטי א' סימן ס"ה, שהגיד בעת ההיא. וסיפר: עזות היה לו בת ושלחה אל המים לשאוב אל הכד וכו'. ולא רצה לספר יותר מחמת שכבר הגיד התורה. ובפרטיות המעשה של אחד שהיה שוכב על הארץ יש ממנה בתוך כל תורה ותורה, ובפרט התורה "תשעה תקונין" בלקוטי א' סימן כ', הוא פרוש על אותו המעשה. מעשה של בת־מלך, המסיימת בהר של זהב ומגדל של מרגליות, הנדפסה בספורי־מעשיות, סיפור א', לדעתנו שייכת על התורה המתחלת: פתח רבי שמעון, בלקוטי א', סימן ס'. (חיי מוהר"ן סימן צ"ד)

עלים לתרופה

...ופרוש המעשה קבלתי (הוא פרוש על מעשה א' שבספורי מעשיות), והיה לי לנחת גדול, אשר נמצא איש כזה, אשר שם על לבו לכתוב פרוש על המעשיות, וגם פרושו נאה ומתקבל קצת, וכמה דברים קרובים לאמת; אבל, אף־על־פי־כן עדין פרושו רחוק הרבה אפילו מכפי מה שמתנוצץ בדעתי בענין המעשה הזאת. מכל־שכן וכל־שכן אלפי אלפים קל־וחומר כמה רחוקים הדברים מכונות רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה. ועיקר הדבר מה שאני מגמגם על פרושו הוא, שאנוכי הרואה, שלפי דבריו מסתים המעשה בענין קבלת התורה, שמרמז שאז זכה משה רבנו, עליו השלום, למצוא את הבת־מלכה, ולא־כן אנוכי עמדי, כי לדעתי עדין לא נסתים המעשה, ועקר סיום המעשה, דהינו למצוא את הבת־מלכה יהיה רק לעתיד, כשיבוא משיח צדקנו, הוא משה רבנו בעצמו, שהוא מתגלגל בכל דור ודור, כמו שמובא בתקונים (דף קיג). והכל בשביל לבקש את הבת־מלך, עד שיזכה למצוא אותה בימי משיח צדקנו, שיבוא במהרה בימינו.

והבת־מלך היא בחינת האמונה הקדושה להאמין בהשם יתברך ובצדיקים אמתיים ובכלליות התורה וכו'. וזאת האמונה הקדושה היא בגלות בכל דור ודור. ועקר הגאולה תלוי בזה כפי מה שזוכין ישראל בכל דור ודור להעלות האמונה הנפולה ולהתחזק באמונה שלמה באמת, שעל־ידי זה יבוא משיח, כמו שכתוב: (שיר השירים ד,ח). תבואי תשורי מראש אמנה. ואז תתגלה האמונה בשלמות, וידע כל פעול כי אתה פעלתו וכו', (בתפלת ימים נוראים). ואז דיקא תשוב הבת־מלך, שהיא האמונה, על מכונה ומלכותה. ואף־על־פי שרבנו, זכרונו לברכה, ספר מעשה שהיה וסים "ולבסוף מצאה", אף־על־פי־כן מרמז על העתיד, כי אפילו כשנזכה לכוון באמת רמזי המעשה, אבל אף־על־פי־כן עצם המעשה אי אפשר להבין, דהינו מי ומה ואימתי, כי כל המעשיות היה במקום שהיה, ואין להאריך יותר בכתב בדברים שכסה אותם עתיק יומין, ובפרט על פני השדה. השם יתברך יפקח

עינינו, שנזכה להבין איזה רמזים בהמעשיות שסיפר. ואף־על־פי־כן יש לי נחת גדול מהפרוש ששלחו, כי גם זה אמת, כי דברי רבנו, זכרונו לברכה, כפטיש יפוצץ סלע, וכל דבריו מתחלקים לכמה טעמים בלי שעור. השם יתברך יזכנו, שנזכה לבלות ימינו לחשוב תמיד תורתו ושיחותיו ומעשיות שספר, עד שנזכה למצוא בהם איזה פרוש והשגה המביאה לידי מעשה. אשרינו, שזכינו לשמוע דברים כאלה. וכו׳: (עלים לתרופה מכתב ב׳)

ימי מוהרנ״ת

בשנת תקס״ו הנ״ל, אחר שנפטר התינוק הנ״ל, נסע לדרך למדודיבקע וסביבותיה, ושם התחיל לספר מעשה ראשונה שבספורי־מעשיות, וכשבא מהדרך הייתי אצלו, וחזר וסיפר לפנינו אותה המעשה ואמר: בדרך סיפרתי מעשה וכו׳, כנדפס שם בספר ספורי־מעשיות: (ימי מוהרנ״ת חלק א׳ סימן י״א)

בשנת תקס״ז, אחר שהתחיל בסוף שנת תקס״ו לספר ספורי מעשיות וכו׳, אז אמר בראש־השנה התורה ״פתח רבי שמעון ואמר: עת לעשות לה׳ וכו׳״ (בלקוטי מוהר״ן חלק א סימן ס׳), ושם מדבר מספורי מעשיות, שעל־ידי זה מעוררין מהשינה וכו׳. גם שם מדבר מענין עשירות, שצריכין הצדיקים להתבוננות וכו׳, ומבואר שם, שהעשירות הוא בשלוש בחינות, שצריכין להשליש מעותיו: שליש בקרקע וכו׳, ואז שלח למז׳יבוז׳ וקנה החנויות שם וכו׳: (ימי מוהרנ״ת חלק א׳ סימן י״ב)

שיח שרפי קודש

קודם שספר מעשה ראשונה שבספר זה, ענה ואמר: בספורי המעשיות שהעולם מספרים - יש בהם נסתרות הרבה ודברים גבוהים מאד, אך שנתקלקלו המעשיות, כי חסר מהם הרבה, וגם נתבלבלו ואינם מספרים אותם כסדר: כי מה ששיך בתחלה מספרים בסוף, וכן להפך וכיוצא בזה. אבל באמת יש בהמעשיות שמספרים העולם, דברים נעלמים גבוהים מאד. והבעל־שם־טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, היה יכול על־ידי ספור מעשה ליחד יחודים. כשהיה רואה שנתקלקלו צנורות עליונים, ולא היה באפשר לתקן אותם על־ידי תפלה, היה מתקנם ומיחדם על־ידי ספור מעשה. ועוד דיבר רבנו זכרונו לברכה, בענין זה. (שיח שרפי קודש חלק א׳ - קי״ד)

נחלי אמונה

אחי ורעי מוה״ר יצחק מאיר קארמאן נ״י.

דע כי הייתי בשבת זה בוועגנגראב למען אהבת חברים לקבץ הנפשות המשתוקקות אל האמת שמחנו יחד מאד מאד. דברנו בעזרת השם יתברך על כי כל ענין של תשובה הוא להשיב הדיבור של המלך - מה שנזרקה מפיו ״שהלא טוב יקח אותה״ לכן צריכין לדבר הרבה, הן דיבורי אמונה, הן דיבורי תפלה והתבודדות

הכל להשיב הדיבור למקומו, שהטוב יקח אותנו לעבדים ולא יהיה שום שליטה להלא טוב חס ושלום ליגע בנו. וע"ז מרמז והשיבני דבר וגם מה אשיב שולחי דבר שיתוודו לפניו ושידברו דיבורי אמונה ואמת בחינת דבר אחד, ה' אחד ושמו אחד. ב"ה תתבשר אחי שברוחניות טוב לי מאד בפה, כי ת"ל מצאתי מה שאהבה נפשי בחורים וחברים עוסקים בתורה ועבודה שבלב זו תפלה. ואני כמו בארץ ישראל כן מתנוצץ לי מוחי בכל פעם יותר, כן יתן ה' שיתגדל ויתקדש ותתרבה הקדושה עד אפסי ארץ.

ידידך, יצחק ברייטער (מכתב כז)

מעשה ב׳

ממלך וקיסר

מעשה ב׳

ממלך וקיסר

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

סוד המעשה הזאת לא נמצא עליה עדיין שום פשר דבר על כן מה נאמר ומה נדבר בזה. בפרט כי אין לנו שום ידיעה בנסתרות. אך אעפ״כ מרחוק מובן לכל מעיין כי הוא מדבר מסוד היחוד הקדוש העליון ואיך שכביכול עלה (היחוד הזה) במחשבה תחלה, ואיך שתיכף נתגברה ההעלמה על זאת משני הצדדים עד שנשכח לגמרי ענין ההתקשרות. ואעפ״כ מזליה חזי ונזדמנו יחד אצל מלמד אחד. והיה ביניהם אהבה רבה עד שעשו מעצמם גם כן התקשרות ביניהם. ונתן טבעת על ידה וכו׳ (וסודה ידוע ומבואר): גם מובן שם גודל מעלת מדריגתה בשרשה, עד שהיא בבחינת אשת חיל עטרת בעלה. כי היא בת הקיסר בסוד אבא יסד ברתא בחינת ה׳ בחכמה יסד ארץ וכו׳: ומובן שם גודל ריבוי המניעות והעיכובים שהיה אח״כ להפריד ח״ו הקשר שביניהם. ואיך שע״י אבידת הטבעת שהוא היה בפועל ממש תחלת ההתקשרות, נעשה אח״כ התגברות ההעלמה והפירוד ביניהם כל כך עד שנתעו זה מזה ונתרחקו זה מזה כל כך.

אך ואתה מרום לעולם ה׳ והקדים רפואה למכה וממכה עצמה מתקן רטיה. ודייקא ע״י שבאה ליד בן הסוחר שבוודאי היה צערה גדול אז כמובן. אך אעפי״כ עי״ז דייקא היתה צמיחת קרן הישועה ע״י היין הטוב שהיה בספינתו (שסודו ידוע קצת) שעי״ז שיכרה את המאטראסין וברחה עם כל הספינה מהסוחר. ואף שלשעה היה צערו גדול ונתגרש עי״ז מבית אביו. אעפ״כ מאחר שעשה הדבר לפי תומו קיבל אח״כ שכרו משלם כמבואר בסוף המעשה וכן ע״י היין הזה ברחה אח״כ מבית המלך. ומאחר שלקח אותה באונס ע״כ היה לו גם כן צער גדול ע״י בריחתה. רק לבסוף שב למקומו עם הבנות שרים בשכר זה שקיים שבועתו ולא נגע בה, וכן ע״י היין הזה ניצולה מן הרוצחים והגזלנים והם נאבדו לגמרי. וכן ע״י היין הזה נתחתנה עם המלכה וכו׳ עד שעי״ז נגמר הישועה בשלימות ופרטי עניני הסודות הנפלאות שיש בכל תיבה ותיבה ובפרט בכל ענין וענין מהמעשה הזאת וכן משאר המעשיות כולם. עמוק עמוק מאד מי ימצאנו.

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

מעשה ב׳ ממלך וקיסר. המעשה הזאת לא שמענו עליה שום רמז. אך מובן ממילא שמדבר מסוד ההתקשרות והיחוד הקדוש בין ישראל לאביהם שבשמים. שזה בחינת יחוד קוב״ה ושכינתיה ואיך שעברו על זה סיבות ומניעות רבות. ואעפי״כ עצת ה׳ היא תקום עד שנגמר היחוד הקדוש הנ״ל בשלימות וכל זה כלול

בקדושת שבת שהוא עיקר ההתקשרות שבין ישראל לאביהם שבשמים כ״ש כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה׳ מקדשכם ונאמר לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ואמרו רבותינו ז״ל כנסת ישראל יהיה בן זוגך. ועיקר הגאולה העתידה לבא במהרה בימינו שאז יוגמר היחוד הנ״ל בשלימות הכל תלוי בקדושת שבת כמו שאמרו רבותינו ז״ל וכנ״ל כמה פעמים.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

המעשה הזאת לא שמענו עליה שום רמז וביאור. אך אותיות בולטות ומצטרפות מאליהם. כי מובן להדיא שמדבר מסוד יחוד צדיק וכנסת ישראל שזה סוד בנין ירושלים וגאולת ישראל. ואיך שהשכינה כביכול מקושרת עם ישראל בקשר אמיץ ודביקות גדול ולא תפרד מהם לעולם ועד.

וכל הסיבות שעברו על הבת־קיסר ועל החתן שהוא הבן־מלך והכל כדי להפריד ח״ו הקשר שביניהם. והיא בגודל חכמתה וצדקתה עברה על הכל והתנהגה עם כל א׳ כפי בחינתו. כי הגזלנים והרוצחים הרגה לגמרי והכל בחכמה גדולה כמבואר בפנים ונמלטה מבן הסוחר ומהמלך ועי״ז עברו עליהם יסורים גדולים כי נתגרשו ממקומם. ואיך שהמיתה מרחוק ע״י הזכוכית השורף את הקרח שהוא בן המלך הזקן (ומסתמא היה מבחינת המלכות דסטרא אחרא כמובן) ושרפה את המוח שלו עד שנפל עי״ז למימי הים. ועי״ז נתגלגל הדבר עד שנתקבצו כולם ואז החזירה להמלך את הבנות־שרים ושב למדינתו ומלכותו. ולבן־הסוחר החזירה הספינה שלו עם הסחורה עם ריוח עשירות הרבה בכפלי כפלים ממה שהיה כי כבר היה שם גם כל העשירות המופלג מאד שלקחה מן הגזלנים. ולהבן־מלך שהוא החתן שלה באמת אמרה נלכה ונסעה ושבו לביתם וכו׳. ובודאי יש בכל ענין וענין ובכל דיבור ודיבור מסיפורי מעשיות אלו רזין גדולים ועילאין. והכל נוגע בסוד עולם התיקון וקיבוץ גליות לא״י והתגלות קדושת א״י ע״י מלך המשיח ובנין ערי יהודה וישראל בבנין עולם. (יה״ר שנזכה)

מעשה ג׳

מחיגר

מעשה ג׳

מחיגר

ספורי מעשיות - סוף המעשה

סוד מעשה זו מרומז בקפיטל א׳ שבתהלים: אשרי האיש וכו׳, דרך רשעים דרך צדיקים וכו׳, הינו בחינת הדרכים הנ״ל שיש בהם האבק שמפזרים וכו׳, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו וכו׳, וכל אשר יעשה יצליח, הינו האילן הנ״ל, שכל פריו ועליו הכל כאשר לכל מסוגל מאד כנ״ל, דוק ותשכח עוד איזה רמזים: אשרי האיש אשר לא הלך כי בתחילה לא היה יכול לילך: לא עמד כי אחר־כך לא היה יכול לעמוד גם־כן: ובמושב לצים. הינו מושב לצים הנ״ל שעושין ליצנות וכו׳ כנ״ל: כמוץ אשר תדפנו רוח הינו הרוח שנושא הפול הנ״ל: וכל זה הוא רק רמזים בעלמא, שהאיר עינינו קצת, למען נבין ונשכיל קצת עד היכן הדברים מגיעים. אבל הדברים סתומים עדין בתכלית ההעלם: כי כל אלו המעשיות שספר, גבהו מאד מאד מדעת אנושי ונעלמים מעין כל חי וכו׳. (סוף מעשה מחיגר)

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מבואר ומובן לכל כי דברי המעשה הזאת שגבו וגבהו ועמקו מאד ואין פותר אותם. אך אעפ״כ מובן ומבואר כי מדבר בה מסוד עולם התיקון והתרוממות קרן הקדושה וביטול כל הקליפות. והנה החכם שהזהיר לבניו ומשפחתו להשקות אילנות מובן ממילא כי כוונתו להשקות את האילנות הקדושים שמרמזים למה שמרמזים. וכמבואר בזה הרבה בזוהר הקדוש ובתיקונים וכמאמר אליהו דאיהו שקיה דאילנא וכו׳ כמיא דאשקי לאילנא וכו׳ אנת הוא עילת העלות דאשקי לאילנא וכו׳. וכמובן בהמעשה הזאת עצמה מענין שהיתה החמה מדברת עם הלבנה מענין האילן הקדוש שהיו צריכים להשקותו. וכן בסוף המעשה מבואר הרבה מענין האילן הקדוש שאם היה נשקה אז היו מתבטלים כל הקליפות כולם.

אך כל ענין המעשה ופרטי הענינים שבה והקשר שלהם נוראים ונפלאים מאד. ואיך שמתחיל לספר מענין הבן שרצה לעשות מו״מ וכו׳ ומענין הגזלנים שנפלו עליהם וכו׳. ואיך שהוכרח לאכול עשבים וכו׳. שכל זה נראה לכאורה בתחלת העיון כסיפור פשוט. ותיכף נכנס מהם לענין העשב שהוטב בעיניו ועקר אותו עם שרשו והיה תחת השורש דומיט והדומיט היה מרובע. וכל צד היה לו סגולה אחרת ובצד אחד היה כתוב שמי שיאחז באותו צד ישא אותו למקום שיום ולילה נתקבצים ביחד וכו׳. ומספר איך שזה הבן בא לשם ושמע הסיפור שבין החמה והלבנה שהוא סיפור נורא ונפלא מאד. וכן איך שהסתכל על הדומיט בצד אחר. וראה כתוב שם שמי שיאחז באותו הצד שישא אותו להדרך שיוצאים ממנו כמה

דרכים. ואחז באותו הצד ונשא אותו לשם ונתן רגליו באותו הדרך שהאבק רפואה לרגלים ונתרפא מיד. שכל ענין זה נורא ונפלא (ומי יודע הסגולות הנוראות והנפלאות שהיו בשני הצדדים האחרים של הדומיט אשר לא גילה לנו רבינו ז״ל מהם שום רמז) ומספר אח״כ איך שנטל הבן אבק מכל הדרכים ועשה לעצמו אגודות. ואיך שהתנהג בזה בחכמה.

וגם בענין זה מרמז בתוך כך בדרך אגב דברים נחוצים מאד. איך שגם מי שהוא צדיק צריך ליזהר מאד משטות ושגעון כי יכול להיות עי״ז קלקולים גדולים כמבואר שם. ומספר גם כן איך שעיקר הגזלן הגדול שבהם עשה תשובה והחזיר לו תיבתו עם הכסף. וגם נתן לו כל האוצרות של גזילה שהיו לו. ואיך שפסקו עליו לתלותו. כי מובן הדבר שנוגע גם כן לסוד עולם התיקון. ואיך שיחזירו אל הקדושה כל הגזילות שגזלו מאתנו בסוד חיל בלע ויקיאנו וכו׳. ואעפ״כ נדמה גם הסיפור הזה כסיפור פשוט מה שיכול להיות כפשוטו. ותיכף אחר כך מספר מה שיישב עצמו הבן לילך אל השני אלף הרים וכלל בו כמה סיפורים נפלאים ונוראים ובתוכם יש גם כן איזה ענינים שנראים לכאורה כפשוטו. עד שגמר הענין איך שנשקה האילן ולא נשאר מהם כלל ונעשו כלא היו וכל אלו הענינים נוראים ונפלאים מאד מי שמע כזאת מי ראה כאלה.

וכן הרמזים שמרמז אחר כך שסוד מעשה זו מרומז בקאפיטיל א׳ שבתהלים נורא ונפלא מאד. והמובן מהם קצת מרחוק נראה. כי עיקר השקאת האילנות הקדושים שבענין זה הוא ע״י התורה הקדושה וזה היה הדיבור בין יום ולילה חמה ולבנה מה שהחמה היתה קובלת לפני הירח מענין האילן הקדוש שהוא מסוגל מאד והיו צריכין להשקותו וכו׳. ואם האילן הזה הוא עצמו זה האילן שמבואר אח״כ שאם היה נשקה בשלימות לא היה נשאר מהם כלל. ממילא מובן שגם הקובלנא של הלבנה שהיתה אודות השדים שיונקים מרגליה היה גם כן אודות ענין זה. ובאמת אם היה נשקה זה האילן לא היה נשאר מהם כלל וממילא היתה תרופה גם להלבנה על צערה (ועיין בספר זמרת הארץ על מעשה זאת). וזה יש לרמז בקאפיטל א׳ הנ״ל אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו׳. כי כל העצות רעות ודרכים רעים הכל נמשך מהם. כמובא שם גם בסוף המעשה מענין המדברים שפיתו לנכד הזקן שהיה צדיק נפלא להשתמש עם הספר שצוה הזקן שלא להשתמש בו והנכד הזה היה סובר שלבו מייעצו לזה ואם היו משתדלים להכשיל צדיק קדוש כזה ע״י עצתם הרעה. מכש״כ איך מכשילים בזה לרוב העולם. וכל הקלקולים המבוארים שם הן העצה של הגזלן שפיתה לכמה אנשים שיהיו גזלנים שזה גם כן עצת רשעים. וכן המלך שעשה אנשי מדינתו לאפיקורסים שזה בחינת דרך חטאים כמובא שם שיש דרך של אפיקורסים. כי אפיקורסות הוא שורש וכלל כל החטאים כולם כמובא. וזה בחינת ובדרך חטאים לא עמד כמו החכם הזקן שקיבץ כל אנשי משפחתו ובא עמהם מהמדינה הזאת. וזה: ובמושב לצים לא ישב שאע״פ שנתיישב עמהם סמוך להשני אלף הרים ששם עיקר המושב לצים

כמבואר שם אעפ״כ היה רחוק מהם מאד. כי עשה עיגול שלא יוכלו הלצים להתקרב אליהם.

והנה כל הקלקולים הנ״ל של הרשעים והחוטאים הכל נמשך רק ע״י בחינת הלצים הנ״ל שזה בחינת מה שארז״ל הבא לטמא פותחין לו שנאמר אם ללצים הוא יליץ. וכל קיומם של אלו הוא רק ע״י שאינו נשקה האילן בשלימות שבשביל זה עומדים מהם יום ולילה וחופרים ואינם מניחים מים להאילן. וע״כ הצדיק הקדוש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו׳ הוא ההיפוך מהם ממש ועוסק יום ולילה בתורה שעי״ז עיקר השקאת האילן הקדוש כנ״ל. וזה כי אם בתורת ה׳ חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה דייקא. כנ״ל היפוך מה שהם עומדים יום ולילה וחופרים ואינם מניחים מים להאילן כנ״ל. גם יש לומר שמרמז גם כן שהדיבורים שהיו בין יום ולילה חמה ולבנה הכל היה אודות לימוד תורתו של הצדיק הנ״ל. כי ע״י לימוד תורתו נשקה האילן הקדוש והלצים הנ״ל כלים ואובדים והיו כלא היו ונתתקן הכל. הן הקובלנא של החמה הן הקובלנא של הלבנה שהם יום ולילה. ע״כ שכרו של הצדיק הזה והיה כעץ שתול על פלגי מים וכו׳ בחינת האילן הנ״ל כמבואר שם.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (ליצנות ב׳)

ישמור אדם א״ע מליצנות. כי מקום החיצונים שהם הקליפות ר״ל נקרא מושב לצים כי עושים ליצנות תמיד: (שם צדיק פ״ד) הצדיק האמת אע״פ שיש לו כח להשתמש בשמות והשבעות וכיוצא בקדושה גדולה אעפ״כ אין לו להשתמש בזה כלל רק יהיה לו אמונה בהשי״ת כפשוטו והשי״ת יעזור לו. ולפעמים נדמה להצדיק שהוא מוכרח להשתמש בזה ושהיא מצוה גדולה וכיוצא בזה אעפ״כ צריך להתיישב בזה מאד, כי אע״פ שנדמה לו שלבו מייעצו לזה אולי הוא רק מהמדברים שמפתים אותו לזה.

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

הגם כי אין אתנו יודע עד מה ועד היכן נוגע סוד המעשיות האלו הקדושים כי גבהו ושגבו ורמו ונפלאו מאד מאד למעלה מדעתינו אעפי״כ ממילא מובן כי כל ענינים אלו נוגע וכלול ממש בענין קדושת שבת כי בשבת קודש אז עיקר היחוד בין השמש והירח בשרשם וכמבואר בזוהר הקדוש מזה במקומות הרבה (שזה בחינת מה שהשמש והירח מתקבצים שם ביחד המבואר בפנים) וכן קדושת שבת הוא בחינת האילן שיש לו ענפים רבים ופירות ועלים. וכל ענף ופרי ועלה יש לו סגולה מיוחדת. שזה מסוגל לבנים וזה לפרנסה וזה לרפואה וכו׳ שזה בחינת והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח ועץ הזה הוא בחינת שבת כמבואר בתיקון ואו דף כא. וכן דרז״ל בגמרא אשר פריו יתן בעתו על זווג משבת לשבת. ושבת קודש כלולין בו כל הסגולות יקרות

וכל ההשפעות טובות בני חיי ומזוני וכל הרפואות שבעולם בחינת שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא וכו׳ וכנ״ל כמה פעמים וזה בחינת וזרחה לכם יראי שמי (אלו שומרי שבת) שמש צדקה ומרפא בכנפיה (וצריכין לבאר עוד בזה מה שהשמש קובל לפני הירח על שמייבש זה האילן ואין כאן מקומו).

גם בשבת קודש אז עיקר הכנעת השדים והקליפות וכמבואר בזוהר הקדוש ואז אין להם יניקה מרגלי הקדושה שזה בחינת אם תשיב משבת רגלך וכנ״ל כמה פעמים. בשם כתבי האריז״ל. ואז מאיר ביותר הדרך הקדוש שהוא בחינת דרך צדיקים ונתבטלין כל הדרכים מקולקלים שהם בחינת דרך רשעים בחינת הדרך של האפיקורסים. כי שבת הוא יסוד האמונה דקדושה בחינת ביטול האפיקורסות. גם נתבטל הדרך של המשוגעים כי שבת הוא בחינת דיעה מיושבת כי אז מאיר הדעת בשלימות כנ״ל כמה פעמים. גם ע״י שבת ניצולין משיעבוד מלכיות ועי״ז ניצולין הצדיקים מיסורי השרים והפריצים ויושבים במקומם במנוחה ואינם מטולטלים. וזה בחינת וכבדתו מעשות דרכיך הנאמר אצל קדושת שבת.

גם זה האבק והפיל שמפזרים תחת רגלי הצדיקים המטולטלים בכדי שיהי׳ להם כח ברגליהם הכל נמשך מקדושת שבת שאז עיקר תיקון וחיזוק רגלי הקדושה כנ״ל וזה בחינת הרפואה שהיה לו להחיגר על רגליו ע״י האבק הנ״ל. גם בשבת קודש אז עיקר זמן השקאת האילן הקדוש שאם היה אותו האילן נשקה כראוי אז לא היה נשאר מהשדים והקליפות כלום כמבואר בפנים. ואפשר שזה גם כן סוד הענין מה שהחכם צוה לפני מותו את בניו ומשפחתו שישתדלו להשקות אילנות כמבואר בהתחלת סיפור המעשה הזאת ועיקר תיקון זה נמשך בשבת שזה סוד ענג שבת שהוא ראשי תיבות עדן נהר גן בחינת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכמבואר בזוהר הקדוש וע״כ באמת אמרו רבותינו ז״ל אלמלי שמרו ישראל שבת אחד כראוי מיד בן דוד בא היינו כנ״ל.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

מבואר בפנים כי הדברים סתומים וחתומים לבד מהרמזים שגילה רבינו זצ״ל בעצמו. ואעפ״כ מבואר שמדבר מסוד עולם התיקון וביטול הקליפות והסטרא אחרא בבחינת ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ומענין האילן הנפלא שכל ענף ופרי ועלין שלו יש להם סגולה מיוחדת זה מסוגל לבנים וזה לרפואה וכו׳. ואח״כ מרמז שיש אילן שאם היה מושקה לא היה נשאר מן השדים כלום. ואיך שנהיה רעידת אדמה ונשקה האילן כולו ולא נשאר מהם כלל ונעשו כלא היו. (ועיין יחזקאל מ״ז) והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית וגו׳ הנה אל שפת הנחל עץ רב מאד מזה ומזה וגו׳ ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתום פריו לחדשיו יבכר כי מימיו מן המקדש המה יוצאים והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה. עיין רש״י שכתב פירשו ז״ל להתיר פה אלמים ופה עקרות ומשמעו לשון רפואה וכו׳ שזה בחינת האילן הנ״ל.

ואם האילן הזה - הוא עצמו - זה האילן שאם היה מושקה לא היה נשאר מן השדים כלום כמובן לכאורה בפנים. א"כ מה שהשמש קובלת לפני הירח אודות זה האילן שהיא זורחת עליו ומייבשת אותו. וכן מה שהירח השיבה לה באשר שהיא דואגת דאגת אחרים. אבל היא דואגת דאגת וצער עצמה באשר שהשדים יונקים מרגליה ולפיכך אין לה כח ברגליה וכו'. ובאמת אם היה נשקה זה האילן לא היה נשאר מהם כלל וממילא היתה תרופה גם להלבנה על צערה. נמצא שבסוד עולם התיקון יתתקן הכל כנ"ל. ואפשר שזה ענין ובתורתו יהגה יומם ולילה בחינת חיבור יום ולילה בתורה בחינת המקום שהיום והלילה מתקבצים יחד המבואר בפנים והיה כעץ שתול על פלגי מים בחינת האילן הנ"ל. וזה שהזהיר השם יתברך ליהושע בתחלת כניסתו לא"י לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה. ובמלחמת גבעון אמר שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון וגו'. וכל זה צריכים לבאר עוד. וזה בחינת שמש ירח עמד זבולה וגו' עיין רש"י (חבקוק ג'). וזה בחינת הר ציון ירכתי צפון וגו' כי הנה המלכים נועדו וגו' הם בחינת השמש והירח שנאמר בהם ולמשול ביום ובלילה וכו' וכמובן גם בזוהר הקדוש. וע"כ שם עיקר עיבור השנים וקידוש החדש.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

שיחות וסיפורים כרך שישי - במעשה השלישית מהחיגר, בדבר הרמז שיצא מפי רבינו ז"ל בעצמו, בענין הכתוב: "והיה כעץ שתול וכו' אשר פריו וכו' ועליהו וכו' וכל אשר יעשה יצליח", שזה מרמז על העץ והאילן שסיפרה השמש לפני הירח. ובקשרי דבריו הקדושים הנזכרים בספר ליקוטי מוהר"ן כפי מסילתי אשר בארתי בספר ביאור הנ"ל, יש לבאר גם כן שזה זה הוא האילן שהזכיר אחר כך שבהשקאתו נתבטלים כל הקליפות והשדים, שלפי זה נבוא במאמר ירח אל השמש: 'אתה דואג דאגות אחרות ואני אספר לך דאגה שלי', אשר דאגתם מהשדים היונקים מאיתה. ולפי הנ"ל על כרחך דבריו אומרים פרשוני בכוונת הירח שזה בעצמו מדאגה שלה, כי מאחר שהאילן אינו נשקה וגם הולך ויבש, ממילא מובן משם כפי סיפורו הקדוש, שבזה הולכים ומתגברים בכל פעם יותר הקליפות והשדים לינוק יותר מרגלי הירח. (שמהרגלין עיקר היניקה כמובן מזה גם מספרו ליקוטי תנינא) וגם כפי סיפורו שם נראה מבואר שזה זה מה שציוה החכם לבניו שעיקר פרנסתם יהיה מהשקאת אילנות. ועוד יש לפי זה לפרש שכולם היו בדבר הירח, אשר השקאת האילן מסוגלת לה כמובא בפנים, וכפי שיצא מפיו הקדוש בדבר המזמור הראשון שבתהלים, נראה מבואר שהמובחר שבבניו שעמד בדבר הירח הנ"ל, הוא האיש אשר בתחילה לא הלך ואחר כך לא עמד. ובתכלית ההיפך מהמושב לצים מהקליפות הנ"ל, והוא אשר זכה על ידי האבן טוב המובא שם לעמוד ביחוד השמש והירח. ושאז דייקא בהיותו גם הוא עמהם ביחודם, היתה סיפורם והודעתם הנ"ל זה לזה, עיין שם היטב. (ויש לפרש שזה מחמת שגם הוא הוכרח להם ביחודם וסיפוריהם הנ"ל) ושמחמת זה זכה הוא בעצמו לרפואת הרגלים על ידי האבק אשר הודיעה השמש כי עיקר השלמת

הירח וזה האיש שעמד במדרגתה הוא מהשמש (כמובן מזה במקום אחר), ואז ברפואתו ביער תחילה את הרשעים הגזלנים שגרמו לו התגברות חולשת הרגלים כמובא. ואחר כך בהשגחתו בהלצים הנזכר שם, היתה סיבת השקאת האילן ברעידת הארץ, עד שנתבטלו הקליפות לגמרי, ויש להוסיף ולבאר שגם מחמת זה היתה כל התחלת דוד המלך עליו השלום את ספרו בזה המזמור, כי הוא בעצמו במדרגת הירח כנודע, ושעל ידו יתבטלו כל הקליפות כנודע, ולעובדא ולמעשה תבין ותתבונן לפי כל זה עד היכן גדול ונפלא מעלת העסק באמירת תהלים, שכל ביטול הקליפות הוא על ידי זה, וכמובן גם בספרו הקדוש ליקוטי תנינא, שכל ביטול התגברות הקליפות המונעים מלבוא בשערי תשובה, הוא ברוב הסגולה הנמצאת באמירת תהלים עיין שם:

שיחות אודות המעשה

שיח שרפי קודש

פרשו אנ״ש את המסופר בספורי מעשיות מעשה שלישי מהחגר בתחלתו, שצוה להם אביהם שיעסקו (רק) להשקות אילנות, אולם גם פרנסות אחרים יכולים לעשות, רק שבעיקר יעסקו בעבודת השקאת אילנות. ואמרו: ״פרנסות אחרים״, הכונה ללמוד תורה ועבודת התפלה ומעשים טובים, והשקאת אילנות, הכונה לדבר דבורי יראת שמים אחד עם חברו שבזה משקה אחד את השני, וצריך האדם לדעת שגם בעת שעוסק בשאר עבודת ה׳ בחינת ״פרנסות אחרות״ צריך גם אז להשתדל באהבת החברים, ולעורר אחד את חברו לעבודת השם יתברך, ולהאיר אחד בחברו בבחינת ״ללמוד על מנת ללמד״ שזה בחינת השקאת אילנות: (שיח שרפי קודש חלק ד׳ - ס״ז)

ספר פעם רבי מרדכי מבאבריניץ לר׳ לוי יצחק ז״ל, שהכיר איש אחד פשוט מאנ״ש, שהיה לו בן שנחלה ברגליו מאד, עד שנעשה משותק בשני רגליו רח״ל, מבלי יכולת ללכת וכשהביאו אביו ל״קיבוץ״ אנ״ש בראש־השנה נשאו על כתיפו, וכך הביאו גם בערב ראש־השנה על ציון רבנו, אולם חכה שם על הציון עד לפנות ערב, בעת שכבר הלכו משם אנ״ש להכין עצמם לתפלת המנחה, והלך ואסף את האבק שהיה ברצפת הציון לפינה אחת, והוריד את בנו החולה והפשיט את נעליו ממנו והעמידו על אותו האבק, ונעשה לו נס, והתחיל ללכת לאט לאט, עד שבחזרה מהציון כבר הלך מעצמו. התפלאו מאד אנ״ש הזקנים שבאותו דור על זה, ושאלוהו ״מהיכן שמע את הסגולה הזו?״ ענה להם בתמימות: ״הרי רבנו בעצמו אמר זאת! ב״מעשה מהחגר״ בספורי מעשיות מעשה ג׳״, ראה שם. והפטיר ואמר: היכן נמצא עפר הגון כזה כעפר הציון. (שיח שרפי קדש חלק ד סימן תנ״ז)

מעשה ד׳

מעשה נסים
ממלך שגזר שמד

מעשה ד׳

מעשה נסים - ממלך שגזר שמד

ספורי מעשיות - סוף המעשה

״למה רגשו גוים וכו׳, תרועם בשבט ברזל, פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער וכו׳״ (תהלים ב). והדברים עתיקים וסתומים מאד - כל זה שמעתי. עוד מצאתי קצת רמזים ממעשה זו בקפיטל הנ״ל. ״ננתקה את מוסרותימו״ - מוסרות הם של עור, בחינת תפילין. ״עבותימו״ - עבות הם חבלים, בחינת ציצית, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה, פסוק זה במסכת עבודה זרה (דף ג:) על ציצית ותפלין. ״יושב בשמים ישחק״, כי השור ושה שבשמים שחקו ממנו. ״אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו״, הכעס והבהלה והפחד הנ״ל. ״ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי״. אפשר הרמז בזה, כי הדמות אדם שהעמיד המלך הנ״ל על הר גבוה, את זה לעומת זה, כי הוא כנגד המלך על ציון הר הקודש, כי שם כלולים כל חלקי עולם וכו׳, וזהו ״הר״ כנ״ל. ״נסכתי״ - לשון ״נסך ויצוק״. ״שאל ממני״ כל העצות כנ״ל. ״גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ״ - לאחוז יחד כל אפסי ארץ, הינו כל שבעה חלקי עולם וכל המלכים והגוים לנחלה תחתיו: ״עבדו״ - זה ציצית, ״ביראה״ - זה תפלין, וגילו ברעדה - רעדה הנ״ל. (סוף מעשה נסים - ממלך שגזר שמד)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

יורה דעה הלכות נדרים הלכה ג׳ אות י״ג - וזה שמובא בהמעשיות של רבינו ז״ל בהמעשה של המלך שגזר גירוש בגזירת שמד שע״י ציצית ותפילין יכולין לעבור בתוך האש הגדולה. כי האש הגדולה נמשכת ונשתלשלה מאש שלמעלה מבחינת כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא מבחינת אור ההתלהבות שהוא בחינת אין סוף ואש הזאת הוא בחינת תכלת דאכלא כולא ושיצי כולא. אבל ישראל הדבקים בה׳ מקבלים חיותם ממנו וכו׳ כמבואר שם במאמר הנ״ל. כי ישראל על ידי מצות ציצית ותפילין הם מצמצמין האור כנ״ל. כי ציצית מבואר במאמר הנ״ל שהוא בחינת צמצום הקדוש הנ״ל. ותפילין הם בחינת חותם הנ״ל. על כן ציצית ותפילין הם מצמצמין האור כנ״ל. וע״כ יכולים לעבור בתוך האש על ידי ציצית ותפילין. כי אדרבא הם מקבלין חיות משם בבחינת ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כולכם היום אמן ואמן. (יורה דעה נדרים הלכה ג׳ אות י״ג)

יורה דעה הלכות הכשר כלים הלכה ב'

אות ה' - ועיקר הטבילה היא לכלי מתכות כי יש ז' מיני מתכות. כי איתא בספר המעשיות בהמעשה של המלך שגזר גירוש בגזירת שמד וכו' המרומזת בקפיטל ב' למה רגשו וכו' שיש ז' כוכבי לכת שהם כנגד שבע אקלימים שיש בעולם ויש ז' מיני מתכות וכו' ועשה המלך דמות מהז' מיני מתכות שהיו מאירין בו כל הז' כוכבי לכת וממנו היו שואלין עצות וכו' ע"ש. וכעין רמז יש במאמר הנ"ל מעין זה שע"י סוד העיבור שהוא מהלך שבעה כוכבי לכת עי"ז זוכין לעצה שלימה כמבואר שם שע"י פגם אמונת חכמים שעי"ז נלקח סוד העיבור מאתנו עי"ז אין לו עצה שלימה וכו' וכן להיפך כשזוכין לסוד העיבור זוכין לעצה שלימה שיודעין לתת עצה לנפשו בכל דבר וכ"ז ע"י תיקון אמונת חכמים שעי"ז זוכין להוליד גופים בבחינת פרי הארץ. כי תיקון הגופים שהם בחינת כלים לקבל אור הנשמה הוא ע"י אמונת חכמים כנ"ל והבן היטב. כי הכל אחד והכל תלוי באמונת חכמים שעי"ז נתתקנין הכלים ואזי נתתקנין המאכלים ואין עולה המותרות אל המוח ואז זוכין לבחינת ארץ ישראל כמבואר במאמר הנ"ל. ואז זוכין להוליד גופים בבחינת פרי הארץ שראויים לקבל נשמה גבוה שתהיה בקיאה בסוד העיבור ועי"ז זוכין לעצה שלימה, כי עיקר סוד העיבור הוא ע"י אמונת חכמים, כי אורו הגדול יתברך אי אפשר להשיג מחמת ריבוי אור וצריכין כמה צמצומים כידוע. אבל כשמצמצמין האור אזי יוכל להתגבר הצמצום וההעלם עד שלא ידעו ממנו ח"ו כלל.

וע"כ צריכין לזה צדיקי וחכמי הדור האמתיים שהם יודעים איך לצמצם אורו יתברך באופן שנוכל לקבלו שלא יהיה ריבוי אור. ואעפ"כ לא יתעלם האור לגמרי כי הם עושין כלים בהדרגה ובמדה שאינו נוטה לימין ולשמאל בבחינת משפטי אמת שהוא בחינת עמודא דאמצעיתא שאינו נוטה לימין ולשמאל ועיקר תלוי באמונת חכמים שעי"ז עיקר התהוות הכלים דקדושה באופן שנוכל לקבל את אורו הגדול בהדרגה ובמדה כנ"ל. וזהו בחינת סוד העיבור שאינו נמסר רק לגדולי הדור. כי סוד העיבור הוא לקבוע חדשים ולעבר שנים להשוות שנות החמה עם שנות הלבנה שזה בחינת קידוש החודש שהוא למלאות הלבנה מפגימתה ולא יהיה בה שום מיעוט ויהיה אור הלבנה כאור החמה וכו'. כי הלבנה היא בחינת מלכות בחינת אמונה כידוע. והחמה הוא בחינת אורו הגדול יתברך בחינת (תהלים פ"ד) כי שמש ומגן ה' אלקים. והלבנה נתמעטה מחמת הקטרוג א"א לשני מלכים וכו' כי א"א לקבל בעוה"ז את אורו הגדול ובהכרח למעטו ולצמצמו בכמה צמצומים שזה בחינת מיעוט הירח שהוא בחינת התגלות מלכותו יתברך כידוע. ומאחר שנתמעטה, משם נאחזין הסט"א עד שלפעמים נתמעט האור ביותר עד שהם מעלימין ח"ו האור לגמרי עד שאין יודעין ממנו יתברך כלל. ע"כ אנו צריכין לקדש החודש למלאות הלבנה מפגימתה. אך תיכף כשתתמלא לגמרי שוב לא יהיה אפשר לקבל מחמת רבוי אור. ע"כ אין מי שידע סוד הזה כ"א חכמי הדור האמתיים הגדולים מאד מאד. כי זהו בחינת סוד

העיבור שלא נמסר כ״א לגדולי ישראל כי אין מי שידע זה הסוד איך לצמצם אורו יתברך באופן שנוכל לקבלו ואעפ״כ לא יתעלם האור אין מי שידע זאת כ״א חכמי הדור וכל זה זוכין על ידי אמונת חכמים כי עיקר פגם הירח הוא ע״י פגם אמונה כידוע.

אות ו׳ - ואזי זוכין לכלים דקדושה כנ״ל ועיקר הכלים הם בחינת כלי מתכות בחינת ז׳ מיני מתכות. כי ע״י אמונת חכמים עי״ז זוכין שישבו ישראל בארצם שזהו בחינת ארץ ישראל ועי״ז זוכין לסוד העיבור ועי״ז זוכין לעצה שלימה כנ״ל. כי עיקר תיקון הכלים הם ע״י ז׳ ימי הבנין כידוע שהם בחינת שבעת ימי בראשית שבהם ברא השי״ת את כל הבריאה כולה שהיא כולה בכלל בחינת כלים לקבל אורו הגדול יתברך כידוע ועיקר הוא ארץ ישראל שמשם מקבלין ויונקין כל השבעה אקלימים. וע״כ יש על ארץ ישראל בחינת ז׳ קליפות שהם שבעה עממין הכנעני והחתי וכו׳ שהם חופין על ארץ ישראל ואי אפשר לזכות לארץ ישראל כי אם כשמכניעין תחילה את השבעה עממין. ואז זוכין לגוף הפרי דהיינו ארץ ישראל אשר שם מאירין כל בחינת ז׳ ימי בראשית כי תמיד עיני ה׳ בה וכו׳ בחינת שבעה אלה עיני ה׳. ועל כן יוצאין משם בחינת שבעת המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל ושם עיקר הארת כל הז׳ כוכבי לכת. כי עיקר אור החמה והלבנה וכל הכוכבים עיקר הארתם הוא בארץ ישראל שהוא עיקר העולם, ומשם נמשך כל האור והשפע לכל העולם לכל הז׳ איקלימים. ועל כן התורה משבחת את ארץ ישראל שנמצא בה מיני מתכות כמ״ש ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת ואכלת ושבעת וכו׳. כי שם נמצאין בחינת מיני מתכות שהם בחינת הכלים דקדושה שנמשכין מז׳ כוכבי לכת שמאירין ביותר בארץ ישראל אשר על ידי זה עיקר חשיבות הפירות של ארץ ישראל שנשתבחה בהן. כי עיקר תיקון המאכלים הוא ע״י הכלים וכו׳ כנ״ל.

אות ז׳ - וע״כ הכלים של ז׳ מיני מתכות צריכין תיקון ביותר לטובלם ולטהרם מאחיזת הז׳ עממין. כי עיקר אחיזת העממין הוא מבחינת ז׳ מיני מתכות שזהו בחינת הצלם שהעמיד נבוכדנצר ראשוהי די דהב חדוהי ודרעוהי די כסף וכו׳ שהוא מרמז על כלליות האומות על כל הד׳ מלכיות כמבואר שם בפנים (דניאל ב׳). כי הז׳ עממין כלולים בד׳ מלכיות כמו שבקדושה ז׳ ימי הבנין כלולים בד׳ אותיות השם כידוע כמו כן את זה לעומת זה ז׳ עממין כלולים בד׳ מלכיות. ועיקר אחיזתם בבחינת ז׳ מיני מתכות כשאין זוכין לקדש הכלים כראוי כי עיקר אחיזתם הוא רק בבחינת הכלים כשאינן כראוי. כי מעצם האור אין יכולין לינק רק מבחינת הכלים שהוא בחינת צמצום האור כידוע. וז״ש בעשו שא נא כליך תליך וכו׳ שמרמז על גלות ד׳ מלכיות כ״ש במדרש (ב״ר פרשה ס״ה). וזהו כליך דייקא כי עיקר התגברותו הוא ע״י הכלים כשהכלים נופלים אצלו ח״ו בחינת חורבן ביהמ״ק שעיקר החורבן היה שלקחו את הכלים כ״ש ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו וכו׳. וע״כ הכלים שיוצאין מרשותם

א״א לנו להשתמש בהם כ״א ע״י טבילה ועיקר הטבילה היא לכלי מתכות שמשם אחיזתם וכו׳ כנ״ל.

וכשהם נאחזין בהם אזי אין עצה שלימה כי עיקר העצה משם מבחינת ז׳ מיני מתכות שקדושתם מבחינת ארץ ישראל מבחינת סוד העיבור שהוא ז׳ כוכבי לכת שמשם זוכין לעצה שלימה כמבואר במאמר הנ״ל. שע״י סוד העיבור זוכין לעצה שלימה וכו׳ כמבואר שם בסדר המאמר ע״ש וכמבואר בהמעשה הנ״ל שע״י ז׳ מיני מתכות שמאירין בהם ז׳ כוכבי לכת עי״ז יודעין עצות וכו׳ ע״ש. כי את זה לעומת זה כמו שזה המלך עשה זאת בשבילו כמו כן בשורשו בקדושה נמשכין עצות אמתיות מבחינת ז׳ מיני מתכות ע״י ז׳ כ״ל שהם בחינת סוד העיבור וע״כ כשנפגמין ח״ו הז׳ מיני מתכות ונמשכין אליהם שזה בחינת כלי מתכות של עכו״ם דהיינו הכלים שנפלו אליהם. משם מתגברין ח״ו עצות נבערות שלהם בחינת על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך (תהלים פ״ג) אשר ע״ז נאמר (שם ל״ג) ה׳ הפיר עצת גוים וכו׳ בחינת עוצו עצה ותופר וכו׳. ע״כ צריכין לטהר הכלים שיוצאין מרשותם ועיקר כלי מתכות כנ״ל, שצריכין לטהרם ע״י מי מקוה שהוא בחינת מים טהורים הנאמרים במאמר הנ״ל, שעי״ז זוכין לעצה שלימה כ״ש שם בחינת ולא יטמאו עוד בגילוליהם ולא יחצו לשתי ממלכות עוד, ממלכות לשון עצות כ״ש מלכי ישפר עליך ע״ש.

כי באמת הכל אחד כי עיקר המלכות הוא ע״י עצות וע״כ כל מלך יש לו יועצים כי עיקר בנין המלכות הוא מבחינת עצות כידוע למבין. וע״כ עיקר חלוקת מלכות בית דוד היה ע״י פגם העצות אשר לא רצה רחבעם לשמוע לעצת הזקנים והלך אחר עצת הנערים כמ״ש שם בענין. ועיקר קיום מלכות ישראל הוא ע״י עצות דקדושה שהוא כלל כל התורה שהוא תרי״ג עיטין דאורייתא. ועל כן היה מוכרח המלך לכתוב לו ס״ת יותר כמ״ש והיתה עמו וכו׳ למען יאריך ימים על ממלכתו וכו׳. וכשפוגמין ח״ו בתרי״ג עיטין, כפי הפגם ח״ו כן מתגבר מלכות הרשעה ח״ו ויועצים רעות ח״ו בחינת על עמך יערימו סוד ויתיעצו וכו׳. וע״כ צריכין לטבול את כלי מתכות של עכו״ם ע״י מים טהורים כדי לטהרם מאחיזת זוהמתם שהוא פגם העצה שנמשך מפגם ז׳ מיני מתכות כנ״ל. ועל ידי הטבילה חוזרים לשורשם שבקדושה ואז זוכין לעצה שלימה דקדושה כנ״ל. וכשהכלים בקדושה אז יכולין לקבל אור קדושת המאכלים כי א״א לקבלו כ״א ע״י תיקון הכלים בקדושה וטהרה כנ״ל.

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מתחיל לספר מהמלך שגזר גירוש וכו׳. ונראה כסיפור פשוט לכאורה כי יכול להיות סיפור כזה כפשוטו ממש. ודרך אגב מספר גודל החיבוב שישראל מחבבין את המצוות, כי אפילו האנוס שלא היה יכול לעמוד בנסיונו בשלימות אעפ״כ

כשנזדמן לו שעת הכושר ונשבע לו המלך לעשות רצונו ולמלאות בקשתו אפילו אם יבקש מה שיבקש. אבל האנוס לא ביקש ממנו שום דבר רק שיתיר לו להניח טלית ותפלין בפרהסיא, וזה בעצמו היה נסיון גדול כי חרה להמלך מאד אעפ״כ הוכרח למלאות בקשתו בשביל השבועה. אח״כ מספר מענין המלך שקרא לכל החוזי כוכבים וכו׳ ואמרו לו שזרעו לא יוכרת רק שישמור משור ושה וכו׳, ואח״כ איך שנעשה בנו מלך וכו׳ ונפל על חכמה לכבוש את כל העולם, ומענין האדם שעשה מכל השבעה מיני מתכות וכו׳. ואותו האדם לא היה מסוגל רק באופן שיהיה המלך משפיל גאים ומגביה שפלים וכו׳ סיפור זה מובן לכל כי הוא ענין נפלא בפרט מה שמספר אח״כ שיש מקום שכל שס״ה מיני תהלוכות השמש מזריחים לשם ושם גדל שבט ברזל. ודרך אגב מרמז שם מחומר איסור כעס ושאר כל הענין שם עד סוף המעשה ואיך שמרומז הענין למה רגשו. כל זה נורא ונפלא מאד: ועיין לקוטי הלכות ה׳ הכשר כלים הלכה ב׳:

לקוטי עצות מהדורה בתרא (ציצית א׳)

מעלת יקרת קדושת מצוות ציצית ותפלין גדולים ויקרים מאד. כמו שהפליגו רז״ל בהם ובהם עיקר היכר קבלת עול מלכות שמים של איש הישראלי, והרי כשהציל האנוס את המלך ממות ממש. ונשבע לו המלך שיתן לו כל הכבוד שירצה, ענה האנוס ואמר שזה עיקר כבודו שיהיה רשאי להניח טלית ותפלין בפרהסיא, וזה היה עיקר השררה וההתמנות שלו, ואח״כ כשבא מלך אחר מבני בניו וביטל אותו ממצוות אלו ראה אח״כ ששור ושה שבמזלות שוחקים ממנו (כי תפלין וציצית הם בחינת שור ושה עיין בפנים) ואע״פ שהיה המלך הזה חכם גדול וכבש כל העולם בחכמתו. אעפ״כ נכרתו הוא וזרעו ושלט בהם האש הגדולה ונשרפו ונכרתו כולם, אבל שאר המלכים שהיו דרים יהודים במדינתם שמלובשים בטו״ת. המלכים האלו היו הולכין דרך האש הגדולה הזאת ולא הזיק להם כלל בזכות מצות ציצית ותפלין שהיהודים שבמדינתם מלובשים בהם. ראה והבן גודל כח קדושת מצוות אלו איך מגינים ומצילים מהכל. ומכל שכן להיהודים בעצמם שזוכים להיות מעוטפים ומלובשים בהם:

(שם כעס ג׳) יש מלאך שהוא ממונה על הכעס, כי ע״י כעס בוראים מלאך המשחית. ואותו מלאך הנ״ל הוא ממונה על כל המשחיתים. ומזה המלאך שואלים הדרך איך לבוא אל השבט ברזל שכשבאים לשם ניצולים מפחד:

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

עיין שם בהרמזים שאח״כ מובא הפסוק ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי וגו׳ כי שם כלולים כל חלקי העולם וכו׳. ושם עיקר תיקון העצה דקדושה. ועיין גם לקמן בסימן ו׳ בהרמזים מענין חזה ציון קרית מועדינו וגו׳. וזה בחינת כי הנה האבן וגו׳ על אבן א׳ שבעה עינים וגו׳ עיין רש״י (זכריה ג׳) כי שם כלליות כל

השבעה אקלימים וכמובן גם בדברי רבותינו ז״ל (ועיין שער החצר מ״א ס״ה). ושם מקריבים על אש המזבח קרבנות שרובם הם רק משור ושה כי עזים הם ג״כ בכלל שה כמו שאמרו רבותינו ז״ל וכמו שפירש רש״י בפסוק בא על הפסוק מן הכשבים או מן העזים וכו׳. ועי״ז נתכפרין העונות וניצולין מאש הגיהנם וכיוצא וכמו שאמרו רבותינו ז״ל (במ״ר פקודי פרשה נ״א).

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

שיחות וסיפורים כרך שישי - במעשה האונס: שהיא מרומזת במזמור ״למה רגשו״ וכו׳, וגם מלשונו הקדוש בביאור הכתוב (שבסימן קנ״ה) ויקוד וכו׳ (כיקוד אש) ארך אפים ראה, תבין מרחוק בביאורו מעשה האונס שבמזמור ״למה רגשו וכו׳ פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו״. כי אף על פי שכל הדרכים הנאבדים יהיה ממלאך האף והכעס שממונה על כל המשחיתים והדינים, אבל דרך האש והתבערה הוא מעיקר האף והמידת הדין הנ״ל ובתכלית ביטולו שבציון הר קדשו (שבארץ ישראל), נתבטל מידת הדין שלמעלה ונהפך ליקוד אש. וגם ממילא מבואר שביקוד האש דקדושה לציון הר קדשו (הנזכר שם) נתבטל הדין ואש הגיהנום מעל האדם:

מעשה ה׳

מבן מלך
שהיה מאבנים טובות

מעשה ה׳

מבן מלך שהיה מאבנים טובות

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מובן גם כן לכל מעיין כי הוא סיפור נורא ונפלא ודרך אגב מרמז ה׳ לי לא אירא מה יעשה לי אדם ורבות מחשבות בלב איש ועצת ה׳ היא תקום כי דייקא ע״י שהבת מלך עשתה לו כישוף ונעשה מצורע עי״ז כשנתרפא אח״כ נעשה כולו מאבנים טובות וכו׳, והוא גם כן התחזקות נפלא לענין מה שמבואר במ״א שלפעמים הירידה היא תכלית העליה. לבד מהנסתרות הרבה שיש בסיפור זה, ועיין בשיחות הר״ן סימן קמ״ז שיש סברא שבהמעשה הזאת יש בה כל השם הקדוש של מ״ב אותיות ושמעתי עוד שיש אומרים שסיפור זה נוגע גם כן למה שהידוע נפל לפעמים למים וכמעט שנטבע וכו׳.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

המעשה הזאת אומרים שהיה משמעות מדברי רבינו ז״ל שיש בה סוד שם מ״ב וכו׳ כמבואר במקום אחר. ועיין זוהר חדש (סוף פרשת כי תבא) בלקוטים ובגין דא לא עאלו ישראל לארעא עד דנטלו תלתין מטלנין אחרנין ואשתלם רזא דשמא דמ״ב וכו׳ עי״ש. גם מה שמבואר כאן מהבן מלך שנעשה מצורע ואח״כ נתרפא ונתייבש הצרעת ונקלף כל העור ממנו ואז נתגלה ונראה שהוא כולו מאבנים טובות והיו לו כל הסגולות של כל האבנים טובות. מצינו כעין זה לענין ירושת א״י. כמו שאמרו רבותינו ז״ל על פסוק כי תבאו אל ארץ כנען ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וכמו שפירש רש״י שם שעי״ז מצאו ישראל מטמוניות של זהב שהטמינו האמוריים בקירות בתיהם. ועיין במדרש רבה שדרשו רבותינו ז״ל פסוק זה על חורבן בית המקדש. וסיים שם ולקחו אבנים אחרות כמ״ש הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פינת יקרת וגו׳. ושם היה האבן שתיה שבו נכללו כל הי״ב אבני יעקב שהם בחינת הי״ב שבטים שהיה בהם סגולות כל האבנים טובות. שזה בחינת י״ב אבני החושן כמובא ודרשו רבותינו ז״ל (ב״ר פרשה ט״ז) שם הבדולח ואבן השוהם לענין א״י.

שיחות אודות המעשה

שיחות הר״ן

שמעתי מאיש אחד מאנשינו שאמר שקודם שספר רבנו זכרונו לברכה המעשה של המלך שהיה לו בן שכולו מאבנים טובות הנדפסת (בספורי מעשיות מעשה ה).

אמר קודם שספר: אני יודע מעשה שיש בה כל השם של מ״ב. ואחר־כך ספר זאת המעשה. ואף־על־פי־כן אין אנו יודעים אם זאת היא המעשה של השם של מ״ב. וגם אנוכי שמעתי מפיו הקדוש לפני כמה שנים שאמר שהבעל־שם־טוב זכרונו לברכה היה יודע מעשה שהיה בה השם של מ״ב ודיבר עמי אז מהשם של מ״ב. ושאל אותי למצא פרוש בלשון לעז על שתי אותיות וי״ו צד״י שנמצא בשם הנ״ל ולא יכולתי למצא. וכפי המובן היה שכבר יודע סוד כל השם הנ״ל רק שתי אותיות אלו וי״ו צד״י הנ״ל עדין אינו יכול להכניסם בתוך הענין שהיה רוצה להלביש בו שם הנזכר לעיל. (שיחות הר״ן קמ״ז)

מעשה ו׳

ממלך עניו

מעשה ו׳

ממלך עניו

ספורי מעשיות - סוף המעשה

״דרכי ציון אבלות״ (איכה א). ציון היא בחינת הציונים של כל המדינות, שכולם נתועדים לשם. כמו שכתוב (יחזקאל לט): ״וראה אדם ובנה אצלו ציון״. וזהו (ישעיה לג): ״ח׳זה צ׳יון ק׳רית מ׳ועדינו״ - ראשי־תבות מ׳צ׳ח׳ק׳, ששם היו נתועדים כל הציונים, ומי שהיה צריך לידע אם לעשות הדבר או המשא ומתן, היה יודע שם. יהי רצון שיבנה במהרה בימינו אמן.

ראה והבן והבט אתה המעין, עד היכן הדברים מגיעים, אשרי המחכה ויגיע לידע ולהשיג מעט מסודות המעשיות הללו, אשר לא נשמעו כאלה מימים קדמונים. ודע, שכל אלו הפסוקים והרמזים המובאים אחר קצת המעשיות, הם רק רמזים וגלוי מלתא בעלמא, למען ידעו כי לא דבר ריק הוא, חס ושלום, וכאשר נשמע מפיו הקדוש בפרוש, שאמר: שהוא מגלה איזה רמזים בעלמא, באיזה פסוקים המרמזים לסוד המעשיות, למען דעת שאינו מדבר חס ושלום דברים בטלים, אבל סוד המעשיות בעצם, רחוק מדעתנו ועמוק עמוק מי ימצאנו. (סוף מעשה ממלך עניו)

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

(**מעשה** ו׳ מהמלך שהיה גבור ואיש אמת ועניו) הוא גם כן סיפור נפלא כמובן לכל מעיין, וכן הרמזים שאחריו הם דברים נפלאים ודרך אגב מרומז בו ענינים נפלאים מענין המיני צחוק וקאטאוויס שבעולם שעי״ז יכולים לידע ולהבין מהות כל דבר ושיש גם בזה כמה מינים. וענין איך שהאמת אינו יכול לסבול את השקר, וענין איך שהמדינה היתה מלאה שקרים כל כך והמלך שלה היה איש אמת נפלא כל כך עד שלא ראו פניו מעולם, והחכם שהיה מבין על כל זה ושיבח את המלך והגדיל אותו מאד, עי״ז הביא את המלך לידי ענוה וקטנות כזה עד שגילה לפניו אור פניו הקדושים וזכה לראות אותו וכו׳ כמבואר שם: ועיין ישעיה ל״ג הולך צדקות ודובר משרים וכו׳ ונוער כפיו מתמוך בשוחד וכו׳ (כל זה ההיפך ממנהג המדינה שבסיפור זה שהיו כולם מלאים שקרים ושחדים) הוא מרומים ישכון מצודות סלעים משגבו וכו׳. בחינת המלך שהי׳ גבור מאד כי שכן בחזקת גדול כמבואר בפנים, וסיים מלך ביפיו תחזינה עיניך תראנה ארץ מרחקים וכו׳ כמובא בפנים פסוק זה בהרמזים שבסוף הסיפור.

שם בהרמזים שבסוף הסיפור דרכי ציון אבלות וכו׳ ר״ל ע״פ שדרשו רז״ל על פסוק מציון מכלל יופי שמשם היו יוצאים גידים לכל המדינות ושלמה המלך היה בקי בהם וכו׳ וכאן רימז לנו רבינו ז״ל כמו כן בענינים רוחניים ודקים ביותר כגון במדות ודעות של בני אדם שכולם משונים בדעותיהם כ״א מחבירו בפרט השינויים שיש בענינים אלו בכלל ממדינה למדינה כידוע, אבל מאחר שכל דבר יש לו איזה בחינת שורש גם בקדושה כמבואר בספרים קדושים ע״כ הכל היה כלול בקדושת ציון וירושלים בפרט בקדושת המקדש והיכל הקודש: ועיין בליקוטי מוהר״ן ח״א במאמר חדי רבי שמעון סימן ס״א שהאבן שתיה היו כלולים בו כל הצמצומים שבעולם, וכן היו מאירים שם כל בחינת השכליים שעל ידם נמתקין הצמצומים בפרט על ידי השכל הכולל כולם שזה בחינת קדשי קדשים ע״ש וזה בחינת רבתי בגוים ודרשו רז״ל רבתי בדעות, שרתי במדינות שהיתה כלולה מכולם, ואולי שזה בחינת מה שמבואר בהמעשה הנ״ל שיש מדינה שכוללת כל המדינות זה בחינת כלל קדושת ישוב א״י, ובאותה המדינה יש עיר שכוללת כל העירות שבמדינה הזאת זה בחינת ציון וירושלים, ובאותה העיר יש בית שכולל כל הבתים שבעיר הזאת זה בחינת הבית המקדש וההיכל ושם יש אדם וכו׳, מובן ממילא כי א״א לבאר כל כך בענינים כאלו.

ומרומז קצת בדברי רז״ל שכשהתפללו אנשי כנסת הגדולה למסור בידם את היצר הרע נפיק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים (יומא ס״ט) וכמבואר בליקוטי מוהר״ן ח״א סימן ע״ב מענין היצר הרע העליון שיש לו איזה בחינה בקדושה העליונה וכמבואר בפרפראות לחכמה על מאמר חז״ל הזה ושם הוא רק בבחינת צחוק וקאטאוויס ויש כמה מיני קאטאוויס וע״ד שארז״ל על יהוא יעבדנו הרבה. אע״פ שאמר אז רק בדרך צחוק וקאטאוויס אעפ״כ נכשל עי״ז לבסוף וכן יש בחינת קאטאוויס נמוכה מזה בחינת כמתלהלה היורה זיקים וכו׳ המובא בפנים. וכן עוד ממדריגה למדריגה למטה מזה. וכן כביכול יש בחינות אלו למעלה למעלה וכו׳. כי כל בחירת האדם הוא רק בענין הקאטאוויס הנ״ל. כי באמת היצר הרע המסית את האדם הוא רק בדרך קאטאוויס ופנימיות רצונו הוא שלא ישמע אליו. וכמשל הזונה המבואר בזוהר הקדוש וכן למעלה למעלה וכו׳ הלא הגבורות בעצמן הן חסדים וכו׳. וא״א לבאר בזה כל כך וזה בחינת הוי מושכי העון בחבלי השוא בחינת הקאטאוויס הנ״ל.

וזה שובה ישראל וכו׳ כי כשלת בעונך כי אלו ידעת שכוונת המסית הוא רק בקאטאוויס בוודאי לא היית שומע לו ע״כ שובה מעתה עכ״פ. וכן משתלשל ממדריגה למדריגה למטה למטה מזה עד שנעשה מזה היצר הרע הגס והעב שמטעה את כל העולם בשטותיו והבליו כל מדינה ומדינה כפי בחינתה. וכן כל עיר ועיר ואיש ואיש, ועי״ז נתרחקים העולם מאד מהשי״ת ואין זוכים לראות פני המלך מלכו של עולם ואולי שכלול בזה ענין שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וכו׳ וכמבואר בליקוטי מוהר״ן ח״א במאמר מישרא דסכינא סימן ל׳ ובשאר מקומות וא״א להאריך בזה.וזה שרימז לנו רבינו ז״ל בכאן דרכי ציון אבלות וכו׳

ציון הוא בחינת הציונים של כל המדינות שכולם נתוועדים לשם וכו׳ ע״ש ובפשוטו ר״ל שנתבטלו העולי רגלים והכל עולה בקנה אחד כנ״ל: וכן מה שכתב אח״כ חזה ציון קרית מועדנו ר״ת מצחק ששם היו נתוועדים כל הציונים ומי שהיה צריך לידע אם לעשות הדבר או המשא ומתן היה יודע שם ע״ש, וענין זה קרוב לפשוטו גם כן כי מחמת שהיו עולים שם מכל המקומות יחד עי״ז היה יודע שם כ״א איך להתנהג בעסקיו, וזה נהוג גם בזמנינו שיש בית ועד עבור ענין זה, וברוחניות ר״ל כי אין הדין נמתק אלא בשרשו וכל הספיקות וחלוקת העצה שיש בכל עניני העולם הכל נמשך רק מבחינת הצמצומים והדינים שלא נמתקו עדיין. אבל בבחינת ציון הנ״ל שם נמתק הכל גם בשרשו העליון ששם הוא רק בבחינת צחוק וקאטאוויס כנ״ל רק שמשתלשל מזה כל היצרין רעים ודעות משובשות ומדות רעות ועי״ז השי״ת שהוא מלך עולם מסתיר פניו כביכול כנ״ל, והדינים והצמצומים מתגברים ביותר וכן אומות העולם מתגברים על ישראל, עד שעי״ז חרבה ציון וירושלים ופסקו העולי רגלים בבחינת דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד.

ועיקר הפגם נוגע בבחינת המלכות דקדושה בבחינת זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים וכו׳ כידוע, ואולי שזה בחינת מה שאצל המלך נמצאים כל הפאטרעטין של כל המלכים שהם בחינת המדות הקדושות כידוע, כי מאירים בה כל המדות העליונות כידוע, ויודע שהוא גבור כי כל בנין בחינת המלכות הוא מגבורות כידוע רק הפאטרעט של מלך האמת שזה בחינת תפארת והעניו שזה בחינת בינה אימא עילאה שהוא בחינת ענוה כידוע הסתיר פניו ונתרחק כביכול מהעולם מחמת גודל התגברות השקר בעולם בחינת לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמנה אבל הצדיקי אמת חכמי הדורות עוסקים לתקן זאת וכמובן בדברי רבינו ז״ל בכמה מקומות עד שסוף כל סוף יתתקן הכל: וזה שניבא הנביא (ישעיה ל״ג) על מפלת העכו״ם והתרוממות המלכות דקדושה ויתבטלו כל הצרות והפחדים מישראל ע״י שיזכו ישראל לתקן המדות, שזה בחינת הולך צדקות ודובר משרים וכו׳, נוער כפיו מתמוך בשוחד וכו׳.

ועי״ז יזכו לבחינת מלך ביפיו תחזינה עיניך תראנה ארץ מרחקים היינו המדינות שנתרחקו מאד מלראות פני המלך גם הם יתתקנו, וסיים חזה ציון קרית מועדנו וכו׳, כי יומתקו כל הדינים והצמצומים בשרשם העליון כנ״ל ויתוועדו ישראל לעלות לרגלים לציון וירושלים. והמלך הקדוש יאיר פניו אלינו והמלכות דקדושה תהיה בשלימות שזה בחינת ה׳ שופטנו וכו׳ ה׳ מלכנו וכו׳ הוא יושיענו ע״ש עוד ותבין ביותר ואין לנו עסק בנסתרות. וז״ש כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם וכו׳ כי הלא המלך הסתיר פניו כביכול מהעולם מחמת שהם רחוקים מהאמת, כי האמת הוא בחינת אור הפנים כמובא בדבריו ז״ל בכמה מקומות, וזה בחינת דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וירושלים וציון נקראת עיר האמת (זכריה ח׳) ושם מאיר אור פני המלך בפרט ברגלים שהם בבחינת בינה בחינת ענוה כמבואר במאמר כי אקח מועד סימן קל״ה. וע״כ עולים שם לרגל לקבל מאור

הפנים אבל מאחר שאתם רחוקים מהאמת כל כך א״כ למה אתם באים לראות פני וזה שאמרו רז״ל יראה יראה כדרך שבא ליראות כך בא לראות היינו כנ״ל. כל זה כתבתי רק להפיס קצת דעת המעיין אבל באמת מאד עמקו מחשבותיו של רבינו ז״ל ומי יוכל להשיג פנימיות דבריו אפילו בהשיחות חולין שלו וכמבואר במ״א וכש״כ בסיפורי מעשיות שלו.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (אמת ואמונה כ״ז)

לפעמים מחמת שהמדינה מלאה שקרים והמלך הוא איש אמת. ע״כ הוא מסתיר פניו והוא נעלם ומכוסה ומוסתר מהם מאד. עד שאין שום אדם זוכה לראות אור פניו הנעימים. כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וכשבא חכם גדול שהוא מבין היטב על כל שקרי המדינה ופחזותם, והוא בא לפני המלך ומספר והולך כל שקרי המדינה ומתחיל לשבח ולפאר מאד את המלך איך שמזה בעצמו רואין שהוא איש אמת, שבשביל זה הוא רחוק כל כך מהם מחמת שאינו יכול לסבול השקרים שלהם. והמלך מחמת שהוא עניו מאד. ודרך העניו שכל מה שמשבחין ומגדלין אותו יותר הוא בא בעניוות וקטנות יותר בבחינת במקום גדולתו שם אנו מוצאין ענותנותו, ומחמת גודל השבח ששיבח החכם את המלך עי״ז בא המלך בעניוות וקטנות כזה. עד שלא היה יכול להתאפק והסיר את המסוה מעל פניו לראות את אותו החכם מי הוא זה שהוא יודע ומבין כל זאת. ועי״ז ממילא זכה החכם לראות אור פני המלך והנמשל הזה לבד מהסודות הגדולות המרומזין בו כמובן בפנים אך גם כן כפשוטו ממש מובן גם כן לכל חד כפום מה דמשער בלביה.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

בארץ ישראל היו גבורים גדולים כמפורש בכמה מקראות ובדברי רבותינו ז״ל וכתיב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגו׳. גם כתיב כי הוא על ימים יסדה וגו׳ וכתיב ירושלים הרים סביב לה וגו׳. גם שם עיקר האמת כנ״ל כמה פעמים. גם שם עיקר הענוה כמ״ש וענוים יירשו ארץ וגו׳. גם קדושת א״י היא בבחינת המלך שהתמונה שלו לא נמצאה אצל שום מלך כי הוא נסתר מבני אדם וכו׳ והוא רחוק מבני מדינתו. כמובן בזוהר הקדוש (פ׳ לך ע״ח) לענין אברהם אבינו שהשיג כל סטרי דישובי עלמא וידע חילין די ממנן עלייהו וכד מטי לגו נקודה דאמצעיתא דישובא (בחינת קדושת א״י) תקיל בתקלי׳ וכו׳ וחמי דהא חילא עילאה דעלה לית ליה שיעורא עמוק וסתים וכו׳ תקיפי דעמיקין ולא יכיל למיקום ביה וכו׳ עי״ש. גם בהרמזים שבסוף המעשה מובא הפסוק חזה ציון קרית מועדנו.

מעשה ז׳

מזכוב ועכביש

מעשה ז׳

מזבוב ועכביש

ספורי מעשיות - סוף המעשה

מזמור לדוד בברחו וכו׳. ה׳ מה רבו צרי, רבים קמים עלי וכו׳. ואתה ה׳ מגן בעדי, כבודי ומרים ראשי. קולי אל ה׳ אקרא, ויעננני מהר קדשו סלה - הר הנ״ל. אני שכבתי ואישנה - כנ״ל. הקצותי וכו׳. לא אירא מרבבות עם וכו׳. כי הכית את כל אויבי לחי, שני רשעים שברת - כי היו נופלים להם השנים כשרצו לעלות אל ההר. על עמך ברכתך סלה (תהלים ג). עמוד והתבונן נפלאות אלו: אם בעל־נפש אתה, תשא בשרך בשניך, ונפשך תשים בכפך. תעמוד מרעיד ומשתומם, תסמר שערות ראשך ותשוב תתפלא בדברים האלה, העומדים בגבהי מרומים. (סוף מעשה מזבוב ועכביש)

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

(**ממלך** שכבש כמה מלחמות וכו׳) כל מעיין ישפוט בצדק כי הוא ענין נפלא ונורא. אף כי חסר בו הרבה מה שלא סיפר כמבואר שם ובו מרומז סוד הנסיעה הקדושה שלו לנאווריטש שגם זה היה ענין נורא ונפלא מאד כמבואר קצת מזה במ״א. גם נוגע ענין הסיפור הזה לענין המחלוקת הגדולה שהיה עליו בחנם כידוע ומה נפלא ענין זה מההר המבואר במעשה זאת שאין יכולים לעלות עליו כ״א מי שיש לו כל השיניים. ונתן השי״ת שגדל שם עשב שמי שבא לשם היו נופלין לו כל השיניים הגם שהדבר נפלא וסתום ואין אתנו יודע עד מה להבין כוונתו הקדושה בזה אך בזה ראינו נפלאות כי שמענו מזקנינו שסיפרו לנו שכמה וכמה שנים קודם שסיפר המעשה הזאת והיה אז עדיין בתחלת זמן צמיחת המחלוקת עליו פ״א דיבר הוא ז״ל מענין זה ואמר שאינו מתיירא ממנו כי כבר הראה לי בעצמו שאין לו שיניים בפיו (היינו שנתוועדו אז פעם אחת ביחד והתנצל אז לפניו ז״ל שאין כוונתו להרבות במחלוקת עליו כי היתכן כזאת לאיש זקן כזה שכבר אין לו שיניים בפיו, ולקח בחזקה אצבעו של רבינו ז״ל לתוך פיו והראה לו שכבר אין לו שיניים בפיו ויש בזה סיפור שלם ואולי יתבאר במ״א) ועתה ראה והבן עומק מחשבותיו ז״ל בכל דיבור ודיבור מתחלה ועד סוף. כי אז לא עלה על הדעת כלל שיש לו ז״ל בדיבור זה כוונה עמוקה ורזין נפלאים כי נדמה להם שמדבר זאת בדרך צחות כלשון בני אדם. עד שאחר שנים רבות כשסיפר ענין זה של ההר מובן ממילא למפרע כי היה לו גם אז בדיבור זה סוד עמוק הגם כי גם עתה נעלם סוד זה הענין לגמרי ואין לו שום פותר כלל והכלל כי כל דיבור ודיבור שלו ז״ל יש בו רזין עליונים

ובפרט כל דיבור ודיבור שבסיפורי מעשיות אלו וכנשמע מפיו הקדוש בעצמו ז״ל בענין זה וכמבואר במ״א.

והגם כי אין אתנו יודע עד מה להבין קצת מהנפלאות הגדולים הנעלמים בהם אעפ״כ מובן ומבואר לכל כי הם נפלאות גדולות מאד וכל ענין וענין הוא דבר נפלא וסוד נעלם בפני עצמו, כמובן גם בהמעשה הזאת מסדר הסיפור שבה ומתחיל מתחלה לספר מענין המלך וכו׳ ותיכף גילה דעתו שלא יספר הכל ולא יבינו, ומספר אח״כ מענין הסעודה שעשה המלך והצחוק והקאמעדיע שהיה שם **ונכנס** אח״כ לסיפור העכביש עם הזבוב (שהוא סיפור נפלא ונורא כמו שראינו שהמלך בעצמו היה מתפלא ע״ז והבין שאין זה דבר רק כמבואר שם) וקיצר גם בסיפור זה ולא רצה לספר מה היה עם הזבוב וזה בעצמו גם כן ענין נפלא.

ואח״כ מספר איך שנתנמנם המלך על הספר ומה שחלם לו אז וענין ההר שבא אליו ומה שסיפר לו ההר וכו׳ והכל דברים נפלאים ונוראים ואח״כ מספר ממה שהסתכל המלך על הדף שהגין עליו וראה שכתוב בו הנימוס של ישראל וכו׳ **ויישב** עצמו שהוא בוודאי יהיה ישראל אבל מה עושים להחזיר למוטב כולם וכו׳ ואיך שנסע לבקש חכם שיבאר לו החלום וכו׳ ואיך שראה המלך כל מה שעבר עליו מתחלה ועד סוף וכו׳ וקיצר הרבה מאד גם בסיפור זה כמבואר שם. והכל דברים נפלאים ונוראים. וכן הרמזים שמרמז אחר כך איך שמרומז הענין הזה בקאפיטל ג׳ מזמור לדוד בברחו מפני וכו׳ הכל נפלא ונורא מאד. מי יתן שנזכה ע״י כל זה להתעורר ולהתחזק בעבודת ה׳ כראוי כרצונו יתברך וכרצון רבינו הקדוש ז״ל אשר רק בשביל זה סיפר וגילה לאבותינו ולנו את כל הנפלאות האלה ובדרכים נפלאים ונוראים כאלה.

ועיין חיי מוהר״ן דף י״ד אות יו״ד בפורים נודע לי וכו׳ עיין זוה״ק תזריע דף מ״ט שדרש מענין קרח פגמו ותיקונו ענין הפסוק ״ק״ר״ח הוא טהור הוא וע׳ בפירוש רש״י פרשת תזריע על פסוק פחתת הוא בקרחתו וכו׳ קרחת לשון ישנים וגבחת לשון חדשים, וזה אפשר ענין המבואר כאן שהביא עמו זקן אחד וכו׳ שהי׳ לו היכרות עמו מכבר.

ועיין תיקוני הזוהר תיקון ע׳ בסופו למלכא דהוה ליה שליח מהימנא וכו׳ אמר לחיילו וכו׳ לבתר דלא הוי מאן דימלל עליו ולא הוה מקטרגא עלוהי אמר נעשה אדם וכו׳ ע״ש. ועיין בספר תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים מה ששמע ממורו הקדוש הבעש״ט זצוק״ל על פסוק על מה שוא בראת וכו׳ ע״ש.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (צדיק פ״ה)

קודם שיורדת נשמת הצדיק האמת שהוא המנהיג האמת לעולם. אזי מכריזין בכל העולמות עליונים שכל מי שיש לו ללמד חוב על זאת הנשמה יבא ומסתמא אין גם אחד שילמד איזה חוב ח״ו על נשמה קדושה כזאת בתוך כך בא הבעל דבר שהוא הס״ם בעצמו וצועק. אם זה הצדיק יבא לעולם מה לי לעשות עוד ועל מה

שוא בראתני. כי בוודאי יחזיר למוטב את כל העולם וכל העולם יתתקן על ידו בשלימות. אז משיבין לו להס"ם זאת הנשמה צריכה לירד להעולם בוודאי ואתה חשוב לך עצה. ואז הבעל דבר נותן לעצמו עצה שיהיה הצדיק הזה רשאי לירד להעולם. ואעפ"כ יהיה אור אמתתו וקדושת צדקתו נעלם וגנוז ומכוסה מהעולם מאד. ומסתמא העצה ע"י שמעמיד עליו איזה מפורסם הדור שיחלוק על זה הצדיק ויעלים אורו בהעלמה גדולה וזה החולק מסתמא יש לו להס"ם הכירות עמו מכבר כי כבר היה לעולמים הרבה הרבה מעשיות כאלו וכמעט בכל דור ודור ולולי שהבעל דבר מתגבר עצמו כל כך בכל דור ודור להעצים אור הצדיק האמת בוודאי כבר היה תיקון העולם בשלימות, אך אעפ"כ עוצו עצה ותופר ורבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום והנשמה הזאת יורדת בעולם. ואע"פ שבאמת עובר עליה מה שעובר ולולי ה' שהיה לנו וכו'. אעפ"כ הצדיק הזה הוא כובש מלחמות רבות וסוף כל סוף יתתקן העולם על ידו בשלימות.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

עיין במדרש שוחר טוב (משלי ל') שממית בידים תתפש זו מלכות וכו' והיא בהיכלי מלך שהחריבה מקדשו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. ושם שממית וגו' זה עמלק וכו'. וממילא מובן כי הזבוב הם בחינת החלושי כח שבישראל שקליפת עשו ועמלק רודפת אחריהם רק שהדף שכתוב בו נימוסי ישראל שהיא התורה הקדושה מגינה עליהם כמאמרם ז"ל כל זמן שהקול קול יעקב וכו'. ואמרו על עזבם את תורתי הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו וכו'. ועיין בהרמזים שבסוף המעשה מובא שם ענין ד' מה רבו צרי וגו' שמכוון גם לענין צרת כלל ישראל וגלותם וכו'. ושם ויעניני מהר קדשו סלה. ודרשו רבותינו ז"ל בשעה שהיה מקדשך בנוי היית עונה את תפלתינו ואף עכשיו שהוא הר שנאמר ויעניני מהר קדשו סלה.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

שיחות וסיפורים אות ד' - גם עיין לקמן בהרמזים אשר מצאתי בהמעשה הזבוב ועכביש, אשר סיפר רבינו ז"ל, שהן הן רדיפות כח הרע והנגדי מקליפת עשו ועמלק ימח שמם הנקרא בשם שממית (ממין עכביש כנודע) כמובא בפירוש רש"י בספר משלי (ל, כח) בדבר הכתוב "שממית בידים תתפש" שזה עשו. והוא שנאמר עליו הכתוב בעובדיה "בזוי אתה מאד", כי הוא המבוזה מכל השקצים שנמשכים מקליפת עשו (כמובא בליקוטי הלכות הלכות תולעים בשם ספר הכוונות). וכאשר תתפש בהיכל מלך העליון יתברך, ויגיע עם ע'ק'ב'ו' ורגלו על הדף (שכתוב בו שם ה', כמובן מהשיחות שאחר המעשה) תתחיל לירד מטה מטה עד שיהיה נמחה זכרו לגמרי, וכמבואר מלשון חכמינו ז"ל ומובא בפירוש רש"י פרשת תולדות על אודות הכתוב "וידו אוחזת ב'ע'ק'ב' עשו", שלא יספיק זה לגמור מלכותו עד שבא זה ונוטלה הימנו. וכלשון הכתוב שם בעובדיהו "אם תגביה כנשר" וכו'.

שיחות וסיפורים כרך שישי אות ג׳ - מעשה הזבוב ועכביש סיפר רבינו ז״ל כשבא מנסיעתו לנווריטש הנזכר בספר חיי מוהר״ן. ובנסיעתו לקח עמו איש עשיר ונכבד וירא אלקים ר׳ שמואל מטעפליק שהיתה פרנסתו בחנות (מאנאפאקטור) אשר גם זוגתו בעצמה היתה ביכולת להשגיח על החנות, ועם ר׳ שמואל לקח בתחילה את רבי נפתלי מנעמירוב לנסוע אתו עד ליפיווע. ובליפיווע הוכרח להחזיר את רבי נפתלי לביתו, כי היה איש חלוש ולא היה ביכלתו להיות נע ונד בדרך רחוק כזה, ומכוון בימי הקור והחורף אשר מחצי טבת והלאה. ולקח בליפיווע במקום רבי נפתלי ז״ל את רק אייזיק יוסף מליפיווע. והוא ור׳ שמואל הנ״ל הן הן השני אנשים הנרמזים במעשה הנ״ל (כי אף על פי שגם זאת היא מהמעשיות שבשנים קדמוניות, אבל בהשתלשלותם אשר הזכרתי בכרך שני עיין שם, ועד זה העולם הגשמי, נמצא מעין זה גם בנסיעה הזאת מרבינו ז״ל, כי ׳מאן מלכי רבנן׳). ושינה את לבושיו בתחילת הנסיעה להיות נדמה כסוחר, והזהיר מאד את שני האנשים הנ״ל שלא יודיעו בשום מקום מי הוא. וקודם הנסיעה לקח רבינו ז״ל שלושים רענדליך ונתן לר׳ שמואל הנ״ל, וקנה בעד זה עגלה עם סוסים וגם שכר איש אחד שיהיה מיוחד להוליך את הסוסים. ואלה האנשים לא ידעו כלל להיכן הם נוסעים, רק בכל פרשת דרכים שאלו את רבינו ז״ל באיזה דרך לנסוע והראה להם.

והיה לר׳ שמואל ולר׳ אייזיק יוסף הנ״ל כמה סיפורים מזאת הנסיעה. ואלה שני הסיפורים שמעתי מאבי ז״ל ששמע אותה מפי ר׳ שמואל הנ״ל, היינו מה שעמדו פעם אחת עם העגלה אצל אכסניא, ורבינו ז״ל ור׳ שמואל נכנסו להאכסניא ומצאו שם את בעל הבית שנשא בחיקו תינוק בערך שתי שנים. ומיד בכניסת רבינו ז״ל ראה ר׳ שמואל שזה התינוק מראה לאביו על רבינו ז״ל, ואמר לו בזה הלשון: האט גוטער יוד [הנה יהודי טוב - אדמו״ר]. ואביו הבעל הבית הנ״ל ברוב טרדתו במכירת היי״ש להערלים שנמצאים שם לא הביט ולא היטה כלל את אזנו לדברי התינוק. ור׳ שמואל נבהל מאד בשמעו זאת מפי התינוק, כי בכל האלפים אנשים אשר נתודעו עמהם בדרכם הרחוק לא נמצא שום איש שידע ויכיר בפני רבינו ז״ל כי רב וגדול הוא בישראל (שנקרא בלשוננו גוטער יוד) מרוב התדמותו כאיש סוחר כנ״ל. ואולם מחמת שגם ר׳ שמואל עמד בסמוך לרבינו ז״ל, חשש ר׳ שמואל פן עליו בעצמו הראה התינוק בידו לאביו (כי היה בעל צורה כמו אדמו״ר גדול). והוציא ר׳ שמואל מטבע מכיסו והלך להתינוק ונתן לו, ואמר לו א יא איך בין א גוטער יוד? [נכון אני הוא האדמו״ר?] והשיב התינוק לא. והראה לו עוד הפעם על רבינו ז״ל בעצמו ואמר לו זה הוא גוטער יוד [אדמו״ר]. ורבינו ז״ל יצא מיד אל החוץ וישב על העגלה. ובנסיעתם התחיל ר׳ שמואל לתמוה על דברי התינוק, וענה רבינו ז״ל ואמר, ווער דען זאל זיין באלה הימים א מבין? [וכי מי יהיה בימים אלו מבין?]:

אות ד׳ - והנה בנסיעתם אשר בכל פרשת דרכים הראה להם רבינו ז״ל להיכן לנסוע כנ״ל, נזדמן קצת פעמים שהיו נוסעים על הדרך שכבר נסעו בו פעם אחת.

וכמה ימים אחר מעשה התינוק הנ״ל נזדמן גם כן שנסעו עוד הפעם בדרך האכסניא הנ״ל שהיה שם זה התינוק. וכאשר ראה ר׳ שמואל שזאת היא האכסניא, ביקש מהמוליך את העגלה שיעמוד שם, ונכנס להאכסניא כדי לראות עוד הפעם את התינוק הנ״ל. ומצא להבעל הבית יושב על הארץ באבילות אחר התינוק הנ״ל:

אות ה׳ - סיפור השני, שלנו פעם אחת בבית המלון שנמצא שם הרבה אורחים מהעיירות הסמוכות אשר הכירו זה את זה. וכל נסיעתם היתה במדינת פאליסע אשר עיקר המסחרים הוא בכל היוצא מהיערות והחורשים הגדולים הנמצאים שם עצים, קרשים, גלגלים, זפת וכדומה. ובזמן החורף הנ״ל שהלילות ארוכות ישבו סוחרים רבים סביב השולחן הגדול שעמד שם באמצע הבית, ודברו זה עם זה במסחריהם כדרך הסוחרים. ורבינו ז״ל ישב ביניהם והרכיב את דבריו גם כן באמצעות דבריהם ובפרטי מספרי הסכומים שבקניניהם, ושמות האדונים שסחרו עמהם כמי שכבר נמצא ביניהם מזמן רב. ור׳ שמואל הנ״ל עמד מאחריו ומשתומם ונתפלא מאד בשמעו ובהביטו על כל זה, וגם הרבה להתפלא על אשר לא שאלו ודרשו מאתו הסוחרים מי הוא ומאיזה מקום הוא, הבקי כל כך בפרטי מסחריהם כנ״ל. ואחר כך בערך שעה או שתים, נתפרדו הסוחרים כל אחד למקומו שרצה לישון שם. ולא נשאר אצל השולחן רק רבינו ז״ל ועוד איש אחד מהסוחרים שעדיין נתעכב בישיבתו אצל השולחן. וזה הסוחר התחיל להביט בפני רבינו ז״ל ואמר לרבינו ז״ל אתם נודעים לי מאד איר זענט מיר זייער קענטליך. והשיב לו רבינו ז״ל אתם סוברים שאני פלוני זה והזכיר לו שם הפלוני, וכיון לדעת הסוחר שבאמת היתה עליו כוונתו. וכאשר ראה הסוחר שעדיין לא נודע לו, ענה ואמר שנית לרבינו ז״ל, אני יודע איך ווייס שוין. והשיב לו רבינו ז״ל עוד הפעם אתם סוברים שאני פלוני והזכיר אותו עוד הפעם בשמו. וכיון גם כן עוד הפעם לשם זה האיש אשר עליו נדמה להסוחר על רבינו ז״ל שזה הוא, ובתוך כך פנה זה הסוחר גם כן למקומו. והשגחה נפלאה, לא עלה כלל על דעתו של הסוחר לתמוה ולהתפלא עד שיעמוד על זה, וירצה דוקא לחקור ולידע מי הוא זה האיש המכוון כל כך לדעתו, הבקי כל כך במסחרי שאר הסוחרים כנ״ל. וקודם אור היום השכים רבינו ז״ל ונסע לדרכו כנ״ל:

אות ו׳ - ויען אשר יצאתי להודיע קצת מעשיות מרבינו ז״ל הנני אגב אורחא לספר גם מה ששמעתי מר׳ יחיאל מענדיל ז״ל, ששמע מהרב ר׳ שמואל יצחק ז״ל מטשעהרין. שנסע עם רבינו ז״ל לוואלטשיסק (בעת הנישואין של בתו מרים ז״ל). באמצע הדרך פעם אחת בתחילת הלילה, ציוה עליו רבינו ז״ל שישב איתו על העגלה, ושיצוה להערל הבעל עגלה שיקשור את החבלים מהסוסים להעגלה בעצמה (ולא שיאחז אותם בתוך ידו) ולהניח את הסוסים שילכו מעצמם. ומיד נתכפל עליהם אפילות וחשכת הלילה בכפל כפול ומכופל כזה, עד שבישיבתו סמוך לרבינו ז״ל על העגלה, ולא היה ביכלתו לראות את רבינו ז״ל. ונתעכב הדבר עד ערך שעה או שתים. והעגלה עם הסוסים הגיעו ובאו לעיר אשר בתחילה לא ידע כלל הרב הנ״ל שם העיר. והסוסים עמדו מעצמן אצל בית אכסניא שלא היה

גג על הבית. ורבינו ז״ל ירד עמו מהעגלה ונכנסו אל הבית. ונמצא שם בהבית איש משרת אשר הכין מיד לרבינו ז״ל חדר מיוחד ושכב שם לישון. והרב ר׳ שמואל יצחק הנ״ל ישב שם בבית הגדול עם המשרת ביחד. וקודם ששכב רבינו ז״ל בחדר הנ״ל, ציוה להכין עבורו תבשיל לסעודת הלילה. ורבינו ז״ל שכב שם בחדר הנ״ל עד שנגמר הבישול מהתבשיל הנ״ל. אחר שאמרה המשרתת להמשרת שנגמר הבישול מהתבשיל, אמר המשרת להרב הנ״ל להקיץ לרבינו ז״ל מהשינה (כי המשרת לא ידע כלל מי הוא, והרב ר׳ שמואל יצחק הבין מעצמו שכן רצון רבינו ז״ל שלא יגלה מי הוא). ולא רצה הרב להקיץ בעצמו לרבינו ז״ל, וענה להמשרת, אם אתה רוצה לך והקיצו בזה הלשון: יוד יוד שטייט אויף עסען וועטשערע [יהודי יהודי, קום בשביל לאכול ארוחת־ערב]. ונתעורר רבינו ז״ל, אך לא רצה לאכול, אבל ציוה שגם בלי זה ישלם בעד התבשיל כנהוג. וחזר ועלה עמו מיד עוד הפעם על העגלה וציוה עוד הפעם שהערל יקשור את החבלים מעל הסוסים להעגלה שילכו וירוצו הסוסים מעצמם כנ״ל. עד שחזרו ובאו לתוך העיר והבית מלון שנסעו משם בתחילת הלילה כנ״ל. ובעת ישיבת הרב עם המשרת כנ״ל, שאל מהמשרת שם העיר הנ״ל והשיב לו. וידע והבין הרב שזאת העיר הוא בערך כמה מאות פרסאות ממקום העיר והבית מלון הנ״ל שנסעו משם וחזרו לשם, ובאמצע חזרתם כנ״ל אמר רבינו ז״ל שהוא מחזיק טובה להמשרת שהקיץ אותו.

ועוד מעשה אחת שמעתי מר׳ יחיאל מענדיל הנ״ל ששמע מהרב ר׳ שמואל יצחק הנ״ל מטשעהרין. שפעם אחד נסע לרבינו ז״ל לברסלב ולן בביתו הגדול שהיה מקום האורחים. ומחדר רבינו ז״ל לא נמצא שום פתח אל החוץ רק לזאת הבית, ומהבית נמצא פתח אל החוץ מצד מערב. ופתאום באמצע הלילה שמע הרב הנ״ל קול רעש מחדר רבינו ז״ל, כמו מכמה אלפים אנשים, והרב ידע ברור שלא נמצא שם בהחדר שום אדם חוץ רבינו ז״ל, יען אשר לא נמצא כלל מזה החדר הקטן שום פתח אל החוץ רק דרך זאת הבית ששכב שם הרב כנ״ל, והבית היתה סגורה מבפנים בלילה כנהוג (וגם חדר רבינו היה קטן מהכיל כלל הרבה אנשים ומכל שכן וכל שכן אלפים אנשים כפי הרעש הנ״ל שיצא משם). ונפל על הרב פחד ורעד גדול ועצום מקול הרעש הזה, עד שמרוב הרעד והחרדה שחרדו בו כל אבריו נפל מהמשכב על הארץ, וגם נתיירא אחר כך מלהזיז את עצמו ולקום מהארץ עד שנשקע הרעש. ויקם אחר כך מהארץ ויצא אל החוץ, ונתעכב שם בחוץ עד שהאיר היום. וגם אחר כך נתבייש ונתיירא מרבינו ז״ל לשאול מאתו מה זה ועל מה זה, כי הבין שאין זה רצונו שישאלנו:

אות ז׳ - ונחזור לענינו מה שנראה לי רמזים ממעשה הזבוב וכו׳ כנ״ל מסיפורי מעשיותיו עיין שם. כי כפי הנזכר בסוף המאמר שבליקוטי א׳ סימן כ׳ (תשעה תיקונין וכו׳) בזה הלשון: ׳קודם שבא לבחינת ארץ ישראל אזי אל יתהלל חוגר כמפתח. אבל אחר כך כשנוצח, אז נקרא איש מלחמה׳ (וממילא מובן שאין זה רק מי שבא לארץ ישראל באמצעות התשעה תיקונים הנזכרים שם, ושאין זה רק

מי שגילה זאת) כי מכל זה בא נבוא בהנזכר בנסיעת רבינו ז"ל לארץ ישראל שמכוון ממש לימי ראש השנה נכנס בעיר חיפה (ועיין שם בסיפור הנסיעה ברוב שמחתו שהיתה בזאת הלילה), כי לפי הנ"ל יש לבאר שזה מה שקבע מאז והלאה לכל אנשיו את יום אסיפתם אליו בראש השנה. ומה שכתב שם שבאסיפת כל השרים שנמצאו שם היו עושים עניני צחוק, יש לבאר שזה מה שמבואר מדברי הזוהר הקדוש והאר"י ז"ל, שכל ענין ראש השנה הוא בסוד יצחק (שנקרא על שם "צחוק עשה לי" וכו'). ומה שבהצחוק מכל האומות תפס לדוגמא את ישמעאל יש לבאר שזה מה שנזכר ישמעאל בקריאת הספר הנזכר שם. והזבוב הנזכר שם יש לבאר שזה ענין החלושי כח שבישראל הנרדפים מקליפת עשו עמלק ימח שמם הנמשל לשממית (שהוא ממין עכביש כנודע). כמובן מרש"י בשם המדרש, שהוא שנשאר עליו הכתוב (בעובדיה שניבא עליו) "בזוי אתה מאד", כי הוא מבוזה יותר מכל השקצים (כאשר כבר הזכרתי מעין זה בשיחות וסיפורים שבכרך הראשון עיין שם). שאחר שכבר חטפה את עצמה ברגל אחד על הדף וכו' נשארה מטה מטה עד שלא נשאר ממנה כלום. שזה שמובא ברש"י בשם המדרש, על הכתוב "וידו אוחזת בעקב עשו" וכו', שלא יספיק זה לגמור מלכותו עד שבא זה ונוטלה הימנו. והיינו כנ"ל, שדייקא כשהגיע העכביש בעקבו ורגלו על הדף, עד שנדמה שאפס תקוה להזבוב. כי בלי ספק תשחת חס ושלום לגמרי מקליפת העכביש כנ"ל. ואז דוקא התחיל העכביש לירד מטה מטה עד שנמחה לגמרי.

וגם ממילא מובן יותר לפי זה (מה שמובא גם בשם ר' שמשון מאוסטריפאלי) שהזבוב הוא מרומז בראשי תיבות, "ז'כרון ב'ספר ו'שים ב'אזני" וכו' שנאמר בפרשת עמלק ימח שמו. כי גם מה שנתנמנם המלך וישן עד שהיה קשה להקיצו, עיין שם, יש לבאר שבזה ענין מה שמבואר מצרופי דברי האר"י ז"ל ודברי רבינו ז"ל (בסימן נ"ד שבליקוטי א') שבראש השנה מתגבר כח המדמה שבשינה, לבלוע ולהעלים את הזכרון בספר הנ"ל. ושכל התיקון והבירור הוא על ידי יוסף שהוא בן פ'ו'ר'ת ו'פ'ו'ת'ר חלום ה'פ'ר'ו'ת (שבראש השנה כנודע), שבהתגברות המדמה (שנזכר בליקוטי א' סימן נ"ד הנ"ל) הסומך בכל עת לבלוע את הטוב, ולא יוודע כי באו אל קרבנה. והתיקון הוא על ידי יוסף, כי אף על פי שגם הוא נבלע תחילה בבית האסורים, וגם עליו סובב הכתוב "רבים קמים עלי" (כמובן מהמזמור שרמז בו רבינו ז"ל את המעשה הזאת) רבים וגדולים בתורה וכו' שבטי י"ה בעצמם. והוא בבואו זכה לברר גם חלום פרעה שבליל ראש השנה, עד שיצא מבית האסורים, ויבואו אחי יוסף וישתחוו לו, כי על ידו לבד יהיה עיקר התיקון. ובפרט בראש השנה, "מי יעלה בהר ה' וכו' נקי כפים ובר לבב" בל"ב שיניים (כמובן מזה בדברי מוהרנ"ת ז"ל). גם אם נדקדק בסיפור המעשה הזאת בענין המלך שכאשר הבין את האמת. ורצה להחזיר למוטב את כל העולם, נסכם בדעתו שיסע ויחפש את החכם והנבון שיפתור לו את החלום, ולכאורה יש להתפלא בזה. כי מה ענין הפתרון להחזרת העולם למוטב. ואולם כפי הנ"ל תבין מרחוק שהפתרון נוגע לבירור הטוב מהרע העוסק לבלוע את כל העולם. גם בענין השבויים שלקח בשביה שנמצא ביניהם יפת תואר וכו' יש לרמז גם כן בדבר המזמור הנ"ל שאמר

דוד בברחו מפני אבשלום שהיה בן יפת תואר כמובא בדברי חכמינו ז"ל, וממילא מובן לפי זה שידע דוד שנמצא בו נפש יקר מצד הזכרון הנ"ל רק מחמת שנבלע ברע המדמה בתכלית ההיפך (עיין שם בסימן נ"ד הנ"ל).

שיחות וסיפורים כרך שישי - הוספות השייכים לסיפורי מעשיות - שייך להמעשה הזבוב ועכביש ומחובר לה...

אות ו' - לכאורה יש להתפלא בהמבואר מדבריו להחזרת העולם למוטב נסכמה עצתו לפתור החלום, כי מה ענין הפתרון להחזרה למוטב (ועינינו הרואות שגם בסיפורי מעשיות סיפר ודיבר בלשון בני אדם), אבל בביאורנו הנ"ל תבין מרחוק שגם שינת המלך והתעוררותו שבפתיחת ספרו (בראש השנה) הנ"ל, יהיה גם בעצם הפעולות הסובבות ביום הזה כנודע. כי המלכות הוא בסוף ותכלית כל המדרגות והמחנות, ומחלישותה וחסרון כחה דלית לה מגרמה כלום נחשבת כזבוב ממש. וזה שהבין במראה (הזבוב ורודפה) הנ"ל שעליו בעצמו היא סובבת. וגם בסיבת הרדיפה הזאת בעצמה נפלה עליו תרדמה. והנה אימה גדולה נופלת עליו בהביטו וראותו לעוצם ורוב רדיפותיו מהמלכות דסטרא אחרא שבעיקרם היא קליפת עשו (הוא אדום) הנ"ל, אשר כל כוחה ליניקתה והתגברותה היא בעלותה דרך השינה והמדמה שבתערובת הטוב והרע (כמובן בסימן י"ט שבליקוטי א'), והיא קליפת נוגה שנקראה עבור זה בשם "ראש מסבי (כמובא בסימן י"ט הנ"ל).

אות ז' - והנה בכל הנ"ל תבין מרחוק בנפלאות דבוריו הקדושים לכנות ולקרא לכת הרודף הנ"ל בשם "ראש מסבי". ובכל הנ"ל תבין מרחוק למה שזכה בהתעוררותו להבחנת האמת הוא ברבת האמונה שנתחדשה אצלו לבקר התעוררות הזאת. ולשלמות התיקון הוכרח גם אחר כך לנסוע ולדרוש ולחפש איה מקום כבוד הבירור הכללי (ונודע ונתגלה לו אחר כך באחד עשר סימני הקטורת שמעשנים לתיקון הבירור והפתרון הנ"ל).

אות ח' - שאם נשימה נא את לבבנו לפירוש המדמה הנ"ל שהוא ברבות דמיוני המחשבות המעורבות בלב האיש בעצות רעות ומהופכות מן האמת, אשר על זה הזהיר מאד לבקשת התיקון ובירור עצת ה' לבד (להקימה לנצח ולרוממה משפלותה), תבין מרחוק ותתבונן בצחות דבריו הקדושים על אודות הרודף הנ"ל "רבות מחשבות בלב איש":

אות ט' - שגם בכל הנ"ל תבין מרחוק בחלום המלך ופתרונו ביוסף שבראש השנה הנ"ל, וכל ענין החלום הוא בהתגברות הרע להבליע לטוב השובע שנתערב, עד שלא יוודע עוד בו אבל עצת ה' לעולם תעמוד ותעלה וכו' (וכמובן מכל זה בסימן נ"ד שבליקוטי מוהר"ן עיין שם):

אות י' - שגם בכל הנ"ל מבואר יותר מה שכתבתי (בספר כוכבי אור חלק ג') על אודות השם השמיני שקרא להיצר הרע כח המדמה, שהוא שנתגבר זה לעומת זה ביום שעלה אדמו"ר ז"ל לתבונתו מעצמו דבר מתוך דבר שבמידה השמינית עיין

שם. וענין הצחוק שמדמים את עצמם כקוף בפני אדם הוא עיקר קליפת המדמה.

וגם בהמובא בסימן ח׳ ליקוטי תנינא ובסימן ח׳ ליקוטי א׳. נראה מבואר שביד וכח המלך מהעלה המגין עליו לבלתי לבלעו בשום אופן חס ושלום, חוזר קליפת העשו (אשר ציד בפיו) להקיא ולהוציא גם מעצמות חיותו שהן הן השבויים והגרים הנזכרים בהמעשה והתורה שבסימן ח׳ ליקוטי תנינא הנ״ל. ומחמת שלפעמים חוזר הקליפה לבלוע אותם (כמבואר בדברי מוהרנ״ת שעל התורה הזאת), וממילא מובן שבזה נהפכים חס ושלום למהות המבלעם ואוכלם, ולרדוף גם כן לזבוב המלכות, תבין מרחוק גם בדבר אבשלום (שבמזמור הנ״ל) שהוא מהיפת תואר שבבית דוד המלך כמובא בדברי חכמינו ז״ל:

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר״ן

מעשה ז׳, מזבוב ועכביש, (נאמר) קיץ תקס״ז. (חיי מוהר״ן סימן נט)

אחר פטירת אשתו בזאסלאב, אחר־כך נשתדך מבראד, וכשבא לביתו לברסלב, ספר בשבת המעשה של המלך שהציל אותו הדף של הספר וכו׳ (סיפורי מעשיות מעשה ז׳) ואמר קודם שסיפר אותו המעשה: אספר לכם נסיעתי, ועל זה סיפר המעשה הנ״ל, ושם באותו המעשה חסר הסיום של היפת־תואר שיצאו ממנה **בנים.** (חיי מוהר״ן סימן ק״ס)

כל הנסיעות שלו היו פליאות נעלמות ונשגבות, כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאווריטש ולשאריגראד וכיוצא בהם המוזכרים קצת בדברינו (חיי מוהר״ן סימן קיח, קכ, קכא, קכט, קל, קלא, קנא, קנג, קנד, קנז, קסא, ר, רנא, ובימי מוהרנ״ת.), **כי היה** לו בזה סודות נוראות מאד, הנעלמות מעין כל חי. וכמו שפעם אחת, **כשבא** מהדרכים הנ״ל, סיפר איזה מעשה נוראה (הוא מעשה מזבוב ועכביש הנ״ל) **המבואר** בספורי־מעשיות, ואמר שזאת המעשה מבארת ענין הנסיעה שלו. ובאמת, **הדבר** סתום וחתום מאד, כי מי יוכל לעמוד בסוד המעשיות שספר או בסוד הנסיעות וההנהגות הנפלאות הנעלמות שלו. (חיי מוהר״ן סימן ס״ח)

ימי מוהרנ״ת

באותו זמן בין שבועות לראש־השנה, נשתדך רבנו זכרונו לברכה עם אשתו השניה מברד, ואחר־כך בא לביתו ואמר בשבת־קודש: אספר לכם ענין נסיעה שלי. וספר המעשה של הזבוב והעכביש וכו׳ בספורי־מעשיות ואין מי שיודע מה שיכות יש למעשה זאת לענין נסיעתו, ואני לא זכיתי להיות אז אצלו. גם ספר אז המעשה מהרב, שהיה לו בן יחיד וכו׳. אחר־כך נסע רבנו זכרונו לברכה למעדודיבקע, כדרכו בכל שנה, ואמר שם תורה וחזר לביתו. בחודש אלול היו הנשואין שלו עם אשתו השניה, וגם אז לא זכיתי להיות, ואמר אז, שכל מי שהיה

אצל החופה שלו, מחלו לו על כל עוונותיו. (ימי מוהרנ״ת חלק א׳ סימן כ״ד)

שיח שרפי קודש

שבח פעם מאד (הרב מטשערין ז״ל), את רבי ישראל מקארדאן ואמר: ״אולי עליו התכוון רבנו בסוף המעשה מזבוב ועכביש, שמסופר שם מהמלך שחלם לו שהיה בידו אבן טוב שקורין דומיט שהיה עליו כל מיני חן וכו׳״, עיין שם. (שיח שרפי קודש חלק ג׳-שמ״ט)

מעשה ח׳

מרב ובן יחיד

מעשה ח׳

מרב ובן יחיד

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

סיפור נפלא ונורא ומוסר השכל איך הבעל דבר מתגבר ומשתדל בתחבולותיו למנוע מלהתקרב להצדיק האמת והעיקר מהצדיק שבו תלוי כל תקוות ישראל וכל מה שהאדם גדול ביותר ויש בו מדריגה ובחינה גבוה ביותר. מתגבר עליו למנעו ביותר. כי אם היה הוא מתקרב מי יודע מה היה נצמח מזה טובה ותיקון לכלל ישראל ולכלל כל העולמות כולם כמובן מסיפור זה עצמו כי הלא גם הצדיק הזה היה מפורסם והיו אנשים מישראל מקורבים אליו כי הלא מהם היו אותם האנשים שייעצו לזה לבן הרב שיסע לצדיק הזה ודייקא על בן הרב הזה מחמת שהיה בו בחינה גבוה כי זכה לבחינת מאור הקטן. ואם היה הוא מתקרב לצדיק זה שהיה בחינת מאור הגדול היה תיקון כל העולם כמבואר בפנים. ע״כ התגבר עליו הבעל דבר ביותר, ועיקר ההתגברות היה למנעו מלהתקרב לצדיק זה דווקא אבל גם הבעל דבר היה מרוצה שיתקרב לצדיקים אחרים ויכול להיות שאלו הצדיקים שסיפר להם הבעל דבר (בפגעם בו מתחלה) ששם נמצא צדיק ושם ושם יכול להיות שהם גם כן היו צדיקי אמת, רק שלא היו במדריגת ומעלת זה הצדיק שבו הי׳ תלוי שלימות נפשו של בן הרב ושלימות תיקון כל העולם כולו.

גם מובן מסיפור זה איך שבענינים כאלו אין להעמיד על נסיונות אם יתנהג כסדר. כי אדרבא ברוב הפעמים אם הענין הוא דבר גדול באמת. בוודאי בתחלת הענין יתגבר הבעל דבר והקיטרוגים להזמין איזה סיבות שהם מבחינת שלא כסדר בכדי למנעו עי״ז ח״ו. וצריכין להתפלל על זה להשי״ת מאד שלא יזמין לו נסיונות וסיבות ח״ו, וכמאמר דוד המלך ע״ה גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך וכיוצא בזה עוד הרבה פסוקים כאלה בענין זה ואם רואה שמתגברים המניעות כנגדו אז צריך להתגבר כנגדם בחשק גדול ביותר וכמבואר בדבריו ז״ל הרבה בזה. והעיקר צריכין להתגבר נגד מניעת המוח כי הבעל דבר מתגבר לעקם הלב והמוח בסברות של שקר וטעות כי הלא גם בסיפור זה היה העיקר מניעת המוח ובתחלה היה המניעה מאביו שהשיב לו הלא אתה למדן ומיוחס יותר ממנו לא נאה לך לנסוע אליו וכו׳, ואח״כ כשנסע והעמיד על נסיון אם יתנהג כסדר וכו׳ זה גם כן היה מצד מניעת המוח.

וכן אחר שנפל הסוס מן הגשר ונהפכה המרכבה וכן בפעם השני שנשברו שני ידות העגלה וכי היה להם עי״ז איזה מניעה ממש מלנסוע להצדיק, רק שעי״ז התגברו עליהם מניעת המוח ביותר, ובפרט בהנסיעה השלישית שהסכימו שלא לעמוד עוד על נסיונות כאלו, אם לא שיהיה איזה דבר מורגש מאד. ונמנעו אח״כ

ע״י שפגעו בהסוחר ודיבר לשון הרע ושקרים על הצדיק. וכי דבר כזה הוא דבר מורגש מאד באמת שצריכין להמנע עי״ז הלא ידוע שכל העולם מלא שקרים וכמאמר הכתוב תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק וכו׳ וכידוע ומפורסם שכמעט על רוב גדולי ישראל בפרט על יחידי הדורות היה עליהם מחלוקת הרבה ודיברו עליהם שקרים וכזבים הרבה ואח״כ איך נמנעו כל כך ע״י מה שדיבר הסוחר לפי תומו. מי יודע אם הוא לפי תומו. כי אולי הוא מהחולקים עליו ושונאים אותו וכששמע שהתחילו הם לדבר ממנו השיב להם לשיטתו.

מכל זה מובן לכל שעיקר התגברות המניעות בענין זה היה רק מניעת המוח ע״כ צריכין להתפלל הרבה להשי״ת להנצל מזה. והעיקר למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום וכל מעשיו יהיו רק לשם שמים באמת, אז יהיה ה׳ בעזרו לעמוד ולהתגבר על כל המניעות ויזכה לילך בדרך האמת לאמתו וכמובן גם מסיפור זה שהמניעה מאביו הרב היה רק מחמת פחיתות הכבוד, כי השיב לו הלא אתה למדן ומיוחס יותר ממנו ולא נאה לך לנסוע אליו. ובאמת אין עיקר השלימות תלוי בלמדן ומיוחס רק הכל לפי רוב המעשה. וכמו שרימז רבינו ז״ל בסיפור זה עצמו במה שכתוב שם ואותו בן הנ״ל עשה מצוה שבא על ידה לבחינת מאור הקטן. ראה והתפלא על עומק קדושת דבריו ז״ל. כי לא אמר סתם שאותו הבן היה בחינת מאור הקטן רק ביאר להדיא שבא למדריגה זאת ע״י מצוה שעשה כי הכל לפי רוב המעשה כנ״ל ואין להאריך בכאן בעניינים אלו ביותר ומבואר במ״א.

ועיין שם עוד שאח״כ כשפגע הרב בסוחר אחר פטירת הבן והכירו כי הוא זה הסוחר שראה אותו מקודם. והשיב לו בוודאי ראית אותי. ופתח פיו ואמר לו אם תרצה אהיה בולע אותך וכו׳ והגם כי לשון זה רגיל בבני אדם אעפ״כ הוא לשון תמוה. כי מי הוא שירצה שיבלעו אותו ועוד אם יכול לבלוע אותו יבלע אותו גם אם לא ירצה. אך יש לומר שרימז לנו רבינו ז״ל גם בזה דבר עמוק ואמת, כי באמת אי אפשר להבעל דבר לבלוע את האדם בעל כרחו גם אם לא יתרצה אליו. רק שהוא מסבב ברוב תחבולותיו והסתותיו ופיתויו עד שמכניס רצון בלב האדם לנטות אחריו ואז יכול לבלוע אותו ממש ח״ו. כמו שגם בסיפור זה הכניס תחלה בלב הרב שלא יהיה לו רצון שיסע בנו אל הצדיק כי נדמה לו שהוא פחיתות הכבוד לפניו. וכמבואר גם אח״כ בפגעו בסוחר היה מתבייש לומר שנוסע לאותו צדיק וממילא כשהכניס הבעל דבר בדעתו לנטות אחר רצונו בוודאי היה בכחו להתגבר עליו. וזה רימז לו אם תרצה. היינו אם יהיה רצונך נמשך אחר רצוני בוודאי אהיה בולע אותך. בבחינת כבלע רשע צדיק ממנו דייקא ולא צדיק גמור כמו שדרשו רז״ל. כי בוודאי הוא רוצה לבלוע את האדם לגמרי ח״ו בבחינת צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו.

וע״כ עיקר העצה להתגבר לבלי להיות לו שום רצון אליו. (כי היתכן שיהיה להאדם רצון שיבלע אותו שונאו) ואז בוודאי יתגבר עליו כי הקב״ה עוזרו ומסייע לו בבחינת ה׳ לא יעזבנו בידו כמו שדרשו רז״ל על פסוק ואתה תמשל בו אם תרצה תתגבר עליו אם תרצה דייקא. וזה בחינת מה שאמר הכתוב ״בני אם יפתוך חטאים אל

תאבה״. אל תאבה דייקא ואז בוודאי יתגבר עליהם. וזה בחינת מה שנאמר אצל יוסף הצדיק וימאן וימאן דייקא. וכמבואר מזה במ״א: ובאמת ע״פ רוב מה שהבעל דבר בולע לפעמים את האדם לגמרי ח״ו. הוא ע״י שבתחלה מסיתו למה שמסיתו ואח״כ כששומע אליו הוא בא בעצמו ומודיע לו עוצם הפגם שפגם עי״ז עד שעי״ז מחליש דעתו ומפילו לגמרי ח״ו וע״כ גם בכאן שבא להודיע להרב עוצם הפגם שפגם ע״י שנמשך אחרי הסתותיו ופיתויו אמר לו תחלה אם תרצה אהיה בולע אותך. היינו כי אם ירצה גם עכשיו להיות נמשך אחר עצתו ויחלש דעתו מאד אז יוכל לבלוע אותו ממש ח״ו. וכאשר היו כבר כמה מעשיות כאלה בעולם השי״ת יצילנו.

והנה עוד מבואר ומובן מתחלת זה הסיפור כי לא מיבעיא מי שאינו עוסק בתפלה ורחוק לגמרי מעבודת ה׳. הוא צריך בוודאי להשתדל לבוא ולהתקרב להצדיק האמת כי בוודאי יתעורר על ידו לתשובה שלימה אך אפילו מי שעוסק בעבודת ה׳ ולומד ומתפלל תמיד, אעפ״כ להרגיש טעם בעבודתו ולעבוד את ה׳ בשמחה ושתהיה עבודתו שלימה בלי שום חסרון. הוא רק ע״י התקרבות להצדיק האמת, כמבואר בפנים ועוד במקומות הרבה בדבריו ז״ל. ועיין במאמר אמור אל הכהנים בליקוטי מוהר״ן חלק א׳ סימן ב׳ מבואר שכל בחינת עבודת התפלה הוא בחינת מאור הקטן. ע״כ צריכין לקשר אותה ולהביא אותה אל הצדיק האמת שהוא בחינת משה בחינת מאור הגדול בכדי להאיר בה ולהשלימה. שזה בחינת להזהיר גדולים על הקטנים שזה בחינת מה שנאמר אצל המשכן ויביאו את המשכן אל משה ויקם משה (דייקא) את המשכן וכמבואר גם בזוהר הקדוש (פקודי רל״ח ע״ב). ע״ש עוד ועוד בכמה מקומות מדבריו ז״ל בענין זה ויונעם לך.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (צדיק פ״ו)

מובא שם תמצית כל הענין הנ״ל בקצרה כל זמן שאין האדם זוכה להתקרב באמת אל הצדיק האמת אזי אע״פ שלומד ומתפלל תמיד אעפ״כ אינו זוכה להרגיש טעם אמיתי בלימודו ותפלתו. ואם היה משים אל לבו היטב היה מרגיש בעצמו שחסר לו איזה חסרון ואינו יודע מה (ובאמת החסרון הוא מצד שלא זכה להתקרב לצדיק אמיתי שיאיר לו האמת) ואשרי למי שזוכה להתקרב להצדיק האמת בעוה״ז בחיים חיותו כי הבעל דבר מניח את עצמו ע״ז מאד למנוע את האדם מזה כל ימי חייו ח״ו. מאחר שעיקר שלימות קדושת יהדותו תלוי בזה. ולפעמים יש אדם שעושה מצוה כזאת שבא עי״ז לבחינת מאור הקטן ואלמלי היה האדם הזה זוכה להתקרב אל הצדיק האמיתי שהוא בחינת מאור הגדול כבר היה בא משיח. והיה תיקון העולם בשלימות, והאדם הזה אף שיש לו גיעגועים וכסופים גדולים מסתמא להתקרב לזה הצדיק אך הבעל דבר מתגרה בזה האדם ביותר. ומזמין לו מניעות רבות אחרות בכל פעם בפרט מניעת המוח כמבואר במ״א (וכמבואר לעיל) ועיקר המניעה ע״י שמתלבש הס״ם עצמו באיזה חולקים ובודים הדוברים על הצדיק עתק וכו׳ ע״כ צריכין לבקש מאד מהשי״ת שיזכה לשבר כל המניעות ולהתקרב באמת להצדיק האמת עיין בפנים.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

עיקר שלימות התורה ותפלה וכל עבודת ד' הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. כי א"י נקראת ארץ החיים כי שם העבודה עם חיות דקדושה בחינת החכמה תחיה. כי שם בחינת מוחין דגדלות בחינת המאור הגדול. וזה בחינת והיה כי יביאך וגו' אל הארץ וגו' לתת לך ערים גדולות וטובות וגו'. וכן בפרשת עקב שמע ישראל אתה עובר וגו' ערים גדולות וגו'. ואמרו רבותינו ז"ל עד הנהר הגדול נהר פרת מפני שנזכר עם א"י קראו גדול וכו'. אך א"י היא א' מג' דברים שנתנו ע"י יסורים ועיקר היסורין הוא ע"י המונעים הרשעים מוציאי דבת הארץ כמבואר במאמר ט' תיקונין לקוטי מוהר"ן קמא סימן כ'. כי זה בחינת כל המניעות שעברו על בן הרב. כי הצדיק הוא בחינת אחת עם קדושת א"י בבחינת צדיקים יירשו ארץ וכמו שכתוב והארץ לעולם עומדת ופירש רש"י כל צדיקי ישראל נקראים ארץ כמ"ש ואתם תהיו לי ארץ חפץ. וזה בחינת ואת הבית הגדול וגו' ודרשו רבותינו ז"ל בית שמגדילין בו תורה ותפלה שמגדילים דייקא. כי שם התורה והתפלה בבחינת מוחין דגדלות. וע"כ שם העבודה בשלימות בלי שום חסרון כמו שכ' לא תחסר כל בה בבחינת דעת קנית מה חסרת. וזה שמובא בזוהר הקדוש שלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא.

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר"ן

מעשה של הרב עם בנו (נאמר) קיץ תקס"ז. (חיי מוהר"ן סימן נ"ט)

מעשה ט׳

מחכם ותם

מעשה ט׳

מחכם ותם

ספורי מעשיות - סוף המעשה

...ונלך מענין לענין, ונשים לב מעט להמעשה של החכם והתם, שם תראה מבורר קצת המכוון באותו המעשה, שעקר התכלית לילך בתמימות בלי שום חכמות, ועיין שם היטב בכל דיבור ודיבור ותמצא רמזים נפלאים להתחזק בדרכי התמימות, שזה עקר התכלית הטוב גם בעולם הזה, מכל שכן בעולם הבא. (הקדמה שניה ספורי מעשיות)

על זה המעשה נאמרה התורה (לקוטי מוהר״ן, חלק ב׳, סימן י״ט) המדברת מחכמות ותמימות, שעיקר השלמות הוא רק תמימות ופשיטות, וענין עמלק, שהיה חכם וכפר בעיקר וכו׳ עיין שם על פסוק (משלי כ״ד): שבע׳ יפול׳ צדיק׳ וקם׳ סופי תבות עמל״ק. כי עיקר כל הנפילות הם על־ידי חכמות וכו׳, עיין שם. גם אגג מזרע עמלק אף־על־פי שראה מפלתו בשעה שבא שמואל אצל שאול להרגו, עדין לא היה מאמין. כמו שנאמר (שמואל־א ט״ו): וילך אגג מעדנות, ותרגם יונתן: מפנקא, כי עדין לא האמין במפלתו, עד שראה בעיניו סוף מפלתו, אז: ויאמר: אכן סר מר המות, כי עד עתה לא האמין. (שים עיניך על המעשה, ותבין פלאי פלאות).

כשסיים רבינו הקדוש את המעשה ענה ואמר: ואם התפילה אינה כראוי, הוא מנעל בשלושה קצוות. (סוף מעשה מחכם ותם)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

חושן משפט הלכות גנבה הלכה ה׳ אות ח׳ - וכל זה אי אפשר לברר בכתב רק כ״א החפץ באמת יבין. כי כבר מבואר בדבריו ז״ל שבני אדם הם מונעים גדולים יותר מהיצר הרע כמבואר שיחותיו הקדושות בזה ע״ש. ולא מבעיא שיש מונעים רשעים או קלי עולם וליצנים וכו׳ המונעים בדבריהם מן האמת אף גם יראי ה׳ יכולים לפעמים לבלבל את האדם בעצתם שאינה טובה לפניו לפי דרכו ויש בזה כמה בחינת בלי שעור. ע״כ החפץ באמת צריך ליזהר למשוך עצמו תמיד לעצם נקודת האמת שלו כפי מה שהוא צריך באמת שזהו לך לך, לך דייקא דהיינו לעצמך לעצם נקודת האמת השייך לך. וכמובא בהמעשה של החכם והתם שאמר התם זה מעשה שלו וזה מעשה שלי וכמובא מזה על פסוק וספרתם לכם, לכם לעצמכם ע״ש בדברינו (בהלכות ספירה הנכללת בהלכות פסח הלכה ט׳). ע״כ באמת צריכין תפילה ושיחה הרבה ולדבר הדיבור באמת כנ״ל עד שיזכה תמיד למשוך עצמו אל האמת לאמיתו ויזכה לכל הנ״ל. (חשן משפט גנבה הלכה ה׳ אות ח׳)

אורח חיים הלכות פסח הלכה ט׳ אות כ״ב

וזהו וספרתם לכם - לכם לעצמכם. לכם לעצמכם דייקא שכ״א צריך לספור ספירות העומר שהוא בחינת התחזקות הנ״ל לעצמו כפי מה שהוא ולא יפול בדעתו מחמת שנדמה לו שחביריו בני גילו טובים ממנו הרבה. כי אעפ״י שהוא מדה טובה להיות עניו ולהחזיק כל אדם טוב ממנו. אבל אם יפול בדעתו עי״ז ח״ו אין זה ענוה אדרבא זהו גדלות גדול שאין נאה לו שיעבוד איזה עבודה להשם יתברך ועדיין הוא רחוק כ״כ וחבריו כבר זכו למה שזכו. כי אסור להרהר אחרי המקום ומי יודע מאיזה מקום הוא ובאיזה מקומות נמשך ע״י מעשיו כי אין אדם דומה לחבירו כלל. ע״כ כל אדם שרוצה לצאת מטומאתו וזוהמתו שזה בחינת ספירת העומר כדי שיטהרו וכו׳ צריך לספור הימים לעצמו דייקא ואל יפיל אותו חבירו כלל ח״ו. וזהו וספרתם לכם לכם לעצמכם דייקא והבן היטב וכעין שכתב רבינו ז״ל על פסוק אחד היה אברהם שעיקר התקרבות אברהם אבינו ע״ה להשם יתברך היה ע״י שחשב תמיד שהוא רק אחד בעולם ולא הסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל וכו׳, עיין בתחילת הספר ליקוטי מוהר״ן תנינא ענין זה.

ובאמת כמו שיש כמה מיני מניעות מהמונעים הרשעים או מתנגדים הרוצים למנוע מהאמת בכמה הסתות ופתויים ודברי ליצנות וחלקלקות וכו׳. כן יש גם כמה מיני מניעות וחלישות הדעת אפילו מחבריו ואוהביו באמת. וכ״ז אי אפשר לבאר בכתב רק כ״א יבין בעצמו כפי ענינו וכנגד כל מיני מניעות וחלישות הדעת שבעולם צריכין לילך בדרך הנ״ל בבחינת אחד היה אברהם לחשוב כאלו הוא יחידי בעולם כנ״ל וזה בחינת וספרתם לכם לכם לעצמכם כנ״ל וכמו שמובא בהמעשה של החכם והתם. מבואר שם שהתם היה רצען וכו׳ ולא היה יכול המלאכה כראוי ומנעל שלו היה בג׳ קצוות וכו׳ והוא היה מתפאר בו מאד כמה נאה ויפה המנעל הזה וכו׳. והיתה שואלת לו אשתו א״כ מפני מה שארי בעלי מלאכות נוטלים ג׳ זהובים בעד זוג מנעלים ואתה אינך לוקח כ״א זהוב וחצי. השיב לה מה לי בזה, זה מעשה שלו וזה מעשה שלי (דאס איז יענימס מעשה אין דאס איז מיין מעשה) ועוד למה לנו לדבר מאחרים. הלא נתחיל לחשוב כמה וכמה אני מרוויח בהמנעל זה מיד ליד העור הוא בכך וכו׳ (ע״ש כ״ז היטב) והבן.

כי במעשה הזאת מבינים רוב העולם כמה דברים הנוגעים לעבודת השם יתברך שצריכין להתנהג בדרכי התמימות ולהיות בשמחה תמיד אפילו בעניות ודחקות גדול וגם עבודתו ותפלתו אינו בשלמות כלל אעפי״כ יהיה בשמחה בחלקו תמיד ולא יסתכל על העולם כלל שיש להם פרנסה כנגדו בכפלי כפלים ויש להם אכילה ושתיה ומלבושים נאים וכו׳ ואעפי״כ מלאים דאגות תמיד בריבוי חסרונות וגם בעבודת ה׳ בתורה ובתפלה הם גדולים ממנו אלפים פעמים ואעפי״כ אל יפול בדעתו מזה כלל רק יהיה שמח בחלקו תמיד כמבואר שם שהלחם שלו היה אצלו כל המאכלים שבעולם וכו׳ ומנעל שלו שגמר בכמה ימים ביגיעה גדולה והיה מלא חסרונות והרוויח בו פחות הרבה מאחרים אעפי״כ היה יקר בעיניו מאד

והתפאר בו הרבה ולא הסתכל על אחרים כלל ואמר מה לי בזה זה מעשה שלו וזהו מעשה שלי וכנ"ל וכנ"ל.

ורבינו ז"ל רמז בעצמו אחר שסיפר מעשה זאת שכוונתו לענין תפלה ועבודת ה' כמו שמובא שם בסוף שאמר רבינו ז"ל ואם התפלה אינו כראוי היא מנעל בג' קצוות והבן ע"ש היינו כנ"ל שצריכין להתנהג בתמימות גדול כדרכי התם הנ"ל וצריכין לדקדק בכל המעשה ליקח לעצמו מוסר ועצות מדברי התם הנ"ל ולילך בדרכיו ולהיות בשמחה תמיד ואל יבלבל אותו העולם כלל ואפילו חביריו שזוכין לתפלה ועבודה הרבה יותר ממנו אעפי"כ אל יפול בדעתו מזה כלל רק יהיה בשמחה תמיד בכל נקודה ונקודה טובה שמרוויח בתפלתו ועבודתו איך שהוא ע"ש בהמעשה ותבין. (אורח חיים פסח הלכה ט' אות כ"ב)

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

סיפור נפלא ונורא. ומבואר בו גודל מעלת דרכי התמימות ואיך שהתם אפילו בעת דוחקו ושפלותו היה מלא שמחה וחדוה תמיד. והיה מסתפק במה שהיה לו ולא היה חסר לו כלום לעולם. ולבסוף זכה ע"י תמימותו וצדקתו לעלות במעלות גדולות ורמות מאד. עד שעשאו המלך מיניסטער על כל מיניסטארין, וגם נעשה חכם גדול ומחוכם מאד ואעפי"כ גם אז לא עזב דרכי התמימות שלו. אבל אצל החכם היה כל זה בהיפוך. כי תמיד היה מלא כעס ומכאובות ואפילו בעת מעלתו וגדולתו ומכל שכן לבסוף שנעשה עני ואביון ושפל ונבזה מאד. ואעפ"כ לא עזב גם אז דרכי החכמות שלו וכפר בכל ר"ל. עד שבא עי"ז לעינויים קשים ומרים כמה וכמה שנים ר"ל. וסוף תקותו ותיקונו היה רק ע"י התם כמבואר הכל בפנים היטב.

ועוד יש בזה דברים רבים נחוצים ונצרכים לעבודת ה' ולחיות בהם חיי עולם כמובן ומבואר לכל המעיין בפנים. לבד מהנסתרות הגדולים שיש בסיפור זה כמובן גם כן בסוף המעשה בהרמזים שמרמז שסוד זה נוגע לענין מלחמת והכנעת קליפת עמלק ואגג וכו' אשר הזהירה התורה הקדושה ע"ז הרבה ואמרה זכור את אשר עשה לך עמלך וכו' לא תשכח ונאמר מלחמה לה' בעמלק מדור דור וארז"ל עד דורו של משיח. וכן ארז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם (בחינת השם של הצדיק שהוא בחינת הבעל שם ששמו יתברך כלול בשמו כמבואר במ"א ובחינת כסא מלכות) עד שימחה זכר עמלק והכל נוגע לסוד הענינים המבוארים ומרומזים בסיפור זה כי כל עיקר תיקון העולם תלוי בזה שיתבטלו מן העולם כל דרכי החכמות הרעות (שממררין את חיי האדם מאד והוא תמיד מלא חסרונות וכל ימיו הוא מלא כעס ומכאובות ר"ל ולא עוד אלא שמהם נמשכין גם כן כל מיני כפירות ואפיקורסות ר"ל) ויזכו כל באי עולם לאמונה שלימה בהשי"ת ובצדיקיו הקדושים ובכל דבריהם הקדושים הנאמרים באמת ובתמימות גדול ובחכמה נפלאה ונוראה מאד. ולילך בדרכי התמימות באמת אשר באמת זה עיקר החכמה אמיתיית ויכולין לזכות עי"ז לכל

טוב ולעלות עי״ז במעלות רמות ונשגבות מאד ברוחניות וגשמיות. כמובן מסיפור זה ועוד במקומות רבים מדבריו ז״ל.

עוד מובן מסיפור זה כמה צריכין להרחיק עצמו מהחכמים להרע הנ״ל בפרט מלשמוע דבריהם הרעים וכפירותיהם ר״ל. כי ע״י שהתם ישב עם החכם במסבה אחת והחכם הוכיח לו דעתו שאין מלך כלל. אע״פ שהתם המיניסטער גער בו וכו׳ וחרה לו מאד על דבר זה. אעפ״כ גרם לו איזה פגם עד שנתפחד מאד ע״י שהטייויל (שהוא מהקליפות) **שלח גם אחריו** (כי רק עי״ז שישב עם החכם להרע ושמע דברי כפירותיו ע״כ היה לו אחיזה גם בו) **והבעל שם הוצרך ליתן לו קמיעות ושמירות** וכו׳ כמבואר שם. וכן מובן מסיפור זה גם כן ההיפוך גודל מעלת יקרת ההתחברות והאהבה עם הכשרים והתמימים. כי ע״י שהחכם למד בימי נעוריו עם התם בחדר אחד והיו אוהבים זה את זה מאד. עד שגם אח״כ כשבא החכם לעיר מולדתו בעגלות צב בגדולה ועשירות ובא לקראתו התם ושאל בשלומו באהבה ובשמחה וכו׳ אז מחמת אהבת נעורים שהיה ביניהם היה החכם מקרבו ונכנס עמו לתוך העיר. והתם הכניסו אח״כ לביתו והיה לו כ״פ פתחון פה לפניו והוכיחו על שהוא מלא יסורים תמיד, עד שאמר לו בפה מלא מי יתן שתבוא אתה על מדריגה שלי וכו׳ כמבואר בפנים עי״ז נתגלגל אח״כ עד שסוף כל סוף השתדל התם המיניסטער אצל הצדיק הבעל שם. עד שהוציא את החכם מהרפש וטיט שהיה נטבע בו זה כמה. ובירר לו האמת לעיניו עד שהוכרח החכם גם כן להודות על האמת והכל נתגלגל ע״י האהבה הגדולה שהיה לו עם התם בימי נעוריו כנ״ל.

והנה מבואר בפנים שכשעלה התם לגדולה ונעשה גובערניר וייעצו אותו אוהביו ללמוד גם חכמות ולשונות ונתקבל הדבר בעיני התם וכו׳ מזה מובן קצת מה שהיו כמה צדיקים גדולים שהיו בקיאים גם בחכמות ולשונות והיו להם לרקחות ולטבחות. וזה כי מתחלה עבדו את ה׳ שנים רבות באמת ובתמימות ופשיטות גדול ומופלג מאד. ומסרו נפשם ממש על עבודת השי״ת מקטן ועד גדול וקיימו בעצמם רבבות פעמים מקרא שכתוב באהבתה תשגה תמיד כמו שדרשו רז״ל והקדימו יראתם לחכמתם אפילו לחכמת התורה הקדושה, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה. והרבו במצוות ומעשים טובים בלי שיעור.

ואחר שנשתרשו מאד בדרכי התמימות והאמונה הקדושה אז הוכרחו לטובת העולם לפעמים לכנוס גם בלימוד החכמות. ומחמת גודל צדקתם וזכות וצחות נפשם וגופם. ע״כ לא היו צריכין לבלות זמן על לימוד זה רק בזמן מועט מאד נעשו בקיאים בכל החכמות אך גם אח״כ לא עזבו והניחו ח״ו דרכי תמימותם ופשיטותם ואמונתם הקדושים, וע״כ לא היו יכולים החכמות האלו לפגום בהם כלל. רק אדרבה וכו׳, אבל אלו שלא הורגלנו ונשתרשו עדיין היטב כראוי בדרכי התמימות והאמונה הקדושה בשלימות ונכנסים באלו החכמות בוודאי מזיק להם מאד. עד שקשה להם אח״כ מאד מאד לשוב ולאחוז בדרכי התמימות הקדושה, כי ע״ז נאמר ח״ו כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים שהם אלו הדרכים

של תמימות ואמונה הקדושה שהם עיקר הארחות חיים כ״ש וצדיק באמונתו יחיה. וזהו שאמר התם להחכם ראה שאני כבר באתי על שלך ואתה עדיין לא באת על שלי. ואני רואה שזה קשה יותר שאתה תבוא על התמימות שלי. היינו כנ״ל. ועיין בליקוטי תנינא סימן י״ט בענין שעיקר התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה׳ בתמימות גמור וכו׳ שייך גם כן לסיפור זה כמבואר בפנים ושם מובן ומבואר כל ענין הנ״ל ביותר.

ליקוטי עצות מהדורא בתרא (תמימות אות ד׳)

עיקר כל הנפילות הם ע״י חכמות. כי כשהאדם הולך אחר חכמתו יוכל לבא לידי רעות גדולות כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה ומחכמה לחכמה עד שנלכד ונתעה בחכמת עצמו. עד שנעשה כמשוגע ממש ר״ל, ויוכל לבא עי״ז לכפירות גמורות ר״ל לכפור במלך ושריו היינו לכפור במלכו של עולם ובכל הצדיקי אמת וכל העולם נעשה אצלו כלא ומתלוצץ מכל העולם כאלו כל העולם בטעות ח״ו ונעשה עי״ז ירוד ושפל ובזוי מאד ברוחניות ובגשמיות מלבד מה שהוא תמיד מלא יסורים וחסרונות רבים מאד, וכל מה שמתנהג עמו הכל כנגד רצונו והוא מלא כעס ומכאובים תמיד גם בשעת הצלחתו הגדולה ומכל שכן אח״כ כשיורד ממעלתו ובאים עליו עונשים קשים ומרים ר״ל שלא כדרך הטבע כלל והוא עדיין עומד במרדו ותועה בחכמתו ומכניס הכל בתוך דרך הטבע, אע״פ שהכל מבינים אז על דבריו שהם דברי משוגע ממש ושמובן בפנים אעפ״כ רשעת חכמתו הטעתו כל כך עד שהוא חזק בדעתו הרעה גם אז, ועי״ז ממילא גם אלו היסורים והעונשים בעצמם מענים ומסגפים אותו ומעגמים נפשו ביותר. כי מאחר שאין לו אמונה ותולה הכל בדרך הטבע א״כ אין לו במה להתנחם כלל על צערו ויסוריו הקשים ר״ל, אבל מי שזוכה לילך בדרכי התמימות באמת הוא חי חיים אמיתיים חיים טובים באמת. ואיך שמתנהג עמו הכל טוב וישר לפניו והוא מלא שמחה תמיד ואפילו אם אין לו רק לחם צר ומים לחץ הוא מתענג מזה מאד ומרגיש בהלחם ומים באמת כל הטעמים של כל המאכלים ומשקאות שבעולם.

וכן בענין המלבושים אפילו אם אין לו רק איזה מלבוש פחות מאד הוא מתענג ממנו מאד כאלו היה לו כל המלבושים טובים שבעולם ואינו חסר לו לעולם שום דבר ואינו מתקנא בשום אדם רק הוא שמח בחלקו באמת ברוחניות ובגשמיות, ואינו מסתכל על מעשה חבירו כלל, ואינו מתפעל גם מהליצנות של ליצני הדור, ואפילו כשהם מתלוצצים ממנו הוא משיב להם בתמימות ובאמת, ומדבר עם כל אדם בתמימות גדול בלי שום ערמימות כלל ועי״ז בעצמו יוכל לזכות אח״כ לעלות למעלה עליונה מאד ברוחניות ובגשמיות ולהיות מושל ושופט צדק גם יוכל לזכות אח״כ להיות חכם מחוכם בכל החכמות במעלה עליונה מאד ברוחניות וגשמיות, אך גם אז אינו עוזב דרכי התמימות שלו, ועי״ז הוא חשוב יותר אצל המלך מלכו של עולם עד שהוא מעלהו למעלה עליונה עוד ביותר. (עיין ליקוטי תנינא סימן ה׳ במאמר תקעו אמונה מה שזוכין ע״י תמימות) וסוף כל סוף תכלית התיקון

האחרון של אלו החכמים שנתעו אחר חכמתם אחר שיעבור עליהם עונשים ויסורים קשים מאד מאד ר״ל בעוה״ז ובעוה״ב, ואחרית תיקונם יהיה רק ע״י אלו הצדיקים והכשרים התמימי דרך שזכו לילך באמת כל ימי חייהם רק בדרכי התמימות והפשיטות כראוי באמת.

אות ה׳ - התם נכנס לבית אביו וירשו נראה לרמז כי בית אביו הוא האמונה הקדושה שהוא נחלת אבות (עיין סימן צ״ד בליקוטי מוהר״ן חלק א׳ במאמר זכר חסדו) וע״כ היה לו מנוחה ודירה בנחלת אבותיו, כי במקום שלא היה יכול להשיג בשכלו היה קבוע בנחלת אבותיו שהיא האמונה הקדושה אבל החכם נעשה בית אביו כלה ואבד, כי הוא הולך רק אחר שכלו ואינו רוצה לסמוך על אמונה, וע״כ הוא מטולטל ומטורף ואין לו בית מנוחה, מאחר שאין לו יסוד האמונה שהוא יסוד החזק לסמוך עליו ולנוח בו.

אות ו׳ - בנקל יותר שהתם יבא למעלת החכם גם כן היינו שיהיה חכם מחוכם בכל החכמות יותר מהחכם כמו שראינו כמה וכמה תמימים וצדיקים נוראים שהיו חכמים מחוכמים בכל השבע חכמות בתכלית השלימות, ולא עוד אלא שזכו להשגה עליונה מבחינת חכמה עילאה שהוא למעלה מכל החכמות. אבל מי שהולך אחר שכלו ונתעה אחר חכמות חיצוניות והפילוספיא קשה לו מאד לחזור לדרכי התמימות והאמונה הקדושה בשלימות וכנ״ל.

אות ז׳ - החכם אינו רוצה המלך לעשותו ממונה על האוצרות פן ע״י חכמתו ושכלו יוכל לבזבז אוצר המלך, ע״כ עושה המלך (מלכו של עולם) ממונה על האוצרות איש תם דייקא (עיין במאמר תקעו אמונה ליקוטי מוהר״ן תנינא סימן ה׳).

אות ח׳ - החכם התגאה בחכמתו ועשירותו וגדולתו כל כך. עד שכל העולם היה בעיניו כלא והיה לו יסורים גדולים בדרך, כי מחמת חכמתו לא היה לו עם מי לדבר וכמבואר בפנים, ולבסוף אח״כ כששלח המלך אחריו התחכם החכם בחכמתו מה זה שהמלך כזה ישלח אחר שפל ונבזה כמוני וכו׳, עד שבא מתוך כך לידי כפירה גמורה שכפר לגמרי בהמלך והוכיח שכל ההנהגה ע״י שבעים שרי המדינה, ובתחלה היה כל הוכחותיו כי מי ראה את המלך וכו׳, ולבסוף כשאמר לו התם המיניסטער הלא אני בעצמי ראיתי את המלך הכחיש אותו גם כן ואמר לו מנין אתה יודע שזה מלך וכו׳. ראה והבן עמקת רשעת האפיקורסות שלו. ובפרט בהבעש״ט שהוא בחינת הצדיק האמת כפר ביותר כמבואר שם. וכ״ז מחמת שטות חכמתו הרעה והמשובשת ההופכת ארחות יושר מהיפוך אל היפוך מן האמת לגמרי ממש.

כי דרכי השכל דקדושה שהם בחינת תמימות הם בהיפוך מכל זה. כי צריכין להאמין באמת בהחכמים והצדיקים אמיתיים וכל שכן במלכו של עולם בעצמו. ובאמת אמונת חכמים ואמונת השי״ת הכל אחד כמבואר במ״א ושניהם תלוים זה בזה וגם צריכין להאמין שאע״פ שהשי״ת גדול מאד למעלה מכל הרוחניות

ומרומם על כל ברכה ותהלה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. אעפ״כ הוא חפץ בעבודתינו דייקא. כ״ש ואבית תהלה מגושי עפר ומקרוצי חומר. והוא שולח אחרינו וקורא אותנו בכל עת ומרמז לנו רמזים קדושים להתקרב אליו יתברך. ואע״פ שצריך האדם בוודאי להיות שפל בעיני עצמו באמת. אעפ״כ צריכין להאמין שהשי״ת מקבל שעשועים גדולים מעבודתינו וצריכין לקיים אל תהי בז לכל אדם. ולידע ולהאמין שיש בכ״א מישראל נקודה טובה ויקרה מאד מה שאין בחבירו וצריכין לקבל הארת הנקודה הזאת ממנו וכמבואר במ״א. ומי שהולך בדרך זה בוודאי כ״א מישראל חשוב ויקר בעיניו מאד. וכשפוגע אפילו בהפחות שבישראל בוודאי יש לו מה לדבר עמו ולקבל ממנו או להאיר בו ואפילו כשפוגע עם העכו״ם יוכל לקבל ממנו וכמבואר במאמר מי האיש החפץ חיים ליקוטי מוהר״ן חלק א׳ סימן ל״ג וכ״ז זוכין ע״י דרכי התמימות דייקא.

אות ט׳ - התם הוא יודע את ערכו השפל ע״כ הוא עוסק במלאכתו מלאכת הקודש ועבודת ה׳ בתמידות. עד שאין לו פנאי אפילו לקבוע עצמו לסעודה וכיוצא בזה משאר צרכי העולם. רק בתוך שעוסק במלאכתו הוא חוטף ואוכל סעודתו גם כן בדרך עראי וכו׳ ואעפ״כ אם רואה שאין עולה האומנות בידו בשלימות והוא רק בבחינת מנעל של ג׳ קצוות. מחמת זה אינו מצפה גם כן לתשלום גמול גדול על עבודתו מחמת שיודע בעצמו שאינו בשלימות. אך אעפ״כ הוא מתענג מאד מעבודתו ומרגיש בו נעימות ומתיקות נפלא מאד. ואינו מסתכל כלל על מה שעבודת חבירו הוא בשלימות יותר מעבודתו. מחמת שחבירו הוא בעל שכל גדול ובעל השגה ומסתמא יקבל גם כן תשלום גמול יותר על עבודתו. (ומה שיש רבים שנחלש דעתם ונפלו מעבודתם ע״י דברים כאלו שהתקנאו בחבריהם שראו שמעשיהם ועבודתם עולה בידם בשלימות יותר וכו׳) אבל התם היינו העובד ה׳ בתמימות באמת הוא אינו מסתכל על זה כלל כי מה לו אצל חבירו זה מעשה חבירו וזה מעשה שלו והוא שמח בחלקו ומתענג מאד מעבודתו עבודת ה׳ מה שיש לו ריוח מיד ליד. ואחר כל העבודות והיגיעות שלו בתמידות אם זוכה רק שהשי״ת יקבל ממנו איזה נחת כל שהוא מאיזה תנועה בעלמא שעושה לשם שמים באמת ובתמימות בוודאי זה יקר מאד מכל הון. וכדאי להתייגע על זה כל ימי חייו. ובוודאי גם שכרו לא יקופח. ויפה קורת רוח אחת בעולם הבא וכו׳: ועיין בלקוטי הלכות ה׳ פסח הלכה ט׳ שמביא שם לענין שזה בחינת אחד היה אברהם שיחשוב כאילו הוא יחידי בעולם ולא יסתכל על מעשה חבירו שלא יחלש דעתו אפילו אם הוא גדול ממנו וזה בחינת וספרתם לכם לעצמיכם דייקא וכו׳ ע״ש ותראה דרכים נפלאים לעבודת ה׳.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

ארץ ישראל היא בחינת תמימות כמו שכתוב כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים יותרו בה. ואברהם אבינו ע״ה שהיה הראשון לירושת א״י נאמר בו התהלך לפני

והיה תמים. וכן יעקב אבינו ע״ה שהיה העיקר לירושת א״י כמו שכתוב ויעמידה ליעקב לחוק וגו׳ לך אתן את ארץ כנען נאמר בו ויעקב איש תם. וכלל כנסת ישראל נקראת יונתי תמתי. וכתיב בפ׳ שופטים כי אתה בא אל הארץ וגו׳ תמים תהיה עם ד׳ אלקיך. ומחמת התמימות זוכין שם למדת ההסתפקות באכילה ושתיה ומלבושים שזה בחינת ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם (היינו שלא מחמת עניות אוכלים בה לחם לבד. רק שבהלחם טועמין בו כל מיני מטעמים) לא תחסר כל בה (היינו גם מלבושים וכיוצא. כי מלבוש אחד יספיק להם לכל וכמובא גם בס׳ שער החצר שפסוק זה מכוון אל מדת ההסתפקות) ושם זוכין להיות בשמחה וחדוה תמיד כנ״ל כמה פעמים. ולהתענג בעבודת ד׳ בכל מה שעושה בעבודת ד׳ כל אחד כפי בחינתו. שזה בחינת שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על ד׳ וגו׳ וכתיב וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום.

והנה באמת שם עיקר שלימות החכמה כי אין חכמה כחכמת א״י ואעפ״כ מתנהגין בתמימות. כי באמת זה בעצמו עיקר החכמה לילך בתמימות וכמבואר במ״א. ועי״ז זוכין לכל טוב כמ״ש לא ימנע טוב להולכים בתמים וכתיב ותמימים ינחלו טוב. ושם זוכים לאמונה שלימה להאמין במלכו של עולם אע״פ שהוא סתום ונעלם מאד ולית מחשבה תפיסא ביה כלל אעפ״כ הכל מתנהג על ידו יתברך ובהשגחתו הפרטיית גם על השפלים. בפרט בא״י אשר הוא יתברך דורש אותה תמיד עיני ד׳ אלקיך בה וגו׳. שזה בחינת כל הדר בא״י דומה כמי שיש לו אלוה מה שאינו כן בחוץ לארץ שהיא תחת יד הע׳ שרים אע״פ שכולם תחת ממשלתו יתברך אעפ״כ יכולין לטעות ח״ו ולכפור ח״ו בהשגחת מלכו של עולם יתברך וכאילו יש להשרים בעצמם איזה כח וממשלה. שזה בחינת מה שהחכם להרע כפר בהמלך ואמר שהמדינה מתנהגת ע״י ע׳ שרים וכו׳.

גם שם עיקר שלימות אמונת חכמים בבחינת וקמת ועלית וגו׳ לא תסור וגו׳. שזה בחינת מה שצריכים להאמין שיש צדיקים גמורים שיודעים להשתמש בשמות הקדושים בקדושה גדולה בעת ההכרח ולבטל עי״ז כל כח הסטרין אחרנין והקליפות רח״ל. כי הגם שהאמת הוא שצריכים להאמין רק בהאמונה הקדושה ושאין כח לשום דבר שבעולם נגד רצונו יתברך כי אין עוד מלבדו כתיב. אעפ״כ צריכים לידע ולהאמין כי יש גם סטרין אחרנין רח״ל שאין נראים ג״כ לרוב בני אדם ואינם מושגים ע״פ השכל האנושי. ואעפ״כ יש כמה פעולות בעולם שעושים הרשעים והמכשפים ע״פ שמות הטומאה. שזה בחינת מה שאמרו רבותינו ז״ל למה נקרא שמם מכשפים וכו׳. והסנהדרין היו צריכים ללמוד גם מעשה כשפים בכדי להבין ולהורות.

ושם בא״י זוכין לידע ולהבדיל בין האור ובין החושך היינו בין המעשים והפעולות שנעשין ע״י שמות הטומאה והכשפים וכיוצא שהם בחינת חושך ממש, ובין המעשים והפעולות שנעשים ע״י תפלות הצדיקי אמת שיודעים לכוון בשמות הקדושים וכיוצא בזה בקדושה גדולה. וכמבואר בלקוטי מוהר״ן קמא סימן רל״ד.

ועיקר השמוש בשמות הקדושים בקדושה הוא בא״י כמ״ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגו׳. ובאמת אלו הכפירות של החכמים להרע שכופרין בכל בהמלך והבעל־שם ולהבדיל גם בהרוחות רעות רח״ל שהם הסטרין אחרנין. כל זה נמשך מהסטרין אחרנין בעצמם כי רק הם מעקמין את לבם כ״כ עד שיכפרו בכל ולבסוף הם בעצמם נוקמין בהם בבחינת תמותת רשע רעה עד שמשליכין אותם לרפש וטיט ממש ומענים אותם בענוים קשים. וגם שם מעקמין את לבם כ״כ עד שאינם חוזרים עדיין מדעתם הרעה. בבחינת רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה. ואין להם תקנה רק ע״י צדיקי אמת בחינת הבעל שם המבואר בפנים כי רק הוא יכול להוציאם מהרפש והטיט ולבטל כל אלו הסטרא אחרא הנ״ל בביטול גמור כעפרא בעלמא. ואז חוזרים גם החכמים הנ״ל ומודים ושבים אל האמת.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

ששון ושמחה הגהה ג׳ - וכבר הודיענו אדמו״ר ז״ל שלשבר את לבבו לפני השם יתברך צריכין רק ליחד שעה אחת ביום אבל כל היום צריך להיות בשמחה. כי אף על פי שברוחניות צריכים להיות להוט אחר עשירות מופלג כאשר נאה ויפה לחלק אלקי ממעל, לבנו של הבורא יתברך (כמו שכתוב ״בנים אתם לה׳ אלקיכם״ וכמובא מזה בספרי אמת שנשמת כל אחד מישראל הוא חלק אלקי ממעל כידוע) המרומם עד אין סוף ואין גבול ואין תכלית, לזכות בזה העולם לתכלית המעלה שאין מעלה אחריו. אבל מאחר שכבר נעשה עם כל אחד מה שנעשה, על כל פנים אין להחזיר ולאכול שום שיהיה הריח רע נודף ביותר, כי על כל פנים צריך לעשות כאשר ציוה אדמו״ר ז״ל שצריך לאחוז החוטרא בתרי ראשין שאף על פי שכוספים ומתגעגעין לזכות לתכלית המעלה, אבל לעומת זה ביותר ויותר בכפלי כפלים צריכים להתגבר בשמחה ולקיים ״בשמך יגילון כל היום״ ולהיות שמח בחלקו בכל נקודה ונקודה ובכל שערה דשערה איך שהוא. כי הלא השמחה מזה בעצמה לחולים כמונו היא מצוה שאין למעלה ממנה וכאשר הודיענו אדמו״ר ז״ל בהמעשה של התם הקדוש מה שזכה על ידי השמחה הזאת (על־ידי שהיה שמח בתפילתו אף על פי שלא היתה כראוי וכן בכל נקודה טובה כמובן שם) לתכלית תכלית המעלה והשלימות לנבואת פנים בפנים, ולהביט בתמונת ה׳ כביכול ולהיות מנהיג על כל המנהיגים, כמובן כל זה בהשיחות שאחר המעשה הזאת.

וכל זה סיפר לנו אדמו״ר ז״ל למען דעת כי כל אחד ואחד איך שעובר עליו יש ויש ביכלתו לזכות לכל זה אם ילך גם הוא בדרך הזה. אשר הדרך הנורא החדש והישן הזה הוא האתערותא דלתתא של עולם התיקון שיקוים ״ישמח ה׳ במעשיו״ והאתערותא דלתתא מזה הוא ״ישמח ישראל בעושיו״ וכל הבכיות והזעקות (עיין בליקוטי הלכות הודאה הלכה ו׳ אות כ״ד) וכל התשובות והתיקונים שצריך האדם לעשות בזה העולם, הכל הוא בעבור שיזכה לזה

שירגיש בלבבו באמת עוצם הגילה והשמחה הזאת שעל ידי זה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים והחסידים שכל שישיגו אותו יתברך ביותר ישמחו ויתענגו בו ביותר, וכל אשר יותר ישמחו בו יותר יתאחדו בו לדעת ולהשיג אותו. וגם היום כל מיני הצלות וישועות הוא על ידי המשכת הדעת מהקץ והסוף האחרון הזה לידע ולהאמין שכל מאורעותיו הם לטובתו. כמובא מזה הרבה בדבריו הקדושים לשמוח באהבתו יתברך מבוקר ועד ערב בכל נקודה ונקודה טובה, ואשר על זה אמרו חכמינו ז"ל שכל העושה תשובה מאהבה נתהפכים עונותיו לזכיות, והעיקר על ידי שמהפכין היגון ואנחה בעצמו לששון ולשמחה כמובא מזה בליקוטי הלכות פריה ורביה הלכה ג' ובהלכות הודאה הלכה ו' הנ"ל עיין שם היטב מה שמבאר בענין זה, שבאופן אחד גדלה שמחתנו ביותר ויותר אחרי אשר כבר עבר עלינו מה שעבר, ואף על פי כן גם אנחנו חטפנו בעוצם חושך ענן וערפל כזה נקודות יקרות כאלה עיין שם.

חכמה ובינה אות י"ח - ועתה נחזור ונשוב לדברינו הנ"ל בדבר רוממות המידה הזאת, כי היא האם הקדושה אשר עליה אמר שלמה המלך עליו השלום את כל דברי השבח שבסדר הא"ב שאומרים אותם בליל שבת עת קבלת המלכות מאורה הנפלא, להיות מכונה על ידי זה בשם "שדה תפוחים", אשר גם זאת במספר שמו בשני פנים "נחמן בן שמחה" עם השלוש תיבות - "נחמן בן פיגא" עם השלוש תיבות (853).

אות י"ט - וכל אשר ישים את לבו להשיר הזה יראה בעיניו כי מבואר שם ברמז נפלא התגלות האור הזה בעוד גברה ליל חשכות גליותינו, ליתן גם היום טרף אמריו הנוראים לאנשי ביתו ומקורביו, וחוק התורה והתפילה (שולחן ערוך והתבודדות) לבלתי נעבור את החוק ההוא כל ימי חיינו (שזה בחינת "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה" - ועיין בשיחות הר"ן באות קפ"ד - שהשני דברים האלה היו הנהגות כלליות לכל מקורביו בכל ימי חייהם, וכפי המובן שם שקיום השני דברים האלה בחוק ולא יעבור מסוגל ומועיל לנצח בכפלי כפלים בלי שיעור, יותר מאם אפילו היה עושה אותם האדם כמו כן, ולא בחוק ולא יעבור תמיד בלי הפסק).

אות כ' - ואת אשר זמם ולקח ברשותו השדה הקדושה (שזהו בחינת "זממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטעה כרם") להשקות ולגדל את האילנות שהם נשמות ישראל שנקראים בשם שדה וכרם, כמו שכתוב (ישעיה ה) "כי כרם ה' צבאות בית ישראל" וכו', ואת אשר ב'ע'ו'ז' (שזהו בחינת "חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה" - גם עיין בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן ס"ה בסופו, שכל ענין השדה ותיקוניה כלולים בהפסוק "ויאמר בוע"ז" (אותיות בעו"ז) וכו' שמרמז על (הבינה) "והחכמה אשר תעוז" וכו') חגר מתניו (עיין שם בהתורה ס"ה בתחילתו באות א' מובא שם ו"מי" שרוצה לחגור מתניו להיות הוא הבעל שדה, וכפי אשר הבאתי לעיל מספרי אמת בפרוש הפסוקים - מי ירפא - ומי יפר - , נראה לעניות דעתי לפרש כן גם ה"מי" הזה) ואימץ זרועותיו (עיין בחיי מוהר"ן

בסיפור נסיעתו לנאווריטש באות א׳ על ענין המובא בהתורה ס״ה הנ״ל - גם עיין בחיי מוהר״ן בסיפור נסיעתו לאומין אות ל״ג, שיש לזה שייכות להנ״ל וכמובן להמעיין שם) לגמור את כל התיקונים הצריכים לזה, אף אם עבר עליו מה שעבר, ואת אשר לא יכבה נרו אשר יזריח עלינו בליל גליותינו (שזהו בחינת ״טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה״).

שיחות וסיפורים אות א׳ - כפי המבואר מדברי רבינו ז״ל, שאף על פי שעצם המעשיות שסיפר גבהו ונעלמו בתעלומות לאין חקר, אבל ברוב הלבשתם במדרגה למטה ממדרגה, עד גשמיות זה העולם השפל, יש ללמוד מאתם מוסר השכל אפילו בפשיטות (להבין משל ומליצה), נפלאתי קצת בראותי סיפור המעשה מהחכם והתם, אשר נהפך הדבר כל כך שהחכם בחכמתו נלכד ונשקע ביון מצולה, וכנגדו התם הרחוק מהחכמה, אשר גם מלאכת תפירת המנעלים לא היה ביכלתו ללמוד כראוי, נתעלה ונתרומם מאד כמבואר שם. כי למה באמת יהיה כן, הלא כל עצם החכמה ואור המח אשר בקרב האדם, הוא מנשמת ורוח הבורא בעצמו יתברך, אשר נפח באפו מתחילת הבריאה, ולפי זה ממילא מבואר, שכל אשר יאיר בו יותר זה האור, היה לו להתעלות ולהתרומם, ולא התם בריחוקו מהחכמה, והנה עוד ראה ראיתי כי גם בזאת הפליאה בעצמה, יש להתפלא במאמר המשנה (באבות פרק ג׳) ׳כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח בא ועוקרתו והופכתו על פניו׳ וכו׳. ומהחלטת לשון המשנה בסתם, נראה שהיא סובבת גם על חכמת התורה. ואשר לפי זה מוכרח לפרש, שגם כל שבח החכם הנזכר בספר משלי, לא תסובב רק על החכם האמיתי המקדים יראת חטאו ומרבה במעשים טובים וכלשון הכתוב (בספר איוב) ״יראת ה׳ היא חכמה״ וכו׳. וגם מפה לפה שמעתי מאבי מורי ששמע ממוהרנ״ת בשם רבינו ז״ל, שדיבר מזה בפרטיות לענין גדולי החכמים בחכמת התורה שהיו בימיו, וגם היו כשרים והחזיקו בדרך התורה ככל ההמון הבלתי חכמים כל כך. ואמר עליהם רבינו ז״ל שבכל זאת אם לא ירבו ויגדילו את מעשיהם על זולתם. כפי המוכרח למדרגת חכמתם תזיק להם חכמתם, כפי המבואר מלשון המשנה הנ״ל. ותתחזק לפי כל זה הפליאה הנ״ל, אשר למה באמת יהיה כן.

ואולם בסיבת הפליאה הזאת, חיפשתי ומצאתי מפלפולי צרופי דברי רבינו ז״ל, כי אין הכונה בדבר החסרון שנמצא במידת החכמה כנ״ל, שהיא מצד עצמה רעה חס ושלום. כי אדרבא כל חסרון מידת החכמה היא מרוב הטוב שנמצא בה, כי מחמת זה בעצמו שהחכמה והמח הוא מאור זריחת הבורא האין סוף בעצמו יתברך, אין ביכולת האדם המוגבל לבא בה, אם לא בצמצום האמונה והיראה כנ״ל. וככל אשר בארתי מדברי רבינו ז״ל בליקוטי א׳ סימן ה׳ (על הכתוב בחצוצרות וכו׳) במשל ודוגמא ממימי הים אשר סגולתם לרפאות מהרבה מחלות, אבל כל הרפואה והחיים אשר בהם, לא יהיה רק אם הרוחץ בהם שומר את רגליו ואת פסיעותיו מלבוא בהם יותר מכפי מדתו. וכן בדבר התועלת המגיע ממימי הים לשוט ולבוא בהם ממדינה למדינה במסחרם זה עם זה, שגם זה לא

יהיה רק בכלי הספינה שהיא כעין הצמצום המוכרח למימי הדעת הנ"ל, שזולת זה הצמצום נטבעים ונשקעים בהם לגמרי חס ושלום. וזה כל מעלת התם בתמימותו הנ"ל אשר גם בבואו להחכמה כנזכר במעשה הנ"ל, לא רצה לסור מדרכי התמימות והאמונה והיראה שהקדים לזה, כי גם אז החזיק את עצמו במדרגת התמימות. ומחמת זה לבד העלה אותו מלכו של עולם ברוב המשרה והממשלה על כל השרים (כמובן בזה מצרופי דבריו הקדושים עם השיחות המובאות אחר המעשה הזאת).

שיחות וסיפורים כרך שישי - במעשה החכם ותם. מבואר משיחות רבינו שמובא שם אחר המעשה, בענין עמלק שהיה חוקר וכופר, וכאשר נודע מספרי אמת שהוא קליפת עשו שיצא מאתו, יש לבאר בזה שנתגדל עשו עם יעקב איש תם. ויען אשר זה לעומת זה נמצאים גם חלקי נפש יעקב בזרעו אחריו. ודור הולך הוא דור שבא, וכפי שסיפר רבינו ז"ל סדר האכילה והשתיה והמלבושים של התם וכו', יש לבאר שזה שסיפרה התורה בפרשת בשלח את דבר העננים אשר מבואר מדברי רבינו ז"ל בליקוטי א' סימן נ"ח שזה ענין המלבושים ושמרמז זאת בהכתוב "בשומי ענן לבושו". וגם נראה מהכתוב בפרשת עקב. "שמלתך" וכו' שלא הצטרכו כלל להחליף את המלבושים בכל משך הליכתם עם העננים. וגם שם בפרשת בשלח סיפרה התורה בדבר הלחם (מן השמים) שהרגישו בו טעם כל המאכלים, וגם שם בפרשת בשלח סיפרה התורה בדבר הבאר אשר נודע בספרי אמת שגם במימי הבאר הרגישו טעם כל המשקאות, שוב מובן מכל זה לענין המעשה הנ"ל שאחר שסיפר רבינו ז"ל בדבר האכילה והשתיה והמלבושים של התם ענה ואמר בתוך כך נעשה רעש שהחכם נוסע ובא. ויש לבאר שמזאת המעשה שבשנים קדמוניות נשתלשל אחר כך בימי משה רבינו עליו השלום שאחר כל סיפור ענין האכילה והשתיה והמלבושים (שכל זה זכו ישראל שהם הם האיש תם הנ"ל) סובב הכתוב בסוף פרשת בשלח "ויבא עמלק". ואהבת החכם להתם יש לבאר (כמובן מדברי רבינו ז"ל במקום אחר) שהיא גרועה משנאה מרוב הלצון והשחוק ששחק מאתו, כי גם עתה נקרא זאת בשם מלחמת עמלק כמובן מדבריו הקדושים:

והנה אחר כל זה סמכה התורה פרשת יתרו שמשם מבואר ששלח המלך עליון יתברך לכלל ישראל (שנקראים בשם תם כנ"ל) מכתב אלקים, והם ענו נעשה ונשמה קודם שקראו כלל בהמכתב. "וזרח משעיר למו" שגם לבני עשו שלח את המכתב אבל חקרו כל כך עד שלא נתקרבו כלל להמלך עליון יתברך, ואף על פי כן סוף סוף יתברר גם מהם חלקי נפשות ישראל להתתקן על ידי התם והבעל שם טוב. כי גם מבני בניו של המן למדו תורה וכו'. יש שהם רע לגמרי להמחות עדי עד:

אמר מוהרנ"ת ז"ל היכן שמתקבצים עשרה מאנשי שלומנו, ראוי ליסע את כל קצוי העולם לתחוב את ראשו ביניהם, ודיבר אז לענין ראש השנה כשנאספין כל הקיבוץ הקדוש כמה גדול הוא מאד:

עונג שבת - לרבי אפרימ'ל מפשעדבארז

אות א' - הנה בספר קודש קדשים הסיפורי מעשיות מרבינו ז"ל מובא במעשה חכם ותם הן אמת יעדיס ווארט איז קודש קדשים לוטער סודות התורה אך יכולין להוציא יראת שמים והנהגות ישרות מדברי קדשו ז"ל נחזי אנן איך שהחכם היה תמיד חוקר ודורש על טוב יותר ומתחלה למד מלאכת צורף זהב ואח"כ מלאכת שטיין שניידער ואח"כ דאקטיריא ומלאכתו שעשה לא ישרה בעיניו כי היה מוצא בה חסרון לפי חכמתו הגדולה והתם היה מתענג במלאכתו והיה משבח מאד את השיכילי כמה מתוק המנעל הזה אף שהיה לו ג' קצוות והיה תמיד בשמחה עד שעלה לגדולה מאד.

הנה מצינו שנקרא כביכול יתברך תמים במעשיו עננו, מה לשון תמים אך יש לומר דבאמת העולם השפל הזה הוא כגרגור חרדל לפני העולם הגבוה ממנו וגבוה מעל גבוה וכו' והכל כאין נגדו יתברך ועכ"ז מצינו במעשה בראשית וירא א' כי טוב והיה טוב בעיניו יתברך וביום שני לא כתיב כי טוב וכתיב ביום השלישי שני פעמים כי טוב הנה שמעתי אומרים בשם מוהרנ"ת ז"ל שאמר על עצמו אף אם יארע לו שלא יעלה תפילתו ביום הכיפורים כראוי עכ"ז לא יפול בדעתו ח"ו רק יקווה ויצפה להשי"ת שלמחרת יום הכיפורים יזכה להתפלל כראוי וידוע דברי רבינו ז"ל שאמר על פסוק אזמרה לאלקי בעודי להיות שמח בחלקו תמיד ויחפש וימצא נקודות טובות ולאחר שברא הקב"ה את האדם כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אף שראה שתולדותיו מקציפות כמובא בתנא דבי אליהו בפרק א ברוך המקום ברוך הוא שמכיר בראש מה שיהיה בסוף וכו' וצופה לטובה ואינו צופה לרעה עשיר ושמח בחלקו וכו' וכו' יעוין שם ולזה יש לומר דנקרא תמים במעשיו וכתיב הצור תמים פעלו. כנ"ל יה"ר שנזכה להדבק במדותיו יתברך להתהלך בתמימות ובפשיטות כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת כדכתיב עפ"י ה' ביד משה נא להצניע המכתב או לשרפו אחר הקריאה שלא תתגלגל באשפה כי יש בו ד"ת ובפרט מרבינו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל. (עמוד ל"ז)

אות ב' - הנה איתא בשולחן ערוך או"ח סימן א' יתגבר כ'א'ר'י' לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר יעוין שם הנה יש לומר כ'א'ר'י' נוטריקין כי אני ה' רופאך הרצון בל ידאג פן יארע לו חלשות מזה ח"ו יה"ר שנזכה לקום בזריזות ובכח גדול לעבודתו ית"ש הנה לכאורה קשה אמאי נדר יעקב אבינו ואמר ונתן לי לחם לאכול וכו' הא בודאי יתן השי"ת לו לחם וכו' דכתיב נותן לחם לכל בשר, הגם דמחוייבין אנו להתפלל ע"ז כידוע עכ"ז אין צריכין לידור על זה דהא אין נודרין רק בעת צרה ר"ל.

אך יש לומר דיעקב אבינו ירא לנפשו מחמת שהלך לבית לבן למקום טומאה והוא דרך מסוכן ר"ל וירא פן יפול ח"ו לתאוות רעות לתאוות אכילה שגל ממון באופן שיהיה נגד רצונו ית"ש וע"ז אמר ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך הרצון כנ"ל ונתן לי לחם לאכול וכו' הרצון כאשר מבואר בספר הקדוש סיפורי מעשיות

בהמעשה של התם שהיה תמיד בשמחה ולא חסר לו מאומה ובאכילת הלחם כיוון על כל המאכלים שבעולם ובעד כל מאכל ומאכל היתה נותנת לו חתיכת לחם והוא היה מתענג מאד מזה ושיבח מאד את אותו המאכל ממש ובאמת היה מרגיש באכילת הלחם טעם כל מאכל ומאכל שהיה רוצה מחמת תמימותו ושמחתו הגדולה וכו׳ וכן במלבושים פעלץ אחד וכו׳ כשהיה צריך ללבוש פעלץ כגון לילך לשוק וכו׳ כשהיה צריך ללבוש טוליפ לילך בין אנשים וכו׳ והיתה נותנת לו הפעלץ וכו׳ והיה מתענג ממנו וכו׳ כשהיה צריך לקאפטין כגון לילך לבהכ״נ וכו׳ והיתה נותנת לו הפעלץ וכו׳ והיה רק מלא שמחה וחדוה תמיד יעוין שם היטב כל המעשה הקדושה והתם לא היה טפש רק היה לו שכל פשוט וכו׳ יעוין שם והנה יעקב אבינו נקרא בתורה איש תם ורצה בדרך הנ״ל לשבר תאוות אכילה רק הלחם יהיה לאכול הרצון בעד כל מאכל וכל אכילות יכללו בהלחם, ובגד ללבוש הרצון שהבגד יהיה כלול כל הלבישות כנ״ל ושבתי בשלום וכו׳ הרצון שלא יפגום ח״ו בברית קודש הנקרא שלום דכתיב את בריתי שלום והיה ה׳ לי לאלקים הרצון שלא יפול בתאוות ממון שהיא בחינת ע״ז וכל הע״ז כלולין בתאוות ממון כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן כ״ג יעוין שם והאבן הזאת וכו׳ כי הנה א׳ב׳ן׳ נוטריקין א׳כילה ב׳רית נ׳גידות הנה נגידות מרמז על תאוות ממון כמבואר בליקוטי מוהר״ן ז״ל סימן י״ג הרצון שאם יהיה הכל בקדושה אזי והאבן הזאת וכו׳ יהיה בית וכו׳ כי א׳ב׳ן׳ מרמז להנ״ל. (עמוד ק׳)

אות ג׳ - ומצינו בדברי רבינו ז״ל בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה מחכם ותם שהחכם היה מלא יסורים תמיד פעם אחת בא שר גדול והביא אבן טוב יקר שבא ממרחקים והביא לו עוד אבן טוב עם ציור וצוה לו שיצייר בציור הזה על האבן הטוב שהביא וצייר ממש כאותו הציור רק ששינה בדבר אחד שלא היה שום אדם מבין על זה רק הוא לבדו ובא השר וקבל האבן טוב וישר בעיניו והיה לו להחכם הזה יסורים גדולים מן השגיאה הלא עד היכן מגיע חכמתו וכו׳ יעוין שם.

והתם היה תמיד מלא שמחה והיה מתפאר במלאכתו אף שהיה מנעל בג׳ קצוות והיה אומר אשתי כמה יפה ונפלא המנעל הזה וכו׳ יעוין שם בסוף המעשה הזאת ואם התפלה אינה כראוי היא מנעל בג׳ קצוות כי כל המעשיות הם קדש קדשים לוטער סודות התורה והנה שמעתי אומרים בשם מורינו ר׳ נתן ז״ל כי אפילו אם לא היה עולה תפלתו כראוי ביוהכ״פ לא היה עצב רק בשמחה והיה מקוה להשי״ת שלמחרת יוהכ״פ תהיה התפלה כראוי כך שמעתי ויש לומר רמז לזה כי ביום השני לא כתיב כי טוב ובעבור זה ביום השלישי נכפל בו כי טוב וזה כח מעשיו הגיד לעמו להראות להיות שמח בחלקו אף בעבודת השי״ת אף בהמעט טוב שמוצא בעצמו כדברי רבינו על הפסוק אזמרה לאלקי בעודי יעוין שם בסימן רפ״ב לתת להם נחלת גוים כי ארץ ישראל היא בבחינה הנ״ל למצוא קורת רוח תמיד בעמלו וזוכה בה לאריכת אפיים כמובא בדברי רבינו ז״ל בסימן קנ״ה יעוין שם שאין שום דבר יכול לבלבלו ולא יתעצל וכו׳ ויעשה את שלו בעבודתו וכו׳ נמצא שעיקר עבודת איש ישראלי

זוכין ע״י ארץ ישראל שהיא בחינת אמונה בחינת אריכת אפיים וכו׳ יעוין שם היטב יה״ר שנזכה לכל הנ״ל באמת ובתמים. (עמוד תס״ט)

עונג שבת (דף ק״ח). יש לדקדק אמאי כתיב ויזד יעקב נזיד ולא פירש מה טיבו של הנזיד ואח״כ כתיב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים וכו׳. אך יש לומר דהנה כתיב ויעקב איש תם וכו׳ כאשר מצינו בדברי רבינו ז״ל בסיפורי מעשיות הקדוש כי התם הרגיש באכילת הלחם כל הטעמים שבעולם וכו׳. ויש לומר שזאת היתה כוונתו של יעקב איש תם שאמר ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש כדרך התם הקדוש הנ״ל שבהלחם נכללו כל המאכלים שבעולם וזה: לחם לאכל ובגד ללבוש שנכלל בהבגד כל המלבושים כדרכו של התם הנ״ל והיו כל המאכלים של יעקב אבינו לחם והרגיש בו כל הטעמים. אך עתה בפטירתו של אברהם אבינו ע״ה ויזד יעקב נזיד להברות את האבל כפרש״י ז״ל ומסתמא גם בהתבשיל הלז נכלל בו כל הטעמים שבעולם ועשו הרשע הרגיש בזה אך כתיב לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו לזה אמר הלעיטני נא מן האדם וכו׳ שרצה דוקא התבשיל הלז באיתגליא שהיה עדשים אדומות, לזה כתיב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים כאשר הוא באיתגליא כי לא יחפוץ כסיל בתבונה וכו׳ לזה אמר לו יעקב מכרה כיום את בכורתך לי היינו החכמה והשכל כדברי רבינו ז״ל. כי יעקב זכה לבכורה שהיא ראשית שהוא בחינת חכמה כ״ש ראשית חכמה יעיי״ש בליקוטי (מוהר״ן) קמא סימן א׳. כי ראה בעשו שהוא מבזה החכמה והשכל שהיה לו - בזה שאמר הלעיטני נא מן האדם, שלא חפץ בתבונה - בהשכל של כל דבר, להתקרב להשי״ת ולא רצה להרגיש כל הטעמים באכילתו רק בהתגלות לבו היינו: הדבר שהוא באיתגליא לזה אמר לו מכרה כיום את בכורתך לי.

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר״ן

מעשה ט, מחכם ותם חורף תקס״ט קודם פורים. (חיי מוהר״ן סימן נ״ט)

הכלל, שהעולם הזה מלא דאגות ויגונות וצער ויסורים תמיד כמו אז כמו עתה וכמו שנזכר מחטא אדם הראשון: ״בעצבון תאכלנה״ (בראשית ג, יז) ״בזעת אפך תאכל לחם״ (בראשית ג, יט), ואין מקום לברוח מהעצבון והדאגות האלו המקצרים ומכלים ימי האדם, אין מקום לברוח מהם כי־אם אל השם יתברך ואל התורה וכנזכר לעיל. וכבר דברנו שזהו מה שאמרו רבותינו זכרונו לברכה במשנה (אבות ו, ד.): ״כך הוא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא״. ומקשין ההמון־עם: איך שיך אשריך בעולם הזה מאחר שצריך לסבול עמל

כזה, לאכול פת במלח וכו׳?! וכבר מבואר באיזה ספרים איזה תרוצים דחוקים בדרך דרש, אבל באמת מי שיש לו עינים ולב להסתכל בעניני עולם הזה באמת, מי שזכה לינוק באמת מתורותיו ושיחותיו ומעשיותיו הנוראים של רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה, אצלו מבואר המשנה בפשיטות גמור ויכולין להסביר הדבר לכל בר שכל אמתי הבקי קצת בטוב הנהגת העולם.

כי כל העשירים והגבירים הגדולים מודים שהעולם הזה מלא יגונות ויסורים כי דאגותיהם ויסוריהם רבות מאד מאד בכל פעם ובכל יום ובכל שעה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ב, ז.): ״מרבה נכסים מרבה דאגה״. ואף־על־פי שההמון־עם העניים אינם מבינים זאת ונדמה להם שאם היה להם עשירות לא היה להם דאגות, אבל באמת הם טועים הרבה בזה וכנראה בחוש וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. והעניים והבעלי־בתים יש להם גם־כן בודאי דאגות הרבה וכנזכר לעיל. על־כן אין מקום לברוח מיסורי עולם הזה המלא מכאובות יסורים מיסורים שונים, הן בענין פרנסה הן בענין צער ויסורים מאשתו ובניו ולהנשים נדמה שיש להם מבעליהם יסורים, והן בענין יסורים ומכאובים ממש, שנמצאים הרבה סובלי חלאים ומכות מופלאות רחמנא לצלן בעולם, הן על כל אלה וכיוצא בהם אין מקום לברוח מכל זה כי אם אל התורה. כי כל מי שרוצה שיהיה לו טוב בעולם הזה שיחיה בנחת בלי צער הוא מלא צרות תמיד, כי כל מה שמקוה לטוב בא להפך. ואפילו אם יהיה לו לפעמים איזה טוב מדומה הוא בודאי מעורב ביגונות תמיד כידוע בחוש למסתכל על האמת.

על־כן בעולם הזה ״אין חכמה ואין תבונה ואין עצה״ (משלי כא, ל) לחיות בנחת כי־אם כשמתרצה באמת להסתפק בתכלית המעוט ולחיות חיי צער כמו שאמרו שם במשנה הנ״ל: פת במלח תאכל וכו׳, שאז דיקא כשמקבל על עצמו כל הדחקות וחיי צער ולסבול הכל ולעסוק בתורה, כמו שכתוב שם: ובתורה אתה עמל, אז דיקא יש לו חיות גם בעולם הזה ואשרי לו גם בעולם הזה כמו שכתוב שם: אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה ודאי, כי לא יהיה לו שום יסורים מפגעי העולם הזה המרובים אצל כל אדם מאד מאחר שמקבל על עצמו הכל בשביל התורה וכל חיותו וטובו הוא התורה שהוא טוב אמתי ואז בודאי חייו חיים אמתיים ואשרי לו גם בעולם הזה.

אבל הרוצה תענוגי עולם הזה ולחיות בנחת בעולם הזה, בודאי חייו מרים ומרורים מאד, כי אפילו רוח קימעא עוכרתו, כי תכף כשבא עליו דבר נגד רצונו יש לו צער ויסורים וזה אי אפשר שיתנהג הכל כרצונו אפילו אם יהיה גביר ואדון ומושל, כי עולם הזה מלא יסורים כנ״ל, על־כן אין מקום לברוח מעמל עולם הזה ויסוריו כי־אם אל עמל התורה לקבל על עצמו לילך בדרכה של התורה לאכול פת במלח וכו׳ ואז אשרי וטוב לו. אשריו בעולם הזה ודאי. והדברים מובנים היטב לבקי קצת ביסורי עולם הזה ודאגותיו הרבים ומסתכל על האמת. ועיין מזה

בשיחותיו של רבנו זכרונו לברכה הנדפסים אצל הספורי־מעשיות לעיל (סימן קמט), ועיין בהמעשה של החכם והתם וכו׳ (מעשה ט, עמוד עח): (שיחות הר״ן סימן ש״ח)

כי כל מי שרוצה שיהיה לו טוב בעולם הזה שיחיה בנחת בלי צער הוא מלא צרות תמיד. כי כל מה שמקוה לטוב בא להפך. ואפילו אם יהיה לו לפעמים איזה טוב מדומה הוא בודאי מעורב ביגונות תמיד כידוע בחוש למסתכל על האמת. על־כן בעולם הזה אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לחיות בנחת כי־אם כשמתרצה באמת להסתפק בתכלית המיעוט ולחיות חיי צער כמו שאמרו שם במשנה: פת במלח תאכל וכו׳, שאז דיקא כשמקבל על עצמו כל הדחקות וחיי צער ולסבול הכל ולעסוק בתורה, כמו שכתוב שם: ובתורה אתה עמל, אז דיקא יש לו חיות גם בעולם הזה ואשרי לו גם בעולם הזה, כמו שכתוב שם: אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה ודאי. כי לא יהיה לו שום יסורים מפגעי העולם הזה המרובים אצל כל אדם מאד מאחר שמקבל על עצמו הכל בשביל התורה וכל חיותו וטובו הוא התורה שהוא טוב אמתי ואז בודאי חייו חיים אמתיים ואשרי לו גם בעולם הזה. אבל הרוצה תענוגי עולם הזה ולחיות בנחת בעולם הזה, בודאי חייו מרים ומרורים מאד, כי אפילו רוח קימעא עוכרתו, כי תכף כשבא עליו דבר נגד רצונו יש לו צער ויסורים וזה אי אפשר שיתנהג הכל כרצונו אפילו אם יהיה גביר ואדון ומושל כי עולם הזה מלא יסורים כנ״ל, על־כן אין מקום לברוח מעמל עולם הזה ויסוריו כי־אם אל עמל התורה לקבל על עצמו לילך בדרכה של התורה לאכול פת במלח וכו׳ ואז אשרי וטוב לו. אשריו בעולם הזה ודאי. והדברים מובנים היטב לבקי קצת ביסורי עולם הזה ודאגותיו הרבים ומסתכל על האמת. ועיין מזה בשיחותיו של רבנו זכרונו לברכה הנדפסים אצל הספורי־מעשיות ועיין בהמעשה של החכם והתם וכו׳. (שיחות הר״ן סימן ש״ח)

שיח שרפי קודש

אמרו: ״תם״ ראשי־תיבות ״ת׳ופר מ׳נעלים״ שזה היה מקצועו של התם כמסופר בספר ״ספורי מעשיות״, במעשה החכם והתם (וכמובא במדרש, שמלאך מט״ט תופר מנעלים לקונו). (שיח שרפי קודש חלק ד׳ - ס״ח)

מעשה י׳

מבערגיר ועני

מעשה י׳

מבערגיר ועני

ספורי מעשיות - סוף המעשה

בלוט כתיב (בראשית יט): ההרה המלט, הינו בערגיר, וממנו נולד משיח, שיבוא במהרה בימינו, אמן. ישראל היה להם סימנים במצרים (שמות ג): ״פקוד פקדתי״ מי שיאמר להם זה הלשון, הוא הגואל. והדבר תמוה: מאחר שידעו כל ישראל מזה, אם־כן מהו הסימן? אפשר לא נמסר אלא להזקנים, וגם על הגואל האחרון בודאי יש סימנים. משיח יגיד לישראל כל מה שעבר על ישראל בכל יום ויום. על כל אחד ואחד מישראל בפרט. תמר אבדה גם־כן הסימנים, כמובא במדרש (מדרש־רבה פרשת בראשית פרשה פ״ה). גם כשהיתה יוצאת לשרף, בא הס״מ (הסמ״ך־מ״ם) והרחיק ממנה הסימנים, ובא גבריאל וקרבן, כמו שנאמר במדרש, וממנה נולד משיח, שיבוא במהרה בימינו אמן. [כל זה שוחח רבינו ז״ל לאחר המעשה, כדי שנוכל להשיג מעט קט עד היכן דברי המעשה מגיעים. ואשרי מי שיזכה להבין סוד אלו המעשיות אפילו בעולם הבא].

בענין המבואר במעשה זו, שכל אחד בא עם שיר של חשק, ולקצתם וכו׳, הנמשל מובן, שכמו כן כמה גדולים עושים מה שעושים, וכל אחד אומר שירים וכיוצא ורוצים להשיג תכלית המבוקש, ואין מי שזוכה לעיקר התכלית האמיתי בשלמות, כי אם הראוי לזה, ולקצתם משיבים על ידי שליח או מאחורי הכותל או שמראים להם פנים וכו׳, כמבואר בהמעשה הנ״ל, אך לסוף, הינו כשמסתלקים, משיבים להם, שעדין לא עשו כלום וכו׳, כמו שכתוב שם במעשה סוף התשובה, שמשיבה היפת־תואר [״אבל לא עברו עליך אלו המימות״] עיין שם, עד שיבוא המנהיג הנכון וכו׳.

כל זה ספר רבנו ז״ל זי״ע. (סוף מעשה מבערגיר ועני)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

יורה דעה א׳ הלכות ריבית ה׳ אות כ׳ - ...ועיקר הבחירה הוא רק מחמת שתיכף שנאצל האמת מאתו יתברך, תיכף לא היה אפשר להשיג עמקות דעתו יתברך, עד שהאמת בעצמו קיטרג על בריאת האדם ואמר שלא יברא, אע״פ שעתה אנו יודעים שאמיתת דעתו יתברך היה שיברא, כמו שאנו רואים שהשם יתברך ברא את האדם. ואם כן קשה על המדרש הנ״ל ביותר, ועיקרא דדינא פירכא לכאורה,

איך אמר שמדת האמת קיטרג, ואמר שלא יברא, איך נקרא מדה זאת אמת מאחר שלא כיוונה אמיתת דעתו יתברך, כי הלא אנו רואים בעינינו שברא את האדם, היפך דעתו של מדת אמת. ואם כן מדוע נקרא אמת. אך בודאי מדת אמת שקיטרגה על בריאת האדם היתה טענתה אמתיית וכל דבריה היה באמת. כי אמרה שלא יברא שכולו שקרים וכן הוא האמת כאשר אנו רואים בעינינו. אבל אעפ״כ טעה האמת בעצמו כי לא היה יכול לעמוד על סוף דעתו של השם יתברך וכמו כן לא היה יכול לעמוד על סוף דעתו של גדולי הצדיקים שישיגו אמיתת האמת דייקא ע״י שיש אחיזה להשקר מחמת שאי אפשר להשיג עמקות אמיתת דעתו יתברך, עד שאפילו המלאכים - שמדתם אמת אינם יכולים להשיג דעתו, עד שמקטרגים ואומרים היפך דעתו יתברך. וזהו בעצמו עוצם נפלאות גדולת מעלת הצדיקים הקדושים כי ע״י כל זה נמשך הבחירה והם בתוקף כחם שברו הבחירה ועמדו בנסיון ובחרו בטוב, ביגיעות עצומות בזה הארץ הגשמי ועי״ז - הם דייקא זכו לברר אמיתת האמת בזה העולם דייקא, כי א״א לעמוד על האמת לאמתו כי אם בזה העולם הגשמי דייקא כשעומד בנסיון כראוי, אשר לזה אינם זוכים כי אם יחידי הדורות זי״ע. אבל המלאכים, אפילו הנקראים אמת, אינם יכולים להשיג אמיתת עמקות דעתו יתברך כנ״ל.

ומשם נשתלשל המחלוקת הגדולה שבכל דור שחולקים על גדולי הצדיקים הנ״ל שהם בחינת נקודת האמת. כי אף על פי שגם שארי התלמידי חכמים והצדיקים הם צדיקי אמת. אבל עדיין לא עברו עליהם כל השבעה מיני מים (המרומזים בהמעשה של הבערגיר) ולא נבחנו ונצרפו כראוי. ע״כ, אף על פי שכוונתם אל האמת. אבל קיטרוג המלאכים נתלבש בהם דייקא עד שהאמת דייקא מטעה אותם לקטרג ולחלוק על גדולי קדושי הצדיקים הנ״ל. ומחמת שנשתלשל הקיטרוג בזה העולם שהוא מגושם מאד ומלא קליפות ושקרים, על כן בכאן בזה העולם, כשטועין ע״י האמת שאינו מזוכך כנ״ל - יכולין לקלקל הרבה מאד חס ושלום עד שיתיר רציחה ושפיכות דמים ממש חס ושלום, כאשר אנו רואין ריבוי החורבנות שגרמו המחלוקת בימי דוד ושאול ובפרט בימי בית שני שנחרב ע״י שנאת חנם כמו שאמרו רבותינו ז״ל. ועיין במדרש על פסוק תאבד דוברי כזב וכו׳ זה התיר גילוי עריות ושפיכות דמים וכו׳ והכל ע״י האמת וכנ״ל.

כי יש שני מיני אמת. יש אמת לאמתו שמשיג ויודע הדבר כמות שהוא, ויש עוד אמת שכוונתו רצויה באמת אבל הוא טועה עצמו. ובענין זה יש הרבה חילוקים מאד, יש שטעותו גדול ומי שמייגע עצמו קצת יכול תיכף לעמוד על טעותו, ויש שטעותו דק יותר עד שצריכין יגיעה ביותר לעמוד על טעותו ולברר האמת, ויש שטעותו דק עוד יותר וכו׳. וכל מה שהטעות דק יותר צריכין יגיעה יתירה לברר אמיתת האמת, עד שיש שטעותו דק בדקות עצום מאד עד שאי אפשר לברר טעותו כי אם ע״י יגיעה עצומה במסירת נפש ממש כל ימי חייו, שזהו עבודת גדולי הצדיקים הקדושים יחידי הדורות, שהתייגעו בעבודות עצומות וסבלו מרירות בלי שיעור ועמדו בנסיונות אין מספר ומסרו נפשיהם בשביל ישראל כל

ימי חייהם, עד שזכו על ידי זה דייקא לברר אמיתת האמת לאמתו, מה שאי אפשר לשום מלאך ושרף להשיג. אשר רק בשביל אלו הצדיקים נברא העולם כמו שאמרו רבותינו ז"ל כי זה כל האדם וכו'.

ובשביל זה השליך השם יתברך את האמת לארץ כי השם יתברך ידע שכוונת מדת האמת שמקטרג על בריאת האדם אע"פ שהוא היפך דעתו הקדושה יתברך. אבל אף על פי כן כל כוונתו באמת. כי תיכף שנשתלשל מדת האמת מאתו יתברך שוב לא היה יכול להשיג אמיתת עמקות דעתו יתברך. ועל כן טעה ע"י האמת דייקא ואמר שלא יברא האדם. כי בודאי האמת הפשוט בהשקפה ראשונה מחייב שלא יהיה נברא האדם שכולו שקרים. אבל באמת לאמתו מאד עמקו מחשבותיו יתברך עד שגם מדת האמת אי אפשר להשיג כנ"ל כי אם גדולי הצדיקים שבזה העולם דייקא ע"י בחירתם וכנ"ל. ועל כן השליך האמת לארץ כי זהו בעצמו תקונו של האמת הב' הנ"ל שחפץ באמת אבל אינו יכול לעמוד על האמת, שכל תקונו בזה העולם דייקא ע"י גדולי הצדיקים שעומדים בנסיונות רבים ועצומים, אשר רק הם זוכים אל נקודת האמת לאמתו ועל ידם "אמת מארץ תצמח" שעל ידי זה יתתקנו כל העולמות וכנזכר לעיל.

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

סיפור נורא ונפלא לא נודע פתרונו. אך מהרמזים שבסוף הסיפור מובן שמדבר מסוד הגאולה העתידה לבוא ב"ב ומסוד המשכת נשמתו של מלך המשיח. והנה מכלל הסיפור מובן ומבואר איך שהסטרא אחרא אורבת על הקדושה להעלים אותה לגמרי ח"ו. ואעפ"כ עצת ה' היא תקום ואתה מרום לעולם ה' לעולם ידך על העליונה והוא יתברך גומר את שלו. ודייקא ע"י התגברות תוקף ההעלמה כל כך, עי"ז נתרומם ונתעלה אח"כ קרן הקדושה ביותר כמו שראינו בסיפור זה עצמו שמתחלה היה הבערגיר והעני (שמהם יצאו אח"כ הזוג הקדוש שמלכו אח"כ בכיפה) חשוכי בנים לגמרי. ואח"כ תפס האדון היעדניראל את אשת העני (שהיתה צדקנית גדולה ויראת שמים וזכתה שיצאה ממנה אח"כ הבת היקרה והקדושה) ונתעוררו רחמי הבערגיר מאד ועשה דבר מבוהל מאד (ובאמת היה שגעון וכו') עד שזכה להוציאה משם ונחבא עמה בשבעה מקומות של מים, שהם בור ומקוה ואגמים ומעין ונחלים ונהרות וימים (שזה מובן לכל שמרמז לדברים גבוהים ונעלמים מאד) ובכל מקום ומקום נשבעה לו וכו' כמבואר בפנים ודייקא ע"י תוקף התגברות ההעלמה כל כך זכו אח"כ להוליד בנים ויצאו מהם הזוג הקדוש הנ"ל.

אך גם אח"כ התגברה ההעלמה מאד ורצו להפריד בין הזוג הקדוש הזה. וביותר ארבו על הבת היקרה הנ"ל ורצו להשתדך עמה בני השרים. וכן רום ההצלחה של העני עד שנעשה קיסר על כל העולם היה גם כן בכלל התגברות ההעלמה. כי עי"ז מיאן ביותר להשתדך עם בן הבערגיר וחשב מחשבות עליו להעבירו מן העולם לגמרי וכו'. אך עצת ה' היא תקום ולסוף נתהפך כ"ז לטובה. כי קבלו הזוג הקדוש הנ"ל את המלוכה ומלכו בכיפה.

עוד מובן מהסיפור איך השי״ת מנהיג עולמו מדה במדה. כי כמו שפסקו השופטים על בן הבערגיר ליתן אותו בשק ולהשליכו לים סיבב השי״ת אח״כ שהרוצח שעל הים נתן את בת הקיסר לתוך השק. וכמו שהבערגיר נחבא עם אשת העני בשבעה מקומות של מים ונשבעה לו וכו׳ כמו כן נחבא אח״כ הרוצח עם בת הקיסר גם כן באלו המקומות וכמו שבן הבערגיר הוכרח להיות נודד מבית אביו עד שנתעה אל המדבר. כמו כן באה אח״כ גם בת הקיסר אל המדבר הזה עצמו. וכן הקיסר בעצמו נתגרש מביתו ובא גם כן אל זה המדבר אך בסוף כל סוף סיבב השי״ת שדייקא עי״ז היתה הישועה. כי שם נתוועדו שלשתם יחד והבת קיסר מצאה הכתב וחזרו כולם לביתם וגם הקיסר שב לביתו וקיבלו הזוג המלוכה.

עוד מובן מהסיפור איך שאסור לאדם לייאש את עצמו לגמרי ח״ו. כי אין שום יאוש בעולם כלל כמו שראינו בבן הבערגיר שלא עלה על דעתו כלל למצוא את הכתב שטמן בהאילן. כי היה שם אלפי אלפים אילנות וכבר נסכם בדעתו שלא לשוב עוד לשום מקום ישוב. רק לבלות שם במדבר כל ימי חייו. והוכיח גם להקיסר ובת הקיסר שטוב לבלות שם כל ימי חייהם. אעפ״כ עדיין לא נתייאש בלבו לגמרי רק הלך בכל יום ועשה לו סימן בשלשה אילנות, וחיפש בהם אחר הכתב כולי האי ואולי ימצא את הכתב (שבו היה עיקר ההתקשרות שבינו לבת הקיסר שמרמז לעצם מקור הקדושה כלל תקוות ישראל) וכשביקש ולא מצא היה בוכה הרבה מאד וחזר משם עם עינים בוכיות וביום שלאחריו עשה גם כן כנ״ל וכן בכל יום ויום עד שאח״כ מצאה בת הקיסר בעצמה את הכתב שלה והחזירה לו. ובוודאי היתה שמחה גדולה ונפלאה אך אעפ״כ גבר היאוש על בן הבערגיר ואמר למה לי הכתב היכן אמצאה וכו׳, אבלה כאן כל ימי חיי.

והשיב לה הכתב עד שהוכרחה לבקש ממנו שילך עמה גם כן וכו׳ ונתרצה לילך עמה ומזה מובן לכל אדם איך שאסור לייאש עצמו רק לחפש אחר הקדושה בכל עת. ואפילו אם נדמה לו שכפי מה שיודע בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו רחוק מאד שישיג את הקדושה אעפ״כ הוא יעשה את שלו ויחפש אחריה בכל כחו. ואפילו אם נדמה לו שגם אחר החיפוש זה כמה וכמה שנים ולא מצא עדיין ולא השיג עדיין שום מדריגת הקדושה כלל, ובוודאי צריך לבכות ע״ז הרבה בכל יום. אעפ״כ יחפש עוד כולי האי ואולי כולי האי ואולי עד שאם האדם חזק בזה באמת כל ימי חייו, השי״ת מרחם עליו. ומסייעה ועוזרה לו מקור הקדושה עצמה לחפש גם כן עד שכביכול היא בעצמה מוצאת את הכתב ומחזירתו אליו. רק מחמת שמוכרח שיהיה הדבר בסוד ובהעלם דבר בשביל קיום הבחירה. ע״כ מתגבר עליו היאוש גם אח״כ עד שכביכול מוכרחת לבקש ממנו שילך עמה עד שבאים לביתם וכו׳, אז מקבלים הגדולה בשלימות: ותוכן ענין הסיפור והרזין עילאין הקדושים שמלובשין בכל ענין וענין שבו גנוז וצפון ונעלם מאד עמוק עמוק מי ימצאנו ועיין עוד בחידושים לחיי מוהר״ן דף ה׳.

שם בסוף המעשה. בלוט כתיב ההרה המלט היינו בערגיר וכו׳. ולכאורה אינו מובן. כי הלא לא נמלט ההרה רק לצוער כמבואר בתוה״ק. אך האמת כי המלאך

שאמר לו ההרה המלט כיוון בזה שבאמת לא ינצל לוט אלא בזכות אברהם וכ״ש ויהי בשחת וכו׳ ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט וכו׳ וענין בריחתו לצוער היה בהשגחת השי״ת שעי״ז נולדו עמון ומואב, נמצא שעיקר הצלתו של לוט היה בזכות אברהם שזה רימז לו המלאך במה שאמר לו ההרה המלט, וזה בחינת בערגיר.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (יראה ועבודת ה׳ ל״ח)

ידוע שכל עבודת ישראל הוא להוציא הקדושה מגלותה מבין הקליפות והסטרא אחרא, ולפעמים נתעורר האדם מאד בהתעוררות גדול לאיזה עבודה ודבר שבקדושה ואז יכול לעשות דבר מבוהל ומה שנראה באמת לשגעון, ואין שום שכל אדם שיסכים לזה איך שיוכל להשיג דבר זה אך אעפ״כ מחמת התעוררות אמיתי שלו ה׳ מצליח בידו וזוכה לעבור על כל הגדרים והמניעות ולשבר את כולם עד שזוכה לגמור הדבר ולהוציא הקדושה מביניהם בשלימות, ובאמת הוא למעלה מדרך הטבע ושכל אנושי לגמרי, אך כל זה הוא בחינת רצוא בחינת עייל, ועיקר הנסיון הוא אח״כ כשהוא בבחינת ושוב כשחוזר ושב לדעתו ולישותו, ואז חוזרת הסטרא אחרא ורודפת אחריו והוא מוכרח להתחבא מלפניה בכמה וכמה מיני תחבולות, וכמה וכמה מיני מימות חולפין ועוברין עליו וכמה וכמה נסיונות וכו׳ וכו׳ ומי שזכה להתחזק גם אז לעבור על הכל בשלום אשרי לו.

אות ל״ט - שורש קדושת ישראל נותנת ומוסרת סימנים לכ״א מישראל הבא להתדבק ולהתקשר בה. בכדי שע״י הסימנים הללו יהיה ההתקשרות והיחוד ביניהם בשלימות וזר אל יתערב ביניהם. רק שהבעל דבר מתגרה מאד בזה. עד שגורם שנתרחק ונתגרש האדם מקדושתו למקום מדבר שממה. ואח״כ מתגרה עוד יותר עד שבא רוח סערה ומבלבל כל כך עד שאובד גם הסימנים ובתוך זה עובר על האדם מה שעובר, וכן גם כן על ניצוצי חלקי הקדושה השייך לכ״א עובר עליהם גם כן הרבה, כי הרבה אורבים עליהם לתפסם במצודתם וע״פ רוב האדם עצמו גורם לזה וכל אלו הם כמו שלוחים ממנו ח״ו ואח״כ מתגבר הבעל דבר עוד יותר גם על חלקי הקדושה עד שבא בחינת רוצח ותפסה במצודתו לגמרי ורוצה להטביע אותה לגמרי ח״ו, אך אעפ״כ עצת ה׳ היא תקום ואתה מרום לעולם ה׳.

וכשהאדם חזק בדעתו ואינו מייאש עצמו עכ״פ וקובע לו עתים בכל יום לחפש ולחתור אחר סימני הקדושה שנאבדו ממנו. ועם שאינו זוכה למצאה עכ״פ הוא מפרש שיחתו על זה לפני השי״ת ובוכה ומתחנן לפניו יתברך כבן המתחטא לפני אביו, אז סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה, ודייקא ע״י רוצח הזה שתפס הקדושה במצודתו לגמרי, עי״ז מסבב השי״ת שנתקרב הקדושה אל האדם בסמוך לו ממש. רק שעדיין אינם יודעים ומכירים זה את זה. אח״כ מסבב השי״ת שהמרחיק הראשון שגרם לרחק האדם ולגרשו מקדושתו גם הוא נזדמן לשם וכולם עוזרים לו להאדם לחפש ולבקש אחר סימני הקדושה והשי״ת בעזרתם שהקדושה בעצמה

מוצאת את הסימנים ומחזרת אותם לבעליה. היינו להאדם ואז בוודאי נעשה שמחה גדולה אך אעפ״כ עדיין הקדושה אינה מגלת א״ע להאדם שהיא היא זאת, בכדי שלא יהיה ההתקרבות והיחוד בבחינת הריסה בחינת פן יהרסו וכו׳ ושלא כדת ח״ו ובמקום מדבר וכו׳, ומחמת זה אפילו כשמחזרת לו הסימנים אח״כ חוזר ומתגבר ההעלמה והיאוש על האדם כי היכן יחפש אחרי הקדושה מאחר שיודע שגם עליה כביכול עבר מה שעבר. ומי יודע היכן היא עכשיו. ואז הקדושה בעצמה מפייסת את האדם ומבקשת ממנו שילך עמה. עד שבאים וחוזרים שניהם למקומם הראשון למקור שורש קדושתם ואז נתוועדים זה לזה, ונעשה היחוד והשמחה בשלימות והיה ה׳ למלך על כל הארץ וכו׳, (עיין בפנים עוד ותבין ביותר כפי המרומז בפשוטן של דברים לבד מהסודות הנוראות שיש בכל סיפור זה כמובן בפנים).

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

מבואר בהרמזים שבסוף המעשה שמדבר מסוד הגאולה וכו׳. והנה יש לומר שכלל ישראל הם ג״כ בבחינת בן הבערגיר כי האבות נקראים הרים כמו שדרשו רבותינו ז״ל מדלג על ההרים בזכות אבות וכו׳. וכתיב שמעו הרים וגו׳ איליו אבהן וא״י בכלל ובפרט ירושלים נקראים הר ד׳ וכתיב ירושלים הרים סביב לה וכתיב לד׳ הארץ ומלואה וגו׳ כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה מי יעלה בהר ד׳. ואמרו רבותינו ז״ל שא״י יושבת על שבעה ימים ועל נהרות וכו׳ בחינת המימות המבואר בפנים. ומצינו בשבח א״י כל המימות הנ״ל כמו שכתוב בורות חצובים וגו׳ וכתיב ארץ נחלי מים עינות ותהומות וגו׳ וכתיב ישם מדבר לאגם מים (עיין תרגום) וכתיב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה ואמרו רבותינו ז״ל (שבת ק״ט) כל הימים דינם כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים וגו׳.

והשם יתברך התקשר עם אבותינו ועמנו בקשר אמיתי והבטיח לנו שיהיה הקשר אמיץ וחזק לעולם ועד ושלא להחליף אותנו באומה אחרת ומסר לנו סימנים קדושים איך להחזיק הקשר הזה גם בימי ענינו וגליותינו עד אשר בעתה אחישנה. והנה המקטריגים גוברים כל כך רח״ל עד אשר בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו ממש ח״ו. וחסדי ד׳ כי לא תמנו לגמרי ח״ו רק נתחלף לנו על הגליות ושיעבוד מלכיות. והסטרא אחרא אורבת בכל עת לנתק ח״ו הקשר הקדוש שבין השם יתברך ועמנו ולפעמים מתגברת כ״כ עד שנכנס איזה יאוש קצת גם בלב ישראל מחמת אריכת הגליות וכו׳. עד שעי״ז כמעט שאנחנו בעצמינו מוסרים הסימנים הקדושים לאחרים ח״ו. אך ואתה מרום לעולם ד׳ ולעולם ידו על העליונה וסוף כל סוף יגמור השם יתברך את שלו וכל הירידות יתהפכו לעליות גדולות עד אשר יתתקן הכל כמבואר בפנים.

פירוש על המעשיות - לרבי אברהם ברבי נחמן

שמעתי מאבי ז״ל שאחר שסיפר אדמו״ר זצוק״ל את המעשה מהבערגיר. היה אז בין אנשיו שמחה גדולה ועצומה. ושררו אז את הכתוב כי ניחם ה׳ [את] ציון

וכו׳, כי הבינו אז משיחותיו הקדושים ששח אח״כ המבוארים בסוף המעשה. שענין הבחור והבת מלך המובא שם מרמז על נשמת משיח וכנסת ישראל שעכשיו הם נפרדים זה מזה. וכל כנסת ישראל והמלכות דקדושה שנמשך מאתה נפלו וירדו תחת יד הקליפות של כעס הרוצח המובא בפנים. עד שמפיל אימה ופחד על האדם מלצעוק להשי״ת ואומר לו אם תצעק אחנוק אותך מיד.

וגם נפלו וירדו תחת יד הקליפות של הגאוה מהעני בדעת וכו׳. וכביכול שגם הוא אסור בזיקים כידוע. כי גם נשמת משיח נכבש בגלות תחת הקליפות במקום מדבר ושממה לא עבר שם איש. והרוח סערה התפשט והתגבר וערבב בערבובים כאלה. עד שאיבד מאתו גם כל הסימנים שנמסרו לו משרשי נשמות ישראל. עד שא״א להם בשום אופן להכירו. כי מרוב ההרפתקאות העוברות עליו מכבישתו תחת ידיהם ומעוצם יניקתו מאתו נמסרו גם להם מרזי הסימנים והאותות והמופתים. עד שנמצאו גם מהם ובהם אשר התדמו כקוף בפני אדם לכנות עצמם בשם משיח. שזה כל עניני משיחי השקר שהיו בעולם. ואח״כ כשנודע משקריהם ופחזותם היה קשה מאד להאמין גם באור אמתת עצמיותו כשנגלה להם. כי הלא גם על הראשון דימו ברור כיום שזה הוא. וכן על השני. וכן גם על השלישי כמובא שם בהמעשה ועתה מאין יבא עזרם להכיר אותו בעצמו מאחר שגם להשקרנים שרצו להתחבר עמה היה לכ״א סימנים ומופתים כאלה (וענין הזה היה גרמא בניזקין גם בהמחלוקת והמריבה שהיו על הצדיקים הגדולים האמיתים כמו הבעש״ט זצוק״ל ואדמו״ר זצוק״ל שלא זכו כל העולם להכיר מעלת גדולתם ואם היו כל ישראל נתקרבים אליהם בוודאי היתה גאולה שלימה) ומאז ועד הנה עוד גברה ירידת כנסת ישראל להיות נתפס לרוצחים ומופקרים אשר פשטו מאתה כל הוד לבושיה היקרים עד שנשתנה פניה לבל תהיה ניכרת כלל כמובא שם ועל כל זאת יתעלה ויתגדל עלת העלות וסיבת כל הסיבות להפוך גם ירידות כאלה לעליות ולסבב בגלגולי סבותיו שדייקא עי״ז יהיו נתוועדין ונתחברים והיא בעצמה תמצא את הסימנים להכירם עין בעין שהם האמיתיים עד שיתעלו ויוחזרו למקומם והמלכות תנתן להם לעולמי עד כי ניחם ה׳ ציון וכו׳.

ואע״פ שמבואר שם מדבריו הקדושים שהבאים להשתדל עמה מרמזים על גדולי ישראל באמת ע״ש אבל כפלים בלי גבול למעשיותיו הקדושות. וגם יש לבאר שדבריו סובבים בזה כמו שביאר מקודם בהבאים להשתדך עמה אשר לקצתם שלחה תשובה ע״י שליח ולקצתם השיבה בעצמה מאחורי הכותל. ואותם שהשתדלו בזה ביותר עד שהראתה להם את פניה. יש שהציץ ונפגע ויש שהציץ ונתעלף (בחינת הציץ ומת) וממילא מובן שיש מי שעי״ז שמקצץ בנטיעות לגמרי ח״ו. וגם בענין נכנס בשלום ויצא בשלום נמצאים כמה בחינות והעיקר הוא הבחינה של הבחור שבמובחרים לזה: אשרי המחכה ויגיע וכו׳.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

שיחות וסיפורים כרך שישי - הוספות השייכים לסיפורי מעשיות - גם בהמעשה הבערגיר והעני נבוא לרמז קצת לפי הנ״ל. כי לכאורה יש להתפלא על אודות הכניסה לפרדס ומקום היפת תואר, שגם לפי שעה זה הציץ ונפגע וזה הציץ ונתעלף (כנגוע ומת) מעוצם בהירות אור פניה עיין שם. ולכאורה גם אם היתה רצונה והוטב בעיניה הבחור והנבחר מכולם בכתב העדות של השבעה מימות המובא שם, אבל גם הוא בעצמו לא היה לו שום יכולת לזה. כי איה ואיפה העצה והתקנה להיות נכנס ויוצא כלל במקום הנורא והנשגב שבנפלאות אור הפנים הנ״ל. ואולם מרחוק תבין לפי הנ״ל בתעלומות ונעלמות דבריו הקדושים על אודות הנסיונות שבשבעה מימות הנ״ל, אשר גם בתחילה על ידם לבד יצאה אל הפועל פקודת הולדתם כמובא שם. וממה שהשוה אדמו״ר ז״ל שבעת הקולות (של הולדת המוחין ושבעת המידות שלהבאתם לפנים) לסובב על שניהם בדברי הכתוב ״תכלם שבעה ימים״. וכפי שיש לבאר בעניות דעתי שמה שהזכיר לענין הקולות תורה ותפילה, הוא מחמת שכל בחינה כלול מכל הבחינות. אבל בדרך כלל יהיה עיקר הע׳ קלין בהתפילה הנ״ל, בהבאת והתגלות המוחין של התורה באור הפנים, שהוא על פי עמודי מצותיה ומדותיה שבכלליות, חצבה וחלקה אותם בתיקוני שבעה מדותיה ונרותיה הנ״ל. מהמובא בפנים:

שיחות (מספר כוכבי אור)

עוד שמעתי מהנ״ל פירוש הפסוק (קהלת י׳, י״ז): ״אשריך ארץ שמלכך בן חורין אי לך ארץ שמלכך נער״, שזה שייך להמעשה של הבנים שנחלפו (מעשה י׳ מסיפורי מעשיות), כי כל ענין המעשה מדברת רק מחילוף שמתחילה נתחלף בן השפחה בבן המלך וכשבן המלך היה צריך לבוא לשלימות תיקונו היה צריך להחליף שֵם המדינה שקרו אותה ״דער נארישער מלך און דאס קלוגע לאנד״ (מלך טיפש ומדינה חכמה), לחזור ולקרות אותה בשם ״דאס נארישע לאנד און דער קלוגער מלכות״ (מדינה טפשית ומלך חכם), ועל ידי זה נתחלף אח״כ שהמלך יהיה הבן המלך האמת. וזה פירוש הפסוק ״אי לך ארץ שמלכך נער״, היינו שהיא עדיין בבחינת החילוף וקורין ״נארישער מלך און דאס קלוגע לאנד״, שאז עדיין גם החילוף של בן המלך במקומו עומד, אבל ״אשריך ארץ שמלכך בן חורין״ שהמלך הוא בן המלך האמת שהוא בן חורין, לא בן העבד והשפחה, ואז אין המלך נער, רק קורין אותו ״דער קלוגער מלכות״. ועיין בשיחות הר״ן (סימן פ״ז) לענין הדברי צחות שאומרין העולם שכל נער יש לו אשה יפה, נ׳פלה ע׳טרת ר׳אשנו (איכה ה, טז) ראשי תיבות ״נער״, כי נער פירושו שמנוער מן החכמה.

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר"ן

מעשה י', מבערגיר ועני תקס"ט אחר פורים. (חיי מוהר"ן סימן נ"ט)

המעשה של הבערגיר סיפר אחרי שסיפרו לפניו מקודם מענין כתב עם אותיות של זהב, וזה היה אחר פורים תקס"ט.

המעשה של הבערגיר סיפר אחרי שסיפרו לפניו מקודם מענין כתב עם אותיות של זהב, וזה היה אחר פורים תקס"ט. קודם פורים סיפר המעשה מחכם ותם. (חיי מוהר"ן סימן ס')

שיח שרפי קודש

כשנכנסו רבי יעקב כהן ורבי יצחק מאיר קורמן ז"ל לבקר את רבי נפתלי כהן בשבת אחת בשכבו כבר על ערש דוי סמוך לפטירתו, דבר עמהם הרבה מגדולת רבנו, ונענה ואמר להם, "איני מפחד משום דבר, כי יש לי ברוך ה' שטר בנקאי של רוטשילד, "וועקסל", שהולך בכל המדינות (לשון המוזכר בספורי מעשיות במעשה של הבערגער ועני), כשסיים אמר להם: לכו עתה לאכול לכבוד שבת, והטעים להם זאת בפסוק: "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם", והינו "לכו בנים" לאכול, אולם "שמעו לי" את דברי יראת ה' שלמדתי אתכם. הוא נולד מהול והיה חסיד נלהב מאד בכל רמ"ח איבריו. חתנו ראבר"נ שבחו מאד, בפרט בסדר הנהגתו. כי היה קבלן בנין, והיה עובד רק בימות הקיץ ואוגר לעצמו ממון לכל ימי החורף, ואז לא עשה שום מלאכה רק ישב כל הזמן על התורה והעבודה. (שיח שרפי קודש חלק ד' - תקכ"ג)

שמעו פעם את רבי מנדלי ליטוואק ז"ל בעת התבודדותו שהתבודד וטען טענותיו בתפלתו בלשון המובא בספורי מעשיות במעשה הסוחר ועני, שכששאל הסוחר את העני מדוע אתה עצב ובוכה כל כך, השיבו העני "וכי לא אבכה, ומה נשאר לי, יש שנשאר להם העשירות או בנים, אני אין לי כלום, וגם אשתי נלקחה ממני, כשהוא מסים לעצמו בבכי: "וגם את ה'אשה יראת ה'' אין לי". כי היה רבי מנדלי חשוך בנים ועני, וטען בתפלתו הנ"ל שלא די לו בכל חסרונותיו, עוד גם את מדת יראת שמים, שהיא בחינת אשה יראת ה', אין לו. וכך חזר וטען בתפלתו כמה וכמה פעמים. (שיח שרפי קודש חלק ה' - רי"ח)

אמרו בצחות על המובא במעשה מהבערגיר ועני, במה שמסופר שם שהחביא עצמו הבערגער עם אשת העני בשבעה מימות, ואחר כך מסופר שגם הרוצח הגזלן החביא עצמו עמה בשבעה מימות, שמזה נלמד שאף־על־פי שעשה כמעשה הבערגער הכשר, אף־על־פי־כן הרי לאמת הוא גזלן ורוצח, הפך הבערגער הצדיק

והחסיד, כי הכל הולך אחר הכונה, וזה לעומת זה עשה אלוקים, וכמובא בדברי רבנו ז״ל שיכולים להיות חלילה למדן ורשע גמור, השם ישמרנו. (שיח שרפי קודש חלק ה׳ - תכ״ט)

מעשה י״א

מבן מלך
ובן שפחה שנתחלפו

מעשה י״א

מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו

ספורי מעשיות - סוף המעשה

אחר שסיפר זאת המעשה, ענה ואמר דברים אלה.
בדורות הראשונים, כשהיו מדברים ומשיחים קבלה, היו משיחים בלשון כזה, (כמו מעשה זו). כי עד רבי שמעון בר־יוחאי, לא היו מדברים קבלה באתגליא, רק רבי שמעון בר־יוחאי גילה קבלה באתגליא; ומקודם, כשהיו החברים מדברים קבלה, היו מדברים בלשון כזה.

כשהניחו הארון על הפרות, התחילו לשורר, והבן. כי יש חדתותי דסיהרא [חידוש הלבנה], כשהלבנה מקבלת חדושים מן השמש, וזה בחינת (שמואל־א ו) כשנושאין הארון אל בית־שמש, ואזי כל החיות נושאי הכסא עושין נגון חדש בחינת (תהלים צו): ״מזמור שירו לה׳ שיר חדש״, שזהו השיר, ששרו פרות הבשן. וזה בחינת מטה ושולחן וכסא ומנורה הם תיקונהא דשכינתא. ובחינת הגן, כי אדם הראשון נתגרש מן הגן, ושבת אגין עלוהי, כמובא (עיין זוהר שמות קלח). ושבת הוא בחינת מלך שהשלום שלו, בחינת האדם הנ״ל, שהוא מלך שהיה שלום בימיו, ועל כן עמד עצמו אצל שבת; והשאר לא באר.

ענה ואמר אחר שספר המעשה הזאת בזו הלשון.
המעשה הזאת היא הפלא גדול, והכל אחד. הבהמות וכו׳ והכסא וכו׳ והגן הכול אחד. פעם נקרא (הבחינה המרומזת בהספור) בשם זה, ופעם בשם זה; הכל לפי הענין והבחינה. והדברים עמוקים, נפלאים ונוראים מאד מאד. (גם אלה דברי רבנו, נרו יאיר), ויש עוד, ואין צריכין לגלות לכם. גם יש עוד מה שהמלך, שהיה בהמדינה הנ״ל, עשה דבר כנגד החמה, ודבר כנגד הלבנה (הינו שאלו הדברים היו מרמזים על חמה ולבנה), והלבנה היתה אוחזת נר בידה, וכשמגיע היום אזי אין הנר מאיר, כי שרגא בטיהרא [נר בצהרים אינו מועיל] וכו׳, וזהו שאמרה הלילה אל היום: מפני מה, כשאתה בא, אין לי שם (כמבואר לעיל), כי ביום אין מועיל הנר כלל. פרוש המעשה הוא כמו הכסא, שעשה המלך, כנ״ל, שעיקר החכמה שצריכין לידע איך לסדר הדברים. כמו כן מי שבקי בספרים, ולבו שלם יוכל להבין הפרוש, אך צריכין לסדר הדברים היטב, כי פעם נקרא כך, ופעם נקרא כך, וכן בשאר הדברים, הינו בפרוש של המעשה לפעמים נקרא האדם של המעשה הנ״ל בשם זה, ולפעמים בשם אחר, וכן בשאר הדברים. אשרי מי שיזכה להבין דברים אלו לאמתתן. ברוך ה׳ לעולם, אמן ואמן. (כל זה דברי רבנו הקדוש עליו השלום זכר צדיק לברכה). (סוף מעשה מבן מלך ובן שפחה שהתחלפו)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

אורח חיים ראשי פרקים להלכות שבת הלכה ד' - ע"פ המעשה של הב' בנים שנחלפו וכו' ע"ש. שעמד עצמו אצל שבת שהיא אמונה. שכשמגרשין את האדם מהג"ע, שכל מה שרוצים לעשות איזה דבר שבקדושה שהוא בחינת כניסה לג"ע מגרשין אותו ומבלבלין אותו. עיקר תקנתו שיעמיד עצמו אצל אמונה שהוא שבת. שאעפי"כ יאמין שהשם יתברך מושל בכל. וידו על העליונה וסוף כל סוף יגמור הכל כרצונו. כי יש תשובה בעולם. ואעפ"י שהוא רחוק עתה מתשובה אדרבא מתגרין בו עד שפוגם ח"ו בכל יום יותר ח"ו. אעפי"כ עכ"פ הוא מאמין שיש בחינת תשובה בחינת שבת אמונה שעי"ז נתתקן הכל. כי אמונה מתקן הכל. וע"כ צריך להעמיד עצמו אצל אמונה שהוא שבת. ואח"כ זוכה להשיג ולהבין איך לסדר כל תיקוני השכינה. שהם מטה ושלחן וכסא ומנורה המובאים שם בהמעשה הנ"ל. שזכה הבן מלך האמת לסדרם היטב. ע"י שהיה מבין דבר מתוך דבר. שעי"ז השיג תחילה לעמוד עצמו אצל שבת אמונה. ואח"כ זכה להבין לסדר כל התיקונים האלה. כי בשבת נתתקנים כל התיקונים של השכינה הנ"ל שהם מטה ושלחן וכו'.

וכל זה מרומז בהתורה תקעו ב' שהאיש תבונות מגלה עצות שעי"ז גדילה האמונה. וכשמעלין האמונה צריכין להעלות מבחינת החתים לבחינת חותם דקדושה דהיינו לשבר תאוות ניאוף בכח המגיני ארץ וכו' אבל יש גם להמאכלים חלק וכו' אבל יש שבא הפגם ח"ו מדיינים שאינם הגונים שפוגמים בכסאות למשפט ולזה צריכין קישור המרכבה וכו' וזה בחינת מטה שלחן כסא ומנורה. הוא בחינת עליית האמונה בעצמה שהיא בחינת אור בחינת ברישא חשוכא והדר נהורא וע"כ הדלקת נר שבת הוא תיכף בכניסת שבת. ועיקר כח של האיש תבונות הוא ע"י שמצחצח נשמתו על ידי אכילתו בקדושה בחינת והשביע בצחצחות נפשך וכו'. וזה בחינת אכילת שבת שיקרה מאד בחינת עונג שבת אז תתענג על ה' על ה' דייקא. בחינת צחצחות שהם למעלה מהספירות שכלולים בשם ה' כידוע.

וזה איסור הל"ט מלאכות בשבת כי כל היגיעות של כל הל"ט מלאכות הוא שמייגעין עצמן לתקן כל מיני אומנות וכל זה נשתלשל מחמת הפגם שגרם שאין הכסא וכו' מסודר כראוי שנמשך מחמת קליפת עמלק זוהמת הנחש. שנשבע הקב"ה שאין הכסא שלם וכו'. ומשם נמשך ונשתלשל פגם המשפט ופגם האמונה כי אין מבינים צדיק וטוב לו וכו', מחמת שהמשפט נתהפך ונתחלף ואי אפשר להבינו עתה. וכ"ז מחמת הנ"ל ומשם עיקר פגם האמונה. ומחמת אלו החילופים והשינוים שאין שום דבר על מקומו צריכין להתייגע ביגיעות וטירחות בכל הל"ט מלאכות שהם בחינת בזעת אפך וכו' בעצבון תאכלנה וכו' כי כל הל"ט מלאכות ממשכן גמרינן וכל מלאכת המשכן היתה לסדר ולתקן כל אלו התיקונים הנ"ל שהם בחינת מטה ושלחן וכסא ומנורה שכולם היו במשכן, מטה זה בחינת ארון

העדות שעומד בבית ק"ק שנקרא חדר המטות וכו'. וזה משכן ר"ת מטה שלחן כסא נר. (כמדומה שזה מבואר בספרים) וס"ת אהרן כי כל תיקוני עבודות אלו היו ע"י הכהנים שהם בני אהרן הכהן הראשון, ובחול בחינת שטו העם ולקטו בשטותא וע"כ צריך לרדוף אחר הבהמות ביגיעות וטרחות. וכל תיקונו ע"י שבת שזכה ע"י שנעשה מבין דבר מתוך דבר בחינת איש תבונות הנ"ל שמגלה האמונה שהיא בחינת שבת.

כל הנ"ל הם ראשי פרקים מהלכות שבת ועדיין צריכין לזכך ולברר כל הדברים האלה היטב וכל דבר על מקומו יבא בשלום כמו הכסא שבמעשה הנ"ל שגם פירוש המעשה הוא כמו הכסא הנ"ל. כמ"ש שם שהעיקר לסדר הכל היטב. ה' יעזרנו. (אורח חיים שבת הלכה ד')

אורח חיים הלכות שבת הלכה ו' אות ה'

וע"כ בחינת שבת הוא עצה גדולה כנגד כל ההתנגדות והבלבולים שיש לאדם הן מעצמו הן מאחרים. כי בכל התאוות והבלבולים והמחשבות רעות החולפין ועוברין עליו. צריך לזכור בשבת שהוא בחינת ביטול אל התכלית. כ"ש זכור את יום השבת זכרהו מאחד בשבת. כי שבת. הוא בחינת שב ואל תעשה בחינת שביתה וביטול שהוא עצה גדולה. שבכל מה שחולף ועובר עליו. יבטל עצמו איזה שעה ויזכור א"ע בהתכלית. כי כל אדם שבעולם יכול לבטל א"ע ולזכור בהתכלית שהוא להכלל באור האין סוף יתברך. ואי אפשר לבאר זאת בכתב. כי הוא לכל חד כפום מה דמשער בלביה. אבל עכ"פ כל ישראל מאמינים שזה עיקר תכליתם ותקוותם לנצח. וכל אחד כפי מה שהוא בכל מה שעובר עליו יכול לבטל עצמו בתוך כל הבלבולים והטרדות. שזהו בחינת שבת. שהוא בחינת שביתה וביטול. ועי"ז יתבטלו כל המחשבות הטורדות וכל החכמות של הבל ושקר. ויזכה לעשות כל עסקיו בשביל התכלית בבחינת המוח ניזון תחילה שיהיה אכילתו וכל עסקיו בשביל התכלית שהוא המוח והחכמה האמיתי. לא שיהיה ח"ו כל חכמתו ותחבולותיו בשביל העוה"ז והגוף שהוא בחינת עשו בחינת הגוף ניזון תחילה. כי בחינת שבת מבטל בחינת אחיזת עשו וכנ"ל. וזה בחינת מ"ש בהמעשה של הבנים שנחלפו בסוף שכשרודפין אותו שרוצה לכנוס אל הגן (שמרמז על הג"ע) יעמוד עצמו אצל שבת. דהיינו כנ"ל והבן. (אורח חיים שבת הלכה ו' אות ה')

אורח חיים הלכות שבת הלכה ז' אות מ"א

ובזה תראה נפלאות בתורה איך הכל נסמך בסדר נפלא כי בשביל זה סידר משה רבינו פרשת שמירת שבת קודם פרשת חטא העגל כמבואר בפרשת כי תשא שמדבר שם ממעשה המשכן. ואחר כך אך את שבתותי תשמרו וכו' ושמרו בני ישראל את השבת וכו' ברית עולם ביני ובין בני ישראל וכו' ואחר כך מתחיל לדבר תיכף ממעשה העגל, להורות ולגלות ולהודיע חסדי ה' ונפלאותיו שבחסדיו

הנפלאים הוא מקדים רפואה למכה תמיד כמו שאמרו רבותינו ז"ל שקודם מעשה הרע והמר הזה של חטא העגל שבזה קלקלו לדורות וגרמו כל החורבנות כי חזרו והמשיכו היצר הרע על עצמן שמזה באים כל הקלקולים גם עתה וכו' הקדים והודיע לנו בתורתו קדושת שבת קדש שסידרה מקודם להורות שכבר הקדים התיקון והרפואה שהוא קדושת שבת שמקבלין מצדיקי אמת בחינת משה שעל ידי זה יתתקן הכל כי על ידי זה נמשך דרך התשובה בעולם כנ"ל. ועל כן האלף אורות שנסתלקו על ידי חטא העגל מחזירין אותם למשה בשבת ומשה מחזירן לישראל כמו שכתוב בכוונות. כי עיקר תיקון חטא העגל הוא על ידי שבת כנ"ל. ועל כן בכניסת שבת אומרים מזמור שיר ליום השבת שהוא המזמור שאמר אדם הראשון בכניסת שבת סמוך לחטאו כמו שאמרו רבותינו ז"ל כי שבת אגין עלוהי כמו שאמרו רבותינו ז"ל וכנ"ל. וזהו בחינת מה שכתוב במעשה של שני הבנים שנחלפו שכשרודפין את האדם מן הגן עדן צריך לעמוד עצמו אצל שבת כמו שכתוב שם וכמובא לעיל ועל כן הזכיר שם מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך איש בער לא ידע וכו' אתה מרום לעולם ה' ופירש רש"י לעולם ידך על העליונה היינו שראה תיכף שאף על פי שהתגברו הס"ם וחיילותיו כל כך. עד שהחטיאו אותו כל כך ביום הראשון שעל ידי זה יהיה מה שיהיה וכו' כי תיכף אמר לו השם יתברך איכה שמרמז על החורבנות שהתיקון על ידי צעקות איכה בחינת איה וכו' כנ"ל אבל ברחמי השם יתברך השרה עליו רוח הקודש ואמר תיכף מזמור שיר ליום השבת וסיים ואתה מרום לעולם ה' כי לעולם ידך על העליונה. כי בכח קדושת שבת יתגלה אלקותו יתברך תמיד על ידי הצדיקים אפילו בעוקבתא דמשיחא אפילו בדורות אחרונים האלה שגברה ההסתרה שבתוך הסתרה עד אין קץ. אף על פי כן יהיה נמשך דרך התשובה בעולם שהוא בחינת אם אסק שמים וכו' ואציעה שאול הנך וכו'. וזהו על ידי קדושת שבת כנ"ל.

וזהו מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך כי מחשבותיו יתברך עמוקים מאד שאי אפשר להשיגם כמו שכתוב בהפטרה דרשו ה' בהמצאו וכו'. יעזוב רשע דרכו וכו'. כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכו'. ויש לפרש מה גדלו מעשיך ה' אלו ששת ימי המעשה. שבהם עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם. שעל ידי זה הראה גדולת מעשיו הנוראים והנפלאים מאד. אבל לכאורה קשה מה התכלית מכל זה ולמה לנו כל הרעש הזה שברא כל זה בחכמות נפלאות כאלה ואחר כך יכלה הכל. ובפרט שרוב הדורות יקלקלו הרבה ויהיו להם צרות רבות כאלה רחמנא ליצלן מעתה. על כן הסמיך לזה מאד עמקו מחשבותיך. זה בחינת שבת שאז אין שום עשיה ועובדא כלל והוא תכלית הידיעה בחינת קדושת עמקות המחשבה היינו שהשיב שאסור להרהר אחר מדותיו. כי מאד עמקו מחשבותיו כי כבר הקדים שבת שנמשך מעמקות מחשבתו מאד שעל ידי זה יתתקן הכל כנ"ל. ועל כן בוודאי יהיה תכלית טוב לכל אדם עם כל מעשה שמים וארץ התלוים בו כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ וכנ"ל. וזהו גם כן מה שאומרים אחר כך במזמור ה' מלך גאות לבש וכו'. מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה' כי אף על פי שהמים רבים

אדירים משברי ים מתגברים על כל אדם כל כך כל כך. בחינת כל משבריך וגליך עלי עברו וכו׳. אף על פי כן מכולם אדיר במרום ה׳. והוא יגמור הכל כרצונו ויביא הכל אל התכלית הטוב האמתי הנצחי כי כבר הקדים ונתן לישראל קדושת שבת וכנ״ל. על כן אומרים זה בכניסת שבת וכנ״ל.

ועל כן אפילו מי שחטא הרבה ח״ו כל זמן שאינו מומר להכעיס או לחלל שבתות הוא בכלל ישראל וכו׳ אבל מומר לחלל שבת הרי הוא כמומר לכל התורה ויוצא מכלל ישראל. כי עיקר קיום קדושת ישראל הוא על ידי שבת וכנ״ל.

אורח חיים הלכות ברכת השחר הלכה ג׳

אות א׳ - שמע קול תרנגולא מברך הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה וכו׳. וענין ברכת שלא עשני גוי ועבד ואשה וכו׳. וענין ברכת התורה. וענין פרשת התמיד ושאר קרבנות. וענין פסוקי דזמרה, ע״פ המעשה של הבן מלך שנחלף בבן השפחה וכו׳. עיין שם כל המעשה כולה מראשה לסופה והוא פלא. כמו שאמר רבינו ז״ל אחר שסיפר מעשה זאת. בזה הלשון. המעשה הזאת היא כולה הפלא וכו׳. ואין להאריך כאן בשבח גדולת המעשיות. כי גבהו מדעתינו וכו׳. רק מה שאפשר למצוא בהם איזה רמז בעלמא אנו מחוייבים לחתור ולמצוא בחסדי ה׳. כי שמעתי גילוי דעתו הקדושה מפיו הקדוש שרצונו שנחתור לבקש ולחפש בהם מה שאפשר למצוא וגם אמר שיכולין למצוא הרבה מהענינים המבוארים בהמעשיות. מי שבקי ומבין בספרים קדושים. רק גוף המעשה בעצם מי ומה ואימת זה אי אפשר להבין וכו׳. ואין כאן מקומו להאריך בזה.

אות ב׳ - והנה ענין המעשה הנוראה הנ״ל של הבן מלך שנחלף שעל ידי זה נדמה להעולם שהוא בן השפחה. ועל ידי זה התגבר עליו האכזר הבן השפחה באמת וגירשו ממקומו. ועל ידי זה נפל בן המלך האמת בדעתו עד שבא לידי רעות וכו׳ וכו׳. כל ענין הזה מבואר ומובן היטב למבין מעט. שזה סוד כל ענין גלות ישראל שהם מגורשים מארצם וממקומם. והם כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו ומפוזרים בין הגוים. והמלכות והממשלה הוא אצלם. וישראל נחשבים בעוונותינו הרבים כעבדים ושפחות. שכל זה נמשך מבחינת החליפין הנ״ל של הבן מלך שנחלף וכו׳.שזה סוד בחינת היכלי התמורות ששם נחלפין לפעמים הנשמות כאשר שמענו מפיו הקדוש בפירוש קודם שסיפר המעשה הנ״ל. שדיבר מקודם מענין היכלי התמורות ששם נחלפין הנשמות חס ושלום. ואחר כך על ענין זה סיפר המעשה הנ״ל. ואמר שכבר פעם אחד היה מעשה כזאת והתחיל לספר כל המעשה הנ״ל. עד שגמרה נמצא שהמעשה הנ״ל של הבן מלך שנחלף. זה נמשך מבחינת היכלי התמורות וכו׳.

וזה סוד כל גלות וצרות ישראל בכלליות ובפרטיות מה שעובר על כל אחד ואחד. ועיקר הוא גלות וצרות הנפש. מה שגלינו בין העמים ואנו רחוקים מאבינו

שבשמים וכו'. שכל זה נמשך מבחינת החליפין הנ"ל. של הבן מלך שנחלף שהוא בחינת היכלי התמורות שזה נמשך מחטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת טוב ורע שעל ידי זה גרם להתגבר חס ושלום בחינת להט החרב המתהפכת. שהוא בחינת היכלי התמורות שהוא בחינת התהפכות ממטה לנחש ומנחש למטה. שהוא בחינת נשמות העשוקות בטיקלא בקליפת נוגה המתגלגלין בגלגולא וכו'. ומשם נמשכין בחינת החליפין והתמורות שבעולם שמשם עיקר אחיזת הסטרא אחרא חס ושלום ומשם עיקר הגלות של ישראל בכלל ובפרט. כי באמת עיקר המלוכה שייכה רק לישראל. כי כל ישראל בני מלכים הם. כי כל העולם ומלואו לא נברא אלא בשביל ישראל כמו שכתוב בראשית וכו' בשביל ישראל שנקראו ראשית וכו'. והכל שייך ומשועבד להם. וכמו שהיה קצת בימי דוד ושלמה שהיה עיקר המלוכה אצל ישראל. וכמו שיהיה לעתיד כשיבא משיח צדקינו. שאז תשוב המלוכה לישראל. וכולם יהיו משועבדים תחת ישראל. כמו שכתוב והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך אפים ארץ ישתחוו לך וכו'.

אבל עכשיו בגלות בעוונותינו הרבים נחלף הדבר. שהעכו"ם הם מלכים ומושלים. וישראל הם חס ושלום כעבדים. שכל זה נמשך מבחינת היכלי התמורות שנמשך מחטא אדם הראשון וחטאי הדורות שאחריו שהוא בחינת בן המלך שנחלף כנ"ל. שעל ידי זה התגברה הסטרא אחרא דמחשיך אנפי ברייתא. עד שנחלפה המלוכה להם בעוונותינו הרבים. ונדמה שהם בחינת בן המלך וישראל בגלות תחתם. כאלו היה בן העבד חס ושלום. שזה בחינת תחת שלש רגזה ארץ. תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה. בחינת ראיתי עבדים על סוסים ושרים הולכים כעבדים וכו'. ובעוונותינו הרבים התגבר בן האמה על בן המלך עד שגירשו מארצו. שזה בחינת גלות ישראל מארץ ישראל שהוא ארץ אבותם אשר נתן להם השם יתברך. ומחמת שנתגרשו מארצם ונחשבו כעבדים. והם ללעג ולקלס. ונחשבו בגוים כצאן לטבח יובל וכו' רחמנא ליצלן. עי"ז נפלו בדעתם. ומשם נמשכין כל הגשמיות והעוונות והפגמים של ישראל כל אחד ואחד לפי בחינתו שזה עיקר גלות וצרת ישראל. כי עיקר הגלות והצרה הוא שמחמת תוקף הגלות והתגברות הסטרא אחרא עכשיו בעת הגלות. עי"ז מתגברת הסטרא אחרא מאד על נפשות ישראל הקדושים. ומטמאת אותם בעוונות ופשעים ושאר פגמים חס ושלום. כמו שכתוב ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. כי באמת ישראל רחוקים לגמרי מעון. ואין עון שייך להם כלל כמבואר במקום אחר (בליקוטי תנינא סימן ז'). ועיקר עוונות ישראל נמשכין רק מתוקף הגלות כנ"ל. שנמשך מבחינת החליפין הנ"ל. שהוא בחינת היכלי התמורות כנ"ל.

אות ג' - וזה סוד יצחק וישמעאל יעקב ועשו שמחמת בחינת ההיכלי התמורות. נמשך שהוכרח אברהם ליקח שפחה להוציא תחילה הפסולת שהיה בו מחטא אדם הראשון שהוא העיקר שהתחיל לתקנו. שמזה הפסולת שנמשך מזוהמת הנחש נולד ישמעאל בן האמה. ומחמת החליפין של היכלי התמורות לא ניכר בעולם מי בן האמה ומי בן המלכה. שהיא בחינת שרה שנקראת על שם המלכות ששרה על

כל העולם. ועל כן התפאר ישמעאל שהוא העיקר זרע אברהם והממשלה בחינת מלכות שייך לו. שזהו בחינת המחלוקת שהיה בין ישמעאל ויצחק. כמו שכתוב ותרא שרה את בן הגר וכו׳ מצחק. וכמו שפירש רש״י מתשובת שרה כי לא יירש בן האמה עם בני אתה למד שהיה מריב עם יצחק על הירושה ואומר אני בכור וכו׳.

וזהו גם כן בחינת יעקב ועשו. כי שם היה בחינת אחיזת החליפין של היכלי התמורות בבטן אחת בחינת שני גוים בבטנך ושני לאומים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר. כי החליפין של היכלי התמורות משתנים בכל פעם בכמה בחינות שונות בלי שיעור. וגם אצל כל אדם בפרטיות בפני עצמו נתרבים השינויים והתמורות בלי שיעור וערך ומספר שזהו בחינת כל העליות והירידות העוברים על כל אדם כל ימי חייו מיום היותו עד יום מותו. וכל הגלגולים שמתגלגלת נשמתו במקום שמתגלגלת מדור לדור עד הסוף שהכל נמשך מסוד היכלי התמורות שמשם נמשך סוד גלגולי הנשמות שמטריח הקדוש ברוך הוא את עצמו לגלגל הנשמות בכמה וכמה גלגולים שונים כדי לבררם מבחינת היכלי התמורות מחטא אדם הראשון שמשם כל החטאים חס ושלום וכנ״ל. כי מבואר בכתבי האר״י ז״ל שמשם כל החטאים חס ושלום וכנ״ל.

כי מבואר בכתבי האר״י ז״ל בענין שרואין שלפעמים צדיק גדול ועובד ה׳ נופל מעבודתו. ולפעמים נופל לעבירות גמורות רחמנא ליצלן. עד שהחטיאו את הרבים. ומתחילה היו צדיקים גדולים כמו ירבעם בן נבט ואחר. וכיוצא בהם בשאר הדורות. וכל זה נמשך מצד גילגולי הנשמות. שלפעמים נתעבר באדם נשמת אדם בליעל וכו׳ ועל ידי זה יכול פתאום חס ושלום להתהפך לאיש אחר חס ושלום. וכן להיפך שלפעמים נתעבר ברשע נשמה קדושה שעל ידי זה מתעורר בתשובה. שזה סוד בחינת יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשי הצדיקים וכמובא מזה בדברי רבינו ז״ל בהתורה של כיסופין (סימן ל״א). ובאמת האדם בעל בחירה. והכל כפי בחירתו וכפי כסופיו וכפי אמיתת התחזקותו ואמונתו בהשם יתברך וכו׳ וכו׳. כמו כן השם יתברך מתגלגל עמו ברחמיו. כי צדיק ה׳ וישר משפטיו. ועל כן צריך האדם להרבות בתפלה תמיד שיזכה להנצל מלהט החרב המתהפכת הזאת. שהוא בחינת היכלי התמורות כנ״ל. שלא יתגברו חס ושלום לעשוק ולגזול ולהחליף חס ושלום מעט הטוב של נפשו שיש בו עדיין שעל זה התפלל דוד המלך עליו השלום ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים. שלא יעשקוהו הזדים שהם הסטרא אחרא והקליפות העושקים את הנפשות חס ושלום בתוך הטיקלא שזהו בחינת דמעת העשוקים ומיד עושקיהם כח ואין להם מנחם כידוע.

וזה בחינת פדני מעושק אדם ואשמרה פיקודיך וכמו שפירש רש״י שם פדני מעושק אדם מיצר הרע העושק את הבריות שזה בחינת העושק של נשמות העשוקות בטיקלא הנ״ל. שהוא בחינת היכלי התמורות שחשודין להחליף

ולקלקל. שזה בחינת בן המלך הנ"ל שנחלף כנ"ל. וזה בחינת חלצני ה' מאדם רע מאיש חמסים תנצרני וכו'. וזה בחינת יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל ואתה ה' אל תרחק וכו'. הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי וכו'. שכל זה הרבה דוד להתפלל להשם יתברך להנצל מהעושק והגזילה והחמס של הקליפות שהם היצר הרע וחיילותיו העושקים חס ושלום את הנפשות בעוונותיהם ומפשיטים מהם בגדיהם ולבושיהם הקדושים עד שנשתנין פניהם. ואין מכירים את יקר גדולת תפארתם. ומחליפין וממירין טוב ברע ורע בטוב חס ושלום. שכל זה הוא בחינת היכלי התמורות כנ"ל. וזה בחינת בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת שצריך האדם תמיד להפקיד רוחו ונפשו ונשמתו בידו יתברך. כדי שיהיה הוא יתברך בעל הפקדון. כדי שיפדה אותו מן העושק והחליפין חס ושלום.

וזהו פדיתה אותי ה' אל אמת. אמת דייקא היפך התמורות והעושק הנ"ל. שהם בחינת שקר שמשקר בנפשו ומחליפה באחרת חס ושלום. וזהו פדיתה דייקא בחינת הפודך מבית עבדים היינו שהשם יתברך פודה נפשו מבחינת עבדות שהוא בחינת שקר כמו שמבואר לקמן. וזה בחינת אליך ה' נפשי אשא וזה כי אליך נשאתי נפשי הצילני מאויבי ה' וכו' כי צריכין תמיד למסור נפשו עם כל תנועותיו וחיותו להשם יתברך שעל ידי זה השם יתברך מצילו מהאויבים והשונאים הרוצים לגזול ולעשוק את הנפש ולהחליפה חס ושלום בהיכלי התמורות כנ"ל. כי אי אפשר להנצל מכל זה כי אם ע"י תפלה ותחנונים הרבה הרבה. כי כמה נפשות שקעו עי"ז רחמנא ליצלן כנ"ל. כי הם אורבים על נפש האדם תמיד. וצריך רחמים רבים והתגברות גדול להנצל מהם. כמו שכתוב "יארוב במסתר כאריה בסוכו יארוב לחטוף עני יחטוף עני במשכו ברשתו ידכה ישוח ונפל בעצומיו חלכאים". וזה בחינת מה שהתפלל דוד "בה' חסיתי הושיעני מכל רודפי והצילני פן יטרוף כאריה נפשי פורק ואין מציל" וכו'. וכיוצא בזה הרבה וזה בחינת שובי נפשי למנוחייכי היפך בחינת העושק של התמורות ששם בחינת הטלטול והגלות חס ושלום וזה בחינת "נפשי ישובב" וכו'. כי דוד המלך עליו השלום בטח בריבוי תפלותיו באמת להשם יתברך שהשם יתברך יציל נפשו מכל התמורות הנ"ל. וישוב נפשו למקומה ולמנוחתה.

אות ד' - ועל כן דוד המלך עליו השלום דייקא הרבה להתפלל על זה הרבה יותר משאר הצדיקים. כי עיקר תיקון היכלי התמורות הוא ע"י דוד שעסק בתיקון זה ביותר. והוא יגמור זה התיקון בשלימות בימי משיח צדקינו שהוא בחינת דוד שאז יוגמר זה התיקון בשלימות כידוע. כי שם בבחינת היכלי התמורות נתפסו ע"י חטא אדם הראשון נפשות קדושות ויקרות מאד מאד שהם בחינת נפש אברהם. שמחמת זה הוכרח לצאת מתרח. וכן נפשות כמה צדיקים גבוהים ונוראים וכו' כמובא בכתבים. וזה בחינת נפש דוד שהוא בחינת משיח שנתפסה שם גם כן. ועליו התגברו ביותר ויותר בלי שיעור ועל כן כמה גלגולין עביד קודשא בריך הוא עד שהוציא נפשו משם בדרך גניבה וערמה. כי עם עקש תתפתל כתיב כמבואר זה הסוד בכתבי האר"י. שמחמת זה הוכרחה נפש דוד לצאת תחילה ע"י

בנות לוט ע״י מעשה משונה ודבר זר כזה. וכן ענין יהודה ותמר וכו׳ וכו׳. שכל זה היה להוציא נפשו בדרך גניבה מהסטרא אחרא שעשקה אותה. ולא רצתה להניח לצאת כי אם בדרך גניבה. כמבואר בכתבים. (עיין בליקוטי תורה על איוב ועוד בכמה מקומות). כי דוד היה ראוי להיות נפל ולא היה לו חיים כי אם מה שנתנו לו אדם הראשון והאבות כידוע. ועל כן באמת היה כל ימיו בסכנה גדולה מהסטרא אחרא שהתגברה עליו בכל עת. כמו שכתוב לולא ה׳ עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי וזהו סוד כפשע ביני ובין המות.

ומזה יכול כל אדם ליקח מוסר לעצמו כשרואה שהיצר הרע והתאוות וכו׳ מתגברים עליו מאד מאד. ונדמה לו שקשה לשברם. צריך לידע שבוודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עמו. ובוודאי אם לא היה לו כח לשבר לא היה השם יתברך מגרה בו יצר הרע כזה. רק אדרבא ידע בנפשו כשרואה שיש לו יצר הרע גדול כזה. שבוודאי נפשו היא נפש יקרה וקדושה מאד מאד בשרשו. ועל כן מתגברים עליו כל כך. כי כל מה שהנפש יקרה וגבוה ביותר. מתגבר עליה היצר הרע ביותר. וכמו שאמרו רבותינו ז״ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. וכמו שאמרו עוד שיצר הרע מניח כל העכו״ם ואינו מתגרה אלא בישראל. ולא עוד אלא שמניח כל ישראל ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים. כמו שכתוב כי הגדיל לעשות שפשט ידו בגדולים דייקא שזהו בחינת דוד המלך עליו השלום שהיה כל ימיו בסכנה גדולה כנ״ל. וכמו שכתוב אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני וכו׳. ״טבעתי ביון מצולה ואין מעמד״ וכו׳. הצילני מטיט ואל אטבעה וכו׳. וכן כל ספר תהלים שנתייסד מהתפלות שהרבה להתפלל להנצל מהיצר הרע וחיילותיו לבל יאבד נפשו חס ושלום. ובדרך זה צריך כל אדם לילך כי אין שום עצה ותקנה להנצל מכל זה כי אם ע״י ריבוי תפלות ותחנונים בלי שיעור כל ימי חייו כמו דוד המלך עליו השלום כנ״ל וכמבואר אצלנו כמה פעמים.

אות ה׳ - כי אין זה דרך הענוה האמתיות שיחזיק את עצמו לרשע גמור חס ושלום. ולהקטין מעלת נפשו הקדושה רק אדרבא צריך לידע ולהאמין שנפשו בשרשה היא גדולה ויקרה וגבוה מאד מאד ואלפי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שיעור תלויים בה וכמו שאמר רבינו ז״ל שאם היו מהפכין את האדם היו רואין שבכל גיד וגיד מגידי האדם תלויים אלפי אלפים וריבי רבבות עולמות. וכמבואר בשאר ספרים מגודל מעלת האדם שהוא בחינת צלם אלקים. ואפי׳ נפש הפחות שבפחותים של ישראל גם כן גבוה מאד מאד מכל שכן וכל שכן נפשות של בני תורה. ובפרט אותן שיש להם שכל גדול. כי כל מה שהשכל גדול ביותר הנשמה גבוה יותר. כמו שכתב רבינו ז״ל כי הנשמה היא השכל כמו שכתוב ״ונשמת שדי תבינם״. על כן האדם הבר שכל כשרואה שמתגבר עליו הבעל דבר ביותר. צריך לידע שבוודאי יש לו נפש גבוה מאד מאד. וצריך להתגבר לרחם על עצמו לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו אשר עין לא ראתה וכו׳. ויתגבר בכל עוז להציל את נפשו מני שחת להצילה מן העושק והתמורה חס ושלום. והעיקר ע״י ריבוי תפלות ובקשות וכו׳ כנ״ל.

וזה בחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" שצריכין להגביה לבו ודעתו בדרכי ה' ולומר בנפשו שאין נאה לו לעשות מעשים כאלה מעשה בהמה חס ושלום. כי נפשי גבוה מאד נפש ישראל שכולם בני מלכים וראוי לי להתנהג בנימוסי המלכות דקדושה. כמו שראוי לנפשות ישראל שנקראים בנים אתם לה' אלקיכם. וזהו בחינת מה שכתוב בהתורה ויהי הם מריקים שקיהם (בסימן י"ז) על מאמר רבותינו ז"ל אנא בריה קלה שבים וכו'. ע"ש מה שהטוב של נפש ישראל זוכר מעלתו שהוא נמשך מנפשות ישראל שעלו במחשבה תחלה ובהם נמלך ונתייעץ בבריאת עולמו וכו'. ועתה חס ושלום תהיה משוקעת במקומות כאלה רחמנא ליצלן. ועי"ז מרחם על עצמו וחוזר למעלתו וכו' ע"ש.

אות ו' - ובאמת ענין זה בעצמו מה שרוב בני אדם טועים בעצמם. וסוברים שנפשם אינה קדושה משרשה. וקשה להם לשוב לה' ולהיות איש צדיק או איש כשר באמת כמו שאר הצדיקים והכשרים. כמו שמרגלא בפומא דאינשי לומר כששומעין שמספרין מאיזה צדיק או איש כשר וירא באמת ומתחיל להתעורר בהם הרהור תשובה להתחיל גם כן להתקרב להשם יתברך. כי כל ישראל מלאים מחשבות של תשובה והתקרבות להשם יתברך תמיד. אך אחר כך תיכף אומרים מי יכול להתדמות אליו לזה האיש הצדיק וכו'. כי היה נשמה קדושה מנעוריו. כי כך הורגלו עצמם לומר. שצדקת הצדיקים והכשרים הוא מצד הנשמה הקדושה שיש להם מתולדותם. ובאמת אמר רבינו ז"ל בפירוש שאינו כן. וזה עיקר החסרון של העולם שאומרים כך. ומחמת זה אינם מתעוררים ומתגברים להשוות עצמן לצדיקים. אבל באמת אינו כן. כי עיקר צדקת הצדיק והכשר הוא רק ע"י התגברותו והתחזקותו ויגיעתו וטרחו בעבודת ה' שיגע וטרח כל כך ימים ושנים הרבה ולא הניח עצמו ליפול בשום אופן בעולם. והרבה בתפלה ותחנונים עד שזכה למה שזכה כל אחד כפי ערכו אשרי להם. וכל אדם יכול להיות כמותם. כי הבחירה חפשיית לכל. וכתר שם טוב מונח. ומי שרוצה זוכה בו. כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא ע"ב) כתר כהונה זכה אהרן ונטלו. כתר מלכות זכה דוד ונטלו. כתר שם טוב מונח וכל הרוצה זוכה בו.

ובאמת זה הענין בעצמו שבני אדם טועים בעצמם וסוברים שנפשם אינה יקרה וקדושה. ומחמת זה אינם מתגברים לעשות כמעשה הצדיקים כנ"ל. כל זה נמשך מבחינת היכלי התמורות הנ"ל. שמשם בחינת המעשה של הבן מלך הנ"ל שנחלף. שמשם באים אלו המחשבות על האדם. כמו הבן מלך הנ"ל. שנחלף ונתגרש ממקומו שמחמת זה נפל למקום שנפל ולקח את עצמו אל השכרות וכו'. עד שהיה כמסופק בעצמו אם הוא בן המלך האמת או בן השפחה חס ושלום כמבואר שם בהמעשה הנ"ל שבכל עת שבא לו הרהורי תשובה היה מיישב את עצמו ממה נפשך. אם אני בן המלך וכו'. ע"ש שמבואר שם שנפל כל כך עד שהיה מסופק בעצמו אם הוא בן המלך האמת.

כמו כן הוא בכל אדם הרחוק מהשם יתברך. בפרט בתוקף סוף הגלות המר הזה שהוא חבלי של משיח שמתגבר בעתים הללו שהתגבר הבעל דבר ביותר על

נפשות ישראל כידוע בחוש. עד שכמה בני אדם מייאשין עצמן כאילו נפשם אינה מסוגלת כלל לעבודת ה׳ וכל זה הוא רק פיתוי ומחשבות היצר הרע שמחליש דעתו ומכניס בלבו חלישות וקטנות דסטרא אחרא. שזה נמשך מבחינת היכלי התמורות מבחינת החילוף של בן המלך הנ״ל. שנפל כל כך עד שלא ידע בעצמו אם הוא בן המלך האמת. אבל באמת צריך האדם לידע ולהאמין שנפש כל אחד מישראל גבוה ויקרה מאד מאד וכולם הם בחינת בני מלכים ויכולים לזכות למדריגות גבוהות וקדושות מאד כמו כל הצדיקים והכשרים. כי גם על כל הצדיקים והכשרים עברו מחשבות וחלישות כאלה וכאלה. אך היו משכילים לבלי להניח להטעות אותם. והתגברו והתחזקו מאד עד שזכו למה שזכו. וזה שאמר דוד (תהלים פ״ו) שמרה נפשי כי חסיד אני כמו שאמרו רבותינו ז״ל. (ברכות ד) וכן איתא בזהר הקדוש פרשת בלק. שדוד קרא לנפשיה חסיד בגין דאיצטריך ליה לבר נש דלא לשוואה גרמי׳ רשע וכו׳. היינו כנ״ל. שזה בחינת ויגבה לבו בדרכי ה׳ כמובא בדברי רבינו ז״ל (בסימן קכ״ה בליקוטי תנינא). כי צריך לידע מעלת נפשו בשרשה בחינת אנה בריה קלה שבים הנ״ל לידע שהוא משורש הנפש של הבן המלך האמת כדי שיתגבר לחזור למעלתו כנ״ל.

אות ז׳ - ועל כן השתדל דוד על זה ביותר. כי הוא היה צריך לזכות למלוכה דקדושה על ישראל. ועל כן התגבר עליו הבעל דבר ביותר כי הוא רוצה תמיד להחליף בחינת בן המלך לבחינת בן השפחה. ובפרט על נפש בן המלך בעצמו שהוא דוד שהוא המלך האמת על ישראל. על כן רצה להתגבר עליו חס ושלום ביותר אבל הוא בגודל כוחו וריבוי תפילותיו זכה לבטל מנפשו כל בחינת הזוהמא של בחינת עבדות. עד שזכה למלוכה דקדושה של בן המלך האמת. להיות מלך על כל ישראל לעולם ועל כן אמר כמה פעמים ״הושע עבדך״ וכו׳. ״אנא ה׳ כי אני עבדך. אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי״. כדי להכניע ולבטל בחינת עבדות בשרשו. כי זה כלל שאין הדין נמתק אלא בשרשו. ועל כן עשה עצמו כעבד להשם יתברך כדי לבטל העבדות דסטרא אחרא. בחינת ״אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי״. פתחת למוסרי זה בחינת העבדות של הסטרא אחרא שביטל השם יתברך ממנו. ועל כן זכה למלוכה שהוא בחינת בן המלך האמת בחינת ״ה׳ אמר אלי בני אתה״ וכו׳.

אות ח׳ - ועל כן השתדל יעקב אבינו עליו השלום ליקח הבכורה מעשו. כי הבכורה הוא בחינת מלכות כמו שכתב רבינו ז״ל במקום אחר (סימן נ״ו) בחינת ״אף אני בכור אתנהו״. כי יעקב הוא בחינת בן המלך האמת. ועשו נשמתו הוא בחינת בן השפחה. שרצה לרמות את אביו. ורצה להמשיך הברכה והממשלה לעצמו. אבל השם יתברך עזר ליעקב ולקח ממנו הבכורה והברכה שהוא בחינת מלכות דקדושה כי מעשה הנ״ל של בן מלך שנחלף כוללת כל התורה כולה. וכל מה שעבר מתחילה ועד סוף מתחילת חטא אדם הראשון שנתגרש מהגן עדן מחטאו שמרומז בהמעשה הנ״ל. כמבואר בסופו שם עד הגמר עד שיבוא משיח צדקינו ויטול המלוכה. ותשוב המלוכה לבן המלך האמת אך בכל דור ודור ובכל

מקום וזמן משתנה ענין המעשה הזאת בכמה בחינות שונות. כי אברהם אבינו עליו השלום שהוא התחלת התיקון היה לו מלחמה עם נמרוד ואנשי דורו שאמרו עליו שהוא מין וכופר. על שהיה מקרב בני אדם להאמין בהשם יתברך. והיה נראה כאלו נמרוד ואנשיו להם מגיע המלוכה. ולאברהם אבינו עשו כל היסורים והשליכוהו לכבשן האש וכו'. וכל מה שעבר עליו. ויצחק היה לו מלחמה וויכוח עם אחיו בן השפחה. ויעקב נולד בבטן אחד עם עשו שהיה נפשו מבחינת היכלי התמורות ששם יש שינויים רבים בלי שיעור וערך.

אות ט' - עד שנמשכין השינויים והחילופים בין ישראל בעצמן שהעולם מתנהג בהיפך מן האמת. כמו שכתוב ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד. שהיראים והכשרים באמת מבוזים מאד. והנקלה בנכבד. שהיראים והכשרים באמת מבוזים מאד, והקלים והפחותים מתגברים למשול עליהם. וכיוצא בזה הרבה היפוכים בלי שיעור שמתנהג בעולם שלא כראוי באמת. וגם בימי התנאים ואמוראים היה מתנהג מעין זה קצת כמו שכתוב עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה וכו'. מכל שכן עכשיו שהתגבר השקר ביותר בלי שיעור. כמו שכתוב "ותשלך אמת ארצה". וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: בעקבות משיחא חוצפא יסגא והאמת תהיה נעדרת שנעשה האמת עדרים עדרים. וכל אחד אומר שאצלו האמת וכו'. וכל זה נמשך מבחינת החילוף של בן המלך הנ"ל שלקח בן השפחה המלוכה לעצמו. ואת בן המלך גירש וכו'. שמשם נמשך בחינת חילוף המלוכה עכשיו בכלליות שהעכו"ם יש להם כל המלוכה והממשלה וישראל מבוזים ושפלים בגלות ועבדות ומגורשים מארצם כנ"ל.

וגם בין ישראל בעצמן הרשעים והאפיקורסים יש להם ממשלה ועשירות גדול. ובני ישראל הכשרים עניים ודלים ומבוזים ומכבידים עליהם עול הנתינות. והם ללעג ולקלס. וכמו שכתוב בזהר הקדוש ובגלותא בתראה אינון ערב רב אינון רישא עמא ויראי חטא ימאסו וחשובים ככלבים בעיניהם. ע"ש בר"מ וכו'. ואפילו בין בני ישראל הכשרים בעצמן יש מחלוקת וערבוביא גדולה. עד שאין יודעין היכן האמת כמו שכתב רבינו ז"ל (בליקוטי תנינא סימן ע"ח) שהבעל דבר הניח עצמו על זה מאד עכשיו לבלבל את העולם וכו'. והכניס מחלוקת בין הצדיקים והקים בעולם מפורסמים הרבה של שקר. וגם בין הצדיקים האמתיים הכניס מחלוקת גדול עד שאין אחד יודע היכן האמת. על כן צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב לצדיקים אמתיים וכו' ע"ש. וכל זה נמשך ונשתלשל מבחינת החילוף הנ"ל. שמשם כל החילופים והשינויים שבעולם שרוצים להחליף האמת לשקר חס ושלום והשקר לאמת. ועי' בזוהר (ויחי רכ"א) על פסוק שושנת העמקים בענין להט החרב המתהפכת שמשם כל השינויים שבעולם וכו'. ע"ש שמשם נמשך כל החילופים שבעולם שמהפכין האמת לשקר ושקר לאמת. בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות בכל מקום ובכל זמן.

אות י' - וזה בחינת ברכת השחר. בחינת ברכת שלא עשני גוי ועבד ואשה שמברכין בכל בקר על שלא נחלפה נשמתו בנשמת גוי ועבד ואשה כמבואר

בכתבי האר״י ז״ל. נמצא שעיקר אלו הברכות הוא על שניצול נפשו מבחינת החליפין הנ״ל. שנמשכין מהיכלי התמורות שהם בחינת החליפין של בן המלך הנ״ל שנחלף כנ״ל.

אות י״א - וזה בחינת ברכת הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה. דהיינו להבחין בין האור ובין החשך שהוא בחינת הבחנה בין האמת ובין השקר. כי איתא בדברי רבינו ז״ל בהשיחות שאצל המעשיות. שיש שני מיני פלטין באחד דר מלך. ובהשני דר עבד. ושניהם דומים זה לזה לגמרי וקשה מאד להבחין ביניהם כי יש כמה נפשות שמתקשרין וכו׳. עד שנעשה מהם בית ופלטין ששם דר אמת שהוא בחינת מלך. וכל מי שרוצה למצוא אמת ימצא בבית ופלטין זה של אלו הנפשות וכו׳. ויש כנגד זה שמתקשרין כמה נפשות ונעשה מהם בית ששם דירת השקר שהוא בחינת עבד וכו׳ ע״ש. נמצא שאמת ושקר הם בחינת מלך ועבד הנ״ל שמחמת התגברות השקר נחלף בן המלך בבן העבד עד שהתגבר השקר עד שסברו שבן העבד הוא בן המלך באמת. ועל בן המלך סברו שהוא בן העבד חס ושלום שזה השקר הוא בחינת חשך דמחשיך אנפי ברייתא ע״י השקר עד שטועין ומחליפין אמת בשקר ושקר באמת ומחליפין וממירין רע בטוב. וטוב ברע ושמים חשך לאור ואור לחשך שמים מתוק למר ומר למתוק כמו שכתוב שם בישעיה ״הוי אומרים לרע טוב ולטוב רע״ וכו׳ שכל אלו החילופים והבלבולים נמשכין מבחינת היכלי התמורות. שהם בחינת החליפין של בן המלך שנחלף הנ״ל שמשם נמשכין כל הבלבולים והחילופים שבעולם כמו עכשיו בדור הזה שנתקיים ותשלך אמת ארצה והאמת נעדרת ונעשה עדרים עדרים של אמת. עד שקשה מאד להבחין בין האמת והשקר. כל אחד כפום מה דמשער בלביה יכול להבחין מעט האמת לאמתו אם ירצה לבלי להטעות את עצמו ולהסתכל על האמת באמת כמו שאמר רבינו ז״ל שכל מה שמגלין איזה אמת יש כנגדו שקר. כי גם הרחוקים מאמת אומרים גם כן כך לשונות כאלו. על כן אי אפשר לברר האמת. כי אם כל חד כפום מה דמשער בלביה יכול להבחין מעט החילוק שבין האמת הברור לזולתו. וזהו בחינת הבחנה בין יום ובין לילה. בין אור וחושך. כמו שכתב רבינו ז״ל (סימן רל״ד) שכנגד כל מעשה שמספרין מצדיקים יש כנגדו מעשה מרשעים שמספרים מהם גם כן כך וכו׳. ועל כן מי שיודע להבדיל בין האור ובין החשך. הוא דייקא יכול לספר מעשיות מצדיקים ולזכך המוח עי״ז וכו׳.

וזהו מה שאמרו רבותינו ז״ל במדרש ולהבדיל בין האור ובין החשך. אור אלו מעשיהם של צדיקים וחשך אלו מעשיהם של רשעים כי מעשיות שמספרין מצדיקים הם בחינת אור. ומעשיות של רשעים הם בחינת חשך ע״ש בלק״א סימן הנ״ל. וזהו בחינת ברכת הנותן לשכוי בינה וכו׳. שמברכין בבקר. שעיקר הברכה על ההבחנה שזוכין להבחין בין האמת והשקר שזהו בחינת הבחנה בין אור וחשך כנ״ל. בחינת להבחין בין יום ובין לילה דהיינו מה שישראל הכשרים זוכין להנצל מבחינת הטעות והשקר של החילוף של בן המלך שנחלף הנ״ל. שמשם

כל הטעותים והבלבולים כנ"ל. וזהו הנותן לשכוי בינה. זה הלב שסוכה וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל כי עיקר ההבחנה בין אור וחשך שהוא בחינת הבחנה בין אמת ושקר הוא רק בלב לכל חד כפום מה דמשער בלביה כי אי אפשר לברר ולהוכיח האמת ע"י ראיות בשום אופן כי הכל יכולין לסתור מחמת נצחון ולספר כנגד זה מעשיות של שקר והוכחות של שקר לסתור ולהעלים האמת חס ושלום. אבל עיקר ההבחנה הוא בלב לכל חד כפום מה דמשער בלביה הוא יכול להבחין בין יום ובין לילה בין אור וחשך שהוא בחינת הבחנה בין אמת ושקר שהם בחינת מלך ועבד להבחין מי בן המלך ומי בן העבד מי מסטרא דא ומי מסטרא דא. לברר ולתקן בחינת החליפין הנ"ל שזהו כל עבודתינו לברר נשמותינו וכל הנצוצות התלויים בנו לבררם מבחינת היכלי התמורות שהם בחינת החליפין הנ"ל כנ"ל.

אות י"ב - ועיקר ברכת הנותן לשכוי בינה הוא על קריאת התרנגול בחצות לילה שעי"ז מבחינים בין חצות לילה הראשון שהוא תוקף חשכת לילה ובין חצות לילה השני שאז מתחיל להתנוצץ ולהתעורר בחינת אור יום כידוע. כי עיקר חידוש ההבחנה הוא בלילה בעת החשך שאז עיקר הרבותא להבחין כי ביום אין ההבחנה חידוש כל כך. היינו כי הגאולה שתבוא במהרה בימינו ע"י משיח צדקינו נקראת אור יום כמו שכתוב להגיד בבקר חסדך דהיינו בעת הגאולה וכו'. וכמו שפירש רש"י בכמה מקומות כי הגלות נמשל ללילה והגאולה נמשל לאור יום ואז כשיאיר בוקרן של ישראל ויבא משיח צדקינו. ויגלה האמת בעולם. אז לא תהיה ההבחנה חידוש. כי הכל ידעו האמת אז.

ועיקר החידוש הוא מי שזוכה עכשיו בתוקף חשכת הגלות שדומה ללילה להבחין בין יום ולילה בין אור וחשך כנ"ל. כי בעבודתינו לא עזבנו אלקינו. ויט עלינו חסד בתוקף הגלות הזה ששולח לנו בכל דור ודור צדיקים אמתיים לחיותינו כיום הזה כי אין דור יתום. והם מחיין אותנו בתוקף חשכת לילה שהוא בחינת חשכת הגלות המר הזה והם מקיימין בנו בחינת ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה דהיינו שהצדיקים אמתיים שבכל דור בימי הגלות הם כמו מי שקם קודם אור היום ועוסק בתורה עם תלמידים שזהו יקר מאד בעיני השם יתברך כידוע. שזהו בחינת ותקם בעוד לילה וכו'. כמו כן בכלליות העולם. הם מתעוררין קודם אור בוקרן של ישראל וקמים בעוד לילה בעוד התגברות חשכת הגלות שדומה ללילה. ונותנים טרף לביתם וחוק וכו'. דהיינו שלומדין עם תלמידיהם ומגלים להם אלקותו יתברך ומעוררים אותם לתשובה ומקרבין אותם לאביהם שבשמים ואז קודם אור היום דהיינו קודם ביאת משיח אז עיקר הרבותא מי שזוכה להבחין עתה בין יום ובין לילה. דהיינו בין הצדיקים האמתיים שהם בחינת אור יום כי כל צדיק אמת הוא בחינת משה משיח בחינת אור יום שהוא בחינת אור האמת ובין השקר שהוא בחינת חשכת לילה בחינת עבד בחינת שינה.

כי עשרה קבין שינה ירדו לעולם ט' נטלו עבדים. שהם בחינת ארור כנען בחינת זוהמת הנחש סטרא דמותא שהוא בחינת שקר וכמבואר בדברי רבינו ז"ל על

הענין שקשה לישן במוצאי שבת (סימן קי"ז) ע"ש. ועל זה מרמז בחינת הברכה הנ"ל. הנותן לשכוי בינה שעיקרה על ההבחנה שבחצות הלילה שאז מתחיל להתנוצץ אור היום. אבל עדיין לא בא אור יום שזהו בחינת הצדיקים שבזמן הגלות שהם בחינת התנוצצות משיח. כי כל צדיק אמת הוא בחינת משיח כמבואר בדברי רבותינו ז"ל כמה פעמים. אבל עדיין לא האיר היום ממש. כי עדיין לא בא משיח ממש שהוא עיקר אור יום הנ"ל ועל כן עכשיו עיקר הרבותא של ההבחנה בין האמת ובין השקר כי אי אפשר להבחין כי אם בלב כל חד כפום מה דמשער בלביה בחינת הנותן לשכוי בינה להבחין וכו'. לשכוי דייקא זה הלב שסוכה וצופה כל חד כפום מה דמשער בלביה יכול לידע ולהבחין אם ירצה. בין יום ובין לילה בין אור וחשך בין האמת והשקר כי האמת עד לעצמו וכנ"ל.

אות י"ג - וזה בחינת ברכת המעביר שינה מעיני וכו'. כי ביטול השינה הוא בחינת הכנעת בחינת עבד שהוא בחינת שינה. כי עשרה קבין שינה וכו'. תשעה נטלו עבדים וכו' כנ"ל. וזה בחינת ברכת מתיר אסורים כי בשעת שינה הוא כאסור בשביה ועבדות כמו שפירש רש"י שם על ברכה זו היינו כנ"ל כי בשעת שינה וחשך אז הוא בחינת אחיזת העבדות שהוא בחינת שינה וחשך כנ"ל. ועל כן בהקיצו משנתו מבחינת עבדות מברכין מתיר אסורים כנ"ל. כי שינה אחד מששים במיתה. והמיתה נמשכת מזוהמת הנחש שהוא בחינת עבדות בחינת ארור כנען שזהו בחינת ארור אתה הנאמר בנחש הקדמוני. וכמבואר בדברי רבינו ז"ל. ועל כן בעת שנתקלל האדם במיתה אז נתקלל בזעת אפך תאכל לחם שהוא בחינת עבדות. כי הכל בחינה אחת כנ"ל ומשם בחינת השינה שהוא אחד מששים במיתה כנ"ל. ואז התגבר בחינת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. שמשם כל השינויים והחילופים שהם בחינת החילוף של בן המלך הנ"ל כנ"ל. ועל כן בהקיצו משנתו צריך לברך כל הברכות הנ"ל. כדי לברר נפשו מבחינת החילוף הנ"ל. מבחינת היכלי התמורות להוציא נפשו מבחינת עבד שינה ומיתה לזכות להתקרב ולכלול בבחינת הצדיקים אמתיים שהם בחינת בן המלך האמת שעי"ז עיקר תיקון נפשו וכנ"ל.

אות י"ד - וזה בחינת מלביש ערומים זה בחינת המלבוש שמקבלת הלבנה מהחמה בלילה בעת חדתותי דסיהרא שמשם נמשכין כל המלבושים כמבואר במעשה הנ"ל. מענין המלבוש של הלבנה ע"ש שכל זה שייך לתיקון בן המלך כמובן בהמעשה הנ"ל. ולכן מברכין על זה בכל בקר שאז צריכין לברר הנפשות מבחינת החילוף הנ"ל כנ"ל.

אות ט"ו - וזה בחינת ברכת התורה. כי התורה הוא בחינת ארון העדות שכשהניחוהו על הפרות התחילו לשורר. שכל זה שייך לתיקון ובירור נפשו מבחינת החילוף הנ"ל כמובן בהמעשה הנ"ל. כי כל אלו הדברים שהודיעו לו אז מענין המלבוש של הלבנה וכו'. ומענין הכלי נפלאה שהוא בחינת הארון וכו'. כמבואר בסוף המעשה. כל זה היה תיקונו של בן המלך כי ע"י כל זה זכה לחזור למעלתו. ע"ש במעשה הנ"ל והבן.

אות ט"ז - וזה בחינת נר חנוכה. כי נר חנוכה הוא להדליק ולהאיר אור האמת בעולם שיזכו הכל לידע היכן האמת בבחינת "שלח אורך ואמתך" כמו שכתב רבינו ז"ל בהתורה ימי חנוכה הם ימי הודאה (בליקוטי תנינא סימן ב') וכו'. היינו שע"י מצוות נר חנוכה ממשיכין הארת האמת בעולם שנזכה לידע ולהכיר ולהבחין בין בחינת בן המלך ובין בחינת בן השפחה ולברר נשמותינו מבחינת השקר של היכלי התמורות שמשם כל הבלבולים של האדם מה שמסופק על פי רוב ואינו יודע האמת בכלליות ובפרטיות. וע"י מצוות נר חנוכה אנו זוכין להמשיך הארת האמת שיזכה כל אחד להבחין בין האמת להיפך בכלל ובפרט. וכן מבואר בכוונת האר"י ז"ל שע"י נר חנוכה ממשיכין הארת האמת שזהו בחינת שמונת ימי חנוכה שהם כנגד שמונה פעמים אמת שבאמת ויציב. היינו כנ"ל. כי עיקר התגלות האמת הוא לברר האמת גמור עד שנזכה לברר נשמותינו מבחינת עבד מבחינת בן השפחה. ע"י שנזכה להתקרב לצדיקי אמת שהם בחינת בן המלך.

וזהו בחינת שמונה פעמים אמת שבאמת ויציב שמגלין אמיתת אלקותו ותורתו בכמה לשונות וחוזרין ושונין ומשלשין וכו' לגלות האמת פעם אחר פעם עד ח' פעמים כמו שאנו אומרין אמת ויציב ונכון וקיים וכו' אמת אלקי עולם וכו'. אמת ואמונה וכו'. ואחר כך בפעם הח' אומרים אמת ממצרים גאלתנו ה' אלקינו ומבית עבדים פדיתנו וכו'. היינו שזכינו לצאת מעבדות לחירות שזכינו לברר נשמותינו מבחינת עבד מבחינת עבדות של מצרים וזכינו לקבל את התורה שהיא בחינת מלכות. כמו שכתוב "בי מלכים ימלוכו". היינו שתחזור נשמותינו למעלתה לבחינת בן המלך כנ"ל כי זה עיקר הבירור שזוכין ע"י התגלות האמת שהם בחינת ח' פעמים אמת שבאמת ויציב וכו'. כי עיקר התגלות האמת בשלימות. הוא כשזוכין ע"י התגלות האמת לצאת מבחינת בן השפחה לבחינת בן המלך שזהו בחינת אמת ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו שיצאנו מבחינת עבד וכו' כנ"ל. וזהו בחינת ח' ימי חנוכה שהם כנגד ח' פעמים אמת הנ"ל כי זה עיקר הנס של חנוכה שנכנע מלכות הרשעה שהוא בחינת שקר בחינת עבד שהוא זוהמת הנחש כנ"ל. ונתגבר ונתעלה מלכות דקדושה של ישראל שהם בחינת בן המלך בחינת אמת כמבואר לעיל שאמת הוא בחינת מלך. ושקר הוא בחינת עבד וכו' כנ"ל.

אות י"ז - וזה בחינת מכירת יוסף בחינת "לעבד נמכר יוסף" שאנו קורין הפרשיות של מכירת יוסף וגדולתו אחר כך בימי החנוכה, שאז קורין על פי רוב פרשת מקץ ולפעמים פרשת וישב. שאלו הפרשיות מדברים מענין יוסף. כי כל ענין מכירת יוסף הוא נמשך מסוד המעשה הנ"ל של בן המלך שנחלף וכו'. שמשם כל הבלבולים והמחלוקת שבעולם מה שהרשעים עומדים כנגד הצדיקים. והעכו"ם כנגד כלל ישראל. וכל אלו החולקים על האמת נדמה להם ולהעולם שהם העיקר. וכאלו להם מגיע חס ושלום המלוכה והממשלה מן השמים ומתגאים ומשתררים על עם דל הכשרים בחנם. ורוצים לגרשם מן העולם חס ושלום וה' לא יעזבנו בידם. וכל זה נמשך מבחינת החילוף הנ"ל. שהוא בחינת היכלי התמורות. שעי"ז

העולם הפוך עליונים למטה ותחתונים למעלה. וכל כך נתבלבל העולם עד שאפילו בין הצדיקים אמתיים והכשרים בעצמן נפל מחלוקת ובלבול גדול. כל שכן דור שבן דוד בא קטגוריא בין תלמידי חכמים.

שזהו בחינת מחלוקת שבין יוסף ואחיו שכולם היו צדיקים גדולים. ואעפ״כ היה ביניהם מחלוקת גדול עד שמכרו את יוסף לעבד. כי אמרו שאינו איש אמת ולא האמינו לחלומותיו ולדבריו. כי סברו שהוא שקר חס ושלום. ועל כן מכרוהו לעבד שהוא בחינת שקר כנ״ל. והחליפו השיטה כאלו חס ושלום נשמתו הוא מבחינת עבד חס ושלום. ועי״ז נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים והיו שם עבדים לפרעה במצרים. שכל זה היה לברר נשמתם מבחינת עבדות שנאחז בהם ע״י בחינת היכלי התמורות. ע״י בחינת החילוף הנ״ל. שנאחז בהם ע״י חטא אדם הראשון שעיקר גלות מצרים היה בשביל זה כידוע.

כי המעשה הנ״ל היא כוללת כל התורה כולה וכל הדורות כולם. כל מה שעבר מיום ברוא אלקים אדם על הארץ וחטא ואכל מעץ הדעת טוב ורע וגרם התגברות הלהט החרב המתהפכת בחינת היכלי התמורות כנ״ל שמשם נמשך כל הגליות שמתגבר בכל פעם בן השפחה על בן המלך כנ״ל. עד שגם בין ישראל בעצמן. ואפילו בין התלמידי חכמים בעצמן נעשה מחלוקת שזהו בחינת המחלוקת שבין יוסף ואחיו ובין שאול ודוד וכיוצא בהם. כי אין יודעין בבירור היכן נקודת האמת. כי בכל דור יש כמה צדיקים אמתיים. אבל יש אמת למעלה מאמת כי בוודאי אין מדריגות כל הצדיקים שווין. וכל מה שמדריגת הצדיק גדול יותר האמת שלו גדול ומבורר יותר. כי עיקר הוא האמת. עד שיש בכל דור צדיק אמתי שהוא בחינת נקודת האמת שבין הצדיקים.

אבל מחמת מרירת הגלות והתגברות הסטרא אחרא. שמתגבר בחינת החילוף והשקר של היכלי התמורות הנ״ל. עי״ז קשה מאד מאד לידע היכן נקודת האמת. עד שעל פי רוב הבעל דבר מתגרה בהצדיקים בעצמן ומכניס ביניהם בעצמן מחלוקת גדול כי הוא מכניס בלב שאר הצדיקים כאלו חס ושלום זה הצדיק האמת שהוא בחינת נקודת האמת כאלו הוא נוטה חס ושלום מדרך האמת. עד שמסית אותם שיחלוקו עליו לשם שמים. כמו שמצינו בכמה דורות. כמו שאול שרדף את דוד בחנם. וכן אחי יוסף שחלקו עליו כל כך עד שהתירו את דמו. ובוודאי. כוונתם היה לשם שמים כי סברו שאינו איש אמת ומוציא דבה וכו׳. וכמו כן היה בדורות שלפנינו. ובפרט בדורות הללו בעוקבא דמשיחא שהתגבר השקר מאד עד שגם בין הצדיקים והכשרים בעצמן נפל מחלוקת גדול ואין יודעים היכן נקודת האמת וצריכין להתפלל להשם יתברך שיזכה למצוא האמת לאמתו. וזה צריכין לכוון בהדלקת נר חנוכה. שנזכה ע״י מצוות נר חנוכה להמשיך הארת האמת. בחינת ״שלח אורך ואמתך״. שנזכה להתקרב לנקודת האמת תמיד.

אות י״ח - וזה בחינת מה שמזכירין שם האם דייקא כשמתפללין על החולה. כי כל החולאת של האדם נמשך מבחינת החילוף הנ״ל של בן המלך. שמתגבר חס

ושלום בן העבד על בן המלך. כי כל החולאת הם בחינת מיתה שהוא הסתלקות הכחות והחיות. ועיקר המיתה נמשכת מבחינת זוהמת הנחש שהוא בחינת זוהמת העבד. שמתגבר על הבן מלך ע"י חטא אדם הראשון. כי זוהמת הנחש וזוהמת העבד הם בחינה אחת בחינת ארור הנאמר בנחש שהוא בחינת ארור כנען עבד עבדים כמובא. ומבחינת זוהמא זאת שהוא זוהמת העבד שהוא זוהמת הנחש משם נמשכת המיתה כמבואר בתורה כשהטיל נחש זוהמא בחוה אז נגזר מיתה על העולם.

כי עיקר גזירת המיתה הוא ע"י בחינת החילוף הנ"ל ע"י שרוצה להתגבר בחינת בן העבד על בחינת בן המלך. כי גוף ונפש הם בחינת בן העבד ובן המלך. כי הנשמה הוא חלק אלוה ממעל. בחינת בן המלך. בחינת בני בכורי ישראל בחינת כל ישראל בני מלכים הם בחינת ה' אמר אלי בני אתה וכו'. בחינת בן הנמשך ממוח האב כידוע כמו שכתוב הנשואים מני רחם העמוסים מני בטן. כמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים. ואיתא בזהר הקדוש מאן דנפח מתוכו נפח. כי הם חלק אלוה ממש שהוא בחינת בן. והגוף הוא בחינת עבד. כי הגוף הוא בחינת עשיה גשמיית שהוא בחינת עבד שהוא בחינת עשיה ועבדות. והשם יתברך ברא את האדם כדי שיבטל ויכניע את הגוף לגבי הנשמה העבד לגבי הבן. כי כמו שהעבד מחויב לעבוד את רבו ולעשות רצונו. כמו כן הגוף מחויב לעבוד את הנשמה ולבטל עצמו לגבי הנשמה ולעשות רק רצון הנשמה. ואם לא היה חוטא האדם היה מתבטל בחינת העבדות לגמרי. כי עיקר העבדות נמשך ממה שעוברין על דברי תורה חס ושלום בבחינת כל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ שהם בחינת עבדות. אבל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות וכו'. כי אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה וכו'.

והכלל שעיקר בחינת עבדות הוא מסטרא דגופא ועיקר בחינת חירות ומלכות הוא מסטרא דנשמה. והאדם נברא כדי שיבטל הגוף לגבי הנשמה העבד לגבי הבן. וצריך לבטל הגוף כל כך עד שיתהפך לטבע הנשמה ממש שיתהפך מגוף לנפש מעבד לבן. כי גם בעבודת השם יתברך יש שני בחינות יש מי שעובד השם יתברך בבחינת עבד ויש שהוא בבחינת בן כמובא. היינו כי האדם צריך לעבוד את השם יתברך בכל כחו שהגוף יעשה רק רצון הנשמה. אבל כל זמן שיש להגוף איזה ריח מתאוות הגוף. רק שמשבר תאוותו בשביל רצון הנשמה שהוא רצון השם יתברך ועובד אותו יתברך תמיד. אע"פ שזה טוב מאד אשרי לו. אעפי"כ עדיין עבודתו בבחינת עבד דקדושה. כי בוודאי הוא בבחינת עבד. כי עבודת ה' נחשב לו לעבודה ויגיעה. כי רצון הגוף אינו נוטה לזה רק שמשבר רצון הגוף בשביל רצון הבורא. ע"כ הוא עדיין בבחינת עבד.

אבל מי שזוכה לשבר הגוף לגמרי בתכלית הביטול עד שהגוף נתהפך לנפש ממש. והוא מקיים ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו'. בשני יצריך שגם הגוף אוהב את ה'. ועושה רצונו מאהבה כי אין לו שום תאוה אחרת ואינו רוצה שום

רצון רק מה שהוא רצון הבורא יתברך. אזי נקרא בחינת בן. כי כל עבודתו את השם יתברך אינו נקרא בשם עבדות כלל. כי אין זה עבדות אצלו כלל. כי הוא עושה רצון השם יתברך באהבה שלימה ברצון הגוף והנפש כי הגוף נתהפך לנפש כנ"ל. ועל כן בוודאי אין שייך לקרותו בשם עבדות כלל. כי עבדות אינו נקרא רק מה שהוא כנגד רצון האדם. אבל מה שהוא רצון האדם אינו נקרא בשם עבדות כלל. למשל אכילה ושתיה ושאר תאוות הגוף אינו נקרא אצל האדם עבודה ויגיעה כלל מאחר שעושה זאת מרצונו. רק כשצריך להגביה איזה משאוי כבד וכיוצא. נקרא אצלו עבודה. וכן עבודת השם יתברך מחמת שהגוף אינו מורגל בזה נקרא אצלו עבודה. אבל כשזוכה להפוך הגוף לנפש ממש. אזי כל עבודת ה' אינו נקרא אצלו בשם עבודה כלל. אדרבא זהו עיקר חיותו ותענוגיו ושעשועיו ואין לו שום תענוג ושמחה אחרת בגוף ונפש כי אם כשזוכה לעשות רצון בוראו יתברך.

אות י"ט - ובאמת מה שאצל רוב בני האדם הדבר בהיפך שאכילה ושתיה ושאר תאוות הגוף אינו נקרא אצלם עבודה. ומצוות ומעשים טובים נקרא אצלם עבודה ויגיעה. זהו בעצמו בחינת החילוף הנ"ל. שנתהפך בן המלך בבן השפחה עד שסברו שבן המלך הוא עבד חס ושלום. ובן השפחה הוא מלך חס ושלום. כמו כן נהפך האמת אצל העולם שמצוות ומעשים טובים שהם רצון השם יתברך רצון הנשמה שהוא בחינת בן מלך זה נקרא אצלם עבדות. ורצון הגוף שהוא תאוות הגוף אינו נקרא אצלם עבדות כלל. כאלו היה הגוף מלך חס ושלום על הנשמה. ובאמת הדבר בהיפך ממש. כי הנשמה היא המלך באמת. והגוף הוא עבד. וכל מה שהוא רצון הנשמה שהם תורה ומצוות ומעשים טובים זה הוא בחינת מלך בחינת "בי מלכים ימלוכו". ואין זה נקרא בשם עבדות כלל כנ"ל. ומה שהוא רצון הגוף שהם תאוות הגוף זהו עיקר בחינת עבדות שהוא בחינת עשיה גשמיית ששם אחיזת תאוות הגוף שנמשכין מזוהמת העבד שהוא זוהמת הנחש כידוע. וצריכין לבטל הגוף לגבי הנשמה. לשבר תאוות הגוף שהם בחינת עבדות ולבטלם לגמרי עד שיתהפך הגוף לנפש ממש עד שהגוף יעשה רצון הנשמה שהוא רצון הבורא יתברך ברצון טוב ולא יהיה נחשב אצלו לעבודה כלל. ואז נתבטל בחינת העבדות לגמרי וזוכה להיות בבחינת בן שזה עיקר השלימות כידוע.

אות כ' - ואם לא היה חוטא אדם הראשון היה אדם זוכה למדריגה זאת בחיים חיותו שיתהפך הגוף לנפש ממש. עד שלא תהיה עבודתו את השם יתברך בבחינת עבד כלל רק בבחינת בן כנ"ל. אבל מחמת חטא אדם הראשון שעי"ז נתאחז בו זוהמת הנחש שהוא בחינת זוהמת העבד כנ"ל. עי"ז נתגשם הגוף עד שצריך עבודה ויגיעה גדולה עד שישבר תאוות הגוף. ואז אפילו כשעובד השם יתברך אזי עבודתו עדיין בבחינת עבד. כי נחשב אצלו עבודה מאחר שצריך להכריח עצמו לשבר גופו שלא נזדכך עדיין להתהפך למהות הנפש ממש כנ"ל. ועל כן נגזר מיתה בשביל זה כדי לזכך ולבטל בחינת העבדות. כי עיקר גזירת המיתה הוא מחמת זוהמת הנחש שהוא זוהמת העבד כנ"ל. דהיינו שעכשיו אחר חטא אדם הראשון אי אפשר לזכות לבחינת בן בשלימות שיתהפך הגוף לנפש ממש

כי אם אחר המיתה שיתבלה הגוף בעפר ויקום בתחיה בגוף זך וצח. שאז יהיה בבחינת בן בגוף ונפש. כי הגוף יתהפך לבחינת הנפש ויהיה נכלל באין סוף בגוף ונפש ברצוא ושוב כפי מה שיזכה כל אחד. כי עכשיו בגוף שלנו אי אפשר לזכות לבחינת בן בשלימות ולבטל בחינת העבדות ואפילו צדיקים גדולים מאד שזכו לזכך גופם לגמרי לגמרי אעפי"כ צריכין למות בעטיו של נחש בשביל תיקון העולם לתקן חטא אדם הראשון לבטל בחינת העבדות מן העולם.

אות כ"א - נמצא שעיקר בחינת המיתה הוא ע"י התגברות העבד על הבן הגוף על הנפש שהוא בחינת חטא אדם הראשון שעי"ז נגזר מיתה על העולם וכנ"ל. ומשם נמשך כל החולאת שהם בחינת מיתה הסתלקות החיות והכחות כנ"ל שנמשך מהתגברות הגוף על הנפש. כי עיקר החולאת והמיתה הוא ממחלוקת שבין הנפש והגוף שאינם מתנהגים במזג השוה עד שמתגברים הארבעה יסודות חס ושלום עד שאין הנפש יכול לדור עמם יחד ומתחיל להסתלק מהם. וכל זה נמשך מבחינת המחלוקת של העבד על הבן הנ"ל שנחלפו וכו' כנ"ל. כי הארבעה יסודות הם בחינת עבדים כמו שכתוב בהתורה אנכי בסופה (בסימן ד' לק"א ע"ש).

אות כ"ב - ובשביל זה כשמתפללין על החולה מזכירין שם אמו דייקא. כי עיקר החיות של האדם ושל כל הנבראים והנוצרים והנעשים הוא ע"י השם בבחינת נפש חיה הוא שמו. כי ע"י השם של כל דבר נמשך החיות לתוכו מחי החיים. וגם מחי החיים אי אפשר להמשיך החיות כי אם ע"י שמו יתברך כביכול כמבואר בהתורה וביום הביכורים הסתרה וכו' (סימן נ"ו) שאי אפשר למשוך החיות מחי החיים כי אם כשקורין אותו בשמו שהוא התורה ע"ש. כי השם יתברך לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואין אנו יודעין ממנו יתברך כי אם ע"י שמו יתברך לבד כמו מלך גדול שהוא נסתר מבני מדינתו. ואין רואין אותו רק יודעין אותו ע"י השם לבד. כמו כן לית דידע בך כלל. רק שאנו יודעין אותו יתברך ע"י שמו לבד. כי השם יתברך מצד רחמיו צמצם עצמו בכמה צמצומים עד שעשה לעצמו שם. בבחינת ותעש לך שם כהיום הזה עד שיכולין לידע ממנו ע"י שמו לבד. שיודעין אותו על שמו שיש אדון מושל ומנהיג אחד יחיד ומיוחד וכו'. ומבחינת השם הנכבד והנורא הזה נמשך החיות לכל הברואים שבעולם ע"י שמם דייקא. כי כל דבר מקבל חיותו ע"י שמו שיש לו משם ה' המחיה את כולם כנ"ל.

אות כ"ג - והנה כתיב זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור. ודרשו רבותינו ז"ל זה שמי לעילום. כי לא כשאני נכתב אני נקרא. כי נכתב בהויה ונקרא באד'. אבל לעתיד לבא יתקיים ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. שיהיה נקרא בהויה כמו שהוא נכתב. אבל עכשיו צריכין להעלים עיקר עצם השם שהוא שם הויה ברוך הוא. ואינו נקרא רק באד'. ומסוד שני שמות אלו נשתלשלין ונמשכין בחינת שם האב ושם האם שמשם נמשך בחינת נפש וגוף שהם בחינת איש ואשה. כי עיקר התהוות הגוף הוא מהאם. ועיקר הנפש הוא מהאב אשר שרשם העליון הם בחינת שני השמות הנ"ל. שהם בחינת חמה ולבנה יום ולילה וכו' כידוע ומובן בספרים.

ואם לא היה חוטא אדם הראשון והיה זוכה להפוך הגוף לנפש עבד לבן. היה זוכה בחיים חיותו להשיג שם הויה ברוך הוא והיה זוכה לקרותו כמו שהוא נכתב כמו שיהיה לעתיד.

אבל עכשיו אחר החטא ששולט העבד חס ושלום בחינת זוהמת הנחש שנאחז בגוף. על כן צריכים להעלים שם העצם. כי אי אפשר לקבלו בזה הגוף ואי אפשר לקרותו ולהשיגו עתה כי אם בשם הכינוי שהוא שם אד׳ שנקרא בו עתה. ובשביל זה מוכרח האדם למות כדי שיזדכך הגוף בעפר. ואז יקום בתחיה בגוף זך שיהיה הגוף בבחינת נפש ויתבטל זוהמת העבד לגמרי ואז נוכל לקרותו בשם העצם יתברך. ועל כן באמת המיתה טובה גדולה כמו שכתוב והנה טוב מאד זה המות וכו׳. כדי שיזכה האדם עי״ז להכיר אותו יתברך בבחינת שם העצם שעתה אי אפשר לקרותו יתברך בזה השם כנ״ל. ועל כן קודם הסתלקות של האדם נתוסף בו חיות הנפש ועי״ז נסתלק כמו שכתוב תוסף רוחם יגוועון. כי השם יתברך מראה לנו בזה שהמיתה טובה גדולה כי אז מתחיל שלימות תיקונו שצריך לזכות לעתיד להכירו בתוספת הכרה חדשה בבחינת שם העצם יתברך. ומשם נמשך בחינת תוסף רוחם קודם ההסתלקות. ועי״ז בעצמו נסתלק האדם. כי עכשיו בגוף כזה תיכף כשנמשך תוספות החיות הנמשך משם העצם הוא צריך להסתלק. כי אי אפשר לקבל בחינת החיות הנמשך משם העצם בגוף הזה של עכשיו כנ״ל.

אות כ״ד - ועל כן כשהאדם הוא חולה שהוא התחלת המיתה שמתחיל הנפש להסתלק שזה נמשך מבחינת תוסף רוחם יגוועון. כדי שיזכה לקבל לעתיד השגת שם העצם וכו׳ כנ״ל. וכשאנו רוצין להתפלל עליו שיחזור לו כחו ויחיה עוד בעולם הזה כי צריכין לו עוד בזה העולם כדי שיזכך גופו יותר בזה העולם. כי היום לעשותן כתיב. ועל כן צריכין רחמים שיאריך האדם שנותיו בזה העולם כדי שיסגל מעשים טובים כדי שיוכל לזכות אחר כך לעתיד למה שיזכה וכו׳. שהכל כפי מה שטרח בערב שבת בזה העולם. על כן כשאנו צריכין לבקש על החולה אנו מזכירין רק שם האם לבד ומעלימין שם האב. כי שם האב לגבי שם האם הוא בבחינת שם העצם לגבי שם הכינוי. ועכשיו אנו צריכין להעלים שם האב בבחינת זה שמי לעילום כדי שלא יסתלק חס ושלום ע״י ריבוי האור ע״י בחינת תוסף רוחם הנמשך משם העצם שמשם עיקר ההסתלקות כנ״ל. כי אנו רוצים שיתצמצם האור עוד ויקבל החיות בדרך העלמה וצמצום בהדרגה ומדה ע״י שם הכינוי שמשם נמשך ונשתלשל שם האם כדי שיוכל לחיות עוד ולא יסתלק ע״י בחינת תוסף רוחם וכו׳ כנ״ל. ועל כן מזכירין שם האם דייקא כנ״ל.

אות כ״ה - כי כל זמן שהאדם בבריאותו ויש שלום בין הנפש והגוף שהם בחינת שם האב ושם האם אזי העיקר הוא שם האב כי הבן נקרא על שם האב דייקא. כי באתר דאית דכר נוקבא לא אידכר תמן. כי עיקר החיות משם האב דייקא. אבל עתה כשהאדם חולה חס ושלום שהוא בחינת מיתה כנ״ל שנמשך מבחינת תוסף רוחם שזאת הבחינה של תוסף רוחם שנמשך מבחינת שם העצם נמשכת ונאחזת

בשם האב ביותר. כי שם האב בשרשו העליון נמשך ונשתלשל משם כנ"ל. על כן עתה אין להזכיר שם האב כדי שלא יתעורר בחינת תוסף רוחם חס ושלום שמשם ההסתלקות חס ושלום כנ"ל. על כן עתה צריכין להעלים דייקא שם האב ולבלי להזכיר רק שם האם כדי שיהיה נמשך לו החיות לתוך הגוף שיחיה עוד בזה העולם שמקבל החיות מהעלמת שם העצם דייקא כנ"ל. כי באמת כלליות השמות של כל העולם שהוא החיות שלהם נמשך רק מבחינת שם הכינוי הנ"ל. כי משם העצם אי אפשר עכשיו לקבל החיות באיתגליא כי אם בהעלם גדול. ועל כן שם האב ושם האם שניהם יחד מקבלין חיות משם הכינוי הנ"ל.

רק שזה ידוע שכל בחינה כלולה מכל הבחינות כמבואר בכתבי האר"י ז"ל כמה פעמים שכל שם וכל בחינה וכל ספירה וכו'. כלולה מכל השמות ומכל הבחינות. ועל כן גם שם הכינוי בעצמו כלול מבחינת שם העצם ושם הכינוי ועל כן שם האב ושם האם הנמשכין שניהם מבחינת שם הכינוי הם בבחינת שם העצם ושם הכינוי כי שם האב לגבי שם האם הוא בבחינת שם העצם לגבי שם הכינוי. ותמיד העיקר הוא שם האב שהוא עיקר החיות וכו' כנ"ל. אבל בעת החולאת שנתעורר בחינת תוסף רוחם של לעתיד שזאת הבחינה נמשכת ביותר על בחינת שם האב שהוא מקבל תמיד החיות משם העצם בדרך העלם והסתר גדול. ועכשיו נמשך עליו בחינת התגלות בחינת תוסף רוחם של לעתיד שאז יהיה עיקר החיות משם אבל בזה העולם צריכין להסתלק עי"ז. כי אי אפשר לקבל זה האור באתגליא בעולם הזה כנ"ל. על כן כשרוצין להתפלל על החולה צריכין להעלים שם האב לגמרי. כי אנו רוצין שיחיה עוד בזה העולם. ועל כן אנו צריכין להעלים שם האב ששרשו מבחינת שם העצם שמשם בחינת תוסף רוחם שעי"ז היה מסתלק חס ושלום. ועל כן אין מזכירין רק שם האם ששרשו מבחינת שם הכינוי כדי להמשיך עליו חיות בהדרגה ובמדה בלי תוספת רוח כדי שיחיה ויאריך ימים ושנים עוד בזה העולם כדי לתקן עוד מה שצריך לתקן אמן ואמן.

אות כ"ו - וזה בחינת מה שמצאנו בכל ספר מלכים שבכל מלכי בית דוד מזכיר תמיד שם אמו של המלך. כי המלכות הוא בחינת שם כמו שכתוב "ויעש דוד שם". כי עיקר מלכות בית דוד שמהם יצא משיח הוא לגלות שם כבוד מלכותו יתברך. כי מלכות דוד משיח הוא מלכות דקדושה שהוא מלכותו יתברך שהוא בחינת שמו יתברך כי מלכות הוא בחינת שם כנ"ל. ועל כן נזכר בכל אלו המלכים שם אמם דייקא. כי עיקר התגלות שם כבוד מלכותו יתברך בזה העולם עתה הוא ע"י בחינת שם הכינוי דייקא שהוא בחינת שם האם כנ"ל.

אות כ"ז - וזה בחינת פרשת התמיד ושאר קרבנות שאומרים בבקר. כי כל הקרבנות בשביל לברר רוח האדם מרוח הבהמה בבחינת מי יודע רוח בני האדם העולה הוא למעלה ורוח הבהמה היורדת וכו'. וזה סוד מה שכתוב במעשה הנ"ל שבן המלך שנחלף היה עונשו ותיקונו ע"י שהלך אחרי הבהמות שנתן לו האדם הסוחר להנהיג ולרעות שנתעו אצלו שני בהמות והלך לבקשם עד שרדף אחריהם

לתוך עומק עובדי היער וכו׳. עד שהוכרח ללון שם וכו׳. עד שבא אליו אדם אחד ואמר לו חדל לך לרדוף אחרי העוונות. כי אלו אינם בהמות כלל רק שהעוונות שלך מוליכין אותך כך וכו׳ ע״ש. וזה סוד כל הקרבנות. כי כל עוונות של אדם הם בחינת בהמות. בחינת רוח הבהמיות שמשם כל התאוות שהם תאוות הבהמיות כמו שכתוב בסוטה היא עשתה מעשה בהמה וכו׳. ובשביל זה צריך להביא קרבן בהמה לכפר. כי ע״י החטא שהיה כרוך אחר מעשה בהמה אחר רוח הבהמיות תאוות הבהמיות ע״י זה נתערב רוח האדם ברוח הבהמה שזה עיקר בחינת עירוב טוב ברע שהוא בחינת פגם חטא עץ הדעת טוב ורע שכולל כל החטאים שבעולם.

ועל כן צריך להביא בהמה לקרבן. וע״י הקרבן מבררין רוח האדם מרוח הבהמה שזהו סוד כל הקרבנו׳ כולן כידוע. ועל כן אמר לבן המלך שנחלף הנ״ל שמה שרדף אחר הבהמות זהו העוונות שלו כנ״ל. כי העוונות שלו נתלבשו בבהמות וציערו אותו כל כך. כי העוונות הם בחינת רוח הבהמה כנ״ל. כי באמת חילוף בן המלך בבן העבד זהו בעצמו בחינת תערובת רוח האדם ברוח הבהמה. כי רוח הבהמה זהו בחינת תאוות הגוף שהוא בחינת עבד כנ״ל. שהוא בחינת בהמה כמו שאמרו רבותינו ז״ל שעבדים נמשלו לבהמה כמו שדרשו על פסוק ״שבו לכם פה עם החמור״. עם הדומה לחמור. כי ע״י העוונות גורמין חס ושלום שנתערב ונחלף רוח האדם ברוח הבהמה. בחינת בן המלך בבחינת בן העבד שזהו בחינת היכלי התמורות שמתגברין חס ושלום ע״י עוונות האדם כידוע. ועל כן היה עונש בן המלך שנחלף שהלך אחר תאוותיו. על כן היה עונשו לבקש ולרדוף את הבהמות וכנ״ל. וזה סוד כל הקרבנות כולם. שהם בשביל לברר מהחילוף של היכל התמורות הנ״ל לברר רוח האדם מרוח הבהמה שהוא בחינת בירור בן המלך מבן העבד כנ״ל. ואולי זהו בחינת שני כבשים שמקריבין בכל יום לתמידין שהם כנגד שני הבהמות של בן המלך הנ״ל שהלכו מאצלו. שהוכרח לרדוף אחריהם כמו שמבואר שם בהמעשה הנ״ל. וכנגד אלו השני בהמות צריכין להביא בכל יום שני בהמות לתמידין כדי לברר ולתקן זאת.

וזהו בחינת משנת איזהו מקומן שאומרים בכל יום שע״י שמבררין מקומן של זבחים עי״ז מבררין ומגלין רוח האדם שנפל ונתערב בין רוח הבהמיות שבשביל זה הוכרח בן המלך הנ״ל לבקשם. כי כל אחד כפי מה שמערב ע״י עוונותיו רוח האדם ברוח הבהמה כשאינו זוכה לתקן בחייו. אזי הוא צריך לקבל עונשו להיות נע ונד בתוך כף הקלע ולבקש הנצוצות ורוח האדם שאבד והפיל בתוך רוח הבהמה שזהו בחינת בקשת הבהמות הנ״ל עד שמקבל עונשו בשלימות ואז יתתקן. כי העונש הוא התיקון כידוע. ובשביל זה אנו אומרים פרשת הקרבנות בכל יום בשביל בירור זה כנ״ל. וזהו בחינת משנת איזהו מקומן של זבחים שמבררין המקומות של כל הזבחים שהם הקרבנות שעל ידם נתברר רוח האדם מרוח הבהמה. ומבררין כל המקומות שלהם וע״י שמזכירין הקרבנות והמקומות של הזבחים נחשב כאלו הקריב אלו הקרבנות באלו המקומות. ועי״ז זוכה לברר כל בחינת רוח האדם מרוח הבהמה מכל המקומות שנפלו לשם. כי אם אינו זוכה

לתקן על ידי קרבנות ותשובה אזי צריך לבקש הרבה מקומות שלהם שזהו בחינת העונש של בן המלך הנ"ל. שהיה צריך לבקש את הבהמות שזה לו עונש על שלא השתדל למצוא הנצוצות ורוח האדם שאבד והחליף ברוח הבהמה. שבשביל זה הוכרח לעונש זה לבקש את הבהמות. אבל ע"י אמירת הקרבנות שאומרים אותן בשביל תשובה וכפרה. אזי ע"י שאומרים פרשת הקרבנות ומבררין ואומרים איזהו מקומן של זבחים. עי"ז מבררין כל המקומות שנפלו ונתערבו שם רוח האדם ורוח הבהמה ומתקנין ומעלין אותם משם וכנ"ל.

אות כ"ח - וזה בחינת פסוקי דזמרה שאומרים אחר פרשת הקרבנות זה סוד בחינת אדם היער שלקח את בן המלך והוליכו לביתו ושם שמע קול הניגון הנפלא של כל החיות והבהמות והעופות וכו'. שעשו ניגון נפלא לכבוד הלבנה וכו'. ואחר כך נתן לו זה האדם הכלי הנפלאה שכשמניחין אותה על איזה מין חיה ובהמה שבעולם אזי היא מתחלת לנגן זה הניגון הנפלא וכו'. ע"ש. וכל זה הוא בחינת פסוקי דזמרה שאומרין אחר פרשת הקרבנות שזהו בחינת כהנים בעבודתם ולוויים לשירם ולזמרם כי ע"י הקרבנות מבררין רוח האדם מרוח הבהמה ואחר כך צריכין לומר שירות ותשבחות ופסוקי דזמרה כי עיקר שלימות הבירור של רוח האדם מרוח הבהמה הוא ע"י ניגון ושיר. כמבואר בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות. ועיין בהתורה על פסוק קחו מזמרת הארץ בכליכן וכו' (סימן ס"ג בליקוטי תנינא). ועל כן עיקר תיקון בן המלך אחר שקיבל עונשו ע"י הבהמות, אחר כך כשרצה לתקנו אז זכה לשמוע קול הניגון הנ"ל. וגם נתן לו הכלי הנ"ל שמעוררת ניגון מכל החיות והבהמות כשמניחין אותה עליהם. כי זאת הכלי יש לה זה הכח שתיכף כשמניחין אותה על איזה בהמה מיד מתחיל להתברר ולהתעורר רוח האדם הנעלם ומעורב בתוכה. ועי"ז נעשה הניגון הנפלא הזה. כי עיקר כל הניגונים הם ע"י בירור רוח האדם מרוח הבהמה שזהו בחינת שירות וניגוני הלוויים בשעת הקרבנות כנ"ל. וזהו בחינת פסוקי דזמרה אחר פרשת הקרבנות. כי עיקר שלימות הבירור הוא ע"י הניגון בחינת פסוקי דזמרה כנ"ל.

אות כ"ט - ואחר כך כשקיבל זאת הכלי של ניגון. שכנגד זה אומרים פסוקי דזמרה אחר כך נעשה מבין דבר מתוך דבר כמבואר בהמעשה הנ"ל ע"ש זה בחינת קריאת שמע שאומרים אחר כך שאז מקבלין התבוננות המוחין כידוע בכוונות שעיקר קבלת המוחין בשעת קריאת שמע. זה בחינת מה שזכה אחר כך להיות מבין דבר מתוך דבר היינו בחינת מוחין שמקבלין בשעת קריאת שמע כנ"ל. ואחר כך קיבל בן המלך האמת את המלוכה כמו שנכתב שם. זה בחינת תפילת שמונה עשרה שאז עיקר בנין המלכות כידוע. כי עיקר בחינת מלכות זוכין ע"י תפלה שהיא בחינת מלכות כידוע. כי ע"י תפלה מושלין בכל העולמות ומנהיגין כל העולמות כרצונו בבחינת צדיק מושל יראת אלקים כמו שאמרו רבותינו ז"ל הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה והצדיק מבטל. והכל ע"י תפלה שעי"ז עיקר המלוכה והממשלה של הצדיק האמת שהוא בחינת בן המלך האמת.

אות ל' - וזה בחינת מה שכל האבות היו רועי בהמות. הכל בשביל לברר החילוף הנ"ל שהוא בחינת תערובת וחילוף רוח האדם ברוח הבהמה וכו' כנ"ל. וזה בחינת דוד המלך שהיה רועה בהמות. וכתיב ביה "מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו" וכו'. כי דוד היה עוסק בזה ביותר לברר רוח האדם מרוח הבהמה לברר בחינת בן המלך מבן השפחה וכו' כנ"ל. ועל כן זכה דוד למלוכה כנ"ל. ועל כן היה רועה בהמות בקדושה גדולה. ועי"ז זכה לברר רוח האדם מרוח הבהמה שהוא בחינת בירור בן המלך מבן השפחה כנ"ל. ועל כן עי"ז דייקא זכה למלוכה בחינת מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו וכו' כנ"ל.

אות ל"א - וזה בחינת יעקב שהיה רועה בהמות בשביל לברר נשמת זווגו. כמו שכתוב ויעבוד ישראל באשה וכו'. כמו שכתוב אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה כי עיקר אחיזת העבדות שהוא זוהמת הנחש נאחז בהאשה ביותר. כי נחש הטיל זוהמא בחוה דייקא כידוע ועל כן מברכין בבקר שלא עשני עבד שלא עשני אשה. כי זוהמת העבדות סמוכה להאשה ביותר ושם צריכין בירור יותר. ועל כן נגזר על האשה והוא ימשול בך. שהוא בחינת עבדות שצריכה לעשות לבעלה כל המלאכות שהעבד עושה לרבו. ועל כן יעקב מחמת שהיה צריך להעמיד י"ב שבטי י"ק מטה שלימה. על כן הוכרח להפיל עצמו לעבדות ולהיות רועה בהמות אצל לבן. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו על כן אמר "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" כי ע"י העבדות שלו בקדושה גדולה יזכה לברר הטוב מהרע ולהכניע זוהמת העבדות ויברר רוח האדם מרוח הבהמה ע"י שיהיה רועה אצלו. וכל זה בשביל לברר מלבן הארמי נשמת זווגו שהוא נשמת רחל כדי להעמיד שבטי י"ה. ומחמת שידע שלבן הוא רמאי גדול והוא נאחז ביותר בבחינת היכלי התמורות הנ"ל שמשם עיקר הרמאות של כל הרמאים שחשודין להחליף. על כן כפל יעקב תנאו ואמר "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" כמו שפירש רש"י שם שדקדק עמו כל כך כדי שלא יחליף לו לאה ברחל. וכל זה חשש יעקב מחמת שידע שעדיין לא נתתקן חטא אדם הראשון שמשם אחיזת היכלי התמורות שזה גרם שנשמת האבות והאמהות יהיו מעורבין בין רשעים כאלה שהם לבן וכו' וכנ"ל. וידע שלבן הוא רמאי ביותר ונאחז ביותר בבחינת היכלי התמורות הנ"ל. על כן הוא חשוד ביותר על החילוף. על כן כפל תנאו עמו ביותר ואמר אעבדך וכו' ברחל בתך הקטנה כמו שפירש רש"י שם ואעפי"כ לבסוף לא הועיל שהרי רמהו. כי כל כך התגבר הרמאות של לבן שהוא בחינת היכלי התמורות עד שרימה את יעקב והחליף לו לאה ברחל שחילוף זה גרם המחלוקת שבין השבטים וחלוקת מלכות בית דוד ומכירת יוסף.

כי אם היה נושא את רחל תחלה היה יוסף יוצא תחלה והיה בכור ממש. לא היו מקנאין בו אחיו כל כך כי היו הכל רואין גדולתו ואמיתתו. רק מחמת החילוף הנ"ל טעו בו אחיו וסברו שאינו איש אמת ונתקנאו בו על שאביו מחבבו ומקרבו ביותר. וגרם המחלוקת כל כך עד שמכרוהו לעבד שעי"ז נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים וכו'. ומזה נשתלשל אחר כך חלוקת מלכות בית דוד כידוע

שעי"ז נחרב הבית המקדש וגלינו מארצינו וכו'. וכמובא בספרים מה שגרם לבן הארמי ע"י החילוף הנ"ל. והכלל שכל הצרות של ישראל נמשכין מבחינת החילוף של היכלי התמורות הנ"ל שהוא בחינת כל החילופים והשינויים שיש בכל דור ודור עד שיבא משיח צדקינו במהרה בימינו ויברר הכל וכל אחד על מקומו יבא בשלום אמן.

אות ל"ב - נחזור לענין חנוכה. כי כל זה הוא בחינת חנוכה. כי מצוות חנוכה שהוא להמשיך אור האמת בעולם הכל הוא בשביל להגדיל שמו וכבודו יתברך. כי כל הבריאה כולה מראש ועד סוף הכל היה בשביל שמו יתברך שהוא כבודו כ"ש "אני ה' הוא שמי וכבודי" וכו'. וכתיב "וברוך שם כבודו" וכו'. וכן הרבה ובשביל זה ברא כל העולם בשביל לגלות שמו וכבודו כמו שאמרו רבותינו ז"ל כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו. שנאמר "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" והכבוד הוא השם כנ"ל. וכמבואר גם בפסוק זה בעצמו שהביאו רבותינו ז"ל כל הנקרא בשמי ולכבודי וכו'. כי השם יתברך ברא הכל בגין דישתמודעין ליה כמו שכתוב בזהר הקדוש. היינו לדעת ולהכיר את שמו יתברך. כי בו יתברך בעצמו כביכול לית מחשבה תפיסא ביה כלל. ואי אפשר לדעת ממנו יתברך כי אם ע"י שמו יתברך כביכול שצמצם עצמו בכמה צמצומים וברא את כל הבריאה כולה מראש ועד סוף. וחנן אותנו דעה בינה והשכל עד שיש לנו כח לידע ולהאמין בשמו יתברך לידע ולהודיע ולהוודע שיש רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין יחיד קדמון מנהיג ומושל הוא היוצר הוא הבורא וכו'. שכל זה הוא בחינת שמו יתברך שיודעין אותו על שמו לבד.

ובאמת ה' אחד ושמו אחד. כי שמו הוא אחדותו יתברך כמו שכתוב אני ה' הוא שמי וכו'. כי גם באדם התחתון ובכל דבר שבעולם. שם כל דבר אינו דבר נפרד מהדבר רק השם הוא קשור עם כל דבר באחדות גמור כל ימי היותו. מכל שכן למעלה למעלה. שמו הגדול יתברך הוא אחדותו יתברך בחינת ה' אחד ושמו אחד בחינת אני ה' הוא שמי וכו'. בבחינת כי כשמך כן תהלתך. רק החילוק הוא אצל המקבלים כמו למשל בגשמיות כשאנו קוראין איזה דבר או איזה אדם בשמו. אעפ"י שלא ראינו אותו כגון כשמספרים מאיזה מלך וקיסר וכיוצא שאין אנו רואין אותו רק ששומעין את שמו. זה השם של המלך הוא המלך בעצמו רק שאעפי"כ אין אנו רואין את המלך בעצמו רק כשמספרין שמו אנו יודעין שיש אדם כזה. שהוא יש לו ממשלה זאת או חכמה זאת וכיוצא. ויש חילוק אצלנו בין אם היינו רואין את המלך בעצמו בין כשאנו יודעין אותו על שמו. אבל אעפי"כ כשמזכירין את שם המלך. בזה השם כלול כל ענין המלך. כי השם כולל כל ענין הדבר כפי מה שהוא. נמצא שמצד הדבר שיש לו זה השם המה בתכלית האחדות. כי אין השם דבר נפרד מהדבר כנ"ל. רק מצד המקבל שמקבל בדעתו ידיעת זה הדבר יש אצלו חילוק בין ראיית הדבר בעצמו ובין כשיודע אותו על שמו אעפ"י שבאמת במקומו ועצמו של אותו הדבר הכל אחד. כי השם הוא הצורה של הדבר.

רק שאצל הנבראים אין האחדות בעצם. כי הם מורכבים. ועל כן יכולין להשתנות משם לשם כפי ענינם.

למשל חתיכת כסף כשעושין ממנו קערה נקרא קערת כסף. ואז בזמנו שם הקערה עם הקערה בעצמה הם באחדות גמור מצד הרכבתם. אבל כשמשנין ועושין מהקערה כפות כסף. נשתנה שמם וכן בכל הדברים שבעולם בכל הדומם צומח חי מדבר ששמם הוא אחדותם. אבל אין האחדות בעצם רק מצד הרכבתם. ועל כן יש בהם שינויים רבים בחינת שינוי השם. אבל להבדיל באלף אלפי אלפים וריבי רבבות הבדלות למעלה למעלה אצלו יתברך כתיב "ה' שמך לעולם". כי שמו הוא אחדותו בעצם לעולם ועד יתברך שמו לעולם. רק אצלנו בזה הגוף העכור יש חילוק בדעתינו. שאין אנו יכולין לתפוס בדעתינו רק שמו יתברך לבד. שיודעין ומאמינין שיש אדון מנהיג ומושל יתברך. אבל עצמות אלקותו יתברך לית מחשבה תפיסא ביה כלל כנ"ל. אבל באמת הכל אחד. כי ה' אחד ושמו אחד כנ"ל.

אות ל"ג - והכלל שעיקר הבריאה הוא בשביל לגלות שמו יתברך בעולם. וכל העבודות שבעולם שאנו עובדין אותו יתברך הכל הוא בשביל לגלות שמו יתברך בעולם בבחינת בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי. לשמי דייקא. דהיינו לגלות שמו יתברך בעולם. וכל התפלות וכל הברכות וההודאות כולם הם לברך ולקדש ולפרסם שם כבודו בעולם בבחינת "יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם". וכתיב "וברוך שם כבודו לעולם" ויברכו שם כבודך. "הודו לו ברכו שמו". להודות לשם קדשך וכו' וכיוצא בזה הרבה שמבואר בכל הפסוקים שעיקר העבודה והברכה וההודאה. הוא לגדל ולפרסם שמו יתברך בעולם.

אות ל"ד - ובאמת "בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי". ואיני זוכה להבין מה שראיתי כתוב בכמה ספרי קבלה לשונות שאינם מתוקנים לפני. מה שמחלקים ואומרים בענין שמותיו הקדושים יתברך. ובפרט לשון הסידור של מוהרי"ק ז"ל הנקרא קול יעקב שכתב בהקדמתו וז"ל. לכך אין לנו אצל בעל הרצון ישתבח שמו בפי כל ברואיו. אלא בכל הברכות וההודאות ובכל העיונים והכוונות מוקטר ומוגש לשמו. לשמו דייקא וכו' ע"ש. הרי רצה לתקן ולהורות לנו. דרך הכוונה שנכווין בתפלתינו ועבודתינו. ובאמת כפי פשטות הלשון קלקל הרבה וגם מכשול למעיינים הנוגע ביסוד האמונה הקדושה שהוא עיקר הכל. כי חלילה לומר כן לעשות שום חילוק חס ושלום בינו ובין שמו יתברך. ואדרבא בכל עבודתינו ותפלתינו ובכל הברכות וההודאות וכו' אנו צריכין לכווין שאנו עובדין ומתפללין אליו יתברך לבד לבעל הרצון לבד אליו דייקא. ולא למדותיו שהם שמותיו יתברך. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל בספרי. מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו אליו ולא למדותיו. כי שמו הוא אחדותו ועצמותו יתברך כביכול ואין כוונתינו בכל העבודות וההודאות וכו' כי אם אליו יתברך לבד. למי שנעלה על הכל. אשר צמצם את עצמו וקרא את עצמו בשמות האלו. ונתן לנו רשות לקרותו בהם. אעפ"י שהוא מרומם ונשא מהם.

אבל סוף כל סוף כשאנו קוראין אותו בשמותיו יתברך כוונתינו אליו לבדו יתברך בבחינת ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה. היינו כשאנו מברכין שם כבודו כוונתינו למי שהוא מרומם על כל ברכה ותהלה. כי בוודאי השם יתברך בעצמו כביכול מרומם ונשא מכל השמות והכנויים ומכל הברכות וההודאות ומכל העבודות שבעולם. רק שבאמת זה אי אפשר להשיג. רק שנתן לנו רשות לקרותו בשמותיו יתברך שמסר לנו ע"י משה רבינו עליו השלום. שכשאנו קורין אותו באלו השמות אנו מגיעין עדיו יתברך בעצמו כביכול, כמו ממש כשקורין איזה אדם בשמו. ומדברין ממנו שאין אנו מדברין מהשם בעצמו של האדם. רק כוונתינו בדיבורינו לזה האדם שאנו מדברים ממנו. שהוא נקרא בזה השם רק שאי אפשר לדבר מהאדם ומשום דבר כי אם ע"י השם שקורין אותו שעי"ז אנו יודעין ממי אנו מדברים אם מראובן אם משמעון אם מאדם אם מבהמה וחיה וכו' וכיוצא בזה.

כי באמת השמות של כל הדברים שבעולם הם מפלאי פלאותיו יתברך. כמו שכתוב "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" ודרשו רבותינו ז"ל אל תקרי שמות אלא שמות. כי השם של כל דבר הוא פלא גדול הפלא ופלא. למי שיש לו מוח בקדקדו להבין פלאות הבורא יתברך. כי רק ע"י השמות דייקא של כל הדברים אנו יכולים לדבר מכל הדברים ולספר אחד לחבירו רצונו וחפצו ולעשות משא ומתן לקנות ולמכור וכל צרכי העולם. כי אם לא היה שם לכל דבר היו הכל כאלמים וכחרשים. ולא היה שום משא ומתן. ולא שום עסק נגמר בין שני בני אדם. כי כל העסקים הנגמרים ע"י הדיבור שמדבר אחד עם חבירו במשא ומתן וחכמות וכיוצא הכל ע"י השמות של כל הדברים. כי כל הדיבור כולו הוא מהשמות של כל הדברים. כי כל דבר שבעולם וכל ענין שבעולם יש לו שם בבחינת שם דבר. ועי"ז עיקר הדיבור. וע"י זה נגמרין כל הפעולות וכל העסקים שבעולם כנ"ל. כי עיקר החיות של כל הדברים הם ע"י השם כנ"ל. אבל עיקר השם כשאנו קוראין איזה דבר בשם אנו מכוונין לעצם הדבר בעצמו שאי אפשר לדבר ממנו כי אם ע"י השם כנ"ל.

כמו כן להבדיל כשאנו קורין את הבורא יתברך בשמו. אנו מכוונין לבורא הכל לבדו בעצמו יתברך לא זולתו. שהוא יתברך ראשון ואין ראשית לראשיתו. יחיד קדמון בלי ראשית בלי תכלית וכו' ולו לבד. לו דייקא אנו עובדים ומתפללים. ואעפ"י שהוא אינו צריך לעבודתינו והוא מרומם מכל השמות ומכל הברכות וההודאות זה הדבר באמת אי אפשר להשיג ולהבין בשכלינו רק שאנו צריכין להאמין בה' ובמשה עבדו. אשר במקום גדולתו שם אנו מוצאין ענוותנותו אשר מרוב אהבתו את ישראל ברא את כל העולמות וצונו לעבדו באלו המצוות לשרתו ולברך בשמו כדי שנזכה להכיר אותו יתברך אבל על כל פנים כל כוונתינו בתפלתינו אליו יתברך. אליו לבד ולא לשמותיו ומדותיו רק שהוא יתברך נקרא באלו השמות. והם אחדותו יתברך. כי ה' אחד ושמו אחד. ומי שמפריד במחשבתו שמו מעצמותו יתברך. הוא נרגן מפריד אלוף וכופר בעיקר. ועל כן משה רבינו

עליו השלום מסר לנו האמונה הקדושה בפשיטות כמו שכתוב שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. כי ה׳ אחד ושמו אחד כנ״ל.

וכל זה מבואר מפורש בדברי אליהו ז״ל למי שיש לו עינים אמתיים. כמו שכתוב שם ״ואנת לית לך שם ידיע דאנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכלהו. וכד אנת תסתלק מנייהו אישתארין כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא״ וכו׳ היינו כנ״ל שבוודאי מי שמסלק במחשבתו חס ושלום עצמותו יתברך מהשמות הקדושים שמזכיר. הוא נרגן מפריד אלוף שמפריד אלופו של עולם משמותיו יתברך והוא פורש מן החיים. כי כשאין מכוין בקריאת שמותיו יתברך אליו בעצמו. הוא בחינת וכד אנת תסתלק מינייהו אישתארין כולהון שמהן כגופא בלא נשמתא. כי עיקר מילוי השמות ושלימותן וחיותם הוא הקדוש ברוך הוא בעצמו ובכבודו בעל הרצון העליון כמו שכתוב שם דאנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימא דכולהו ואעפי״כ הוא יתברך בעצמו אין לו שם ידיע כי הוא יתברך מצד עצמו הוא מרומם על כל ברכה ותהלה ואין לו שם כלל. כי אחר שמזכירין אותו בכל השמות והשבחים האמתיים שקבלנו מאבותינו הקדושים אעפי״כ עדיין מהותו ועצמותו נעלם מאתנו בתכלית ההעלם כי השם יתברך נעלם מצד עצמו ונגלה מצד פעולותיו ומצד עצמו נאמר ואנת לית לך שם ידיע וכו׳. כי לית מחשבה תפיסא בך כלל. אבל מצד פעולותיו הוא נקרא בכל השמות והשבחים והתהלות כי כל השמות מורים על פעולותיו שהוא מהוה כל העולמות ושליט ומושל בכל וכו׳. אבל באמת הכל אחד. כי כל פעולותיו נמשכין ממנו בעצמו יתברך. כי הוא פעל ועשה הכל מראש ועד סוף ומחיה ומקיים הכל ברצונו. ועל כן בכל השמות אנו קוראין אותו בעצמו. כי הוא בעצמו פעל ועשה הכל רק שעצמות הפועל יתברך אי אפשר לכנות ולקרות בשום שם וכינוי אבל הוא בעצמו יתברך שהוא סתום ונעלם בתכלית ההעלם ולית שום מחשבה תפיסא בעצמותו כלל הוא בעצמו פעל ועשה הכל ומחמת זה כשאנו מזכירין שמותיו יתברך שהם על שם פעולותיו אנו קוראין אותו בעצמו על ידם כי הוא בעצמו פעל ועשה הכל כנ״ל. כי הוא ממלא כל שמהן וכו׳ כנ״ל.

ואפילו בהאדם הגשמי רואין זאת. כי כל פעולות הגוף הם ע״י הנפש. כי הנפש מראה פעולותיה בגוף. ואעפי״כ מהות הנפש אי אפשר להשיג ולהבין ואעפי״כ אנו יודעין שכל הפעולות הם מהנפש וכשאנו מדברין מהנפש אנו מכוונין על הנפש בעצמה אע״פ שאין אנו מבינים מהותה ועצמותה מכל שכן להבדיל אלפי אלפים קל וחומר הבורא יתברך בעצמו שבוודאי הוא בעצמו מרומם ונשגב מאד על כל הרוחניות ולית מחשבה תפיסא בעצמותו כלל כמו שאמר שם אליהו ולית דידע בך כלל בחינת מה חמית מה פשפשת מה ידעת. כי מצד עצמותו הוא מרומם על כל השמות. אבל אעפי״כ בכל השמות והברכות והשבחים אנו מכוונין אליו יתברך בעצמו. כי זה הנעלם בעצמו הוא פועל הכל ברצונו כנ״ל. על כל פנים מבואר בדברי אליהו שבכל השמות צריכין לכוין אליו יתברך בעצמו כמו שכתוב וכד אנת תסתלק מינייהו אישתארין כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא וכנ״ל. וכמו

שאמרו רבותינו ז"ל "מי כה' אלהינו בכל קראינו אליו". אליו ולא למדותיו. כמבואר כל זה לעיל. וזה בחינת לבד בך נזכיר שמך. והבן היטב.

אות ל"ה - ובאמת ידעתי כי גם הרב הנ"ל. וכל שאר הספרים שכתוב בהם לשונות כאלה כוונתן כמו שכתבתי רק במחילה מכבודם לפי עניות דעתי קלקלו הלשון שיוכל לגרום חס ושלום מכשול לקורא בספריהם. והיה טוב להם השתיקה מלכתוב לשונות כאלה. אך מאחר שכבר כתבו כנ"ל. הוכרחתי להאריך קצת לברר האמת. ועל כן באמת סוף כל סוף צריכין רק לחזור להאמונה הפשוטה של כלל ישראל בלי שום חקירות אפי' של דרכי הקבלה. כי דרכי הקבלה צריכין לקבל רק בדרך אמונה להאמין שהעולמות נשתלשלו בדרך זה. והשמות השייכים לכל ספירה ולכל מדה ולכל פרצוף וכו'. ושאר כל דרכי חכמת האמת וכו'. כפי אשר מסרו לנו רבי שמעון בר יוחאי ז"ל והאר"י ז"ל. והעיקר להאמין שאין אנו מבינים דבריהם כלל. כי בוודאי למעלה אין שום גשמיות וכו'. כאשר האריכו בזה כל הספרים. אבל מי שרוצה ליכנוס באיזה חקירה על פי קבלה וליישב איזה קשיא של המחקרים על פי קבלה הוא מקלקל מאד. כי באמת הקשיות כאלו אי אפשר ליישבם כלל רק לסמוך על אמונה לבד. כי העיקר הוא רק האמונה הפשוטה כנ"ל להאמין בה' ובמשה עבדו בפשיטות. שה' אחד ברא הכל יש מאין המוחלט ונתן לנו את תורתו ומצוותיו הקדושים למען נזכה ונחי' וכו'. ואע"פ שיש בכל זה כמה חקירות וקשיות. איך שייך עבודה אליו יתברך וכו'. על כל אלו הקשיות אין שום תירוץ בעולם רק עיקר התירוץ הוא שבאמת אין אנו יכולים להבין זאת רק שאנו צריכין לסמוך על אמונה לבד כמבואר בדברי רבינו ז"ל פעמים אין מספר שאסור לחקור בהשכל כלל. רק לסמוך על אמונת אבותינו לבד.

אות ל"ו - ובאמת כל אלו המכשלות הנמצאים להמעיינים בכמה ספרים הוא מחמת שנמצאים כמה ספרים שרוצים ליישב כמה קושיות עמוקות בדרכי הנהגותיו יתברך. ובאמת התירוצים אינם כלום למבין מעט. על כן יכולים להכשל ע"י התירוצים יותר. אבל באמת על כל הקשיות כאלו שבדרכי הנהגותיו יתברך וכו' אין שום תירוץ בזה העולם רק לעתיד יתגלה כל התירוצים. אבל בזה העולם אסור לחקור כלל. רק לסמוך על אמונה לבד וכמו שהאריך רבינו ז"ל בזה הרבה בכמה מקומות. ועל כן רבינו ז"ל בגודל עמקות חכמתו העולה על הכל. אינו מיישב שום קושיא רק בגודל חכמתו גילה לנו תורות נפלאות עמוקות ורחבות. וגילה לנו בהם והסביר לנו על ידם שקשיות כאלו אי אפשר ליישב בשום אופן. רק לסמוך על אמונה. והכניס בנו דעת להבין שאי אפשר ליישב אלו הקשיות. כי הוא בגודל עוצם השגתו גילה לנו מאין ומהיכן נמשכין אלו הקשיות שנמשכין ממקום גבוה כזה שאי אפשר ליישבן בזה העולם בזה הגוף בשום אופן. כמו בהתורה על פרקא רביעאה דספרא דצניעתא (בסימן כ"א) על מאמר רבותינו ז"ל לעתיד לבא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. שגילה וביאר לנו שם דרך נפלא והסביר לנו שם שקשיות כאלו שנבוכין בהם נמשכין משכליים המקיפים שאי אפשר להשיגם בזה העולם בשום אופן. ואמר שם תורה נפלאה על זה

בהתגלות נפלא. וכן בהתורה בא אל פרעה (סימן סד) שגילה שם שקשיות כאלו נמשכין מסוד הצמצום של החלל הפנוי וכו׳. שאי אפשר להשיג זאת. כי אם לעתיד לבא. וכן בהתורה כי מרחמם ינהגם (בליקוטי תנינא סימן ז׳) ביאר שם שיש קשיות שהם נמשכין ממקיפים שהם למעלה מהזמן שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתירוצים שיש שם וכו׳. עיין שם בכל אלו המקומות ובשאר מקומות כאלה בדברי רבינו ז״ל.

ואם בעל שכל אמת אתה. תראה ותבין ותשכיל מן מוצא דבר. מה מאד עמקו מחשבותיו והשגותיו האמתיות שהוא השיג האמת שאי אפשר ליישב אלו הקושיות כלל. רק בחכמתו העמוקה והשגתו העצומה גילה לנו בדרך שכל נפלא ונורא מאד שאי אפשר לנו ליישב כלל לבל נהרוס לעלות אל ה׳ לרצות לחקור בזה חס ושלום. כי אי אפשר ליישבם כלל. רק לסמוך על אמונה לבד שהוא יסוד הכל. אבל כל מי שרוצה ליישב איזה קשיא מאלו הקשיות של המחקרים. אפילו כשרוצה ליישבם על פי דרכי הקבלה. אינו עולה בידו שום תירוץ כלל. ואזי יכול לגרום מכשול יותר חס ושלום להמעיין שירצה שיתיישב אצלו הדבר. ובאמת עדיין אינו מיושב כלל. ובקל יכולין לסתור התירוץ. והדרא קושיא לדוכתא ביתר עוז. על כן אין צריכין להתחיל ליישב קשיות כאלו. כי גבהו מדעתינו כנ״ל. וכמו שכתוב ״כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם״. (ועיין עוד במקום אחר מזה).

אות ל״ז - נחזור לענינינו. שעיקר הוא השם. ועיקר הבריאה היתה למען שמו יתברך כנ״ל. כדי לגלות שמו יתברך בעולם כנ״ל. ועיקר התגלות שמו הוא ע״י התורה שנתן לנו משה רבינו. כי אורייתא שמא דקודשא בריך הוא ואין אנו יכולין לידע משמו יתברך. כי אם ע״י התורה והמצוות כשאנו מקיימין אותם בפשיטות כאשר ציוונו ע״י משה עבדו. כי ע״י יציאת מצרים ומתן תורה אז נתגלה אלקותו יתברך בעולם ונתפרסם שמו לכל באי עולם. כמו שכתוב ״ותעש לך שם כהיום הזה״. וכמו שכתוב ״ולמען ספר שמי בכל הארץ״. ומלכות יון הרשעה עמדה על ישראל להשכיחם תורתו ולהעבירם על חוקי רצונו להעלים שמו יתברך חס ושלום מן העולם. כי הם רצו להתגבר רק על השם לבד דייקא. שהיא התורה שהוא שמא דקודשא בריך הוא. כי העיקר הוא השם כנ״ל. כי אמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. כי רצו להתגבר דייקא להעביר מהם שם ה׳ חס ושלום שהוא התורה כנ״ל.

על כן היה הנס ע״י שמן של המנורה. שהיא בחינת שם כמו שכתוב טוב שם משמן טוב וכמו שכתוב לריח שמניך טובים שמן תורק שמך. כי השם הוא הכבוד כנ״ל. והכבוד הוא עיקר אור המאיר. כמו שכתוב ״והארץ האירה מכבודו״. וזהו בחינת אור הנר של חנוכה. שהוא בחינת אור השם והכבוד שממשיכין ומגלין ע״י פרסום הנס שאז נתגדל שמו וכבודו יתברך. כמו שכתוב ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך כי עיקר אור הנר של מצוה שהוא בחינת נר חנוכה הוא אור

התורה. שהוא בחינת השם הקדוש. כי אורייתא שמא דקודשא בריך הוא כנ"ל. בבחינת "כי נר מצוה ותורה אור". כי עיקר האור הוא השם שהוא הכבוד שלו יתברך שמאיר בכל העולמות וכנ"ל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל על נרות המנורה שהוא עדות שהשכינה שורה בישראל וכו'. כי אור הנר של מצוה הוא בחינת אור התגלות שמו וכבודו יתברך שהוא בחינת השראת השכינה. ועל כן היה הנס של חנוכה בנרות המנורה דייקא. הכל בשביל הגדלת שמו יתברך כנ"ל. כי היוונים רצו להשכיח שמו יתברך חס ושלום ע"י שגזרו לבטל את התורה. שהיא שמו יתברך כנ"ל. על כן היה הנס ע"י נרות המנורה דייקא. שהם בחינת הגדלת שמו וכבודו יתברך כנ"ל.

אות ל"ח - וכן מבואר בסוף המעשה הנ"ל שהשם הוא בחינת אור הנר. כמבואר שם בסוף. שהלבנה אוחזת בידה נר והיא אומרת להחמה. מפני מה כשאתה בא אין לי שם. כי שרגא בטיהרא מאי מהני ע"ש. נמצא שהנר הוא בחינת שם.

אות ל"ט - כי כל בחינת החילוף הנ"ל של בן המלך שנחלף בעבד שהוא בחינת שקר כנ"ל. שהוא בחינת היכלי התמורות. שמשם נמשכין כל החילופין והשקרים שבעולם שמחליפין האמת בשקר ואומרים לצדיק רשע ולרשע צדיק וכו'. כל בחינת השקר והחילוף הזה הוא רק בבחינת השם שמשקרין ומחליפין את השם מזה לזה. כמו בהמעשה בעצמה הנ"ל. שהחליפה המילדת את הוולדות והניחה את בן המלך אצל השפחה ובן השפחה אצל המלכה. ועי"ז טעו העולם וסברו שבן השפחה הוא בן המלך ובן המלך האמת הוא בן השפחה. הנה עיקר החילוף היה רק בהשם. כי בוודאי גוף הוולדות אי אפשר להחליף. כי בן המלך בכל מקום שהוא הוא בן המלך באמת וכן להיפך בן השפחה בכל מקום שהוא הוא בן השפחה. רק עיקר השקר והחילוף הוא בהשם. שע"י החילוף גרמה שקראו לבן השפחה שם של שקר. כי קראו אותו בשם בן מלך וכן להיפך את בן המלך קראו שם בן השפחה.

וכן בכל החילופים והשקרים שבעולם. מה שיש אחד שמפורסם בשם צדיק בשקר. או להיפך שחולקין על איזה צדיק אמת ואומרים עליו שקרים כאלו היה רשע. או ששניהם צדיקים אבל אחד גדול מחבירו אלפים ורבבות מדריגות בלי שיעור. ואצל העולם הוא בהיפוך שהקטן במעלה הוא גדול ומפורסם אצלם מאד. והגדול במעלה קטן אצלם וכיוצא בזה שאר השינויים והחילופים שיש בעולם. בכלליות העולם ובפרטיות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר כל אלו החילופים והשינויים הם רק בבחינת השם. כי הצדיק האמת בכל מקום שהוא הוא צדיק אמתי. ואותו בעצמו בוודאי אינם יכולים להחליף חס ושלום. רק עיקר החילוף הוא בהשם שקורין לו שם של שקר. שאומרים עליו שקרים שאינו צדיק וכיוצא בזה. וכן כשרשע או קטן במעלה מפורסם בשם צדיק גדול מאד. באמת אעפי"כ זה המפורסם. בכל מקום שהוא. הוא כמו שהוא. רק עיקר השקר והחילוף הוא בשם. שקורין לו שם של צדיק גדול בשקר.

וכל זה מבואר ומובן היטב בהתורה על בראשית לעיני כל ישראל. (בליקוטי תנינא בסימן ס"ז) מבואר שם. שיש מאורי אור ומאורי אש. ע"ש היטב מבואר שם ששם הצדיקים אמתיים הם בחינת שם ה'. כי שמו משותף בשמינו. וכל מה שהצדיק האמת מפורסם יותר שיש לו שם גדול בעולם יותר נגדל ביותר שם ה' וכו'. ולהיפך חס ושלום כשנעלם שם הצדיק האמת. ונתגדלין ונתפרסמין בעולם שם מפורסמים של שקר. אזי נתעלם חס ושלום שם ה'. ומתגבר שם הטומאה חס ושלום. שהוא בחינת מאורי אש חס ושלום. כי שם הצדיק שהוא בחינת שם ה'. הוא בבחינת מאורי אור. ולהיפך שם של שקר שם הטומאה הוא בחינת מאורי אש וכו' ע"ש. ומובן שם שעיקר החילוף והטעות והשקר שבעולם. הוא בבחינת השם דייקא כנ"ל. וכל זה הוא בחינת הדלקת נר חנוכה שהוא להמשיך אור האמת בעולם כנ"ל. שהוא בעצמו בחינת שם ה'. שהוא בחינת שם ישראל עם קדוש בכלליות. בחינת שם הצדיקים האמתיים. שזה עיקר האמת. בחינת ואמת ה' לעולם. וקודשא בריך הוא ואורייתא וישראל כולא חד כי שמו משותף בשמינו כנ"ל. כי עיקר התגלות האמת הוא בבחינת השם שלא יחליף את השם כנ"ל.

וכן בעיקר האמונה בהשם יתברך. עיקר הפגם של עובדי עכו"ם שהוא בחינת כפירות. הוא רק בבחינת השם הקדוש. כמו שכתוב "אז הוחל לקרוא בשם ה'". ופירש רש"י שהתחילו לקרוא את שמות העצבים בשם ה'. לעשות אלילים ולקרותם בשם אלקים. וזהו בחינת ושם אלהים אחרים לא תזכירו וכו'. וכמו שכתוב לבד בך נזכיר שמך. ופירש רש"י שלא נזכיר שמך חס ושלום על שמות האלילים חס ושלום. רק בך לבד נזכיר שמך. וזה בחינת חטא דור הפלגה שאמרו ונעשה לנו שם שרצו להמשיך שם ה' על עניני עבודה זרה שלהם. וע"כ כל העוונות שנמשכין מהיצר הרע ששרשו מבחינת אל אחר כפירות. על כן כל העוונות נקראין פוגם בשמו יתברך חס ושלום. כמו שכתוב בזהר הקדוש כמה פעמים "דמשקר בשמא דמלכא". וכמו שאנו מבקשין בתפלה ותמלא כל השמות שפגמתי בשמך הגדול. וע"י נר חנוכה ממשיכין אור האמת בעולם. שהוא בחינת אמתת השם דקדושה. שלא להחליף שם ה' חס ושלום בשם אלקים אחרים. שהם הכפירות והחקירות של הפילוסופים שמחפין על השם יתברך דברים אשר לא כן. ועיקר הכפירות שלהם הוא בשם ה' דייקא. דהיינו בהתורה הקדושה שהוא שמא דקודשא בריך הוא. ובענין הנהגותיו יתברך והשגחתו הפרטיות על כל דבר שכל זה הוא בחינת שם ה' שעיקר הנהגות כל העולמות וחיותם נמשך ע"י שם ה' המחיה את כולם כנ"ל. והם רוצים לשקר בשמא דמלכא קדישא ובודים מלבם על פי סברתם כפירות גדולות בדרכי השגחתו והנהגתו ומופתיו הנוראים וכופרים בתורה וכו'. שכל זה הוא בחינת שם ה' כנ"ל.

שזהו בחינת מלכות יון הרשעה. שהם חכמת יון. שאז היה עיקר חכמות חיצוניות ואפיקורסית אצלם. על כן עמדו על ישראל להשכיחם תורתו ומצוותיו וכו'. שהם בחינת שמא דקוב"ה כנ"ל. כי הם רצו להתגבר דייקא על שם ישראל דייקא. שהיא התורה שהוא שמו יתברך המשותף בשמינו וכנ"ל. ועל כן עשה השם יתברך הנס

דייקא על ידי נרות המנורה שהם בחינת אור השם הקדוש וכבודו יתברך בחינת אור האמת כנ"ל. וזהו בחינת הדלקת נר חנוכה כנ"ל. שנתן לנו השם יתברך מצוה הקדושה הזאת לחיותינו כהיום הזה בעומק הגלות המר הזה. שמתגבר השקר ביותר. כי אז כשהיה הנס של חנוכה כבר היה בחינת גלות. כי אע"פ שהיה בתחילת בית שני. אעפ"כ גאולה שני' לא היתה גאולה שלימה כי היו משועבדים תחת מלכי פרס ויון. וכמבואר בדברי רבותינו ז"ל. על כן צפה השם יתברך שהעכו"ם מתגברים על ישראל. וישראל יהיו בגלות זמן רב מאד. ומתגבר בן העבד על בן המלך חס ושלום. עד שגם בין ישראל בעצמן מתגבר השקר על האמת והאמת תהיה נעדרת. ואין יודעין היכן האמת. על כן נתן לנו מצוה הקדושה הזאת של חנוכה שעי"ז יש לנו כח להמשיך אור האמת בכל שנה ושנה. כדי להמשיך ולהגדיל שם האמת בעולם לבטל זוהמת העבד שהוא השקר ולהגדיל שם בחינת בן המלך האמת. שהם שם ישראל בכלל ושם הצדיקים האמתיים שהם בחינת שם ה' כנ"ל.

אות מ' - וזה בחינת נר של שבת כי שבת הוא מלך בחינת שבת מלכתא. וששת ימי החול הם בחינת עבדות. כי בהם עושין מלאכה ועבדות בחינת ששת ימים תעבוד ועשית וכו'. ובשבת יתפרדו כל פועלי און ונתבטל בחינת העבדות שהם בחינת עובדין דחול. בחינת ל"ט מלאכות שבהם נאחז זוהמת הנחש. שהוא בחינת עבדות כנ"ל. שכל זה הוא בחינת שקר כנ"ל. ועל כן בשבת הוא בחינת אמת. כמו שאמרו רבותינו ז"ל אפי' עם הארץ ירא לשקר בשבת. כי שבת שמא דקודשא בריך הוא שהוא בחינת אמת ועל כן הצדיקים אמתיים נקראים שבת. כמו שכתוב ברבי שמעון בר יוחאי אנת הוא שבת דכולהו יומא. וכמובא זאת בהתורה בראשית הנ"ל. ועל כן בכניסת שבת מדליקין נר של שבת שהוא התחלת קבלת קדושת שבת כי נר של מצוה הוא בחינת אור האמת בחינת הגדלת אור השם דקדושה כנ"ל. כי עיקר אחיזת השקר שהוא בחינת העבד הנ"ל שהוא בחינת שם של שקר הוא בבחינת מאורי אש כנ"ל. ובשבת נתבטלין הקליפות הנאחזין במאורי אש. ואז נמשך האש דקדושה. בבחינת רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה. ומהאש דקדושה הזאת מדליקין נר של שבת. וכן נרות המנורה ונר חנוכה. וכל הנרות של מצוה. ועי"ז דייקא נכנעין ונתבטלין בחינת הקליפות שנאחזין במאורי אש. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו. כי מהאש יצאו והאש תאכלם. וזהו בחינת נר של שבת כנ"ל. אבל בכל השנה אין זוכין להמשיך התגלות האמת בשלימות כי אם בשבת שמרמז על לעתיד לבא שאז יתגלה האמת בשלימות כמו שכתוב שפת אמת תכון לעד כוננת לא כתיב וכו'.

אבל ע"י תוקף הנס של חנוכה. אנו זוכין להמשיך הארת האמת הגדלת שם ה' שם דקדושה אפילו בחול. ומכניעין ומבטלין זוהמת העבד במקומו בעצמו שהוא בששת ימי החול. שאז יש אחיזה לעובדין דחול שהוא בחינת עבד ואעפי"כ אנו ממשיכין אז בחינת הקדושה של שבת ע"י הדלקת נר חנוכה לגלות אור האמת בעולם. לבטל החילוף של העבד שנחלף בבן המלך שנזכה גם עתה לברר אמיתת

השם. לידע מי ראוי לקרותו באמת בחינת שם בן העבד ומי ראוי לקרותו באמת בשם בן המלך. וכנ"ל. וזהו בחינת ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וכו' המבואר לעיל (באות י"ב) היינו שגם בחשכת לילה מגלין אור האמת שזה בחינת נר חנוכה שממשיכין האור הקדוש אור האמת גם בימי החול ולמטה מעשרה טפחים. וכעין המבואר בכוונות ע"ש והבן היטב.

אות מ"א - וזה בחינת הכסא שסידר כראוי שעי"ז היה תיקונו של בן המלך האמת שחזר למלכותו עי"ז כמו שכתוב שם ע"ש, כי כתיב יד על כס י"ה וכו' אין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה זכר עמלק שהוא זוהמת הנחש שהוא בחינת עבד. כי כל זמן שיש אלו השינויים והחילופים בעולם, גם הכסא כביכול אינו שלם. שזהו בחינת מה שלא היה מסודר יפה הציורים של הכסא. שהם בחינת שרשי הנשמות שכולם חצובים מתחת כסא הכבוד וכו'. וגם שמו אינו שלם. כי לא כשהוא נכתב הוא נקרא. כי זה שמי לעילום כתיב. כי מחמת השינויים והחילופים של היכלי התמורות שרוצים להתגבר ע"י חטא עץ הדעת טוב ורע. עי"ז כביכול השם יתברך משנה שמו בכוונה ומתלבש את עצמו כביכול בכמה לבושים שונים בכל עת ומסתתר את עצמו בהם שזהו בחינת כל השמות והכינויים שאנו קורין אותו עתה בהם. שהם בחינת לבושיו אבל שם העצם נעלם ונסתר עתה כי אין שמו שלם ואין כסאו שלם, עד שימחה זכר עמלק, שהוא זוהמת הנחש. שהוא בחינת זוהמת העבד שנחלף ורוצה להתגבר בשקר על בן המלך חס ושלום, ומחמת החילוף והשקר הזה גם השם יתברך בעצמו כביכול משנה שמו וכסאו עד שימחה זכרו.

כי מחמת שנתאחז זוהמת הנחש בהגוף ע"י חטא אדם הראשון ע"י החילוף של היכלי התמורות כנ"ל. עי"ז עתה היא טובה גדולה מאד מה שהשם יתברך העלים שמו העצם כי אי אפשר לקבלו עתה מחמת ריבוי אור כנ"ל, ועל כן עתה אי אפשר לנו לידע ממנו יתברך כי אם ע"י העלמת שם העצם דייקא. נמצא שאין לנו עתה כח לקבל ידיעת האמונה הקדושה בשמו יתברך. כי אם ע"י שהעלים שמו יתברך. והלביש את עצמו בהשמות והכינויים שנקרא בהם עכשיו, שזהו בחינת אין שמו שלם וכו'. שעי"ז דייקא יש בנו כח לידע משמו יתברך כנ"ל. כי בלא זה לא היה אפשר לקבל עכשיו מחמת ריבוי אור כנ"ל, וכל מה שאנו זוכין לידע משמו יתברך ולהאמין בו יתברך כמו כן נכנע ונעקר ונתבטל ונמחה זכר עמלק מן העולם. שהם הכפירות והחקירות הבאים מריבוי אור מה שחוקרים במה שאין להם רשות, שהוא בחינת מה לפנים מה לאחור מה למעלה מה למטה וכו'. שכל הקשיות והכפירות של המחקרים נמשכין משם שהם בחינת זוהמת הנחש שהם הקליפות והסטרא אחרא הנמשכין מריבוי אור שגרם מיתה ושבירה חס ושלום. כי העלמת האור ומיעוטו וצמצומו זה עיקר התיקון כידוע בכתבי האר"י ז"ל. נמצא שדייקא ע"י שאין שמו שלם כביכול. עי"ז דייקא נכנע ונתבטל הסטרא אחרא שהוא בחינת עמלק כנ"ל. ואז כשימחה זכרו ע"י התגברות האמונה הקדושה שמתגברין ישראל להאמין בו יתברך באמונה לבד, בבחינת העלמת שם העצם דייקא, כי אינם רוצים

לחקור כלל בפנימיות ידיעת רצונו והנהגותיו להבין דרכי ה'. רק הם מאמינים בפשיטות שהוא היוצר הוא הבורא מנהיג ומשגיח וכו' ובמה שאין להם רשות לחקור אינם חוקרים כלל. כי יודעים שאי אפשר להשיג עכשיו כנ"ל. ע"י שלימות האמונה הזאת נזכה לעתיד שיתגלה לנו שם העצם. כי אז השם יקרא ככתיבתו.

ואז יתמלא פגימת הלבנה ויהיה אור הלבנה כאור החמה. כי כל בחינה הנ"ל של החילוף הנ"ל. זה נמשך מבחינת פגימת הלבנה שאמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. ופגמה במלכות דקדושה, ואז אמר לה השם יתברך לכי ומעטי את עצמך, וזה גרם אחיזת הקליפות כידוע שמשם נמשך כח מלכות דסטרא אחרא, שהוא בחינת תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה וכו' כידוע. ועל כן מבואר בהמעשה הנ"ל הרבה מענין חדתותי דסיהרא שהוא בחינת תיקון פגימת הלבנה, כמו שכתוב שם, ששמע בלילה הניגון שעשו לכבוד הלבנה, שהחמה עשה לה מלבוש חדש. שהוא בחינת חדתותי דסיהרא, כמבואר שם ברמז בסוף המעשה הנ"ל ע"ש.

וכן הענין שהלבנה טוענת עם החמה מדוע כשאתה בא אין לי שם וכו' ע"ש כי כל ענין החילוף הנ"ל שהוא בחינת שקר כנ"ל, זה בחינת חשכת לילה כנ"ל שנמשך מבחינת מיעוט הירח ועל כן עיקר התיקון ע"י בחינת חדתותי דסיהרא, שהוא בחינת מילוי פגימת הלבנה, כי הכל בחינה אחת וקשור זה בזה, כי כפי תיקון פגימת הלבנה כמו כן נדחה זוהמת הנחש והעבד כנ"ל, ונתבטל השקר של החילוף הנ"ל. ונתגלה האמת בעולם. עד שנזכה שיבא משיח צדקינו. שהוא הבן מלך האמת. ויגלה האמת בשלימות בעולם. ויסדר הכסא כסדר. כי ידע כל שרשי הנשמות בשלימות היכן מקומה ותקונה של כל נשמה ונשמה. ויתקן כל תקוני השכינה שהם בחינת מטה ושלחן כסא ומנורה. ויסדר הכל כראוי. ואז יהיה השם שלם וכסאו שלם. והיה אור הלבנה כאור החמה ויתקיים מקרא שכתוב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. להכניע ולבטל את ממשלת בחינת העבד. שהוא בחינת עשו עמלק. ותחזור המלוכה למקומה. בבחינת "והיתה לה' המלוכה". שהוא בחינת מלכות משיח. שהוא מלכות דקדושה. שכל מלכותו יהיה רק לגלות האמת בעולם. להודיע לכל באי עולם כי ה' הוא האלקים אין עוד. ואז יתקיים והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. במהרה בימינו אמן.

אות מ"ב - שייך לעיל. ועל כן הם שמונת ימי חנוכה. כנגד ח' מלכים דקדושה של ישראל. שהם כנגד שמונה מלכים של אדום. שמלכו לפני מלוך מלך לבני ישראל. כמו שפירש רש"י במלכים ב' קפיטל ח' על פסוק "כי בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך" וכו'. שפירש רש"י שם שמונה מלכים מלכו באדום וכו' המנויים בספר בראשית, כנגדם מלכו בישראל שמונה מלכים וכו' ע"ש. כי חנוכה הוא בחינת המשכת אור האמת לדחות השקר שהוא בחינת מלוכת העבד. שבא ע"י החילוף הנ"ל. שהוא בחינת היכלי התמורות הנמשכין מבחינת

שבירת כלים מיתת המלכים כידוע. שמשם אחיזת השמונה מלכים שמלכו בארץ אדום לפני מלוך מלך לבני ישראל כידוע. וע״י קדושת שמונת ימי חנוכה ממשיכין אור האמת להגביר שמונה מלכי ישראל על שמונה מלכי אדם. להכניע השקר שהוא העבד. ולהגביר האמת שהוא בחינת מלכות דקדושה של בן המלך האמת שהוא בחינת מלכות ישראל כנ״ל.

אות מ״ג - וזה בחינת ההלל שאומרים בשמונת ימי חנוכה בחינת הללו עבדי ה׳ הללו את שם ה׳. כי ע״י עבודת ה׳ בחינת עבדי ה׳. עי״ז נכנע זוהמת העבד דסטרא אחרא. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו. על כן עתה צריכין לעבוד את ה׳ בעבודות דייקא. אעפ״י שבאמת אין זה עבודה כלל כנ״ל. ועיקר השלימות שיזכה להגיע לבחינת בן שלא יהיה נקרא עבודת ה׳ בשם עבדות כלל כנ״ל. אבל אעפי״כ מחמת אחיזת זוהמת העבד. צריכין עבדות דייקא. כדי להכניע הדין בשרשו. לבטל בחינת עבדות דסטרא אחרא על ידי עבודת ה׳. ואז כשנכנע בחינת העבדות דסטרא אחרא. אז נגדל שם ה׳ כנ״ל. וזהו הללו עבדי ה׳ הללו את שם ה׳. כי ע״י עבדי ה׳ שעובדין את השם יתברך. עי״ז נתבטל עבדות דסטרא אחרא. אז נגדל שם ה׳ כנ״ל.

וזהו יהי שם ה׳ מבורך מעתה ועד עולם. כי ע״י ביטול העבדות דסטרא אחרא שהוא בחינת השקר עי״ז יתגדל ויתברך שמו יתברך ששם עיקר החיים נצחיים שנזכה לגדל ולברך שמו לעולם ועד. וזהו ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה׳. כי אחר ביאת השמש אז הוא חשכת לילה. ששם עיקר אחיזת העבד. שהוא בחינת חושך שקר וכו׳ כנ״ל. שיניקתו מפגם הלבנה כנ״ל. אבל כשמכניעין זוהמת העבד ע״י עבודת ה׳ כנ״ל אז הוא בחינת מילוי פגימת הלבנה. ונתבטל החשך והשקר כנ״ל. ואז לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה כי גם בבחינת חשכת לילה מכירין האמת שהוא בחינת שם ה׳. ומברכין שמו לעולם. בבחינת ברוך ה׳ ביום ברוך ה׳ בלילה. וזהו ממזרח שמש עד מבואו שהוא מקצה עד קצה. מקצה העליון עד קצה התחתון מיום עד לילה. מן תכלית האור עד תכלית החושך. מהולל שם ה׳. כי ע״י עבדי ה׳ האמתיים. שהם הצדיקים האמתיים. עי״ז הם דוחין השקר והזוהמא של בחינת העבד. עד שמזכירין שם ה׳. שהוא בחינת האמת בכל מקום. עד שכולם חוזרים בתשובה. ושבין אליו יתברך להודות ולהלל שם ה׳ באמת תמיד. וזהו שסיים המזמור אם הבנים שמחה הללויה, פתח בעבד הללו עבדי ה׳, וסיים בבן אם הבנים שמחה. כי כן הדבר שבתחילה צריכין לעובדו יתברך בחינת עבדות. כי מחמת גשמיות הגוף. נקרא בשם עבדות וכו׳ כנ״ל. ועי״ז מכניעין ומבטלין עבדות דסטרא אחרא. ואח״כ זוכרין לשבר ולבטל הגוף לגמרי. עד שנקראין בבחינת בן כנ״ל. וזהו בחינת אם הבנים שמחה הללויה. עיין לעיל מענין עבד ובן. והבן.

אות מ״ד - ועל כן ישראל נקראים פעמים בשם עבדים להשם יתברך ופעמים בשם בנים כמו שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם

מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד. כי בחינת עבד ממש אין אחיזה בהם בחינת לא ימכרו ממכרת עבד כי הם עבדים דקדושה עבדי ה'. אשר הוציאם מארץ מצרים מבית עבדים. מבחינת עבדות שזה היה עיקר הגלות ע"י התגברות העבדות דסטרא אחרא וכו' כנ"ל. ופעמים נקראים בשם בנים כמו שכתוב בני בכורי ישראל. וכמו שכתוב בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו וכו' כי צריכין שני בחינות הנ"ל בתחילה בהכרח שתהיה העבדות בבחינת עבדות וכנ"ל. ואח"כ זוכין לבחינת בן כנ"ל.

אות מ"ה - וזהו בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם על מת שסמך אצל מצוה זאת דייקא לקרותם בשם בנים כי הא בהא תליא והוא טעמו של מצוה זאת כי השם יתברך אומר לישראל בנים אתם וכו'. ועל כן אסור להתגודד ולעשות קרחה על מת כי צריכין להאמין שבאמת המיתה טובה גדולה מאד כדי לזכות על ידה דייקא להגיע לבחינת בן כמבואר לעיל. שעיקר גזירת המיתה הוא כדי לבטל ולבלות בעפר זוהמת בחינת העבד. כדי שנזכה לעתיד לקום בתחיה בגוף זך ואז נזכה להיות בבחינת בן כמו בן המחפש בגנזי אביו כי אז נזכה להכירו יתברך בבחינת שם העצם כנ"ל. ועל כן מקושר היטב מקרא הנ"ל בקשר נפלא. כי דייקא מחמת שישראל נקראים באמת בנים בחינת בנים אתם לה' אלקיכם ע"כ לא תתגודדו וכו'. כי המיתה טובה גדולה כדי לזכות להגיע עי"ז לבחינת בן בשלימות כנ"ל.

אות מ"ו - וע"כ נקרא חנוכה על שם חנוכת הבית המקדש. שנתחנך אז כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי אז בחנוכ' ממשיכין בחינת קדושת הבית המקדש. ששם היו כל עבודת הקרבנות שזה נקרא ביותר בשם עבודה יותר משאר כל המצות שבתורה. כמו שכתוב והשב את העבודה לדביר ביתך והשב כהנים לעבודתם וכן הרבה. כי הקרבנות הם מבהמות שעי"ז מכניעין רוח הבהמיות שהוא בחינת זוהמת העבד כנ"ל. ועל כן נקרא בשם עבודה. כי ע"י עבודה דקדושה שהם הקרבנות של בהמות שמכניעין רוח הבהמיות עי"ז נכנע העבדות דסטרא אחרא כנ"ל. וכל זה הוא בחינת חנוכה כנ"ל.

אות מ"ז - ועתה אם תחזור ותעיין בדרוש הזה מראשו לסופו תבין ותשכיל היטב איך כל הענינים המבוארים כאן מקושרין ומחוברין היטב זה בזה. אף על פי שבתחילה נראה לכאורה. שאינם מקושרים זה לזה כל כך. אבל אם תעיין היטב תבין קישורם וחיבורם היטב איך כל הענינים נעוצים ומקושרים זה בזה בקשר נפלא ומזה תוכל להבין ולהשכיל קצת גדולת רבינו הקדוש והנורא ז"ל וגדולת המעשיות שלו שסיפר כי השם יתברך יודע שאני יודע בעצמי שבכל מה שכתבתי וכל מה שנשאר עדיין במוחי שאי אפשר לבאר בכתב על כל זה עדיין לא נגעתי אפילו חלק מאלף ורבבה מטיפה מן הים מאפס קצה מסוד אחד מסודות נוראות הרמוזים במעשה נוראה הנ"ל הטה אזנך ושמע פקח עיניך וראה גדולת השם יתברך וגדולת תורתו הקדושה וגדולת הצדיקים האמתיים. מה ילוד אשה יכול

לזכות בזה העולם אם ירצה, השם יתברך יאיר עינינו במאור תורתו ויגלה האמת בעולם במהרה בימינו אמן.

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מהבנים שנחלפו סיפור נורא ונפלא מאד בהפלא גדול כאשר נשמע מפיו הקדוש בעצמו ז"ל וכמבואר בסוף הסיפור מלובש בו סודות קדושים ונפלאים מאד רזין עילאין מדבר מסוד עולם התיקון ובירור הנשמות הקדושות וניצוצות הקדושה שנפלו למקום שנפלו ובאו למה שבאו ע"י התגברות התמורות מסוד היכלי התמורות, עד אשר לא די שניתנה המלוכה לבן העבד, ובן המלך האמת נמסר להעבד ונתגדל בביתו ונתרחק מנימוסי מלכות (אף שבטבעו נמשך אחר נימוסי המלכות מאד כמבואר בפנים) אף גם התגברו התמורות כל כך עד אשר הס מלהזכיר מענין החילוף כלל ולומר עליו כי אולי הוא הבן המלך האמת וכל המדבר מזה מענישין אותו ומתנקמין ממנו ולא עוד אלא שחושבין מחשבות להעביר את בן המלך לגמרי ח"ו ולא יזכר שמו כלל ח"ו בבחינת לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד ח"ו ועד שמוכרח הבן מלך עי"ז לעקור ממקומו ולהיות בורח ומגורש ומטולטל ונע ונד.

והנה באמת ענין זה עצמו שהתגרה בו המלך (שהוא באמת בן השפחה) כל כך עד שהוכרח לברוח הוא גם כן רק מבחינת ההטעאות ושקרים והחליפין והתמורות של היכלי התמורות, כי איך עלה על דעתו לעשות עוולה גדולה כל כך כנגד העבד עצמו כי אולי הוא אביו (כאשר היה באמת) בפרט כנגד הבן כי לא די שיש אומרים שהוא בן המלך וכל המלוכה שלו, וע"י החילוף והתמורה ניתנה הממשלה לבן העבד בבחינת תחת עבד כי ימלוך אף גם לחשוב מחשבות להעביר את בן המלך לגמרי מן העולם ח"ו עד שהוכרח להיות בורח ומגורש וממה נפשך אין מגיע לו זאת כאשר באמת עלה זאת אח"כ על מחשבת המלך בעצמו והתבונן בעצמו שעשה בזה עוולה גדולה כמבואר בפנים.

אך יותר מכל הנ"ל התגברו התמורות בלב הבן מלך עצמו עד אשר נפל בדעתו מאד ונמשך אחר השכרות והלך בשרירות לבו זה גרוע יותר מן הכל וגם זה רק מצד ההטעאות וסברות של שקר הנמשכין מהיכלי התמורות, כאשר התבונן בעצמו אח"כ. א"כ שהשי"ת יכול לעשות ענין כזה וכו' היתכן מה שעשיתי ונתחרט ע"ז מאד כמבואר שם אך זה הענין בעצמו מה שבא להמלך עצמו מחשבות של תשובה וחרטה וכן מה שבאו מחשבות כאלו של תשובה וחרטה לבן המלך האמת, וכל הענין שנסתבב עי"ז אח"כ עד שנגמר התיקון הכל הוא רק בחסדי השי"ת בבחינת ואתה מרום לעולם ה' שהופיע והמשיך איזה הארה התנוצצות קודש ממקום שהמשיך והופיע, עד שהתחילו התמורות להתברר קצת עד שנתתקן העולם וסיבב השי"ת שהמלך נתעה לתוך עובי היער ע"י שרדף אחר הסוס שברח ממנו והבן מלך נתעה לשם ע"י שרדף אחרי הבהמות שברחו

ממנו וכל זה היה מדה במדה כי כשם שגברו עליהם החילופים והתמורות כל כך כמו כן קיבל הבן מלך את ענשו במה שרדף אחר הבהמות עד אשר נתעה כל כך עי"ז כי זה גם כן מבחינת החילוף והתמורה כי השי"ת ברא את האדם עם שכל ודעת שעי"ז הסוס טפל לרוכב כי האדם מושל בדעתו על כל בהמה וחיה ומנהיג אותם, אבל אלו שנמשכו אחר הכסילות והתמורות ע"כ נחלף הדבר אצלם שהבהמות משכו והנהיגו אותם עד שנתעו למקום שנתעו ע"י שרדפו אחריהם כל כך וע"כ באמת כשאמר הבן מלך לאדם היער שהוא רודף אחר הבהמות אמר לו האדם הנ"ל חדל לך לרדוף אחר העוונות כי אין זה בהמות כלל רק העוונות שלך הם מוליכין אותך כך די לך כבר קבלת את שלך וכו', ועתה חדל לך מלרדפם עוד. בא עמי ותבוא למה שיאות לך וכו'.

ודייקא לבן המלך אמר כך וכמובן גם בפנים כל זה מובן מפשוטי פשוטי של דברים אבל העמקות הנפלא ורזין עלאין שיש בכל ענין הסיפור הקדוש הזה אפילו בענינים שנדמה לנו שהוא כפשוטו. בפרט במה שמבואר לעין כל כי הם סודות נוראים, כגון החוכא ששמעו בהיער שביאר להם אח"כ אדם היער סוד הענין. וענין אדם היער עצמו והשק עם לחם שמצא הבן מלך ביער שעי"ז נמכר לו המלך לעבד עולם. ואיך שהעביר אותם אדם היער על מקום שהיו שם נחשים ועקרבים. והכניסם לביתו שעומד באויר והאכילם והשקם, ואיך שסיפר שם המלך בעצמו לבן המלך הסיבה שבא על ידה לכאן. ואיך ששמעו שם קול החיות והעופות והטו אזנם ושמעו שהוא ניגון נפלא, ואיך שביאר להם אדם היער אח"כ סוד זה הניגון וענין הכלי שמסר לבן המלך וצוה לו לילך אל המדינה שנקראת בשם זה, המדינה טפשית והמלך חכם, ושם יבא אל הגדולה שלו, וכל עניני הסיפור עד גמירא, כולם נוראים ונפלאים מאד גנוזים וצפונים וטמונים מעין כל. בבחינת מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואשרי ואשרי למי שיזכה להבין ולהשיג איזה התנוצצות בהם.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (דעת י"ז)

מה שהעולם רחוקים כל כך מהשי"ת הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת וכמבואר במ"א. כי באמת כשהיכלי התמורות מתגברין אזי לא די שממירין ומחליפין רע בטוב וטוב ברע וכו', בכל העולם. וגורמין שכל הממשלה והגדולה הוא רק לבן השפחה ובפנימיות מחשבתו של בן השפחה בעצמו התגברו גם כן ההיכלי התמורות כל כך עד שהפכו את דעתו ולבבו כל כך לגרום רעות גדולות לאביו האמיתי בעצמו ולגרש את בן המלך לגמרי אף גם בפנימיות מחשבת בן המלך האמיתי בעצמו התגברו גם כן ההיכלי התמורות והמירו והחליפו את דעתו להיפוך מן האמת עד שנפל בדעתו כל כך ע"י שחרה לו על מה שנתגרש עד שלקח עצמו אל השכרות והלך בשרירות לבו (וכנ"ל באריכות) וע"כ באמת אח"כ אפילו הבן השפחה בעצמו כשבא קצת לכלל ישוב הדעת הבין בעצמו שחטא חטאה גדולה במה שגירש את בן המלך כי ממה נפשך וכו'. ומכל שכן הבן מלך

כשנתיישב דעתו אזי הבין האמת שאדרבא אם השי״ת יכול לעשות כזאת וכו׳ א״כ היתכן מה שעשיתי וכו׳ ונתחרט מאד. וע״י החרטות האלו חזר העולם לתיקונו וכמב״פ. הרי ראינו כי הכל תלוי רק בישוב הדעת באמת כנ״ל.

ממון פרנסה כ״ג

לפעמים האדם רודף אחר פרנסתו, או אחר שאר דברים שנדמה לו שהוא מוכרח מאד לרדוף אחריהם והוא רודף אחריהם כל ימיו ואינו יכול להשיג אותם. ומחמת זה הוא מלא כעס ומכאובים תמיד. ובאמת אם היה משים אל לבו היה רואה בעצמו שהוא רודף רק אחרי העוונות שלו. כי העוונות שלו הם מתעים אותו ומוליכים אותו מענין לענין ומסיבה לסיבה. עד שהוא רודף אחרי ההבל ממש כל ימיו ולא יתנהו השב רוחו. ובאמת אולי כבר קיבל ענשו על העוונות שלו די והותר. והגיע כבר זמן תיקונו ומנוחתו.

תשובה ח׳

אם היה האדם זוכה לחרטה גמורה באמת, אז אע״פ שיכול להיות שאח״כ יחזור למקומו ויהיה נעשה עמו מה שנעשה אעפ״כ כבר היו מבלבלין אותו המחשבות של חרטה ותשובה בכ״פ עד שסוף כל סוף היה זוכה לבא אל תיקונו האמת בשלימות וכמו שראינו מהבן מלך שנחלף, ואפילו הבן שפחה ע״י שנתחרט היטב באיזה פעם, עי״ז היו באים עליו גם אח״כ חרטות תמיד על המעשה רע והעוולה הגדולה שעשה כנגד הבן מלך על שגירשו וכו׳, עד שע״י החרטות אלו של שניהם חזר העולם לתיקונו וכמבואר בפנים.

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

מעשה יא׳ מעשה מבן מלך ובן שפחה שנחלפו. עיקר שורש אחיזת השינויים והחילופים והתמורות הוא מבחינת ששת ימי החול. שאז שולטנותא דמט״ט שהוא בחינת עבד כידוע ונאמר אצלו אל תמר בו ודרשו רז״ל אל תמירני בו. ובהשתלשלות בחינת התמורות למטה למטה משתלשל כ״כ עד שממירין בחינת בן העבד והשפחה ממש בבן המלך שזה בחינת תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה וכו׳. ועיקר שורש התגברות בחינת התמורות הוא במחשבה שלהבן העבד נדמה במחשבתו שהוא באמת בן המלך. ולא עוד אלא שנתבלבלה מחשבתו ונתהפכה כ״כ עד שמחמת חשש הלעז של העולם שהיו אומרים שהוא בן העבד ובוודאי גם הוא בעצמו היה מסופק לפעמים אולי האמת הוא כך ועי״ז דייקא התגבר לחשוב מחשבות ולגרום רעות רבות להעבד שבאמת הוא אביו ממש. ולא עוד אלא שגרם לגרש את בן המלך האמת ממדינתו לגמרי. וכן הבן המלך בעצמו הגם שבכל מקום שהיה וגם אחר שנתגרש אעפי״כ הלא הוא באמת בן המלך רק שגם עליו התגברו החילופים והתמורות במחשבתו שנדמה לו שהוא בן העבד. ולא עוד אלא שע״י שידע שהעולם אומרין עליו שהוא בן המלך ועי״ז דייקא

נתגרש ממדינתו בחנם עי"ז חרה לו ביותר עד שלקח עצמו אל השתיה והשכרות והלך אחר שרירות לבו שזה עיקר התגברות התמורות רעות ח"ו וכל בחינות אלו עוברין על כל ישראל בכלליות ובפרטיות עם כ"א ואחד בכל דור ודור כמובן ממילא וכמבואר מזה הרבה בליקוטי הלכות.

וע"כ עיקר התיקון לזה הוא ע"י קדושת שבת שהוא בחינת עולם המחשבה ומאירין בו מוחין גדולים והוא בחינת בן כמבואר במ"א. ואז נכנעת הסט"א וההיכלי התמורות בהכנעה גדולה כמבואר בזוהר הקדוש. ואז נמשך בחינת מנוחה וקדושה וישוב הדעת לכ"א כפי בחינתו עד שאפי' הבן השפחה בעצמו מתבונן בנפשו אשר לא טוב עשה שגירש את בן המלך בחנם ומכל שכן להבן המלך האמת בוודאי מגיעין לו הרהורי תשובה וישוב הדעת ומתבונן בנפשו אדרבא א"כ שהשי"ת יכול לעשות כזאת וכו' היתכן מה שאני עושה וכי כך ראוי לי להתנהג אפי' אם הייתי באמת בן העבד ומכל שכן שהעולם אומרים עלי שאני בן המלך ויש לי נימוסי מלכות ולבסוף אני הולך אחר שרירות לבי ועושה מעשים כאלו ואז הוא מתחרט מאד על מעשיו. ואז אעפ"י שאח"כ חוזר עוד למעשיו ח"ו בבחינה שאמרו רבותינו ז"ל כיון ששבת וי אבדה נפש. אעפי"כ הרשימו של המחשבות של תשובה הנ"ל עולין על לבו בכל פעם גם אח"כ ומזכירין אותו ומעוררין אותו עד שזוכה עי"ז לבא לתשובה גמורה עד שזוכה לשלימות תיקונו האמתי כמבואר בפנים. גם צריך לידע כי קודם שיבא לשלימות תיקונו צריכין לעבור עליו סיבות הרבה ודברים קשים רבים מאד שזה בחינת מי שטרח בע"ש יאכל בשבת שזה הסיבות שעברו על בן המלך האמת עד שבא לשלימות תיקונו ותכליתו הטוב. ואז ראה בעיניו שכל אלו הסיבות ודברים הקשים היו סיבת הצלחתו האמתיית והנצחיית כמבואר כל זה בפנים.

גם כל הענין המבואר בפנים שהלילה אמרה אל היום מפני מה כשאתה בא אין לי שם כי שרגא בטיהרא מאי מהני וכו' ומענין חדתותי דסיהרא שאז החיות נושאי הכסא עושין ניגון בחינת מזמור שירו לה' שיר חדש שזהו השיר ששרו פרות הבשן כשנשאו הארון אל בית שמש. ומענין הגן עדן שנתגרש אדם הראשון מתוכו ושבת אגין עלוהי. ושבת הוא בחינת מלך שהשלום שלו וכו' ומענין הכסא ושלחן מטה ומנורה שהם תיקונהא דשכינתא וכו' הכל כלול בקדושת שבת כמבואר בזוהר תרומה ד' קלח ובשאר מקומות. גם מבואר בפנים מענין הגן הנפלא שכשרוצין ליכנס בו אזי תיכף מתחילין לירדוף את האדם הרוצה ליכנס עד שמבריחין אותו מן הגן. והתיקון הוא ע"י שיעמוד עצמו אצל דמות האדם שעומד שם אצל הגן ולמעלה ממנו יש טאבליצע וכתוב עליה שזה האדם היה מלך שהיה שלום בימיו. וצוה הבן מלך הנ"ל להעמיד את האדם הנ"ל בתוך הגן ואזי נכנסו הכל לתוך הגן ויצאו ממנו בשלום בלי פגע. ומבואר אח"כ בהרמזים שזה הגן הוא בחינת הגן עדן שנתגרש ממנו אדם הראשון ושבת שהוא בחינת מלך שהשלום שלו הגין עליו כנ"ל.

גם מבואר שם מענין הכסא שעשה המלך וכו׳ ולפני הכסא עומד מטה ואצל המטה עומד שלחן ועל השלחן עומדת מנורה וכו׳ והבן מלך הנ״ל השלים ענים תיקון הכסא והמטה והשלחן והמנורה ושינה מקומם קצת וכו׳ וסידר הכל בסדר הראוי וכו׳ ואז נתנו לו המלוכה וכו׳. וזה בחינת צלותא דמעלי שבתא דהא אתייחדת כורסייא יקירא קדישא וכו׳ ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עילאה וכו׳. וזה בחינת ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו כי שבת הוא בחינת עולם הכסא כידוע. וזה שצריך אז להיות נרו דלוק ושלחנו ערוך ומטתו מוצעת בחינת נר ושלחן ומטה הנ״ל העומדים לפני הכסא. ואז בשבת קודש עולה המלכות בשלימות ונדחין ונופלין כל בחינת הסטרין אחרנין המתגברין ע״י בחינת היכלי התמורות הנ״ל. וזה שמאריך במזמור שיר ליום השבת בענין הצלחת הרשעים שהוא רק לפי שעה ולהשמדם עדי עד אבל צדיק כתמר יפרח וכו׳. וכן במזמור ה׳ מלך וכו׳ מקולות מים רבים אדירים וכו׳ אדיר במרום ה׳ עדותיך נאמנו מאד וכו׳ כי עצת ה׳ לעולם תעמוד ואתה מרום לעולם ה׳ כי סוף כל סוף יתבטלו החילופים והתמורות ויעמוד העולם על תיקונו ומכונו בשלימות ותחזור הממשלה הראשונה לבת ירושלים ובא לציון גואל. וזה שאמרו רבותינו ז״ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין. כי עיקר התיקונים הנ״ל נמשך ע״י קדושת שבת. וזש״כ (ירמי׳ יז) והיה אם שמוע תשמעון אלי וכו׳ ולקדש את יום השבת וכו׳ ובאו בשערי העיר הזאת מלכים ושרים יושבים על כסא דוד וכו׳ כי תחזור המלוכה והממשלה לבן המלך האמת כנ״ל.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

מבואר בלקוטי הלכות הלכ׳ ברכות השחר שמה שנעשה מיום שנברא העולם מה שבא הנחש ופיתה לחוה ומה שהרג קין את הבל ונמרוד השליך את אברהם לכבשן האש וישמעאל רצה להרוג את יצחק ועשו רצה להרוג את יעקב וכו׳ הכל בסוד החילופים הנ״ל. וממילא מובן שזה ג״כ סוד מה שהיתה א״י תחלה ביד כנען. וכן מה שבעונותינו הרבים חרבה א״י אח״כ וגלו ישראל מתוכה לבין העכו״ם. בפרט כפי המבואר לעיל בשם המגלה עמוקות שכשישראל בא״י הם בבחינת בנים ובחו״ל הם בבחינת עבדים וכו׳. היינו שגם בקדושה הם עצמם רק בבחינת עבד דקדושה שאין לו רשות לחפש בגנזייא דמלכא לבד ממה שבגשמיות הם תחת רשות וממשלת העבד דסטרא אחרא בחינת עבדים משלו בנו וגו׳. עד שעי״ז נופלים בדעתם ומתייאשים ח״ו ממעלת קדושתם עד שיש שבאים עי״ז למה שבאים בבחינת ויתערבו בגוים וגו׳. וכמבואר בפנים גם לענין הבן מלך שעי״ז שנתגרש ממקומו וכו׳ בא למה שבא רח״ל. אך אעפ״כ ואתה מרום לעולם ד׳ כי סוף כל סוף יתתקן הכל כמבואר בפנים.

גם מבואר לעיל שא״י היא מבחינת הג״ע. וכן מבואר בדברי רבותינו ז״ל שמה שגלו ישראל מא״י היא בבחינה אחת עם מה שנתגרש אדם הראשון מג״ע. ועיקר התיקון הוא ע״י שבת שהיא בחינת מלך שהיה שלום בימיו. וע״כ אמרו חז״ל

לא חרבה ירושלים אלא על שחללו בה את השבת. וכן אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין (ועיין במפרשים טעם לשתי שבתות דייקא וכו') ועיין זוהר (תרומה קל"ח) מבואר מענין השירה שאמרו פרות הבשן בעת שנשאו הארון לבית שמש ומענין ששבת היא בחינת מלך שהשלום שלו וכו' ומענין שיש שני בחינות שבת וכו'. ואפשר שזה סוד השתי שבתות שאמרו רבותינו ז"ל גם ירושלים היא בחינת כסא ד' כמו שכתוב בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ד' וגו'. בפרט הבית המקדש שנאמר עליו כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. ושם עיקר כל תיקונא דשכינתא בחינת מטה שולחן כסא מנורה וכמבואר בזוהר הקדוש. ושם עיקר שלימות הניגון והשיר הנפלא בחינת השיר שהיו הלוים אומרים בביהמ"ק. ושם עיקר סוד העיבור וקידוש החודש שזה בחינת חדתותי דסיהרא. ושם עיקר תיקון המלכות ועלייתה למקומה ושורשה בבחינת ימלוך ד' לעולם אלקיך ציון וגו' ונאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו' והיתה לד' המלוכה ונאמר כי מלך ד' צבאות בהר ציון ובירושלים וגו'. ונאמר ועבדי דוד מלך עליהם ונאמר ובקשו את ד' אלקיהם ואת דוד מלכם.

פירוש על המעשיות - לרבי אברהם ברבי נחמן

בדבר הכניסה לפרדס שהוא מעשה מרכבה אשר זה הציץ ונפגע וזה הציץ ומת. רק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום. ואמרו חז"ל אשר אין מוסרין מעשה מרכבה רק לחכם ומבין מדעתו, מובן ממילא מה שמבואר בהמעשה של הבנים שנחלפו אשר כל האנשים שנכנסו להגן רדפו אותם מאד עד שהוכרחו לברוח מהגן. רק הבן מלך מחמת שנעשה מבין דבר מתוך דבר נכנס בשלום ויצא בשלום והכל תלוי רק בהאדם העומד אצל הגן והפרדס הנ"ל שהוא בחינת אחת עם הכסא כמבואר שם בסוף המעשה כי על הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. וע"כ גם משה רבינו לא ניצול מקנאת המלאכים שרודפין את האדם הרוצה לכנוס בגן התורה ומתקנאין בו רק ע"י העצה אחוז בכסא כבודי אשר כמראה אדם הנ"ל עומד עליו מלמעלה וכמבואר בליקוטי תנינא בהתורה תקעו ממשלה סימן א' וגם הוא נכנס בשלום ויצא בשלום בתכלית המעלה ע"י שהיה חכם והבין והוסיף מדעתו יום אחד כמו שדרשו חז"ל. ושאר כל העם בהעדר הכלים האלה מוכרחים לעמוד מרחוק פן יהרסו ויגיעו לשם בלתי הכלים הנ"ל ואז סקול יסקל או ירה יירה וכו'.

והנה כל תמורת הכסא כמבואר שם וכן תמורת הגן ממקום דמות האדם מלך שהשלום שלו וכן תמורת שם המדינה המלך טפש והמדינה חכמה בבחינת אי לך ארץ שמלכך נער, הכל נמשך מתמורות בן המלך בבן העבד וכאשר שררו חיות הכסא השיר והניגון כשנתבררו מהתמורות נתברר ונחלף הכל בבחינת אשריך ארץ שמלכך בן חורין וכו', ואמר עתה אני יודע שאני הבן המלך באמת, וממילא מבואר ששיר וניגון החיות הנ"ל זה זה הניגון והשיר אשר ישיר משה בעצמו לעתיד. עד שיכירו וידעו כל יושבי תבל מי הוא העבד

הרוכב על הסוס ומי הוא השר המושל האמיתי שנכלל בממשלתו ומלכותו בעצמו יתברך אשר ימלוך לעולם ועד: וזה אשירה לה׳ כי גאה גאה סוס ורוכבו הנ״ל (היינו בן העבד שרכב על הסוס) רמה בים כן יהי רצון במהרה בימינו אמן.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

ששון ושמחה הגהה ג׳ - ...וגם אחר כל דבריו שכתב שם בזה צריכים לצרף עוד לזה מה שמובא במכתביו הקדושים ומובא מזה גם בספרי הלכותיו שבכל דיבור ודיבור שאדמו״ר ז״ל יורנו וילמדנו עוד ירמוז לנו להבין מעצמנו על ידי רמזי ידי חכמתו הקדושה המלובשים גם היום בספריו הקדושים. וכמובן מזה בהמעשה של הבנים שנחלפו שהתיקון של הבן מלך שהוא מרמז על כל אחד מישראל כמובא בליקוטי הלכות ברכת השחר הלכה ג׳ לא היה רק כשנעשה מבין דבר מתוך דבר. כי אף על פי שעיקר הבחירה להבין מעצמו הוא רק אצל גדולי גדולים שהם בבחינת משה שהוסיף יום אחד מדעתו [שבת פח] אבל גם אצל אנשים פשוטים נמצא קצת מעין זה, שזה עיקר שורש הבחירה של כל אחד (ובעבור זה הזהיר כל כך אדמו״ר ז״ל לצעוק להשם יתברך על תיקון העצות), ומכל שכן וכל שכן בדבר נורא ונשגב כזה צריכין להשתמש בזה יותר ויותר. וכן מובן מדברי מוהרנ״ת ז״ל בעל פה. שמעתי בענין זה שמחמת זה הטעם גם הראש השנה הקדוש שאחר הסתלקותו לנסוע לאומן לא גילה בפרוש.

שיחות וסיפורים אות כ״ה - כמו בדבר הפרצופים ופעולותיהם הנזכרים בכתבי האר״י ז״ל אין לדעתנו המגושמה שום תפיסה כלל, ואף על פי כן כנים ואמיתים כל דבריו בלי שום דופי חס ושלום, כן גבוה מעל גבוה נמצאים עולמות למעלה מעולמות (רוחניות ונעלמות שאין לדעתנו שום תפיסה בהם כלל) בפעולות והנהגות ומעשיות נפלאות שגם בהם בעצמם נשתלשלים כל הפעולות והמעשים הנמצאים בזה העולם הגשמי, רק שבסיבת ההשתלשלות מעולם לעולם נאחזים היכלי התמורות להמיר ולהחליף כל פעולה וכל מעשה, ובתמורות וחילופים שונים מדור לדור. ובדרך כלל אמת ונכון כל דיבור ודיבור שיצא מפי רבינו ז״ל בסיפור המעשיות (למשל כשמספר שפעם אחת היה מלך וכו׳), אף על פי שבאמת לית מחשבה תפיסא בהם כלל כו׳. כל זה שמעתי והבנתי מדברי מוהרנ״ת ז״ל בעל פה, וגם בכתב מובא קצת מעין זה, שכל מעשה נעשה במקום שנעשה.

שיחות וסיפורים כרך שישי - הוספות השייכים לסיפורי מעשיות שייך להמעשה מהבנים שנחלפו על פי התורה ׳תקעו ממשלה׳ על אודות מה שזכה משה רבינו עליו השלום לאחיזתו בכסאו (שבתו יתברך) ועל הכיסא והגן (שכולו אחד כמובא שם) ״דמות כמראה אדם״ וכו׳. אשר על ידו לבד ניצול מרדיפות המתקנאים במי ששייך אליו הממשלה והמלכות (ועיין שם בהביאור שכתבתי על התורה הזאת). כי גם לפי זה תבין מרחוק במה שאמרו חכמינו ז״ל על אודות (הכניסה לפרדס) התגלות המרכבה שמוכרח להיות חכם ומבין מדעתו, (ומעצמו דבר מתוך דבר)

ושמחמת זה לא היה אפשר גם למשה להתעלות בזה עד שזכה תחילה להבין (להוסיף) מדעתו, כי כל העם מוכרחים לעמוד מרחוק פן יהרסו ויגיעו לשם בהעדר כלי התבונה הזאת - "סקול יסקל או ירה יירה" וכו'. ועל זה באמת כל תקותנו הוא לחפשו וכו' (לפי מעשה הזבוב "מי יעלה בהר" וכו'):

מי הנחל - רבי אלתר טעפליקר

המעשה של הבנים שנחלפו, עוד שמעתי מהנ"ל פירוש הפסוק אשריך ארץ שמלכך בן חורין אי לך ארץ שמלכך נער שזה שייך להמעשה של הבנים שנחלפו. כי כל ענין המעשה מדברת רק מחילוף. שמתחלה נתחלף בן השפחה בבן המלך וכשבן המלך היה צריך לבוא לשלימות תיקונו היה צריך להחליף שם המדינה שקרו אותה: דער נערישער מלך אין דאס קלוגע לאנד לחזור ולקרות אותה בשם דאס נארישע לאנד אין דער קליגער מלכות, ועי"ז נתחלף אח"כ שהמלך יהי' הבן המלך האמת. וז"פ הפסוק אי לך ארץ שמלכך נער היינו שהיא עדיין בבחינת החילוף וקורין נערישער מלך אין דאס קלוגע לאנד שאז עדיין גם החילוף של בן המלך במקומו עומד אבל אשריך ארץ שמלכך בן חורין שהמלך הוא בן המלך האמת שהוא בן חורין לא בן העבד והשפחה ואז אין המלך נער רק קורין אותו דער קלוגער מלכות. ועיין בשיחות הר"ן לענין הדברי צחות שאומרין העולם שכל נער יש לו אשה יפה נפלה עטרת ראשינו ר"ת נער כי נער פירושו שמנוער מן החכמה.

עונג שבת - רבי אפרימ'ל מפשעדבארז

עיין בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו אקעגון טג האט ער גיהערט זייער אגרויס גילעכטער חא חא חא וכו' האט ער אים גיענטווערט דאס לאכט דער טאג אויס דיא נאכט וכו' יעוין שם היטב הנה ידוע אז יעדיס ווארט פון דעם הייליגן ספר איז קודש קדשים לוטער סודות התורה עכ"ז יש לומר ברמז ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא בהתורה תקעו אמונה ס"ק ב' כי עיקר גידול האמונה היא בבחינת ואמונתך בלילות דהיינו כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר וכן הולכת ונגדלת מעט מעט כפי מה שנדחה מהלילה ונתקרב יותר אל היום עד שבאור היום אז נתגדל האמונה בשלימות בבחינת חדשים לבקרים רבה אמונתיך וכו' יעוין שם.

וזה יש לומר מה שהיום שוחק מן הלילה כי ביום נתגדל האמונה כנ"ל ומי שזוכה לאמונה שלימה אזי זוכה לחיים טובים דכתיב וצדיק באמונתו יחיה ויכול לשחוק מכל עוה"ז הדומה ללילה כמאמר חכז"ל במסכת פסחים דף ב: עוה"ז הדומה ללילה וכו' יעוין שם וזאת הוא החוכא ששוחק היום מן הלילה והשחוק הוא חא חא חא ח'א' ר"ת ח'יי א'מונה כי ע"י אמונה זוכין לחיים כנ"ל ואמונה הוא בשלשה בחינות אמונה בה' ואמונה במשה עבדו ואמונה בתורה הקדושה אשר

נתן לנו השי״ת ע״י משה רבינו ובכלל הזה הוא אמונת חכז״ל ובכל הדברים הקדושים ובאמונת הצדיקים שבכל דור שהם בחינת משה כידוע ובהנ״ל מיושב נמי מה שקשה לכאורה למה הוצרך הכתוב לומר גבי מסית לא תאבה לו ולא תשמע אליו היעלה על הדעת לשמוע למסית לעבוד ע״ז ח״ו רק היה לו לומר לא תחוס עינך וכו׳ כי הרג תהרגנו וכו׳ רק להנ״ל מיושב דהלאו לא תשמע וכו׳ קאי היכא דהמסית מסית לו לילך בדרכי חקירה בעבודת השי״ת ולא לסמוך ח״ו על אמונה שזה הדרך קרובה לע״ז ממש כידוע וזה נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך הרצון שעד עתה לא ידעת וכו׳ ואבותיך ועכשיו שתלך בדרכי חקירה בידיעת השי״ת תדע בידיעתו ית״ש ע״ז אמרה התוה״ק לא תאבה לו וכו׳ רק תלך בדרך אמונה ותמימות כדכתיב תמים תהיה וכו׳ וכתיב הולך תום ילך בטח כנ״ל. (עמוד תע״ד)

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר״ן

מעשה י״א, מהבנים שנחלפו מוצאי־שבת פרשת נח תק״ע. (חיי מוהר״ן. סימן נ״ט)

במוצאי שבת פרשת נח שנת תק״ע, אחרי שאמר בליל־שבת התורה המתחלת: וזה בחינת הספד על סילוק הצדיק (לקוטי מוהר״ן חלק ב סימן סז.), ובמוצאי־שבת נכנסנו אליו כדרכנו, והטה בידו שנלך מאתו, ותכף הלכנו מאתו. והיה לנו לפלא, כי דרכנו היה תמיד לדבר עמו הרבה במוצאי־שבת, והיה לנו צער קצת מזה, ונכנסנו לבית הרב דפה. אחר איזה שעות שלח המשרת שלו וקרא אותנו שנכנוס אליו, אני וחברי רבי נפתלי, וצוה לספר לו חדשות, כדרכו תמיד שהיה שואל לספר לו חדשות דיקא. וספר לו רבי נפתלי מה ששמע אז מענין מלחמת הצרפת, שהיה באותן העתים. ואז, באותה השיחה, היינו מתפלאים ומתמיהים על גודל התנשאות שנתנשא כל־כך פתאום, כי היה בתחלה עבד פשוט ונעשה קיסר, ודברנו עמו אז מענין זה. ענה ואמר: מי יודע איזה נשמה יש לו, כי יכול להיות שנתחלף, כי כן בהיכלי התמורות נתחלפין לפעמים הנשמות וכו׳. ואחר־כך התחיל לספר, שכבר היה מעשה כזאת, שפעם אחת ילדה המלכה ובאותו העת וכו׳, וסיפר כל המעשה של הבן־מלך שנחלף.

אחר שסיפר המעשה של הבן־מלך ובן השפחה, אז היה לי ויכוח עם חברי רבי נפתלי בענין מה שכתוב שם, כשהלך על היריד שלקח כל אשר לו והניח על האכסניא; ונדמה לאחד מאתנו שהניחם בשביל מה שהיה חייב על האכסניא, והשני אמר לא כן הוא, רק שהניחם סתם שם. ונתערבנו על זה, והלכנו ושאלנו את פיו הקדוש, והוא היה עוסק אז בעבודתו והלך אנה ואנה בביתו כדרכו הקדוש, והשיב לנו כדברי השני, שהניח סתם לא בשביל חוב. אחר־כך היה אצלו איש אחד מחשובי אנשי־שלומנו, וספר רבנו זכרונו לברכה עמו, ואמר לו, שבאלו המעשיות, כשמשנין דבור אחד מכפי מה שאמרו בעצמו, חסר הרבה מהמעשה.

וספר לו, הלא אלו השנים שנתערבו על ענין הנ"ל, נדמה לכאורה שזה דבר קטן, ואין בזה קפידא כל־כך אם הוא כדברי זה או כדברי זה, ובאמת תלוי בזה הרבה, ויש בזה קפידא ודקדוק גדול. ומזה תוכל להבין קצת עד היכן אלו המעשיות מגיעים, כי מאד עמקו מחשבותיו. אשרי מי שיזכה להשיג בהם קצת כפי מדרגתו. (חיי מוהר"ן. סימן ס"א)

עלים לתרופה

בני חביבי, חמדת לבבי, הוד לבי ונפשי, טרם התחלתי להשיבך על מכתבך, תהלה לאל, בחסדו הנפלא כבר השיבותיך הרבה, כי כל מה שכתבתי לך עד הנה בזה אתה יכול להחיות נפשך תמיד ולקבל מהם עצות בכל יום, כי שבת־קודש הוא עצה נפלאה על הכל, בבחינת שבת אגין על אדם הראשון, כמו שאמרו רבותינו, **זכרונם** לברכה (זוהר שמות קלח), כמו שבאר אור עינינו, זכרונו לברכה, בהמעשה הנוראה של הבנים שנתחלפו, שכאשר מגרשין את האדם מהגן הקדוש, שהוא סוד בחינת הגן־עדן, צריך שיעמוד עצמו אצל שבת, שהוא בחינת המלך שהשלום שלו וכו'. ואם כי שגבו הדברים מאד מאד גם מדעתי, מכל־שכן מדעתכם, עם כל זה ידעתי בברור, שעקר כונתו הוא בפשיטות לעמוד עצמו אצל שבת, כאשר כתבתי לעיל, וגם בזה יש הרבה לדבר. (עלים לתרופה מכתב רנ"א)

ימי מוהרנ"ת

במוצאי אותו שבת פרשת נח הנ"ל ספר לפנינו המעשה של השני בנים שנחלפו. ומתחלה דבר מפעטערבורג וכו', ואמר לענין זה, שיש היכלי התמורות, ששם נחלפין לפעמים הנשמות, ואמר, שכבר ארע מעשה כזה, שהיה מלך, שהיתה בביתו שפחה וכו', וספר כל המעשה הנ"ל של השני בנים שנתחלפו, כי כך היה אצל כל מעשה, שהתחלת ספור כל מעשה היה על־ידי שדברו לפניו מאיזה ענין, שעל־ידי זה היה לו אתערותא דלתתא לספר אותה המעשה, מחמת שהיה אצלו איזה שיכות וקשר להענין, שספרו לפניו, עם המעשה הקדוש, שהיה צריך לגלות כפי השגתו הנוראה; וכן ברוב התורות היה מעין זה, שעל־פי־רוב גילה תורה מעין אותה השיחה, שסיפרו עמו העולם. וכל זה אי אפשר לציר כי־אם מי שהיה עומד אצלו אז והיה לו מוח בקדקדו להסתכל על זה, היה רואה נפלאות השם ונוראותיו אצל כל תורה ושיחה שגלה, בפרט אצל המעשיות שגילה, בפרט אצל המעשה הנוראה, הגדולה מכולם, שהיא המעשה האחרונה של השבעה בעטלערס (שם מעשה יג), ומעט מזה יבואר עוד לקמן במקומו (בשיחות הר"ן סימן קמט, קנא): (ימי מוהרנ"ת חלק א' סימן מ')

מעשה י״ב

מבעל תפילה

מעשה י״ב

מבעל תפילה

ספורי מעשיות - סוף המעשה

מבואר בפסוק [בישעיה], שיש להקדוש ברוך הוא תנור במקום זה. והאש הוא שם, במקום אחר, רחוק מן התנור. כמו שכתוב (ישעיה ל״א): ״נאום ה׳ אשר אור לו בציון, ותנור לו בירושלים״. ועיין שם כל הקפיטל הנ״ל שמדבר מענין כל המעשה הנ״ל: ״הוי היורדים מצרים לעזרה ועל סוסים ישענו. ומצרים אדם ולא אל וסוסיהם בשר ולא רוח״, הינו בחינת המדינה שסמכו עליה המדינה של עשירות, שהם יושיעו אותם. כי לפי טעותם סברו שהם כולם אלוקות, וסוסיהם הם מלאכים, כמבואר לעיל בתוך המעשה, עיין שם. וזה שסים הפסוק: ״ומצרים אדם ולא אל וסוסיהם בשר״ וכו׳, והבן.

״וה׳ יטה ידו וכשל עוזר ונפל עזור ויחדו כולם יכליון״. הינו בחינת היד הנ״ל, כי על היד ראו ששניהם יהיו נכלין, העוזר והעזור, כנ״ל: ״כאשר יהגה האריה והכפיר על טרפו אשר יקרא עליו מלא רועים״ וכו׳: ״כצפרים עפות״ וכו׳: הינו בחינת האריה הנ״ל והצפרים הנ״ל עיין היטב לעיל בתוך המעשה והבן: ״כי ביום ההוא ימאסון איש אלילי כספו ואלילי זהבו״ וכו׳: ״ונפל אשור בחרב לא איש וכו׳, ונס לו מפני חרב וכו׳, וסלעו ממגור יעבור״: זה בחינת השלושה כתות של החרב הנ״ל. ונפל ונס זה בחינת שני הכוחות הנ״ל. ״וסלעו ממגור יעבור״. זה בחינת חלי הדאר הנ״ל, שחולף ועובר חזקו וכוחו ממנו. כי סלעו פרושו חזקו. (וזה בחינת כח השלישי של החרב הנ״ל. עיין היטב והבן. אחר כל זה סיים הפסוק: ״נאום ה׳ אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים״. הינו התנור והאש הנ״ל. כנ״ל.)

ראה והבט והבן, כי בהקפיטל הזה מבואר כל המעשה הנ״ל, (כל זה דברי רבנו זכרונו לברכה): וכך אמר רבנו זכרונו לברכה בפרוש: שכל המעשה כולה מראש ועד סוף היא רמוזה כולה בתוך הקפיטל הנ״ל (היינו ישעיה ל״א) ואמר שכל הדברים של המעשה הנ״ל, כולם יכולים למצוא במקראות וכיוצא: [כגון ״וטמאתם את צפוי פסילי כספך, ואת אפודת מסכת זהבך, תזרם כמו דוה צא תאמר לו״. (ישעיה למ״ד) וכמו שכתוב (ישעיה ב): ״ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו וכו׳ לחפור פרות וכו׳ לבוא בנקרות הצורים״ וכו׳. הינו שישליכו תאות ממון שהיא עבודה זרה ממש. ויטמינו עצמן בחפירות וכו׳ כמבואר במעשה הנ״ל. כי הממון הוא מסריח כמו צואה ממש. כמו שכתוב: ״תזרם כמו דוה צא תאמר לו״. וכן כיוצא בזה. יכולים למצוא כל דברי המעשה הנ״ל במקראות וכיוצא].

אבל עיקר המעשה כולה נאמרה על קפיטל הנ"ל כי שם היא מבוארת ומרומזת כולה. אבל אין אתנו יודע עד מה. כי אם מה שגילה לנו בפרוש (הינו כל המבואר לעיל). אבל שאר עניני המעשה. לא זכינו להשיג איך היא מרומזת בקפיטל הנ"ל אבל אמר בפרוש שכל המעשה כולה מרומזת שם.

סדר המלך עם אנשיו הנ"ל הוא כך: הבעל תפילה עם הגבור: הממונה על האוצרות והחכם: המליץ והאוהב נאמן: הבת מלכה עם בנה: המלך והמלכה: כך הוא הסדור שלהם: והם בחינת עולם התקון: והם עשרה דברים. ולא נחשבו כסדר: הינו שלא נחשבו (אלו העשרה הנ"ל) כפי הסדר המבואר בספרי קבלה; אבל יש דברים בגו: גם מבואר בספרים, שכשהשפעת מדה אחת עוברת דרך מדה אחרת, שכשמתעכבת שם זאת ההשפעה, אזי נקראת על שם אותה המדה. הינו שהמדה ששם מתעכבת ההשפעה של מדה אחרת שעוברת דרך שם, היא נקראת על שם אותה המדה, שבא ממנה ההשפעה. ובשביל זה נשתנה כאן הסדר, וגם יש עוד כמה ענינים בזה המבוארים להבקיאים היטב בספרים. כל זה אמר רבנו זכרונו לברכה בפרוש: גם הבנתי מדבריו שמרומז בזאת המעשה מיתת המלכים ותקונם. ובין בבחינת החורבן ובין בבחינת התקון, לא נאמרו כסדר העשר בחינות הנ"ל. מחמת הטעמים וענינים הנ"ל. ועדין הדברים סתומים וחתומים. כי סוד המעשה לא גילה כלל, רק האיר עינינו בפסוקים וענינים הנ"ל, כדי שנדע שיש בהמעשה סודות נסתרים גדולים ונוראים מאד; ואין אתנו יודע עד מה. אשרי מי שיזכה להבין קצת, סודות המעשיות הללו המבוארים בזה הספר. כי כולם הם חדושים נפלאים ונוראים מאד מאד, עמוק עמוק מי ימצאנו: מה נאמר מה נדבר. מי שמע כזאת, מי ראה כאלה. (סוף מעשה מבעל תפילה)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

אבן העזר הלכות קידושין הלכה ג' אות ג' - נחזור לענינינו שעיקר נסיון האדם הוא בתאוה זאת של משגל אבל מי שאינו זוכה לעמוד בזה ופוגם בברית ח"ו אזי נופל עי"ז לתאוות ממון שנקרא בור אין מים בו וכו' שאי אפשר להנצל משם כ"א ע"י שמירת הברית בבחינת גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו כמבואר בהתורה צוית צדק וכו' ע"ש וכשנופל ח"ו ונשתקע בתאוות ממון אז ח"ו כמעט אפס תקוה להוציאו משם וזהו בחינת מה שהבאתי לעיל דברי רבינו ז"ל בהמעשה של הבעל תפילה שאמר שמי שנופל לתאוות ממון אי אפשר להוציאו משם ומכל התאוות יכולין להוציא אפילו מתאוות ניאוף חוץ מתאוה זאת של ממון ובזה גרוע תאוות ממון גם מתאות ניאוף כי תאוות ממון היא עיקר הנפילה של האדם שבא לו ע"י תאוות ניאוף היינו מי שלא התגבר על יצרו ופגם בתאוות ניאוף אזי עבירה גוררת עבירה וכשאינו זוכה להתגבר לשוב אזי מפילין אותו נפילה גדולה דהיינו שמפילין אותו לתאוות ממון ונופל עליו עול הפרנסה וריבוי הצטרכותו ובאין עליו טרדות גדולות ויגיעות רבות ודאגות עצומות וכעס ומכאובות ובלבולים רבים בענין הממון בחינת בעצבון תאכלנה בחינת בזעת

אפיך תאכל לחם וכו׳ ונטרד כל ימיו ח״ו בתאוות ממון בחינת משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים וכו׳ ואז כשנטרד בתאוות ממון אז אי אפשר להוציאו משם עוד כ״א ע״י הדרך שיש להגבור הנ״ל אם יזכה להתקרב לצדיק גדול ונורא כזה שידע מהדרך הזה.

ואגב שאנו עוסקים בענין זה אמרתי לבאר מה שנראה לעניות דעתי בענין זה של ב׳ התאוות הרעות הללו שהם תאוות ניאוף ותאוות ממון שהם הם העיקר המטרידין את רוב העולם משני העולמות, וכמה נפשות נשקעו בהם על שלא השתדלו לשברם. כי לכאורה היה קשה לי בדברי רבינו ז״ל, כי בכל המקומות כתב שעיקר הנסיון והבחירה של האדם בעולם הזה הוא תאוות ניאוף שהוא עיקר המתקלא והמשקל של כל אדם, וזה עיקר הנסיון והצירוף של כל אדם שבא לעולם הזה להתנסות אם יזכה לעמוד בנסיון זה לשבר תאוה זאת שעל ידי זה יזכה לרב טוב הצפון, וידע ויכיר את כבוד גדלו ואלקותו ורוממותו יתברך, ויתגלה לו סתרי תורה גנזיא דמלכא וכולי וכולי. כי אי אפשר לידע מהשם יתברך בידיעה שלימה כראוי באמת כי אם על ידי קדושת הברית, כמבואר בכמה תורות בהתורה בקרוב עלי מרעים וכולי (סימן לו׳) שאי אפשר לבא להתגלות בתורה ועבודה כי אם על ידי שנתנסין ונצטרפין תחילה בגלות התאוה הזאת וכולי עיין שם, וכן בהתורה צוית צדק וכולי מבואר שאי אפשר לחזות בנועם ה׳ וכולי כי אם על ידי שמירת הברית בבחינת ומבשרי אחזה אלקי, שעל ידי תיקון הברית שהוא בחינת בשר קודש על ידי זה זוכין לחזות אלוק להשיג אלקותו יתברך וכן בהתורה תפלה לחבקוק (סימן יט׳), ובהתורה האי מאן דאזיל למינסב (סימן כט׳) מבואר באריכות נפלא שעיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים הוא על ידי תיקון הברית שעל ידי זה בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וכולי, וכן בכמה וכמה תורות כמעט כולם מבואר זאת שהעיקר הקדושה הוא שמירת הברית, וכן בכל הספרים מבואר שזה עיקר הקדושה ובפרט בספרי הזוהר הקדוש ותיקונים, ויותר מזה דיבר עמנו רבינו ז״ל כמה שיחות נפלאות בענין זה, והיה ממאס מאד מאד תאוה זאת כמבואר קצת מעט בספרים הנדפסים. נמצא שהעיקר הוא לשבר תאות ניאוף.

ואחר כל אלה בסיפור מעשה הנוראה של הבעל תפילה שם מבואר שתאוות ממון הוא גרוע עוד יותר אפילו מתאוות ניאוף, כמבואר שם מה שקיבלו מן המלך שמכל התאוות שבעולם יכולין להוציא את מי שנפל לשם חוץ מתאוות ממון שמי שנפל לשם אי אפשר להוציאו בשום אופן כי אם על ידי הדרך שיש להחרב שהגבור מקבל משם כח גבורתו וכולי עיין שם. מובן שם שאפילו מתאוות ניאוף יכולין להוציא בנקל יותר מלהוציא מתאוות ממון, ולכאורה הדברים סותרים זה את זה אך באמת הכל ניחא, כי בוודאי עיקר הנסיון והבחירה של אדם מנעוריו הוא תאוות ניאוף שבוער באדם מנעוריו, וצריך כל אחד לרחם על עצמו לשבר תאוה זאת בתכלית כי בשביל זה בא לעולם, ואז יזכה למה שיזכה אשרי לו, ואפילו אם אינו גבור חיל לכבוש את יצרו ותאוותו לגמרי להיות

קדוש בתכלית הקדושה כראוי, על כל פנים יחוס על עצמו ועל נפש בניו ובנותיו וכל הדורות התלויים בו ואל יפגום בברית באיסור ח"ו על כל פנים, כי האדם מחויב לקדש עצמו במותר לו, והעיקר בתאוה זאת ששם עיקר הקדושה כמו שאמרו רבותינו ז"ל: כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה וכולי, אך על כל פנים ישמור עצמו מלבא לידי עבירה ח"ו, בפרט בדורות הללו שגם להיות נשמרין מעבירה גמורה ח"ו צריכין גם כן מלחמות גדולות והתחזקות גדול, ותחנות ובקשות הרבה והתקרבות לצדיקים וכשרים אמתיים, וכמה דרכי עצות קדושות ולעסוק בתורה ותפילה ומצוות ומעשים טובים הרבה כדי לזכות על ידי כל זה להנצל מעבירות ח"ו, וכי גם מי שנשמר מעבירות אף על פי שאינו קדוש ופרוש כראוי, אף על פי כן הוא גם כן בכלל שמירת הברית כמבואר בהתורה אני ה' הוא שמי וכולי (סימן יא') עיין שם, מבואר שם שיש יחודא עילאה ויחודא תתאה שהם בחינת שמירת הברית שכלול מב' בחינות. כי יש מי שקדוש וטהור וזווגו בקדושה הוא רק משבת לשבת זהו בחינת יחודא עילאה, ויש מי שזווגו גם בימי חול אבל על כל פנים הוא בהיתר על פי התורה, הוא גם כן בחינת שמירת הברית בבחינת יחודא תתאה וכולי עיין שם, כי יש אלפי אלפים ורבי רבבות דרגות בבחינת שמירת הברית, וכל החילוקים שבין מדריגות הצדיקים והכשרים שיש ביניהם אלפים ורבבות מדריגות עד אין קץ רובם ככולם הוא בענין שמירת הברית, אבל על כל פנים כשאינו בעל עבירה ח"ו הוא בכלל שמירת הברית, ואפילו אם עבר עבירות מקודם אפילו אם עבר מה שעבר ח"ו, אף על פי כן אין לך דבר שעומד בפני התשובה, ועיקר התשובה שמעתי מפי רבינו ז"ל שאמר שעיקר התשובה הוא לבלי לעשות עוד מה שעשה דהיינו כשבא למקומות אלו שהיה מקודם ועכשיו פונה עורף מהם ואינו עושה עוד מה שעשה, זהו עיקר התשובה, ורק זה נקרא תשובה כמבואר בליקוטי תנינא. על כן אם יתחיל מעתה לעזוב דרכו הרע ומחשבותיו הרעים, וירגיל עצמו לעסוק בתורה ותפילה ותחינות ובקשות הרבה וכולי ולא ישוב עוד לכסלה הוא גם כן בכלל שומרי הברית וכנ"ל: (אבן העזר הלכות קידושין הלכה ג' אות ג').

אורח חיים הלכות תפילה הלכה ד'

אות א' - וזהו בחינת תפילה בצבור דהיינו בעשרה. כי מבואר שם שהמלך עם אנשיו היו עשרה. שהם המלך והמלכה, הבת מלכה והתינוק, המליץ והאוהב נאמן, הממונה וכו'. והם בחינת עולם התיקון. והנה מי שיש לו עינים לראות יכול להבין מעט שסוד מעשה זאת נוגע בענין מיתת המלכים ושבירת כלים. ותיקונן. וכבר אמרנו כמה פעמים. שכל מה שאנו מוצאין בהמעשיות הוא רק רמז בעלמא. פחות מטיפה מן הים. ואפילו במקום שהשם יתברך בעזרינו לכוין האמת. היינו שזה אמת. שגם ענין זה נרמז בסוד המעשיות. אבל סוד גוף המעשה בעצם. רחוק ונשגב מאד מדעתינו. כי גאו המים נחל נובע אשר לא נוכל לעבור בו.

אות ב' - אבל על כל פנים זה מובן בביאור שם שמרומז בענין המעשה הזאת מענין שבירת כלים ותיקונן. והם עשרה בחינות כנגד עשר ספירות אשר בהם היה

השבירה והפגם והביטול. כמבואר בעץ חיים. שאע״פ שהשבירה לא היתה כי אם בבחינת שבעה מלכים. אבל אעפי״כ גם בשלושה ראשונות היה בחינת פגם וביטול ע״ש. כי ע״י שבירת כלים משם נמשכין כל התאוות והמדות רעות וכל הטעויות והמבוכות של כל באי עולם הרחוקים מהשם יתברך. שכל אחד נתעה למקום שנתעה ע״י תאוותיו שהתעו אותו לדעות זרות כוזביות. שזהו בחינת כל עניני השטות והטעיות של כל הכתות המבוארים שם. שכולם נתעו ונבוכו מאד מאד ע״י תאוותיהם הרעות.

כי זאת הכת נתעו מדעה לדעה ומסברא לסברא. עד שאמרו שעיקר התכלית הוא כבוד. והיה להם סברות גדולות והוכחות על זה שעיקר התכלית הוא כבוד. וכת אחרת נתעו ואמרו שעיקר התכלית הוא רציחה וכו׳ והיה להם גם כן סברות רבות על זה. וכיוצא בזה בשאר הכתות. וכל אחת היה להם סברות רבות על טעותם. עד שאפשר באמת לטעות בהם. כמו שאמר רבינו ז״ל שאינו רוצה לגלות כל הסברות שיש לכל כת וכת. כי יש להם כל כך סברות שאפשר לטעות בהם באמת וכל זה נמשך מבחינת שבירת כלים הנ״ל. שהם בחינת המדות העליונות הקדושות שלא יכלו הכלים לקבל אורם. ועי״ז נשברו ונפלו הכלים למטה למדור הקליפות. עד שנתהפך אצלם כל המדות טובות מהיפך אל היפך והפכו דברי אלקים חיים. עד שנעשה אצלם סברות להיפך מן האמת. והכל מחמת הנצוצות קדושות של המדות העליונות שנפלו בהם. שעי״ז נתאחזו בהם הקליפות ומקבלים מהם כח להפוך את האמת לשקר גמור מעין אותו האמת. בבחינת כל שקר שאין בו אמת בתחילתו אינו מתקיים בסופו. כי כל כת וכת מהכתות הרעות הנ״ל שהיו להם סברות בדויות וכוזביות להיפך מן האמת. כל זה נמשך בשרשו. מאיזה צד אמת בשרשו ובמקומו. אבל אצלם נתקלקל זה האמת ונתעו עי״ז לדעות זרות מאד. כל אחד מעין אותה המדה שנפל אצלם ע״י בחינת השבירה.

אות ג׳ - למשל הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא כבוד. והיה להם הוכחות וסברות רבות על זה. זה הטעות נמשך מנפילת הכבוד דקדושה. כי יש כבוד דקדושה שהוא כבוד השם יתברך וכבוד תורתו הקדושה וצדיקיו האמתיים. שכל העולמות נבראו בשביל זה הכבוד. כמו שאמרו רבותינו ז״ל כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וכמבואר בכמה תורות בדברי רבינו ז״ל. שכבוד דקדושה הוא שורש כל הבריאה שורש כל הנפשות בחינת בסודם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי וכו׳, ע״ש בהתורה על פסוק ״ואיה השה לעולה״ (בסימן י״ב) ובהתורה חבלים נפלו לי בנעימים (בסימן ע״א) בליקוטי תנינא ובשאר מקומות.

ומחמת שכבוד דקדושה הוא שורש כל הבריאה שנברא בשביל הכבוד. על כן מעת שהיה שבירת כלים ומיתת המלכים שאז נפלו כל המדות הקדושות למטה ואז נתבלבלו כל העולמות כולם כידוע. שזהו בחינת מה שכתוב בהמעשה הנ״ל. שפעם אחת היה רוח סערה שבלבל והפך את כל העולם כולו וכו׳ שכל זה הוא

סוד בחינת שבירת כלים וכו' שאז נתבלבלו כל העולמות ונתהפכו מסדרן האמת כידוע. ועל כן אז אחר הרוח סערה הנ"ל שהוא בחינת שבירת כלים. אז נתהוו כל הכתות רעות המבוארין שם. שנתעו ונבוכו בדעות זרות שלהם. שכל זה נמשך מנפילת הנצוצות ממדות הקדושות שנפלו אליהם ע"י שבירת כלים שעי"ז טעו והפכו האמת מהיפך אל היפך, ואמרו שעיקר התכלית הוא כבוד, מה שבאמת אדרבא הדבר הוא בהיפך ממש כי עיקר התכלית של הבריא' הוא רק כבוד השם יתברך ותורתו וצדיקיו האמתיים, שאי אפשר לזכות לזה כי אם כשממעטין בכבוד עצמו לגמרי ובורחים מן הכבוד, לגמרי באמת, ויודעין פחיתותו ושפלותו והוא נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד. אז דייקא יזכה להגיע אל התכלית האמתי לעתיד להכלל בכבוד ה' באמת. בחינת כבוד ה' יאספך בחינת כי מכבדי אכבד וכו'. שאין אדם זוכה לזה כי אם כפי מה שמבטל כבודו באמת לגמרי ומשתדל ומתייגע כל ימיו להרבות כבוד המקום שהוא כבוד התורה והצדיקים האמתיים ואינו חושש על כבוד עצמו כלל וכו'. כמבואר במקום אחר, והם הפכו האמת מהיפך אל היפך ואמרו שעיקר התכלית הוא כבוד לרדוף אחר הכבוד חס ושלום. רחמנא ליצלן מהאי דעתא.

אות ד' - וכן כת האחרת שטעו בסברותיהם הרעות. ואמרו שעיקר התכלית הוא רציחה. והיה להם סברות והוכחות רבות על זה. ובאמת אע"פ שלכאורה רחוק להאמין שימצאו אנשים כאלה שיהיה להם סברות שרציחה היא מצוה. אבל באמת יש טעותים כאלה בעולם. עד שיכולין לטעות גם בזה. כי יש סברות רעות כאלה. שיוכלו לטעות על ידם לומר שרציחה היא מצוה כאשר כבר שמעתי מפי רבינו ז"ל קודם שסיפר מעשה זאת. שאמר שיש שהיה אצלם סברות והוכחות שרציחה היא מצוה. וכפי הנרא' מדבריו היה שראה כתוב באיזה ספר שנמצאו והיו אנשים כאלה שאמרו שרציחה היא מצוה. והיה להם סברות רבות על זה וגם זה הטעות נמשך מנפילת נצוצות מגבורה דקדושה. כי בקדושה יש כעס ונקמה שהיא מצוה גדולה. כמו שכתוב אל קנא ונוקם ה'. שזהו בחינת ארבע מיתות בית דין ול"ט מלקות שמצוה על הבית דין לדון בם את מי שנתחייב בהם. והוא תיקון העולמות מאד. כי ע"י מצות ארבע מיתות בית דין מייחדין ארבע אותיות שם הויה ברוך הוא וארבע אותיות שם אדני וכו'. ושאר יחודים גדולים ותיקונים עליונים נוראים שנעשו על ידם, ואצלם נפלה זאת המדה עד שבאו לידי כעס ורציחה ממש. והפכו דברי אלקים חיים ע"י תאוותיהם הרעות ונטו מסברא לסברא עד שנשתגעו ואמרו שרציחה מצוה היא. והוא התכלית.

אות ה' - וכן הכת שאמרו שניאוף הוא התכלית. זה הטעות מבואר לכל מהיכן הוא נמשך. כי ידוע שמצות פריה ורביה היא מצוה ראשונה שבתורה. כי לא תהו בראה לשבת יצרה. והשם יתברך חפץ בקיום העולם. על כן מצוה לפרות ולרבות, אבל אין צריכין לעסוק בזה כי אם בשביל קיום המצוה לבד בקדוש' ובטהרה גדולה כמבואר בכל הספרים הקדושים. והם מגודל תאוותם הטו את דעתם מן

האמת עד שאמרו שזה עיקר התכלית. רחמנא לצלן מהאי דעתא ומכל דעותיהם הרעות. רחמנא לישזבן.

אות ו' - וכן הכת שאמרו שזה שאוכל מעט ואינו ניזון ממאכלים של שאר בני אדם הוא ראוי להיות מלך. ובחרו להם לפי שעה עשיר למלך. זה הענין יכולים להבין קצת ענין הטעות הזה מהיכן נמשך. כי יש צדיקים אמתיים שהם קדושים באמת ושברו תאוות אכילה באמת לגמרי עד שאינם יכולים לאכול כי אם מעט דמעט וגם זה המעט שאוכלין הוא בקדושה נוראה עד שכל מאכלם ומזונם אינו מאכל ומזון שהעולם ניזונין ממנו, כי מאכלם הוא בבחינת מן שהוא בחינת לחם אבירים אכל איש שהוא מזון שהמלאכי השרת ניזונין ממנו. והוא בחינת מאכל הצדיקים האמתיים. בבחינת לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. וכמבואר בספר הא"ב (אות א' אכילה סימן ה'). מי שלימודו במוחין זכים עד שהוא ניזון ממאכל שהמלאכים ניזונין ממנו וכו'. וכן מבואר בדבריו ז"ל שיכולין לזכות ע"י ריבוי התבודדות וכיסופין להשם יתברך שעי"ז עושה נפשות וכו'. ועי"ז זוכין שיהיה כל מאכלו בבחינת לחם הפנים כמבואר בהתורה אית לן בירא בדברא (בסימן ל"א). וכן מבואר בהתורה תפילה לחבקוק (בסימן י"ט). שע"י שלימות לשון הקודש שעי"ז זוכין לשמירת הברית. עי"ז זוכין שכל מאכליו ותענוגיו אינו כי אם מההתנוצצות האותיות הקדושים שבאותו הדבר שהוא אוכל ושותה וכו'.

נמצא שזה הצדיק שזוכה לזה אינו אוכל ושותה מאכל ומשקה של שאר בני אדם כלל. רק הוא אוכל ושותה אותיות קדושות. שהם בחינת נפשות קדושות שהוא בחינת פנימיות חיות המאכל. שמשם עיקר החיות הפנימי וכו'. וכבר מבואר אצלנו מעשה נוראה מענין הצדיק שזכה לזה. שראה בשעת אכילתו שכל הלחם שהיה מונח לפניו היה כולו אותיות וכו'. נמצא שיש צדיקים אמתיים גדולים כאלו שמאכלם אינו כלל של זה העולם ומזה נמשך הטעות של הכת הנ"ל שאצלם נפל האמת כנ"ל. עד שבחרו בצבועים ושקרנים המתדמין עצמן כקוף בפני אדם. ומרגילין עצמן לאכול מעט. מחמת גדלות וגסות הרוח כדי להתכבד ולהתיקר עי"ז מחמת שרואין שזה הדבר חשוב עכשיו. ובשביל זה מקבלין אותו לרבי ומנהיג כשרואין שאוכל מעט בדקות בחן של שקר. אשר באמת עדיין לא התחילו לילך בדרכי ה'. ועדיין לא נגעו בהקדושה ובהתורה הקדושה כלל, ועדיין לא התחילו לשבר שום תאוה ומדה כלל. וגם אפי' תאוות אכילה עדיין לא התחילו לשבר כלל. רק ממעטים באכילה בשביל כבוד. וכל זה ויותר מזה מרומז בדברי רבינו ז"ל בהמעשה הנ"ל בהכת שטעו בו ובחרו להם שראוי לקבל למלך מי שיש לו שפע מזונות הרבה ואינו ניזון ממזונות של שאר בני אדם. רק ממזונות דקים וכו'. והבן.

אות ז' - וכן הכת שאמרו שמליצה ודיבור הוא התכלית. דהיינו שידע כמה לשונות ויהיה מליץ נאה וכו'. זה הטעות מבואר גם כן קצת. כי ידוע את כל המעשה הרע הנעשה תחת השמש עכשיו ע"י המליצים הפושעים. כמו שאמר רבינו ז"ל בדרך

צחות כששבח את המליצה מאד. ואמר אחר כך אבל יש מליצים שהם פושעי ישראל. כמו שכתוב ומליציך פשעו בי. כי כל המחקרי' והפלוסופים והאפיקורסים רובם ככולם הם מליצים גדולים. ובחרו בדרכי המליצה מאד ללמוד לשונות רבות ולדבר צחות. ולהיות בעל לשון ומליץ נאה. כידוע ומפורסם כל זה. ובאמת בשרשו שבקדושה המליצה טובה מאד וכאשר שבח רבינו ז"ל בעצמו את המליצה מאד. ואמר שהמליצה יש לה כח גדול לעורר את האדם. וגם למעלה יכולין לפעול לעורר רחמים וישועה גדולה ע"י המליצה. כי אמר שגם המלמד זכות למעלה נקרא על שם זה מליץ על שם המליצה דייקא. כי זה הזכות בעצמו שהוא מלמד על איזה אדם אם היה אומרו כך בלי דרכי המליצה לא היה פועל כלום לעורר רחמים עליו. כי הלא גם בלעדו יודעין מזה הזכות אך עיקר כחו של המלמד זכות לפעול ישועה ורחמים הוא ע"י המליצה. ע"י שאומר אותו הזכות וכיוצא שמלמד בדרך מליצה. דהיינו שמציע הדבר יפה בטענות נאות ונכונות ובדיבורים יפים ובמליצה נאה. עי"ז יש לו כח לעורר למעלה רחמים וישועה וכן למטה רואים בחוש כח המליצה. כי אם היו אומרי' לאדם סתם שפלוני מת לא יתעורר כל כך לבכות הרבה. אבל אם יעוררו עליו בדרך המליצה להציע הדבר ולהרחיבו. כמה נאה היה אדם זה וכמה נאים מעשיו וכו' וכיוצא בזה כדרך המליצים אז יש כח ע"י המליצה לעורר ולשבר לב האדם מאד. כל זה שמענו מפי רבינו ז"ל. ואחר כך סיים אבל יש מליץ שהוא פושעי ישראל בחינת ומליציך פשעו בי כנ"ל.

והנה ענין זה של מעלת המליצה הוא נצרך מאד לכל אדם החפץ חיים אמתיים ונצחיים. הרוצה לגשת אל הקודש לילך בדרכי ה' לשוב אליו יתברך. אשר העצה הכלליית שהיא יסוד כל העצות. הוא ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו. כמבואר אצלנו כמה פעמים דהיינו שירגיל עצמו בכל יום לילך למקום מיוחד להתבודד שם ולפרש שיחתו לפניו יתברך כאשר איש אל רעהו. ולהרבות בטענות והפצרות ובקשות ופיוסים בלשון שמדברים בו. (דהיינו במדינתנו בלשון אשכנז שאנו מדברים בו) שיעזרהו השם יתברך ויזכהו לשוב ממעשיו הרעים ולהתקרב אליו יתברך וכו'. ולענין זה הוא דבר גדול ענין המליצה. דהיינו שירגיל עצמו להרחיב שיחתו ולהרבות בטענות. ולבקש למצוא לעצמו בכל פעם דברי תחנונים ופיוסים חדשים וטענות נאות ודברי התעוררות של רחמים הרבה. כדרך המפצירים. כדרך הבאים לפני מלכים ושופטים להתחנן על נפשם כשיודעים בעצמם שהם חייבים והם באים לפייסם. שאז מגודל מרירות נפשם יוצא מלבם ממילא דברי תחנונים ופיוסים הרבה עד שלפעמים מעוררים לב המלך או השופט עד שמתחיל לבכות עמהם גם כן מגודל הרחמנות וכיוצא בדיבורים אלה הרבה.

כי לענין שיחה בינו לבין קונו. שהוא עיקר התכלית האמת שצריכין לזכות עי"ז לחיים נצחיים לעולמי עד ולנצח נצחים. ולהנצל מבאר שחת ומטיט היון וכו' וכו'. לענין זה צריכין כל מיני דיבורים שבעולם תחינות ובקשות וריצויים

ופיוסים והפצרות ורחמנות וחנינה וטענות וכיוצא בזה הרבה. וכל עניני דיבורים אלה וכאלה הם כולם כלולים בבחינת מליצה. כי כל זה נמשך בשרשו מבחינת מליצה העליונה שמשם יסד דוד המלך עליו השלום ספר תהלים ברוח קדשו שזכה ע״י רוח קדשו למליצה דקדושה באמת. עד שזכה שספרו הקדוש ספר תהלים כלול מכל לשונות המליצה הקדושה. ועל כן באמת יש לו כח גדול לעורר לב האדם ולעורר רחמים העליונים כשאומרים אותו בכוונת הלב ולקרב את האדם להשם יתברך והנה מחמת שבקדושה המליצה יקרה מאד. מזה נמשך שאצל הכת הנ״ל נפלה המליצה עד שהפכו דברי אלקים חיים. ובחרו במליצה לדעתם לבלות כל ימיהם על דרכי מליצה. כדי להמשיך לב ישראל חס ושלום לדרכי המחקרים והפלוסופים. אשר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים. אשר עי״ז עוקרין את עצמן ואת בניהם ותלמידיהם ההולכים בעקבותם משני עולמות כידוע ומפורסם דרכיהם הרעים למה שבאים ע״י מליציהם הפושעים עד שמחללים שבת בפרהסיא. ומדברים סרה על ה׳ ועל תורתו הקדושה על תנאים ואמוראים. ומתלוצצים מאגדת רבותינו ז״ל שבגמרא ומדרשים והולכים בדרכי העכו״ם ובמנהגיהם ומכריחים את עצמם ומרגילים את עצמם בכל עת ללכת בדרכיהם ובמנהגיהם דייקא. הן בעניני הדירות וכלים ובמלבושיהם ובכל תנועותיהם כמפורסם. אשר התורה הקדושה הזהירנו על זה ובחוקותיהם לא תלכו. שאסור להתדמות להם בשום דבר כמבואר בשולחן ערוך. ולבלות ימים על מליצה כזו שאינה מקרבת להשם יתברך ולעבודתו. אדרבא מרחקת ועוקרת את האדם לגמרי רחמנא ליצלן בוודאי אין שגעון יותר מזה.

והוא ממש ענין הכת הנ״ל. שבחרו באיש צרפתי משוגע למלך בשביל שהיה מליץ נפלא והיה יודע כמה לשונות והיה מדבר תמיד אפילו לעצמו. ואע״פ שהם רוצים לכסות השקר והאפיקורסות שלהם באמת דהיינו שבתחילה מטעים את בני ישראל ואומרים שרוצים ללמדם מקרא היטב בכל דקדוק הלשון. אבל באמת כל כוונתם להרע וזה עיקר האפיקורסית שלהם שכופרים בתורה שבעל פה לגמרי כמו הקראים ממש וכשכופרים בתורה שבעל פה אזי ממילא הם כופרים בתורה שבכתב. כי אין יודעים שום דבר מתורה שבכתב בלי דברי רבותינו ז״ל בגמרא ומדרשים שהוא תורה שבעל פה. ותיפח רוחם ונשמתם שמכריחים עצמם תמיד לפרש המקרא על פי דרך הפשוט דייקא בלי שום דרשה מדרשות רבותינו ז״ל. ופנימיות כוונתם הרעה ניכר לעין כל למי שבקי בהם קצת ובדרכיהם הרעים. שכל כוונתם לפרש המקרא על פי דרכי המליצה לבד כאלו אין בה שום פנימיות חס ושלום. והם משבחים את משה רבינו עליו השלום מאד ואומרים עליו שהיה מליץ ובעל לשון גדול מאד. וקצת נביאים אין נראה להם דברי מליצתם. **אוי** להם אוי לנפשם ואם ידלגו על ההרים ואם יקפצו על הגבעות לא יוכלו לפרש את התורה הקדושה שתהיה מתיישבת על פי דרכי המליצה.

כי יש הרבה מקראות בתורה בלי שיעור שאין סובלים פירוש על פי פשוט כלל. ובפרט שהם סותרים הדין כפי המקובל בידינו מפי משה רבינו עליו השלום

בעצמו. כגון "ששת ימים תאכל מצות" וכו'. וכן "ובשלת ואכלת" בפסח שבאמת אינו נאכל אלא צלי. וכן "ארבעים יכנו" וכו'. וכיוצא בזה הרבה. ובפרט כל הסיפורי מעשיות שבתורה. שבכל אות ואות ובכל נקודה ונקודה של כל התורה הקדושה יש רזין עילאין רזין גניזין ורזין דרזין לעילא ולעילא עד אין סוף ואין תכלית. וכבר מבואר בזהר הקדוש שמקלל הרבה את הכופרים שאומרים שאין בהתורה כי אם הפשוטו. ועל כן באמת אין צריכין ללמוד מקרא כי אם עם פירוש רש"י לבד. שרש"י הקדוש מכריח עצמו מאד לפרש המקרא על פי פשוטו. אבל בכל המקומות שאי אפשר לפרשו על פי פשוטו מחמת קבלת רבותינו ז"ל. הוא מפרשו על פי דברי רבותינו ז"ל. וגם במקומות שמפרש המקרא על פי פשוט מביא על פי רוב דברי רבותינו ז"ל במדרשים וגמרא. לידע ולהודיע שיש עוד כמה דרשות בזה המקרא. והפורש עצמו מפירוש רש"י ללמוד ביאור שלהם הרע וכיוצא באלו הפירושים הוא פורש מן החיים. ועוקר את עצמו מחי החיים ומתורתו הקדושה. ואי אפשר להאריך בזה כאן. כי יקצרו המון יריעות לספר בגודל מרירות הצרה הזאת שנתהוה עכשיו בדורותינו שנתפשטה הנגע הזאת גם במדינתינו.

ועיקר מעלת המליצה היא בשביל התכלית האמתי לזכות להתקרב על ידם להשם יתברך. ומי שזוכה למליצה כזאת ומבלה ימיו להמליץ דבריו לפני השם יתברך בתפילה ותחנונים וכו' או להמליץ דבריו לישראל לעוררם לעבודתו יתברך באמת. בוודאי אשרי לו אשרי חלקו. ומי שאינו זוכה לזה בשלימות. אינו מעכב לעבודתו. כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואינו חפץ מהאדם שיעשה מה שאין ביכלתו. ויכול להתקרב להשם יתברך ע"י שיחתו איך שהוא ואיך שידבר יהיה נחשב בעיני השם יתברך למליצה יפה ונאה. כי אצל השם יתברך העיקר הוא האמת שהוא כוונת לבו באמת. כי אחר כוונת הלב הן הן הדברים. כמו שכתוב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. ומי שמכוין לבו באמת. אזי אעפ"י שאינו מליץ. ולא למד דרכי המליצה מעולם. אעפי"כ ממילא נפתח פיו ולבו. ויוכל לדבר דיבורים נאים וטענות נכונות להשם יתברך וכו'. שהם נמשכים מבחינת מליצה דקדושה. ועל כל פנים לא יקלקל בדבריו.

אבל אלו הנ"ל המרגילים בניהם ללמוד מקרא על פי דרכי המליצה שלהם. שבאים עי"ז לכפירות גדולות ורשעות מפורסם כנ"ל. על זה נאמר ומליציך פשעו בי כנ"ל. ועל זה נאמר ומה יתרון לבעל הלשון. וכמו שכתוב הסר מעלי המון שיריך וכו'. וכתיב העתרתם עלי דבריכם. וכתיב אל תרימו למרום קרנכם תדברו בצואר עתק. וכתיב תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק בגאוה ובוז וכמו שאמרו רבותינו ז"ל. תאלמנה. יתפרכון יתרחשון ישתתקון הדוברות על צדיקו של עולם וכו'. הכלל שע"י שיש מליצה דקדושה שהיא דבר יקר מאד. עי"ז נתעו ע"י תאוותם הרעות עד שאמרו שעיקר התכלית הוא דברן ובעל מליצה. ובחרו להם איש צרפתי משוגע שהיה יודע כמה לשונות למלך. ובוודאי הוליך אותם בדרך הישר. אוי להם.

אות ח' - וכן הכת שאמרו שעיקר התכלית שמחה ושכרות מבואר גם כן קצת כי שמחה דקדושה הוא בוודאי דבר גדול מאד דהיינו לשמוח בה' ובתורתו הקדושה שזה עיקר שלימות העבודה. כמו שכתוב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" וכו'. כי שמחה דקדושה היא הנקודה הקדושה של כל המצוות. כמו שכתוב "פיקודי ה' ישרים משמחי לב". כי העיקר הוא לזכות לשמוח בה'. בבחינת אנכי אשמח בה'. וכמו שכתוב כי בו ישמח לבינו וכו'. וכתיב ואבואה וכו' אל אל שמחת גילי. וכתיב שמחו בה' וגילו צדיקים. וכתיב ה' מלך תגל הארץ וכו'. ישמחו השמים ותגל הארץ וכו'. ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום ושבחתי אני את השמחה וכו'. אשר אין טוב באדם כי אם לאכול ולשתות ולשמוח שדרשו רבותינו ז"ל לאכול ולשתות ולשמוח בשבתות וימים טובים. כי באמת מי שהוא בכלל האמונה הקדושה האמתיית יש לו לשמוח כל ימיו בכל עת ובכל רגע. כשיזכור את עצמו הטובה והחסד הנפלא שעשה השם יתברך עמנו ע"י משה רבינו עליו השלום אשר פתח את עינינו והמשיך עלינו את האמונה הקדושה להאמין בה' ובמשה עבדו. לקיים תורתו ומצוותיו הקדושים בכל יום. אשר אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון. וכולנו מאמינים באלקים חיים ומלך עולם. חי לעד וקים לנצח. אדון כל לעילא מן כולא ולית לעילא מיני'. יתברך שמו בפי כל חי לנצח. ואי אפשר לבאר בכתב ובעל פה עוצם השמחה הזאת. כי לגדולתו אין חקר. כי השמחה הזאת היא לכל חד כפום מה דמשער בלביה. בבחינת נודע בשערים בעלה וכו' כמבואר מזה במקום אחר.

ומהשמחה הקדושה הזאת כשנפגמת חס ושלום. מזה נשתלשל הטעות של הכת הנ"ל שבחרו בשמחה של הוללות ושכרות. שעל זה נאמר ולשמחה מה זו עושה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל בפרק במה מדליקין. ולשמחה מה זו עושה זה שמחה שאינה של מצוה. ושבחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה. ללמדך שאין השכינה שורה מתוך עצבות וכו'. אלא מתוך שמחה של מצוה.

אות ט' - וכן בענין החכמה. שהיתה כת אחת שחקרו ואמרו שעיקר התכלית הוא חכמה. זה הטעות מבואר מאד מהיכן נמשך. כי בוודאי הוא אמת שחכמה דקדושה יקרה מאד. כי כל הבריאה היתה ע"י החכמה. כמו שכתוב כולם בחכמה עשית. והחכמה היא חיות הכל. כמו שכתוב החכמה תחיה. אבל עיקר החכמה הוא ליראה את ה' ולעבוד אותו יתברך. כמו שכתוב ראשית חכמה יראת ה' וכו'. כי עיקר אמתיית החכמה הוא לדעת שרחוק ממנו החכמה. בבחינת אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני וכו'. כמבואר בדברי רבינו ז"ל שעיקר החכמה שישכיל שרחוק ממנו החכמה. כי באמת אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. ועיקר החכמה האמתיית הוא מי שזוכה לשכל האמת להבין ולהשכיל האמת שהעיקר הוא לעבוד אותו יתברך בתמימות ובפשיטות גמור. ועי"ז דייקא יזכה לעיקר החכמה האמתיית דהיינו לדעת אותו יתברך באמונה שלימה באמת. שזה עיקר החכמה. כמו שכתוב אל יתהלל חכם בחכמתו וכו'. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי. וכתיב יראת ה' ראשית דעת.

אבל מי שחכמתו מרובה ממעשיו. מכל שכן הכופרים לגמרי במצוות מעשיות רחמנא ליצלן. עליהם נאמר הנה בדבר ה' מאסו וחכמת מה להם. כי אין שטות ושגעון יותר מזה. כשאדם ילוד אשה קרוץ מחומר רוצה לחקור ולהשיג בשכלו דרכי ה'. ורוצה להתחכם על ה' לידע טעמי מצוותיו על פי שכלו או לידע דרכי הנהגותיו יתברך. ועל זה נאמר "ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו". וכתיב הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבונים. וכיוצא בזה הרבה. ושלמה המלך עליו השלום לרוב חכמתו אמר כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי. ואפילו על קצת הטעות שטעה ורצה להתחכם מעט כנגד תורת משה. התחרט אחר כך מאד ואמר לאיתיאל ואוכל וכו' כי בער אנכי וכו'. מי עלה שמים וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל. מכל שכן וקל וחומר שאר אנשים.

הכלל שעיקר החכמה שיקרה מאד היא בחינת יראת ה' בחינת ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם ועי"ז דייקא זוכה לחכמה האמתיית דהיינו לדעת ולהשיג אותו יתברך בחינת וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וכו'. שזה הדעת הקדוש אי אפשר להשיג כי אם ע"י תורה ומצוות ומעשים טובים בתמימות ובפשיטות. שזהו בחינת חכמת תורתינו הקדושה שהוא עיקר החכמה האמתיית. כמו שכתוב אני חכמה וכו' אני בינה וכו'. ואצלם נפל החכמה הזאת דקדושה. עד שאמרו שחכמות שלהם שהם חכמות חיצוניות הם עיקר התכלית. אשר ע"י חכמות כאלו הם עוקרים עצמן ואת הנמשכין אחריהם מעולם הזה ועולם הבא. ואין להם שום חיות לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. כמבואר בדברינו במקום אחר שמי שאין לו אמונה אין לו שום חיים כלל וכמו שכתוב לוכד חכמים בערמם. שהחכמים נלכדים בחכמתם של עצמם. וכמבואר בדברינו בכמה מקומות. נמצא שגם אלו שבחרו בחכמה לתכלית צריכין גם כן תקון גדול להשיבם מחכמות שלהם אל החכמה האמתיית שהוא תורה ומצוות ומעשים טובים וכנ"ל.

אות י' - וכן הכת שבחרו להם למלך מי שאוכל הרבה גם זה נמשך מחמת שבקדושה וודאי מצוה שיאכל האדם כפי ההכרח כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה'. וגם יש אכילה של מצוה ממש. כגון אכילת שבת ויום טוב ואכילת מצה וקדשים. ומזה נמשך ונפל להם הטעות שאמרו שהתכלית היא האכילה ושצריכין לאכול הרבה. ונשתגעו בשגעון שלהם שזהו עיקר התכלית. וכבר מובא בספרים שהיה מלך אחד שהיה בטעות של הכת הזאת. שאמר שהתכלית היא האכילה. והיה מתפלל ואומר אלקי תן לי בטן שאוכל לאכול הרבה. כאשר שמעתי סיפור זה מפי רבינו ז"ל בפעם אחר קודם שסיפר מעשה זאת.

אות י"א - וביותר נתעו ונבוכו אותה המדינה של עשירות שנפלו לתאוות ממון כל כך. עד שכל החשיבות והגדולה והכבוד שלהם הכל היה כפי ריבוי הממון שיש לו וכו'. ומי שיש לו ממון מעט היה נחשב אצלם לחיה או לעוף וכו'. והיה להם כוכבים ומזלות ומלאכים. עד שבאו לידי עבודה זרה ממש. שעשו לעצמן

את הבעלי ממון הרבה לאלקים אחרים והקריבו להם קרבנות וכו׳ ככל המבואר שם במעשה הנ״ל. ומבואר שם שמכל התאוות יכולין להוציא אבל לא מתאוות ממון. כי אם ע״י הדרך שיש להגבור וכו׳. כי זה הטעות והמבוכה של הכת והמדינה שבחרו בתאוות ממון. זה הטעות גדול יותר מכל מיני טעויות של כל הכתות הרעות הנ״ל. כי מחמת שהממון המוכרח הוא הכרח גדול להאדם. על כן שם מתגבר הטעות והמבוכה ביותר. עד שנדמה להם שהממון עיקר התכלית חס ושלום. ושצריכין לבלות כל ימיו על זה כאשר מצוי ברוב העולם רחמנא ליצלן אשר באמת הוא בהיפוך ממש. כי באמת עיקר הפרנסה הוא רק מהשם יתברך לבד. כמו שכתוב כי לא ממוצא וממערב ולא ממדבר הרים כי אלקים שופט וכו׳. וצריכין למעט בעסק ולעסוק בתורה ולבטוח בה׳ שיצליחו במעט העסק שעוסק. ויזמין לו פרנסתו בסבה קלה. ויהיה לו אמונה שלימה בהשם יתברך שהכל ממנו יתברך לבד.

אות י״ב - וזה בחינת תפלה. כי עיקר התיקון של כל המדות הנפולין. שהם בחינת כל הכתות רעות הנ״ל. הוא ע״י תפילה כנ״ל. כמבואר בכתבים שעיקר תיקון ובירור כל המדות הוא ע״י תפילה דייקא. וזה בחינת תפילה בעשרה כדי לברר ולתקן כל הכתות הנ״ל ע״י הבעל תפילה עם שאר אנשי המלך הנ״ל. שכולם יחד הם מספר עשרה כנ״ל. כי בכל מקום שמתקבצין מנין עשרה להתפלל נמשך עליהם הארה מעשרה בחינות הנ״ל של אנשי המלך הנ״ל. שהם בחינת עולם התיקון שעי״ז מתקנים כל הכתות רעות הנ״ל. שזהו עיקר בחינת תיקון ועליית העולמות והמדות.

כי כל אחד מאנשי המלך הנ״ל יש לו כח מיוחד לתקן מדה מיוחדת. כגון המליץ של המלך צריך לתקן בחינת המליצה הנפולה שהם הכת הרעה שבחרו מליצה ודיבור לתכלית שבחרו להם תחילה איזה מליץ רע למלך ואחר כך מצאו את המליץ של המלך הנ״ל. וקבלו אותו למלך וע״י זה המליץ נתתקנו אחר כך וכיוצא בזה בשאר הכתות שכל אחת זכתה אחר כך לקבל למלך אחד מאנשי המלך השייך להם לפי מדתם שעי״ז נתתקנו אחר כך אך עיקר התיקון היה ע״י הבעל תפילה שעל ידו נתקבצו ונתאספו וחזרו ונתחברו יחד המלך עם כל ביתו ואנשיו כמבואר שם בהמעשה הנ״ל. וגם אחר כך שלחו את הבעל תפילה בכחם לכל הכתות הנ״ל לתקנם כמו שכתוב שם. כי עיקר התיקון ע״י תפילה כנ״ל. ועל כן כשמתקבצין עשרה להתפלל הם בחינת עשרה אנשים הנ״ל שהם המלך ואנשיו כנ״ל. ועי״ז מתקנים בחינת פגם המדות של כל הכתות רעות הנ״ל. שעיקר התיקון ע״י התפילה כנ״ל ועל כן העיקר הוא הבעל תפילה שהוא השליח צבור והחזן העובר לפני התיבה שהוא נקרא בעל תפילה שמוציא את הרבים ידי חובתן כי עיקר התיקון ע״י הבעל תפילה כנ״ל.

אות י״ג - כי כל הכתות רעות הנ״ל הם בחינת מדות הנפולין כנ״ל. והם בכל אדם ובכל זמן כנראה בחוש את כל המעשה הרע הנעשה תחת השמש ע״י פגם המדות רעות הנ״ל. שהוא בחינת פגם וטעויות ומבוכה של כל הכתות הנ״ל. כי יש בני

אדם שלהוטים ביותר אחר הכבוד. ורודפים אחר הכבוד מאד ואובדים עולמם הנצחי וגם העולם הזה בשביל כבוד מעט שרוצים להשיגו. זה רוצה להתכבד ע"י עשירותו. שיהיה לו שם וכבוד בין נגידים וקצינים וחורי ארץ וכו'. וזה רוצה להתכבד ולהתיקר ע"י תורתו ועבודתו. וחותר כל ימיו שיהיה נתקבל לרב ומנהיג בעיר גדולה וכו'.

ויש שמתגבר בהם ביותר מדת הרציחה. כגון רוצחים ממש. או שאינם רוצחים ממש. רק שיש להם בחינת רציחה שהם בעלי מחלוקת ושנאה וקנאה. ורודפים את האדם עד לחייו וכו'. שזהו גם כן בחינת רציחה. שזאת הרציחה שכיחה מאד בעולם רחמנא ליצלן. וכן בשאר הכתות. כמובן למעיין מאליו. ואפילו באדם אחד נמצאים בחינות מכל הכתות הנ"ל. כי האדם בטבעו יש לו כל המדות רעות קנאה ותאוה וכבוד ושארי תאוות ומדות רעות שכולם נמשכין מבחינת הכתות הרעות הנ"ל. רק שאצל זה האדם מתגבר זאת המדה רעה ביותר. ועל כן נקרא על שם כת זאת. ואצל אדם אחר מתגברת מדה רעה אחרת. על כן נקרא על שם אותה הכת האחרת וכן כולם. ומי שרוצה לבלי להטעות את עצמו ולחשוב על התכלית האמתי תכלית הנצחי. אי אפשר לזכות לזה כי אם כשיזכה להיות מהכת הקדושה של הבעל תפילה הקדוש. שרק הם בחרו בתכלית האמתי והנצחי. שהוא תפילה ושירות ותשבחות להשם יתברך וכו'. וע"י התפילה זוכין לשבר כל המדות רעות שיש בכל אדם שנמשכין מכל הכתות הנ"ל. שכולם נתבטלים ונתתקנים ע"י התפילה דייקא כנ"ל. וזהו בחינת תפילה בעשרה כנ"ל.

אות י"ד - ועיקר התפילה הוא לתקן את הכת שנפלו לתאוות ממון ביותר. שעליהם נתייגע הבעל תפילה ביותר ויותר לתקנם. כמובן ומבואר שם במעשה הנ"ל. כי רוב המעשה מדברת שם מענין תאוות ממון. שזה הטעות והמבוכה של תאוה זאת גרועה מכל הטעויות של כל הכתות. כי תאות ממון הוא עבודה זרה ממש כמו שכתוב שם שעשו לעצמן אלקות וכו'. כי בזה הטעות של תאוות ממון טועים העולם ביותר עד שרובם ככולם מבלים ימיהם ושנותיהם בשביל תאות ממון ומאומה לא ישאו בעמלם כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. ואין מלוין לו לאדם בשעת פטירתו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות. אלא תורה ומעשים טובים בלבד. ועיקר התפילה הוא בשביל לתקן תאוות ממון שהוא עבודה זרה ממש. כי התפילה היא בחינת אמונה. כמו שכתוב (שמות י"ז) ויהי ידיו אמונה ותרגומו והוו ידוהי פרישן בצלו. כמבואר במקום אחר (בל"א סימן ז'). ואמונה הוא היפך העבודה זרה והכפירות שהוא בחינת תאות ממון שהוא עבודה זרה וכפירות כנ"ל. וכמבואר בהתורה צוית צדק (בסימן כ"ג). שכל העבודות זרות תחובים בממון ע"ש. ובשביל זה צריכים ליתן צדקה קודם התפלה. כי עיקר שבירת תאות ממון שהוא בחינת התפילה כנ"ל. הוא ע"י צדקה. כמו שכתוב בהתורה אשרי העם השגחה (בסימן י"ג) ע"ש.

אות ט"ו - ועל כן בתחילת התפילה אומרים פרשת הקרבנות שנחשב כאלו הקרבנו הקרבנות. כי עיקר שבירת וביטול תאות ממון הוא ע"י קרבנות. כי

הקרבנות שמקריבין הם נקראין בחינת מאכלין דמלכא. כמבואר בזהר הקדוש. וזה בחינת המאכלים המבוארים בהמעשה הנ"ל. שעל ידם עיקר התיקון של הכת שנפלו לתאות ממון כמבואר שם שמכל התאוות אפשר להוציא אבל מתאות ממון אי אפשר להוציא כי אם ע"י אלו המאכלים המבוארים שם שהוליך אותם עד שהגיע להם הריח של אלו המאכלים ונתאוו להם מאד וכו'. ואחר כך כשנתן להם מאלו המאכלים אז ראו מיאוס סרחון תאות ממון עד שמאסו בחייהם. וברחו וקברו את עצמם בחפירות וקברים מחמת בושה וכו' ע"ש. ואלו המאכלים הם בחינת קרבנות שעיקרם בחינת הריח. בחינת אשה ריח ניחוח לה'. והם נקראים מאכלין דמלכא כנ"ל. כי מבואר בכוונת פרשת התמיד שע"י הקרבנות נכנע העבודה זרה. וזהו בחינת צו את בני ישראל אין צו אלא עבודה זרה וכו' ע"ש. היינו שהקרבנות מכניעין ומבטלין העבודה זרה של תאות ממון שהוא עיקר העבודה זרה. כי כל העבודה זרה הם בממון כנ"ל.

וזה שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק צו את אהרן וכו' הנאמר בפרשת העולה. אין צו אלא זירוז מיד ולדורות. ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס. היינו כנ"ל. כי הקרבנות הם חסרון כיס. שזהו בחינת שבירת תאות ממון ע"י שמחסרים ממונם בשביל השם יתברך שקונים קרבנות מממונם. שזהו עיקר שבירת תאות ממון כשמוציאין הממון על דבר שבקדושה כמבואר בהתורה צוית צדק הנ"ל. וזהו צו וכו' ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס. שהוא בחינת שבירת תאות ממון שזוכין ע"י הקרבנות שהם נדבת לב בחינת צדקה. כי על שבירת תאות ממון בחינת חסרון כיס בשביל דבר שבקדושה. צריכין לזרז על זה ביותר מאד מאד. כי להוציא מתאות ממון קשה ביותר מכל התאות כנ"ל. נמצא שצו הנאמר בקרבנות מרמז על שבירת תאות ממון. שזהו בחינת אין צו אלא זירוז ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס כנ"ל. וזהו בעצמו בחינת אין צו אלא עבודה זרה. כי שבירת תאות ממון הוא ביטול העבודה זרה. כי כל העבודה זרה הם בתאות ממון כנ"ל.

אות ט"ז - וזהו בחינת קטרת. כי קטרת ישמח לב היפך תאוות ממון שהוא בחינת עצבות ומרה שחורה בחינת בעצבון תאכלנה. וכן מבואר בהתורה אשרי העם ששבירת תאוות ממון הוא בחינת קטרת ישמח לב. ועיקר הקטרת הם בחינת הריח הקדוש. זה בחינת הריח של המאכלים הנ"ל שעיקר שבירת תאוות ממון הוא עי"ז. וזה בחינת קטרת מעשרת היינו בחינת תיקון העשירות דקדושה. שהוא בחינת שבירת תאוות ממון. כי זה הנופל לתאוות ממון אין לו שום עשירות לעולם. כי הוא בעל חוב תמיד לתאוותו. וכל מה שיש לו חסר לו יותר ויותר. בחינת מרבה נכסים מרבה דאגה וכו'. ואין אדם זוכה לעשירות באמת כי אם כשמשבר תאוות ממון ומאמין בהשם יתברך שיזמין לו פרנסתו בסיבה קלה והוא שמח בחלקו. שזהו עיקר העשירות. כמו שאמרו רבותינו ז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו כמבואר כל זה בהתורה צוית צדק הנ"ל. והעשירות דקדושה כזאת שהוא בחינת

שבירת תאוות ממון זוכין ע"י קטרת בחינת קטרת ישמח לב. בחינת קטרת מעשרת כנ"ל.

אות י"ז - וזה בחינת הקרבן פסח שאינו נאכל אלא צלי. שהוא סיום פרשיות ומשניות הקרבנות שאומרים בבקר בשעת התפלה. כי צלי ריחו נודף. כדי להכניע ביותר עבודה זרה של ממון שהכנעתם ע"י הריח של המאכלים הנ"ל. שהם בחינת מאכלין דקורבנין כנ"ל. וגם צלי שולט בו האש ביותר. כי עיקר הכנעת העבודה זרה שהוא תאוות ממון הוא ע"י האש המבואר בהמעשה הנ"ל. וכמבואר בכוונות. שהעבודה זרה הם קליפות קשות מאד. שאי אפשר לבערם כי אם ע"י האש. ועל כן הקרבן פסח הוא צלי אש דייקא. כי הקרבן פסח הוא עיקר שבירת תאוות ממון שהוא העבודה זרה. כי קרבן פסח נצטוו ישראל ביציאתן ממצרים. ועיקר יציאת מצרים הוא בחינת שבירת תאוות ממון. ולזכות לתקון העשירות דקדושה. בחינת ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כי מצרים מלאה גלולים ועבודה זרה שזהו בחינת תאוות ממון. ששם כל העבודות זרות כנ"ל. וכן מבואר בסוף המעשה הנ"ל שמצרים הוא המדינה שסברו בעלי תאוות ממון. שהם כולם אלקות מריבוי הממון שלהם. עד שאמרו שהם כולם אלהות ונוסעים עם מלאכים שהסוסים שלהם הם מלאכים מחמת שמצופין בעשירות גדול. ע"ש מה שכתב שכל המעשה נוראה מרומזת בישעי' קפיטל ל"א הוי היורדים מצרים לעזרה ועל סוסים ישענו וכו' ע"ש.

נמצא שמצרים הוא עיקר בחינת העבודה זרה של תאוות ממון וזה עיקר בחינת יציאת מצרים. בחינת שבירת תאוות ממון וכן מבואר בהתורה תקעו אמונה בליקוטי תנינא שפסח הוא תיקון תאוות ממון וזהו בחינת הקרבן פסח שהוא צלי אש וכנ"ל. כי הקרבן פסח היה מן הצאן שזה היה העבודה זרה של מצרים שבשביל זה נצטוינו להביא הקרבן פסח מן הצאן כדי להכניע ולשבר העבודה זרה שלהם כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי המצריים שהיו שקועים בעבודה זרה שהוא תאוות ממון היו עובדים לצאן שהוא בחינת עשירות כמו שכתוב ועשתרות צאנך שמעשרות את בעליהן. על כן נמשכו בטעיות שלהם עד שעשו הצאן שהוא בחינת עשירות לעבודה זרה ממש ועל כן נצטוינו להביא הקרבן פסח מן הצאן כדי להכניע העבודה זרה זאת של ממון ועשירות וזהו בחינת שני כבשים של התמידים בכל יום שהם מן הצאן. כדי לשבר ולבטל בכל יום ויום תוקף הקליפה והעבודה זרה של ממון והעשירות שצריכין להקריב שני תמידין מן הצאן בכל יום ערב ובוקר כדי לשבר עבודה זרה זאת של ממון שקשה מאד לשברה כי אם ע"י המאכלים הנ"ל שהם בחינת קרבנות כנ"ל. ובשביל זה היו יעקב אבינו והאבות רועי צאן כדי לברר העשירות מן הקליפה כדי להכניע תאוות ממון שהוא בחינת העבודה זרה של מצרים שהיו צאן כנ"ל. ועל כן זכה יעקב עי"ז לעשירות דקדושה כי זכה להכניע העבודה זרה זאת של ממון שעי"ז דייקא זוכין לעשירות אמתי דקדושה כנ"ל. וזה שמבואר בפרשה של כניסתן למצרים שאמר להם יוסף שיאמרו שהם רועי צאן כי תועבת מצרים כל רועי צאן. כי כל עיקר כניסתן

למצרים היה להכניע ולשבר תאוות הממון והעשירות שהוא בחינת צאן המעשרות את בעליהן וכנ"ל.

אות י"ח - ובשביל זה אומרים קריאת שמע אצל הקרבנות, כי קריאת שמע היא אמונת היחוד. שזה עיקר בחינת הקרבנות שמכניעין העבודה זרה והכפירות שהוא בחינת תאוות ממון ששם כל העבודה זרה כנ"ל ולזכות לאמונה הקדושה בהשם יתברך שזהו עיקר בחינת קריאת שמע.

אות י"ט - ואחר הקרבנות אומרים פסוקי דזמרה. כי אחר שמכניעין ומשברין העבודה זרה והקליפה הקשה של תאוות ממון אחר כך מעלין כל נצוצות הקדושה של העשירות ע"י פסוקי דזמרה שהם מבררין הטוב מן הרע כמבואר בדברי רבינו ז"ל (סימן נ"ד) שעיקר הבירור הוא ע"י בחינת ניגון וזמרה וכו' כי פסוקי דזמרה אחר פרשת הקרבנות הם בבחינת מ"ש רבינו ז"ל בהתורה אשרי העם השגחה. על מאמר הזוהר הקדוש רוחא נחית לשכך חמימא דלבא, ולבא מקבל ליה בחדוה דנגונא דליוואי וכו' ע"ש. מבואר שם שרוחא הוא בחינת רוח נדיבה צדקה שמשבר חמימות הלב של תאוות ממון ואז זוכה להיות שמח בחלקו. וזהו בחינת ולבא מקבל ליה בחדוה דנגונא דליוואי זה בחינת משא ומתן באמונה. בחינת שאו זמרה ותנו תוף. בחינת שמח בחלקו וכו' ע"ש.

וזה בחינת קרבנות ופסוקי דזמרה אחר כך. כי קרבנות הם בחינת רוחא הנ"ל. שהוא בחינת רוח נדיבה צדקה, שזהו בחינת הקרבנות שהם בחינת נדבת לב, כמו שכתוב איש אשר ידבנו לבו וכו'. וע"י ההוא רוחא בחינת קרבנות משככין חמימות הלב של תאוות ממון ואחר כך אומרים פסוקי דזמרה זה בחינת ולבא מקבל ליה בחדוה דנגונא דליוואי כי פסוקי דזמרה הם בחינת חדוה דנגונא דליוואי שהם היו עוסקים בשיר על הדוכן שהם פסוקי דזמרה. כי כל נגינה וזמרה הוא מסטרא דליוואי כידוע. ועל כן מתחילין הודו שהם הפסוקים בעצמן שהיו אומרים הלוים לפני הארון כמובא, ועל כן אומרים פסוקי דזמרה אחר הקרבנות, כי אחר שזוכין לשבר תאוות ממון ע"י הקרבנות, שזהו בחינת רוחא נחית וכו' כנ"ל, אחר כך זוכין לבחינת חדוה דנגונא דליוואי שהוא בחינת משא ומתן באמונה וכו' כנ"ל שזהו בחינת פסוקי דזמרה שהם בחינת חדוה דנגונא דליוואי כנ"ל.

אות כ' - ועיקר פסוקי דזמרה שהם בחינת עשרה מיני נגונא נמשכין מבחינת כנור של דוד שהיתה רוח צפונית מנשבת בו שמשם נמשכין כל פסוקי דזמרה שיסד דוד המלך עליו השלום וכל זה הוא בחינת היד הנ"ל המבואר בהמעשה הנ"ל ע"ש ענין הנפלא והנורא הזה מה שמבואר שם שהיה אצל המלך יד שהיתה מפת כל העולמות, היינו (לאנד קארט) של כל העולמות שהיה כתוב שם כל הדרכים וכל הנתיבות ממקום למקום ומעיר לעיר וממדינה למדינה וכל בני אדם וכו' עם כל המאורעות שיארע להם וכו', וכל הדרכים מעולם לעולם וכו', וכל הדרכים שיש מן הארץ לעלות לשמים, הן הדרך שעלה בו חנוך הן הדרך שעלה בו משה ואליהו

וכו', הכל כאשר לכל היה כתוב על היד הנ"ל דהיינו בשרטוטי היד היה מצוייר ומבואר כל זה וכו'. שים לבך היטב שם לדברים האלה ותעמוד מרעיד ומשתומם ותתבונן נפלאות אל, הנשמע כזאת וכו'. והנה מבואר שם שעיקר תיקון של המדינה הנ"ל שנפלו לתאוות ממון עם תיקון כל שאר הכתות הנ"ל הכל היה ע"י היד הנ"ל ששם היה כתוב הדרך שיש להגבור לקבל גבורתו שע"י הדרך הזה דייקא יכולין להוציא מתאוות ממון וכן היו כתובים שם כל הדרכים של כל אנשי המלך הנ"ל, מהיכן יקבל כל אחד ענינו ומדתו מה שהוא צריך כגון המליץ הראה לו המלך הדרך מהיכן יקבל מליצה דקדושה, וכן החכם וכן כולם, וכל אלו הדרכים היו כתובים על היד הנ"ל ועי"ז תקנו אחר כך את כל הכתות שנתעו כנ"ל כי כל אחד תיקן הכת שלו ע"י מדתו בקדושה שקיבל ע"י דרכו שהשיג וקבל מן המלך ע"י היד הנ"ל ששם היו כתובים כל הדרכים כנ"ל. נמצא שעיקר התיקון של כל הכתות הנ"ל. ובפרט תקון תאוות ממון שהוא העיקר, הכל היה ע"י היד הנ"ל.

וזה בחינת פסוקי דזמרה שהם בחינת היד הנ"ל. שכתובים שם כל הדרכים וכל העולמות וכל אשר בהם וכו'. כי פסוקי דזמרה הם נמשכין מבחינת כנור של דוד כנ"ל, שעיקרן נמשך מבחינת היד בבחינת ונגן בידו וטוב לך וכמבואר זה בהתורה ויהי מקץ (בסימן נ"ד) שנגון וזמרה הם בחינת יד בחינת ונגן בידו וכו' כי בהפסוקי דזמרה אלו מהללים ומשבחים אותו יתברך על כל ברואי מעלה ומטה על כל אשר פעל ועשה ויצר וברא והאציל את כל הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים כמו שנזכר כמה פעמים פלאות בקריאה כולה בפסוקי דזמרה כמו שכתוב עושה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם וכו', ובפרט במזמור הללו את ה' מן השמים ששם חושב הכל. כמו שכתוב הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים וכו'. הללוהו שמי השמים וכו' כי הוא צוה ונבראו וכו' הללו את ה' מן הארץ וכו'. וע"י שאנו מזמרים להשם יתברך ומשבחין ומפארין אותו יתברך על כל הבריאה. ומגלין ומפרסמין ומודיעין לכל כי הוא יתברך ברא הכל, כמו שכתוב כי הוא צוה ונבראו וכו' עי"ז מגלין ומאירין הדרכים והנתיבות של כל העולמות כולן שזהו בחינת היד הנ"ל שהוא (הלאנד קארט) של כל העולמות.

כי כל הדרכים והנתיבות שיש ממקום למקום מעיר לעיר ומכפר לכפר וממדינה למדינה ביבשה ובים וכן מעולם לעולם. מן הארץ לשמים, ומשמים לשמי השמים וכו'. הכל הוא בחינת חיבור והתאחדות פרטי הבריאה שנתאחדין ונתחברין יחד זה בזה וזה בזה כדי שיוכלו לעלות למעלה למעלה בדרך העולה בית אל בדרך הקודש מעולם לעולם. כדי שיחזרו ויוכללו בשורש האחדות שהוא הבורא היחיד יתברך שמו, שזה עיקר תכלית הכל כי ע"י הדרכים שיש ממקום למקום. עי"ז נתחברין ונתאחדין אלו שני המקומות יחד. כי הדרך מחברן יחד, וכוללם יחד. כי ע"י הדרך שממקום למקום עי"ז יכולין להביא השפע שבזה המקום למקום אחר. וכן להיפך. כגון במקום זה שפע התבואה הרבה ובמקום אחר שפע המלבושים הרבה ומוליכין סחורות התבואה לשם. ומשם מוליכין לכאן סחורות המלבושים

וכיוצא בזה בכל המקומות ועי״ז נתחברין זה בזה ונתאחדין יחד. וחיים ונשפעים זה מזה. נמצא שכל הדרכים הם בחינת חיבור ואחדות המקומות יחד ועיקר הכוונה בשביל התכלית כדי שיוכללו יחד זה בזה. כדי שיוכלו לחזור לשרשן להכלל באחד כנ״ל.

ורק זה נקרא בשם דרך. כי מי שהולך באיזה דרך בגשמיות או ברוחניות שלא בשביל כוונה זו חס ושלום אע״פ שנדמה לו שהולך בדרך הישר לאותו המקום ואינו תועה בדרך אעפי״כ באמת אין תועה בדרך יותר ממנו. בבחינת יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות. כי בוודאי ההולך בדרך הישר ומכוון למקום גדודי חיות ולסטים. אעפ״י שזה הדרך כבושה וסלולה. בוודאי אין משוגע ופתי ותועה בדרך עקומה יותר ממנו. מכל שכן וכל שכן כשאדם תועה מדרך השכל והולך בדרך חטאים והולך למרחקים לסחורה ואינו מכוין בשביל התכלית בשביל השם יתברך אע״פ שנדמה לו שהולך בדרך הישר לברעסלא או ללייפסיק אעפי״כ באמת בוודאי אין דרך עקומה מזה מאחר שמאבד את עולמו הנצחי עי״ז וטוב יותר היה לו להיות תועה ביערים ומדבריות ולבלי לעבור על מצוות ה׳ מלילך בדרך הזה המרחיקו משני עולמות חס ושלום. הכלל כי עיקר הדרך שנקרא בשם דרך הוא הדרך של צדיקים וכשרים כי דרך רשעים תאבד שדרכם אבודה. כי אינו נקרא בשם דרך כלל, אע״פ שנדמה להם שהוא דרך הישר לפניהם, מאחר שאחריתה דרכי מות רחמנא ליצלן כנ״ל. ועל כן בפסוקי דזמרה שאנו מגלין ומודיעין שהשם יתברך ברא הכל מראש ועד סוף ופורטין רוב פרטי הבריאה. בזה אנו מגלין כל הדרכים של כל הבריאה כי עיקר כל הדרכים בשרשן נמשכין משורש האחדות, ששם הכל אחד בתכלית האחדות ומשם יפרד כל הבריאה למיניהם למקומותם במושבותם וכפי הצנור והנתיב שדרך שם מקבל זה המקום חיות משורש האחדות, כמו כן הולכין מזה המקום צנורות ונתיבות ודרכים למקום אחר הסמוך אליו בשרשו וכן ממקום למקום וע״י אלו הדרכים הם מתחברין יחד כדי שיוכלו לחזור ולהתאחד ולעלות לשרשם לתכלית האחדות כנ״ל.

נמצא שכל הדרכים נמשכין משורש האחדות ועל כן כשאנו פורטין את הבריאה בפסוקי דזמרה ומגלין כי הוא צוה ונבראו וכו׳ עי״ז נתגלין כל הדרכים והנתיבות שכולם נמשכין משורש האחדות שהוא הבורא היחיד יתברך, ועל כן ע״י פסוקי דזמרה נתגלה ומאיר בחינת יד ה׳ שהוא בחינת היד הנ״ל ששם כתובים כל העולמות עם כל הדרכים שלהם וכנ״ל, וכן מבואר על פי כוונות שפסוקי דזמרה הם בחינת חסד גבורה תפארת שהוא בחינת ידים היינו בחינת היד הנ״ל כנ״ל וע״י היד הזאת שהוא בחינת פסוקי דזמרה עי״ז נתגלין כל דרכי הקדושה ועי״ז נתתקנין כל הכתות הנ״ל ע״י המלך ואנשיו שהם עשרה שזהו בחינת עשרה הללויה שאומרים בחינת עשרה הלולים שבמזמור הללו אל בקדשו. ועיקר להכניע תאוות ממון כנ״ל. כי עיקר בירור ותיקון העשירות הוא ע״י בחינת פסוקי דזמרה שהם בחינת כנור של דוד כנ״ל שהיתה רוח צפונית מנשבת בו. ורוח צפונית הזה המנשב בכנור של דוד ומנגן שזה בחינת פסוקי דזמרה, עי״ז נתברר ונתתקן

העשירות שנמשך מצפון כי מצפון זהב יאתה ועל כן עיקר תיקון העשירות הוא ע"י פסוקי דזמרה, שהוא חדוה דנגונא דליוואי כנ"ל, וזהו והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך וכו'. כי עיקר תיקון העשירות דקדושה הוא ע"י בחינת יד היינו בחינת היד הנ"ל.

אות כ"א - וזה בחינת שירת הים שאומרים אחר כך כי אז בשעת קריאת ים סוף זכו לעשירות גדול דקדושה שהוציאו מן הסטרא אחרא ממצרים כמו שאמרו רבותינו ז"ל שגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים וכו' כי אז נתברר ונתקן העשירות בקדושה כי אז נתגלה יד ה' כמו שכתוב וירא ישראל את היד הגדולה וכו' ועל כן זכו אז לשירה שהוא ניגון וזמרה בחינת פסוקי דזמרה הנמשך מבחינת היד כנ"ל בחינת ונגן בידו וטוב לך כנ"ל.

אות כ"ב - ועל כן כל הקרבנות היו בבית המקדש כי בית המקדש שם מאיר בחינת היד הנ"ל. בבחינת מקדש ה' כוננו ידיך ועל כן כל הדרכים והשבילים והנתיבות כולם יוצאים משם ושם נכללים יחד. כי האבן שתיה הוא הנקודה שממנה הושתת העולם שמשם מתחילין להתפשט ולהתפרד כל הדרכים שבעולם. אשר שלמה המלך עליו השלום היה מכיר בהם והיה נוטע בהם עץ כל פרי כי היה יודע הדרך ההולך לכוש ונוטע בו פלפלין וכו' כמו שפירש רש"י שם. וגם שם בבית המקדש הוא שער השמים שדרך שם עולין מארץ לשמים. וכן מעולם לעולם עד אין סוף ברוך הוא. ועל כן שם בבית המקדש היו יכולים לידע כל העצות והדרכים שהיו מסופקים ונבוכים בהם. כי שם היו האורים ותומים שהוא חשן המשפט שנשא אהרן על לבו ששם נודע ונתברר כל העצות והדרכים. כי חשן המשפט שנשא הכהן על לבו ועל כתיפיו בין שני ידיו זה בחינת הארת היד הנ"ל שהוא (הלאנד קארט) של כל העולמות. ועל כן שם בחשן המשפט היו אותיות בולטות ומצטרפות שעי"ז נודע לכל כל הדרכים איך להתנהג. כי עיקר הארת היד ששם מאירין ומתגלין בשרטוטי היד כל הדרכים והנתיבות וכו' של כל העולמות. עיקר בחינה זאת נמשך מרוחא דלבא שהוא רוח הדופק שבלב שנמשך ביותר בידים ועל כן עיקר הדופק ביד ושם בדופק יכול לידע היודע ומבין. את כל דרכי האדם ומאורעותיו ועניניו מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר. וזה הדופק נמשך לתוך היד. ושם מתעלם. ומתגלה כל זה בשרטוטי היד. שמורין על כל דרכי האדם שכלול מכל העולמות מראש ועד סוף. ועיין בהתורה וביום הבכורים הסתרה (בסימן נ"ו) מבואר ענין רוח הדופק שבלב שנמשך לתוך הידים ביותר ע"ש.

ועיקר כח וחיות של זה רוח הדופק שבלב שמתפשט בהידים ביותר נמשך מבחינת רוחא דנשיב בכנפי ריאה שמשם עיקר חיות הלב והאדם. כי אלמלא כנפי ריאה דנשבי על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא. ורוח שבכנפי ריאה הוא בחינת רוחא הנ"ל בחינת רוחא נחית לשכך חמימא דלבאי וכו'. שהוא בחינת שבירת תאוות ממון.

וזה בחינת חשן המשפט על לב הכהן. שהוא בחינת הארת היד העליונה ששם כתובים כל הדרכים וכל המאורעות וכו׳. ועל כן שם היה מתבאר ומצטרף ובולט כל הדרכים והעצות שהיה האדם מסופק בהם כי הכל נמשך מבחינת היד הנ״ל. ששם היה כתוב הכל כנ״ל כי היד היא בחינת רוח הדופק שבלב כנ״ל. ועל כן נקרא חשן המשפט כי משפט הוא בחינת תיקון תאוות ממון. כי דיני ממונות נקרא משפט. וכל דיני ממונות הם בחינת תיקון תאוות ממון. כי הם מבררין האמת ומצילין עשוק מיד עושקו. ומכניעין הגזלנים והשקרנים המכחשים ממון חבריהם שזהו עיקר בחינת הכנעת תאוות ממון. ועל שם זה נקראין האורים והתומים חשן המשפט. כי הם בחינת הארת היד הנ״ל שעיקר הכנעת תאוות ממון על ידה. שזהו בחינת משפט שהוא בחינת תיקון תאוות ממון כנ״ל.

אות כ״ג - כי עיקר ביטול תאוות ממון הוא ע״י היד הנ״ל ששם היה כתוב הדרך של הגבור וכו׳ שעי״ז מבטלין תאוות ממון ושם היה כתוב שאם ילכו להמדינה שכולם אלקות לדעתם וכו׳ יפלו שניהם וכו׳ שזה מרומז בפסוק וה׳ יטה ידו וכשל עוזר ונפל עזור וכו׳ ע״ש. כי עיקר תאוות ממון הוא בבחינת פגם הידים בבחינת כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה שזה עיקר תאוות ממון שהוא בחינת עבודה זרה וכפירות שכופר בהשגחתו יתברך שהכל מאתו יתברך לבד. ועל כן עיקר הכנעתו ותקונו של תאוות ממון הוא ע״י אמונה בהשם יתברך והשגחתו שזהו בחינת יד בחינת ויהי ידיו אמונה. ועל כן כל הקרבנות שהם בחינת ביטול תאוות ממון כולם היו בבית המקדש כי הבית המקדש הוא בחינת יד כנ״ל. שעי״ז עיקר הכנעתם כנ״ל. ועל כן בשעת העבודה של הקרבנות היו הלוים מנצחים בשיר וכו׳. זה בחינת הנ״ל בחינת רוחא נחית לשכך חמימא דלבא וכו׳ שהם בחינת הקרבנות בחינת שבירת תאוות ממון כנ״ל ואז כד נחית ההוא רוחא. לבא מקבל ליה בחדוה דנגונא דליוואי. שהוא שיר של הלווים בשעת הקרבן שזהו בחינת פסוקי דזמרה אחר פרשה הקרבנות היינו כנ״ל.

אות כ״ד - וזה בחינת נשיאת כפים בשעת התפילה שהוא ברכת כהנים כי בשעת התפילה נתגלה הארת היד הנ״ל שעיקר תקון כל התאוות והמדות ובפרט תאוות ממון הוא עי״ז ועל כן ציוונו השם יתברך שהכהנים ישאו ידיהם ויברכו ברכת כהנים בשעת התפילה כי ע״י נשיאת כפיהם הם ממשיכין בחינת התגלות הארת היד הנ״ל שעי״ז עיקר התיקון כנ״ל שזהו בחינת ברכת כהנים כי הברכה הוא בחינת התיקון היפך הקללה שנמשכת מחורבן העולמות מבחינת שבירת הכלים והמדות שהם בחינת פגם כל הכתות הנ״ל והברכה הוא ההיפך מזה בחינת תיקון כל המדות בחינת עולם התיקון שמשם כל הברכות ועל כן עיקר הברכות מקבלין מידים כמו שכתוב וישא אהרן את ידיו ויברכם כמו שכתב רבינו ז״ל במקום אחר כי עיקר הברכה שהוא בחינת התיקון הוא ע״י בחינת היד הנ״ל וזהו בחינת ברכת כהנים בנשיאת כפים דייקא בשעת התפילה כי הברכה שהוא בחינת התיקון הוא ע״י התגלות הארת היד שזהו בחינת נשיאת כפים. וזה זוכין בשעת התפילה דייקא. כי עיקר התיקון ע״י התפלה. שזהו בחינת הבעל תפילה שעיקר התיקון

היה על ידו. והוא זכה למצוא את החכם שהיה אצלו היד הנ"ל וכו' עד שבאו אל המלך וכו' ונתתקן הכל כמבואר שם בהמעשה הנ"ל.

וזהו יברכך ה' בממון כי עיקר ברכת כהנים ונשיאת כפים הוא לתקן תאוות ממון שהוא קשה מכולם כנ"ל. ועל כן עיקר הברכה מתחלת יברכך ה' בממון וישמרך מן המזיקין דהיינו שיזכה לממון ועשירות דקדושה שהוא בחינת ברכה שיהיה נשמר הממון והעשירות ממזיקי עלמא שהם הקליפות המכניסין תאוות ממון בלב האדם. רק שיזכה לעשירות דקדושה שהוא בחינת ברכה בחינת ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. שלא יהיה בממונו שום אחיזת העצבות והדאגה והמרה שחורה של תאוות ממון בחינת בעצבון תאכלנה. רק יזכה לשמוח בחלקו תמיד ולבטוח בהשם יתברך שהכל מאתו לבד. שזהו בחינת שבירת תאוות ממון שזהו עיקר העשירות דקדושה כנ"ל.

אות כ"ה - וזה בחינת נפילת אפים אחר התפלה. ואחר כך אומרים אשרי ובא לציון וכו'. שאז הוא ירידת השפע כידוע. כי אחר שנתגלה בחינת היד הנ"ל. ע"י נשיאת כפים של הכהנים, עי"ז נתגלין כל הדרכים של כל העולמות כולם. ואזי הוא בחינת נפילת אפים. שאז הוא בחינת עליית נשמה בחינת אליך ה' נפשי אשא כידוע כי כל אדם יש לו אחיזה ושורש באיזה מדה של עשרה בחינות הנ"ל, שהם המלך ואנשיו. וכל אחד כפי מדתו כן צריך להעלות נפשו בכל עת לחדש כחו ומדתו. אבל אין אדם יודע הדרך של עליית נפשו כי אם על ידי התגלות בחינת היד הנ"ל ששם כתובים כל הדרכים וכו' וכו' כנ"ל. ועל כן אחר נשיאת כפים שאז הוא בחינת התגלות היד הנ"ל כנ"ל אז הזמן להעלות נפשו לחדש כחו. שזהו בחינת נפילת אפים אחר שים שלום אחר נשיאת כפים שהוא בחינת עליית הנפש. בחינת אליך ה' נפשי אשא כידוע. כי אז עולה נפש כל אחד לחדש כחו ומדתו דקדושה ע"י שנמשך על נפשו הארת היד שעי"ז נתגלה להנפש הדרך איך לעלות לחדש נפשו וכחו ומדתו כנ"ל. ואחר כך חוזרים כל הנפשות וכל אחד מוריד שפע וחיות כפי התחדשות נפשו וכחו. וזהו בחינת ירידת השפע שנמשך אחר כך באשרי ובא לציון וכו'. היינו כנ"ל.

יורה דעה הלכות דגים הלכה ד'

סימני דגים טהורים כל שיש לו סנפיר וקשקשת. וכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת ואמרו רבותינו ז"ל אם כן למה כתבה תורה סנפיר משום יגדיל תורה ויאדיר, על פי מה שכתוב בליקוטי מוהר"ן השני בסימן ט"ו עיין שם כל התורה:

והכלל שיש צדיקים אמתיים גדולים במעלה ויש להם פה קדוש ודרכם לדבר גדולות ונפלאות והם באמת יכולים לעבוד את השם יתברך בכל דבר שבעולם באכילה ושתיה ושאר דברים וכו' ומזה נמשך שנמצאים כנגדם צבועים שקרנים שמתדמים עצמם כקוף ומתפארים עצמן גם כן ממש באלו הלשונות של

התפארות שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת וכו׳. אבל עיקר יניקת הצבועים הוא רק מצדיקים כאלו שהולכים בגדולות וכו׳. כי הצדיק האמת מקבל דיבור פיו הקדוש מבעלי צדקה וכו׳ וצדקה הוא בחינת מים בבחינת ההופכי הצור אגם מים וכו׳, ודיבור של הצדיק שמקבל משם הוא בבחינת פי שנים היינו שיש לו שני משמעות. ומזה נמשך ונשתלשל יניקה להצבועים שעושין לעצמן גם כן פה לדבר גדולות ונפלאות כאלו אין שום דבר נמנע מהם וכו׳. אבל באמת הוא טובה להצדיק וכו׳. כי יש רשעים שנותנין צדקה והצדקה שלהם יכולה להזיק חס ושלום להצדיק כי על ידי הצדקה נעשה בחינת יב״ק וכו׳ וכל אלו הבחינות הם בחינת מים וכו׳. ובחינת היב״ק בקדושה הוא בחינת זווגין דקדושה, אבל הרשעים נעשה אצלם מזה ניאוף חס ושלום ועל כן נמצאים בעלי צדקה שהם נואפים וכו׳. ועל כן הוא טובה להצדיק שנמצאים השקרנים שעל ידי זה הרשעים פונין אליהם ונותנין להם הצדקה שלהם וניצול הצדיק וכו׳ (עיין שם כל זה היטב):

אות א׳ - וזה בחינת סימני דגים סנפיר וקשקשת. כי דגים גדלים במים ומים הם בבחינת צדקה כנ״ל וצדקה שקולה ככל התורה כולה כמו שאמרו רבותינו ז״ל וכל התורה נקראת בשם צדקה כמו שכתוב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות וכו׳ ועיקר שם צדיק על שם צדקה בחינת צדיק חונן ונותן. ועל כן הצדיק מכונה בשם דג כמו שכתוב וידגו לרוב כמו שכתב רבינו ז״ל (בסימן ט״ז) כי דגים גידולן במים שהם בחינת צדקה שזהו בחינת הצדיק שכל גידולו על ידי צדקה. כי הצדיק ממשיך כל הצדקות בעולם כי הוא מצדיק ומזכה ישראל ומטה את לבם להשם יתברך שיתנו צדקה ויקיימו את התורה שנקראת צדקה והוא מקבל כל הצדקות ומשפיע אותם לכנסת ישראל וממשיך כל ההשפעות והברכות לישראל כידוע. ובשביל זה הצדיק נותן לכל מי שמקבל ממנו כמו שכתב רבינו ז״ל בהמעשה של יום הששי מז׳ בעטלירש שהתפאר את עצמו שיש לו כח כזה בידיו שמכל מי שמקבל ממנו הוא נותן לו ועל כן הוא בעל צדקה וכו׳ עיין שם. ועל כן הדגים אין צריכין שחיטה רק אסיפתן הוא מטהרתן ואין שום דבר אסור בדגים טהורים. מה שאין כן בשאר בעלי חיים טהורים שאסור בהם החלב והדם וגיד הנשה וצריכין שחיטה. וזה כי הדגים נמשך חיותם מבחינת הצדיק שהוא בחינת צדקה, ועל כן אין טעונין שום תיקון עוד. כי הצדיק כבר זיכך את עצמו מכל וכל ואין בו שום נדנוד פסולת עוד. על כן הדגים שיניקתם משם אין טעונין עוד לשום תיקון וזיכוך על ידי השחיטה, וגם אין שום דבר אסור בהם כי בהצדיק אין בו שום פסולת כנ״ל. אבל בהמות ועופות מרמזין על שאר בני אדם אף על פי שהם טהורים שיניקתם מצד הקדושה מבני ישראל הכשרים, אבל אף על פי כן עדיין לא נתתקנו ונזדככו לגמרי מכל וכל. על כן הבהמות ועופות שמקבלין חיות מהם צריכין תיקון השחיטה וגם אחר כך כמה דברים אסורים בהם כמו הדם והחלב וכו׳ כי עדיין יש בהם כמה פסולת כנ״ל. אבל הצדיק כבר נקי וזך מכל וכל ויכול לעבוד את השם יתברך בכל דבר שבעולם אפילו באכילה ושתיה ושיחת חולין וכו׳. על כן הדגים שמקבלין חיות משם אין טעונין שום תיקון רק אסיפתן היא

מטהרתן שזה בחינת צדיקים שנאמר בהם ויגוע ויאסף וכו'. ועל כן אין בהם שום דבר האסור כי אין בהם שום פסולת כנ"ל אבל אף על פי כן יש דגים טהורים ודגים טמאים ושניהם גידולן במים. היינו כי יש שקרנים שמראין עצמן כצדיקים ומדברין גדולות ונפלאות כאלו הם יכולים גם כן לעבוד את השם יתברך בכל דבר וכ' אבל הכל שקר וכזב כנ"ל ומשם נמשך יניקת הדגים טמאים שנראים כדגים שהוא בחינת צדיק וגדלים במים שהוא בחינת כח הצדקה שזה עיקר בחינת צדיק אבל הם טמאים כי הם שקרנים ומראין עצמן כצדיקים כקוף בפני אדם אבל הכל שקר וכזב כנ"ל:

אות ב' - וזה בחינת סנפיר, סנפירין הם ששט בהם במים, וזה נמשך מבחינת כח הדיבור הקדוש של הצדיק בבחינת ובעל כנפים יגיד דבר. כי הדיבור של הצדיק הוא בחינת כנפים דקדושה ששט ופורח בהם בתוך מימי הדעת כי הוא מתפאר בדיבוריו הקדושים ומגלה על ידם דעת גדול ונפלא בגדולת הבורא יתברך וגדולת הצדיקים האמתיים שיכולים לעבוד השם יתברך בכל דבר שבעולם ושיודעים גדולות ונפלאות שכל זה הם בחינת כנפים שפורח בהדעת שמגלה על ידי דיבוריו הקדושים הוא פורח ושט בהם במימי הדעת למרחוק ומדבר גדולות ונפלאות אמתיות. וזה בחינת סנפיר דקדושה בחינת כנפי הקדושה לשוט במימי הדעת בחינת התפארות של אמת. אבל גם דגים טמאים יש להם גם כן סנפיר לשוט בהם כי גם שקרנים הנ"ל שהם בחינת דגים טמאים מתפארין עצמן גם כן בדיבורים והתפארות הצדיקים האמתיים כאלו יש להם גם כן כח לשוט ולפרוח במימי הדעת ולעבוד את השם יתברך בכל דבר ועל כן על ידי הסנפיר שהם בחינת הדיבורים של התפארות בחינת כנפים וכו', אין יכולין על ידם לבד להכיר בין דגים טהורים לטמאים כנ"ל. כי השקרנים מתדמין עצמן בדיבור התפארות כמו הצדיקים האמתיים ממש כנ"ל ועיקר הסימן הוא קשקשים שהם הלבוש להגיע לבחינת שריון קשקשים. כי השקרנים אין להם שום כח להגן ולהציל אבל הצדיקים אמתיים בחינת צדקה דקדושה מגינים ומצילים שזהו בחינת לבוש קשקשים כנ"ל:

יורה דעה הלכות מאכלי עכו"ם הלכה ג'

אות ה' - גוונין דאשא הם בחינת גדולת הבורא כנ"ל, כי הם בחינת גוונין שבממון כי הם מבחינה אחת מסטרא דגבורה כידוע.

אות ו' - ועל כן מרומז בדברי רבינו ז"ל בהמעשה הנוראה של הבעל תפילה. שעל ידי המאכלים המתבשלים באש של בית הבישול וכו' וכו' על ידי זה יוצאים מתאוות ממון. כי על ידי זה נתגלה גדולת הבורא כנ"ל שהוא בחינת התגלות הגוונין. וכשנתגלין הגוונין שהם שורש הממון - אז משליכין לגמרי את הממון שבגשמי. כי מי פתי יסור הנה להשליך תענוג רוחני וליקח תענוג עב ח"ו כמו שכתוב במאמר 'צוית צדק' (סימן כ"ג) עיין שם והבן.

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

מעשה י״ב מהבעל תפלה סיפור נורא ונפלא הפלא ופלא. כמובן מהמבואר בסוף הסיפור שמדבר מסוד מיתת המלכים ותיקונם וכו׳ ולפי פשוטו גם כן מבואר בו בכל ענין וענין מוסר השכל ודרך ישרה, ומספר בכלל כמעט מכל מיני הטעאות וסברות כוזבות של שקר וטעות שנמצאים בעולם ומהבירור והתיקון שלהם: והנה הבעל תפילה שהיה כל עניניו ומחשבותיו ומעשיו רק בשביל התכלית האמיתי ונצחי והיה עוסק תמיד בתפלות וכו׳ היה יושב חוץ לישוב, רק שהיה רגיל לכנוס לישוב בשביל לקרב בני אדם לעבודת השי״ת ומי שנתרצה עמו הוליכו תיכף חוץ לישוב כי רוב ישוב העולם כפי מה שהוא עכשיו קודם גמר התיקון הם רחוקים מאד מהתכלית האמת כמאמר כי רוב מעשיהם תוהו וכו׳ וכל הנהגותיו של הבעל תפילה ואנשיו היה כמעט להיפוך ממנהג ישוב העולם. וע״כ היה אצלם תענית וסיגוף גדול תענוג גדול יותר מכל התענוגים שבעולם כמבואר לקמן מזה, סיפור מישוב העולם שרובם נמשכים אחר הבלי העולם ותענוגיו ותאוותיו וע״כ היה מקום הבעל תפילה ואנשיו חוץ לישוב.

וכמו כן גם עכשיו מי שרוצה לחשוב על תכליתו באמת לבד מה שצריך להרבות בהתבודדות ממש אלא אף גם כשהוא בתוך הישוב ומוכרח להיות מעורב עם הבריות כאלו שהם רחוקים לגמרי מן התכלית אעפ״כ כבר ידוע כי עיקר האדם הוא השכל והמחשבה ע״כ צריך ליזהר גם אז שיהיה עכ״פ במחשבתו חוץ מן הישוב וירחיק מחשבתו ודעתו וכל הנהגותיו מכל בחינת ההנהגות הזרות ומדות זרות ודעות רעות וסברות של שקר הנמצאים ושכיחים הרבה ברוב בני הישוב. ואולי שזה נכלל גם כן במה שמבואר לקמן שע״י הרוח סערה נתבלבל כל העולם ונעשה ממדבר ישוב וכו׳. כי עכשיו בעוונותינו הרבים רוב בני הישוב הם תועים הרבה מדרך האמת והם ממש בבחינת תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו, ולא עוד אלא שאינם מרגישים כלל שהם תועים במדבר, רק אדרבא נדמה להם שזה עיקר הישוב וע״כ היה מוכרח הבעל תפילה עם אנשיו לישב חוץ לישוב וכו׳.

ועל בגדים לא היה מקפיד כלל, כי רוב בני העולם להוטים מאד אחרי בגדים יקרים ועי״ז הם נתפסים ביותר ברשת הבעל דבר כמבואר במ״א על פסוק ותתפשהו בבגדו והבעל תפילה לא הקפיד ע״ז דייקא כלל ואעפ״כ מבואר לקמן שכשהיה מבין הבעל תפילה באחד מאנשיו שהוא צריך לעבודת ה׳ שיהיה מלובש במלבושי זהב היה מספיק לו. אך ממילא מובן כי זה רק ליחידי סגולה. אבל רוב בני אדם בוודאי יותר נכון הדרך לפניהם שלא להקפיד על בגדים כלל. בפרט כל זמן שלא הגיעו למדרגה גדולה ועשירות רב. ואם ירצה השי״ת לטובתם שילכו מלובשים בבגדים יקרים כי מסוגל להם לעבודת ה׳. אין מעצור לה׳ להושיע ולהשפיע להם הון רב, אבל הם בעצמם צריכים ליזהר ולקשר לעצמם בדעתם

היטב שעל בגדים אין צריכין להקפיד כלל כנ"ל. וכן על שאר צרכי האדם כגון אכילה ושתיה גם כן אין להקפיד כמבואר שם שבמקום זה שהיה יושב שם הבעל תפילה היה שם נהר לפניו ואילנות ופירות והיו אוכלים מן הפירות.

והנה מובן בפנים איך שבני הישוב היו אורבים על הבעל תפילה לתפסו וזה מחמת שנתבלבל העולם ונתעו בדעות משובשות שלהם כל כך, עד שמי שהוא מקורב אל התכלית האמת ומדבר כנגד סברותיהם המוטעות ועוסק לקרב בני אדם לעבודת השי"ת, אורבים עליו ללכדו ולתפסו ע"כ צריך להתנהג בזה בחכמה גדולה כמבואר בפנים התנהגות הבעל תפילה בזה.

והנה מבואר בפנים מיני דרכים והנהגות זרות ודעות רעות שנשתבשו בהם בני העולם אחר בלבול הרוח סערה וביותר מאריך לבאר מענין המדינה שנפלו מאד לתאוות ממון וכו' מלבד מהפנימיות הגדול שיש בכל הסיפורים האלה ושרשי הדברים מאין נמשכו ונשתלשלו כל מיני הטעיות ושיבושים אלו שנשתבש העולם בהם כל כך, לבד מכל זה המעיין ישפוט בצדק כי אין כל זה סיפור שכבר היה לעולמים רק כך מתנהג העולם גם עכשיו עם כל הפרטים המבוארים שם ויש שהתגברו עליו ביותר הטעיות ושיבושים הנמשכים מכת זו שבחרו להם זאת לתכלית. ויש שהתגברו עליהם שיבושים אחרים של כת אחרת ביותר וכן יש בזה שינויים רבים לפי שינוי המקומות והזמנים כי לפעמים גם על אדם אחד בזמן זה מתגבר עליו מדה רעה זה ודעה זרה זו ביותר ובזמן אחר מתגבר עליו מדה אחרת ודעה אחרת ודעה משובשת אחרת, הכלל שע"י כל זה רחוקים העולם מהתכלית האמיתי כל כך כל כך עד שאמרו רבותינו ז"ל ראיתי בני עליה והמה מועטים, וע"כ כל המעיין בסיפור זה בעין האמת ובלב נבון ומחשבה ישרה וטהורה ילמוד מכל זה מוסר השכל וצדק איך שיזהר בנפשו מאד שלא להכשל ולהתעות בדרכים התועים האלה רק אדרבא יפשפש במעשיו אולי כבר נתעה ונשתבש באיזה כיעור ח"ו, יזרז עצמו לברוח ולצאת ממנו ולשוב בתשובה שלימה, ולברר לעצמו טעותו ושיבוש דעתו ע"י כל המובן מסיפור הנורא הזה ומשאר דברי רז"ל הקדושים והנאמנים הנאמרים בצדק ובמשפט אמת וישר.

עוד מובן מסיפור זה כמה צריכין להתחזק לעסוק בעסק זה לדבר עם בני אדם מענין התכלית האמת ולהוציאם מטעותם, ואף אם יש לו עי"ז שונאים ואורבים עליו לתפסו, ואף אם נדמה לו שאינו פועל כלום אצלם בדיבוריו ואינם נשמעים אצלם כלל אעפ"כ הוא יעשה את שלו ויתחזק לעסוק בזה וידבר עמהם עוד הפעם ופעמים הרבה מאד, עד אשר אפילו אם יהיו לו עי"ז יגיעות גדולות ויעבור זמן הרבה שיעסוק עמהם ולא יפעל אצלם בשלימות שום דבר כלל: רק שעכ"פ יהיה מובן מתוך דבריהם שכבר יש בלבם איזה ספק קצת. אולי כנים דבריו שהעיקר הוא לעסוק ולהשתדל בשביל התכלית האמת, אף שבפועל ממש לא יראה מהם עדיין שום דבר הנוטה לזה רק אדרבא מתנהגים כהנהגתם הראשונה, אעפ"כ גם דיבורים אלו שישמע מהם שכבר מסופקים קצת בענין זה, גם זה יהיה חביב ויקר

בעיניו מאד כמוצא שלל רב מאחר שהמובן אצלו שכבר התחילו הדברים ליכנס באזניהם קצת ולבלבל אותם ולעשות להם איזה ספק עכ״פ, שלא יהיו חזקים כל כך בשיבושי דעותיהם, ויבטח בהשי״ת כי סוף כל סוף יגמור עי״ז כל ענין התיקון בשלימות.

ושאר כל עניני הסיפור בפרט מענין הקיבוץ הקדוש של המלך ואנשיו ואיך שהראה לכל אחד מאנשיו דרך מהיכן לקבל כחו וענין היד שהיתה אצל המלך שהוא הלאנד קארט של כל העולמות ואיך שנתפזרו כולם ע״י הרוח סערה וכו׳, ואיך שאח״כ נתקבצו כולם ועי״ז נתתקן כל העולם וענין הדרך של הגבור להחרב התלוי׳ באויר שמשם מקבל כחו ושרק ע״י דרך זה יכולים לתקן ולהוציא מתאוות ממון ע״י המאכלים שמתבשלים בהקעך ע״י הצינורות הנמשכין אליה מן ההר של אש שרובץ עליו הארי ושאר כל פרטי הענינים המבוארים בפנים ואיך שכל הסיפור הזה מרומז בישעי׳ קאפיטל ל״א וכו׳ הגם כי אין לנו שום השגה ושום התנוצצות הדעת בכל זה. אעפ״כ מובן וגלוי לעין הכל בחוש ממש. כי כולם דברים נפלאים ונוראים מאד לא יכילם כל רעיון. ומתעורר תשוקה נפלאה לעבודת ה׳ לכל מעיין בהם. מי ראה כזאת. מי שמע כאלה.

לקוטי עצות מהדורא בתרא (יראה ועבודת ה׳ מ׳)

הכל מוכרחים להודות שכל מי שהוא משתדל ביותר וסמוך יותר אל התכלית הוא ראוי להיות ראש ומלך על הכל. כי הכל מודים שהעיקר הוא התכלית אך מעת שהרוח סערה הגדולה בלבל והפך את העולם לגמרי מים ליבשה ומיבשה לים וממדבר לישוב וכו׳. והמלך והמלכה וכו׳ וכל אנשיו נתפרדו ונתפזרו. וכל אנשי העולם נתבלבלו ונתפרדו ונחלקו לכתות כתות לענין החקירה מה הוא התכלית. קצת מהם אמרו שעיקר התכלית הוא כבוד להיות רודף ביותר ח״ו אחרי הכבוד ולהשיגו והיה להם הוכחות וראיות וסברות ע״ז, וקצת אמרו שעיקר התכלית הוא רציחה וכעס ואכזריות ואבירות הלב, וקצת אמרו שעיקר התכלית הוא משגל, וכן כל הכתות אשר נבוכו מאד ונשתבשו בענין התכלית כמבואר כ״ז בפנים, וכל כת מהם בכל מדה או תאוה שבחרו להם להתכלית בוודאי היו משוקעים בה מאד.

כי מלבד שטבע האדם בעצמו נמשך אחר תאוות ומדות רעות מלבד זה היה הדבר אצלם כמו אמונה שזה הוא התכלית. כפי מה שבחרו כל כת מהם לעצמם לפי דעתם הנבוכה, וביותר מכולם נשתבשו ונבוכו מאד הכת שבחרו להם שהממון הוא התכלית. עד שעשו להממון לע״ז ואלהות גמור ח״ו. והיו מקריבין עצמם לקרבנות להע״ז של ממון. ובאמת אע״פ שמכל התאוות רעות קשה מאד להוציא את האדם המשוקע בהם, בפרט כשמושרש בהם כל כך עד שנעשו אצלו כמו אמונה ותכלית, אך יותר קשה מכולם הוא להוציא ולתקן את אלו הנופלים ומשוקעים ביותר בתאוות ממון, כי משם קשה מאד להוציאם וכמב״פ.

ובאמת אע"פ שכמעט רוב בני אדם כל אחד מהם כלול מהרע של כל הכתות ודעתו משובשת ומבולבלת מכל מיני שיבושים הנ"ל ופעם מתגרה בו מדה זו ותאוה זאת ביותר. ופעם אחר מתגרה בו תאוה ומדה אחרת. אעפ"כ גם בכלל בני אדם יש גם כן חילוקים גדולים בין אדם לחבירו. זה להוט אחרי רדיפת הכבוד ביותר וזה מתגבר בו בטבעו הכעס והרציחה ביותר וכיוצא בכל המדות הנ"ל. ואשרי להכת הקדושה שהסכימה דעתם לתכלית האמת באמת, ואמרו שעיקר התכלית הוא רק לעסוק בתפילה ולהיות עניו ושפל ברך וכו', (על דרך שאמרו רז"ל תפלת השפל אינה נמאסת, סוטה י"ד) ובחרו להם הבעל תפילה למלך שהוא היה צדיק גדול וקדוש מאד, וע"י הבעל תפילה והכת שלו הנ"ל ובזכות ריבוי תפלותיהם הקדושות נתקבצו המלך ואנשיו, וכל הכתות הנ"ל יצאו מהשטות והטעות שלהם וחזרו בתשובה וחזר כל העולם כולו לתכלית תיקונו בשלימות.

ממון ופרנסה כ"א - צריכין ליזהר ביותר שלא להיות להוט אחר תאוות ממון כי יש שלהוטים כל כך אחר הממון ומשוקעים בזה ביותר. עד שכל המעלה והחשיבות אצלם רק כפי הממון. ומי שאין לו רק ממון מעט ובפרט מי שהוא עני לגמרי אינו כלל בגדר האדם כפי שטות דעתם. ונחשב ביניהם רק כמו חיה ועוף. וכן מי שיש לו ממון הרבה ביותר הוא בעיניהם כמו למעלה מגדר אדם. רק בבחינת כוכב או מזל או מלאך עד שיש להם כל כך ממון הרבה ביותר עד שנחשבים אצלם כמעט כמו אלקות גמור וע"ז ח"ו, וכל כך נכנסו הרבה מבני העולם בשטות וטעות הזה של תאוות ממון. עד שהעניים וחסרי הממון נפלו בעיני עצמן ובדעתם כל כך נגד העשירים ובעלי הממון. עד שכמעט שמקריבין עצמן לקרבן אליהם מחמת ההתבטלות שיש להם בפני ריבוי הממון שלהם. ובאמת לא כן הוא וכמו שאמר הכתוב ומה לעני יודע להלוך נגד החיים כי גם העני בכלל בני אדם יחשב כמו העשיר, וגם העשירים הם רק בני אדם וכמו חציר ימלו. ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב וכו'. ובאמת יש בני אדם שמשוקעים כל כך בתאוות הממון. עד שמי שבא להוכיח להם שתאוות ממון הוא שטות והממון אינו תכלית כלל. אז לא די שאין דבריו נשמעין אצלו כלל. אף גם שהוא אצלם כמו מי שמדבר נגד האמונה, כי הממון הוא אצלם עיקר התכלית והאמונה ח"ו ובאמת אלו הנופלים לתאוות ממון קשה מאד להוציאם מזה יותר מכל הנופלים לשאר התאוות ר"ל אם לא ע"י הדרך המבואר בפנים.

אות כ"ב - יש מאכלים כאלו (מסתמא הם רוחניים כמובן) שכשזוכים לאכול ולטעום מאלו המאכלים משליכין תיכף תאוות ממון ומרגישים גודל הסרחון של ממון שהוא מסריח כצואה ממש. עד שמתביישין מאד עם הממון, והממון הוא הבושה הגדולה מכל הבושות. וכל מי שיש לו יותר ממון הוא מתבייש ביותר, וגם הקטנים במעלה וחסרי הממון מתביישים בעצמם גם כן על שהיו קטנים כל כך בעיני עצמם מחמת חיסרון הממון כי עתה נתגלה להם שאדרבא הממון הוא עיקר הבושה, וע"כ העשירים מתביישים עוד ביותר, וטומנים עצמם במחילות עפר מגודל הבושה שמתביישים אחד מחבירו עד שאינם יכולים להרים פניהם כלל

מפני הבושה. כי מאכלים אלו הנ"ל יש להם סגולה זו שעל ידם ממאסין בממון בתכלית המיאוס ומשליכים אלילי כספם ואלילי זהבם כמו שיהי' לעתיד ב"ב.

צדיק פ' - הצדיק האמת העוסק לקרב ב"א לעבודת השי"ת יושב עם אנשיו חוץ לישוב. היינו כי כל ישיבתו והנהגותיו הוא בוודאי ההיפוך ממש מדרכי הישוב. אשר מעשיהם תהו ורודפים אחר המותרות וטרודים בהבלי הזמן, אבל להצדיק עם אנשיו הם רחוקים מכ"ז לגמרי ומסתפקים במה שיש להם ובפרט על בגדים ומלבושים אינם מקפידים כלל והם כיושבים חוץ לישוב לגמרי ממש בכל דעותיהם והנהגותיהם. ועוסקים רק בתפילה ושירות ותשבחות להשי"ת. ותשובה ווידוים ותעניתים וכו'. ואצל אלו האנשים כל העבודה הגדולה שבעבודת ה' שנדמה לרוב העולם לדבר קשה מאד לקבל על עצמם עבודה כזאת בפרט סיגופים ותעניתים וכיוצא, אבל אצלם כ"ז יקר מכל התענוגים שבעולם כי יש להם תענוג מן הסיגוף הגדול או מתענית וכיוצא יותר מכל התענוגים שבעולם אך אע"פ שהם יושבים חוץ לישוב אעפ"כ נכנסים גם כן בכ"פ אל הישוב כדי לקרב עוד ב"א לעבודת ה' ומתנהגים בזה בחכמה גדולה כמבואר בפנים.

אות פ"ז - זה הצדיק הנ"ל יכול להספיק לכאו"א מהמקורבים אליו מה שצריך לו. ואם הוא מבין באחד מאנשיו שלפי מוחו הוא צריך לעבודת ה' שיהיה מלובש במלבושים יקרים מאד הוא מספיק לו, וכן לפעמים להיפוך דהיינו שיתקרב אליו איזה עשיר והוא מוציאו מן הישוב כנ"ל ומנהיגו שם בבגדים פחותים. והכלל כי הוא יודע צורך הספקת כל אחד ואחד וכך הוא מספיק לו ומנהיג אותו כנ"ל.

תפילה כ"ד - גודל מעלת קדושת התפילה שעולה על הכל. כי הלא הבעל תפילה שהיה צדיק גדול וקדוש מאד בכל המדות טובות ובכל מעלת הצדקות. ואעפ"כ עיקר שמו נקרא בעל תפלה. וחיבר חיבורים הרבה בענין התפילה וסידר לתלמידיו דרך נכון בזה, והוא דייקא זכה לעבור על המקומות של כל אנשי המלך, וכל אנשי המלך בעצמם שכ"א מהם היה חידוש נורא ונפלא כ"א כפי בחינתו ומדתו, אעפ"כ כולם הודו ואמרו שמה שנתקבץ המלך עם אנשיו ונתתקן העולם בשלימות, הכל הוא רק בזכות הבעל תפילה ובזכות ריבוי תפלותיו הקדושות, וכן טהרת כל העולם ותיקונו כל כת וכת כפי בחינתה היתה רק ע"י הבעל תפילה הנ"ל.

תוכחה ז' - זה העוסק לקרב ב"א לעבודת ה'. אע"פ שבאמת בוודאי העיקר להשתדל שיתקרבו אנשים גדולים אנשי שם. דהיינו חכמים עשירים מיוחסים, כי אנשים כאלו יש להם מעלה יתירה וגבוה גם מצד נשמתם. וגם כי כשזוכין לקרב אנשים כאלו אזי הקטנים במעלה מתקרבים ממילא כמובן וכמבואר מזה במ"א. אך אעפ"כ מחמת שהבעל דבר מתגבר ע"ז מאד והעיקר על התקרבות הגדולים, ומזמין ע"ז כמה וכמה מניעות. ע"כ גם זה הצדיק האמת המתחיל לעסוק בזה לקרב בני אדם לעבודת ה'. מוכרח גם כן בהתחלה ראשונה לעסוק תחילה עם הקטנים במעלה דהיינו עם העניים וכיוצא, ולדבר על לבם לעוררם להשי"ת ולהסביר להם היטב שאין שום תכלית מכל העולם כולו רק לעסוק בעבודת ה'

כל ימי חייו. וכיוצא בדברים האלה, עד שנכנסין דבריו באזניהם ונתרצין בכל לבבם ובכל נפשם להתחבר עמו ואז הוא לוקח אותם ומוליכם למקומו שהוא חוץ לישוב (וכמבואר לעיל ביאור הענין של חוץ לישוב) ואח"כ כשאלו המקורבים זוכים לקבל דבריו באמת ועוסקים רק בתפלות וכו' ותעניתים וכו' עד שנמצאים גם ביניהם איזה אנשים שהם ראוים גם כן לקרב ב"א לעבודת ה', אז נותן להם הצדיק רשות לכנוס גם כן להישוב ולעסוק בענין זה עד שנתרבה ונתגדל הקיבוץ של הצדיק הנ"ל ועושה רושם גדול בעולם.

אות ח' - זה הצדיק שהוא בחינת הבעל תפילה שעוסק לקרב ב"א לעבודת ה', הוא מתנהג בזה בחכמה גדולה ומשנה ומחליף עצמו אצל כל או"א בשינוי אחר כמבואר בפנים וכן כשהוא מבין שלא יפעל כלום הוא מסבב בדיבורים אחרים ומעלים כוונתו הטובה כמב"פ וכל זה כדי שלא יכירו אותו כי זה הוא כי אז אפשר שלא יכנסו דבריו כלל באזני השומע ולא יאבה לדבר עמו ולשמוע דבריו כלל מחמת גודל תוקף התגברות הארס הרע המושרש בלב כמה ב"א עד שעי"ז תיכף כשמתחילין לדבר עמהם ולקרבם אל הטוב, אזי מתעורר הרע ח"ו לעומת זה עד שעי"ז לא די שאינם שומעים לדבריו הנעימים אף גם לפעמים מתעוררים כנגדו בשנאה ומלחמה גדולה וכמובן גם בדברי רז"ל, ובשביל זה מוכרח הצדיק לשנות עצמו ולהעלים כוונתו הטובה כמבואר בפנים.

פרפראות לחכמה להרב מטשעהרין (מכילתא פרשת יתרו)

שם בפרשה הנ"ל כיצד ניתנו עשרת הדברות לישראל חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה אנכי וכו' וכנגדו לא תרצח וכו' וכן הוא בזהר הקדוש יתרו ד"צ. ע' המעשה של הבעל תפלה וכו'. וזה אנכי הוא כנגד מלך הכבוד בעצמו וזה אשר הוצאתיך מארץ מצרים וכו' כי אז היה הכבוד דקדושה בגלות גדול שזה בחינת מה שהכת של כבוד בררו להם איש מצרי למלך כמבואר שם ובאמת גם כשהמלך היה בשדה לבדו ישב שם ג"כ מוכתר בכתר מלכות שזה בחינת אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. וע"כ דייקא ע"י יציאת מצרים היה עיקר התחלת התגלות כבודו יתברך בבחינת ואכבדה בפרעה ובכל חילו וזה בחינת מה שאמר יוסף והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים וכו'. וכנגד זה דבור לא תרצח כנגד המלכה שמלכה על כת של רציחה. לא יהיה לך וכו' כנגד כת שאמרו שהתכלית הוא אצל מי שיש לו שפע מזונות הרבה וניזון ממזונות דקים שמזה נמשך שרש הטעות של עובדי ע"ז הקדמונים שעבדו לכוכבים ומזלות ולשכליים אעפ"י שהודו במציאותו יתברך וכמו שאמרו רבותינו ז"ל דקרו ליה אלקא דאלקייא וידעו שכולם מקבלים שפעם ממחויב המציאות יתברך ואעפי"כ נכנעו לפניהם ועבדו אותם מחמת שמקבלים שפע שלהם בריוח וגם שפעם הוא ענין דק ורוחני ואח"כ זכו הכת הנ"ל שמלך עליהם בן הבת מלכה.

וכנגד זה הדבור של לא תנאף שהוא כנגד הבת מלכה שמלכה על הכת של יפת תואר. לא תשא את שם וכו' זה כנגד בחינת החכם וכמובא בזהר הקדוש מה שמו

דא חכמה ונאמר טוב שם משמן טוב ושמן הוא בחינת חכמה כידוע ואותם התועים בחכמות חיצוניות הן עוברין על לא תשא וכו׳ לשוא וכנגד זה הדבור של לא תגנוב שהוא כנגד ממונה על האוצרות זכור את יום השבת כנגד בחינת האוהב נאמן בחינת מה יפית וכו׳ אהבה בתענוגים בחינת עונג שבת כי אז כולא אהבה בחינת ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו. וזה בחינת זכרהו מאחד בשבת בחינת הצורות שהיה להם להמלך והאוהב נאמן שהיו משתעשעין בהם גם כשנפרדו זה מזה והוא ישב בתוך הים של יין ומלך על הכת של שמחה שזה בחינת זכרהו על היין ואמרו רבותינו ז״ל וביום שמחתכם זה שבת וכמבואר בזהר הקדוש מגודל השמחה של שבת בכל העולמות.

וכנגד זה הדבור של לא תענה וכו׳ נגד בחינת המליץ ומלך אח״כ על הכת שבחרו לתכלית את הדבור (וזה שארז״ל שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול) כבד נגד בחינת הגבור שמלך על הכת של גידול האיברים וגידול האיברים נמשך מכח ההולדה של אב ואם וכמאמר רבותינו ז״ל שלשה שותפין באדם וכו׳ וכנגד זה הדבור של לא תחמוד שכולל את כל הדברות כמבואר בזוהר חדש פ׳ כי תשא זה כנגד בחינת הבעל תפלה ששלחו אותו לתקן את כולם והוא התחיל להשתדל בתיקון הכת של תאוות ממון שזה עיקר ענין הדבור של לא תחמוד וכן כל הענין של אסיפת הקיבוץ הקדוש של המלך וכו׳ הכל היה בזכות הבעל תפילה הקדוש וע״כ נעוץ סופן בתחלתן היינו הדבור של אנכי עם הדבור של לא תחמוד כמו שאמרו רבותינו ז״ל כי כלל התיקונים היה ע״י המלך והבעל תפלה עוד יש לומר כי לא תשא הוא כנגד בחינת האוהב נאמן כמו שאמרו רבותינו ז״ל בירושלמי ברכות פרק א׳ לא תשא כנגד ואהבת מאן דרחים למלכא לא משתבע בשמי׳ ומשקר וכן בטבע האדם נשבע במה שחביב עליו ביותר וכמובן ג״כ מכמה מקראות ודבור לא תגנוב הוא כנגד המליץ כי המליץ דרכו לדבר עפ״י רוב בלשון מליצה וחידה שהוא דבר נסתר בחינת גניבה ועיין זוהר חדש שדבור לא תגנוב הוא כנגד בינה. וזה בחינת להבין משל ומליצה. וזה שדרז״ל בגונב נפשות הכתוב מדבר כי המליצים הפושעים הם גונבי נפשות ממש ע״י מליצתם ומוכרים ומוסרים אותם לרשות הסטרא אחרא והם בחינת מצודדים נפשות לפורחות ע׳ יחזקאל י״ג ותבין לענייניו וכנראה בחוש בזמנינו זה זכור את יום השבת הוא כנגד הממונה על האוצרות כי כל ההשפעות נמשכין משבת והוא בחינת יוסף שנאמר בו ויצבור בר ונאמר וילקט יוסף את כל הכסף כו׳ ודבור לא תענה הוא כנגד החכם וכמובא בזוהר הנ״ל שדבור זה הוא כנגד חכמה ואפשר לכוין אל ענין הנ״ל מה שדרשו רבותינו ז״ל על פסוק מי זאת עולה מן המדבר נתעלו מן המדבר שהיה להם מן ושליו באר ותורה משכן שכינה כהונה לוי׳ ומלכות ועניי כבוד במדבר נמצא שחשבו כאן עשרה דברים שזכו ישראל במדבר שזה בחינת שנעשה ממדבר ישוב וכן נעשה אז מים יבשה ומיבשה ים כידוע. מן הוא מזון רוחני שמלאכי השרת ניזונין בו וזה בחינת תיקון הכת של מזונות דקים. שליו הראשון הוא בחינת תיקון הכת של גידול האיברים ע״י האכילה כו׳ שעיקר הוא ע״י אכילת בשר בחינת אבר מחזיק אבר.

באר הוא בחינת תיקון הכת של שמחה ושתיית יין והם אמרו שירה על הבאר של מים בחינת ושאבתם מים בששון. תורה הוא תיקון הכת של חכמה וכמו שדרשו רבותינו ז"ל ימותו ולא בחכמה זו חכמת התורה כי כל החכמות בטלות נגד חכמת התורה. משכן זה בחינת תיקון הכת של רציחה שזה בחינת מה שאמרו כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות ובאמת עשה השי"ת כמה משמרת למשכן בכדי שלא ימותו ואדרבא משם עיקר החיים בחינת ואתם הדבקים וכו' וזה בחינת וחיו ולא ימותו וזה בחינת מה שנאמר אצל שפיכות דמים ולא תטמאו את הארץ וכו' כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל וזה בחינת ונקיתי דמם לא נקתי וה' שוכן בציון. שכינה היא כנגד בחינת מלך הכבוד בעצמו בחינת וכבוד ה' מלא את המשכן בחינת ויבא מלך הכבוד. כהונה הוא כנגד הכת של תפלה ועבודה שזה בחינת קרבנות וקטורת שנעשין ע"י הכהנים בחינת תפלת הכהן הגדול ביום הכיפורים לפני ולפנים. לוי' הוא כנגד בחינת המליץ שאמר שירות ותשבחות להמלך בחינת לוים לשירם ולזמרם. מלכות הוא בחינת תיקון הכת של יפת תואר בחינת מאן דנטר ברית זכה למלכות. ענני כבוד הם כנגד בחינת ממונה על האוצרות בחינת יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך בעתו והמטר בא ע"י עננים ואמרו רבותינו ז"ל אפילו פרוטה שבכיס מתברכת וכן אמרו רבותינו ז"ל אף פרגמטיטין מרויחין אף אבן טובה מרגשת וכו' וכן אמרו רבותינו ז"ל והנשיאים הביאו את אבני השהם הנשיאים אלו העננים וכו' שזה בחינת המקל והכובע של הממונה על האוצרות שהיה בהם אבנים טובות הרבה. והכת של תאוות ממון שהיא עיקר הענן והחשך דמחשיך אנפי ברייתא כשראו את העשירות הגדול של הממונה הנ"ל נתבטלו לפניו ומינוהו עליהם למלך עד שאח"כ נתתקנו לגמרי.

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

מעשה יב' מעשה מהבעל תפלה. שבת הוא בחינת התכלית בחינת תכלית מעשה שמים וארץ והוא מעין עוה"ב שהוא בחינת עולם התיקון. ע"כ עיקר שלימות התיקון של כל הכתות המבוארים בפנים הכל ע"י קדושת שבת קודש. כי כבר מבואר בליקוטי הלכות ובדברינו בקונטרס זמרת הארץ שלכל סברא ודיעה של כל כת וכת היה לה איזה אחיזה ושורש גם בקדושה. וע"כ קדושת שבת כולל כל התיקונים של כל הכתות הנ"ל.

הכת שבחרו להם שעיקר התכלית הוא כבוד ונתתקנו אח"כ ע"י המלך הזקן בעצמו שמצאוהו יושב בשדה מוכתר בכתר מלכות זה כלול בקדושת שבת כי קדושת שבת הוא בחינת ענוה ושפלות בחינת שבו איש תחתיו הנאמר בשבת וכמבואר במ"א היפוך מהטעות של כת הנ"ל שהיו רודפין אחר הכבוד. רק אדרבא צריכין למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום שזה בחינת מה שמבואר בשו"ע או"ח סימן ר"נ שגדולי חכמי ישראל היו טורחין בעצמן להכין שום דבר לצורך שבת כדי לכבדו ומהם ילמד כל אדם ואל יאמר לא אפגום כבודי כי זה

הוא כבודו שמכבד השבת עיי״ש. כי בוודאי הכבוד דקדושה יש לו שורש גדול בקדושה עליונה כי כל מה שברא הקב״ה לא ברא אלא לכבודו וצריכין ליזהר מאד בכבוד אביו ואמו ורבו וזקן ות״ח וכו׳ אבל הכל רק בשביל כבוד שמים שזה בחינת ולקדוש ה׳ מכובד וכבדתו וכו׳ הנאמר אצל שבת. וזה בחינת מענגיה לעולם כבוד ינחלו בחינת כי מכבדי אכבד וזה בחינת קדושת כתר שאומרין בשבת בחינת המלך שהיה מוכתר בכתר מלכות. וגם בשבת קודש עולין עד הכתר כידוע.

הכת שאמרו שהתכלית הוא רציחה זה נמשך בשרשו ממה שגם בקדושה יש דין ארבע מיתות ב״ד ומצוה לקיים ובערת הרע מקרבך והתיקון לזה הוא גם כן ע״י קדושת שבת שנקראת שבת מלכתא. שזה בחינת מה שנתתקנה הכת הנ״ל ע״י המלכה שמצאו אותה יושבת בים של דם וכו׳ כמבואר בפנים. כי גם בקדושת שבת נמצא בחינת זו בחינת מחלליה מות יומת ונאמר כל העושה בו מלאכה יומת ואעפי״כ אמרו רבותינו ז״ל (סנהדרין לה) אין רציחה דוחה שבת היינו שאין ממיתין ארבע מיתות ב״ד בשבת. כי בשבת כל שולטני רוגזין ומארי דדינא כלהו ערקין וכו׳ וכל דינין אתכפיין ולא מתערין כלל. ולמדו רז״ל מכמה מקראות שפיקוח נפש דוחה שבת. ועיקר החיים ואריכות ימים נמשך מקדושת שבת בחינת טועמיה חיים זכו.

הכת שאמרו שראוי למלוך מי שיש לו שפע מזונות הרבה וניזון רק ממזונות דקים וכו׳. עיקר תיקונם הוא גם כן ע״י קדושת שבת שאז יש שפע מזונות הרבה בחינת שפע כפולה שזה בחינת לחם משנה של שבת שהוא בחינת לחם הפנים כמבואר בזוהר הקדוש (ויחי ד׳ רמו) שזה עיקר בחינת מזונות דקים. ומבואר בזוהר הקדוש ובכתבי האריז״ל כי אכילת שבת הוא כולו קודש ואין שום אחיזה בו להחיצונים אלא כולו נבלע באיברים. ומבואר כבר לעיל כי אכילת שבת הוא בחינת מן. וכמבואר גם בספר הקנה שצריכין לשים הלחם בין שתי מפות זכר למן וכמובא גם בשו״ע או״ח. ואכילת מן הוא בוודאי מזון דק ורוחני מאד.

הכת שאמרו שיפת תואר ראויה למלוך מחמת שעי״ז נתרבה ישוב העולם וכו׳ עיקר תיקונם ע״י קדושת שבת שהוא בחינת תיקון הברית וביטול תאוה זאת בחינת אל תחמוד יפיה בלבבך וכו׳ בחינת שקר החן והבל היופי אשה יראת ה׳ היא תתהלל. שזה בחינת קדושת שבת שהוא בחינת אשה כמו שאמרו רבותינו ז״ל כנ״י יהיה בן זוגך והוא בחינת אשה יראת ה׳ בחינת ירא שבת. וע״י יראה קדושה נתבטל תאוה זאת וכמבואר בליקוטי הראשון סימן סמך. וע״כ עיקר זמן קדושת הזווג הוא בשבת קודש. כי אז הזווג הוא בקדושה גדולה וזוכין עי״ז להוליד בנים קדושים וצדיקים ות״ח שזה עיקר ישוב העולם באמת כי ת״ח הם בנאי עולם כמו שאמרו רבותינו ז״ל אל תקרי בניך אלא בוניך.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הדיבור וכו׳ עיקר תיקונם ע״י קדושת שבת. כי אז נכנעין ונופלין כל לשונות העכו״ם ונמשך בחינת קדושת הדיבור של לשון הקודש שזה בחינת ודבר דבר הנאמר בשבת כמובן בליקו״א סימן יט במאמר

תפילה לחבקוק ובליקוטי תנינא סימן ב' במאמר ימי חנוכה וכמבואר להדיא בזוהר הקדוש (בראשית ד' לב). שבת אקרי דיבור ובגין דא דיבור דחול אסור בשבת וכו'.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא שמחה וכו' עיקר תיקונם ע"י קדושת שבת. שאז עיקר זמן השמחה דקדושה ונמשך שמחה וחדוה גדולה בכל העולמות כמבואר בזוהר הקדוש וכנ"ל כמה פעמים איך שצריכין לקבל שבת בשמחה גדולה. וזה בחינת ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג וכו'. והשמחה דקדושה היא כלולה ומקושרת עם אהבה דקדושה בחינת ויעלצו בך אוהבי שמך שזה בחינת מה שנתתקנו אח"כ הכת הנ"ל ע"י שמלך עליהם האוהב נאמן של המלך שמצאוהו יושב בתוך ים של יין וכו' ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו. ונקראת מנוחת אהבה ונדבה. וזה בחינת הקידוש על היין בחינת נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא חכמה וכו' עיקר תיקונם ע"י קדושת שבת שאז מאיר אור החכמה דקדושה שזה סוד בחינת ושמרתם את השבת כי קדש הוא קדש הוא בחינת חכמה כידוע. ואז נופלין ונתבטלין כל החכמות חיצוניות שזה בחינת מה שמבואר בשו"ע או"ח שאסור לקרות בשבת בספרי הלימודים של חכמות חיצוניות וכנ"ל כמה פעמים.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא להשגיח לגדל האיברים ע"י אכילה ושתיה ונתתקנו אח"כ ע"י שמלך עליהם הגבור של המלך וכו'. עיקר תיקונם ע"י קדושת שבת. כי אז האכילה בקדושה גדולה ומצוה לאכול שלש סעודות בשבת כ"ש אכלוהו היום וכו' וכמו שדרשו רז"ל וע"י קדושת אכילת שבת נתדשנין האיברים והעצמות בקדושה גדולה בחינת ועצמותיך יחליץ שנסמך לענין אם תשיב משבת וכו' וכמו שדרשו רז"ל. ואז זוכין לגבורה גדולה דקדושה שזה בחינת והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור וכו' שנדרש בזוהר הקדוש תרומה ד' קלז לענין קדושת שבת קודש.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא עשירות ונתתקנו אח"כ ע"י הממונה על האוצרות של המלך וכו'. עיקר תיקונם ע"י קדושת שבת קודש שהוא עיקר בחינת הממונה על האוצרות. כי כל ההשפעות טובות נמשכין רק מקדושת שבת כמובן בזוהר הקדוש. ואז נמשך בחינת עשירות דקדושה ונתבטל בחינת העצבות ויגון ואנחה של תאוות ממון שזה בחינת ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה שדרשו רז"ל לענין קדושת שבת וכמו שאמרו רבותינו ז"ל גם כן עשירים שבשאר ארצות ע"י שמכבדין את השבת. ושבת הוא בחינת התנוצצות משיח שאז יתבטל תאוות ממון כ"ש ביום ההוא ישליך אדם את אלילי כספו ואלילי זהבו. וזה בחינת מה שבשבת אסור לטלטל את המעות כלל ואפי' שכח כיסו עליו מתיר חגורו והוא נופל וכו' וכמבואר בשו"ע או"ח סימן רס"ו.

וגם המאכלים של שבת הם בבחינת המאכלים הקדושים כמבואר בפנים שע"י הריח הטוב של אלו המאכלים זוכין להרגיש הסרחון הגדול של תאוות ממון

ואח״כ כשאכלו מהם אזי מאסו מאד בממונם והשליכו מהם את כספם וזהבם וכו׳ כמבואר בפנים. וע״כ סמכו רבותינו ז״ל (שבת קיט) אחר ענין שע״י כבוד שבת זוכין לעשירות וכו׳ ושם תיכף אחר זה השאלה מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף תבלין אחד יש לנו ושבת שמו וריחו נודף וכו׳ כי עי״ז זוכין למאס בתאוות ממון ועשירות שאינו בקדושה רק זוכין לעשירות דקדושה שהוא בבחינת ביטול תאוות ממון בחינת איזהו עשיר השמח בחלקו. וע״כ אמרו רבותינו ז״ל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות כי כל הנצרך לבריות פניו משתנין ככרום וכו׳ היינו מחמת בושה וחלישות דעתו שיש לו בפני העשיר הנותן לו. ועי״ז יוכל לאחוז בו תאוות ממון ח״ו מאחר שיש לו התבטלות ובושה כ״כ בפני העשיר. אבל המאכלים של שבת הם בחינת המאכלים הקדושים כמבואר בפנים שכשאוכלין מהם ממאסין בממון בתכלית המיאוס והעשירים מתביישים בממונם והעניים מתביישים גם כן מאד על שעד עתה היו קטנים בעיני עצמן ונפלו בדעתם לפני העשירים מחמת שאין להם ממון וכו׳ כמבואר בפנים. ומחמת שהמאכלים של שבת יש להן גם כן סגולה זו. ע״כ א״א שבשביל מאכלי שבת יצטרך לבריות ויהיה נופל בדעתו ומתבייש עי״ז לפני העשיר אשר זהו ההיפוך לגמרי מסגולת קדושת המאכלים של שבת כנ״ל.

ועיקר התיקון של כל הכתות הנ״ל היה ע״י הבעל תפילה הכשר שמלך על הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא רק לעסוק בתפלות שירות ותשבחות ווידויים וכו׳ לפני השי״ת ולהיות שפל ברך ועניו וכו׳. וכן כל מה שזכו למצוא ולקבץ את כל הקיבוץ הקדוש של המלך ואנשיו הכל היה בזכות הבעל תפילה הכשר ובזכות תפלותיו הקדושות וכמבואר בפנים כי כל התיקונים של כל הנ״ל הכל נכלל בשלימות קדושת התפילה כמבואר בקונטרס זמרת הארץ. ועיקר שלימות תיקון התפילה כי יש שלימות למעלה משלימות גם בענין עבודת התפילה בעצמה כידוע וכמבואר במ״א. ע״כ עיקר שלימות התפילה הוא ע״י קדושת שבת כי אז נשלמת התפילה בתכלית השלימות שזה בחינת מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה׳ ולזמר לשמך עליון וכו׳ ורז״ל דרשו להודות לה׳ מלשון תשובה ווידוי דברים שזה היה גם כן הענין של הבעל תפילה ואנשיו הנ״ל. ועיין בזוהר הקדוש ובתיקונים מגודל שלימות קדושת התפלות של שבת קודש וכנ״ל כמה פעמים.

זמרת הארץ - לרב מטשעהרין

עיין בהרמזים שבסוף המעשה נאום ד׳ אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים. גם ענין שורש כל הסברות של כל הכתות המבואר בפנים שנתתקנו אח״כ ע״י המלך עם אנשיו. כי בקדושה יש לכל סברה של כל כתה וכתה שורש גדול וכמבואר בלקוטי הלכות הל׳ תפילה כל זה מצאנו בקדושת א״י וירושלים וכו׳. כי אמרו רבותינו ז״ל עשר קדושות קדשה א״י והם כנגד בחינת העשר מדות עשרה דברים של בחינת עולם התיקון.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הכבוד נתתקנו אח"כ ע"י המלך הזקן עצמו שמצאוהו יושב בשדה מוכתר בכתר והוטב בעיניהם כי הוא מכובד גדול. זה נמשך כי בשרשו הכבוד הוא באמת דבר גדול וכל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו וכל העשרה מאמרות היו רק בשביל התגלות כבודו יתברך. ועיקר התגלות כבודו יתברך הוא בא"י בבחינת מלא כל הארץ כבודו ובירושלים נאמר נכבדות מדובר בך וגו'. והעיקר הוא בבית המקדש שנאמר וכבוד ד' מלא את הבית ונאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד ונאמר שאו שערים ראשיכם וגו' ויבא מלך הכבוד וגו' ונא' כי בנה ד' ציון נראה בכבודו וזה כי מלך ד' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד ונאמר לשכון כבוד בארצנו. ובאמת אפילו בשעת הגליות והחורבן אעפ"כ הכבוד דקדושה במקומו עומד בחינת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואמרו רבותינו ז"ל כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה ושכנתי כתיב אע"פ שאתם גולים בשדה שכינתי לא זזה מכם וכו'. וכתיב ציון שדה תחרש וגו' ואמרו רבותינו ז"ל מעולם לא זזה שכינה משם וכו' שזה בחינת מה שמצאוהו להמלך הזקן יושב בשדה מוכתר בכתר וכו' שזה בחינת מה שאמרו ז"ל והשימותי את מקדשיכם אף כשהם שוממין קדושתם עליהם וכו'.

ומחמת שהכבוד הוא דבר גדול כל כך ע"כ צריכים ליזהר מאד שלא להיות רודף אחר הכבוד שלא להשתמש בשרביטו של מלך ח"ו. רק אדרבא למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום ואז דייקא זוכה לכבוד דקדושה באמת בבחינת כי מכבדי אכבד וכמבואר במ"א. הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא רציחה וכו' ואח"כ זכו לקבל את המלכה למלך עליהם על שמצאו אותה יושבת בים של דם שנעשה מן הדמעות שלה. זה נמשך בשרשו ממדת הדין והגבורה דקדושה בחינת ד' מיתות בי"ד שהיו נוהגין בא"י ואצל שבט לוי נאמר האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו וגו'. ואמרו רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש (בראשית קנ"א) ירושלים דינא היא ועל דינא קיימא וכו'. וזה בחינת המלכה בחינת דינא דמלכותא דינא. וזה שכתוב (ישעיה א') צדק ילין בה (בחינת צדק מלכותא קדישא) ועתה מרצחים היינו כנ"ל. וע"כ באמת המלכות דקדושה היא בחינת תכלת דאכלי כולא ושצי כולא שעושה קץ ותכלית וכליה מכל הרשעים וכו' שצריכים לנקום בהם ולבער הרע מקרב הארץ כמובא במאמר לשמש בלקוטי מוהר"ן קמא סימן מ"ט.

וזה בחינת ארץ אוכלת יושביה כמובא (בשער החצר סימן ע"א). ואעפ"כ אמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין מ"ו) אם כך המקום מצטער על דמם של רשעם שנשפך ק"ו על דמם של צדיקים וכו'. ונאמר קול ברמה נשמע וכו' רחל מבכה על בניה וגו'. שזה בחינת הדמעות שבכתה המלכה על אבידת המלך וכו' ואנשיו עד שנעשה ים של דם כנ"ל.

הכת שאמרו שראוי להמליך את מי שיש לו שפע מזונות הרבה וניזון רק ממזונות דקים וכו'. וזכו אח"כ לקבל עליהם למלך את התינוק שהיה יושב בים של חלב שהוא בן הבת מלכה. זה נמשך ממה שבאמת צריך האדם לדקדק באכילתו שלא

יהיה מאכל גס המבלבל את המוח כי המוח הוא כפי המזון כמבואר בלקוטי מוהר"ן קמא סימן ס"א מאמר חדי רבי שמעון. וגם שלא תהיה אכילתו בבחינת מאכל בהמה כמו שאמר עשו הלעיטני נא וגו' וכמו שדרשו רבותינו ז"ל. רק שיהיה המאכל בבחינת מאכל אדם בבחינת צדיק אוכל לשובע נפשו אוכל קימעא ומתברך במעיו שזה בחינת ואכלתם לחמכם לשובע וגו' שנאמר בברכת א"י. כי שם האכילה בקדושה בבחינת אכילת מן וכנ"ל וכמובא בשער החצר. ושם בחינת ההסתפקות בעניני האכילה כמו שכתוב אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' וכמובא.

וזה בחינת (משלי כ"ז) ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וגו' ואמרו רבותינו ז"ל למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בני ביתו בשר ויין וכו'. אך אע"פ שמזונות א"י הם מזונות דקים ורוחנים ביותר מחמת שנשפעת ע"י הקב"ה בעצמו כמו שאמרו רבותינו ז"ל אעפ"כ נאמר בה חיתך ישבו בה (עיין מצודת דוד תהלים ס"ח) ודרשו רבותינו ז"ל (עירובין נ"ד) אם משים אדם עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואמרי לה שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו וכו'. וזה תכין בטובתך לעיני אלקים היפוך מדעת הכת הנ"ל שבחרו להם תחילה איש עשיר למלך מחמת שמדקדק הרבה במזונותיו שלא להיות ניזון ממאכלי שאר בני אדם וכו'. כי זה היפוך ממש מדרכה של תורה שאמרו רבותינו ז"ל פת במלח תאכל וכו'.

הכת שאמרה שיפת תואר ראוי' למלוך מחמת שעי"ז נתרבה ישוב העולם. זה נמשך ממה שבקדושה בוודאי חיוב גדול לעסוק בישוב העולם כמו שכ' לא תהו בראה לשבת יצרה. והעיקר הוא שיהיה העולם מיושב מבני אדם בעלי אמונה שלימה ודעת אמתי כמבואר במקום אחר. שזה בחינת גודל המצוה שיתרבה ישוב א"י כמו שאמרו רבותינו ז"ל כי שם עיקר שלימות האמונה והדעת דקדושה כנ"ל כמה פעמים ושם עיקר היופי דקדושה כמש"כ מציון מכלל יופי וכתיב יפה נוף וגו' וכמ"ש כלילת יופי וגו' ואמרו רבותינו ז"ל עשרה קבין יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים וכו'. וכלל קדושת א"י הוא בבחינת רחל כידוע שזה בחינת ורחל היתה יפת תואר וגו' בחינת עולימתא שפירתא וכו' כידוע. והיופי דקדושה נמשך מבחינת אור הפנים העליון שמשם שורש קדושת ארץ ישראל בבחינת ואור פניך כי רציתם שזה בחינת הדרת פנים שתלוי העיקר בשמירת הברית וביטול תאוה זאת. כמו שכתוב עוז והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. כמובן במאמר רציצא לקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ז. וזה שכתוב אל תחמוד יפיה בלבבך וגו'. וזה שהוכיח אותם (יחזקאל ט"ז) ויצא לך שם בגוים ביפיך וגו' ותבטחי ביפיך וגו' ותתעבי את יפיך וגו' ונאמר שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל בחינת קדושת א"י שהיא בחינת אשה יראת ד' כנ"ל כמ"פ. והוא בחינת הבת מלכה שמלכה אח"כ על הכת הנ"ל.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הדיבור וכו'. זה נמשך ממה שבקדושה בוודאי הדיבור יקר מאד כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו שעושים ומנהיגים עם

הדיבור כרצונם כמבואר בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן ב' מאמר ימי חנוכה. ויש להצדיקים כח לברוא עולמות בדיבורם כמו שאמרו רבותינו ז"ל וכמובא בזוהר הקדוש מה אנא עבדי שמיא וארעא במילולי וכו'. ועיקר שלימות הדיבור הוא בחינת הדיבור של לשון הקודש. כמבואר במאמר הנ"ל ובמאמר תפילה לחבקוק בלקוטי מוהר"ן קמא סימן י"ט. ועיקר שלימות הדיבור של לשה"ק הוא בא"י כנ"ל כמ"פ. אך הכת הנ"ל נתעו כאשר נתעו ונתתקנו אח"כ ע"י שקבלו עליהם למלך את המליץ הנפלא של המלך שהיה יכול לדבר ולהמליץ בשירות ותשבחות נפלאים להמלך שזה עיקר שלימות הדיבור.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא שמחה וכו'. זה נמשך ממה שבקדושה באמת עיקר השלמות הוא לעבוד את ד' בשמחה תמידיית כמש"כ תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה וגו'. וכמובא בשם האריז"ל וכמבואר הרבה מזה בדברי רבינו ז"ל ובספרי לקוטי הלכות. והשמחה דקדושה היא מקושרת וכלולה עם אהבה דקדושה כמו שכ' ויעלצו בך אוהבי שמך. ועיקר שלימות השמחה הוא בא"י בפרט בירושלים. כמו שכתוב ששון ושמחה ימצא בה וגו' וכתיב ישמח הר ציון תגלנה בנות יהודה וכתיב ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם ועוד פסוקים רבים כאלו וכנ"ל כמה פעמים. אך הכת הנ"ל נתעו בזה לשמחה של הוללות ושכרות רח"ל ונתתקנו אח"כ ע"י שמלך עליהם האוהב נאמן של המלך שמצאו אותו יושב בתוך ים של יין שנעשה מדברי התנחומין של המליץ. כי זה עיקר השמחה לשמוח בשמחה של מצוה ולעבוד את ד' בשמחה בפרט מי שזכה לישב בא"י צריך לשמוח מאד בקדושת א"י ואע"פ שעכשיו היא בחורבנה בעונותינו הרבים צריכים לקבל בשמחה את התנחומין שהקב"ה מנחם אותנו ע"י נביאיו וצדיקיו הקדושים ולהאמין בהם באמת ולצפות לישועה בכל עת עד שנזכה לראות באמת בשמחתה וגם עכשיו צריכים להמשיך על עצמו בכל עת שמחה מבחינת השמחה שלעתיד. כי עיקר שלימות עבודת ד' הוא בשמחה כנ"ל.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא חכמה. זה נמשך ממה שבקדושה בוודאי החכמה יקרה מאד וכמבואר בפסוקים רבים. אך הם נתעו עי"ז לחכמות חיצוניות ואפיקורסות רח"ל. ובאמת עיקר שלימות החכמה היא החכמה דקדושה שמיוסדת על יסוד התורה והאמונה הקדושה שזה בחינת שלימות החכמה שבארץ ישראל. כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין מ"ט) עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה א"י וכו'. ופירש רש"י חכמה תורה וד"א. (ועיין בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"ח מענין תורה ודרך ארץ שיש לזה שייכות עם א"י וכבר נתבאר לעיל). ואמרו רבותינו ז"ל אין חכמה כחכמת א"י ואין תורה כתורת א"י. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י החכם של המלך.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא להשגיח לגדל האיברים ע"י אכילה ושתיה וכו'. זה נמשך ממה שבקדושה אכילת הצדיקים ועובדי ד' בוודאי יקרה מאד והוא בבחינת קרבנות ממש. ואמרו רבותינו ז"ל אצל יצחק אם לקרבנך המציא לך

הקב"ה למאכלך על א' כמה וכמה. וכן גידול האברים בקדושה הוא בוודאי ג"כ דבר גדול והסנהדרין היו צריכין להיות בעלי קומה ומשה רבינו ע"ה היתה קומתו עשר אמות. וכן אצל אברהם אבינו נאמר האדם הגדול בענקים והפליגו רבותינו ז"ל בגודל קומתו. וכן על יעקב אבינו אמרו שהי שתי ידיו כשתי עמודי שיש. וכן בשאול נאמר משכמו ומעלה גבוה מכל העם. וכן הפליגו רבותינו ז"ל על כמה גדולי ישראל בגודל גובה קומתם ובגודל כחם וגבורתם. כי בקדושה היא בוודאי דבר גדול ואמרו רבותינו ז"ל אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר. ועיקר שלימות הגבורה דקדושה הוא בארץ ישראל כמבואר בדברי רבותינו ז"ל מגודל גבורתם. וכן שם שלימות האכילה דקדושה כנ"ל כמה פעמים. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י הגבור של המלך.

הכת שאמרו שעיקר התכלית הוא עשירות זה נמשך ממה שבקדושה בוודאי העשירות יקר מאד וכמו שאמרו ז"ל רבי מכבד עשירים. כי יש בכסף וזהב דקדושה גוונין עילאין וכמבואר בדברי רבינו ז"ל הרבה מזה. אך הכת הנ"ל נתעו בזה מאד ע"י תאות ממון עד שבאו לע"ז ממש רח"ל. כמבואר בלקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ג שתאות ממון היא בחינת ע"ז ממש וכלולה מכל הע"ז של כל השבעים אומות. וע"כ עיקר שלימות העשירות דקדושה היא בא"י ששם זוכים לביטול תאות ממון כנ"ל כמ"פ. ושם עיקר שלימות הצדקה בחינת וצדקה בכרמל תשב שעי"ז זוכין לשבר תאות ממון כמבואר בלקוטי מוהר"ן קמא סימן י"ג. וכן שם עיקר תיקון הברית שעי"ז נתבטל תאות ממון כמבואר בסימן כ"ג הנ"ל. וגם הכת הנ"ל נתתקנו אח"כ ע"י הממונה על האוצרות שהיה אצל המלך.

פירוש על המעשיות - לרבי אברהם ברבי נחמן

מבואר מדברי אדמו"ר זצ"ל שהעשרה אנשים של המלך הם בחינת העשר ספירות וממילא מובן מזה אשר הגבור הוא כנגד מדת הגבורה והדין והוא בגבורותיו הקשות רוצה להחריב את העולם אם לא יכנעו לבם הערל לשוב בתשובה שלימה וכמבואר בהמעשה של הבעל תפילה אשר הגבור לא רצה רק הכנעה ואם לאו היה מחריבם. וכן דיבר מזה פעם אחת מורינו הצדיק הר"ר נתן זצ"ל שזה הוא ענין מה שאחר הקללות שבתורת כהנים שהם ממדת גבורתו ודינו של הקב"ה נאמר או אז יכנע לבבם הערל, וזה שסיים הכתוב בסוף מלאכי הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא והשיב וכו' היינו שישובו בתשובה שלימה פן אבוא והכיתי את הארץ חרם היינו כנ"ל, אך הצדיקים בתפלותיהם הנוראות ממתיקים הדינים והם פועלים שיאריך אפו וירחיב להם זמן אולי ישובו וכמבואר בהמעשה הנ"ל אשר הבעל תפילה והממונה על האוצרות פעלו אצל הגבור שירחיב זמן להמדינה שנפלה לתאוות ממון והשי"ת עזר בזכות תפלותיו של הבעל תפילה הכשר שנגמר גמר התיקון ונתתקנו כולם. והנה ידוע מהמקובלים אשר תחיית המתים יהיה מבחינת מדת הגבורה שזה ענין מה שבברכת אתה גבור מזכירין תחיית המתים. וזה שמבואר שם בסוף המעשה שאח"כ בגמר התיקון בא הגבור והוציא אותם

מן החפירות והקברים. שזה בחינת בפתחי את קברותיכם הנאמר על תחיית המתים ואז השליכו כולם אלילי כספם וזהבם וכל העולם יעסקו רק בתורה ותפילה ותשובה ומעשים טובים כן יהי רצון במהרה בימינו אמן.

ועיין בתיקונים תיקון ע' דוד שבעה מיני דהבא הוי בשערוי וכו' כלול כל גוונין וכו' ע"ש ותבין לענין השבעה שערות של זהב שיש בהם כל הגוונין של התינוק שלקח אותם הגבור. גם מה שהכת שבחרו להם שמחה לתכלית קבלו עליהם האוהב נאמן למלך ע' בספר יקרא דשבתא על המעשה הזאת מבואר שם כי באמת השמחה דקדושה קדושה ומשולבת עם האהבה דקדושה בחינת ויעלצו בך אוהבי שמך וכו' ע"ש.

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

שיחות וסיפורים אות ה' - וכן מבואר מצרופי דברי מוהרנ"ת בפרוש המעשה מהבעל תפילה (שבספר סיפורי מעשיות), אשר מידת הגבורה (שהוא מידת הדין הנמצא להשם יתברך ותורתו בתוכחה וקללות) תתקרב בכל עת יותר להחריב את העולם הנקרא בשם מידת תאוות ממון, (ועיקר רצון השם יתברך במידת גבורתו הנ"ל הוא הכנעה והביטול אליו יתברך כלשון רבינו ז"ל בסיפור המעשה הנ"ל. שהוא לשון הכתוב בתוכחה: "או אז יכנע לבבם") וגם אם קומת מידת התפילה (שנקרא בשם בעל תפילה) ומידת הממונה שהיא הצדקה מעבירין את רוע הגזירה, לא יהיה עיקר העברתם ופיוסם למידת הדין והגיבור הנ"ל. רק בדחיה ועיכוב לזמן קצוב, אבל ביטול הגזירה לגמרי הוא בתשובה לבד (שהוא שלמות ההכנעה והביטול הנ"ל) שיזכו נפשות ישראל בעת גאולתם. ומה נכון ונפלא לפי זה מליצת הנביא מלאכי בהכתוב "הנה אנכי שולח לכם את אליה" וכו' (אשר אין לנו נחמה יותר מזה) ואחר כך בסוף מסיים ואומר "פן אבא והכיתי את הארץ חרם" (כי אם חס ושלום לא יצא אל הפועל הכרעת מידת הרחמים. יצא חס ושלום אל הפועל תכלית ההיפך כנ"ל) וגם למרחוק תבין בכל זה מה גדלו זכויות האחד בעיר ושניים במשפחה המתרחקים גם היום ממבוכות הנבוכים וליצניהם והולכים בעקבות אבותינו.

שיחות (מספר כוכבי אור)

ר' אברהם ז"ל סיפר, כי מוהרנ"ת ז"ל אמר על מה שנסתלקה הרבנית אשת רבינו ז"ל בערב שבועות שנת תקס"ז, ואח"כ באותו הקיץ בחזירתו מנסיעתו הגדולה לנאווריטש בא עליו החולאת של ההוסט הקשה (היינו שיעול קשה מאד רח"ל), ואז הזהיר אותנו רבינו ז"ל מאד להתפלל הרבה עבורו וכו' וכו', ונסתלק אחר שלש שנים מעת הזאת כמובא בחיי מוהר"ן, ותיכף שעשה ההוסט ידע מיד שיסתלק וכו', כי בסוכות תקס"ח קודם שנסע ללמברג בעת שהתחיל אצלו חולי ההוסט נשמע מפיו הקדוש בליל א' של סוכות שבלשון נכרים אושפיזא ("גאסט")

נקרא הוסט, והזכיר מאמר חז״ל שדברו בלשון חכמה, כי הנסיעה לנאווריטש היתה פליאה נשגבה וכו׳, שנסתלק מקודם לזה בשנת תקס״ו בקיץ התינוק הקדוש היקר ר׳ שלמה אפרים ז״ל ג״כ מחולי ההוסט רח״ל, שהיה הסתלקות התינוק בסיון תקס״ו. **ואמר** מוהרנ״ת ז״ל על הסתלקות שלשתן זה אחר זה הענין שמובא במעשה של הבעל תפלה שסיפר הבעל־תפלה שהי׳ מלך ומלכה וכו׳, ויהי היום והיה רוח סערה גדול בעולם וכו׳, ובא הרוח סערה הזה לתוך בית המלך ולא עשה שם שום היזק, רק שנכנס הרוח סערה וחטף הילד של הבת מלכה וכו׳ וכו׳, כי בקיץ תקס״ו היה תוקף המחלוקת של הזקן הידוע ועשה ח״י גביות עדות של שקר כנגד רבינו ז״ל עד שהתגברו עי״ז הקטרוגים ונסתלק התינוק הקדוש הזה זיע״א. (ועיין בזה במ״ש בליקוטי מוהר״ן סימן ל״ח, כי ע״י פגם הדיבור נעשה רוח סערה בחינת קץ כל בשר מקטרג הגדול, ותיקון הדיבור ע״י לימוד התורה בדחקות וכו׳ עיי״ש). ובתוך הרעש רדפה הבת מלכה וכן המלכה וכן המלך עד שנתפזרו כולם וכו׳ שהוא רומז על הסתלקות אשת רבינו ז״ל בקיץ תקס״ז. ואח״כ עשה רבינו ז״ל ההוסט הנ״ל בשנה הזאת שנסתלק ג״כ עי״ז וכו׳. ואח״כ כשבא מלמברג בשנת תקס״ח פרשת בלק - זה רומז על התחלת עולם התיקון שבא המלך לביתו מהפיזור שנתפזרו כולם וכו׳. ועל עצמו אמר מוהרנ״ת ז״ל שהוא בעצמו המליץ שעומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה ואח״כ הוא חוזר ומדבר תנחומין לבת המלך ומאלו הדיבורים נעשה הים של יין (ככתוב: וחכך כיין הטוב) [שיר השירים פרק ז׳ פסוק י׳] וכו׳ וכו׳.

מי הנחל - לרבי אלתר טעפליקר

שמעתי מאחד מאנ״ש שביאר בהמעשה של הבעל תפילה ע״פ שמבואר בהרמזים שדיבר רבינו ז״ל אחר סיפור המעשה שהעשרה אנשים של המלך הם בבחינת העשר מידות מכתר עד מלכות וגם מרומז בהמעשה הנ״ל מיתת העשרה מלכים ותיקונם ע״ש בסוף המעשה הנ״ל וממילא מובן מזה אשר הגיבור של המלך הוא כנגד מידת הגבורה מידת דינו של הקב״ה אשר מידת הדין בגבורותיו הקשות רוצה להחריב את העולם אם לא יכניעו לבם הערל לשוב בתשובה שלימה לפני השם יתברך וכמו שדיבר פעם אחת מורנו מהר״ר נתן זצוק״ל אשר אחר התוכחה שבפרשת בחוקותי שכל הקללות שנאמרים שם אם לא ישמעו להשם יתברך שזה ממידת דינו של השם יתברך נאמר אח״כ או אז יכנע לבבם הערל כי כל כוונת מידת הדין הוא רק שיכניעו עצמן לפני השם יתברך וע״כ הגיבור של המלך רצה רק הכנעה ואם לאו היה מחריבם וזה שסיים הכתוב בסוף מלאכי הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו׳ והשיב וכו׳ היינו שישובו ישראל בתשובה שלימה ויכניעו לבם הערל פן אבוא והכיתי את כל הארץ חרם אך הצדיקים המחזירים את העולם למוטב ובתפילותיהם הנוראות הם ממתיקים כל הדינים מעל כל ישראל הם פועלים שיאריך השם יתברך אפו וירחיב להם זמן אולי ישובו ויוכלו להוציאם מתאוותיהם הרעות ובפרט מתאוות ממון וע״כ הבעל תפילה הכשר של המלך וכן הממונה על האוצרות פעלו אצל הגיבור שירחיב להם זמן.

והנה מיתת המלכים בחינת שבירת כלים שזה גרם אדם הראשון בחטאו זה בחינת הרוח סערה שהיה בעולם והפך את כל העולם שמחמת זה נתחלק העולם לעשרה כתות במידות רעות המבוארים שם בהמעשה וכל שאר המידות רעות הם תולדות אלו העשרה מידות רעות המבוארים שם וביותר נתעו ונבוכו הכת שנפלו לתאוות ממון שזה גרוע מהכל כמובן שם וע"כ אחר חטא אדם הראשון שהוא בחינת הרוח סערה נגזר עליו בעצבון תאכלנה בזעת אפך תאכל לחם שזה בחינת תאוות ממון שנאמר ונגזר עליו מיתה.

(**אמר** המעתיק - נראה לי להוסיף על דבריו כי תאוות ממון היא בחינת מיתה, אנפין חשוכין, מרה שחורה עבודה זרה כמובא בהתורה צוית צדק ועי"ז **החטא** של אדם הראשון נגזר גלות מצרים שהוא בחינת תאוות ממון כמובן ממה שרמז רבינו ז"ל שכל המעשה כלול בקאפיטיל ל"א בישעיהו: הוי היורדים למצרים לעזרה וכו' ומשה רבינו ע"ה הוציא את ישראל ממצרים שהוא בחינת תאוות ממון ונתן להם התורה שהוא בחינת המאכלים הקדושים שכשטועמין מהם יוצאין מתאוות ממון.

והמאכלים האלו נתבשלין מהאש הקדוש בבחינת ודבריו שמענו מתוך האש וכל האלו המאכלים נתבשלים על מקום הדרך שיש להחרב כמבואר בהמעשה הנ"ל שזה בחינת שנתן להם התורה על הדרך שהוליך אותם לא"י כי אי אפשר לבוא לארץ ישראל כ"א כשמקבלין כח מאדום שממונה על חרב בבחינת ועל חרבך תחיה כמובא בהתורה ט' תיקונין וזה החרב יש לו כמה כחות כמובא שם בהתורה ט' תיקונים ובהמעשה הנוראה השייכת להתורה הנ"ל וכן מבואר במעשה הזאת של הבעל תפילה שהחרב יש לה ג' כחות ועל הדרך זה הוליכו את האנשים של המדינה שנפלו לתאוות ממון וטעמו את המאכלים ויצאו עי"ז מתאוות ממון וכן מרע"ה על הדרך הזה שהוליך אותם לא"י שצריכין לקבל הכח מהחרב של אדום נתן להם התורה שהוא בחינת המאכלים הקדושים ועי"ז נתבטל מהם זוהמת הנחש בבחינת ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן זוהמת הנחש שהוא בחינת הרוח סערה שנפלו על ידו לכמה תאוות ובפרט לתאוות ממון וע"כ נאמר אני אמרתי אלהים אתם שדרשו חז"ל על מתן תורה שיחיו לעולם כמו אדם הראשון קודם החטא אך אכן כאדם תמותון שזה נאמר על מעשה העגל כי אחר חטא העגל נתקלקל עוד הפעם וחזר הדבר לקלקולו כי העשרת הדברות שניתנו מתוך האש הם כנגד העשרה אנשים של המלך כמובא בפרפראות בסופו שהם תיקנו כל העולם מכל המידות רעות אך אחר חטא העגל נתקלקל הדבר ומאז והלאה הצדיקים הקדושים מבחינת האנשים של המלך מייגעים עצמן לתקן העולם להוציאם מהתאוות ובפרט מתאוות ממון. עד שסוף כל סוף בא יבא משיח צדקינו ויוציא את כל ישראל מכל התאוות ובפרט מתאוות ממון כמובא בהתורה להמשיך השגחה כי רוחו של משיח יוציא את ישראל מתאוות ממון בחינת רוח אפינו משיח ה' ואז יזכו לתחיית המתים שזה בחינת שינצלו מתאוות ממון שהוא בחינת מיתה כנ"ל).

ומובא בכתבי האריז"ל שתחיית המתים הוא מבחינת מידת הגבורה שזה בחינת מה שבברכת אתה גיבור מסיים ונאמן אתה להחיות מתים וזה הוא ענין מה שמבואר בהמעשה של הבעל תפילה בסופו שאח"כ בגמר התיקון בא אליהם הגיבור והוציא אותם מן החפירות והקברים שזה בחינת בפתחי את קברותיהם הנאמר על תחיית המתים וכד' יהיו מצד מידת הגבורה וע"כ הגיבור בעצמו הוציא אותם מהקברים ואז השליכו הכל אלילי כספם וזהבם והמלך מלך בכיפה בבחינת והיתה לה' המלוכה וכל העולם עסקו רק בתורה ותפילה ותשובה ומעשים טובים אכי"ר.

באבי הנחל (סימן כ"ט בליקוטי מוהר"ן)

האי גברא דאזיל בעי איתתא כו' ע"ש רבותינו ז"ל מרמז בזה התו' כל סדר התפלה כי דבור הנשמע ונתקבל היינו דבורי התפלה שיהיו נשמעין ונתקבלין לפני השי"ת הוא ע"י הטוב שיש בהדבור זהו בחינת סמיכת גאולה לתפלה בחינת אם יגאלך טוב וע"י שסומכין גאולה לתפלה עי"ז ממשיכין טוב בהדבור של תפלה ועי"ז נשמע ונתקבל התפלה ואיך עושין טוב בהדבור הוא ע"י שלוקחין הדבור מהדעת זהו בחינת ק"ש שקורין מקודם שהם בחינת מוחין ודעת וזהו בחינת התפלין שצריכין להניחם בשעת ק"ש ותפלה כי תפלין הם בחינת מוחין ודעת ולהקים ולרומם את הדעת הוא ע"י שבח הצדיקים כו' ואפי' המלאכים כו' אזי הם משבחין את השי"ת שהוא צדיקו של עולם וזהו בחינת פסוקי דזמרה זהו בחינת השבח שמשבחין את השי"ת שהוא צדיקו של עולם בחינת צדיק ה' בכל דרכיו המבואר בפנים שזה הפסוק הוא באשרי שהוא עיקר פסוקי דזמרה כמבואר בש"ע. וזה בחינת בגדים לבנים הוא בחינת טלית לבן וציצית הוא בחינת מלכות כמבואר בפנים וע"י כ"ז נעשה הדבור נשמע ונתקבל כי דבור הוא ג"כ בחינת מלכות פה ונעשה בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתי' בחינת יסוד ומלכות שהוא בחינת צדיק בחינת אמרו צדיק כי טוב והטפה נמשכת מן הדעת בחינת זרע גד דא טפה חוורתא המבואר בפנים היינו שנמשך שפע דק לישראל ופרנסה בלי טורח אבל הרשעים בעוונותיהן גורמין אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה כי גורמין לה דם נדה ואז שולטת עת רעה שהוא היפך הטוב ואז אין הטוב בהדבור זהו בחינת שמפסיק בין גאולה לתפלה שהוא אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה ולא נתקבלה תפלתו וממילא נפגם דעתו ג"כ כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שהוא ההיפוך מכל הנ"ל דהיינו תיקון הדבור ותיקון הברית שהוא בחינת שבח הצדיקים ותיקון הדעת והיוצא מזה הוא שהתחלת התיקון הוא ע"י שבח הצדיקים היינו התקרבות לצדיקים והם יקרים וחשובים בעיניו ומשבח ומפאר אותם תמיד זהו בעצמו בחינת תיקון הברית היינו אעפ"י שפגם בבריתו בפרטיות ועי"ז נפגם דעתו ודבורי התפלה אינם נתקבלין אעפי"כ ע"י שבח הצדיקים זוכה לבחינת תיקון הברית ועי"ז נתתקן דעתו ונתקבלה תפלתו:

שם אות ד'. ולתקן כל העבירות בפרטיות כו' פי' עכשיו מבאר תיקון כל הבחינת הנ"ל בפרטיות אצל כ"א וההתחלה הוא ג"כ מתיקון הברית ועי"ז מתקן הדמים ונתתקן הדעת בחינת על גוזליו ירחף המבואר בפנים:

שם, כי קודם התיקון אז יגלו שמים עוונו, פי' כי כל שאר העבירות הם פוגמין בהשכינה שגורמין לה דם נדות שזהו בחינת וארץ מתקוממה לו כי ארץ הוא בחינת מלכות כידוע אבל ע"י פגם הברית הוא פוגם בז"א שהוא בחינת שמים וזהו בחינת יגלו שמים עוונו. וע"י תיקון הברית שהוא בחינת זוהר הרקיע עי"ז הוא מלבין עוונותיהם של השס"ה לאווין בחינת בכל עת יהיו בגדיך לבנים שזהו בחינת טהרת השכינה מנדתה ג"כ:

שם אות ה', וזה שביקש יעקב ונתן לי לחם לאכול כו' עפ"י דברי המאמר הזה יתפרש כל הנדר של יעקב כי יעקב הלך אז ללבן בשביל זיווגו והאבות הקדושים ע"י זיווגם גרמו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וזהו אם יהיה אלקים עמדי זה בחינת תיקון המלכות בחינת אלקים מלכי מקדם כמבואר במ"א ושמרני בדרך הזה דרך הוא בחינת זיווג בחינת אנכי בדרך נחני שהיה בשביל הזיווג של יצחק אבל יש דרך דסטרא אחרא שהוא דרך אשה מנאפת וזהו ושמרני בדרך שיזכה לזיווג דק' ונתן לי לחם לאכול כו' כמבואר בפנים ושבתי בשלום אל בית אבי זה בחינת תיקון המוחין בחינת אב בחכמה היפך גוזל אביו ואמו שהם פגם המוחין כמבואר בפנים והיה ה' לי לאלקים בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים וזה בחי' תיקון התפלה בחינת דבור הנשמע ונתקבל המבואר בפנים בחינת כי ביתי בית תפלה כמבואר בהתורה ואלה המשפטים בסימן י' ע"ש. וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך זה בחינת תיקון הצדקה שהוא תיקון הכללי של המו"מ המבואר בפנים:

שם בסוף אות י', כסף נבחר לשון צדיק. פירוש: כסף נבחר זה בחינת תיקון הדעת בחינת מוחא חוורא ככספא לשון זה בחינת תיקון הדבור שיהיה נשמע ונתקבל צדיק זה בחינת שבח הצדיקים בחינת תיקון הברית כמבואר בפנים. והנה בחיי מוהר"ן איתא שרביז"ל אמר שבזאת התורה נרמז מלכות צרפת וזה כסף נבחר לשון צדיק ס"ת פרנ"ק והנה הגם כי מי יוכל לעמוד על רמיזותיו הקדוש' כי גם פשוטי דבריו הקדוש' הם עמוקים מאד עמוק עמוק מי ימצאנו כ"ש רמיזותיו אעפי"כ כל מה שנוכל להבין בהם איזה רמז עפ"י הקדמותיו הקדוש' בוודאי חובה על כל אחד להשתדל בכל כחו לחפש בחיפוש אחר חיפוש בדבריו הקדוש' אולי ימצא איזה רמז בדבריו הקדוש' ואם שגיתי ה' יכפר בעדי.

והנה מבואר בהמעשה מבעל תפילה בהכת שאמרו שעיקר התכלית הוא הדבור ומצאו צרפתי משוגע שהיה מכיר כמה לשונות ומינו אותו למלך מבואר מזה שצרפת הוא דבור דסטרא אחרא שהוא ההיפך מכל התיקונים המבוארים בהתורה הנ"ל היינו תיקון הברית ותיקון הדבור ותיקון הדעת וזה שהיה יכול כמה לשונות הוא פגם הדבור כי לשונם לשון עלגים ומשוגע הוא פגם הדעת ועיקר השגעון

הוא ע״י פגם הברית כמבואר בהתורה בקרוב עלי מרעים סימן לו ע״ש נמצא שהצרפתים הם בסטרא אחרא נגד כל התיקונים המבוארים בהתורה הנ״ל וע״כ נרמז בס״ת של הפסוק כסף נבחר לשון צדיק שזה מרמז על ג׳ תיקונים הנ״ל שעי״ז מכניעין אותו ובאמת היה לו מפלה גדולה אז כידוע, והנה מבואר בהתורה הזאת שצדקה הוא בחינת תיקון הכללי שהוא בחינת תיקון הברית ע״כ תראה דבר נפלא שאצל מלכות צרפת הוא איסור גדול ליתן צדקה ויש ע״ז עונש מהממשלה רק שמוכרח למכור איזה דבר כגון מחטים וכיוצא ומי שרוצה ישלם לו הרבה יותר משוויה אבל צדקה הוא איסור אצלם וזה מחמת שהם שקועים בתאוות ניאוף שהוא פגם הברית שהוא היפך הצדקה ע״כ צריכין דייקא להרבות בצדקה שעי״ז זוכין לתיקון הברית שעי״ז נתתקנין כל התיקונים הנ״ל וזהו ג״כ כסף נבחר לשון צדיק כסף נבחר היינו מו״מ יהיה כוונתו בכל דבור שמדבר בהמו״מ בשביל שירויח ויתן צדקה כמבואר בפנים וזה לשון היינו הדבורים שמדבר בשעת המו״מ יהיה בשביל צדיק שהוא בחינת צדקה בחינת צדיק חונן ונותן ועי״ז מכניעין את הפרנק המרומז בס״ת וד״ל. וזה שמבואר שם בהמעשה הנ״ל שהתיקון של הכת הנ״ל היה ע״י שקבלו את המליץ למלך שהיה מדבר שירות ותשבחות להמלך שזהו בחינת שבח הצדיקים שעל ידי זה נתרומם הדעת ונעשה טוב בהדבור שיהיה נשמע ונתקבל ועי״ז תיקנו את הכת הנ״ל וזהו בחינת הבעל תפלה שקיבל כח מהגבור ועי״ז תיקנו את המדינה של תאוות ממון שעיקר התיקון שלהם היה ע״י המאכלים הקדושים שזה בחינת לחם מן השמים בחינת ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש שנאמר ביעקב שהוא היה הגבור שנאבק עם המלאך ויכול לו וע״י נתתקן תאוות ממון בחינת מטבע תיקן הנאמר ביעקב כמבואר בהתורה צוית צדק סימן כג שע״י אלו המאכלים מכניעין תאוות ממון וזוכין ליתן צדקה בחינת וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ועי״ז זוכין לתפלה שיהיה דבור הנשמע ונתקבל בחינת בפיך זו צדקה המבואר בפנים וזהו כאשר נדרת לה׳ אלקיך בפיך כי כ״ז כלול בהנדר של יעקב כנ״ל:

עונג שבת - לרבי אפרימ׳ל מפשעדבארז

הנה איתא במסכת עירובין דף י״ג: ת״ר שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו יעוין שם היטב יעוין שם בדברי רבינו ז״ל בליקוטי תנינא סימן לט הדבר תמוה וא״כ על מה נברא יעוין שם ויש לומר דהנה יש שני עניני הנהגות בעבודת השי״ת אחד להתנהג בדרך הטבע בעסקי העוה״ז לישא וליתן ולעשות כל צרכי עוה״ז ולכוון הכל לשם שמים וזאת ההנהגה נוהגת ברוב העולם כידוע והנהגה זאת יש לומר דנקרא בשם נברא כי באמת הכל ברא השי״ת לכבודו כי יכול האדם לעבדו ית״ש בכל מעשי העולם הזה שיכוון הכל לשם שמים ולהעלות הכל אל הקדושה ויש הנהגה שמביא רבינו ז״ל בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה של הבעל תפילה

שהביא את אנשיו חוץ לישוב שיעסקו רק בתפילה ותחנונים ובתשובה ובסיגופים ובמע"ט ולהתפרנס מן הפירות שהיה שם ומן המים ועל הבגדים לא הקפיד כמובא שם והנהגה זאת יש לומר שנקרא בשם שלא נברא שהוא חוץ מגדר והנהגת בני אדם.

ויש לומר שבית שמאי ובית הלל היו מחולקים באלו ההנהגות איזה נוחה יותר הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא היינו הנהגה שמביא רבינו ז"ל בסיפורי מעשיות הנ"ל מהבעל תפילה כי בזה יכולים יותר להתקרב להשי"ת באמת שאין כאן מניעות ובלבולים כ"כ מהבלי עוה"ז כמובן והללו אומרים יותר נוח לו לאדם שנברא היינו בהנהגה הנ"ל לעסוק בעסקי עוה"ז ולכוון הכל לש"ש כדי להעלות כל הגשמיות אל הקדושה שהכל ברא לכבודו ונמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו הנהגה של רבינו ז"ל שהוא דרך יותר נכון להתקרב להשי"ת בלי בלבולים ומניעות כ"כ שיש בהנהגת עוה"ז שהוא דרך מסוכן גם הוא עבודה חיצונה ותורה ותפילה הוא עבודה פנימיות יעוין שם בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן נ"ד ומסיימת הגמרא ועכשיו שנברא הרצון אף שנוח יותר עבודה הנ"ל שנקרא בשם שלא נברא המובא בהמעשה של הבעל תפילה אך זעירין אינון העוסקין בזה רק יחידי סגולה זוכין לזה אבל רוב בני אדם אף היראים וחרדים עוסקין גם בעוה"ז רק מכוונין הכל לש"ש כי קשה לאדם לעזוב לגמרי את העוה"ז ולילך לחוץ לישוב כמובן קאמר הגמרא ועכשיו שנברא עכ"פ יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו יעוין שם בפירוש רש"י ז"ל. (עמוד ל"ט)

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר"ן

מעשה י"ב, מבעל־תפילה מוצאי־שבת וארא ומוצאי ראש־חודש שבט תק"ע. (חיי מוהר"ן סימן נ"ט)

באומין דבר עמי מענין נסיעתו, ואמר לי אז: יש דרך כזה מבית לחוץ, ומשם אל ההר, ומשם לסבב דרך הנהר הקטן והגשר, ומשם לבית רבי שמעון, ומשם לבית רבי זליג, ומשם לאומין. כי בדרך זה יצא לאומין, כי בעת השרפה בליל־שבת־קודש ברח פתאום בשעת שנעשה רעש השרפה, שהיה יושב אז בסעודתו בליל־שבת ואמר אז, שאינו יודע כלל וכו׳, ובתוך שאמר דברים אלו, נעשה רעש של השרפה, ואמר בזו הלשון שוין שוין (כבר כבר), ותכף ברח מביתו לחוץ, ורץ סמוך לבית־הכנסת, ולשם הביאו לו איזה מלבוש עם עורות, שלא יתקרר חס ושלום, מחמת שהיה אז חלוש מאד, ואחר־כך עבר הנהר הקטן ברגליו בתוך המים ועלה על ההר הגבוה למעלה וישב שם וראה משם כל השרפה עד שנשרף ביתו, והספרי־תורות שהוציאו מבית־הכנסת ומבית־המדרש

היו מונחים סמוכים אצלו, וגם כמה נפשות מישראל שברחו גם־כן לשם, ואנחנו הצלנו כל מה שהיה בתוך ביתו, לא נשאר שום דבר מרכושו בתוך ביתו, כי את הכל הצלנו בעזרת השם יתברך.

ואחר־כך, סמוך לאור יום שבת־קודש, באתי אצלו, והיה יושב שם בשמחה, יושב ומסתכל על העיר ועל ביתו שנשרף, ואחר־כך הולכתי אותו לתוך בית בקצה העיר שניצל מהשרפה, והלך עמי סמוך להנהר הקטן על פני השדה, ענה ואמר: מי היה אומר? וכי עלה על הדעת שאנחנו נלך בליל שבת־קודש סמוך לאור יום בזה הדרך על פני השדה. ואחר - כך באנו לבית רבי שמעון, וישב שם כל יום שבת־קודש, וביום ראשון יצא משם והלך לבית רבי זליג, שנשאר גם־כן בקצה השני של העיר, ושם ישב כל יום ראשון, עד שבא הידיעה מאומין שיסע לשם. בעת שהיה נע ונד, וכל הונו ורכושו ומטלטליו הכל היה מונח מפוזר בתוך הבית, ובעת שבא לו הידיעה שיסע לאומין, עמדתי אז לפניו, ונתבהל אז מאד ונתלהב פניו מאד. אחר־כך, ביום שלישי, נסע לאומין. אחר־כך אמר הנזכר לעיל, שיש דרך כזה מבית לחוץ וכו׳ ומשם לאומין וכו׳, כנזכר לעיל, הינו כי על היד שהיה אצל המלך המבואר בהמעשה של הבעל תפלה, שם היו מצוירין כל הדרכים שבעולם, על־כן אמר, שגם יש דרך כזה, כלומר שבוודאי גם דרך זה היה מצויר שם על אותו היד, הינו מהבית לחוץ ומשם לההר ומשם להבתים הנ״ל ומשם לאומין. אשרי מי שיזכה להבין זאת לעתיד, כי בענין נסיעתו יש סודות נוראות בכל פסיעה ופסיעה, כי בכל נסיעותיו הקדושות יש רזין עלאין גבוהים מאד, מכל־שכן בנסיעה האחרונה הזאת, שנסע להסתלק שם, אשר לא יכלה רעיון סודות נפלאות עצומות ונסתרות רבות, שהיו בכל פסיעה ופסיעה ובכל ענין וסיבה של עניני הסתלקותו. (חיי מוהר״ן סימן ר״י)

המעשה של הבעל־תפילה התחילה אחר שסיפר עם החזן רבי יוסף דפה, ואנחנו עמדנו לפניו, והחזן הנ״ל היה מלבושו קרוע. ענה ואמר להחזן: הלא אתם בעל־תפלה, שעל־ידה נמשך הכל (הינו כל ההשפעות), ומדוע לא יהיה לכם מלבוש (שקורין קאפטין). ובתוך כך התחיל לספר בזה הלשון: כבר היה מעשה כזאת שהיה בעל־תפילה, וספר כל המעשה. ובתחלת ספורו לא ידענו שמספר מעשה ממעשיות שלו, רק סברנו שמספר מעשה סתם שארע כך. רק אחר־כך, כשנכנס בדברים, הבנו נוראות הענין שמספר, שהוא מעשה נוראה ממעשיות שלו, שהם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות. (חיי מוהר״ן סימן ס״ב).

שיחות הר״ן

וכשספר המעשה של הבעל־תפילה הנדפסת בספורי המעשיות מעשה י״ב שאל אותנו אחר־כך: מי סיפר המעשה שהיה כתוב בהקראוויניקוס (כרוניקות) שלהם מענין הכתות שנעשו בעת שהיה רוח סערה בעולם וכו׳. השבנו לו שזה סיפר אחד מהגבורים של הגבור להבעל־תפילה כמבואר שם. ונענע בראשו שכן הוא

והבנו מדבריו שיש בזה מכוון גדול מאד מה שדיקא אחד מהגבורים סיפר זאת. ומזה תלמד שבכל דבור ודבור של המעשיות יש מכוון גדול מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב. (שיחות הר"ן סימן קמ"ח)

עלים לתרופה

דעו, כי יש אלוקים שליט בארץ בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, חי לעד וקים לנצח, ישתבח שמו לעד והכסף והזהב הכל הבל. ואף־על־פי שרוב העולם הם מבני המדינה של עשירות, שמתלוצצים משיחות כאלה, הבחירה היא בידם להטות שכמם לעול הגיהנום בזה העולם, כאשר בחרו להם, מלבד מה שיהיה ליום הדין. וסוף ישובו המה אלינו, ואנחנו לא נשוב אליהם. וכבר אמר דוד המלך, עליו השלום (תהלים מט, יז): "אל תירא כי יעשר איש וכו'" **ואם יתלוצצו גם מזה - ימלא פיהם חצץ. בוטח בעשרו הוא משענת קנה רצוץ. אלה ברכב ואלה בסוסים - ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר** (שם כ, ח). **כי אין מנוס מפגעי העולם המלאים בכל בית כי אם אל השם יתברך והתורה לבד, כאשר כבר הארכנו שיחתנו מזה הרבה, ועדין צריכין לחזור ולדבר זאת בכל יום. והכלל, כי אדם לעמל יולד** (איוב ה, ז); **אשרי מי שעמלו בתורה** (מסכת סופרים טו, ט), **ומה שכתבת "פארט האפ"** (בכל זאת רק שמחה "האפ" כנוי לשמחה). **אמת ויציב ונכון וקים, אשריך אם תחזיק בזה.** (עלים לתרופה מכתב ג').

שיח שרפי קודש

רבי אברהם ז"ל ספר, כי מוהרנ"ת ז"ל אמר על מה שנסתלקה הרבנית אשת רבנו ז"ל בערב שבועות שנת תקס"ז, ואחר־כך באותו הקיץ בחזרתו מנסיעתו הגדולה לנאווריטש בא עליו החולאת של ההוסט הקשה (היינו שיעול קשה מאד רחמנא ליצלן), ואז הזהיר אותנו רבנו ז"ל מאד להתפלל הרבה עבורו וכו' וכו', ונסתלק אחר שלוש שנים מעת הזאת כמובא בחיי־מוהר"ן, ותיכף שעשה ההוסט ידע מיד שיסתלק וכו', כי בסוכות תקס"ח קודם שנסע ללמברג בעת שהתחיל אצלו חולי ההוסט נשמע מפיו הקדוש בליל א' של סוכות שבלשון נכרים אושפיזא ("גאסט") נקרא הוסט, והזכיר מאמר חז"ל שדברו בלשון חכמה, כי הנסיעה לנאווריטש היתה פליאה נשגבה וכו'. שנסתלק מקודם לזה בשנת תקס"ו בקיץ התינוק הקדוש והיקר רבי שלמה אפרים ז"ל גם כן מחולי ההוסט רחמנא ליצלן, שהיה הסתלקות התינוק בסיון תקס"ו, ואמר מוהרנ"ת ז"ל על הסתלקות שלשתן זה אחר זה הענין שמובא במעשה של הבעל־תפילה שספר הבעל־תפילה שהיה מלך ומלכה וכו', ויהי היום והיה רוח סערה גדול בעולם וכו', ובא הרוח סערה הזה לתוך בית המלך ולא עשה שם שום היזק, רק שנכנס הרוח־סערה וחטף הילד של הבת מלכה וכו' וכו', כי בקיץ תקס"ו היה תוקף המחלוקת של הזקן הידוע ועשה גביית עדות של שקר כנגד רבנו ז"ל עד שהתגברו על־ידי־זה הקטרוגים ונסתלק התינוק הקדוש הזה זיע"א.** (ועיין בזה במה שכתוב בלקוטי־מוהר"ן סימן לח, כי על־ידי פגם הדיבור נעשה

רוח סערה בחינת קץ כל בשר מקטרג הגדול, ותיקון הדבור על־ידי למוד התורה בדחקות וכו׳ עיין שם). ובתוך הרעש רדפה הבת מלכה וכן המלכה וכן המלך עד שנתפזרו כולם וכו׳ שהוא רומז על הסתלקות אשת רבנו ז״ל בקיץ תקס״ז. ואחר־כך עשה רבנו ז״ל ההוסט הנ״ל בשנה הזאת שנסתלק גם כן על־ידי־זה וכו׳. ואחר־כך כשבא מלמברג בשנת תקס״ח פרשת בלק - זה רומז על התחלת עולם התיקון שבא המלך לביתו מהפיזור שנתפזרו כולם וכו׳. ועל עצמו אמר מוהרנ״ת שהוא בעצמו בחינת המליץ שעומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה ואחר־כך הוא חוזר ומדבר תנחומין לבת המלך ומאלו הדבורים נעשה הים של יין (ככתוב: וחכך כיין הטוב) וכו׳ וכו׳. (שיח שרפי קודש חלק א׳ - תשל״ה)

היה אומר רל״י ז״ל לענין המובא בספורי מעשיות ״מעשה מהבעל תפלה״, בענין המאכלים שכשהריחו אלו בני המדינה של עשירות את ריחם מאסו בממון וכו׳ שאלו המאכלים מרמזים הם על כל דברי הצדיקים ובפרט תורות רבנו הקדושים, שכשזוכה האדם לטעום ממנעמיהם כראוי מתבטלים ממנו כל התאות ובפרט תאות ממון הקשה מכולם. וכמו שפרש רבנו (בליקו״מ סימן קנז) כל הנהנה מדברי תורה - נוטל חייו מן העולם. חייו מרמז על הממון ש׳אליו הוא נושא את נפשו׳. והנהנה מדברי תורה של הצדיקים על ידי זה מתבטל אצלו תאות ממון. (שיח שרפי קודש חלק ו׳ - ש״ה)

מעשה י״ג

מהשבעה בעטלירס

מעשה י"ג

מהשבעה בעטלירם

ספורי מעשיות - סוף המעשה

זאת המעשה קשה לי מאד לספר. אך מאחר שהתחלתי לספרה, אני מוכרח לגמרה.

בזאת המעשה, אין שום תבה שלא יהיה בה כונה. ומי שבקי בספרים יוכל להבין קצת רמזים. והנה, ענין החיצים הנ"ל, שיש לו כח בהידים להחזיר החיצים כנ"ל, זה בחינת (דברים לב): "ותאחז במשפט ידי". וכמו שפרש רש"י "בשר ודם זורק חץ - ואינו יכול להחזירה, והקדוש־ברוך־הוא זורק חץ ומחזירה". ובחינת הצדקה הנ"ל, שהיא כנגד החומות של מים שהם גלי הים, זה בחינת (ישעיה מח): "וצדקתך כגלי הים". והרוח הנ"ל שיכול לאחוז בידיו, זה בחינת (משלי ל): "מי אסף רוח בחפניו". (שזה בחינת נגינה כמבואר במקום אחר) (עיין לקוטי מוהר"ן סימן נד).

ועשרה מיני נגינה, ועשרה מיני דפקין זה מבואר כבר. (ועיין בלקוטי תנינא (סימן כד) בדף ל"ב.) כל זה שמענו בפרוש. אך מי ומה ואימת, זה עמוק עמוק. הינו שגוף ענין המעשה, מי הם כל הנ"ל, ומה הוא ואימת היה כל הנ"ל, זה עמוק מלהשיג.

גמר המעשה, הינו מה שהיה ביום השביעי, הינו ענין הבעטליר שהיה בלא רגלים, וגם סיום התחלת המעשה מענין המלך הנ"ל - לא זכינו לשמעה. ואמר שלא יספרה עוד. והוא הפסד גדול, כי לא נזכה לשמעה עוד עד שיבוא משיח במהרה בימינו אמן.

גם אמר: אילו לא ידעתי שום ענין אחר, כי אם זאת המעשה, היה גם־כן חידוש גדול מאד!" כך אמר בפרוש. כי זאת המעשה היא חידוש נפלא מאד. ויש בה מוסר הרבה מאד, ותורה הרבה. כי יש בה כמה תורות. גם מדברת מהרבה צדיקים קדמונים, מדוד המלך, עליו השלום. כי דוד המלך, עליו השלום, עמד בקצה הארץ וצעק אל המעין היוצא מן האבן שעל ההר, כנ"ל. כמו שכתוב (תהלים סא): "מקצה הארץ אליך אקרא, בעטוף לבי בצור ירום ממני תנחני".

(**כל** זה שמענו מפיו בפרוש. והמובן מדבריו. כי דוד המלך, עליו השלום, הוא בחינת לב כמובא (עיין זוהר שמות קח). ועליו מרומז במעשה ענין הלב של העולם, שעומד בקצה הארץ כנגד המעין, וצועק ומשתוקק אליו תמיד וכו'. ועדין הדברים סתומים. אשרי מי שיזכה להשיג סודות המעשה).

ענין דוד המלך והמקרא הנ"ל מקצה הארץ שמרומז בהמעשה, זה שיך ליום שלישי. כי שם מדבר מענין הלב והמעין. עיין שם ותראה נפלאות איך בכל ענין מרומז דברים נפלאים. ובגדולת נוראות מעשה זו אי אפשר לדבר כלל, כי היא עולה על כולם. אשרי אשרי מי שיזכה אפילו בעולם הבא לידע בה קצת קצת. ומי שיש לו מוח בקדקדו, תסמרנה שערות בשרו ויבין קצת גדולת הבורא יתברך וגדולת הצדיקים האמתיים, כשיסתכל היטב במעשה נוראה הזאת. אשר לא ישמע כזאת.

ענין פסוק מקצה הארץ הנ"ל ששיך להמעשה של יום שלישי כנ"ל. זה שמעתי מפורש מפיו הקדוש והנורא, זכרונו לברכה. עוד ראה זה מצאתי אחר־כך שרוב דברי הקפיטל תהלים שכתוב שם זה הפסוק, שהוא קפיטל ס"א, רובו ככולו מבואר שם רמזי סודות נשגבות של המעשה של יום שלישי הנ"ל. "ימים על ימי מלך תוסיף" כו', כי הוא צריך תמיד שיוסיפו לו ימים על ימיו וכו' וכנ"ל. חסד ואמת מן ינצרוהו. זהו איש חסד האמת וכו' דער גרוסיר מאן דער אמתיר איש חסד. כי כל הזמן והימים נעשה על ידי האיש גדול, שהוא איש חסד האמת וכו', כנ"ל שם במעשה הנ"ל. והוא נותן ומוסיף בכל פעם, ימים על ימי מלך, שהוא הלב הנ"ל שהוא בחינת דוד המלך, עליו השלום, כנ"ל. וזהו ינצרוהו, כי הוא שומר ונוצר. שתכף כשמגיע סמוך מאד שיסתלק היום, ואז היה מסתלק המעין, והלב, וכל העולם כולו, חס ושלום. אזי איש חסד האמת נוצר ושומר זאת, ובא ונותן יום להלב וכו'. וזהו: "כן אזמרה שמך לעד לשלמי נדרי יום יום". כי כל יום ויום שהוא נותן לו, הוא בא בזמירות ושירות וכו' כנ"ל: אחסה בסתר כנפיך סלה, כי כשהלב הנ"ל צריך לנוח בא צפור גדול ופורש כנפיו עליו וכו'. וזהו אחסה בסתר כנפיך וכו'.

שייך ליום ראשון, ענין הזקנים שהתפארו כל אחד ואחד מה שהוא זוכר, שזה זוכר אפילו כשחתכו לו את הטבור וכו', וזה היה הזקן הקטן שבכולם וכו'. אמר רבנו זכרונו לברכה, שבגמרא (ירושלמי) איתא מעין זה: ששמואל התפאר בעצמו שהוא זוכר את כאב המילה וכו' עיין שם.

מי יפאר מי יספר. מי יוכל להעריך מי יוכל לשער אפס קצה אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות מהתנוצצות קצת רמזי פלאי פלאות מסודות נוראות ונשגבות מאד מאד של המעשה הנוראה הזאת. אשר היא מלאה סודי סודות מתחלה ועד סוף, ומשכיל על דבר ימצא טוב התנוצצות איזה רמזים לפי ערכו. (סוף המעשה מהשבעה בעטלירס)

ליקוטי הלכות - לרבי נתן מברסלב

אורח חיים תפילת המנחה הלכה ז' אות צ"ג - וכל זה הוא בחינת חתונה. (כי זאת התורה לשמש וכו' והוא כחתן וכו' נאמרה מפיו הקדוש על חתונת בתו ז"ל. והיא מדברת הרבה מענין חתן וכלה וכו') וזה בחינת מה שקורין להחתן שיעלה לתורה בשבת

שקודם החתונה והולכין עמו הרבה מישראל וכו׳ ועושין שמחה גדולה ומכבדין הכל במאכלי דבש וכו׳. וגם הנשים זורקין על החתן מיני תרגימא של דבש ואגוזים. כי זה ידוע שיחוד חתן וכלה בשרשו העליון הוא גבוה מאד גבוה מעל גבוה אשר לית מחשבה תפיסא תמן כלל. כי צריכין להמשיך נשמה של ישראל שנמשכה מבחינת ישראל עלה במחשבה תחילה שהוא למעלה מכל הד׳ עולמות אצילות בי״ע וכו׳. (וכ״ש בסימן י״ז על אנא בריה קלה שבים וכו׳ ע״ש) וכל זה הוא בחינת התורה הנ״ל שנאמרה על החתונה כנ״ל.

כי אור להביות הלב של איש הישראלי הוא עד אין סוף וכו׳. כי אור להביות לבו הוא בחינת שורש נשמתו שנמשכה ממנו יתברך בעצמו מאור האין סוף. וכ״ש בזוה״ק ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו נפח וכו׳ (וכ״ש בספרי קודש מזה). אבל צריכין לצמצם ההתלהבות בשביל קיום הבריאה שהם המדות וכו׳. אך תיכף שיש צמצום יש אחיזת הדין שמשם התחלת שורש הקליפות והס״א כמבואר בע״ח כמה פעמים. וכל התיקון הוא רק ע״י האדם הבעל בחירה דייקא וכנ״ל. אבל אדה״ר ביום הראשון לא עמד בנסיון וכו׳. ומאז צריכין בירורים וזיכוכים וצרופים רבים עד אין חקר להוציא הסיגים מהכסף וכו׳. וכל התיקון הוא ע״י הצדיקי אמת הגדולים במעלה מאד שבכל דור. והעיקר הם בחינת השבעה רועים. וכל גמר התיקון ע״י משיח שיהיה כלול מכולם שהוא משיח בן דוד שהוא בחינת מלכות בחינת נעים זמירות ישראל וכו׳. וגדולת משיח גילה אדומו״ר ז״ל מעט בהמעשה של הזיין בעטלירש שמובן למשכיל ומעיין בדברינו (ועיין בה׳ תפילין הלכה ה׳ ע״פ המעשה הנ״ל הנדפס בכרך ראשון).

וכל המעשה הנ״ל נאמרה על ענין חתונה של הילדים וכו׳ שברכם כ״א כברכתו. והראשון היה העוור וכו׳ שנתן להם (דרשה גישאנק) שיהיו כמוהו, זקנים כמוהו וכו׳. וסיפר להם מענין הזכרון שכל הסיפור היה בענין המשכת נשמת האדם מתחילת אצילותו עד הסוף עד שנולד בזה העולם. שהקטן שבכולם התפאר שזוכר מה שנעשה עמו בעת חתיכת הטיבור וכו׳ אשר כל לב מבין יכול להבין שאין ערוך למעלת התפארות כזה וכו׳. והוא הקטן שבכולם. ואח״כ התפארו עוד ועוד גבוה מעל גבוה. עד שהוא בעצמו התפאר שאינו זוכר כלום וכו׳ והוא גבוה מכולם אשר אין ערוך להתפארות של כולם נגדו וכו׳. וכל זה הוא בחינת חתונה שהוא בשביל הולדה בשביל שיתרבו בני ישראל בבחינת ברוב עם הדרת מלך כי אין מלך בלא עם וכו׳, אבל אי אפשר להמשיך התגלות מלכותו כ״א ע״י צמצומים רבים מאד. ובכל צמצום וצמצום מתחילה ועד סוף מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין צריכין לצמצם בחכמה קדושה באופן שלא יתאחזו הדינים שמהם אחיזת הקליפות וכו׳. וכל מה שיורדין למטה לעולם נמוך יותר צריכין מלחמה ושמירה יותר. כי בעולם אצילות אין להם אחיזה כ״כ כ״א מעט דמעט בדקות נפלא וכו׳. אבל בבי״ע שם אחיזתם ביותר עד שבעולם העשיה ששם הגופים הגשמיים שאנו מלובשים בהם שם אחיזת הקליפות ממש וכו׳. אבל השם יתברך נתן כח להאדם לעמוד כנגדם כ״ש ואתה תמשול בו ופרש״י אם תרצה תתגבר עליו וכו׳. אבל

זעירין אינון שנצחו המלחמה כראוי. ואפילו הצדיקים הגדולים מאד שעמדו במלחמה. אעפ"כ רובם לא נמלטו משגיאה דקה וכו' כידוע.

ע"כ כל התיקון ע"י בחינת משיח שנצח המלחמה כ"כ ויגע במסירת נפש כ"כ כ"כ עד שזכה להתפאר (ער גידיינקט גאר ניט וכו' וע' במעשה הנ"ל) שזוכר לאו כלום וכו'. כי הוא יודע מה שנעשה עם הנשמה מקודם האצילות עד תחלת הצמצום. עד כל הצמצומים שבכל עולם ודרגא שכלולים בבחינת נר"נ שהם בחינת מראה טעם ריח עד שהתחילו להתגשם הכלים בבחינת אור מים רקיע וכו' עד שיצא מבטן אמו לזה העולם הגשמי וכו'. והוא עוסק בתיקון העולם יותר מכולם. כי כולם מתקנים הרבה מאד. אבל עדיין לא נגמר תקונם. וע"כ עדיין הגלות מתארך ומלכות דס"א מתפשט שרוצה להעלים מלכות דקדושה. ע"כ כל שלימות התיקון ע"י בחינת מלכות משיח שיבא ב"ב שהוא להמשיך סוף מעשה ממחשבה תחילה. וסוף מעשה הוא בחינת התגלות מלכותו שזה עלה במחשבה תחילה. כי כל התחלת הצמצום בשביל הבריאה היה בשביל זה לגלות מלכותו כנ"ל. אבל ההכרח לגלות ע"י המדות שנתהווין ע"י כמה צמצומים ובכל צמצום ובכל דרגא ובכל מדה צריכין מלחמה רבה. והצדיק הגדול בחינת משיח זכה לזכך א"ע כ"כ עד שמתחלת המחשבה ומריש כל דרגין שהם למעלה מהמחשבה למעלה מנר"נ עד תכלית סוף המעשה עמד במלחמה בכל הבחינות עד שזכה לגלות מלכותו בשלימות. אבל אין מלך בלא עם וצריכין להודיע מלכותו לכל באי עולם כו', ע"כ עיקר התיקון של כ"א בכלל ובפרט הוא על ידו.

כי זה ידוע שכל מה שהדרגה נמוכה יותר שם אחיזת הקליפות יותר וכו' וכנ"ל. אבל על זה ניתנה לנו התורה הקדושה אשר דרכיה דרכי נועם וכו'. שאינה מכבדת עלינו ביותר וכו' (כ"ש במ"א) כי הוא ידע יצרינו וכו'. וע"כ כל מה דאסר לן שרי לן שזהו בחינת מה שמזכירין בברכת אירוסין ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות וכו'. וע"כ ע"י כל חתונה וע"י כל הולדה של ישראל בהיתר נעשה תיקון נפלא ונורא מאד אע"פ שרוב העולם אי אפשר שיהיה זך מאחיזת התאווה שמתגברת ביותר בענין זה. והוא מחמת שעי"ז צריך שיהיה נמשך הולדת אדם מישראל, שבכל אדם מישראל נתגלה מלכותו יתברך. כי חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם שהוא לגלות מלכותו על ידי. והתגלות המלכות אי אפשר כ"א ע"י צמצומים רבים שמהם אחיזתם. ובכל דרגה נמוכה יותר מתפשטים ביותר עד שבהיחוד הגשמי שעי"ז דייקא עיקר ההולדה עיקר התגלות מלכותו ע"כ שם התגברותם מאד.

אבל התורה מגנת עלינו וקדשנו במצוותיו שעכ"פ כשנשמרין מאיסור ומתחברין על ידי קדושת חופה וקידושין בברכת אירוסין ונשואין בקיבוץ מנין עשרה לפחות ובשמחה גדולה. ע"י כל זה ממשיכין כח הצדיק הגדול שהתפאר בכל הנ"ל שזוכר לאו כלום וכו', שבכחו נמתקין כל הצמצומים והדינים וכו' שבכל דרגא עד שנתגלה מלכותו עי"ז, ע"י חיבור זה דייקא. כי עיקר התגלות מלכותו הוא דייקא

על ידי הגשמיים הרחוקים מאד וכ״ש במ״א. ועיקר על ידי כח הצדיק הנ״ל שעל ידו כל המשכת התורה שמתקנת הכל כנ״ל. (אורח חיים תפילת המנחה ז׳ אות צ״ג)

על המעשה מיום א׳ מענין הבעטליר הראשון שהיה עוור

אורח חיים הלכות תפילין הלכה ה׳ - ענין מצוות תפילין של יד ושל ראש. וצריכין להיות של עור בהמה טהורה דייקא. ולכותבן על הקלף. וענין הרצועות והמעברתא ושאר פרטיהם הקדושים ונוראים מאד. וענין תפילין דרש״י ודר״ת.

אות א׳ - על פי המעשה הנוראה מאד של השבעה בעטלירס הנדפס בספר ספורי מעשיות ע״ש בדף צ״ו. מענין הבעטליר הראשון שהיה עוור שבא אצל החתן והכלה על החתונה אחר החופה ואמר להם שנותן להם מתנה לדרשה שתהיו זקנים כמוני וכו׳ שתחיו חיים ארוכים כמוני. ואתם סוברים שאני עוור. באמת אין אני עוור כלל. רק שכל העולם כולו אינו עולה אצלי כהרף עין וכו׳ כי אני זקן מאד. ואני עדיין יניק לגמרי (היינו יונג) ולא התחלתי עדיין לחיות כלל. ואעפ״כ אני זקן מאד וכו׳. ויש לי הסכמה על זה מהנשר הגדול וכו׳ ע״ש כל זה היטב היטב. ואם עיני שכל לך. תבין מרחוק מה מאד מאד עמקו מחשבותיו. ואי אפשר להאריך בזה כלל והחפץ באמת יראה ויבין משם גדולת השם יתברך וגדולת הצדיקים האמתיים הגדולים גודל מעלתם שזכה כל אחד ואחד כפי מה שהתפאר בעצמו שם. כי כל מה שמבואר שם שסיפר כל אחד הוא ענין ההתפארות של איזה צדיק גדול ונורא מאד מאד שהתפאר בעולמות עליונים במקום שהתפאר שזכה בזה העולם למה שזכה. אשרי לו אשרי חלקו.

למשל בענין שיתבאר לפנינו. שהתפארו הזקנים. וכל אחד סיפר מה שזכר מזכרון הראשון וכו׳ הקטן שבכולם גבוה מאד מאד מה שאי אפשר להכניס במוח עוצם גדולתו ותוקף קדושתו: כגון שאחד התפאר שזוכר מה שנעשה עמו בעת שחתכו את טיבורו. ראה והבן והבט. הנמצא כזה אפילו חד בדרא שיוכל להתפאר כזה שיזכך ויקדש גופו וחומרו כל כך כל עד שיזכה לזכור מה שנעשה עמו אז בתחילת הלידה כשיצא לאויר העולם בעת שחתכו את טיבורו. וזה הקטן שבכולם. וממנו תראה מעלת קדושת הזקן הקדוש השני שהיה בעיניו לשחוק מעלת הזקן הראשון ואמר כמתמיה. זאת היא מעשה ישנה אני זוכר זאת המעשה אבל אני זוכר גם כשהיה הנר דולק. ופירשה הנשר הגדול אחר כך שזהו שזוכר גם מה שנעשה עמו בעת שהיה בבטן אמו שהיה נר דלוק על ראשו כמבואר שם. והנה מעלת זה השני על הראשון יכולין להבין קצת מרחוק אעפ״י שאנו רחוקים מזה מאד מאד. כי החילוק הגדול שיש להאדם בין קודם שיצא לאויר העולם בין אחר כך מבואר בדברי רבותינו ז״ל בגמרא ובמדרשים ובזוהר הקדוש. כי בעת העיבור כשהוא במעי אמו אז נר דולק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו וכיון שיצא לאויר העולם מיד בא מלאך וסטרו על פיו ושוכח הכל. ועל זה אמר איוב מי יתנני כירחי קדם כימי אלקי ישמרני וכו׳ כמבואר בדברי רבותינו ז״ל.

וכל עבודת האדם שיזכה לידע ולהשיג מה שידע מתחילה בעת שהיה נר דלוק על ראשו שאז היה מסתכל באור הגנוז משבעת ימי בראשית. שבו היה האדם צופה מסוף העולם ועד סופו כמובא. ועתה ראה והבן והבט כמה גדלה מעלת הזקן השני על הראשון כגבוה שמים על הארץ וכו'. וכן השלישי על השני וכן כולם שהקטן שבהם גבוה מאד מאד עד שאין נמצא כמותו כי אם יחיד בכמה דורות. ואעפי"כ כנגד השני הגבוה ממנו נחשב כנקודה. וכן השני נגד השלישי וכו' וכו'. וכן להלן להלן. עד זה שהתפאר שהיה תינוק אז לגמרי. שהוא הבעטליר העוור בעצמו שאמר שזוכר כל אלו המעשיות והוא אינו זוכר כלום וכו' ע"ש.

כי זה כלל גדול ומבואר ומובא בדברי רבותינו ז"ל ובכתבי האר"י ז"ל שאפילו המדריגה הגבוה שבמדריגות אעפי"כ כנגד המדריגה הגבוה עוד יותר נחשב הכל כנקודה בעלמא כנגדה. כמו שכתוב בזהר הקדוש אפילו כולי עלמא אוכמא הוא קדם עילת העילות וכו'. וכל אלו הגדולות והנפלאות מבוארים במעשה של יום אחד. וכן בכל יום ויום מבוארים כמה וכמה דברים נפלאים שהתפאר כל אחד. כגון ביום השני בענין החיים טובים וכן בשאר הימים בענין מועט מחזיק את המרובה. ובענין הזוג צפרים הקדושים שהוא יכול לחברם יחד וכו' וכו' פקח עיניך וראה למה האדם יוכל לזכות בזה העולם שילודי אשה יוכלו לזכות לדברים גבוהים כאלה שהשם יתברך בעצמו מתפאר בהם. (ועיין עוד בדברינו באבן העזר הלכות אישות שם דברנו גם כן קצת מענין המעשה הקדושה של יום הששי מענין כח הידים ע"ש) ורבינו הנורא ז"ל ידע מכולם וידע לספר המעשה הנעשה במקום שנעשה מכולם. ובאמת אמר על עצמו בעת שסיפר המעשה הזאת שאם לא היה יודע בעולם כי אם זאת המעשה היה גם כן חידוש גדול מאד. ואין להאריך יותר בזה **כאן**: (עיין למטה בסוף הדרוש מה שהובא שם מהירושלמי כתובות לענין נפלאות הזכרון של הזקנים הנ"ל).

אות ב' - נחזור לענינינו. והנה מבואר שם שאמרו שכל אחד יספר מעשה ישנה מה שהוא זוכר מזכרון הראשון וכו'. וסיפר הזקן הראשון שביניהם שהוא זוכר גם כשחתכו התפוח מן הענף דהיינו בעת שחתכו את טיבורו וכו'. והשני סיפר שזוכר גם כשהיה הנר דולק. דהיינו מה שנעשה עמו בעת העיבור שהיה נר דולק על ראשו וכו'. והשלישי סיפר שזוכר גם בעת שהתחיל להתרקם הגוף וכו'. והרביעי סיפר שזוכר גם בעת שהיו מוליכין הגרעין לנטוע הפרי. דהיינו כשנמשכה הטפה בעת הזווג. והחמישי סיפר שזוכר גם את החכמים שהיו ממציאים את הגרעין דהיינו שזוכר גם כשהיה עדיין במוח וכו'. והשישי והשביעי והשמיני זכרו גם את המראה והטעם והריח קודם שנמשך על הפרי שהוא בחינת נפש רוח נשמה וכו'. והתינוק שהוא הבעטליר העוור בעצמו שמספר כל זה אמר שזוכר לאו כלום. כי הוא למעלה מן הכל וזוכר אפילו מה שהוא קודם מנפש רוח נשמה שהוא בחינת אין וכו' וכו' ע"ש כל זה היטב. ואם תרצה להביט בעין האמת תראה מרחוק פלאות ה'. אשר לא נשמע ולא נראה כזאת מימות עולם.

אות ג' - וזה בחינת תפילין. כי תפילין הם בחינת זכרון. כמו שכתוב ולזכרון בין עיניך. ולזכרון בין עיניך דייקא. כי עיקר הזכרון הוא תלוי בתיקון העינים דייקא כמובן בהמעשה הנ"ל שזה העוור שהיה עוור לגמרי מחיזו דהאי עלמא שלא היה לו שום הסתכלות כלל בזה העולם עד שזכה שכל העולם לא היה עולה בעיניו אפילו כהרף עין שזה עיקר תיקון העינים זכה לתכלית שלימות הזכרון שאין שלימות אחריו. כמבואר לעיל שזה העוור היה זוכר יותר מכולם וכו' כמו שמבואר שם בהמעשה הנ"ל. נמצא שעיקר הזכרון תלוי בעינים. וכן מבואר בהתורה ויהי מקץ זכרון (סימן נ"ד) שהעיקר הזכרון תלוי בעינים ע"ש ומביא שם זה הפסוק ולזכרון בין עיניך ע"ש. כי תפילין הם בחינת מוחין דגדלות שזהו בחינת זכרון דקדושה. כי הזכרון הוא בחינת דעת ומוחין כמבואר בהתורה דרשו ה' (בסימן ל"ז) וזה בחינת תפילין של ראש ושל יד שיש בשניהם שמונה פרשיות ארבע בשל וראש וארבע בשל יד. כנגד השמונה זקנים קדושים הנ"ל שהם בעלי הזכרון שהוא בחינת תפילין ולזכרון בין עיניך כנ"ל.

כי ידוע בכוונות שתפילין של ראש הם בבחינת דכורא ותפילין של יד הם בבחינת נוקבא. וכלליות התפילין הם בבחינת מוחין דעיבור ב' דגדלות וזהו בחינת הזקנים הקדושים הנ"ל שזכו למוחין גדולים כל כך עד שכל אחד זכה לזכור ולהשיג יותר את ההתחלה מה שנעשה עמו מקודם בההתחלה וכל מה שהשיג יותר היה זוכר ומשיג התחלה קדומה יותר ויותר. כמבואר לעיל. והנה הם שמונה זקנים ונחלקים לשני פעמים ארבע. כנגד שני פעמים ארבע פרשיות שבשל יד ושל ראש. כי ארבעה זקנים הראשונים שהתפארו תחילה בזכרון שלהם כל ענינם היה מה שנעשה עם הולד במעי אמו מעת יציאת הטפה עד חתיכת הטבור כשיוצא לאויר העולם. דהיינו שאחד התפאר שזוכר בעת שהוליכו את הגרעין ליטע הפרי שהוא הולכת הטפה וכו'. והשני זכר התחלת ריקום הפרי. והשלישי זכר בעת שהיה נר דולק שהם כל ימי העיבור. והרביעי שהוא האחרון זכר עיקר גמר הולד שהוא חתיכת טבורו שאז התחלת ביאתו לזה העולם. (אלו הארבע נכתבו בכאן מלמעלה למטה. בהיפוך ממה שנכתב בסימן המעשיות וזה מחמת שהוכרחתי עתה להתחיל מן הרביעי. על כן על פי רהיטת הלשון נתהפך הסדר. והכוונה אחת). נמצא שכל אלו הארבעה סיפורים הוא בנפלאות גדולת הבורא יתברך שמו. מה שנעשה עם הולד אצל אמו. ועל כן אלו המוחין וההשגות אלו שהשיגו הארבע זקנים אלו הם בבחינת מוחין דנוקבא. שהוא בחינת ארבע פרשיות של תפילין של יד שהם מוחין דנוקבא כנ"ל.

ואלו הבחינות שסיפרו אלו הזקנים הארבעה הם בחינת אור מים רקיע הנאמר בזהר הקדוש ובכוונות כי בתחילת יציאת הטפה שהוא בחינת זה שסיפר שזוכר בעת שהוליכו הגרעין וכו'. זה בחינת אור. כי עדיין אין לה שום ציור. ואחר כך בעת שהתחיל להתרקם בשעת התחלתו הוא בחינת מים ואחר כך כשנתהוה הולד בכל ימי העיבור זה בחינת רקיע כידוע. ואז כשנגמר בחינת רקיע הוא יוצא לאויר העולם ונולד. וכל זה הוא בחינת תפילין שהם בחינת עיבור ולידה שזהו בחינת יציאת מצרים כידוע. והארבעה זקנים הראשונים כל סיפורם הוא מה שנעשה

מקודם שירדה הטפה במעי אמו כי הם סיפרו שזוכרים כשהיה הטפה עדיין במוח האב. והמראה והטעם וריח שהם בחינת נפש רוח נשמה. שמשם התחלת המשכת המחשבה שנמשכת ממקום שנמשכת מעילה לעלול מעולם לעולם משכל לשכל שהם בחינת נשמה ורוח ונפש עד שנתהוה המחשבה שעל ידה התהוות הטפה הקדושה של הולד. וכל אלו הארבע בחינות כולם אצל האב אצל בחינת דכורא כנ"ל. על כן הם בבחינת תפילין של ראש שהוא מוחין דדכורא כנ"ל. כי התפילין נמשכין מבחינת תיקוני דיקנא כידוע. שזהו בחינת זקנים שבקדושה הנ"ל שכולם הם בחינת דיקנא קדישא. שמשם עיקר הזקנה דקדושה. בחינת הדרת פני זקן כידוע.

ועיקר קדושת המוחין של התפילין ממשיכין מהזקן העליון והגדול שבכולם שהוא היניק שבכולם שהוא הבעטליר העוור שהיה תינוק לגמרי וכו' כנ"ל. כי ממנו עיקר קדושת הזקנה. וכל השמונה זקנים שהם בחינת השמונה פרשיות שבתפילין כולם מקבלין מזה הזקן העליון שהוא העוור הנ"ל. אבל בחינת המוחין שלו בעצמו אי אפשר להתלבש אפילו בפרשיות שבתפילין. ועל כן אין שום פרשה כנגדו כי הוא גבוה מהכל ושורש הכל. שממנו מקבלין כל המוחין של התפילין שהם בחינת כל הזקנים שבקדושה כנ"ל. כי הוא נכלל באין סוף כנ"ל. ועל כן מוח שלו אינו נקרא בשם זכרון כלל שהוא בחינת תפילין כנ"ל. כי הוא אמר שזוכר כל זה ואינו זוכר כלל. היינו שאעפ"י שזוכר הכל כל מה שהם זוכרים. כי הוא כלול מכולם וכולם מקבלים מוח וזכרון שלהם רק ממנו. כי הוא גבוה מזכרון ושורש הזכרון. כי נכלל באין סוף כמו שכתוב שם ועל כן אינו מרומז בשום פרשה. כי הוא גבוה מהכל ושורש הכל כנ"ל.

אות ד' - ועיקר המוחין של התפילין הם בחינת חיות דקדושה שזוכין ע"י התפילין. כי המוחין הם החיים כמו שכתוב (קהלת ז') החכמה תחיה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל המניח תפילין זוכה לחיים שנאמר ה' עליהם יחיו וכמובא בכוונות שתפילין הם בחינת ג' שמות אהיה הויה אהיה שעולים חיים שהם המוחין ע"ש. כי המוחין של התפילין נמשכין מבחינת תקוני דיקנא קדישא כמובא בכוונות שהם כלליות הזקנים הקדושים הנ"ל ששרשם מהזקן העליון הנ"ל. שהוא העוור הנ"ל. שהתפאר שהוא חי חיים ארוכים באמת כי הוא זקן מאד ועדיין הוא יניק מאד ולא התחיל עדיין לחיות כלל ואעפי"כ הוא זקן מאד וכל זמן העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וכו'. והנה האמנם דברים אלו הם דברים שכיסם עתיק יומין ולית מחשבה תפיסא בהם כלל. ולא איתא אינש על יבשתא די יכול למפשר פשרא דנא ורזא דנא להחוויא. אעפי"כ מאחר שבחמלת ה' על עמו כבר יצאו דבריו אלו מפיו הקדוש ונצטיירו בכתב ונדפסו בספר. ראוי לנו לחתור למצוא בהם איזה רמז הנוגע למעשה באופן שנזכה להתעורר משינתינו אשר זה היה כוונתו הקדושה באלו המעשיות שסיפר כדי לעורר מהשינה את כל בני אדם שישנים את ימיהם. כמבואר בהתורה פתח רבי שמעון (בסימן ס') ושם תראה ותבין גדולות

נוראות סיפורי מעשיות הללו. כי הם בחינת מעשיות של שנים קדמוניות. בחינת עתיק בחינת הדרת פנים שכל השבעים פנים של תורה נמשכין מהם וכו׳ ע״ש היטב.

אות ה׳ - והנה עיקר כוונת הדברים הנ״ל לענין מעשה. הוא מה שראיתי ושמעתי מפי רבינו ז״ל בעצמו כמה פעמים. שהיה חי חיות חדש בכל פעם. כאשר שמעתי ממנו כמה פעמים שאמר אני חייתי היום חיים שלא חייתי מעולם חיים כאלו. וכן שמעתי עוד פעמים אחרים שדיבר הרבה מענין החיים שהכל נקרא חיים אצל העולם וכו׳. וגם בענין חיי צער יש חילוקים הרבה וכו׳. ע״ש בהשיחות. אבל באמת עיקר החיים הוא חיים ארוכים אמתיים שהוא בחינת החיים ארוכים של העוור הנ״ל. שהוא חי חיים ארוכים באמת. כי התפאר שהוא זקן מאד ועדיין הוא יניק מאד ולא התחיל עדיין לחיות כלל. כי זה עיקר החיים כשמתחילין לעבוד את ה׳ בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדיין בעבודתו כלל. וכמו שכתוב אשר אנכי מצוך היום. ודרשו רבותינו ז״ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. שלא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא בכל יום יהיו כחדשים. וכמו שכתוב הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה׳ אלקיך ודרשו רבותינו ז״ל בכל יום יהיה בעיניך כאלו היום נכנסת עמו בברית.

וכמו שראיתי מרבינו ז״ל פעמים אין מספר שאעפ״י שבשעה הקודמת התפאר עצמו בגדולות ונוראות וגילה תורה נפלאה אשר לא נשמע כזאת כדרכו. ואחר כך בשעה שאחריה ראינו אותו שרוי בצער גדול וכמה פעמים פירש צערו ושיחתו לפנינו מעומק הלב. שהוא מצטער מאד איך זוכין להיות יהודי. כמי שלא הריח מעולם ריח עבודת ה׳ ומי שלא ראה זאת אי אפשר לצייר לו בכתב ענין זה. וכבר מבואר מזה מעט בשבחיו הנדפסים. ובכל פעם היה רגיל לומר שעכשיו אינו יודע כלל. כלל כלל לא וכו׳. אעפ״י שבשעה הקודמת גילה מה שגילה והתפאר שהשיג מה שהשיג מה שאי אפשר לגלות. אעפי״כ תיכף אחר כך היה אומר שאינו יודע כלום. הכלל שמעולם לא עמד על מדריגה אחת רק היה הולך בזריזות בכל פעם מדרגא לדרגא ברום מדריגות העליונות והגבוהות. ואפילו כשהגיע למה שהגיע וכו׳ עדיין לא נתקררה דעתו בזה וכו׳. ואין להאריך בזה כאן ויתבאר במקום אחר.

וזה עיקר החיות באמת כשזוכין להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת ה׳ שהוא עיקר החיים באמת. כמו שכתוב כי הוא חייך. והעיקר עבודת ה׳ שיהיה עבודתו בכל פעם מחדש ולא יפול לזקנה של הסטרא אחרא שלא תזקן עבודתו אצלו חס ושלום. וכמו שהזהיר רבינו ז״ל על זה ואמר שאסור להיות זקן. הן צדיק זקן הן חסיד זקן. זקן אינו טוב וכו׳. כמבואר בהשיחות הקדושות שנדפסו אצל הסיפורי מעשיות היינו כי צריכים להתחיל בכל פעם מחדש. וזהו עיקר החיים ארוכים של הזקן דקדושה שהוא העוור הנ״ל. כי היה זקן מאד ויניק מאד. היינו שכל מה שנזקן ביותר ונכלל בזקנה דקדושה ביותר שהוא בחינת עתיק דעתיקין. כל מה שנכלל שם יותר היה יניק יותר כי השיג בכל פעם שעדיין הוא רחוק מאד מהשם

יתברך כי לגדולתו אין חקר. ועל כן כל מה שנכלל בזקנה דקדושה יותר. ראה והשיג שעדיין לא התחיל לחיות כלל. עד שזכה לחיים ארוכים הנ"ל ששם נכלל הזקנה והינקות יחד שאי אפשר להשיג זאת כלל.

וזה בחינת התפילין שנמשכין מהזקן הנ"ל. שהוא שורש התפילין מוחין כנ"ל. שהם בחינת חיים כנ"ל. בחינת ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. שנאמר על תפילין כידוע. כי זה עיקר התפילין מוחין כדי לזכות ע"י מצות תפילין לחיות חיות חדש דקדושה. לחדש כנשר ימיו להתחיל בעבודתו יתברך בכל פעם מחדש ולא יפול לזקנה דסטרא אחרא שלא תהיה עבודתו בעיניו כישנה אלא חדש ממש כאלו לא התחיל מעולם כלל. כי באמת אפילו מי שהוא צדיק גדול מאד וטרח ויגע שנים הרבה בעבודתו יתברך. אעפי"כ לפי חידוש מעשה בראשית שבכל יום עדיין לא התחיל כלל. כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת. כמו שכתוב ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ואין יום דומה לחבירו. כי הוא יתברך מחדש נפלאות חדשות בכל עת ובכל שעה. וכמבואר בכתבי האר"י ז"ל שאין יום דומה לחבירו ואין שעה דומה לחברתה. ובכל רגע ורגע נשתנים עליית העולמות וסדרן והעמדן והנהגתם בשינויים נפלאים ונוראים עד אין חקר. וכל המשכת חיותם הוא כפי עבודת האדם בעולם הזה שבו תלוי הכל מראש ועד סוף. ועל כן צריך בכל פעם לעבוד את השם יתברך מחדש. כפי חידוש מעשה בראשית שבכל העולמות שצריכין עכשיו. וכפי התגלות גדולת הבורא יתברך שצריכין לגלות עכשיו. כי יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת. שבכל יום ובכל לילה ובכל עת ובכל שעה נתגלה גדולתו יתברך בדרך הכרה וידיעה חדשה שלא היה מעולם. ועל כן צריכין להתחיל בכל פעם בעבודתו מחדש בבחינת בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

וזה עיקר החיות בחינת חיים ארוכים הנ"ל וכמבואר בדברי רבינו ז"ל. שעיקר אריכת ימים בחינת חיים ארוכים הוא שצריכין לראות בכל יום ויום שבא אחר כך להאריך את היום בתוספת קדושה ודעת כי היום בתחילתו כשבא לאדם הוא קצר מאד וצריכין לראות להרחיבו ולהאריכו בתוספת קדושה בכל פעם וכן בכל יום ויום צריכין לראות שכל יום יהיה ארוך יותר מחבירו בתוספת קדושה וטהרה וכו' (כמבואר בהתורה פתח רבי שמעון בסימן ס' ליקו"א) וזה עיקר אריכת ימים בחינת חיים ארוכים. היינו להתחיל בכל פעם מחדש בעבודה חדשה בתוספת מרובה. כי כל עבודה שעבד עד הנה צריכין לשכוח לגמרי ולהתחיל עתה מחדש כנ"ל וע"י תפילין זוכין לזה כנ"ל. וזה עיקר מצוות תפילין שמניחין בכל יום כדי לזכות לחיים בחינת ואתם הדבקים כנ"ל. היינו לזכות לחיים ארוכים הנ"ל לחדש חיותו דקדושה בכל עת להתחיל בכל פעם מחדש וזה עיקר המוחין והחיים הנמשכין מהזקן העליון הנ"ל שמשם שורש התפילין כנ"ל, שחי חיים ארוכים הנ"ל ששם נכלל הזקנה והינקות יחד שזה בחינת תתחדש כנשר נעוריכי. כמו שאמרו רבותינו ז"ל הנשר הזה כשמזקין וכו'. היינו שכל מה שמזקין יותר הוא מחדש חיותו יותר ומתחיל בכל פעם מחדש ביותר, ומתחיל לחיות בכל פעם מחדש, ועל כן היה לו

הסכמה מן הנשר הגדול דייקא כי חיות כזה הוא בחינת תתחדש כנשר כנ״ל ומשם בחינת התפילין שהם בחינת החיים הנ״ל כנ״ל.

אות ו׳ - כי עיקר התפילין הם התנוצצות המוחין בפנים שהוא בחינת אור הפנים שנמשך מבחינת תקוני דיקנא קדישא שהוא עיקר הדרת פנים כידוע שהוא בחינת זקן דקדושה הנ״ל כנ״ל, ותקוני דיקנא הם בחינת שלש עשרה מדות של רחמים, ועיקרם הוא בחינת כבישת כעס להמתיק הדין והחרון אף שזהו בחינת ארך אפים שזה העיקר. ועל כן אמרו רבותינו ז״ל על פסוק וימהר משה ויקד ארצה וכו׳ מה ראה, ארך אפים ראה, כי עיקרן של השלש עשרה מדות שהם תליסר תיקוני דיקנא שגילה לו השם יתברך אז העיקר הוא בחינת אריכת אפים, שהוא בחינת כבישת כעס, ועל כן נתלהב משה ע״י מדה זו דייקא וכמבואר בענין מעלת אריכת אפים בדברי רבינו ז״ל (בסימן קנ״ה ע״ש) במאמר המתחיל עצבות הוא מדה רעה מאד וכו׳ ע״ש כל הענין עד הסוף, כי הוא דרך נפלא לעבודת הבורא, ואם תסתכל ותעיין שם היטב, תוכל לקבל משם עצות נפלאות והתחזקות גדול מאד בלי שיעור לעבודתו יתברך שמו.

והכלל שאדם צריך להתדבק במדותיו של השם יתברך כמבואר בדברי רבותינו ז״ל ובכל הספרים ועל כן צריך לראות שיהיה לו מדת אריכת אפים, דהיינו שיאריך אפו על כל דבר ולא יכעוס ולא יקפיד על שום דבר ולא יסתכל על שום מניעות ובלבול בעבודתו. הן מניעות ובלבולים ועיכובים ויסורים שיש לו מבני העולם, כגון מאביו וחותנו ואשתו וקרוביו או משאר בני העולם כאשר ידוע ורואין בחוש שבכל פעם שאיזה אדם כל שהוא רוצה ליכנס בעבודת ה׳ להתחיל להתפלל בכוונה וכו׳ וכיוצא בזה. תיכף יש לו מניעות רבות בלי שיעור. וצריך כל אחד להיות עז כנמר וכו׳ וגבור כארי לעשות רצון אביו שבשמים להתגבר כנגד כל המניעות ולעבור עליהם. ולבלי להסתכל עליהם כלל. ולהתחזק מאד לעשות את שלו לעסוק בתורה ותפילה בכוונה ובכח וכו׳, וזה בחינת אריכת אפים לבל יהיה לו קוצר רוח חס ושלום. להפסיק עבודתו חס ושלום ע״י המניעות והיסורים שיש לו מהם, רק יחזק עצמו ויאריך אפו על כל דבר לא יסתכל על שום מניעה כלל.

וכן אפילו הבלבולים שיש לו מעצמו מה שהתאוות והמחשבות רעות וזרות רודפין אותו בכל עת ובפרט בשעת התפילה ויש לו יסורים גדולים מהם, העיקר הוא בחינת אריכת אפים הנ״ל שהוא בחינת אמונה כמבואר שם שעיקר בחינת אריכת אפים זוכין ע״י אמונה היינו שיהיה לו אמונה שלימה בהשם יתברך ובצדיקים וכשרים אמתיים. ויתחזק בעבודתו ולא יפול משום דבר ולא יכפת ליה ולא תקצר רוחו משום בלבול מה שהבעל דבר מכניס בדעתו בלבולים וחלישות הדעת כאלו אפס תקוה חס ושלום מחמת המעשים רעים והפגמים שפגם עד הנה, כי צריך לבלי להסתכל על כל זה כלל כמבואר בדברי רבינו ז״ל ובדברינו כמה וכמה פעמים בענין זה עד היכן האדם צריך להתחזק. כי אין שום יאוש בעולם

כלל, ואיך שהוא אעפ"י שכבר נפל נפילה זאת בעצמו כמה פעמים בלי שיעור אעפי"כ אין יאוש בעולם כלל וכל הימים אשר הוא חי על פני האדמה הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יפול לזקנה דסטרא אחרא כלל כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו. ובמעשיו שרגיל בהם. עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן חס ושלום ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה בריה חדשה ממש. כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה דומה לחבירו וכו' כנ"ל על כן צריך להתחזק בכל פעם מחדש ולהתחיל בכל יום מחדש. ולפעמים גם ביום אחד צריכין להתחיל כמה פעמים כמבואר במקום אחר. ואפילו אם יהיה כך זמן ארוך יהיה איך שיהיה. בכל עת ובכל שעה צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך ולשכוח לגמרי כל מה שעבר עד הנה ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל. ואל יסתכל על שום בלבול וחלישת הדעת כלל.

וכל זה הוא בחינת אריכת אפים שצריך להאריך רוחו לעבור על כל הבלבולים והמניעות ולבלי להסתכל על שום דבר ולא יכפת ליה שום דבר ואל ירך לבבו ולא תקצר רוחו מכל מה שעובר עליו. רק יתחזק בהשם יתברך בכל מה שיוכל כי השם יתברך מלא רחמים בכל עת. וחסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו לעולם. וכבר דברנו מענין זה כמה פעמים אבל ענין כזה צריכין לחזור כמה פעמים בלי שיעור כי הוא חייך. כי כל התרחקות רוב העולם מהשם יתברך ואובדים מה שאובדים חיים נצחים ואמתיים. רובם ככולם הוא רק מחמת חלישת הדעת מה שנופלים בדעתם. מחמת שרובם התנסו כמה פעמים שהתחילו קצת בעבודת ה' ואחר כך נפלו למה שנפלו כל אחד לפי נפילתו רחמנא ליצלן ועי"ז התייאשו עצמן מלהתחיל עוד וקצתם נתעוררו קצת עוד הפעם והתחילו מחדש או פעמים. אבל אחר כך כשראו שאעפי"כ נפלו אחר כך. על כן נתייאשו בעצמן מאחר שראו שזה כמה שרצו להתנסות ולכנוס בעבודת ה' ונפלו למה שנפלו רחמנא ליצלן, על כן נדמה בעיניהם שנשתה גבורתם להתחיל עוד מעתה.

אבל באמת כל זה הוא מעשה הבעל דבר בעצמו, שהוא בחינת זקן דסטרא אחרא כי נקרא מלך זקן וכסיל שהוא רוצה להפיל את האדם לידי זקנה ותשות כח חס ושלום כאלו כבר נזקן בחטאיו ובמעשיו עד שאי אפשר להשתנות עוד, ובאמת לא כן הוא. כי בכל יום האדם הוא בריה חדשה וכמו שאנו מברכין בכל יום על נטילת ידים ושאר הברכות שלא עשני גוי ועבד ואשה וכו' שכתבו הפוסקים הטעם שהוא מחמת שהאדם נעשה בכל יום כבריה חדשה. כמבואר בשולחן ערוך, וכן ברכת הנותן ליעף כח מברכין על התחדשות המוחין והחיות בכל יום כמובא בכוונות, ועל כן האדם צריך ליזהר מאד לבלי ליפול לזקנה דסטרא אחרא הנ"ל רק להתחזק להתחדש בכל עת כנ"ל ויהיה דומה בעיניו בכל יום ובכל שעה כאלו היום נולד, וכאלו היום מקבל התורה מחדש. כמו שאמרו רבותינו ז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כנ"ל שכל זה הוא בחינת ארך אפים שמאריך אפו על כל

דבר מניעה ובלבול שבעולם ועובר על הכל ומתחזק בכל פעם בעבודתו וכו׳ כנ״ל, ומדה זאת של ארך אפים הוא עיקר בחינת תיקוני דיקנא שהוא בחינת זקן שבקדושה שהוא זקן באמת, כי הוא חי חיים ארוכים באמת כי הוא מתחיל לחיות בכל פעם מחדש. ורק זה הוא בחינת זקנה דקדושה בחינת חיים ארוכים כנ״ל, כי כשנופל לזקנה דסטרא אחרא דהיינו שנזקן עבודתו אצלו, מכל שכן כשנופל מעבודתו חס ושלום מחמת שנדמה לו שנזקן בחטאיו כל כך עד שאי אפשר לו לשוב חס ושלום. זקנה כזאת רחמנא ליצלן הוא עיקר קצור ימים כמבואר בדברי רבינו ז״ל שזקנים כאלו שאינם מוסיפים חיות ותוספת עבודה וכו׳ בכל עת נקראים קצר ימים שבע רוגז וכו׳ (עיין בהתורה וביום הביכורים בליקוטי תנינא סימן ד).

אות ז׳ - הכלל שכל אדם שרוצה לחשוב על תכליתו האחרון צריך ליזהר מאד לבלי להיות זקן כלל. דהיינו שלא יפול לזקנה דסטרא אחרא חס ושלום. הן צדיק הן חסיד הן שאר כל אדם אפילו הפחות שבפחותים כפי מה שהוא צריך ליזהר מליפול לזקנה הנ״ל. כי אפילו צדיק גדול אסור לו להיות זקן בעבודתו אעפ״י שזכה לעבודה שלימה במדריגה גבוה. אעפי״כ צריך להתחזק לעלות מדרגא לדרגא ולהתחיל בכל פעם מחדש כי זה עיקר היהדות להתחזק לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא. כמו ששמעתי מפי רבינו ז״ל בעת שהתחיל לומר התורה ט׳ תיקונין יקירין אתמסרו לדיקנא (בסימן כ׳ לק״א) שאמר אז בזה הלשון מי שרוצה להיות איש ישראלי. דהיינו שילך מדרגא לדרגא. אי אפשר לו כי אם ע״י ארץ ישראל. ומכלל דבריו אנו שומעין שאין נקרא איש ישראלי באמת. כי אם כשהולכין מדרגא לדרגא. וזה זוכין ע״י ארץ ישראל וכו׳. ע״ש בהתורה ט׳ תקונין יקירין הנ״ל. וזה עיקר חיים ארוכים בחינת התורה שנקראת חיים כשמתחילין בכל פעם מחדש וכו׳ כנ״ל.

וכן להיפך אפילו מי שעשה מה שעשה ועבר מה שעבר. אעפי״כ אסור לו להיות זקן חס ושלום והוא צריך ליזהר ביותר ויותר מבחינת זקנה הנ״ל, שלא יבא לידי שום יאוש חס ושלום שלא יאמר בלבו שכבר נזקן חס ושלום במעשיו וכו׳. עד שאי אפשר לו להשתנות חס ושלום רק יתחזק להתחיל בכל מה דאפשר. ויעשה מה שיוכל דבר קטן או דבר גדול. אפילו אם לא יוכל לומר כי אם דיבור אחד ממש בתפילה או בהתבודדות או ללמוד מעט דמעט. על כל פנים יעשה מה שיוכל ויתחזק ויחיה את עצמו במעט דמעט שזוכה עדיין ליגע בקדושת ישראל כי על כל פנים איך שהוא בוודאי הוא עושה כמה מצוות בכל יום. כי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון. וצריך למצוא בעצמו נקודות טובות ולהחיות את עצמו בכל פעם וכמבואר בהתורה אזמרה לאלקי בעודי (בסימן רפ״ב) כמובא בדברינו כמה פעמים ולהתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יאבד את עצמו לגמרי חס ושלום וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. והעיקר הוא בחינת אריכת אפים הנ״ל. שיהיה לו אריכות אפים הרבה מאד בלי שיעור שהוא בחינת אריכת הרוח. היינו להאריך רוחו להמתין ולייחל לישועת ה׳ ולבלי להסתכל על שום בלבול ומניעה כנ״ל.

אות ח' - וזהו בחינת ארך אפים לצדיקים ולרשעים. שהצדיקים צריכים למדה זו של ארך אפים. שהוא בחינת זקנה דקדושה בחינת אריכת ימים ושנים. בחינת חיים ארוכים הנ"ל דהיינו שלא ליפול לזקנה דסטרא אחרא חס ושלום שלא תהיה עבודתו זקינה וחלושה אצלו. רק לחדש כנשר נעוריו בכל פעם ובכל יום יתחיל מחדש בתוספת קדושה ועבודה ולא ייעף ולא ייגע לעולם. ולא יתבלבל משום דבר. שזהו בחינת אריכת אפים. כי לפעמים נתייגע העובד את ה' מחמת שכבר סבל כמה יסורים וכו'. ועי"ז יכול ליפול לבחינת זקנה דסטרא אחרא ותשות כח חס ושלום. על כן צריך להתחזק מאד במדת ארך אפים הנ"ל כל ימי חייו להאריך אפו ורוחו על כל היגיעות והכבידות ולהתחיל בכל פעם מחדש. וזה בחינת ארך אפים לצדיקים.

וכן יש בחינת ארך אפים לרשעים. שגם הרשעים השם יתברך מאריך להם אפו כל ימי חייהם כדי שישובו. כמו שכתוב עד יום מותו תחכה לו אם ישוב וכו'. על כן צריכים גם הרשעים בעצמן להתחזק במדה זאת של ארך אפים שלא יבלבל אותם רשעותם מלשוב להשם יתברך ולא ירך לבבם ולא יהיה נחלש דעתם מריבוי העוונות שלהם. בפרט אם התחילו כבר איזה פעמים ונפלו מזה וכו'. אעפ"כ יבטחו בחסדו הגדול ויאריכו אפם ורוחם על כל מה שעובר עליהם ויתחזקו בכל פעם להתחיל מעתה מחדש אולי יזכה מעתה לרחם על עצמו. לעזוב דרכו ומחשבותיו שמקודם ולא יהיה זקן וחלוש כח בעיני עצמו לעולם. כי עיקר התשובה היא בבחינת התחדשות החיות בכל עת שצריך לחדש ימיו שעברו בחשך, בבחינת השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. נמצא שהכל צריכין בחינת מדת ארך אפים הנ"ל. וזהו ארך אפים לצדיקים וארך אפים לרשעים כנ"ל. ושאר כל המדריגות של כל שאר בני אדם שבעולם כולם נכללים בהם כי כל קיום עבודתם וחיותם הוא ע"י מדה זאת של אריכת אפים הנ"ל כנ"ל.

אות ט' - וכל זה מקבלין כח מבחינת הזקן דקדושה שהוא העוור הנ"ל שהוא בחינת זקן שבזקנים סבא דסבין שזכה לזקנה דקדושה כזה עד שאמר שהוא זקן מאד ויניק מאד וכו' וכנ"ל. שממנו מקבלין כל הצדיקים כח להתחזק בעבודתם לחדש כחם ועבודתם בכל פעם וע"י אלו הצדיקים הגדולים שמתחילין בכל פעם מחדש ואפילו כשמגיעים למדריגה הגבוה שבמדריגות אפילו למדריגת בני עליה הגדולים. אעפי"כ אינם מסתפקין עצמם בזה. רק הם אומרים מי יודע מה שיש עוד להשיג. ומתחילין בכל פעם מחדש. וכמו ששמעתי מרבינו ז"ל הרבה בענין זה כמבואר במקום אחר עד שבאים בכל פעם להשגות חדשות נפלאות ונוראות וכו' וכו'. על כן בכח הצדיקים כאלו בכח הזה יכולים להתחדש בכל פעם אלו הנופלים כמו ששכיח עתה הרבה בחשך הגלות הזה שהתגברה הסטרא אחרא והבעל דבר מאד על כל הרוצה להתחיל לעסוק בעבודת ה'. ומפילים אותו בכל פעם כל אחד ואחד כפי מה שמפילים אותו חס ושלום רחמנא ליצלן וצריכין לחזק אותם ולהחיותם בכל פעם בשבעה משיבי טעם שלא יתייאשו עצמן לעולם ויתחילו בכל פעם מחדש כנ"ל.

וכל זה הכח מקבלין מצדיקים הנ״ל. כי כל מה שהחולה גדול ביותר צריך לרופא גדול ביותר כמבואר במקום אחר (סימן ל׳). כי מחמת עוצם כחם והשגתם של אלו הצדיקים הנ״ל. שהתחילו בכל פעם מחדש והשיגו בכל פעם יותר ויותר גדולת חסדי ה׳. איך הוא יתברך חושב מחשבות בכל עת לבל ידח ממנו נדח וכו׳. עי״ז יש להם כח להמשיך חיות והתחזקות חדש לכל הנופלים לחזקם ולעוררם בכל פעם שלא יפלו משום דבר לעולם רק יאריכו אפם ורוחם על הכל ויאמינו בה׳ ובכח הצדיקים אמתיים כי לא אפסו חסדיו לעולם ויתחזקו להתחיל להתקרב להשם יתברך מחדש בכל פעם בכל מה שיכול וכו׳ וכנ״ל.

כי בכח אלו הצדיקים שהתחילו בכל פעם מחדש שאפילו כשהגיעו למדריגה הגבוה שבמדריגות שנדמה שאין מעלה גדולה מזו ואשר באמת הוא מעלה ומדריגה נפלאה ונוראה מאד שכמה צדיקים גדולים ונפלאים לא זכו לזה והם אעפ״י שהגיעו לזה ויותר ויותר וכו׳ וכו׳. אעפי״כ לעולם לא היו מסתפקים בזה וחשבו מחשבות בכל פעם להתחיל מחדש אעפ״י שלא היו יודעים עוד שום שם של מדריגה הגבוה יותר. אעפי״כ היו אומרים מי יודע מה שיש עוד וכו׳. וכמו ששמעתי מרבינו ז״ל. שפעם אחת היה מצטער מאד לפני ואמר איך זוכין להיות יהודי וכו׳. והיה בעיני לפלא גדול מחמת שזה סמוך גילה נפלאות ונוראות וכו׳. ענה ואמר מי יודע מה שיש עוד להשיג וכו׳. כי הלא מעולם לא עלה על דעתי לבקש ולכסוף ולהגיע להשגה כזאת ולמדריגה כזו. על כן מי יודע גם עתה מה שיש עוד וכו׳ וכן היה דרכו לעולם כל ימי חייו וכו׳. ואי אפשר להאריך ולספר מזה כאן.

נמצא שיש צדיקים גדולים כל כך שאפילו כשמגיעים למדריגה הגבוה שבמדריגות שנדמה שאין מדריגה גבוה מזו. אעפי״כ הם מתגעגעים ומבקשים ומחפשים ומתחילים מחדש לגמרי. כי מי יודע מה שיש עוד. אעפ״י שהשגתם ומדריגתם של עתה באמת גבוה מאד. אעפי״כ הם אומרים הלא השם יתברך אין סוף. ומי יודע מה שיכולים בזה העולם להשיג עוד. על כן הם מתחילים בכל פעם מחדש עד שבאמת באים למדריגה גבוה עוד יותר. ואחר כך אומרים מי יודע מה שיש עוד ומתחילים עוד מחדש וכו׳. וכן לעולם. על כן בכח צדיקים אלו, יש תקוה לכל הנופלים. ואין שום יאוש בעולם כלל, כי אעפ״י שנדמה לו שמירידה כזאת אי אפשר לו לעלות חס ושלום אעפי״כ מי יודע גדולת חסדי ה׳. כי יש חסד כזה אצלו יתברך שגם משם יכולין לעלות. וכן אפילו אם חס ושלום נפל עוד כמה וכמה פעמים בלי שיעור. אעפי״כ כל תנועה שהוא רוצה לנשאות עצמו בכל פעם לעלות מנפילתו, וכל צעקה וצעקה שצועק אפילו בשאול תחתיות גם כן אינו נאבד לעולם. כמו שאמר רבינו ז״ל שאפילו קול צעקה משאול תחתיות אינה נאבד יהיה איך שיהיה אחר כך, כי השם יתברך ותורתו הוא אין סוף ואין תכלית וכמו שאין עליה בעולם לפי גדולתו כי גבוה מעל גבוה וכו׳. וגבוהים עליהם וכו׳ וכנ״ל כמו כן אין ירידה בעולם, כי בכל הירידות חס ושלום יש ירידה גרוע יותר. ומאחר שיש ירידה גרוע מזו חס ושלום צריך להתחזק לבלי ליפול יותר חס ושלום.

ועיקר ההתחזקות הוא בכח הצדיקים הנ"ל שלא עמדו לעולם ועלו בכל פעם יותר וכו' כנ"ל כי זכו להשיג שכמו שאין עליה לעולם. כמו כן אין ירידה לעולם שלא יכלו לעלות משם. כי באמת הכל אחד כי כל מה שהצדיק עולה למדריגה גבוה יותר הוא משיג יותר חסדי ה' שזהו עיקר גדולת השם יתברך, כי מדה של חסד נקרא גדולה כידוע כמו שכתוב לך ה' הגדולה שהוא חסד כידוע נמצא שמדת חסד נקרא גדולה. על כן כל מה שמשיגין יותר גדולת השם יתברך משיגין יותר חסדיו יתברך כי חסדיו יתברך זהו עיקר גדולתו כנ"ל.

ועל כן אלו הצדיקים שאינם עומדים לעולם ועולין בכל פעם יותר ויותר, ומשיגין בכל פעם ביותר גדולתו יתברך היינו גודל חסדיו, עי"ז זוכין להשיג שאין שום ירידה ונפילה בעולם ואין שום יאוש בעולם כלל, כי משיגין בכל פעם חסדים כאלו שהם עיקר גדולת הבורא שעי"ז הכל יכולין לעלות, וזה שכתב רבינו ז"ל בהתורה מישרא דסכינא (בסימן ל') שצריכין דייקא צדיק הגדול במעלה מאד מאד, כי כל מה שהחולה גדול ביותר, הוא צריך רופא גדול ודאקטיר גדול ביותר, היינו כנ"ל, כי כל מה שהצדיק גדול ביותר הוא יכול להגביה ביותר אפילו הנופלים מאד עד שבכח הצדיקים הנ"ל אין שום נפילה וירידה שלא יוכלו לעלות משם בכחם אם יזכה להאמין ולהתקרב אליהם וכנ"ל, וכל זה הוא בחינת אריכת אפים כנ"ל בחינת ארך אפים לצדיקים וארך אפים לרשעים שאלו הגדולים במעלה בחינת צדיקים צריכים להאריך רוחם שלא תקצר רוחם ולא תופסק תוספת רוחם וחיותם מחמת גודל עלייתם ומדריגתם הגבוה שזכו כי אעפי"כ צריכים להאריך רוחם עוד ולהסתכל להגיע למדריגה גבוה עוד יותר ויותר ולהתחיל מחדש וכו' כנ"ל. ואלו הקטנים במעלה ואפילו הרשעים הנופלים לרשעות גמור חס ושלום, אעפי"כ כל זמן שהנשמה בקרבו כל זמן שיוכל לזוז עוד באבר אחד צריך להאריך אפו ורוחו. לצפות לישועה תמיד ולהתגבר להתחיל בכל פעם מחדש בכל מה שיוכל יהיה איך שיהיה כי אין שום תנועה של הקדושה ולא שום אנחה וצעקה וכיסופין דקדושה וכו' נאבד כלל לעולם, כי לא יזנח לעולם ה'.

אות י' - וכל זה הוא בחינת תפילין שהם בחינת אריכת אפים הנ"ל שהוא בחינת המוחין והחיים חדשים שממשיכין ע"י מצוות תפילין מהזקנים שבקדושה שמקבלין מהזקן העליון שהוא העוור הנ"ל.

אות י"א - וזהו בחינת מעברתא של תפילין ששם עוברים הרצועות שהוא בחינת מעבר יב"ק כמובא בכוונות. כי הרצועות הם בחינת המשכת המוחין של התפילין שהוא בחינת אור הפנים שהוא בחינת שלש עשרה תקוני דיקנא בחינת ארך אפים הנ"ל ועל כן רצועה בגימטריה ש"ע בחינת ש"ע נהורין של אור הפנים כמובא, היינו כי הרצועות הם ארוכות זה בחינת ארך אפים שממשיכין על עצמן בחינת אריכת הרוח. שהוא בחינת ארך אפים שהוא אור הפנים שממשיכין ע"י הרצועות ועי"ז נמתק ונתבטל בחינת רצועה בישא שהוא רצועה לאלקאה חייביא שמשם כל היסורים והדינים חס ושלום. וע"י בחינת ארך אפים שממשיכין ע"י אריכת

הרצועות הנמשכין מאור הפנים שהם התפילין מוחין. עי״ז עוברים על כל היסורים וממתיקין אותם ואין להם כח לבטל ולמנוע מעבודת הבורא יתברך כי זוכין לבחינת אריכת אפים הנ״ל, דהיינו להאריך רוחו על כל דבר ולא תקצר רוחו משום יסורים ומניעות שבעולם כלל. רק הוא עושה את שלו ועוסק בתורה ועבודה וכו׳ כנ״ל. עד שזוכה לעבור עליהם ולבטלם.

כי ע״י בחינת אריכת אפים שאינו מסתכל עליהם כלל. ע״י זה נתבטלים ממילא. כי כל היסורים והמניעות אינם באים כי אם בשביל נסיון וכשהוא חזק בדעתו ומאריך רוחו ואינו מסתכל עליהם כלל. עי״ז נתבטלים ממילא לפניו. ועל כן **אריכת** הרצועה שהוא בחינת המשכת אור הפנים בחינת אריכת אפים הנ״ל עי״ז **נתבטל** בחינת רצועה בישא שמשם כל היסורים כי הכל נמתק ונתבטל ע״י בחינת **אריכת** אפים הנ״ל שהוא בחינת המתקת הדינים בחינת כבישת כעס ודין כנ״ל. **וזה** בחינת מעברתא של תפילין ששם עוברים הרצועות שהוא בחינת מעבר יב״ק כנ״ל. כי יב״ק הוא בגימטריה הויה אלקים כמובא. זה בחינת בה׳ אהלל דבר באלקים אהלל דבר שהוא בבחינה הנ״ל. שצריכין להכיר אותו יתברך ולהתקרב אליו תמיד בין בטיבו בין בעקו חס ושלום. בין בעליה בין בירידה. שזהו בחינת בה׳ אהלל וכו׳ באלקים אהלל וכו׳ כמובא בהתורה מי האיש החפץ חיים וכו׳ (בסימן ל״ג). וזהו בעצמו בחינת בק״י בהלכה המובא בהתורה קרא את יהושע (בסימן ו׳) ע״ש שכתב שם שכל מי שרוצה לעשות תשובה צריך להיות בקי בהלכה בקי ברצוא בקי בשוב בקי בעייל בקי בנפיק בחינת אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך וכו׳ ע״ש.

היינו שצריכין לראות להתקרב להשם יתברך תמיד בכל מקום שהוא. בין בעליה בין בירידה. ואפילו אם הוא בשאול תחתיות גם משם יכול להתקרב אליו יתברך בבחינת ואציעה שאול הנך. וכל זה הוא בחינת אריכת אפים הנ״ל. להאריך רוחו תמיד כל ימי חייו יהיה איך שיהיה לא יפול משום דבר שבעולם. ויתחיל תמיד להתקרב אליו כנ״ל וכן לא ייעף ולא יגע לעולם. אפילו אם זכה לעליה גדולה למדריגה גבוה, אעפי״כ ידע שגם בשמים נמצא השם יתברך בבחינת אם אסק שמים שם אתה, שאעפ״י שנדמה לו שעלה לשמים. עדיין הוא צריך לבקש את השם יתברך ולהתחיל מחדש, כי גם בשמים נמצא השם יתברך כמו שכתב רבינו בהתורה כי תצא למלחמה (בליקוטי תנינא סימן פ״ב) וכו׳, שכל זה הוא בחינת אריכת אפים הנ״ל שזוכין ע״י מצוות תפילין כנ״ל.

וזהו בחינת מעברתא בחינת מעבר יב״ק כי יבק הוא אותיות בק״י בחינת בקי ברצוא בקי בשוב וכו׳, כמו שכתב שם רבינו ז״ל בעצמו שבחינת בקי הנ״ל, הוא בחינת יב״ק ע״ש בסוף וגם יבק בגימטריה הויה אלקים בחינת בה׳ אהלל באלקים אהלל וכו׳ כנ״ל היינו בין במדת הרחמים בין במדת הדין, בין בטיבו בין בעקו, בין בעליה בין בירידה, תמיד צריכין לעבוד את השם יתברך ולהאריך רוחו לבל יפול ולא ייגע ולא יתבטל מתשוקתו להשם יתברך משום דבר שבעולם וכל זה

זוכין ע"י התפילין שהוא בחינת אריכת אפים הנ"ל שמאריך רוחו על הכל וכו' כנ"ל, שזהו בחינת הרצועות ארוכות העוברים במעברתא שעי"ז עוברים על הכל על כל היסורים והמניעות והבלבולים הנמשכין מרצועה בישא כנ"ל ונתבטל הכל כנגדו ע"י בחינת אריכת אפים הנ"ל, וזהו בחינת ויעבור ה' על פניו שזהו בחינת מעברתא כי אז כשעבר ה' על פניו. אז גילה לו השם יתברך שלש עשרה מדות של רחמים שהם תליסר תיקוני דיקנא, ושם נאמר וימהר משה וכו', שראה ארך אפים שזהו בחינת תפילין כנ"ל, שעי"ז עוברין על הכל וזוכין להתקרב אליו יתברך, וזהו בחינת מעברתא בחינת ויעבור כנ"ל. כי אז כשעבר ה' על פניו וגילה לו י"ג מדות של רחמים שהם תליסר תיקוני דיקנא, אז גילה לו בחינת אור התפילין, כמו שכתוב שם בפרשה זאת אני אעביר כל טובי וכו' וראית את אחורי ודרשו רבותינו ז"ל (ברכות ז') זה קשר של תפילין כי עיקר התפילין נמשכין משם מבחינת תיקוני דיקנא שהם שלש עשרה מדות הנ"ל שהוא בחינת ארך אפים הנ"ל כנ"ל.

אות י"ב - ועיקר אריכת אפים זוכין ע"י ארץ ישראל שהוא בחינת אמונה, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל על פסוק וימהר משה וכו' ע"ש (בסימן קנ"ה). וזה בחינת תפילין כי פרשיות שבתפילין מדברים מארץ ישראל ואמונה, כי עיקר שני פרשיות הראשונות הוא מענין יציאת מצרים וביאת ארץ ישראל כמו שכתוב שם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וכו', והיה כי יביאך ה' אל ארץ וכו', וכן פרשה שניה מתחלת והיה כי יביאך וכו' כי עיקר התפילין הם בחינת אריכת אפים שזוכין ע"י ארץ ישראל כנ"ל. שהוא היפך מצרים שהיא מלאה גילולים ועבודה זרה שהוא היפך אמונה ועל כן כשהיו במצרים נאמר בהם ולא שמעו אל משה מקוצר רוח שלא יכלו להתקרב להצדיק שהוא בחינת משה ולשמוע אליו מחמת קוצר רוח שהוא היפך אריכת אפים הנ"ל שעי"ז עיקר ההתקרבות להשם יתברך ולצדיקים אמתיים כמו שמבואר שם בהתורה הנ"ל וכנ"ל כי עיקר אריכת אפים זוכין ע"י אמונה שהוא בחינת ארץ ישראל כנ"ל, שזהו בחינת תפילין כנ"ל.

ועל-כן שתי פרשיות שניות מדברים מאמונה שהוא שמע ישראל שהוא אמונת היחוד ופרשת והיה אם שמוע שמדבר גם כן מקבלת עול מצוות וביטול העבודה זרה שהוא בחינת חרון אף היפך אריכת אפים כמו שכתוב שם השמרו לכם וכו' וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וחרה אף. נמצא שכל הארבע פרשיות של תפילין מדברים מיציאת מצרים שהוא בחינת עבודה זרה בחינת חרון אף קוצר רוח לזכות לצאת משם ולבא לארץ ישראל שהוא בחינת אמונה בחינת אריכת אפים, כי זה עיקר בחינת התפילין כנ"ל ועל כן סיום פרשה אחרונה שבתפילין הוא למען ירבו ימיכם וימי בניכם. היינו אריכת ימים שהוא בחינת חיים ארוכים שזוכין ע"י התפילין שהם בחינת ארך אפים אריכת הרוח שמשם אריכת ימים, כי עיקר החיים ע"י רוח הנשימה ע"י בחינת אריכת רוח בחינת ארך אפים וכמבואר לעיל שארך אפים הוא בחינת זקן דקדושה בחינת חיים ארוכים כנ"ל. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל (פסחים קי"ג) הרתחן חייו אינם חיים. כי הרתחן שהוא בחינת קוצר רוח היפך

אריכת אפים על כן חייו אינם חיים. כי עיקר החיים מבחינת אריכת הרוח שהוא בחינת ארך אפים כנ״ל.

אות י״ג - ועל כן צריכין לקשור התפילין ביד שמאל שהוא בחינת יד כהה כמו שאמרו רבותינו ז״ל, כי זה עיקר התפילין שהם בחינת ארך אפים להמתיק ולבטל בחינת יד כהה שמשם כל היסורים והמניעות חס ושלום שצריך להאריך רוחו בבחינת אריכת אפים הנ״ל ולעבור על הכל כנ״ל שלא יהיה לו קוצר רוח חס ושלום שהוא בחינת רוח נכאה מי ישאנה (משלי י״ח) רק יאריך רוחו על הכל שזהו בחינת תפילין בחינת אריכת אפים שעי״ז נמתק בחינת יד כהה כנ״ל.

אות י״ד - וזהו ויאמר ה׳ אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ וכו׳ היינו לארץ ישראל שנסמך לפסוק וימת תרח בחרן. כי רש״י פירש שם עד כאן חרון אף של מקום. ועל כן נסמך לזה מה שציווהו השם יתברך לאברהם שילך לארץ ישראל. כי עי״ז ימתיק ויבטל החרון אף כי ע״י ארץ ישראל זוכין לבחינת ארך אפים. שהוא היפך החרון אף כנ״ל. כי אברהם ראש למאמינים. ועל כן הוא היה הראשון שנתגלה לו קדושת ארץ ישראל כמובא בזוהר הקדוש תקיל בתיקלא עד דאתגליא ליה. כי ארץ ישראל הוא בחינת אמונה בחינת אריכת אפים כנ״ל.

אות ט״ו - וזהו בחינת קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל שהוא התחלת פרשה ראשונה שבתפילין. כי עיקר התפילין נמשכין מבחינת קדושת בכורים שהוא הולדה הראשונה שהוא בחינת יציאת מצרים שהוא בחינת הולדה כידוע שמחמת זה צריכין לקדש הולדה הראשונה שהוא הבכור. כמו שכתוב שם ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו וכו׳ על כן אני זובח וכו׳, וכל זה כדי להמשיך על עצמו קדושת הולדת המוחין שהוא עיקר ההולדה. דהיינו שיזכה לחדש חיותו ומוחו בכל עת כאלו היום נולד כנ״ל שזהו עיקר בחינת חיים ארוכים. שהם בחינת תפילין כנ״ל. ועל כן צריכין ליתן הבכור לכהן או לפדותו ממנו כי הכהן הוא בחינת זקן דקדושה בבחינת כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן וכו׳ בחינת תמניא תקוני דיקנא דכהנא רבא כידוע. וזהו שאמרו רבותינו ז״ל ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין שבראש, כי עיקר התפילין נמשכין מבחינת כשמן הטוב על הראש וכו׳ זקן אהרן וכו׳ כנ״ל. ועל כן ע״י שנותנין הבכור שהוא הולדה הראשונה לכהן. עי״ז ממשיכין קדושת הולדת המוחין והחיות שיזכה להתחדש בכל עת כאלו היום נולד שזהו עיקר בחינת תפילין שהם בחינת המוחין וחיים ארוכים שמקבלין מהזקן דקדושה הנ״ל, שאמר שהוא זקן מאד ועדיין לא התחיל לחיות כלל כאלו נולד היום כי צריך להתחיל בכל פעם מחדש כנ״ל.

וזה בחינת משיח שנאמר בו אני היום ילדתיך כי משיח יזכה לבחינה זאת בשלימות שהוא בחינת חיים ארוכים הנ״ל שבכל עת יתחיל לחיות מחדש כאלו נולד היום בחינת אני היום ילדתיך. כי משיח ישיג בחינת למעלה מהזמן כמבואר בדברי רבינו ז״ל על פסוק זה. אני היום ילדתיך ע״ש כי בחינה זאת שהתפאר

העוור הנ"ל שהוא זקן ויניק וכו', וכל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וכו'. כל זה הוא בחינת למעלה מהזמן שזהו בחינת חיים ארוכים שיזכה משיח בחינת חיים שאל ממך נתת לו שהוא בחינת דוד מלך ישראל חי וקים, כי דוד הוא משיח, וזהו בחינת התפילין ששם שורש נשמת משיח כמובא ששורש מלכות משיח הוא בבחינת קשר של תפילין וכמו שכתב רבינו ז"ל (סימן נ"ד) שזהו בחינת והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים הנאמר בדוד שהוא משיח, צרור החיים זה בחינת קשר של תפילין שהם בחינת חיים כנ"ל בחינת חיים ארוכים הנ"ל כנ"ל.

אות ט"ז - וזהו בחינת רצועה של ראש שיורדת מהקשר עד הטבור. כי קדושת התפילין הוא מבחינת הזקנים שזכו לקדש מוחם כל כך עד שזכרו מה שנעשה עמם מתחילת ההולדה בעת שחתכו את הטבור כנ"ל כי עיקר גמר ההולדה שהוא בחינת תפילין בחינת קדש לי כל בכור פטר כל רחם וכו' הוא חתיכת הטבור ועל כן נאמר ביציאת מצרים (ביחזקאל ט"ז) ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך וכו'. היינו שקודם שיצאו היו דומים לולד אשר במעי אמו. ולא כרת טבורו וכו' ע"ש (קפיטל ט"ז) כי עיקר התפילין הוא בחינת יציאת מצרים בחינת הולדה שהוא בחינת חתיכת הטבור כנ"ל. כי אעפ"י ששאר הזקנים זכרו עוד יותר ויותר כנ"ל. אעפי"כ אי אפשר לגלות עלינו הקדושה בחוץ. כי אם קדושת מוח הזקן שזכר תחילת ההולדה שהוא חתיכת הטבור שהוא עיקר בחינת התפילין שמדברים מההולדה. בחינת קדש לי כל בכור וכו' כנ"ל. והלוואי שנזכה לקבל קדושתו. אבל קדושת שאר המוחין של שאר הזקנים אינם מתגלים לחוץ כלל. רק כל אורם נעלמים רק בהפרשיות שגנוזים בפנים בתוך הבתים. ומשם מקבלים קדושתם בדרך העלמה והסתר כי קדושת הזכרון שלהם מאד נעלה מאתנו כמובן למשכיל.

אות י"ז - ורצועה אחת נמשכת עד הלב. כי הרצועה הוא בחינת האור שממשיכין מבחינת אריכת אפים הנ"ל. ועל כן צריכין להמשיכה עד הלב להכניס בחינת אריכת אפים שהוא כבישת כעס בתוך הלב שלא יקפיד כלל אפילו בלבו. שזה עיקר בחינת אריכת אפים כמו שאמר רבינו ז"ל על עצמו שזכה לבחינה זאת בארץ ישראל שיהיה לו אריכת אפים כזה שלא יהיה בלבו שום צד כעס וקפידא אפילו על השונא הגדול שלו שעושה לו כל היסורים. אעפי"כ אין לו בלבו עליו שום שנאה וקפידא. וזה עיקר בחינת אריכת אפים. ועל כן צריכין להמשיך הרצועה עד הלב להכניס בחינת אריכת אפים בלב כנ"ל. דהיינו שלא יקפיד ולא יכפת ליה שום דבר אפילו בלבו כנ"ל.

אות י"ח - וזה בחינת מה שמשבח השם יתברך את כנסת ישראל שרך אגן הסהר אל יחסר המזג ודרשו רבותינו ז"ל על השבעים סנהדרין שהיו יושבין בעיגול כלבנה וכו'. שרך זה בחינת רצועה של תפילין שיורדת מהקשר של ראש עד הטבור שנמשכת מבחינת מלכות דוד משיח. שהוא חי וקים שהוא בחינת קשר של ראש כנ"ל. שמשם נמשכת הרצועה עד הטבור שהוא בחינת שרך אגן הסהר בחינת שבעים סנהדרין שהם כנגד שבעים פנים לתורה שדוד יושב בראשם כמו

שדרשו רבותינו ז״ל על פסוק יושב בשבת תחכמוני ראש וכו׳ (שמואל ב׳ קפיטל כ״ב) כי כל השבעים סנהדרין שהם בחינת שבעים פנים לתורה כולם מקבלים מדוד משיח. שכל חיותו מבחינת הזקנים הנ״ל שהם בחינת תיקוני דיקנא קדישא. בחינת הדרת פנים בחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שכל השבעים פנים של תורה נמשכין מהם כמבואר בהתורה פתח ר׳ שמעון (סימן ס׳) ע״ש. שעי״ז נתעוררין מהשינה שהוא הסתלקות המוחין. וע״י בחינת הזקנים הנ״ל. בחינת סיפורי מעשיות הנ״ל. עי״ז נמשכין כל השבעים פנים של תורה ונתעוררין מהשינה. שזהו בחינת שבעים שנים שחי דוד המלך עליו השלום. ועל כן היה ממעט בשינה מאד כמו שאמרו רבותינו ז״ל שמעולם לא ישן דוד שיתין נשמי. כי היכי דלא ליטעום טעמא דמותא. כי השינה היא אחד משישים במיתה שנמשכה ע״י חטא אדם הראשון. ע״י שאכל מעץ הדעת טוב ורע ופגם בעץ החיים שהוא בחינת אור התפילין כמובא. כי תפילין הם בחינת חיים בחינת עץ החיים שנאמר בו ואכל וחי לעולם. וע״י שפגם בזה נגזר עליו מיתה לדורות.

ובאמת אחר החטא. המיתה והשינה הם טובה גדולה. כי אם לא חטא אדם היה זוכה לחיים אמתיים שהוא חיים נצחיים חיים ארוכים בעודו בגוף דהיינו שבעודו בגוף היה יכול להיות נכלל באין סוף לעולם ברצוא ושוב ולחיות חיים ארוכים. דהיינו לחדש חיותו לעולם בבחינת התחדשות החיות של הזקן העליון שהוא העוור הנ״ל. שחי חיים ארוכים שהוא זקן תמיד ויניק תמיד וכו׳ כנ״ל. אבל אחר שחטא ואכל מעץ הדעת טוב ורע ונטרד מגן עדן ונתאחז בגופו זוהמת הנחש בחינת משכא דחויא. על כן אי אפשר לו לחיות בגופו חיים ארוכים לעולם. ואי אפשר לזכות לחיים נצחיים כי אם ע״י המיתה שהיא טובה גדולה כמו שכתוב והנה טוב מאד זה המות. כי ע״י המיתה שהוא שינה יתחדש מוחו. ואז יזדכך ויתחדש גופו וחיותו. ואז יקום בתחיה בגוף זך וצח שנזדכך ונתברר לגמרי מזוהמת הנחש. ואז יזכה לקבל מוחין חדשים בבחינת תפילין עץ החיים. שהם בחינת חיים ארוכים שיזכה אז. דהיינו שיזכה אז לחיות לעולם חיים כאלו. שבכל עת יתוספו לו חיים ומוחין. עד שכל מה שיזקין יותר יזכה להתחיל לחיות מחדש יותר. שזהו בחינת החיים של הזקן העוור הנ״ל שזה עיקר בחינת חיים נצחיים שיזכו מי שיזכו לעתיד לבא. כי תענוג תמידי אינו תענוג ואינו נקרא חיים באמת. כי אם כשזוכין לחיות חיות חדש בכל עת וזה עיקר בחינת חיים ארוכים חיים נצחיים שיזכו הצדיקים לעתיד אחר תחיית המתים. היינו בחינה הנ״ל. שיזכו לחדש חיותם בכל עת שזהו בחינת תפילין כנ״ל.

אות י״ט - וגם עכשיו בעולם הזה שזוכין הצדיקים עובדי ה׳ באמת להמשיך עליהם חיים נצחיים הנ״ל. ע״י תורה ותפילה ומעשים טובים. אעפ״י שכל מגמתם לחיות תמיד חיים ארוכים הנ״ל. לחדש חיותם בתוספת קדושה. במוחין חדשים וחיות חדש בכל עת כנ״ל. אעפי״כ הוא מן הנמנע ובלתי אפשר לחיות בעולם הזה חיים ארוכים הנ״ל בלי הפסק כי בהכרח שיתייגע המוח. ועל כן מוכרחים לישן. והשינה היא טובה גדולה. כי ע״י שמסלקין את מוחם לגמרי בעת ההכרח

וישנים מעט. עי"ז נותנים נייחא להמוחין. ועי"ז חוזרים ונתחדשים בבקר. וזוכה לקבל בבקר מוחין חדשים. להתחיל לחיות מחדש. שזהו בחינת תפילין שזוכין בבקר אחר השינה דייקא כמובא בכוונות שע"י השינה של לילה וע"י התעוררות השינה בחצות לילה שעוסקים בתורה. עי"ז יוצאים בבקר אורות התפילין. שהם הרשימו של המוחין של אתמול. שנתחדשו בלילה בעת השינה ועי"ז מקבלין אחר כך בעת התפילה מוחין גמורים חדשים לגמרי. שהוא עיקר החיים בחינת חיים ארוכים.

ועיין בכוונות והבן מאד. כי כל כוונות התפילין כלולים בדברינו בדרך נפלא. באופן שיזכה כל אחד לקבל מהם התעוררות חדש. ותשוקה נפלאה ועצות גדולות אמתיות ונכונות בכל עת לעבודת הבורא יתברך. לכל אדם ואדם לפי מדריגתו ולפי מקומו ושעתו. באופן שאפילו הפחות שבפחותים יוכל להזכיר את עצמו בהשם יתברך בכל עת בכל מקום שהוא יהיה איך שיהיה. וכבר הארכנו קצת בזה לעיל. אבל תן לחכם ויחכם עוד. כי אי אפשר לבאר הכל בכתב. והמשכיל החפץ באמת לרחם על עצמו ולבלי להטעות את עצמו. יוכל לקבל מדברינו כל טוב אמיתי ונצחי: ונחזור לדברינו. כי עתה אי אפשר לזכות לחיים ארוכים הנ"ל. לחדש מוחו וחיותו בכל עת כי אם ע"י השינה. אבל הצדיקים ממעטים בשינה מאד כי אם כפי ההכרח לבד. להתחדשות המוחין כנ"ל. ועל כן דוד לא נם מעולם שיתין נשמי כנ"ל. כי הוא חי חיים ארוכים הנ"ל. חיים חדשים בכל עת ושעה. ואינו יכול לישן. כי אם מעט דמעט המוכרח בשביל החיים ארוכים כנ"ל.

ועל-כן נמשל מלכות דוד ללבנה שהיא מתחדשת בכל עת שמרמז על כנסת ישראל בחינת מלכות דוד שכלול מהם שצריכין להתחדש בעבודתם בכל עת כדי שיזכו להתחדש לעתיד. ולחיות חיים ארוכים הנ"ל. כמו שאנו אומרים וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה. ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו. ואז אומרים דוד מלך ישראל חי וקים. כי זה עיקר החיות כשמתחדשים בכל עת כנ"ל. ועל כן ישראל מונין ללבנה שממנה החדשים. רמז שאנו צריכים להתחדש בכל עת לחיות בכל יום ובכל עת חיות חדש בעבודת הבורא יתברך. כי אין אנו נזקנים לעולם חס ושלום. אפילו אם נחיה אלף שנים. כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול וכו' כי כל ימינו נמנין לעולם בעיניך כיום אתמול וכו' כי כל ימינו נמנין לעולם לחדשים. נמצא שכל ימינו נקראים חודש. כי אנו מברכין ומקדשין החודש בכל ראש חודש. ונקרא על שם זה. ראש חודש. על שם החידוש שאנו מחדשין ימינו בכל עת. בבחינת חידוש הלבנה כנ"ל. בבחינת מחדש חדשים מחדש דייקא כנ"ל. וכן כל הימים שבחודש נמנין לחודש. כי זה היום הוא שני בחודש וזה היום שלישי בחודש. וכן להלן עד שנשלם החודש. ואחר כך מתחיל חודש שני. וכן לעולם. נמצא שכל ימינו נמנין לחודש דייקא. כי כל ימיהם של ישראל עם קדוש שקיבלו את התורה שהיא בחינת חיים נצחיים כמו שכתוב כי הוא חייך וכו'. כל ימיהם הוא בבחינת חודש דייקא. בחינת חיות חדש בכל עת שזה עיקר בחינת חיים ארוכים ונצחיים כנ"ל.

אות כ' - וכל זה זוכין ע"י התפילין שהם בחינה הנ"ל. ועל כן שם נקשר בחינת מלכות דוד בקשר של תפילין כנ"ל. ועל כן יורד משם רצועה קדושה עד הטבור שהוא בחינת תחילת חיות והולדת האדם כשיוצא לאויר העולם. שהתחלת פרידתו ממעי אמו להתחיל לחיות בעצמו בעולם. הוא בעת כריתת הטבור. שאז נפרד ממעי אמו ומתחיל לחיות חיים חדשים שמתחיל עתה לקבל בעצמו. ועיקר הארת התפילין שנמשך עלינו ע"י הרצועות נמשך ע"י מוח הזקן שזוכר כל זה. שממנו מקבלין כח לחדש חיותו בכל עת כאלו היום נולד ונחתך טיבורו שאז התחלת חיותו כנ"ל. ומשם נמשך בחינת חיות האדם שכלולים בשבעים שנים שהם ימי חיי האדם כמו שכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה שהם בחינת שנותיו של דוד המלך עליו השלום שחי שבעים שנים שהם כנגד שבעים פנים לתורה כמבואר בהתורה פתח ר' שמעון (סימן ס') ע"ש. כי כל השבעים פנים שהם חיות השבעים שנים נמשך מהזקנים הנ"ל. שהם בחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שנמשך הארתם עלינו ע"י הזקן הקטן שבכולם. שממשיך התחדשות החיות ע"י בחינת המוח הגדול מאד שזוכר גם חתיכת הטבור כנ"ל. כי מוח שאר הזקנים שגבוהים עוד יותר. אי אפשר להתגלות בחוץ כנ"ל.

וזהו שרך אגן הסהר שהיא הלבנה המתחדשת בכל עת שזהו בעצמו בחינת השבעים סנהדרין שדרשו רבותינו ז"ל בפסוק זה כנ"ל. כי השבעים סנהדרין הם בחינת השבעים פנים שבעים שנים שמקבלין ע"י התפילין ע"י הזקנים הנ"ל. ע"י הרצועה שיורדת עד הטבור שעי"ז זוכין לחדש חיותו בכל עת שזהו עיקר חיותו של כל השבעים שנים. כי אם אינו מחדש חיותו בכל עת. אינו חי שבעים שנים. כי עיקר החיות הוא עבודת הבורא יתברך. כי הוא חייך. וכשאינו מוסיף קדושה ודעת בכל יום הוא קצר ימים. ומי יודע אם יעלו כל שבעים שנותיו ליום אחד. ועל כן הרשעים גמורים שאינם מקיימין את התורה לגמרי נקראים בחייהם מתים. כי בוודאי הם מתים ממש. מאחר שאינם מקיימין את התורה שהוא עיקר החיים באמת כמו שכתוב כי הוא חייך. ואפילו מי שעובד את ה' קצת אינו נמנה בימי חייו. כי אם כפי מעט העבודה ומעשים טובים שזכה לעשות בחייו. ועל כן יכול להיות שכל חיותו לא יעלה כי אם יום אחד כנ"ל. אבל עיקר החיים באמת הוא בחינת חיים של דוד המלך עליו השלום שהוא זכה לחיות שבעים שנים שלימים באמת, כי זכה לחיים הנ"ל. שהם בחינת חיים ארוכים הנ"ל. שממשיכין ע"י התפילין וכו' כנ"ל. שהוא בחינת חיים חדשים בכל עת.

וזהו שאומרים בקידוש הלבנה לענין התחדשות החיות שהוא עיקר בחינת חידוש הלבנה שהיא בחינת כנסת ישראל ומלכות דוד כנ"ל אומרים אז וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה וכו' עטרת תפארת דייקא זה בחינת תפילין שנקראים עטרת תפארת כידוע. וכמובא לענין ברכת עוטר ישראל בתפארה. שמרמז על התפילין. כי הם בחינת עטרת תפארת שעי"ז עיקר התחדשות החיות כנ"ל. שהוא בחינת חידוש הלבנה כנ"ל. וזהו בחינת קדושת הבכור שהוא התחלת פרשה ראשונה שבתפילין. בחינת קדש לי

כל בכור וכו' כנ"ל. שצריכין לפדותו מן הכהן. בשביל להמשיך עי"ז בחינת התחדשות החיות והמוחין כנ"ל. וזהו שעיקר פדיון בכור הוא מבן חדש. כמו שכתוב ופדויו מבן חדש תפדה. מבן חדש דייקא. כי עיקר הפדיון הוא בשביל התחדשות החיות. שהוא בחינת חדש בחינת מחדש חדשים כנ"ל.

אות כ"א - כי דוד לא היה לו חיות כלל. כי היה ראוי להיות נפל. רק אדם הראשון נתן לו משנותיו שבעים שנה כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי חיות של אדם הראשון נמשך מבחינת אריך אנפין שהוא בחינת אריכת אפים בחינת סיפורי מעשיות כנ"ל של שנים קדמוניות וכו'. וכמובא בכתבים שחיות דורות הראשונים היה משם מבחינת אריך אנפין. ועל כן היו חיים הרבה מאד. וכל המעשיות שהתורה מספרת מדורות הראשונים כולם הם בחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחינת הדרת פנים שכל השבעים פנים של תורה מקבלין מהם.

ועל כן התחילה התורה מאלו המעשיות הקדושים קודם שמבארת מצות התורה. כי כל מצות התורה שכלולים בבחינת שבעים פנים לתורה צריכין לקבל מבחינת הדרת פנים בחינת שופריה דאדם. בחינת סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות. ועיקר החיות דקדושה שממשיכין משם. הוא לחדש חיותו בכל עת. להתחיל בכל פעם לחיות מחדש שזהו בחינת אני היום ילדתיך הנאמר בדוד משיח. היינו שדוד זכה שנתהפך לו לטובה מהיפך אל היפך. כי כמו שמתחילה לא היה לו חיות כלל והיה ראוי להיות נפל ממש. נתהפך הדבר וזכה לחיות כל השבעים שנים בבחינת חיות חדש בכל עת כאלו עדיין לא חי כלל רק היום נולד. והוא בכל עת כמו נפל הנולד עכשיו. שאין לו שום חיות וצריך לקבל בחסדי השם יתברך חיות חדש. וכן בכל עת ורגע. וכן חי כל שבעים שנותיו שזה עיקר החיים כנ"ל. עד שזכה ע"י עבודתו ויגיעתו בבחינת זו שטרח ויגע כל ימיו לבלי לישן את ימיו רק להוסיף קדושה ודעת בכל עת לחדש חיותו בכל שעה. עד שזכה עי"ז לחיות חיים ארוכים ונצחיים לעולם ועד בבחינת דוד מלך ישראל חי וקים כנ"ל.

וזה בחינת תפילין כנ"ל. כי תפילין לשון ונפלינו אני ועמך הנאמר בעת שגילה לו השם יתברך שלש עשרה מדות של רחמים שהם בחינת אור התפילין. שהוא בחינת וראית את אחורי הנאמר שם שהוא קשר של תפילין. ששם שורש נשמת דוד משיח כנ"ל. שהיה ראוי להיות נפל כנ"ל. ועכשיו זכה שנתהפך הדבר וחי חיים חדשים בכל עת כאלו היום נולד שזה בחינת תפילין. בחינת ונפלינו אני ועמך. כי נתהפך הדבר כנ"ל. ונעשה מבחינת נפל בחינת ונפלינו. שהוא בחינת תפילין שהוא בחינת חיים ארוכים הנ"ל של דוד כנ"ל. ועל כן נקרא משיח בר נפלי. כי משיח יזכה לחיים הנ"ל. שהוא בחינת אני היום ילדתיך הנאמר במשיח וכנ"ל.

אות כ"ב - וזהו סומך ה' לכל הנופלים וכו'. שהם הנופלים מעבודת ה' והשם יתברך סומכם ומעוררם משינתם ע"י צדיקי הדור הנ"ל. שהם בחינת דוד משיח שזכה להפוך מבחינת נפל לבחינת חיים ארוכים. להתחיל לחיות בכל פעם מחדש

שזהו בחינת תפילין בחינת ונפלינו כנ״ל. ועי״ז הם מחיין ומקיימין כל הנופלים שלא יפלו בדעתן ולא יתייאשו מגאולת נפשם כנ״ל. עד שזוכים לשוב אל ה׳. ואז הנפילה והירידה תכלית העליה. כי עיקר הנפילה הוא דייקא מחמת זה כדי שיתחילו להתחיל מחדש כמבואר במקום אחר. דהיינו שיחזור ויתחיל ויחדש חיותו ומוחו שזהו בחינת תפילין בחינת ונפלינו וכו׳ כנ״ל.

נמצא שסמיכת הנופלים מעבודת ה׳ לבל יתייאשו. רק יתגברו להתחיל בכל פעם מחדש זהו בעצמו בחינת דוד משיח שזכה שנתהפך לו מבחינת נפל לבחינת חיים ארוכים שיזכה להתחיל לחיות בכל פעם מחדש כנ״ל. כי כן גם אצלם הנפילה והירידה הוא תכלית העליה. כמו שכתב רבינו ז״ל במקום אחר בלק״א (סימן רס״א) שמה שהאדם נופל מעבודתו הוא מן השמים. כי ההתרחקות תחילת ההתקרבות. על כן נפל כדי שיתעורר יותר להתקרב להשם יתברך. ועצתו שיתחיל מחדש ליכנוס בעבודת ה׳ כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם וזה כלל גדול בעבודת ה׳ שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש עד כאן לשונו. נמצא שדייקא ע״י הנפילה הם מתחילים לחיות מחדש שהוא בחינת תפילין כנ״ל. שהוא בחינת חיים ארוכים של דוד שנתהפך מנפל לחיים ארוכים וכו׳ כנ״ל. כי כל סמיכת הנופלים הוא ע״י הצדיקים הגדולים הנ״ל שהם בחינת דוד משיח שחיים חיים חדשים בכל עת. שעי״ז הם מחיין כל הנופלים להתחיל מעתה מחדש וכמבואר לעיל.

וזה בחינת הגאולה שתהיה ע״י דוד משיח שיבוא במהרה בימינו ואז תקום כנסת ישראל מנפילתה כמו שדרשו רבותינו ז״ל על פסוק זה שבשביל זה אין נו״ן בתחלה לדוד וכו׳. ואפילו הכי חזר דוד וסמכה ברוח הקודש שנאמר סומך ה׳ לכל הנופלים וכו׳. במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף ליפול עוד. קום וכו׳. כי כל נפילת כנסת ישראל הוא מה שישראל נופלים מעבודתם חס ושלום שבזה תלויה הגאולה. כי אין הגאולה תלויה אלא בתשובה כמו שאמרו רבותינו ז״ל. ועל כן עיקר סמיכת הנפילה הוא ע״י דוד דייקא שחי חיים ארוכים הנ״ל כנ״ל. שעי״ז הוא מחיה ומחזק וסומך לכל הנופלים שלא יתייאשו כי ה׳ עמם וקרוב אצלם. בבחינת אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה׳ אור לי (מיכה ז׳) ואז הנפילה והירידה הוא תכלית העליה וכנ״ל.

וזהו שהתפלל הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים. ולא תפיל אשה פרי בטנה ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה. כי הכל אחד. שלא יהיה שום נפל ממש חס ושלום או בחינת נפילה הנ״ל חס ושלום. וכל זה זוכין ע״י מלכות דוד שיתקיים לעולם שהוא בחינת ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה. כי הוא זכה להפוך מבחינת נפל לבחינת חיים ארוכים דייקא כנ״ל. ועל כן היה הכהן הגדול מתפלל ביום הכיפורים תפילה זאת דייקא. כי יום הכיפורים הוא עיקר התשובה ועיקר התשובה הוא לעלות מנפילתו שהוא בחינת נפל כנ״ל. להתגבר לחדש ימיו בבחינת השיבנו וכו׳ חדש ימינו וכו׳ כנ״ל שזה בחינת מלכות דוד משיח כנ״ל. ועל כן אחר יום הכיפורים הוא סוכות שהוא בחינת אקים את סוכת דוד הנופלת.

לבטל בחינת הפלת נפלים חס ושלום רק להקימם ולהחיותם בבחינת סומך ה' לכל הנופלים וכו' כנ"ל. וע"כ אחר סוכות הוא שמיני עצרת. שהוא בחינת מלכות דוד. כמו שכתוב זה יעצור בעמי כמו שכתב רבינו ז"ל במקום אחר. שאז הנוקבא עוצרת הטפה שלא תפיל כמו שמבואר בכוונות היינו כנ"ל.

אות כ"ג - וזה בחינת ראש השנה. כי ראש השנה הוא בחינת תפילין שהם בחינת התחדשות שזוכין בכל יום ע"י השינה שאז נתחדשין המוחין בתוך האמונה וכו' שזהו בחינת ראש השנה. כמובא בדברי רבינו ז"ל בהתורה אשרי העם (בסימן ל"ה) ע"ש. כי ראש השנה הוא בחינת קדושת ארץ ישראל כמו שכתוב תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה שזהו בחינת תפילין שהם בחינת קדושת ארץ ישראל. בחינת והיה כי יביאך הנאמר בפרשיות התפילין כנ"ל. כי עיקר קדושת ראש השנה הוא שנזכה לתשובה שלימה כי הוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה. היינו שנזכה לחדש ימינו שעברו בחשך ולהוסיף מעתה תוספת קדושה ועבודה מחדש. שזה בחינת חדש עלינו שנה טובה שאנו מבקשין בראש השנה. חדש דייקא שנזכה לשנה חדשה דייקא. כי כל שנה הוא פנים מיוחד משבעים פנים של תורה כנ"ל. על כן צריכין בכל שנה לזכות לפנים חדשות לגמרי. לחיות מעתה חיים חדשים. שזהו בחינת חיים ארוכים כנ"ל.

וזהו בחינת מה שמרבין לבקש ולהתפלל בראש השנה על חיים כמה וכמה פעמים בכל תפלה. כמו שאומרים זכרנו לחיים וכו' וכתוב לחיים וכו'. זוכר יצוריו לחיים ברחמים (וכו'). וכיוצא בזה הרבה. כי עיקר בחינת חיים הוא בחינת חיים ארוכים הנ"ל. של הזקן העוור הנ"ל. שזכה לתכלית הזכרון בשלימות כנ"ל שממנו נמשך קדושת ראש השנה שהוא בחינת קדושת התפילין שהם בחינת ולזכרון בין עיניך כנ"ל. ועל כן נקרא ראש השנה יום הזכרון. כי עיקר קדושתו מבחינת הזכרון הנ"ל של הזקן הנ"ל. וכל בקשתינו בראש השנה על החיים כוונתינו על חיים אמתיים ונצחיים היינו בחינת חיים ארוכים הנ"ל. דהיינו לחדש חיותו בכל עת בחינת חדש עלינו שנה טובה חדש דייקא כנ"ל.

אות כ"ד - וזהו החסד שעשה השם יתברך עמנו שקבע ראש השנה בראש חודש שהוא חסד גדול. כמו שמבואר בהתורה תקעו א' (בליקוטי תנינא). וכן שמענו יותר בהמעשה נוראה השייכה לזה מענין הכסא וכו' שלא נדפסה עדיין. כי אנו צריכין שיחדש השם יתברך עלינו את השנה. בבחינת ראש חדש שהוא בחינת התחדשות החיות בכל עת שזהו בחינת מלכות דוד משיח כנ"ל. שאנו מרבין לבקש בראש השנה שיתגלה מלכותו שהוא מלכות דקדושה שאנו מבקשין בראש השנה שיתגלה וכמו שאנו אומרים בראש השנה כמה פעמים ותמלוך וכו' ומלוך וכו'. ועריכת נר לבן ישי משיחך וצמיחת קרן לדוד עבדך במהרה בימינו. כי מלכות משיח הוא בחינת חיים ארוכים הנ"ל. שאנו מבקשין עליהם בראש השנה שזהו בחינת קידוש החדש כנ"ל. ועל כן קבע לנו ברחמיו ראש השנה בראש חודש כנ"ל. וזהו בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל לענין ראש השנה שהוא בראש חודש.

זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. זכרון דייקא. כי קדושת ראש השנה שהוא בבחינת ראש חדש. דהיינו לחדש השנה בבחינת חיות חדש שהוא בחינת ראש חודש בחינת חיים ארוכים הנ״ל כנ״ל. כל זה הוא בחינת זכרון כנ״ל. כי כל זה נמשך מהזקן הנ״ל. שהוא העוור שזכה לתכלית שורש הזכרון וכו׳ כנ״ל. וכן מבואר בדברי רבינו ז״ל (בליקוטי תנינא סימן מ׳) המתחיל מי שיודע מארץ ישראל ע״ש מבואר שם שתפילין וארץ ישראל וראש השנה הם בחינת אחת ע״ש היינו כנ״ל.

אות כ״ה - והנה כלל התפילין הם בחינת מוחין חיים. דהיינו להתחיל בכל פעם מחדש בין צדיק בין בינוני בין רשע. כל זמן ששם ישראל נקרא עליו צריך בכל יום להתחיל מחדש וכו׳ וכנ״ל. וזהו בחינת ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כולכם היום הנאמר על התפילין הקדושים כידוע. חיים כולכם היום דייקא כי צריך לחדש החיות בכל יום ויום כאלו הוא מתחיל לחיות היום וזהו חיים כולכם היום. היום דייקא כנ״ל.

וזהו בחינת תפילין של יד ותפילין של ראש. ואיתא בכוונות שתפילין של ראש הם בחינת ג׳ שמות אלו אקי״ק הויה אקי״ק שהם בגימטריה חיים בחינת מוחין. ותפילין של יד הם בחינת מוחי המלכות. ועל כן הם שלש שמות אלו אקי״ק הויה אדנ״י שעולים יב״ק וכו׳ ע״ש. ומבואר שם שאור התפילין יוצאים ע״י השינה שישנים בלילה. שאז נתחדשין המוחין בתוך האמונה. שהוא בחינת מלכות. וע״י שקמים בחצות ומתאבלין על חורבן בית המקדש ועוסקים בתורה. עי״ז מעלין את בחינת נקודת המלכות אמונה שירדה בכל הלילה לכל העולמות התחתונים לברר משם ניצוצות הקדושים. (שהם הנשמות שנפלו בעוונותיהם. להכניס בהם הרהורי תשובה להגביהם ולהשיבם להשם יתברך וכו׳) והצדיקים והיראים ע״י קימת חצות ועסק התורה בלילה. הם מעלים נקודת המלכות עד שהיא עולה באור היום ויושבת בזרוע שמאלי כי שם מקומה וכו׳. ואז מאיר בה הזעיר אנפין הרשימו של המוחין שלה שנשארו בלבו. כי עיקר המוחין הגדלות ממש הם רק בשעת התפלה. ואחר התפילין נסתלקין המוחין רק שנשאר רשימו מהם. שזהו בחינת אור התפילין. שהם בחינת הרשימו של המוחין שנשארין כל היום. רק העיקר הוא בשעת התפילה וכו׳. ואחר כך בלילה מסתלק גם הרשימו. ועל כן אין תפילין בלילה. וגם רשימו של המוחין של המלכות נסתלק בלילה. רק שזאת הרשימו של המלכות אינו מסתלק לגמרי רק שנשארה בלבו שזהו בחינת שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וכו׳ ואחר כך בבקר הוא מאיר בה הרשימו בזרוע שמאל שהוא בחינת תפילה של יד. ואזי כשרואה הזעיר אנפין שכבר יש לה התפילין רשימו של המוחין אזי הוא מתקנא בה. שזהו בחינת קשה כשאול קנאה. ואז חוזר ולוקח לעצמו גם כן המוחין שלו היינו הרשימו שנתחדשה בלילה וזהו בחינת תפילין של ראש וכו׳. ע״ש בכוונות באריכות.

נמצא כי תפילין של ראש הם בחינת התנוצצות המוחין של הדעת שהוא בחינת זעיר אנפין. ותפילין של יד הם בחינת התנוצצות המוחין של המלכות. שהיא

בחינת אמונה כנ"ל. ועיקר התפילין והמוחין והחיות נמשכין ע"י צדיקי הדור האמתיים. שהם המוחין והחיות של כל העולם. כי כל צדיק הדור הוא בחינת משה משיח. כמו שכתוב משה שפיר קאמרת. ומשה הוא הדעת בחינת תפילין מוחין. כמו שכתב רבינו ז"ל במקום אחר. כי הצדיק האמת הוא בחינת נהר היוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. שהם בחינת ארבע פרשיות שבתפילין כידוע. שהם המוחין של התפילין שנמשכין ע"י הנהר היוצא מעדן. שהוא הצדיק האמת כידוע.

וזהו תפילין של ראש ותפילין של יד זה בחינת צדיק שהוא בחינת זעיר אנפין כידוע. וכנסת ישראל שהיא בחינת מלכות וכנ"ל. היינו המוחין של הצדיק בעצמו זה בחינת תפילין של ראש. ומוחין של כלל ישראל שהצדיק מאיר בהם ומקרבם להשם יתברך. זה בחינת תפילין של יד. שעיקרם הם בבחינת אמונה. שהוא העיקר והיסוד שהכל תלוי בו. כמו שכתוב בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה. היינו שהצדיק מוכרח לסלק את המוחין שלו. ואפילו הרשימו נסתלקת בשעת שינה. ולא נשאר אצלו כי אם הרשימו של מוחי האמונה שנשארה בלבו. בבחינת כחותם על לבך כנ"ל. ואז בשעת השינה האמונה נתצמצמה ונתקטנה בסוד נקודה ויורדת לכל העולמות התחתונים לברר ניצוצות משם כנ"ל. היינו שהצדיק מוכרח להפיל את עצמו לתוך בחינת שינה ולסלק המוחין שלו. ואז הוא מברר ע"י בחינת האמונה שלו נצוצות רבות מעמקי הקליפות שהם כמה וכמה נשמות של אותן שנפלו בעוונותיהם ונתרחקו מהשם יתברך כל אחד כפי מה שנתרחק בעוונותיו רחמנא ליצלן. שבשבילם מוכרח הצדיק להוריד את עצמו אליהם ולסלק את דעתו כדי להכניס בהם אמונה שלימה כדי לקרבם אל האמונה הקדושה להחזירם להשם יתברך. שכל זה הוא בחינת שינה של הצדיק כמובן בדברי רבינו ז"ל במקום אחר. שמה שעוסק לדבר עם העולם שיחת חולין וסיפורי מעשיות. כל זה הוא בחינת שינה אצלו. והכל הוא בשביל להגביה ולהרים את העולם לקרבם להשם יתברך.

כי מעצם המוח של הצדיק אי אפשר לקבל. על כן הוא מוכרח לסלק דעתו ולהקטין את עצמו בסוד נקודה ולבררם ולהעלותם ע"י נקודת האמונה לבד ואחר כך כשנתעורר מהשינה עם כל הנצוצות והנשמות שהגביהם ועוררם להשם יתברך צריכים לעסוק בתורה ותפילה ועבודת השם יתברך עד שזוכים לעלות למקומם בסוד תפילה של יד שהוא בחינת כנסת ישראל שיושבת בזרוע שמאל כנ"ל. ואז כל הרשימו של כל המוחין של כלל ישראל שנסתלקו מהם שכולם נשארו בלב הצדיק בבחינת כחותם על לבך הוא מאיר הכל באותה נקודת האמונה שלו שעלתה עם כל הברורים שהם נשמות הבעלי תשובה שהגביהם והחזירם להשם יתברך. היינו שמאיר בהם דעת ושכל כדי לחזקם באמונה שלימה כדי שיתחזקו בעבודתם. ולא יסתכלו על מניעה והסתה של הבעל דבר ושאר המונעים רק יעברו על הכל ע"י חוזק אמונתם שנתחזקה ביותר ע"י הדעת שהאיר בהם בסוד תפילין של יד כנ"ל.

ועי"ז נמתק יד כהה שהם בחינת כל המניעות וההסתות וכו' שנמשכין הכל ע"י בחינת גבורות ודינים בחינת יד כהה כנ"ל. כי ע"י חוזק האמונה עוברים על הכל כנ"ל. עד שאין יכול להפיל אותם שום דבר. כי הוא מאיר בהם הדעת של האמונה הקדושה. שידעו שהשם יתברך בכל מקום ואין שום מניעה בעולם שלא יוכלו לשברה. ואין שום יאוש בעולם כי אין ירידה בעולם שלא יוכלו לעלות משם וכו' כנ"ל. ועי"ז מחזקם ומעוררם באמונה עד שעוברים על כל המניעות והבלבולים שבעולם ונתקרבים להשם יתברך ומתחילין בכל פעם מחדש. כי הוא מכניס בהם אמונה שלימה שהוא בחינת אריכת אפים לעבור על כל המעכבים והמונעים והבלבולים שבעולם כנ"ל. שזהו בחינת תפילין כנ"ל. ואזי כשהצדיק רואה שבחינת נקודת האמונה הצליחה וגם עשה פרי שכבר קבלה המוחין והדעת שהוא בחינת תפילין של יד. דהיינו שהוא רואה שכבר עלתה בידו. והועילה יגיעתו וטרחתו כי זכה להאיר הדעת בהנפשות שהעלם וקירבם להשם יתברך עד שהם חזקים באמונתם לעמוד על עמדם ולעבור על כל המניעות שבעולם וכו' כנ"ל. אזי הצדיק בעצמו מתקנא בתלמידיו שרואה שקיבלו מוחין ודעת אמתי ממנו אזי הוא מתקנא בהם. בבחינת ומתלמידי יותר מכולם שע"י התלמידים שהאיר בהם המוח והדעת של האמונה הקדושה שהוא בחינת כנסת ישראל בחינת תפילין של יד כנ"ל. עי"ז הוא מתקנא בהם. ונזכר בעצמו היכן המוחין שלו. ואזי מחזיר לעצמו הרשימו של המוחין שלו שנסתלקו בשעת השינה. ואזי מקבל הרשימו זאת שנתחדשה בחידוש נפלא שזהו בחינת תפילין של ראש כנ"ל. וכן מבואר בדברי רבינו ז"ל במקום אחר שבתחילה מוריד הצדיק את עצמו כדי לקרב נפשות. ואחר כך חוזר למעלתו בתוספת הארה וכו'. היינו כנ"ל.

ומשני בחינת אלו שהם המוחין של הצדיק בעצמו והמוחין של האמונה שמכניס בכנסת ישראל שהם הנפשות שמקרבן להשם יתברך. משם נמשכין בחינת תפילין של ראש ותפילין של יד לכל אחד ואחד. כי כל בחינה כלולה מכל הבחינות כידוע. וזה בחינת למנצח לדוד להזכיר. להזכיר את עצמו כמו שפירש רש"י שם משל למלך שכעס על צאנו וכו' אחר זמן החזיר את הצאן וכו' ע"ש היינו כנ"ל. שבתחילה מזכיר הצדיק את ישראל שיחזרו להשם יתברך. ואחר כך כשרואה שהועילה תפלתו ויגיעתו והחזיר את ישראל להשם יתברך אזי מזכיר את עצמו כנ"ל. שזהו בחינת תפילין של ראש שהם בחינת זכרון כנ"ל.

אות כ"ו - ועל כן המוחין של תפילין של ראש הם בחינת אהיה הויה אהיה שעולים חיים כנ"ל. כי אהיה הוא בחינת עיבור כמבואר בכוונות. כי מבואר בדברי רבינו ז"ל בהתורה קרא את יהושע (בסימן ו') שאהיה הוא בחינת תשובה. בחינת אנא זמין למיהוי. כי קודם התשובה עדיין אין לו הויה כלל. רק כשמתחיל לעשות תשובה. אז הוא בבחינת אהיה בחינת אנא זמין למיהוי. כי אז הוא מתחיל להזמין ולהכין את עצמו שיהיה לו הויה בעולם ע"ש. ואיתא שם שצריכין לעשות תשובה על תשובה וכו' ע"ש. ואפילו הצדיק שכבר עשה תשובה שלימה אעפי"כ צריך לעשות תשובה בכל עת על ההשגה הראשונה. כי בכל עת הוא בא על השגה

חדשה. ואזי הוא עושה תשובה שהוא בחינת אהי"ה על ההשגה של אתמול שהתגשם את רוממות אלקותו וכו' שזהו בחינת שבת. בחינת עולם הבא שהוא כולו שבת כולו תשובה וכו' ע"ש.

נמצא שהצדיק האמת הוא תמיד בבחינת אהיה. כי בכל פעם ופעם הוא בא על מוחין חדשים. ומתחיל להשיג את השם יתברך בהשגה חדשה ומוחין חדשים. שזהו בחינת חיים ארוכים הנ"ל. בחינת חיים חדשים שמתחיל לחיות בכל פעם. שכל זה הוא בחינת אהיה. כי בכל יום הוא בבחינת אהיה בחינת אנא זמין למיהוי. כאלו עדיין לא התחיל לחיות כלל. ולא היה לו עדיין שום הויה בעולם כלל. רק עתה הוא מתחיל לחיות ולהכין את עצמו שיהיה לו הויה בעולם. שזהו בחינת אהיה כנ"ל. ועל כן התפילין שהם בבחינת חיים ארוכים הנ"ל של הצדיק שמתחיל בכל פעם לחיות מחדש במוחין חדשים כנ"ל. על כן הם בבחינת אהיה הויה אהיה שעולה חיים. היינו שבכל יום הוא בבחינת אהיה בחינת עיבור בחינת אנא זמין למיהוי. שמתחיל לחיות מחדש במוחין וחיות חדש. כאלו עדיין לא היה לו הויה וחיות כלל כנ"ל. ואחר כך נמשכין לו עי"ז מוחין חדשים גמורים. שהם בחינת הויה שהם בחינת המוחין כמבואר בכוונות ע"ש. ותיכף כשזוכה לקבל אלו המוחין החדשים שהם החיים. אחר כך הוא חוזר ומסלק אלו המוחין ולא נשאר לו רק הרשימו. ואזי הוא חוזר ומתחיל להתדבק להשם יתברך ולהתגעגע אליו שיזכה עוד למוחין חדשים גדולים עוד יותר ויותר שזה בחינת אקיה ב'. בחינת אנא זמין למיהוי וכו' כנ"ל. וזהו אקיה הויה אקיה. כי הוא נשאר תמיד בבחינת אקיה בחינת אנא זמין למיהוי כי תיכף שמקבל המוחין שהם בחינת הויה תיכף הוא חוזר ומתחיל להתגעגע להשם יתברך בבחינת אקיה אנא זמין למיהוי. כאלו עדיין לא היה לו הויה כלל. וכן לעולם כנ"ל.

ועל-כן אלו השלושה שמות אקיה הויה אקיה עולים חיים. כי זה עיקר החיים בחינת חיים ארוכים הנ"ל. דהיינו שמתחיל לחיות בכל פעם וכנ"ל באריכות. אבל המוחין של כנסת ישראל שהם בחינת תפילין של יד הם בבחינת אקיה הויה אדנ"י. כי הם צריכים גם כן בכל יום להתחיל מחדש בבחינת אקיה אנא זמין למיהוי כנ"ל. ואחר כך מקבלין המוחין שלהם שהם בחינת הויה כנ"ל. אבל אחר כך כשנסתלקין המוחין שלהם. נשארין בבחינת אדני. שהוא בחינת מלכות אמונה. שמאמינים בהשם יתברך שהוא אדון כל. כי זאת הבחינה של אדנ' שהיא בחינת האמונה צריכה לישאר תמיד. כי זאת הנקודה אינה נסתלקת לעולם. כי בהכרח שישאר בחינת רשימו של מוחי האמונה. כדי שיוכלו להתחזק בעבודתם כנ"ל. כי עיקר התחדשות המוחין של ההמון עם הוא כדי שישארו באמונה חזקה שזה עיקר חיותם. כי הוא יסוד הכל. ועל כן הרשימו שלהם נשארת בבחינת אדנ' שהיא בחינת אמונה שמאמינים באדון כל. ועי"ז נתחדשים המוחין שלהם וזוכין לעבור על כל המניעות וכו' כנ"ל. אבל המוחין של בחינת תפילין של ראש שהם בחינת המוחין של הצדיק. הם נשארים בבחינת אקיה. כי הוא זוכה באמת לחיים ארוכים הנ"ל. שמתחיל בכל פעם לחיות מחדש וכנ"ל. וזה בחינת אקיה אשר אקיה. זהו

בחינת תשובה על תשובה הנ״ל. שבכל פעם מתחיל לחיות מחדש בבחינת אקיה הנ״ל. וזהו אקיה אשר אקיה. אקיה דא אנא זמין למיהוי שמתחיל לחיות ולקבל מוחין חדשים בחינת תפילין כנ״ל. וזהו אש״ר אותיות רא״ש. שהם המוחין בחינת הויה כנ״ל. ואחר כך הוא חוזר להיות בבחינת אקיה. כי מתחיל להשתוקק לחזור ולקבל חיות ומוחין חדשים עוד יותר. וזהו בחינת אהיה הויה אהיה הנ״ל. שהוא בחינת תפילין. כי זה השם אהיה אשר אהיה גילה השם יתברך למשה בשעת יציאת מצרים שהוא בחינת תפילין כנ״ל.

וכן אצל כל אדם בעצמו צריך להמשיך על עצמו שני בחינות מוחין הנ״ל. שהם בחינת תפילין של יד ותפילין של ראש כי כשהמוחין נסתלקין ממנו. אזי ע״י הרשימו של האמונה שנשארה בלבו. עי״ז הוא חוזר וממשיך דעת ומוחין לעצמו להתחזק באמונה יתירה לחזור ולהתחיל בעבודת ה׳ שזהו בחינת תפילין של יד שהוא בחינת אמונה מלכות כנ״ל. שהשמות עולים יב״ק שהוא בחינת בק״י בחינת מעבר יב״ק הנ״ל שעוברים על כל המניעות וכנ״ל. ואחר כך כשזוכה לבחינת תפילין של יד. דהיינו להתחזק באמונה ולבלי להניח להפיל את עצמו חס ושלום. אחר כך הוא מתקנא בעצמו וחוזר וממשיך לעצמו מוחין גדולים ממש להתחזק לעלות מדרגא לדרגא. לחיות בכל פעם חיות חדש שזהו בחינת תפילה של ראש שהשמות הם אהיה הויה אהיה בחינת חיים וכנ״ל והבן היטב.

אות כ״ז - וזה בחינת תפילין דרש״י ותפילין דרבינו תם. ומבואר בכוונות שתפילין דרבינו תם הם מוחין גדולים ביותר ושם הגבורות יוצאין קודם החסדים שזהו בחינת הצירוף של התפילין דרבינו תם שהם בחינת יקק״ו בחינת קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמע וכו׳. ותפילין דרש״י הם בחינת הויה כסדר בחינת חסדים קודם לגבורות וכו׳ ע״ש. כי בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין. ראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושיתפו למדת הדין. הדא הוא דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה׳ אלוקים ארץ ושמים. וזה ידוע שעיקר היצר הרע והסטרא אחרא נמשך מבחינת גבורות ודינים שנמשכין מתחילת הצמצום של החלל הפנוי. ושבירת היצר הרע נמשך מבחינת מדת הרחמים ששיתפו למדת הדין. שעי״ז יש כח לשבר היצר הרע ולהפכו אל הקדושה שזהו בחינת מה שהצדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים.

ועל־כן בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין לבד כי רצה שיתגבר האדם בעבודתו כל כך עד שיהיה לו כח לשבר היצר הרע בעצמו שבא ממדת הדין בלי סיוע דלעילא. אבל השם יתברך ראה כי אי אפשר להעולם להתקיים בזה. על כן הקדים מדת הרחמים למדת הדין שמזה נמשך מה שהשם יתברך ברחמיו מרחם על העולם בכל עת ושולח להם הרהורי תשובה ומסייע אותם לשבר את היצר הרע שהוא מבחינת מדת הדין. כמו שאמרו רבותינו ז״ל בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו היה נופל

בידו. בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו זה נמשך מבחינת בתחילה עלה במחשבה לברוא במדת הדין. שזה הדין מתעורר בכל יום ורוצה חס ושלום לנהוג העולם בבחינה זאת. ומשם מתעורר ומתגבר היצר הרע שנמשך משם בכל יום ויום. אך אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו וכו'. כי השם יתברך מרחם תיכף ומקדים מדת הרחמים למדת הדין. שזהו בחינת העזר והסיוע שמסייע להאדם בכל יום לשבר את היצר הרע שהוא ממדת הדין כנ"ל. כי העזר והסיוע נמשך מבחינת ראה שאין העולם מתקיים עמד והקדים מדת הרחמים למדת הדין כנ"ל.

אבל יש צדיקים גדולים כל כך שאין צריכין סיוע מלעילא והקדוש ברוך הוא מתנהג עמהם בתחילה במדת הדין. והם עומדים בכל הנסיונות וסובלים כל מיני יסורים וצרות הנמשכין ממדת הדין. ונשארים על עמדם. עד שזוכין למה שזוכין. כמו שכתוב באברהם והאבות האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלקים דייקא. שהוא בחינת מדת הדין שהלך מעצמו בלי סיוע דלעילא. כמו שפירש רש"י בפרשת נח.

וזהו בחינת כל היסורים שהצדיקים סובלים כמו שכתוב ה' צדיק יבחן כפשתני הזה כל מה שיודע שפשתנו יפה הוא מקיש עליה ביותר כמו שאמרו רבותינו ז"ל. וכמו שכתוב כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכו'. כי הם ממתיקים הדין בשרשו בתחילת המחשבה הנ"ל. כי הם מאמינים ויודעים שהיסורים והדינים בעצמן הם טובות גדולות. ועי"ז באמת הם זוכים לעלות ולכלול בתחילת המחשבה. שזהו בחינת רבי עקיבא שסרקו את בשרו במסריקות של ברזל ושאל משה רבינו עליו השלום זו תורה וזה שכרה. והשיב לו השם יתברך שתוק כך עלה במחשבה. כי יסורים של צדיקים כאלו בחינת רבי עקיבא וחביריו הם נמשכין מתחילת המחשבה שרצה השם יתברך לברוא את העולם במדת הדין כדי שיזכו לעמוד בנסיון בלי סיוע דלעילא כנ"ל. כדי שיזכו הכל לכלול בתחילת המחשבה. אבל ראה שאין העולם מתקיים על כן הקדים מדת הרחמים וכו'. ואז יש כח לכל לשבר היצר הרע ע"י סיוע דלעילא שהוא בחינת מדת הרחמים כנ"ל. אבל הצדיקים גדולים כמו רבי עקיבא וחביריו כנ"ל. הם עובדים השם יתברך כמו שעלה בתחילת המחשבה. דהיינו במדת הדין לבד דהיינו שסובלים כל מיני יסורים ועומדים בכל הנסיונות והקטרוגים שהכל נמשך ממדת הרחמים. והם משברין הכל בעצמן כנ"ל. ועי"ז זוכין באמת לעלות ולכלול בתחילת המחשבה שזהו בחינת שתוק כך עלה במחשבה כנ"ל.

אות כ"ח - כי עיקר הדין נמשך מתחילת הצמצום של החלל הפנוי וכו' כידוע. ומבואר בדברי רבינו ז"ל בהתורה בא אל פרעה (בסימן ס"ד) שחלל הפנוי הם בחינת הקשיות שאי אפשר לתרצם וכו' ע"ש כל זה היטב. אבל הצדיק הגדול בחינת משה יכול ליכנוס גם באלו הקשיות שהם בחינת חלל הפנוי וכו' ע"ש. וזהו בחינת הנ"ל שהצדיק עולה בתחילת המחשבה שהוא תחילת הצמצום של חלל הפנוי. שמשם שורש הדין. וזוכה לעמוד שם בנסיון ולסבול כל היסורים

והדינים. ועי״ז הוא זוכה להשיג סוד חלל הפנוי לידע שגם שם נעלם ונסתר השם יתברך בדרך נפלא ונורא שאי אפשר להשיג וכו׳. כמו שכתוב שם. ע״ש בהתורה בא אל פרעה הנ״ל. וזהו בחינת תפילין דרבינו תם שהם בחינת מוחין גבוהים יותר ששם הגבורות קודמין לחסדים שנמשכין מבחינת הצדיקים הגבוהים הנ״ל. שהשם יתברך מתנהג עמהם כמו שעלה בתחילת המחשבה. - ועל כן הם זוכים באמת לכלול בתחילת המחשבה ולהמתיק הכל בשרשו וכנ״ל. וזהו בחינת שהגבורות קודמין לחסדים כי הם יכולים לקבל הגבורות בעצמן קודם החסדים. שזהו בחינת ההנהגה שעלה במחשבה תחלה כנ״ל. כי הם זוכים אפילו ע״י מדת הדין בעצמו כי סבלו יסורים גדולים ונבחנו. עד שהם זוכים גם על פי מדת הדין בעצמו וכנ״ל.

אבל תפילין דרש״י החסדים קודמין לגבורות. זהו בחינת הקדים מדת הרחמים ושיתף למדת הדין שזהו עיקר ההנהגה של כל העולם כנ״ל. ועל כן עיקר התפילין הם של רש״י שמניחין אותם רוב העולם כי עיקר הנהגת העולם וקיומו הוא ע״י בחינה זו לבד כנ״ל רק מי שרוצה לקדש את עצמו בתוספת קדושה הוא צריך להניח גם תפילין דרבינו תם כדי לקבל הארה גם מהצדיקים הגבוהים הנ״ל. שזכו לעלות לתחילת המחשבה ולהמתיק כל הדינים בשרשם ממש וכו׳ כנ״ל. כי מהם אנו יכולין לקבל קדושה יתירה. ועל כן כל מי שרוצה לקרב את עצמו להשם יתברך להמשיך על עצמו תוספת קדושה צריך להניח תפילין דרבינו תם כמו שהזהיר רבינו ז״ל את אנשיו להניח תפילין דרבינו תם. כי כל ההתרחקות מהשם יתברך נמשך מהיצר הרע ששרשו ממדת הדין שנמשך מחלל הפנוי הנ״ל. ועל כן עיקר תוספת קדושה נמשך על האדם ע״י תפילין דרבינו תם שנמשכין מבחינת הצדיקים הנ״ל העולים לשם לבחינת שורש הדין של בחינת חלל הפנוי וממתיקין הכל בשרשם שעי״ז נמשך כח על כל הרחוקים לשבר ולבטל היצר הרע שנמשך משם כנ״ל.

אות כ״ט - ועל כן עכשיו בעקבות משיחא בסוף הגלות צריכים ליזהר מאד להניח תפילין דרבינו תם כמו שהזהירו כל הצדיקים אמתיים שהיו בימינו. כי עכשיו התגבר הבעל דבר מאד מאד מחמת שרואה שקרוב לבא קיצו. על כן הוא מתגבר מאד. כמו שני בני אדם הנלחמים זה עם זה כשרואה שמתגבר כנגדו וכמעט שיפול. אזי הוא מתגבר בכל כחו להפיל את שכנגדו. וכמו שאמר החכם אין גבור כמתייאש. כי הגלות הוא בחינת עיבור וכשיוצאין מן הגלות בחינת לידה כמו גאולת מצרים שנקראת לידה כמו שכתוב ומולדתיך ביום הולדת אותך וכו׳. וכן בגאולה אחרונה כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה. וכמו שכתוב האני אשביר ולא אוליד. ועל כן בסוף הגלות מתגבר הגלות ביותר כמו שהיה במצרים. כמו שכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה וכו׳. וכמו שכתוב תכבד העבודה וכו׳. זה בחינת קישוי הולדה בחינת ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו. וכן כל היסורים והצרות שסובלין עכשיו בסוף הגלות האחרון הזה הם בחינת חבלי לידה. כמו הרה - תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה וכו׳. ועיקר התגברות הגלות

שמתגבר עכשיו חס ושלום. הוא מה שהבעל דבר מתגבר מאד על נפשות ישראל לרחקם מהשם יתברך. שזהו עיקר גלות וצרות הנפש. כי חוץ מזה הכל הבל וכמבואר במקום אחר.

ועיקר הצרה מה שמתגבר הבעל דבר להכניס כפירות ואפיקורסית בעולם חס ושלום וכמו שאמר רבינו ז"ל שהולך אפיקורסית גדול בעולם. וכמו שרואין בחוש. שלא היתה כזאת מימי עולם אפיקורסית כזאת בישראל כמו עכשיו בעוונותינו הרבים שרבו המתפרצים בעם ללמד את נערי בני ישראל חכמותיה' ולשונותיה' וכו' וכבר דברנו בזה במקום אחר. וכל התגברות הבעל דבר שמתגבר עכשיו זהו בחינת חבלי של משיח בחינת חבלי לידה כנ"ל. וכל כחו נמשך משורש הדין של בחינת חלל הפנוי כנ"ל. ועל כן עכשיו אין כח לעמוד כנגדו כי אם בכח הצדיקים אמתיים הגדולים מאד הנ"ל. שיכולים ליכנוס לשם לתוך בחינת חלל הפנוי ולהמתיק הדין שם בשרשו. שעי"ז נתבטל כל כח היצר הרע של כל באי עולם שנמשך משם. על כן צריך כל אחד ליזהר להניח תפילין דרבינו תם שהם נמשכין מבחינת מוחין של הצדיקים הגדולים הנ"ל כדי לקבל כח מהם לשבר את היצר הרע שמתגבר עכשיו מאד שנמשך משם וכנ"ל.

אות ל' - כי עיקר קישוי הולדה נמשך מבחינת עמלק (כמובן בדברי רבינו ז"ל סימן קל"ה) על פסוק וישסף שמואל את אגג וכו'. ע"ש מה שכתוב שם על פרש"י חתכו לארבע וכו'. עי"ז נפתח רחמה של המקשה לילד וכו' ע"ש שהוא בחינת הכפירות והאפיקורסות הנמשך מחלל הפנוי ועל כן נקרא ראשית. כמו שכתוב ראשית גוים עמלק כי חלל הפנוי קדם לעולם. כי בלא זה לא היה מקום לבריאת העולם כמבואר היטב כל הענין בהתורה בא אל פרעה (בסימן ס"ד) ע"ש היטב. ומשם מבחינת חלל הפנוי נמשך הקליפה הקודמת לפרי ועל כן נקרא עמלק ראשית מחמת שכחו נמשך מחלל הפנוי שהוא ראשית וקודם לעולם שמשם בחינת הקליפה הקודמת לפרי כנ"ל.

וזה בחינת הבכורה של עשו שהוא עמלק היינו כנ"ל. כי נמשך מבחינת הקליפות הנמשכין מחלל הפנוי שקדם להעולם. ועל כן השתדל יעקב ליקח הבכורה מעשו. כי באמת השם יתברך קדם לכל. כי הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין והוא יתברך בעצמו ברא את החלל הפנוי. כדי שיהיה מקום לבריאת העולם כנ"ל. ועל כן ישראל ע"י אמונתם בהשם יתברך שקדם לכל. הם עוברים על כל החכמות והכפירות והאפיקורסית הבאים מחלל הפנוי כי הם מאמינים שגם בהחלל הפנוי בעצמו נעלם השם יתברך. כי הוא יתברך קדם לכל וכמבואר בהתורה הנ"ל שע"כ נקראים ישראל עבריים על שע"י אמונתם באלקי העבריים הם עוברים על כל החכמות הבאים מחלל הפנוי. ועל כן באמת ישראל הם בכורים באמת. כמו שכתוב בני בכורי ישראל. כי עוברים ע"י אמונתם על החלל הפנוי. ומאמינים בהשם יתברך בעצמו שהוא ראשון וקודם לכל כנ"ל. ועל כן לקח יעקב הבכורה מעשו. כי מתחילה בהכרח היה שתהיה הבכורה אצל עשו. כי הקליפה קדמה

לפרי. כי הבכורה שלו נמשך מחלל הפנוי שקדם לעולם. אבל יעקב ע״י אמונתו זכה לעבור את החלל הפנוי ולהאמין ולכלול בהשם יתברך שקדם לכל ועל כן אחר כך ביטל את הבכורה של עשו. שהוא בחינת ראשית גוים עמלק וזכה ליקח הבכורה לעצמו. עד שזכה שזרעו יהיו נקראים כולם בכורים. כמו שכתוב בני בכורי ישראל וכנ״ל.

וזהו בחינת מכת בכורים דייקא בשעת יציאת מצרים ואז נתקדשו בכורי ישראל. כי זה עיקר יציאת מצרים. כי כל הגלויות שכלולים בגלות מצרים נמשכין ע״י זוהמת עמלק שהוא עיקר זוהמת הנחש שהוא ראשית גויים עמלק שממנו מקבלים כל הארבע מלכיות שהם כל הגלויות כמו שכתב רבינו ז״ל בהתורה מישרא דסכינא (בסימן ל׳) וגם שרו של מצרים הוא אדום שהוא עשיו כמובא. וכל עיקר קשיות וכבידות לב של פרעה שלא רצה להניח את ישראל לצאת נמשך מבחינת האפיקורסית והכפירות שנדבק בו הנמשך מחלל הפנוי שהוא בחינת עמלק וכמו שכתב שם רבינו ז״ל על פסוק בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו. שפרעה הוא בחינת חלל הפנוי שמשם נמשך כבדות לבו. בחינת ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו וכו׳ בחינת קישוי הולדה כנ״ל על כן ויהרוג ה׳ כל בכור בארץ מצרים כדי להכניע בכור דסטרא אחרא הנמשך מבכורה של עשו בבחינת ראשית גוים עמלק. מבחינת הכפירות הנמשכין מחלל הפנוי שקדם לעולם. כדי להכניע כל זה ולהגביר בכורי ישראל שהם מקבלין מהבכורה של יעקב שזכה ע״י אמונתו לעבור על החלל הפנוי לעבור על כל הקשיות והחקירות הנמשך משם. ולדבק את עצמו בהשם יתברך שהוא ראשון וקודם לכל שמשם הבכורה דקדושה וכנ״ל. ועי״ז יצאו ישראל ממצרים שהוא בחינת לידה ואז נתקדשו הבכורות ליתנם לכהן שהוא מקבל קדושתו מבחינת זקן דקדושה בחינת זקן אהרן וכו׳ כנ״ל שהוא בחינת תיקוני דיקנא הנמשכין ע״י העוור הנ״ל שנכלל באין סוף שקדם לכל ששם כל העולם אינו עולה כהרף עין וכו׳ כנ״ל כדי לקדש הבכור שהוא הולדה ראשונה להמשיך עליו קדושת הבכורה של ישראל שהיא בחינת האמונה. שעי״ז עוברין על כל החכמות ומאמינים בהשם יתברך שקדם לכל.

וזהו בחינת והעברת כל פטר רחם לה׳. והעברת דייקא כי ע״י קדושת בכור זוכין להתגבר על בחינת הבכורה דסטרא אחרא שהוא בחינת חלל הפנוי וכו׳ כנ״ל כי ע״י קדושת בכור לכהן ממשיכין אמונה שלימה שעי״ז עוברין על כל החכמות וכו׳ כנ״ל. ועל כן עיקר התפילין הם מדברים מיציאת מצרים וקדושת בכורים ואמונה כי הכל אחד כי ע״י אמונה עוברים על כל החכמות הנמשכין מחלל הפנוי שזהו בחינת יציאת מצרים בחינת קדושת בכורים כנ״ל. ומשם עיקר התפילין שהם התחדשות המוחין והחיות. כי עיקר התחדשות המוחין והחיות מקבלין ע״י אמונה שהוא עיקר החיים. כמו שכתוב באור פני מלך חיים כמובא בדברי רבינו ז״ל וכנ״ל. כי ע״י אמונה שמאמינים בחידוש העולם שהשם יתברך ברא הכל כרצונו יש מאין המוחלט אחר העדר הגמור. וכמו שהוא יתברך חידש את העולם יש מאין המוחלט כמו כן הוא מחדש גם עתה בטובו בכל יום תמיד מעשה

בראשית. ועיקר חידוש מעשה בראשית בכל יום הוא ע"י החכמה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית שהם המוחין חדשים הנמשכין בכל יום להכיר אותו בכל יום מחדש בידיעה והכרה חדשה שעי"ז נתחדשין מעשה בראשית בכל יום בבחינת ובטובו מחדש וכו' אין טוב אלא תורה אין טוב אלא צדיק. היינו הצדיק האמת זוכה להשגת התורה והדעת מחדש בכל יום שעי"ז נתחדשין מעשה בראשית ומשם עיקר התפילין כנ"ל.

אות ל"א - כי באמת הכל אחד. כי הולדת נפש מישראל ממש ולבטל הקישוי הולדה ממש. הוא ממש בחינת יציאת מצרים שהוא בחינת הולדה כנ"ל. אחר שביטל השם יתברך בחינת הקישוי הולדה ע"י הריגת בכורי מצרים. שזהו בחינת ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים וכו' כנ"ל כי בשעת יציאת מצרים שהוא בחינת הולדה. אז נתגלה האמונה הקדושה בחינת אמונת חידוש העולם שזה העיקר שנתגלה אז. ע"י כל האותות והמופתים נוראים מאד שעשה השם יתברך עמנו אז. ועל כן פרעה מלך מצרים שיניקתו מאדום עמלק שהם הכפירות של חלל הפנוי רצו לעכב את ישראל בגלות שזהו בחינת קישוי הולדה בחינת ויהי כי הקשה פרעה כנ"ל. ועיקר התגרותם היה על גודל התגלות האמונה שגילה משה אז. שהוא אמונת חידוש העולם כנ"ל. על כן הכה ה' כל בכוריהם שנמשכין מבחינת בכור דסטרא אחרא שהם הכפירות הנמשכין מחלל הפנוי כנ"ל.

וכן בשעת הולדה ממש. כשצריכין להוליד נפש מישראל. וכל נפש מישראל הוא התגלות חדש ודעת חדש להכיר את מי שאמר והיה העולם. כי זה כלל שאין הקדוש ברוך הוא עושה שני פעמים דבר אחד. כמו שאמר רבינו ז"ל שאפילו נשמות המגולגלים אין אותה הנשמה בעצמה באה בפעם שניה כמו בראשונה. כי אין הקדוש ברוך הוא עושה שני פעמים דבר אחד ואין מתגלגל אותה הנשמה בעצמה כמו בראשונה. רק נשמה זאת עם רוח זה או נפש זה עם רוח זה וכו' וכיוצא בזה נמצא שהוא ענין אחר ודבר חדש לגמרי וכו' כמבואר בדברי רבינו ז"ל. נמצא שבכל פעם שנולד נפש מישראל נולד שכל חדש כי עיקר החיות והנפש הוא השכל שהוא הנשמה והחיות בחינת נשמת שדי תבינם וכו' כמו שכתב רבינו ז"ל (בסימן ל"ה). היינו שנולד ונמשך נפש חדש בעולם שהוא בחינת שכל חדש כדי לזכות להכיר אותו יתברך בידיעה והכרה חדשה. כי בכל דור ודור נתגלה אלקותו יתברך בידיעה חדשה והכרה חדשה. כפי הבירורים של הנשמות שנתבררים בכל דור ודור. כי בשביל זה השם יתברך מטריח את עצמו כביכול בכל דור ודור לקיים ולהנהיג את עולמו מדור לדור כדי לברר הנשמות ביותר מזוהמת הנחש כדי שיכירו אותו בכל דור ודור בתוספת הכרה וידיעה חדשה כפי תוספת הבירור שנתברר בכל דור ודור כנ"ל. שזהו בחינת זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור בחינת לדור ודור נגיד גדלך וכו'.

ועל־כן בכל עת שבא נפש חדש שהוא בחינת שכל חדש וידיעה חדשה להכיר אותו יתברך לגלות אמונתו יתברך יותר בעולם בבחינת דור לדור ישבח מעשיך

וכו׳. אזי מתגרה בזה זוהמת עמלק שהוא זוהמת הנחש. ורוצה לעכב חס ושלום ההולדה שמזה בא חס ושלום בחינת קישוי הולדה. כי עיקר קישוי הולדה הוא ע״י זוהמת הנחש שהוא חטא אדם הראשון. שאז נגזר בעצב תלדי בנים וכו׳. וזה שכתב רבינו ז״ל שמזמור לתודה מסוגל למקשה לילד לומר אותו בשבילה. כי מזמור לתודה מדבר מאמונה. כמו שכתב שם דעו כי ה׳ הוא אלקים וכו׳. ומסיים ועד דור ודור אמונתו. כי עיקר האמונה נתחדשה ונתחזקה מדור לדור ע״י התחדשות הנשמות שהם בחינת שכליים חדשים בהכרת אלקותו יתברך. על כן עי״ז מבטלין קישוי הולדה. כי עיקר ביטול קישוי הולדה הוא ע״י אמונה. ועל כן העיקר הוא תפילה כמו שנוהגין כל ישראל להרבות בתפילה בשביל מקשה לילד. כי התפילה היא בחינת אמונה. שעי״ז נתבטל קישוי הולדה שבא מעמלק שהוא בחינת כפירות שרוצה למנוע חס ושלום הולדת נפש חדשה שעי״ז יתגלה יותר אמונת חידוש העולם וכו׳ וכנ״ל.

וזהו בחינת קדושת בכורים. כי עיקר הוא הולדה ראשונה שאז עיקר ההתחדשות שאז מתגרה ביותר. ע״כ צריכין לקדש הבכור ליתנו לכהן וכו׳ כנ״ל. שעי״ז מכניעין בכור דסטרא אחרא שהוא בחינת עמלק כנ״ל. וזהו מלחמה לה׳ בעמלק מדור דור. מדור דור דייקא. כי הוא מתגבר בכל דור דייקא. כי הוא מלך זקן וכסיל ואינו רוצה בהתחדשות המוחין והחיות שנמשך ע״י התחדשות הנשמות שמתחדשין מדור לדור. כי הוא כופר בחידוש העולם שמשם כל התחדשות של כל המוחין שהוא בחינת ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כנ״ל. ועל כן פרשיות התפילין מתחילין מהולדה בחינת קדש לי כל בכור. כי ההולדה הוא בחינת התחדשות המוחין והחיות כנ״ל שזה בחינת תפילין לחדש מוחו וחיותו בכל יום להתחיל בעבודת ה׳ בכל יום מחדש וכו׳ כנ״ל.

אות ל״ב - ועל כן עכשיו בסוף הגלות שאז מתגבר הבעל דבר ביותר שהוא בחינת זוהמת הנחש. בחינת קליפת המן עמלק שזהו בחינת חבלי משיח שהם בחינת חבלי לידה ממש כנ״ל. בחינת קישוי הולדה כנ״ל. כי עכשיו החבלי לידה וקישוי הולדה כבדים הרבה יותר מאד מקישוי הולדה של גאולת מצרים. מחמת שעכשיו תהיה הגאולה אחרונה שהיא גאולה שלימה שאין אחריה גלות עוד. שאז יתבטל לגמרי זוהמת הנחש ממש וכל ישראל ישובו אל ה׳ באמת לעולם. עד שנזכה לתחיית המתים שאז יהיה חידוש העולם ואז יתקיים בלע המות לנצח וכו׳ ואז נחיה חיים ארוכים חיים נצחיים הנ״ל שהם בחינת תפילין בחינת עץ החיים כנ״ל. ומחמת שרואה שקרוב לבא קיצו וסופו. על כן מתגבר מאד מאד ביותר כנ״ל.

ועיקר התגברותו הוא שרוצה להפיל את ישראל חס ושלום לידי זקנה ותשות כח חס ושלום כאלו כבר חס ושלום נזקנו בהגלות זה זמן רב כל כך כמה וכמה מאות שנים עד שחס ושלום אפס תקוה חס ושלום. וכן הוא מפיל את כל אחד בפרטיות לבחינת זקנה כנ״ל. כאלו כבר נזקן חס ושלום במעשיו עד שאי אפשר לו לשוב. שעיקר הגאולה תלויה בזה. כמו שכתוב בזוהר הקדוש ולית מלתא דא תליא אלא

בתיובתא וכו'. ועל זה אנו מתפללים אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כחנו אל תעזבנו. וכמובא בספרים שאנו מתפללים שלא נפול לידי זקנה דסטרא אחרא הנ"ל חס ושלום. כי הבעל דבר בחינת המן עמלק נקרא זקן וכסיל כנ"ל. כי הוא כופר בחידוש העולם שמשם מבחינת כפירה זאת חס ושלום עיקר בחינת הזקנה דסטרא אחרא בחינת זקן וכסיל הנ"ל. כאלו חס ושלום העולם הגשמי הזה הוא ישן וזקן מכבר רחמנא לצלן מהאי דעתא שבשתא העוקרת את האדם לגמרי משני עולמות עדי אובד רחמנא לישזבן. כי עמלק הוא זוהמת הנחש שאמר לחוה מן העץ אכל וברא את העולם כמו שפירש רש"י שם שזהו בחינת כפירה בחידוש העולם. ועל כן עי"ז נגזר מיתה שהן היפך החיים בחינת חיים ארוכים הנ"ל כנ"ל.

ועל-כן אלו הזקנים שאין בהם שלימות שאין מוסיפין קדושה ודעת בכל יום הם נותנים כח חס ושלום לאלו הכפירות שהם בחינת מצח הנחש כמבואר בהתורה וביום הביכורים ואת העורבים. ע"ש בליקוטי תנינא (סימן ד'). כי הם בחינה אחת. כי מאחר שאין מוסיפים קדושה ונותנים אחיזה לזקנה דסטרא אחרא חס ושלום. עי"ז חס ושלום מתגברים כפירות הנ"ל של מצח הנחש שכופרים בחידוש העולם שהוא בחינת זקנה דסטרא אחרא כנ"ל. וכל אלו הכפירות הנ"ל. שמשם עיקר כח היצר הרע שמתגבר עכשיו מאד בסוף הגלות וכו' כנ"ל. כל זה נמשך מבחינת חלל הפנוי הנ"ל שמשם נמשכין כל הקושיות של המחקרים והפלוסופים שאי אפשר לתרצם שמשם כל האפיקורסות והכפירות שלהם. ומשם נמשך כל בחינת היצרים רעים של כל בני אדם. כי שורש כל היצרים רעים הוא בחינת אל אחר כפירות כמבואר בדברי רבינו ז"ל.

היינו הכפירות של חלל הפנוי שמשם עיקר אחיזת כל היצר הרע שבעולם שמתגבר עכשיו ביותר. על כן צריכין ליזהר להניח תפילין דרבינו תם. שהם המוחין שנמשכין מהצדיקים שיכולין ליכנוס לשם לתוך תחילת הצמצום של חלל הפנוי ולהמתיק הדין שם. ולגלות אלקותו. להודיע לבני האדם גבורותיו שגם החלל הפנוי וכל הקשיות והכפירות בעצמן נמשכין ממנו יתברך בעצמו כי הוא מחיה את כולם כידוע. כי אי אפשר לידע ממנו יתברך כי אם ע"י העדר ידיעה שקדמה לידיעה שהם הקשיות הנ"ל שהם בחינת חלל הפנוי בחינת הסתלקות הדעת שהוא בחינת אורו יתברך שסילק משם מבחינת חלל הפנוי כדי שיהיה מקום לבריאת העולם כדי שיוכל לגלות ידיעת אלקותו בעולם. כמבואר היטב בהתורה בא אל פרעה הנ"ל. ע"ש היטב. ועל כן צריכין להקדים האמונה לעולם שהיא העיקר שעי"ז משברין הקליפה הקודמת לפרי שהיא בחינת חלל הפנוי שקדם לעולם. כי ע"י האמונה עוברים על הכל כנ"ל.

וזהו גם כן בחינת מעברתא של תפילין. כי ע"י התפילין שהם התחדשות המוחין שזוכין ע"י אמונה עי"ז עוברים על הכל כנ"ל. וכשהוא חזק באמונתו ימים ושנים הרבה ועובד את ה' באמונה לבד. זוכה אחר כך לדעת ולהשיג אותו יתברך בידיעה נפלאה הבאה ע"י אמונה. בבחינת מטי ולא מטי. שזהו בחינת לחזות

בנועם ה׳ ולבקר בהיכלו. שביקש דוד המלך עליו השלום כל ימיו. כמו שכתוב אחת שאלתי מאת ה׳ אותה אבקש וגו׳. ועל כן עיקר תקותינו עכשיו לצאת מהגלות המר הזה ולבטל הקישוי הולדה של הגאולה שמתגבר עכשיו מאד בכלליות ישראל ובפרטיות אצל כל אחד ואחד שרוצה ליכנוס בדרך הקודש. עיקר תקוותינו הוא ע״י כח הצדיקים הנ״ל. שהם בחינת המוחין של תפילין דרבינו תם. שהם מוחין גדולים ביותר כנ״ל.

על־כן צריכין עכשיו ליזהר ביותר להניח תפילין דרבינו תם כנ״ל. כדי לקרב הגאולה בכלל ובפרט במהרה בימינו שיזכה כל אחד לגאולת נפשו להוציאה מהגלות המר של חבלי עולם הזה שנלכד בהם כל אחד לפי בחינתו. שצריכין לסבול חבלי לידה ממש ולסבול קישוי הולדה ממש. ובפרט בהתחלה. ולצעוק כמה וכמה קלין וצעקות וגניחות של אח ואבוי וכו׳ וכמה נפילות והטיות וכו׳ קודם שזוכין להוליד קדושת נפשו לגאול אותה מן גלותה שהוא בחינת הולדה כנ״ל. וכמבואר באר היטב בתחילת התורה וביום הביכורים ואת העורבים הנ״ל. ועי״ז נזכה לגאולה שלימה בכלליות. ויקויים במהרה בימינו רני עקרה לא ילדה וגו׳. וכתיב האני אשביר ולא אוליד וגו׳ כי חלה גם ילדה ציון את בניה במהרה בימינו אמן.

אות ל״ג - וזה שנסמך ובא לציון גואל למזמור יענך. כי מבואר בכוונות שמזמור יענך אומרים כדי להוליד המוחין והשפע להמשיכם לזה העולם. ועל כן יש במזמור יענך שבעים תיבין כנגד שבעים קלין שהיולדת צריכה לצעוק לפחות קודם הלידה וכו׳ היינו כנ״ל. כי הגאולה היא בחינת הולדה שבאה אחר החבלי לידה שהם בחינת חבלי של משיח כנ״ל. ועל כן חבלי לידה הם שבעים קלין. כי עיקר ההולדה הוא הולדת המוחין לזכות להתחדש בעבודתו מחדש ולהתעורר מהשינה שהיא בחינת עיבור כידוע. ועל כן הם שבעים קלין כנגד השבעים פנים לתורה שהם בחינת כלליות המוחין שצריכין להוליד ולהמשיך כדי להתעורר משינתו ונפילתו. ולהחזיר לעצמו כל השבעים פנים לתורה שאבד ולחזור ולהתחיל לחיות מחדש. שזה עיקר בחינת הגאולה בפרט ובכלל כנ״ל. בחינת ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב. ולשבי פשע דייקא. שהם בעלי התשובה המחדשים ימיהם שעברו בחשך. שהוא בחינת התחדשות החיות בחינת השיבנו ה׳ אליך ונשובה חדש ימינו כקדם כנ״ל. ועל כן אחר מזמור יענך שהיא בחינת חבלי לידה אומרים ובא לציון גואל כנ״ל במהרה בימינו אמן.

אות ל״ד - ועל כן צריכין לכתוב תפילין על גבי עור בהמה טהורה דייקא. כי העור הוא בחינת המדמה שהיא חיצוניות השכל בחינת לבוש השכל. כי יש נפש רוח נשמה שהם בחינת השלושה אורות פנימים. שהם בחינת תלת מוחין. וכנגדן יש ג׳ כלים. שהם בשר וגידין ועצמות. ועל גביהן יש העור החופה שהוא בחינת חיצוניות דחיצוניות בחינת קטנות דקטנות. (כמבואר בעץ חיים בשער החשמ״ל באריכות בענין העור והחשמ״ל. ובחינת נוגה בחינת עץ הדעת טוב ורע. כי כולם בחינה אחת

ויונקים זה מזה. ושם עיקר העבודה של הבירור. לברר ולזכך העור מבחינת אחיזת הקליפות שיונקים משם. כי עיקר הוא בבחינת קליפת נוגה. שהוא בחינת עץ הדעת טוב ורע. שזהו בחינת העור שהוא לבוש כל הגוף. שבירורו ע"י בחינת חשמ"ל. לעשות מבחינת כתנות עור. בחינת כתנות אור באלף וכו' ע"ש והבן). וזה העור שהוא בחינת כלי החיצון של הגוף. הוא כנגד בחינת כח המדמה שהוא כח החיצון של השכל בחינת לבוש השכל וחיצוניותו.

כי כח המדמה הוא בחינת כח הבהמיות. בחינת כח החי שבידם כמובא. שהוא חיצוניות השכל. ושם בבחינת המדמה שם עיקר הבירור. כי המדמה הוא בחינת נוגה הנ"ל. בחינת העור. בחינת עץ הדעת טוב ורע שם עיקר הבירור כנ"ל וכפי בירור המדמה כן זוכין לאמונה שהוא עיקר שלימות תיקון המדמה כמבואר בהתורה תקעו ג' (בליקוטי תנינא סימן ח') ומובא לעיל בהלכות ציצית שעיקר האמונה הוא בכח המדמה. וזה בחינת דוד ברגל רביעי של המרכבה שהוא בחינת אות רביעי שבשם. בחינת שין של שלשה ראשים ושין של ארבעה ראשים. כי שלש אותיות ראשונות הם בחינת תלת אבהן תלת מוחין הנ"ל. בחינת שין של שלושה ראשין. ודוד הוא בחינת אות אחרונה שבשם שהוא בחינת מלכות אמונה שהוא כנגד תיקון המדמה שהוא בחינת אמונה שזהו בחינת שין של ארבעה ראשין. ועיקר בלבול המדמה שהם כלל כל המחשבות זרות והרהורים רעים וחקירות וקשיות וכפירות ואפיקורסית ושאר מיני מחשבות המבלבלין ומעקמין את האדם מהשם יתברך ומצדיקי אמת. שכל זה נמשך מהמדמה שאינו מבורר. כל זה נמשך מבחינת חלל הפנוי שמשם השתלשלות אחיזת כל הקליפות. שעיקר אחיזתם בבחינת המדמה שהוא בחינת עץ הדעת וכו' כנ"ל.

ועל־כן עיקר כתיבת ספר תורה תפילין ומזוזות הוא על גבי עור דייקא כי עיקר הוא לברר המדה שהוא בחינת העור. כדי לזכות לאמונה שלימה שזוכין ע"י בירור המדמה שהוא העיקר וכנ"ל. כי עיקר בירור המדמה הוא ע"י רוח נבואה שהוא בחינת כלליות התורה כמו שכתוב בהתורה תקעו הנ"ל. שהוא בחינת כלליות כתיבת ספרי תורה תפילין ומזוזות שהם פרשיות התורה. בחינת רוח נבואה שעי"ז עיקר בירור המדמה שהוא בחינת עור. על כן צריכין לכותבן על גבי עור דייקא. ועל כן צריכין לכותבן על גבי עור בהמה טהורה דייקא. כי הבהמה בעצמה היא בבחינת המדמה ועור של בהמה שהוא תכלית חיצוניות דחיצוניות של כלי המדמה שהוא בחינת בהמה. על כן שם עיקר הבירור שממשיכין ע"י כתיבת התפילין או ספר תורה וכו'. כי התפילין הם מוחין גדולים כל כך שיש להם כח לברר ולתקן תכלית חיצוניות דחיצוניות. קטנות דקטנות של המדמה. שזה עיקר התיקון. כי כל מה שהצדיק גדול ביותר יש לו כח לברר ולתקן קטנות וחיצוניות יותר. ועי"ז נתתקנים כל העולמות ועולין כל הניצוצות וכל הנשמות הנפולות. ע"י שמבררין ומזככין תכלית הקטנות והחיצוניות שמשם היה עיקר אחיזתם של הקליפות. ועכשיו נתברר ונתבטל הכל ע"י הצדיק כנ"ל.

וזהו בחינת הצדיקים הזקנים הנ״ל שהקטן שבכולם זכר חתיכת טיבורו. שהוא בחינת תחילת הקטנות וחתיכת הטבור כשזוכין לזכך בשלימות עד שיכול לזכור מה שנעשה אז. וזה בחינת תיקון וזכוך העור שהוא הקשר שבין האם להולד שמקושר בהטבור שהוא רק עור לבד. כי השתלשלות כל העולמות מעולם לעולם הוא רק מהטבור ולמטה כמבואר היטב בעץ חיים בשער הנקודים ובכמה מקומות. שהתחלת עולם התחתון בעולם העליון הוא מבחינת טיבורא ולמטה ששם מתחיל בחינת נצח הוד יסוד בחינת רגלין של עולם העליון שמשם עיקר החיות של עולם התחתון ממנו. וכן מעולם לעולם ומדרגא לדרגא.

ועל־כן ברא השם יתברך שהולד נקשר גם בגשמיות בטבור אמו. כי ההשתלשלות מדור לדור מאב ואם לבן ובת. הוא מתחיל מטבורא ולמטה. ועל כן עיקר המשכת המוחין של הזקנים הקדושים הנ״ל עלינו. הוא ע״י הזקן הקטן שבכולם שהוא הזקן הראשון ממטה למעלה שסיפר שזוכר חתיכת הטבור כנ״ל. כי משם עיקר התגלות המוחין והשתלשלות העולמות מטבורא ולמטה כנ״ל. שזהו בחינת שהמשכת אור התפילין נמשכין עד הטבור שהם בחינת הרצועות שנמשכין עד הטבור כנ״ל. אבל באמת אעפ״י שאין אנו מקבלין האור אלא מבחינת מהטבור ולמטה ע״י הזקן האחרון שבכולם ממעלה למטה שזכר חתיכת הטבור כנ״ל. אעפי״כ כל חיות המוחין שמקבלין משם נמשכין רק בכח הזקן העליון הראשון במעלה שבכולם. שהוא בחינת העוור הנ״ל. הוא התינוק הנ״ל. כי אי אפשר לעשות כלים לקבל האור למטה. כי אם בכח קדושה עליונה מאד. ואור עליון מאד.

שכל זה הוא בחינת מה שכתב רבינו ז״ל בהתורה מישרא דסכינא (בסימן ל׳) שהשגת אלקות אי אפשר לקבל כי אם דרך כמה צמצומים מעילה לעלול משכל עליון לשכל תחתון וכו׳. וכל מה שאדם קטן במעלה ביותר והוא חולה בחולי הנפש יותר ויותר הוא צריך רבי גדול ביותר. שיהיה אומן ודאקטיר כזה שיוכל לעשות כלים להכניס בו השגות אלקות ולתקן גם אותו וכו׳ ע״ש.

וכל זה תבין היטב בעץ חיים בשער הנקודים ובכמה מקומות. שאור הכלים נמשכו דייקא ממקום גבוה מאד. וכל מה שהכלים קיבלו האור ממקום גבוה ועליון ביותר נתמעטה השבירה בהם ביותר. כי כל מה שהאור עליון וגבוה יותר הוא יכול לצמצם עצמו ולהסתיר את עצמו להכניס האור בהדרגה ובמדה. שלא יהיה ריבוי אור חס ושלום. ואעפי״כ יכניס בהם השגות אלקות בבחינת מטי ולא מטי בבחינת רצוא ושוב בדרך נפלא ונורא מאד שהוא בחינת עולם התיקון הנמשך מבחינת עתיק. שמשם אחיזת כל הזקנים הנ״ל. ועל כן הזקן הראשון במעלה מכולם היה עוור. דהיינו שלא היה לו שום הסתכלות בזה העולם כלל. שהוא בחינת תיקון העינים כנ״ל. ומשם אחיזת כל הזקנים הנ״ל. שהם בחינת השמונה פרשיות שבתפילין. עד הזקן האחרון במעלה שזוכר חתיכת הטבור שעל ידו עיקר המשכת אורות התפילין עלינו כנ״ל. כי כן מבואר בעץ חיים בשער

הנקודים שאור העינים נתגלה מהטבור ולמטה שהוא בחינת אורות הנקודים שירדו מהעינים וקיבלו אורות אחר כך משבולת הזקן וכו' ונתגלה מהטבור ולמטה שמשם עיקר התחלת התהוות הכלים ע"ש היטב והבן. ועיקר התהוות הכלים הוא לעשות כלים וצמצומים להשיג אלקותו יתברך וכו' היינו כנ"ל. והבן.

ועל־כן ע"י זה הזקן העליון הנ"ל שלא היה לו שום הסתכלות בזה העולם עי"ז תיקן בחינת פגם העינים שהוא בחינת פגם כל החטאים שבתורה שהם בחינת שבירת כלים כידוע. כי כל החטאים הם על ידי פגם העינים כמו שכתוב ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכמו שאמרו רבותינו ז"ל לבא ועינא תרי סרסורי דעבירה. ועל כן זה הזקן שקידש את עיניו וסתמם מחיזו דהאי עלמא לגמרי וכו' כנ"ל. על כן עיקר תיקון שבירת כלים שבא ע"י פגם העינים יהיה על ידו כי הוא קידש את עיניו ביותר כנ"ל. ועל כן הוא בחינת זקן העליון הנ"ל.

כי זקן הוא בחינת עתיק שעל ידו עיקר התיקון כידוע. ועל כן עיקר התפילין על העור. כי העור הוא בחינת חיצוניות דחיצוניות. בחינת תכלית המחיצה והמסך המבדיל בין נברא לנברא ובין עולם לעולם. ודרך שם בוקע האור ויוצא דרך נקבי האור מעולם לעולם. ועל כן אנו כותבין פרשיות הקדושות של התפילין שהם שמות הקדושים והנוראים ארבעים ושתים אזכרות וכו' על גבי עור גשמי של בהמה. כי אנו ממשיכין האור מגבוה מעל גבוה עד תכלית גשמיות הכלים שהם בחינת חיצוניות דחיצוניות שהוא בחינת העור כנ"ל ועי"ז דייקא אנו יכולין לקבל אור השגת אלקות בהדרגה ובמדה ע"י שנתתקן בחינת חיצוניות. שהוא בחינת המדמה הגשמי שיוכלו להכניס גם בו אמונה שלימה. שזה עיקר בחינת קדושת התפילין שמקבלין מהזקן העליון הנ"ל. שכולל כל הזקנים וכל המוחין של התפילין. שהוא מתקן הכל כנ"ל.

אות ל"ה - ועל כן צריך שיהיה העור של בהמה וחיה טהורה דייקא ממין המותר לפיך ואפילו מנבילות וטריפות שלהם. ובלבד שלא יהיה ממין בהמה וחיה טמאה. וגם צריך שיהיה העור מעובד לשמה. לשם קדושת תפילין כי אי אפשר לקבל אור קדושת המוחין של התפילין כי אם כשמעבדין את עור הגוף לגמרי. שלא יהיה בו שום אחיזה ושום שמץ משום תאוה שבעולם. אפילו ריח בעלמא מהם לא יהיה נשאר בו. וזה שדקדק רבינו הנורא ז"ל בלשונו הקדוש בשיחותיו הקדושים ואמר. שצריכין לעבד את הגוף כמו עור שמעבדין אותו היטב עד שיהיו יכולין להפכו ולראות לעינים שהוא נקי לגמרי. גם אמר שיש גדולים ששברו את תאוות הגוף אבל הוא עדיין כמו עור המעובד שיש לו עדיין איזה ריח רע רק צריכין לזכך ולעבד את הגוף כל כך עד שלא ישאר לו שום ריח משום תאוה. היינו כנ"ל. כי זיכוך הגוף הוא בחינת עיבוד העור. שהוא בחינת המדמה בחינת נוגה וכו' שמשם כל התאוות כנ"ל. ועי"ז הם זוכין למוחין שלימים ולאמונה שלימה בתכלית השלימות אשרי להם.

והמון עם שאין זוכין לזה לזכך הגוף כל כך כי אפילו צדיקים גמורים לאו כל אחד זוכה לזיכוך כזה כנ״ל. על כן עיקר תיקון שלהם הוא ע״י קרבת הצדיקים אמתיים שזכו ע״י זיכוך גופם בבחינה הנ״ל למוחין גדולים אמתיים ולרוח נבואה רוח הקודש אמתי ועי״ז הם יכולין לברר המדמה של כל העולם גם כן כדי שיזכו כולם לאמונה שלימה בתכלית כנ״ל. אבל צריך שיהיה להם על כל פנים איזה אתערותא דלתתא כידוע שבלא אתערותא דלתתא אי אפשר להוציאם ממקום שהם בעל כרחם. ועיקר אתערותא דלתתא שלהם הוא שיפשיטו את דעתם ויסלקו את חכמתם ושכלם לגמרי כאלו אין להם שום שכל כלל רק יטו אזנם ולבבם היטב לקול דברי הצדיק האמת. וימסרו לבם ושכלם אליו לגמרי. כמו שאמר רבינו ז״ל. שכל זמן שנשאר להאדם שום שכל עצמו אינו מקורב כלל כמבואר על פסוק עם נבל ולא חכם עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו (בסימן קכ״ג) שעיקר קבלת התורה היה רק עי״ז ע״י שסילקו את חכמתם לגמרי. כי אם היו מעמידים על חכמתם ושכלם לא היו יכולים לקבל את התורה וכו׳ ע״ש.

כי כל השכל של כל העולם. אפילו של היראים והכשרים כל זמן שלא זכו לשבר תאוות לבם לגמרי לגמרי בבחינת הנ״ל כמו עור המעובד ממש בלי שום שמץ ריח בעלמא כנ״ל עדיין אין להם שום שכל כלל וכל שכלם הוא רק בבחינת המדמה שהוא כח הגוף כח הבהמיות. מאחר שלא פשטו את גופם עדיין לגמרי מבהמיות. וגם המדמה שלהם אינו מבורר עדיין לגמרי כנ״ל. על כן עיקר תיקונם להתקרב להשם יתברך הוא ע״י אמונת חכמים בחינת ויאמינו בה׳ ובמשה עבדו. דהיינו להתקרב לצדיקים אמתיים ולהאמין בם ולבטל דעתו נגדם לגמרי כאלו אין לו שום שכל כלל. וזהו בחינת שמותר לכתוב ספר תורה תפילין ומזוזות אפילו על גבי עור נבילה וטריפה. ובלבד שיהיה ממין טהור. להורות שהכל יכולין להתתקן והכל יכולין לקבל אור המוחין של התפילין. ובלבד שיהיה בחינת עור בהמה טהורה המעובד לשמה לשם קדושת ספרי תורה תפילין ומזוזות. דהיינו שמפשיטין ומעבדין את מוחם ושכלם ודעתם מכל דעותיהם וסברותיהם ועקמימיות שבלבם שהיה להם עד הנה. רק מכינים דעתם וכחם וכל גופם לקבל קדושת התפילין וכו׳ שהוא בחינת קדושת המוחין של הצדיקים על כל אשר יאמרו כי הוא זה. ולבלי לסור מדבריהם ודעתם ימין ושמאל. ואז אעפ״י שקלקל כל כך עד שהוא בבחינת עור נבילה וטריפה אעפי״כ הוא יכול להתתקן ולקבל אור קדושת התפילין.

ובלבד שלא יהיה בבחינת מין טמא. דהיינו שלא יבא להצדיק עם חכמות וחקירות לחקרו ולנסותו. ולא יהיה טינא בלבו. כל זה הוא בחינת מן טמא. כי עיקר הטומאה הוא בחינת חקירות וכפירות. שהם בחינת חיות רעות הדורסים וטורפים. כמבואר במקום אחר. אבל כשאינו בבחינת מין טמא רק עושה עצמו כבהמה טהורה ומכין ומעבד עצמו ודעתו לשם קדושת תפילין. דהיינו לקבל הארת המוח של הצדיק האמתי על כל אשר יאמר כי הוא זה. אז אעפ״י שקלקל כל כך עד שהוא בבחינת נבילה וטריפה הוא גם הוא יכול לקבל אור קדושת מוח. שהוא

בחינת קדושת התפילין שנכתבין על גבי עור בהמה אפילו על נבילות וטריפות שלהן. ובלבד שיהיה ממין המותר לפיך וכו' כנ"ל וכן מבואר בהתורה פתח ר' שמעון (בסימן ס') שכתיבת תפילין על גבי העור הוא בחינת הארת הרב בלב התלמיד וכו' ומבואר שם שתלמיד הגון הוי בחינת מין המותר לפיך וכו' ע"ש.

אות ל"ו - וזהו ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים. זה בחינת הבתים של התפילין. כי המילדות שהם בחינת אם הבנים הם ממשיכין אור התפילין שהם בחינת אמא על ברא. שהם בחינת הולדת המוחין בחינת קדש לי כל בכור פטר כל רחם כנ"ל. וזהו ויהי כי יראו דייקא. כי תפילין הם בחינת יראה כמו שכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ודרשו רבותינו ז"ל אלו תפילין שבראש. כי המילדות הם אם אהרן ומשה. ומרים אחותם שהיא מילדת שניה. שממנה יצא המלכות כמו שפירש רש"י שם. כי משה ואהרן הם עיקר התפילין. אהרן הכהן הגדול הוא בחינת תמניא תיקוני דיקנא דכהנא רבא. שהם בחינת השמונה זקנים הנ"ל בחינת שמונה פרשיות של התפילין של ראש ושל יד כנ"ל. משה רבינו הוא בחינת הזקן העליון הנ"ל. שהתפאר שהוא זקן מאד ועדיין הוא נער ויניק לגמרי וכו' וכל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וכו'. וזה בחינת משה רבינו עליו השלום שהוא בחינת והנה נער בוכה שאעפ"י שהגיע למה שהגיע לבחינת זקנה דקדושה בשלימות. אעפי"כ עדיין היה בבחינת נער ויניק לגמרי. בבחינת נער הייתי גם זקנתי. שאעפ"י שזקנתי מאד. אעפי"כ עדיין אני נער ויניק לגמרי. שזהו בחינת ההתפארות של הזקן הראשון במעלה שהוא העוור כנ"ל.

ועל־כן זכה משה שכתוב בו לא כהתה עינו ולא נס ליחו אף במותו. כי לא קפצה עליו שום זקנה כלל. אפילו בשעת מיתתו שהיה בן מאה ועשרים שנה. כי זכה בתכלית הזקנה להיות עדיין יניק לגמרי. כאלו לא התחיל עדיין לחיות כלל. כמו שכתוב אתה החילות להראות וגו'. שבסוף ימיו אמר להשם יתברך אתה החילות להראות וגו'. דהיינו שעדיין לא השיג כלל. רק השם יתברך התחיל להראות לו את גדלו וכו'. שכל זה הוא בחינה הנ"ל שמתחילין בכל עת מחדש כנ"ל. כי משה הוא בחינת מן כידוע. שנאמר בו כי לא ידעו מה הוא. שאי אפשר לידע כלל מה הוא שילוד אשה יזכה למה שזכה הוא. וזה אותיות משה שי"ן מ"ה. שין תלת אבהן שהם כלליות המוחין כלליות התפילין. אבל הכל נמשך מבחינת מה. בחינת כי לא ידעו מה הוא שזה עיקר בחינת משה שהוא בחינת הזקן הנ"ל. שהיה זקן ותינוק וכו' כנ"ל. שהוא שורש הכל ולמעלה מן הכל כנ"ל. כמו שכתוב והאיש משה עניו מאד וכו' שהוא בחינת כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי שאמר דוד וזה שכתוב בזוהר לענין משה שאצל הסבין הוא סבא ואצל הינוקות הוא ינוקא. היינו כנ"ל. שהוא זקן ויניק וכו' כנ"ל. וזהו שאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. היום מלאו ימי ושנותי כי איני יכול לילך יותר כמו שאמרו רבותינו ז"ל מלמד שנסתמו ממנו וכו'. כי הוא צריך לחיות חיים ארוכים הנ"ל לילך בכל פעם יותר ויותר וכשאינו יכול לילך יותר מוכרח להסתלק כמובן בשיחות הקדושים

של רבינו ז״ל. ועל כן ולא ידע איש את קבורתו כי לא ידעו מה הוא כנ״ל. נמצא שמשה הוא בחינת הזקן העליון הנ״ל. שהוא שורש התפילין שהם בחינת קירון עור הפנים שזכה משה שהם בחינת אור התפילין כמו שכתב רבינו ז״ל בהתורה מרכבות פרעה וכו׳ (בסימן ל״ח) ואהרן הוא בחינת ח׳ תיקוני דיקנא הנ״ל שהם בחינת השמונה פרשיות של תפילין שנמשכין מבחינת משה מבחינת הזקן הנ״ל.

וזהו ויעש להם בתים. בתי כהונה ומלכות. בתי כהונה הם בחינת התפילין. שהם בחינת קדושת הכהונה כנ״ל. בחינת קדושת הבכור ליתנו לכהן כנ״ל. ובחינת מלכות זה בחינת מלכות דוד משיח בחינת אמונה שכל זה הם בחינת תפילין כנ״ל. ועיקר קדושת התפילין הוא בחינת השגות אלקות שהצדיקים אמתיים שהם מבחינת משה ממשיכין עלינו דרך כמה צמצומים שזה העיקר שהם זוכים להשגה גבוה ועצומה כזו עד שהם יכולין לצמצם ולהלביש ההשגה בכמה צמצומים ולבושים עד שגם אנחנו נוכל לזכות להשגת אלקות כנ״ל.

וזהו בחינת בתים של התפילין. כי אי אפשר לנו לקבל אור הפרשיות בעצמן כי אם דרך בתים ורצועות שהם בחינת צמצומים וכלים קדושים של עולם התיקון לקבל האור בהדרגה ובמדה. כי הם יכולין ליכנוס לתוך בחינת חלל הפנוי ולגלות אלקותו שם. ולעשות עי״ז כלים קדושים. כי עיקר התהוות הכלים הם ע״י תיקון חלל הפנוי שהוא תחילת הצמצום שהוא שורש כל הכלים והמסכים שנתהוו מהתעבות האור והתרחקו מהמאציל. כי אם לא היה חלל הפנוי לא היה שייך שום התעבות האור והתרחקו וכו׳. כמבואר ומובן בכתבים.

נמצא שעיקר התהוות הכלים נמשך מבחינת חלל הפנוי. אבל ע״י חטא אדם הראשון נתאחז הרע של החלל הפנוי שהם בחינת הכפירות. נתאחזו בהכלים שעיקרם הם בבחינת העור. שהוא תכלית הכלים חיצוניות דחיצוניות הכלים ששם נאחזים ביותר כנ״ל. שזהו בחינת משכא דחויא. שמשם אחיזת כל הקליפות חס ושלום. ועל כן עיקר התיקון ע״י זיכוך ועיבוד העור בקדושה שהוא בחינת תיקון המדמה תיקון חלל הפנוי. שזוכין הצדיקים הגדולים הנ״ל לתקן עד שעושין ממנו דייקא בחינת כלים קדושים לקבל האור בהדרגה ובמדה. שזהו בחינת עור בהמה טהורה שעיקר כתיבת כל התורה ותפילין הוא על העור דייקא וכנ״ל. וזהו בחינת הבתים של עור. כי צריכים לקבל האור דרך כמה צמצומים וכלים הנעשין ע״י תיקון החלל הפנוי שהוא בחינת תיקון המדמה שהוא בחינת עור כנ״ל.

וזהו בחינת ויעש ה׳ אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. כתנות עור דייקא. כי עיקר התיקון לתקן העור וכו׳ כנ״ל. כי כתנות עור הם בחינת טלית ותפילין שהם יוצאין מן העור ומן השערות הגדלים על העור כמבואר בעץ חיים. שזהו בחינת כי הוא כסותה לבדה דא ציצית. היא שמלתו לעורו דא תפילין. שהם פנימיים וגבוהים יותר מציצית כמו שכתוב שם. וכל זה הוא בחינת תיקון המדמה שהוא תיקון חלל הפנוי שעיקר התיקון ע״י אמונה כנ״ל. וזהו ויהי כי יראו המילדות את האלקים יראו דייקא. כי יראה קדושה הוא בחינת תיקון

הצמצום והדין של חלל הפנוי. שנמתק בשרשו ע"י יראה קדושה שהוא בחינת דינא קדישא כידוע. על כן ע"י בחינת יראה עי"ז נעשין בחינת בתים שהם בחינת תיקון הכלים והצמצומים לקבל אור התפילין בהדרגה ובמדה כנ"ל. וזהו ויהי כי יראו וכו'. ויעש להם בתים כנ"ל.

אות ל"ז - וגם צריכין לתופרן בגידין דייקא. כי אפילו כשמניחין הפרשיות לתוך הבתים אי אפשר לקבל האור. עד שתופרין אותן בגידין דייקא. כדי לסתום האור שלא יצא חוץ מהמדה חס ושלום. כי שס"ה גידין הם כנגד שס"ה לא תעשה. שהם בחינת דינים וצמצומים. ועל כן בהשס"ה גידין בהם מרוצת הדמים שהם דייקא החיות של האדם וכל מין חי. כי עיקר המשכת החיות הוא ע"י הגבלת האור כמבואר בהתורה וביום הביכורים הסתרה (סימן נ"ו) שהחיות נמשך תמיד מחי החיים. ועיקר התיקון הוא שע"י התורה שהיא שמא דקודשא בריך הוא ממשיכין החיות לתוך הכלים והמדות ע"ש. וזה בחינת מה שהחיות הוא ע"י הדמים דייקא שבשס"ה גידין שהם בחינת צמצומים. כי עיקר החיות ע"י תיקון הכלים והצמצומים כנ"ל.

וזה בחינת שמי עם י"ה שס"ה. כי השם הוא החיות בחינת נפש חיה הוא שמו. וכמו שבהאדם נגבל כל חיותו בשמו וכו' כן כביכול אורייתא שמא דקודשא בריך הוא שע"י התורה קורין את השם יתברך בשמו וממשיכין החיות ממנו לתוך הכלים שהם אותיות התורה שהם בחינת שמא דקודשא בריך הוא וכו' כמבואר שם בהתורה וביום הבכורים הנ"ל. ועל כן שמי עם י"ה שס"ה. כי עיקר השם שהוא בבחינת הגבלת החיות מחי החיים שזהו העיקר כנ"ל. כי כל זה הוא בחינת שס"ה לא תעשה שבתורה בחינת שס"ה גידין שהם בחינת הצמצומים והכלים לקבל האור במדה כנ"ל.

וזהו בחינת שס"ה ימים שבשנה. כי עיקר חיות כל ימות השנה הם ע"י בחינת שס"ה הנ"ל שהם בחינת הצמצומים שעי"ז עיקר הגבלת החיים שזהו עיקר החיים כנ"ל. ועל כן התפילין שהם בחינת חיים כנ"ל בחינת שם ה' כמו שכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין. על כן צריכין לתופרן בגידין דייקא. כדי לצמצם האור שזהו עיקר התיקון של המוחין שהם החיים כנ"ל וזהו שמי עם י"ה דייקא שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח שאעפ"י שרמ"ח מצוות עשה הם נמשכין מבחינת ימין ושס"ה לא תעשה מבחינת שמאל דקדושה אעפי"כ מרומז בחינת שס"ה בשני אותיות הראשונות של השם שהם גבוהים יותר. וזהו בחינת הנ"ל. שתיקון הכלים צריכין להמשיך מאור הגבוה יותר. כי צריכין מוח גדול ביותר כדי לעשות הכלים שהם בחינת שס"ה. שהם בחינת שם ה' כנ"ל. כדי להודיע גדולתו לכל באי עולם להגדיל שמו יתברך בפי כל למען ספר שמו בכל הארץ. שזהו בחינת תיקון התפילין שנמשכין ממוח גבוה מאד מאד דרך כמה צמצומים. עד שגם אנחנו ואפילו כל באי עולם ידעו משמו וגבורתו. בחינת וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך אלו תפילין כנ"ל.

אות ל"ח - וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. ארבע פעמים שנה כנגד ד' פרשיות שבתפילין שהם עיקר חיות השנים שחי האדם כנ"ל. וזהו שדרשו רבותינו ז"ל בת מאה כבת עשרים ובת עשרים כבת שבע. היינו כנ"ל. כי זהו עיקר השלימות שיתחיל לחיות בכל פעם. שאפילו כשמגיע לימי הזקנה יהיה בעיניו עדיין יניק לגמרי כאלו לא התחיל לחיות ולעבוד ה' כלל ויתחיל לחיות בעבודתו יתברך בכל פעם מחדש כנ"ל. וזהו בחינת בת מאה כבת עשרים ובת עשרים כבת שבע שני חיי שרה כולן שווין לטובה. כי כל מה שמזקין הצדיק הוא עדיין יניק בעיניו כאלו הוא תינוק עדיין וכו' כנ"ל. ועי"ז מוסיף בעבודתו בכל פעם וזוכה לחיים ארוכים באמת שכל ימיו ושנותיו הם שנות חיים באמת. כי אינו אובד שום יום מימי חייו בלי תוספת קדושה וחיות וכנ"ל. וזהו בחינת שני חיי שרה כולן שווין לטובה. שזהו בחינת חיים ארוכים הנ"ל שהם בחינת תפילין כנ"ל.

כי שרה היא בחינת מלכות אמונה בחינת ששרה על כל העולם. בחינת והיה ה' למלך על כל הארץ שזה עיקר בחינת התפילין. כי עיקר המשכת המוחין של התפילין הם ע"י הרשימו של האמונה שבלב כנ"ל. וע"י שממשיכין המוחין של התפילין עי"ז מאירה האמונה אחר כך באור גדול ובשלימות גדול ביותר. כי הא בהא תליא. ע"י אמונה מקבלין המוחין. וכפי התחדשות המוחין שמקבלין ע"י האמונה. כן נשלם ונתגדל ונתחזק האמונה יותר ויותר וכן לעולם. כי יש שלימות באמונה למעלה משלימות עד שיכולין לזכות לאמונה עליונה שהוא בחינת ראש אמונה שהוא למעלה מכל המוחין שזהו בחינת תפילין של ראש כי תפילין של יד הם בבחינת ויהי ידיו אמונה ותפילין של ראש הם בבחינת ראש אמונה שזוכין אחר כל השגת המוחין שהוא למעלה מכל המוחין.

כי זה כלל בכתבים שמלכות שהוא בחינת מדריגה אחרונה של עולם העליון הוא למעלה והוא שורש של בחינת עתיק שהוא מדריגה העליונה שבעולם התחתון ממנו. וכן מעולם לעולם. ומלכות הוא בחינת אמונה. ועתיק שהוא למעלה ושורש של כל המוחין שבאותו העולם. הוא בחינת דביקות הנפלא והנורא להשם יתברך. בחינת רעוא דרעוין רצון שברצונות השתוקקות שבהשתוקקות שהוא בחינת עריבת נעימת הדביקות הנפלא והנורא להשם יתברך בחינת צמאה לך נפשי כמה לך בשרי וכו'. בחינת כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלקים לעולם. בחינת נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. שעל זה התפלל דוד המלך עליו השלום כל ימיו. בחינת אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. שזהו בחינת הדביקות של התפילין. בחינת ואתם הדבקים וכו' בחינת שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה מים רבים לא יוכלו לכבות וכו'. אשרי הזוכה לזה.

אבל יש בחינת דביקות שהוא למטה מבחינת אמונה של מדריגה הגבוה יותר. כי עתיק דעשיה הוא למטה ממלכות דיצירה שהיא בחינת אמונה. מכל שכן ממלכות

אמונה שבעולמות העליונים יותר. וכן מעולם לעולם. על כן עיקר ההתחלה הוא אמונה והסוף הוא אמונה ודביקות כי באמת הכל אחד. כי בחינת הדביקות של כל עולם ומדריגה שהוא נכסף ומשתוקק ומתגעגע לעלות למעלה שהוא בחינת עתיק בחינת רעוא דרעוין. זהו בעצמו בחינת הארת האמונה שהוא מדריגה האחרונ' של העולם שלמעלה ממנו. כי מלכות שהוא בחינת אמונה של עולם העליון הוא שורש החיות של בחינת עתיק שהוא בחינת רעוא דרעוין של עולם ומדריגה התחתון ממנו וכן לעולם כנ"ל והבן הדברים.

כי על פי הדברים האלה וכיוצא בהם המבוארים בדברינו תוכל לעשות לך דרך להבין מעט מזעיר בדרכי הקבלה של הזוהר הקדוש והאר"י ז"ל להוציא מהם דרכים ועצות למעשה. על פי הקדמות נוראות ועצות אמיתיות של דברי תורתו של רבינו ז"ל שכל תורה ותורה וכל מעשה ומעשה היא פותחת שערים רבים של השגת אלקות. שעי"ז יכולין להבין גם כל דרכי הקבלה. אם תזכה לשקוד על תורתו הקדושה יום יום בשקידה רבה. נמצא שעיקר המוחין והחיות של התפילין הם בחינת הארת האמונה שנשלמת ונגדלת ביותר כנ"ל. ועל כן התפילין הם בחינת חיי שרה חיי המלכות אמונה שהוא בחינת שרה ששרה על כל העולם בחינת התגלות אמונתו ומלכותו לכל באי עולם. בחינת והיה ה' למלך על כל הארץ כנ"ל.

אות ל"ט - וזה בחינת מערת המכפלה שכפולה בזוגות אדם וחוה אברהם ושרה וכו'. שעל שם זה נקראת העיר קרית ארבע על שם ארבעה זוגות וכו'. ארבעה זוגות הם בחינת תפילין של ראש ותפילין של יד כי ארבע פרשיות של ראש הם בחינת ארבעה מוחין דדכורא. וארבע פרשיות של יד הם בחינת ארבעה מוחין דנוקבא וזהו בחינת ארבעה זוגות הנ"ל. כי קרית ארבע הם בחינת ארבעה שמות של התפילין כידוע. ועל כן נקראת מערת המכפלה. על שם חיים ארוכים של הצדיקים שקדושתם וחיותם כפולה תמיד. כי בכל פעם מוסיפין קדושה על קדושה תשובה על תשובה. שזה עיקר קיום התורה בחינת כי כפלים לתושיה בחינת כי כל ביתה לבוש שנים פתוח תפתח העניק תעניק נתן תתן וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל. בחינת משנה תורה בחינת לכן בארצם משנה יירשו שכל זה הוא בחינת חיים ארוכים חיים נצחיים שזוכין הצדיקים ע"י שמוסיפין וכופלין קדושתם בכל יום ובכל עת כנ"ל.

אות מ' - ועל כן קנה מערת המכפלה מעפרון. עפרון הוא בחינת עפר בחינת הרע הנאחז ביסוד העפר שהוא בחינת ונחש עפר לחמו בחינת ועפר תאכל וכו' שהוא בחינת עצבות ועצלות וכבידות הנמשך מהרע שביסוד העפר שהוא עיקר נשיכת הנחש כמו שכתב רבינו ז"ל על זה הפסוק ונחש עפר לחמו (סימן קפ"ט) ע"ש והכנעתו על ידי יסוד העפר שבקדושה. שהוא בחינת אמונה שהוא בחינת שכן ארץ ורעה אמונה. בחינת עפר מאנא דכולהו שע"י אמונה בחינת עפר דקדושה מקבלין וממשיכין כל החיות וכל הקדושות וזוכין לבחינת כח הגודל וכח הצומח

ליגדל וליצמח בעבודתו ולעבור ולדלג על כל המניעות והעכובים. ולבלי להסתכל על שום דבר כי אמונה היא בחינת כח הגודל וכח הצומח וכו׳ כמבואר היטב בהתורה הנ״ל של אריכת אפים שאנו עוסקין בה שהוא בחינת תפילין כנ״ל.

ועל־כן קנה אברהם את מערת המכפלה מעפרון דייקא. כי הקליפה קדמה לפרי. ועל כן מערת המכפלה שהיא בחינת חיים ארוכים הנ״ל. בחינת אמונה בחינת כח הגודל והצומח וכו׳ כנ״ל שכל זה היפך בחינת עפרון שהוא סטרא דמותא היפך החיים. כי הוא בחינת זוהמת הנחש עצבות ועצלות וכו׳ כנ״ל על כן היתה בתחילה בגלות אצל עפרון שהוא ממש ההיפך מכל הנ״ל כנ״ל. כי את זה לעומת זה עשה אלקים. ואברהם שהוא ראש למאמינים. זכה להוציא הקדושה הגבוה הזאת שהיא מערת המכפלה מעפרון כי אברהם זכה לזקנה דקדושה שהוא בחינת חיים ארוכים הנ״ל בחינת ואברהם זקן בא בימים וכו׳ כי אברהם הוא הראשון שהשיג קדושת ארץ ישראל שהיא בחינת אמונה שעי״ז זוכין לכל הנ״ל. ועל כן נחלה ראשונה שזכה בארץ ישראל היתה מערת המכפלה. כי שם זוכין לבחינת חיים ארוכים הנ״ל. שהם בחינת תפילין שזוכין ע״י אמונה שזהו עיקר קדושת ארץ ישראל כנ״ל.

אות מ״א - וזה בחינת תיתורא של תפילין שפירושו לשון גשר. ומשם יוצא המעברתא. וזה העיקר מה שמונח על הגוף. כי מהתפילין אין נוגעין בעור הראש והיד כי אם התיתורא והמעברתא. כי זה העיקר מה שאנו צריכין לקבל מאור התפילין הקדושים להמשיך מהם בחינת תיתורא וגשר לעבור עליהם זה העולם בשלום. לעבור על כל המניעות והבלבולים וכו׳ וכו׳ ולהתקרב להשם יתברך באמת. כי תיתורא של תפילין שהוא בחינת גשר שמשם יוצא המעברתא. זה בחינת מה שנאמר ביעקב ויעבר את מעבר יב״ק ויעבר את אשר לו. ופירש רש״י עשה עצמו כגשר וכו׳ זה בחינת מעברתא ותיתורא של תפילין. כי מעבר יב״ק זה בחינת מעברתא כנ״ל באריכות. ויעבר את אשר לו שעשה עצמו כגשר. זה בחינת תיתורא שהוא גשר. כי יעקב הוא בחינת אמת כמו שכתוב תתן אמת ליעקב. שהוא בחינת תפילין כמובא בדברי רבינו ז״ל (בסימן מ״ז). כי עיקר התפילין הם ע״י בחינת אמונה שהוא בחינת אמת בבחינת צדיק כד אתחברת באמת. אתעבידת אמונה כמבואר במקום אחר.

וזהו בחינת מה שהביא רבינו ז״ל בהתורה של אריכת אפים דברי רבותינו ז״ל שאמרו על פסוק ויקד ארצה מה ראה ארך אפים ראה. וחדא אמר אמת ראה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כי אמת ואמונה כחדא חשיבי כנ״ל. וזה בחינת התיתורא של תפילין שהוא בחינת גשר. כי עיקר הגשר לעבור עליו בזה העולם הוא אמת. כי איתא בדברי רבינו ז״ל (בסימן מ״ח ליקוטי תנינא) שהאדם צריך לעבור בזה העולם על גשר צר. והעיקר שלא יתפחד כלל. ולזכות לזה לעבור על הגשר הצר של זה העולם. הוא ע״י בחינת גשר של תפילין שהם בחינת אמת כמו שאומרים העולם שעם אמת יכולין לעבור כל העולם. כי עיקר הוא האמת. כי

חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת ובו נחתמו שמים וארץ. כמו שכתוב בראשית ברא אלקים סופי תיבות אמת שעל זה עומד כל העולם ומלואו.

וכל הבלבולים והמניעות שיש להאדם מעבודת ה'. שהעיקר הוא מניעת המוח. העיקר העצה לעבור עליהם הוא אמת שהוא מורה דרך להאדם לעבור על הכל בבחינת שלח אורך ואמתך המה ינחוני וכו' וכמו שכתוב אהלך באמתך וכו'. כי האמת הוא הגשר דקדושה. בבחינת מה שנאמר ביעקב שהוא בחינת אמת שעשה עצמו כגשר. זה רמז שהאמת הוא הגשר כנ"ל. כי יעקב עשה עצמו כגשר להציל את כל אשר לו מפחד הלילה ומפחדו של עשו שהלך לקראתו שכל זה הוא בחינת כלליות הפחדים והיסורים והמניעות וכו' שיש לאדם מכל השונאים והמעכבים שמתלבש בהם היצר הרע שהוא בבחינת עשו כידוע. ועל כן יעקב סימן לבניו שאי אפשר לעבור על כל הפחדים האלה כי אם ע"י אמת שהוא בחינת יעקב שעשה עצמו כגשר שהוא בחינת תיתורא של תפילין. שבכח הזה יכולין לעבור בזה העולם כל ימי חייו על הגשר הצר שצריכין לעבור עליו בלי פחד כנ"ל.

וזה בחינת קריאת ים סוף שהפך ים ליבשה עד שקפאו תהומות בלב ים ועשה להם השם יתברך בנס נפלא בחינת גשר לעבור הים בשלום. והכל היה ע"י בחינת יעקב שהוא בחינת אמת. כמו שכתוב מה לך הים כי תנוס וכו' מלפני אלוה יעקב. שהוא בחינת אמת כנ"ל. כי אמת הוא בחינת גשר שעל ידו יכולין לעבור אפילו באמצע הים. בבחינת כה אמר בוראך יעקב וכו'. אל תירא וכו' כי תעבור במים אתך אני וכו' בוראך יעקב דייקא שהוא בחינת אמת. שעי"ז אל תירא כי תעבור במים וכו'. כי ע"י האמת עוברין על הכל וניצולין בשלום כנ"ל.

וזה בחינת שביום השלישי לבריאה אמר השם יתברך יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה. כי יום השלישי הוא בחינת יעקב כידוע שהוא בחינת אמת. שהוא בחינת גשר שעל ידו עוברים בתוך כל המים השוטפים וניצול מכולם כנ"ל שזהו בחינת היבשה שנעשה בשעת הבריאה באמצע המים. שהוא בחינת בכלליות העולם שנעשה ביום השלישי דייקא. שהוא בחינת יעקב. בחינת אמת. כי עיקר הגשר לעבור עליו כל העולם הוא אמת כנ"ל. שזהו בחינת תיתורא של תפילין כנ"ל.

אות מ"ב - וזה בחינת שלש כריכות על אצבע האמצעי. כי הוא בדרגא דיעקב ומשה שהוא בחינת הבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה (כמבואר בהינוקא פרשת בלק) ועל כן שם סיום קשירות התפילין שקושרין שם הרצועה אחר הנחת של ראש כי אז נשלמת האמונה בשלימות על ידי התפילין כנ"ל ועל כן אומרים אז וארשתיך לי באמונה וידעת את ה'. כי אמונה ודעת תלוים זה בזה כנ"ל. ועיקר הוא האמונה. בחינת וארשתיך לי באמונה דייקא והדר וידעת את ה' וכנ"ל. על כן נקשר באצבע אמצעי דייקא שהוא בחינת יעקב כנ"ל שהוא בחינת אמת כי אמונה תלויה באמת כנ"ל וזהו וארשתיך לי לעולם בחינת חיים ארוכים הנ"ל. חיים נצחיים לעולמי עד ולנצח נצחים וארשתיך לי בצדק ובמשפט

בחסד וברחמים. הם בחינת עטרת תפארת של התפילין שהם ארבע פרשיות. וארבעה בתים. כנגד ארבע בחינות אלו שהם צדק ומשפט חסד ורחמים. וכמו שפירש רש״י על זה הפסוק בהושע שהקדוש ברוך הוא עושה עטרה מארבעתן בראש ישראל וכו׳ היינו בחינת תפילין שהם עיקר העטרה של ישראל. וזהו וארשתיך לי באמונה וכו׳ כי עיקר תכלית כל השלימות הוא אמונה כנ״ל.

אות מ״ג - וזה בחינת קשר של יוד שאצל השל יד. זה בחינת סמיכת הנופלים שמקבלים מוחם וחיותם להחיות עצמן לבל יפלו לגמרי. ע״י בחינת תפילין של יד וכמבואר לעיל. וזה בחינת קשר של יוד אצל השל יד שהוא בחינת הארת צדיק יסוד עולם לבחינת מלכות שהוא בחינת כנסת ישראל כמובן בכוונות. שעל כן צריכין לדקדק מאד שיהיה זה קשר סמוך מאד להתפילין של יד כי עיקר הארת המוחין של ההמון עם שהשכינה מחיה אותם מנפילתם. הוא ע״י הצדיק יסוד עולם שזכה להשגה גבוה כזו עד שיכול להחיות ולסמוך כל הנופלים וכו׳ כנ״ל. ועיקר הארת התפילין זוכין לקבל ביותר בשעת התפלה. כי אז זוכין למוחין גמורים דגדלות כמו שכתוב בכוונות כי עיקר המוחין של התפילין שהם בחינת דביקות. הוא בחינת תפילה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. שזהו עיקר הדביקות להשם יתברך כמו שכתב רבינו ז״ל שעיקר הדביקות הוא תפלה. ועל שם זה נקראין תפילין לשון תפילה בחינת נפתולי אלקים נפתלתי. ועיין מה שפירש רש״י שם על זה הפסוק. שהוא לשון עקש ופתלתול. נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה עם אחותי. גם יכולתי שהסכים על ידי ע״ש.

ובבחינה זו צריך להרבות בתפילה והתבודדות מאד מאד כל ימי חייו שזה העיקר. וצריך להיות עקשן גדול בזה מאד מאד. שאע״פ שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל. והוא רחוק מדבריו מאד. כי זה ימים ושנים שעוסק בזה ועדיין לא פעל כלל. אעפ״כ צריך להיות עקשן גדול בזה כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם. כן צריכין בעבודת ה׳ כמו שכתב רבינו ז״ל (בסימן מ״ח בליקוטי תנינא) שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה׳. ובאמת צריכין עקשנות גדול מאד בכל עבודת ה׳. בכל עובדא ועובדא ובכל עצה ועצה. אבל עיקר העקשנות ביותר צריכין בתפילה ובתחנונים. והעיקר בשיחות של ההתבודדות כמבואר בדברינו כמה פעמים וכמו שפירש רש״י הנ״ל על נפתולי אלקים נפתלתי לשון עקש ופתלתול נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום וכו׳. והבן הדברים היטב אם תרצה לחיות חיי עולם כי אי אפשר לבאר הכל בכתב. ותפרש לך בלע״ז פירוש המלות של נפתולי אלקים נפתלתי על פי פירוש רש״י הנ״ל. לשון עקש ופתלתול וכו׳. ואז תבין עד היכן עד היכן צריכין להתחזק בהתבודדות ושיחות בינו לבין קונו. אע״פ שתהיה בדרך עקש ופתלתול כמה פעמים בלי טעם וריח. כי לא בזה ולא שקץ ענות עני אעפ״י שראוי לבזותן ולשקצן. כי הוא יתברך מלא רחמים בכל עת.

כי יש שלש תפלות תפילה למשה ותפילה לדוד ותפילה לעני כמבואר בזוהר (פרשה בל' דף קצ"ה). ואלו השלש תפלות הם שלש בחינות תפילין. כי תפילין של ראש הם בחינת תפילה למשה שהוא הדעת שהוא בחינת תפילין של ראש בחינת ראש ומוחין. כי הם עיקר המוחין. תפילה לדוד זה בחינת קשר של ראש כעין ד' שכלול גם כן מארבע פרשיות. כמו שכתוב בכוונות וזהו בחינת תפילה לדוד שהוא בחינת מלכות משיח שקשור בקשר של ד' שבשל ראש כנ"ל. תפילה לעני זה בחינת תפילין של יד הוא בחינת מלכות בחינת כנסת ישראל. שנקראת עניה כמובא. היינו כנ"ל שתפילה של יד הוא בבחינת המוחין והדעת שמאירין בכלל ישראל והעיקר להחיות את כל אחד מנפילתו שלא יפול בדעתו לעולם וכו' כנ"ל. וזהו בחינת תפילה לעני שהיא יקרה מכולם. כמו שכתוב בזוהר הנ"ל. ע"ש באריכות שמפליג מאד במעלת תפלת העני שהוא מאנין תבירין דקודשא בריך הוא דאיהו עביד תדיר קטטה בקודשא בריך הוא. וקודשא בריך הוא אצית ושמע מלוי. כיון דצלי צלותיה פתח כל כוי רקיעין וכל שאר צלותין דסלקין לעילא דחי לון האי מסכנא תביר לבא דכתיב תפילה לעני כי יעטוף וכו' וקודשא בריך הוא אמר יתעטפון כל צלותין דעלמא. וצלותא דא תיעול לגבאי. לא בעינא הכא בי דינא דידונין בינא. קמאי ליהוי תרעומין דיליה ואנא והוא בלחודנא. וקודשא בריך הוא אתייחד בלחודוי באינון תורעמין בההוא צלותא. דכתיב ולפני ה' ישפוך שיחו. לפני ה' וודאי כל חילי שמיא שאלין אלין לאלין קודשא בריך הוא במאי אתעסק. במאי אשתדל. אמרין אתיחדא בתאובתא במאנין דיליה. כולהו לא ידעו מה אתעביד מההוא צלותא דמסכנא ומכל אנון תורעמין דיליה. דלית תיאובתא למסכנא אלא כד שפיך דמעוי בתורעמא קמי מלכא קדישא ולית תיאובתא לקודשא בריך הוא אלא כד מקבל לון ואושדי קמיה ודא איהו צלותא דעביד עטופא לכל צלותין דעלמא וכו'. ע"ש שמאריך עוד בזה.

וכל זה נאמר אפילו בעני סתם שמתפלל על צרכיו על דוחקו ועניותו בגשמיות. מכל שכן וכל שכן כשמתחיל האדם לרחם על עצמו ומרגיש עניותו ודוחקו במעשים טובים וטוען עם השם יתברך ומתקוטט עמו ומתרעם עליו יתברך על שאינו מקרבו אליו ושופך שיחו ולבו לפניו עד שנתעורר בבכיה וכו'. כמה וכמה יקרה תפילה זו בעיני השם יתברך. והיא יקרה מכל התפלות שבעולם כי באמת זה עיקר העניות והדחקות כמו שאמרו רבותינו ז"ל אין עני אלא מן הדעת. כי חוץ מזה הכל הבל. כי ימינו כצל עובר ואין צרה כצרת הנפש. ואין עניות כעניות מתורה ומעשים טובים. מכל שכן וכל שכן כשהוא בעל חוב גדול חס ושלום שחייב להשם יתברך חובות רבים שחב כנגדו יתברך. ע"י חטאיו ופשעיו. ואין לו במה לסלק כלל כי אם בתפילה ובתחנונים. כשזה האדם זוכה להתעורר עצמו להרגיש עניותו ודוחקו. ועומד לפני השם יתברך כרש ואביון השואל על הפתחים ומבקש מלפניו בשברון לב על נפשו להצילה מני שחת. לבל יאבד שני עולמות חס ושלום. וכמו שאמר דוד מה בצע בדמי ברדתי אל שחת וכו' הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי וכו' וכיוצא בזה הרבה שבוודאי תפילה זאת יקרה בעיני השם יתברך מכל התפלות שבעולם.

ותדקדק היטב בכל דיבור ודיבור של דברי הזוהר הקדוש הנ״ל. ותבין היטב כמה יקר דברי התבודדות ששופכין שיחתו לפני השם יתברך ואעפ״י שזה כמה שמתפלל ומתבודד ונדמה לו שעדיין לא פעל כלל אעפי״כ כל דיבור ודיבור אינו נאבד רק כולם מנויים וספורים וגנוזים באוצרותיו וגם כי אי אפשר להאדם לידע כלל בזה הגוף אם פעל בעבודת ה׳ אם לאו. כי אפילו אם לא פעל כי אם כחוט השערה אחת פעם אחת כל ימי חייו זה זה יקר מכל חיי עולם הזה. כי אפילו כשנעתקים איזה תנועה להתקרב מעט יותר להשם יתברך אפילו פחות מחוט השערה. עי״ז רצים והולכים גם כן אלפים ורבבות פרסאות בעולמות עליונים. כמו שכתב רבינו ז״ל בהמעשה שסיפר מהצדיק. שפעם אחת נפל עליו עצבות גדול וכו׳ ע״ש. ועל כן צריכין להתחזק בזה מאד בלי שיעור. וכשיהיה חזק כל כך בבחינת נפתולי אלקים נפתלתי הנ״ל. אז סוף כל סוף בוודאי יזכה לפעול בקשתו להתקרב להשם יתברך להיות שוה עם אחיו הכשרים והצדיקים. וכמו שמסיים שם הפסוק גם יכולתי הסכים על ידי. שנתעקשתי כל כך להפציר הרבה למקום אעפ״י שנדמה לי כמה פעמים ששוב לא יועילו דברי חס ושלום וכו׳. אעפי״כ נתעקשתי עצמי בעקשנות גדול בלי שיעור וסוף כל סוף גם יכולתי שהסכים על ידי להיות שוה לאחיי להתקרב להשם יתברך באמת אמן ואמן.

אות מ״ד - וזה בחינת יאר צייט. שמתענין אז ביום שמת בו אביו או אמו. ואומרים קדיש ומדליקין נר. והכל כדי להעלות נשמת המת. כי צריכין להעלות את נפש אבותיו ואמו לבחינת חיים ארוכים הנ״ל. שהם בחינת חיים נצחיים. שזוכין הצדיקים לעולם הבא. וזה עושין בכל שנה ביום שנפטר. כי ביום שנפטר האדם אז עיקר התחלת חיותו באמת. כל אחד ואחד כפי מה שזכה ע״י קדושת יהדותו כי העולם הזה הוא צל עובר וחייו אינם חיים כלל. כי הוא עובר כהרף עין. ועיקר הוא חיים נצחיים שזוכה כל אחד כפי עבודתו לאחר מותו. ועיקר בחינת חיים ארוכים הוא לחדש חיות בכל עת ובפרט בכל שנה שזהו בחינת ראש השנה בראש חודש כנ״ל. ועל כן עוסקין בתקון הנפטר בכל שנה ושנה ביום שנפטר בו שהוא התחלת חיותו כנ״ל. שהוא בחינת ראש השנה שלו. ועיקר תקונו ע״י בניו. כי הבנים טובים הם רפואה גדולה לאבות כמו שכתב רבינו ז״ל. (בהא״ב אות ב׳ בנים סימן מ״ב).

כי עיקר עבודת האדם בעולם הזה הוא לגלות אלקותו בעולם. וכשמגיע זמנו להסתלק צריך שישאר אחריו ברכה זרע ישראל כשרים שימלאו מקומו ויודיעו גדולתו בעולם. כי כל נשמה ונשמה יש לה כח מיוחד לגלות איזה בחינה מהתגלות אמונתו בעולם וכמבואר לעיל. וזהו ועד דור ודור אמונתו. ועד דור ודור דייקא בחינת דור לדור ישבח מעשיך. בחינת זה זכרי לדור דור וכנ״ל וכל זה הוא בחינת תפילין שהם בחינת התחדשות המוחין שנתחדשין ע״י הולדה. שזהו בחינת התחדשות הדורות. שעי״ז נתחדש התגלות אלקותו יתברך בכל דור ודור כנ״ל. שזהו בחינת קדש לי כל בכור פטר כל רחם וכו׳ כנ״ל.

ועל כן מדליקין נר להמשיך אור להנשמה שתזכה לאור באור החיים בחינת חיים נצחיים וארוכים הנ"ל. שנקראים אור. כמו שכתוב להתהלך לפני אלקים באור החיים. וזהו בחינת הקדיש שאומרים אז. כי הקדיש נתתקן בלשון תרגום. כי הקדיש למעלה מכל הקדושות. והוא תבר כל גזיזין דפרזלא כמו שכתוב בזוהר הקדוש. שזהו בחינת בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא וכו' ועל כן נתתקן בלשון תרגום בחינת נוגה בחינת עץ הדעת בחינת מדמה וכו' כמבואר במקום אחר. כי אי אפשר לזכך ולברר המדמה וכו' שהוא בחינת תרגום כי אם ע"י בחינת הקדושה העליונה על הכל. שהוא בחינת קדיש בלשון תרגום.

כי כל מה שהצדיק והקדושה גבוה יותר יש לו כח לתקן ולברר הקדושה מעמקי הקליפות ביותר. ולהפוך בחינת נוגה בחינת תרגום בחינת מדמה אל הקדושה. שעי"ז עיקר עליית הקדושה כידוע. ועל כן הקדיש מחבר כל גזיזין דפרזלא. כי הוא קדושה גבוה כל כך שמשבר כל סטרין אחרנין וכו' ומהפך הכל אל הקדושה. שזהו בחינת קדושת התפילין. שנכתבין על העור דייקא וכנ"ל. ועיין בתיקונים מה שכתב בענין תפילין לצדיקים וכו'. לרשעים אינון קשורין לכל מקטרגין דילהון וכו' היינו כנ"ל. שתפילין הם מוחין ודעת גדולים כל כך שמועילים לכל. אפילו לכל הנופלים וכו'. כי נמשכין ממוח גדול כל כך שיכולין לגלות לכל כי ה' עמם וכו'. ויש תקוה לאחריתם. אמן ואמן.

אות מ"ה - כלל הדרוש הזה סובב הולך על יסוד ההקדמ' הנבנית על פי המעשה של הבעטליר הראשון מהשבעה בעטלירש שהוא העוור שנתן להזוג מתנה לדרשה חיים ארוכים. כמו שביאר רבינו ז"ל בעצמו בפיו הקדוש. אחר שסיפר המעשה של יום השני שמדבר מהחרש. אז אמר אחר כך שהראשון נתן להם חיים ארוכים וזה וכו'. כי עיקר בחינת תפילין הוא לזכות לחיים ארוכים הנ"ל. דהיינו להתחיל לחיות בכל פעם מחדש. חיים אמתיים בעבודת ה' וכו'. וכמבואר למעל' היטב באריכות. ועל כן אומרים קודם התפילין בהלשם יחוד. ומשפע מצוות תפילין יתמשך עלי להיות לי חיים ארוכים וכו'. כי זה עיקר בחינת תפילין לזכות לחיים ארוכים כנ"ל.

(**שייך** לעיל) לענין המעשה הנ"ל שכל אחד התפאר בהזכרון שלו וכו' ודיבר אז הוא ז"ל שנמצא בדברי רבותינו ז"ל איזה רמז מעין זה ששמואל זכר וכו'. ולא ביאר לנו היטב וקצת נשכח מזה. עתה מצאתי בירושלמי כתובות פרק אעפ"י. שמואל אמר חכים אנא לחייתא דילדין לי. ר' יהושע בן לוי אמר חכים אנא לגזירה דגזרין לי. רבי יוחנן אמר חכים אנא לנשיא דצבתין עם אימא. ובוודאי אלו ההתפארות של הזכרון של אלו גדולי הצדיקים הנוראים שהם גדולי גדולי האמוראים. הוא חידושים נפלאים מאד. אבל כל אלו ההתפארות הם לאחר שיצא לאויר העולם. והוא מעין ההתפארות של הזקן הראשון הקטן שבכולם שהתפאר שזכר חתיכת הטבור. אבל מה שנעשה

קודם לזה כגון בעת שהיה הנר דולק וכו׳ וכל שכן וכל שכן קודם יותר. עדיין לא נמצא רמז. ומי יודע על מי מהצדיקים הקדמונים אבות העולם הוא מרמז. ובאמת אמר בעת שעסק בסיפור המעשה נוראה הזאת. שזאת המעשה מדברת מכמה צדיקים קדמונים וכו׳. שים לבך לעיין היטב בהמעשה הנ״ל ותבין מרחוק גדולת הצדיקים המרומזים שם וגדולת המספרה. ומכל זה יכולין להבין כל חד כפום מה דמשער בלביה גדולת הבורא יתברך שמו שברא את העולם בחכמה עמוקה כזאת שיוכל הילוד אשה לזכות לגדולות ונוראות כאלה. כגון בענין הזכרון הנ״ל ובענין חיים טובים וכו׳. ובענין מיעוט מחזיק את המרובה ובענין הכח שבידים שיוכל להוציא החצים אחר שזרקם וכו׳ וכו׳ ע״ש היטב ותבין.

אורח חיים הלכות ברכות הראיה ושאר ברכות פרטיות הלכה ה׳

אות ח׳ - ובשביל זה צריכין להשתדל מאד מאד להתקרב לאנשי אמת שקבלו דרכים ישרים ואמתיים מצדיקי אמת. כי הצדיק האמת הוא הנצחן האמתי, כי זכה לנצח את היצר הרע בתכלית עד שלא נשאר בו מדליה כלום. כי זכה שלא היה לו שום הסתכלות בזה העולם כלל. ועל כן לא היה להרע עין שום אחיזה בו כלל. ועל כן באמת זכה לזכרון נפלא, וכמובן בהמעשה של העור עיין שם. (כי על פי התורה הזאת מובן מעט מה שכתב שם שזה העוור שלא היה לו שום הסתכלות בזה העולם היה לו זכרון נפלא יותר מכלם הינו כנזכר לעיל. והבן היטב). ועל כן על ידו יכולין לזכות לזכרון הנ״ל לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי תמיד וכנ״ל. ועל כן בכל פעם שיש קיבוץ יותר אצל הרב האמת טוב יותר לבוא אז אליו. כי כל מה שמתקבצים בני ישראל ביותר, בפרט אנשי אמת הבאים לשם שמים לשמע דברי ה׳, כל מה שהם יותר יכולין אז להזכיר את עצמו ביותר בהתכלית ולהבין בחינת הרמזים ביותר ולשוב על ידי זה לה׳ יתברך וכנ״ל:

יורה דעה הלכות מילה הלכה ד׳

אות ה׳ - וכל זה מרומז בהמעשה של הבעטליר הראשון שהיה עוור שהתפאר עצמו שאין לו שום הסתכלות כלל על זה העולם. כי כל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וע״כ נדמה לעוור אבל באמת אינו עוור כלל וכו׳ כי הוא זקן מאד ועדיין הוא יניק לגמרי ולא התחיל לחיות כלל ואעפ״כ הוא זקן מאד וכו׳ ויש לו הסכמה וכו׳. וע״ש מענין הזקנים מה שכל אחד התפאר בזכרון שלו וכל ההתפארות של הזכרון שלהם הכל בענין תחילת הוויית האדם שזה התפאר שזוכר מה שנעשה עמו בעת חתיכת טבורו וזה התפאר יותר שזוכר אפילו מה שנעשה עמו בעת העיבור וכו׳ עד שאח״כ התפאר העוור הנ״ל שהוא זוכר כל מה שהם זוכרים והוא זוכר לאו כלום. ע״ש הענין הנפלא והנורא הזה אשר לא נשמע מעולם. והנה זה הזקן שבכל הזקנים שהוא העוור הנ״ל הוא זכה לבחינת למעלה מהזמן בתכלית השלימות. וע״כ התפאר עצמו שהוא זקן מאד ועדיין לא התחיל

לחיות כלל וכו'. וכל הזמן אינו עולה אצלו כהרף עין שזה עיקר בחינת למעלה מהזמן שכל הזמן אינו עולה כהרף עין ובכל יום שנזקן יותר נחשב אצלו כאלו נולד היום שזהו בחינת הנאמר במשיח אני היום ילדתיך.

ומזה הזקן הקדוש והנורא והנשגב מאד זקן שבכל הזקנים זקן למעלה מכל הזקנים שבקדושה ממנו אנו ממשיכין הקדושה על הילד הנימול ע"י מצוות מילה בשמיני כי שמונה ימי מילה הם כנגד השמונה זקנים הנ"ל שהתפארו בהזכרון שלהם שזוכרים מתחילת הווית הוולד שהם במספר שמונה דוק שם ותשכח. וזה הזקן הנורא העוור הנ"ל הוא למעלה מכל השמונה הנ"ל. והוא זכה לבחינת ביטול הזמן בתכלית וממנו אנו ממשיכין הקדושה על הוולד ע"י מצוות מילה בשמיני כנגד שמונה הזקנים הנ"ל ואז ממשיכין הקדושה משורש השמונה זקנים הנ"ל שהוא הזקן העוור הנ"ל כי כל אלו השמונה זקנים הנ"ל זכו כל אחד לבחינת ביטול הזמן שמחמת זה זכו לזכרון כזה אבל עיקר ביטול הזמן בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו זכה רק זה הזקן העוור הנ"ל. וממנו ממשיכין הקדושה של מצוות מילה בשמיני כנ"ל כדי להמשיך על האדם הדעת שיזכה גם כן לבחינת למעלה מהזמן שזה עיקר התכלית כנ"ל. כי מחמת גשמיית עכירת האדם צריכין להמשיך עליו הקדושה ממקום גבוה ונורא מאד מאד והלוואי שיזכה לזה, לבא לשלימות הדעת לצאת מהמעשה הרע הנעשה תחת השמש שעיקרו ע"י תאוות עוה"ז, שעיקר כל התאוות הם תאוות המשגל שבשביל זה בא מצות מילה להעביר הערלה החופה על המוח כדי לזכות לתקון הברית שהוא שלימות הדעת שהוא בחינת למעלה מהזמן שממשיכין זה מהזקן העליון הנ"ל.

כי שלימות הדעת הוא בחינת שלימות הזכרון כמובא בהתורה דרשו (בסי' ל"ז), שזכרון הוא בחינת דעת, ושכחה היא בחינת כסילות. ועל כן הזכרון שהוא שלימות הדעת הוא בבחינת למעלה מהזמן וכנ"ל. וכנראה בחוש שעיקר השכחה הוא מחמת הגדלת הזמן כי עיקר השכחה היא בריבוי הימים והזמן. וכ"ש ברבות הימים הכל נשכח. אבל מי שזוכה לדעת שלם שעי"ז נתבטל הזמן הוא זוכה לזכרון ואין לו שכחה כי בוודאי כשאין זמן - אין שכחה כי עיקר השכחה מריבוי הזמן וכנראה בחוש כנ"ל. ועל כן אלו הזקנים הקדושים הנוראים הנ"ל כל אחד כפי שלימות דעתו כפי מה שזכה לבטל הזמן כמו כן זכה לזכרון נפלא ונורא מה שאין בדרך הטבע כלל. כי בודאי לא נמצא שום חכם בכל החכמות שיתפאר עצמו שזוכר מה שנעשה עמו בעת חתיכת טיבורו, מכ"ש וכ"ש שלא נמצא מי שזוכר מה שנעשה עמו בימי העיבור קודם שיצא לאויר העולם, מכ"ש יותר ויותר. כמבואר שם נפלאות נוראות גדולת הזכרון של כל אחד יותר על חבירו ע"ש.

ואם תביט בעין השכל האמת. תעמוד מרעיד ומשתומם ותעיד בעצמך שלא נראה ולא נשמע כזאת מימות עולם. כי כל ההתפארות של כל הזקנים הנוראים והקדושים הנ"ל אפילו ההתפארות של הראשון הקטן מכולם. אין מי שיזכה להתפאר בזה כי אם צדיק גדול ונורא וקדוש מאד מאד שזכה לקדש את עצמו

כל כך ולצאת מהבלי עולם הזה לגמרי עד שתיקן כל ימיו אפילו ימי הנערות ואפילו ימי היניקה וכמבואר בדברי רבינו הנורא ז"ל (בסימן קע"ט) שצריכין להתענות כ"כ עד שישתמש עם הכח של החלב שינק ממעי אמו כדי שיעלה ויתקן גם אלו הימים ע"ש. ומי שזכה לזה באמת הוא יכול להתפאר שזוכר מה שנעשה עמו בעת לידתו בעת חתיכת טיבורו. כי זכה לקדש ימיו כולם כ"כ עד שזכה להשלים דעתו בקדושה כ"כ עד שנתבטל הזמן אצלו עד שנחשב אצלו כאלו היום נולד וכשאין זמן בודאי אין שכחה כנ"ל. אבל בענין ביטול הזמן יש כמה וכמה מדריגות. וכל מה שהעולם והמדריגה גבוה ביותר נתבטל שם הזמן יותר ויותר כמובן בהתורה הנ"ל.

על־כן אע"פ שזה הזקן הקדוש התפאר עצמו בזכרון נפלא ונורא כזה שזוכר חתיכת טיבורו שזהו בחינת ביטול הזמן כנ"ל, אעפ"כ גדולים מעשי ה' ולגדולתו אין חקר, כי יש גבוה מעל גבוה וכו'. כי עדיין נמצא זקן הב' ששחק מזאת ההתפארות. והתפלא ואמר (בלשון תימה) זאת היא מעשה ישנה? אני זוכר זאת המעשה אבל אני זוכר גם כשהיה הנר דולק דהיינו בעת שהיה בעיבור וכו' ע"ש. כי השני זכה לביטול הזמן יותר ויותר. וע"כ זכה לזכרון יותר. וכן השלישי והרביעי וכו' כל אחד ואחד זכה לבחינת ביטול הזמן יותר ע"כ זכה כל אחד לזכרון נפלא ונורא יותר כנ"ל. אבל אחר ההתפארות של כולם גבוה מעל גבוה וגבוה מעל גבוה וכו' וכו' עד הזקן השמיני וכו' אח"כ התפלא עליהם העוור הנ"ל ואמר (בלשון תימה אלו הם מעשיות ישנות? הוא זוכר כל אלו המעשיות. אבל הוא אינו זוכר כלל ע"ש. כי זה העוור העליון מכל הזקנים הוא זכה לביטול הזמן בתכלית הביטול למעלה למעלה, וע"כ הוא שורש תכלית הזכרון ולמעלה מהזכרון עד שהשגתו אי אפשר לקרוא בשם זכרון. ועל כן אמר שאינו זוכר כלל וכו' (כמבואר שם בלשון לעז רמז עמקות כוונתו ע"ש).

אות ו' - נמצא שתיקון הזכרון הוא ע"י בחינת ביטול הזמן שזוכין ע"י שלימות הדעת. וזה אנו צריכין לתקן ע"י מצות מילה. כי צריכין לתקן את הזכרון שהוא בחינת זכר שהוא לשון זכרון ושם עיקר מצות מילה כשרז"ל מנין שהמילה באותו מקום שנאמר וערל זכר מקום שניכר בין זכר לנקיבה. כי עיקר התיקון להעביר הערלה החופה על הברית שהוא הכסילות החופה על המוח כדי לזכות לבחינת ביטול הזמן לצאת מהבלי הזמן ותאותיו שעיקר התגברותו בתאוה זאת כידוע כדי לזכות לזכרון שהוא בחינת סטרא דדכורא בחינת זכר כנ"ל. להכניע ולבטל תאות נשים שמשם עיקר השכחה. בחינת כי נשני ה' את כל עמלי וכו' ושם עיקר אחיזת הזמן כי עיקר אחיזת הזמן הוא מסטרא דנוקבא שהוא בחינת חסרון הדעת בחינת נשים דעתן קלה. כי כל הסדר זמנים ועתים הם בבחינת מלכות שהיא בחינת נוקבא כידוע. וזה שאמרו רז"ל על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא זו אשה. לעת מצוא דייקא. כי שם עיקר העת והזמן כנ"ל. כי עיקר הזמן בבחינת שינה ותרדמה חסרון הדעת כנ"ל. וע"כ בשעת שינה נקטן הדעת מאד. וכל בנין האשה ע"י שינה ותרדמה כ"ש ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן ויקח וכו' וע"כ

שם עיקר הזמן כנ"ל. וזה כל עבודת האדם לקשר ולהעלות הזמן לבחינת למעלה מהזמן לבטל תאות נשים ולא יפול לבחינת הזמן ח"ו ששם כל הבלין וכיסופין אדרבא יזכה להעלות ולקשר הזמן בחינת האשה לבחינת למעלה מהזמן שהוא בחינת זכר עד שיתבטל הזמן ויוכלל בבחינת למעלה מהזמן בבחינת באתר דאית דכר נוקבא לא אידכר תמן.

וזה בחינת אשה עולה עמו ואינה יורדת עמו. כי כל תיקונה על ידו שצריך להעלות אותה ולקשרה לבחינת למעלה מהזמן ששם עיקר החיים. כי במקומה בבחינת הזמן שם עיקר אחיזת סטרא דמותא ח"ו בבחינת רגליה יורדות מות וכנ"ל שעיקר המיתה בבחינת הזמן. אבל הוא צריך לקדש עצמו כראוי באופן שיזכה להעלות אותה ולקשרה לבחינת למעלה מהזמן בבחינת ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלך וכו' שצריך לראות להמשיך חיים דהיינו ע"י שמקשר ומעלה הזמן בחינת אשה לבחינת למעלה מהזמן ששם עיקר החיים. וע"כ מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. כי הם בעצמן אין להם כח לתקן ולקשר הזמן לבחינת למעלה מהזמן שזהו בחינת כל המצות עשה שהזמן גרמא וכמובן מזה (בסי' ע"ט בלק"ת) בהר"פ שמצאנו מאדמו"ר ז"ל המתחילים הקול קול יעקב ע"ש:

אות ז' - וזה בחינת גודל הצער והכאב שצריך לסבול התינוק בעת המילה. כי לזכות לבחינת למעלה מהזמן זה אי אפשר כי אם ע"י ביטול אל התכלית. שאי אפשר לבא לזה כי אם בסתימו דעיינין שזהו בחינת מה שהאדם סוגר וסותם עיניו בחזקה מאד בעת יסורים וכאבים גדולים ר"ל. כמבואר כל זה (בסי' ס"ה) בהתורה ויאמר בועז אל רות ע"ש היטב. וע"כ נתנה לנו התורה מצוה הזאת ע"י יסורים וכאב גדול כי מעוצם הכאב אזי התינוק סותם וסוגר עיניו בחזקה מאד כנראה בחוש. ועי"ז אע"פ דאיהו לא חזי מזלי' חזי (כשרז"ל מגילה ג') כי נכלל נשמתו אז בבחינת ביטול למעלה מהזמן. ועי"ז יומשך עליו רשימה מבחינת זאת עד שיזכה בימי חייו לבא לבחינה זאת לבטל חסרון הדעת ולהשלים דעתו עד שיזכה לבחינת ביטול הזמן שזה עיקר התכלית כנ"ל. וע"כ זה העוור הנ"ל שזכה לתכלית שורש הזכרון לתכלית ביטול הזמן לגמרי לגמרי כנ"ל. ע"כ היה נראה כעוור לגמרי. כי זכה לסתום עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי כאשר התפאר את עצמו שאין לו שום הסתכלות בזה העולם כי כל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין כנ"ל. כי אי אפשר לזכות לבחינת ביטול הזמן שהוא התכלית כי אם בסתימו דעיינין כנ"ל. שזהו בחינת הצער והכאב של התינוק בעת המילה שעי"ז סותם עיניו וכו' כנ"ל:

אות ח' - וזה בחינת גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות כי ע"י מצות מילה זוכין לבחינת ביטול הזמן ששם עיקר הזקנה דקדושה כנ"ל וזה בחינת מה שמובא בכתבים שעיקר הידור הזקנה על ידי תקון הברית, כי הסריס אין לו זקן וכו' ע"ש. היינו כנ"ל שעיקר הזקנה הוא בבחינת ביטול הזמן כנ"ל שזוכין לזה על ידי מצות

מילה שהוא תיקון הברית כנ״ל. ועל כן כל הזקנים הנ״ל זכו לזכרון שהוא ביטול הזמן כי משם עיקר קדושת הזקנה דקדושה שלהם כנ״ל. כי מי שפוגם בברית ח״ו ואזי נופל מהדעת בבחינת אין אדם עובר עבירה אא״כ נכנס בו רוח שטות. כי פגם הברית הוא פגם הדעת. כי הטיפה נמשכת מהמוח כידוע כ״ש וידע אדם וכו׳ ועל כן הוא נופל לתחת הזמן שהוא מחסרון הדעת. ועל כן כל ימיו כעס ומכאובות. כי עליו דייקא עובר כל המעשה הרע הנעשה תחת השמש והכל כפי הפגם שפגם בברית ח״ו. ועל כן נאחז בו ח״ו סטרא דמותא. כי שם מחסרון הדעת משם עיקר אחיזת הזמן ששם עיקר סטרא דמותא כנ״ל. וזה בחינת ומוצא אני מר ממות את האשה שנאמר על פגם הברית. וזה בחינת הכרת הנאמר בתורה בכל העריות שהוא פגם הברית. כי עיקר הכרת ח״ו הוא מה שנכרתין ימיו מן השורש דהיינו שנשאר ח״ו תחת הזמן ואינו זוכה לצאת מתחת הזמן אפילו אחר מותו כי הצדיקים במיתתן קרויים חיים כי זוכין ע״י קדושתם להעלות ולבטל כל הזמן והימים בבחינת למעלה מהזמן ששם עיקר החיים. ושם עיקר ידיעת הבורא יתברך שזה כל שעשוע עוה״ב כנ״ל. אבל הרשעים החייבין כרת כשאינן זוכין לתשובה אזי נשארין גם אחר מותרם תחת הזמן כמובא שהרשעים אינם יוצאין מחיזו דהאי עלמא גם אחר מותו. וזה עיקר עונש כרת ר״ל שנכרתין ימיו משרשן מבחינת למעלה מהזמן ונשאר תמיד תחת הזמן ששם כל הפגעים וכל הדינים וכל העונשים הקשים והמרים ר״ל.

ועל־כן תיקון הכרת הוא כתר כמובא שצריכין להמשיך עליו הקדושה מבחינת כתר לתקן פגם הכרת. כי כתר הוא בחינת שורש הזקן דקדושה כי שם כל התליסר תיקוני דיקנא קדישא ונקרא עתיק כידוע. היינו שזוכה לקשר עצמו לבחינת זקן דקדושה בחינת כתר ששם הוא למעלה מהזמן שזהו היפך הכרת כנ״ל. וזה שמובא בספרים שהנעור בלילה ניצול מכרת. כי עיקר הזמן בבחינת שינה כנ״ל. ששם עיקר אחיזת הכרת בחינת סטרא דמותא כנ״ל וע״כ כשנעור בלילה ומנדד שינה מעיניו ועוסק בתורה ועבודת ה׳ עי״ז מבטל הזמן שהוא בחינת שינה ומקשר הזמן לבחינת למעלה מהזמן ע״י התורה ועבודה שהם שלימות הדעת דקדושה שעי״ז נכללין בבחינת למעלה מהזמן ששם עיקר החיים כנ״ל. ועל כן באמת עיקר התשובה על פגם הברית הוא ע״י התקשרות והתקרבות לצדיקים אמתיים כי צדיקים אמתיים שומרי הברית הם בחינת זקנים דקדושה שמקבלין כח מהזקן העליון הנ״ל שזכה לבחינת למעלה מהזמן בתכלית המעלה. ומשם ממשיכין החיים לכל הבאים לשוב על פגם הברית ומוציאין ומעלין אותם מבחינת כרת לבחינת כתר שהוא בחינת עתיק בחינת זקן בחינת למעלה מהזמן ששם עיקר החיים כנ״ל. וזהו גדולה מילה שנכרתו עליה י״ג בריתות כנגד י״ג תיקוני דיקנא קדישא שהם בחינת זקן דקדושה שזוכין להם על ידי מצות מילה שהיא בחינת תיקון הברית כנ״ל:

אות ט׳ - וזה בחינת חיתוך ופריעה. ואיתא בכוונות שע״י חתיכת הערלה מבטלין הג׳ קליפות הטמאות לגמרי. וע״י הפריעה מבטלין קליפת נוגה שהיא מעורב טוב

ורע שלפעמים נכללת בקדושה וכו'. וב' בחינות אלו נעשין ע"י הזקנים הקדושים הנ"ל. היינו כי כלל השמונה זקנים הנ"ל כולם הם בחינת אחת כנגד הזקן העליון מכולם שהוא העוור הנ"ל שהוא בחינת ב' גבוה מכולם לגמרי. כי אע"פ שגם כל אלו השמונה זקנים הקדושים הנ"ל יש בהם חילוקים הרבה. כי כל אחד גבוה מחבירו הרבה עד שהקטן נגד הגדול ממנו נחשב כנקודה בעלמא כמובן למבין ומשכיל. וכן הב' כנגד הג' והג' כנגד הד' וכו' וכו'. אעפ"כ כולם הם בבחינת אחת כנגד העוור העליון מכולם כי רק הוא התפאר את עצמו שכל העולם אינו עולה אצלו כהרף עין. ועל כן זכה לתכלית שורש הזכרון עד שהוא למעלה מהזכרון ואינו זוכר כלל. כי נכלל באין סוף בתכלית שלימות הביטול שאין שלימות אחריו. ועל כן זה הזקן הוא בחינה בפ"ע מרומם ונשגב מכל השמונה זקנים הנ"ל שעדיין נשאר להם איזה משהו דמשהו מבחינת הזמן. ואע"פ שהוא דק מן הדק שאינו נתפס במוח כלל, אף אעפ"כ מאחר שעדיין לא זכו לתכלית הביטול של העוור העליון מכולם, כולם הם בבחינה אחת כנגדו. כי אע"פ שיש ביניהם חילוקים רבים גבוה מעל גבוה וגבוה מעל גבוה וכו' ואפילו הקטן שבכולם נורא ונשגב מאד בקדושתו שאין שכיח כמותו כמובן למשכיל וכנ"ל מכ"ש השני הגבוה ממנו מכ"ש השלישי וכו' וכו', אעפ"כ מאחר שגם הגבוה מכולם שהוא השמיני עדיין נשאר שלימות אחריו שהוא שלימות הביטול בתכלית הביטול שאין למעלה ממנו שהוא הביטול של העוור. ע"כ כל השמונה זקנים לבחינה אחת כנגדו. דהיינו שכנגדו כולם אינם בשלימות הביטול אף על פי שקדושתם שגבה ועצמה מאד. והוא בחינה בפ"ע מאחר שזכה לתכלית שלימות הביטול שאין שלימות אחריו.

וכנגד זה הם ב' בחינת הנ"ל שהם חיתוך ופריעה כי חיתוך שהוא ביטול קליפות הטמאות נעשה על ידי כלל השמונה זקנים הנזכרים לעיל שהם מבטלים כל הקליפות הטמאות. אבל מצות פריעה שהיא לבטל קליפת נוגה זה אין נעשה בשלימות כי אם ע"י קדושת הזקן העליון הנ"ל שהוא העוור שלא היה לו שום הסתכלות בזה העולם אפילו כהרף עין. ועל כן זכה לבטל קליפת נוגה בתכלית הביטול. וממנו אנו ממשיכין הקדושה של מצות פריעת מילה שהיא ביטול נוגה. כי בבחינת נוגה שהיא בחינת מעורב טוב ורע ולפעמים נכללת בקדושה ולפעמים להיפך, בזה יש אלפים ורבבות בחינות ומדריגות. ובזה הם חלוקים במדריגתם כל הכשרים וכל הצדיקים. כי בודאי הכשרים האמתיים, מכ"ש הצדיקים כבר שברו הג' קליפות הטמאות לגמרי שמהם כל האיסורים והעבירות שבתורה כידוע. ומי שהוא נקי מעבירות אין לאלו הג' קליפות עוד אחיזה בו. אבל בבחינת ביטול נוגה בזה יש אלפים ורבבות מדריגות. כי הצדיק שקידש עצמו גם במותר לו אזי לפי קדושתו כן ביטל גם קליפת נוגה כידוע. אבל מאחר שעדיין נשאר בו איזה שמץ מהיתר עדיין יש בו איזה אחיזה מבחינת נוגה.

ואפילו מי ששבר הכל וזכה לקדושה למעלה מקדושה גבוה מעל גבוה, אעפ"כ גם הצדיקים הגדולים הנוראים יש להם יצר הרע שהוא בחינת מלאך הקדוש שהוא בחינת גבורות ודינים כמבואר (בסי' ע"ב) והם צריכים ללחום עמו ולשברו.

וכל זמן שנשאר אצלם איזה בחינה דקה מהיצר הרע העליון הדק ורוחני מאד אע"פ שהוא גבוה אלפים ורבבות מדרגות מהיצר הטוב של סתם בן אדם אעפ"כ עדיין לא נתבטל בחינת נוגה בתכלית הביטול. כי כל זמן שיש איזה אחיזה עדיין לאיזה בחינת דין אע"פ שהוא בדקות מאד. יש עדיין איזה אחיזה לבחינת נוגה שהוא מעורב טוב ורע. ועל כן עיקר בחינת פריעה שהוא ביטול נוגה ממשיכין מהזקן העליון העוור הנ"ל שזכה לתכלית הביטול בשלימות שאין שלימות אחריו שהוא ביטל בשלימות גם שורש היצר הרע של מעלה. והדברים מובנים מעט לבקי בכתבי האריז"ל ומעיין היטב בדברי אדמו"ר ז"ל. ובפרט בסימן ע"ב הנ"ל ע"ש היטב:

על המעשה מיום ב' מענין הבעטליר השני שהיה חרש

אבן העזר הלכות פריה ורביה הלכה ג' אות ל"ב - ...רמז קצת בענין ספור השני שהיה חרש שאמר: אני איני חרש כלל רק שכל הקולות של העולם כולם הם רק חסרונות ואצלי אין כל העולם כולו עולה כלל שאשמע החסרון שלהם וכו'. כי אני חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון כלל וכו' וחיים טובים שלו היה שהיה אוכל לחם ושותה מים וכו' ע"ש היטב ענין הנפלא והנורא והנשגב הזה.

כי דע אחי שקודם שסיפר רבינו ז"ל מעשה זאת של יום השני (כי המעשה הזאת של הז' בעטלירש לא סיפרה ביום אחד רק בכמה ימים ונמשך ענין הסיפור בערך שתי שבועות כאשר יבואר במקום אחר) מעשה שהיה כך היה שהייתי עומד לפני הדרת קדשו ובתחילה קודם סעודת הצהרים דברתי עמו מענין המעשה הנוראה הזאת שסיפר ביום שבת קודש הקדום עד סיום הסיפור של הבעטליר הראשון שהוא העוור אשר אנכי לא הייתי בעת הסיפור הזה ואחר כך ביום ד' הסמוך דברתי עמו מענין הנורא והנפלא הזה ושמעתי מפיו הקדוש שהוא חפץ ומשתוקק להיטיב עמנו טובה נצחיית לספר לנו שאר המעשה וכלתה נפשי לשומעה אך בתוך כך בא המשרת ואמר הגיע עת לאכול והלכתי משם וכו' עד אחר כך בין הערבים חזרתי ועמדתי לפניו ודברתי עמו עוד כמה ענינים מסיפורי העולם וספרתי לו כמה מעשיות מברדיטשוב ובתוך דברי עניתי ואמרתי לפניו מענין היסורין והחסרונות שיש לכל הנגידים והגבירים הגדולים שכולם מלאים דאגות וחסר להם תמיד וכן כל החכמים והמחקרים כל חכמתם חסירה תמיד ואינם יודעים שום דבר בשלימות כידוע להם בעצמם.

ועל ענינים כאלו אמרתי לפניו מקרא הזה גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף וכו' (ועיין קהלת ג' בפירוש רש"י שם) ענה רבינו ז"ל ואמר הלא זה הוא ענין המעשה שלנו ושאל תיכף היכן אנו עומדים בהמעשה השבתי לו ברעדה אצל הסיפור של יום השני ענה ואמר ביום השני וכו' וסיפר כל המעשה של יום השני שהוא מענין החרש הנ"ל אשרי אזנים שכך שומעות וכו' מה נאמר מה נדבר מי יוכל להעריך על הכתב

חלק מאלף ממעט ההתנוצצות שבמוח עד היכן כל דיבור ודיבור של המעשה הנוראה הזאת מגיע וכו' וכו'. ואין להאריך בזה כאן.

והנה ע"פ הנ"ל מבואר היטב ענין החיבור והסמיכות של זה שחי חיים טובים בלי שום חסרון שהוא דייקא נקרא חרש ואינו שומע כלל שום קול של זה העולם כי כל הקולות של זה העולם כולם הם חסרונות ואפילו השמחות של זה העולם כולם הם חסרונות ועל כן הוא נקרא חרש כי אצלו אינו עולה זה העולם כלל שישמע החסרון שלהם וכו' כי כל הקולות של זה העולם הגשמי שהם הקולות שאינם דקדושה באמת כולם הם חסרונות בוודאי כי כולם נמשכים מבחינת קול החוזר הנ"ל שמשם כל הדינים שמשם כל החסרונות שבעולם כי כל היסורין והחסרונות שיש לכל אדם שבעולם כולם מחמת מדת הדין והצמצום המעכב השפע שעי"ז באים כל החסרונות והיסורים חס ושלום ועיקר התגברות הדין חס ושלום שמשם החסרונות הוא ע"י קול החוזר שהוא קול הברה כנ"ל היינו ע"י ששומע רק קול החוזר בעצמו ואינו סותם אזניו מקול החוזר שהוא בחינת קול כסילות של הבלי עולם הזה להטות לבבו ואזנו אל בחינת קול הישר בעצמו שהוא כלליות התורה והמצות שנמשכת מקול הישר בחינת קול דברים אתם שומעים וכו' ועיקר התורה והמצוות הוא האמונה כנ"ל דהיינו להטות אזנו ולבבו לקול הישר שעי"ז נברא הכל לידע שהכל נמשך רק מקול הישר וכנ"ל וכל אחד כפי מה שפוגם בזה שהוא בחינת פגם אמונה בחינת עבודה זרה וכפירות ואפיקורסית שעי"ז מפריד השפעת כל טוב שנמשך מבחינת קול הישר לכלליות העולם שבהם נשמע בחינת הקול החוזר כנ"ל מזה באין כל החסרונות.

כי באמת עיקר בחינת קול החוזר נמשך בשרשו מבחינת חסרון כי ידוע שקול החוזר בגשמיות הוא כשהקול פוגע באיזה מחיצה ומכה בו כגון ביער או בין ההרים שעי"ז נשמע קול הברה שהוא קול החוזר ובשורש העליון נמשך בחינת קול החוזר מהכאת בחינת קול הישר בבחינת מחיצה העליונה הוא בחינת תחילת הצמצום שהוא בחינת נקודת המרכז שעי"ז נמשך בחינת קול החוזר.

כי ידוע ומבואר במקום אחר שקודם הבריאה היה הכל אין סוף ולא היה מקום לבריאת העולם וכשרצה השם יתברך לברוא את העולם צמצם אלקותו אל הצדדין עד שנעשה חלל הפנוי באמצע ושם המשיך האור בדרך קו ועי"ז נבראו כל העולמות וכו' כמבואר בעץ חיים בתחילתו וזה הצמצום הוא בחינת המקום והמחיצה של כל העולמות כי בלא הצמצום היה הכל אין סוף ולא היה מקום לבריאת העולמות כנ"ל ותיכף אחר הצמצום כשנעשה בחינת חלל הפנוי אז המשיך השם יתברך אורו בדרך קו הישר שהוא בחינת קול הישר שעל ידו נברא הכל כמו שכתוב בדבר ה' וכו' וברוח פיו וכו' ומחמת שזה הקול הישר פגע בנקודת המרכז שהוא תכלית מחיצת הצמצום כידוע שעיקר תכלית הצמצום הוא בבחינת נקודת המרכז שרחוק בתכלית הריחוק מכל האור אין סוף הסובב את החלל הפנוי.

וכשפגע הקול הישר הזה במחיצת הצמצום הזה שהוא נקודת המרכז נעשה תיכף בחינת קול החוזר שהוא קול הברה ומגודל הריחוק של הקול הברה מהתחלת הקול הישר עי״ז נדמה הקול הברה לקול בפני עצמו עד שאפשר לטעות חס ושלום כאלו זה הקול הברה חס ושלום הוא עיקר הקול וכו׳ כנ״ל שזהו עיקר בחינת הבחירה וכנ״ל כי באמת גם כל הצמצום הנ״ל של חלל הפנוי הוא רק בהמוח והדעת וכמבואר מזה קצת במקום אחר וכמו כן בדברי רבינו ז״ל בהתורה בא אל פרעה (סימן ס״ד) שעיקר הצמצום הוא מה שצמצם את המוח והדעת עד שלא יוכל המוח והדעת להשיג בחכמה אלקותו יתברך כי אם באמונה לבד שמזה נמשכין כל הקשיות של המחקרים שאי אפשר ליישבן כי הם נמשכין מבחינת הצמצום של החלל הפנוי ששם אי אפשר למצוא אלקותו בחכמה ושכל כי אם באמונה לבד וכו׳ ועיין שם בהתורה הנ״ל ובכל המקומות שדברנו מזה ואם איש אמונות אתה וחפץ באמת תבין ותשכיל מעלת האמונה העולה על כל החכמות כולם ותבין הדברים היטב.

ועל־כן כל הקולות של זה העולם שאינם של הקדושה בשלימות רק יש בהם אחיזת תאות עולם הזה והבליו וחכמותיו הם בבחינת קול החוזר כנ״ל שנמשך מבחינת חסרון בשרשו דהיינו מתחילת הצמצום שהוא בחינת חסרון כביכול מה שהשם יתברך חיסר וצמצם אלקותו וטובו וגדלו מבחינת המקום של החלל הפנוי כי הצמצום הוא בחינת חסרון ההשפעה כידוע ומזה נתהוה בחינת קול החוזר ע״י שפגע בחינת קול הישר שהוא שורש החיות של כל הבריאה כולה שפגע בבחינת מחיצה הזאת של הצמצום שהוא בחינת חסרון כנ״ל נמצא שבחינת קול החוזר הוא רק מבחינת חסרון ועיכוב ההשפעה ועל כן כל מי שנמשך אחר הקול הזה הוא מלא חסרונות תמיד וכל מה שנמשך ביותר אחר זה הקול החוזר כמו כן החסרונות שלו רבים וגדולים ביותר.

וזה בחינת דעת חסרת מה קנית דעת קנית מה חסרת כמו שאמרו רבותינו ז״ל (נדרים מ״א) כי עיקר הדעת הוא לדעת כי ה׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו שהוא הדעת של האמונה הקדושה בחינת וארשתיך לי באמונה וידעת את ה׳ שהוא הדעת של כלליות ישראל עם קדוש מאמינים בני מאמינים שמאמינים בה׳ ובמשה עבדו ומקיימין את התורה שעל זה נאמר ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וכו׳ וכו׳ ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה וכו׳ כי כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא אוזן משמוע וכו׳ כי כל מי שנמשך אחר חקירות וחכמות של זה העולם הוא חסר לעולם מאחר שאינו מקשר כל החכמות והחיות להשם יתברך שהוא עיקר השלימות כי אין שלימות כי אם להשם יתברך ומי שיודע ממנו יתברך דהיינו ע״י אמונה שלימה הוא כלול בו יתברך ויש לו גם כן כל השלימות וכמבואר בדברי רבינו ז״ל במקום אחר אבל תיכף כשסותם אזניו ואינו שומע עצם הקול הישר רק הקול החוזר הנמשך מחמת הצמצום של הדעת כנ״ל שהוא בחינת חסרון על כן הוא מלא חסרונות תמיד וזהו בחינת כל החסרונות של כל העולם שכולם נמשכין

מחסרון הדעת ועיקר חסרון הדעת הוא חסרון אמונה כי מי שיש לו אמונה שלימה בהשם יתברך בשלימות ויודע שהכל מהשם יתברך בהשגחתו לבד כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים הוא חי חיים טובים תמיד כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד בוודאי ובוודאי כוונתו יתברך לטובה וכמבואר מזה בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות שמי שיש לו אמונה שלימה בהשם יתברך הוא חי חיים טובים תמיד ע"ש.

וכל החסרונות הוא רק מחסרון אמונה ועל כן החכמים והמחקרים חייהם אינם חיים כלום כי הם רחוקים מחי החיים ע"י חכמתם וחקירתם שעוקרת אותם משרשם וכרוכים תמיד אחר חכמות שאחר הטבע ששם מלא חסרונות כי העולם הזה מלא חסרונות כעס ומכאובות ואין שום אדם שישלים תאוותו בזה העולם וסוף כל סוף מה יתרון לו מכל עמלו וכו' וגם כל החכמות חסרים עד שרובם מודים בעצמם שאין יודעים כלל כי זה אלפים שנה שחוקרים חכמת התכונה וזה סמוך המציא אחד תכונה חדשה כידוע וכולם קבלוה באהבה ובאמת הוא שטות גדול למי שיש לו מוח בקדקדו וכמבואר בדעת החולקים עליו בין כך ובין כך דעה אחת מהם שקר ולשוא עמלו החכמים או הראשונים או האחרונים כל ימיהם למצוא חכמת התכונה ומאומה לא נשאו בעמלם כי האחרונים סתרו דעות הראשונים ומי יודע האיך האמת ובאמת הוא שלא כדברי זה ולא כדברי זה.

וכן בשאר החכמות ובפרט בחכמת הדאקטיריי שנראה לכאורה שהוא לטובת העולם כדי להציל האדם מחליו ובאמת עינינו הרואות כמה אלפים ורבבות נפשות שקעו ומתו ע"י הדאקטורים דוקא כאשר רואין בחוש בכל יום כמו שאמר רבינו ז"ל שהדאקטורים הורגים נפשות רבות לאין מספר. והם בעצמן מודים שכל כך חקרו בחכמות הדאקטיריי עד שעכשיו אין יודעים מאומה ויש מחלוקת גדול ביניהם שלדברי זה דעה האחרת ממיתה את האדם ולדברי שכנגדו הוא להיפך כמבואר בדברינו מזה ואם כן הלואי ולא היינו יודעים מעולם מחכמת הדאקטיריי בוודאי היו עכשיו בני תבל בכפלים וכיוצא בזה בשאר החכמות ואפילו אם לפעמים נצמח מצד א' איזה טובה ע"י חכמתם היא רעה מצד אחר ואפי' צד הטובה הוא רעה גדולה כי בעולם הזה אין שום טובה כלל ומה יתרון לאדם כשממציא ניגון יפה בחכמת המוזיקא שיגע עליה כל ימיו ולבסוף ע"י הניגון הזה נמשך אחר תאות ניאוף שממית את האדם בגשמיות ורוחניות כנראה בחוש שהם הולכים בבתי טרטיאות וקרקיסיאות שלהם שקורין טייאטיר וקומעדיוס וכיוצא בזה ושם מעורבים זכרים ונקבות בלי שום הבדל ושומעים שיר עגבים ועושים מה שעושים כמפורסם כל זה ואינם יכולים להכחיש זאת כי הם בעצמם יודעים בעצמ' מחשבתם הקדוש' והטהורה שיש להם שם ומה שעושים אחר כך אוי להם אוי לנפשם ועל כל פנים הם פורשים עצמם מדרך החיים מדרך תורתינו הקדושה שאסרה זאת כמו שכתוב "ובחוקותיהם לא תלכו" כמו שפירש רש"י שם והם מבלים ימים וזמן המובחר על שטותים כאלו ואחרית שמחה תוגה וכל הצרו' והיסורים שיש להם כל ימיהם הם יודעים בעצמם.

כי באמת רק העניים והאביונים קטני השכל שאינם בקיאים בטיב העולם רק הם סוברים שאנשים כאלו ההולכי׳ בשרירות לבם בדרכים הללו של המחקרים שהתחילו מחדש בעוונותינו הרבים יש להם כל העולם הבא וחיים בנחת אבל באמת מי שיש לו מוח בקדקדו ובקי בהם ובדרכיהם הוא יודע מעוצם מרירות חייהם שהם מלאים כעס ומכאובות יגון ואנחה כל ימיהם וחורקים שינים בכל עת על החסידים התמימים והכשרים על ששמחים שמחה אמתיית בהשם יתברך ויש להם נחת רוח ושמחה גדולה בשבתות וימים טובים וכיוצא בזה בכל עת שאנו זוכים לזכור הטוב אשר היטיב עמנו השם יתברך שהבדילנו מן התועים האלה ושם חלקינו בחיים להאמין בה׳ ובמשה עבדו בתורה שבכתב ותורה שבעל פה ובספרי הזוהר והאר״י ז״ל והבעל שם טוב ז״ל וכו׳.

כי הם כל ימיהם אין להם שום שמחה אמתיית שתהיה מגיע לחלק מאלף ממעט השמחה שיש לפחות שבישראל בכניסת שבת וכיוצא רק להיפך כל ימיהם כעס ומכאובות ותמיד חסר להם רבוי תאוותיהם לאין קץ כי הם רוצים שיהיה הכל בשלימות אצלם שיהיה המלבוש תפור כרצונו דייקא בכל הדקדוקים והפרטים הרבים שהוא רוצה ושיהיה לו כמה מלבושים שונים המוכרחים לו לפי דעתו כי זה המלבוש צריך בבקר כשקם ממטתו וזה צריך בעת יציאתו לשוק וזה בצהרים (ומלבוש לתוך הקבר אינו חושב כלל וכו׳) וכן בענין המנעלים ומשיחתן והכלי עץ שהם הדפוסים שעליהם מושחין אותן וכיוצא בזה ריבוי צרכיהם המוכרחים להם ולא לנו המטרידים את ימיהם ומי שהוא עשיר חסר לו הצטרכות כאלו הרבה מאד ובפרט בעניני הדירות שלהם וכלי הבית שלהם שהכל רוצים שיהיה על פי חכמה עד שמחמת זה רבו צרכיהם מאד עד שמוכרחים להפליג עצמן למרחקים והם כל ימיהם נעים ונדים יומם לא ינוחו ולילה לא ישקוטו ומחמת שרוצים שיהיה להם בית נאה עם כל הכלים שלהם מחמת זה לנים על פי רוב בהכפרים ובבתי נכרים ומבלים רוב ימיהם בבית אחרים וכשבאים לביתם טרודים בהבליהם עד שאין יודעין אם הם בביתם אם הם בחוץ בדרך וסוף כל סוף נעשים בעלי חובות עד ששכיח אצלם הרבה שממיתים עצמם בידים בקני שריפה או בסכין שמעבירין עצמן לדעת מחמת ריבוי תאוותיהם שרדפו כל ימיהם ולא השיגום.

ובאמת גם אנשי בני ישראל הכשרים צריכים מלחמה גדולה עם יצרם לבלי לרדוף אחר מותרות ולהסתפק במועט בכל מה דאפשר כי כל מה שרוצה להשלים חסרונו יותר מזה העולם חסר לו עוד הרבה יותר ויותר כנראה בחוש כי גם ההכרחיות של האדם המוכרחים ביותר רבים גם כן מאד וצריכים לבקש הרבה מאד מהשם יתברך שלא יטרידוהו ההכרחיות מעבודת השם יתברך מכל שכן וכל שכן שאין צריכין לרדוף אחר מותרות ומכל שכן וכל שכן כמה רע ומר עד הנפש דרכי אלו הפורשים מדרכי ישראל ההולכים בכל מנהגיהם בדרכי העכו״ם דייקא שעוקרים אותם מן העולם הבא בוודאי כי כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וגם בעולם הזה הם מלאים דאגות ויגונות רבות מאד מאד עצמו מספר וכל ימיהם כעס ומכאובות הרבה ואין להם במה לנחם את עצמם מאחר שרחוקים

מהשם יתברך ומקדושת תורתו ומצוותיו ושמחת שבת ויום טוב כי אנשי ישראל הפשוטים אפילו אותן שרודפין אחר משא ומתן ולהוטים אחר העושר ולא שברו תאוות עולם הזה והבליו אעפי"כ מאחר שיש להם אמונה על כל פנים ומתנהגים בדרכי אבותינו אשר מעולם ואינם הולכים בדרכי מלבושיהם ומנהגיהם ואינם מחנכים בניהם בלימוד ספריהם ולשונותם וכו' אלו האנשים אעפ"י שגם הם יש להם הרבה דאגות מריבוי הצטרכות שלהם מחמת שאין להם מדת ההסתפקות כראוי אעפי"כ יש להם חיות ושמחה קצת בשבתות וימים טובים וכיוצא בזה ומקווים לה' שייטיב עמהם להבא וחושבי' על אחריתם קצת ומתנחמים במה שנותנים את בניהם לתלמוד תורה ומשתדלים שילכו בניהם בדרך הישר בדרך התורה בדרך אבותינו מעולם מכל שכן היראים והכשרים המסתפקים במועט כדי חיוני בצמצום מכל שכן וכל שכן הצדיקים אמתיים אשר פנו ערפם לגמרי מתאוות עולם הזה והבליו ומקשרים עצמן כל ימי חייהם לחי החיים הם זוכים לעיקר החיים באמת חיים אמתיים שאין בהם שום חסרון.

והכלל שכל העולם הזה מלא חסרונות וכל הכרוך אחריו יש לו חסרונות תמיד וכל מי שכרוך אחריו יותר ויותר אעפ"י שנדמה לו שיש לו עשירות ותאוות עולם הזה אעפי"כ הוא חסר יותר ויותר כמו שאמרו רבותינו ז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו יש לו מנה מבקש מאתים וכו' כי כל העולם הזה נמשך מבחינת תחילת הצמצום שהוא בחינת חסרון כנ"ל ועל כן הוא מלא יגונות כעס ומכאובות ודאגות וחסרונות תמיד כנ"ל כי כל העולם הזה לא נברא כי אם בשביל הבחירה כדי שיהיה להאדם בחירה ונסיון והשם יתברך בטובו וברחמיו הקדים והודיע לנו ע"י צדיקיו האמתיים וגם הראה לנו בחוש למי שיש לו שכל מעט שהעולם הזה מלא יסורים למען נדע לבלי להניח להטעות עצמינו חס ושלום כמו שאמר רבינו ז"ל בזה הלשון את זה תקבלו ממני שלא תניחו עצמיכם להטעות בזה העולם כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי כי אין גם אחד שיהיה סופו טוב מזה העולם וכו' וגם לאומות העולם צריכים להודיע זאת וכו' ע"ש ומי שרוצה שיהיה לו חיים בזה העולם אי אפשר לו להשיג כי אם כשמסתפק במועט בתכלית המועט מזה העולם כדי חיונו בצמצום וגם זה המעט יהיה כוונתו לשם שמים ע"פ התורה כדי שיוכל לעבוד את השם יתברך שבשביל זה נברא וכל מה שמרחק עצמו מתאוות עולם הזה ומקשר עצמו להשם יתברך ולהתורה נתמעטים חסרונותיו כי נכלל בבחינת שלימות יותר כי השם יתברך עיקר השלימות וכל מה שמתרחק יותר מהעולם הזה ומתקרב להשם יתברך הוא נתרחק ביותר מהחסרונות ונכלל בהשלימות ועיקר הוא האמונה כנ"ל כי עיקר אחיזת היצר הרע הוא מהכפירות כנ"ל וכל הכפירות נמשכין מבחינת קול החוזר כנ"ל.

ועל־כן זה החרש שחי חיים טובים בלי שום חסרון לא היה שומע שום קול של זה העולם שכולם הם מבחינת חסרונות כי זה תלוי בזה כי כל החסרונות הם מבחינת קול החוזר כנ"ל שהוא כלליות כל הקולות של זה העולם שכולם הם חסרונות כנ"ל אבל הוא חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון כי הוא מדבק

עצמו רק לבחינת קול הישר הנמשך מחי החיים ששם עיקר השלימות בלי שום חסרון וצמצום והוא מחיה את כולם כי שם שורש החיים טובים בלי שום חסרון כלל כי מאחר שדבקים שם בוודאי אין לו שום חסרון כי שם כל השלימות כנ״ל אבל כל הקולות של זה העולם שהם בחינת קול החוזר בחינת חסרונות אינו שומע כלל והוא חרש ממש מאלו הקולות כי אינו שומע כלל שום קול של חסרון שהוא בחינת קול החוזר כי הוא חי ודבוק תמיד בבחינת קול הישר שהוא בחינת חיים טובים שאין בהם שום חסרון כנ״ל.

וזה בחינת (ישעי׳ מ״ב) החרשים שמעו וכו׳ בחינת חכם חרשים (שם ג׳) כי **החרש** הזה שסותם אזניו מקולות של זה העולם הוא שומע יותר מכל העולם **וחכמתו** עולה על כולם כי רק זה עיקר החכמה לעבור על כל החכמות של זה **העולם** הנמשכין מבחינת קול החוזר ולדבק את עצמו לקול הישר הנמשך מחי **החיים** שזה עיקר החיים אמתיים בחינת חיים טובים הנ״ל אשרי הזוכה לזה.

על המעשה מיום ג׳ מענין הבעטליר השלישי שהיה כבד פה

יורה דעה הלכות מלמדים הלכה ד׳ אות י״ג - כי עיקר התהוות הזמן הוא ע״י צדקה וחסד. כמו שמבואר בהמעש׳ של הז׳ בעטלירש במעש׳ של יום ג׳ ע״ש כל המעשה של יום ג׳ מבואר שם שעיקר התהוות הזמן הוא ע״י החסדים של אמת. על כן ע״י צדקה שהוא בחינת חסדים של אמת. כמו שאמרו רבותינו ז״ל אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד. על כן ע״י הצדקה נתהוה הזמן. ע״כ על ידה יכולין לקשר עצמו להנקוד׳ השייך ללבו באותו העת והזמן מאחר שכל הזמן נתהוה על ידה וכנ״ל. ועיין בהמעש׳ הנ״ל של יום הג׳ ותמצא בה איזה רמזים על פי התורה הנ״ל.

כי מבואר שם שיש לב של העולם שצועק אל המעין תמיד וכו׳ ע״ש היטב ענין הנפלא והנורא הזה. והענין בקיצור שיש מעין שעומד על ההר וכו׳ ויש לב של העולם שהוא עומד בקצה העולם. וזה הלב צועק תמיד אל המעין בהשתוקקות נמרץ וכו׳ וגם המעין משתוקק אל הלב וזה הלב יש לו שתי חלישות. אחד מחמת עוצם ההשתוקקות וצעקה שצועק ומשתוקק תמיד אל הלב. ואחד מחמת השמש שרודפת אותו ושורפת אותו מחמת שהוא משתוקק ורוצה לילך ולהתקרב אל המעין. ואין לו מנוחה להלב רק בעת שבא ציפור גדול ופורש כנפיו עליו ומגין עליו מן השמש אז יש לו נייחא קצת. וגם אז בשעת נייחא הוא מסתכל גם כן כנגד המעין ומתגעגע אליו. אך מאחר שהוא מתגעגע אליו כל כך מפני מה אינו הולך ומתקרב אל המעין אך וכו׳ וזה המעין אין לו זמן וכו׳. והכלל שעיקר קיום של המעין והלב בעולם הוא ע״י הכבד פה הנ״ל שבאמת יש לו שלימות הדיבור פה בתכלית השלימות רק שנקרא כבד פה מחמת שהוא כבד פה לדבר דיבורים שאינם שבחים להשם יתברך. אבל באמת יש לו שלימות הדיבור נורא ונשגב מאד. כי כשהוא מתחיל לדבר שירות וחידות וכו׳ שלו יש בהם כל החכמות עד

שאין נמצא שום נברא בעולם שלא ירצה לשמוע אותו. וזה הכבד פה הולך ומקבץ כל החסדי' של אמת ומביא לאיש חסד האמת. ועי"ז נתהוה הזמן ואזי נותן יום להלב והלב נותן היום להמעין וכו' וכשזה היום נוסע ובא ממקום שבא משם. אזי הוא בא עם חידות ושירים נפלאים מאד והכל כפי היום כי יש שינויים בין הימים. כי יש יום א' בשבוע ויום ב' וכו'. וכן יש ראשי חדשים וימים טובים ויום הכיפורים וכו' ע"ש כל זה היטב.

ואם אמנם לא איתי אינש על יבשתא די יכול פשרא דנא להחווי'. כי מאד מאד עמקו מחשבותיו בסיפורי המעשיות שסיפר בפרט במעש' הנוראה הזאת של הז' בעטלירש שאמר שהוא עולה על כולם. ואין שום דיבור שלא יהיה בו כוונה נוראה ונשגבה וכו'. עם כל זה מה שאנו יכולין למצוא איזה רמז אנו מחוייבין להתייגע ולמצוא. כי דברים הנאמרים ברוח הקודש בפרט במדריגה נשגבה כזאת סובלים הכל כל דברי אמת שמוצאין בהם כל אחד כפי דעתו. והנה בהמעש' הזאת מבואר קצת ענין התורה הנ"ל שמדברת מהתקשרות הלב אל הנקוד' שבזה תלוי תיקון העולמות. כי ע"י התקשרות הלב אל הנקוד' נתתקן השבירה שהוא תיקון הכל. וזה בחינת המעש' הנ"ל שהלב צועק תמיד אל המעין וכו' כי המעין הוא שורש של כל הנקודות טובות. כמו שכתב שם בהתורה הנ"ל שהנקוד' הוא בחינת חכמ' מעין ע"ש ועל כן הלב צועק תמיד אל המעין. כי עיקר תיקון הלב שהוא תיקון כל העולם הוא ע"י הנקוד' שהיא בחינת המעין כנ"ל. וזה בחינת החלישות שיש להלב מחמת שהשמש רודפת ושורפת אותו. זה מרמז על חמימות היצר הרע והתאוות שהם אהבות הנפולין שהם החרפות לב שבירת לב שהם רודפין אחר הלב הקדוש של איש הישראלי ורוצין לשורפו חס ושלום.

כי כל תאוות וטרדות עולם הזה ובלבוליו הכל נקרא תחת השמש כמבואר בכל ספר קהלת כמה פעמים כמו שכתוב שם מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש וכתיב אשר לא ראה את המעש' הרע הנעש' תחת השמש שמכנה כל המעשים רעים הנעשים בעולם שנעשים תחת השמש כי כל התאוות וכל המעשים רעים והבלבולים הכל הוא תחת הזמן כי למעלה מהזמן אין שום אחיזה להמעש' הרע ועיקר הזמן הוא ע"י השמש שהוא ראש כל כוכבי השמים אשר על ידם השם יתברך מנהיג את הזמן ועל כן נקרא כל הזמן תחת השמש ושם דייקא נעשה מה שנעש' בעולם מה שנתנסה ונצטרף כל אחד אם יעמוד כנגד המעשה הרע הנעש' תחת השמש וזה הלב הקדוש והנורא הנ"ל אע"פ שבאמת הוא נקי לגמרי מכל המעש' הרע הנעש' תחת השמש כי הוא מדבר מלב קדוש ועליון כמובן שם אעפי"כ נוגעים בו הפגמים של רדיפת עולם הזה של שאר בני העולם שהוא בחינת המעש' הרע הנעשה תחת השמש בחינת אכן חליינו הוא נשא בחינת והוא מחולל מפשעינו וכו' וזה הלב צועק תמיד אל המעין בצעקות נוראות והשתוקקות עצום כי משם חיותו כנ"ל וגם זה ההשתוקקות והצעק' אל המעין נחשב לחלישות מחמת שהוא יותר מהמדה.

אבל עיקר מנוחת הלב הוא בעת שבא צפור גדול ופורש כנפיו ואז יש לו נייחא מהשמש. וגם אז הלב מסתכל ומשתוקק אל המעין וכו׳ ע״ש וענין זה יש לרמז על פי מה שכתוב בהתורה ויתן עוז למלכו (בסימן ע״ח) ע״ש מה שכתוב שם מעוצם מעלת הדיבור דקדושה שהוא עיקר החיות שזהו בחינת אלמלא כנפי ריאה דנשבין על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא מבואר שם שלפעמים הלב בוער להשם יתברך מאד מאד. אבל הוא יותר מדאי עד שהיה אפשר לאוקיד כל גופא אבל ע״י דיבור תורה ותפיל׳ מקררין החמימות הזאת שלא תהיה יותר מדאי וכן להיפך כי לפעמים חס ושלום בוער האדם אל תאוות עולם הזה כל כך עד שגם כן היה אוקיד כל גופא חס ושלום אבל ע״י הדיבור של תורה ותפיל׳ מקרר אש הזה גם כן. וזה בחינת אלמלא כנפי ריאה דנשבין על לבא וכו׳. כי כנפי ריאה הם התורה והם מנשבין על הלב להצילו מפני התבערה הנ״ל וכנפי ריאה שהם דיבור התורה ותפילה שנקראין כנפים (כ״ש במקום אחר) זה בחינת כנפי הציפור הגדולה הנ״ל במעש׳ הנ״ל וכמו שמבואר בתיקונים לענין הנ״ל שכתב שם אלמלא כנפי ריאה דנשבין על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא שהביא שם על זה הפסוק והיו הכרובים פורשי כנפים על הכפורת כפורתא דא לבא ע״ש.

נמצא שכנפי ריאה המרחפים על הלב שהם בחינת דיבורי התורה ותפיל׳ כנ״ל. הם בחינת כנפי הכרובים שהם צפרים היינו בחינת כנפי הצפור הגדול הנ״ל במעש׳ הנ״ל שפורש כנפיו על הלב ומצילו משריפת ורדיפת השמש ואז יש נייחא להלב משני החלישות כמובן שם בהמעש׳ הנ״ל כי שתי החלישות הנ״ל תלויים זה בזה. כי מחמת שהשמש שהם תאוות עולם הזה שרודפין אחר הלב ושורפין אותו מחמת זה גם הצעקה וההשתוקקות שהלב צועק ומשתוקק אל המעין הוא גם כן חוץ מהמידה ונחשב גם כן לחלישות אבל כשהציפור בא ופורש כנפיו ומצילו מהשמש דהיינו מתאוות הזמן אזי נתבטל גם החלישות הב׳ אז אינו צועק ומשתוקק הלב כי אם במדה ובהדרגה וכל זה מובן שם בהמעש׳ הנ״ל. שמתחיל לדבר משתי חלישות הנ״ל ואחר כך מבאר שיש נייחא להלב כשהצפור בא ופורש כנפיו ומצילו משריפת השמש ואז יש נייחא להלב.

ולכאורה אינו מובן איך ניצול הלב מחלישות הב׳ של ריבוי ההשתוקקות ע״י פרישת כנפים של הצפור הלא כנפי הצפור אינם מגינים כי אם כנגד השמש כמבואר שם. אך על פי דברינו מיושב קצת כי הא בהא תליא כנ״ל וכשהצפור פורש כנפיו ומגין מהשמש דהיינו שהדיבור הקדוש של תורה ותפיל׳ מגין על הלב מרדיפת העולם הזה אזי ממילא נתבטל גם חלישות הב׳ של ריבוי ההשתוקקות חוץ מהמידה כי אז אין צריך הלב לצעוק ולהשתוקק חוץ מהמידה רק השתוקקותו הוא בהדרגה ובמדה וזה שכתוב שם שגם אז כשיש נייחא להלב גם אז מסתכל וצופה ומביט הלב אל המעין ומשתוקק אליו וכו׳ ע״ש היינו כי גם בעת הנייחא של הלב משתוקק גם כן אל המעין רק שאז ההשתוקקות הוא בהדרגה ובמדה מחמת שיש לו נייחא מרדיפת השמש שהם תאות עולם הזה וכנ״ל.

והנה מבואר שכל עיקר קיום הלב של העולם הוא ע"י המעין שמסתכל ומביט ומשתוקק אליו. וזה קיום כל העולם כי אין קיום בלא לב כמו שכתוב שם. וכל קיום הלב עם המעין בעולם הכל ע"י הכבד פה שמקבץ כל החסדים של אמת שמהם נתהוה הזמן. שעי"ז נותן האיש אמת יום אל הלב והלב אל המעין שעי"ז יכולים להיות בעולם המעין והלב. ואז יש קיום להלב ע"י הצעק' וההשתוקקות וההסתכלות אל המעין וכן המעין אל הלב שעי"ז נתקשרים ונמשך חיות מהמעין אל הלב ויש לו קיום ועי"ז מתקיים כל העולם. וכל זה הוא בחינת הנ"ל שע"י צדקה שהוא בחינת חסדים של אמת שעי"ז נתהוה הזמן. עי"ז יכולים לקשר הלב אל הנקוד' שהוא בחינת התקשרות הלב אל המעין כנ"ל.

כי מבחינה הנ"ל המבואר במעש' הנ"ל מענין צעקת הלב אל מעין משם נמשך כל ההתבודדות והשיחות בינו לבין קונו והצעקות וכו' שצועקין בני ישראל מן הלב להשם יתברך. כי הכל משם כי הלב הנ"ל במעש' הנ"ל הוא שורש לבבות של כל ישראל והמעין הנ"ל הוא שורש כל הנקודות של כל ישראל הכלליות והפרטיות וכמו שהלב הנ"ל אין לו חיות כי אם מהמעין שמסתכל בו תמיד ומשתוקק אליו וצועק אליו תמיד. שעי"ז נמשך לו חיות מהמעין כמובא שם בהמעשה הנ"ל. כמו כן בפרטיות כל לב של כל אחד מישראל עיקר חיותו וקיומו הוא ע"י ההשתוקקות והצעק' אל הנקודה ששרשה מהמעין הנ"ל. שזהו בחינת כל ההתבודדות והשיח' והצעק' בינו לבין קונו. וזה גודל מעלת הצדקה שע"י צדקה שהוא בחינת חסדים של אמת עי"ז נתהוה הזמן עם כל השירים והחידות שהם הדיבורים קדושים והנפלאים של הכבד פה שע"י כל זה עיקר קיום וחיות של הלב שמקבל מהמעין כנ"ל. כי מחמת שכל הזמן נתהוה ע"י צדקה וחסד על כן על ידה יכולין לקשר עצמו להנקוד' הנמשכת מהמעין השייך ללבו בעת הזאת דייקא כנ"ל.

אורח חיים הלכות קריאת התורה הלכה ו'

אות ל"ו - וזהו שהזכיר קריאת התורה בשם פרשיות כמו שהזכירו שם במאמר הנ"ל לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור. כי כל ענין וענין שנזכר בתורתנו הקדושה נקרא בשם פרשה, על שם שהוא מפרש ומוציא לאור מהעלם אל הגילוי אמונתו הקדושה שעיקרה הוא אמונת חידוש העולם שאי אפשר להשיג בשום שכל כי אם על ידי התורה הקדושה. כי התורה מעידה על השם יתברך שעל כן נקראת עדות (וכמבואר מזה בהלכות עדות עיין שם). כי חידוש העולם אי אפשר להבין איך נמשך היש מאין כי אם על ידי אמונה הקדושה שמתחזקת על ידי התורה הקדושה שנקראת פרשיות על שם שפירשה והוציאה מהעלם גמור אל הגילוי שבזה אנו רואין עין בעין יציאת יש מאין. כי מי שרוצה להסתכל על האמת יכול להבין שאי אפשר לגלות תורה קדושה כזאת עם כל החידושים נוראים ונפלאים שגילו חכמינו ז"ל עד היום הזה, כי אם על ידי הבורא היחיד הקדמון יתברך שמו ויתעלה שהופיע רוח קדשו על הצדיקים אמתיים והוציא

חכמות התורה מאין ליש ממש. ועל ידי התגלות התורה מאין ליש אנו יכולין להבין ולהתחזק באמונת חידוש העולם שהמציא כל הבריאה מאין ליש כמו שאנו רואין שנתן לנו התורה הקדושה עם כל חידושיה וכו׳ מאין ליש ממש כנ״ל:

כי כל החכמות החיצוניות אף על פי שיש מהם כמה חכמות גדולות, אבל כולם הם יש מיש. כי כולם מיוסדים על מושכלות הראשונות, ועל הראות החושים ומהם המציאו חכמתם. ובאמת אנו מאמינים שגם חכמתם נמשך רק מהשם יתברך המלמד לאדם לדעת. רק שנתן להם כח בחכמתם להטות דעתם כמו שירצו עד שיכולם להתפקר ח״ו והכל בשביל הבחירה. כי הבחירה יש לה כח גדול. כי הכל נברא בשביל הבחירה כמו שכתוב במקום אחר, אבל חכמות התורה עולה על הכל. וכל החכמות חיצוניות הם כסילות וחשך נגד אור חכמות התורה שנמשכת רק מאין ליש ממש. וזה שאמר איוב לענין הטענות שטען עם חביריו שהוא חזק באמונתו יתברך וענה ואמר כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזוקו ברזל מעפר יקח וכו׳, עד שמסיים והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה וכו׳ ונעלמה מעין כל חי. היינו שאמר שמעלת החכמים שהמציאו עשיית כסף וזהב מעפר הארץ וכו׳ אינו כלום נגד חכמות התורה שעליה סיים והחכמה מאין תמצא וכמו שפירשו רבותינו ז״ל. היינו אף על פי שהיא חכמה גדולה למצוא עשיית כסף וזהב וכו׳, אבל הלא הוא יש מיש. כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזוקו וכו׳ רק שהם בחכמתם חקרו עד שמצאו הזהב והכסף שהיה נעלם בעפר הארץ וכן שאר כל מיני חכמות. אבל החכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. כי חכמות ותבונות התורה היא נמשכת מאין גמור כנ״ל, ועל כן על ידה זוכין לאמונת חידוש העולם וכנ״ל:

וכל זה מרומז בסוד המעשה של היום ג׳ מהמעשה של הז׳ בעטלירש שהתפאר הכבד פה שחכמתו עולה על כל החכמים שהתפארו בחכמתם שזה המציא עשיית מין מתכות פלוני וזה מין מתכות פלוני וזה המציא כסף וזה זהב וכו׳ וכו׳, אבל הוא יודע מהיכן נתהוה הזמן מהיכן נמשך היום שבא בשירים ושבחים שבהם כלולים כל החכמות וכו׳ וכו׳ עיין שם היטב והבן:

על המעשה מיום ד׳ מענין הבעטליר הרביעי שהיה צוארו עקום

יורה דעה הלכות נדרים הלכה ד׳ אות ל׳ - התפאר שאינו מניח שום הבל פה לתוך זה העולם. ועל כן נדמה שצוארו עקום. אבל באמת יכול לעשות כל מיני קולות שבעולם וכו׳ ויש לו הסכמ׳ וכו׳. וסיפר מעשה משתי המדינות שרחוקים זה מזה אלף פרסאות. ובלילה אינם יכולים לישן וכו׳. והוא יודע מהיכן נמשך זאת. כי יש שני ציפרים שהם זוג א׳ בעולם ונאבדה הנקיבה. והוא הולך ומחפש אותה והיא מחפשת אותו וכו׳ וכו׳. והוא התפאר שיכול הוא לתקן זאת

כי הוא יכול לעשות ולכוין כל הקולות שבעולם גם יכול להשליך קולות כו' אך מי יאמין זאת וכו'.

וענין מעשה זו יש לרמזה שהיא בחינת ראש השנה בחינת קולות והבלים של השופר הקדוש. כי השופר הוא בחינת עלמא דאתי כמובא בכוונות. שהוא בחינת בינה שהוא עלמא דאתי בחינת והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. כי צריכין לעקום צוארו מהבלים דהאי עלמא שפילה ולהמשיך כל ההבלים לתוך השופר שהוא בחינת עולם הבא שלא יניח אפי' שום הבל פה לתוך זה העולם. רק כל הבל והבל וכל נשימה ונשימה שיוצא מפיו הכל יהיה נכנס לתוך השופר שהוא בחינת עלמא דאתי. שכל הבליו ונשימותיו יהיו רק אל התכלית מקושרים וכלולים בעולם הבא. וזה בחינת הבלים של קהלת. בחינת הבל הבלים וכו' עיין בתיקונים. והעיקר למעשה שלא יכניס שום הבל לתוך זה העולם. רק יפרוש מהבלי העולם הזה לגמרי רק כל הבליו יהיה הכל תורה ותפילה מקושרים לעולם הבא כנ"ל.

וזה צריכים בראש השנה שהוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה. כי זה עיקר התשובה להניח הבלי עולם הזה ולקשר כל הבלים לעולם הבא שהוא בחינת שופר כנ"ל, וע"י מצות תקיעת שופר אנו ממשיכין על עצמינו כח מצדיקי אמת שזכו לזה ובכחם נזכה אנחנו גם כן לזה. וזה הצדיק שזכה לזה הוא מתפאר שיכול להשליך קולות. וענין השלכת קולות האיר ה' עיני ומצאתי שנמצא במקרא בענין נבואה, בענין נבואת שמואל עיין בפירוש רש"י שם על פסוק ויקרא ה' (שמואל ה', ג') זהו שאמר הכתוב ירעם אל בקולו נפלאות עלי היה כהן שומר מבפנים ושמואל היה לוי ושוכב מבחוץ וקפץ הקול דרך עלי לשמואל. וזהו בחינת השלכת קולות ממעלה למטה. וזה הצדיק הנ"ל שהיה לו צואר עקום זכה לזה ממטה למעלה שהיה יודע להשליך קולות לחבר השני ציפרים. כי באמת הנבואה נמשכת מבחינת שני הצפרים הנ"ל שהם מרמזים בשרשם על יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה אשר בגלות הם נתעים זה מזה כידוע בבחינת כצפור נודדת מן קנה. כן איש נודד ממקומו. שזה סוד קן צפור וכמבואר בתיקונים בכמה מקומות לאין מספר כי אלו השני ציפרים הם בחינת שני הכרובים שהיו סוככים בכנפיהם על הארון אשר משם נמשך הרוח נבואה להנביאים, כמו שכתוב וישמע את הקול מבין שני הכרובים וכו' אשר בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הם פנים אל פנים ולהיפך להיפך. וכמו שכתוב בזוהר חדש ומהאי יומא לא אשתאר רק חד וכו'. ועל כן זה הצדיק שיודע להשליך קולות בוודאי זכה להקול הנמשך משני הציפרים שמשם עיקר שורש כל הקולות. ומשם עיקר בחינת השלכת קולות בחינת ירעם אל בקולו נפלאות חסד וגבורה הנ"ל. על כן מאחר שזכה לזה הקול של שני הצפרים על כן הוא יכול לחברם.

וזה בחינת שופר כנ"ל כי שופר הוא בחינת רוח נבואה הנמשך מהצפרים הנ"ל בבחינת כשופר הרם קולך הנאמר בישעיה הנביא וכן מתן תורה שאז היה עיקר התגלות הנבואה היה בקול שופר. כמו שכתוב וקול שופר חזק מאד משה ידבר

והאלקים יעננו בקול ועל כן ע״י קול שופר ממשיכין קול נבואה שהוא בחינת קול המחבר שני הצפרים שמשם שורש הנבואה ועי״ז זוכין לחבר ולייחד שני הצפרים הנ״ל שהם בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתי׳ שזה עיקר סוד כוונות השופר לחבר המלכות ולייחדה עם זעיר אנפין כידוע שהם בחינת שורש הצפרים הנ״ל כידוע וכנ״ל. ועל כן שופר מקבץ נדחים מהגלות. כמו שכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו׳ והנדחים וכו׳. כי עיקר קיבוץ גליות ועיקר הגאולה הכל תלוי בחיבור שני הצפרים הנ״ל שעליהם נאמר כצפור נודדת מן קנה וכו׳ כידוע. וע״י שופר נתתקן זאת שזה עיקר הגאולה בחינת קיבוץ גליות.

על המעשה מיום ה׳ מענין הבעטליר החמישי שהיה לו חטוטרות

אורח חיים הלכות ציצית הלכה ג׳ אות ח׳ - כי איתא בדברי רבינו ז״ל בהמעשה נוראה של הז׳ בעטלירש המובא בספר המעשיות ומובא שם בסיפור המעשה של הבעטליר החמישי שהיה בעל חטוטרות מענין מועט מחזיק את המרובה והמובן שם קצת כי בחינת מועט מחזיק את המרובה הוא קרוב לבחינת למעלה מן המקום, ויש כמה בחינות בענין מועט מחזיק את המרובה זה למעלה מזה. וכל בחינת מועט מחזיק את המרובה הוא עדיין במקום, אבל הוא סמוך קצת לבחינת למעלה מן המקום עד שיש בחינת מועט מחזיק את המרובה והוא סמוך מאד לבחינת למעלה מן המקום עד ששם יוצאין לגמרי מבחינת מקום לבחינת למעלה מן המקום, ועל ידי בחינה זו יכולין לבא להאילן אשר תחותוהי תטלל כל חיוות ברא ובענפוהי וכו׳ אשר זה האילן עומד למעלה מן המקום לגמרי עיין שם היטב כל זה הענין הנפלא והנורא מאד, וציצית הם בבחינת מועט מחזיק את המרובה, ומעלין את האדם מבחינת מקום לבחינת למעלה מן המקום לבחינת כסא הכבוד בחינת מקומו של עולם ששם נמתק הכל ברחמים כנ״ל. בבחינת (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, כנפי נשרים דא כנפי מצוה בחינת (דברים לב) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף שאנו אומרים קודם עטיפת הציצית ועל ידי זה על ידי כנפי נשרים כנפי מצוה ואביא אתכם אלי, שקירבם אליו השם יתברך מבחינת מקום לבחינת מקומו של עולם בחינת למעלה מן המקום, כי רבותינו ז״ל דרשו על פסוק זה ואשא אתכם וכו׳ שזה נאמר על יציאת מצרים ביום שבאו מרעמסס לסוכות היו מאה ועשרים מיל ובאו ביום אחד. וזה בחינת למעלה מן המקום שזהו בחינת קפיצת הארץ, בחינת ויפגע במקום הנאמר ביעקב שדלג על המקום, ועל כן פגע במקום ביום אחד, כי יעקב היה יכול לעלות לבחינת למעלה מן המקום, וזהו בחינת קפיצת הארץ, וזה בחינת ואשא אתכם על וגו׳ הנ״ל שהגביהם למעלה מן המקום, ועל כן באו ביום אחד מרעמסס לסוכות. וזה נעשה על ידי בחינת ציצית בבחינת ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא וגו׳ שהם כנפי מצות כנ״ל.

אות ט׳ - ועל כן ציצית מקבץ נדחים מארבע כנפות הארץ מכל המקומות אשר נדחו לשם, כי כל אחד מהנדחים נדחה ונפל למקום שנפל מחמת מקומו. כי

מקומו גרם לו בבחינת (אבות פרק ב') אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו כנ"ל. והשם יתברך שהוא מקומו של עולם כנ"ל ויודע מקום כל אחד ואחד הוא דן את הכל לכף זכות כי יודע שמקומו גרם לו ואזי כשהשם יתברך רוצה לרחם עליו ברחמיו המרובים הוא מעלה אותו מן המקום ההוא לבחינת למעלה מן המקום ושם נמתק ונתתקן הכל כמובא לעיל, וזה בחינת תשובה כי תשובה קדמה לעולם, כי תשובה היא בבחינת למעלה מן המקום בבחינת כסא הכבוד שהוא בחינת מקומו של עולם בבחינת (יומא פז) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד כי המקום של כל אחד ואחד גורם לו התרחקותו מהשם יתברך כי המקום הוא בחינת תוקף העשיה תוקף הצמצום שמשם עיקר אחיזתם כידוע. ומי שרוצה להתקרב להשם יתברך צריך תמיד לבקש את ה' בכל המקום אשר הוא שם. ולקשר ולהעלות בחינת המקום אשר הוא שם לבחינת למעלה מן המקום למקומו של עולם דהיינו להשם יתברך ואז זוכה לעבוד ה' באמת. ואין שום מקום שימנענו. וכמובא זה במקום אחר בדברי רבינו ז"ל (סימן לג). ואפילו מי שנפל לאיזה מקום לא טוב בחטאיו ואפילו אם נפל למקום שנפל למקום נמוך ומגושם ומלוכלך מאד ח"ו רחמנא ליצלן, אף על פי כן צריך שיזכור בהשם יתברך שהוא מקומו של עולם ששם יש מקום של כל אחד ואחד, ועל כן אין שום נפילה בעולם כלל כי גם משם יוכל לחזור להשם יתברך שהוא מקומו של עולם, מכל המקומות אשר נדח לשם בבחינת (דברים ד') ובקשת משם את ה' אלהיך, משם דייקא ממקום אשר הוא שם כמובא בשם הבעל שם טוב ז"ל.

וזהו בחינת ציצית שהם בבחינת למעלה מן המקום בחינת כסא הכבוד בחינת מקומו של עולם, היינו שציצית בשרשם הם בבחינת למעלה מן המקום וכנ"ל, ועל כן גם למטה הציצית הם בבחינת מועט מחזיק את המרובה, כמו שכתוב (זכריה ח) והחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי ואמרו לכו ונלכה עמכם וכו' ודרשו רבותינו ז"ל שעתידין שיאחזו שבע מאות אנשים בכנף אחד מהד' כנפות של ציצית, נמצא שהוא בבחינת מועט מחזיק את המרובה, ועל כן דייקא בהכנף יוכלו להתאחז שבע מאות אנשים שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה. ועל ידי זה דייקא יאמרו לכו ונלכה עמכם להתקרב לה', כי על ידי ציצית שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה כשאוחזין בהם יכולין לעלות מהמקום לבחינת למעלה מן המקום שעל ידי זה נתקרבין להשם יתברך לבחינת מקומו של עולם וכו' כנ"ל, בבחינת (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וכו' וכנ"ל, ועל כן הציצית מקבץ הנדחים מארבע כנפות הארץ בבחינת והביאנו לשלום מארבע כנפות וגו' שאז אוחזין בהציצית כי הציצית שהם בבחינת כסא הכבוד בחינת מקומו של עולם הם דנים את הכל לכף זכות אפילו הנדחים מאד בעונותיהם הרבים, ואזי הם מרימים ומקבצים כל הנדחים ממקומם שנדחו לשם לבחינת למעלה מן המקום לבחינת מקומו של עולם ששם יש מקום של כל אחד ואחד אפילו של הנדחים. ושם נמתק ונתקן הכל כי שם דנים הכל לכף זכות כנ"ל.

אות י' - וזה בחינת יציאת מצרים, שאז נשאם השם יתברך על כנפי נשרים וקירבם אליו דהיינו שהגביהם למעלה מן המקום כי זה עיקר בחינת יציאת מצרים לצאת מן המיצר והדוחק שזה בחינת המקום הוא תכלית הצמצום ששם הוא בחינת מיצר ודוחק כי בבחינת למעלה מן המקום אין שייך שום מיצר ודוחק כלל, רק למטה בבחינת מקום שם שייך מיצר ודוחק, ועל כן כל היסורין מכונים בשם צרות רחמנא ליצלן כי עיקר היסורים באים מבחינת הצמצום שהוא בחינת המקום ששם שייך מיצר ודוחק שמשם באים כל היסורים, כי כולם באים מבחינת צמצומים שהם בחינת דינים כידוע ועל כן כשיוצאין מהצרה והיסורים נקרא הרחבה. כמו שנאמר (תהלים ד') בצר הרחבת לי. וכמו שאמר (שם קי"ח) מן המצר קראתי וגו' ענני במרחב, כי עיקר הישועה על ידי המתקת הדין היא בחינת הרחבת הצמצום, הוא בחינת שיוצאין מן המקום שהוא בחינת צמצום לבחינת למעלה מן המקום ששם בחינת הרחבה, כי אין שייך שם שום דוחק כלל בחינת המקום מאחר שאין שם שום מקום כלל. רק הוא למעלה מן המקום כנ"ל. וזה בחינת יציאת מצרים, כי מצרים היא ערות הארץ מקום טמא מאד, נמצא שזה המקום של מצרים גורם לחטוא, ועל כן נקרא מצרים כי הוא בחינת מיצר ודוחק, כי כל מקום שהוא רחוק ביותר מן הקדושה הוא בחינת צמצום יותר בבחינת מקום בבחינת עשיה ביותר. כי המקום שיש בו קדושה הוא סמוך לבחינת למעלה מן המקום לבחינת מקומו של עולם שהוא השם יתברך וכל מקום שהוא מגושם ביותר שם בחינת מיצר ודוחק ביותר. כי כל מה שנתרחק ביותר מבחינת מקומו של עולם. נתרחק ביותר מבחינת מועט מחזיק את המרובה. ונגבל יותר ויותר בשם מקום ועשיה. ושם שייך מיצר ודוחק ביותר. ושם אחיזת הסטרא אחרא ביותר. שאחיזתם בבחינת גבול המקום בחינת עשיה. שם עיקר המיצר והדוחק כנ"ל. וזה בחינת מצרים שהוא מקום טמא ערות הארץ וכנ"ל, ועל כן נקרא בשם מצרים לשון מיצר ודוחק כנ"ל. ועל כן כשהוציאם השם יתברך ממצרים נשא אותם על כנפי נשרים מרעמסס לסוכות ביום אחד שזה בחינת שהגביהם למעלה מן המקום כנ"ל. כי זה העיקר יציאת מצרים כי על ידי שהגביהם למעלה מן המקום על ידי זה יצאו מגלות מצרים שהוא תוקף המקום הנגבל ביותר בגבול וצמצום תוקף העשיה כנ"ל. ועל ידי זה דייקא נתקרבו אליו יתברך בבחינת ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. כי עיקר התקרבות אליו יתברך כשזוכין לצאת מבחינת מקום לבחינת כסא הכבוד לבחינת מקומו של עולם שהוא למעלה מן המקום ששם נמתק ונתקן הכל וכנ"ל:

אות י"א - וזה בחינת ספירת העומר שמביאין עומר שעורים תיכף ביום שני של פסח. ואחר כך סופרין שבע שבתות מ"ט ימים כדי לצאת על ידי זה מטומאת מצרים, כי הנפת העומר שעורים בכל הששה קצוות למעלה ולמטה ובד' רוחות שהם כלל גבול המקום זה בחינת שמעלין ומקשרין בחינת המקום בחינת הו' קצוות להשם יתברך לבחינת למעלה מן המקום למקומו של עולם, כי שעורים זה בחינת הצמצום של כל הדינים כמובא בכתבים, וזה בחינת עומר שעורים לשון מדה וצמצום וזה בחינת מקום שהוא בחינת צמצום כנ"ל, ועל ידי הנפת העומר

שעורים בכל ה' קצוות בבית המקדש על ידי זה מקשרין ומעלין את המקום את בחינת הו' קצוות ואת כל הצמצומים לבחינת למעלה מן המקום, כי זה בחינת כל מעשה הקרבנות שהיה בבית המקדש כי הבית המקדש הוא בבחינת מועט מחזיק את המרובה ששרשו מבחינת למעלה מן המקום, כמו שאמרו רז"ל (אבות פרק ה') עומדים צפופים ומשתחוים רווחים ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים, כי ארץ ישראל וירושלים ובית המקדש וקדש הקדשים ששם כל העשר קדושות הם סמוכים ביותר לבחינת למעלה מן המקום, ועל כן הם בבחינת מועט מחזיק את המרובה, ועל כן אין שום מקום צר בירושלים וכנ"ל והבית המקדש שקדוש ביותר שם היה ביותר בחינת מועט מחזיק את המרובה בחינת עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, ובין שני בדי הארון היה עוד יותר ויותר בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי כל ישראל עמדו בין שני בדי הארון כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק גשו הנה (יהושע ג') ופירש רש"י צמצם את כולן בין שני בדי הארון זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה:

אות י"ב - כי אבן שתיה שהיה בבית המקדש משם הושתת העולם ומשם נתפשט המקום של כל העולם כולו, והנקודה של האבן שתיה הוא בתכלית המעלה של בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי שם באותו הנקודה כלול המקום של כל העולם כולו כי האבן שתיה סמוך לבחינת למעלה מן המקום שמשם יצא נקודות האבן שתיה שהיא נקודות מקום העולם בחינת (שמואל א ב) וישת עליהם תבל היינו האבן שתיה שמשם הושתת העולם, ועל כן יעקב כשהלך לחרן פגע במקום ההוא שהוא במקום נקודת האבן שתיה מקום קדש קדשים כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צה) שהיה לו קפיצת הארץ שם דייקא שזה בחינת למעלה מן המקום כנ"ל ושם נכללו י"ב אבנים באבן אחת כששכב במקום ההוא שזהו בחינת מועט מחזיק את המרובה. נמצא שבית המקדש הוא בבחינת למעלה מן המקום בבחינת מועט מחזיק את המרובה. ועל כן שם בבית המקדש היתה סנהדרין גדולה יושבת ודנה את כל העולם כולו. כי הם היו יכולים לדון את כל העולם לכף זכות כמו שנצטוו הסנהדרין על זה, כמו שכתוב והצילו העדה כמו שאמרו רבותינו ז"ל ועל כן עיקר מקום המשפט היה שם בלשכת הגזית. כי שם בבית המקדש יכולים לעלות לבחינת מקומו של עולם על ידי נקודת האבן שתיה כנ"ל. שעל ידי זה יכולין לדון את הכל לכף זכות כנ"ל. ועל כן צוותה התורה (דברים יז) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וכו' מן המקום ההוא. מן המקום ההוא דייקא. כי המקום גורם בבחינת (שם יב) והיה המקום אשר יבחר ה' כי זה המקום דייקא בחר ה'. כי הוא סמוך לבחינת למעלה מן המקום ושם עיקר המשפט והדין. כי אין מי שראוי לדון את העולם כי אם מי שיכול לעלות ולהתקשר לבחינת מקומו של עולם ששם דנין הכל לכף זכות וכו' כנ"ל. וזה היה דייקא בבית המקדש וכו' כנ"ל:

יורה דעה נדרים הלכה ד'

אות כ"ד - וזה בחינת מה שמבואר בכוונות שכל ענין ראש השנה ויוה"כ הוא לנסר את המלכות שתהיה בבחינת פנים בפנים כדי שיהיה היחוד בשלימות. כי

שמים וארץ שהם בחינת דרי מעלה ודרי מטה שהם שרשם, הם בחינת קודשא בריך הוא ושכינתיה. וע"כ על ידי הצדיק שמקשר עליונים ותחתונים וכ' כנ"ל עי"ז נעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שזהו כל ענין ראש השנה ויוה"כ וכו'. כי קודשא בריך הוא נקרא שמים והשכינה נקראת ארץ כמ"ש בכתבים על פסוק ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, ובכמה מקומות. וכל זה הוא ענין המעשה של יום הד' עיין מה שנרשם מכבר ועוד להוסיף ולצרפו לכאן (עיין בסוף הכרך):

אות כ"ה - והכלל כי השתי צפרים שנתעו זה מזה הם מרמזים על גלות השכינה שעל זה נאמר כצפור נודדת מן קינה שהיא השכינה, כן איש נודד ממקומו שהוא קודשא בריך הוא כמובא בתקוני זהר. כי בזמן שבהמ"ק היה קיים על מכונו היו שני הכרובים פנים בפנים ואחר החורבן היו בהחזרת פנים וכו'. והשכינה היא כנסת ישראל דהיינו שכינת אלקותו השוכן בתוך כל אחד מישראל שצריכין לחברו וליחדו בקשר אמיץ לשרשו להשם יתברך שהוא מרומם על הכל. ובעונותינו בגלות כולנו כצאן תעינו בחינת תעיתי כשה עובד שנתעינו מן הדרך עד שאין אנו יכולין לשוב לדרך הישר למצוא את דודינו הוא השם יתברך. ואנו מבקשין את שאהבה נפשינו ואין יכולין למוצאו בבחינת על משכבי בלילות דהיינו בגלות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו. כי כבר נתעינו כל כך עד שאין אנו שומעין את הקול ואפילו כששומעין לפעמים אין אנו מכירין את הקול וכמ"ש על פסוק תעיתי ע"ש. וכן השם יתברך כביכול אינו יכול לקרב את עצמו אלינו כי עונותינו מבדילים בינינו ובינו וכמש"כ כי אם עונותיכם היו מבדילים וכו'. והצדיק צריך לקרב ולחבר קודשא בריך הוא ושכינתיה לקרב כנסת ישראל להשם יתברך ואי אפשר לקרבם כי אם ע"י השלכת קולות שצריך להשליך הקול של השם יתברך לכנסת ישראל לכל מקום שהם. וזה בחינת מה שמלבישים את התורה בסיפורי מעשיות שזהו בחינת השלכת קול השם יתברך לכנסת ישראל כי כאן במקומו אין נשמע קול התורה והכרוז הגדול כלל כי נדמה שמספר איזה מעשה בעלמא. אבל שם כשמגיע למי שצריכין הוא שומע קול כרוז התורה היטב ע"י המעשה הזאת. נמצא שהוא בחינת השלכת קול השם יתברך שהוא קול התורה לכנסת ישראל. וכן להיפך צריך להשליך קול תפלות של כנסת ישראל להשם יתברך . וזה בחינת מה שהצדיק מלביש התפילה בסיפורי מעשיות. כי מגודל הקטרוגים אי אפשר להעלות התפלה כפשוטו והוא צריך להלביש התפלה בסיפורי מעשיות, ואזי במקומו שמוציא הקול אין שומעין הקול כלל כי נדמה שמספר מעשה בעלמא אבל למעלה במקומו שומע השם יתברך עי"ז קול תפלת עמו ישראל ברחמים שהוא קול כנסת ישראל שנשלך אליו יתברך ע"י הצדיק כנ"ל:

והצדיק צריך שידע לעשות כל מיני קולות שבעולם. כי צריך להעלות את קול צעקתו של כל אחד, ולהיפך להשליך קול כרוז לכל אחד ואחד לפי מקומו ושעתו לכל מקום שהוא, וצריך להשליך לו קול כזה שהוא יוכל לשומעו ולהתעורר על ידו. וכל זה הוא בחינת קול השופר שתוקעין בראש השנה שהוא יום הזכרון

ועיקר הזכרון ע"י השופר כמ"ש זכרון תרועה. כי השופר כלול מכל הקולות שבעולם מעילא לתתא ומתתא לעילא כמרומז בזהר הקדוש, אתר דקלא נפיק מיניה אקרי שופר וכו'. וכן בזוהר אמור מבואר ועל דא בעינן לזמנא שופר ולכוונא ביה, דביה כלילן קלי וכו':

וזה שאיתא ששופר הוא להזכיר את ישראל לעוררם לתשובה בבחינת עורו ישנים מתרדמתכם וכו' בחי' היתקע שופר וכו', וכן איתא ששופר הוא כדי להזכיר אותו יתברך שירחם עלינו כמבואר בדברי רבותינו ז"ל כמה פעמים ששופר הוא כדי שיזכור לנו עקידת יצחק ושיעורר רחמיו כ"ש ויהיב להון עיטא לאתערי רחמי ובמה בשופר. כי באמת שופר כלול משניהם משני הקולות של בחינת שני הצפרים הנ"ל שהם בחינת מעילא לתתא ומתתא לעילא, להשליך קולו יתברך לכנסת ישראל להזכירם שישובו אליו מכל מקום שהם, ולהיפך להשליך קול כנסת ישראל אליו יתברך לעורר רחמיו ולהזכירו זכות אבותינו שישוב אלינו. כי קול השופר הוא בחינת קול שני הציפורים הנ"ל שהם בחינת שני הכרובים שהיו על הארון שמשם יוצא קול הנבואה כמש"כ וישמע את הקול וכו' מבין שני הכרובים. וקול הנבואה הוא בחינת קול השופר בבחינת כשופר הרם קולך וכתיב אל חכך שופר. וזה בחינת קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יעננו בקול ופרשם יתברך כשהיה משה מדבר היה הקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע וכו'. כי משה הוא בחינת הצדיק הנ"ל שמשליך קולו לכל אחד מישראל לכל מקום שהוא, והשם יתברך מסייע לו ע"ז שיהיה נשמע קולו למרחקים לכל אחד ואחד שזהו בחינת קול השופר בחינת ויהי קול השופר הולך וחזק וכו'. וזהו הולך וחזק מאד, מאד זה סטרא דמותא שאפי' המונחים בסטרא דמותא ח"ו שהוא הס"א הוא מחזק ומחי' אותם ומעוררם ומקיצם להשם יתברך כי הוא משליך קולו למרחקים עד שמגיע קולו לכל א' ואחד אפילו אם הוא במקום שהוא כי הקב"ה מסייעו על זה שיהיה קולו נשמע למרחוק בבחינת משה ידבר והאלקים יעננו בקול כנ"ל:

כי בחינת השלכת קולות נמשך משם מבין שני הכרובים שהם שני הציפורים שמשם הנבואה בבחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל על שמואל הנביא: ושמואל שוכב וכו' ומובא בפירוש רש"י שם זהו שאמר ירעם אל בקולו נפלאות וכו' ע"ש בדברינו במקום שנרשם ענין זה. וצריך לסדר הכל כסדר ואז תראה איזה רמזים במעשה הנוראה הנ"ל. והכלב שהיה מגרר עצמו בשלג אחר הצידה אפשר מרמז על ענין ועשו אחיו בא מצידו שנאמר על ענין ראש השנה כמ"ש בזהר הקדוש ע"ש והבן:

יורה דעה הלכות ס"ת הלכה ג'

מצוות עשה על כל איש מישראל לכתוב לו ספר תורה ואפילו הניחו לו אבותיו ס"ת וכו' לקחה ולא הגיה בה דבר הוי כחוטף מצוה וכו' כי צריך לכתוב בעצמו או להגיה בה דבר על כל פנים.

אות א' - על פי המעשה הנוראה של יום החמישי שהתפאר את עצמו הבעל החטוטרות בעוצם הפלגת מעלתו בענין מועט מחזיק את המרובה יותר מכל המעלות של כל אחד ואחד שזכה לאיזה בחינה בענין זה של מועט מחזיק את המרובה כי הוא למעלה מכולם כי הוא זכה לבחינת מועט מחזיק את המרובה שהוא קצה המקום לגמרי שמשם ולמעלה אין מקום כלל. ועל כן הוא דייקא יכול לנשא ולהעלות מבחינת מקום לבחינת למעלה מן המקום ולהביא להאילן הקדוש והנורא שהוא למעלה מהמקום שיש לו ג' שרשים שורש א' הוא אמונה והב' יראה והג' ענוה ואמת גוף האילן ומשם יוצאים ענפים וכו' ע"ש כל הענין הנורא והנשגב ההוא מתחילתו ועד סופו ע"ש היטב ובענין הכת שחקרו שיש אילן וכו' ע"ש.

אות ב' - וזה מצות כתיבת ס"ת שמצוה על כל אחד מישראל שיכתוב לעצמו ס"ת כי כתיבת ס"ת הוא כדי לזכות לעלות מהמקום לבחינת למעלה מהמקום כדי לבא להאילן הקדוש הנ"ל ששם עיקר תענוג עולם הבא שזוכין הצדיקים ע"י מעשיהם הטובים כי האילן הנ"ל הוא בחינת עץ חיים מזון לכולא ביה אשר תחותוהי תטלל כל חיוות ברא ובענפוהי ידורון כל ציפרי שמיא כמו שכתוב שם בהמעשה הנ"ל שתחת האילן שוכנים כל החיות בצלו ועל ענפיו שוכנים כל מיני עופות ע"ש וגודל התענוג שיש שם אין לשער וכו' ע"ש ועיקר קיבול השכר של הנשמה הוא כשזוכה לבא להאילן הנ"ל שהוא העץ חיים שהוא למעלה מהמקום ששם עולה הנשמה דרך העץ חיים להתענג על ה' לחזות בנועם ה' וכו' אשרי הזוכה לזה. וזה העץ חיים הוא שורש התורה שנקראת עץ חיים היא למחזיקים בה אבל אי אפשר להגיע להעץ חיים שהוא האילן הקדוש הנ"ל כי אם ע"י שהולכין בהדרך ההולך לעץ החיים בחינת דרך עץ החיים והדרך הם כל מצוות התורה הקדושה שנקראים דרך כמו שכתוב בכל הדרך אשר צויתי אתכם תלכו וכן בפסוקים הרבה.

אבל מחמת שבירת הלוחות נתהוה שכחה ועי"ז נתרבו מחלוקת בישראל עד שאין הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד. ומשם נשתלשל המחלוקת הגמור שבכל העולם ובין ישראל בעצמן ובין התלמידי חכמים בפרט בעתים הללו שנתרבה המחלוקת בעוונותינו הרבים וכמו שאמרו רבותינו ז"ל בעיקבות משיחא חוצפא יסגא וכו' אויבי איש אנשי ביתו וכו' וקטיגוריא בין הת"ח וכו' וכל המחלוקת והשנאות שבעולם שרשו ממחלוקת שבקדושה שהוא מחלוקת התנאים ואמוראים בדיני ודרכי התורה וכל זה הוא בחינת המחלוקת שהיה בין הכת הנזכרת שם במעשה הנ"ל בענין הדרך אל האילן הנ"ל שקצת אמרו הדרך לכאן למזרח ואחרים אמרו הדרך להיפך למערב וכו' אבל כל זה נמשך מחמת שעדיין לא זכו להשרשים של האילן הנ"ל שהם בחינת שרשי התורה שהם המדות הקדושות של האילן הנ"ל שהם אמונה ויראה וענוה ואמת וכן כל המחלוקת שיש בעולם הכל מחמת ריחוק מאלו המדות הקדושות שאין זוכין להם בשלימות. ועל כן באמת כאשר טרחו ויגעו הכת הנ"ל עד שזכו לאלו המדות בשלימות אזי באו כולם על דעה אחת אמתיית שכך הוא הדרך כאשר הוא באמת ע"ש.

אות ג' - וע"כ דוד המלך עליו השלום פתח ספר תהלים שהוא כנגד התורה כי חמשה ספרי תהלים כנגד חמשה חומשי תורה פתח בתחילתו במזמור אשרי האיש וכו' שמדבר מהאילן הקדוש הנ"ל מג' שרשיו שהם אמונה ויראה וענוה ומגוף האילן שהוא אמת וזהו אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים זה בחינת אמונה, כי עיקר בנין וגידול האמונה הקדושה הוא ע"י עצות שמקבלין מצדיקים כמו שכתוב (בסימן ז') בהתורה משפטים אמונה ע"ש וכן מבואר בהתורה תקעו אמונה (בליקוטי תנינא בסימן ה') שעיקר גודל האמונה הוא ע"י עצות בבחינת עצות מרחוק אמונה אומן ע"ש. ועל כן ההולך בעצת רשעים הוא נופל לכפירות ולאמונות כוזביות. ועליהם נאמר עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל. היינו כי אנו מאמינים בהשם יתברך והוא יתברך עמנו שזהו ההיפך מעצת רשעים.

וזהו על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך אמרו לכו וכו' כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו וכו', היינו שכל עצמם של העובדי כוכבים והרשעים הוא כנגד האמונה הקדושה בחינת כי נועצו לב יחדיו עליך וכו' ועל זה נאמר ה' הפיר עצת גוים שהם היפך האמונה הקדושה נמצא שאמונה תלויה בעצות דהיינו כשאין הולכין בעצת רשעים רק לקבל כל העצות מצדיקים וזה אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ואז זוכה לאמונה וזה בחינת שורש הא' של האילן הקדוש הנ"ל ובדרך חטאים לא עמד זה בחינת שורש הב' שהוא יראה שהוא ההיפך מחטאים כמו שכתוב רגזו ואל תחטאו וכתיב לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. וכן בגמרא ובכל הספרים מכונה הירא בשם ירא חטא כי עיקר היראה הוא יראת חטא ובמושב לצים לא ישב זה בחינת ענוה שהוא היפך הליצנות, כמו שכתוב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן.

כי עיקר הליצנות הוא מחמת גאות וגסות הרוח שהוא גבה לב וגדול בעיני עצמו עד שכל בני העולם הם כלא בעיניו ומתלוצץ מכל אחד ואחד כאשר נמצא הנגע הרע' הזאת בכמה בני אדם שמתלוצצים מכל אחד ואחד בפרט מיראים וכשרים שמוצאין חסרונות ומומין בכל אחד ואחד מזה מתלוצץ מתפילתו ומזה מתלוצץ מלימודו שאינו טוב בעיניו ומזה מתלוצץ ממשאו ומתנו וכו' כיוצא בזה בשארי דברים וכל זה מחמת גסותו שנדמה לו שאין חכם ממנו וכל העולם צריכים ללמוד ממנו ואלו הלצים מתגברים בליצנותם עד שמחלישים דעת של כמה כשרים שמפילים אותם מעבודתם ע"י ליצנותם הרעה רחמנא ליצלן וכל זה בא מחמת גסותם הרעה כנ"ל. ועל כן נקראת הליצנות תועבה כמו שכתוב ותועבה לאדם לץ שזה בחינת גיאות וגבהות כמו שכתוב תועבת ה' כל גבה לב נמצא שכלל דוד כל הג' שרשים הנ"ל במקרא זה שהם אמונה ויראה וענוה שהם ההיפך מעצת רשעים ודרך חטאים ומושב ליצים כנ"ל.

וזה כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה וכו' זה גופא דאילנא שהוא אמת שהוא התורה שנקראת תורת אמת היינו כי זה שזוכה להנצל מג' כתות רעות הנ"ל שהם עצת רשעים ודרך חטאים וכו' שזה זכה בוודאי לג' מדות הנ"ל שהם הג' שרשים

של האילן. על כן בוודאי זוכה לגוף האילן היוצא מג׳ שרשים הנ״ל שהוא האמת שהוא התורה בחינת כי אם בתורת ה׳ חפצו וכו׳. וזהו והיה כעץ שתול על פלגי מים עץ שתול על פלגי מים זה בחינת האילן הקדוש הנ״ל שהוא שתול על פלגים העליונים בחינת פלג אלקים מלא מים וזהו אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח. אשר פריו יתן בעתו זה בחינת אמונה כי אמונה הוא בחינת כח הגידול וכח הצומח כמו שכתוב בהתורה של אריכת אפים (בסימן קנ״ה) ועלהו לא יבול דרשו רבותינו ז״ל אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד.

וזה בחינת יראה כמובן בהתורה פתח ר״ש (בסימן ס׳) שע״י סיפורי מעשיות של צדיקים שזה בחינת ועלהו לא יבול עי״ז עיקר היראה ע״ש ובוודאי זה הצדיק שיש לו כח לבנות ולגלות היראה ע״י שיחותיו וסיפורי מעשיות שלו בוודאי הוא מלא יראה וכל דיבוריו ושיחותיו הם באימה ויראה כי בלי זה בוודאי לא היה לו כח לגלות היראה ע״י שיחותיו וכן מבואר בדבריו כמה פעמים שעיקר הדיבור הוא מיראה שהוא שלימות הדיבור כמו שכתוב בהתורה תפילה לחבקוק (בסימן י״ט) וע״כ ועלהו לא יבול שהוא בחינת שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד זה נמשך משורש הב׳ שהוא יראה כנ״ל וכל אשר יעשה יצליח זה בחינת שורש הג׳ שהוא ענוה שהוא משלים כל השרשים כי ענוה גדולה מכולם שאז גדל האילן שהוא האמת שהוא התורה. וזה בחינת וכל אשר יעשה יצליח בחינת והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק. ונמצא שבתחילה זכר דוד המלך עליו השלום אשוריו של האיש שזכה להנצל מהמונעים מהג׳ שרשים הנ״ל שהם עצת רשעים וכו׳ ואחר כך זכר מה שזכה עי״ז שזכה להתורה שהיא גופא דאילנא בחינת תורת אמת שהוא בחינת העץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו וכו׳ שכל אלו המעלות הטובות צומחות מג׳ שרשים הקדושים הנ״ל אשרי הזוכה להם.

אות ד - וזה בחינת בטח בה׳ ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. בטח בה׳ זה בחינת יראה בחינת יראי ה׳ בטחו בה׳. כי הירא בטוח בה׳ שלא יחסר לו דבר בבחינת כי אין מחסור ליראיו. וכן איתא בספר הא״ב (אות ב׳ בטחון סימן ג׳) שיראה ובטחון תלויים זה בזה ע״ש. וזה בה׳ בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי כי כשאני זוכה לבטחון שהוא בחינת יראה מהשם יתברך בוודאי שוב איני מתיירא שום יראה חיצוניות מבשר ודם. כי כשזוכין ליראה דקדושה נתבטלין כל היראות הנפולות שהם מה שיראין מבשר ודם וכיוצא. וזה בחינת אבטח ולא אפחד היינו כנ״ל.

ועשה טוב זה בחינת אמת בחינת לא ימנע טוב להולכים בתמים וכתיב (ישעי׳ ל״ט) טוב דבר ה׳ כי יהיה שלום ואמת בימי כי אמת הוא גופא דאילנא שהוא התורה שהיא תורת אמת שנקראת טוב כמו שכתוב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי וכו׳ כמו שאמרו רבותינו ז״ל אין טוב אלא תורה. וכן איתא בהתורה אמר רבי עקיבא (בסימן נ״א) שאמת הוא כולו טוב וכו׳ ע״ש שכן ארץ זה בחינת ענוה שמשים עצמו כארץ וכעפר בחינת ונפשי כעפר לכל תהיה. וכמו שאמרו רבותינו

ז"ל מי שנעשה שכן לעפר בחייו ורעה אמונה זה אמונה. נמצא שכלל כל הד' מדות הנ"ל בפסוק זה שהם האילן הקדוש הנ"ל ושרשיו. וזה שנסמך תיכף והתענג על ה' כי האילן הקדוש הנ"ל שם עיקר התענוג והשעשוע עולם הבא כי האילן הזה הוא בחינת עץ החיים ששם הקיבול שכר של הצדיקים והכשרים אשרי הזוכים לבא לשם.

אות ה' - וזה בחינת האבות אברהם יצחק ויעקב ומשה רבינו שעל ידם נמשכה התורה לעולם. כי התחלת דרך התורה התחיל מהאבות. ואחר כך עיקר קבלתה היה ע"י משה רבינו כמובא בדברי רבינו ז"ל. כי האבות ומשה הם בחינת האילן ושרשיו הנ"ל. כי אברהם בחינת אמונה כי הוא היה ראש למאמינים כמו שכתוב והאמין בה'. יצחק הוא בחינת יראה בחינת פחד יצחק. יעקב גופא דאילנא בחינת אמת כמו שכתוב תתן אמת ליעקב שהוא עצם התורה שהיא תורת אמת. וכמו שכתוב תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב וכמובא בכתבי האר"י ז"ל שיעקב בחינת התורה אבל מחמת שעדיין לא נשלם בתכלית השלימות שורש הג' שהוא ענוה כי אין מי שזכה בשלימות לענוה כמו משה כמו שאמרו רבותינו ז"ל. על כן לא נשלמה התורה בימי יעקב ולא ניתנה על ידו עד שבא משה וזכה לענוה בתכלית השלימות כמו שכתוב והאיש משה עניו מאד מכל האדם ואז נשלם האילן הקדוש ע"י שהשלים שורש ה' שהוא ענוה שגדולה מכולם. על כן הוא זכה לקבלת התורה ששרשה העץ חיים שהוא האילן הנ"ל.

אות ו' - נמצא ששורש התורה הוא בחינת העץ חיים שהוא האילן הנ"ל שהוא למעלה מהמקום. ועל כן באמת אמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא ומגילה) מקום הארון והכרובים אינו מן המדה כי שם התורה. ועל כן אינו מן המדה כי הוא בבחינת למעלה מהמקום וכל הסמוך לארון והלוחות ביותר הוא ביותר בחינת מיעוט מחזיק את המרובה כי בין שני בדי הארון שם עמדו כל ישראל כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק גשו הנה שצמצם את כולם בין שני בדי הארון וזה אחד מהמקומות שהחזיק מועט את המרובה ובבית המקדש עומדים צפופים ומשתחוים רווחים שזהו גם כן בחינת מועט מחזיק את המרובה. וכן בירושלים לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום וכו' זה גם כן בחינת מועט מחזיק את המרובה. וכן כלל ארץ ישראל נקראת ארץ צבי. מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל וכו' שכל זמן שישראל ישבו עליה החזיקה את כולם וכן לעתיד כשיבא משיח במהרה בימינו תחזיק את כל ישראל ברווח ועכשיו היא קטנה מאד כמו שאמרו רבותינו ז"ל וזה גם כן בחינת מועט מחזיק את המרובה כי בכל מקום שיש קדושה הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה כמו שאמרו רבותינו ז"ל. וכל שהקדוש' גבוה יותר שם הבחינת מועט מחזיק את המרובה בבחינה גבוה יותר בחידוש נפלא יותר. וכן למעלה למעלה עד שמקום הארון אינו מהמדה כלל. זה בחינת למעלה מהמקום לגמרי כנ"ל. כי מקום הארון ששם התורה נכלל בהעץ חיים שהוא למעלה מהמקום כנ"ל.

אות ז' - ועל כן מחויב כל אחד מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו. כי כשכותב אותיות התורה הקדושה על ספר הוא מביא אותיות התורה ששרשם למעלה מהמקום הוא מביא אותם למקום על הגויל והקלף שתופס מקום. אבל הוא בבחינת מועט מחזיק את המרובה הגבוה מאד מאד בתכלית המעלה כי באותיות התורה נבראו כל העולמות. ועל כל אות ואות שבתורה עומדים כמה וכמה אלפים ורבבות עולמות. גם שמעתי מפיו הקדוש שבתיבת אדם מצויירים כל צורות של כל בני אדם שבעולם. וכן בתיבת בהמה מצויירים כל צורות של כל הבהמות וכן בשארי מעשה בראשית, נמצא שהם בבחינת מועט מחזיק את המרובה נפלא מאד ועל כן ע"י שכותבין התורה בספר ומכניסין את התורה בבחינת מקום בזה מעלין את כל בחינת המקום לבחינת למעלה מן המקום.

כי אי אפשר לצאת מבחינת מקום לבחינת למעלה מהמקום כי אם ע"י הצדיק שהוא בבחינת בעל החטוטרות הנ"ל שזכה לבחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית המעלה שאין מעלה אחריו ורק הוא יכול להגביה ולהעלות מבחינת מקום לבחינת למעלה מהמקום וכל זה זכה ע"י שכפף גופו וקבל עליו עול תורה בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו עד שנדמה לבעל חטוטרות מחמת שמעולם לא פשט גופו הקדוש מכפיפתו לישא עליו עול תורה כי זכה בשלימות לבחינת ויט שכמו לסבול עול תורה בחינת בני קהת שנשאו את הארון עם הלוחות שנאמר בהם כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו וכמו שאמרו רבותינו ז"ל לעולם ישים האדם את עצמו כשור לעול וכחמור למשאוי. ועל ידי שנשא עליו עול תורה בשלימות עי"ז זכה לישא ולהרים הרבה על כתפו עד שנדמה לבעל חטוטרות כי ע"י התורה יכולין לישא ולהרים הכל בבחינת ארון נושא את נושאיו. כי עיקר ביאת האדם לזה העולם היה בשביל זה כדי שיגביה וירים את המקום לבחינת למעלה מהמקום. כי השם יתברך צמצם את עצמו כביכול כדי שיהיה מקום לבריאת העולם (כמו שכתוב בעץ חיים בתחילתו ע"ש) כדי לברוא את העולם בשביל ישראל שיכירו וידעו אותו בזה העולם דייקא שהוא תכלית המקום, ועיקר השלימות להשיב הכל למקור שנחצבו משם להשיב המקום לשרשו לבחינת למעלה מהמקום.

כי השם יתברך המשיך וברא את העולם מאין ליש מלמעלה מהמקום לבחינת מקום כדי שיתנסה ויצטרף האדם עי"ז ע"י שיבא בבחינת ישות בבחינת מקום ששם כל הנסיונות של האדם, דהיינו בזה העולם הגשמי שהוא תכלית המקום, וכשזוכה לעמוד בנסיון ולקדש את עצמו כראוי אזי הוא מקדש את המקום, ובכל מקום שיש קדושה מועט מחזיק את המרובה וכל מה שהקדושה גבוה יותר כן בחינת מועט מחזיק את המרובה גבוה יותר כנ"ל עד שיזכה לתכלית הקדושה לבחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית השלימות עד שיזכה עי"ז לעלות מהמקום לבחינת למעלה מהמקום מיש לאין שאז יזכה לרב טוב הצפון וזה זוכין ע"י התורה אשר היא חיינו לזכות על ידה לחיי עולם להכלל בו יתברך ועל כן צריכין לכתוב אותיות התורה בכתב על הספר כדי להביא את התורה לתוך בחינת

המקום. ועי"ז דייקא יזכה להכלל בהצדיק הגדול הנ"ל שהוא בחינת בעל החטוטרת שעי"ז יזכה לבחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית השלימות עד שיזכה לעלות לבחינת למעלה מהמקום לגמרי. כי ע"י שמביא את אותיות התורה לתוך המקום ע"י שכותב אותם על הספר. עי"ז מקדש את המקום עד שנעשה בבחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית המעלה עד שעי"ז זוכה לעלות לבחינת למעלה מהמקום ששם האילן הקדוש הנ"ל שהוא העץ חיים שהוא שורש התורה ששם עיקר הקיבול שכר של כל מקיימי התורה כנ"ל. וזה בחינת עץ חיים היא למחזיקים בה שכל מי שמחזיק ואוחז את עצמו בהתורה היא מגביה ונושאת אותו אל העץ חיים שהוא למעלה מהמקום. בבחינת ארון נשא את נושאיו וכנ"ל.

אות ח' - גם בכתיבת ספר תורה נכללין כל הג' שרשים הנ"ל וגוף האילן הנ"ל כי האותיות בעצמן הם בבחינת אמונה. כמו שכתב רבינו ז"ל בהתורה קרטליתא (בסימן י"ח) וצריכין האותיות שיהיו שלמים שלא יחסר קוצו של יו"ד. וכן בכל אות ואות הקצה האחרון המשלים תמונת אות הוא בחינת יו"ד כמו שמבואר בהתורה קרטליתא הנ"ל, ויו"ד היא בחינת ענוה כי יו"ד קטנה שבאותיות בחינת תכלית הענוה, ועל כן היו"ד מרמזת על עולם הבא כמובא, כי עיקר תענוג וחיי עולם הבא לא יקבלו כי אם ע"י בחינת ענוה כמו שכתב רבינו ז"ל בהתורה חיים נצחיים בליקוטי תנינא (בסימן ע"ב) שהענוה של כל אחד יהיה נחיה בתחיית המתים ויזכה לחיי עולם הבא עיין שם. וצריכין לכתוב הספר תורה לשמה לשם קדושת ספר תורה לשם ה'. וזה בחינת יראה כי על ידי שמכוונין לשם ה' נמשך יראה. בבחינת ליראה את השם הנכבד והנורא. בחינת מפני שמי נחת הוא ועי"ז חל הקדושה על הספר תורה כי יראה בחינת קודש כמו שכתוב יראו את ה' קדושיו וכמו שכתוב אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא הוא על כל סביביו נמצא שע"י כתיבת האותיות בשלימות לשמה עי"ז נשלמין כל הג' שרשים הנ"ל. כי ע"י כתיבת האותיות נשלמין כל הג' שרשים הנ"ל.

כי ע"י כתיבת האותיות נמשך אמונה וע"י שלימות האותיות נמשך ענוה וע"י שכותבין לשמה נמשך יראה וע"י אלו הג' שרשים גדל ונשלם האילן הקדוש שהוא אמת שהוא כלל הספר תורה שהוא תורת אמת שנעשית ונבנית מכתיבת האותיות בשלימות לשמה שזה בחינת האילן בחינת העץ חיים שגדל מג' שרשים הנ"ל כנ"ל. ועל כן ע"י כתיבת ספר תורה ממשיכין על עצמו קדושת האילן הנ"ל שהוא בחינת העץ חיים שהוא למעלה מהמקום ועי"ז מקדשין את המקום עד שזוכין לעלות לבחינת למעלה מהמקום שזה עיקר השלימות שבשביל זה באנו לעולם כנ"ל. ועל כן צריך כל אחד לכתוב הספר תורה בעצמו או על כל פנים להגיה בה אות אחד כי הוא בעצמו צריך לקדש את מקומו באשר הוא שם ע"י שימשיך ויקשר אותיות התורה בעצמו בבחינת המקום כדי שיגביה את המקום לבחינת למעלה מהמקום כדי שיזכה לעלות אל האילן הנ"ל כנ"ל.

אות ט' - ועל כן אין כותבין כל כתבי הקודש אלא על גבי עור בהמה וחיה ועוף הטהורים. כי זה ידוע שמחטא אדם הראשון נתלבשה התורה בלבושין גשמיים

בבחינת כתנות עור כמובא בכל הספרים כי קודם החטא היה יכול האדם להשיג את התורה בפנימיותה בבחינת כתנות אור באלף אך אחר החטא כביכול נתגשם דעת האדם עד שאי אפשר לו להשיג התורה כי אם ע"י לבושין גשמיים בחינת כתנות עור ומשם באה השכחה כי עיקר השכחה מחמת הגשמיות כי רוחניות אינו תופס מקום אבל גשמיות תופס מקום ואז יש שכחה כי אין לו מקום במוחו לתפוס הכל. כמו שמבואר כל זה בסימן ק"י על פסוק לא ימוש ספר התורה הזה מפיך לשון ממשות שעיקר השכחה מחמת הממשות והגשמיות שתופס מקום ע"ש. ומאז נתגשמו כל המקומות עד שרחוקין מאד מבחינת מיעוט מחזיק את המרובה מכל שכן מבחינת למעלה מהמקום לגמרי כי בתחילה ישב האדם בגן עדן ששם עץ החיים. כמו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן שהוא בחינת הנ"ל שהוא בחינת פנימיות התורה שהוא למעלה מהמקום לגמרי ואדם היה קדוש ודעתו זך ורוחני מאד וישב במקום קדוש וזך מאד דהיינו בגן עדן.

על־כן אם לא היה אוכל מעץ הדעת היה יכול בחייו להעלות כל המקומות ולכלול בבחינת למעלה מהמקום שהוא העץ חיים שהיה סמוך אליו שם. אך ע"י חטאו נתגרש מגן עדן וירד לגשמיות המקום. ואפילו התורה הוכרחה לטובתו להתלבש בלבושין גשמיים בבחינת כתנות עור כדי שיהיה לו איזה תפיסה בה, ואז נתרחק מעץ החיים מבחינת למעלה מהמקום. כמו שכתוב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם שמרמז על לבושי התורה שנתלבשה בבחינת כתנות עור כמובא וכנ"ל. ואחר כך תיכף מתחלת התורה לדבר איך שנתגרש מגן עדן כדי שלא יגע בעץ החיים. כמו שכתוב שם תיכף ויאמר ה' אלקים הן האדם וכו' וישלחהו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה וכו' ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים כי הא בהא תליא. כי נתרחק מהקדושה מבחינת למעלה מהמקום ואפילו התורה נתלבשה בבחינת כתנות עור שהוא בחינת גשמיות בחינת מקום. ועל כן נתרחק מגן עדן מעץ החיים שהוא למעלה מהמקום.

ועל־כן עתה צריכין דייקא לכתוב את התורה על גבי עור דייקא כדי להביא את התורה לבחינת מקום דייקא כמבואר לעיל שזה עיקר בחינת כתיבת ספר תורה כנ"ל. וצריכין לכותבה על גבי עור דייקא. שהוא בחינת כתנות עור שהוא עיקר בחינת מקום כנ"ל. כי כל זה הוא בחינת אין הדין נמתק אלא בשרשו. כי דייקא ע"י שכותבין התורה ע"ג העור ומביאין אותה לבחינת מקום עד שיש לנו בה תפיסה בידים ממש. אבל אנו כותבין אותה בקדושה ובטהרה בקדושת ספר תורה לשמה עי"ז דייקא אנו מקדשין את המקום עד שנעשה בבחינת מועט מחזיק את המרובה ועי"ז אנו זוכין לעלות מעלה מעלה עד שנזכה לבחינת למעלה מהמקום ולבא אל העץ חיים וכנ"ל.

אות י' - וזה בחינת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים דרך עץ החיים דייקא שאין יודעין את הדרך אל העץ חיים שהוא האילן הנ"ל. כמו הכת

הנ"ל שחקרו שיש אילן כזה אבל לא ידעו הדרך כי נפל ביניהם מחלוקת זה אמר הדרך לכאן למזרח וזה אמר למערב וכו' ומשם נמשך כל מיני מחלוקת שבעולם שיש עד עתה כי העולם מלא מחלוקת כמו שכתב רבינו ז"ל ושורש המחלוקת הוא מחלוקת שבקדושה שהוא מחלוקת הצדיקים מחלוקת התנאים והאמוראים שמחולקים בדרכי התורה שזה אוסר וזה מתיר זה מטמא וזה מטהר וכו' ומשם נשתלשל בכמה השתלשלות המחלוקת של העולם שנתרבה המחלוקת וחילוקי דעות ושינויים רבים לאין מספר בכל העולם שעי"ז נחרב הבית המקדש כמו שאמרו רבותינו ז"ל שלא נחרב בית שני אלא ע"י שנאת חנם ועיקר שורש המחלוקת נמשך מבחינת להט החרב המתהפכת ששומר את דרך עץ החיים שהוא בחינת שינויים ומחלוקת. ועל כן נקרא להט החרב המתהפכת על שמתהפכת ומשתנה הדעת בכמה וכמה שינויים וחילוקי דעות שמשם כל המחלוקת וכמובן בזוהר (ויחי דף רכ"א) עיין שם על פסוק אני חבצלת השרון שושנת העמקים מה שכתוב שם. וכדין אשתני אדם לכמה גוונין זמנין דינא זמנין רחמי וכו' ולא קאים בקיומא תדיר בחד מינייהו וכו' ועל דא אקרי חרב המתהפכת המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא מטב לביש וכו' משלום לקרבא מתהפכת היא בכולא וכו' ע"ש. וסיים שם תא חזי לעלמא דאתי כתיב כי כימי העץ ימי עמי וכו' ע"ש.

נמצא שלהט החרב המתהפכת הוא בחינת שינוי דעות ומחלוקת וזה עיקר השמירה מלבא אל העץ חיים כי עי"ז אין יודעים הדרך אל העץ חיים כנ"ל. כי שם אצל העץ חיים שם ההיפך ממחלוקת כי שם שלום נפלא שיהיה לעתיד כי כל החיות והעופות שוכנים שם יחד בשלום ואהבה בלי מחלוקת כלל כמבואר שם בסיפור המעשה הנ"ל. וזה בחינת וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו' שהוא השלום המופלא שיתגלה לעתיד ועי"י כתיבת ספר תורה על גבי העור דייקא מתקנין כל זאת כי עיקר המחלוקת בחינת להט החרב המתהפכת נמשך מחטא אדם הראשון שעי"ז נתגרש מגן עדן מעץ החיים ששם השלום המופלא שיהיה לעתיד כי כל החיות ועופות שוכנים שם יחד בשלום נפלא בלי שום מחלוקת ושם הוא בחינת למעלה מהמקום שזהו גם כן היפך המחלוקת.

כי עיקר המחלוקת נתהוה מחמת שכחה כי שורש המחלוקת בקדושה הוא מחלוקת התנאים והאמוראים וכל מחלוקת התנאים והאמוראים נתהוה רק מחמת שכחה כמו שאמרו רבותינו ז"ל משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שימשו רבן כל צרכן נתרבה המחלוקת על ידי ששכחו כמה הלכות ופירושיהן ועיקר השכחה הוא מחמת שהתורה נתגשמה בבחינת מקום על ידי שנתלבשה בכתנות עור כנ"ל שעי"ז יש שכחה כנ"ל על כן צריכין לכתוב התורה על גבי העור דייקא ועי"ז ממתיקין הדין בשרשו וממתיקין בחינת כתנות עור בחינת המקום שנמתק על ידי שכותבין התורה עליו בקדושה ואז נתהוה בבחינת מועט מחזיק את המרובה העליון שהוא תכלית וסוף המקום לגמרי שמשם ולמעלה הוא בחינת למעלה מהמקום לגמרי ועי"ז עולין לבחינת למעלה מהמקום ובאין אל העץ חיים שהוא בחינת האילן הקדוש הנ"ל שהוא למעלה מהמקום כי ע"י שממתיקין בחינת

כתנות עור עי״ז נתבטל להט החרב המתהפכת ונתבטל המחלוקת הבא מבחינת כתנות עור מבחינת להט החרב המתהפכת וזוכין לידע הדרך אל העץ החיים ונתרבה השלום עד שזוכין להשלום המופלא שיהיה לעתיד שהוא בחינת וגר זאב עם כבש וכו׳ שזה השלום הוא שם אצל האילן הנ״ל שהוא בחינת העץ חיים ששם שוכנין כל החיות והעופות בשלום נפלא ונעים כנ״ל. וזה עץ חיים היא למחזיקים בה וכו׳ וסמיך ליה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום כנ״ל.

אות י״א - [נשמט] גם עיקר המחלוקת הוא בבחינת מקום ששם יש גבול ומקום מיוחד לכל אחד ואחד ואז שייך מחלוקת ע״י שאחד רוצה ליכנוס בגבול חבירו שמשם כל המחלוקת שבעולם ע״י שנדמה לכל אחד כאלו חבירו רוצה ליכנוס למקומו וגבולו וזה בחינת כי קצר המצע מהשתרע וכו׳ בחינת צר לי המקום וכו׳ אבל בבחינת מועט מחזיק את המרובה מכל שכן בבחינת למעלה מהמקום לגמרי שם אין שום גבול ומיצר ואין שייך שם מחלוקת כלל. וכן אמרו רבותינו ז״ל כד הוי רחימתן עזיזא אפותיא דספסירא וכו׳ כי הא בהא תליא מחלוקת וגשמיות המקום ולהיפך שלום וביטול המקום הם תלויים זה בזה וכנ״ל. ועל כן אצל האילן שהוא למעלה מהמקום שם השלום הנפלא כנ״ל וכל זמן שהיו רחוקים מהאילן לא היה השלום בשלימות, על כן היה ביניהם מחלוקת עד שלא ידעו הדרך לבא לשם וכשזכו להתייגע ולטרוח עד שהיה להם המדות של האילן נמשך עליהם קדושת האילן ונמשך עליהם שלום ותיכף הסכימו כולם לדעת אחת לכווין דרך האמת ובאו אל האילן ע״י הבעל חטוטרת שהביאם לשם ושם זכו לתכלית השלום המופלא כנ״ל.

חושן משפט הלכות שלוחין הלכה ד׳

אות ט״ז - נמצא שבראש השנה צריכין לצאת מבחינת מקום, לבחינת למעלה מהמקום שהוא בחינת כסא הכבוד שרשי הנשמות בחינת מקומו של עולם ששם דנים הכל לכף זכות וכו׳ כנ״ל וזה זוכין ע״י קול שופר וכנ״ל. כי ע״י הד׳ קולות תשר״ת ממשיכין כל התיקונים הנ״ל עד שזוכין לתפילה בשלימות שכל שיח השדה יחזרו כחם לתוך התפילה שעי״ז מקשרין עצמן לשרשי הנשמות החצובות מתחת כסא הכבוד שהוא בחינת למעלה מהמקום כנ״ל. וזה בחינת סוד המעשה של יום החמישי מהז׳ בעטלירש (המובא בסיפורי מעשיות) שהתפאר את עצמו הבעל חטוטרות בעוצם גדולתו בענין מיעוט מחזיק את המרובה ע״ש היטב מענין האילן שהוא למעלה מהמקום שיש לו ג׳ שרשים שהם יראה ואמונה וענוה, ואמת הוא גוף האילן וכו׳ ע״ש. כי זה האילן הקדוש הוא בחינת עץ החיים דמזון לכולא בי׳ תחותוהי תטלל וכו׳ ובענפוהי וכו׳. וזה האילן שהוא העץ חיים הוא עומד תחת כסא הכבוד ודרך שם עולין כל הנשמות לכסא הכבוד ששם שורש כל הנשמות כנ״ל, כי מהאילן הזה יוצאין כל הנשמות כ״ש בזוהר הקדוש כל נשמתין מאילנא רברבא נפקין. ובראש השנה שהוא יום הדין הגדול שאז צריכין הכל לבא אל האילן הזה וזה זוכין ע״י קול שופר כנ״ל.

כי הג' שרשים הנ"ל שהם יראה ואמונה וענוה וגוף האילן שהוא אמת הם ג"כ בחינת הד' קולות של השופר שהם תשר"ת. תקיעה זה בחינת יראה כנ"ל בחינת היתקע שופר בעיר וכו'. אמונה בחינת תפילה כ"ש ויהי ידיו אמונה פרישן בצלו כ"ש אצלינו כמה פעמים שזהו בחינת שברים כנ"ל. ענוה זה בחינת נבואה כי עיקר הנבואה צריכין לקבל מרבן של כל הנביאים שהוא משה רבינו אשר לא קם עוד נביא וכו' ומשה היה ענו מאד. ע"כ צריכין כל הנביאים למדת ענוה כדי שיוכלו לקבל הנבואה ממשה רבם. וזה בחינת אין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר. כי באלו הג' דברים דרך בני אדם להתגדל בהם ובהם תלוי עיקר מדת הענוה, שצריכין לשבר הגאוה באלו הדברים כ"ש אל יתהלל חכם בחכמתו עשיר וכו' כ"ש רבינו ז"ל כמה פעמים. וע"כ צריך הנביא להיות חכם גבור ועשיר כדי שיהיה ניכר הענוה כי אם אין בו חכמה וגבורה ועשירות אין הענוה מעלה כל כך וכנ"ל. נמצא ענוה בחינת נבואה שהוא בחינת תרועה כנ"ל. אמת שהוא גוף האילן הוא בחינת תקיעה האחרונה שהוא בחינת מה שכל שיח השדה חוזרין כחם לתוך התפילה שזהו בחינת אמת כי זה עיקר האמת כשכל שיח השדה מכירין האמת שכל כחם נמשך מדבר ה' שהוא התפילה ומחזירין כחם לתוך התפילה וזהו בחינת אמת מארץ תצמח. וזהו בחינת גוף האילן שכולל כל הצמחים שבעולם שכולם גידולם ע"י אמת בחינת אמת מארץ תצמח. ואז כשמתפללים בשלימות עד שכל שיח השדה חוזרין כחם לתוך התפילה, אז נכללין באילן הקדוש הזה ואז זוכין לעלות דרך שם לכסא הכבוד שהוא שרשי הנשמות, כי דרך זה האילן עולין לשם כנ"ל. נמצא ע"י השופר באין אל האילן הקדוש הנ"ל כי שופר הוא בחינת שופר של איל - אילו של יצחק שנאמר בו והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, פרש רש"י בסבך אילן היינו שאחיזת קרן האיל של יצחק שהוא בחינת השופר הוא באילן הקדוש הנ"ל וכנ"ל. כי כל העקידה היא בחינת הנ"ל להמתיק גבורות יצחק ע"י הר המוריה ע"י בחינת למעלה מהמקום שזהו כל בחינת ראש השנה בחינת שופר וכנ"ל:

אות י"ז - וכל זה צריכין לתקן בראש השנה שאז חטא אדם הראשון בעץ הדעת ואז נאמר ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן וכו' לשמור את דרך עץ החיים. ומחמת זה אין יודעין הדרך לעץ החיים ששם צריכין כל הנשמות לבא לשם כי שם באים לתכלית הטוב שלהם. וכל זמן שהאדם מגורש מגן עדן מעץ חיים מבחינת למעלה מהמקום הוא נע ונד בארץ ואין לו שום מנוחה וכנ"ל. ועיקר התיקון ע"י תשובה שהוא ראש השנה שהוא ראשון לעשרת ימי תשובה ועיקר התשובה זוכין ע"י קולות בחינת ממעמקים קראתיך ה' כי ע"י הקול יוצא כל אחד מכל מיני עומק ירידתו שנפל ונתגרש לשם ועולה לבחינת למעלה מהמקום ששם דנים הכל לכף זכות ושם נתתקן הכל וכנ"ל. וזה בחינת וישמע את קול ה' אלקים מתהלך בגן וכו' את קולך שמעתי בגן ואירא. כי הקול מחבר עליונים ותחתונים, למעלה מהמקום עם בחינת המקום כי הקול ממוצע בין רוחניות לגשמיות כי הקול אינו נתפס והוא בערך הגוף רוחני כי הוא יוצא מהריאה והקנה. ששם הרוח חיים. אבל בערך הנשמה הוא בחינת גשמי כי נתגשם ונתעבה

ע״י האויר שעי״ז מתהוה הקול כידוע. ואין לנו שום תפיסה בו יתברך כי אם ע״י בחינת הקול כמו שכתוב ותמונה אינכם רואים זולתי קול, וכתיב וכל העם רואים את הקולות והוא שורש של כל הבריאה. כי כל הבריאה היתה ע״י דבר ה׳ כ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו וכו׳ והקולות הוא שורש וחיות של הדיבור ותיכף כשנתהוה דיבורו יתברך כביכול תיכף נעשה הבריאה של כל דבר אבל הקול שהוא רוחניות הדיבור הוא ממוצע בין הבריאה שנתהוה ע״י הדיבור ובינו יתברך וע״כ הקול מחבר עליון בתחתון ותחתון בעליון. כי כשהשם יתברך רוצה להודיע ולגלות לנו אלקותו וממשלתו ע״י נביאיו הוא מודיע לנו ע״י קולו שהשמיע לנביאים כ״ש וישמע את הקול מבין שני הכרובים וכו׳. וכן כשאנו צריכין לבקש ממנו יתברך הצטרכותינו ומשאלותינו אנו צועקין ומתחננים אליו יתברך כ״ש שמע ה׳ קולי אקרא וכן הרבה וכתיב קולי שמעת אל תעלם אזניך וכו׳. וזה בחינת קול השופר שהוא כלול מכל הקולות מתתא לעילא ומעילא לתתא. כי קול השופר מעורר אותנו לשוב אליו יתברך וזה בחינת מעילא לתתא. שיוצא הקול מאתו יתברך לעוררנו משנתינו לשוב אליו יתברך. גם הוא בחינת מתתא לעילא כי ע״י קול השופר עולים כל צעקתינו ותפילותינו בראש השנה. וע״כ ע״י קול השופר בראש השנה אנו יוצאים מבחינת מקום לבחינת למעלה מהמקום ששם נתתקן הכל וכנ״ל:

על המעשה מיום ו׳ מענין הבעטליר השישי שהיה בלא ידים

אורח חיים הלכות פסח הלכה ט׳ (בסופו) **ראשי פרקים** - קצת רמזים על המעשה של יום הששי מהז׳ בעטלירש שהיה לו כח בידיו להוציא החצים וכו׳ וחשב שם ד׳ דברים להוציא החצים ולכנוס לתוך החומות של מים ע״י כח הצדקה ולידע היוד מיני דפיקין ע״י כח החכמה שבידיו ולנגן היוד מיני נגינה ע״י הכח לעשות ולעצור הרוח סערה וכו׳. וכולם בני עשרה עשרה וכו׳ ע״ש. וסיפר מעשה מהבת מלכה שחשק בה המלך שברחה לתוך היוד חומות של מים וכו׳ והוא רופא אותה. וסוד זאת המעשה נשגב מדעתינו מאד מאד. אך כבר ניתן לנו רשות מאתו ז״ל לחפש רמזים כפי יכלתינו. אך עכ״ז לא נדע מי ומה ואימת וכו׳ כ״ש שם בסוף. ע״כ אציג ברמז מה שמתנוצץ בדעתי בעזרת ה׳.

אות א׳ - כי יש ד׳ עולמות א״ב״י״ע ושרשם ד׳ אותיות שם הוי״ה שהם בחינת ד׳ שמות ע״ב ס״ג מ״ה ב״ן בחינת טנת״א ומהם נמשכין הד׳ יסודות אש רמ״ע שהם בחינת דצח״ם שכנגד זה הם ד׳ חלקי התפילה כי קרבנות בעשיה וכו׳. ובתחילה מתקנים אותם בעובדא בסוד יפנה ויטול ידיו וציצית ותפילין של יד ושל ראש (כמבואר כ״ז בכתבים) ומבואר בע״ח בתחילתו שטעמים שהם בחינת ע״ב שם אי אפשר לדבר כלל. אך עיקר התחלת התגלות מבחינת ס״ג שהם בחינת נקודות ונשתלשל מבחינה לבחינה עד שנתגלה בחינת שם ב״ן ושם היתה השבירה. ואח״כ נתתקן ע״י אור מה החדש שהוא שם מ״ה שנתחבר עם

שם ב"ן ומהם נתהוו כל העולמות מראש ועד סוף וכל עסקינו ועבודתינו בתורה ובמצות לתקן ולהעלות הניצוצות שנשארו בין הקליפות משבירת כלים כי נשארו רפ"ח ניצוצות שלא נתבררו עדיין וכו'. וכ"ז הוא סוד הבת מלכה הנ"ל שברחה לחומות של מים וכו'. כי ידוע שעיקר הבריאה ועיקר ההשתלשות היה בשביל לגלות מלכותו ובשביל זה יצאו כל המלכים. אך ע"י הסיגים נשברו ומשם נתהוו הקליפות והס"א בשביל הבחירה. והסיגים והס"א הם בחינת מלכות הרשעה שכנגד מלכות דקדושה החפצים ואורבים תמיד לתפוס לעצמן בחינת כבוד הבת מלך פנימה כדי להגביר מלכותם ח"ו ולהעלים מלכות דקדושה ח"ו. וכל עיקר בריאת העולם היה בשביל לגלות מלכותו כידוע. כי מאז נתאוה שתהיה שכינתו בתחתונים. ע"כ גם על בריאת העולם היה קטרוג עזא ועזאל מה אנוש וכו' והיו חולקים על התגלות מלכותו שאי אפשר בלי בריאת הגשמיים. וכל אלו החולקים ינקו מהסיגים שנמשכין מהשבירה שמהם בחינת מלכות הרשעה. ובכל מלכות של ז' מלכי אדום קדמאין דמיתו בכל פעם נתפסה מלכות דקדושה למלך הרשעה בחינת מלכי אדום שזה בחינת הניצוצות של מלכות הקדושה שנשארו בקליפה שמהם יניקת מלכי אדום שתופסין ניצוצות מלכות דקדושה. ומאז חותרת הבת מלך לברוח מהם עד שברחה לתוך חומות של מים שהוא בחינת התיקון בחינת אור מ"ה החדש שהוא כנגד יסוד המים. וע"כ מים מטהרין מכל הטומאות וכו'.

אות ב' - וזה בחינת הוצאות החצים דהיינו שעולין מטומאה לטהרה. והחצים הם בחינת הקליפה והסיגים שלא נתבררו עדיין ממלכות דקדושה. ובריחת המלכות לתוך החומות של מים זה בחינת בריאת העולם שעיקרו מים שנבראו תחילה ועליהם עומד כל העולם כ"ש לרוקע הארץ על המים. וכל הארץ וצאצאיה הכל נתהווה מן המים שברא תחילה. ושם נתהווה כל הבריאה ע"י הי' מאמרות ע"כ הם בחינת עשרה חומות. וזה בחינת והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום הם בחינת החצים. ורוח אלקים דא רוחו של משיח מלכות דקדושה מרחפת על פני המים שלשם ברחה. וכל עבודת הצדיקים וכלל ישראל להוציא החצים.

אות ג' - וזה בחינת עץ הדעת טוב ורע בחינת צומח שהוא יסוד המים שם עיקר הבחירה שהיא בבחינת מים בחינת טהרה. כי עפר בחינת ב"ן. מים בחינת מ"ה. בתחילה עלה במחשבה לברוא במידת הדין בחינת ב"ן עפר ששם עיקר אחיזת החצים. ראה וכו' הקדים ושיתף וכו' בחינת מ"ה רחמים וברא משניהם. ושם עיקר אחיזת הבחירה. כי בבחינת עפר לבד לא היה אפשר להתקיים ועיקר התיקון יהיה על ידי משיח וכו'. אבל גם עתה כל עבודת הצדיקים בבחינה הנ"ל. וזה בחינת קריעת ים סוף בחינת והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. ומלאך האלקים השכינה קיבלה החצים וכו'. והם בחינת עשרה נסיונות וימרו על ים וכו' ותחילת השליחות לפרעה להפוך המים לדם ולבסוף הוציאם ע"י קי"ס. כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. ומשה בעצמו הורידוהו לתוך המים ע"ש העתיד שצריך

לרפאות הבת מלכה שבתוך המים. כי מה שהיה וכו׳ ובת פרעה בחינת מלכות שנכבשה אצל מלך וכו׳. ירדה לרחוץ מגילוליה, כי מן המים משיתיהו. עשרה מיני חצים הם כלל כל המניעות מן הקדושה שמעכבים מכל הצדדים. יש ע״י דיבוריהם ופיתוייהם שמכניסים חקירות וכפירות באדם. ויש ע״י פיתויים לתאוות. ויש ע״י מדות רעות כעס וגדלות וכו׳ ויש ע״י חצים ממש שנלחמים בחרב וחצים ואינם מניחים ליכנוס לא״י ולגבול הקדושה וכו׳. וכשח״ו מתקבצים כולם יחד זה בחינת עשרה מיני חצים. וכולם בחינת עפר ששם עיקר אחיזת הס״א בחינת ונחש עפר לחמו.

וע״כ אסורים תולעים כל השורץ על הארץ. כי בבחינת ב״ן שמשם בחינת עפר שם היה עיקר השבירה. ועיקר הפגם הוא עצבות היפך השמחה. וע״כ רפואתה ע״י שמחה. יוד מיני נגינה עשרה מיני דפיקין הם בחינת נקודות שהם בחינת בריאה וכו׳. כי הדפיקין הם בחינת נקודות (כמובא בתיקונים) שיש דפק בחינת צירי וכו׳ וזה היה לו כח ליתן חכמה בידיו להממונים שהם השרים והממונים שבעולם שכולם הם בחינת מלכות. והם חיזוק המלכות דקדושה או חלישותה ח״ו וע״כ ע״י הדפק יודעים איך המלכות בחלישותה ובריאותה. המעכב רוח סערה יודע הניגון שהוא בחינת נגינת הטעמים שהם בחינת ע״ב אצילות וכו׳. כי נגינת הטעמים הם ע״י הרוח שבכנפי ריאה שהוא הרוח צפונית רוח נייחא שבכנור של דוד. וטעמים ע״ב אצילות וכו׳ כנגדו בחינת מדבר וזהו רוח סערה עושה דברו. בראשית ברא לא היה צריך להתחיל וכו׳ אלא משום כח מעשיו. כח מעשיו דייקא בחינת הכח שבידים שע״י כובשין א״י ששם עיקר התגלות מלכות דקדושה שעכשיו מונחת חלשות בהימים ונהרות שסביב א״י. בחינת לה׳ הארץ וכו׳. כי הוא על ימים וכו׳. ושם בא״י כל העשר קדושות שאי אפשר ליכנוס להם בלא טהרת מים ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם וכו׳. זה בחינת זריקת החצים שמשם ניתנה א״י בידים של העכו״ם אך הוא חוזר ומושך החץ בחזרה בחינת ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

אות ד׳ - אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי. כי לא בקשתי אבטח. כוננו חצם על יתר. כי חציך נחתו בי ותנחת עלי ידיך כמטרה לחץ הנה החצים ממך. והנה שלשה החצים צדה אורה וכו׳. אשכיר חצי מדם תפילה דריכת הקשת והחצים. זכאה מאן דידע לזרקא חצים עד יפלח חץ כבדו דס״א. כי חציך נחתו וכו׳ כי עוונותי וכו׳ כמשא כבד כבד מלא דם היפך כבוד שהוא בחינת יוד מאמרות שהם בשביל כבודו.

עיקר הדיבור של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם היה בזכות הצדקה שעשו בני אדם. שבשביל זה נברא העולם. בחינת כי אמרתי עולם חסד יבנה. בחינת אלה וכו׳ בהבראם באברהם איש החסד. וזה אוהב צדקה וכו׳ חסד ה׳ וכו׳ עי״ז בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו וכו׳ בפיך זה צדקה שהוא בחינת מים בחינת שלח לחמך על פני המים וכו׳ (כ״ש בסימן ט״ו בל״ת ע״ש כל התורה). (אורח חיים הלכות פסח הלכה ט׳)

אורח חיים הלכות ראש השנה הלכה ו'

אות י"ב - ויש לחבר ענין זה עם המעשה של יום הששי מענין זה שהיה בלא ידים שהיה לו כח גדול מאד בידיו להוציא כל העשרה מיני חצים ולכנוס לתוך כל העשרה חומות של מים ולידע כל היוד מיני דפיקין ולנגן כל העשרה מיני נגינה שעי"ז הוא מרפא את הבת מלכה שהוא בחינת כנסת ישראל שכל אחד נפל וירד פלאים כמו שירד שכל זה הם בחינת העשרה מיני חצים הנ"ל שנמשכו ע"י עוונות ישראל בחינת כי חציך נחתו בי בחינת כמטרה לחץ וכו'. וכל הרפואה שהוא ע"י התשובה הוא רק ע"י הדרך הנ"ל שהוא בחינת בראשית מאמר סתום שבו כלול הכל כי כל העשרה מאמרות כלולים בבראשית מאמר סתום (כמובן שם בהתורה הנ"ל). כי כל הבחינות שמזכיר שם הם עשרה עשרה שהם עשרה מיני חצים שצריכין להוציאם וכו' ועשרה חומות של מים שנעשין ע"י הצדקה של הבעל כח הנ"ל ועשרה מיני דפיקין ועשרה מיני נגינה. וכולם כלולים בבראשית מאמר סתום שמשם נמשכין כל העשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

אבל שם בבחינת בראשית הכל סתום ונעלם מאד שמגודל העלמתו והסתרתו יונקין משם דייקא כל מקומות החיצונים וכו' שמהם כל העשרה מיני חצים שנזרקו לבחינת הבת מלכה שהיא בחינת כנסת ישראל. כלליות נפשות ישראל שע"י עוונותיהם שנמשכין ע"י החיצונים בחינת מקומות המטונפים הנ"ל נמשכין כל החצים הנ"ל ועיקר הרפואה ע"י זה שהיה לו כח כזה בידיו עד שהיה יכול להוציא כל החצים ועיקר כוחו להוציאם הוא ע"י בראשית המאמר סתום הנ"ל בעצמו כי משם יניקתם ומשם הכנעתם ע"י שמכניס בנפשות ישראל לבקש ולחפש אי"ה וכו' כנ"ל שזהו בעצמו מ"ש שם בהמעשה הנ"ל שהתפאר שיש לו כח כזה בידיו עד שאפילו כשזורק חץ הוא יכול להחזירה וכו' ולכאורה קשה למה לו לזרוק החץ ואח"כ להתגבר בכח כזה לחזור ולהוציאה והלא טוב היה יותר שלא יזרקנו כלל אך הוא סוד מאמר סתום הנ"ל שמשם יניקת החיצונים שמהם כל החצים כנ"ל וזה הוא הכרח גדול לקיום העולם שמתקיים ע"י שיש בחירה דייקא וכו' (וכמובא במ"א). ע"כ התפאר שזורק חץ ומחזירה כי מהמאמר סתום הנ"ל משם כל החצים שהם כחות הס"א והחיצונים וכו' ומשם דייקא כל הכנעתם כי ע"י המאמר סתום הנ"ל דייקא חוזר ומוציא אותם וכנ"ל. וזה שהיה בלא ידים היה יודע סוד זה ע"כ התפאר שיודע סוד זריקת החצים והחזרתם כי כל זה כלול בבחינת בראשית מאמר סתום הנ"ל שמשם יניקת החיצונים, מגודל העלמתו שזהו בחינת זריקת חצים כנ"ל ומשם חוזרים ומוציאים אותם כי עיקר התשובה ע"י הבקשה והחפוש איה וכו', שעי"ז חוזרים ומוציאים החצים שהם בחינת הפגמים שפגמו בהשכינה ע"י העוונות וכו'. וכן כל היוד חומות של מים ויוד מיני דפיקין ויוד מיני נגינה הכל כלול בבחינת בראשית שכלול מהכל.

אות י"ג - וזהו בראשית שמרמז על תשובה כ"ש בתיקוני זוהר בראשית ירא בשת שהוא בחינת תשובה שעיקרה ע"י הבושה כ"ש (בסימן ע"ב לקוטי תנינא) גם בשת

אותיות תשב בחינת תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם שהוא בחינה הנ״ל שאפילו אם האדם כמו שהוא אפילו אם נפל ח״ו לבחינת מקומות המטונפים שזהו בחינת דכדוכא של נפש גם אז צריכין לחפש ולבקש עד שישוב להשם יתברך בבחינת תשב אנוש עד דכא שדרז״ל עד דכדוכא של נפש גם אז ותאמר שובו וכו׳ נמצא שבראשית בחינת תשובה הוא בחינת הוצאת החצים הנ״ל כי זה עיקר תיקון התשובה להוציא כל הפגמים שהם בחינת חצים שנזרקו לבחינת כנסת ישראל שהוא בחינת בת מלכה הנ״ל. וע״כ הם עשי״ת מר״ה עד יו״כ כנגד עשרה מיני חצים שצריכים להוציא ע״י התשובה.

אות י״ד - גם בראשית הוא בחינת היוד חומות של מים וכו׳ הנ״ל בבחינת מ״ש (בגמרא סוכה פרק לולב וערבה) בראשית ברא שית שהם השיתין שמחוללין ויורדין עד התהום בבחינת חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן שדרז״ל על השיתין שמחוללין עד התהום שהם מעשה ידי אומנתו של יוצר בראשית כי השיתין שנבראו מששת ימי בראשית כדי להסך לשם הנסכים הם עיקרם בשביל זה כדי שירדו עד התהום לעמקי עמקי המים והם נבראו באומנות נפלא של יוצר בראשית עד שיכולין לעבור בכל היוד חומות של מימי התהומות ולעלות ולברר משם כל הנפשות הנפולות שנפלו לעשר כתרין דמסאבותא לתוך מים הזדונים וכו׳ שכל זה הוא בחינת רפואת הבת מלכה שברחה לתוך היוד חומות של מים שנזרקו אליה כל היוד מיני חצים מעשר כתרין דמסאבותא כי הנסכים מביאין בשעת הקרבנות וזה ידוע שכל הקרבנות הם בשביל לברר הנצוצות והנפשות מעמקי עמקי הקליפות ואז מביאין נסכים ומנסכים אותם בביהמ״ק לתוך השיתין שיורדין עד התהום להעלות הנפשות הנפולות ביותר עד התהום ממש (וכמבואר מזה בח״מ הלכות גביית חוב הלכה ה׳ ע״ש). וע״כ מרומזין השיתין בתיבת בראשית כי עיקר התיקון של אלו הנפשות שירדו עד התהום הוא ע״י בחינת בראשית מאמר סתום ע״י הבקשה והחפוש איה וכו׳ כנ״ל וע״כ אומרים שיר בשעת הנסכים כי עיקר רפואת הבת מלכה הוא ע״י שיר וניגון בחינת יוד מיני נגינה. (וכמבואר במעשה הנ״ל) שגלי הים שהם בחינת יוד חומות הנ״ל הם נעשים ע״י הרוחות שמהם היוד מיני נגינה (ע״ש היטב והבן שם מאד). כי כל המעשה הנ״ל שנעלם בה תורות גבוהות מאד כולה קשורה זה בזה שכל מה שסיפר שם מעשרה עשרה הכל קשור ומחובר זה בזה (כאשר יבואר מזה לקמן).

נמצא שבראשית מרמז על היוד חומות של מים, גם מבואר בדרז״ל ומובא בפרש״י ע״פ בראשית שהמים קדמו לעולם ולא נזכר בריאתם בפירוש בתורה וכל הדברים שבעולם מן המים נבראו כמבואר בדבריהם ז״ל וכל זה הוא ענין הנ״ל. כי המים שקדמו לעולם נבראו ע״י בחינת בראשית שהוא מאמר סתום ומחמת שזה המאמר סתום ונעלם מאד. ע״כ המים שהם כלל הבריאה שנבראו על ידו הם סתומים ונעלמים בסיפור מעשה בראשית ולא נזכר בריאתם בפירוש. כי בריאתם נעלם בבראשית שהוא מאמר סתום. וע״כ כל הקדושות ולהיפך כל הטומאות הם במים כשרז״ל שהמים עלולים לקבל טומאה. ולהיפך בקדושה כל הטהרות

והקדושות הם ע"י מים ע"י טבילה במים. והדעת מרומז במים כ"ש כי תמלא הארץ דעה כמים לים מכסים. וכן כל השכר והעונש הוא ע"י מים כשפרש"י באיוב ע"פ כי בם ידין עמים יתן אוכל למכביר משל לנחתום וכו' כי המים הם בבחינת בראשית מאמר סתום הנ"ל שמשם דייקא יניקת החיצונים בחינת מקומות המטונפים מגודל העלמתו וכו' כנ"ל שמשם כל הדינים והעונשים ר"ל ומשם כל התיקון והטהרה והקדושה כנ"ל.

וע"כ כל הטמאים אינם עולים מטומאתם כ"א ע"י המים שצריכין להתעלם ולהסתתר במימי המקוה ועי"ז כל טהרתם. כי כל זה מרמז על הבקשה והחיפוש אי"ה הנ"ל כי במה שקלקל יתקן. כי כל הטומאות נמשכין מהס"א שהוא בחינת תהומות בחינת טבעתי ביון מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים וכו' ע"כ תיקונו ע"י המקוה מים שצריך להתעלם שם ולבטל א"ע להשם יתברך. ואז נעלם בבחינת בראשית מאמר סתום הנ"ל ועי"ז כל טהרתו וזה בחינת צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי קראתי שמך ה' מבור תחתיות וכו' היינו כנ"ל ועיקר התיקון לכנוס לתוך היוד חומות של מים הנ"ל הוא ע"י צדקה, וגם זה מרמז בראשית ע"פ מה שדרז"ל בראשית בזכות חלה ותרומה וביכורים שנקראים ראשית שהם מתנות כהונה שהם בחינת צדקה וגם צדקה בעצמה צריכין ליתן בבחינת ראשית ליתן מממונו וחפציו הראשית והמובחר לעניים הגונים כמובא בדרז"ל.

וכן מרמז בראשית על היוד מיני דפיקין שידע ע"י שהיה לו כח ליתן בידיו כל החכמות להנסמכין על ידו וכו'. וזהו בראשית בחינת ראשית חכמה וזהו בראשית ראש בית שכל הראשים של ישראל שהם הראש והמוחין של ישראל בחינת בחכמה יבנה בית כולם על ידו כי הוא מסמיך אותם וכנ"ל.

וכן בראשית מרמז על יוד מיני נגינה כ"ש בתיקונים (סימן יוד) בראשית שיר תאב.
(אורח חיים ראש השנה הלכה ו' אות י"ב - י"ד)

ראשי פרקים מהלכות ראש השנה ויום כיפור הלכה ו'

אות א' - בראש השנה על ידי התשובה שהוא בחינת בקשת וחיפוש אי"ה. על ידי זה עולין בתכלית העליה לבחינת אי"ה בראשית מאמר סתום ששם כלולים כל העשרה מאמרות וכו' כנ"ל. אבל כשעולין לשם צריכין לחזור ולהמשיך משם קיום העולם שהוא על ידי התגלות המדות מחכמה עד מלכות שהם בחינת עשרה מאמרות עד שיתגלה לעין כל כי מלא כל הארץ כבודו ומלכותו בכל משלה כמו שמבקשין על זה בראש השנה הרבה. וזה בחינת הנסירה המובא בכתבים שעוסקין בעשרת ימי תשובה לנסר ולתקן כל מדה ומדה. וכדי לגלות מלכותו לעין כל ולא תהיה עוד המלכות בבחינת הסתרה והעלמה וכו'. ועיקר התיקון על ידי שזוכין להמשיך חידושי תורה משם מבחינת איה שהוא בחינת בראשית שהוא התחלת התורה שמשם נמשכת כל התורה כולה שכלול בעשרת הדברות שהם כלולים מתרי"ג מצוות שהם בחינת תרי"ג עטין דאורייתא שבהם כלולים

כל העצות דקדושה לכל אחד ואחד איך ימלט נפשו מני שחת (וכמבואר בהתורה אי"ה הנ"ל) שעל ידי הבקשה והחיפוש איה שזה עיקר התשובה. על ידי זה זוכין לחידושי תורה (כמובן שם בסוף התורה הנ"ל). וזה בחינת עשרת ימי תשובה שבהם עוסקין בתשובה עד שממשיכין בעשרת ימי תשובה עשרת הדברות שניתנו ביום כפור שהוא גמר עשרת ימי תשובה. ועל כן מבקשין השיבינו אבינו לתורתך וכו'. כי זה עיקר התשובה שיעלה על ידי התשובה לבחינת אי"ה עד שימשיך משם תורה וכו' כנ"ל. ועל כן אז ביום כפור עיקר סליחת וכפרת העוונות. כי אז נתהפכין העוונות לזכיות בחינת ביום ההוא יבוקש עוון ישראל ואיננו וכו' (כמו שכתוב בהתורה חותם בתוך חותם סימן כ"ב). כי על ידי העוונות שהם בחינת מקומות המטונפים על ידי זה התעורר לבקש ולחפש אי"ה וכו' עד שעלה לשם ונעשה על ידי זה חידושי תורה וכנ"ל. ואחר כך ממשיכין משם עצות הנמשכין מתרי"ג עטין דאורייתא הכלולים בעשרת הדברות שקבלנו ביום כפור. וזה בחינת סוכות שמשם כל העצות טובות. בבחינת ופרוס עלינו סוכת שלומך ותקנינו בעצה טובה מלפניך וזה בחינת הד' מינים שהם בחינת כלליות התרי"ג מצוות שבהם כלולים כל העצות טובות דקדושה וכמובא שאתרוג גימטריא תר"י והג' מינים של האגודה שהכל עולה תרי"ג:

אות ב' - וכל זה אי אפשר לזכות כי אם בכח זה של הבעל כח הנ"ל שהיה לו כח בידיו להוציא את החצים שזה בחינת תשובה כנ"ל ולכנוס לתוך כל היוד חומות של מים שהם בחינת מימי הדעת שצריכין לידע החומות והבניינים נפלאים שיש שם וכו'. (וכמו שכתוב מזה בהלכות תולעים הלכה ד' עיין שם). ויודע כל הדפיקין של כל אחד ואחד. ויכול לשמח את כל אחד ואחד. וכל אלו הבחינות תלויים זה בזה וקשורים זה בזה והוא נכנס לתוך עומק ירידתו ונפילתו של כל אחד ואחד שירד ונטבע ביון מצולה ואין מעמד ובא במעמקי מים ושבולת שטפתהו. וגם שם יש לו בחירה עדיין לצעוק ולחפש אי"ה וכו' והבעל כח הנ"ל מוריד את עצמו לשם ומרמז לו רמזים שהם בחינת ידים (כמו שכתוב במקום אחר) באופן שימצא עצות בכל פעם למלט נפשו כי יודע הדפק של כל אחד בכל עת בבחינת קול דודי דופק. שלפעמים דופק בו ומזכירו את השם יתברך ולפעמים להיפך ח"ו. (כמו שכתוב בסימן ק"ס לקוטי א) ועיקר רפואתו על ידי השמחה שמכניס בכל אחד בכל מקום שהוא במה שלא עשני גוי והבדילנו מן התועים וכו' שבכל זה עוסקים בסוכת שהוא זמן שמחתינו. ועיקר השמחה על ידי המים בחינת שמחת בית השואבה כמו שכתוב ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. בחינת הושענות שאומרים על הערבי נחל. ואז נוטלין הד' מינים בידים לעורר כח הידים של הבעל כח כנ"ל. וכו'. עד שזוכין לשמחת תורה שאז עיקר שלימות השמחה על שזוכין לגמור התורה ולחזור ולהתחילה מחדש בראשית. להורות שאנו עוסקים לחזור ולהמשיך עצות שהוא עיקר המשכת חידושי תורה מבחינת בראשית שהוא מאמר סתום ששם כלולה כל התורה וכל העצות שבעולם. שעל ידי כל בקשה וחיפוש אי"ה וכו' עולים לשם וממשיכים משם עצות טובות עצות עמוקות להתחזק איך שהוא וכו':

אות ג' - וזה בחינת מה שמתחילין לומר ברכת גשם בשמיני עצרת שהוא משיב הרוח ומוריד הגשם. כי כל הגשמי ברכה נמשכין על ידי העננים הנ"ל שכל כחם להחזיר המים ולהורידם בעתם בהדרגה ובמדה כראוי שלא ישטפו את העולם ח"ו רק ימשך מהם ברכה ושפע וכו'. הכל הוא על ידי בחינת היוד חומות של מים הנ"ל כנ"ל ואלו היוד חומות הנ"ל מתקיימים על ידי הרוח שהוא בחינת שמחה. ועל כן אנו אומרים משיב הרוח ומוריד הגשם. כי גשמי ברכה הנמשכין בשרשן מיוד חומות הנ"ל הם באים על ידי הרוח שהוא מעמיד ומקים יוד חומות של מים הנ"ל. ועל כן מתחילין להזכיר משיב הרוח וכו' בשמיני עצרת שאז עיקר תוקף השמחה של החג בחינת והיית אך שמח. כי בו שמחים ישראל ביותר ויותר. ואז מסיימין התורה ומתחילין. והשמחה גדולה אז מאד שזה בחינת עשרה מיני נגינה שנמשכין על ידי הבעל כח שיודע לעכב ולעשות משקל לכל עשרה מיני רוחות שהם מקיימין כל היוד מיני חומות של מים הנ"ל שמשם כל הגשמים. על כן מתחילין להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם בשמיני עצרת בשעת תוקף השמחה וכנ"ל. וזה יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידיך כי הגשם והמטר נמשך מהאוצר הטוב שהוא בחינת חדרים נפלאים של המבצר של מים הנ"ל שיש בו יוד חומות של מים הנ"ל:

ועל־כן כתיב במשה וישב משה על הבאר. ואמרו רבותינו ז"ל שלמד מיעקב שנזדמן לו זווגו על הבאר. כי כל הבארות מים נמשכין מהמבצר של מים הנ"ל ששם ברחה הבת מלכה הנ"ל שהיא כלולה מכל הזווגים הקדושים. ועל כן אבות העולם מצאו זווגם על הבאר:

ועל־כן נשלך משה אל המים. ונקרא משה על שם כי מן המים משיתיהו. כי סוד זה לכנוס לתוך כל היוד חומות של מים אין מי שיודע כי אם משיח שהוא בחינת משה שהוא הגואל צדק הראשון והוא יהיה הגואל צדק האחרון. כי מה שהיה הוא שיהיה כמו שאמרו רבותינו ז"ל ועל כן תיכף כשנולד הושלך לתוך המים להורות כי הוא יודע להתקיים במים כי יודע כל היוד חומות של מים ויודע לכנוס בהם ולרפאות את הבת מלך שעל ידי זה כל הגאולות:

ועל־כן כל אבות העולם עסקו בחפירת בארות. כי כל הבארות מים נמשכין בשרשן מיוד חומות של מים הנ"ל ששם הבת מלך שהוא בחינת מלכות דקדושה בחינת אמונה ועל כן מחמת שהם עסקו לגלות האמונה הקדושה בעולם על כן עסקו בחפירת בארות הנמשכין משם: ועל כן בברכת גשם בשמיני עצרת נזכר כל זה בפרט. היינו כל ענין הבארות של האבות כי על ידי כל זה נמשכין גשמי ברכה וכנ"ל:

אות ד' - וזה בחינת סוכות וד' מינים וכלל הדבר כי בחודש הקדוש הזה מראש השנה עד שמיני עצרת עוסקין בתיקון מלכות אמונה שהיא בחינת בת מלך הנ"ל שברחה לתוך היוד חומות של מים שצריכין להוציא ממנה כל היוד מיני חצים

וכו׳ שזה נעשה על ידי התשובה שעושין בעשרת ימי תשובה מראש השנה עד יום כפור: ואחר כך נכנסים בסוכה שהיא בחינת עניני כבוד:

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. אד יעלה מן הארץ זה בחינת אתערותא דלתתא בחינת צדקה ומזה נעשין עננים ששופכין מימי השפע והדעת שהם נמשכין בשרשן מבחינת היוד חומות של מים. שעל ידי זה יש כח בהעננים לסבול המים שלא יצאו בשטף ח״ו. שלא יחריבו העולם שבזה מתפאר השם יתברך מאד בכמה מקומות וכמו שכתוב מי פלג לשטף תעלה שאפילו אם שתי טפות היה יוצאים כאחד היו מחריבין העולם כמו שאמרו רבותינו ז״ל. וכל מתן תורה וכל התגלות אלקותו להנביאים וכלל ישראל היה על ידי עננים כמו שכתוב בעמוד ענן ידבר אליהם וכמו שכתוב בכמה פסוקים כי המים הם בחינת דעת. ומהם התחלת הבריאה כי מתחילה היה העולם מים במים וכו׳:

ועל־כן לא נזכר בריאת המים. כי נמשכין מהמאמר סתום בראשית ובהם היה כלול כל הבריאה כמו שכתוב בראשית ברא וכו׳ ורוח אלקים מרחפת על פני המים וכו׳. ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וכו׳. יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד וכו׳ שכל זה נמשך מהיוד חומות של מים הנ״ל שהם כנגד העשרה מאמרות שעל ידם נתהוה כל הבריאה בתוך המים על ידי הצמצומים שהם בחינת חומות הנ״ל. כי כולם בחכמה עשית שהוא בחינת מים אך אי אפשר לקבל ריבוי החכמה כי אם על ידי הצמצומים בחינת חומות הנ״ל וכשפוגמין בהם על ידי עוונות ח״ו נתהוה מהם החצים הנ״ל כי יש חצים דקדושה בבחינת כחצים ביד גבור וכו׳ בחינת התפלה שעיקרה בעשרה שהיא בחינת דריכת הקשת שמוציא חצים שהם דיבורי התפלה (כמו שכתוב בסימן פ״ג בלקוטי תנינא) וזה בחינת התקיעות שסימנם קש״ת. וכשדור המבול פגמו בעוונותיהם גרמו שנתקלקלו החומות שלמים הנ״ל ומשם היה המבול. אבל ח״ו שיתקלקלו לגמרי. כי אי אפשר לקלקלם בשום אופן רק בערכם נתקלקלו כדי להפיצם. אבל בחמלת ה׳ המשיך כח החומות המעכבים המים לתוך תיבת נח שעל ידי זה נתקיים העולם. כי סוד תיבת נח נמשך מהחומות הנ״ל ואחר כך נשבע ה׳ שלא יביא עוד מבול בזכות הצדיקים. ואז הבטיח ונראתה הקשת בענן וכו׳ הקשת דקדושה שמוציא חצים דקדושה והוא נראה בענן שעל ידו כל התגלות התורה וכו׳ ועל כן מזכירין ענין תיבת נח בראש השנה בתחילת ברכת זכרונות. כי כל הבחינות הקדושות קשורים זה בזה וכלולים זה בזה כידוע בכל דרכי חכמת האמת:

ועל־כן בסוכות עוסקים בתיקונים הנעשים על־ידי התשובה של עשרת ימי תשובה שעל ידי זה הוציא החצים וכו׳ ועל כן בחג עוסקים בתיקון המים שזה סוד ניסוך המים בחג לתוך השתין ואז עיקר השמחה בחינת שמחת בית השואבה ועל כן בחג נידונין על המים כי עיקר התיקון על ידי השמחה. ועל כן אז הוא זמן שמחתינו. ואז נכנסין בסוכה שהם בחינת עניני כבוד כנ״ל ועל כן הסוכה מרמזת על סוכה של לויתן כמו שכתוב התמלא בשוכות עורו. כי הלויתן בתוך המים וכו׳:

ושם בסוכה מקבלין רוח חכמה הנמשך מענן שעל הכפורת שמשם למדו שיעור סוכה יו"ד טפחים (במסכת סוכה) ואז זוכין לשמחה ועל כן צריכין להרבות בצדקה בערב סוכות כי כל תיקון החודש הזה על ידי צדקה שהוא בחינת אתערותא דלתתא שעל ידי זה עיקר התיקון:

אות ה' - וזה בחינת הד' מינים שמצוותן רק בידים כמו שכתוב ולקחתם לכם ביום הראשון וכו'. כדי להמשיך עלינו כח הידים כי על ידי הנענועים מוציאים החצים וכו':

כי הד' מינים כנגד ד' בחינות הנ"ל. לולב כנגד הוצאות החצים ערבי נחל כנגד המים הנ"ל הדס בחינת חיות הנשמה בחינת חכמה שעל ידי זה יודעין הדפק איך להחיות הנפשות הכלולים בבת מלך הנ"ל בחינת סמכוני באשישות וכו'. אתרוג בחינת עיקר השמחה המחיה הבת מלך שהוא בחינת אתרוג בחינת כולך יפה רעיתי וכו':

ועל־ידי־זה זוכין לסיים התורה ולכל היד החזקה וכו' ולחזור ולהתחיל בראשית מאמר סתום הנ"ל שצריכין בכל פעם ובפרט בכל שנה לחזור ולעלות לשם להמשיך משם תורה שזה בחינת יום כפור גמר העשרת ימי תשובה שאז ניתנו הלוחות אחרונות בצנעה שבזה עוסקים בכל שנה על ידי התשובה של עשרת ימי תשובה שממשיך כל אחד על עצמו קדושת המשכת התורה עשרת הדברות מבחינת איה שעלה לשם על ידי הבקשה והחיפוש איה וכו'. שזה עיקר התשובה שהתחיל בראש השנה ונגמר ביום כפור:

ובכל יום מעשרת ימי תשובה עסקו בזה לנסר המלכות מדה אחת בכל יום על ידי כח התשובה של ראש השנה שהוא העיקר. והגמר ביום כפור שהוא בחינת כתר מלכות עליה אתמר מגיד מראשית אחרית. ואז ממשיכין תורה משם שעל ידי זה חוזרין ומגלין מבחינת אי"ה דייקא כי מלא כל הארץ כבודו וכל זה צריכין לבאר הרבה:

לאור חציך יהלכו וכו' זרמו מים עבות קול נתנו שחקים אף חצציך יתהלכו. ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים מנוגה נגדו עביו עברו וכו'. וישלח חציו ויפיצם וכו' ישלח ממרום יקחני ימשני ממים רבים אלוקי מתמן יבא וכו'. (חבקוק ג') זרם מים עבר וכו'. לאור חציך יהלכו. מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקת ה' וכו' עורי עורי דברי שיר:

אות ו' - בראש השנה בכניסתו אומרים לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל וכו' כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה שנראה כאלו הוא נתינת טעם והוכחה על מה שאמר לה' הארץ ומלואה והוא על פי הנ"ל שעל ידי היוד חומות של מים שעליהם יסד הארץ על ידי זה נתגלה כי לה' הארץ ומלואה. כי יוד חומות של מים הנ"ל הם בחינת צמצומי הדעת שעל ידי זה נתגלה אלקותו ומלכותו בכל הארץ:

מי יעלה בהר ה׳ בחינת ראש השנה ומי יקום במקום קדשו בחינת יום כפור. שאז נכנס הכהן גדול למקום קדשו שהוא קדש קדשים לפני ולפנים. נקי כפים ובר לבב. בחינת סוכות שאז נוטלים הד׳ מינים שעליהם נאמר ארחץ בנקיון כפי ואסובבה מזבחך וכו׳ כמו שדרשו רז״ל. מראש השנה נעשה אחר כך הושענא רבה הוא גמר החתימה שהתחיל בראש השנה:

אות ז׳ - (תיקון ג׳) מאן דקטיל להההוא חויא וכו׳ יהבין ליה ברתא דמלכא דאיהו צלותא בחינת בת מלך של המעשה הנ״ל:

(תי׳ כ״א) ד׳ נ״א ע״ב. ועוד שופר וכו׳ בההוא זמנא וכו׳ סלקא צלותא בנגינא בד׳ מינין דאינון שיר פשוט כפול משולש רבוע וכו׳ עיין שם.

מה אעידך מה אדמה לך מה אעשה לך ואנחמך כי גדול כים שברך מי ירפא לך. ואיתא שבחינת מי ירפא לך. היינו בחינת אי״ה שהוא בחינת מי בחינת סתום ונעלם על ידי זה עיקר הרפואה כנ״ל:

ברצח בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי כל היום איה אלקיך כי כל יניקת הצוררים המחרפים הוא מבחינת איה וכו׳ כנ״ל ועל זה משיב כל נפש מישראל החס על תיקונו ואינו מניח להפיל את עצמו ואינו מייאש את עצמו בשום אופן. מה תשתוחחי נפשי ומה תהמי עלי הוחילי לאלקים כי עוד אודנו וכו׳. אודנו דייקא היינו בחינת איה הנ״ל שעל זה אומר עוד אודנו. שדייקא בחינת אי״ה הנ״ל אליו אני אוחיל שעוד אודנו ואעלה ואכלול בו בקדושה ומשם דייקא יומשך עלי כל הישועות בחינת ישועת פני ואלקי:

אות ח׳ - עשה לך רב וקנה לך חבר והסתלק מן הספק. וזה על ידי מצוות צדקה בשלימות כראוי לשם שמים לבד לא מחמת הטבע ולא מחמת כבוד המדומה. וזה ואל תרבה לעשר אומדות ליתן מעשר בחינת צדקה מאומד דעתך רק כפי אשר צוותה עליך התורה ועל ידי זה תזכה לכל הנ״ל. כי עיקר הכנעת הסטרא אחרא וכו׳ הוא על ידי צדקה כתיקונו:

אות ט׳ - עשרה ווידוים של יום כפור להוציא כל היוד מיני חצים. כי על ידי הווידוי על החטאים שהם בחינת חצים להשכינה על ידי זה מוציאין פגם החטאים ממקום שהגיע הפגם לשם שזהו בחינת הוצאות החצים הנ״ל. ועל כן מכין עצמו בידים על הלב והחזה בשעת אמירת הווידוי. כי עיקר הוצאות החצים שהם הפגמים של החטאים הוא על ידי הידים (כמו שכתוב שם בהמעשה הנ״ל). כי כל התפלות ותחנות ובקשות בפרט הווידוי של יום כפור צריכין לומר בלב שלם בבחינת נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים. כי כל הדיבורים מקבלין מן הידים בבחינת כאשר דבר ה׳ ביד וכו׳ (כמו שכתוב בסימן נ״ו ליקוטי חלק א׳) ועיקר התשובה שהוא על ידי הבקשה והחיפוש הוא על ידי בחינת ידים שצריכין לבקש ולחפש אותו יתברך בכל לב עד שיפרוש כפיו אליו יתברך בבחינת

שטחתי אליך כפי וכתיב ופרש ידיו בקרבו שזהו בחינת נשא לבבינו אל כפים וכו' כנ"ל שזהו בעצמו ענין הטעם הפשוט מה שמכין בידים על הלב בשעת הווידוי כדי להוכיח ולעורר את הלב שיאמר עתה ווידוי בלב שלם שהוא בחינת בקשה והחיפוש הוא בחינת השתטחות ופרישות הידים כנ"ל. וכל זה הוא בחינת הוצאות החיצים על ידי הידים וכנ"ל.

יורה דעה הלכות תולעים הלכה ד'

ענין תולעים שאיסורם דייקא כשהם שורצים על הארץ. דהיינו תולעים הגדלים במחובר לקרקע. או בתלוש ופירשו שאז אסורים משום שרץ השורץ על הארץ אבל בתלוש ולא פירשו מותרים.

אות א' - תחילה נבאר קצת ההתנוצצות שמתנוצץ בדעתי איזה רמזים בהמעשה נוראה של הז' בעטלירס. בהמעשה של יום הששי שבא זה שבלא ידים והתפאר את עצמו בעוצם נפלאות כחו בידיו ע"ש כל המעשה מענין הבת מלך שתפסה המלך וראה בחלום שתהרגהו וחשב עליה מה לעשות לה וכו'. ועי"ז נתקלקלה האהבה ביניהם וברחה מפניו לתוך הפלטין של מים שיש לו עשרה חומות של מים והוא רדף אחריה עם כל חיילותיו. וזרק לה כל העשרה חצים והגיעו אליה והיא ברחה לתוך העשרה חומות של מים הנ"ל ונשארה חלשות וזה שבלא ידים רופא אותה, כי יש לו כח כזה בידיו שיכול להוציא כל העשרה מיני חצים, ויכול ליכנוס בתוך כל החומות של מים וכו'. ויודע כל העשרה מיני דפיקין. ויכול לנגן כל העשרה מיני נגינה שהם רפואתה וכו' ע"ש כל זה היטב.

אות ב' - וסוד מעשה זו נעלם מכל העולמות, אך אעפ"כ יש לנו רשות לכל אחד ואחד לחפש ולבקש בה איזה רמזים מה שנוכל למצוא כאשר הבנתי מדבריו הקדושים. והענין כי הבת מלך היא בחינת נשמות ישראל שנקראת בת מלך בחינת שמעי בת וראי בחינת כל כבודה בת מלך פנימה, ותפסה המלך זה היצר הרע בחינת מלך זקן וכסיל וראה בחלום שתהרגהו כי הוא בעצמו רואה ומבין שסוף כל סוף יתגברו נשמות ישראל עליו ויהרגוהו ויעבירוהו מן העולם בבחינת ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וזה בחינת שחיטת המלאך המות שהוא היצר הרע בחינת זובח תודה שדרשו רבותינו ז"ל (סנהדרין מ"ג ע"ב) זה הזובח את יצרו וכו'.

וחשב עליה מחשבות מה לעשות לה, ועי"ז נתקלקלה האהבה שביניהם וברחה מלפניו. היינו כי היצר הרע אפי' כשנפש הישראלי כבושה תחתיו מחמת שרואה שבסוף תתגבר עליו וכו' עי"ז הוא מתחיל לחשוב מחשבות על הנפש מה לעשות לה, ועי"ז נתקלקלה האהבה שביניהם כי בתחלה היה קצת אהבה והתקשרות בין נפש הישראלי ובין היצר הרע. כי מעוצם גלותה שנכבשה בידו שכחה מעלתה עד שהיה לה קצת אהבה והתחברות עמו אבל מחמת שהנפש ראתה והבינה שהוא חושב מחשבות עליה ורוצה לכלותה לגמרי חס ושלום. עי"ז התחילה להתגבר כנגדו ולחשוב מחשבות כנגדו איך להמלט ממנו ונתקלקלה האהבה וההתחברות

שביניהם עד שברחה מפניו בבחינת ויברח יעקב שהוא כלליות נפשות ישראל (כמו שכתוב לעיל במקום אחר) בחינת כי ברח העם וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום מי יתן לי אבר כיונה וכו׳ אחישה מפלט לי וכו׳ ולקח המלך כל חיילותיו ורדף אחריה. שקיבץ היצר הרע כל חיילותיו ורדף אחר נפש הישראלי כי כשרואה שהנפש רוצה להמלט ממנו ובורחת מלפניו אזי הוא מקבץ כל חיילותיו ורודף אחריה. כי כל מה שהנפש מתגברת כנגדו הוא מתגבר כנגדה. וכמו שאמרו רבותינו ז״ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו.

והשיגה אצל המבצר של מים שיש שם עשר חומות של מים וכו׳. והיא ברחה לתוך המבצר הזה, ועברה ונכנסה לתוך כל העשרה חומות של מים עד שבאתה לפנים וכו. מים זה בחינת הדעת והתורה שנקראין מים כמו שכתוב ומלאה הארץ דיעה את ה׳ כמים לים מכסים וכמו שכתוב הוי כל צמא לכו למים. ושם הם עשרה חומות של מים. זה בחינת כלל התורה שכלולה מעשרת הדברות שהם בחינת עשרה מדריגות של נבואה (כמו שכתוב בהתורה תקעו ג׳ בליקוטי תנינא סימן ח׳). ואי אפשר ליכנוס למימי הדעת לדעת את ה׳ כי אם ע״י התורה שהוא בחינת חומות מחיצות בתוך מימי הדעת השוטפין כים שכל מי שנכנס בהם נטבע בהם. כי מחמת ריבוי הדעת אי אפשר לקבלו ואי אפשר ליכנוס לדעת את ה׳ מחמת בחינת ריבוי אור, כי ריבוי השמן גורם כיבוי הנר כידוע כי אם ע״י כח התורה שיסודה אמונה בחינת כל מצותיך אמונה ואמונה נקרא חומה כמו שכתוב אני חומה וכו׳ ופירש רש״י חזקה באמונתה כחומה. ומי שהוא בכלל קבלת התורה שיודע מעצמו או קיבל מרבותיו דרכי השערים של אלו החומות של מים שהם דרכי התורה הוא יכול ליכנוס בהם לכל העשרה חומות עד לפני ולפנים. אבל מי שאין יודע דרכי התורה ונכנס לתוך ים החכמה והדעת בלא התורה הוא נטבע ונשקע שם עדי אובד שהם בחינת כל המחקרים חכמי הטבע שהם בחינת מלכות הרשעה שנכנסו לתוך ים הדעת בלא התורה ונטבעו בתוך הכפירות ונאבדו משני עולמות עי״ז.

ונפש הישראלי הנ״ל ברחה לתוך כל העשרה חומות הנ״ל עד שנכנסה לפני ולפנים דהיינו שברחה מהיצר הרע לתוך התורה כמו שאמרו רבותינו ז״ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש וכו׳. והוא ציוה לירות אותה בכל העשרה מיני חצים. זה בחינת עוצם ההתגברות וההתגרות שהוא מתגרה ביותר בתלמידי חכמים העוסקים בתורה שעליהם מתגברים המצולות ים ביותר כידוע. וכמו שאמרו רבותינו ז״ל שהוא מניח כל העולם ואינו מתגרה אלא בישראל. ולא עוד אלא שמניח כל ישראל ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים כמו שכתוב כי הגדיל לעשות שפשט ידו בגדולים. וזהו בחינת כל העשרה מיני חצים שזרק להבת מלך שברחה לתוך החומות של מים היינו שזרק בה כל מיני ארסיים רעים שיש לו. והתגבר בכל כוחותיו בכל בחינת העשרה כתרין דמסאבותא כנגד הנפש של התלמידי חכמים הבורחת לתוך התורה והיא ברחה לתוך כל העשרה חומות של מים שהוא התורה כנ״ל. ונפלה חלשות מחמת החצים הארסיים רעים שזרק בה.

והוא רופא אותה. היינו זה שבלא ידים שהיה לו כח נפלא בידו. ועיקר רפואתה ע"י עשרה מיני נגינה שהם בחינת שמחה כמו שכתוב עלי עשור ועלי נבל. כי שמחתני ה' בפעלך כמו שכתב רבינו ז"ל כי עיקר החצים שהם התגברות הסטרא אחרא הוא ע"י עצבות בחינת ונחש עפר לחמו עפר הוא בחינת עצבות ועצלות כמו שכתב רבינו ז"ל בסימן קפ"ט ליקוטי ח"א. כי עיקר התגברות היצר הרע הוא בפגם הברית חס ושלום כי עיקרא דיצרא בישא לגלאה עריין וכו' כמו שכתב רבינו ז"ל ועיקר תאוות המשגל ופגם הברית הוא ע"י עצבות כמו ששמעתי מרבינו ז"ל. וכמובא בדבריו כמה פעמים. ועל כן הקליפה שמתגברת בפגם הברית נקראת לילית על שם היללה והעצבות. ועל כן תיקן רבינו ז"ל עשרה מזמורי תהלים לתיקון הברית שהם בחינת עשרה מיני נגינה בחינת שמחה כי עיקר פגם הברית הוא ע"י עצבות בחינת ויתעצב אל לבו הנאמר בדור המבול שפגמו בברית והשחיתו דרכם על הארץ.

ולהיפך תיקון הברית הוא ע"י שמחה בחינת עשרה מיני נגינה. וכן כתב רבינו ז"ל במקום אחר (בסימן כ"ד ליקוטי ח"א). שעיקר גלות השכינה הוא עצבות וכו' וכן בכמה מקומות, על כן עיקר רפואת הבת מלך בחינת נפש הישראלי הוא עשרה מיני נגינה בחינת שמחה כנ"ל. וצריך לידע כל העשרה מיני דפיקין וזה יודע ע"י שיש לו כח בידיו ליתן חכמה לכל הממונים שבעולם כמו שמבואר שם בהמעשה הנ"ל ע"ש כי הוא צריך לידע החולאת והנפילה של כל אחד ואחד. וזה בחינת ידיעת הדופק של הבת מלך בחינת נפשות ישראל וזה בחינת קח לך את יהושע איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו סמיכה בידים זה בחינת כח הנ"ל ליתן חכמה בידיו וזה איש אשר רוח בו שיודע להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד שיודע הרוח הדופק של כל אחד שיודע בהדפיקין שהם בחינת רוח את כל החסרונות והחולאת שלהם ואיך לעסוק ברפואתם להמשיך להם תיקון השמחה מבחינת עשרה מיני נגינה.

אות ג' - ודברי רבינו ז"ל בפרט המעשה הזאת הם בכלליות ובפרטיות בכל הבחינות. כי בכלליות בת מלך הוא בחינת מלכות דקדושה שהוא שורש כל הנפשות שורש כל העולמות שכולם נבראו בשביל לגלות מלכותו ע"י האדם השפל הזה דייקא. ולקחה המלך זה מלכות הרשעה שנמשך מסיגי מלכי קדמאין דמיתו ואתחרבו ונשארו רפ"ח ניצוצין ומהם יציאת הקליפות בחינת מלכות הרשעה שרוצה להתגבר בכל פעם על מלכות דקדושה ליקח המלכות דקדושה בחינת בת מלך לעצמו להעלים מלכותו יתברך מן העולם. והיא ברחה לתוך המים זה בחינת והארץ היתה תהו ובהו וחשך וכו' שזה בחינת עלמין דחריבין שמהם התגברות מלכות הרשעה. התגברות היו"ד מיני חצים ורוח אלקים דא רוחו של משיח מלכות דקדושה שהיא מלכות משיח שאז תתגלה מלכותו יתברך לעין כל מרחפת על פני המים בחינת העשרה חומות של מים שלשם ברחה מלכות דקדושה מלכות משיח וזהו מרחפת כמי שנחלה ונחלש כמעט שיגוע חס ושלום

רק רוחו מרחפת. ומים זה סוד אור "מה" החדש שהוא עולם התיקון. כי מים בבחינת "מה" כפי שורש הד' יסודות.

כי ידוע בכתבי האר"י ז"ל שיש בחינת טנת"א. והם בחינת ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן והם אצילות בריאה יצירה עשיה. ומשם נשתלשלו הארבעה יסודות אש רוח מים עפר שהם בחינת דומם צומח חי מדבר. ועיקר השבירה היתה בבחינת ב"ן. והתיקון היה ע"י מ"ה אור החדש. נמצא שהשבירה היתה בבחינת עפר שהוא בחינת עשיה ששם עיקר אחיזת הקליפות בחינת ונחש עפר לחמו והתיקון היה ע"י בחינת מים שהוא בבחינת "מה". כי שורש אש רוח מים עפר הם בחינת ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. נמצא שעפר בחינת ב"ן ששם היתה השבירה ומים בחינת "מה" שמשם התיקון ועל כן מים מטהרין מכל הטומאות. ואי אפשר ליכנוס לשום קדושה כי אם ע"י טהרה וטבילה במים כמו הכהנים בעבודתן וטהרת אשה לבעלה וטהרת כלל ישראל כשנכנסו לברית במתן תורה וטהרת הגר כשנכנס לדת ישראל שכולם טהרתם במים, כי מים הם מבחינת אור מ"ה שהוא בחינת התיקון שמשם עיקר הטהרה אבל מחמת שמלכות הרשעה התגבר כנגד מלכות דקדושה אע"פ שברחה לתוך המים כי זרק אחריה כל העשרה מיני חצים. כי גם לאחר התיקון עדיין לא נתתקן בשלימות ונשארו רפ"ח ניצוצין בין הקליפות, ומשם כל התגברות הקליפות ומשם נמשכין העשרה מיני חצים שהם בחינת עשר כתרין דמסאבותא שכולם נמשכין מסיגים הנ"ל שמתגברין גם אחר התחלת התיקון ע"י הניצוצות שנשארו ביניהם ומחמת זה המים עלולים לקבל טומאה. כי הטומאה כרוכה ביותר אחר המים, כי כשמתחיל איזה תיקון כל זמן שלא נגמר בשלימות הם מתגברים וכרוכים שם ביותר כמו שני אנשים שנלחמים זה כנגד זה שכשרואה שהאחד מתגבר אזי הוא מתגבר ומתחזק כנגדו ביותר כמבואר במקום אחר.

אות ד' - וזה בחינת קריעת יום סוף. בחינת והמים להם חומה. שנמשך מבחינת העשרה חומות הנ"ל כי כלל ישראל הם בחינת בת מלך הנ"ל מלכות דקדושה שכלולה מנפשות ישראל. ולקחה המלך הנ"ל בחינת פרעה מלך מצרים וכחו מהשר שלו שהוא הס"ם שהוא שר של מצרים כמובא וזה סוד מה שנלקח' שרה לבית פרעה ולבית אבימלך שכל זה היה מרמז על גלות מצרים כי כל זה הוא בחינת לקיחת הבת מלך הנ"ל למלך הנ"ל.

ומלכות הרשעה ראה שלבסוף תקום עליו ותהרגהו בחינת וינגע ה' את פרעה ואת ביתו על דבר שרה וכו' וכתיב ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וכו'. וכן אחר כך. כשרצה לתפוס כלל ישראל בגלות כתיב הבה נתחכמה לו פן וכו' ונלחם בנו ועלה מן הארץ, כי מלכות הרשעה רואים מרחוק שסופם להכרית, על כן חושבים מחשבות מה לעשות להבת מלך שהם כלל ישראל עד שלסוף ברחה ממנו בחינת ויוגד למלך מצרים כי ברח העם ובאו והגידו לו שהיא נמצאת אצל המבצר של מים. והלך המלך וחילו לתפסה בחינת ויאסר פרעה את רכבו ואת עמו לקח עמו וכו' וישיגו אותם חונים

על הים והיא ברחה לתוך המים ונכנסה לתוך כל העשרה חומות, כי נפתחו להם כל החומות של מים בחינת והמים להם חומה. ועי"ז עברו הים בשלום בחינת ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים.

והוא זרק אחריה כל העשרה חצים זה בחינת ויסע מלאך האלקים וכו' וילך מאחריהם ופירש רש"י קיבלו כל החצים ואבני בליסטראות של המצרים. ואעפ"י שמלאך האלקים שהיא השכינה קיבלה החצים. ועי"ז ניצלו ישראל ועברו הים בשלום אף על פי כן הארס של החצים של המצריים הגיעו לישראל והזיק להם כי המלחמה היתה גדולה למעלה ולמטה ברוחניות ובגשמיות כמובא. וכמו שכתוב והנה מצרים נוסע אחריהם שראו שר של מצרים נוסע אחריהם לעזור וכשראה השר שהוא הס"ם שישראל בורחים לתוך הים. והים נבקע מפניהם. והמים להם חומה. אז זרק להם החצים שהתגבר עליהם וזרק בהם ארס חיציו שהם דעות זרות של כפירות ועבודה זרה שזהו בחינת וימרו על ים בים סוף שאמרו כשם שאנו עולין מצד זה וכו' וכמו שכתוב ועבר בים צרה. שגם אז נמצאו בישראל איזה כפירות שנזרק בהם איזה דעות זרות שנמשך מבחינת החיצים שזרק אחריהם. ומזה באו כל הנסיונות שנסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא בעגל ומרגלים וכו'. והם עשרה נסיונות שנמשכו מהעשרה חיצים שזרק אחריהם לתוך העשרה חומות של מים הנ"ל ועדיין לא נתרפאנו מהם.

ומזה באים כל החולאת של כנסת ישראל בגלותה שצועקת סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני בחינת וידוע חולי בחינת מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה וכו' שכל אלו החולאות נמשכין מעשרה מיני חיצים שהם כלל כל הכחות של הקליפות וחיילות היצר הרע שזורקין ארס חציהם לנפשות ישראל שמשם באין כל הכפירות והספיקו' והבלבולים והמניעות והתאוות רעות וכל המסכים והמפסיקים והמעכבים מלהתקרב להשם יתברך. הן כל אחד ואחד בפרטיות הן בכלליות ישראל מה שהגלות מתארך כל כך. הכל נמשך מבחינת העשרה מיני חצים הנ"ל כי חציך נחתו בי וכו' שצועק דוד המלך עליו השלום שהוא בחינת מלכות דקדושה בת מלך הנ"ל בחינת כלליות נפשות ישראל וזה בחינת דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ שנאמר על כלל גלות ישראל.

וזה בחינת כוננו חצם על יתר לירות במו אופל לישרי לב ולא היה אפשר להבת מלך לסבול צער כאב החצים שנמשחו בארסיים רעים ומרים מאד מאד בפרט זמן רב כזה אך השם יתברך הקדים לה רפואה למכה מה שעזר לה לברוח לתוך העשרה חומות של מים שהם התורה כי התורה היא עיקר החיים והרפואה. כי תורת ה' תמימה משיבת נפש מדרכי מיתה לדרכי חיים כי כנסת ישראל שברחה לתוך מימי התורה. עי"ז יש לה כח לסבול עול מרירות הגלות שהוא בחינת מרירות החצים ואם לא היתה בורחת לתוך התורה לא היה לה כח לסבול כלל אבל ע"י התורה אעפ"י שהגיע אליה החצים גם לשם כנ"ל אעפי"כ לעת עתה יש לה כח לסבול על כל פנים ע"י כח התורה שהוא עיקר החיות בחינת כי הוא חייך

והשם יתברך נותן ליעף כח ונותן לה כח לסבול מרירות החצים ע״י כח התורה עד שסוף כל סוף יבא הרופא האמת שהוא זה שיש לו כח בידיו וירפא אותה בשלימות כנ״ל. וזה בחינת שירת הים שנמשך מבחינת העשרה מיני נגינה הנ״ל.

וזהו אז ישיר משה שר לא נאמר אלא ישיר מכאן שעתיד משה לשיר לעתיד לבא כי אעפ״י שאמרו אז שירה עדיין לא זכו להמשיך כל העשרה מיני נגינה בשלימות לגמור רפואת הבת מלך בשלימות רק שהמשיכו קדושה והארה מעשרה מיני נגינה שמשם זכו לשירת הים אבל עיקר השיר בשלימו׳ יהיה רק לעתיד כשיבוא משיח שהוא משה בעצמו כי מה שהיה הוא שיהיה כידוע בחינת אז ישיר משה אז דייקא ישיר משה בשלימות כל העשרה מיני נגינה שאז יוגמר רפואתה של הבת מלך שהוא בחינת השכינה וכנסת ישראל כי אז יתער שיר חדש בחינת מזמור שירו לה׳ שיר חדש כי נפלאות עשה שהוא בחינת שיר של נפלאות שיר פשוט כפול משולש ומרובע שיתער לעתיד ועל כן סיימו ה׳ ימלוך לעולם ועד לשון עתיד. כי התגלות מלכותו שזהו בחינת רפואת הבת מלך שהיא מלכות דקדושה יהיה לעתיד שתתגלה מלכותו לעין כל בחינת והיה ה׳ למלך על כל הארץ ואז יהיה השמח׳ והחדוה בשלימות בכל העולמות ע״י שיתעוררו כל העשרה מיני נגינה שהם בחינת שמחה כנ״ל. וזה בחינת ה׳ מלך תגל הארץ בחינת ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה׳ מלך. ואז יתקיים זמרו אלקים זמרו זמרו למלכינו זמרו כי מלך כל הארץ אלקי׳ וכו׳. כי עיקר התגלות מלכותו יתברך בחינת רפואת הבת מלך הנ״ל הוא ע״י זמרה ונגינה בחינת עשרה מיני נגינה הנ״ל בחינת הודו לה׳ בכנור בנבל עשור זמרו לו שירו לו שיר חדש וכו׳ וכן הרבה פסוקים שמבואר בהם התגלות מלכותו יתברך ע״י שיר וניגון וזמרה. שכל זה הוא בחינת עשרה מיני נגינה שהם רפוא׳ הבת מלך שהוא בחינת התגלות מלכות דקדושה דהיינו לידע כי לה׳ המלוכה.

אות ה׳ - והנה כשתדקדק בדברי המעשה הנ״ל. תמצא שדיבר רבינו ז״ל מארבעה דברים וכל אחד ואחד מהארבעה כלול מעשרה והם א׳ עשרה מיני חצים ב׳ עשרה מיני חומות של מים שהם עשרה מיני צדקה. ג׳ עשרה מיני דפיקין שהם עשרה קבין חכמה. ד׳ עשרה מיני נגינה שהם בחינת עשרה מיני חומות ע״ש כל זה בהמעשה הנ״ל. ״ודעת לנבון נקל״ שהם מרמזים על בחינת הארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה וכל הבחינות של הארבעה שהבאתי לעיל שהם ארבע בחינת טנת״א שהם טעמים נקודות תגין אותיות שהם בחינת ארבעה שמות ע״ב וכו׳ הנ״ל שהם שורש הארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה שהם בחינת הארבעה יסודות אש רוח מים עפר שהם דומם צומח חי מדבר כמבואר בכתבים וכנ״ל. וזה ידוע שכל אחד בפרטיות מהארבעה ארבעה הנ״ל כל אחד ואחד כלול מעשר ספירות כידוע. כי עשיה בחינת אותיות בחינת שם ב״ן שמשם יסוד העפר בחינת דומם כלול מעשר וכן יצירה בחינת מ״ה תגין וכו׳ וכן כולם.

וזה בחינת הארבעה בחינות של עשר עשר המבוארים במעשה הנ״ל כי עגשרה מיני חצים הם בעשיה. כי שם בעשיה עיקר אחיזת הקליפות והסטרא אחרא כידוע

שמהם כל החצים המצירים להשכינה וכנסת ישראל בחינת מלכות דקדושה בחינת בת מלך הנ"ל. עשרה מיני חומות של מים זה בחינת יצירה שהוא בבחינת מ"ה שהוא בחינת יסוד המים וכו' וכמבואר לעיל. עשרה מיני דפיקין זה בחינת בריאה שהוא בבחי ס"ג בחינת נקודות וכו' כנ"ל. כי העשרה מיני דפיקין הם בבחינת נקודות כמו שכתוב בתיקונים ולזמנין דפיק וכו' כמו ציר"י וכו', וזו כמו שב"א או קמ"ץ וכו' ע"ש עשרה מיני נגינה זה בחינת אצילות שהוא בחינת טעמים וכו' כנ"ל כי טעמי' הם בחינת עשרה מיני נגינה בחינת נגינת הטעמים נמצא שארבע בחינות של המעשה הנ"ל. הם הארבעה בחינות טנת"א בחינת ד' שמות הנ"ל וכו' הכוללים כל העולמות ומכולם צריכין להמשיך כל התיקונים הכלולים בהם הכל כדי לרפאות את הבת מלכה ולהצילה ממלך זקן וכו' ממלכות הרשעה. כי עיקר כל השתלשלות העולמות מראש ועד סוף הכל היה בשביל לגלות מלכותו כידוע.

אות ו' - נמצא שעשי' בחינת עפר שם עיקר אחיזת החצים הנ"ל. שהם בחינת התגברות הקליפות והסטרא אחרא. ועל כן כל מה שסמוך יותר לארץ נאחז בו הזוהמא ביותר. ועל כן התולעים השורצים על הארץ שסמוכים לארץ ביותר מכל הבעלי חיים. כי שורצים ורומשים על הארץ ממש על כן כולם אסורים שאין בהם שום מין המותר באכילה. כי כולם אסורים משום שרץ השורץ על הארץ השורץ על הארץ דייקא, כי שם אחיזת הסטרא אחרא ביותר בחינת ונחש עפר לחמו. בחינת ועפר תאכל כל ימי חייך ועל כן משם כל העשרה מיני חצים הנ"ל כנ"ל ועל כן כולם אסורים אבל התולעים שבתלוש כל זמן שלא פירשו שאינם בכלל השורץ על הארץ על כן הם מותרים כי עיקר האיסור של התולעים הוא מחמת ששורצים על הארץ ששם עיקר אחיזת הסטרא אחרא בחינת החצים הנ"ל כנ"ל.

אות ז' - וזה בחינת פרשת קרבן התמיד שאומרים בבוקר שהוא לטהר ולתקן עולם העשיה כידוע והעיקר להכניע הקליפה שנקרא תולע ע"י בחינת עולת תמיד כמו שכתוב בכוונות, כי שם בעשי' עיקר בחינת תולע הנ"ל שהוא קליפה קשה מאד שמשם נשתלשלין כל התולעים שהם שורצים על הארץ. שהם תוקף זוהמת העשי' שהכנעתם ע"י הקרבנות בחינת קרבן התמיד בחינת עולת תמיד כנ"ל כי הקרבנות גבוהים מאד ויש להם כח לטהר תוקף זוהמת העשיה כמבואר בכתבים. כי מבואר בהמעשה הנ"ל שזה היה לו כח כזה בידיו שכשזורק חץ הוא יכול להחזירה וכו'. ועי"ז היה לו כח לרפאות את הבת מלכה וכו' ע"ש. ולכאורה קשה למה הזכיר בהתפארותו זריקת החצים שזורק חץ ומחזירה לא היה לו להזכיר כי אם מה שיכול להחזיר ולהוציא החצים שזה עיקר המעשה שעי"ז הוא רופא הבת מלכה. כי מוציא ממנה כל החצים שזרק בה המלך הנ"ל. אבל מה התועלת מזריקת החצים שמזכיר שיכול לזרוק חצים ולהחזירם הלא טוב יותר שלא יזרוק אותם כלל.

אך גם בחינת זריקת החצים צריכים בשביל הרפואה. וזה סוד המתקת הדינים בשרשן. ועל כן אי אפשר להוציא החצים שזרק בה המלך הנ"ל כי אם ע"י שהוא

יזרוק בה חצים ויחזירם, ועי״ז ממילא יוציא ויבטל כל החצים הרעים שזרק בה המלך הנ״ל. כי החצים של מלכות הרשעה הנ״ל שהם התגברות הקליפות כולם נמשכין מתוקף הדינים כידוע ואי אפשר להוציאם ולבטלם כי אם ע״י המתקת הדינים. והדינים אי אפשר להמתיק כי אם בשרשן כנ״ל ועל כן זה הבעל כח הנ״ל שעוסק ברפואת הבת מלך הנ״ל אי אפשר לו לרפאותה כי אם ע״י שהוא יזרוק לה חצים שהם בחינת שורש הדינים, אבל אלו החצים בחינת דינים אינם מזיקים לה אדרבה עי״ז דייקא הוא ממתיק כל הדינים בשרשן ומוציא ממנה כל החצים שנזרק לה ורופא אותה. וזה בחינת שחיטת הקרבנות שמטהרין העשי׳ ששם אחיזת העשרה מיני חצים רעים הנ״ל. כי חרב וסכין של שחיטה הוא בחינת תוקף הדין. אבל עי״ז דייקא ממתיקין ומבטלין תוקף הדין שמשם נשתלשל אחיזת הסטרא אחרא שהם בחינת החצים הנ״ל שהם בחינת חרבו של עשיו בחינת ועל חרבך תחיה, ועשיו נקרא על שם עשיה, כי הוא תוקף זוהמת העשי׳ כי חרב וחצים הם בחינה אחת כמו שכתוב מפיץ וחרב וחץ שנון וכו׳ וכן בקדושה אצל השם יתברך כתיב אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי ופירש רש״י בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להחזירה אבל הקדוש ברוך הוא זורק חץ ומחזירה. ורבינו ז״ל הביא שם זה הפסוק לענין המעשה הנ״ל ע״ש.

נמצא שחרב וחץ הם בחינה אחת היינו שע״י שחיטת הקרבנות בחרב וסכין שהם בחינת חצים בחינת תוקף הדין דקדושה כנ״ל עי״ז מוציאין מהבהמה כל החצים דסטרא אחרא שהם כל התערובות הרע שהוא תוקף רוח הבהמיות שנאחז בה, וע״י החרב של שחיטה ממתיקין הדינים בשרשם ומוציאין ממנה כל הרע ומבררין רוח האדם מרוח הבהמה הטוב מהרע ע״י בחינת זריקת החצים והחזרתן הנ״ל שזהו בחינת השחיטה כנ״ל ועל כן עיקר השחיטה בהולכה והובאה כמו שאמרו רבותינו ז״ל שיעור סכין כדי שיוליך ויביא, כי עיקר השחיטה בבחינת הולכה והובאה בחינת זריקת החצים והחזרתן שהוא בחינת המתקת הדינים בשרשן כנ״ל.

וזה בחינת מה שכתב רבינו ז״ל (בהתורה תקעו תוכחה סימן ח׳ ליקוטי תנינא) מענין הבעל כח שמתפלל בכוונה תפילה בבחינת דין ועי״ז דייקא הוא מוציא מהסטרא אחרא כל מה שבלעה מהקדושה ע״י שהיה התפילה בבחינת דין וכו׳ ע״ש היינו כנ״ל, כי כשהתפילה בבחינת דין ע״י שנתקלקל הרחמנות והתגבר תאוות ניאוף וכו׳ אזי הסטרא אחרא בולעת את התפלה, וכשהסטרא אחרא מתגברת זה בחינת החצים הנ״ל שנזרקו להשכינה כביכול, ואזי צריך זה הבעל כח להתפלל דייקא תפילה בבחינת דין שמשם יניקת הסטרא אחרא ועל כן זאת התפילה היא גם כן בחינת חצים אבל דייקא ע״י זאת התפילה בבחינת דין של הבעל כח הוא חוזר ומוציא כל החצים מהשכינה מבת מלך הנ״ל כי דייקא ע״י זאת התפילה בבחינת דין של הבעל כח הוא מכניע ומבטל הסטרא אחרא ומוציא בלעה מפיה, שעי״ז יוצאין ונתבטלין החצים שזרקה להבת מלך שכל זה הוא בחינת המתקת הדינים בשרשן וכנ״ל. ועיין במקום אחר מבואר שזה בחינת שחיטה שהוא בבחינת התפילה בבחינת דין של הבעל כח היינו כנ״ל ועיין עוד מזה לקמן אי״ה.

אות ח' - וזה בחינת דגים וחגבים אין טעונין שחיטה ולמדו רבותינו ז"ל מפסוק וכל נפש חיה הרומשת במים וכו' ולכל נפש השורצת וכו' שחגבים אתקשו לדגים. וע"כ אין טעונין שחיטה. כי ענין המבצר של מים הנ"ל במעשה הנ"ל יש לרמז שזה סוד החכמה והשכר שיש בחלל הפנוי שנתהווה ע"י הצמצום כידוע ובתחילה צריך שתעיין היטב בהתורה בא אל פרעה (בסימן ס"ד ליקוטי ח"א) ועיין עוד מה שמצאתי מכתב יד רבינו ז"ל בעצמו שכתב התורה הנ"ל בלשונו הקדוש בעצמו, וזה בחינת המבצר של מים הנ"ל. כי מבואר שם בהמעשה הנ"ל בזה הלשון. כי יש מבצר של מים ושם הם עשר חומות זו לפנים מזו וכולן של מים. וגם הקרקע שהולכין עליה שם בתוך המבצר הוא גם כן של מים, וכן יש שם אילנות ופירות הכל של מים. ויופי המבצר וגודל החידוש של זה המבצר אין צריכין לספר כי בוודאי הוא חידוש נפלא מאד מאחר שהוא מבצר של מים, ולכנוס בתוך זה המבצר אי אפשר. כי יהיה נטבע במים מי שיכנוס בו מאחר שהוא כולו של מים והבת מלכה הנ"ל ברחה לשם וכו' ע"ש.

וכל זה יש לרמז שהוא סוד חלל הפנוי שצמצם אורו משם. שעי"ז נדמה שאין שם אור החכמה והשכל. ועל כן באמת אי אפשר למצוא שם אלקותו ע"י שום חכמה ושכל. אבל באמת גם בהחלל הפנוי בעצמו יש אורו יתברך שהוא חכמה ושכל רק שזה השכל הנעלם והנסתר בבחינת הצמצום של החלל הפנוי אי אפשר להשיג ולהבין עתה עד לעתיד לבוא שיתגלה שהחלל הפנוי הוא כההוא קמצא דלבושיה מיניה וביה. שזהו בחינת וענתה בי צדקתי ביום מחר וכו'. בחינת צדק לבשתי וכו'. ע"ש כל זה היטב, נמצא שבאמת גם הצמצום בעצמו שהוא החלל הפנוי גם הוא בחכמה נעשה כמו כל הבריאה בעצמה שנעשית בחכמה בחינת כולם בחכמה עשית רק שאי אפשר להבין בזה העולם זה השכל איך באמת יש גם בהחלל הפנוי אורו יתברך שהוא אור החכמה ואף על פי כן הוא פנוי כדי שיהיה מקום להבריאה זה הדבר אי אפשר להשיג עתה בשכל אנושי בשום אופן עד לעתיד כמבואר שם היטב ע"ש.

וזהו בחינת העשרה חומות של מים הנ"ל כי מים הוא בחינת חכמה ושכל בחינת ומלאה הארץ דיעה את ד' כמים לים מכסים ושם בבחינת המים היינו בבחינת החכמה והשכל האמת שיתגלה לעתיד שם מבצר של מים שהם עשרה חומות של מים וכו', שהם בנינים נפלאים ונוראים וגן ופירות וכו' והכל של מים, וזה אי אפשר להבין בשכלינו כלל איך בונין בנינים מהמים בעצמן. אך זהו בעצמו בחינה הנ"ל בחינת חלל הפנוי הנ"ל שבאמת יש בו שכל והכל נתהוה מן השכל שהוא בחינת מים דהיינו שכל הבריאה וכל הצמצום של הבריאה שהוא חלל הפנוי הכל נתהווה בחסדו יתברך שהוא בחינת מים רק שאי אפשר להבין זאת, וזה בחינת המבצר של מים הנ"ל שיש בו עשרה חומות וכו' וכולן של מים. כי מים בחינת השכל הנ"ל ועשרה חומות מרמזין על כלל הבריאה שנברא בעשרה מאמרות שם בחינת עשרה תיקונין בחינת עשר ספירות וכל אלו העשרה תקונין עשר ספירות עשר מאמרות שהם כלל כל הבריאה לא היה באפשר להוציאם ולגלותם כי אם

ע״י הצמצום של חלל הפנוי כי אם לא כן לא היה מקום להבריאה כנ״ל ואעפ״כ באמת לאמתו גם שם בהחלל הפנוי בעצמו יש שכל ודעת נמצא שאינו פנוי רק שאי אפשר להבין זאת כנ״ל.

נמצא שכל הבריאה כולה וכל הצמצום של החלל הפנוי הכל נתהוה מן המים בעצמן שהם בחינת השכר. אך שאי אפשר להבין זאת בשכל. על כן באמת זה המבצר של מים הוא חידוש נפלא ואין שום אדם שיוכל ליכנוס בו כי יהיה נטבע במים שאין להם סוף כי בוודאי אין מי שיוכל לכנוס בתוך החלל הפנוי הנ״ל לחקור בזה השכל כי יהיה נטבע שם כי על זה נאמר כל באיה לא ישובון כמו שכתוב בהתורה הנ״ל.

ועל־כן גם הבריאה בגשמיות הכל נתהוה מן המים. כי השם יתברך ברא המים תחלה לכל הבריאה כמו שאמרו רבותינו ז״ל מתחלה היה העולם מים במים. ואחר כך ברא כל הבריאה כולה מן המים כמו שכתוב יקוו המים וכו׳ ותראה היבשה וכו׳. נמצא שהעפר בעצמו נתהווה מן המים אחר כך ברא מן העפר כל תולדות הארץ נמצא שהכל נתהוה מן המים כי הארץ והעפר בעצמו נתהוה מן המים כנ״ל וכמו שכתוב לרוקע הארץ על המים. וכל זה מרמז שהכל נתהוה ונשתלשל מבחינת העשרה חומות של מים הנ״ל שהם שורש כל הבריאה כולה שנתהוה בחכמה בתוך הצמצום שצמצם אור חכמתו לצדדין והחכמה הוא בחינת מים כנ״ל. ובאמת גם הצמצום בעצמו הוא ממים כי גם בהצמצום נעלם ונסתר חכמה ושכל רק שאי אפשר להשיגו נמצא שהכל מן המים שכל הבנינים שהם כלל הבריאה עם כל הצמצומים הכל ממים כי הכל מן החכמה והשכל רק שאי אפשר להשיג זאת כי אסור לחקור בבחינת חלל הפנוי כנ״ל.

ועל־כן בזה העולם הגשמי עיקר הבריאה הוא על יסוד העפר הגשמי, כי האדם הבעל בחירה שהוא העיקר שבשבילו נברא הכל הוא נברא על הארץ דייקא כי הוכרח לצמצם המים עד שיהיו נעשים עפר גשמי כדי שיוכל האדם וכל הנבראים להתקיים עליו כי במים אי אפשר להאדם ליכנוס כי שם הוא סוד השכל של הצמצום הנ״ל שלא יתגלה עד לעתיד שיתקיים ומלאה הארץ דיעה את ה׳ כמים לים מכסים כמים לים מכסים דייקא. היינו שהדעת יתגלה ממש כמו המים המכסים את הים שיש בהם בחינת עשר חומות של מים שהם נמשכין מסוד השכל של הצמצום של חלל הפנוי כנ״ל ולעתיד יתגלה זה הדעת כי ידעו את ה׳ בשכל נפלא שאע״פ שצמצם אורו לצדדין כדי שיהיה מקום לבריאה אעפ״כ לית אתר פנוי מיני׳ והוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכו׳ כי ישיגו השכל של החלל הפנוי, וכל הדעת הזה יתמלא הארץ כמים לים מכסים דייקא היינו שידעו שכל זה הוא כמו המים המכסים על הים שיש שם עשר חומות שעד הנה לא נתגלו בעולם ואז ישיגו אותן העשר חומות.

וכמו השגות אלו העשר חומות שהם בחינת מים המכסים על הים כמו כן יזכו לדעת את ה׳ כי הכל בחינה אחת כנ״ל כי כל זמן שאין נתגלה השכל של החלל

הפנוי אי אפשר לדעת את ה' בשלימות. ועל כן עתה עיקר חיותינו הוא האמונה שמכניסין בנו הצדיקים האמתיים שהם מקבלין הארת הדעת משם מהשכל שיתגלה לעתיד אבל לעתיד יתגלה זה הדעת והשכל איך גם בהחלל הפנוי נעלם אורו יתברך ואז יתיישבו כל הקשיות והספיקות והבלבולים שקשה על השם יתברך אפי' הקשיות שנמשכין מהחלל הפנוי כמבואר בהתורה בא אל פרעה הנ"ל ע"ש היטב. ועל כן מדוקדק היטב הפסוק ומלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים דייקא כי הדעת הוא ממש בחינת המים על הים שהם סוד העשר חומות של מים שהם סוד השכל של החלל הפנוי שיתגלה לעתיד כנ"ל.

וכל העשרה מיני חצים הנ"ל נמשכין מבחינת שבירת כלים שמשם נתהוו הקליפות שהם בחינת כל החצים הנ"ל ועיקר השבירה היה בבחינת שם ב"ן שהוא בחינת עפר ומים הוא בחינת שם מ"ה החדש שמשם התיקון כנ"ל, ועל כן שם הם העשר חומות של מים שהם סוד השכל של החלל הפנוי שיתגלה לעתיד שהוא בחינת התיקון כי עיקר השבירה היתה מחמת גודל ההעלם שנתעלם סוד השכל של הצימצום שמשם תוקף הדין ועי"ז התגברו הדינים שהם בחינת הסיגים שהיה בהכלים ועי"ז לא יכלו לסבול האור. כי היה רב מכחם ועי"ז נשברו ומשם נתהוו הקליפות אבל לעתיד שיתגלה השכל של הצמצום של החלל הפנוי יתתקן השבירה לגמרי ויתבטל כל הקליפות. נמצא שגם הקשיות הנמשכין מריבוי אור משבירת כלים גם הם עיקר כחם ויניקתם הוא מבחינת חלל הפנוי היינו מהקשיות הנמשכין מחלל הפנוי שאי אפשר ליישבן. כי עיקר התהוות הקליפות שנעשו מהשבירה עיקר התהוותם וכחם מהתחלת הצמצום שהוא שורש הדין והבן כל זה היטב.

ועיין היטב בכתבי האר"י ותמצא הדברים מבוארים אם עיני שכל לך. וכן רואין בחוש בענין הקשיות שכולם תלויים ונסבכים זה בזה שגם הקשיות שאפשר ליישבן הנמשכין מהקליפות שנתהוו מהשבירה גם הם נשרשים ונסבכים בהקשיות של החלל הפנוי שאי אפשר ליישבן. ועל כן אסור לכנוס בחקירות כלל כי אפי' הקשיות שאפשר ליישבן יכול כהרף עין ליכנוס מהם להקשיות שאי אפשר ליישבן כי הכל תלוי זה בזה כי גם הקליפות שנתהוו מהשבירה עיקר שרשם וכחם מתחלת הצמצום של החלל הפנוי כנ"ל, כי אם לא היה נעלם סוד הצמצום לא היה שום התהוות הקליפות כלל כנ"ל, וע"כ לעתיד שיתגלה סוד השכל של הצמצום באמת יתבטלו הקליפות לגמרי ויתקיים בלע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכנ"ל.

וזה בחינת שם מ"ה החדש שהוא בחינת עולם התיקון הנמשך מבחינת עתיק שעיקר שלימות התיקון יהיה נשלם רק לעתיד אבל אע"פ שכבר התחיל התיקון בשעת התהוות הבריאה כמובן בכתבים שזהו בחינת סוד שם מ"ה החדש שהמשיך לתקן הכלים ומשם נתהוה כל האצילות וכל הבריאה כולה. אך אעפ"כ עדיין נשארו כמה ניצוצין בהקליפות בשביל הבחירה שלא יושלמו להתברר עד

ביאת המשיח. ומחמת אלו הניצוצות שלא נתברר עדיין שהם בחינת שברי כלים שלא נתתקנו עדיין בשביל הבחירה מחמת שבהם לא האיר עדיין בשלימות השכל של החלל הפנוי שזה עיקר התיקון כנ"ל מחמת זה יש עדיין אחיזת הקליפות שהם הקשיות והכפירות של כל המחקרים שמשם עיקר כח היצר הרע כמבואר אצלנו כמה פעמים ומשם כל העשרה מיני חצים הנ"ל שנמשכין משבירת כלים שלא נתברר עדיין כנ"ל, ועל כן אעפ"י שברחה הבת מלך לתוך עשרה חומות של מים שהם בחינת התיקון כנ"ל. אעפי"כ הגיע אליה לשם כל העשרה מיני חצים שיש להם כח מהדינים שלא נתבררו עדיין כנ"ל. ובזה אנו עוסקין כל ימינו לברר הטוב מהרע לברר ולתקן שארי הניצוצות הנ"ל כדי להוציא החצים מהבת מלך ולרפאותה.

כי כל אחד לפי עוונותיו חס ושלום כן נותן כח בשברי כלים ומתגברים החצים בהשכינה כביכול חס ושלום בבחינת כי חציך נחתו בי בחינת דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ הנאמר בעת הגלות שהיה ע"י עוונות ישראל, ועל זה נאמר והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעוונותינו וכו', איש מכאובות וידוע חולי הנאמר על נשמת משיח דסביל מרעין ומכתשין שהוא מלכות דקדושה בחינת בת מלך הנ"ל שסובלת כאבים ועינויים וכו' מעשרה מיני חצים הנ"ל וכן להיפך כל אחד כפי תשובתו וכפי מעשיו הטובים כן הוא מוסיף כח בהצדיק העוסק ברפואת הבת מלך להוציא ממנה כל החצים ולרפאותה. וכל זמן הגלות נאמר על השכינה וכנסת ישראל כי גדול כים שברך מי ירפא לך, וכתיב הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם כי מדוע לא עלתה ארוכת בת עמי וכתיב כל ראש לחלי וכל לבב דוי מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה וכו' הכל מחצים הנ"ל. ולעתיד יתקיים מחצתי ואני ארפא במה שמוחץ הוא רופא בבחינת ותאחז במשפט ידי הנאמר שם בענין שהוא מה שזורק חץ ומחזירה שעי"ז הוא רופא הבת מלך כנ"ל, שזהו בחינת המתקת הדינים בשרשן כנ"ל.

אות ט' - וכל התורה והמצות הכל בשביל לברר הניצוצות שנשארו משברי כלים כידוע שעי"ז מוציאין החצים מהבת מלך כנ"ל וזהו בחינת שחיטה שהוא בחינת המתקת הדינים בשרשן כנ"ל. שזהו בחינת מה שהבעל כח הנ"ל זורק חץ ומחזירה כנ"ל. ועיקר המתקת הדינים בשרשן הוא ע"י בחינה הנ"ל. היינו על ידי שממשיכין הארה מעולם התיקון מהשכל של סוד הצמצום שתתגלה לעתיד שעי"ז נמתקין כל הדינים בשרשן. כי עיקר כל הדינים שרשן מתחילת הצמצום כידוע שמשם נשתלשלו ונתהוו כל הדינים עד שלפעמים נתהוו מהם דינים קשים ע"י התגברות הקליפות שנתהוו משברי כלים. וכשרוצים להמתיק הדינים אי אפשר להמתיקם כי אם בשרשם דהיינו שצריכין לעלות לשורש הדין שנמשך מתחילת הצמצום של חלל הפנוי ומי שיכול ליכנוס לשם כגון צדיקי הדור הגדולים במעלה שהם בבחינת משה הם יכולים להמתיק כל הדינים בשרשם.

כי עיקר כח הדינים הוא ממה שנעלם השכל של חלל הפנוי כי עיקר כל הדינים הוא מהסתרת הדעת, כי הדעת בחינת רחמים והסתרת הדעת בחינת דינים (כמו

שכתוב בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים). ועיקר כל הסתרת הדעת שבעולם נמשך מהסתרת הדעת שבחלל הפנוי ומשם אחיזת כל הדינים והקליפות והקשיות. וע"כ מי שיכול ליכנוס לתחילת הצמצום של החלל הפנוי ויודע ומשיג שגם שם נעלם ונסתר השם יתברך וממשיך הארה מהדעת והתיקון שיתגלה לעתיד. עי"ז ממילא נתבטלין ונמתקין כל הדינים שהיו יונקים מזה הצמצום וההסתרה מאחר שנתגלה שגם שם נמצא השם יתברך וזהו בחינת המתקת הדינים בשרשן, היינו ע"י תחלת הצמצום שהוא שורש כל הדינים ע"י שיודע שגם שם נעלם השם יתברך שעי"ז נתתקן הכל כנ"ל.

אות י' - נמצא שעיקר בחינת השחיטה הוא בחינת המתקת הדינים בשרשן שממשיכין ומעוררין שורש הדין שהוא תחלת הצמצום שזהו בחינת החרב והסכין של שחיטה. ומאחר שאנו מקיימין מצוות השם יתברך בחרב הזה ושוחטין כאשר ציוונו, נמצא שאנו מגלין שגם בתוקף הדין בבחינת חרב וסכין גם שם נעלם ונסתר חכמתו ורחמנותו. כי באמת לאמתו השחיטה היא רחמנות גדול על הבעל חי כי היא עיקר תיקונו לנצח. ועל כן ע"י מצוות שחיטה אנו ממתיקין הדינים בשרשן ומבררין הטוב מהרע רוח האדם מרוח הבהמה שהוא בחינת העדר הדעת בחינת סיגי הדינים מבררין אותן וממתיקן ומתקנים אותם ע"י הסכין של שחיטה בבחינת המתקת הדינים בשרשן כנ"ל.

ועל־כן דגים וחגבים אין טעונין שחיטה. כי דגים וחגבים שרשם מבחינת התיקון שיתגלה לעתיד. על כן אין טעונין שחיטה כי דגים גדילים במים ששם הם בחינת העשר חומות של מים שהם בחינת התיקון שיתגלה לעתיד כנ"ל, ועל כן הצדיקים נמשלו לדגים כי הצדיקים הם בחינת משיח כמו שכתב רבינו ז"ל במקום אחר בחינת עולם התיקון שממשיכין בכל דור תקונים נפלאים מבחינת התיקון שיתגלה לעתיד שהוא בחינת העשרה חומות של מים כנ"ל ועיקר קיום החומות של מים הם בזכות וכח מצות צדקה כמבואר בהמעשה הנ"ל, ועל כן סימני דגים סנפיר וקשקשת ועיקר הוא קשקשת כי כל מה שיש לו קשקשת וכו'. כי קשקשת בחינת צדקה בחינת וילבש צדקה כשריון בחינת שריון קשקשים (וכמבואר היטב לעיל בהלכות דגים ע"ש). כי צדקה הוא בחינת השכל של החלל הפנוי שיתגלה לעתיד שהוא כההוא קמצא דלבושיה מיניה וביה. בחינת וענתה בי צדקתי וכו' בחינת צדק לבשתי וכו' כמבואר היטב בהתורה בא אל פרעה ע"ש ועל כן צדקה הוא בבחינת החומות של מים שהם בחינת התיקון שיתגלה לעתיד שזהו בחינת צדקה כנ"ל. וכן מבואר לעיל בהלכות דגים שצדקה הוא בחינת מים ע"ש היטב כי שייך לכאן כי צדקה בחינת העשרה חומות של מים בחינת עולם התיקון שהוא השכל של החלל הפנוי שיתגלה לעתיד שהוא בחינת צדקה בחינת צדק לבשתי וכו' כנ"ל.

ועל־כן גם חגבים נמשלו לדגים ופטורין משחיטה, כי גם חגבים הם מבחינת התיקון שיתגלה לעתיד שהצמצום הוא כההוא קמצא דלבושי' מיניה וביה

כמבואר בהתורה בא הנ״ל. שזהו בחינת הנני מביא מחר ארבה בגבולך ועל כן החגבים אתקשו לדגים ופטורים משחיטה. כי שרשם מבחינת התיקון שיתגלה לעתיד על כן בוודאי אין טעונין שחיטה כי עיקר השחיטה הוא בבחינת המתקת הדינים בשרשם להמשיך התיקון מהשכל שיתגלה לעתיד בתחילת הצמצום וכו׳ כנ״ל ומאחר שדגים וחגבים הם בעצמן נמשכו מבחינת זאת על כן בוודאי אין טעונין שחיטה.

אות י״א - וזה שכתב שם רבינו ז״ל בהמעש׳ הנ״ל שהחומות של מים עומדין ע״י הרוחות ע״ש וכן עיקר רפואת הבת מלך ע״י העשרה מיני נגינה שזוכה להם זה שיכול לעשות בידו משקל לכל העשרה מיני רוחות וע״ש, כי החומות של מים שהם בחינת השכל של החלל הפנוי זה אי אפשר להשיג כי אם ע״י בחינת נגינה כמבואר היטב בהתורה בא הנ״ל שעיקר התיקון ע״י נגינה שזהו בחינת אז ישיר משה בחינת תבואי תשורי מראש אמנה וכו׳ ע״ש כל זה היטב.

כי באמת כל הארבעה בחינות המבוארים במעשה הנ״ל שהם ארבע בחינת טנת״א וכו׳ הכל תלוי זה בזה ועולין ונתתקנין זה עי״ז כמובן בהמעשה הנ״ל שברחה מהחצים לתוך החומות של מים והחומות של מים בעצמן עומדי׳ ע״י הרוחות שהם בחינת רוח הדופק ורוח נגינה. כי רוח הנגינה מחיה רוח הדופק כמו שכתוב בליקוטי תנינא. כי גם הארבע בחינת טנת״א הכל תלוי בזה ונמשך זה בזה. ועיקר תכלית שלימות התיקון ע״י בחינת טעמים שהיא בחינת נגינת הטעמים שהיא שורש הכל והוא תיקון הכל כמובן בכתבי האר״י ז״ל ובהמעשה הנ״ל והבן כל זה היטב: (יורה דעה הלכות תולעים הלכה ד׳ אות א׳)

אבן העזר הלכות פריה ורביה והלכות אישות הלכה ג׳

אות י׳ - וזהו בחינת ראש השנה ויום הכפורים ועשרת ימי תשובה, כי הם עשרת ימי תשובה כנגד עשרה מיני נגינה שהם כלליות השמחה כנ״ל, ועל כן בראש השנה שהוא יום א׳ של עשרת ימי תשובה, אז מעוררין כל מיני נגינה על ידי מצוות קול שופר, כי שמיעת קול שופר הוא בחינת עשרה מיני נגינה כמו שכתוב: הטיבו נגן בתרועה, וכמו שאומרים לפני התקיעות: עלה אלקים בתרועה ה׳ בקול שופר, זמרו אלקים זמרו זמרו למלכנו זמרו. כי השופר הוא בחינת זמירות ונגונים, בחינת עשרה מיני נגינה שכנגדם הם בחינת העשרה קולות של השופר שהם תשר״ת תש״ת תר״ת שתוקעין אצל עשרה מלכיות ועשרה זכרונות ועשרה שופרות, שכל זה הוא בבחינת עשרה מיני נגינה כנ״ל, וכמובן בתיקונים.

ועל־כן סיים דוד המלך עליו השלום ספר תהלים שכלול מכל העשרה מיני נגינה שהם בחינת עשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים, וכמבואר בדברי רבינו ז״ל (בליקוטי תנינא סימן צ״ב), על כן סיים ספר תהלים במזמור הללו אל בקדשו שהוא

עשרה הילולים, שהם בחינת עשרה מיני נגינה שתהלים כלול מהם, וסיום כל העשרה הלולים שהוא סיום כל ספר תהלים, סיום כל העשרה מיני נגינה הוא הללוהו בצלצלי תרועה כי תרועה שהו' בבחינת קול שופר בראש השנה כלול מכל עשרה מיני נגינה כנ"ל כי ראש השנה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה, ועיקר תיקון התשובה הוא בבחינת עשרה מיני נגינה שהוא כלליות השמחה בחינת התהפכות יגון ואנחה לשמחה כנ"ל, וכמובן בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות כמה צריך האדם שרחוק מעבודת ה' להתחזק לשמח את עצמו בכל מה דאפשר, בכל מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה עדיין, ועל ידי זה עיקר תיקונו, כי על ידי זה נכנס באמת לכף זכות ויכול לזכות לתשובה, כמבואר היטב על פסוק אזמרה לאלקי בעודי (בסימן רפ"ב) עיין שם היטב, כי זאת התורה אזמרה לאלקי בעודי צריכין לחזור הרבה ולילך עמה, כאשר הזהירנו רבינו ז"ל מאד לילך עם זאת התורה, כי כל אדם כל זמן שיש לו עדיין רחמנות על עצמו, וחושב על תכליתו הנצחי, צריך להשתדל מאד מאד להחיות את עצמו ולראות לחפש למצוא בעצמו איזה נקודות טובות מה שזכה מעודו לעשות איזה מצוות ודברים טובים, כדי שלא יפול בדעתו לגמרי, ולשמח את עצמו בכל מה דאפשר, ולהפך כל היגון ואנחה לשמחה, ולהרגיל עצמו לפעמים לנגן איזה ניגון של שמחה, ובפרט בשבתות וימים טובים שאז צריכים להיות שמחים מאד מאד בכל מיני שמחות מערב עד בקר ולהרבות בנגונים של שמחה הרבה.

כי עיקר ההתקרבות להשם יתברך בפרט התקרבות הרחוקים הצריכים לשוב הוא רק על ידי בחינת עשרה מיני נגינה שהוא בחינת כלליות השמחה כנ"ל, וכמובן בדברי רבינו ז"ל בהמעשה הנוראה והנפלאה אשר לא נשמע כזאת מימות עולם, היא המעשה הנוראה האחרונה של הז' בעטלירש אשר אמר על עצמו שאם לא היה יודע כי אם זאת המעשה היה גם כן חידוש גדול ונפלא מאד, כי היא כלולה מכמה תורות ומכמה צדיקים קדמונים וכולי וכולי. ושם בסוף המעשה הנ"ל, בהמעשה של יום הששי במה שהתפאר הבעטליר שהיה בלא ידים נגד כל אחד ואחד שהתפאר בהכח שיש לו בידיו וכולי וכולי, עיין שם הענין הנפלא והנורא הזה, אם היית בין מחצדי חקלא, ואם ראית בספרים ובפרט בתיקונים וזוהר ובסבא תבין מרחוק כמציץ מן החרכים נוראות נפלאות תמים דעים, ואין להאריך בזה כאן, ובסוף מבואר שהוא התפאר כנגד כולם, כי כולם אף על פי שהיו גדולים במעלה מופלגת מאד מאד והיה לכל אחד ואחד כח נפלא ונורא בידיו מה שלא נמצא כזאת אפילו לחד בדרא כי אם ליחידי גדולי צדיקים נפלאים שהיו חידושים מיוחדים בכמה וכמה דורות.

כגון שאחד התפאר שיכול להוציא החצים בידיו אפילו לאחר שזרקו את החץ, ולאחר שהגיע החץ לתוך מי שנזרק לו החץ, מי שמע כזאת מי שמע צירופי אותיות כאלה שיתפאר אדם עם חידוש כזה אפילו בגשמיות, שיוכל האדם במקומו שזרק החץ לחזור ולהמשיך החץ בחזרה לאחר שיצאה החץ ונזרקה לתוך הנוכחי שנזרקת בו, כי רק השם יתברך מתפאר בזה, כמו שאמרו רבותינו

ז״ל: בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להחזירה, והקב״ה זורק חץ ואחר כך מחזירה שנאמר: ותאחז במשפט ידי, ובפרט שבאמת מרמז ענין החצים על כל הפגמים של העוונות המגיעים להשכינה שהם כחצים הנזרקים ופוגמים מאד בנפש הישראלי, וכל אדם ואדם על כל עוון ופגם שהוא עושה ובפרט פגם הברית, הוא זורק חץ ממש לנפשו, כי ברית נקרא קשת וחצים כידוע בבחינת מה שאמרו רבותינו ז״ל: כל זרע שאינו יורה כחץ וכולי, ובודאי זה שהתפאר שיכול לחזור ולהמשיך החצים לאחר שהשיגו והגיעו לתוך הנזרק בו בוודאי היה צדיק נפלא ונורא, וחידוש נפלא שלא נמצא דוגמתו בכמה דורות שיתפאר שיכול לתקן תיקון הברית למי שפגם בו, שהוא בחינת להוציא החצים ממקום שנזרק לשם. ואף על פי שזה שהתפאר בזה היה חדוש נפלא ונורא כזה, אף על פי כן היה נחשב כלא נגד זה הבעטליר שהיה בלא ידים, כי זה בלא ידים שאלו תיכף איזה מין חצים אתה יכול לחזור ולהמשיך לחוץ, והשיבו מין פלוני, ענה ואמר: אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה, עיין שם.

ואף־על־פי שבוודאי איני זוכה לידע כטיפה מן הים מסוד המעשיות שסיפר רבינו ז״ל המובאים בספר סיפורי מעשיות, ומכל שכן וכל שכן במעשה הנוראה הזאת הקדושה מכולם כמו שכתוב שם, אף על פי כן ענין זה בודאי מרומז בדבריו בתוך כלליות שאר הענינים והסודות הנוראות שכיון, אבל ענין זה כלול בוודאי גם כן בדבריו הקדושים שבהמעשה הנ״ל, דהיינו שזה שאלו איזה מין חצים אתה יכול להוציא, פירוש איזה פגם הברית אתה יכול לתקן, כי יש כמה וכמה בחינות בפגם הברית אלפי אלפים ורבי רבבות, כי בודאי לא כל הפגמים והחטאים שווים כידוע לכל, השיבו מין פלוני, (ועיין שם מה שכתוב מענין הסמים שמושחים בהם החצים שעל ידי זה מזיקים וכולי, והכל מרמז לענין הנ״ל), כלומר שזה החלק מפגם הברית שהוא בחינת מין חץ פלוני הוא יכול לחזור ולהמשיך לחוץ ולתקן, השיבו זה שבלא ידים: עדיין אינך יכול לרפאות את הבת מלכה, מאחר שאין אתה יכול לחזור ולהמשיך כי אם מין חץ אחד. וזה ידוע שהבת מלכה שם מרמז על השכינה שהיא כנסת ישראל כלליות נפשות ישראל שנקראת בת מלך, כמו שכתוב: כל כבודה בת מלך פנימה, וכן בזוהר ובתיקונים נקראת ברתא דמלכא בכמה וכמה מקומות, והשכינה בגלות מדוכאת ביסורים בעוונותינו, כמו שאמרו רבותינו ז״ל: בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, וכמו שכתוב: רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה וכולי, ועל זה נאמר: דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ, הביא בכליותי בני אשפתו.

כי כל החצים הרעים של פגם הברית נזרקים להשכינה וכנסת ישראל כידוע, וזהו גם כן בחינת כי חציך נחתו בי ותנחת עלי ידך. ועל כן אף על פי שזה התפאר שיכול להוציא חץ, אף על פי כן עדיין אינו יכול לרפאות את הבת מלכה שהיא השכינה כלליות נפשות ישראל, מאחר שאינו יכול להוציא כי אם חץ אחד, דהיינו שאינו יכול לתקן כי אם פגם הברית אחד ידוע. אבל יש עדיין חצים רעים כאלו שהם פגמים גדולים כאלו שגם הוא אינו יכול להוציאם ולתקנם, אבל זה שבלא

ידים התפאר בסוף שהוא יכול להוציא כל העשרה מיני חצים שבהם כלולים כל מיני חטאים, וכל מיני פגם הברית שבעולם, כל החטאים והעוונות והפשעים הגדולים מאד מאד רחמנה ליצלן, הכל כאשר לכל הוא יכול לחזור ולהמשיך ולהוציא ולתקן הכל, כי הוא יכול לכנוס לתוך כל העשרה מיני חומות של מים ששם מונחת הבת מלכה שנפלה חלשות זה כמה וכמה מאות שנים, והוא יכול לכנוס לשם לתוך כל העשרה חומות של מים, ויודע להוציא כל העשרה מיני חיצים ויודע כל העשרה מיני דפיקין ויודע לרפאותה על ידי כל העשרה מיני נגינה, נמצא שעיקר הרפואה של הבת מלכה שהיא השכינה כלליות נפשות ישראל הוא על ידי עשרה מיני נגינה שהם כלליות השמחה. וזה שכתב רבינו ז"ל בהתורה הנ"ל שעיקר כל הרפואות בגשמיות ורוחניות הוא על ידי שמחה שהוא בחינת י' מיני נגינה, כי י' מיני נגינה מחיין כל העשרה מיני דפיקין שהם חיות האדם, וכל החולאת ח"ו וכל הרפואות תלויים בהם בהעשרה מיני דפיקין כידוע, ועיקר חיות העשרה מיני דפיקין הוא על ידי שמחה שהוא בחינת עשרה מיני נגינה, על כן השמחה הוא דבר גדול מאד וצריכין לחזק את עצמו בשמחה תמיד בכל הכחות, כי היא עיקר רפואות הנפש והגוף בחינת רפואת הבת מלכה כנ"ל: נמצא שעיקר תיקון התשובה שהוא רפואת הנפש והגוף, כמו שכתוב: לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו וכולי הוא על ידי השמחה שהוא בחינת עשרה מיני נגינה, על כן בראש השנה שהוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה מעוררין כל העשרה מיני נגינה על ידי מצוות שמיעת קול שופר שכלול מעשרה מיני נגינה. וזה שמובא בתיקונים כמה פעמים: כדין ברתא דמלכא עאלת בעשרה מיני נגינה וכולי עיין שם:

רמזי המעשיות - לרב מטשעהרין

(**מעשה** י"ג מהשבעה בעטלירס) סיפור נורא ונפלא. כולל ענינים רבים וכל ענין וענין הוא סיפור נפלא הפלא ופלא מלא סודות נפלאים ורזין עלאין לבד מהמוסר הנפלא המובן מכל סיפור וסיפור גם לפי פשוטו: והנה מתחלת הסיפור מהמלך שמסר המלוכה לבנו יחידו מובן שם איך צריך האדם להתחזק להיות בשמחה תמיד גם בעת ירידתו מן המלכות ח"ו (ומי שאינו יכול לחזק עצמו בשמחה גם בעת הירידה אז נכון והגון מאד מה שירד ממעלתו מאחר שאינו יכול לחזק עצמו בשמחה בשעת הירידה ח"ו): וכן מובן שם איך שאפילו האדם הגדול שבגדולים צריך ליזהר מאד שלא יכשל ח"ו ע"י ריבוי חכמתו כמו שהיה אצל זה הבן מלך עם החכמים שלו. שע"י ריבוי חכמתם נפלו לאפיקורסת ר"ל. והבן מלך בעצמו, אף מחמת שהיה בו טוב היה נזכר לפעמים היכן הוא בעולם. והיה גונח ומתאנח הרבה על שנפל למבוכות כאלו. אבל תיכף כשהתחיל לשמש עם השכל. חזרו ונתחזקו אצלו החכמות של אפיקורסת. וכן היה כמה פעמים כמבואר בפנים. מזה מובן איך צריכין להזהר ולהשמר שלא לכנוס בזה כלל. ועל זה נאמר ואל תתחכם יותר. וכבר מבואר ע"ז אזהרות הרבה בדבריו ז"ל.

ליקוטי עצות מהדורא בתרא (חקירות אות ד')

לפעמים יש בני אדם שמרבים לעסוק רק בחכמות, וע"פ רוב כוונתם בזה רק בשביל הבלי עוה"ז. דהיינו בשביל חשיבות וכבוד או ממון וכיוצא, ומחמת שעוסקין רק בחכמות עי"ז שוכחין טכסיסי המלחמה לגמרי, (היינו איך ללחום המלחמה הגדולה שצריך האדם ללחום בעוה"ז שהוא מלחמת היצר), **ולפעמים** באים לאפיקורסת גמור ע"י החכמות וכמבואר לעיל ע"כ צריכין ליזהר מזה מאד):

והנה אחר סיפור זה של הבן (שזה הסיפור גם כן לא נגמר ולא נסתיים עדיין) **מתחיל** לספר מענין הבנים שהם זכר ונקבה שנאבדו בעת הבריחה בעת שעברו דרך היער. ואיך שבאו להם הבעטלירס ונתנו להם לחם ובירכו אותם, ואח"כ מספר מענין החתונה שלהם ואיך שהשתוקקו אחרי הבעטלירס ובאו עוד אליהם **ונתנו** להם דרשה גישאנק, וכל סיפור וסיפור הוא ענין נורא ונפלא מאד כמובן לכל המעיין בו.

והנה כלל סיפור הבעטלירס הוא כולל כמעט כלל השיעור קומה כי הראשון היה עור, והשני היה חרש והשלישי היה כבד פה, והרביעי היה צווארו עקום, והחמישי היה בעל חטוטרות, והששי היה בלא ידים, והשביעי היה בלא רגלים. ובאמת היו שלמים בכל האיברים הנ"ל בשלימות גדול שאין שלימות אחריו. רק אדרבא מחמת גודל הפלגת שלימות מעלתם ומדריגתם הגבוה והעצומה והנוראה מאד. וכן מחמת גודל התגברות ההעלמה של זה העולם. ע"כ היו נראים בעיני העולם כעור וחרש וכיוצא בזה. וכן מובן שם עוד תוקף התגברות ההעלמה וההסתרה של זה העולם עד שבחינת חתונה קדושה ונפלאה ונוראה כזאת שכלולה מסיפורים נפלאים ונוראים כאלה, היה מקום החופה והחתונה בתוך בור גדול שכיסו אותו עם קנים ועפר וזבל והסעודה היתה ממה שקיבצו לחם ובשר מסעודת המיניניס (יום הולדת) של המלך. והחתונה הזאת היתה בשמחה גדולה נוראה ונפלאה כל כך ובהתגלות נורא ונפלא כל כך. עוד מובן שם גודל מעלת השתוקקות וכיסופין דקדושה כי ע"י מה שהיו הבנים הקדושים מתגעגעים ובוכים ומשתוקקים בכל פעם איך לוקחים בכאן זה הבעטליר וכו'. זכו שנתגלה להם בכ"פ בעטליר אחד מאלו הבעטלירס וגילה להם נוראות נפלאות חדשות ולא עוד אלא שזכו הבנים שהבעטלירס מסרו ונתנו להם כל הבחינות הנ"ל בתורת מתנה לדרשה גישאנק. וממילא מובן גם גודל מעלת ומדריגת הבנים הקדושים שזכו לקבל מתנות כאלו. אבל עכ"פ הכל היה ע"י השתוקקות וגיעגועים וכיסופים הקדושים שלהם.

עוד מובן שם איך שכשמגיע להאדם איזה זמן של שמחה (כגון שמחת חתונה וכיוצא) צריך להזכיר את עצמו החסדים שעשה עמו השי"ת מעודו עד היום הזה וליתן להשי"ת שבח והודיה על כל זה מתוך שמחתו ולהתעורר מתוך שמחתו בכיסופין וגיעגועין גדולים להשי"ת שגמל ועשה עמו חסדים כאלה דייקא, כי הכל רק בתורת נדבה וחסד חנם מאתו יתברך.

והנה הבעטליר הראשון העור התפאר עם חיים ארוכים שלו, ואמר על עצמו ואני זקן מאד ועדיין אני יניק לגמרי וכו', ויש לו הסכמה ע"ז מהנשר הגדול. וסיפר על זה מהאנשים שהלכו בספינות הרבה על הים ובא רוח סערה ושיבר את הספינות וכו', וענין הזקנים שכל אחד מהם סיפר מעשה ישנה מה שהוא זוכר מהזכרון הראשון וכו'. והנה כל זה הסיפור הוא נורא ונפלא אף לפי פשוטן של דברים ממש, כי מי שמע כזאת שיתפאר בן אדם בזכרון כזה שזוכר גם כשחתכו את טבורו שזה סמוך ללידה ממש תיכף בצאתו מרחם אמו (הגם כי מצינו בירושלמי כתובות פרק אע"פ שהתפאר שמואל שהוא מכיר להמילדת שלו מעת לידתו, וריב"ל אמר שהוא מכיר להמוהל שלו מעת מילתו, ור' יוחנן אמר שהוא מכיר אותן הנשים שהיו עם אמו בעת לידתו, באמת גם הם היו גדולים במעלה מופלגת מאד כמפורסם גדולת מעלתם בכל הש"ס) וכאן התפאר בבחינת זה הזכרון הזקן הראשון, והזקן השני תמה עליו וענה בלשון תימה ואמר זאת היא מעשה ישנה וכו' אבל אני זוכר גם כשהיה הנר דולק וכו', וממילא מובן שאין לבחינת התפארות הזכרון של הזקן הראשון שום ערך כלל נגד בחינת הזכרון של זה הזקן השני וכן לזה הזכרון של הזקן השני נגד בחינת הזכרון של הזקן השלישי וכן להלן גבוה מעל גבוה בלי שום שיעור וערך כלל. וכן אין שום ערך כלל גם להזכרון של הזקן השמיני נגד הזכרון של זה הבעטליר העור שהיה אז תינוק לגמרי וענה ואמר להם אני זוכר כל אלו הזכרונות ואני זוכר לאו כלום. אין איך גידיינק גאר ניט.

מי שמע התפארות נפלאות ונוראות כאלה גם לפי פשוטן של דברים, אך באמת ממה שסיים ואמר להם הנשר הגדול חזרו אל הספינות שלכם שהם הגופים שלכם שנשברו שיחזרו ויבנו וכו'. מזה מובן כי האנשים שהלכו בספינות הרבה הנ"ל הם נשמות מצדיקים שבאו בזה העולם מלובשים בגופים שהם בחינת הספינות. ועל דרך שמבואר בזוהר הקדוש פ' ויקהל דף קצ"ט. יונה דנחית לספינה דא איהו נשמתא דבר נש דנחתא להאי עלמא למיהוי בגופא דבר נש וכו', וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא כספינה בגו ימא רבא דחשיבת לאיתברא כד"א והאניה חשבה להשבר וכו'. וכדין אעיל קוב"ה רוח סערה תקיפה וכו', ודא איהו דקא מטי לספינתא וכו'.

וכיוצא בזה מובן גם בתיקונים תיקון י"ח שזה בחינת מה שמבואר בסיפור זה איך שבא רוח סערה ושיבר את הספינות (המשמעות שהגופים נשברו ומתו ר"ל) והאנשים ניצולו ובאו אל מגדל אחד ועלו על המגדל וכו' והיה שם כל טוב וכל התענוגים שבעולם (מובן לכאורה המשמעות דר"ל על הנשמות של צדיקים שהיו מלובשים באותן הגופים שניצולו ועלו למקום מנוחתם לגן עדן התחתון ואולי גם לגן עדן העליון) ושם סיפרו כל אחד מהם מה שהוא זוכר מזכרונו הראשון. וממילא מובן ששם אין שייך לומר שהיו כל ההתפארות של בחינת הזכרונות האלו כפשוטן ממש. רק עוד יותר גבוה מעל גבוה בלי ערך ושיעור כלל. וכפי זה מובן ממילא שהנשר הגדול שבא ודפק על המגדל וכו'. ופירש להם כל המעשיות שסיפרו כל אלו הזקנים וכו' ואמר להם חזרו אל הספינות שלכם שהם הגופים שלכם שנשברו

שיחזרו ויבנו, עתה חזרו אליהם. הנשר הגדול הזה, לכאורה הוא בחינת השר הממונה להקיץ שוכני עפר לתחיית המתים וע"כ אמר על עצמו שהוא זקן ועדיין אני יניק וכמובן בזוהר הקדוש וישב דף קפ"א קפ"ב שעליו נאמר נער הייתי גם זקנתי ע"ש אך בזה יש כמה בחינת גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם. אך באמת אנחנו בענינים כאלו רק כעור המגשש באפילה ואין לנו שום התנוצצות ידיעה והשגה כלל בכל זה וכל דברינו בזה הם רק לעורר קצת לב המעיין בזה. ועיין נפלאות בזה בספר לקוטי הלכות ה' תפלין הלכה ה' ובהלכות מילה ועבדים וגרים.

צדיק פ"ח - כל מה שהצדיק מתחדש בעבודתו ביותר בכל פעם ועושה עצמו כאינו יודע וכאלו הוא עדיין יניק לגמרי. ולא התחיל עדיין לחיות כלל ומתחיל בכ"פ מחדש כמבואר במ"א עי"ז דייקא הוא זוכה לעלות בכ"פ להשגות ומדריגות גבוהות ביותר עין לא ראתה וכו', עד שעי"ז אע"פ שהוא יניק ביותר כנ"ל אעפ"כ הוא זקן ביותר למעלה מהכל. וזוכה לחיים ארוכים כאלה עד שכל זמן העולם כולו אינו עולה אצלו כהרף עין. ומחמת זה אין לו שום הסתכלות בעולם. מאחר שכל זמן העולם אינו עולה אצלו כהרף עין).

וכן ביום השני מענין החרש שהתפאר עצמו עם החיים טובים שלו וכו', הוא גם כן סיפור נורא ונפלא מאד. ובו מובן גם כן איך שגם בין גדולי הצדיקים מופלגים במעלה מאד. יש גם כן מעלות ומדריגות גבוה מעל גבוה. כי הלא גם המדינה של עשירות שהיו להם אוצרות גדולים והיו חיים בהם חיים טובים, וכ"א התפאר עם חיים טובים שלו, מובן גם כן ממילא שהיו צדיקים נוראים והיו להם אוצרות גדולים ברוחניות גדול ובמדריגה גדולה ונפלאה מאד. עד שהיו חיים בהם באמת בחינת חיים טובים, וכמובן גם כן לקמן מענין המדינה שהיה להם גן שהיו חיים על ידו חיים טובים ונאבד אצלם הגנני וכו'. (והנה ענין הגן והגנני מרמז למה שמרמז כמובן קצת בזוהר תרומה דף קס"ו ע"ב ובשאר מקומות) ונתיישבו היות שיש מדינה של עשירות ונראה להם שהגנני שלהם שנאבד הוא משורש אחד עם אותם בני המדינה של עשירות שיש להם גם כן חיים טובים מובן מזה גם כן שבני אותה המדינה היו צדיקים גדולים ונוראים והיו חיים חיים טובים באמת, ואעפ"כ היה החיים טובים של זה החרש במדריגה גבוה ולמעלה מן בחינת מדריגת החיים טובים שלהם בלי שיעור וערך כלל. והראיה כי כשהגיעו סמוך להמדינה שנתקלקל החיים טובים אצלם נתקלקל גם אצלם הטעם ושאר הדברים. וכשנתן להם החרש מלחם ומים שלו, הרגישו בהלחם ומים שלו כל הטעמים וכו'. ונתתקן מה שנתקלקל אצלם. ואח"כ תיקן החרש גם כל המדינה של הגן הנ"ל עד שנחזר ונתגלה להם גם הגנני שחיו על ידו חיים טובים.

והנה הפנימיות הקדושה והרזין עילאין שיש בסיפור זה הוא גם כן נורא ונפלא מאד, וע"פ פשוטן של דברים יכולים ללמוד מהם גם כן מוסר השכל, איך שצריכין ליזהר מאד מהטיית דין ומשפט ונשיאות פנים וקבלת שוחד, כי עי"ז

נחשכו העינים ונתקלקל בחינת המראה וכן צריכין ליזהר מכל מיני ניבול פה ואפילו בדקות גדול ואפילו רק מלשמוע דיבורים כאלו וליהנות מהם איזה הנאה כל שהוא, כי ע"י ניבול פה נתקלקל בחינת הטעם עד שכל הטעמים הם טעם נבילה, ומכל שכן שצריכין ליזהר מכל מיני בחינת ניאוף ממש ואפילו בדקות גדול כי עי"ז נתקלקל בחינת הריח שכל הריחות יהיה להם ריח חלבנה שכל זה בחינת פגם וקלקול בחינת החיים טובים לגמרי וגם זה מובן ממילא כי אין הכוונה רק על קלקול המראה והטעם והריח בגשמיות, רק מסתמא עיקר הכוונה על קלקול כל הג' בחינות אלו גם ברוחניות שהם עיקר בחינת החיים טובים באמת.

וכשזוכין לשוב בתשובה שלימה על כל ג' בחינות עבירות הנ"ל. ולהתרחק מאד מכל האנשים שנכשלין בזה. עי"ז לא די שנתתקן הטעם והמראה והריח. אף גם שהגנני שנאבד שעל ידו חיו חיים טובים ונאבד מסתמא גם כן ע"י איזה בחינת פגמים דקים שנתהוו בבני המדינה שלו. ועכשיו דייקא אחר שבא עליהם המלך האכזר וקילקל אצלם החיים טובים לגמרי ע"י הג' כתות עבדים שהכניסו בתוכם העבירות הנ"ל ועכשיו כשזוכין לשוב ולתקן כל זה עי"ז זוכין שנחזר להם גם הגנני שלהם, וזוכין לחיות על ידו חיים טובים בשלימות. והכל נתתקן ע"י החרש הנ"ל שזכה לחיות חיים טובים שאין בהם שום חסרון כלל. כי כל הקולות שבעולם כולם הם רק מן חסרונות וכו', ואצל החרש הזה כל העולם כולו אינו עולה אצלו לכלום שיכנסו באזניו החסרון שלו (וע"כ נראה כחרש כמבואר בפנים) כי הוא חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון. וחיים טובים שלו שהיה אוכל לחם ושותה מים וכו'. מכל הסיפור הזה מובן גם כן מוסר השכל ונפלא לכל החפץ באמת. ועיין מזה בליקוטי הלכות ה' אישות.

אות פ"ט - כל הקולות שבעולם כולם הם רק מן חסרונות כי כאו"א צועק על חסרונו ואפילו כל השמחות שבעולם הוא רק מחמת החסרון שהיה חסר לו ונתמלא לו. אבל יש צדיק אמיתי שזוכה לחיות חיים טובים שאין בהם שום חסרון, והוא נראה כחרש מחמת שכל העולם אינו עולה אצלו לכלום שישמע החסרון שלהם. וחיים טובים שלו הם לחם ומים אבל בהלחם ומים שלו יכולין להרגיש כל הטעמים וכל הריחות וכל מיני עונג שבעולם עד שיחיו על ידם חיים טובים באמת בלי שום חסרון כנ"ל.

אות צ' - יש בחינת גן כזה שגדלים בו פירות וגידולים נפלאים שיש בהם כל הטעמים וכל הריחות וכל המראות שבעולם. והיה כל העולם יכולים לחיות חיים טובים אמיתיים ע"י זה הגן. ועל הגן הזה יש גנני שקורין אגראדניק היינו צדיק קדוש ועליון כזה שהוא ממונה עליו. ומשתדל תמיד בכל תקוני הגן. ולפעמים בעון הדור נאבד הגנני היינו שנעלם ונתכסה אורו של זה הצדיק ואין העולם זוכין לידע ממנו שהוא זה הגנני שעל ידו היו יכולים כולם לחיות חיים טובים אמיתיים ע"י הגן. והגנני הזה אע"פ שהולך ואומר שהוא הגנני. אבל העולם מחזיקים אותו למשוגע ח"ו וזורקין אחריו אבנים ומגרשים אותו. וממילא אינו יכול להשתדל

בתיקוני הגן. ועי״ז כל מה שיש באותו הגן בוודאי מוכרח להיות כלה ונפסק מאחר שאין שם הממונה היינו הגנני. אך אעפ״כ היו יכולים לחיות מן הספיחים שבגן. אך הבעל דבר מתגרה מאד גם בזה ומכניס בעולם מדות רעות כאלו שמקלקלים החיים טובים שהיו זוכים לחיות ע״י הגן. כי ע״י המדות האלו נתקלקל כל מין טעם עד שהוא בחינת טעם נבלה. וכל מיני ריח עד שהוא בבחינת ריח חלבנה, וגם נחשכין העינים ע״י בחינת עננים דמכסיין עינא עד שעי״ז נפגם כל מיני מראה וגוונין שבעולם.

והנה אע״פ שבוודאי יש בעולם צדיקים כאלו שיש להם עשירות גדול ואוצרות גדולים ברוחניות שהם מתפארים גם כן שהם חיים חיים טובים ובאמת הם חיים חיים טובים ע״י האוצרות הקדושים שלהם. אעפ״כ יכולים הקלקולים הנ״ל מפגמי העולם לקלקל גם אצלם הטעם והריח ושאר דברים הנ״ל. ומכל שכן שאין להם כח לתקן העולם ולהחזיר להם החיים טובים שהיו יכולים לחיות ע״י הגן הקדוש הנ״ל. וע״כ לפעמים כשנתקלקל גם אצלם החיים טובים שלהם. אז כל תיקונם ע״י הצדיק הגדול במעלה הנ״ל שהוא בחינת חרש שהוא חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון. והוא נותן להם לטעום מהלחם ומים שלו ומרגישין בהם כל הטעמים כנ״ל. וגם עי״ז נתתקן מה שנתקלקל אצלם, והצדיק הזה יכול לתקן גם החיים טובים של כל העולם והוא מודיע שעיקר קלקול החיים טובים שלהם בא להם מהמדות רעות שהכניס הבעל דבר בהם. דהיינו כי ע״י ניבול פה נתקלקל אצלם הטעם שכל הטעמים הם טעם נבלה. וע״י ניאוף ממש ח״ו נתקלקל אצלם הריח וע״י שאין בהם אמת ומטין דין ונושאין פנים ולוקחין שוחד עי״ז נתקלקל אצלם המראה ומזהיר אותם מאד לטהר עצמם מאלו העבירות. ואז לא די שנתתקן אצלם הטעם והמראה והריח. אף גם שזוכין עי״ז למצוא הגנני שנאבד. וכל זה זוכין ע״י הצדיק החרש הנ״ל.

אות צ״א - כשמתחילין בני העולם לפקח על עסקיהם. היינו לחשוב מחשבות לתקן החיים טובים שנתקלקלו אצלם. אז באים תחלה אל הצדיקים הנ״ל שחיים חיים טובים ע״י העשירות ואוצרות דקדושה שיש להם רק אם העולם זכאים וכבר הגיע זמן תיקונם אז הצדיקים הנ״ל הם מודים על האמת ומודיעים להעולם שכל התיקון של הצדיקים הנ״ל בעצמם וכן התיקון של כל באי עולם תלוי רק בהצדיק החרש הנ״ל).

ביום ג׳ של החתונה. סיפור נפלא ונורא מאד מענין הכבד פה שהתפאר איך שהוא מליץ ודברן נפלא מאד. ויכול לדבר חידות ושירים נפלאים עד שאין נמצא שום נברא בעולם שלא ירצה לשמוע אותו (ודוק והבן מלשון שום נברא שכולל כל הנבראים שבעולם. שהם דומם צומח חי מדבר וכן כל הרוחניים עד למעלה למעלה כי כולם הם נבראים. בבחינת כי הוא צוה ונבראו וכו׳) ובאלו החידות והשירים יש בהם כל החכמות. רק שמחמת שהדיבורים של העולם שאינם שבחים להשי״ת אין בהם שלימות וע״כ הוא נראה ככבד פה (ומזה מובן גם לפי פשוטו מוסר השכל לענין שמירת הדיבור) ואח״כ

מספר איך שיש לו הסכמה על ההתפארות שלו מהאיש גדול איש חסד האמת וכו' וכל הענין שם נורא ונפלא מאד ומדבר מענין דוד המע"ה ומרומז קצת בתהילים קאפיטיל ס"א כמבואר בסוף הסיפור מה שנשמע מפיו הקדוש בעצמו ז"ל לבד מה שהבינו ברמיזה קצת בשעה שנשמע הסיפור הקדוש הזה מפיו הקדוש. כי סיפר אותו בתשוקה נפלאה ונוראה ויראה עצומה, ובדביקות נפלא עצום ונורא מזה הבינו גם כן כי יש בסיפור זה נוראות עצומות עד להפליא, אשרי האזנים שזכו לשמוע סיפורים נוראים כאלה מפיו הקדוש וזכו לחזות ולהתענג בנועם זיו פניו הקדושים אז בבחינת והיו עיניך רואות את מוריך אשרי חלקם: ועיין מזה בלקוטי הלכות ה' צדקה.

אות צ"ג - עיקר התהוות הזמן שעי"ז עיקר קיום המעין והלב המובא בפנים שעי"ז עיקר קיום כל העולם כולו הוא ע"י החסדים של אמת (ומזה מובן שצריך האדם ליזהר מאד בכל יום לעשות איזה חסד של אמת. בכדי שיהיה לו גם כן איזה חלק ושייכות בכל הנ"ל) וכל יום ויום כשהוא הולך ממקום שהוא בא משם. אזי הוא הולך בחידות ושירים נפלאים מאד שיש בהם כל החכמות, ויש שינויים בין הימים כי אין יום דומה לחבירו כמב"פ. ויש צדיק גדול ונפלא מאד שהוא עוסק בזה היינו שהוא הולך ומקבץ כל החסדים של אמת ומביא אותם לאיש חסד האמת, שהוא באמת אדם גדול מאד, ועי"ז עיקר התהוות הזמן, וזה הצדיק העוסק בזה לקבץ החסדים של אמת, הוא בוודאי חכם גדול ונפלא מאד וגם הוא מליץ ודברן נפלא מאד, ויכול לדבר חידות ושירים נפלאים עד שאין נמצא שום נברא בעולם שלא ירצה לשמוע אותו ובאלו החידות והשירים יש בהם כל החכמות. וכ"ז מובן ממילא מאחר שעיקר קיום העולם והמעין והלב וכל הנבראים כולם הוא רק על ידו. ע"י שהוא מקבץ החסדים של אמת וכן עיקר כל החידות והשירים של כל יום ויום שיש בהשירים האלו כל החכמות הכל על ידו, נמצא שהוא יודע חידות ושירים נפלאים מאד כנ"ל, אך מחמת שהדיבורים של העולם שאינם שבחים להשי"ת אין להם שלימות, ע"כ זה הצדיק הנ"ל דייקא נראה בעיני העולם ככבד פה, כי הוא ככבד פה מאלו הדיבורים של העולם שאין בהם שלימות אבל באמת אינו כבד פה כלל רק אדרבא הוא מליץ ודברן נפלא מאד כנ"ל.

רצון ה' - עיקר חיות וקיום העולם הוא רק ע"י גיעגועים וכיסופין דקדושה. כמובן בפנים שהלב של העולם שבו תלוי עיקר חיות וקיום כל העולם עם כל הנבראים כולם. ועיקר חיות של זה הלב בעצמו הוא ע"י שעומד תמיד כנגד המעין שבקצה העולם. וכוסף ומשתוקק תמיד בהשתוקקות גדול לבא אל אותו המעין, אע"פ שהוא בלתי אפשר לו לילך להתקרב אל המעין מטעם המב"פ, אעפ"כ עיקר חיותו הוא רק ע"י שעומד וצופה ומביט ומסתכל על המעין מרחוק מאד מקצה הארץ ומתגעגע וכוסף ומשתוקק בהשתוקקות גדול בכלות הנפש וצועק תמיד לבא אל אותו המעין. וגם זה המעין משתוקק אליו ועי"ז הוא עיקר החיות של הלב שבזה תלוי עיקר החיות והקיום של כל העולם כולו כמובן בפנים.

תפילה כ"ה - כשמגיע היום להיות נגמר ונפסק (שאז הוא זמן תפלת מנחה וערבית) אז צריך האדם להתעוררות גדול. ולהזכיר א"ע איך שהלב של העולם והמעין (שעל ידם עיקר קיום העולם) מתחילים ליטול רשות זה מזה (שקורין גיזעגינען זיך) ואומרים חידות ושירים נפלאים זה לזה באהבה רבה והשתוקקות גדול מאד, בכן צריך גם הוא להשתתף עצמו עמהם, ולהתעורר אז בהשתוקקות וכיסופין גדולים להשי"ת ולהתפלל בדביקות גדול. כי הבריאה של כלל זה היום כבר נגמר ונפסק ומי יודע מה יולד יום. וכמובן בפנים, וכן אח"כ צריך להכין עצמו לקבל קדושת הבריאה החדשה של יום הבא, ולהזכיר א"ע היטב, שכל יום ויום כשהוא הולך ממקום שבא משם. אז הוא הולך בחידות ושירים נפלאים מאד שיש בהם כל החכמות ויש שינויים בין הימים כי כל יום משונה מחבירו בפרט הימים המקודשים שהם שבת ור"ח ויו"ט, בכן צריך האדם לשתף עצמו גם כן לזה ולהתפלל בכל יום ולומר לפניו יתברך שירים ותשבחות וכו' בחשק חדש והתלהבות דקדושה מאד ובמוחין חדשים לגמרי ולקשר עצמו ולהמשיך על עצמו זכות וכח העוסק בזה לקבץ החסדים של אמת ולהביאם לאיש חסד האמת שעי"ז עיקר התהוות הזמן והחידות והשירים והחכמות הנ"ל וכן עיקר קיום וחיות המעין והלב וכל העולם כולו כמבואר בפנים.

(**וממילא** מובן מזה בפרט כשמגיע השנה להיות נגמרת ונפסקת, היינו בחודש האחרון של השנה הוא חודש אלול שאז הם ימי רצון וכיסופים דקדושה בוודאי צריך להזכיר א"ע בכל הנ"ל ולהתעורר אז ביותר בכיסופין גדולים להשי"ת. ולהכין עצמו לקבל קדושת הבריאה החדשה של שנה הבאה. ולהזכיר א"ע ביום ר"ה הקדוש שהולך יום קדוש כזה ממקום שבא משם. בחידות ושירים נפלאים מאד. בכן צריך האדם אז לשתף עצמו גם כן לזה. ולהתפלל אז בחשק חדש והתלהבות דקדושה. ולהמשיך על עצמו זכות וכח האיש חסד האמת הגדול במעלה מאד בפרט זכות וכח העוסק לקבץ החסדים של אמת. שעי"ז עיקר קיום העולם והבריאה כולה שנברא אז כמ"ש זה היום תחלת מעשיך וכנ"ל).

ביום ד' של החתונה סיפור נפלא ונורא מאותו שצווארו עקום. ומה שאמר שאדרבה יש לו צואר שוה ויפה מאד. רק שיש הבלי עולם. והוא מעקם צוארו. כי אינו רוצה להוציא שום הבל ורוח (שקורין דוך) בהבלי העולם. (ראה והבן מזה מוסר השכל לנפשך והתבונן גודל עוצם נוראות צדקתו של זה) אבל באמת יש לו צואר נפלא מאד וקול נפלא מאד ויש לו הסכמה ע"ז וכל הענין שם נורא ונפלא מאד כמובן לכל המעיין באמת ועיין מזה בלקוטי הלכות ה' נדרים.

שם לענין מה שהתפאר (בעל) הצואר העקום שיכול לעשות בצוארו כל מיני קולות שבעולם ושיכול להשליך קולות למרחוק. ויש לו הסכמה ע"ז מהמדינה שהיו בקיאים מאד בחכמת המוזיקא והראה להם שהוא בקי יותר מהם בזה ושיכול להשליך קולות. וסיפר להם ענין שלם בזה, ובאמת אינו מובן שם. כי מה שהתפאר נגדם שיכול להשקיט קול היללה והבכיה שיש לשתי המדינות שרחוקים

זה מזה אלף פרסאות, והיינו ע"י שיכול להשליך קולות ולקרב הציפורים הרחוקים שנתעו זה מזה. וע"י שישליך קולות אליהם. ובאמת אינו מבואר שם שעשה כן והשקיט קול היללה. רק שמספר ענין אחר שהראה להם שיכול להשליך קולו ע"ש.

אך הענין נראה לי על דרך שארז"ל בענין קץ הגאולה (שזה בחינת התקרבות הצפרים זה לזה שהוא בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה ולהשקיט יללתם) **שיש ב' בחינות. בחינת בעתה ובחינת אחישנה. והנה בחינת אחישנה שזה תלוי בתשובה של כלל העולם. מובן** ממילא שא"א לתקן זאת עד שישובו כולם בתשובה, ומזה מובן ממילא שכאן מדבר מענין התקרבות הציפורים אשר יהיה בעתה וע"כ לא היה יכול לגמור הדבר תיכף מאחר שאין בעתה עדיין ומוכרח להתעכב עוד עד שיהי' העת והזמן לזה, רק שגם אז לא יוגמר התיקון כ"א ע"י השלכת הקולות הנ"ל. וע"כ לא היה יכול לגמור הדבר כעת. והראה להם הדבר הזה שיכול להשליך קולות בדברים חיצונים קצת כגון הבית שנפתח והדלת נסגר וכן מה שירה בקנה שריפה וכו'. וכ"ז מחמת שאז עדיין הי' הענין של השלכת קולות מלובש בדברים חיצונים. רק אעפ"כ הבינו שדבריו אמיתיים ויכול להשליך קולות ולגמור התיקון בשלימות. רק שלא הגיע העת עדיין. ע"כ לא הודיע להם רק חסרון שלמותם שלא הגיעו עדיין לשלימות הענין בזה, וצריכין כולם רק לקבל השלימות ממנו. ואז כשיזכו כולם לזה אולי יגיע העת לגמור התיקון ע"י הנ"ל בשלימות גם בבחינת בעתה.

צדיק צ"ד - יש שני צפרים אחד זכר ואחד נקבה והם רק זוג אחד בעולם. והשני ציפרים הנ"ל נתעו ונתרחקו זה מזה עד שאין יכולים למצוא אחד את חבירו וכשמגיע הלילה אז מיללין בקול יללה גדולה מאד, כי כ"א מיילל על זוגו והשני ציפורים אלו מרמזים למה שמרמזים (כמובן קצת ליודעים וכ"ש כצפור נודדת מן קנה וכו' וכתיב שאוג ישאג על נוהו, ובה כתיב מאנה להנחם על בניה כי איננו דייקא כמו שדרשו רז"ל) ויש צדיק אחד שיש לו צואר יפה ונפלא מאד, וקול נפלא מאד וכל מיני קולות שבעולם שהם קול בלא דיבור כולם הוא יכול להוציאם בקולו היינו כי הוא יכול לכוון לעשות בקולו כמו כל מיני הקולות שיש בעולם של כל מיני חיות ועופות ושל כל מיני כלי שיר וכיוצא בזה, וגם הוא יכול להשליך קולות היינו שבמקום שהוא מוציא הקול לא יהיה נשמע הקול כלל רק ברחוק יהיה נשמע שם הקול ועי"ז הוא יכול להמשיך השתי ציפורים הנ"ל ולייחדם זע"ז כמב"פ, אך מחמת שיש הבלי עולם וזה הצדיק הנ"ל אינו רוצה להוציא שום הבל ורוח ונשימה (שקורין דוך) בהבלי העולם, וע"כ הוא דייקא נראה בעיני העולם כמו שצוארו עקום, כי הוא באמת מעקם צוארו לגמרי מהבלי העולם ואינו רוצה להוציא שום הבל ורוח בהבלי העולם אבל באמת אין צוארו עקום כלל רק אדרבא כנ"ל.

ביום ה' מהחתונה, סיפור נפלא ונורא מאותו שהיה בעל חטוטרות ומה שאמר להם שאדרבא יש לו כתפים (פלייציס) כאלו שהם בחינת מועט מחזיק את המרובה,

ומאחד מהם היו מחייכים ושוחקים ממנו וכו׳ כי אחד התפאר שהמוח שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי הוא נושא במוח שלו אלפים ורבבות אנשים עם כל ההצטרכות שלהם, וכל ההויות והתנועות שלהם וכו׳, וע״כ הוא מועט מחזיק את המרובה, ושחקו ממנו, ואמרו לו כי האנשים אינם כלום והוא אינו כלום, וענה אחד ואמר משל פחות וגרוע ונבזה מאד נגד בחינת מועט מחזיק את המרובה של זה וכו׳ וממילא מובן שגם זה האיש היה אדם גדול מאחר שהיה לו שייכות עם אלפים ורבבות אנשים בשגם שעלה על דעתו להתפאר גם כן בבחינה זאת אעפ״כ השיבו לו כנ״ל.

(**ומזה** מובן לכל מעיין מוסר גדול לנפשו. איך שימיו כלים בהבל וריק, וכל מחשבותיו ורעיונותיו שמעמיק בהם הרבה אודות הנהגות וההצטרכות של עצמו ושל כל בני ביתו הנלוים אליו והתלוים בו, ונדמה לו כאלו נושא כולם על לבו ועל מוחו. ובאמת אם אין כוונתו בכל זה בתכלית שלימות הכוונה רק לשם שמים בלבד ולעשות רצונו יתברך בזה. אז הכל הבל כמובן מסיפור זה להמעיין בפנים). והשאר שהתפארו בבחינה זו נתקבלו דבריהם ושם מובן גם כן איך שגם במדריגת הצדיקים הגדולים יש גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם כמובן מסיפור זה בפנים וענין הסיפור של הכת שהיו חוקרים אודות האילן הנפלא והנורא המבואר בפנים ואיך שאפילו אחר שזכו כולם לכל המדות של האילן שהם אמת ואמונה וענוה ויראה. אעפ״כ לא היו יכולים לבוא אל האילן, מחמת שהוא בחינת למעלה מן המקום עד שהבעל חטוטרות הנ״ל הביאם לשם, וכל הסיפור כולו נפלא ונורא מאד. (ועיין בלקוטי הלכות ה׳ ציצית ה״ג ובהלכות ס״ת ה״ג).

שם לענין שהיו שוחקין מזה שהתפאר שהמוח שלו הוא מועט מחזיק את המרובה. ועיין שם בפנים המשל שאמרו עליו מובן שם שבזה הודיע לו עוצם הטעות שלו מהיפוך אל היפוך ממש שהרי נדמה לו שהוא נושא כולם על מוח שלו היינו כי קיומם ותועלתם וכל הטוב שיש בהם הכל רק ממוחו ולבסוף הוא בהיפוך ממש שכל הזבל והפסולת שיש בכל אחד מהם הכל ע״י שהוא נושא אותם על מוחו ומנהיג אותו כפי דעתו. ועי״ז הוא מוסיף בהם פסולת הרבה ומבאיש ריח נשמתם של כל אלו הנאחזים בו ונקראים על שמו (ועיין בלקוטי תנינא במאמר תקעו תוכחה סימן ח) והם ממש כמשל הזבל שהיה מפוזר הרבה מאד על ההר, והאיש שהיה יושב על ההר התפאר עצמו שהיה הכל ממנו.

אות צ״ה - יש מי שהתפאר שהמוח שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה כי הוא נושא בהמוח שלו אלפים ורבבות אנשים עם כל הצטרכותיהם. וכל הנהגותיהם וכל ההויות והתנועות שלהם הכל כאשר לכל נושא במוחו, וע״כ הוא מתפאר בעצמו כי מוחו הוא מועט מחזיק את המרובה ובאמת הוא אינו כלום והאנשים שלו אינם כלום וכולם המה מהבל יחד ויש דברים הרבה מרבים הבל. אך יש צדיקים גדולים שבאמת יש לכאו״א בחינת מועט מחזיק את המרובה כ״א לפי בחינתו. יש שהדיבור שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה. ויש

ששתיקתו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה. ויש מי שהוא מוליך את גלגל הירח, אע"פ שגלגל הירח גדול מאד והוא קיום כל העולם כי העולם צריך את הירח נמצא שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה באמת. אבל יש עוד בחינת מועט מחזיק את המרובה שהוא למעלה מכולם בכלל. וזה הצדיק שזוכה לבחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית המעלה העליונה מה שאין למעלה הימנו. הוא דייקא נראה כבעל חטוטרות (שקורין הוקיר) ובאמת אינו בעל חטוטרות כלל, רק אדרבא הוא נושא עליו את הכל עיין פנים.

אות צ"ו יש אילן אשר בצלו ישכנו כל החיות ועל ענפיו ישכנו כל העופות וכל ציפרי שמיא. והעונג המופלא שיש שם אצל אותו אילן אין לשער ולפעמים יש כת מבני אדם שמשיגין שיש אילן כזה בעולם ורוצים לילך ולבוא אליו אך אין מכריע ביניהם לאיזה צד צריכין לילך לבוא אל אותו האילן, ונופל מחלוקת ביניהם ע"ז. כי זה אומר לצד זה צריכין לילך וזה אומר לצד זה ואין מכריע ביניהם, עד שבא חכם אחד ומודיע להם. כי א"א לזכות לבא אל אותו האילן כ"א מי שיש לו המדות של האילן. כי זה האילן יש לו ג' שרשים, שהם אמונה ויראה וענוה, ואמת הוא גוף האילן ואז כשזוכים כולם לבא לאלו המדות הנ"ל אז כולם מסכימים לדעה אחת שבזה הדרך צריכין לילך ולבא לאותו האילן אבל זה האילן אין לו מקום כלל כי הוא למעלה מהמקום לגמרי, וע"כ אפילו אלו הצדיקים הזוכים לכל המדות של האילן הנ"ל אעפ"כ א"א גם להם לעלות ולבא אליו כ"א ע"י זה הצדיק הבעל חטוטרות הנ"ל שזכה לתכלית המדריגה העליונה בענין מועט מחזיק את המרובה, והוא במדריגת סוף בחינת המקום כי תיכף למעלה ממנו הוא למעלה מן המקום לגמרי, וע"כ הוא יכול לישא ולהעלות אותם מתוך בחינת המקום ולהעלותם להאילן הנ"ל שהוא למעלה מן המקום הנ"ל.

ביום ו' של החתונה סיפור נורא ונפלא מאותו שהיה בלא ידים ומה שאמר שבאמת יש לו כח בידיו רק שאינו משתמש עם הכח שבידיו בזה העולם כי הוא צריך את הכח לענין אחר, ויש לו הסכמה על זה מהמבצר של מים (הנשמע לשון כזה בעולם בפרט כפי מה שמבואר לקמן שיש י' חומות זו לפנים מזו וכולם של מים, וכן יש שם אילנות ופירות והכל של מים, ויופי המבצר וגודל החידוש של זה המבצר אין צריכין לספר וכו'), וכל הענין שם איך שהבת מלכה ברחה לתוך המבצר הנ"ל ועברה דרך השערים של החומות של מים, עד שבאתה לפנים (אחר שהיו מורים בה והגיעו אליה כל העשרה מיני חיצים) ונפלה שם חלשות והוא ריפא אותה וכו': (וגם מזה הסיפור מובן איך שגם במעלות הצדיקים הגדולים יש גבוה מעל גבוה. כי כל אלו שמבואר בפנים שהתפארו עם הכח שיש להם בידיהם כל אחד מהם היה חידוש נפלא ונורא במעלה מופלגת מאד כמובן בפנים. ואעפ"כ השיב זה שהיה בלא ידים לכל אחד מהם. א"כ אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה) וכל ענין הסיפור בפרטיות כמבואר בפנים הכל נפלא ונורא מאד לא יכילנו כל רעיון ואשרי מי שישיג איזה התנוצצות אמיתי בהסיפורים הקדושים והנוראים והעצומים המבוארים בכל הספר הזה של סיפורי מעשיות אלו

בפרט בסיפור המעשה הקדושה הזאת. אשר הוא בעצמו הפליג בגודל שבחה וקדושתה כמבואר קצת בפנים: ועיין מענין הסיפור של יום הששי בליקוטי הלכות ה׳ ראש השנה ובסוף ה׳ פסח ובהלכות תולעים ובהלכות אישות.

לענין התפארות הבעטליר של יום השישי היה גם כן באופן המבואר לעיל ביום הרביעי, שלא גמר עדיין התיקון בשלימות רק שהוא עוסק לע״ע ברפואת הבת מלכה. וכשהם יזכו להרגיש חסרונם. איך שרחוקים מהכח הגדול שיש לו בידיו. אז יוכל להיות שתגמר רפואת הבת מלך בשלימות במהירות יותר כן יהי רצון במהרה בימינו אמן.

אות צ״ז - רפואת הבת מלכה בשלימות הוא רק ע״י הצדיק הגדול מאד. שיש לו כח בזה בידיו שאצל מי שמקבל הוא נותן לו עד שיש בידו עי״ז כל העשרה מיני צדקה. וגם יש לו כח כזה בידיו שיכול להחזיר ולהוציא כל העשרה מיני חצים גם לאחר שהשיגו לאותו שנזרקו אליו. וגם הוא יודע כל העשרה מיני דפקין ע״י שיש לו כח כזה בידיו שיכול ליתן למי שנסמך על ידו כל העשרה קבין חכמה וגם יש לו כח כזה בידיו שיכול לעכב ולאחוז בידו כל העשרה מיני רוחות ולעשות בידיו לרוח משקל שעי״ז יודע לנגן כל העשרה מיני נגינה. והנגינה היא הרפואה של הבת מלכה. נמצא שיש לו כח כזה בידיו ואעפ״כ הוא נראה כמי שאין לו ידים מחמת שאינו משתמש עם הכח שבידיו בזה העולם. כי הוא צריך לשמש עם הכח שבידיו לכל הענין הנ״ל.

אתה המעיין עמוד והתבונן מכל הנ״ל גודל העלמת קדושת אור הצדיקים הגדולים במעלה מופלגת מאד. איך שאורם נעלם בזה העולם מאד. מחמת שזה העולם רחוק מאד מנוראות קדושתם. עד שנראים כעוורים וכחרשים וכבעלי מומים ככל הנ״ל. ולא עוד אלא שמכונים בשם בעטלירס שזהו המדריגה הפחותה והשפלה בזה העולם. וגם כל ענין החתונה הקדושה ששם היה כל ענין ההתגלות של הנוראות והנפלאות האלו היה גם כן במקום שפל ונמוך מאד שבזה העולם היינו בבור גדול ומכוסה בקנים ועפר וזבל וכמו כן מתנהג גם עכשיו בכל דור ודור עד שיבא העולם לשלימות תיקונו. ואז צדיקים יראו וישמחו וכו׳ ואז יתגלה קדושת אור הצדיק האמת שמאיר בכל העולמות בפרט בזה העולם כמבואר במ״א).

(**אמר** המעתיק והמסדר עוד שמעתי שרמז רבינו ז״ל במה שקרא אותם בשם בעטלירס אשר לא זכו הצדיקים הנוראים האלה להשגת הנפלאות האלה רק ע״י שהיו בעטלירס שהיו מבקשים ומתחננים תמיד להשי״ת לזכות לעבודתו יתברך עד שזכו למדריגות גבוהות רמות כאלה וכמובא בדבריו ז״ל במ״א אשר כל הצדיקים לא באו למדריגתם רק ע״י תפילה והשי״ת יזכינו לעסוק בתפילה תמיד עד שנזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון יראיו הקדושים זי״ע אמן).

קדושת שבת - לרב מטשעהרין

מעשה מהז' בעטלערש. שבת הוא בחינת הזקנה דקדושה בחינת אריכות ימים. כי אז עולין עד הדיקנא קדישא כמבואר בכתבי האריז"ל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל כל המקדש על היין בלילי שבתות זוכה לאריכות ימים כי שבת הוא בחינת זכרון דקדושה של הזקן העור שהוא בבחינת למעלה מהזמן לגמרי שזה בחינת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים. וזה בחינת זכור את יום השבת וכו' בחינת זכרון העליון הנ"ל כי בשבת מתחדש הארת אור אין סוף בהעולמות כמבואר בסידור קול יעקב. ומי שזוכה לקשר עצמו באמת לקדושת שבת בשלימות יוכל לזכות עי"ז להכלל ולהדבק באור א"ס כביכול בבחינת למעלה מהבריאה לגמרי אפי' למעלה כביכול מבחינת נפש רוח נשמה שזה בחינת אין וכמבואר בפנים.

גם ע"י קדושת שבת קודש זוכין לחיים טובים שאין בהם שום חסרון. כי שבת הוא בחינת השלימות של כל הבריאה כמו שאמרו רבותינו ז"ל ונאמר בו טועמיה חיים זכו ונקרא טוב כמבואר בזוהר הקדוש. גם שבת הוא בחינת הגן עדן שזה בחינת וכגנה זרועיה תצמיח המובא בתיקונים לענין שבת קודש. גם הוא בחינת הצדיק יסוד עולם שהוא בחינת הגננא דגינתא וכמבואר בזוהר תרומה ד' קסו ע"ב. וזה בחינת ענג שבת שהוא ראשי תיבות עדן נהר גן כמובא בתיקונים שזה בחינת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ובגן הזה גדילים פירות נפלאים שיש להם כל הטעמים והריחות והמראות שבעולם. ומהם חיים חיים טובים כמבואר בפנים. וזה בחינת קדושת המאכלים של שבת שיש להם טעם משובח כמו שאמרו רבותינו ז"ל ברכו במטעמים וכו' ויש להם ריח טוב בחינת ממה שאמרו רבותינו ז"ל תבשיל של שבת ריחו נודף וכו'. גם בחינת מראה האדם מאיר אז ביותר כשאמרו רבותינו ז"ל ברכו באור פניו של אדם. גם עיני האדם מאירין אז ביותר שזה בחינת שבת תלת גוונין דעינא ובת עין. וזה בחינת ראו כי ה' נתן לכם השבת וכנראה בחוש לכל אדם שיום שבת משונה באורו לטוב יותר משאר הימים שזה בחינת ברכו באורה שאמרו רבותינו ז"ל לענין שבת הראשון ונשאר מבחינה זאת רשימו לדורות עולם וזה בחינת וזרחה לכם יראי שמי (אלו שומרי שבת) שמש צדקה וכו' וכפי שדרשו רבותינו ז"ל.

וזה בחינת מה שצריך להיות בשבת שולחנו ערוך הוא כנגד בחינת טעם. ונרו דולק הוא כנגד בחינת מראה מטתו מוצעת הוא כנגד בחינת ריח, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על מיטתו של אלישע שהיה נודף ממנה ריח טוב מחמת שהיתה מטתו שלימה וקדושה מאד. כי קדושת שבת הוא ההיפוך ממש מהמדות שמפסידין הטעם והריח והמראה כי שבת הוא בחינת שלימות הדיבור של לשון הקודש שזה בחינת ודבר דבר וכנ"ל כמה פעמים. והדיבור של לשון הקודש הוא ההיפוך ממש מניבול פה ר"ל כי על שם זה נקרא לשון הקודש על שאין בו שם דבר כלל לכלי המשגל וכמובא בשם הקדמונים ז"ל. וזה בחינת לשון הקודש כי

כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה. גם שבת הוא בחינת משפט אמת בחינת ואת משפטי שמרו וכו׳ ואת שבתותי קדשו וכו׳. והוא בחינת אמת כנ״ל כמה פעמים. והוא בחינת מאור העינים כנ״ל שזה ההיפוך מבחינת לקיחת שוחד ומטה משפט בשקר שעל זה נאמר כי השוחד יעור וכו׳. גם שבת הוא בחינת קדושת שמירת הברית וביטול תאוות ניאוף כנ״ל כמה פעמים. וע״י כל זה נתתקן הטעם והמראה והריח וחוזרין ומוצאין את בחינת הצדיק האמת שהוא בחינת הגנני המשגיח על תיקון הגן. וזוכין לחיות עי״ז חיים טובים שזה בחינת כולם ישבעו ויתענגו מטובך וכו׳ וכן שבעינו מטובך שאומרין בתפלת שבת קודש.

גם שבת קודש הוא בחינת הדיבור שיש בו שלימות שזה בחינת ודבר דבר וכנ״ל כמה פעמים בשם הזוהר הקדוש. וזה בחינת מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה׳ וכו׳. כי עיקר השלימות הוא באלו הדיבורים שהם שבחים להשי״ת וכמבואר בפנים. וכשמגיע קדושת שבת אז מתעוררין שירות וחידות ושבחים וזמירות הרבה להשי״ת כמובן בזוהר הקדוש. וזה גם כן בחינת מה שישראל מרבים בשבת בזמירות ושירות ותשבחות להשי״ת. וזה גם כן בחינת מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה׳ ולזמר לשמך עליון. וזה להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות ותרגומו וקושטך בלילין שזה בחינת החסדים של אמת שעל ידם עיקר התהוות הזמן של כל הימים שמהם כל החידות והשירות שיש בהם כל החכמות. וזה להגיד דייקא הגדה הוא מלה דחכמתא כמבואר בזוהר הקדוש.

ועיקר מבחר הימים הוא שבת קודש בחינת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים. ונאמר ימים יוצרו ולו אחד בהם ודרז״ל זה יום השבת והוא בעצמו בחינת אור האמת כנ״ל כמה פעמים ונמשכין בו חסדים גדולים וקדושת שבת בעצמה ניתנה לישראל ע״י בחינת חסד של אמת בחינת מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל וכו׳ והוא הנקודה הקדושה של כל הימים כמובא בזוהר הקדוש וע״כ מתעוררין בו שירות ותשבחות נפלאים שהם למעלה מבחינת כל השירות שזה בחינת שיר השירים אשר לשלמה למלך שהשלום שלו שזה בחינת שבת קודש כידוע. והשיר הזה בוודאי כלול מכל החכמות. כי כל הבריאה שבכל הימים היתה ע״י חכמה כ״ש כולם בחכמה עשית. וכל הימים כלולים בשבת קודש כמבואר בזוהר הקדוש. והוא שלימות כולם וע״כ מאיר בו חכמה נפלאה ועליונה מאד שזה בחינת כי קודש הוא כידוע.

גם שבת קודש הוא בחינת קדושת המוח והריאה והלב כמובן ממה שמבואר בקונטרס זה כמה פעמים בשם הזוהר הקדוש והתיקונים. ושרשם העליון הוא בחינת המעין והלב והצפור הפורש כנפיו על הלב ומגין עליו כידוע (וצריכין לבאר עוד בזה).

גם שבת קודש הוא בחינת שלימות הצואר דקדושה שמרמז על בינה ועל תפארת כמבואר בפרדס ושניהם כלולים בקדושת שבת כנ״ל כמה פעמים. ואז נמשכין ונתעוררין בשלימות כל ההבלים והקולות דקדושה שזה בחינת השבעה קולות

שבמזמור לדוד שאומרין בכניסת שבת וכמובן שם בכוונות. ואז מאיר ומתנוצץ בחינת היחוד שבין שתי הציפורים הקדושות המבואר בפנים שזה בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין.

גם קדושת שבת הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה בתכלית השלימות שהוא בחינת סוף מדריגת המקום לגמרי שזה בחינת אל יצא איש ממקומו האמור בשבת. כי שבת כלול בו כל הבריאה כולה כידוע.

גם שבת הוא בחינת מקומו של עולם כמבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פג. **וע"כ** ע"י קדושת שבת יכולין לבא לזה האילן הקדוש המבואר בפנים שהוא למעלה מן המקום לגמרי שזה בחינת מה שמבואר בזוהר הקדוש מענין עליית הנשמות בשבת קודש למעלה למעלה לגמרי וכו'.

גם קדושת שבת כלול מכל המדות של זה האילן שיש לו שלשה שרשים שהם אמונה וענוה ויראה. ואמת הוא גוף האילן וכל המדות האלו כלולין בקדושת שבת כנ"ל כמה פעמים.

גם ע"י קדושת שבת עיקר המשכת הרפואה להבת מלכה המבואר בפנים. שזה בחינת שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא וכמבואר בליקו"א סימן נח. שע"י התשובה של שבת נמשך רפואה בגשמיות ורוחניות שזה בחינת רק שבתו יתן ורפא ירפא כי ע"י קדושת שבת נכנעת הסט"א שממנה כל החיצים שנזרקו להבת מלכה. וע"י קדושת שבת יכולין להחזיר ולהוציא החיצים מהבת מלכה אפי' לאחר שכבר הגיעו אליה שזה בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל אפי' עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו. וכן מה שהמלאכים אומרים עליו וסר עוונך וחטאתך תכופר. וכן עיקר שלימות הצדקה הוא ע"י קדושת שבת כנ"ל כמה פעמים.

וזה בחינת וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא וכו'. וכן עיקר סמיכת חכמים הוא ע"י קדושת שבת שזה בחינת מה שסמך משה ליהושע בשבת דייקא בבחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל שבת של דיוזגי היתה וכנ"ל כמה פעמים. כי אז עיקר הופעת אור החכמה בעולם בבחינת כי קדש הוא כידוע. גם בקדושת שבת כלולין כל העשרה מיני נגינה שזה בחינת טוב להודות וכו' עלי עשור וכו' וכנ"ל כמה פעמים. והנגינה הוא הרפואה של הבת מלכה כמבואר בפנים. וזה ידוע כי הרפואה של הבת מלכה הוא בחינת הגאולה שלימה העתידה לבא במהרה בימינו כ"ש (ישעיה ל') ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא וכיוצא בזה פסוקים רבים. וע"כ אמרו רבותינו ז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין ובמדרש רבה בשלח פרשה כ"ה מבואר אלמלי שמרו ישראל שבת אחד כראוי מיד בן דוד בא וכו' אכי"ר במהרה בימינו.

זמרת הארץ - להרב מטשעהרין

עיקר הזקנה והחיים ארוכים זוכים בארץ ישראל כמו שכתוב למען תאריך ימים על האדמה וגו' וכתיב והארכתם ימים בארץ אשר תירשון וכן הרבה. וכמו שאמרו

רבותינו ז״ל (ברכות ח׳) איכא סבי בבבל תמה אמר למען ירבו ימיכם וגו׳ על האדמה כתיב וכו׳. ושם עיקר הזכרון דקדושה כנ״ל כמבואר בפנים. ושם ראשית נקודת הבריאה כמו שכ׳ מציון מכלל יופי וגו׳ וכמו שדרשו רבותינו ז״ל כי ארץ ישראל נבראת תחלה ובפרט בית המקדש כמו שאמרו רבותינו ז״ל. וע״כ שם יכולים לזכות לזכרון דקדושה כל כך עד שיזכור כל מה שנעשה עם כלל הבריאה מתחלת אצילות בחינת נשמה כמש״כ נותן נשמה לעם עליה וגו׳ עד שיצאה הבריאה מכח אל הפועל ממש. שזה בחינת חתיכת הטבור. כי ירושלים היא טבור הארץ כמובא. וגם שם יכולין לזכות למעלה יתירה ביותר עד שיהיה נכלל בבחינת אין־סוף ממש. שזה בחינת מה שהתפאר העור שזוכר לאו כלום. היינו שזוכר אפי׳ מה שקודם נפש רוח נשמה שהיא בחינת ״אין״ כמבואר בפנים. ועיין רש״י (שיה״ש) על פסוק שררך אגן הסהר וכו׳. וכן שם בארץ ישראל זוכים לחיים טובים שאין בהם שום חסרון כמש״כ לא תחסר כל בה וכמש״כ למען תחיון וטוב לכם וגו׳ בארץ אשר תירשון וכתיב לראות בטוב ד׳ בארץ חיים. וכן שם עיקר שלימות החכמה כי אין חכמה כחכמת ארץ ישראל. וכן שם עיקר שלימות החידות והשירים בחינת שירו לנו משיר ציון בחינת השיר שהיו הלוים אומרים בביהמ״ק בחינת שיר השירים שנאמר כשבנה שלמה את הביהמ״ק. ושם עיקר ההשתוקקות והגיעגועים דקדושה בחינת צמאה לך נפשי וגו׳ כן בקדש חזיתיך לראות עוזך וכבודך וכתיב נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד׳ וגו׳. ושם עיקר החסדים של אמת בבחינת מה שאמרו לרחב והיה בתת ד׳ לנו את הארץ ועשינו עמך חסד ואמת. כי כל ירושת א״י היא בבחינת חסד ואמת כמו שכתוב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. ונאמר (תהילים פ״ה) רצית ד׳ ארצך וגו׳ אך קרוב ליראיו ישעו לשכון כבוד בארצנו חסד ואמת נפגשו וגו׳ עי״ש במפרשים.

ומחמת שעיקר התהוות הזמן הוא ע״י החסדים של אמת וזה בחינת להגיד בבוקר חסדך וגו׳ ותרגומו וקושטך בלילוון כי משם עיקר התהוות הזמן ע״כ עיקר חשבון הזמן כפי זריחת השמש ושקיעתה בארץ ישראל ובפרט בירושלים כמובא. ושם בחינת הלב כי הביהמ״ק הוא לבו של עולם כמו שאמרו רבותינו ז״ל וע״כ נקרא על שם דוד כמש״כ ראה ביתך דוד וכמו שאמרו רבותינו ז״ל כי דוד הוא בחינת הלב (וע״כ אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד). וזה והיו עיני ולבי שם. ושם בחינת המעין בחינת ומעין מבית ד׳ יצא. ושם בחינת הציפור הפורש כנפיו על הלב וכו׳ כמו שכתוב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת דא כפורתא דלבא. ומחמת שמשתנים החידות והשירים כפי השינויים שבין הימים ע״כ היו הלוים אומרים שיר אחר בכל יום בפרט בשבת וראש חודש ויום־טוב. ובהחידות והשירים אלו כלולים כל החכמות וכו׳. וזה בחינת זמרו משכיל. וזה שכתוב (ד״ה ב׳ ל׳) וידבר יחזקיהו על לב כל הלוים המשכילים שכל טוב לד׳ ופירש רש״י לענין שירה נופל לומר לשון שכל וכו׳. ושם עיקר שלימות הדיבור של שבחים להשי״ת בחינת שבחי ירושלים את ד׳ ורבים כמוהו. ועכשיו היא בבחינת כבד פה בבחינת נאלמתי דומי׳ וגו׳ בחינת וכרחל לפני גוזזי׳ נאלמה.

אבל לעתיד כתיב למען יזמרך כבוד ולא ידום כידוע. וכן הביהמ"ק הוא בחינת צור כמו שכ' ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ופירש רש"י על שתי מקדשות וכו'. ושם עיקר שלימות הנגינה דקדושה בחינת עשרה מיני נגינה ושם עיקר שלימות הקול בחינת וישמע את הקול מדבר אליו וגו' וכתיב (שם ב' ה') ויהי כאחד למחצצים ולמשוררים להשמיע קול אחד להלל ולהודות לד' וכהרים קול וגו' והבית מלא ענן בית ד' וגו' עיין שם. ושם עיקר חיבור הכרובים בבחינת ופניהם איש אל אחיו וגו'. ושם בחינת השלכת קולות כמבואר בלקוטי הלכות הל' נדרים הל' ד' עי"ש.

וכן הביהמ"ק הוא בחינת מיעוט מחזיק את המרובה כמו שאמרו רבותינו ז"ל עומדים צפופים ומשתחוים רוחים. ועל ירושלים אמרו שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים וכתיב ונקוו אליה גוים רבים וגו' ואמרו רבותינו ז"ל כי מיעוט מחזיק את המרובה. ועל כלל א"י אמרו רז"ל (כתובות קי"ב) למה א"י נמשלה לצבי מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו אף א"י אינה מחזקת פירותיה. גם דרך שם עולים כל השבחים והבקשות של כל העולם ולזה צריך בחינת דיבור שהוא מיעוט מחזיק את המרובה כמבואר בפנים (ועיין גם בשבחי הר"ן סימן קע"ה מענין אנדאנסעניא) (אודיענץ). גם שם בחינת השתיקה שהוא בחינת מיעוט מחזיק את המרובה שזה בחינת ויהס כלב את העם אל משה כי רצה להמשיך עליהם בחינת השתיקה הנ"ל שעי"ז נתבטל כל המלשינות והקטרוגים של המרגלים מוציאי דבת הארץ. וזה וישלח יהושע שנים אנשים מרגלים חרש מלשון שתיקה היינו כנ"ל. גם שם בחינת הדיבור שהוא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות הדיבור של לה"ק כנ"ל כמבואר בפנים ודיבור של לה"ק הוא בחינת מיעוט מחזיק את המרובה. כי בכל דיבור ודיבור נכללין בו סודות גדולים וענינים נפלאים הרבה כידוע ומובן קצת בכוונות האריז"ל על דיבורי התפלה וכו'. ועיקר שלימות התפלה היא בא"י כנ"ל כמה פעמים. גם שם בחינת השתיקה שהיא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות החכמה כנ"ל כמבואר בפנים. גם שם בחינת השתיקה שהיא מיעוט מחזיק את המרובה כי שם שלימות החכמה כנ"ל כמבואר בפנים וסיג לחכמה שתיקה וכתיב לך דומיה תהלה אלקים בציון וגו' (ועיין עירובין י"ט מה שדרשו רז"ל על פסוק זה). וכתיב תולה ארץ על בלימה ודרשו רבותינו ז"ל (חולין פ"ט) על מי שבולם עצמו וכו' וכתיב והארץ הדום רגלי מלשון דומיה ושתיקה כמובא במ"א.

גם שם בחינת זה שמוליך ומנהיג את גלגל הירח כמש"כ עשה ירח למועדים וכתיב אלה מועדי ד' אשר תקראו אותם אל תקרי אותם אלא אתם ועיקר קביעות החודש והמועדים תלוי ביושבי א"י דייקא כמו שאמרו רבותינו ז"ל שזה בחינת סוד העיבור שהוא דייקא בא"י. ועיין בלקוטי מוהר"ן קמא סימן ס"א מאמר חדי ר' שמעון. וכיבוש ראשון של א"י יריחו שנקראת כן על שם הירח שהיא מזלה של א"י כמובא. ושם זוכים לבא אל קדושת האילן הקדוש שיש לו ג' שרשים שהם אמונה. ענוה. ויראה. ואמת הוא גוף האילן שכל המדות האלו כלולין

בקדושת א״י כמבואר בפנים. ושם זוכין לעלות מבחינת מקום לבחינת למעלה מן המקום לגמרי כי דרך שם עולים כל הנשמות לג״ע התחתון ומשם לג״ע העליון וכן עוד למעלה למעלה וכו׳ כמבואר בזהר הקדוש.

גם שם עיקר רפואת הבת מלכה בכח הידים הקדושים כמש״כ אתה ידך גוים הורשת וגו׳ וכתיב אל הארץ אשר נשאתי את ידי וגו׳. וזה בחינת (ד״ה ב׳ ז׳) ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם וכתיב (ישעי׳ ל׳) ביום חבוש ד׳ את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא שזה בחינת מה שיכול לחזור ולמשוך ולהוציא החצים אף לאחר שנזרקו בבחינת דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ. אעפ״כ נאמר אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא. וגם יש לומר כי העשרה עממין שהיתה א״י תחלה בידם ויטמאו אותה ופגמו בקדושתה הם בחינת העשרה מיני חצים שנזרקו להבת מלכה ואח״כ הוציאו ממנה החצים וירשו ישראל את ארצם. וזה שנאמר לענין ירושת א״י בפ׳ בלק יאכל גוים צריו וגו׳ וחציו ימחץ ותירגם אונקלוס וארעתהון יחסנון. גם שם עיקר שלימות הצדקה כמש״כ וצדקה בכרמל תשב כנ״ל כמבואר בפנים. ובא״י נאמר כי הוא על ימים יסדה וגו׳. ואפשר שזה נמשך ונשתלשל מבחינת סוד המבצר של מים המבואר בפנים. גם שם עיקר שלימות החכמה כי עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה א״י וכו׳. ושם עיקר סמיכת החכמים כמו שאמרו רבותינו ז״ל וכמובא לעיל. ושם כלליות כל העשרה מיני נגינה כנ״ל כמה פעמים. וע״כ שם עיקר רפואת הבת מלכה כנ״ל:

כוכבי אור - לרבי אברהם ברבי נחמן

אמת ואמונה אות י״ד - עוד אמרתי להציע לפני המעיין מה שנרמז לפי עניות דעתי בענין הבן מלך שנפל לאפיקורסות המובא בתחילת המעשה של השבעה בעטלערס שסיפר אדמו״ר ז״ל, כי בכחו וענותנותו של אדמו״ר ז״ל גם אני נשענתי להכניס את ראשי בדברי תורותיו ושיחותיו ומעשיותיו הקדושות כי בנשגבות נוראות רוממותו של אדמו״ר ז״ל, ובכח תלמידו הקדוש אשר גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז:) יפליאו ויעשו כלי נפלאה המבררת ומעלה את השיר והניגון הנפלא דייקא מבהמות וחיות שהם בחינת השפלים כמונו.

חכמה ובינה אות כ״א - גם אשר ישתדל בנפלאות ארבעה כוחות שנמצא בידיו הנוראים, להציל ולרפא לכל נשמות ישראל, ובפרט ובפרט לכל אשר יעוררם באתערותא דלתתא בדיבור ובמעשה, שהיא נתינת הצדקה ואמירת העשרה מזמורי תהלים בבית ציונו הקדוש (כמובן בליקוטי הלכות הלכות פריה ורביה הלכה ג׳, והלכות תולעים הלכה ד׳ אות ב׳ שענין התיקון הזה שייך לענין הארבעה כוחות שבידיו הנוראים המובאים בהמעשה של השבעה בעטליר׳ס, עיין שם ועוד בכמה מקומות השייכים לזה) נראה לפי עניות דעתי שמרומז כל זה בהארבעה פעמים יד הכתובים שם, הלא המה: ״ידיה״ - שלחה ב׳כ׳י׳ש׳ו׳ר (י׳עשה כ׳ל ר׳וחות

ו'סערות ש'יהיו ב'משקל ראשי תיבות בכישו"ר, וזה שייך לענין תיקון הברית, כי סערותם יותר מהמשקל, הוא מעשו איש שעיר (עיין בהלכות תולעים הנ"ל באות ז') שהוא אדום הממונה על פגם הברית, והמידה של היום הששי (כי זה ההתפארות של הבעטליר מענין הכוחות הנוראים שיש לו בידיו הקדושות היה ביום הששי עיין בהמעשה משבעה בעטלי'ר'ס) שהוא כנגד יסוד הוא התיקון לזה) "וכפיה" - תמכו פ'ל'ך (פ'ל'וח כ'בד ראשי תיבות פלך, מלשון "יפלח חץ כבדו" הנאמר לענין פגם הברית. וזהו עיקר הגבורה שמובא בהמעשה לענין התפארות הזאת, שגם לאחר שפלחו את האדם וזרקו בו כל מיני חיצים וסמים (והעיקר בכבד, ששם הוא עיקר אחיזת עשו הוא אדום ועמלק) גם אחר כן הוא תומך בידיו הקדושים, ומוציא מאתו את החצים שנזרקו בו ומתקן כל זה. (ועל כן כאשר גבר משה ידו - וגבר ישראל, ולהיפך - וגבר עמלק. גם עיין בליקוטי הלכות הלכות פסח הלכה ט' בסופה בהראשי פרקים מובא שם בבאור לענין החיצים - הפסוק "חץ יפלח כבדו") "כפה" - פרשה לעני (כי 'אין עני אלא מן הדעת', על ידי פגם הברית שהוא פגם הדעת, ובפרישת כפיה תתן לו כל העשרה קבין חכמה ודעת), "וידיה" - שלחה לאביון (אביון הוא התאב לכל שגם בגשמיות אין לו מזון ומחיה, וגם זה על ידי פגם הברית כמובא בדבריו ז"ל על הפסוק "כי בעד אשה זונה עד ככר לחם", ונתינת הצדקה של האשת חיל הוא התיקון לזה), ועל ידי כל זה "לא תירא לביתה משלג הגיהנם" (כמו שפירש רש"י שם) כי כל ביתה לבוש ש'נ'י'ם' (ש'נ'י'ם' ראשי תיבות "ש'טיחה - על קברו הקדוש, נ'תינה - את הצדקה על שם נ'תן תתן, י' מ'זמורים" שכל אנשי ביתו ומקורביו לבושים בזה. ועוד יש לפרש בדרך אחר, כי "אל תקרי שנים אלא שנים" - היינו שכל ביתו לבושים בהשנים האלה צדקה ועשרה מיני נגינה, שהם מכוונים כנגד שני כוחות מידיו הנוראים המובאים בהמעשה (משבעה בעטלירס) עיין שם, והשנים האחרים נתעוררים ממילא על ידי התאחדותם והתחברותם עמהם (ועיין בהלכות תולעים הנ"ל באות י"א). ואגב אורחא אמרתי לכתוב פה גם הנראה לפי עניות דעתי בענין הארבעה כוחות שבידיו שכלולים מעשר עשר, כי זה בחינת 'אל תקרי ידיך - אלא יודיך' המובא כמה פעמים בדבריו ז"ל ובשאר ספרי אמת), וגם שאר דברי השבח הזה. כולם יבוארו על זה למשכיל בצרוף שאר הקדמות וכמובא בליקוטי הלכות הלכות השכמת הבוקר הלכה ד' עיין שם. והמעיין יבין מאליו, שמה שלא יזכירנו שם (וכן בשאר מקומות בדבריו הקדושים) כי אם בדרך כלל בשם צדיק, הוא מפני דרכי שלום וכבוד אלקים הסתר דבר, וגם כי אמנם שגם זה אמת, כי כל צדיק הדור יש בו בחינת משה משיח כמובא בדבריו ז"ל, אבל בודאי העיקר הוא "ה"עלית על כולנה", שהוא משה משיח בעצמו, כנשמע כמה פעמים מפיו הקדוש בפירוש. וכאשר גם זאת מבואר בדברי השבח הזה, כי "קמו ב'נ'י'ה'" ראשי תיבות ב'ן נ'פתלי ה'ירץ, וגם נ'פתלי ה'ירץ ב'ן י'הודא (וכנודע מאמרו הקדוש, שהעיד עליהם רבינו ז"ל בעצמו וויסען פין מיר וויסט, נתן נפתלי אביסעל); "ויאשרוה", ויאמרו "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה" (בעלה המובא כל פעם בדבר השבח הזה, מובן בספרי אמת כי מרמז על אור החכמה),

ועל כן גם אם תבא בחשבון השלש תיבות האלה - "עלית על כולנה" נביט ונראה שגם הם במספר שמו במלואו "נון, חית, מם, נון" עם האותיות (והכולל) (721).

אות כ"ב - גם "יראת ה'" המובא שם עם האותיות והתיבות במנין "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתיבות, כי הוא הוא אוצר היראה (647) (כמובא בחיי מוהר"ן בסיפור מעלת המתקרבים אליו באות נ"ד). (ונראה לפי עניות דעתי שזה בחינת מה דאיתא בדברי חכמינו ז"ל (בסוף מסכת סוטה) אמר רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא, וכמובא לעיל במהדורה ב' אות ואו עיין שם) ועל כן גם יראה במלואו "יוד, ריש, אלף, הא" במספר "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתיבות (647).

ולכן "תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה" - המעשיות שסיפר.

אות כ"ג - ובכל השבח הזה קמ"ט תיבות, כמספר "נחמן" עם הכולל.

שיחות וסיפורים כרך שישי - הוספות השייכים לסיפורי מעשיות - ראשי פרקים לביאור המעשה מהשתי ציפרים שביום ה' שבמעשה השבעה בעטלירס. "קול דודי דופק וכו' יונתי תמתי" (שהיא תמה לבת זוגה העומדת למינהו כנודע) "ודודי חמק עבר וכו' בקשתיהו ולא מצאתיהו" וכו' - והוא ענין החורבן, כנודע שנפרדו (כעין אבדה) שני הכרובים והציפרים הנ"ל זה מזה עד יום הבנין, שאז ישובו וימצאו זה את זה להתחבר "כמער איש ולויתו".

שיחות וסיפורים כרך שישי - הוספות השייכים לסיפורי מעשיות - להסיפור מהאילן ביום החמישי שבמעשה השבעה בעטלערס:

כי במה שכתב שהאילן למעלה מהמקום, מבאר ומפרש גם במה שלא נמצא שום חיה ועוף שלא יהיה לו שם מקום הראוי לו (מאחר שהוא בלי גבול). גם נראה מבואר שמחמת זה נמצא האילן במידת הענוה והאמת (שבתכלית האחדות ולמעלה מהמקום כמובא במקום אחר), והאמונה והיראה יהיה בעיקרי הכלים המוכרחים לזה. וגם מחמת זה יושב כל איש תחתיו, ויתרחק מלבוא במקום חברו, מאחר שהוא למעלה מהמקום:

שיחות - (מספר כוכבי אור)

(יום ה' תרומה ר"ח אדר א' תר"ע)

יג. אתמול דיבר מוהר"ר אברהם בבית המדרש שלנו ברבים בענין הילד שסיפר הוא ושמונה זקנים חוץ ממנו מענין הזכרון וכמובא בליקוטי הלכות הלכות תפילין הלכה ה' מכל זה, כי כנגד ח' זקנים הללו ח' פרשיות בתפילין של יד ותפילין של ראש וכולם מקבלים מזה הזקן העליון שהוא הבעטליר הראשון שהוא העוור שהוא התינוק שהיה תינוק לגמרי והוא היניק שבכולם והוא כלול מכולם וכולם מקבלין מוח וזכרון שלהם רק ממנו ואעפי"כ מוח שלו אי אפשר לכנותו

בשם זכרון כלל כי הוא גבוה מזכרון ושורש הזכרון כי נכלל באין סוף ב"ה. ועל כן אינו מרומז בשום פרשה כי הוא גבוה מהכל ושורש הכל וכו'. (ושם) שהוא חי חיים ארוכים באמת וכו', וכל זמן העולם אינו עולה אצלו כהרף עין וכו' והוא זוכר לאו כלום דהיינו אפילו מה שהוא (למעלה) קודם מנר"ן (נפש רוח נשמה) שהוא בחינת אין וכו'. ויש קושיא כי זוכר לאו כלום מהו הזכרון שלו. אכן בהנ"ל מתורץ הכל, כי אע"פ שזוכר הכל וזכרון שלו למעלה מהכל, באמת זכרון שלו שהוא שורש כל הזכרון אי אפשר לכנותו בשם זכרון כי הוא נכלל באין סוף ב"ה וכנ"ל (והנה אמרו חז"ל כשהתינוק יוצא לאויר העולם מלאך בא וסוטרו על פיו ושוכח כל התורה שלמד בבטן אמו ככתוב בהלו נרו עלי ראשי וכו', וכשהוא בבטן אמו עדיין נעלם ואינו בכלל אדם מבני העולם הזה והוא מקושר עדיין בעולם הבא (ורמז לדבר אם הבנים היא בינה הנקרא עולם הבא ושם בבטן אמו קשור הבן בעוה"ב ובאין סוף ב"ה עולם שכולו טוב וכולו ארוך שהוא למעלה מהזמן וכו') ששם אינו שייך לומר זקנה כי שם עולם שכולו ארוך בלי תכלית).

וכשזוכה אדם לתקן כל ימיו עד שזוכה לזכרון כזה כמו התינוק הנ"ל שהוא הבעטליר העוור שהוא מקושר ונכלל באין סוף ב"ה ע"כ בוודאי אדם כזה הוא הזקן שבכל הזקנים כי מקושר בעוה"ב ובעולם שכולו ארוך ע"כ ימיו ארוכים בלי ראשית ובלי תכלית וגם אצלו אין שייך מיתה כלל כי צדיקים אפילו במיתתם נקראים חיים והוא חי תמיד ואצלו הכל שוה בין בעוה"ז בין בעוה"ב הכל אחד ותמיד הוא מקושר באין סוף ב"ה וכמובא בלקוטי מוהר"ן סימן כ"א על ענין חיים נצחיים שזוכה לזה הצדיק הזה ואצלו אין חילוק בין חיים למיתה רק במדת אמה אחת שעכשיו הוא חי כאן ואח"כ ח"י ש"ם (אותיות משיח) כי הוא בחינת משיח. ע"כ בימיו יבולע המות לנצח שיביא כל העולם למדה הזאת וכו' כפי האפשרות להשיג הדעת וכו' ויחיו הוא והעולם כמוהו חיים נצחיים במהרה בימינו אכי"ר.

ואמר כי מה שסיפר התינוק מהמגדל שבאו לשם האנשים שניצלו הוא רומז לגן עדן שיש שם כל התענוגים שבעולם, ואח"כ בא הנשר הגדול ודפק על המגדל וכו' ואמר להם חדלו עוד מלהיות עניים שובו אל האוצרות שלכם וכו' ואמר להם חזרו אל הספינות שלכם שהם הגופים שלכם שנשברו שיחזרו ויבנו עתה וחזרו אליהם.

עונג שבת - לרבי אפרימ'ל מפשדבארז

עמוד ל' - הנה בסיפורי מעשיות הקדוש והנורא בתחלת המעשה של הז' בעטלירס וכשנעשו שמחים מאד עמד המלך ואמר לבנו היות שאני חוזה בכוכבים ואני רואה שאתה עתיד לירד מן המלוכה בכן תראה שלא יהיה לך עצבות כשתרד מן המלוכה רק תהיה בשמחה וכשתהיה בשמחה גם אני אהיה בשמחה גם כשיהיה לך עצבות אעפ"כ אני אהיה בשמחה על שאין אתה מלך כי אינך ראוי למלוכה

מאחר שאינך יכול להחזיק עצמך בשמחה כשאתה יורד מן המלוכה אבל כשתהיה בשמחה אזי אהיה בשמחה יתירה מאד וכו׳ יעיי״ש וידוע כי דבריו הקדושים הם רזין דרזין לוטער סודת התורה קודש קדשים אך יש ליקח איזה רמז איך להיות בשמחה תמיד אפילו כשאדם יורד ונופל ח״ו ממדריגתו שהוא עומד בו עכ״ז יתחזק ויתאמץ בכל כחו להיות בשמחה עד שיזכה לעלות במדריגה היותר גבוה כידוע כי ירידה תכלית העליה כמבואר בספרי רבינו ז״ל.

עמוד פ׳ - ויש לפרש עוד כי תחת העץ רמז אותיות ו׳ פ׳ ק׳ כי לאחר אות ה׳ יש ו׳ ולאחר אות ע׳ יש אות פ׳ ולאחר אות צ׳ יש אות ק׳ ושלש אותיות אלו ו׳ פ׳ ק׳ בגימטריא מ׳ק׳ו׳ם׳ לרמז על המעשה של הז׳ בעטלירס שביום החמישי בא אליהם הבעטליר שהיה לו חטוטרת שקורין הויקער והתפאר עצמו שיש לו בחינת מועט מחזיק את המרובה וכו׳ שהיה יכול להביא אותם אל האילן כי זה האילן אין לו מקום כלל, כי הוא למעלה מהמקום וכו׳ ובחינת מועט מחזיק את המרובה שיש לי הוא בחינת סוף המקום לגמרי וכו׳ ע״כ אני יכול לישא את כלכם אל האילן שהוא למעלה מהמקום לגמרי כי זה הבעל חטוטרת הוא כמו בחינת ממוצע בין המקום ובין למעלה מן המקום וכו׳ וע״כ הוא יכול לישא אותם מתוך המקום לבחינת למעלה מן המקום וכו׳ יעיי״ש ובזה י״ל כי אברהם אבינו עליו השלום היה לו ג״כ מדה זאת שאלו האנשים שהכניסם תחת כנפי השכינה היה ביכלתו לישא ולהרים אותם מתוך המקום למעלה מן המקום שהוא בחינת האילן וזה והוא עומד עליהם תחת העץ שמרמז תיבת מקום כנ״ל והעץ מרמז על האילן כמובן הגם מי אנכי לומר רמזים על דברי רבינו ז״ל שהם קודש קדשים כבשי דרחמנא לוטער סודת התורה אך הכל בכח רבינו ז״ל.

שיחות אודות המעשה

חיי מוהר״ן

מעשה י״ג, מהשבעה בעטלירס, התחלתה בליל שבת־קודש פרשת שמיני, כ״ה אדר שני תק״ע. (חיי מוהר״ן סימן נ״ט)

שמעתי מפי הרב נפתלי זכרונו לברכה, שאחר שסיפר רבנו זכרונו לברכה המעשה מהשבעה בעטלירס, הפליג במעלתה מאד, ואמר שרשאין ליסע לבראד וליכנס בבית־הכנסת ולומר להשמש, שיקבץ העולם לדרשה ולהכות על השולחן (כנהוג קודם הדרשה להשקיט המית העם) ולספר להם זאת המעשה. (חיי מוהר״ן סימן ס״ג)

שייך להתחלת המעשה של השבעה בעטלירס, הנדפס בהשיחות (הינו בשיחות הר״ן), סימן קמ״ט, עיין שם. אחר תבות: אני אספר לכם איך פעם אחת היו שמחים,

ושמעתי שאמר אז בזה הלשון: מה אתם יודעים איך לשמוח מתוך מרה שחורה, אני אספר לכם איך פעם אחת היו שמחים וכו'. (חיי מוהר"ן סימן ס"ג)

אחר־כך, ביום ראשון אחר חצות, עמדנו לפניו, ודבר עמנו, ובתוך השיחה דיבר איזה דיבור, שקורין "ווערטיל" (אימרה), על הכת וכו', אחר־כך דיבר מענין כתפים רחבים. אחר־כך מאותה השיחה נתגלגל, ששאל היכן אנו עומדים בהמעשה, והשבנו לו: ביום החמישי, ואז ספר המעשה של יום החמישי, וספרה בשמחה. (חיי מוהר"ן סימן ס"ד)

פעם אחת יצא מפיו הקדוש על עצמו, ואמר בזו הלשון: אני סבא דסבין. (זקן שבזקנים). ואם תסתכל ותבין בהמעשה הנוראה של שבעה בעטלערס בהספור של הבעטליר הראשון שהיה עור, שאמר לו הנשר הגדול שהוא זקן מאד ואף־על־פי־כן הוא יניק ולא התחיל לחיות כלל וכו', והיה זקן נגד כל הזקנים הנזכרים שם, תבין קצת ענין זה. וכן משאר עניני המעשה הנ"ל תוכל להבין קצת גדולת רבנו זכרונו לברכה, ולחכימא ברמיזא. (חיי מוהר"ן סימן רע"ב)

שיחות הר"ן

המעשה של השבעה בעטלירס הנדפסת בספורי המעשיות סיפר כמה ימים ובכל פעם סיפר ענין השיך לזה שסיפרו ממנו שעל־ידי־זה התחיל לספר המעשה: בתחלה בליל שבת קודש התחיל על־ידי הטאביקי (טבק לריח) שלקח מאיש מאנשיו ונזכר בהאגרת ששלחתי אני לחברי שהגיע לידו זכרונו לברכה וכתבתי לו שיהיה בשמחה. אז דבר מזה. וענה ואמר: אני אספר לכם איך פעם אחת היו שמחים, והתחיל לספר המעשה. וספר כל התחלת המעשה עד סוף המעשה של יום ראשון של הבעטליר (קבצן) שהיה עור. וכל זה היה בליל שבת קודש, ואני הייתי אז בביתי בנעמרוב. ואחר־כך ביום שלישי בא חברי לביתו וספר לי מעשה זאת ועמדתי מרעיד ומשתומם כי אם אמנם כבר שמעתי ממנו מעשיות נוראות הרבה, אבל מעשה כזאת עדין לא שמעתי מפיו הקדוש מעולם. ואחר־כך נסעתי לשם ובאתי לבית רבנו זכרונו לברכה בעת שהיה סגור בחדרו כבר.

ובבוקר שהוא יום רביעי נכנסתי אצלו ודברתי עמו הרבה. וסיפרתי לו מעשיות מהעולם ששמעתי בסמוך ואחר־כך דבר עמי מענין המעשה הנ"ל שסיפר בליל שבת קודש, ואמר שהוא חפץ מאד לידע (כלומר לספר) הסוף, דהינו מה שנעשה בכל שאר שבעת ימי המשתה. וגם כל סוף גמר המעשה של הבן־מלך שקבל המלוכה מאביו בחייו, שממנו התחיל הסיפור. ואמר לי אז שכן בכל יום ויום משבעת ימי המשתה בא בכל יום אחד מהשבעה בעטלירס וברכם ונתן להם מתנה לדרשה וכו'. וגם סיפר עמי מסדר הסיפור של הזקנים בעלי הזכרון שלא שמעתי הענין כסדר בבאור יפה מפי חברי. ובאר לי הוא זכרונו לברכה בעצמו קצת כסדר. וגם דבר עמי מענין מה שהתפאר העור שאינו זוכר כלום (בלשון אשכנז "איך גידענק גאר נישט") שפרושו איך גידענק גאר נישט שזוכר כשעדין לא היה שום הויה וכו'

והתפלא על זה. ואחר־כך הייתי נכסף מאד שיתחיל לספר מיום השני ולא עלתה בידי, כי בתוך כך בא המשרת שלו ואמר: רבי, הגיע זמן סעודה, וערך השולחן לפניו לאכול והוכרחתי לצאת מלפניו. אחר־כך, אחר שישן מעט אחר אכילתו, אחר־כך חזרתי ונכנסתי אצלו ועמדתי לפניו וספרתי לפניו כמה דברים מעניני העולם והרב מבארדיטשוב שהייתי אז סמוך בשם.

ודברתי עמו מענין שכולם מלאים דאגות וחסרונות הרבה, שכל העשירים הגדולים חסר להם הרבה מאד לכל אחד ואחד וכו׳. ואחר־כך עניתי ואמרתי לפניו פסוק זה (קוהלת ג, יא.): גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא אדם את המעשה אשר עשה אלוקים מראש ועד סוף, (עיין פרוש רש״י), ענה הוא זכרונו לברכה: הלא זאת הוא המעשה שלנו. ותכף שאל: היכן אנו עומדים בהמעשה? ונבהלתי תכף מרוב הכסופין שהיה לי לשמוע זאת והשבתי לו בבהלה שאנו עומדים ביום השני. ענה ואמר: ביום השני חזרו ונתגעגעו וכו׳. וספר אז ביום רביעי כל המעשה של יום השני ואחר־כך בליל שבת קודש המעשה של יום שלישי ורביעי, ואחר־כך ביום ראשון המעשה של יום חמישי, ואחר־כך ביום שלישי שלאחריו המעשה של יום ששי. ואחר שספר המעשה של יום ששי עמדנו לפניו, וספר לפניו איש אחד מאנשיו איזה מעשה. ענה ואמר: הלא זה הוא מענין המעשה של יום השביעי. ואמר שנראה שהעולם מספרים ממעשה שלו והיה רוצה מאד לספרה, אך לא זכינו שיספרה אז ושוב לא סיפרה עוד. (שיחות הר״ן סימן קמ״ט)

המעשה של יום שלישי ורביעי ספר בליל שבת קודש כנזכר לעיל. ואז באותו העת היה נכדו הילד מוטל על ערש דוי. והיה לו צער גדול מזה, כי חליו היה כבד עליו מאד. בפרט שבתו הצדקת מרת אדיל תחיה אם הילד הנזכר לעיל היה לה צער גדול בנים מאד רחמנא לצלן. השם ישמרה מעתה. והוא זכרונו לברכה נכנס בליל שבת קודש וישב על השולחן בצער ולא נתמהמה בסעודה זאת כלל. ותכף ברכנו ברכת־המזון קודם שהתחילו העולם לכנוס אליו כדרכם תמיד. אחר כך, אחר ברכת־המזון נשאר יושב על שולחנו הקדוש, ופתח פיו הקדוש והטהור והנורא ואמר אז שיחה נפלאה ונוראה, שהיה בה תורה קדושה כדרכו תמיד ברוב שיחותיו הקדושות וכל השיחה היתה שייכת לצערו הגדול שהיה לו. וכמדומה שדבר אז מענין הלב שרודפין אותו וכו׳.

ואחר־כך בתוך אותה השיחה ענה ואמר: איך אנו עומדין בהמעשה. ותכף נבהלנו והשבתי לו בבהלה, באימה וביראה שאנו עומדים ביום השלישי. ותכף ענה ואמר: ביום השלישי חזרו ונזכרו הזוג הזה איך לוקחין וכו׳. (כנדפס שם) וסיפר כל המעשה של יום השלישי ושם מבואר קצת מעין שסיפר קודם. ואחר שסים המעשה של יום השלישי שנעשה שם שמחה וכו׳, אז אמר בזו הלשון: זיי האבין אה הילוא גיטאן. ואחר־כך תכף סיפר המעשה של יום הרביעי ותכף כשגמרה תכף ומיד נסתלק מהשולחן בזריזות. ומחמת שהייתי טרוד בדעתי מאד לחזור

השתי מעשיות הנוראות מיום השלישי ויום הרביעי ותכף חזרתי אותם עם אנשים שהיו שם לבל נשכח דיבור מהם, ומחמת זה נשכח ממני כל השיחה הקדושה הנ"ל שדיבר מקודם. חבל על דאבדין. שבח ותהלה לאל חי על הנשאר לנו שזכינו לזכור ולרשום המעשיות האלו אשר אפילו לפי מעט התנוצצות שבלבי אין לי כלי הדיבור והכתיבה לדבר מנוראות נשגבות מעלתם.

אחר־כך ביום שלישי היה סמוך לפסח ויצא מביתו מחמת שהיו מטיחים הבית בטיט לצורך פסח. ונכנס לבית הרב, ושם עמדנו לפניו. ואיני זוכר איזה ענין סיפרו לפניו שהיה לו איזה שיכות מעט לאיזה ענין של המעשה של יום ששי. ועל־ידי־זה ספר כל המעשה של יום ששי, ואחר־כך סיפר לפניו אחד וכו' כנזכר לעיל. והנה אז היה סמוך לפסח כנזכר לעיל. ולדעתי מרומז שם סוד קריעת ים־סוף בענין העשר חומות של מים. ועיין בלקוטי הלכות ביורה־דעה הלכות תולעים (הלכה ד) שם מבואר הענין מה שהאיר ה' עיני בזה. הכלל, שבכל מעשה שסיפר נתגלגל הסיפור על־ידי איזה שיחה שהיה משיח ומדבר עמנו מסיפורי העולם ובתוך כך התחיל לספר מעשה על־ידי שנמצא בהסיפור איזה דיבורים שהיה להם איזה שיכות להמעשה שהיה בלבו. וזה היה בחינת אתערותא דלתתא להמשיך השגת אלוקות שהלביש בתוך אותה המעשה. וכן היה אצל כל מעשה ומעשה. וכן אצל כמה תורות שגילה שלא בעת הקבוע לקבוץ. ובכל זה ראינו תמיד נוראות ה' וגדולת מעלת הצדיק שכל הדיבורים שבעולם הם אצלו תורה והתגלות אלוקות.

אך ביותר ויותר ראינו זאת אצל ספור המעשה הנוראה הזאת של השבעה בעטלירס שהיא חדושים נפלאים ונוראים נשגבים עד אין קץ. כאשר יבין המבין מעט בעצמו אם ישים לבו אליהם בעין האמת, להבין ולהשכיל נוראות קדושות ההתפארות של כל אחד ואחד הנזכרים שם בכל יום ויום, ובפרט גדולת קדושת ההתפארות השבעה בעטלירס בעצמם שמתפארין בכל יום ויום. שהעור התפאר שאין לו שום הסתכלות בזה העולם כלל, ועל־כן הוא עור ממש מזה העולם. וכן החרש שאין שומע שום קול מזה העולם וכו', ועל כן הוא חרש וכו' וכו'. וכן כל דיבור ודיבור של זאת המעשה שהם כולם חידושים נפלאים גם לפי פחיתות דעתנו אף־על־פי שאין אנו מבינים אותם כלל. וכל ההתגלות הזאת, הכל היה על־ידי סיפורי דברים מעסקי העולם. על־ידם נתגלגל שחמל עלינו בחמלה גדולה ויתרה כזאת וגילה לנו כל זה, למען ייטב לנו ולבנינו לעולם. (שיחות הר"ן סימן קנ"א)

פעם אחת אמר: אצל מי שאני לוקח ומקבל ממון וכיוצא, אני נותן לו, כי בזה שאני מקבל אני נותן. (והוא ענין המבואר בהמעשה של יום הששי מהשבעה בעטלירס שהתפאר אחד את עצמו בנפלאות הכח שיש לו בידו, עיין שם) (שיחות הר"ן סימן ק"נ)

אמר: טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, כי נגון הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב

האדם להשם יתברך. ואפילו מי שאינו יכול לנגן, אף־על־פי־כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו. כי מעלת הנגון אין לשער. וכבר מבואר בדברי רבנו זכרונו לברכה כמה תורות גבוהות מענין נגון (לקוטי מוהר"ן חלק א סימן ג, מב, מט, נד, רכו, רלז, רפב, ח"ב ח, לא, סג, ועוד). ועיין בסוף המעשה של השבעה בעטלירס, שם מרומז קצת מעלת הנגון, כי מבואר שם שעיקר רפואת הבת־מלכה שנפלה חלשות הוא על־ידי נגון, הינו על־ידי עשרה מיני נגינה כמו שמבואר שם, עיין שם. והבן מאד עד היכן הדברים מגיעים.

כי גם הנשמה הקדושה של כל אחד מישראל היא נקראת בת־מלך כידוע (זוהר ויקרא ז.) והיא מונחת במקום שמונחת אצל כל אחד ואחד עיפה ויגעה וחלושה בעוונותיה שהם העשרה מיני חצים, שזרק וירה בה המלך שתפסה, כמו שמבואר שם. וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל לכנוס לתוך כל המקומות שנפלה לשם ולהוציא ממנה כל העשרה מיני חיצים, ולידע כל העשרה מיני דפיקין כדי שידע איך צריכין לרפאותה. ולנגן כל העשרה מיני נגינה, כי עיקר רפואתה על־ידי נגון ושמחה, והבן שם עוד דברים מתוך דבר. והעיקר להוציא משם עצות טובות לשוב להשם יתברך באמת, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה (אבות א, יז). (שיחות הר"ן סימן רע"ג)

עלים לתרופה

ואחר כך תכף ספר המעשה הנוראה ביראה עלאה דעלאה של הזי"ן בעטלירס, ואחר כך תכף אחר פסח נסע לאומאן, וכל זאת גילה רמזים מורנו ורבנו מוהרנ"ת ז"ל שהכל אחד והכל קשר אחד וכלול בהדבור און היינט. ובההמשכה הקדושה שמשך תבת און היינט באריכות נועם, "און היינט" צריכין לגלות המזמורים בפרטיות ולהבטיח הבטחה הנ"ל "און היינט" צריכין לספר המעשה הנ"ל ולסיים 'און איך הייל זיא', "און היינט" צריכין לנסוע לאומאן ולנטוע מקום קדושתו לדורות עולם באומאן. (עלים לתרופה מכתבי מוהרנ"ט מכתב ה')

והנה, תודה לאל, שמחנו על החתונה בעזרת ה' יתברך בכל לב, וכל שמחתי היה על־ידי שהזכרתי בשמחת החתונה הקדושה שספר לנו אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק וקדוש לברכה, שהוא המעשה הנוראה ונשגבה מאד מאד של הז' בעטלירש. (עלים לתרופה מכתב שנ"א)

וזמן המנחה הגיע, וגם השליח בא עתה לביתי, והיום חולף ועובר. (און סע גיזעגינט זיך דאס הארץ מיט דעם קוואל און דער קוואל מיט דעם הארץ מיט אזוני שירות ותשבחות וכו', און אהט גייט אוועק דער טאג, וועט חס ושלום, דאס הארץ וכו' וכו', דער ווייל קומט דער גרוסער מאן, דער אמתער איש חסד, און שיינקט אטאג דעם הארץ וכו', אז וואול די אויערין וואס הערין אזונס אפילו היינט, און זענין זייער פריילך גיוואהרען, אזו מיר בדארפין אויך בודאי, בעזרת השם יתברך, דער מיט זייער פריילך זיין. אפילו אין דער בלאטיע בגשמיות

ורוחניות) ואזי נוטלים ברכות פרדה זה מזה, הלב מהמעין והמעין מהלב, בשירות ותשבחות נפלאים וכו' והנה מגיע היום לסופו ואזי הלב חס ושלום, וכו' באותו עת מגיע האיש הגדול, איש חסד האמת, ונותן במתנה יום אחד ללב וכו', אשרי האזנים השומעות זאת אפילו היום. "ונעשו שמחים מאד", וכך צריכים גם אנו בעזרת השם יתברך לשמוח עם זאת מאד אפילו בתוך הרפש בגשמיות וברוחניות וכו'. אף־על־פי־כן בתוך רפש וטיט היון כזה ומצולות ים כאלה, שנתפשט עכשיו בעולם, בעוונותינו הרבים בעקבות משיחא, זכינו לשמוע נוראות כאלה פלאות כאלה נפלאות נפלאות. ואם נאמר פלאי פלאות רבבות פעמים, לא יספיק על תבה אחת מזאת המעשה הנוראה, שלא נשמע כזאת מימות עולם און טאקי פארט (ובאמת בכל זאת אשרינו אשרינו וכו'). אשרינו, אשרינו וכו'. דברי אביך, נתן מברסלב. (עלים לתרופה מכתב קי"ז)

רק השמר לך לבל יזקינו בעיניך כלל, כי נובעים מפי הזקן שבזקנים, שהתפאר עצמו, שהוא זקן ויניק וכו'. מי שמע כזאת ואיך אפשר שיזקינו; אדרבה! התאוות והשטותים וטרדת הפרנסה הם דברים ישנים מהמלך זקן וכסיל, אבל דברי תורה אמתיים, בפרט חידושים נוראים כאלה ושיחות נפלאות ועמוקים ותמימים וכו' כאלה הם חדושים חדשים בכל יום ובכל עת לנצח, כי מאד עמקו מחשבותיו, אך אנו צריכים לקבלם בפשיטות ולהאמין, שיש בהם עמקות נפלא ונורא מאד מאד להחיות עצמנו בכל יום, ובפרט בעת שמסבבין הרעיונים לבלבל ולהחליש דעתך, חס ושלום לזכור מחדש ממש, שיש בך נקודות טובות רבות. (עלים לתרופה מכתב רפ"א)

אשרי המשים לב להזכיר את עצמו בכל פעם בעוצם נוראות נפלאות כל דיבור ודיבור וכל ענין וענין, וכל סיפור וסיפור של המעשה הזאת של כל יום ויום לעורר עצמו משנתו וכו'. ואי אפשר להאריך כי קדושת שבת־קודש ממשמשת לבוא. ואני מכין אגרת זה עתה בערב־שבת־קודש אחר חצות היום, אולי אולי אזכה להזכיר עצמי, ואותך ורבי אבא נרו יאיר, וכל אנשי־שלומנו היכן אנו, ששמענו נוראות כאלה, על־כל־פנים אנו מחויבים לשמוח תמיד בזה, ולבטוח בכוחו הגדול, של הזקן שבזקנים דקדושה, וגם בשביל זה בעצמו צריכין אנו להתועד בכל פעם כמה־פעמים בשנה, כדי לשמוח יחד בישועתו הגדולה, אשר הפליא לעשות עמנו, בפרט עמך שאתה מזרעו הקדוש וכו', ודי כעת בזה. (עלים לתרופה מכתב שנ"א)

(**ולולי** ה' עזרתה לנו, שהקדים להאיר בנו כל הטוב, אשר היטיב עמנו לידע מאור תורתו הקדושה ומרמזיו הקדושים שכולם הם בחינת אמרות טהורות, שבעה משיבי טעם, ועל כולם כוחו הגדול, שאינו נפסק לעולם, שאמר בפרוש (חיי מוהר"ן רכה) להשען על כוחו - דופיט אויף מיין כח לולא כל זאת כבר אבדנו בענינו, וכמו שכתוב (תהלים קיט, צב): לולי תורתך שעשועי וכו', וכתיב (שם נ, ח): זאת נחמתי בעניי, כי אמרתך חיתני.) ואחרי שכבר זכינו למה

שזכינו לינוק מאור אמתת נעימת תורתו המשיבת נפש ומחכימת פתי גמור וכו׳, עד שברחמיו אני זוכה לראות במכתבך בתוך מרירת צעקתך, שאתה מזכיר נוראות, שלא נשמעו מעולם, מה שאתה מחיה עצמך בהכח של הזקן, שיכול להוציא כל החיצים, אפילו לאחר שנזרקו וכו׳, ובכח כל העשרה מיני נגינה וכו׳, ושאתה צריך לצרף במחשבתך כל מיני משיבי טעם להחיות נפשך וכו׳; הן באלה חפצתי, כי זה כל ישעו וכל חפצו, שדבריו הקדושים יכנסו אל הלב כחיצים מיד גבור להחיות עצמו בהם מתוך עומק החושך אפלה להפוך היגון ואנחה לששון ולשמחה. (עלים לתרופה מכתב תכ״ט)

ימי מוהרנ״ת חלק ראשון

אות מ״ב - אחר כך סמוך לפסח סיפר המעשה הנוראה של השבעה בעטלערס כנ״ל ונמשך הסיפור בערך שני שבועות כי תחלת הסיפור היה בליל שבת קדש כ״ה אדר שנת תק״ע הנ״ל ואני לא הייתי אז אצלו ואז סיפר התחלת המעשה מהמלך שהיה לו בן יחיד שרצה למסור לו המלוכה בחייו וכו׳ עד הגמר של היום הראשון שמספר מהמעשה של העוור שהתפאר בהזכרון שלו וכו׳ עיין שם ולא יותר ואחר כך בשבוע שאחר שבת הנ״ל בא רבי נפתלי לביתו לקהלת קדש נעמירוב וספר לי כל הענין הגדול והנורא הזה ועמדתי מרעיד ומשתומם כי אף על פי שכבר זכיתי לשמע מפיו הקדוש דברים שלא שמעתן אזן מעולם, תורות ומעשיות נוראות, אך מעשה כזאת עדין לא שמעתי ואני כבר הייתי מוכן לנסוע אליו זכרונו לברכה לפה ברסלב, ונסעתי מיד, ובאתי לפה אור ליום רביעי סמוך לראש חדש ניסן ולמחרתו אחר התפלה נכנסתי אליו זכרונו לברכה ודברתי עמו הרבה כדרכו תמיד ואחר כך דברתי עמו מענין המעשה הנוראה הנ״ל שסיפר בליל שבת קדש העבר כפי מה ששמעתי מרבי נפתלי ותיקן לי כל הדברים בענין הזכרון מה שהתפאר כל אחד וסדר לי הדברים כסדר ואמר לי שכן היה בכל יום ויום משבעת ימי המשתה שבא בכל יום אחד מהשבעה בעטלערס ונתן להם מתנה לדרשה וכו׳ ואמר שהוא נכסף מאד לשמע הגמר דהינו מה שהיה בכל יום משבעת ימי המשתה כי כן היה בכל יום שבא אחד מהשבעה בעטלערס וכו׳ כנ״ל וגם גמר המעשה שהתחיל מהמלך וכו׳ הנ״ל (כי כן היה דרכו שהיה מדבר שנכסף לשמע ולידע הענין שהוא בעצמו היה צריך לגלות) והייתי מצפה שיספר לפני הגמר הנ״ל כי ראיתי שרצונו לספר אך בתוך כך בא המשרת שלו ואמר הגיע העת שיאכל וסדר שלחנו ונפטרנו ממנו ואחר כך ישן קצת.

אחר כך חזרתי ונכנסתי אצלו וחזרתי ודברתי עמו הרבה, ודיבר עמי הרבה מענין החסרונות שכל העולם חסר להם הרבה, כי סיפרתי לו הרבה דברים מברדיטשוב מענין הנגידים הגדולים שיש שם שמלאים דאגות ויסורים וחסרונות וכו׳ ואז עניתי ואמרתי לפניו הפסוק (קהלת ג׳), גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף (שפרש רש״י שם לענין חסרונות וכו׳) וגמרתי לפניו כל הפסוק כולו ותכף שגמרתי הפסוק ענה ואמר

הלא זה הוא מעשה שלנו ושאל תכף היכן אנו עומדים בהמעשה, ונבהלתי מאד ועניתי בבהלה בהמעשה של יום השני, ענה ואמר ביום השני וכו' וסיפר כל המעשה של יום השני שהוא המעשה של החרש וכו' וגמר המעשה של היום השני ולא סיפר אז יותר והיה עוד איזה אנשים מאנשי־שלומנו שזכו לשמוע כל זה ומי ששמע אלו המעשיות מפיו הקדוש בודאי היה רואה נפלאות השם בלי שעור וגם עתה מי שרוצה להסתכל בהם בעין האמת יכול להבין גדולת הבורא יתברך וגדולת הצדיקים וגדולת התורה הקדושה.

אות מ"ג - אחר כך הייתי עומד ומצפה שיספר עוד ולא סיפר עד ליל שבת קדש ג' ניסן ואז היה שרוי בצער גדול מחמת שנכדו הילד בן בתו מרת אדל תחיה היה מוטל על ערש דוי רחמנא לצלן, והיה מסוכן מאד והיה לו זכרונו לברכה צער גדול מזה, כי בתו הנ"ל היה לה צער גדול בנים הרבה, וכבר נפטרו אצלה כמה בנות רחמנא לצלן וסיפר הוא זכרונו לברכה על השלחן תורה נוראה מענין הצער שלו, אך לא זכיתי לתפסה במוחי ובתוך הסיפור ענה ואמר היכן אנו עומדים בהמעשה אמרתי אצל המעשה של יום השלישי ענה ואמר, ביום השלישי חזר ובא זה שהיה כבד פה וכו' וסיפר כל המעשה של יום השלישי שמדבר מהרדיפות של הלב שיש לו שני רדיפות וכו' (וזה היה מעט מענין השיחה של הצער שלו שסיפר מקדם) וגמר המעשה של יום השלישי, ואחר שאמר שנעשו שמחים אמר בזה הלשון: זיי האבין א הילוא גיטאן, ואחר כך תכף סיפר המעשה של יום הרביעי מענין השני צפרים וכו' וגמר המעשה של יום הרביעי ותכף ומיד הלך מהשלחן כי כבר ברך ברכת המזון קדם שהתחיל לספר כל הנ"ל אחר כך ביום ראשון סיפר המעשה של יום החמישי מענין מעט מחזיק את המרובה וביום שלישי סיפר המעשה של יום הששי מענין רפואת הבת מלכה ובכל פעם היה הסיפור על ידי שסיפרו לפניו מקודם איזה ענין השייך לזה כנ"ל ואחר שגמר המעשה של יום הששי סיפרו לפניו איזה סיפורים מהעולם, ענה ואמר העולם מדברים מהמעשה של יום השביעי אך אף על פי כן לא סיפרה ולא זכינו לשומעה עוד ואחר פסח כשנסעתי עמו לאומין אמר שלא נזכה לשומעה עד שיבוא משיח, כנדפס במקומו שם עיין שם ואחר יום שלישי הנ"ל ישבנו אצלו עד שבת קדש שהוא שבת הגדול ולא סיפר כלל ובליל שבת הגדול נפטר הילד הנ"ל שהוא נכדו בן בתו הנ"ל ומה שעבר בענין זרעו הקדושים אי אפשר לבאר ותכף במוצאי שבת נסענו לביתנו וקדם פסח היו אצלו עוד אנשי טפליק וחזרו ושאלו אותו אם יסעו לאומין לקבוע לו הדירה הנ"ל שם, והשיב הן.

שיח שרפי קודש

איזה אנשים מאנ"ש שלא הכירו במעלתו של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל אמרו לו פעם עליו, לפני הרב מטשערין זכרונו לברכה, שלפי דעתם הרי הוא חסר דעה חס ושלום, כי כידוע עבד את ה' בעבודות מופלגות עד שנדמה היה להם כך, נענה הרב ואמר להם: "אולי הוא הוא הגנני" המובא

בספורי מעשיות מעשה מהז׳ בעטלערס עיין שם, ״אפשר איז ער גאר דער אגראדניק״. שהיה כמשוגע בעיני הבריות. (שיח שרפי קודש חלק ג׳ - שמ״ז)

[**לענין** המעשה מהז׳ בעטליר׳ס] אמר: ״אילו לא ידעתי שום ענין אחר, כי־אם זאת המעשה, היה גם־כן חדוש גדול מאד״. כך אמר בפרוש, כי זאת המעשה היא חדוש נפלא מאד, ויש בה מוסר הרבה מאד ותורה הרבה, כי יש בה כמה תורות. גם מדברת מהרבה צדיקים קדמונים, מדוד המלך, עליו השלום (סוף המעשה מהז׳ בעטלירס). (שיח שרפי קודש חלק א׳ - קי״ח)

מקובל היה בין אנ״ש לענין הבעלי זכרונות הכתובים בספר ספורי מעשיות במעשה מהז׳ בעטלערס, שאחד מהם היה הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זיע״א (כידוע בין העולם שעשה תשובה גם על מה שהיכה את אמו בשעת הנקתו כדרך התינוקות). (שיח שרפי קודש חלק ד׳ - קכ״ה)

על המובא בספורי מעשיות במעשה מהז׳ בעטלערס ביום הראשון, שאמר להם הנשר שיתחילו להשתמש עם האוצרות וכו׳ - אמרו אנשי שלומנו; שעיקר האוצר שיש לכל אחד הוא הזמן היקר מכל שקצבו לו מן השמים, ולא ניתן לקנותו בכל הון שבעולם, ועימו צריכים אנו להשתמש הרבה בתורה, תפילה ומעשים טובים, ולשומרו שלא יאבד ויפרח לריק ולהבל חלילה. (שיח שרפי קודש חלק ד׳ - ע׳)

(**נשמע** מפיו הקדוש בעצמו ז״ל, לבד מה שהבינו ברמיזה קצת, בשעה שנשמע הספור הקדוש של הז׳ בעטלערס מפיו הקדוש. כי סיפר אותו בתשוקה נפלאה ונוראה ויראה עצומה, ובדבקות נפלאה עצומה ונוראה, מזה הבינו גם־כן, כי יש בספור זה נוראות עצומות עד להפליא, אשרי האזנים שזכו לשמוע ספורים נוראים כאלה מפיו הקדוש! וזכו לחזות ולהתענג בנועם זיו פניו הקדושים אז, בבחינת: ״והיו עיניך ראות את מוריך״ (ישעיה ל, כ) אשרי חלקם! (שם). (שיח שרפי קודש חלק א׳ - ר״ל)

שמעתי, שרמז רבנו ז״ל במה שקרא אותם בשם ״בעטלערס״ - קבצנים, אשר לא זכו הצדיקים הנוראים האלה להשגת הנפלאות האלה, רק על־ידי שהיו בעטלערס, שהיו מבקשים ומתחננים תמיד להשם יתברך לזכות לעבודתו יתברך, עד שזכו למדרגות גבוהות רמות כאלה. וכמובא בדבריו ז״ל במקום אחר (לקוטי מוהר״ן חלק ב סימן כה), אשר כל הצדיקים לא באו למדרגתם רק על ידי תפלה! השם יתברך יזכנו לעסוק בתפילה תמיד, עד שנזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון יראיו הקדושים זכותם יגן עלינו, אמן! (שם). (שיח שרפי קודש חלק א׳ - רל״א))

שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע ממורנו רבי נתן ז״ל, שקודם שהתחיל רבנו זכרונו לברכה, בסיפור המעשה של השבעה בעטלערס, אמר אז בזה הלשון: ״אספר לכם, איך פעם נעשו שמחים מתוך מרה שחורה״, ״איך וועל אייך דער ציילן ווי אזוי מע איז אמאל פון א מרה שחורה פרייליך גיוואָרן״ (כוכבי אור אמת ואמונה אות טו). (שיח שרפי קודש חלק א׳ - תי״א)

בסוף ימיו של מוהרנ"ת, אמר: חכמינו זכרונם לברכה, אמרו: 'אין אדם עומד על סוף דעתו של רבו עד לאחר ארבעים שנה', ובכן מבין אני עתה, שבאמת כל השבעה בעטלרס [קבצנים] שבספר ספורי מעשיות, הם בעטלר אחד, כי כל בעטלר מיום אחד מקושר לבעטלר שביום האחר, כי אי־אפשר לשמור את העינים, אם אין שומרים את הפה וכו' וכו', ועל־כן כל השבעה בעטלר'ס, בהכרח שהם בעטלר אחד. (שיח שרפי קודש חלק א' - תרצ"ג)

אמרו אנשי שלומנו: אלו העשרה המזמורים הנקראים תקון הכללי שגילה אותן רבנו הם הם בחינת העשרה כוחות שהיה להבעטליר שבלא הידים שמוציאים העשרה חצים שפגעו בהבת מלכה המסופר בהמעשה משבעה בעטלירס. (שיח שרפי קודש חלק ה' - ת"ל)

על המובא בסוף המעשה מהשבעה בעטלירס שלא סיימו רבנו ז"ל, ואמר שמשיח יסיימו, אמרו אנשי שלומנו שעל כן כשיבוא משיח יבקשוהו אנשי שלומנו שיסים לפניהם את סיפור המעשה, מה שאין כן אחרים שיהיה להם חדשות ולתענוג עולם הבא עצם ידיעת הספורי המעשיות. (שיח שרפי קודש חלק ה' - תל"א)

היה פעם בעל החדושי הרי"ם זצ"ל באיזה ברית מילה וראה את הספר סיפורי מעשיות ועמד וקרא בו זמן ממושך כמה שעות, אחר כך אמר במעשיות הראשונות עוד הבנתי משהו אבל במעשה האחרונה מי"ג בעטלירס כבר לא הבנתי כלום ויש אומרים שהוסיף ואמר עוד שמי שמבין במעשה זו יכול לידע מקץ הגאולה. (שיח שרפי קודש חלק ה' - תקי"ז)

פעם כשלמד רבי ישראל קארדונער ז"ל המעשה מהשבעה בעטלירס בענין העץ שיש לו שלושה שרשים שורש אחד הוא אמונה, והשני הוא יראה והשלישי הוא ענוות, ואמת הוא גוף האילן וכו', שאל אותו אחד, אם יש לאדם אמת ואמונה ויראה איך יכול להיות שלא יהיה לו ענוה וכי אפשר לקבל דברים ומדרגות נשגבות כאלו ללא ענוה? ולא תרץ קושיתו. (שיח שרפי קודש חלק ו' - קי"ט)

סֵפֶר

לְוְיַת חֵן

שיחות, רמזים ודברי התעוררות
על ספר סיפורי מעשיות
מאת רבינו הקדוש נ'חל נ'ובע מ'קור ח'כמה
רבי **נחמן מברסלב** זי"ע

כפי שנאמרו ע"י זקן חסידי ברסלב וראש חבורתנו
הרה"ח **רבי לוי יצחק בנדר** ז"ל
בשיעוריו בשבת קודש
בבית המדרש דחסידי ברסלב בירושלים עיה"ק

נלקטו ונערכו על פי רשימות השומעים

הובא לדפוס על ידי
מכון **אב"ן שתיה** ביתר עלית
מהדורה שניה
עם הוספות ותיקונים
אדר ה'תשס"ט

הקדמת המוציאים לאור - מכון אב"ן שתיה

כשסיפר רבינו ז"ל את המעשיות שנדפסו בספר סיפורי מעשיות היה אומר לעתים פסוקים ודברי חז"ל כדי לרמז על כוונתו, ואמר :"ומי שבקי בספרים יוכל להבין קצת רמזים" (ראה שיחת רבינו ז"ל בסוף מעשה י"ג). אמנם רבי נתן כותב: "אך מי ומה ואימתי זה עמוק עמוק. היינו שגוף ענין המעשה וכו' זה עמוק מלהשיג" (שם).

עם זאת, רבי נתן כותב: "והנה האמנם דברים אלו הם דברים שכיסם עתיק יומין וכו', אף על פי כן מאחר שבחמלת ה' על עמו כבר יצאו דבריו אלו מפיו הקדוש ונצטיירו בכתב ונדפסו בספר, ראוי לנו לחתור למצוא בהם איזה רמז הנוגע למעשה באופן שנזכה להתעורר משנתנו, אשר זה היתה כוונתו הקדושה באלו המעשיות שסיפר כדי לעורר מהשינה את כל בני אדם שישנים את ימיהם וכו', כמבואר בהתורה פתח ר' שמעון (בסימן ס')" (ליקוטי הלכות או"ח, תפילין ה' א').

ובמכתבי רבי נתן מובא מה שכתב על פירוש שקיבל מאיש אחד, שלמרות שרבי נתן אינו מסכים עם חלק מהרמזים שמצא, הוא כותב: "ואף על פי כן יש לי נחת גדול מהפרוש ששלחו, כי גם זה אמת. כי דברי רבינו ז"ל כפטיש יפוצץ סלע. וכל דבריו מתחלקים לכמה טעמים בלי שיעור. השם יתברך יזכנו שנזכה לבלות ימינו לחשוב תמיד תורתו ושיחותיו ומעשיות שסיפר עד שנזכה למצוא בהם איזה פירוש והשגה המביאה לידי מעשה" (עלים לתרופה ב').

לכן נהגו חסידי ברסלב במשך הדורות ללמוד ברבים את סיפורי המעשיות, בדרך כלל בקידוש שלאחר תפילת שחרית של שבת קודש, ולומר רמזים ודברי התעוררות על הסיפורים, לא כפירוש המלא והאמיתי של הסיפורים, אלא כדי לקיים רצון רבינו לחתור ולמצוא בהם דברים המביאים לידי מעשה בעבודת השם.

והנה בדורנו זכינו לשמוע את שיחותיו הנפלאות של זקן חסידי ברסלב, רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, שבעשרות שנותיו באומן היה אחד מחשובי החסידים, וזכה להכיר רבים מגדולי אנ"ש מהדור שלפניו, ומכולם שמע שיחות רבות שעברו בעל פה. בכוח זכרונו המופלא דייק למסור את מה ששמע בארבעים שנותיו האחרונות בהן היה מוסר שיעורים רבים בבית המדרש בירושלים.

אמנם בעוד ששיחותיו ושיעוריו בימות החול הוקלטו ונרשמו, ומהם נדפסו עד עתה (תשס"ט) כמה וכמה ספרים ("דיבורי אמונה" ה' כרכים, "שיח שרפי קודש" ו' כרכים, "נועם שיח" ג' כרכים), לא נודעו דיבוריו הנפלאים על סיפורי המעשיות בשבתות, כי אי אפשר היה לרשום ולהקליט את השיחות בשבת קודש. זכרונם נשמר רק אצל האנשים שזכו לשבת בשיעורים אלה, וכמעט שאוצר זה אבד ונעלם. ברוך שמסר עולמו לשומרים, והיו כמה מהשומעים אשר רשמו מזכרונם במוצאי שבת כמה מן השיחות והדיבורים שנאמרו, והם מעולם לא נדפסו כי אם זעיר פה זעיר שם.

בעזרת השם וישועתו, אנו שמחים להגיש כעת בפני הקוראים הוצאה מיוחדת של ספר סיפורי מעשיות, אשר בה מובאים דברי רבי לוי יצחק זצ"ל על המעשיות, כפי שנלקטו ונערכו מתוך רשימות אלה.

רובם ככולם של הפירושים והשיחות שנדפסו כאן הינם מרשימות הרה"ח ר' מאיר קרליבך שליט"א. כאן המקום לברכו בברכת יישר כח על שנהג בנו עין טובה ונתן לנו רשות להדפיס מרשימותיו. זכות הרבים תלויה בו על ששמר את המרגליות שהיו ברשותו ובסופו של דבר יצאו לאור עולם להחיות עם רב. (הערות ורעיונות שכתב מעצמו נדפסו בסוגריים באותיות קטנות בשם מ.ק.).

הוספנו גם שיחות שנכתבו בזמנן ע"י הרה"ח ר' חיים שלמה רוטנברג שליט"א, וגם לו מסורה תודתנו העמוקה כנ"ל.

כמו כן הבאנו שיחות אחדות ממה שכתב הרה"ח ר' יעקב גדליה תפילינסקי זצ"ל ונדפסו בספר מכתביו "יגל יעקב".

כל השיחות נערכו ונכתבו מחדש ע"י הרה"ח ר' בצלאל פרידמן שליט"א, בקי ומומחה בעריכת ספרים רבים בחסידות ברסלב ובשיחות רבי לוי יצחק זצ"ל, ועברו הגהה ע"י צוות אברכים חשובים מאנ"ש.

קראנו את שם החלק הזה בספר "לוית חן", על פי הפסוק "כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך" (משלי א' ט', ועיין רש"י שם), לרמז ששיחות אלה הן כתוספת נאה של תורה ומוסר וחסידות לסודות הנעלמים והנוראים שיש בסיפורי המעשיות, שאותם לא ניתן להשיג.
(כמו כן נרמז בזה שמו של רבי לוי יצחק זצ"ל, וגם "לוית חן" בגימטריה עם האותיות "לוי יצחק בנדר").

כיון שאין בית מדרש בלא חידוש. במהדורה זו נוספו עוד שיחות ופנינים יקרים מהגה"ח רבי אלחנן ספקטור זצ"ל, מה ששמע מרבי לוי יצחק, וכתב אותם לבנו באגרותיו, והוספנו אותם על מקומם. ומן הראוי להעתיק את דבריו של רבי אלחנן המפליג בשבח לימוד הסיפורי מעשיות של רבי לוי יצחק בשבת קודש, שכתב לבנו הרה"ח רבי דוד שלמה ספקטור שהיה ראש ישיבה בחוץ לארץ, באגרת הנושא את התאריך שבט תשי"ג:

"בשבת קודש העבר, בעת לימוד סיפורי מעשיות מפה מפיק מרגליות, רבי לוי יצחק שליט"א (זצ"ל), חשבתי מי יתן והיית אתנו בצוותא-חדא לזכות לשמוע דיבורים יקרים נחמדים כאלה אשר בכל העולם כולם אין שומעין אותם. הוא גבר [גברא רבה] כזה ש'אומר ועושה גוזר ומקיים', דהיינו שדיבורי התעוררות שלו למה שמעורר, הוא בעצמו מקיים אותם, לכן דיבוריו דברי חן ועושים רושם חזק בעת מעשה עד כמעט לביטול הבחירה... וכל דיבוריו העיקריים שלא להונות את עצמו, רק לקיים עצותיו הכלליות של רבינו ז"ל, דהיינו ההיפוך של העולם להיות נעורים עד חצות ואחר כך לילך לישן – רק לשכב ולישן תיכף אחר תפילת מעריב ולקום בחצות הלילה ממש כאזהרת הזוהר הקדוש והאריז"ל והבעל שם טוב ותלמידיו ובפרט רבינו ז"ל, ולשמור השעה התבודדות כציווי רבינו ז"ל, כי מאחר שאין לנו רבי בגשמיות, רק דעתו והשארתו, ובאם גם זאת לא נקיים אין לנו ממש כלום... השם יתברך יזכנו להתעורר באמת משינתנו, ולחשוב לתכליתנו הנצחי לטוב לנו כל הימים".

(גנזי אבא ח"ה מכתב קפג)

תוכן הענינים

מעשה א' - מאבידת בת מלך . . . . . א

מעשה ב' - ממלך וקיסר . . . . . טו

מעשה ג' - מחיגר . . . . . לג

מעשה ד' - ממלך שגזר שמד . . . . . נה

מעשה ה' - מבן מלך שהיה מאבנים טובות . . . . . נז

מעשה ו' - ממלך ענו . . . . . נט

מעשה ז' - מזבוב ועכביש . . . . . סג

מעשה ח' - מרב ובן יחיד . . . . . סז

מעשה ט' - מחכם ותם . . . . . עא

מעשה י' - מבערגיר ועני . . . . . פה

מעשה י"א - בן מלך ובן שפחה שנתחלפו . . . . . קה

מעשה י"ב - מבעל תפילה . . . . . קכז

מעשה י"ג - שבעה בעטלער'ס . . . . . קנא

מעשה א׳ - מאבידת בת מלך

מעשה שכבר סופרה בעבר

א. **ענה ואמר: בדרך ספרתי מעשה** - בשנת תקס״ו נסע (רבינו) לדרך - למדווידיבקע וסביבותיה, ושם התחיל לספר מעשה ראשונה שבסיפורי מעשיות. וכשבא מהדרך הייתי אצלו, וחזר וסיפר לפנינו אותה המעשה ואמר: בדרך סיפרתי מעשה וכו׳, כנדפס שם בספר סיפורי מעשיות[א].

הרהור תשובה בכל דיבור מרבינו

ב. **שכל מי שהיה שומעה היה לו הרהור תשובה** - כן הוא בכל דיבור של רבינו, שכל השומע דיבור מרבינו, הן מפיו הקדוש בחיים חיותו, והן כיום הזה; כל השומע דיבור מרבינו או הלומד בספריו הקדושים מובטח שיהיה לו הרהור תשובה. והרהור זה חשוב מאד אצל השם יתברך.

מעשה מראשית הבריאה

ג. **מעשה במלך אחד שהיו לו ששה בנים ובת אחת** - ״ידוע בכל ספרי הזוהר ובכל כתבי האר״י ז״ל ש״בת-מלך״ הוא כינוי לשכינה הקדושה וכנסת ישראל״ (שכינת מלכות ה׳ השוכן בתוך בני ישראל, שכיום בימי הגלות הוא נמצא בהסתרה גדולה, והעבודה היא לחפש ולגלות את השכינה על ידי עבודת ה׳ בתורה ובמצוות)[ב]. מעשה זה התרחש כביכול בזמן שהמלכות היתה כתיקונה, בראשית בריאת העולם. אבל אחר קיטרוג הירח והתמעטותו ניתן הכוח לחיצונים ול״לא טוב״ לינוק מן המלכות ולקבל ממנו כוח להרע. כלומר ״פעם״ היה מלך אחד, ולו היו ששה בנים ובת (שש ספירות ומלכות), בעוד שלחיצונים לא היה שום כח כלל.

״בת המלך״ - שמגלה מלכותו בעולם

ד. **ואותה הבת היתה חשובה בעיניו מאד, והיה מחבבה ביותר, והיה משתעשע עמה מאד** - טעם לדבר שהמלך היה מחבב מאוד את ה״בת-מלך״ המרמזת להשכינה הקדושה - כי בזוהר הקדוש מובא כמה פעמים הלשון הזה ש״מלך בלא

מקורות והערות

א. ימי מוהרנ״ת אות י״א. **ב.** מתוך הקדמת רבי נתן, תלמיד רבינו, ל״סיפורי מעשיות״.

המטרוניתא [השכינה בת המלך] לאו מלכא הוא [אינו מלך]". כי בלא המטרוניתא אינו מוכר בעולם. ולכן היה מחבבה מאוד, כי רק על ידה הוא מוגדר כ"מלך". ורבינו מביא בליקוטי מוהר"ן[ג] מהספר "עץ-חיים" - שכל מטרת בריאת העולם היתה כדי לגלות מלכותו, כי רק לאחר ש"נעשה בחפצו כל - אזי מלך שמו נקרא" - רק לאחר בריאת העולם שייך לכנותו מלך, כי הרי אין מלך בלא עם.

גירסאות שונות

ה. **פעם אחת היה מתוועד עמה ביחד באיזה יום ונעשה ברוגז עליה, ונזרקה מפיו דיבור 'שהלא טוב יקח אותך'** - בלילה הלכה לחדרה וכו' - יש גורסין את תיבת 'בלילה' מלעיל - ל"יקח אותך" כלומר ש"יקח אותה בלילה". ויש גורסים במלרע, כלומר "בלילה הלכה לחדרה". ויש שמקיימים את שתי הגרסאות: "יקח אותה בלילה"; "בלילה הלכה", וגירסא זו קרובה אל האמת, והיא על דרך שמצינו בגמרא "מקרא נדרש לפניו ולאחריו", היינו שאותה תיבה אפשר לפרשה לפניה ולאחריה.

"חצות" דקדושה ו"חצות" של לעומת זה...

ו. **בלילה הלכה לחדרה, ובבוקר לא ידעו היכן היא, והיה אביה מצער מאד, והלך לבקשה אנה ואנה. עמד השני למלכות מחמת שראה שהמלך מצטער מאד... והיה מבקשה זמן רב מאד** - זה שהשני למלך קם לחפשה, והענין שדווקא בלילה נאבדה. יש בזה רמז לשעות העת רצון של 'חצות' (שאז הקדוש-ברוך-הוא מקונן על גלות בת-המלך השכינה הקדושה). אנ"ש היו אומרים שכמו שבכל דבר יש 'מצד הקדושה' ו'מצד הטומאה' "כי גם את זה לעומת זה עשה האלקים", כן גם בענין 'חצות' יש "זה לעומת זה" [יש חצות מצד הקדושה ויש חצות של לעומת זה, שאז יש להקליפות כוח מסויים]. כי זמן מיוחד זה של 'חצות' מצד אחד הוא מסוגל והוא עת רצון להשתעשע בגנים עם השם יתברך, כביכול, ולבכות על חורבן בית המקדש, ולעומת זה אז הוא זמן החושך שהעולם עושים מה שעושים, ויש התגברות היצר (כמו שמביא רבינו[ד] את דברי הזוהר הקדוש שבעת חצות יוצא כרוז "כצפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם", שבאותה מידה שהוא זמן נעלה מאד הוא גם כן זמן מסוכן), ודוקא אז קם השני למלכות לחפשה.

מקורות והערות

ג. סימן מ"ט. **ד.** ליקוטי מוהר"ן סימן ג'.

מעשה השייך לכל התקופות והזמנים

ז. מורי ורבי, ר׳ אברהם ב״ר נחמן, היה נוהג לומר שכל מעשה ומעשה מסיפורי מעשיותיו של רבינו פותח בראשית הבריאה, תחילת ימות עולם, ומסיים בימות המשיח ויותר.

לפי זה נמצא גם כאן, שהשני למלכות אשר הולך שנים רבות ומבקש את בת המלך במדבריות, בשדות וביערים, ואשר אינו מתייאש עד שזוכה לישועה, להוציא את בת המלך לפי בחינתו, כל זה מתרחש בכל דור ודור, ובכל פעם קם צדיק אחר העומד בבחינת ׳שני למלכות׳ וממשיך את דרך קודמיו, כך עד ביאת גואל צדק שיגמור ויוציא את בת המלך- היא השכינה הקדושה - בתכלית השלימות, במהרה בימינו אמן.

מסירות נפש של השני למלכות

ח. **עמד השני למלכות מחמת שראה שהמלך מצטער מאד** - רבים רוצים לעזור, ולעשות ולפעול, אבל ׳מסירות נפש׳ ׳ללכת עד הסוף׳, יש בעיקר ל׳שני למלכות׳, שמקומו נעלה וגבוה מאד - ש׳ורש נ׳שמות י׳שראל ר״ת שני, והוא הוא שיכול למצוא אותה, כפי שמעיד רבינו עליו: והיה מבקשה מאד זמן מרובה מאד עד שמצאה.

כלל ברזל: אם מחפשים מוצאים...

ט. **והיה מבקשה מאד זמן מרובה מאוד עד שמצאה (עתה מספר איך ביקשה עד שמצאה)** - רואים אנו דבר נפלא; שמקודם אומר רבינו ״שמצאה״ ורק לאחר מכן מציין ש״עתה מספר איך ביקשה עד שמצאה״. וזה התחזקות עצומה; שצריך להאמין שאם מחפשים אזי מוצאים. ובודאי שהכל תלוי באופן וצורת החיפוש; שאם זוכים אזי אפשר למצוא מהר יותר [כי אנו רואים שאם היה מקיים את הוראותיה והיה ממשיך להתענות עד הסוף, היה מוציאה מיד]. ולכן הירבה עלינו רבינו עצות נפלאות של תפילה, השתוקקות וכיסופים, הכל כדי לקרב הגאולה. ורק לאחר שהודיענו שמצאה, מספר איך ביקשה עד שמצאה. וזהו שכתב להלן: ״שהלך במדברות ויערות ושדות״ וכו׳ וכו׳ - כל אלו מרמזים על עבודת השם במסירות נפש, בתפלה והתבודדות, שעל ידי זה זכה למצוא מקומה.

יתכן שתיקון נפשו תלוי בדבר הנראה צדדי...

י. **והיה הולך במדבר וראה שביל אחד מן הצד... אלך בשביל הזה** - הדבר יכול לקרות אצל כל אחד, שלפעמים הוא מתעורר לענין של קדושה [אם זה מצוה, מעשה

טוב או גמילות חסדים וכיוצא באלו] אך הדבר נראה לו כ׳מן הצד׳ כדבר שולי, היינו שאין מייחס לו חשיבות מיוחדת. אולם באמת יתכן כי דוקא בענין ׳צדדי׳ זה תלוי תיקון נפשו... ורק כשהוא מיישב עצמו היטב בהתבודדות, אזי נתעורר בו החֵפֶץ ללכת בו או לעשות את הדבר ההוא שהוא תיקונו הנצחי.

ענינים טמירים ונסתרים

יא. **ובא לפלטין אחד וראה שישב שם המלך בעטרה... וכמה משוררים בכלים לפניו, והיה שם נאה ויפה מאד... וראה שם מעדנים ומאכלים טובים ועמד ואכל... המקום הזה הוא לא טוב** - אודות שאלה הנשאלת איך יתכן שהשני למלכות אכל במקום כזה הנקרא ״לא טוב״ - היו אנ״ש מצטטים מה שמובא בזוהר שכאשר נמצאים בגלות אזי מוכרחים לאכול במקום שנמצאים מה שיש שם [כמובן רק מאכלים המותרים] בכל אופן אי אפשר להקשות על פרטים מסויימים ב״ספורי מעשיות״, כי אי אפשר להבין בשכל הפשוט את סוד המעשיות על כל פרטיהן. וכן מצינו גם במעשה מ״בערגיר ועני״ שבן הבערגיר ׳צד לו ארנבת לאכול׳, שבפשוטם הם דברים בלתי מושגים[ה]. וכעין זה יש להביא את התמיהה המובאת בזוהר ששאלו לרשב״י כיצד יתכן שברגלי הכסא ישנן צורות של ׳נשר׳ ו׳אריה׳ שהם ממיני החיות הטמאות, שבודאי הדברים אינם מושגים בשכל הפשוט. ואפילו לגבי עבודת הקרבנות מובא שמי שזכה ונתקבל הקרבן שלו מצטיירת לפניו צורת ׳אריה׳ המרמז לקדושת הברית[ו]. עכ״פ בודאי ישנם פרטים רבים בסיפורי המעשיות שהם טמירין ונשגבים שבשום אופן אי אפשר להבינם ולהשיגם בשכל האנושי.

לא כל הנוצץ הוא זהב...

יב. **וכמה משוררים בכלים לפניו, והיה שם נאה ויפה מאד... וראה שם מעדנים ומאכלים טובים** - רבינו מרבה לתאר את יופי הפלטין והתענוגים סביבו, ושהיו משוררים בכלים ושהיה שם נאה ויפה מאד, והיו שם מעדנים ומאכלים טובים וכו׳, למרות זאת, המקום הוא ״לא טוב״ - מרמז על הבלי עולם הזה ועל דמיונותיו, שכל זה שכל כך נוצץ, בעצם הוא לא טוב...

על ידי אתערותא דלתתא יתעורר למעלה

יג. **ושאל אותה איך אני יכול להוציא אותך, ואמרה לו...** - כדי להצליח בחיפושיו, זקוק היה השני למלך לאתערותא דלתתא[ז] היינו שהוא בעצמו יתעורר וישאל

מקורות והערות

ה. עיין לקמן מעשה י׳ אות כ״ה. ו. עיין ליקוטי מוהר״ן סימן נ׳. ז. התעוררות מלמטה - ממעשה האדם.

אותה, את השכינה, כביכול, איך יכול להוציאה, ועל ידי זה שהוא מעצמו שאל אותה - גילתה לו איך יוכל להוציאה.

״חדר מיוחד״ להתבודדות

יד. **תהיה בוחר לך מקום** - מרמז על המקום המיוחד ל׳התבודדות׳ שם יהיה לו ישוב הדעת לחפש, לכסוף ולרצות ולהתגעגע וכו׳. כי זהו עיקר התיקון והעצה; הרצונות והכיסופין דקדושה.

העיקר הוא החיפוש, הגעגוע וההשתוקקות

טו. **תהיה בוחר לך מקום ותהיה יושב שם שנה אחת, וכל השנה תתגעגע אחרי להוציא אותי, ובכל זמן שיהיה לך פנאי תהיה רק מתגעגע ומבקש ומצפה להוציא אותי** - העצה העיקרית של רבינו ז״ל כאן היא החיפוש! וכמו שאמר רבינו[ח] ״מדוע אין אתם מחפשים אותי״ וכמבואר ג״כ בליקוטי מוהר״ן חלק שני[ט] שהעיקר הוא החיפוש, ועיקר החיפוש הוא ע״י הרצון והרצון; להתגעגע, לרצות ולקוות... וכשהשי״ת רואה שהאדם רוצה באמת בכל לבבו למצוא, הוא עוזרו למצוא את האבידה ולהחזירה.

מעלתה של הסבתא הצדקנית ״אדל״ ע״ה

טז. **ובכל זמן שיהיה לך פנאי תהיה רק מתגעגע** - רבינו נשאל פעם: ״מפני מה היה לזקנכם הבעל שם טוב עסק כה רב עם הסבתא אדל״ כי ידוע שהבעש״ט היה מחבב ביותר את בתו הצדקנית מרת אדל, ומסר לה המפתח והארון עם כתביו וכו׳. ענה רבינו ז״ל׳: ״הסבתא אדל התהלכה תמיד עם לב מלא געגועים להשם יתברך וחשבה מה תוכל לעשות דבר-מה שיהיה לנחת רוח לפני השי״ת״. וידוע שרבינו ז״ל מאוד רצה שאנ״ש יהיה להם רצונות וכיסופין וגעגועים להשי״ת[כ].

להשתמש עם הרצון רק להשם יתברך

יז. **תהיה רק מתגעגע ומבקש ומצפה להוציא אותי** - כי אם כל רצונותיו וכיסופיו של האדם הם רק להשם יתברך ואין לו שום געגועים ותענוגים ורצונות לשום דבר אחר, על ידי זה הוא יכול להוציא את הבת מלך. וזהו: רק מתגעגע להוציא אותי.

מקורות והערות

ח. שיח שרפי קודש חלק ה׳-תלט. **ט.** סימן ח׳ - תקעו תוכחה שאמר רבינו לפני הסתלקותו. **י.** שיח שרפי קודש חלק ב׳-ע״ב.
כ. עיין שיחות הר״ן סימן נ״א.

או תפוחים או ארץ ישראל...

יח. **והיה רואה אילן ועליו גדלים תפוחים נאים מאד** - בעת שעמד רבינו לבצע את משאת נפשו לנסוע לארץ ישראל, לקח עמו אדם אחד שיתלווה אליו. קודם הנסיעה הלך האיש ההוא וקנה תפוחים גדולים עד למאוד והביאם לרבינו ושיבח אותם לפניו "אלו תפוחים נאים הם". אמר לו רבינו: היות ומחשבתך נתונה לתפוחים אי אפשר לך לנסוע עמי, כי בזמן נעלה כזה שעומדים לנסוע לארץ ישראל, צריך לחשוב על דברים חשובים מתפוחים. ונטל אדם אחר להתלוות אליו, המכונה "ר"י" ונסע עמו לארץ ישראל כמסופר בשבחי הר"ן. ("ר"י" זה הוא רבי יצחק אחיו של רבי חייקל מהתלמידים הנאמנים של רבינו. ר' לו"י שמע זאת מרבי משה יוסף שהיה מבאי ביתו של מורי ורבי רבי אברהם ב"ר נחמן).

אהה, היכן אני בעולם!

יט. **אחר כך הקיץ משנתו ושאל להמשרת: היכן אני בעולם** - כך צריך לצעוק להשי"ת תמיד "היכן אני בעולם".

יש מאבד עולמו ברגע אחד...

כ. **והיתה מצטערת לפניו מאוד, כי אילו באת באותו היום היית מוציא אותי מכאן, ובשביל יום אחד איבדת** - דבר זה שייך אצל כל אחד ואחד בכל עניניו; שאילו היה עומד בנסיון היה יכול לרכוש מדריגות והשגות, ובגלל יום אחד או רגע אחד שלא עומד בנסיון - עלול להפסיד כל מה שהיה ביכולתו להשיג, וכמו שאנו נוכחים כאן שלא זו בלבד שהיה יכול להוציא את בת המלך ולא זכה להוציאה, אף גם כל געגועיו וכיסופיו ועבודתו במשך כל אותה שנה ירדו כביכול לטמיון, ומעתה עליו להתחיל לבקש ולחפש מחדש. אמנם מזה עצמו לומדים אנו שגם לאחר הנפילה הגדולה ביותר מכל מקום אין שום יאוש בעולם כלל כדברי רבינו, וצריכין אנו להתחיל תמיד מחדש, וכמו השני למלכות.

הדרך החדשה - ישנה - תפילה ולא תעניות!

כא. **אמנם שלא לאכול הוא דבר קשה מאד... בכן תהיה רשאי לאכול רק שלא תישן** - הנה רבינו ז"ל אמר[ל]: "תעניות וסיגופים הן דרכים ומסעות ישנים להתקרב על ידם להשם יתברך - תפילה והתבודדות הן דרכים ומסעות חדשים להתקרב על

מקורות והערות

ל. שיח שרפי קודש חלק ב' -רח"צ.

ידם להשם יתברך״. כי בעוד שבעבר היתה הדרך המקובלת תעניות, היום שהדור חלוש אזי, אדרבה, אסור להתענות בימים רגילים, ורק את התעניות המובאות בשולחן ערוך יש לשמור מכל משמר. יש לציין מה שאמר מוהרנ״ת: שהיה רוצה לצאת לשנה תמימה מחוץ לישוב, כדי לברר את הספיקות שיש לו בענין תעניות, כי בליקוטי מוהר״ן ישנם כמה תורות המדברות מגודל מעלת התענית, ואילו בעל-פה שמע מרבינו שהקפיד שלא להתענות, ורצה לרדת לאשורם של דברים.

רבי אברהם ב״ר נחמן סיפר שפעם בא מישהו לרבינו ועל דש בגדו היה סימן קריעה [אחרי אבילות] ותפס לו רבינו ז״ל בהקריעה ואמר לו בלשון תמיהה גדולה: דו פאסט!? האם אתה מתענה!? הלה הבין שמחמת שהוא היה מתענה הגיע לו עונש שיצטרך לישב באבילות רחמנא ליצלן. כלומר שבכל דור יש את התיקונים המיוחדים שלו [באופן שונה מהדורות הקודמים] כדי להשיב את הבת מלך.

העיקר הוא לבל נישן ימינו ושנותינו

כב. **תהיה רשאי לאכול, רק שלא תישן ולא תשתה יין כדי שלא תישן, כי העיקר הוא השינה** - הנה בפעם הראשונה הזהירה אותו שלא לאכול, ואילו בפעם השניה הזהירה אותו מהשינה. אנ״ש היו אומרים על כך, שכאמור לעיל בדורות הקודמים היה עיקר העבודה תעניות וסיגופים, ובימינו התבטל ענין התעניות [וידוע שרבינו ז״ל הקפיד מאד לא להסתגף בתעניות]. העיקר הוא לנצל את הזמן היטב; לא לישון את ימינו ושנותינו, לא להיות רדום אלא לעשות כל מעשינו בערנות ולהיות זריזים מאוד.

ידוע שמוהרנ״ת מיעט מאד בשינה. פעם אחת שאלו אותו איך הוא מסתפק בשינה מועטת כזאת, והשיב [בלשון צחות], היות שהוא מתנהג בזריזות גדולה בכל עניניו, גם את השינה עושה הוא בזריזות... לדוגמא ומשל, דבר שאצל אחר לוקח שעה שלימה, עבורו מספקת חצי שעה. וכמו כן שעה מועטת של שינה פועלת אצלו התחדשות המוחין מה שאחרים זקוקים לזמן רב של שינה.

להזהר משתיית יין

כג. **ולא תשתה יין** - רבינו הקפיד מאוד שלא לשתות יין כי אם בפורים, וכן בשבת ויום טוב רק מעט הנצרך לקידוש ולהבדלה, או לטעום מעט משקה כדי לאמר ״לחיים״ בעת מאורע משמח, ולא יותר. גם ב׳שמחת תורה׳ שהעולם נוהגים להרבות בשתיית יין, אצל אנ״ש הקפידו שלא לשתות אז.

רבי אברהם ב״ר נחמן סיפר שפעם אחת ב׳שמחת תורה׳ שתה אביו ר׳ נחמן מטולטשין יין למעלה מהמידה עד שנעשה מעט בגילופין, ומרוב בדיחות הדעת נפל לרגלי מוהרנ״ת ונשק אותם ואמר לו: אתה מחיה אותי ואתה הוא כל חיותי. [דו ביסט מיין חיות, דו קוויקסט מיך וכו׳]. ר׳ נתן לא הגיב והבין שזה מחמת ששתה יותר מדאי. למחרת שאל אותו ר׳ נתן אם זוכר מה שאמר אתמול. וענה ר׳ נחמן שזוכר וגם אתה אומר כן. ואמר לו מוהרנ״ת שהדיבורים שדיבר הם נכונים אבל לא בצורה כזו. דהיינו שהיה למוהרנ״ת קפידה ע״ז ששתה, כי רק בפורים השכרות הוא תיקון גדול ולא בזמנים אחרים.

לא להכנס עם הבעל־דבר בטענות ומענות

כד. **וראה מעין הולך והמראה אדום והריח של יין. ושאל את המשרת: הראית שזה מעין וראוי שיהיה בו מים, והמראה אדמומית והריח של יין. והלך וטעם מהמעין ונפל וישן מיד כמה שנים** - האדם צריך להתרחק ולברוח מהתאוות לגמרי ולא להכנס עמם בדין ודברים. כי דרך הבעל דבר הוא כשרוצה להסית את האדם הכשר שרוצה להתרחק מהתאוות ולהשקיעו בתענוגי העולם הזה ובתאוותיו, בתחילה הוא רק מעלה ברעיונו מחשבות שיתפלא ויתמה בדעתו על ענין הדבר שמתאוה אליו. ותיכף שנכנס בדברים בענין התאוה, מתגבר עליו היצר הרע עד שמכשילו לגמרי, כמו שמפורש בתורה בענין חטא עץ הדעת איך שדיבר הנחש עם האשה ונכנס עמה בדין ודברים סביב התאוות:[מ] ״אף כי אמר אלקים וכו׳ ותרא כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים וכו׳״. ומי שהוא בר דעת אמיתי וחס על נפשו באמת למלט נפשו מני שחת ורוצה לעמוד בנסיון, הוא צריך להתגבר בכל עוז להסיח דעתו לגמרי ולבלי לכנוס עם התאוות בטוען ונטען כלל, לברוח מפניהם כמפני האש, ולבלי להרהר ולהתפלא ולתמוה עליהם כלל, ואל יבהלוהו רעיוניו כלל, וכמו שכתב רבינו בספר המידות[נ] ״אל תכנוס עם פתוייך בטוען ונטען״, רק יסיח דעתו מהם לגמרי, ויפקח דעתו בדברי תורה או במשא ומתן או בדברי שיחה וכיוצא בהם עד שינצל ממה שצריך להנצל. וצריך להיות עקשן גדול עד שינצח המלחמה[ס].

בדבר קדושה צריך להזדרז ולא לשאול שאלות

כה. **ביום האחרון היה הולך לשם, וראה מעין הולך, והמראה אדום והריח של יין. ושאל את המשרת: הראית שזה מעין וראוי שיהיה בו מים, והמראה אדמומית והריח של**

מקורות והערות

מ. בראשית פרק ג׳ פסוקים א׳-ו׳. **נ.** ערך ניאוף אות י׳, וראה במ״מ שם. **ס.** על פי הקדמת מוהרנ״ת לסיפורי מעשיות הקדמה

יין - מבואר בליקוטי הלכות[ע] שבפסח אסור להתמהמה וכו׳ דהיינו שאסור אז להתעכב ולחקור, אלא למהר מאוד, שזה בחינת שאסור לשאול ולרצות להבין, כי אי אפשר בשום אופן להבין הכל בשכל, רק שצריך לסמוך על אמונה ולעשות מה שצריך. וכאן ביום האחרון צותה עליו שישמור עצמו כו׳, וא״כ היה אסור לו לשאול ולחקור בדבר המעין כי אם רק לקיים מה שצריך ולילך להוציאה. כי כשחוקרין על דבר, ביאורו שמנסים אולי הדבר איננו כל כך גרוע, היינו שאין שוללים אותו לחלוטין, ועל ידי זה עלולים להכשל.

להזהר משינה, ממוחין דקטנות

כו. **והלך וטעם מהמעין וישן כמה שנים** - על ענין השינה שנפל עליו הביא רבינו בליקוטי מוהר״ן[פ] יש בני אדם שהם עובדי השם ועוסקים בתורה ותפילה אבל עבודתם היא במוחין דקטנות שהיא בחינת שינה. ויש שנופלים לבחינת שינה על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהן אנשים כשרים לגמרי, ונפילתם היא על ידי שאוכל מאכל שלא נתברר עדיין למאכל אדם. וכשאין אכילתו בקדושה אזי אובד פניו, היינו שכלו, ונופל לבחינת שינה.

פגם עץ הדעת ושתיית נח

כז. הענין שנכשל באכילת תפוח, הוא הפגם של אדם הראשון, שאכל מעץ הדעת. וענין המכשול בשתיית היין, זה הפגם של נח שנאמר בו ״וישת מן היין וישכר״[צ].

ה׳רשימה׳ הנשארת תמיד

כח. **אחר כך לקחה פאטשיילע (מטפחת) מעל ראשה וכתבה עליו** - ה״פאטשיילע״ מרמזת על הרשימו של המוחין שנשאר לכל אחד בשעה שהוא נופל לבחינת שינה. ורשימו זו היא גורמת לו להתחזק ולהתעורר אחר כך לחזור לעבוד את בוראו כראוי[ק].

התורה כמו השמש מאירה את דרכיו

כט. **בתוך כך הציץ וראה שהפאטשיילע מונחת אצלו... ולקחה והרים אותה כנגד השמש והתחיל לראות האותיות** - ה״שמש״ מרמזת על התורה. היינו שצריך לחפש בתורה, ועל ידה יוכל להבין את הרמזים שמרמזים לו.

מקורות והערות

שניה. **ע.** הלכות פסח הלכה ז׳ אות ח׳ ובהלכה ד׳ אות ז׳. **פ.** סימן ס׳ - פתח רבי שמעון. **צ.** ראה באריכות בהקדמת מוהרנ״ת לסיפורי מעשיות. **ק.** עיין ליקוטי מוהר״ן סימן ל״ה אות ג׳ ובתנינא סימן ה׳ אות ט׳.

ההתחזקות של השכינה הקדושה...

ל. **וקרא מה שכתוב שם כל קבלתה וצעקתה, ושכעת איננה שם במבצר הנ"ל כי אם שיבקש הר של זהב ומבצר של מרגליות שם תמצאני** - אנ"ש אמרו שזה בחינת ההתחזקות שהשכינה מחזקת את כל אחד שלא יתייאש. כמו שרואים כאן שלמרות שכבר נפל לשינה, אף על פי כן הניחה אצלו דיבורי התחזקות כתובים בדמעות, שלא יפול, אלא שיחפש אותה עוד במקום אחר, ולבסוף אם יחזיק מעמד, יוכל למצוא אותה ולהוציאה[ר].

מציאת בת המלך - על ידי כיסופים ורצונות

לא. **שיבקש הר של זהב ומבצר של מרגליות, שם תמצאני** - אמרו אנ"ש שבזה רמוז שהצלחת החיפוש תלויה בגודל הכיסופים והרצונות, וכדברי רבינו בתו' ס"ו שכגודל המניעה כך צריך להיות גודל החשק, וכאשר החשק גדול מספיק נתבטלים ממילא כל המניעות, עיי"ש, והיינו שאמרה לו שאם יכסוף וישתוקק אליה ביותר, ותהיה חשובה בעיניו ככסף זהב ואבנים טובות, "הר של זהב ומבצר של מרגליות", אז בוודאי "שם תמצאני", כי המניעות יתבטלו ממילא וכנ"ל.

וזה בחינת דברי שלמה המלך ע"ה[ש]: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה - אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא", שמציאת יראת ה' ודעת אלקים, בחינת בת המלך שהיא השכינה הקדושה, היא תלויה בכך ש"תבקשנה ככסף וכמטמונים וכו'".

השני למלכות מסר נפשו לגמרי למען חיפוש בת המלך

לב. **והשאיר את המשרת והניחו והלך לבדו לחפשה** - השארת המשרת הכוונה שהשאיר את גופו, כלומר שמסר נפשו לגמרי, דהיינו שהפקיר עצמו כל כולו לתכלית הזה למצוא הבת מלך. אשרי לו. ועיין בשיחות הר"ן[ת] שרבינו ז"ל אמר על עצמו שהוא מתגעגע מאד מאד להפשיט את גופו... ועיין בליקוטי מוהר"ן[א] "ואז פושט גופו המצורע ולובש בגדי שבת, גוף קדוש מגן עדן".

הטוב האמתי נמצא מחוץ לישוב

לג. **וישב עצמו שבודאי ביישוב לא נמצא הר של זהב ומבצר של מרגליות... ועל כן אלך אל המדבריות** - במעשה של "הבעל תפילה" מוזכר שהבעל תפילה הוליך את

מקורות והערות

ר. עיין ליקוטי מוהר"ן סימן רנ"ט. **ש.** משלי פרק ב'. **ת.** סימן קע"ט. **א.** תנינא סימן פ"ג.

אנשיו מ׳חוץ לישוב׳. וידוע מה שאומרים אנ״ש שזה מרמז שהדריך את אנשיו לצאת מעסקי העולם הזה ולעסוק רק בתפילה. כי ה׳יישוב׳ מרמז על דרך הטבע, ואילו ׳תפילה׳ מבטלת הטבע[ב]. וזה מרומז כאן שהשני למלכות קיבל על עצמו את דרך התפילה ביותר, שזהו בחינת הליכתו ב׳מדבריות חוץ ליישוב׳, ואז יוכל למצוא את ההר של זהב וכו׳ שזהו ג״כ מחוץ לישוב, למעלה מהטבע.

מסירות נפש למען החיפוש

לד. **ביישוב לא נמצא... ועל כן אלך אל המדבריות** - בליקוטי מוהר״ן[ג] בביאור מאמרו של רבה בר בר חנה המספר ש״הלך במדבר״ - מבאר שם רבינו שזה מרמז על מידת הענוה שהאדם עושה עצמו כמדבר לדוש. וזאת עשה השני למלכות בהחלטתו ללכת אל המדבריות; הוא גמר אומר להפקיר את עצמו ואת יישותו לגמרי. וזה מרומז גם בזה ש׳השאיר את המשרת׳ דהיינו הגוף כנ״ל. וראה מה שמובא בספר ״מעשיות ומשלים״[ד] משל ממלך שרץ אחר צבי ולא היה יכול להשיגו. עיין שם שהמלך אמר שאם לא ימצא את הצבי, חייו אינם חיים... רמז על כך שמוסר חייו על החיפוש.

להודרז לקיים המצוה גם אם אינה מובנת לו

לה. ענין זה שהפקיר עצמו לעשות דבר רחוק מדרך הטבע מצאנו אצל אברהם אבינו עליו השלום. כי על הפסוק ״וירא את המקום מרחוק״ פירש רש״י שלכאורה היה הדבר כנראה מרחוק ובלתי מובן לחלוטין; כי מקודם אמר לו הקדוש-ברוך-הוא ״כי ביצחק יקרא לך זרע״ דהיינו שכל המשכיות דורותיו תלוי בבנו יצחק, ואילו עכשיו אומר לו להעלותו לעולה בטרם שהביא בנים לעולם. ולמרות הסתירה הקשה הזו, נזדרז אברהם אבינו לקיים מצות בוראו והסיר כל הקושיות, כלומר שאף על פי שהמקום רחוק מאד נזדרז לחפש ולמצוא את המקום ולקיים רצון בוראו גם אם לא מובן לו לחלוטין [ויש לרמז דבר פלא, כי גם אברהם אבינו השאיר את המשרת והחמור (היינו אליעזר משרתו, שנאמר: שבו לכם פה עם החמור - עם הדומה לחמור כנ״ל) והלך לבדו עם יצחק. מ.ק.]

לא להתפעל מדחיית אנשי מעלה

לו. **ראה אדם גדול מאד ונשא אילן גדול... ממונה על החיות... אמר לו בודאי אינו נמצא כלל** - דחיותיו של אדם היער הגדול מאד - הכוונה בודאי על צדיקים גדולים;

מקורות והערות

ב. ככתוב בליקוטי מוהר״ן סימן ז׳. **ג.** סימן ו׳. **ד.** שנדפס עם ספר ״כוכבי אור״.

אדם גדול עם אילן גדול השולט על החיות וכן השולט על כל העופות וכו׳, דהיינו שהם צדיקים גדולים מאוד, ואף על פי כן גם מהם הוא לא נדחה ולא נפל. ומכח זה, שלא שת לבו לכך שהם ייאשו אותו בכל פעם ולא נפל - עלה למדריגות נעלות יותר. [ואולי יתכן לומר שזה ענין קנאת המלאכים על שהוא למעלה מהם[ה]. מ.ק.] ואכן מצינו כמה וכמה פעמים שצדיקים גדולים מדחים את האדם מחשקו ורצונו ואומרים לו שהוא יגע לריק וכו׳, ושבודאי לא יגיע למה שהוא כוסף, אך הוא צריך להיות חזק שבודאי נמצא הדבר, ורק על ידי התחזקותו אכן ימצאהו.

לא להתפעל מ״קנאה״ של גדולים במעלה

לז. **ראה אדם גדול מאד... אמר לו בודאי אינו בנמצא כלל... והתחיל לבכות מאד כי בודאי בהכרח הוא נמצא, והוא דחה אותו...** - אנשי היער הללו גדולים היו במעלה מאד, בהיותם ממונים על החיות והעופות והרוחות (גם אצל המרכבה יש נשר מלך העופות ואריה מלך החיות וכו׳) וגם הם דחו אותו. כי הנה בשיחות הר״ן[ו] כתב רבינו, שהיא מעלה גדולה כאשר האדם נמצא במדריגה כזאת שהוא מרוצה וחפץ ומשתוקק מאד שחבירו יהיה לו מעלה בעבודת ה׳ גם אם הוא בעצמו לא זכה לה; שמחתו היא בזה שלפחות יהודי אחר יעבוד את השם יתברך, ובפרט כשמעריכים את עבודתו של הזולת שהוא קטן במעלה ממנו. האנשים הגדולים האלו דחו אותו באמרם ״שבודאי אינו בנמצא״ והגם שהיו גדולים, מכל מקום בדקות אצלם שייך קנאה שאינם מאמינים שאפשר לזכות למה שהם לא זכו.

וזה אנו רואים בחוש שכאשר מישהו מתקרב לרבינו ז״ל אזי גדולים וטובים מדחים ומונעים אותו שאסור להתקרב וכו׳ וכו׳ כל אחד עם טעותו; שאומרים שענין ההתבודדות זהו ביטול תורה ח״ו, וכן על העצה הנפלאה של ׳חצות׳ - שהזוהר כל כך מפליג בעוצם גודל מעלתה אומרים שזה לא נאמר לאנשים כמונו, או שזה מפריע להשינה וכו׳ וכן על כל דבר עצה מרבינו ז״ל. וכן יש שמונעים ללמוד ספרי רבינו באמרם שהוא ספר גבוה מאד ואפשר להיות משוגע עי״ז ח״ו. אבל מי שחזק בדעתו יודע ״שזה בודאי נמצא״, ומחפש עד שמוצא אותה.

רבי מרדכי יגלניק מבני ברק ז״ל סיפר, שכאשר נתקרב לרבינו, בעודו בחור, ואביו היה שייך לחסידות אחרת. לקחו אביו לאיזה רב לקבל ממנו נזיפה על שנתקרב לברסלב. שאלו הרב בלעג: מה השי״ת ענה לך בהתבודדות [והלא היא

מקורות והערות

ה. עיין ליקוטי מוהר״ן תנינא סימן א׳. ו. סימן קי״ט.

אפיקורסות גמורה לשאול שאלה כזו] וענה לו שגם כשמתפלל י״ח אינו מקבל מיד תשובה אלא צריכים להמתין. כשיצא מהרב, סטר לו אביו בפניו על שהעיז לענות לרב. רואים אנו מכאן כמה גדול הנסיון לקבל מרות רבינו ז״ל [וראה גם בליקוטי מוהר״ן[ז] מענין ״קנאת המלאכים״ ששאלו על משה רבינו ע״ה ״מה לילוד אשה בינינו״. וכדי להנצל מקנאתם הוצרך השי״ת לומר למשה ״אחוז בכסא כבודי״ היינו בשרשי נשמות ישראל שזה בחינת השני למלך (שהוא ראשי תיבות ש׳ורש נ׳שמות י׳שראל)].

כפי גודל ההשתוקקות והכיסופים - כן הוא זוכה לקבל

לח. **ואמר לו בודאי אינו נמצא כלל... והתחיל לבכות מאד ואמר כי בודאי בהכרח הוא נמצא... אמר לו מחמת שאתה מתעקש... אעשה למענך ואקרא לכל החיות... אולי תדע אחת מהם מהר ומבצר** - כי כך הוא הדרך, שלפני שאדם בוכה הרבה לא מראים לו כלום, אבל כשנוכחים בגודל כיסופיו ובכייתו אז מראים לו דרך להגיע יותר [ועיין בשבחי׳ הר״ן[ח] שכל למודו של רבינו ז״ל בא לו ביגיעה גדולה, והיה בוכה הרבה לפני השי״ת שיאיר עיניו, והיה בוכה ובוכה כ״כ עד שזכה שיוכל ללמוד וכו׳ ולהבינם, עי״ש, והכל זכה ע״י תפלתו ובכייתו. מ.ק.]

העיקר הוא האמונה!

לט. **והתחיל לבכות מאד... בודאי בהכרח הוא נמצא** - כי כן מצינו שרבינו ז״ל אמר[ט]: ״העיקר הוא האמונה״! כי מה יש לאדם לעשות כשכולם אומרים לו שאינו בנמצא; אבל כשהוא מחזק את עצמו כל הזמן באמונה שזה נמצא, אזי אפילו כשבאים כל העולם וגם צדיקים וכו׳ ואומרים לו שאינו בנמצא, מכל-מקום מחמת חוזק אמונתו מכריח עצמו שבודאי כן בנמצא, ואז באמת זוכה למצוא. ולא לחינם אמר רבינו שהעיקר הוא האמונה. ועוד אמר רבינו[י]: ״אצל העולם אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד...״

ללכת מדרגה לדרגה - שלב אחר שלב

מ. **הנה אני ממונה על העופות... להלן במדבר נמצא שם אחי שממונה על כל הרוחות...** - סדר אנשי היער הגדולים שפגש השני למלכות הוא מלמטה למעלה: תחילה פגש את הממונה על החיות; ולאחר מכן הממונה על העופות שהוא גבוה

מקורות והערות

ז. תנינא סימן א׳. ח. סימן ח׳. ט. ליקוטי מוהר״ן תנינא סימן ה׳ אות א׳. י. שיחות הר״ן סימן ל״ג.

מהממונה על החיות, כי העוף פורח למעלה מהחיות; ולאחר מכן הממונה על הרוחות שהוא במדריגה נעלה וגבוהה מקודמו, כמובן.

חשיבות החיפוש

מא. **השיב לו [הרוח] שנתעכבתי מחמת שהייתי צריך לשאת בת מלכה אל הר של זהב ומבצר של מרגליות** - הדבר תמוה: הלא כבר עברו שנים רבות מאד מאז שהודיעה לו לחפשה בהר של זהב וכו׳, ואיך יתכן שרק עתה היא הגיעה לשם. והתמיהה גדולה ביותר: אם כל השנים היא לא היתה שם מה היה לו לחפשה, ומדוע בכלל אמרה לו לחפשה במקום שהיא לא נמצאת. התירוץ הוא שאכן, על ידי עצם החיפוש, הגעגועים והבכיות, דוקא על ידם היא הגיעה למקום ההוא, ורק על ידם התאפשר לו להגיע לשם ולהוציאה לבסוף.

הישועה מ״הרוח״

מב. **וגזר על הרוח שיוליך אותו לשם...** - הישועה באה לבסוף דוקא מ׳הרוח׳, כן מצינו אצל משה רבינו ע״ה הרועה הנאמן, שאמר להשם יתברך: יפקוד ה׳ אלקי הרוחות לכל בשר... וענה לו השי״ת: קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו. ואנו רואים שדוקא על ידי יהושע היתה הישועה, על ידו נכבשו כל המלחמות ונכנסו לארץ ישראל.

מי שיחפש באמת - ימצא!

מג. **ואיך שהוציאה לא סיפר, ובסוף הוציאה...** - ידועה אמרתו של רבינו שאמר: ״יש ענין שנתהפך הכל לטובה״ ולא פירש היאך. אלא ׳יש ענין׳, והיינו שאם יחפש ויבקש ויפציר, אזי הכל יתהפך לטובה. ומכל-מקום איך מצא אותה אי אפשר לגלות, אלא שמי שירצה באמת ויתעקש בתפילה ותחנונים הוא ימצא אותה.

מעשה ב׳ - ממלך וקיסר

מעשה שסודו נעלם לגמרי...

א. **מעשה ממלך וקיסר** - על מעשה זה אמר מוהרנ״ת: ״מעשה זה נעלם ממני לגמרי״ כלומר, מכל המעשיות שסיפר רבינו הוציא לעצמו רמזים שונים, אבל במעשה מ״מלך וקיסר״ אינו יודע כלום, וגם רמזים קשה היה לו להוציא ממנו (ולכן בכל ספריו ״ליקוטי הלכות״ לא נמצאו רמזים על מעשה זה, בעוד שעל שאר המעשיות הרבה מוהרנ״ת לכתוב ולבאר).

לקראת השיבה לבית האמיתי...

ב. **מעשה ממלך וקיסר... ושבו לביתם... אמן ואמן** - סמוך מאד לפטירתו של מוהרנ״ת, בלילה האחרון לימי חייו, צוה שיספרו לפניו את שתי המעשיות הראשונות שבספר ״סיפורי מעשיות״; היינו מעשה הראשון של ״אבידת בת מלך״ ומעשה זו השניה מ״מלך וקיסר״. כאשר סיימו לספר את המעשה מ״מלך וקיסר״ המסתיים בתיבות אלו: ״ושבו לביתם... אמן ואמן״ - אמר מוהרנ״ת למספרי המעשיות, שישימו לב מה שאמרו. וצוה לחזור עוד פעם תיבות אלו ״ושבו לביתם... אמן ואמן...״ ובכך רימז על פטירתו הקרובה - כלומר שהנה הוא חוזר לביתו האמיתי...

״מלך״ ו״קיסר״ - שתי מדריגות במלוכה

ג. **מעשה ממלך וקיסר...** - לכאורה לפנינו שתי מלים שוות נרדפות על מלכות; ״מלך״ ו״קיסר״, אבל לפי האמת מדריגת ״קיסר״ גבוהה ממדריגת ״מלך״. כי בחינת ״מלך״ שייך אצל כל אחד, כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר״ן[ב]: ״יש בכל אחד מישראל בחינת מלכות... יש שהוא שורר בביתו וכו׳״. אבל מדריגת ״קיסר״ היא גבוהה יותר (״קיסרות״ ״אימפריה״ - שלטון על מדינות רבות, ובלשון חז״ל ״מושל בכיפה״), ולא כל אחד זוכה לזה. ולכן כשרבינו רצה להדגיש שיש כאן שני סוגי שררות ואחד גדול מחבירו, אמר ״מלך וקיסר״.

מקורות והערות

ב. סימן נ״ו.

ההעלמה של התיקון הסופי

ד. **מלך וקיסר** - "קיסר" ו"מלך" הם אמנם צדיקים גדולים[ל] אבל לפעמים נעלם גם מהצדיקים התיקון האמיתי של היחוד, כמו שקרה כאן שנעלם מהם השידוך שבו תלוי תיקון העולם.

סגולת ה'נסיעות' לזיכוי הרבים

ה. **מעשה בקיסר אחד שלא היה לו בנים. גם מלך אחד לא היה לו בנים. ונסע הקיסר על הארץ לשוטט לבקש אולי ימצא איזה עצה ותרופה. גם המלך נסע כמו כן** - המלכים **שוטטו** וערכו נסיעות. אנ"ש השתדלו לערוך נסיעות כדי לפגוש אנשים **שונים ולדבר** עמם מעבודת השם יתברך ומהתקרבות לצדיק, כמו שכותב מוהרנ"ת **בספר חיי מוהר"ן**[מ]: "כמה פעמים הזהיר אותנו רבינו מאד לקרב נפשות להשם יתברך, להשתדל לדבר הרבה עם בני אדם כדי לעוררם ולהשיבם לקרבם להשם יתברך... וגם היה רצונו שיסעו נסיעות בשביל זה, כדי לדבר עם בני אדם..." כי אם הקיסר והמלך היו נשארים בביתם, לא היו יודעים מהם ומדרכם האמתית בעבודת ה'. כי כאמור "קיסר" ו"מלך" הם צדיקים גדולים, וכשהם עורכים נסיעות, הם מפיצים דעתם, ומשאירים רושם של קדושה בכל מקום בואם.

עיקר ההליכה והקשר עם אנשים - כדי להוליד נקודות טובות

ה.א **ונסע הקיסר [והמלך] על הארץ... אולי ימצא איזה תרופה להוליד בנים** - המלך והקיסר נסעו על פני הארץ על מנת לזכות בנים. רמז שכל נסיעת איש הישראלי היא בשביל הולדת בנים, היינו בשביל ענינים שבקדושה ומעשים טובים, כי עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים[נ]. ובכל הילוך והילוך ובכל ונסיעה צריך לכוון אולי אזכה לפגוש בחברי, שאוכל לדבר עמו מהתכלית הנצחי, שאקבל איזה נקודה טובה חדשה מה שאין בי ויש בחברי[ס], וכן להיפך, וזו היא בחינת הולדה נצחית.[ע]

סגולת ההידברות בשידוכין

ו. **ונזדמנו שניהם לפונדק אחד... ונתקשרו שניהם; באם שיבואו לביתם ויולידו נשותיהם זכר ונקיבה אזי יתחתנו** - השם יתברך סיבב שיפגשו יחד וידברו שניהם מענין השידוך, כי בכוח הִדַּבְּרוּת זאת נגמר השידוך. ולמרות שנשכח מהם הדבר,

מקורות והערות

ל. כמו שמובא ברמזי המעשיות להרב מטשערין. **מ.** סימן תקמ"ג. **נ.** בראשית פרשת נח פרק ו' פסוק ט' – פירוש רש"י. **ס.** עיין ליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד. **ע.** ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא חלק ה' מכתב קפ"ג).

והרבה תלאות עברו על הבן והבת עד שזכו להביא את הדבר לידי גמר טוב, אבל זה שלבסוף נעשה השידוך היה בסיבת הַדִּבְּרוּת ראשונית זו. והגם שההתקשרות המעשית נוצרה על ידי הבן והבת בעצמם, כמבואר תיכף להלן, מכל מקום, עצם הדבר שיעלה בכלל על דעתם שיעשו ההתקשרות, לזה גרם הדיבור של השידוך של שני ההורים [ויש להשוות לזה המובא בספר המידות[פ] שכל שידוך שמדברים אפילו אם לא הגיע לידי גמר בפועל, מ״מ זה עצמו בחינת שידוך ויש בו ממשות עי״ש. וראה דברים נפלאים על ענין השידוך בחיי מוהר״ן[צ]. מ.ק.].

התיקון הסופי טמון בהידברות ההורים

ז. **ונתקשרו שניהם... ונסע הקיסר לביתו והוליד בת, והמלך נסע לביתו והוליד בן** - רבינו לא פירט מה עשו למען לידת ילדים בנסיעתם, ואם שאלו ברופאים וכדומה. רק זאת סיפר - שנסעו, נזדמנו יחדיו, דיברו משידוך וחזרו לביתם. ויותר לא גילה. ויתכן לומר שגם אם לא היו נוסעים כלל, היו נולדים להם הילדים, וכל הנסיעה לא היתה אלא כדי שידברו מהשידוך, כי תכלית לידת הילדים היתה למען השידוך (שהוא התיקון הנצחי כאמור), ולכן כל עוד שלא נתדברו המלך והקיסר ביניהם אודות השידוך לא הביאו את הילדים לעולם.

לא לשכוח את מה שהבטיחו בעת צרה...

ח. **מעשה בקיסר אחד שלא היה לו בנים, גם מלך אחד לא היה לו בנים... ונתקשרו שניהם, באם שיבואו לביתם ויולידו נשותיהם... אזי יתחתנו בין שניהם... והולידו בן ובת... וההתקשרות הנ״ל נשכח מהם** – בתחילה כשלא היו להם בנים, כשהיו בעת צרה, אזי בשברון לבם הבטיחו זה לזה שכאשר ירווח להם אז ישתדכו. זה מרמז על השידוך של כנסת ישראל וקודשא בריך הוא. והדרך היא שכשהאדם נמצא במצוקה ח״ו, אזי מבטיח להשי״ת שכאשר ירווח לו אז יתקרב אליו ויתחזק באמונה הקדושה [שזה מרומז במה שהבן מלך נתן טבעת לבת הקיסר, שהטבעת מרמזת לאמונה, כדלהלן], אבל הבעל דבר משכיח את הבטחת ההתקשרות שהבטיחו בעת צרה ומרחיקם זה מזה, ה׳ ירחם. וזה מרומז בפסוקים שאמר דוד המלך עליו השלום: ״אשלם לך נדרי אשר פצו שפתי ודיבר פי בצר לי״[ק] - שדוד המלך הבטיח להשי״ת שיקיים הבטחותיו שהבטיח בעת שהיה בצרה ולא ישכחם גם כאשר ירווח לו[ר].

מקורות והערות

פ. ערך חיתון אות ז׳. **צ.** סימן תקצ״ה. **ק.** תהלים פרק ס״ו פסוקים י״ג-י״ד. **ר.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

טבעת האמונה סובבת ומגינה...

ט. **ונתקשרו ביניהם... ונטל הבן מלך טבעת ונתן על ידה** - אנ"ש פירשו שהטבעת העגולה, הסובבת את האצבע, מרמזת על האמונה, כמו שמתבאר בכמה תורות בליקוטי מוהר"ן[ש] מהפסוק "ואמונתך סביבותיך"[ת] - שאמונה היא בחינת "סביב". והביאור בזה, כי אין שום דבר שיסובב את האדם מכל צד, ויגן עליו, כמו האמונה הקדושה. והבן מלך מחמת שידע שיעבור עליהם מה שיעבור, כי איך שלא יהיה, הלא ידע שעומדים הם להפרד ולחזור כל אחד מהם לביתו, ומי יודע מה יתחולל עמהם עד שיפגשו מחדש, וגם כל הענין עלול להשתכח מהם, לכן סיבבו עצמם בהאמונה הקדושה, היינו שהאמינו שסוף כל סוף אם יחזיקו מעמד בכל מה שיעבור עליהם יזכו לסוף הטוב ויתחתנו. וזה בחינת מה שכתוב בתהלים "ואמונתך בלילות" - כי לילה היא העדר הדעת, בחינת שינה וירידה, ומה שמחזק אז, הוא אך ורק האמונה הקדושה, כמבואר הרבה בספרי רבינו ומוהרנ"ת שהאמונה היא האור והתרופה היחידה לימי החושך והחולשה.

העולם הזה ותענוגותיו לא ישכיחו את צער הריחוק מהשורש

י. **וההתקשרות נשכח מהם... והיו מדברים שידוכים לבת הקיסר, ולא רצתה שום שידוך מחמת ההתקשרות הנ"ל... והיתה עצובה תמיד. והיה הקיסר מוליכה לחצירות שלו ופלטין שלו והראה אותה גדולתה, והיא היתה עצובה...** - הבעל דבר עושה פעולות בכל יכלתו לרחק את שידוכה האמיתי של הנשמה הישראלית ולהשכיח זאת ממנה, אבל הנשמה לא שוכחת, ומצטערת מאד מריחוקה משרשה האמיתי, למרות שיש לה כביכול כל טוב, והקיסר מוליכה בארמנותיו להראותה "את גדולתה", את כבודה ואת רוב עושרה המדומים, ואת התאוות המדומות, לא מועיל הדבר להשכיח את צערה על ריחוקה משרשה האמיתי.[א]

לעמוד איתן מול תעלולי היצר

יא. **הבת קיסר היתה עציבה תמיד, והיה הקיסר מוליכה לחצירות שלו ופלטין שלו והראה אותה גדולתה, והיא היתה עציבה** - היצר הרע רוצה לרמות את האדם ולפתותו בכל מיני תענוגים; היינו להחליף את האמת הנצחית בתענוגי הבלי עולם הזה העוברים וחולפים, כלים ונאבדים. אבל בת הקיסר, מחמת עוצם ההתקשרות ביניהם, התעקשה בכל כוחה ולא נתנה לרמות את עצמה. וכמו

מקורות והערות

ש. סימן ז' ועוד. **ת.** תהלים פרק פ"ט פסוק ט'. **א.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

שהזהירנו רבינו: "צריך להיות עקשן גדול בעבודת השם[ב]"! להיות חזק בדעתו לא להחליף את האמת הנצחית בדברים חולפים של מה בכך. כמו, לדוגמה, בעבודה של קימת חצות - צריך לגלות עקשנות, היינו להזדרז ללכת לישון בחצי הראשון של הלילה ולקום בחצי השני, וכן בשאר עניני עבודת ה׳. ולא יתן שירמו אותו גם לא בענינים הנראים כמצוות ועובדות טובות, להתעקש ולא להתפעל משום דבר, כי כל אלו אינם אלא מתעתועי היצר [וכמו שכתב רבינו בתורה הראשונה בליקוטי מוהר"ן, שהיצר הרע מתלבש במצוות ומטעה את האדם כאילו שלטובתו הוא מתכוון].

כי חולת אהבה אני...

יב. **והבן מלך היה מגעגע מאד אחריה עד שנחלה** - חליו של בן המלך מרוב געגועים הוא כעין אותה "חולת אהבה" הנזכרת ב"שיר השירים", שהיא חולת אהבה של הצדיקים מרוב כיסופין וגעגועים ואהבה עזה להשם יתברך ולשכינה הקדושה, לתורתו הקדושה ולמצוותיו היקרות, אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ומגיעים עד לידי חולי אהבה.

תחילת התיקון על ידי כיסופים אמיתיים

יג. **פעם אחת הלך אצל כותל של אספקלריא וראה אותה, ונפל חלשות, ובאתה אליו וניערתו, וסיפרה לו שאינה רוצה שום שידוך מחמת ההתקשרות עמו** - כל זמן שאינו מראה שכל כיסופו הוא רק אליה, אין השכינה מראה לו שום סימן. אבל כשכל כך התגעגע עד שנפל חלשות מחמתה, אז העירה אותו וניחמה אותו שגם היא אינה מסיחה דעתה ממנו, ולמרות שאביה אינו רוצה בו, מכל-מקום היא מתעקשת וחושבת רק עליו. ואז באותה שעה בה הביעו את חשקם וכיסופיהם זה לזה כבר עמדו וטיכסו עצה איך לגמור ענינם [אנ"ש היו אומרים, שכאשר מתעקשים אצל ציון רבינו זוכים לפעול הישועה, כמו שאנו רואים כאן, וכן במעשה א׳, שכאשר ראתה בת המלך את מסירות הנפש של השני למלכות- גילתה לו הדרך להוציאה. מ.ק.].

להזהר לא להסיח את הדעת מהאמונה

יד. **ולקחה הבת-קיסר הטבעת ונתנה לו, והיא שכבה שם. אחר כך ראה הבן-מלך שבסמוך תעמוד, והניח הטבעת אצלה. אחר כך עמדו והלכו... בתוך נזכרה ששכחו**

מקורות והערות

ב. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח.

את הטבעת - בתחילה התקשרו על ידי הטבעת המרמזת לאמונה, שהיא סובבת את האדם מכל צד כטבעת, בבחינת "ואמונתך סביבותיך" ועל ידה הוא מתחזק ומתחדש בעת ירידה [כמו שמובא בליקוטי מוהר"ן[ג] שמוח האדם מתחדש בשעת שינה בהאמונה]. ולכן ע"י שסיכמו ביניהם את השידוך באמצעות הטבעת - האמונה, היו יכולים להחזיק עצמם תמיד. אולם מה שקרה אחר-כך, שכאשר הלכה לישון החזירה לו הטבעת, היינו שדוקא בשעת שינה נטתה מהאמונה, ועי"ז נעשה מה שנעשה. כי הלא בשינה צריך להכלל באמונה, והיא לא עשתה כן, אלא עזבה את הטבעת... ולכן גם כשקמו, שכחו מהטבעת, מהאמונה. כי גם הוא הניח הטבעת לידה ולא מסר לה בידה בעת שישנה [כלומר שלא היתה הטבעת אצל אף אחד מהם ועי"ז נתרחקו. מ.ק.] ועל ידי ירידתם באמונה, התגבר היצר הרע והפרידם עד שעבר מה שעבר וכו', שזה נמשך דורות רבים, עד שלבסוף נתאחדו יחד. ולכן צריכים לדעת שיסוד הכל היא האמונה. ועלינו לשנן לעצמנו את לשון קדשו של רבינו[ד]: "העיקר הוא האמונה, וצריך כל אחד לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה"!

אשרי המוקף בתוך עיגול האמונה

טו. **ולקחה הבת-קיסר הטבעת ונתנה לו... והניח הטבעת אצלה. אחר כך עמדו והלכו אל הספינה, בתוך כך נזכרה ששכחו הטבעת שם... ושלחה אותו אחר הטבעת, והלך לשם ולא היה יכול למצוא המקום... עד שנתעה... גם היא היתה הולכת ותועה** - כבר התבאר שהטבעת מרמזת על האמונה, שזהו העיגול של "ואמונתך סביבותיך" והשכחה מהטבעת מרמזת על השכחה מהאמונה. כי צריך לחיות עם האמונה תמיד בלי הפסק, ובלי להסיח את הדעת לרגע אחד מהשם יתברך. וכשהאדם מתחזק באמונה הרי הוא בתוך עיגול הקדושה, כלומר באיזה צד שרק לא יסתובב ויתהפך - הרי הוא מוגן בתוך העיגול... אבל כאשר שוכחים את האמונה הקדושה ח"ו, אזי תועים... כמבואר כאן שע"י שכחה זו נתפרדו ונאבדו, ונעשה עמהם מה שנעשה.

ביום פועלים, ובלילה [בומני הירידה] זקוקים לשמירה יתירה

טז. **ביום היתה הולכת אצל הים אולי תמצא עוברים ושבים... ובלילה היתה עולה על אילן כדי שתהיה נשמרת מן החיות** - אנ"ש דייקו מכאן, שעיקר החיפוש צריך

מקורות והערות

ג. סימן ל"ה. **ד.** ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ה'.

להיות ביום. כי בלילה צריכים לשמירה יתירה, שאז נעלם הדעת, ואז צריכים לעלות ולהתאחז באילן האמונה, בבחינת "ואמונתך בלילות", כי בלילה צריכים לזהירות מיוחדת מן החיות הרעות, היצר וחילותיו, המתגברים ומסיתים לחטוא ח"ו.

אילן החיים - הגנה מפני חיות הלילה הטורפות

יז. **ובלילה היתה עולה על אילן כדי שתהיה נשמרת מן החיות** - הלילה מרמז על העולם הזה ותאוותיו החשוכות, כמו שמפרש רבינו[ה] את מאמר חז"ל "שלוש משמרות הוי הלילה"[ו] שהם 'חמור נוער', 'כלבים צועקים', 'אשה מספרת עם בעלה': 'חמור נוער' מרמז על תאוות ממון. 'כלבים צועקים' מרמז על תאוות אכילה. ו'אשה מספרת עם בעלה' מרמז על התאוה הידועה. וכשרוצים להינצל מהתאוות שהם החיות הטורפות בחשכת הלילה, צריכים לעלות על האילן, אילן החיים של התורה והצדיק האמת, ועל ידי כך נשמרים מהחיות הטורפות.[ז]

היצר לא נח ולא שקט וצריך לפעול בתחבולות נגדו

יח. **ויהי היום... והיה לו בן יחיד** - במעשה זה רואים עד כמה ערמומי היצר הרע ברדיפותיו אחר איש הישראלי, כי הנה בכל פעם נזדמן לבת הקיסר שידוך אחר שאינו בן המלך הראוי לה, ובכל עת שניצלה משידוך אחד - מיד נזדמן לה אחד נוסף; וביאור הדברים על פי המובא בליקוטי מוהר"ן[ח] ששידוכין ונישואין הם בחינת 'עצה', ונמצא איפוא שזוהי עבודת היצר הרע וחיילותיו, לסבב בדעת האדם עצות שונות ומשונות הרחוקות מן האמת, כל זאת על מנת להרחיקו מן העצה האמיתית והראויה לו.

וכנגד זה רואים גם כיצד השתמשה בת הקיסר אף היא בחכמתה בתחבולות שונות על מנת להתחמק מאותם שידוכים בלתי ראויים, וממילא גם במלחמת היצר הוא כך, שיש לו לאדם לפעול בחכמה ולהשתמש בתחבולות וכד' כדי להנצל מעצת היצר.[ט]

תוספת חיזוק [שבועה] בזמן הסכנה

יט. **ויהי היום והיה סוחר גדול... והיה לו בן יחיד... ונתן לו אביו ספינה... בהיותו על הים... ראה שם אילן... וראה שיושבת שם בת הקיסר, ואמר לה שתרד, ואמרה לו**

מקורות והערות

ה. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן א' אות ד'. ו. ברכות דף ג' עמוד ב'. ז. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. ח. סימן ז'. ט. עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ו, שיחות הר"ן סימן י'.

שאינה רוצה לכנוס את הספינה כי אם שיבטיח לה שלא יגע בה... ויהי היום והיה מלך והיה בונה פלטין על הים... ושלח המלך והביאה לביתו... וכשבאתה לשם הבת-קיסר אמרה לו שישבע לה שלא יגע בה - רואים אנו שינוי בין שני המקרים - שאצל הסוחר שעוד לא לקחה לביתו רק על האניה, הסתפקה בבקשת הבטחה ממנו שלא יגע בה, אבל אצל המלך שכבר לקחה והביאה לביתו, והסכנה היתה גדולה יותר - דרשה ממנו שישבע לה על כך.

צעקות שבעים קולות סגולה להנצל מעוות התאוות

כ. **ויהי היום והיה סוחר... אמרה לו: גם היושר שתשכר את כל המלחים... והסכים עמה... ונשתכרו... והלכה לה עם הספינה...** - ולסיכום, היא ניצלה כמה פעמים בזכות היין. ויש לומר כי ה'יין' מרמז על "קול", שכמו שמובא בזוהר ש'יין לארמא קלא', להרים הקול - כלומר כשרוצים להנצל מהבעל דבר אז הסגולה היחידה היא 'יין' - היינו לצעוק קולות, שבעים קולות כמספר 'יין'. וביין זה היא ניצלה מכל צרותיה: מהסוחר, מהמלך ומהגזלנים... כי הקולות הם עצה נפלאה לשבר את עזות הגוף ותאוותיו. וכמו שפירש רבינו[ו]: "תקיעה - שברים" - על ידי תקיעת קולות, זוכים לשבר את עזות הגוף, שהם התאוות. וכששוברים עזות הגוף זוכים ל"תרועה" - להתקרב - לשבעת 'הרועים'... ואם אי אפשר בקולות ממש, צריכים לפחות לצעוק בקול דממה דקה. ויתכן שגם אנחות מעמקי הלב יש בהם סגולת הקולות[ב].

להנזר מהיין המעבירו על דעת קונו

כא. **אמרה לו: גם היושר באשר שאתה מוליך אשה כזו, שתשכר את כל המלחים... והסכים עמה ולקח יין טוב מאד שהיה לו בספינה ונתן להם ונשתכרו מאד** - ענין היין שלקחה מהספינה והשתמשה בו להצלתה, כדי לשכר את המלחים, (ולהלן את בנות השרים והגזלנים וכו'), כי היין נקרא בוגד, כמו שנאמר[ל] "ואף כי היין בוגד"[מ] - שמי שאינו ראוי אזי היין מעבירו על דעתו, וכמו שהביא רבינו בליקוטי מוהר"ן[נ] בתורה המתחלת "צריך להרחיק משכרות... שעל ידי שכרות שוכחין כל המצוות והאזהרות שציוה משה רבינו עליו השלום" עיי"ש, והוא מהפסוק[ס] "פן ישתה וישכח מחוקק". ולכן הזהיר רבינו ז"ל מאוד על ענין שתיית היין (ושאר משקה המשכר), כי ה"בוגד" הזה הפיל חללים רבים,

מקורות והערות

י. ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב. **כ.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ל.** חבקוק פרק ב'. **מ.** והביאו רבינו בליקוטי מוהר"ן סימן כ"ט.
נ. תנינא סימן כ"ו. **ס.** משלי פרק ל"א.

ועלולים להכשל בחטאים רבים ע״י היין, כי על היין נאמר[ע] ״לא זכה - נעשה רש״ רחמנא ליצלן, ה׳ ירחם.

זהירות הצדיק בממון הזולת

כב. **והוא הלך להודיע לאביו וקרוביו... ובעוד שהיו מכינים עצמם שם לילך לקראתה עם כל המשפחה הלכה היא והתירה הספינה... והלכה לה עם הספינה. והם באו אל הספינה ולא מצאו דבר.** וחרה להסוחר אבי הבן - בליקוטי מוהר״ן[פ] כתב רבינו בשבח מידת ה״משפט״ עיין שם. ורבי אברהם ב״ר נחמן היה אומר שהפירוש ״משפט״ למעשה, היינו להזהר בכל מיני זהירויות לא לפגוע בפרוטה (קָאפִּיקא) של הזולת. ולכן אנו רואים שאמנם בת הקיסר ברחה עם הספינה וכל רכושו של בן הסוחר, אבל בסופו של דבר, כשמצאה את שידוכה, פעלה בחכמתה להביא אליה את בן הסוחר והחזירה לו רכוש בכפלי כפליים, כי מצד הצדיק אין נפתל ועיקש.

לא להרפות ממלחמת היצר המתגבר עליו בכל יום

כג. **ויהי היום והיה סוחר גדול... ונכנסה אצלו לספינה... ויהי היום והיה מלך אחד... והביאה לביתה... אחר כך ראו כמין אי הים, ונתקרבו לשם, והיו שם שנים עשר גזלנים, ורצו להרגם...** - סדר נפילותיה בשבי של בת הקיסר: תחילה נפלה ביד בן הסוחר, אח״כ אצל המלך, ולאחמ״כ לגזלנים. ויש לומר שזה מרמז להמבואר בליקוטי מוהר״ן[צ] אשר בכל פעם שזוכה האדם לעמוד בנסיון ולעלות למדריגה גבוהה יותר, מיד מתגברים כנגדו מניעות ובלבולים חדשים, שכן הקליפות שבמדריגה זו קשות עוד יותר מקודמותיהן; ועל כן מספר רבינו שתחילה נפלה ביד הסוחר - שלא היה רע כל כך, ולאחר מכן אצל המלך - הרומז ליצר הרע המכונה ״מלך זקן וכו׳״, ובסופו של דבר אצל הגזלנים שהם גסים ושפלים ביותר.

והנה עצם העניין שהתגברו עליה נסיונות ללא הרף, ובכל עת שזכתה להנצל תיכף נתרגש ובא עליה נסיון חדש, הוא על דרך שאמרו חז״ל[ק]: ״יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום״, כי היצר הרע מבקש תמיד עצות ותחבולות ללכוד את האדם ברשתו, יומם ולילה לא ישבות ממזימותיו. ולזה צריכין אנו לבחינת ״מאויבי תחכמני״, דהיינו שכנגד היצר הרע ינהג גם האדם בדרך זו, שלא יפסיק

מקורות והערות

ע. יומא דף ע״ו עמוד א׳ וסנהדרין דף ע׳ עמוד א׳. **פ.** סימן ב׳. **צ.** סימן כ״ה. **ק.** קידושין דף ל׳ עמוד ב׳.

לחשוב ולתכנן כיצד יתגבר על יצרו ובמה ינצל מהרשת שפורש לרגליו, ולא יזניח את המלחמה אף לא לרגע אחד.

כי גם זאת יש לדעת, שיש לפעמים שהיצר הרע מניח לאדם לזמן מה ואינו מתגרה בו, וזאת על מנת שיחשוב שכבר שכח ממנו ויחוש שאינו עוד בכלל סכנה; ואם האדם יתפתה למזימה וירפה לזמן מה מכלי המלחמה, אזי יתפסהו מיד ברשתו. וכמו שמספרים מהחוזה מלובלין שאמר פעם על אחד שהיצר הרע עצמו הוא ששמר אותו מן החטא במשך שש עשרה שנים - וזאת רק כדי שיוכל לבוא אליו לאחמ"כ בפתאומיות ולהחטיאו בעוד שהוא אינו מוכן לכך. והעצה היא איפוא לא להסיח דעתו ממלחמת היצר כנ"ל, יהיה מה שיהיה, וגם בתקופות בהן נדמה לו שאין מתגברין כנגדו; וכך יכול להיות האדם בטוח בעזר השי"ת שינצח המלחמה.

כמה כוחות אדירים משקיע היצר להכשילנו

כד. **ובנה פלטין בשבילה... ושלחו לה אחד עשר בנות שרים גדולים מאד, ובנאו לכל אחת פלטין מיוחד, והיא היתה לה גם כן פלטין מיוחד... והיו מזמרות בכלי שיר ומשחקים שם עמה** - כמה כוחות אדירים משקיע הבעל-דבר במלאכתו; כאשר רוצה להתלבש על נפש מישראל ולתפשו אליו הוא מסוגל לבנות עבורו פלטין מיוחד, היכלות וארמונות, לתת לו עשירות עצומה ולהטעימו מכל מנעמי העולם, וכך להשתלט עליו כליל. וצריך להזהר מזה מאד, ובתחבולות לברוח ממנו (ועיין שיחות הר"ן[ר] שלעתים מביא היצר עשירות לאדם כדי לצוד על ידו הרבה נפשות, עי"ש).

לנצל את המידות הרעות לצד הטוב

כה. **אחר כך ראו כמין אי הים ונתקרבו לשם, והיו שם שנים עשר גזלנים... אמרה לו אף אנחנו גזלנים...** ויש לתמוה היאך אמרה כן, הלא רבינו הזהיר אותנו מלומר דבר שלא כהוגן ושל רשעות על עצמו אפילו בליצנות[ש], כי ברית כרותה לשפתיים, ואיך יתכן שבת הקיסר אמרה "אנחנו גזלנים". אמנם בפשטות אין זו קושיה, כי שעת סכנה היתה, ועל האדם לעשות הכל כדי להנצל ממנה. מכל מקום יש להוסיף כי כמו שיש גזלנות רעה, כן לעומת זה ישנה מידה זו גם בצד הטוב, כמו כל מידה שישנה גם בטוב וגם להיפך כידוע[ת]. ובאמת היא

מקורות והערות

ר. סימן רפ"ד. **ש.** ראה שיחות הר"ן סימן רל"ז. **ת.** בבחינת "ויגזול את החנית מיד המצרי".

היתה גזלנית ברוחניות, באופן חיובי, שגזלה מהם דעתם הרעה כדי להכניע אותם, ולפעמים זקוקים לערמה ותחבולות כדי להנצל מהם (ובעצם הענין שדיברה שלא כהוגן, שלא יסתור את דבריו בשיחות הר״ן הנ״ל, י״ל כי בשיחות נאמר שאסור לדבר דבר רע לעתיד, דהיינו לומר שיעשה עבירה:, אבל היא רק אמרה על העבר שהם גזלנים, ואין כאן את החשש המובא שם. מ.ק.)

בתחבולות תעשה מלחמה...

כו. **והיו שם שנים עשר גזלנים ורצו להרגם... מה בצע כי תהרגו אותנו, הלוא טוב שתשאו אותנו לנשים... ואמרה לחברותיה לכו ושחטו כל אחת בעלה, והלכו ושחטו כולם...** - שוב מלמד אותנו רבינו כיצד לנהוג עם היצר הרע, במזימות ובתחבולות, כמו שכתוב ״בתחבולות תעשה מלחמה״, כי כמו שהיצר הרע מרמה את האדם כך אפשר לרמות אותו; כמו שנהגה בת הקיסר, שהערימה עליהם כאילו מכינים עצמם להינשא אליהם כדת וכדין, ותוך כדי כך הרגה אותם; וכן לעיל שברחה מהם על ידי שהערימה עליהם, כי על ידי תחבולות מחוכמות אפשר להנצל ולברוח מהיצר הנוהג עמנו אף הוא בתחבולות ומזימות, בבחינת ״מאויבי תחכמני״ - שמהאויבים מקבלים חכמה וערמה איך להתגבר עליהם עצמם.

לא לסטות מהשולחן ערוך!

כז. **והסכימו שלא לילך עוד מלובש כמו נשים, ותפרו להם בגדי זכרים** - רבינו הקפיד מאד שיתנהגו על פי שולחן ערוך, ולא לשנות בו שום סעיף קטן. וכמובן שכל מה שהצדיק עושה, הכל הוא מדוקדק על פי השולחן-ערוך. ואפילו כשרואה שלצורך השעה והזמן צריך להמשיך דרך חדשה בעולם, מכל-מקום הדרך הזאת מתאימה להלכה בשולחן-ערוך ללא כל סטיה ח״ו. ולדוגמא: רבינו אמר שתפלה והתבודדות היא דרך חדשה - אבל היא קשורה ואחודה עם הדרך הישנה, ללא שום שינוי. וכאן בהתלבשותה בבגדי זכר נהגה לכאורה בת הקיסר נגד ההלכה שמקורה בפסוק[א] ״לא יהי כלי גבר על אשה״ - וברור שעשתה כן משום שנמצאה בסכנה גדולה וגם עברו עליה נסיונות כאלו, לכן כהוראת שעה נאלצה לנהוג כן כדי להנצל בגשמיות וברוחניות, לאחר שעבר עליה מה שעבר.

מקורות והערות

א. דברים פרק כ״ב פסוק ה׳.

כוחם סגולתם וסודם של המלבושים

כח. **ותפרו להם בגדי זכרים, מלבושי אשכנז** - אמנם זה שהבת קיסר עם אחד עשר בנות השרים הסכימו ביניהם ללבוש בגדי זכרים מלבושי אשכנז הוא סוד מסוד המעשיות - אך גם סגולה יש בזה להנצל מהצרות שעמדו להתרחש עליהם, כי כן כתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ב] על הפסוק[ג] "משנה פניו ותשלחהו" וזה לשונו: "כשאחד מצפה ואורב לחבירו להורגו, אזי צריך לשנות המלבושים כדי שלא יכירו אותו, כמו שכתוב "משנה פניו ותשלחהו" - כי על ידי שמשנים הפנים על ידי לבושים אחרים, נפטר ממנו... ועל ידי זה ניצול מכל אורב ומסטין, כי 'מלבוש' בגימטריא 'חשמ"ל', ומהחשמל בורחים כל המשחיתים", עיין שם היטב דברים נפלאים בסוד שינוי המלבושים, וכן מובא שם רמז: ל'בושה ו'תשחק ל'יום א'חרון[ד] ראשי-תיבות אלול, שאז הוא זמן תשובה ועת רצון, לכן צריך לשנות המלבושים שיגינו עליו, ועי"ז ינצל מכל הצרות. ולכן עתה כשהיא שינתה מלבושיה אזי ניצלה משידוכים של הסטרא אחרא. ואפילו שגם אח"כ דיברו לה שידוך של אשת הבן מלך, אבל אז כבר לא היה הנזק גדול כל כך, כי היא כבר שימשה כ'חתן'. ואכן, בשידוך זה, כתוצאה משינוי לבושה, באה על תיקונה, שבאה למדינה וכו', ומצאה את חתנה האמיתי, וחזרה לביתה וכו', שזהו התיקון שאנו מצפים לו בב"א.

"ליצנות פתח הטומאה", ועל ידה אפשר להתדרדר לתהום

כט. **ויהי היום והיה מלך אחד זקן, והיה לו בן יחיד... ופרשו בספינה... והיו משחקים מאוד; ואחר כך אמרו שיפשטו כולם בגדיהם, וכן עשו** - הנה מוהרנ"ת אמר שהליצנות היא פתח הטומאה רחמנא ליצלן[ה], כאשר עיקר הכוונה בתיבת 'טומאה' היא לפגם הברית כמבואר בליקוטי מוהר"ן[ו], וגם בספר המידות[ז] איתא בפירוש שעל ידי ליצנות נכשל בניאוף.

ובזה מובן מה שמיד לאחר ש"היו משחקים", כלומר שנפלו לשחוק ולליצנות, תיכף באו לפגם הברית, שפרצו כל גדר ופשטו בגדיהם מעליהם.

וכעין זה מובן גם במעשה הז' בעטלירס ביום השני, שסיפר שבבואו אל המדינה שאבדה הגנני וכו' שמע תחילה אנשים שמדברים דברי הלצות וניבול פה,

מקורות והערות

ב. סוף סימן כ"א. **ג.** איוב פרק י"ד פסוק כ'. **ד.** משלי פרק ל"א פסוק כ"ה. **ה.** אוצר היראה ערך ליצנות ולשון הרע אות ז'.
ו. סוף סימן ב'. **ז.** ערך ליצנות אות א'.

ולאחמ״כ נוכח לדעת שהם מלאים ניאוף ממש ויש שם ניאוף הרבה עד שנעשה כהיתר אצלם.

פגם המוח של בן המלך

ל. **אני יכול להפיל את אותו הקרח לתוך הים... כי הבן מלך הנ״ל היה קרח, דהיינו שהיה מוקרח ראשו משערות** - בשפת האידיש, בלשונו של רבינו הקדוש מובא שלבן המלך היה ״פליח״ על ראשו. תרגום תיבת ״פליח״ הוא ׳שחין׳. ואילו בלשון הקודש תורגם ״קרח״. בכל אופן מרמז הדבר על פגם המוח, היינו שמוחו מקולקל [אמנם אצל זקנים מרמזת קריחת הראש על מוח שקיט ושכיך, כלומר זך וצלול, כמו שמביא רבינו בליקוטי מוהר״ן[ח] מהזוהר, אבל הוא היה צעיר ונחשב לו הדבר לקלקול המוח, וכמבואר בתורה ל, שהשערות הם הארות המוחין, שמזה משתמע שכשאין שערות אזי המוחין מקולקלין עד שאין יוצא שום הארה מהמוחין. מ.ק.].

ע״י הכנעת מלכות דסטרא אחרא מקימים את המלכות דקדושה

לא. **והיו משחקים מאד. אחר כך אמר שיפשטו כולם בגדיהם... והיו מתחזקים לעלות על התורן, והיה בן המלך מתחזק לעלות לשם... ואמרה שלא להפיל אותו עד שיעלה על ראש התורן ממש... המתינה עד שעלה אל ראש התורן ממש, ולקחה הזכוכית ששורף נגד החמה וכיוונה נגד מוחו עד שנכווה מוחו ונפל לתוך הים** - משראתה בת הקיסר את גודל שפלותו וטומאתו של בן המלך, אשר בהנהגתו עסקו בשחוק ובליצנות ומתוך כך באו לפריצות ולפגם הברית שהוא אבי אבות הטומאה[ט], אזי הבינה שאם יוכתר זה למלך בוודאי ימשיך את העולם כולו לטומאה ולזוהמא רחמנא ליצלן, ומי יודע עוד להיכן יתדרדרו, ולכן שרפה את מוחו והרגה אותו, וכתוצאה מפעולה קדושה זו של הכנעת הרע והטומאה הוכתרה היא עצמה למלך תחתיו כמבואר בהמשך המעשה. עניין זה מבואר בכמה מקומות׳ שכאשר מכניעים את המלכות דסטרא אחרא אזי קמה תחתיה מלכות דקדושה, כי כשזה נופל זה קם.

ומה שהמתינה עד שיגיע לראש התורן ממש, יש לומר כי הצדיק בבואו להכניע את הרשע ממתין הוא ומצפה להצלחתו עד שתגיע לשיאה - שדווקא אז תהיה לו מפלה שאין לה תקומה, על דרך[י]: ״לפני שבר גאון״ וכדברי חז״ל במסכת מגילה.[ל]

מקורות והערות

ח. סימן ס״ז. **ט.** כמבואר בליקוטי מוהר״ן סוף סימן ב׳. **י.** עיין ליקוטי מוהר״ן סימן א׳ ועוד. **כ.** משלי פרק ט״ז. **ל.** דף ט״ו עמוד ב׳.

הצדיקים יודעים הכל במישוש הדופק (סיפור)

לב. **ולקחה הדפק בידיה** - מסופר שפעם אחת היה הבעל שם טוב הקדוש באזור גליציה, והיה שם אחד שהיה צורר ליהודים, ובמיוחד רדף את הגדולים והצדיקים. הלה נכנס אל הבעש"ט במטרה ללעוג ממנו. הוא שאל את הבעש"ט, כיצד הוא מרשה לעצמו לטפל בחולים ולהבטיח להם רפואה, האם יש לו תעודה רפואית מוסמכת? במקום להשיב לו, ביקש ממנו הבעש"ט שיתן לו את ידו ויגלה לו מחלתו. הבעש"ט מישש את דפקו ואמר לו: אני מרגיש בדופק שלך שבביתך נמצאת הגניבה שנגנבה מבית המלך. הדבר נודע ונתפרסם ברבים, והצורר נחל מפלה מבישה. כי הצדיקים רואים הכל בהדופק, וכמבואר בליקוטי מוהר"ן[מ], שהדופק נוקש באדם, לפעמים מזכירו לטוב ולפעמים לעבירה רח"ל, עיין שם.

עיקר התגרות היצר - בשעת משתאות וחינגאות של יין

לג. **נתן להם יין ונשתכרו. בשעת חדוה אמרו השרים: מה יפה היה שהמלכה תשא את הדאקטיר. ואמר הדאקטיר: יפה מאד היה רק אם היו מדברים זאת בלתי פה שתוי, היינו שלא בשעת שכרות** - רואים אנו גם במעשה זה וגם במעשה של "החכם ותם" שכאשר הגיעו שלוחים אל ה'חכם' ומסרו לו מכתב מהמלך, עשה סעודה, ובתוך הסעודה דיבר דברי כפירה, שאין בכלל מלך רחמנא ליצלן. הרי לנו שעיקר התלבשות הסטרא־אחרא היא בשעת הסעודות והמשתאות, ובפרט כשיש יין, שאז מדברים נבול פה וכדומה. ולכן הקפיד רבינו מאד להזהר בשתיית יין. ובימות החול הקפידו אנ"ש שלא לשתות יין רק מעט בסעודת מצוה, כי אי אפשר לשער את הקלקול שיכול לבוא מהיין. ואכן הדאקטיר (היינו הבת־קיסר) לא שתה, ולכן הוכיח אותם על דבריהם שדיברו בפה שתוי.

אמת דברת - אך לא בפה שתוי!... (סיפור)

לד. **יפה מאד היה רק אם היו מדברים זאת בפה בלתי שתוי** - כבר נזכר שרבינו הזהיר מאוד לא לשתות משקה המשכר[נ]. פעם אחת שתה רבי נחמן מטולטשין (תלמידו הנאמן של מוהרנ"ת) קצת יי"ש בשמחת תורה, כפי שנוהגים המון העם. ונפל לרגלי מוהרנ"ת ונשקו, ואמר לו: אתה הוא חיותי, אתה מחיה אותי!... כאשר נפגשו למחרת, אמר לו מוהרנ"ת: אמנם אמת דיברת אתמול, אבל לא בפה שתוי בשמחת תורה, כי שמחת תורה מרמז על דיבור בדעה (כמו שמובא בליקוטי

מקורות והערות

מ. סימן ק"ם. **נ.** כמבואר ב"כוכבי אור" 'ששון ושמחה' אות א.

מוהר״ן[ס] שזה ההבדל בין ״הושענא רבה״ ל״שמחת תורה״, כי ערבה שנוטלים בהושענא רבה דומה לשפתיים, היינו דיבור סתם, ולכן בהושענא רבה מרבים לזעוק ״הושענא, הושענא״, וכן מובא בזוהר הקדוש: יש מי שעמל בתורה ואינו מבין אלא מגמגם בה - כל מילה ומילה עולה למעלה והקדוש ברוך הוא שמח במילה זו, ונוטע אותה וממנה יוצאים אילנות מלבלבים ונקראים ״ערבי נחל״. נמצא שהושענא רבה וערבי נחל מרמזים על דיבור בלא דעה. ואילו שמחת תורה הוא בחינת דיבור בדעה, כמובא בזוהר: אשרי מי שמבין בתורה ועל ידו צומחים אילנות החיים למעלה, שכולם הם רפואה לנפשו, בחינת שמש צדקה ומרפא, שהיא בחינת דיבור בדעה, עיי״ש). רק בפורים מותר וחייבים לשתות יין, ואילו בשאר כל השנה לא.

יפה מאד - אבל לא בפה שתוי! (סיפור)

באומן היה אחד מעובדי ה׳, רבי נחום הרב מחארקוב, שנתקרב לרבינו (במקורו היה מחסידי חב״ד). פעם דיבר בהתפעלות בשבחו של אחד מגדולי החסידים והרבנים מעיר אוסטודוב שהיה בעל מוח גדול; שפעם בשמחת תורה שתה שלוש כוסות יי״ש בחוזק 95% אלכוהול, ולאחר שהקיא ישב ואמר כמה שעות תורה בהלכה ואגדה וחסידות. אבל אנ״ש לא התפעלו מזה, ואמרו ע״ז מה שאמרה כאן הבת קיסר: שזה יפה מאד אבל לא בפה שתוי!

בזמן התיקון - נתתקן הכל

לה. **והמלך הזקן מת בטרם ביאתם** - כאשר מגיע הזמן של תיקון העולם, בא הכל לתיקונו השלם, והשם יתברך מסדר שלא יהיה איזה סיבה לעכב התיקון, לכן סיבב השי״ת שקודם מת המלך הזקן, והיה מקום פנוי להדאקטיר שיסכימו לקבלו למלך, וזה היה תחילת התיקון.

אין הקב״ה מביא תקלה ע״י צדיקים

לו. **והמלך הזקן כבר מת בטרם ביאתם** - אין הקב״ה מביא תקלה ע״י הצדיק. שאילו היה המלך חי, היו צריכים להרגו כדי שתוכל לבוא להמדינה, כפי תוכנית שרי המלוכה שהמלכה שלהם תישא את הדוקטור והוא יהיה מלך שלהם, ואת המלך הזקן יהרגו. ולכן השי״ת לקחו מקודם ומת - כדי שהצדיק לא יזדקק לפעול שלא כראוי.

מקורות והערות

ס. סימן ע״ד.

הסוף הטוב - ע״י עזות דקדושה, שעומד חזק ואיתן בדעתו

לז. **ענתה הבת קיסר ואמרה... ואתה בן מלך - היינו החתן שלה באמת - נלכה ונסעה. ושבו לביתם** - היה זה סוף טוב לכל מה שעבר על בת הקיסר, בזכות שסירבה לכל השידוכים ורק המתינה לחתנה האמיתי. כי על אף הנסיונות הרבים שעברה בבית אביה ולאחמ״כ כאשר חתנה בן המלך נעלם, ולא היתה יודעת כלל מתי ואם בכלל יפגשו עוד, מ״מ היה בטחונה שלם תמיד ודעתה חזקה ביותר, ולא אבתה לשמוע ולחשוב על שום שידוך אחר זולתו, ועל ידי זה ניצלה באמת מכל אותם שידוכים שאינם ראויים, ובאה לשלימותה ולזיווגה האמיתי.

בהקשר זה היו מציינים אנ״ש את המובא גבי יוסף הצדיק דהנה כשהתורה מספרת על אשת פוטיפר שניסתה להסיתו לדבר עבירה והוא סירב לשמוע לדבריה, אזי כתיב ״וימאן״ בטעם ׳שלשלת׳, טעם שנגינתו מתמשכת וחוזרת על עצמה כידוע, להורות כביכול על תוקף מיאונו ועמידתו כנגדה במשך שנה תמימה, שנה בה עמד שוב ושוב בפני פיתויים קשים כברזל כמובא בדברי חז״ל, ועל ידי שהיה תקיף וחזק בדעתו שאינו רוצה להכשל בשום אופן, עי״ז ניצל ממנה. כי עיקר כוחו של הבעל דבר להחטיא את האדם נובע מהספק המנקר במוחו, שאינו חזק בדעתו שבוודאי לא יכשל, וממילא ״לפתח חטאת רובץ״ ויש כח ביד היצר להתגבר עליו. לזה מצווה רבינו בספר המידות[ע] ״אל תכנוס עם פיתוייך בטוען ונטען וכו׳״, רק יעמוד על עמדו בתקיפות ועזות דקדושה, בבחינת ״וימאן״ - ב׳שלשלת וכנ״ל.

ומכלל המעשה ישנו איפוא לימוד לכל אחד ואחד, והיינו שידע כי הבעל דבר מחפש לו תמיד ״שידוכים״ והתקשרויות שונות, עיסוקים והתחברויות בהבלי העולם הזה - כדי להרחיקו מהשי״ת, שזהו בחינת השידוך האמיתי, בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה; ואם יהיה האדם חזק בדעתו ולא יתפעל משום פיתוי וגירוי, רק יוותר תמיד בעמדתו הברורה ובשאיפתו הטהורה להתקרב אליו ית׳ - אזי יזכה להגיע בוודאי ולמצוא את שאהבה נפשו, ודבר לא יפריד ביניהם.

מעשה ״ממלך וקיסר״ - בבואה לחיי האדם המרובה בהתקשרויות וניתוקים

לז.א **ואתה בן מלך... נלכה ונסעה. ושבו לביתם** - קודם פטירתו ציוה מוהרנ״ת לאחד שיקרא לפניו מעשה זו. וכשסיים בתיבות האחרונות: ״ואתה בן מלך נלכה

מקורות והערות

ע. ערך ניאוף חלק א׳ אות י׳.

ונסעה; ושבו לביתם״ - אמר מוהרנ״ת להעומדים סביבו: השמעתם מה שאומר? וחזר הדיבורים הנ״ל.

תכלית הדבר הוא שבמעשה זו [המלאה במצבים מנוגדים של קשר וניתוק וכו׳] מרומז תמצית כל חיי האדם בעולם, ביאתו והסתלקותו. כי בביאת האדם לזה העולם משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע[פ], ואז בעת שמשביעין אותו מתהווה התקשרות. וכשיוצאים לאויר העולם שוכחים מההתקשרות. וכל ימי חיי האדם עלי אדמות מתהווים חליפות של התקשרויות עם הקדושה ולהיפך ח״ו: כאשר לומדים ומתפללים, נעשה התקשרות ושידוך. וכאשר חוזרים מבית התפילה, מדברים אכן ׳שידוכים׳, אבל של היצר הרע, דהיינו תאוות ממון וכו׳ וכו׳ שמחזקים ההתקשרות עם הסט״א רח״ל. הטבעת המובאת במעשה מרמזת על ההתקשרות עם האמונה הקדושה [התמימות] בבחינת ״וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי באמונה[צ]״. אבל ״האב״ אינו רוצה בשידוך, ״אב״ מרמז לחכמה, היינו ״החכמות״ [היפך התמימות] מרחיקים ומשכיחים את השידוך האמיתי ומתייעצים לפרוש על הים, מרמז למלכות פה, היינו תפילה [כי כל הנחלים הולכים אל הים[ק]], ודיבור התפילה הוא סגולה לזכרון, כי ״מדי ׳דברי׳ בו זכור אזכרנו עוד[ר]״.

וזה מרומז גם ב״נתינת הטבעת על ידה״ - ״ואמונה סביבותיך[ש]״, שזה בחינת תפילה [כי על ״ויהי ידיו אמונה[ת]״ מתרגם אונקלוס ״פרישן בצלוי״ - בתפילה]. כי להתקשרות האמיתית צריכים הרבה תפילה ואמונה. והאמונה צריכים תמיד אף בעת הירידה כמו שכתוב ״ואמונתך בלילות״. ובשעת שינה הנשמה נכללת באמונה ומתחדשת. ומחמת שהבת קיסר הלכה לישון ופשטה את הטבעת [האמונה, וזה היה פגם], אזי נאבד ממנה לגמרי הטבעת. ולכן אח״כ הציע אביה [המרמז ל״חכמות״ היפך התמימות] שידוכים אחרים [כלומר התקשרויות אחרות של תאוות ממון וכו׳ כנ״ל] והשידוך האמיתי נשכח לגמרי מאביה ולא רצה בו. והבן מלך שראה שבסמוך תעמוד מהשינה, הניח הטבעת אצלה, רמז בזה להמובא בליקוטי מוהר״ן (סימן נ״ד) שתיכף בהקיצו משנתו צריך האדם לדבר האמונה בפה ולזכור שיש עלמא דאתי כדי שלא ילכד בהתקשרויות ושידוכים לא טובים, ח״ו[א].

מקורות והערות

פ. מסכת נדה דף ל׳ עמוד ב׳. **צ.** הושע פרק ב׳ פסוקים כ״א כ״ב. **ק.** קהלת פרק א׳ פסוק ז׳ – תיקוני זוהר תיקון י״א – מלשון ליקוטי מוהר״ן סימן ל״ח . **ר.** ירמיהו פרק ל״א פסוק י״ט. **ש.** תהילים פרק פ״ט פסוק ט׳. **ת.** שמות פרק י״ז פסוק י״ב. **א.** ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנוי אבא חלק ה׳ מכתב קפ״א, קפ״ג).

המעשיות משנים קדמוניות מסתיימות בביאת הגואל

לח. **ושבו לביתם אמן ואמן** - המעשיות מסתיימים בתפילה ובאמירת 'אמן'. היה אומר על כך רבי אברהם ב"ר נחמן שכל מעשה ומעשה מהמעשיות מתחיל מבריאת העולם - כמו שהם מכונים "ספורי מעשיות משנים קדמוניות", ומסתיים בזמן שיבא משיח ויותר.

מעשה ג' - מחיגר

פעם היה חכם... והיום צריכים לחפש אותו על ידי הרצון...

א. **מעשה בחכם אחד - ובאידיש: "אמאל איז געווען א חכם", כלומר, "פעם היה חכם"** [צדיק], אבל היום צריך לעמול לחפש את הצדיק כדי להתקרב אליו. וכל מה שמחפש יותר מוצא יותר. ועיקר החיפוש הוא באמצעות הרצון... היינו שיעורר את רצונו למצוא את הצדיק להתקרב אליו וללכת בדרכיו. ועל גודל מעלת הרצון מצינו בזוהר הקדוש[2] שרבי אבא אמר ששמע מרבי שמעון מה ששמע מפי אליהו הנביא, שאמנם מכל דבר טוב נעשים לבושים עילאיים, אך מרצון נעשים לבושים מעולים יותר מאשר מעובדות מעשיות.

וצריך להבין איך יתכן לומר שרצון חשוב ממעשה, אמנם אמרו חז"ל שכל מי שרצה לעשות מצוה ולא עשאה נחשב לו כאילו עשאה[3], אבל מכל מקום הרי זה רק 'כאילו' עשאה ולא יותר. ויש לתרץ ולומר שגם בעבודה מעשית העיקר מה שנשאר מהעבודה המעשית הם הרצון והכיסופין. וכמו שמובאת אימרה בשם הרבי ר' ברוך ממעזיבוז על מה שאומרים בתפילה "הבוחר בשירי זמרה" - שהקדוש-ברוך-הוא בוחר "בשיירי" הזמרה, היינו בהשיריים של התפלה, והם הכיסופים והרצונות שמתגברים ומתחדשים לאחר עשיית פעולות מעשיות טובות. והטבע הוא שמה שמוצא יותר מחפש יותר...

הצדיקים משאירים הוראות לדורות הבאים

ב. **מעשה בחכם אחד, קודם מותו קרא את בניו ומשפחתו, וציוה אותם** - כן דרך הצדיקים, לפני פרידתם מהעולם הזה, משאירים צוואה לבניהם ולבאים אחריהם. כמו שהתורה מספרת שיעקב אבינו ע"ה ומשה רבינו ע"ה השאירו צוואה לבניהם ולבני ישראל קודם מותם, וגם חכם זה צוה קודם מותו לבניו ומשפחתו.

להודיע מה עיקר תפקידנו בעולם

ג. **מעשה בחכם אחד, קודם מותו קרא את בניו ומשפחתו, וציוה אותם להשקות אילנות** - מה שהחכם צוה לעסוק בהשקאת אילנות דוקא לפני מותו ולא בימי חייו, כי

מקורות והערות

ב. פרשת פקודי. **ג.** ראה ברכות דף ו' עמוד א'.

כל זמן שחי עסק הוא עצמו בזה והיה דוגמה חיה לבני משפחתו, שמן הסתם בניו ומשפחתו עזרו לו בזה; אבל כשהתקרבה שעתו ועמד ללכת בדרך כל הארץ, היה צריך להשאיר השארה ממנו ולהודיע מה היתה עיקר משימתו בעולם הזה, ושהבאים אחריו אף הם ישימו זאת בראש מעינם.

"ללחלח הנגיבה" להרוות הנפשות היבשות...

ד. **וצוה אותם להשקות אילנות** - אנ"ש פירשו שבפשטות כוונת רבינו ב"השקאת אילנות" היא, לקרב נפשות להשם יתברך, כמאמר הכתוב[ד] "כי האדם עץ השדה", היינו שלא יהיו בבחינת עצים יבשים. כמובא בחיי מוהר"ן תקמ"ג. וכן מפרש רבינו בליקוטי מוהר"ן[ה] על הפסוק[ו] "ויסע אברהם הלוך ונסוע הנגבה" מפרש רבינו שאברהם אבינו ז"ל הלך למקומות יבשים "ללחלח הנגיבה" - להרוות את השטחים היבשים, להשקות במי החסד את המקומות היבשים עי"ש, היינו להכניס חיות בעבודת השי"ת לבריות יבשות. כי לפעמים נופלת כמין ישנוניות ותרדמה על האדם, ועובד את השי"ת ביבשות ובלא חיות. וצריך לעוררו שעבודתו תהיה עם חיות.

זכורני בשיעור שהתקיים במוסקבה למד תלמיד חכם אחד בכל יום בפני הציבור. קרה ופעם אחת לא הרגיש בטוב, ובמקומו אמר את השיעור רב העיר, שהיה מקורב לאנ"ש, ואמר את השיעור בחיות ובהתלהבות רוחנית כדרך אנ"ש. עיני השומעים אורו, ואמרו שזה לימוד אחר לגמרי; הגם שהיא אותה גמרא, אותם מאמרי חז"ל, אבל הלימוד מפי הקודם יבש היה, ואילו אצלו הוא מלא חיות ולחלוחית.

להשקות גם את עצמו...

ה. **להשקות אילנות** - ציווי זה של "השקאת אילנות" מיועד גם להאדם על עצמו, שהוא לא יהיה עץ יבש, וכלשון רבינו ז"ל שאמר "אל תהיו עצים יבשים"[ז] - אלא צריך להכניס לחלוחית בעבודתו. כי יש מי שעובד את השי"ת אבל הוא בבחינת עץ יבש. וצריך להשתדל להכניס לחלוחית בכל עבודה קדושה, כמו בלימוד התורה, בתפילה ובקיום המצוות. כי דבר יבש אין לו המשך, ורק על ידי רטיבות ולחלוחית מתקיים וצומח ויש לו המשכיות. ומצינו אצל דואג ואחיתופל שאמנם היו תלמידי חכמים, מחכמי הסנהדרין, עד כדי כך שעל דואג

מקורות והערות

ד. דברים פרק כ' פסוק י"ט. ה. סימן ס"ב. ו. בראשית פרק י"ב. ז. חיי מוהר"ן סימן תקמ"ג.

אמרו שהשיג כמה פנים של תורה, אולם הפגם שלהם היה חוסר חיות ולחלוחית, ועי"ז נפגמו פסקי הלכותיהם[ח]. (חז"ל מציינים אותם כדוגמא לתורה שאין לה המשך ואינה פרה ורבה, כמו שמפרשים ספרי החסידות על מה שנאמר במסכת אבות[ט] שדוד לא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, כלומר שתורתם לא היתה כשאר תורה הנובעת ומתרבה, ונשארו "שני דברים בלבד"). אבל דוד מלך ישראל שהיה אומר שירות ותשבחות בזמרה - היינו בחיות ובלחלוחית - כמו שנאמר' "זמירות היו לי חוקך", נמשכה מלכותו לדורות, ו"דוד מלך ישראל חי וקיים". ולכן, לפני מותו, ברצותו להשאיר השארה לדורות - ציוה החכם שיכניסו לחלוחית בעבודתם, שעל ידי זה יהיה לה קיום לדורות.

לשלב תורה עם העבודה

ו. **אבל בזה תשתדלו להשקות אילנות** [ובאידיש: נאר דאס זאלט איר זעהן תמיד צו טאן - זאת תעשו תמיד] - אנ"ש הקשו: אם עבודתם התמידית תהיה להשקות האילנות, א"כ עבודות אחרות מה תהא עליהן? ותירצו, שכוונתו לא היתה שלא יתעסקו בעבודות אחרות זולת השקאת אילנות, אלא שעם כל עבודה ישלבו את השקאת האילנות, היינו שיכניסו חיים בכל עבודה. כלומר שכל עבודה ילחלחו עם תורה, כי התורה נקראת חיים, כי היא הנותנת חיים אמיתיים. וכעין שפירש גדול אחד על מאמר חז"ל[י] "טוב תורה עם דרך ארץ", דהיינו שבכל ענין של דרך ארץ יהיה גם תורה. והכוונה למעשה היא שיתאמץ שיהיה הכל על פי התורה.

רגלי חסידיו ישמור - זה האשה

ז. **והיה לו בן אחד שלא היה יכול לילך** - על הפסוק "רגלי חסידיו ישמור"[ל] כתוב בזוהר הקדוש "דא אתתא", רמז להאשה שהיא שומרת על האיש. אולם יש ולפעמים האשה מתנגדת לאיש ומצירה דרכיו - רמז לחיגר שאין לו רגלים. כלומר שאם אין לו אשה הגונה אזי כל מעמדו מעורער, והוא סובל מאד, וזקוק לחיזוק רב שיחזיק מעמד ולא יפול, ויבקש ישועתו מהשי"ת, כמו שאכן נהג החיגר, שבמצבים הקשים ביותר, היה מלא תקוה, ולבסוף נתרפא ועלה מעלות רמות.

מקורות והערות

ח. ראה פירוש רש"י בתהילים פרק קי"ט פסוק צ"ח. **ט.** פרק ו'. **י.** תהילים פרק קי"ט. **כ.** מסכת אבות פרק ב' משנה ב'. **ל.** שמואל-א' פרק ב' פסוק ט'.

מדריגתו הנשגבה של החיגר (מתיקוני זוהר)

ח. **והיה לו בן אחד שלא היה יכול לילך, והיו אחיו נותנים לו סיפוק** - החיגר בעל המום היה באמת בעל מדריגה גבוהה ביותר. וגם בתיקוני זוהר[מ] מצאנו מעשה נורא מחיגר שלהילוכו נזקק לקביים (היתה לו נשמה גבוהה ביותר מהנשמות הנשגבות המכונות "בעלי קבין"). היה זה בערב שבת קודש, פגש החיגר בשניים מחכמי הדור שהיו בקיאים בנגלה ובנסתר, והם חשבוהו לחיגר פשוט בעל מום. ולאחר מכן התלבש בלבוש שהאיר כשמש. וטס עמם למערה שם היו שלוש מאות תלמידים שחזרו על התיבות "הבל הבלים" פעמים רבות, והחכמים שנתלוו עמו לא הבינו כלל ביאור הדברים, ואמר להם וכי אתם חכמי הדור? אינכם אלא טפשי הדור. ואז גילה להם סודות התורה, עי"ש. היינו שלעתים יכול להיות מי שנראה בעל מום חיגר וקיטע המעורר רחמים, ובאמת הוא הצדיק שבדור.

הצדיקים תחילתן יסורים וסופם שלוה

ט. **והיה אותו הבן שלא היה יכול לילך... והיה אותו הבן מקבץ מיד על יד** - החיגר היה צדיק הדור (כפי שרואים בהמשך המעשה שלאחר שנתרפא, מיד הלך לראות מה נעשה עם השדים והמזיקים, להוציא ניצוצות הקדושה מהם ולהכניעם, כדרך צדיקי הדור שעסקו בהכנעת הקליפות) למרות שהיה הפחות מאחיו, ונזקק לחסדיהם. וכן מצינו אצל הצדיקים יחידי הדורות, ובפרט אלה שהתורה נמשכה על ידם; מתחלה עבר עליהם מה שעבר, ואחר כך האירו את הארץ. כמו שמצינו אצל רבי שמעון בר יוחאי שנאלץ להסתתר במערה שלוש עשרה שנה עם רבי אלעזר בנו והתכלכלו רק מעץ החרובים ומהמעין שנבראו במיוחד בשבילם והתכסו בעפר, לבסוף נתברר שדווקא עי"ז נתעלו גבוה מעל גבוה והגיעו למה שהגיעו [וכמו דוד המלך ע"ה שהיה הקטן שבאחיו וסבל רדיפות כל ימיו. וכן משה רבינו ע"ה שמתחלה הושם בתיבה בסוף, ונלקח ע"י בת פרעה, ואח"כ הוכרח לברוח למדין, וכן רבים. מ.ק.] וכן האריז"ל והבעש"ט שלפני התגלותם חיו חיים פשוטים של דוחק ועניות.

לא להתייאש! להחזיק מעמד בכל המצבים!

י. **והיה לו בן אחד שלא היה יכול לילך** - החיגר נראה בתחילה כמסכן ביותר, כחשוך מרפא, ולאחר מכן, לאחר שמצבו התדרדר מאד, השיג את האבן הטובה

מקורות והערות

מ. תיקון ס"ט דף ק"ג.

[דומיט] ובאמצעותה היתה לו ישועה גדולה. וכשמתבוננים רואים שלכל זה הגיע מחמת שכבר מתחילת הדרך החזיק מעמד ולא נפל בדעתו - תחילה כשהיה חיגר, ואח"כ כשנפלו עליו גזלנים, ואח"כ כשנאבד כח העמידה שלו וכו', תמיד, למרות שידע היטב את מצבו הירוד, אעפ"כ לא נפל, אלא החזיק מעמד. כמו שידועה אמרתו-זעקתו של רבינו[נ]: געוואלד! זייט אייך נישט מייאש! אהה! אל תייאשו עצמכם! כי דרך האדם היא כשרואה שהיצר הרע מתלבש עליו ומטרידו, אזי הוא נופל בדעתו וחושב כי אבדה תקוותו עד שנופל לדיכאון ושיגעון רחמנא ליצלן ומפקיר עצמו לגמרי. אבל החיגר גם לאחר שהוכה מכה אחר מכה, תמיד התיישב בדעתו והחזיק מעמד, ורק על ידי זה הצליח לצאת ממצביו הקשים ביותר ועלה והתעלה עד לאין ערוך.

להגדיל את האמונה על ידי יגיעה עצמית

יא. **והיה לו בן אחד שלא היה יכול לילך... והיו אחיו נותנים לו סיפוק די פרנסתו... והיה אותו הבן מקבץ על יד על יד ממה שנשאר לו מפרנסתו עד שקיבץ סך מסוים. ויֵשֵב עצמו למה לי לקבל הספקה מהם, טוב שאתחיל לעשות איזה משא ומתן... כששמעו זאת המשפחה הוטב בעיניהם.. והלוו לו עוד מעות** - אנו רואים שהחיגר שהלך לעסוק בפרנסתו השתמש בתחילה עם הכסף שנתנו לו אחיו, לאחר מכן התייגע והשתכר מכוח עצמו. רבינו מרמז כאן יסוד חשוב בדרכי התורה והאמונה. אמנם אנו מאמינים בני מאמינים וחייבים לילך על פי התורה והאמונה שקבלנו, ולא לשנות מהם מאומה. אולם אין לנו להסתפק רק בזאת, אלא עלינו להתייגע ולהגדיל את האמונה בכוחנו אנו [וכלשון רבינו[ס]: שצריך לרעות את האמונה כמו שכתוב "ורעה אמונה"], שמובנה למעשה הוא, שמלבד מה שקבלנו מאבותינו ומרבותינו, עלינו להתייגע בעצמנו בתורה ולהבינה. כלומר עלינו להשתדל לבנות על יסודות האמונה בנינים דקדושה מכוח שכלנו [ולהבין זאת היטב יש להתבונן כיצד נהג מוהרנ"ת לאחר התקרבותו לרבינו. הוא אמר על עצמו: אני רוקנתי את מוחי לגמרי, ומכל דיבור ששמעתי מרבינו ניתוסף לי מוח, עוד דיבור - עוד מוח, וכן הלאה, ובאמצעות השכלים הללו שקיבל מרבינו הוסיף מעצמו לחדש עוד ועוד חידושים נפלאים ומערכות שלמות בתורת רבינו, וממנו נראה וכן נעשה. וגם רבינו ז"ל אמר בשיחות הר"ן: "התורה שלי היא כולה הקדמות", ועל פיה אפשר לבנות ולחדש עוד ועוד. מ.ק.].

מקורות והערות

נ. חיי מוהר"ן סימן מ"ט. **ס.** ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב אות ג', סימן קכ"ט.

לא להתעסק עם מה שעולל אלא להתחזק ולהתקדם

יב. **ובא לקרעטשמע [פונדק] ואמר הנאמן שילינו שם, ולא רצה... ונסעו משם ותעו ביער ונפלו עליהם גזלנים** - אמנם כל הצרה באה עליהם לכאורה בגלל החיגר, כי אילו היו לנים בפונדק לא היו הגזלנים מוצאים אותם. מכל מקום מעלת החיגר היתה שהגם שהוא הכשילם וכתוצאה ממעשהו נאלצו לברוח ולהשאיר אותו בודד לנפשו עם הגזלנים שגזלו לו את הכל וכו׳, לא איבד עשתונותיו ולא ייאש עצמו, אלא השתדל לעשות מה שיכל; קפץ מהעגלה ואכל עשבים וכו׳ עד שלבסוף הגיע לישועתו השלימה. כי אילו היה מייאש עצמו ח״ו ומתעצב לנפשו ומתמרמר על עצמו על מה שעשה, היה יכול למות שם בודד בין עשבי היער. וזה לימוד מוסר השכל שמלמד אותנו רבינו, שמקטן ועד גדול, גם אם עובר עליו מה שעובר, וגם אם הוא עצמו הביא עליו את הצרות, אם הוא לא יפול לעצבון ויאוש בעטיין, ולא יאבד עשתונותיו אלא יתחזק ויתעודד ויתחיל כל פעם מחדש, יצא במהרה מכל מצוקותיו וישיג פי כמה, כפלי כפלים לאין ערוך דוקא על ידי הירידות שעבר אותם כדבעי, וכאמרתו של רבינו״: ״יש ענין שנתהפך הכל לטובה״.

לא לפעול מתוך שיקולי חולשה ומצוקה

יג. **ואותן הגזלנים נעשו על ידי שהיה פעם אחת רעב, ובא אחד לעיר והכריז: מי שרוצה מזונות יבוא אליו... והוא עשה בערמה... ואמר להם שיהיו נעשים גזלנים** - כמה מסוכן הדבר שלפעמים נמצא האדם במצוקה, ואז בא מישהו לעזור לו, ומחמת דחקו ורצונו הרגעי לצאת ממצוקתו אינו מתבונן בטיב העזרה, והלה עלול להעבירו על דעתו עד שח״ו יכול להיות גזלן ורוצח רחמנא ליצלן.

אנו רואים בפרשת בן סורר ומורה, שבגלל מצוקה ורעבון רגעי שלא התגבר על עצמו וגנב תרתימר בשר ויין וכו׳ - ציותה התורה להרגו מיד כדי שלא יגיע למצב שילסטם את הבריות, כמו שכאן הפכו לגזלנים עקב שעת דחק שלא היה להם מה לאכול.

להתעקש לעמוד על עמדו גם בשיא הירידה

יד. **וניטל ממנו הכח עד שלא היה יכול אפילו לעמוד רק לרחוש, והיה אוכל העשב סביבותיו. וכל זמן שהיה יכול להושיט ולאכול היה אוכל שם. ואחר**

מקורות והערות

ע. ליקוטי עצות ערך התחזקות אות ל״ז.

כך כשכלה העשב סביבו עד שלא היה יכול להושיט, היה מנתק עצמו ואכל שם... פעם אחד בא לעשב אחד והוטב בעיניו... וישב עצמו לעקרו עם שרשו, והיה תחת השורש אבן טובה - מצב בריאותו של החיגר הלך והתדרדר מדחי אל דחי; מתחילה רק לא היה יכול לילך אבל לפחות היה יכול לעמוד, כמו שכתב רבינו בתחילת המעשה. ואח״כ גם לא היה יכול לעמוד אלא לרחוש על הארץ. מכל מקום התחזק ולא נפל בדעתו, והתעקש וחי בתקוה, והמשיך לפעול ולעשות כפי שרק התאפשר לו במצבו. ואז השי״ת עזרו שמצא את האבן הטובה שהאירה את מצבו, הביאה לישועתו וליציאתו מהמיצר ועלה על במתי ההצלחה. דבר זה מלמדנו כי גם כאשר נופל האדם ונמצא בירידה גדולה מאד מבלי לראות זיק של תקוה, אעפי״כ אסור להתיאש בשום אופן, ובמקום נפילתו יחפש את השי״ת, ולא ירפה, ואז לבסוף יאירו לו מלמעלה. וכמבואר בתורה קי״ב שבאיזה מדריגה נמוכה שהוא, ידבר דיבורים עד שלבסוף יאירו לו.

רבי אברהם ב״ר נחמן אמר פעם שהאדם צריך לנהוג בעקשנות להתבודד כל יום, ולדבר דיבורים להשי״ת. ולמרות שיום אחר יום הוא מדבר אותם דיבורים ואין לו בהם שום חיות והרגשה, עם כל זה לא יפול, אלא יתעקש וימשיך לדבר. ואז ירחם עליו השם יתברך ויזכה להתלהבות הלב, ודיבוריו יהיו דיבורים חמים כגחלי אש, כלשון רבינו בתורה כ׳ שנכמרים רחמי השי״ת ושולח לו מלב העליון דיבורים חמים כגחלי אש. ורבינו כתב בתורה ל״ג על הפסוק[פ] ״ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה״ שאם יסתכל היטב היטב, ימצא ׳ימי טוב׳ גם בעיצומם של ׳ימי הרע׳, היינו שימצא גם שם את השי״ת ויראה גם שם את חסדיו, רק שצריך לחפש היטב הרבה ולא להתייאש. רבי אברהם ב״ר נחמן היה אומר שכאשר מתעקשים אצל ציון רבינו - לבסוף זוכים לקבל מה שמבקשים. שיחה זו הסבירו אנ״ש שהעקשנות צריכה להיות בעצם הבקשה והחיפוש, אבל לא להתעקש על זמן, כי אסור לדחוק את השעה, כמו שכתב רבינו בתורה כ, רק שירבה בתפילות ובהפצרות ויצפה וימתין לישועתו, עד שיתעוררו רחמי שמים עליו, ובקשתו תתמלא.

לא לתלות שום דבר במקרה

טו. **פעם אחד בא לעשב אחד שעדין לא אכל עשב כזה, והוטב בעיניו אותו העשב, מחמת שהיה אוכל זמן רב עשבים והיה מכיר בהם, ועדין לא אכל עשב כזה, וישב עצמו**

מקורות והערות

פ. מגילת קהלת פרק ז׳.

לעקרו עם שרשו, והיה תחת השורש דומיט [אבן טובה] - אנשי שלומינו אמרו בזה, שכאשר מצא החיגר עשב חדש שלא טעם כטעמו עד הנה, לא חשב שזה מעשה המקרה, אלא גם במצבו הקשה בו הוא נמצא יישב עצמו ועיין בשורש הדבר. וזה בא לרמז שאסור לתלות חס ושלום שום דבר בטבע ובמקרה, אלא לשים לב היטב לכל דבר ולכל שינוי הנעשה תחת השמש, ולעיין בשכלו ולהכנס בשורש כל דבר, לבדוק ולשאול על מה עשה ה׳ ככה. ושורש כל דבר הוא האמונה. ואכן, דוקא מחמת שהחיגר שם לב לנעשה סביבו וירד לשורש הדבר שהוא האמונה, הביאה אותו בסופו של דבר האבן הטובה למקום שכה היה נצרך לו לריפויו מחליו. וכמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר״ן[צ] שה׳ יתברך כביכול מצמצם אלקותו מראשית האצילות עד למקום בו עומד האדם ומרמז לו רמזים באמצעות שינויים וכדומה, כדי לקרבו אליו. ועל האדם להתבונן בכל מקרה ושינוי שמתרחש עמו בפרטיות, וכן בכלליות העולם, ומהם יוציא לימודים כיצד להתחזק באמונה ולהתקרב יותר אליו יתברך.[ק]

יראי ה׳ שמים לב לרמזים מלמעלה

טז. **מחמת שהיה אוכל זמן רב עשבים והיה מכיר בהם, ועדיין לא אכל עשב כזה, וישב עצמו לעקרו עם שרשו והיה תחת השורש דומיט [אבן טובה]** - כל שינוי זקוק, כאמור, לתשומת לב. רואים אנו בירידת המן - היה אומר רבי נחמן, המכונה נשקע טולטשינער, בשם דודו ר׳ מיכל׳ע (נכדיו של מוהרנ״ת, היו צדיקים גדולים ועובדי ה׳ באומן) - שכאשר הגיע יום הששי וירדה כמות כפולה של מן, לחם משנה, אזי המון העם לא חשבו כלל על השינוי, הם רק שמחו על ריבוי השפע שיהיה להם היום לאכול יותר, אבל ״נשיאי העדה״ יראי ה׳, כשראו דבר משונה, שירדה כמות כפולה, לא עברו על זה בשתיקה אלא הלכו אל משה לשאול מה זה ועל מה זה, כי הבינו שאין זה דבר פשוט כלל וכלל. ואז זכו לשמוע ממנו על ה״לחם משנה״ לכבוד שבת קודש וכל הפרשה של הכנת שבת. כמו כן כאן - היה ר׳ מיכל׳ע אומר - כשהבחין החיגר בעשב מיוחד במינו, לא עבר עליו בשתיקה, אלא התיישב בדעתו שאין זה דבר פשוט, מן הסתם גנוז כאן משהו מיוחד, והחליט לבדוק שורש הדבר, ודייקא על ידי ישוב דעת זה מצא את היהלום בעל הארבע קצוות, וזכה על ידו למה שזכה. ואילו לא היה משים לב לזה היה נשאר במצבו העגום, ומי יודע מה היה בסופו. ויש לומר שכאשר השם

מקורות והערות

צ. סימן נ״ד. **ק.** שיח שרפי קודש חלק ו׳ -רצ״ז רבי לוי יצחק בשם אנשי שלומינו.

יתברך רוצה לעזור למישהו, אזי למען הבחירה הוא רק מרמז לו רמזים אבל לא מראה לו מפורשות, והוא צריך לחפש מה טמון ברמזים אלו, וכשיש לו התבודדות - כפי שמכונה אצלנו ה"יישוב הדעת"[ר] - זוכה למצוא את הרמזים ולהוציא מהם את התועלת הנרצית.

סגולותיו הגלויות והנסתרות של הדומיט המרובע

יז. **והדומיט היה מרובע, וכל צד היה לו סגולה אחרת** - רבינו לא גילה אלא סגולותיהם של שני צדדי הדומיט, "ומי יודע הסגולות הנוראות והנפלאות שהיו בשני הצדדים האחרים של הדומיט, אשר לא גילה לנו רבינו ז"ל מהם שום רמז"[ש].

על ידי רצון טוב מגיע האדם למה שנצרך לו

יח. **וכל צד היה לו סגולה אחרת... וכשעקר העשב עם השורש שהיה שם הדומיט, נזדמן שאחז באותו הצד (המסוגל לישא אותו למקום שיום ולילה מתקבצים)** - רואים אנו כי הוא תפס במקום הנכון באבן, שהיתה בו הסגולה שבאמצעותה נתרפא לבסוף - למרות שהוא לא התכוון לזה כלל. למדים אנו מזה שהאדם צריך רק להסתכל בהשכל של כל דבר[ת] ולהתפלל לה' שירחם עליו ויצפה לישועה, והשי"ת כבר יסובבהו להגיע למה שצריך. ואין האדם צריך לבלבל עצמו ולבזבז זמן במחשבות במה להתחיל, כי אם האדם ירצה באמת להתקרב להשי"ת - יסבבו לו מלמעלה שיתפוס בדיוק בהצד שהוא צריך [וכמו שמבאר מוהרנ"ת בליקוטי הלכות[א] על הפסוק "יפה את רעייתי כתרצה" - שמדבר מגודל מעלת הרצון באמת, שהרצון בעצמו יביאהו למה שצריך. מ.ק.].

על ידי אמונה בשעת מצוקה זוכה לישועה

יט. **וכשעקר העשב עם השורש שהיה שם הדומיט, נזדמן שאחז באותו הצד** - הדבר ברור כי תמיד צריכים לעזרה וסיוע מלמעלה, ואי אפשר להגיע לשום הישג ברוחניות ללא סיעתא דשמיא, כמו שאמרו חז"ל על מלחמת היצר: "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו". ומי זוכה לעזרה זו מלמעלה? מי שמחזיק עצמו באמונה ולא מאבד עשתונותיו גם כשנמצא במצוקה. כמו שנהג החיגר שלא התייאש, אלא אכל מן העשב, היינו שחיזק עצמו במקום שהוא. לכן כשמצא

מקורות והערות

ר. ראה ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן י'. **ש.** "רמזי המעשיות" להגאון רבי נחמן מטשעהרין. **ת.** כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן סימן א'. **א.** אורח חיים הלכות נטילת ידים הלכה ו'.

העשב המיוחד ועקרו עם השורש, היינו שבזה גילה שהוא מאמין שאין שום מקרה כנ"ל - אזי זכה שהקב"ה עזרו שיתפוס במקום שצריך, שעי"ז זכה לישועתו.

אבן טובה...

כ. **והיה תחת השורש אבן טובה...** - פעם אחת פגעה אבן שנזרקה מהמתנגדים על הצדיק ונעים הזמירות רבי מענדלי ליטוואק. רבי מענדלי נשא עיניו לשמים בקבלה, באהבה וצידוק הדין, נאנח ואמר: א "דומיט" אבן טובה... (כונה "מענדלי ליטוואק" מחמת שהיה תחילה מחסידי חב"ד תושבי רייסין-ליטא. רבים מניגוני השתפכות הלב והגעגועים נתחברו על ידו תוך כדי השתפכות נפשו להשי"ת, והיה מתפלל בדבקות כזאת, שפעם אחת בגמר שיפוץ בנין הקלויז באומן, שהתפרסם ביפיו, ביקר שם מושל העיר וזוגתו, פגש את רבי מענדלי באמצע תפילתו בדבקות והתלהבות כדרכו, ונדהם מאד מתפילתו מלאת הגעגועים ואמר לזוגתו: מה אומר לך, אילו הייתי אני אלקים הייתי ממלא כל בקשותיו תיכף ומיד[ב].

לבוא למקום שהרב והתלמיד מקושרים יחד...

כא. **ובא למקום ששמש וירח באים ביחד** - אנ"ש אמרו שה"שמש והירח שבאים ביחד" מרמזים לבחינת ה"רב והתלמיד", שצריך לבוא ולהתקרב להרב והתלמיד שמקושרים יחד בחינת משה ויהושע. (עיין ליקוטי מוהר"ן[ג], שהרב והתלמיד המקושרים יחד הם בחינת השמש המאירה ללבנה, בבחינת משה ויהושע).

גם השמש והירח חסרים וזקוקים להשגחתו ית'

כב. **ושמע שהשמש עם הירח מדברים והיה השמש קובל לפני הירח** - בענין הדיבור של השמש והירח כאשר כל אחד מהם התאנח על מה שחסר לו, היו אומרים אנ"ש: כאשר האדם הולך אחר שכלו בחכמות והתחכמויות, בקל יכול ליפול לאפיקורסות ולחשוב שהעולם מתנהג על פי הטבע, שביום שולטת החמה ובלילה הלבנה וכו', שעל ידי זה עלול לבוא לכפירה גמורה שאין השגחה ח"ו. אבל כשהאדם זוכה לאמונה, אזי שומע שגם החמה והלבנה מתלוננים על חסרונותיהם וזקוקים לעזרה מלמעלה. והסתכלות כזאת על השמש ועל הלבנה נקראת הסתכלות בשכל שיש בכל דבר, שעל ידי זה אפשר להתקרב להשי"ת מכל דבר[ד].

מקורות והערות

ב. שיח שרפי קודש חלק ד' -רצ"ד. **ג.** סימן ו' ועוד. **ד.** כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן סימן א'.

הסגולות הנפלאות של התורה הקדושה

כג. **והיה השמש קובל לפני הירח: באשר שיש אילן שיש לו ענפים רבים... וכל ענף וענף ופרי ועלה יש לו סגולה מיוחדת, שזה מסוגל לבנים וזה מסוגל לפרנסה וזה מסוגל לרפואת חולאת** - צריך לומר שהאילן הזה, שכל ענף וכל עלה מסוגל ומועיל לדבר אחר - מרמז על התורה הקדושה, כי התורה הקדושה היא אילנא דחיי שהכל בה; רפואות, בנים, פרנסה ושאר ישועות. כלומר שהיא מסוגלת לכל הדברים המועילים שנזכרו כאן. התורה מסוגלת לרפואה - כמו שאומר שלמה המלך על התורה הקדושה:[ה] ״רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך״, וכן[ו] ״כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא״. כמו כן מסוגלת התורה לפרנסה, ככתוב שם: ״וימלאו אסמיך שבע ותירוש יקביך יפרוצו וגו׳ יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה״. וכן התורה מאריכה ימים, כמו שכתוב שם: ״אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד״. וכן מסוגלת לבנים ככתוב[ז] ״הנה נחלת ה׳ בנים שכר פרי הבטן״, וכן[ח] ״בניך כשתילי זתים וכו׳ וראה בנים לבניך״, וכן[ט] ״ואני זאת בריתי וכו׳ לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה׳ מעתה ועד עולם״, וכן פסוקים הרבה מסגולותיה הנפלאות של תורתנו הקדושה. (ועיין מה שכתב ראבר״ן בהקדמת ביאור הליקוטים ״ועוד הנני לספר אשר ראיתי בבית אבי: איש זקן אשר בימי נעוריו התחיל לנסוע לרבינו ז״ל).

לא לגרום לריבוי אור

כד. **והיה השמש קובל לפני הירח... אם היו משקין אותו היה מסוגל מאד. ולא די שאין אני משקה אותו אלא שעל ידי שאני מזריח עליו אני מייבש אותו** - טענת החמה היתה כי כשאין זוכים ליהנות מאור החמה כדבעי, אז יש בחינת ריבוי אור, שהוא מזיק מאד; כאשר אין משתמשים עם העצות כמו שצריך, נעשה בחינת חמה דסטרא אחרא, ועל ידה עלול האילן להתייבש. וצריך לראות להמשיך לחלוחית, ללחלח הנגיבה כנזכר לעיל בתחילת המעשה בענין השקאת האילנות, וכפי המבואר בתורה ס״ב.

לשדים אין תקומה על הקרקע...

כה. **והשדים יש להם רגלי תרנגולים ואין להם כוח ברגליהם** - לכן מובא תמיד שהשדים מעופפים באויר, כי אין להם כח יציב ברגליהם ואין להם קיום בארץ נושבת.

מקורות והערות

ה. משלי פרק ג׳. **ו.** משלי פרק ד׳. **ז.** תהילים פרק קכ״ז. **ח.** תהילים פרק קכ״ח. **ט.** ישעיה פרק נ״ט.

מעשה החיגר - הצדיק - סיפור תמידי...

כז. **בתוך כך נסתכל על הדומיט בצד אחר וראה כתוב שם שמי שיאחז באותו הצד – שישא אותו להדרך שיוצאים ממנו כמה דרכים. ואחז באותו הצד ונשא אותו לשם** - שמעתי מרבי אברהם ב"ר נחמן שהיה מקדים לפני סיפורי מעשיות, שכל מעשה שסיפר רבינו מתרחש מתחילת בריאת העולם ועד סופה. וא"כ החיגר הצדיק אינו אדם אחד מסויים, אלא בכל דור מתרחש חלק מהמעשה: בדור ההוא, עליו מספר רבינו, הדרך היה ללכת למקום שהשמש והירח נפגשים, (בדור אחר היה החיגר נצרך לאחיו)... וכן הכל. ובכל מקרה החיגר היה צדיק גדול והיה יודע תמיד למצוא את הצד הראוי בדומיט, [והיה יכול לאגד כל סוג אבק לבדו בשביל מה שיצטרך].

תשובה אמיתית ותשובה מזוייפת

כח. **ולקח האבק של צדיקים והאבק של משוגעים וערבם יחד ופיזר על הדרך... תיכף כשדרכו על האבק הנ"ל נעשו צדיקים, אבל מחמת שהיה מעורב שם אבק של משוגעים נעשו צדיקים משוגעים, והתחילו להתקוטט זה עם זה, זה אמר בשבילך גזלנו וזה אמר על ידך גזלנו עד שהרגו זה את זה... וירד מהאילן ופיזר את הפול של צדיקים בעצמו... ואותו הגזלן (היינו הגדול שבהם)... תיכף כשבא על אותו הדרך (שפיזר שם הבן האבק של הצדיקים לבדו) נעשה צדיק, והתחיל לצעוק לחבירו על נפשו איך שהרג כל כך נפשות...** - חרטתם ותשובתם של הגזלנים לא היתה תשובה אמיתית, כי כל אחד מהם תלה חטאיו לא בעצמו אלא בזולתו, עד שהרגו זה את זה. ואילו הגזלן הגדול כאשר רק דרכו רגליו על האבק של הצדיקים בלבד, צעק לחבירו על נפש עצמו איך שהרג כל כך הרבה נפשות. כי אכן זו היא דרך התשובה האמיתית - שיתלה חסרונו בעצמו ולא בזולתו.

תיקון הרע - שלב אחרי שלב

כט. **ולקח האבק של צדיקים והאבק של משוגעים וערבם יחד... נעשו צדיקים משוגעים והתחילו להתקוטט זה עם זה... וירד מהאילן ופיזר את הפול של צדיקים בעצמו... ואותו הגזלן תיכף כשבא על אותו הדרך נעשה צדיק** - לכאורה תמוה, למה בתחילה עירב אבקת המשוגעים עם אבקת הצדיקים וממילא תשובתם לא היתה תשובה נכונה, ורק אח"כ הניח אבקת צדיקים בלבד וכתוצאה מכך שב מנהיג הגזלנים בתשובה שלמה. מדוע לא עשה כן בתחילה? אפשר לומר שרבינו ז"ל מדבר כאן מכלליות התיקון של תאות ממון, שעבודת החיגר היתה לתקן תאוה זו בשלמות, ובדרך התיקון נאלץ ללכת מדרגה לדרגה, שלב אחר שלב. ולכן בתחילה עירב

יחד, ואח"כ כשכבר ראה שהענין תוקן, עלה שלב נוסף והניח רק אבקת הצדיקים.

ראש הגזלנים הגיע לתיקונו בהשבת גזילותיו ובמיתתו בבית-דין

ל. כל הגזלנים הרגו אחד את השני, ואילו ראש הגזלנים נהרג בבית-דין, כי לפי המסופר כאן לא היתה תשובת הגזלנים תשובה אמיתית, וגם בהריגתם זה את זה לא הגיעו לתיקונם, כמובן. אבל הגזלן הגדול שבא לבית-דין ושם דנוהו למיתה זה היה תיקונו, ככל הנהרגין בבית-דין שעל ידי העונש מצד דין תורה בבית דין, מגיעים לתיקונם.

וכמו כן במה שהגזלן הגדול השיב לחיגר את כל האוצרות עי"ז תיקן מה שפגם בגזילה. אבל זה עדיין לא היה מספיק, כי מלבד שעבר על איסורי גזילה גם עבר על איסור רציחה בהריגת נפשות רבות, לזה היה צריך עונש מיתה, ועי"ז נתכפר לו הכל.

הצדיק מוציא מהסטרא אחרא את כל חיותה

לא. בזה שהגזלן נתן לצדיק-החיגר את כל האוצרות - זהו בחינת התיקון של "חיל בלע ויקיאנו" המבואר בליקוטי מוהר"ן[1] שתפילתו של הצדיק ה'בעל כח' עומדת בבית הבליעה של הסטרא אחרא, ואז היא מוכרחת לתת הקאות, ונעשה התיקון של "ח'יל ב'לע ו'יקיאנו" (שהוא השם הקדוש חב"ו, אחד מהצירופים של השם הקדוש ע"ב), ולא די שהסט"א מקיא ומוציא כל הקדושה שבלע, אף גם הוא מוכרח להקיא ולהוציא עצמות החיות שלו ממש (עיין שם), היינו שלא די מה שהחיגר הוציא ממנו גזילתו, אלא שהוציא ממנו כל חיותו של עצמו, היינו שהקיא ומסר לו כל האוצרות שלו, שתיקון זה יהיה בשלימות לעתיד לבוא. יצויין כי רבי אברהם ב"ר נחמן מביא על זה שמובא שנשבע השי"ת שאין שמו שלם וחסר ו' בהשם - זהו הו' של ו'יקיאנו, כי עכשיו בגלות עדיין המצב הוא של ח'יל ב'לע, היינו רק החית והבית שבשם חב"ו . ולעתיד שיתקיים "ויקיאנו" - שהסטרא אחרא תקיא את כל מה שבלעה, יושלם הו' וממילא יושלם שם ע"ב (שהוא אחד מצירופי הויה).

מקורות והערות

1. תנינא סימן ח' אות ג'.

רק הצדיק בכוחו לרדת למקום הקליפות

לב. **אחר כך יישב עצמו הבן הנ"ל לילך אל הב' אלף הרים להסתכל מה נעשה שם -** אנ"ש אמרו שהצדיק הגדול העוסק לקרב את כל העולם להשי"ת - יורד גם למקום הקליפות, להוציא משם נפשות העשוקות ולהכניע את הרשעים, וכמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[כ] שהצדיק נכנס לתוך הצינור של הרשע להכניעו, כן החיגר הלך לעמקי הקליפות לראות מה נעשה שם ולהעלות את ניצוצות הקדושה משם, ועי"ז נעשה שם הרס וחורבן, ולבסוף הכניעם לגמרי עד שלא נשאר מהם כלום, ואז נשקה האילן [כי הוא עקב אחריהם כל הזמן עד הסוף כמבואר בהמעשה, ועי"י ש"הסתכל מה נעשה שם" גרם שנעשו שם מלחמות ונאבדו אכי"ר. מ.ק.]. וכל זה רק החיגר - הצדיק האמת, היה יכול לעשות, אבל אנו אסור לנו לילך למקום הרע, כי ח"ו אפשר להכשל שם. וכל העבודה שלנו היא להתקשר ולהדבק בצדיק שהוא יכול לילך לשם, ועי"ז אנו נכללים בו ואזי יש לנו חלק בתיקון בעולם [כי הצדיק משתמש עם הכח של אנשיו כמבואר בספר חיי מוהר"ן סימן של"ו. מ.ק.].

הצדיק עוסק בתיקון כל סוגי האנשים

לג. **אחר כך יישב עצמו הבן הנ"ל לילך אל השני אלף הרים להסתכל מה נעשה שם -** לאחר שסיים החיגר עם הגזלנים, הלך למקום הב' אלף הרים. רבינו מביא בליקוטי מוהר"ן[ל] את מדרגת הצדיק שהוא קשור גם בשמים וגם בארץ. כי הצדיק נקרא "כל", כי על הפסוק[מ] "כי כל בשמים ובארץ" מתורגם בזוהר הקדוש[נ] "דאחיד בשמיא וארעא" [אחוז ודבוק בשמים ובארץ], היינו שהצדיק עוסק גם עם אנשי מעלה וגם עם אנשי מטה (כמו שמאריך רבינו לבאר בתורה הנ"ל את מעלת הצדיק שהוא עוסק עם הדרי מעלה והדרי מטה - אחוז בשמים ובארץ, עיין שם). ולכן לאחר שהחיגר זכה שכבר היה לו 'כל' - שהיו בידו כל סוגי האבקות והתרופות, של צדיקים ורשעים ומשוגעים וכו' ופיזרם לכל א' מה שצריך - שכבר היה במדריגה של 'כל' דאחיד בשמיא וארעא, אזי כבר היה בכוחו ללכת למקום השני אלף הרים של השדים לראות ולהסתכל מה נעשה שם, ועל ידי הסתכלות עיני הצדיק עליהם גרם שם למהומה, ולבסוף נכנעו כוחות הרֶשַע ונתבטלו לגמרי.

מקורות והערות

כ. סימן ח' אות ה'. **ל.** תנינא סימן ז'. **מ.** דברי הימים-א פרק כ"ט. **נ.** בראשית פרק ל"א.

כוחם האיום והנורא של הקליפות

לד. **וראה המלכות שלהם יושב על כסא ששום ילוד אשה אינו יושב על כסא כזו** - בא וראה איזה כוח נתן השי"ת לקליפות. מוהרנ"ת ישב פעם ובכה בכי גדול על גודל כח היצר הרע, שלהסתרה יש כוח גדול כל כך להסתיר את האמת עד שלעתים קשה מאד לעמוד כנגד.

הקליפה הידועה היא עצבות וליצנות...

לה. **וראה שיש שם... משפחות של שדים... שעושים ליצנות** - עבודת החיגר היתה בתחילה לתקן תאוות ממון, היינו להכניע את הגזלנים... ונתן לזה עדיפות ראשונה, כי היא תאווה קשה מאד לצאת ממנה, כי מי שנשקע בתאות ממון קשה להוציאו משם (כמובא במעשה מ'בעל תפילה' מה שהגיבור אמר לבעל תפילה ששמע מהמלך "שמכל התאוות אפשר להוציא את מי שנפל לתוכם, אך מי שנפל לתאוה זו של ממון אי אפשר בשום אופן להוציאו משם וכו'"), ולכן השקיע החיגר את כל כוחו בתיקון תאווה זו. ורק לאחר שעמל לתקן את תאוות הממון הלך לתקן תאוות ניאוף. ושדים מרמזים לתאות ניאוף כי עסקם הוא בליצנות שהיא שמחה שלא בקדושה. ידוע כי ענינה של הקליפה הידועה הוא עצבות, ולכן היא נקראת "לילית", שמיללת תמיד, ולכן עושין לפניה כל מיני צחוק וליצנות.

שלושה תנאים לבדיחה ראויה...

לו. **משפחות של שדים... שעושים ליצנות, זה מספר שהזיק** - את הפגיעה והנזק של השדים לבריות מכנה רבינו "ליצנות", שהיא קליפה איומה ונוראה. אכן כמה הזהירו אותנו חז"ל לא לעשות ליצנות ואמרו ש"ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות". רבינו שכל כך הזהיר לברוח מליצנות הקפיד מאוד שלא להתבדח [לומר "ווערטלאך"], וכמו שאמר פעם: בדיחה צריכה לשלושה תנאים: א. לא לחשוב על כבוד עצמו. ב. לא לפגוע בזולתו. ג. בלי ניבול פה. ורבינו סיים: ועכשיו אמרו בדיחה!...

מסופר על הבדחן הנודע רבי הרשלע מאוסטרופולי שהיה אדם נעלה, וצדיקי הדור אמרו שירד לעולם כדי לשמח את הצדיק רבי ברוך ממעזבוז. כאשר נכנס פעם רבי הרשלע אצל רבינו, הזהיר רבינו את אנשיו שלא יצחקו למשמע הבדיחות שלו. ואכן כן היה, הוא אמר בדיחות ואנ"ש לא צחקו. רק כאשר הבחין רבינו שיש לרבי הרשלע חלישות הדעת מזה, העלה חיוך על פניו [כדי להפיס דעתו].

מלכות דקדושה - רחמנות. מלכות דקליפה - אכזריות!

לז. **וראה אותם... זה מספר שהזיק לזה תינוק, וזה אומר שהזיק לזה יד** - בהנהגה מושחתת זו רואים אנו את הנקודה המבדלת בין מלכות דקליפה למלכות דקדושה. כי מלכות דקדושה היא כולה רחמנות, וכמו שפותח רבינו את התורה "כי מרחמם ינהגם" בליקוטי מוהר"ן[ס]: "מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג" - שכל ההנהגה תלויה כפי מידת הרחמנות שבה. ואילו המלכות שלהם הוא היפך מן הקצה אל הקצה, מי שמזיק יותר - הוא גדול יותר.

בלית ברירה הולכים למדבר

לח. **והלך החכם וקרא את כל בני משפחתו, ענה ואמר להם: הלוא אתם רואים שהקיסר הוא אפיקורס גדול ועשה את כל המדינה אפיקורסים... בכן נפרוש אל המדבר כדי שנשאר בהאמונה בהשם יתברך** - החכם ברח מן היישוב למדבר למרות שביישוב קל יותר לעבודת השי"ת. ומצאנו שרבינו בליקוטי מוהר"ן[ע] מקשר את היישוב לאמונה: "ארץ נושבת" היא בחינת "שכן ארץ ורעה אמונה" - מכל מקום כשהיישוב מלא עם אפיקורסות, צריך לברוח למדבר!

מי שלא טעם טעם חטא - אינו מפחד משום דבר!

לט. **והביא אותם אל מדבר... והוטב בעיניו. ואותו המדבר היתה סמוכה אל הב' אלף הרים, והלך (אותו החכם) ועשה עיגול סביבותם... וכיון שראו אותם נפל עליהם פחד, ואמר להם הזקן: אל תפחדו. וכשנתקרבו השדים לשם, לא היו יכולים להתקרב אליהם מחמת העיגול** - הצדיק שאין בו שמץ של עוון ופגם, הוא כמו מוקף בעיגול של קדושה, והוא מוגן משדים וממזיקים ומכל דבר רע. לכן לא התיירא החכם להתיישב ליד הב' אלף הרים של השדים והמזיקים, כי היה צדיק מושלם כזה שמכף רגל ועד ראש אין בו שום חטא, ולא טעם טעם חטא מימיו.

[לשון זה "לא טעם טעם חטא מימיו" אמר מוהרנ"ת על רבינו. היה זה בהתקבצות ראשונה של אנ"ש באומן לאחר ההסתלקות הנוראה של רבינו ז"ל, בערב ראש חודש שבט שנת תקע"א (כלומר פחות מארבעה חדשים מהסתלקות רבינו). שישים אנשים הגיעו לאומן, ונשארו לשבות שם בשבת. כשישבו בצוותא לסעודת ליל שבת, ישבו הכל דוממים ולא העז מי מהם לפתוח בניגון הידוע "אזמר בשבחין" אותו ניגון שרבינו היה פותח בו כאשר החסידים היו מסובים על שולחנו, וכעת מי יוכל למלאות מקום

מקורות והערות

ס. תנינא סימן ז'. **ע.** תנינא סימן ה'.

רבינו? מי יעז לנהוג מנהג רבינו הקדוש ולפתוח בניגון? כך ישבו הכל שותקים, והזמן נמשך ואף אחד לא פצה פיו להתחיל. לפתע הפר מוהרנ"ת את השתיקה ונענה ואמר: כך אמר "הנחל נובע מקור חכמה" שלא טעם טעם חטא מימיו - אזמר בשבחין למיעל גו פתחין וכו'... ואחריו היינו אני וחברי ר' נפתלי מנעימים את המשך החרוז "דבחקל תפוחין דאינון קדישין"... וכך המשיך כאשר החסידים מחרים מחזיקים אחריו.]

צדיק נקי וטהור כזה מסוגל להכנס ללא פחד לתוך הצינור של הרשע להלחם בו ולהכניעו, וזה כעין מה שהחכם היה מתכנס בתוך העיגול ולא פחד מהם. וכן מצינו באדם הראשון קודם החטא שהיתה אימתו מוטלת על כל הבריאה וכל החיות פחדו ממנו. ברם, מיד אחר החטא פחד והחביא עצמו עד שהשי"ת אמר לו אייכה. כי קודם החטא גם המלאכים פחדו ממנו, ואילו לאחר החטא, הוא פחד מכל דבר. ולכן כאן אצל החכם רואים שכשהשדים באו אליו, נפל פחד רק על בני משפחתו, אבל הוא לא פחד כלל.

הצדיק מגן על כל הנלוים אליו

מ. **והלך החכם וקרא את כל בני משפחתו... ועשה עיגול סביבותם** - "בני משפחת הזקן" רמז לתלמידיו, כי הרי אמרו חז"ל[פ]: כל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו. והצדיק מכניס כל תלמידיו בתוך העיגול עמו והם נשמרים מכל רע.

וענין העיגול שהצדיק מתכנס בו יחד עם תלמידיו מצאנו בזוהר הקדוש אצל רבי שמעון בר יוחאי שהוא והחבריא הקדישא ישבו והתכנסו בצוותא בתוך עיגול.

ההגנה הטובה ביותר - האמונה!

מא. **והלך אותו החכם ועשה עיגול סביבותם שלא יוכל שום אדם להתקרב אליהם** - עיגול ההגנה שיצר הזקן סביבם, הוא האמונה, כמו שכתוב "ואמונתך סביבותיך"[צ]. ובסימן י"ח כתב רבינו שהאמונה מגינה עלינו שלא יהיה עלינו חרון אף מלמעלה.

הקליפות זוממות לייבש את עץ החיים

מב. **ויש אילן שאם היה אותו האילן נשקה לא היה נשאר מן השדים כלום. על כן עומדים יום ולילה מאתנו שחופרים ואינם מניחים מים להאילן** - 'אילן' מרמז בדרך כלל לתורה הקדושה - "עץ חיים", כי היא עץ החיים שהכל בה. כי כל הסגולות

מקורות והערות

פ. סנהדרין דף י"ט עמוד ב'. **צ.** כמבואר בליקוטי מוהר"ן סימן ז'.

גנוזים בתורה הקדושה, כמו שנאמר על העוסק בתורה "אשר פריו יתן בעתו ועליהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח". ואילו הקליפות, חופרים תמיד סביבות העץ לייבשו, כי אם ישקו את העץ, ואילן החיים יפרח, יתייבשו הם ולא ישאר מהם כלום. לכן מטכסים הם עצות ותחבולות כל הזמן, יום ולילה, איך להמית האילן. אבל כשהם מגיעין סביבות העץ אז הוא נותן צעקה, שזה בחינת זעקת מושל בכסילים[ק] ועל ידי זה הם בורחים מרוב פחד.

לאחר הכנעת הסטרא אחרא - פותח לה הצדיק פתח

מג. **וביקש** [מלך השדים] **מהזקן שיניחנו להכנס לשם... ופתח להם פתח ונכנסו וחזר וסגר העיגול** - מה שהזקן הסכים להכניס את המלך של השדים, כי עצם הדבר שביקש מהזקן להכניסו, זוהי הכנעה. וכאשר יש להסטרא אחרא הכנעה, אזי לא נמנע הצדיק מלהכניסו אצלו [ואז הוא עוסק עמו להוציא בלעו מפיו ולהכניעו לגמרי, כמו שמובא בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ח'. ולכן מסר לו המלך את הספר של שמותיהם. מ.ק.].

פתח של תפילה ואמונה

מד. **ופתח להם פתח ונכנסו** - ה"פתח" שהזקן פתח להם מרמז על תפילה, כמו שמצינו בתיבת נח, שם נאמר "ופתח התיבה בצדה תשים" שזה מרמז לתפילה ואמונה. והיינו שהזקן הכניסם ע"י תפלה ואמונה בהשי"ת ועי"ז לא פחד מהם [ולא עוד אלא שסגר בעדם, וכן אצל נח סגר עצמו בהתיבה שלא יכנסו יותר והסתגר עמהם, וע"י אמונתו ותפילתו הצילו השי"ת מכל החיות רעות. מ.ק.].

כוחה העצום של "מעט תפילה"

מה. **ופשט עצמו ונעשה גדול מאד 'עד השמים' ורצה לבלעו, אמר הזקן אף על פי כן איני מתיירא כלל, אך אם אני רוצה תהיה אתה מתיירא ממני, והלך והתפלל קצת... ונהרגו כל השרי מלוכה** - אנשי שלומינו מדייקים מלשון רבינו כאן שהסטרא אחרא והשדים אין להם כח כי אם רק "עד השמים" ולא יותר. כלומר שכל כוחם הוא רק מתחת השמים, דהיינו מתחת למערכת המזלות, שהוא מקום הטבע. אבל לעומת זאת הזקן דקדושה פועל גם מעל למערכת המזלות. כי כוחו הוא בתפילה שבכוחה לשנות הטבע. ועם מעט תפילה הכניעם לגמרי, כמו שכתב רבינו "והלך והתפלל קצת" מיד עלה עליהם למעלה למעלה ונעשה עב וענן גדול... ונהרגו

מקורות והערות

ק. מגילת קהלת פרק ט'.

כל השרי מלוכה... כי כל חיותם הוא רק על פי הטבע, וע״י תפלה שמשנה הטבע מיד נתבטלו ונכחדו מן הארץ.

הרעמים שנגרמו מהתפילה הכניעו את הזוהמא

מו. **והלך והתפלל קצת... והיו רעמים גדולים והרעם הורג אותם** - בתורה ה׳ בליקוטי מוהר״ן כתב רבינו כי על ידי הקול שהאדם מוציא בכח בתפילתו מזה נעשה רעמים, שעליהם מברכים ״שכוחו וגבורתו מלא עולם״, ועל ידי זה מפשיטין ומיישרים את העקמימיות שבלב. ומכאן כוחו וגבורתו של תפילת הזקן. וראה שם בתורה שרבינו כתב, שהעיקר הוא ע״י קדושת הברית, שעי״ז פוגע הרעם בעניני המטר בבחינת מים יורדין מן לבנון, שהוא היפך פגם הברית של השדים, ועל ידי זה היתה להם מפלה ונהרגו כולם.

אשרי הזוכה שדיוקנו ודיוקן בניו חקוקים אצל הצדיק

מז. **וציוה להביא כל הפאטרעטין** [דיוקנאות] **של כל בני משפחתו ואפילו אם יהיה נולד להם איזו ולד יביאו תיכף הפאטרעט שלו, כדי שלא יהיה ניזוק שום אחד ממשפחת הזקן** - על דרך ״זה לעומת זה״ יש לכל אחד להתעורר ולהשתדל ש״דיוקנו״ יהיה דרך קבע אצל הצדיק. כי ע״י ש״דיוקנו״ נמצא אצל הצדיק מיד הוא עובר גם למלכו של עולם. אבל כדי שיהיה הפאטרעט שלו אצל הצדיק צריך אמונת חכמים רבה. בעלי זכיה מאנשי שלומינו היו מכינים עצמם עוד קודם שנולד להם בנם שדיוקנו כבר יהיה חקוק אצל הצדיק. וכמובן שזה תלוי במידת קדושתו וטהרתו של האב. וכפי עבודתו כן חקוק הפטרעט שלו ושל בניו אצל הצדיק [וידוע המעשה מרבי שמשון, שהיה מכונה רבי שמשון מהיער, שכשנסתלק מהעולם ובא לרבינו ז״ל לבקש ממנו שיגן עליו שם בעולם העליון, פתח רבינו הספר לבדוק אם שמו מופיע שם מ.ק.].

ענה המלך ואמר [לזקן]: **מאחר שאתה איש כזה, אתן לך ספר מכל המשפחות של שדים... אחר כך כשהגיע זמנו של הזקן להפטר מן העולם קרא לבניו וציוה להם ואמר להם: אני מניח לכם זה הספר, והלא אתם רואים שיש לי כוח להשתמש עם זה הספר בקדושה, ואף על פי כן איני משתמש בו, כי יש לי אמונה בהשי״ת - גם אתם אל תשתמשו בו** - מה שהזקן קיבל הספר של משפחות השדים כי צריך לזה ג״כ והנה למרות שאינו משתמש בו, מכל מקום זה עצמו שהוא יודע מהם, דהיינו ששמותיהם חקוקים אצלו, זה טובה גדולה להצדיק (כן נראה מהמעשה).

מסירות נפש למען נפש מישראל

מח. **גם אתם אל תשתמשו בו** - מה שהזקן אמר לו שלא ישתמש עם הספר דהיינו שלא יכנס ויעיין שם. [הגם שהבערגער נכנס לבית היעדניראלי להוציא אשת העני, מכל מקום היה צריך להציל ולהוציא משם נפש ישראל ומחמת שהיה לו כח להכנס לשם ולהוציאה לכן נכנס] אבל סתם בשביל עצה וממון וכו׳ אין משתמשים עם הספר.

עשירות גשמית עלולה להזיק

מט. **והמדברים שיש ביניהם, היו מפתים את נכד הזקן: באשר שיש לך בנות גדולות ואין לך לפרנסם ולהשיאם, על כן השתמש בזה הספר** - וכי הספר של שמות השדים יכול לעזור להביא לו מעות? ויש לומר שזה לעומת זה עשה האלקים, היינו שהקדוש ברוך הוא ברא את עולמו באופן כזה שנתן כוחות גם לצד הסטרא אחרא. וכמו שנזכר לעיל שהמלך שלהם ישב על כסא מפואר כזה שלא ישב עליו שום אדם בעולם. ולכן כמו שבצד הקדושה משה רבינו ע״ה ורבינו הקדוש - מחבר המשניות, ועוד כמה צדיקים קדושים בכל הדורות, היה להם עשירות עצום בלי סוף, כמו כן גם להסטרא אחרא יש לעתים עשירות עצום שזה רק לרעתם כמו שכתוב ״יש עושר שמור לבעליו לרעתו״. ורבי אברהם ב״ר נחמן אמר פעם: כאשר היצר הרע רוצה לקחת מהאדם את הזמן אזי נותן לו עשירות, וממילא מכלה ומבטל את זמנו על כספו ועשירותו. ולאחר מכן נוטל ממנו עשירותו ואזי נשאר בלא כסף ובלא הזמן.

ידוע הסיפור מאחד מאנשי רבינו, בשם רבי ישראל מנמירוב. בעת ההיא נזקקו השלטונות לאנשים זריזים וחכמים שיסעו למרחקים לישא וליתן במסחר התבואה. תפקיד זה אמור היה להביא לשליח עושר רב. ובכן, הגובערנטור [מושל] של פלך קמניץ (שהעיר נמירוב היתה תחת חסותו) בחר בר׳ ישראל למסחר זה מכל עירו. ר׳ ישראל נסע איפוא לרבינו לברסלב לשאול בעצתו אם לקבל הצעה מפתה זו שכאמור עשירות רבה כרוכה בה. רבינו לא ענה לו באופן ברור, אלא רמז לו שלא יסע. אבל הוא רצה מאד ליסוע ולכן לא רצה לסמוך על הרמז השולל את נסיעתו, ושאל פעם נוספת - למרות שלא נהוג לשאול פעמיים את הצדיק לאחר שכבר השיב מה שהשיב. ולכן השיב לו רבינו שיפסוק לעצמו מה לעשות; אך קודם שיחליט, יפעל בדעתו שה׳הן׳ וה׳לאו׳ יהיו שוים אצלו, ואחרי

מקורות והערות

ר. במעשה י׳ מבערגיר ועני.

כן יכנס לחדר, ינעל אחריו את הדלת ויאמר חמישה פרקים ראשונים בתהלים, והמחשבה הראשונה שתתנוצץ בדעתו בסיום אמירת התהלים - כן יעשה. ר' ישראל עשה כפי שנצטווה, והמחשבה שעלתה לו היתה חיובית. כאשר הגיע לרבינו לומר לו את החלטתו אמר רבינו "טע" [כאומר הדבר כבר אבוד...] והוסיף משפט שר' ישראל לא הבין משמעותו: יש ודג קטן תופס דג גדול (ובאידיש: א "פלאטעטע" [דג קטן] חאפט א "העכט" [דג גדול]) ונסע.

בתחילה נסע למוסקבה ומשם אמור היה לנסוע אח"כ לעומק רוסיה הרחוקה. הוא התאכסן אצל יהודי בשם "העכט", אף הוא נציג עיר אחרת למסחר החיטה. הלה היה בן למעלה מחמשים שנה, ועדיין בחור (רווק), והיה מרוחק משמירת תורה ומצוות, אך אף על פי כן דמותו של ר' ישראל הישר וירא ה' שבתה את לבו, ולבקשתו יִחֵד לו חדר מיוחד שיוכל לעבוד את השי"ת. ר' ישראל הצליח להשיבו לשמירת התורה, והפך לבעל תשובה גמור, אבל היה זה על חשבונו של ר' ישראל, שההתעסקות במסחר ובאנשים רחוקים מיהדות פגעה ביהדותו מעט.

והנה שם משפחתו של ר' ישראל היה "פאלטיסקי", וכאמור שמו של עמיתו לעסק היה "העכט". או אז הבין ר' ישראל את דבריו הקדושים של רבינו שאמר לו בטרם צאתו: יש ו"פלאטטע" (מרמז לשם משפחתו) תופס "העכט"... כי כן דרך הדייגים לתפוס דג גדול באמצעות דג קטן שמניחים בחכה, אבל כמובן שהדג הקטן נפגע כאשר נתפס הדג הגדול בחכה, כי כאשר הגדול נושך בקטן אז הוא נתפס... כלומר רבינו רמז לר' ישראל שהדבר יזיק לו ברוחניות. לכן, למרות שהעסק הזה היה רווחי ביותר שהעשיר את ר' ישראל, אך רבינו לא הסכים לו, כי כאמור יש והעשירות מזיקה מאד, כנ"ל.

לפנות רק להשי"ת בעת נסיון ומבוכה

נ. **והמדברים שיש ביניהם, היו מפתים את נכד הזקן: השתמש בזה הספר. והוא לא היה יודע שהם מפתים אותו, וסבר שלבו מיעצו לזה ונסע לאביו זקנו על קברו ושאל אותו** - הוא לא סמך על עצמו, אלא הלך לקבר זקינו, ועל ידי השתטחות על קבר הצדיק ניצל. כי באמת אסור לו להסתכל בספר, רק לפעמים נדמה להאדם אולי מותר, ויתכן שאין זה אלא מעצת היצר וכו' ולכן הלך לקבר זקינו ועי"ז ניצל.

ואכן כל אחד עומד לא פעם בפני נסיון כזה שנדמה לו בכל פעם שלבו אומר לו כך ויכול להיות שזהו מ"המדברים" [שזהו "עקמימיות שבלב" כלשון רבינו]. ולכן העצה היא רק להתפלל להשי"ת ולומר: רבש"ע לבי אומר לי עשה כך,

ואיני יודע אם זה לבי או שהסטרא אחרא מדברת אל לבי, ואיני יודע האיך להתנהג, אנא הושיעני שאדע מה לעשות! רק על ידי דיבורים כאלו יכול להנצל ולדעת כיצד לנהוג.

הצדיק שומע את דברי האפיקורסים כדי להעלותם

נא. **וזה הבן הנ"ל** [החיגר] **היה הולך אחריהם ושומע...** - בליקוטי מוהר"ן[ש] הזהירנו רבינו לברוח ולהמלט מהאפיקורסים והמחקרים למיניהם "לבלי לעיין ולהביט בדבריהם כלל, כי חס ושלום בודאי ישקע שם, כי עליו נאמר כל באיה לא ישובון... אך צדיק גדול שהוא בחינת משה, הוא צריך דוקא לעיין שם, כי על ידי זה מעלה משם כמה נשמות שנפלו ונשתקעו שם". וזה ענינו של החיגר, שהתיר לעצמו ללכת אחרי השדים לשמוע כל מה שמדברים - כדי להעלות הניצוצות שנפלו לשם.

כח הדיבור להזיק ולתקן

נב. **ויש ביניהם** [בין השדים] **מדברים... והלכו ועשו מרידה... ונעשו מלחמות... ונפלה הארץ כולה ולא נשאר מהם כלל, ונעשו כלא היו, אמן** - הדבר ידוע לכל, כי כמו שבצד הקדושה מזיקים מאד אם מדברים דיבורים מיותרים, כי אין לך דבר המזיק יותר מדיבורי הבל, וכל בנין של קדושה שהאדם זוכה לו עלול לקרוס על ידי דיבורים שאינם כראוי. לכן ה"מדברים" של השדים היו מזיקים לשדים, ובכן אצלם טוב ויאה שיש "מדברים", כדי להזיק להם ולהכניעם. אבל אנו זקוקים לזהירות יתירה שלא יהיו אצלינו "מדברים", כי מה"מדברים" יש רק נזק, כי הם גורמים רק מחלוקת ומריבה; אבל אצלם ע"י ה"מדברים" ב"ה לא נשאר כלום. אמן.

מקורות והערות

ש. סימן ס"ד.

מעשה ד' - ממלך שגזר שמד

יש זמנים בהם אנו כולנו בבחינת 'אנוסים'...

א. **פעם אחת היה מלך, וגזר על המדינה גירוש בגזירת שמד... ונשארו שם והיו אנוסים, בצנעה היו נוהגים דת יהודית, ובפרהסיה לא היו רשאים...** - זה שייך אצל כל אחד ואחד. כי יש זמנים ומקומות שהאדם לא יכול כל כך לעבוד את השי"ת בריש-גלי ובכל חושיו וכוחותיו, ואזי הוא בבחינת 'אנוס', שצריך לנהוג בצנעה... כלומר, שבכל אופן צריך לעבוד עבודת השם יתברך לפחות בצנעה וככל שניתן בידו לעשות בעת ההיא [לדוגמה, כשהוא עסוק בצרכי פרנסתו, ואי אפשר לו אז ללמוד ולעשות מצוות כיאות [ואז הוא בחינת 'אנוס' מעט], אבל יש בפרנסה עצמה דיני תורה שונים שצריך לשמור עליהם מכל משמר באותם זמנים שהוא אנוס. מ.ק.] וזאת היא הבחירה שיש לאדם, שבזמנים ההם שהוא בגדר 'אנוס' ואין מוחו מאיר כל כך, שיעשה על כל פנים מה שיכול לעשות בכל לבו.

רבי חנא פרבר מלדיזין מאנ"ש, נשא את בת רבי נחמן בן מוהרנ"ת [דומני כי עוד הספקתי להכירו באומן]. הוא היה פיקח ובר הבנה, ואילו היא היתה תמימה ופשוטה. בראותו שאי אפשר לו לחיות עמה בשום פנים ואופן, כי לא היתה מסוגלת לנהל את הבית ולהשגיח עליו כראוי, נתגרש ממנה ונשא אשה אחרת, ונסע לאמריקה והשקיע עצמו במסחר עד שהפך לעשיר גדול [מליונר], והיו לו חנויות רבות ובתי חרושת וכו', אבל בניו כבר לא שמרו דרך ה'. וכשנסתלק [בשנת תש"ט בגיל שמונים] השאיר אוצרות ונכסים רבים, אבל 'קדיש' לא היה מי שיאמר עליו, כי למרות שהוא היה יהודי כשר 'ערליכער איד' ונכנס פעם בשבוע לבית המדרש דחסידי ברסלב של הרב רוזנפלד זצ"ל, אבל בניו התרחקו כל כך עד שלא היו שייכים כלל לאמירת קדיש רחמנא ליצלן, והרב רוזנפלד נאלץ לשכור מישהו שיאמר אחריו קדיש בשכר.

לפני פטירתו נענה ואמר: "אילו היתה לי את נכדת מוהרנ"ת היו לי בנים טובים יותר, רק כשנזכרתי כבר היה מאוחר מדי". וזה ענין של 'אנוס' המבואר בפנים, היינו שהוא חס על הונו ורכושו עד שצריך להצניע יהדותו בעטיו של הרכוש. וזה שייך אצל כל אחד, מה חשוב אצלו יותר, העשירות או עבודת ה' יתברך.

להיות מוכן תמיד אם ישאלו אותו: "מה אתן לך"...

ב. **ענה המלך ואמר להשר: איזה כבוד אתן לך... ענה ואמר: עיקר כבודי שאהיה רשאי להיות יהודי בפרהסיא, להניח טלית ותפילין בפרהסיא** - זהו מה שהשם יתברך אמר לדוד המלך עליו השלום[ת] "שאל ממני ואתנה". וכן אצל שלמה המלך נאמר שהשי"ת אמר לו[א] "שאל מה אתן לך", וביקש "לב שומע" וכו', ואמר לו השי"ת: "יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים ועושר וכו' הנה נתתי לך לב חכם ונבון וכו'", שזהו ממש מה שביקש האנוס שרק יותן לו רשות לעבוד את השם יתברך בפרהסיא. ומזה צריך ללמוד שכאשר האדם בוחר רק בעבודת השי"ת ימים ושנים רבים, אזי כשהשם יתברך שואלו מה הוא רוצה, הוא משיב תיכף ומיד: "עבודת השם". כי האדם לא יודע מתי השי"ת ישאל אותו שאלה זו ואיך ישאל אותו [כמבואר בתורה קי"ג שיש בזה סודות נעלמים האיך שואלים את האדם עי"ש. מ.ק.], אבל כשהאדם דבוק תדיר בעבודת השם יתברך ומצפה ומחכה רק לכך, וזה כל כוספו וחשקו, אזי כששואלין אותו אומר מיד מה שחפץ באמת, ומה שמונח תמיד בלבו [ועיין בסוף המעשה, רמז מהפסוק "שאל ממני" שאפשר לרמוז השייכות לקטע זה. אמנם מוהרנ"ת כתב זאת לענין אחר, דהיינו בענין העצות דקדושה לעומת מה שהמלך עשה אדם ממתכת והיו שואלים אותו עצות וכו' מ.ק.].

מה שאפשר לפעול בכעס - בטובה פועלים יותר

ג. **ונעשה בנו מלך והתחיל לנהוג המדינה ביד רמה... אחר כך מת המלך ונעשה בנו מלך, והוא התחיל להנהיג מדינתו ברכות... ומת ונעשה בנו מלך, והתחיל לנהוג ביד רמה ובחוזק** - אנו רואים שכמה מלכים נהגו ביד רמה וכבשו מדינות והיו חכמים גדולים, ואילו המלך השלישי שבמעשה שראה שרצו להתקשר נגד אביו, נהג בטובה. וגם כן כבש מדינות, ואף היה חכם גדול. כי באמת כל מה שפועלים בכעס אפשר לפעול ברחמנות באותה מדה ואף יותר מכך, וכמו שאמר רבינו: ברוגזה אין מצליחים לפעול, ואם בכל זאת מצליחים לפעול, בטובה היו פועלים טוב יותר. כי בין כך ובין כך אפשר לפעול חכמה ועשירות, רק צריך לילך ברחמנות. וזה נאמר הן בעניני הנהגת הבית הפרטיים של כל אדם, והן בכל דבר.

מקורות והערות

ת. תהילים פרק ב'. **א.** מלכים-א' פרק ג'.

מעשה ה׳ - מבן מלך שהיה מאבנים טובות

האמת המתגלה בעת צרה

א. **מעשה במלך אחד שלא היו לו בנים... וגזר על היהודים שיתפללו עבורו** - יודעים הם היטב אומות העולם שיש ליהודים כח להתפלל ולהביא רפואות וישועות בכח תפילתם, רק מחמת המידות הרעות שיש בכל השבעים אומות, רוצים הם תמיד לעקור את ישראל משרשם, אבל כאשר מתרחשת עליהם צרה, הם באים ליהודים שיתפללו עליהם, כי בעת צרה מתגלית האמת בכל זוהרה.

הצדיק שתפילתו סדורה בפיו

ב. **והיו היהודים מבקשים ומחפשים צדיק כדי שיתפלל ויפעל שיהיו לו בנים** - בליקוטי מוהר״ן[ב] כותב רבינו, שהשם יתברך אוהב ומתאווה לתפילתן של צדיקים ומשגר תפלה סדורה בפיהם. ולכן חיפשו את הצדיק הזה שתפילתו שגורה ומסודרת בפיו, וכשהוא מתפלל הוא נענה, וכך הוה.

כשמחפשים מוצאים

ג. **ובקשו ומצאו צדיק גנוז...** כאשר מחפשים - מוצאים, כמו שאמרו: ״יגעת ומצאת תאמין״...[ג]

על ידי ה׳ביטול׳ מתקבלת התפילה

ד. **וענה, שאינו יודע כלל** – כך דרך הצדיק, שהוא אוחז בשלימות הענווה, בבחינת ״מה״, כאילו שאינו יודע כלום, ומבטל את עצמו להשם יתברך לגמרי, ועי״ז דייקא יכול לפעול בתפילתו.[ד]

הצדיק שכל חיותו רק בצנעה - וכשמתפרסם מסתלק

ה. **ובקשו ומצאו צדיק גנוז... והתחיל המלך לדבר אתו בטוב... והבטיח לו שיהיה לו באותה שנה ולד... וילדה המלכה בת... אחר כך נכסף המלך מאד שיהיה לו בן... והיו מבקשים ומחפשים את הצדיק הנ״ל, ולא מצאו אותו כי כבר נפטר. ומצאו עוד צדיק**

מקורות והערות

ב. סימן י׳. **ג.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ד.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג.

גנוז... ואמר להם שיהיה להם בן ויהיה כולו מאבנים טובות - אנ"ש היו אומרים כאן, שיש צדיקים שכל חיותם הוא רק שיהיו בהצנע ובסתר, ומיד כשהם נתגלים בעולם, הם מוכרחים למות ולהסתלק מן העולם. ולכן כאן כשנתקיים הבטחתו ונולדה הבת, הוא נפטר. אבל הצדיק השני שהבטיח שיהיה למלך בן מאבנים טובות וכו', וכשנולד הבן לא נראו בו האבנים טובות, לכן היה יכול להמשיך לחיות, כי הלא לא נתקיימה לגמרי הבטחתו.

עד היכן כח הקנאה וצרות עין

ו. **והבת מלכה ראתה שאינה חשובה כל כך ונתקנאה בו** - עד היכן גדול כוח היצר של קנאה וצרות עין, כי בעבור הקנאה הלכה לעסוק במכשפים כדי להזיק לאחיה [אבל לא ינום ולא יישן שומר ישראל]. ועיקר הקנאה הוא אצל גדולים כמו הבת מלכה, שמלבד היותה נסיכה, היתה חשובה מאוד ומלומדת, ומלכים וקיסרים באו לראותה, ועתה מחמת קנאה נפלה ועשתה מה שעשתה עד שלבסוף נפלה למים, ה' ירחם.

האבן הטובה מתגלית אחר שיצאו הדמים העכורים

ז. **וניקף באצבעו, ורצתה הבת מלכה לכרוך את אצבעו וראתה שם אבן טוב** - אנ"ש היו מדייקים כאן שבדרך כלל כשניקף האצבע יוצא דם, דהיינו שקודם לכן היו שם דמים עכורים שכיסו את האבנים טובות; אבל על ידי שיצאו דמים אלו, נתגלו האבנים טובות. ולכן להלן לאחר שנקלף מצרעתו, נתגלה שהוא כולו מאבנים טובות. רבי שמואל אייזיק היה מגדולי עובדי ה' שבתלמידי רבינו. פעם אחת תפס בו רבינו כנגד לבו ואמר לו: בעבור רביעית דם שבחלל הלב תאבד את שני העולמות גם יחד - הרבה עליו בגניחות ואנחות ותכניע אותו. ותזכה לבחינת "ולבי חלל בקרבי".[ה]

מעט מסירות נפש וכבר רואים אבן טוב

ח. **וניקף באצבעו... וראתה שם אבן טוב** - יציאת הדם על ידי נקיפת האצבע מרמז על מסירות נפש. ואפילו על ידי קצת מסירות נפש כבר רואים את האבן הטוב. כי אצל כל אחד מישראל יש אבן טובה, רק היא מכוסה ונעלמת, ועל ידי קצת מסירות נפש, לישון פחות קצת, לאכול פחות בתאווה, ושאר עניני מסירות נפש לקדושה, מתגלה האבן הטובה.

מקורות והערות

ה. חיי מוהר"ן סימן תמ"א.

מעשה ו׳ - ממלך ענו

עבודת הענווה באמת - זה כל האדם

א. **מעשה במלך אחד** - כל המעשה הזה נעלם ונסתר, ואין אתנו יודע עד מה מרמז המלך העניו וכו׳ וכו׳. אבל על כל פנים מוסר ההשכל שביכולתנו להוציא מכאן הוא עד כמה חשוב להתרחק מצחוק וליצנות ומסתם ׳ווערטליך׳ [בדיחות וכדומה], כמו שהזהיר אותנו רבינו רבות, וכשיחתו הידועה של מוהרנ״ת[ו] שהליצנות היא פתח הטומאה. גם מזה שהיה המלך חותם עצמו ׳איש אמת ועניו׳ יש ללמוד שעיקר החשיבות בעבודת הענווה והשפלות הוא שתהיה הענווה באמת - שיחשיב עצמו לכלום ויהיה בעיני עצמו כאין וכאפס ממש באמת, ולא שיראה עצמו בכפיפת ראש וכו׳ כאילו הוא עניו וכדברי רבינו בתורה קצ״ז. וזהו מעיקרי העבודה שלימד אותנו רבינו, וכמו שראינו בעינינו אצל רבי אברהם ב״ר נחמן, שכל ימיו עבד על אמת ועל שפלות, כי זה כל האדם.[ז]

שלמות המלכות - על ידי החכמה

ב. **מעשה במלך אחד והיה לו חכם** - אנ״ש רוצים לומר כאן שהחכם שהמלך שאל בעצתו הוא המלך בעצמו. וכעין זה מצינו במעשה של הז׳ בעטלער׳ס, שמוהרנ״ת אמר[ח] שכל הז׳ בעטלער׳ס הם למעשה בעטלער אחד, והביאור בזה משום שאי אפשר לזכות לשלימות בעינים כשאין שלימות בפה וכיוצא בזה, כן גם כאן, המלך הוא גם החכם, כי אם אין המלך חכם אינו מלך (השווה מליקוטי מוהר״ן תורה י״ח סעיף ד: ״דע שעיקר המלכות שרשה בחכמה״. מ.ק.) וכידוע שרבינו שנא מאד את הטפשות. ורבינו שיבח ביותר את הרב הקדוש רבי צבי אריה מאליק מחמת חכמתו המופלגת. ובכן, ״המלך״ הוא הצדיק האמת שהולך לחפש אחר השם יתברך והנהגתו, והוא חכם גדול, ועם חכמתו חוקר ודורש הנהגת השי״ת. והלשון ״אמר המלך להחכם״ הוא כמו שכתוב בפסוק[ט] ״אמור לחכמה אחותי את״, שעל אף שהכתוב מדבר מהחכמה של עצמו, הוא משתמש בלשון ׳אמור לחכמה׳ - כי גם את חכמת עצמו צריך לחפש, להגדילה ולהאדירה.

מקורות והערות

ו. אוצר היראה ערך ליצנות ולשון הרע אות ז׳. **ז.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ח.** מובא בימי מוהרנ״ת סימן ס״ז. **ט.** משלי פרק ז׳.

חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת

ג. **אמר המלך להחכם: באשר שיש מלך שחותם עצמו שהוא גבור גדול ואיש אמת וענו** - על פי מה שאמרנו שהמלך והחכם היינו הך, יתפרש כן אף ההמשך: "אמר המלך להחכם" - כלומר שהמלך הביט בחכמתו, והתבונן והשיג שהשי"ת הוא גבור גדול ואיש אמת ועניו [ועל "אמת" מצינו מפורש בחז"ל[1] חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת].

מידת הרחמים המגינה מפני מידת הדין

ד. **והנה גיבור אני יודע שהוא גיבור, מחמת שסביב מדינתו הולך הים ועל הים עומדים חיל** - יש להבין, אם מדובר בהשם יתברך, מה הוא זקוק לכל החיל הזה סביבו. ואנ"ש פירשוהו על פי מה שמצאנו בגמרא שרבי ישמעאל כהן גדול התפלל להשי"ת: יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך וכו', כי כן סידר הקדוש ברוך הוא שיהיו מקטרגים, ורוצים שישמעו טענותיהם, וזה הוא ממידת הדין. והאנשי חיל מסביב מרמזים לגבורתו של הקדוש ברוך הוא שמתגברת ועומדת מסביב ואינה מניחה למדת הדין להתקרב, ומבטלת אותה. והוא כעין מה שרבינו מביא בליקוטי מוהר"ן[2] שאנו מבקשים שיעוררו רחמיו הפשוטים של הקדוש ברוך הוא את רחמיו הגדולים - ששם אין שום דין חוצץ כלל.

לפני החכם פתוחים כל הדרכים

ה. **סביב מדינתו הולך הים... ואי אפשר להתקרב לשם... הלך החכם אל המדינה** - השאלה נשאלת מאליה, איך הלך למדינה שאי אפשר להכנס אליה, והתירוץ הוא, כי אדרבה, כאן היתה טמונה חכמתו הרבה של החכם הזה שידע איך להסתדר גם עם דרך כזו אשר היא חתומה מכל צדדיה!

להזהר מליצנות ולדבר בתמימות

ו. **על ידי הקאטאוויש של המדינה (היינו עניני צחוק)** - "קאטאוויש" היא מילה באוקראינית, שפירושה צחוק ולעג, הקרובים לליצנות. כל מדינה וכל אומה יש לה את סוגי הצחוק והלעג שלה, שלפיהם אפשר לדעת ענינה ומהותה של אותה מדינה. ורבינו הזהיר על ענין הקאטאוויש מאוד, כי זה מביא לליצנות גמורה ולעוד דברים אשר לא ייעשו. ולכן אסר רבינו אפילו לומר ווערטלאך "אמרות

מקורות והערות

י. שבת דף נ"ב. **כ.** סימן ק"ה.

שנונות" [בדיחות], כי מווערטיל קרוב מאד לבוא לצחוק ולליצנות, ועל ידי כך לפגוע בזולתו, וכן עלולים בקל להגיע לניבול פה וכיוצא באלו, ה' ישמרנו. והביאור הפשוט של "קאטאוויש" הוא עיוות בלשון, שבמקום לומר הדבר שצריך, אומר דבר משונה כדי שהשני יבין הענין מעצמו, אבל כאמור, זה מסוכן מאד, וכמו שצריכים להתנהג בתמימות ופשיטות, כן צריך לדבר בתמימות ובפשיטות.

גם יריית חצים ליצנות היא אצלם

ז. **אני מצחק, כמו שכתוב: "כמתלהלה היורה זיקים וחיצים ומות ואמר הלא מצחק אני"** - זה מסתבב על ישמעאל שזרק חיצים על אחיו יצחק, ואמר מצחק אני.[ל]

היצר הרע - מרכז הליצנות של כל העולם כולו

ח. **ויש בכל המדינות מדינה שכוללת כל המדינות, ובאותה מדינה יש עיר אחת שכוללת כל העיירות של כל המדינה... ובאותה העיר יש בית אחד שכולל כל הבתים** - זה מרמז על כוחו הגדול של המלך הזקן וכסיל, היינו היצר הרע. כמובא בגמרא[מ] שהיצר יצא מ"קודש הקדשים", המקום הגבוה והנשגב ביותר, שבו כלול כל הבית המקדש, ובבית המקדש כלול כל הר הבית, ובהר הבית כלולה כל ירושלים, ובירושלים כלולה כל ארץ ישראל, וארץ ישראל כוללת את כל העולם כולו, נמצא שמקורו של היצר הוא ממקום גבוה כזה שבו כלולה כל הבריאה. והיצר הרע הנורא הזה עושה את "הקאטאוויש" היינו הליצנות של כל העולם כולו, והוא מסית את כל העולם לכל המידות רעות, שקר, גסות ושוחד וכו' רחמנא ליצלן.

התלונות על הצדיק שמגלה את האמת

ט. **וכשבא אל המלך ענה ואמר: על מי אתה מלך, שהמדינה מלאה שקרים... והתחיל לספר כל השקרים של המדינה... והשרי מלוכה ששמעו דבריו היו כועסים עליו מאד** - פעם אחת תפס הרב הקדוש רבי גרשון העניך מראדזין, בעל התכלת, את הליקוטי מוהר"ן ואמר: וכי חידוש הוא שהעולם מתנגד עליכם, כי הרי לגדולים אתם מראים שאינם יודעים כלל, ומי רוצה לשמוע על עצמו שהוא "לא"... היינו שהשרי מלוכה ידעו בודאי שהוא דובר אמת אף על פי כן כעסו עליו.

מקורות והערות

ל. בראשית רבה פרשה נ"ג, הובא ברש"י בראשית כ"א פסוק י'. מ. יומא דף ס"ט.

אחרי שידע את צביון המדינה ומלכותם (פאטרעט) עסק בתיקונם

י. **והביא הפאטרעט שלו אל המלך** - נראה לומר שלמרות שרבינו מסיים את המעשה שהחכם רק צייר את הפאטרעט של המלך ההוא והביאו למלך ששלח אותו, ולא יותר, מכל מקום נראה שהוא גם תיקן את המדינה מהשקרים והליצנות כי זהו כל תכליתו של הצדיק בעולם, רק כל זמן שאינו יודע הפאטרעט (את דמותו וצביונו המדוייק של המלך) קשה לעסוק בתיקון המדינה, רק אחר שהיה לו הפאטרעט היה יכול להמשיך את האמת גם להמדינה, כי כבר ידע היטב את מהותם וכיצד לעבוד על תיקונם.

מעשה ז׳ - מזבוב ועכביש

הצחוק מהעבירות

א. **והיו משחקים וצוחקים מכל האומות מהישמעאל ומכל האומות... ומן הסתם מישראל גם כן היו עושין הצחוק** - ידוע שאומה פחותה זו שקועה בפגם הברית ולכן צחקו ממנה וכן משאר האומות. ומה שצחקו גם מישראל הגם שישראל רחוקים מעבירות, אבל מחמת שיש והם גוזלים מהאומות מידותיהם הרעות, אזי יש כבר אחיזה לצחוק גם מהם.

היצר המונע מלהביט בספרי קודש

ב. **ובתוך שהיה המלך יושב על הספר, ראה שהיה עכביש שהיה מרחש על צדי הספר** - זהו היצר הרע שעומד וסובב סביב הספר למנוע מלפותחו וללמוד בו... בפרט בספרי רבינו, שיש יצר הרע מיוחד למנוע מללמוד בהם. והנה כדרכו נוהג היצר הרע בערמות, שכאשר אינו יכול להתקרב עושה עצמו כאילו חוזר לאחריו ומצפה לעת שיוכל לשוב עוד פעם.

היצר הרע מול האדם החלש

ג. **עכביש שהיה מרחש... ומצד השני היה עומד זבוב** - ׳עכביש׳ מרמז על היצר הרע העומד בפתחי הלב, ואילו ה׳זבוב׳, שהוא הבעל חי החלוש ביותר - מרמז על האדם, שאין בריה חלושה ממנו...[נ]

הצדיק מרומם את הלומד תורה ומצילו מיצר הרע

ד. **בא רוח והרים את הדף** - ה״רוח״ מרמז לרוח החיים של הצדיק האמת[ס] - כלומר שגם אם לומדים בספר, צריכים שינשב בהם רוחו של הצדיק האמת, וירים ויגביה עבורו את דפי הספר ואת הדעת הנמצא בו, ועל ידי זה לא יוכל ה׳עכביש׳ להזיק לו.[ע]

דרך היצר לא להרפות וגם אם מסלקים אותו, חוזר ובא...

ה. **ועשתה עצמה בערמה כאילו היא חוזרת... וכן היה כמה פעמים** - כן היה פעם אצל

מקורות והערות

נ. מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ס.** ראה ליקוטי מוהר״ן סימן ח׳. **ע.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג.

רבינו, שחייל אחד דפק על חלונו וחיפש אחד מחבריו ואמרו לו, שאינו נמצא, והלך. לאחר מכן שב פעם נוספת ודפק שוב, ואמרו לו שוב שאינו נמצא, וכן חזר הדבר כמה פעמים. ואמר רבינו, שכן דרכו של היצר הרע, אף על פי שהאדם מרחקו ממנו ואינו נותן לו להכנס אצלו, אינו מרפה ובא עוד הפעם ועוד הפעם...[פ] וכמובן שהוא מוסר השכל לעמוד בתוקף ולא ליתן לו להכנס.[צ]

א"א לתאר את מעברי האדם - והעבודה היא להתגבר על הכל!

ו. **עד שנשארה העכביש תחתיו בחלל בין דף לדף... ונשארה מטה מטה, עד שלא נשאר ממנה כלום. והזכוב – לא אספר לכם מה שהיה בו** - היינו שאי אפשר לספר מה שצריך לעבור על כל אדם ואדם בפרטיות כל ימי חייו. רק סיפר על התגברות העכביש, היינו היצר הרע, בכל מיני תככים וערמות, ואיך שצריך ללחום בו ולא להרפות. וסוף כל סוף אם נרצה באמת, נוכל להכניע אותו ולהפילו מטה מטה, בכוח הצדיק האמת ועצותיו הקדושות.[ק]

סגולה מועילה - להרדם מתוך לימוד ליקוטי מוהר"ן

ז. **ונתנמנם על הספר** - ישנה סגולה מיוחדת מועילה לכמה דברים, ללמוד את הספר ליקוטי מוהר"ן קודם השינה, ולהרדם מתוך לימוד ספר קדוש זה. כמו שמסופר על הרב הקדוש רבי מרדכי מטשערנוביל, שהורה לאחד ללמוד ליקוטי מוהר"ן קודם השינה ויהיה זה לו לשמירה לשינה קדושה (לאחר שעצות אחרות לא הועילו לו). וכן היא עצה להנצל מכל מיני יסורים, כפי שידועים סיפורים בזה[ר].

כאשר אדם מתפלל - השכינה משתתפת בצערו ומנחמת אותו

ח. **בתוך כך בא אליו הר גבוה** - אנ"ש מפרשים שה"הר" שבא לנחם את המלך ולעודדו בשעה שהיה דואג ומצטער, הוא קשור לענין התפילה. (עיין ליקוטי מוהר"ן[ש] ש'טורא' [הר] זה בחינת התפלה, בבחינת והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי) וזה יתבאר על פי מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ת]: כשאדם מתבודד ומפרש שיחו וצערו לפני השם יתברך... אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה, ומנחמת אותו... והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים".

מקורות והערות

פ. חיי מוהר"ן סימן תקל"ו. **צ.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ק.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ר.** מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ש.** תנינא סימן ח' אות י"ב. **ת.** סימן רנ"ט.

להסתכל בעין האמת

ט. **והתחיל להסתכל בדרך אמת, והבין האמת לאמיתו, וישב עצמו, שהוא עצמו בוודאי יהיה ישראל, רק מה עושין להחזיר למוטב כולם להביאם להאמת** - אם מסתכלים בעין אמת, אז זוכים לראות את האמת. ואות וסימן שהוא רוצה באמת - אם רוצה מיד לזכות את הזולת ולא מחזיק את האמת לעצמו[א].

הצדיקים מסתירים עצמם

י. **ונסע להעולם, לא כדרך המלך רק כאיש פשוט** - יש כאן רמז כלשהו על רבינו, כאשר נסע רבינו לנאווריטש התלווה אליו תלמידו רבי שמואל מטעפליק. פני רבינו היו כחושים ומעונים כרגיל, וגם על פי מלבושיו נראה כאיש פשוט, ואילו רבי שמואל היה נראה כאיש מכובד בעל הדרת פנים, והכל חשבו על רבי שמואל שהוא הרבי. כי כן דרך הצדיקים לעתים כאשר יוצאים אל העולם, להעלים עצמם, להשוות להם דמות איש פשוט.

צריכים להמתין בסבלנות

יא. **אני בעצמי איני יכול לפתור, רק שיש זמן באותו יום באותו חודש... ויֵשֵב המלך עצמו: מאחר שכבר כילה זמן רב בשביל זה, שימתין** - אנ״ש מדייקים שמכאן נראה שאמנם למלך גילו מתי יגיע הזמן... אבל בדרך כלל לאנשים כערכנו אין מגלים מתי נזכה למה שאנו צריכים, אלא אומרים לנו ׳המתן׳ בלי לומר עד מתי, ועלינו להתחזק ולהמתין בסבלנות עד שתבוא ישועתינו במהרה בעזרת ה׳.

הארס המזיק ביותר הוא הלעג

יב. **והביא עמו זקן אחד... ושחק** - אנ״ש אומרים שזהו מעשה בעל-דבר, שלועג על ספרי רבינו וכדומה, ועי״ז מונע מללמוד בהם. כי כידוע אין דבר המונע יותר מדברים שבקדושה כמו צחוק ולעג של הבריות[ב].

מפיתויי היצר על דרך רבינו: דרך ישנה, ודרך של שגעון

יג. **והביא עמו זקן אחד... ושחק** - שתי סיבות גורמות להתרחק מדרך רבינו: א. שאומרים שהיא דרך ישנה ואינה שייכת לנו. ב. שלועגים ועושים ליצנות ואומרים שהיא דרך של שגעון ח״ו. ואלו היו העצות של היצר הרע נגד הנשמה הקדושה הזאת...

מקורות והערות

א. מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ב.** עיין שיחות הר״ן סימן פ״א.

לא להיות זקן ולא לעשות דברי שחוק

יד. **והביא עמו זקן אחד... ושחק** - ועוד: רבינו הרבה להרתיע נגד שני דברים המפריעים לעבודת השם יתברך: א. שלא להיות זקן, היינו לחיות עם התחדשות תמידית. ב. לא לעשות ליצנות. וזה מרומז כאן שהיצר הביא 'זקן' 'ושחק' - היינו שני הדברים העיקריים המונעים מלהתקדם בעבודת השם יתברך ...

כל החן שבעולם בהארת הצדיק לתלמידו

טו. **ולקח שבויים ובתוכם היה יפת תואר שהיה לה כל מיני חן שבעולם רק שזה החן לא היה מעצמה** - אנ"ש אומרים שזאת היפת תואר מרמז למוהרנ"ת, שכל עצמותו ומהותו היה רק רבינו, וכפי שאמר על עצמו שרוקן את מוחו כליל משכל, ורק מה שקיבל מרבינו זה היה הדעת שלו, ולכן היה לו כל מיני חן שבעולם - שזה היה מהארת רבינו, בבחינת הארת משה ביהושע, הארת החמה בלבנה'.

מעשה ח׳ - מרב ובן יחיד

חדר מיוחד ב׳עליה׳ מסוגל לעבודת ה׳

א. **והיה יושב בעליה** - ה׳עליה׳ היה מקום מיוחד לעבודת השם יתברך. וכן מצינו בתנ״ך[ג] שהאשה מנשי בני הנביאים אמרה אל בעלה: ״נעשה נא ׳עליית׳ קיר קטנה... והיה בבואו אלינו יסור שמה״. כי כן היתה הדרך מלפנים אצל יראי ה׳, שלמטה היו גרים ולמעלה ב׳עליה׳ היו עוסקין בעבודת ה׳ [וכן אצל אליהו עם בני האלמנה נאמר[ד]: ״ויעלהו אל ה׳עליה׳ אשר הוא יושב שם״. מ.ק.]. ורבינו שיבח מאוד העבודה שבעליה[ה], ולכן השתוקק מוהרנ״ת שיהיה לו ׳עליה׳ בביתו למען מטרה זו, עד שזכה לזה.

מעלת ״שיחות חברים״

ב. **וסיפר לפני שני בני הנעורים** - כן צריך להיות, שאם חסר משהו צריך לדבר עם חברים ורק עם חבירים, כי אנו רואים שתחילה הוא לא סיפר לאביו, כי אי אפשר להתיעץ כל כך עם אב כמו עם חברים.

המאור הקטן אין לו כלום ללא המאור הגדול

ג. **ולא היה מרגיש טעם בלימודו ובתפילתו... ואותו בן עשה מצוה שבא על ידה לבחינת מאור הקטן** - בענין שרבינו מקשר שלא הרגיש טעם בעבודת ה׳ עם זה שהוא עשה מצוה שעל ידה זכה להיות בבחינת ׳מאור הקטן׳. יש לומר, כי המאור הקטן הרי מרמז ללבנה, ועל הלבנה נאמר ׳דלית לה מגרמה כלום׳ - שאין לה מכוח עצמה שום אור, כי אם מה שמקבלת מהשמש המרמז ל׳מאור הגדול׳. ולכן לא הרגיש מאור קטן זה שום טעם בעבודתו, כי היה צריך לנסוע לצדיק שהוא בחינת המאור הגדול ולקבל משם את אורו.

ללכת בתמימות ולא לשאול שאלות...

ד. **ונתנו לו עצה שיסע לצדיק... והלך אותו הבן יחיד וסיפר לאביו** - אנ״ש היו אומרים

מקורות והערות

ג. מלכים-ב׳ פרק ד׳. **ד.** מלכים-א׳ פרק י״ז. **ה.** ספר המדות ערך בית חלק שני אות א׳ וראה ליקוטי הלכות מעקה ושמירת נפש הלכה ד׳ אות א׳.

שהפגם של הבן יחיד היה שבמקום לשמוע בתמימות לעצת ידידיו, הלך אחר חכמתו, וזה מרמז שהלך "לאביו", כי "אבא" מרמז על חכמה [אבא ואמא - חכמה ובינה]. וכל התקרבותו של מוהרנ"ת היה רק בעבור שהלך בתמימות בלי חכמות ושאלות...[ו]

עד כמה חשובה היא הנסיעה לצדיק

ה. **באשר שאינו מרגיש טעם בעבודתו, וחסר לו ואינו יודע מהו, בכן הוא רוצה לנסוע לאותו צדיק** - אנשי שלומינו דייקו בזה ואמרו, שדוקא זה הבן יחיד שלא היה בו שום עוון ושום חסרון, על כן התפלא מדוע לא מרגיש טעם בעבודתו את ה', כי לא היה לו שום עוון לתלות בו את חסרון הטעם בעבודה. בכל זאת אנו רואים שאף על פי שכבר היה בדרגה כזו הבין נכוחה שעדיין עליו לקום ולנסוע לצדיק לבקש עצתו. ומזה נלמד שעל אחת כמה וכמה אנשים כערכנו, שזה שאין אנו מרגישים חיות בעבודתנו הוא לסיבת פגמינו מחמת מעשינו הרעים, ועל כן כל שכן שצריכים אנו להזדרז ולנסוע לחפש את הצדיק, גם אם הוא רחוק מאד מאתנו[ז].

להתעלם מעבודתו ומיחוסו

ו. **והשיב לו אביו: איך אתה בא לנסוע אליו, הלוא אתה למדן יותר ממנו ומיוחס יותר ממנו** - בליקוטי מוהר"ן[ח] על הפסוק "כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבי" כותב רבינו, שהאדם בתפילתו צריך לשכוח את כל עמל עבודת ה' שלו, "ומבית אבי" מרמז על מעלת היחוס, שבעת שהוא עומד להתפלל צריך לשכוח הן מהיחוס והן מעבודתו הקודמת, ויהיה נדמה לו כאילו היום נולד והוא יחיד בעולם ואזי יהיה לו ממשלה בתפלתו, עיין שם. וזה היה הפגם בדברי אביו שאמר לו שהוא למדן ומיוחס, במקום להניח כל זה בצד ולשכוח מזה, כי רק אז יוכל לנסוע להצדיק ולקבל ממנו כראוי.

חומרת עוון לשון הרע

ז. **ואני הייתי שם שהיה עובר עבירה... ונפטר אותו הבן** - מה שנפטר עתה, הוא מחמת שקיבל לשון הרע על הצדיק[ט]. וידוע שכל מלכות בית דוד נחלקה מחמת שקיבל לשון הרע. ולהלכה נפסק[י], שאם עד אחד מעיד על אשה שזינתה, מלקין את העד, והטעם, כי הרי בבית הדין לא יקבלו את עדותו, כי הרי הוא עד אחד בלבד,

מקורות והערות

ו. מרשימות רבי חיים שלמה רוטנברג. **ז.** שיח שרפי קודש חלק ו' -רצ"ט. **ח.** סימן צ"ז. **ט.** ראה מסכת ערכין דף ט"ו. **י.** עיין

ואם כן למה בא להעיד, אלא שככל הנראה כל כוונתו היא להוציא שם רע, ולכן מלקים אותו. ולכן גם כאן שהסוחר העיד לבד, היה אסור לו לקבל ממנו, ומחמת פגם זה קרה מה שקרה.

הסטרא אחרא אינה יכולה להזיק להאדם שיש לו רצון דקדושה

ח. **ופתח פיו ואמר לו: אם תרצה אהיה בולע אותך** - הסטרא אחרא אין לה שום כוח להרע לזה שהולך בדרך ה׳, ורק אם יבטל מעצמו חלילה את כוח הרצון דקדושה (כמו כאן בסיפור) אז יכול להיות להסטרא אחרא כוח אחיזה לשלוט על האדם שלב אחר שלב, עד שתבלע אותו לגמרי חס ושלום[כ].

מעשה שהיה...

ט. **חבל על דאבדין** - סיפור מהרב ובן יחיד היה סיפור אמיתי ומעשה שהיה. שנים מתלמידי רבינו נסעו אל רבינו ופגשו בדרך את הרב (אביו של הבן יחיד) שחזר מרבינו עם עינים בוכיות וסיפר להם את כל המעשה על אבדן בנו[ל] ולאחר מכן הגיעו לרבינו ואז סיפר רבינו מעשה זה. והגם שיש שאומרים שיודעים מי היה הרב אין אלו רק השערות, ולא נודע לאיזה רב התכוון רבינו.

מקורות והערות

הגהות מיימוניות הלכות עדות פרק ה׳ הלכה א׳. **כ.** שיח שרפי קודש חלק ו׳-ש׳. **ל.** שיח שרפי קודש חלק ב׳-שי״ט.

מעשה ט׳ - מחכם ותם

לא נשארה לנו אלא אמונת אבותינו...

א. מעשה מחכם ותם... והיה להם בתים גדולים... לימים התחילו השני בעלי בתים הנ״ל לירד, וירדו מטה מטה... ולא נשאר להם כי אם הבתים שלהם... - רבינו חוזר על פרט זה ש״לא נשאר להם כי אם הבתים״ בהמשך המעשה, ונראה בעליל שהיתה לו כוונה מיוחדת בהדגשה זו. אנ״ש היו מפרשים ש״בית״ מרמז לאמונה הקדושה, שנשארה לנו ירושה מאבותינו. כי אמונה היא כמו בית לאדם, כי כמו שהבית מסובב ומגין על האדם מכל צד, כך האמונה הקדושה מסבבת את המאמין מכל צדדיו וסביבותיו, וכמו שכתוב על האמונה:[מ] ״ואמונתך סביבותיך״ - שהאמונה מקיפה ומסבבת אותנו מכל צד והיא כל תקוותנו והגנתנו לנצח[נ].

עשו לכם לעצמכם - אבל בכוח ובאמונת האבות!...

ב. אמרו האבות לבנים [החכם והתם]: אין בידינו לשלם עבורכם להחזיק אתכם, עשו לכם מה שתעשו - כי כן היא דרך ההורים, שכל זמן שהבנים קטנים הם מגדלים אותם ומחנכים אותם, וכל מחסורם הן הגשמי והן הרוחני, עליהם - כגָמול עלי אמו. אבל כשהבנים גדלים, אזי מצד אחד רוצים האבות שהבנים ישתמשו בחכמתם ובהדרכתם, אבל מאידך גיסא חפצים שפרי טיפוחיהם יגדילו את חכמתם מעצמם ומכוחם, ולא יהיו תלויים רק על חכמת האבות. וזה מרומז בכך שהאבות ירדו מנכסיהם, דהיינו שמדריגתם כבר לא הספיקה לצרכי הבנים, והבנים כבר היו צריכים להשתדל בעצמם בכל כוחותיהם ממה שיש להם בשורש נשמתם. ולכן אמרו האבות להבנים שילכו לחפש פרנסתם בעצמם, אבל כמובן שישארו בבית האבות ובסביבתם, היינו במורשת האמונה הקדושה...

ההבדל ניכר כאשר עוזבים את בית אבא

ג. ולמדו שניהם בחדר אחד... והיו אוהבים זה את זה מאד... לימים התחילו שני הבעלי בתים לירד... אמרו האבות: עשו מה שתעשו - כל זמן שהיו סמוכים על שולחן

מקורות והערות

מ. תהילים פרק פ״ט פסוק ט׳. **נ.** ראה ליקוטי מוהר״ן סימן ז׳.

אביהם לא הורגש כל כך ההבדלים שביניהם, אבל כשעזבו את שולחן אביהם והיו צריכים כל אחד לדאוג לעצמו, הורגש היטב ההבדל שביניהם, שזה הלך למדינות וזה למד רצענות וכו׳ וכו׳, זה היה חכם וזה היה תם.

התם נשאר בבית אביו - והחכם הלך לרעות בשדות זרים

ד. **התם למד מלאכת רצען... והחכם יֵשֵׁב בדעתו שילך בעולם** - התם נשאר במקומו, דהיינו בביתו ובבית אבותיו, כלומר שנשאר באמונתו (כנ״ל שהאמונה נקראת בית), כמו שמבואר להלן שהתם ירש את בית אביו, היינו את מורשת אבותיו. אבל החכם שהלך מבית אבותיו, דהיינו שהלך לחקור בחכמתו ולא הסתפק באמונת אבותיו - נפל בספיקות וקושיות על האמונה הקדושה, כמו שאמר רבינו שעל השי״ת מוכרח שיהיו קושיות, כי הרי נבדל דעתו מדעתינו[ס], ורק בכוח אמונתנו ואמונת אבותינו יש בכוחינו לעבור על כל הקושיות ולא להנגף בהם. והחכם שלא נהג כן, נתרחק יותר ויותר מהאמונה הקדושה עד שנתפקר לגמרי. ולכן כתב רבינו להלן כי ״בית החכם נאבד ונעשה כלה״ כי ניתק לגמרי מביתו ומאמונתו.

הוי החכמים האומרים לרע טוב ולטוב רע

ו. **והחכם יֵשֵׁב בדעתו שילך בעולם...** - כאמור שכל מה שרבינו מאריך לספר מכל מה שעבר על החכם, הוא כדי לדעת שיש להתרחק מזה. ואנ״ש היו אומרים שכל פרט ופרט שמוזכר אצל החכם, אפילו שנראה כמעלה מסויימת, הוא גם כן אך ורק כדי שנתרחק ממנו, כגון שמצאנו שהחכם נהג בכל פעם ליישב עצמו מה לעשות וכו׳, ולכאורה הרי ישוב הדעת הוא ענין חיובי, אבל צריך לדעת כי גם לישוב הדעת צריך סייעתא דשמיא, והחכם מחמת שכל מחשבתו שקועה היתה בחכמות ורק סמך על שכלו, לכן גם ישוב הדעת שלו הוליכו למקומות לא טובים, כי הכל הולך אחר הרצון, כמו שאנו רואים שהחכם לא הסתפק בכלום ורץ מעבודה לעבודה, שזהו היפך ישוב הדעת, שעיקרו שיהיה לו קביעות מקום, כמו שמצינו אצל התם ששום מאורע לא הפר את שלוותו ולא הזיזו ממקומו, שזהו הישוב הדעת האמיתי.

מקורות והערות

ס. ראה ליקוטי מוהר״ן תנינא סימן נ״ב.

"חאמיטש" - עול הסוסים

ז. **עגלה עם סוסים והאמיטש** - "חאמיטש" הוא העול שמניחים על עורף הסוסים ובזה מנהיגים אותם.

לאגורנא איטליה ושפניא - מקור הפילוסופיא והאפיקורסות

ח. **להיכן אתם נוסעים? ללאגורנא... לאיטליא... לשפניא...** - בענין המקומות שרבינו מזכיר אצל החכם, דהיינו 'לאגורנא' 'אטליא' ו'שפאניא', היו אומרים אנ"ש, שאלו המקומות ידועים שהיו מקור ה"חכמות" האפיקורסות והפילוסופיא, והחכם שנמשך אל הענינים הללו, נסע לשם, ועל ידם נתפקר אח"כ לגמרי, כמבואר להלן.

וורשא - חן של שקר

ט. **לוורשא... משרתים של געוועלבן שהיו הולכים בשוק, והיו הולכים כדרכם עם מיני חן שלהם, בכובעיהם ובמנעליהם עם הקצוות בולטות ושאר מיני חן...** - "געוועלבן" הן חנויות, כן היו החנויות שבאזורנו, שבכל חנות היו כמה משרתים שמתפקידם היה לקחת סחורה ולהביא סחורה, ואותם משרתים היו מתקשטים בכל מיני חן, נעליים עם קצוות ועוד התייפיפויות והתהדרויות, כדי למשוך את לב הקונים. כאן מרמז רבינו שנסע לוורשא ששם מקום החן של שקר.

החכמות וההתחכמויות - מלאות סתירות

י. **בבואו לוורשא יישב עצמו: מאחר שאני בוורשא למה לי להתקשר עם אלו, אולי יש מקום טוב מהם... והתחיל לחקור על האנשים שהביאוהו... ואמרו לו, שהאנשים הללו הם הגונים וטוב להיות אצלם, אך שקשה מאד להיות אצלם מחמת שהמשא ומתן שלהם הוא למרחקים מאד. הלך וראה משרתים של גוועלבן שהיו הולכים בשוק, והיו הולכים כדרכם עם מיני חן שלהם, בכובעיהם ובמנעליהם עם הקצוות בולטות ושאר מיני חן... וישר בעיניו מאד... הלך בשוק וראה שנוסעים בעגלה, ושאל אותם להיכן אתם נוסעים... התקחו אותי** - רואים בבירור איך שרבינו מציג את דברי החכם והתלבטויותיו, שהם הפכפכים ומלאים סתירות. כי מתחילה כשאמרו לו שהאנשים שהביאו אותו לוורשא הם אנשים הגונים רק שקשה להיות אצלם מחמת שהמו"מ שלהם הוא למרחקים מאד, עזב אותם, ואילו הוא עצמו נסע ונדד ממקום למקום. וכן לא רצה להתחתן עדיין, מחמת שצריך לראות מדינות וללמוד מקצועות, ואעפי"כ אח"כ כשכבר חשב על חתונה אזי לא היה לפי כבודו להתחתן מיד כי היה צריך לנסוע מקודם לעירו להתנאות בפניהם. מצד אחד הוא

מכונה "בר הבנה" ומאידך גיסא התפעל מאנשים בעלי מנעלים עם קצוות בולטות וכו' שזהו חן של שקר. ומחיי שקר וסתירה כאלו לא נשאר לו מאומה.

הקשיים - רק בתחילת העבודה

יא. **ודרך המשרתים שבתחילה צריכים להשכר בפחות ולעשות עבודות כבדות** - כדרך שאצל בעל-הבית צריך תחילה לעבוד קשה ולהרויח מעט ואח"כ עם הזמן העבודה קלה יותר ומרויחים יותר - גם בעבודת השי"ת כן הוא, שמקודם צריך להתייגע הרבה עד שזוכים להארה כלשהי, ואחר כך במשך הזמן אם מתייגעים אזי זוכים לראות ולהשיג יותר ויותר, והעבודה גם קלה יותר. והחכם לא היה מסוגל לזה, כי מיד בקושי הראשון התייאש, והלך לחפש עבודה אחרת. וזהו חיזוק למי שנכנס בעבודת השם יתברך ומרגיש קשיים - צריך שידע שכן הוא סדר העבודה, ולא יפול מזה, אלא יתחזק וימשיך הלאה, עד לסוף הטוב.

ארבע תקופות בשנה

יב. **והוא היה בר-הבנה ופילוסוף, ולא הוצרך ללמוד המלאכה כמה שנים, רק ברבע שנה** - אנ"ש אומרים כי יש ארבע תקופות בשנה, וכל רבע שנה מציינת תקופה בפני עצמה "מחזור לימודים אחד". ולכן דייק רבינו לכתוב 'רבע שנה' דהיינו שסיים לימוד כל חכמה בתקופת לימודים אחת.

שלימות הענוה - שבו איש תחתיו...

יג. **ונעשה דאקטיר גדול ופילוסוף וחכם בכל החכמות. אחר כך התחיל העולם להיות בעיניו 'כלא'** - כאשר גדלה חכמתו היו אצלו כל בני העולם כ'לא'. רבינו חוזר כמה פעמים על כך שכל העולם היו בעיניו כ'לא', לאלפנו בינה - שטבע מי ששקוע בחכמות וחקירות הוא נעשה בעל גאווה ומזלזל בכל אלו שתחתיו כאילו אינם קיימים כלל - כל העולם אצלו כ'לא'. לא כן בעבודת ה', כל כמה שהאדם מתייגע בעבודתו יתברך בתמימות, וזוכה להשגות ומדריגות גבוהות יותר, הוא מרגיש את עצמו כ'לא' [ולא את אחרים], היינו שהוא נעשה בעיניו בבחינת 'אין', וכל ברואי העולם גדולים ממנו, שזהו שלימות הענוה. כי כן כותב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ע] שיש ארבע בחינות במידת הענוה והשפלות: א. לפני גדולים ממנו; ב. לפני אנשים כערכו; ג. לפני קטנים ממנו; ד. גם צריך להיות שפל ממדריגת

מקורות והערות

ע. סימן י"ד.

עצמו כשהוא בעצמו קטן שבקטנים. וכל זה מרומז בפסוק ״שבו איש תחתיו״. ועל ידי עבודת ה׳ באמת ובתמימות אפשר לזכות לזה.

להשליך מעשי החכם וללמוד מדרכי התם

יד. **והנה נשליך כעת את מעשה החכם, ונתחיל לספר במעשה התם** - אנ״ש מדייקים בשינוי שבהוספת סיכום זו על מעשה החכם לבין הוספתו בסיכום מעשה התם. שכאן אחר שסיים לספר על מעשי החכם כתב רבינו בלשונו ״נשליך את מעשה החכם״. ואילו בסיום מעשי התם משתמש בלשון אחרת: ״כל זה היה דרכי התם״. ורמז יש כאן, שהחכם שלא התנהג כהוגן, צריך להשליך המעשה [וההתנהגות] שלו, אבל התם, אדרבה, צריך לספר מדרכי התם, שהן דרכים הגונות שצריך לקחת מהם מוסר, וחלילה לא להשליכם.

דבקות תמידית באמונה הקדושה

טו. **בשעת המלאכה, בשעה שהיה נוקב במרצע והיה מכניס ומוציא החוט העב של התפירה כדרך הרצענים, אז היה נושך חתיכת לחם ואוכל** - הלחם מרמז על אמונה [כי אמונה זה סדר זרעים[פ] - שמאמין בבורא עולם וזורע והארץ[צ] תוציא לחמה] דהיינו שהתם היה דבוק תמיד בהשם יתברך, ואפילו בעת עבודתו היה חושב תמיד בהשי״ת; נושך חתיכת לחם - מדבק עצמו באמונה הקדושה, ועובד הלאה.

התם זכה ל׳באר ענן ומן׳

טז. **ובאמת היה מרגיש באכילתו הלחם טעם כל מאכל ומאכל... וכן היה מצוה: אשתי, תן לי שכר לשתות - ונתנה לו מים... והיה מתענג ומשבח אותו המשקה כאילו הוא שותה אותו ממש... וכן במלבושים...** - ענין המאכלים המשקאות והמלבושים בהם הרגיש התם את כל הטעמים - מרמז על ה׳מן׳ ה׳באר׳ והענן׳ מהם נהנו דור דעה בלכתם במדבר. כי כן היה ב׳באר׳, שמי שטעם מבארה של מרים הרגיש בו טעמי כל המשקאות שבעולם כמובא[ק], וכן ב׳מן׳ הרגישו טעם כל המאכלים[ר], וכן על ידי ה׳ענן׳ נשמרו מלבושיהם ולא היו זקוקים להחליפם לעולם[ש]. ולזה זכה התם על ידי תמימותו ואמונתו ועל ידי היותו בשמחה תמיד.

מקורות והערות

פ. שבת דף ל״א עמוד א׳. **צ.** תוספות שבת דף ל״א עמוד א׳. **ק.** מכילתא שמות פרק י״ח פסוק ט׳. **ר.** מכילתא שמות פרק י״ח פסוק ט׳. **ש.** דברים רבה פרשה ז׳.

על ידי תפילה זוכים לכל הטובות שבכל העולמות

יז. **אשתי תן לי...** - "אשה" מרמזת לתפילה [כמו שכתב רבינו בכמה מקומות על הפסוק "אשה יראת ד' היא תתהלל"]. ועל ידי שהתם התפלל תמיד על כל צרכיו, הרגיש אח"כ במה שאכל ושתה את כל הטעמים שבעולם. וכמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ת]: על ידי תפילה יכולים לבוא לכל - לכל טוב, לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות.

לבקש על כל דבר אך לשמוח במה שנתנו לו

יח. **תן לי לאכול... תן לי הרוטב... והיתה חותכת לו עוד חתיכת לחם ואכל. והיה משבח ואומר: כמה יפה וטוב הרוטב הזה... והיה מתענג מאד מזה ושיבח מאד את אותו המאכל כמה הוא מתוקן וטוב** - הרי לנו שני לימודים חשובים מהנהגתו של התם בתפילתו (כאמור כשאמר "אשתי תן לי" מרמז לתפילה): א. שצריך לבקש מהשי"ת על כל דבר בנפרד, כמו שנהג וביקש התם: תן לי לחם, תן לי רוטב, תן לי בשר וכו'. ב. שיש להודות לה' על מה שנותנים לו, ולא להיות בררן אם אכן קיימו את בקשתו, כמו התם שלאחר שביקש בשר, הודה ושמח בלחם כאילו נתמלאה כל בקשתו בשלימות ונתנו לו בשר. כי הרגיל את עצמו לחשוב שמה שהשי"ת נותן לו זהו מה שהוא צריך, וכלשון רבינו בליקוטי מוהר"ן:[א] אין לאדם לדחוק את עצמו על שום דבר, אלא יבקש בתחנונים, אם יתן לו השם יתברך - יתן, ואם לאו - לאו.

אשרי הזוכה להרגיש מתיקות בתפילה

יט. **היה לוקח המנעל בידו והיה משבח אותו מאד, והיה מתענג מאד ממנו, והיה אומר: כמה יפה ונפלא המנעל הזה, כמה מתוק המנעל הזה, כמה מנעל של דבש וצוקיר** [סוכר] **המנעל הזה** - רבינו כתב בליקוטי מוהר"ן[ב]: כאשר האדם מתפלל ומרגיש מתיקות בתפילה, הרי היא תפילה בשלמות בבחינת "כל עצמותי תאמרנה". ולמתיקות הזאת זוכים על ידי שמירת הברית, שמי שזוכה לשמירת הברית הוא זוכה למים מתיקין, מים טהורים, ודיבוריו מתוקים וטובים. וכפי הידוע ה"נעל" שבכאן מרמז לתפילה, כמובא בפירוש בסוף המעשה, שרבינו אמר, שאם ה"תפילה" אינה כראוי כל כך, אזי היא בבחינת "מנעל" של ג' קצוות. ועל ידי שהתם היה שמח תמיד, וריחק מעליו כל עצב וכל דאגה, זכה לקדושת הברית[ג],

מקורות והערות

ת. תנינא סימן קי"א. **א.** סימן כ'. **ב.** סימן נ'. **ג.** עיין ליקוטי מוהר"ן סימן קס"ט.

ועל ידי זה זכה למתיקות בתפילתו, ולכן השתעשע בתפלתו בכל מיני לשונות של מתיקות, דבש וסוכר. אשרי חלקו.

כל אחד והמגיע לו...

כ. **זה מעשה שלו וזה מעשה שלי...** - אל לו לאדם להסתכל על זולתו, ולמדוד את מעברי עצמו על פי מה שרואה בחבירו, כי לכל אחד ואחד יש את הנסיונות המיוחדים לו; יתכן מאד שמה שנראה בעיניך כהר גדול, אצל חברך הוא דבר של מה בכך, וכן להיפך, כל אחד ואחד מקבל "טיפול מיוחד" מן הבעל דבר, המכיר היטב חולשותיו המיוחדות של כל אחד ואחד לעצמו, ועל פיהם הוא עובד. על האדם מוטל איפוא להתחזק בנקודות טובות המיוחדות לו, ולעולם לא לחשוב על זולתו, "כי זה המעשה שלו וזה המעשה שלי"...

רק התמים באמונתו מסוגל לדבר עם האפיקורסים מבלי להנזק

כא. **ולא היה להחכם מקום ליכנס בו בבואו... והתם מצא לו עתה עובדה חדשה, והיה רץ כל פעם מביתו להחכם באהבה** - רק התם מחמת תמימותו, ובכוח אמונתו האיתנה ומדריגתו הגבוהה מסוגל היה להרבות ללכת אל החכם ולדבר עמו בלי לחשוש שיזיק לו, כמו שנהג רבינו, שהוא היה בא בדברים עם האפיקורסים הגדולים שבאומן ויוכל להם, אבל אנחנו אסור לנו לדרוך על מפתנם של אלו ולא לשוחח עמם, כי יש בזה סכנה גדולה וצריך להזהר מאד.

מאויבי תחכמני

ה. **וזה נעשה חכם מופלג מאד, וזה היה תם גדול מאד וכו'** - רבינו מרבה להביא מדרכי החכם, מעיוותיו ושטויותיו. והענין בזה הוא שכמו שצריך לספר מעשה התם כדי ללמוד ממנו איך לעבוד השי"ת כראוי וכיאות, כן צריך לספר מעשה החכם לפרטיהם כדי לידע עד כמה צריך להתרחק מדרכים אלו.

להקשיב לרמזים...

כב. **ונתיישב המלך לשלוח חכם אחד אל החכם, ותם אל התם** – ה"שלוחים" ששלח המלך להחכם והתם, הם מאותם הרמזים ששולח השם יתברך לכל אחד, כפי מה שהוא, כדי לקרב אותו אליו. ואכן התם ראה בכל דבר שעובר עליו רמזים להתקרב על ידם להשי"ת, ומיד רץ להשם יתברך. ואילו, להבדיל, החכם, המשיך ללכת בכפירותיו ואפיקורסותו ולא שם לב כלל לרמזים, והכחיש אותם כליל, כמו שאנו רואים בכל מהלך המעשה עד כמה התעלם החכם מהרמזים שנשלחו אליו כדי להצילו מבאר שחת.

הבחירה ביד האדם לטוב או להיפך - והקב"ה רק מגלה שרצונו שיבחר בטוב

כג. **ויכתוב להם שאין הדבר נחוץ ואין המלך גוזר דוקא שיבואו, רק הדבר תלוי ברצונם אם הם רוצים יבואו, רק שהמלך חפץ לראותם** - כשהשם יתברך שולח רמזים כדי שיתקרבו אליו, הוא נותן לאדם בחירה, ובידו לקבלו ולהתעורר בתשובה, וגם בידו לדחותו מעליו, אלא שהקדוש ברוך הוא מודיע לו שידע שהוא חפץ בו ובקירובו אליו...[ד]

צריכים להכין מלבושים לעתיד - שלא נתבייש בהם...

כד. **בוודאי אין ראוי להביאו לפני המלך בלבוש פעלץ, ועשה לו מלבושים כראוי** – בעלמא דאתי מכינים לכל אדם מלבושים כפי מעשיו [ובודאי צריכים לדאוג בעולם הזה למלבושים נאים שלא נתבייש בהם]...[ה]

בכל ענין רצים למצוא מחסה בתפילה

כה. **אמר להתם... המלך רוצה שתבוא אליו... ונתמלא שמחה תיכף, ורץ ואמר לאשתו... בתוך כך בא אחד ואמר: העזאזל שלח אחריכם... ורץ וסיפר לאשתו בפחד...** - ה"אשה" רמז לתפילה [כנ"ל, כמו שכתב רבינו בכמה מקומות, מהפסוק "אשה יראת ה' היא תתהלל", וכן מהראשי תיבות של א'דנ"י ש'פתי ת'פתח], כלומר שבכל עניניו הן השמחים והן להיפך - רץ תחילה אל התפילה.

מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

כו. **והתם, תיכף שהגיע לו האיגרת... נזדרז בשמחה והלך ונסע עם השליח תיכף... והחכם כשבא אליו האיגרת... השיב: המתן... ולין... ונדבר ונתיישב** - בדרך כלל אסור לאדם להתעכב רגע אחד בכל הנוגע לענינים שבקדושה, אלא לילך לעשות מיד מה שצריך, כמו התם שרץ מיד לנסוע למלך ולא היה לו זמן אפילו לענות לאשתו. והחכם, שהתעכב והתחמץ, בא לבסוף לאפיקורסות כדלהלן. כי רבינו כותב בליקוטי מוהר"ן[ו] שעל ידי שמחמיץ המוח בא לאפיקורסות. מוהרנ"ת כותב[ז] כמו שאנו מוצאים ביציאת מצרים, כאשר הזדרזו ישראל ועמדו לצאת ממצרים, לברוח ממ"ט שערי הטומאה, בד בבד נאסר להם החמץ. ומהו החמץ? עיסה שהשהו אותה והניחוה זמן מה ללא עסק, כבר היא נחמצת. והרמז בזה הוא, שכאשר האדם יוצא מן הקליפות, ממצרים, ממקור הטומאה והזוהמא, אסור לו

מקורות והערות

ד. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. ה. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. ו. סימן ה'. ז. ליקוטי הלכות יורה דעה הלכות גילוח הלכה ג' אות י"ב.

להמתין ולהשתהות, אלא לברוח מהר מאד, אסור להתעכב ולו לרגע אחד כדי לדוש, לעיין ולחקור - גם כשמטרתו לטובה - אלא למהר לצאת משם. וזהו ענינו של איסור החמץ דוקא באותו זמן של יציאת מצרים.

וכמו כן כאשר רוצים להעניק לאדם מתנה מלמעלה, התעוררות, דבקות, צריך להושיט את שתי הידים, להזדרז וליטול, ולא להשתהות אפילו רגע אחד, שמא יאבד את הכל. כן היה אצל התם, כאשר הגיע השליח מהמלכות, והודיעו שהמלך רוצה להתראות עמו, כלומר, כאשר עמדו להעניק לו מן השמים קירבה מסויימת, לצאת ממדריגתו הנמוכה, לעלות ולבוא אל המלך, מלכו של עולם, הוא לא השתהה, וקרא למול הבא להזמינו: אכן, אני הולך מיד! הוא לא התמהמה כלל וכלל, ואף השיב לאשתו (אשר ניסתה לצנן את התלהבותו ולשאול מדוע קוראים לו וכו'): מה איכפת לי מדוע ולהיכן - אם קוראים, הולכים! וזו היתה ראשית עלייתו ברום המעלות.

מבואר בספרי רבינו שכשמגיעה התעוררות לאדם, צריך לעשות מיד איזה דבר מצווה או עובדה של קדושה עם אותה התעוררות שנשלחה לו. ולא להמתין שיגיע הזמן שקבע לעצמו לעשות אותה מצוה. ואפילו כשהולך האדם ברחוב, ופתאום הגיעה אליו התעוררות לתשובה, ירים עיניו השמימה וידבר מיד דיבורים להשי"ת [וכידוע מעשה מאחד מאנ"ש שמצאו אותם בוכים ברחוב], כי יתכן שאם יזוז אפילו פסיעה אחת, עלול הרהור התשובה לחלוף ממנו, ומי יודע מתי יגיע שוב. ויש אשר הזמן גורם, שדוקא זמן מסויים זה מסוגל לעורר את רוחו לטוב, ואם ימתין מעט, יסתלק וייעלם. על דרך הדברים האמורים, כותב מוהרנ"ת, שהבחין כמה פעמים אצל רבינו שלפתע נעצר באמצע החדר - כי כאשר המלך קורא צריך לבוא מיד. ההתעוררות הזאת המופיעה לפתע בלב האדם ובמוחו, היא כעין קריאה מן המלך, ולמלך הרי אין זמנים קבועים ומיוחדים; לעתים הוא קורא באמצע הלילה, ולעתים ביום; בשבתך בביתך, או בלכתך בדרך, וכאשר הוא קורא, צריך להתייצב מיד, וחלילה לא להתעלם מהקריאה, כי איככה אפשר לדעת מתי יקראני שוב. וזה לימוד חשוב מאד ומחוייב עבורנו, כאשר קוראים אין עושים שום חשבונות, אין שואלים מדוע הוא קורא דוקא לי ולא למישהו אחר, ומדוע דוקא עכשיו ולא בפעם אחרת. כי באמת אין יודעים פשר דבר... וגם אין צריך לדעת כי אם זאת: כאשר קוראים - באים. כאשר יש התעוררות תשובה, פועלים מיד בלי לחקור ולחשוב מה ולמה, כדי לא לאבד את הטובה והאורה שעומדת להגיע אליו.

כשזה קם זה נופל...

כז. **בתוך כך נשלחו מסירות על הגאבירניר** [מושל] **שהוא עושה עוולות** - אנ"ש מדייקים כאן, שמה שדוקא עכשיו נתגלו עוולותיו של הסוכן, כי עד עתה לא האיר אור האמת של התם, לכן השאירו את המושל הזייפן במקומו. אבל כשנודע מהתם ואור האמת שלו החל להאיר - מיד נתעוררו להוריד את הסוכן המושחת מההנהגה.

התם משתמש עם הגבורה - למשול על התאוות ולהכניעם

כח. **ונעשה התם תיכף גאבירניר בתוקף ועוז... וקיבל הגדולה בתוקף** - התם קיבל את המלכות דקדושה בתוקף, היינו שהיתה לו ממשלה על כל האברים שלו להכניעם להשם יתברך באמת[ח].

החכם בעיניו - מדחה את הרמזים מלמעלה

כט. **והחכם הנ"ל כשבא אליו האגרת מהמלך, השיב לחכם שהביאה: המתן ולין פה ונדבר ונתיישב** - כשמגיע לחכם רמז מלמעלה, במקום לשמוח ולהזדרז, הוא מדחה אותו למחר, ומשתמש בישוב הדעת בזויה ובענווה פסולה כדלהלן...[ט]

התם זכה למעלות רמות מעל ומעבר למצופה

ל. **והוטב בעיני המלך זאת ביותר ויותר, ואמר: אני רואה שהוא חכם כזה ואף על פי כן הוא מתנהג בתמימות כזה, וייטב בעיני המלך מאד מאד, ומינה המלך אותו שיהיה מיניסטיר על כל המיניסטירים** - הסיבה שהתם זכה למעלה רמה כזו, שמתם פשוט הפך לראש המיניסטרים, מפני שהתחיל באמונה, וכל שנותיו התהלך לפניו יתברך רק באמונה ותפילה, ולא שת לבו לגדולות, וניהל את אורחותיו רק על פי האמונה בתפילותיו, דהיינו כאשר היה מתפלל על דבר ולא נענה, ידע שמן השמים רוצים כן שעכשיו יסתפק רק במה שיש לו. וחיזק את עצמו ולא נפל משום דבר, ואדרבה היה מלא שמחה כאילו יש לו כל מה שצריך. וגם לאחר שכבר זכה לגדולה ולחכמה, החזיק בתמימותו ולא שינה כמלוא נימה, כמסופר להלן, לכן זכה למעלות רמות ונשגבות, הרבה מעל ומעבר להשגותיו, אשרי לו.

הכלי להשיג השגות אלוקות - תמימות!

לא. **והוטב בעיני המלך זאת ביותר ויותר ואמר: אני רואה שהוא חכם כזה ואף על פי כן**

מקורות והערות

ח. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ט.** מרשימות רבי יעקב תפילינסקי זצ"ל.

הוא מתנהג בתמימות כזה, וייטב בעיני המלך מאד מאד, ומינה המלך אותו שיהיה מיניסטער על כל המיניסטריש - אם אדם מתנהג בתמימות ובפשיטות ועובד את השי״ת כפי כוחו, אזי נותנים לו במתנה השגות גבוהות למעלה ממה שהיה בכוחו להשיג. כלומר, שגם כדי להשיג השגות עצומות בחכמה ובהשגות אלוקות - העצה היחידה היא תמימות ופשיטות[1].

יסוד ההבדל בין החכם להתם

לב. **התם, תיכף נזדרז... בשמחה... והלך ונסע עם השליח תיכף... והחכם... השיב: המתן... ולין... ונדבר ונתיישב** - ולפי כל האמור זהו ההבדל העיקרי בין החכם לתם. **התם** אינו עושה חשבונות ואינו חושב מחשבות מיותרות: המלך קורא לי - אני מוכן מיד ללכת, ואני הולך. ואילו החכם מתחיל מיד עם חשבונות, ותחילה הוא אומר: ״לא עכשיו״, המתן, וכבר מתהווה החמצה בהתעוררות, והוא מאבד את הכוח המיוחד וההתחדשות המתלוים לתחילת כל ענין שבקדושה. ומי יודע מתי תהיה לו שוב הזדמנות להתעוררות כזו שהרי אֵבדה בידים.

וישמן ישורון ויבעט

לג. **לערב עשה עבורו סעודה גדולה** - אנ״ש מדייקים שכן דרך העולם שכשרוצים ללעוג מענין מסויים, מתישבים לעשות סעודה ושותים וכו׳, ובתוך הסעודה נכנסים לליצנות וניבול פה, ניאוף ואפיקורסות, ה׳ ירחם.

גדולה לגימה שמקרבת...

לד. **לערב עשה עבורו סעודה גדולה. בתוך הסעודה נתחכם החכם בחכמתו ופילוסופיא שלו** - על הפסוק ״לא תלך רכיל בעמך״ תירגם אונקלוס ״לא תיכול קורצין״ - לא לאכול מין מאפה. ורש״י פירש על זה שדרכם היה לאכול משהו בבית המקבל לשון הרע, ועל ידי זה נתחזקו דבריו. כן אנו מוצאים שדואג האדומי היה עשיר גדול ותמיד היה עורך סעודות לעניים ואז דיבר לשון הרע על דוד המלך, ואז בחסות הסעודה והמשתה, נתקבלו דבריו. ולכן עשה החכם סעודה, ועל ידי זה נתקבלו דבריו אצל השליח.

להזהר מהרס של ענוה הפסולה

לה. **בתוך הסעודה נתחכם החכם בחכמתו ופילוסופיא שלו, וענה ואמר: מה זאת**

מקורות והערות

1. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

שהמלך כזה ישלח אחרי, עבור שפל-ברך כמוני, ומה אני... - החכם התחכם ודיבר דיבורי ענוה פסולה, היינו ענוה שתכליתה גיאות כמו שביאר רבינו בליקוטי מוהר"ן[כ] את גנותה של הענוה הפסולה שתכליתה להתכבד ולהתייקר על ידה. וידוע שעיקר מעלת הענוה היא כשמביאה את האדם לעבודת הבורא יתברך, אבל כשנתפקר על ידה, זוהי ענוה פסולה ומגונה, ואדרבה אז צריך להיות אצלו הבחינה של "ויגבה לבו בדרכי ה'". כי מה היתה התוצאה של דברי החכם "מה אני ומה חיי" - שאין מלך כלל, רחמנא ליצלן. וגם אנשים פחותים צריכים להזהר מסוג ענוה כזו, כלומר מענוה שמביאה אותם ליפול לגמרי, אלא הם צריכים לחשוב שאם המלך שלח אחרי, אני צריך לרוץ אליו מיד, ולא ליתן להחמיץ את המוח ח"ו ולשקוע בענוה פסולה, אלא שיגבה לבו בדרכי ה'.

לאיזה מצב שפל הגיע החכם על ידי "חכמותיו"

לו. **נתחכם** החכם בחכמתו ופילוסופיא שלו, וענה ואמר: מה זאת שהמלך כזה ישלח אחרי, עבור שפל-ברך כמוני, ומה אני שהמלך ישלח אחרי... ואני שפל ונבזה... - הבעל דבר מפתה את האדם: מה לך להתקרב להשם יתברך, הלא אתה פחות שבפחותים ואינך כדאי להתקרב... ולבסוף על ידי העצבות והיאוש מפיל אותו לכפירה ממש בהשם יתברך ובצדיקיו האמיתיים, כמו שמובא בסוף המעשה, שהחכם כפר בבעל-שם. ולבסוף הפילו לביצה עבה וסמיכה מבלי יכולת לזוז, עד שהתם ריחם עליו וביקש מהבעל-שם להוציאו. ואז, רק לאחר יסורים כאלו וסבל רב כזה הודה שאכן יש מלך ויש בעל שם.[ל]

מדחי אל דחי - בעומק הקליפות

לז. **וכך המנהג, שיש שם שבעים שרי יועצים** - הזכיר מספר 'שבעים', כי את זה לעומת זה עשה האלקים, כמו שבקדושה יש שבעים פנים של תורה, כן כנגד זה יש בסטרא-אחרא שבעים אומות, שבעים פנים בחכמה דקליפה, והחכם התדרדר עד כדי כך בחכמתו שעזב מקור מים חיים, ודבק בשבעים פנים של הקליפות.

אנו משכימים והם משכימים...

לח. **וישכם החכם הראשון בבוקר והקיץ את חבירו** - כמו שבקדושה יש "וישכם אברהם בבוקר", שאברהם אבינו קם מוקדם לגלות אלקותו יתברך בעולם, כן לעומת זה,

מקורות והערות

כ. סימן י"א. **ל.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

בסטרא אחרא, החכם דקליפה רץ וממהר לקום בבוקר השכם, כאשר השליח ישן עדיין, להקיצו ולהוכיח את האפיקורסות שלו.

לא לחכמים לחם...

לט. ו[התם] **הלך ונסע עם השליח תיכף ונכנס וישב בתוך עגלות צב... עד שכלה מה שבידם והוכרחו לילך רגלי** [החכם וחברו השליח] - ישנו פתגם: "החכם הולך רגלי, והתם נוסע בעגלת צב" [שמשמעותו שלא תמיד החכם הוא המצליח] - מקור פתגם זה - שנתקבל אצל העולם - הוא מדברי רבינו כאן.

למה???

מ. **וצעקו: על מה אתם מייסרים אותנו** - אנ"ש היו אומרים "על דרך זה לעומת זה" שמזה צריך האדם ללמוד על עצמו, שכאשר מגיעים יסורים חס ושלום הוא מחויב להתבונן ולעשות חשבון נפש על מה ולמה הגיעו לו היסורים.

כשהתפילה אינה בשלימות

מא. **כשהיה** גומר המנעל, ומן **הסתם היו לו ג׳ קצוות, כי לא היה יכול האומנות בשלימות** - הענין שהמנעל היה חסר ולא היו בו כי אם ג׳ קצוות, מרמז על החסרון בעבודת השם יתברך, כמו שמובא להלן בסוף המעשה, שרבינו אמר שאם התפילה אינה כראוי זהו מנעל עם ג׳ קצוות. כי ידוע שכל דבר נמשך משם הויה ברוך הוא[מ] , ועם כל עבודה צריך להשלים שם השם. וכאן מרומז שאם העבודה אינה בשלימות אזי חסר כביכול בשם הויה ברוך הוא שהוא של ארבע אותיות, אבל עדיין הוא שם של ג׳ אותיות.[נ]

מקורות והערות

מ. כמו שמבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ס"ז ועוד. **נ.** עיין תיקוני זוהר דף י"ז.

מעשה י׳ - מבערגיר ועני

הבערגיר - הצדיק האמת

א. **פעם אחת היה בערגיר** [סוחר גדול] - בסוף המעשה מתבאר שהבערגיר הוא הצדיק האמת, הוא משיח.

עשירות בגשמיות וברוחניות

ב. **והיה עשיר מופלג מאד** - ענין העשירות מרמז על עושר של השגות אלוקות, שהצדיק משיג תמיד יותר ויותר. וכן הוא מרמז על המובא בליקוטי מוהר״ן[ס] שיש השגות כאלו שצריך להם עושר רב גם בגשמיות.

כתבי הצדיק הולכים בכל העולם ומקרבים אנשים להשי״ת

ג. **והיה עשיר מופלג מאד, והיה לו סחורות רבות מאד וכיוצא, והיו הוועקסלין** [שטרות] **והבריב** [מכתבים] **שלו הולכין על העולם** - כתביו של הבערגיר היו הולכים בכל העולם - זה כפי המובא בליקוטי מוהר״ן[ע] על מרדכי הצדיק, שנאמר עליו: ״וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי״ וכן ״ושמעו הולך בכל המדינות״ שדיבורי הצדיק נמצאים כתובים והולכים למרחוק בכל המדינות, עד שמגיעים גם לתוך ספריהם של העכו״ם, ומתוך כך מוצאים הגויים בספריהם היפך אמונתם, ועל ידי זה מתגיירים הרבה גרים. כמו שלאחר ״ושמעו הולך בכל המדינות״ נאמר: ״ורבים מעמי הארץ מתייהדים״. כי אכן הבערגיר שהוא הצדיק-משיח, דיבורו הולך בכל העולם כולו ומקרב אנשים להשם יתברך.

להשיב לצדיק על כל הטובה שעושה

ד. **והיו הוועקסלין שלו** - ׳וועקסלין׳ היינו שטרי-חוב שאנשים חייבים לו על הטובות שעשה להם (וכדלהלן ממכתבו של רבינו בו הוא מתחנן לאנשיו שלא ישכחו את הטובות שעשה להם ברוחניות, וממש השליך נפשו מנגד כדי להוציאם משיני הס״מ).

מקורות והערות

ס. סימן ס׳. **ע.** סימן י״ז אות ה׳.

כל מה שהחולה גדול ביותר צריך רופא גדול ביותר

ו. **ולמטה ממנו היה דר עני אחד שהיה עני גדול מאוד וכו'** - (יתכן לומר שזה מרמז על המובא בליקוטי מוהר"ן[פ] שכל מה שהחולה גדול ביותר הוא צריך לרופא הגדול ביותר, כלומר שהעני הגדול מאד דר תחת חסותו של העשיר הגדול מאד, וקיבל פרנסתו ורפואתו ממנו. מ.ק.).

לפעמים נוטלים מהצדיק את חבילות השגותיו...

ז. **פעם אחד חלם להבערגיר שבאו אנשים ועשו חבילות חבילות 'פאקין'... לשאת הכל אל העני** - ידוע המעשה מהבעל שם טוב הקדוש, בנסיעתו לארץ ישראל, שתפסוהו שודדים רוצחים, שאמרו לרצחו נפש רח"ל, וכפתו אותו ואת תלמידו רבי צבי הירש ובתו אדל והשכיבום על הקרקע וכבר החלו להשחיז את סכיניהם. באותה שעה נעלמו מהבעל-שם-טוב כל השגותיו הנעלות. תלמידו רבי הירש התחנן לבעל שם טוב שיעשה משהו שינצלו מאותן חיות טורפות. אך הבעל שם טוב לא הגיב כלל, ולשאלת תלמידו מדוע אינו משיב, אמר הבעש"ט שאינו יודע מאומה והכל נעלם ממנו, ופנה אל תלמידו ואמר לו: שמא אתה יודע משהו, השיב רבי צבי הירש: אינני יודע כלום מלבד את האותיות א-ב. אם כן, מדוע הינך שותק, קרא הבעש"ט, אמור את הא-ב! רבי הירש החל לומר את אותיות הא-ב והבעל שם טוב חזר אחריו מילה במילה. תוך כדי כך חזרו אליו השגותיו, ומיד הראה הבעש"ט נפלאותיו, הרשעים נמלטו על נפשם והם ניצלו מידיהם. כלומר, שלפעמים מביאים גם את הצדיק לידי נסיון ונוטלים ממנו כל השגותיו, לראות איך יעבוד את השם יתברך כאשר הוא נטול כל השגה.

את האמונה אי אפשר ליטול...

ח. **ולא השאירו כלום בביתו כי אם דפנות הבית ריקם** - אנ"ש היו אומרים כי הדפנות המסבבים את הבית מרמזים ל"אמונה", כמו שכתוב "ואמונתך סביבותיך" - כי כמו שדפנות הבית מסבבים על האדם ומגינים עליו, כן האמונה הקדושה מסבבת ומגינה על האדם. ובא לרמז, כי למרות שלא השאירו כלום, אבל את דפנות הבית, היינו את האמונה הקדושה, אי אפשר לקחת מהאדם בשום פנים ואופן...

אשה צנועה אינה יוצאת לטייל

ט. **ויהי היום ונסעה אשת הבערגער עם עגלות-צב לטייל... ולקחה גם אשת העני עמה**

מקורות והערות

פ. שיח שרפי קודש חלק ד' -תקכ"ג.

- אנ״ש היו אומרים שנסיעתה של האשה הזאת - המתוארת להלן כ״יראת שמים ביותר״ - עם עגלת-צב לטייל, היה בגדר פגם כפי ערך מדריגתה, כי כתוב ״כל כבודה בת מלך פנימה״. ועל ידי שנסעה לטיול, נתנה את האפשרות בידי היצר הרע להתגרות בה, להתנפל עליה ולקחתה.

חיל הסטרא אחרא

י. **ויהי היום... והנה עבר איש חיל אדון שקורין 'יעדניראל' עם החיל שלו** - אנ״ש היו אומרים שיעדניראל הוא מחיל הסטרא אחרא, והוא אבי אבות הטומאה, שהוא פגם הברית, וכמו שמסופר עליו להלן [ואולי לכן נקרא איש ״חיל״ שעבר עם ה״חיל״ שלו, על שם הכתוב ״חיל בלע ויקיאנו״, וזה נאמר על הסטרא אחרא, שצריכה להקיא את החיל, שהם ניצוצות הקדושה שבלעה. מ.ק.].

ה״לאו״ צריך להיות בכל התוקף והעוז!

יא. **והיא היתה יראת שמים ביותר ולא רצתה לשמוע לו כלל** - אנ״ש אומרים, שכאשר מביאים נסיון של דבר עבירה על האדם, הוא צריך להתגבר ולדחותו מכל וכל. כי אם אין ה׳לאו׳ (הלא) שלו לאו גמור ומוחלט אלא שהוא ׳רוצה ולא רוצה׳, אזי בפתיון קל הוא כבר לא עומד בנסיון ונכשל; אבל אם הוא ירא שמים באמת והלאו שלו הוא לאו באמת, והוא גם מוכן לסבול הכל ובלבד שלא לעבור על רצון בוראו, אותו בוודאי אי אפשר להכריח לעבור עבירה, וכמו שאומרים אנ״ש שאצל הנסיון של יוסף הצדיק עם אשת פוטיפר נאמר ״וימאן״ בטעם של ׳שלשלת׳, דהיינו ׳הוא לא רצה ולא רצה ולא רצה׳, לא ולא ולא! דהיינו שהלאו היה אצלו מתחילה ועד סוף בתוקף ועוז בלא הפסק, וכמו כאן שהיא היתה יראת שמים ולא רצתה לשמוע לו כלל, לכן ניצלה.

ה״בכיה״ הסימן המובהק שאין רוצים לחטוא

יב. **ולא רצתה לשמוע לו כלל, והיתה בוכה מאד** - מה היא העצה להוכיח שאכן אינו רוצה את העבירה - הבכיה! כשאדם בוכה, אות וסימן הוא כי אינו רוצה לחטוא בשום פנים ואופן - ״והיתה בוכה מאוד״ בזה הוכיחה כי היא באמת אינה רוצה, וזה נתן לה כח לעמוד עוד יותר בנסיון.

הצדיק מסייע לאדם שרוצה באמת

יג. **פעם אחת עבר הבערגיר אצל בית העני, שמע שהוא בוכה ומתמרמר מאד מאד, נכנס ושאלו: מה אתה מתמרמר ובוכה כל כך. השיבו: וכי לא אבכה... ונכמר לבו של**

הבערגיר על העני, ונתעוררו רחמיו עליו מאד מאד מגודל המרירות שראה בו וכי לא אבכה... ונכמר... - אכן כן נוהג הצדיק עם אנשיו, שברגע שהאדם מביע צער וכאב ובוכה ומתאונן על חסרונותיו בעבודת השם יתברך, נכנס הצדיק ובא אליו, מתעניין במצבו ואינו מניחו בצרתו, שואל לחסרונו ויחדיו מטכסים עצות לישועתו. ולכן מה שעלינו לעשות הוא רק לגלות מרירות רבה על החטאים, לבכות הרבה, להתחנן על נפשינו שנינצל מהם. וכשרואה הבערגיר שרוצים באמת, נכמרים רחמיו ועושה מה שעושה כדי להושיע לאדם.[צ]

תחינה נאה להשם יתברך

יד. **וכי לא אבכה, ומה נשאר לי, יש שנשאר להם העשירות או בנים, אני אין לי כלום** - רבי מנדלי ליטוואק [מאנ"ש באומן] היה למדן וצדיק גדול. ולא היו לו בנים, והיה גם עני. הוא נתברך בכשרון מיוחד של פיוט, וחיבר ניגוני התעוררות רבים. שפיכת שיחו לפני השם יתברך המיסה כל לב. [מספרים שפעם אחת הגיע מושל עיר אומן לחזות ביופי הקלויז, כשנכנס שמע את רבי מנדלי שופך שיחו לפני ה'. הוא התעורר מאד מכך, ונענה ואמר לאשתו: מה אומר לך, אילו הייתי אני האלקים הייתי נותן לו מה שהוא רק מבקש...] פעם שמעו את רבי מנדלי מתפלל בציון רבינו בערב ראש השנה בלשון הזה: בנים אין לי, וממון אין לי, ועתה גם את האשה יראת ה', דהיינו את היראה, רוצים לקחת ממני, ומה ישאר לי... היינו מדיבוריו של העני יצאה לו תפילה נאה כזאת...

הצדיק הגמור וכל הנלווים אליו יכולים להתגרות ברשעים ולהכניעם

טו. **ועשה דבר מבוהל מאד והלך לבית היעדניראל, ושם עומדים 'וואכין'** [חיילים]**... ולא השגיח כלל על הוואכין, וגם הוואכין נבהלו ונשתוממו מאד... ומחמת הבהלה הניחוהו כל הוואכין... עד שנכנס לבית היעדניראל** - הבערגיר, היינו הצדיק, נכנס לתוך לוע הארי, לתוך בית הקליפות. על הפסוק[ק] "תחריש כבלע רשע צדיק ממנו" דרשו חז"ל[ר] מי שהוא רק 'צדיק ממנו' בולע הרשע, אבל 'צדיק גמור' אינו בולע. הסבר לזה כתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ש] כי מי שהוא צדיק גמור, שאין בו אחיזת הרע כלל וכלל, עד כדי כך שבטוח שלא יארע לו מכשול עבירה, רק הוא דייקא יכול וחייב להכנס לתוך הצינורות של הרשעים ולהוציא משם הניצוצות דקדושה שבלעו, "כי אין לבו נוקפו... ועל כן זה הצדיק גמור וכל הנלווים אליו מותרים

מקורות והערות

צ. שיח שרפי קודש חלק ו' -ש"נ. **ק.** חבקוק פרק א'. **ר.** בבא מציעא דף ע"א. **ש.** סימן ח'.

להתגרות ברשעים, כי זה הצדיק יכול לירד לתוך כל הצינורות... לשברם ולבטלם״ [וכן עיין בתורה ס״ד שהצדיק שהוא בחינת משה משיח הוא צריך לעיין בספרי המחקרים וחכמתם כדי להכניעם, ורק הוא ולא אחר עי״ש. מ.ק.].

לאחר מסירות נפש זקוקים לזהירות יתירה לא ליפול לגיאות ושאננות

טז. **ואזי תיכף נבהל ונזכר מה שעשה דבר כזה... והלך והטמין עצמו בתוך בור אחד - רבי** אברהם ב״ר נחמן היה אומר שיש כאן רמז, והוא, שלאחר שזוכה **האדם לפעול** איזה דבר של מסירות נפש, צריך להסתתר ולהטמין עצמו שלא יבוא **לידי גדלות** וגאוה. כמו כן לא יחשוב שכבר יכול ללכת לנוח, מאחר שכבר **זכה למשהו**... לא ולא! האדם זקוק לזהירות יתירה לא ליפול לשאננות דוקא **בשעה זו, כי** כשאדם עושה עבודה במסירות נפש, היצר הרע כבר ממתין לו **בפינה, ומתבונן** להפילו, וכפי שרואים במעשה שאחר מסירות נפשו של **הבערגער להוציא** את אשת **העני** מבית היעדניראל, **נעשה** שם תיכף רעש גדול **והתחילו לחפש** אחריו, ואז דייקא הוכרח להטמין עצמו בבור.לכן אחרי התגברות ומסירות **נפש בעבודת** ה׳, צריך זהירות גדולה לא ליפול בגדלות והן לשאננות, כי דייקא **אז** עלול להגיע לירידה **בעבודת ה׳** - אחרי שכבר זכה למשהו.

כל מה שיש לו - רק מהצדיק!

יז. **ונשבעה בה׳ שכל המזל שיש לה... שיהיה כל הצלחה שלה לא נמנע מאתו, ואם ירצה ליקח לעצמו כל הצלחה וגדולה שלה והיא תישאר כמקודם, לא יומנע ממנו כלל** - את ה׳קבלה׳ הנשגבה הזאת שקיבלה אשת העני על עצמה שכל מה **שיהיה לה תתן לבערגיר** [לצדיק], והיא תשאר כמקודם - קיים מוהרנ״ת בהידור, **שלאחר התקרבותו** לרבינו, העיד על עצמו ואמר: ״הנחתי ועזבתי לחלוטין את כל **מוחי״**... - שמאז שקיבל על עצמו את הדעת דקדושה של רבינו, נהג **עצמו בביטול** גמור כזה כאילו שאין לו מוח כלל, ״וכששמעתי דיבור מרבינו, קבלתי מעט שכל, עוד דיבור - עוד טיפת שכל...״ וכן הלאה, עד שזכה למה שזכה.

לחזק את ההתקשרות לצדיק בכל האופנים

יח. **ונשבעה בה׳... ולקחה אותו הבור לעדות** - יש להתבונן, בשביל מה לקחה את הבור לעדות לאחר שכבר נשבעה בשם ה׳, מי ביקש זאת ממנה. אלא שמי שמכיר באמת בטובה הגדולה שעושה לו הצדיק, ושללא הצדיק היה נאבד לגמרי, הוא מבטח את הקשר עם הצדיק בכל מיני בטחונות; גם נשבעה וגם לקחה בור לעדות, הכל כדי להבטיח עצמה אליו יותר ויותר.

העצה לכל המצבים - אמונה!

יט. **והיו מחביאים עצמם בכל פעם במחבואות הנ"ל עד שבאו על הים... והוא היה סוחר גדול והיה מכיר הדרכים... עד שעבר ובא לביתו עם אשת העני, והשיבה להעני, והיה שמחה גדולה שם** - גם כשבאו על הים, מקום סכנה שאין שם שום דרכי מילוט, ניצול על ידי זה שהיה "סוחר גדול", כלומר שבאה לעזרתו אמונתו הגדולה, כי "סוחר" מרמז ל"אמונה", כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ת] מהפסוק "ואמונתך סביבותיך", ו'סוחר' הוא מלשון 'סביב', מלשון סחור סחור. היינו מחמת אמונתו החזקה והאיתנה של הבערגיר בהשי"ת, לא איבד עשתונותיו בכל המצבים הקשים שעברו עליו, גם כשהגיעו על הים שאין בו דרכים ומשעולות ואין יודעים לאן לפנות, בבחינת לילה וחושך - עצתו היחידה של הבערגיר היתה אך ורק אמונה, בבחינת[א] "ואמונתך בלילות", ועל ידי זה הגיעו בשלום לביתם והיתה שמחה גדולה.

גם הצדיק מקבל שכר על הנסיונות שעומד בהם

כ. **והבערגיר בשכר שעשה דבר כזה וגם עמד בנסיון עמה...** - כבר הזכרנו על כוחו הגדול של הצדיק הגמור, צדיק האמת, שהוא מסוגל להכנס לתוך הצינור של הרשע, כמו שנהג הבערגיר, שנכנס לתוך בית היעדניראל והוציא משם את האשה, ואח"כ הלך עמה לבד והתחבא עמה במקומות מסוכנים בגשמיות וברוחניות. אבל מכיון שהיה צדיק גמור היה מובטח שההתגרויות האלו לא יזיקו לו (כמו שמביא רבינו בתורה ח' את הבטחת חז"ל שהרשע אינו יכול לבלוע צדיק גמור), אבל בכל זאת זה נשאר בגדר של נסיון, ומקבל שכר על שעמד בו.

'רוח סערה' הגדול בשעתו - בסוף כלה ונאבד

כא. **ונתייעצו כל בני המדינה לעשות אותו לקיסר... ונעשה קיסר, היינו העני הנ"ל נעשה קיסר** - אמנם יתכן שהעני מצד עצמו אינו ראוי לקבל את עטרת הקיסרות, רק לפעמים, למען הבחירה, בשביל להעלים ולהסתיר את אור הצדיק האמת שהוא בבחינת משיח, ולמנוע את השידוך הזה שהוא התיקון הנצחי, ניתן כוח לצד שכנגד להגדיל גם אדם פשוט, שעל ידי כך ימשוך אנשים אליו לחלוק על הצדיק[ב]. אבל כל זה רק לשעתו, כי לבסוף משפילים אותו ומעמידים אותו על מקומו הנכון, כי הגדלות לא היתה שייכת לו כלל וכלל ורק קיבל אותה בכדי

מקורות והערות

ת. סימן ז' ועוד. **א.** תהילים פרק צ"ב. **ב.** עיין לקוטי הלכות שבת הלכה ה' אות ט', י"א.

להסתיר את הצדיק, כמו שמסופר בסוף המעשה שהעבירו את העני-הקיסר מממשלתו ושלחוהו על פניו, וגם כשחזר למדינתו לא היה לו שלטון וגדולה, עיין שם. וכן היה גם אצל פרעה והמצרים, שהיצר הרע נתן להם גדולה מוגזמת, רק כדי להצר לישראל, כמובא בזוהר[ג] שלפני שבני ישראל ירדו למצרים היתה מצרים מדינה נחשלת, ורק כשבני ישראל נכנסו לשם נתגדל פרעה למען הצר להם; אבל סוף כל סוף פרעה וחילו ירדו בים וכו׳ ולא נשאר בהם עד אחד.

לזכור את חסדי הצדיק ששם נפשו למעננו...

כב. **והקיסר הזה מאן עתה להשתדך עם הבערגיר** - אנ״ש היו משננים תמיד את גודל כפיות הטובה שגילה הקיסר-העני הנ״ל למיטיבו ואיש חסדו - הבערגיר. הוא השפיע עליו טובה גדולה כזאת, כי בעת צרתו, בעת שהיה עני ואביון ואשתו נחטפה ממנו, מרוב צער ׳הכה ראשו בקיר׳, והבערגיר מסר נפשו עבורו להציל את אשתו ובכך הושיעו, ועתה כאשר נתעלה וקיבל בידו סמכות והיה בכוחו להשיב לו מעט על כל הטובה שעשה למענו, ׳שכח׳ הכל, ולא רק זאת, אלא גם הצר את צעדיו והביא עליו צרות שונות ומשונות כמו שמסופר בהמשך. ועלינו ללמוד לקח ומוסר לא להכשל בכפיות טובה לדורשי טובתנו, ובפרט להכיר טובה למי שדואג לטובתנו הנצחית, הלוא הוא הצדיק האמת. ובספר ״חיי מוהר״ן״[ד] כותב מוהרנ״ת, שרבינו קרא על החולקים עליו את הפסוק[ה]: ״ואנכי אפדם״..., וסיום הפסוק הוא: ״והמה דברו עלי כזבים״ - ועל אף שרבינו לא סיים את הפסוק, אבל מובן היה שרצה לרמז לדברי הנביא הושע שהיה קובל על ישראל שכל מחשבותיו היה לעשות להם טובות, אבל הם דברו עליו כזבים.

רבינו כתב כמה מכתבים לאנ״ש[ו] שיזכרו את כל הטובות שעשה עמהם ויתפללו לרפואתו: ״שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי שיגעתי עם כל אחד ואחד, ושמתי נפשי בכפי בשביל טובת נפשכם... ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הסמך-מם - על כל אלה עיניו לטש, ושיניו חרק עלי... אבקש מאד לבקש עבור נפשי העלובה, לבקש בכוונת הלב, תזכרו לכם כל אחד איך מצאתי אתכם כשבאתי לברסלב וכמה כוחות ברוחניות וגשמיות השקעתי סביבכם, ומן היושר הוא שעכשיו תבקשו עבורי מהשם יתברך שירפאני״.

ידוע הסיפור עם משה חינקעס שהיה בתחילה ממקורבי רבינו, שלא נושע בזרע של קיימא ובא לרבינו מספר פעמים על מנת שיתפלל לישועתו. לפני הסתלקותו

מקורות והערות

ג. פרשת שמות דף י״ז עמוד א׳. ד. סימן שצ״ו. ה. הושע פרק ז׳ פסוק י״ג. ו. ראה תחילת ספר ״עלים לתרופה״.

של רבינו אמר לתלמידיו שאם משה יגרש את אשתו וישא אחרת יהיו לו ילדים, ומוהרנ"ת דיבר עמו מכך וכן עשה, ונשא אישה אחרת שהיתה ממשפחה של מתנגדים, והוליד ממנה בן ובת, ואחר כך היא הטתו לחלוק בחריפות על מוהרנ"ת ואנ"ש, עד שהפך ליבו ונהיה אויב מושבע למוהרנ"ת ורדף אותו יותר מכל שונאיו. ובאמצע תבערת המחלוקת על מוהרנ"ת ואנשיו, התחנן אצלו מוהרנ"ת שירפה ואמר לו: "משה, הרי אתה יודע שרק ע"י רבינו יש לך ילדים..." והוא לא הרפה מלרדוף ולהציק למוהרנ"ת.

וגם כאן אצל העני מה היה איכפת לו אם ישתדך עם הבערגיר אחר שעשה לו טובה כזו, וככל הנראה גם ידע מהשבועה של אשתו להבערגיר שכל הטובה שיהיה לה היא תתן לבערגיר, ואעפי"כ התעקש, ולא זו בלבד שלא נענה לה אלא רדף אותו כמו שרואים בהמשך המעשה, וככל הנראה זקוקים לסיעתא דשמיא מיוחדת להכיר טובה להצדיק שכל כך היטיב עמו, או לכל הפחות לא להיות כפוי טובה...

אפילו חרב חדה מונחת על צווארו - אין שום יאוש כלל!

כג. **והתחננה להם מאד שיעשו למענה להניחו... וביקשה מהם מאד שיקחו שבוי אחר מחויב מיתה להשליכו לים, ויניחו אותו הבחור הנ"ל... וכן עשו** - אנו למדים מכאן מה שלימד אותנו רבינו: "כי אין שום יאוש בעולם כלל"[ז], ובמצב הכי קשה בו שרוי האדם, שנראה לו שהוא אבוד לגמרי, כאשר שום קרן של אור לא נראית באופק, אסור לאבד את התקוה. כי גם לאחר שכבר היה כלוא בבית האסורים וגזר דינו כבר נחרץ למיתה, ולא נראה שום פתח לישועה - נמצאה תחבולה עבורו, שגרשו אותו והחליפו העונש עם אחר, והוא נשאר בחיים.

קדושת הברית מצילה מהחיות הרעות

כד. **והיה בידו קשת שהיה מציל עצמו נגד החיות רעות שבמדבר** - "קשת" מרמז לקדושת הברית כידוע[ח] - שאין לך דבר כמו הקדושה והטהרה שמצילות מהחיות הרעות ומכל הפגעים הרעים שבמדבר השממה (שהם עצמם נוצרים מפגם הברית).

מקורות והערות

ז. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"ח. ח. ראה ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פ"ג.

אכילה הינה תיקון!

כה. **ולפעמים היה יוצא ורובה בקשתו ארנבת או צבי והיה לו בשר לאכול** - בהגיעם לקטע זה היו אנ״ש מתעכבים ושואלים: הלא ארנבת היא חיה טמאה, ומדוע מביא רבינו דוגמא שאכל חיה טמאה כארנבת. אך אולי אפשר לומר שצריך לעשות פסיק בין ארנבת לצבי, דהיינו והיה רובה בקשתו ארנבת (לפרווה למלבוש, ונימין, לכלי נגינה כדלהלן במעשה, וכדומה; או צבי, שהיא חיה טהורה, לאכול ממנו [שמעתי מהרב ר׳ משה קרמר שליט״א שאכילה מרמזת לפעמים על תיקון הדבר גם בדבר שאינו בר-אכילה ממש, שכאשר מתקנים אותו זה בחינת אכילה, ויתכן שכוונתו ״שהיה לו בשר לאכול״ היינו אכילה רוחנית בתיקון הניצוצות שבו, וזה שייך בכל הדברים שבעולם. מ.ק.].

״המקום גורם״...

כו. **ועשתה באמנות מקום, שיבא המשודך על אותו המקום** - גם אצל בן הבערגיר מצאנו לשון זה ״שישב באותו מקום ועשה לעצמו שם מקום״, וגם ״טמן הכתב באיזה מקום״, כי יש חשיבות מיוחדת לענין המקום, קביעות מקום, כמובא בזוהר הקדוש[ט] על הפסוק ״של נעלך... כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא״... שהמקום גורם. וראה גם במעשה הראשונה של אבידת בת מלך, שהבת מלך האבודה אמרה לשני למלכות שימצא אותה במקום זה דייקא, ואח״כ במקום אחר שהוא בהר של זהב ומבצר של מרגליות, עיין שם. וגם בית המקדש נקרא ׳מקום׳ ששם השראת השכינה, וכן השם יתברך נקרא ״מקומו של עולם״ היינו שהוא מצמצם עצמו בבחינת ״מקום״, כי ״מקום״ הוא בחינת צמצום ששם אפשר להמשיך אלקותו יתברך. ורק כך אפשר לבן אנוש לעבוד אותו על ידי המצוות, כי גם מצוות התורה הם מדות וצמצומים בבחינת ״מקום״ להשיג אותו יתברך, כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר״ן[י] ״כי המידות הם צמצומים, ובלא מידותיו אי אפשר להשיג אותו, ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו מזה העולם הגשמי, הלביש את אלוקותו במידות התורה, היינו בתרי״ג המצוות״, עיין שם. והיות ומדברים משידוך שהוא תיקון העולם, לכן היתה צריכה לעשות מקום, שיהיה אמצעי שעל ידו ייקבע הדבר לנצח, שרק החתן האמיתי יהיה השידוך שלה, ובכך תמנע מאחרים שאינם ראויים מלהשתדך עמה, עד שתגיע עת דודים, אליה אנו מצפים ומקווים בכל שנות גלותינו.

מקורות והערות

ט. פרשת בשלח דף ס״ג עמוד ב׳. **י.** סימן ל״ג.

הרבה צָפוּ לדרוש במעשה מרכבה ולא זכו...

כז. **ולכולם סיימה בסוף: אבל לא עברו עליך המימות...** - מסוף המעשה נראה שכל אלו שבאו להשתדך עמה היו גדולים במעלה, שגם הם ניסו לזרז את התיקון הנצחי [וכמו שכתב רבינו בחיי מוהר"ן[כ] לענין הדברים הנפלאים הנעשים בשידוכים, שידע בזה סודות נוראים, ואמר שמכל הדיבורים שמדברים בעניני השידוכים, אע"פ שאינם נגמרים זה בעצמו בחינת זווג ושידוך, שהם דרך וקירוב לשידוך האמתי], אבל השידוך לא נגמר רק עם חתנה האמיתי שהיה מיועד לה מתחילה. בחיי מוהר"ן[ל] מובא, שאחרי שחזר מארץ ישראל היה לו לרבינו ויכוח נשגב עם הצדיקים הקדושים רבי מרדכי מנעסכיז ורבי צבי אריה מאליק בענין של ראיית מלאכים וחזיונות, כיצד ניתן לראות ואיך רואים (עיין שם באריכות דברים נשגבים). ר' צבי אריה מאליק אמר לרבינו: עדין אין אתם מאמינים לי שאני רואה? אתן לכם מופת חותך שאני רואה.... והשיב לו רבינו ז"ל: "הרבה צפו לדרוש במעשה מרכבה ולא ראו אותה מימיהם", כלומר כי גם אם הם אנשי מעלה אין בהכרח שראו מעשה מרכבה מימיהם, כי זה לא שייך להם, כי זה שייך רק למנהיג הנכון והראוי, כמבואר בסוף המעשה דברים נפלאים על ענין זה של ראיית חזיונות ומעשה מרכבה שלא כל אחד זוכה, רק מי שהוא המשודך האמיתי [עיין בסיום המעשה].

רק מבור אפל של בית האסורים יוצאים למלוך...

כח. **אבל לא עברו עליך המימות...** - לזכות לשלימות האמיתית של השגות אלוקות הוא רק מי שעברו עליו כל מיני מעברים ומשברים ועמד בהם, כמו שמצאנו אצל צדיקים גדולים שזכו למראות אלקים רק לאחר שסבלו יסורים מיוחדים [כמו אצל דוד המלך עליו השלום שעל ידי ששמעי בן גרא בייש אותו ושתק, אז נעשה רגל רביעי למרכבה]. וכמו שמובא אצל התנא האלקי הרשב"י, שרבי פנחס בן יאיר חותנו נזדעזע בראותו את גופו של הרשב"י שהיה מלא בקעים ופצעים לאחר ישיבה ארוכה בתוך עפר במערה, ואמר לו רבי פנחס: אוי לי שראיתיך בכך, וענה לו הרשב"י: אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך... כי רק על ידי היסורים העל אנושיים זכה לדעת האלקים. וכמו שרואים את ההמשך בחז"ל, כאשר רצו לקבור את נכדו של הרשב"י, רבי יוסי ב"ר אלעזר, במערת רשב"י במירון יחד עם אביו וסבו, יצאה בת קול ואמרה מכיון שהוא לא

מקורות והערות

כ. סימן תקצ"ה. ל. סימן קי"ג.

היה עמם במערה ולא עברו עליו יסורים נוראים כדוגמתם לכן אינו יכול להקבר עמם. כמו כן מובא אצל יוסף הצדיק שלפני שנעשה מלך ישב י״ב שנים בבור חושך ואפילה, ורק משם יצא למלוך וזכה למה שזכה. וכן אנו מוצאים אצל גדולי הצדיקים שעברו עליהם כל המימות שבעולם עד שזכו למה שזכו.

גם מחיות טמאות עשה נגינות...

כט. **ומהגידין של החיות עשה לו נימין** - הצדיקים מסוגלים לברר מכל דבר את הטוב שיש בו [שזה בחינת נגינה, כידוע], ולכן גם מהחיות הטמאות הפיק את מלוא התועלת, שבירר מהן נימין לנגינה. כי הגם שהחיה היא טמאה ולאחר שמתה אין ראוי לעשות ממנה מאומה, מכל מקום אפשר לעשות מגידיה נימין. וכמו שאומר רבי יהושע במשנה האחרונה של מסכת קינים, כמה מיני כלים של שמחה אפשר לעשות מחיה שמתה, מקרניו חצוצרות, מעורו תופין וכו׳.

הכתב שמזכיר את התכלית...

ל. **והיה לוקח הכתב שהיה לו ששלחה לו הבת קיסר הנ״ל והיה משורר ומנגן, ונזכר כל המאורעות שהיו לו** - בסליחות ל״שני-קמא״ אנו אומרים: ״לא שכחה בכל זאת מכתב עוז חביון״, כי שה פזורה ישראל גם כאשר היא לוקה בכפליים, לא שכחה את התורה הקדושה ואת מצוותיה הנקראת ״מכתב עוז חביון״, כי היא אשר נותנת את הכוח והעוז לעמוד בכל הצרות. כמו שאמרו חז״ל: כאשר ישאלו לישראל איך החזיקו מעמד בימי גלותם הקשים, תהיה תשובתם שהיו מסתכלים תמיד בפסוקים שנכתבו בדברי קבלה שלבסוף יגאלם השם יתברך, וכן הפיקו חיות ותקוה על ידי שעסקו בתורה - כלומר שהכל זכו על ידי אותו ״מכתב עוז חביון״ - שלא שכחו אותו[מ]. וזהו: ״היה לוקח הכתב... ונזכר כל המאורעות״.

התורה נמצאת אצל הצדיק - בי מלכים ימלוכו

לא. **והלך ולקח הכתב הנ״ל, ועשה לו סימן באילן אחד, ועשה שם מקום וטמן שם הכתב הנ״ל** - ה׳אילן׳ היינו הצדיק האמת, שהוא אילן החיים שהכל חוסים בצלו, ו׳הכתב׳ היא התורה הקדושה, כי עיקר התורה הקדושה נמצאת אצל הצדיק (כלשונו הקדוש של רבינו בליקוטי מוהר״ן[נ] שעל התורה נאמר ״בי מלכים ימלוכו - ועיקר התורה הם התלמידי חכמים״ עיי״ש), וכן מדוייק הלשון שטמן הכתב

מקורות והערות

מ. מדרש רבה שמות פרשה ה׳ אות י״ח (וילנא) - מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעים בהם משבת לשבת לומר שהקב״ה גואלן. **נ.** סימן ד׳ אות ו׳.

'באילן', היינו בתוך האילן, ולא כדרך הרגיל שמטמינים תחת האילן. כי הכתב, התורה, הוא אצל הצדיק.

הטמנת כתבי הקודש מחמת זהירות יתירה

לב. **ועשה לו סימן באילן אחד, ועשה שם מקום וטמן שם הכתב** - הטמנת וגניזת כתבים שלא יתגלו לציבור מצינו רבות בתולדות עם ישראל [כך היה בספר הזהר שהיה גנוז ואחרי הרבה שנים מצאוהו. מ.ק.] ידוע שהבעל-שם-טוב הטמין כתבים קדושים[ס]. וגם לרבינו היה ספר הגנוז וספר הנשרף. כי להצדיקים היו תורות והשגות גבוהות למעלה מכוח קליטתם של בני הדור. ולעתים היה תלוי כל תיקון העולם [השידוך האמיתי] באותן תורות, כמובא בזוהר[ע] כי בהאי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא - על ידי ספר הזהר יצאו מן הגלות. ובפשטות היו מטמינים הכתב, כדי שיישמר היטב, ושלא ישלטו בו ידים זרות.

בין ריבוי האילנות קשה למצוא את אילן החיים האמיתי

לג. **פעם אחד היה רוח סערה גדולה ושבר כל האילנות שהיו עומדים שם, ולא היה יכול להכיר האילן שטמן שם הכתב, כי בעוד שהיו עומדים היה לו סימן להכיר, ועכשיו שנפלו, נתערב האילן בין האילנות שהיו שם הרבה מאד, ולא היה יכול להכיר האילן, וזה אי אפשר לבקע כל האילנות לחפש הכתב** - כאשר מתגברת רוח-הסערה אי אפשר למצוא את הצדיק האמיתי, כי יש הרבה שעושים עצמם צדיקים, אבל באמת רחוקים הם מאד מכך. ידוע אצל החסידים מה שאמר הבעל-שם-טוב שבעקבתא דמשיחא יהיו מנהיגים ומפורסמים כמו 'מק' (פרג). תלמידיו פירשו את הדמיון ל'מק' בשניים - הן קטנים, והן רבים כגרגירי הפרג... וממילא נעלם הצדיק האמת, כי איך אפשר למצוא אותו בתוך רוב האילנות - הרי אי אפשר לבקע את כל האילנות ולהוציא מתוכם את הכתב האמיתי.

לא תמיד אפשר לדבר בגלוי...

לד. **פעם אחד היה רוח סערה גדולה ושבר כל האילנות שהיו עומדים שם... ולא היה יכול להכיר האילן וזה אי אפשר לבקוע כל האילנות לחפש הכתב** - אנ"ש אומרים שיש כאן איזה רמז, שכשיש רוח סערה [של התנגדות וכו'] ואי אפשר לדבר בגלוי מהכתב [היינו מספריו הקדושים של רבינו] - צריך לדבר בהצנע ובהשקט, אבל בבטחה, כי זה כל תקוותינו.

מקורות והערות

ס. שבחי הר"ן סדר הנסיעה לא"י אות ד'. **ע.** באידרא פרשת נשא.

אם אני איני זוכה - לפחות חברי יזכה...

לה. **ונתיישב בדעתו: מאחר שאי אפשר לו לבוא לשם, והלך אל המלך של אותו המדינה וסיפר לו כל לבו, ושהוא החתן שלה... בכן הוא מוסר לו כל הסימנים שבידו** - בספר ״שיחות הר״ן״[פ] מביא מוהרנ״ת שמי שרואה שהוא אינו יכול להגיע לאיזה דרגה ועבודה לכל הפחות שירצה שחבירו יגיע לזה, כי הרבה אנשים טועים בזה שמחמת קנאה אינם סובלים שהשני גדול מהם. ומוסיף שם מוהרנ״ת: ״מעלה גדולה מאד כשאוחזים בזה, דהינו שהוא מרוצה וחפץ ומשתוקק מאד שחבירו יהיה איש כשר וצדיק אף על פי שהוא לא יהיה חס ושלום, זהו מעלה גדולה מאד, וזהו דבר גדול מאד. גם נזכרתי שאמר אז זה הלשון: שהוא מרוצה אעפ״י שאני איני זוכה חס ושלום לעבוד את השם על כל פנים יעבוד ישראל השני את השם יתברך. זהו דבר גדול מאד כשאוחזין בזה, כך שמעתי מפיו הקדוש״... כי הרבה אנשים טועים בזה, שמחמת קנאה אינם סובלים שהשני גדול ממנו, אלא האמת צריך להיות שלכל הפחות אעשה כל מה שבידי שלפחות חבירי יגיע למה שצריך. ובסוף המעשה מתבאר שכל המלכים שבאו להשתדך, היו צדיקים גדולים בעלי השגה שידעו לעשות שיר ויכלו לעמוד במקום המיוחד ולומר שיר וכו׳; והגם שהשידוך לא נגמר עמהם זה משום שלא הם היו המחותנים האמתיים; ואילו בן הבערגיר שהיה צדיק ובעל מדריגה נעלה, הלך לכל הגדולים האלו שהם יעשו את השידוך, מחמת שהוא ראה שאי אפשר לו להינשא לה ונדחה מדחי אל דחי, עשה השתדלות שאולי לפחות הם יצליחו לעשות התיקון הצריך, אבל מחמת שבאמת הוא צריך לגמור השידוך, לכן סיבב השי״ת שלבסוף הוא ישא אותה למזל טוב, אבל בכל זאת הוא עשה מה שעשה במחשבה טובה, ולבסוף אמנם הגיע אל שלימות תיקונו.

ה׳מעלה׳ וה׳חסרון׳ בהנהגת בן-הבערגיר

לו. **והלך אל המלך... וסיפר לו כל לבו... בכן הוא מוסר לו כל הסימנים** - מעשה זה שהלך ומסר הסימנים למלך, יש בין אנ״ש שדרשוהו לשבח ויש שדרשוהו לגנאי - אלו שדרשו לשבח הוא כדלעיל על פי המבואר בשיחות הר״ן גודל מעלת הדאגה לזולת אם הוא לא יוכל להגיע לזאת. ויש שדרשו לגנאי, שלא היה לו

מקורות והערות

פ. סימן ק״ט.

להתייאש מלמצוא את הכתב, ולא היה לו לספר לאחרים, אלא לחפש כל יום עד שימצא, כמו שעשה אחר כך, ולבסוף זה נמצא ע״י בת הקיסר.

אין רע בלי טוב

לז. **מאחר שאי אפשר לבוא לשם, בכן הוא מוסר לו כל הסימנים שבידו - טובה גדולה היתה במה שטמן הכתב שלה, והשם יתברך סיבב שהשתוללה רוח סערה ושברה את האילנות ונעלם מקום הכתב, כי אילו היה בידו הכתב, אם כן כאשר מסר הסימנים למלך אחר כדלהלן במעשה, היה מוסר לו גם את הכתב, וחס ושלום היה נגמר השידוך הלא ראוי, ומי יודע מה היה נעשה. וסיבב השם יתברך שיאבד את הכתב, ועי״ז נמנע השידוך לאיש זר חס ושלום.**

הפגם של בצע כסף

לח. **ולו יתן מעות בעד זה - היה כאן פגם גדול שמסר הסימנים בעד בצע כסף.**

מחלוקת על הצדיקים בכל הדורות

לט. **בכן נתיישב לשלחו למרחוק - רבי אברהם ב״ר נחמן אמר, אמנם הם היו צדיקים, אעפ״כ רדפו את בן הבערגיר ושלחו אותו למרחוק. וכן אנו מוצאים בכל תולדות ימי ישראל שהרודפים את הצדיקים היו לעתים גם הם צדיקים, כמו שאול שרדף את דוד, ועוד צדיקים שרדפו צדיקים אחרים, ואף על פי כן נשארו צדיקים למרות טעותם, וראה גם לעיל מרבי אברהם ב״ר נחמן בהשמטות שאנו מוצאים שרודפים את הצדיקים כאלו שהיו משיחי-שקר ממש. ויש כאלו שהיו צדיקים גדולים והיתה זו טעות בידם (וכמו שמצינו צדיקים מהארבעה שנכנסו לפרדס שטעו). כלומר היות שכל מעשה ממעשיות רבינו מדבר מתחילת הבריאה עד סופה, וברבות השנים היו גם רשעים ומשיחי שקר שרדפו את הצדיקים, וכן גם להבדיל כאלו שטעו אבל היו צדיקים.**

הקליפות אינן עושים פירות...

מ. **והרוצח שמע שנמצא יפת-תואר... אף שהוא לא היה צריך אותה כי היה סריס - בזוהר הקדוש[צ] נאמר על הסטרא אחרא ש׳אל אחר איסתריס ולא עביד פירין׳, שהקליפות הסתרסו ולא יכולים לעשות פירות. וכן כאן השם יתברך סיבב**

מקורות והערות

צ. פרשת משפטים דף ק״ג עמוד א׳.

ברחמיו שיהיה סריס ולא יצטרך אותה לעצמו, כדי שחס ושלום לא יטיל בה זוהמא ולא יקלקל את התיקון השלם שהיה צריך להיעשות.

הסטרא־אחרא מכינה עצמה היטב למאבק בקדושה

מא. **והרוצח שמע שנמצא יפת-תואר כזו בעולם, וחשב לתפסה... והלך הרוצח וקנה סחורות רבות מאד מאד, ריבוי מופלג מאד, גם עשה ציפרים של זהב... ונסע הרוצח עם כל הנ״ל למדינה שהיתה שם בת הקיסר** - זה דרך הבעל-דבר, הסטרא אחרא, שכאשר הוא אורב ללכוד דבר-מה מצד הקדושה בפרט כשהוא רוצה לתפוס את היפת-תואר [כלומר ללכוד נתח הגון וחשוב מהקדושה], אזי קודם כל הוא אוסף חומר רב, ורק לאחר שהוא כבר בטוח בהצלחתו הוא יוצא לבצע את הלכידה. ובעינינו ראינו זאת (מספר רבי לוי יצחק), כאשר נלכדנו אני וחברי רבי אליהו חיים רוזין על ידי שלטון הרשע המאוים של הק.ג.ב, בשנה הקשה תרצ״ו, לתדהמתינו הציגו החוקרים בפנינו מצבור ענק של חומר שהכינו במשך שלוש שנים תמימות, חומר שהחשידנו כ׳קונטרבולוציונרים׳ ומורדי המלכות, והרשעים הטיחו הכל בפנינו [ויצא הגזר דין למיתה רח״ל. וכבר היינו מוכנים להריגה, רק בלילה האחרון ניצלנו בדרך נס ממש]. בעת החקירה כשהחלו להעלות ממצאים נגדינו, ושאלו אותנו על כך, ענינו להם שאיננו זוכרים. ומהיכן זוכרים אנו? שאלו אותנו החוקרים... כי אכן זאת היתה הצלחת הרשעים כאשר הציגו חומר רב ללא גבול, וכמו שמספר רבינו: ״ונסע הרוצח עם כל הנ״ל למדינה״... כך הצליחו לעשות שמות בשומרי התורה רח״ל כאשר עיקר מאבקם היה נגד הצדיקים בני העליה, יפי-התואר שבדור, שהיו מוכנים לעלות על המוקד למען קיום רצון ה׳, נגדם השקיעה ומשקיעה הסטרא אחרא כוחות רבים ואיתנים.

לפעול נגד הסטרא־אחרא בתחבולות

מב. **גם עשה צפרים של זהב, והיו נעשים באמנות שנדמה שהם** - הרוצח ייגע את מוחו בכל מיני תחבולות כדי לנצח את בת הקיסר. ועל כעין זה נצטווינו אנו[ק]: ״בתחבולות תעשה לך מלחמה״ - כי גם את זה לעומת זה עשה האלקים, היינו שגם מצד הקדושה צריך להלחם נגד הבעל-דבר בערמה ובתחבולות.

לא כל הנוצץ הוא זהב...

מג. **גם עשה צפרים של זהב, והיו נעשים באמנות שנדמה שהם חיים ממש** - כל

מקורות והערות

ק. משלי פרק כ״ד.

התאוות, השעשועים ותענוגי העולם הזה, אינם אלא אחיזת עינים בלבד, שלמען הבחירה נדמה להאדם שהם דברים חיים וחיוניים ונוצצים, ובאמת יש כאן רק ציפוי נוצץ מלמעלה, אבל למעשה הוא דבר דומם מת שאין בו מאומה.

אין גבול לתחבולותיה של הסטרא אחרא

מד. **ונדמה שהם חיים ממש (נאטירליך)** - אמנם "נאטירליך" פירושו 'טבעי', אולם כאן אין פירושו שהציפורים היו טבעיים, כי הרי לא היו אלא אחיזת עינים בלבד, אלא ההעתק היה מדוייק כל כך עד שהיה נראה כאילו הוא טבעי וחי ממש, כלומר כאשר הסטרא אחרא לוחמת בקדושה היא משקיעה כוחות משונים כאלו שהיא לוקחת דבר מת ומציגה אותו כאילו הוא חי, באופן טבעי ממש, וכך היא רוצה לנצח את הקדושה, ה' ירחם.

לתקופת השנה

מה. **ועמד שם איזה זמן, רבע שנה ויותר** - כבר הזכרנו[ר] ש'רבע שנה' היא תקופה שלימה מארבעה תקופות השנה, ולכן נקט רבינו תמיד בלשון זו.

אי זהירות...

מו. **ונכנסה היא בעצמה, והלך גם הוא אל החדר ונעל הדלת** - אנ"ש היו מפרשים כאן, שנכשלה בזה שנתייחדה עמו, כי היא היתה צריכה לומר לו שאסור לה ליכנס לבדה, ואם הוא לא יסכים תוותר על כל שעשועיו וחמודות תבל שרוצה להראות לה. ורק כתוצאה מפגם זה נתפסה בידיו.

חטיפה בשק...

מז. **ועשה כפשוטו שלקח שק והניחה בעל-כרחה בתוך השק** - מובא בזוהר הקדוש[ש] "כד איתפליג ליליא כדין כרוזא כריז כציפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם" בחצות הלילה יוצא כרוז "כציפרים האחוזות בפח וכו'" וצריכים להזהר מאד לא להתפס על ידם, והיא נתפסה בשק [על ידי הציפרים (של זהב) דייקא].

הכל הולך אחר הכוונה

מח. **והרוצח לקח את הבת קיסר... וטמן עצמו עמה בבור שהיו בו מי גשמים... אחר כך יצא משם והחביא עצמו עמה עוד במקוה... עד שהיה מחביא עצמו עמה בכל השבעה**

מקורות והערות

ר. במעשה ט' מחכם ותם. ש. שרבינו מביאו בליקוטי מוהר"ן סימן ג'.

מקומות הנזכרים לעיל - אנ״ש היו אומרים על זה שהרוצח הגזלן החביא עצמו עמה בדיוק באותם שבעה סוגי מימות בהם החביא עצמו הבערגיר עם אשת העני בעת שהצילה מידי חוטפיה - שאף על פי שהרוצח המתועב עשה כמעשה הבערגיר הכשר, היה גזלן ורוצח ונשאר כזה, היפך מהקצה אל הקצה מהבערגיר הצדיק - כי הכל הולך אחר הכוונה. כי יתכן והאדם עושה במדוייק ממש כמעשה הצדיק - אבל הוא רשע גמור, כי הכל תלוי בכוונה, וכמו שכתב רבינו[ת], שיכולים להיות למדן אבל רשע גמור רח״ל[א].

הענין מוכרח להתבצע

מט. **ובאו אל אותו הַסִּפֶּר... שהיה שם הבחור הנ״ל** - רואים כאן דבר פלא, שאמנם הגיעה למקומה הנכון, אל שידוכה האמיתי, אבל היה זה על ידי הרוצח האכזר, וכאימרת העולם ׳כאשר לא רוצים בטוב אזי זה הולך ברע׳, כי כאשר החתן שלה בא אליה למקומה - לא רצתה לשמוע אליו (כי חשדה שאינו חתנה האמיתי מחמת שבאו אחרים וכו׳) לכן היתה מוכרחה לבוא אליו בכוח ובאכזריות - כי הענין היה מוכרח להתבצע, ברע או בטוב.

אל תכנס עם פתוייך בטוען ונטען

נ. **והגזלן הלך בדרכו, וראה והנה אינה אצלו, והתחיל לצעוק אליה... ולא השיבה לו** - רבינו כותב בספר המידות: ״אל תכנס עם פתוייך בטוען ונטען״, אלא להסיח דעתו מכל הפיתויים הבאים מצד היצר, ולעשות עצמו כאינו שומע, וזו היא העצה היחידה כיצד להפטר מהיצר המסיתו לדבר עבירה - הסחת הדעת! כי אנו מוצאים אצל חוה ע״י שנכנסה בדין ודברים עם הנחש, הטיל בה זוהמא, וכתוצאה מכך התבצע החטא הנורא של עץ הדעת, ממנו אנו סובלים עד היום הזה, וכאן ע״י שלא ענתה לו, ניצלה ממנו.

עונשו של רוצח ״חיית אדם״

נא. **ומן הסתם אכלוהו חיות רעות** - רבינו אומר על הרוצח ש׳ככל הנראה׳ אכלוהו חיות רעות, ומדוע עלתה לו כזאת, כי כן צריך להיות, וכן מגיע לו לרוצח נפשות.

״משא ומתן״ המיוחד של כל אחד בנפרד...

נב. **ושאל אותו: מאין באת לכאן, השיבה: הייתי עם איזה סוחר בים וכו׳. שאלה אותו:**

מקורות והערות

ת. בסימן י״ב ועוד. **א.** שיח שרפי קודש חלק ה׳ - תכ״ט.

מאין באת אתה לכאן, השיב לה: גם כן על ידי איזה סוחר... - אנו רואים דבר פלא, שגם בן הבערגער, גם בת הקיסר וגם הקיסר עצמו, כולם אומרים שבאו למדבר על ידי 'סוחר', ודברים בגו. אנ"ש היו אומרים כאן רמז לאחת מהשאלות הראשונות שנשאל האדם בעולם הבא בתחילת דינו; "נשאת ונתת באמונה"[ב] היינו משא ומתן, ובגמרא נראה ששואלים שאלה זו לכל אחד ואחד, למרות שלא כל אחד עסק במשא ומתן ובמסחר ולא היה 'סוחר'. אלא הכוונה שכל אדם בחייו יש לו בחינות של משא ומתן, שעל ידם מגיע למקומו המיוחד לו. אם הוא ראוי והגון הוא זוכה, ולהיפך להיפך חס ושלום. כלומר על ידי המשא-ומתן שלו מגיע כל אדם לאן שמגיע. וזהו הרמז בכאן שכל אחד מהם הגיע למקום הנ"ל על ידי סוחר, היינו על ידי משא ומתן. פשוט שגם אברך כולל בעצם נקרא עוסק במשא ומתן וגם אותו ישאלו "נשאת ונתת באמונה", אם בא בזמן, ואם לומד כראוי, ובפרט אם הוא מגיד שיעור או מלמד שאחריות הרבים עליו.

פתחו לי פתח בקיר הלב...

נג. **ואחר שנלקחה בת הקיסר מן הקיסר, היתה הקיסרית מקוננת ומכה ראשה בכותל** - רבינו משתמש פעמיים בלשון זה "שהיכתה ראשה בכותל"; כאן, וכן לעיל כאשר נלקחה אשתו של העני "היכה ראשו בקיר" (כמבואר בשפת האידיש), ענין זה הוא על דרך מה שכתוב אצל חזקיהו המלך[ג] "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר" דהיינו קירות הלב[ד], כי הלב הוא אטום, ועל זה מתפללים פתח לבי בתורתיך, הוא יפתח לבנו... היינו לפתוח פתח בקיר הלב...

כיצד מתפללים...

נד. **והבחור הנ"ל היה דרכו לילך בכל יום, ועשה לו סימן בשלושה אילנות... וביקש שם הכתב הנ"ל, וכשהיה חוזר משם היה בא עם עינים בוכיות, מחמת שהיה בוכה כשביקש** - חיפוש בשלושת האילנות מרמז לשלושת התפילות שבכל יום, שהיה מתפלל אותם עם עינים בוכיות, כי כן צריך להתפלל[ה].

כל תפילה - חדשה לגמרי!

נה. **והבחור הנ"ל היה דרכו לילך בכל יום, ועשה לו סימן בשלושה אילנות... כדי שלמחר לא יצטרך לבדוק ולחפש באלו השלושה אילנות...** - הנה אף על פי שבכל יום

מקורות והערות

ב. שבת דף ל"א עמוד א'. **ג.** ישעיה פרק ל"ח. **ד.** עיין שיחות הר"ן סימן ל"ט. **ה.** מכתבי ר' יעקב תפילינסקי.

מתפללים אנו אותן תפילות בשווה, בכל זאת צריך שכל תפילה תהיה כתפילה חדשה לגמרי, וכל יום צריכה התפילה להיות מעולה מאתמול, ועל זה מרמז הסימן שעשה בן הבערגיר כל יום באיזה עצים כבר חיפש, ולמחר חיפש באחרים, היינו שלא רצה להתפלל היום כמו אתמול, אלא רצה להוסיף קדושה על עצמו. ואכן אנו צריכים לחיות עם חשבון נפש תמידי איך עוברים עלינו הימים, האם אנו מוסיפים כל יום על היום שעבר, או חלילה וחס להיפך. וברוך השם שיש לנו את העצה של ההתבודדות היומיומית ליישב עצמינו היטב איך להוסיף קדושה וטהרה יום יום, והיא עצה נפלאה לזכות להתחדשות[1].

מקורות והערות

1. מכתבי ר' יעקב תפילינסקי.

מעשה י"א - בן מלך ובן שפחה שנתחלפו

משרתת בית המלך

א. **מעשה במלך אחד שהיתה שפחה אחת בביתו, שהיתה משמשת את המלכה (ומסתמא מבשלת אינה רשאה ליכנס אל המלך, אך היתה איזה שפחה משרתת קטנה במעלה)** - רבינו נכנס לפרט את רמת מעלתה של השפחה. וביאור דבריו: כי אמנם, בדרך כלל שפחה שמבשלת ועושה מלאכות פשוטות בחצר המלך אין לה רשות להכנס לבית המלוכה (וכאן כתוב שהיתה שפחה בביתו), אך שפחה זו שילדה את הבן היתה בעלת מעלה, כי את העבודות הפשוטות מסרה בידי איזה שפחה קטנה, ומחמת מעלתה המיוחדת רשאית היתה להכנס לבית המלך.

"הרשות נתונה" - למען הבחירה

ב. **והגיע זמן לידתה של המלכה, וגם השפחה הגיע זמן לידתה באותו העת** - למען הבחירה וההסתרה, עושה השי"ת ששניהם יולדו בזמן אחד ובמקום אחד, ובזה יתקיים "גם את זה לעומת זה עשה האלקים" בשווה, כדי לתת מקום לטעות, כי כן דרך הנהגת הקדוש ברוך הוא בעולמו שלמען הבחירה הרשות נתונה לכל אחד לעשות כרצונו, ואשרי מי שהולך בדרך הנכונה.

בין מילדת זו למילדות היהודיות שבמצרים

ג. **והלכה המילדת והחליפה הוולדות** - בענין המילדת, זה היפך מהמילדות במצרים שהיו נשים כשרות שעשו חסד עם כל יולדת, ודאגו לקיום העולם, וכאן בהיפך ממש, המילדת גרמה לערבוביה וקילקול בעולם.

להתחבר ב'חדר' רק עם חברים המדברים מהתכלית

ד. **ושניהם היו לומדים יחד בחדר אחד** - שני הילדים למדו באותו 'חדר'. גם במעשה מחכם ותם מובא ששניהם למדו ב'חדר אחד'.

על כל פנים צריך לראות ולהשתדל, שבאותו 'חדר' שהוא נמצא, להתחבר רק אל חברים טובים, היינו כאלו שמדברים תמיד מהתכלית, וכל עסקם הוא בתורה ותפילה, עבודת ה' ומעשים טובים. וזה יהיה כל דיבורם של כל החברים.[ז]

מקורות והערות

ז. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג.

מחוייבים לדבר - אך בלחש ובזהירות...

ה. **עד שהיו העולם מרננים בזה [ובאידיש "שטילערהייט" – דיברו בלחש]...** - למרות שהסוד כבר הולך ומתגלה, אך כל זמן שעדיין שרויים אנו בחשכת הגלות, ואור הצדיק עוד לא מאיר כל צרכו בהתגלות, אזי צריכים לעתים לדבר בלחש בינינו, וכן צריכים זהירות יתירה כיצד לדבר מהאמת. כלומר, לדבר מחוייבים, אבל בלחש ובזהירות...[ח]

הם דיברו כזבים - ואנכי אפדם!

ו. **והלך זה הבן מלך [היינו זה שנקרא בן מלך] והתחיל לגרום רעות לאבי הבן אשר באמת הוא אביו** - כבר הזכרנו מעשה מה שאמר רבינו על עצמו את הפסוק[ט]: "ואנכי אפדם והמה דיברו עלי כזבים", כי באמת למרות שהוא היה הצדיק האמיתי דיברו עליו כזבים.[י]

לא לאבד העשתונות בשום מצב...

ז. **ומחמת זה לקח את עצמו אל השתיה וכו'** - זה היה פגם שלו, כי אפילו שעבר עליו מה שעבר אסור היה לו להתייאש וליפול ממדריגתו. והיאוש גרם לו שבמקום שיבוא לשבירת לב מצרותיו, ולחשוב על תכליתו ולעבוד את השי"ת יותר, לקח עצמו אל השתיה; וזה הפגם הנורא של היאוש, שחושב בדעתו שהוא אבוד לעולם ח"ו, ואז מרבה בשתיה בחשבו שרק זה יציל את מצבו.

"נאוולאוויה" - שטחי ציד

ח. **ונסע המלך עם שריו לתפוס חיות (שקורין נאוולאוויה)** - המלך נסע לתפוס חיות שקורין נאוולאוויה - רבינו מעתיק לעתים מלשון אוקראינא, וכך נקרא באוקראינית המקום שהולכין לתפוש שם חיות "נאוולאוויה".

לפחות לא להתענג בתענוגים בעת שמהרהר בתשובה...

ט. **והיה המלך חושב בזה ומתחרט על החטא והעוולה הגדולה הזאת שעשה... ואמר להשרים לשוב, כי מאחר שנפלה עליו דאגה, אין צריכים לטייל יותר** - היתה זו נקודה טובה נכונה אצל המלך, כי ברגע שנפלו במוחו הרהורי תשובה החליט

מקורות והערות

ח. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ט.** הושע פרק ז' פסוק י"ג. **י.** ראה חיי מוהר"ן סימן שצ"ו.

כבר להפסיק את הטיול, כלומר, לפחות לא לעסוק בטיולים ותענוגים בעת שמצפונו מיסר אותו וברעיוניו עלו לשעה הרהורי תשובה.[כ]

התוצאות של ההתבודדות

י. **פעם אחת יצא לבדו לטייל... ובא לו על דעתו מה שעבר עליו... ונתיישב בדעתו... היתכן מה שעשיתי...** - הוא יצא לבדו ל"התבודדות", ואז הגיע לישוב הדעת אמיתי על מה שעבר עליו ועשה את חשבון נפשו: היתכן מה שעשיתי?!... כי רק ההתבודדות בכוחה להביא את האדם ליישב את דעתו אם נהג כראוי או לא, וכן לבוא לידי החלטה שמה שעשה עמו הקדוש ברוך הוא איננו בחינם, וזה לפי מעשיו, כי הרי לא חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא - אין הקדוש ברוך הוא חשוד לעשות דין ללא צדק.[ל]

לשמוע היטב את הרמזים לתיקון נפשו

יא. **והחלום הזה נכנס לו מאד במחשבתו** - צריך לשמוע ולקבל רמזים מכל דבר, כי כל הנעשה עמו הם רמזים שמרמזים לו מן השמים, ובמיוחד מחלום שמעורר אותו לתיקון נפשו.[מ]

"פינטשע" מעיל פשוט שגם סוחרים לובשים אותו להגן על בגדיהם

יב. **והוא לקח לעצמו מלבוש פשוט כגון "א פינטשע"** - "פינטשע" הוא מלבוש כזה שלובשין הסוחרים להגין שלא יתלכלכו בגדיהם המכובדים (והוא כמו 'חלאטל' שלובשים בזמננו).

הצדיק מסייע לעמוד בקשיים בתחילת התשובה

יג. **ופגע בו סוחר אחד ואמר לו: רצונך להשתכר באיזה עבדות, אמר לו: הן. אמר לו: אני צריך להוליך בהמות, תשכיר עצמך אצלי... וענה ואמר תיכף: הן** - בענין מה שהשכיר עצמו להנהיג בהמות היו מדייקים אנ"ש ושואלים: הלא הוא התחיל לעשות תשובה וחרטה על מה שעשה, ואיך יתכן שדוקא תוך כדי תשובתו יפול לעבדות כזאת של הנהגת בהמות, שזה נראה כירידה והתרחקות מדרכי התשובה וההתקרבות להשי"ת. והיו מבארים בזה על פי המבואר להלן ש"להנהיג הבהמות" מרמז שמנהיג את עצמו אחר עוונותיו, ואם כן זה שייך למה שמובא בשיחות הר"ן[נ] שממשיל את האדם הלוקח עצמו לעשות תשובה למים

מקורות והערות

כ. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ל.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **מ.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **נ.** סימן ע"ט.

שמעמידים אותם לרתיחה, שכאשר המים צוננים הרי הם צלולים לגמרי, ואין רואים כלל זוהמא, כי היא מעורבת עם המים, ורק כאשר מתקרבים לרתיחה עולה כל הליכלוך למעלה, כי הוא נפרד מהמים בטרם יתאדו ויהפכו לצלולים באמת.

וכן כאן כאשר התחיל לעשות תשובה הראו לו עוונותיו, וזאת כדי שידע על מה לעשות תשובה, כלומר שמראים לו באיזה מקום נמוך הוא נמצא. והכונה בהנהגת הבהמות - להשליך מעליו הבהמיות, כמבואר להלן שאמר לו: "חדל לך לרדוף אחר העוונות, כי אין זה בהמות כלל, רק העוונות שלך הם מוליכים אותך כך". כלומר שקודם התשובה שעדיין לא התחיל לעסוק בכלל עם עוונותיו, הרי הוא בלי עבדות, ונדמה לו שהוא מלך על עצמו; אבל כשמתחיל לעשות תשובה נתגלה לו כמה שהוא ירוד, ואז נעשה לו קשה יותר ויותר (כמו שרבינו כותב בליקוטי מוהר"ן[ס] "כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראים לו התרחקות") אך כשאינו נופל בדעתו ומתגבר להחזיק מעמד בעבודת השם יזכה לצאת משם לגמרי. ועיקר העצה לצאת מהעוונות הוא על ידי הצדיק האמת. והביאור בזה כי הנה רבינו התבטא פעם בלשונו ואמר[ע]: השם יתברך אוהב אדם מרוקח [מטוגן] - "אגיפרעגלטן מענטשן" כי כשמטגנים דבר אז בשעת הטיגון עולה זוהמא מלמעלה, ואז בהכרח שמישהו יעמוד ליד התבשיל ויסלק את הזוהמא העולה כדי שלא תתערב שוב[פ]. כן גם כאן, בשעת הטיגון עובר עליו מה שעובר, ואעפי"כ עומד הצדיק מלמעלה ומסיר הזוהמא כדי שלא תחדור שוב לפנים ויטוגן עמו יחד ח"ו.

עיקר התשובה - תשובת המשקל

יד. **והוליך את הבהמות** - את 'הולכת הבהמות' מבארים אנשי שלומינו שהוא משום שכשהאדם עושה תשובה הוא מוכרח לחזור למה שפגם כדי לתקן שם במקומו, ולכן היות והלך אחרי תאוותו הבהמית, לכן הולכת הבהמות מזכירה לו שצריך לעשות תשובה לתקן ולהעלות עצמו משם.

להצמיד חשבון הנפש לתשובה

טו. **והוא התחיל להסתכל בעצמו: מה עשה, כי בוודאי אין ראוי לו עבדות כזה** - כך כל אחד, בשעה שמגיע אליו הרהור תשובה - צריך מיד לעשות חשבון

מקורות והערות

ס. תנינא סימן מ"ח. **ע.** חיי מוהר"ן סימן תקנ"ה. **פ.** שיחות הר"ן סימן ע"ט.

נפש ולהתבונן: מה אני עושה, איך נפלתי וכו', והלא בוודאי אין ראוי לי לילך עם הבהמות, כלומר לרדוף אחר תאוות הבהמיות כמעשה עבד וכו'.

קליפת הפחד

טז. והוא היה מתפחד מאד מאד מן הסוחר... בתוך כך נעשה לילה, ודבר כזה עדיין לא עבר עליו שיצטרך ללון יחידי בלילה בתוך עבי היער - בענין הפחד שתקף את בן המלך מן הסוחר ומהלילה וכו', מובא בכתבי האר"י ז"ל שקליפת זרש היא קליפת הפחד, שמטיל אימה ופחד ונוטל את הישוב הדעת. וזהו ארורה זרש 'אשת מפחידי' - שהיא קליפת זרש אשת המן הרשע.

הפחד אינו אלא מהדמיון

יז. והוא היה מתפחד מאד מאד מן הסוחר... נדמה לו כן... והלך ורדף יותר אחר הבהמות... - אכן כן נוהג הבעל-דבר, ה"סוחר הערום", עם האדם, הוא מפילו לפחד גדול מאד מאד, עד כדי כך שלא יוכל לעמוד בפחד כזה, וכתוצאה מכך לא רק שאינו חוזר בתשובה אלא רודף יותר אחר הבהמיות. והעצה היא לדעת שכל הפחד והחרדה אינם אלא דמיון בעלמא "נדמה לו כן"... ועל ידי שיודעים זאת ממילא נעלם הפחד[צ].

עצות הצדיק: התבודדות וישוב הדעת בלילה

יח. בתוך כך נעשה לילה... ונתיישב בדעתו, ועלה על אילן... - יש כאן רמז לענין הישוב הדעת וההתבודדות, שזמנו הוא בלילה (כמו שרבינו מאריך בליקוטי מוהר"ן תורה נ"ב "הניעור בלילה"), והאילן מרמז על צדיק האמת - אילן החיים, שאלו הם עצותיו הקדושות, ואשרי מי שיאחז בהם[ק].

הנסיונות חוזרים שוב ושוב - וצריך לעמוד איתן

יט. בבוקר הסתכל וראה והנה הבהמות עומדים סמוכים אצלו. וירד מן האילן והלך לתפסם, וברחו להלן. והלך אחריהם יותר, וברחו יותר... והיה הולך לתפסם וברחו. וכן היה הולך אחריהם והם בורחים - למרות שזכה כבר בלילה להתעלות על ידי עצות הצדיק של התבודדות וכו' כנ"ל, אעפ"כ כאשר מגיע היום מתחיל כל הענין מחדש, והנסיונות חוזרים, ומתחיל לרדוף שוב ושוב אחר הבהמות, והם בורחים... כן נמשך הדבר שנים רבות, הוא רודף והם בורחים... אבל אם יחזיק

מקורות והערות

צ. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ק.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג.

את עצמו ולא יתייאש יזכה לבסוף להגיע לתיקונו הנצחי על ידי אילן החיים, שהוא הצדיק ועצותיו הקדושות[ר].

לא לישב שאנן גם כשכבר דבוק באילן החיים

כ. **וירד מן האילן – והלך לתפסם...** - עד כדי כך גדול כוחו של היצר הרע, שאע"פ שכבר היה דבוק ואחוז באילן החיים של התורה הקדושה ושל הצדיק האמת, אעפ"כ כאשר רואה את הבהמות הוא יורד ורודף שוב אחריהם...[ש]

אור האמת מתחיל להתנוצץ

כא. **והשיב לו: על ידי הבהמות, שהייתי רועה בהמות ותעו שתי בהמות... ושאל הוא את האדם שמצא שם על האילן: מאין באת אתה לכאן. השיב לו: אני באתי לכאן על ידי הסוס, שהייתי רוכב על הסוס** - בהמשך המעשה מתבאר שזה שרכב על הסוס היה בן השפחה שהפך למלך. על כל פנים ממה שאנו רואים כאן שזה שרדף אחרי 'הבהמות' היה בן המלך האמיתי, ורדיפתו היתה לפחות אחר בהמות טהורות, ואילו השני, בן השפחה, רדף אחרי סוס שהיא חיה טמאה. דבר נוסף, ברדפו אחרי הסוס מכר עצמו בן השפחה לעבד עולם בשבועה חמורה. גם בזה נעשה כמודה לו שהוא עצמו בן השפחה וחבירו שהוא עתה אדונו, הוא בן המלך האמיתי.

בין שלוש הקליפות הטמאות לקליפת נוגה

כא.א **השיב לו: על ידי הבהמות... ואני באתי לכאן על ידי הסוס** - הבן מלך רדף אחר הבהמות [בהמות טהורות], ואילו בן השפחה, רדף אחר הסוס [בהמה טמאה], כלומר בן המלך האמיתי אמנם רדף אחר תאוות בהמיות, אך הן היו תאוות של היתר, שזה בחינת קליפת נוגה, שצריך בירור כדי שתכלל בקדושה, היינו אכילה ושתיה של היתר אבל שיהיו לשם שמים, ועל ידי זה הם נכללים בקדושה, ואם אינו אוכל כיאות הם נכללים ח"ו בסטרא אחרא. ואילו בן השפחה רדף אחר תאוות האיסור רח"ל, שזה מרומז ב"סוס" בהמה טמאה לגמרי, בחינת שלוש הקליפות הטמאות, שצריכים להכניע אותם לגמרי[ת].

מקורות והערות

ר. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. ש. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. ת. ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא חלק א' מכתב כ"ד).

הצדיק עוסק בתיקון הנפשות התועות

כא.ב **בתוך כך נעשה לילה... ושמע קול נהמת החיות... וירא והנה עומד שם אילן גדול מאד מאד ועלה על אותו אילן... בבואו על האילן וירא והנה שוכב שם בן אדם... היה לו לנחמה... ונתחברו שם יחד שיהיה להם צוותא חדא, ודיברו ביניהם שאפילו כשיבואו לישוב יהיו גם כן בצוותא חדא...** - עילת העילות מסבב סיבות לתיקון הנפשות, כי חושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח, וגם אם הם תועים במדבר ושומעים את קול נהמת החיות, בחינת המחשבות הטמאות - עולים על אילן גדול מאד מאד בחינת הצדיק, ושם יש להם נייחא ונחמה - "ומיד מצא בן אדם, ונתחברו בצוותא והחליטו ביניהם שגם בישוב יהיו בצוותא". כי אצל הצדיק מרגישים את גודל מעלת התחברות חברים ומקבלין דין מן דין[א], כל אחד מקבל מחבירו והיא טובה גדולה לכל אחד מהם[ב].

האורות המנצנצים של העולם מעבירים את האדם על דעתו

כא.ג **ואחר כך נעשה תיכף יום והסתכלו ויראו והנה הבהמות של זה עומדים, וגם הסוס של זה עומד, וירדו והתחילו לרדוף, זה אחר הבהמות וזה אחר הסוס... עד שנתרחקו ונתעו זה מזה** - כשנעשה יום, עת שמתגברים טרדות והבלי עולם הזה, בבחינת "איתכסיא ביממא"[ג] [שביום יש כיסוי והסתרה], שוב רואים הבהמות והסוס שלהם, ושוב רודפים אחריהם זה בכה וזה בכה, ושוכחים מה שדיברו שיהיו בצוותא חדא, והבהמות בורחים יותר, להגביר החושך ורדיפת העולם הזה עד שהשם יתברך מרחם ומוצאים את אדם היער כדלהלן[ד].

העצה להנצל מחשכת העולם וסכנותיו - ההליכה בדרך הצדיק!

כא.ד **בתוך כך פגע באדם אחד... השיב לו: אני אבותי ואבות אבותי נתגדלו כאן... אמר לו האדם היער: חדל לך לרדוף אחר העוונות, כי אין זה בהמות כלל רק העוונות שלך הם מוליכים אותך כך, די לך כבר קבלת את העונש שלך... בא עמי ותבוא למה שיאות לך... והלכו יחד אחרי האדם היער ובאו למקום שהיו שם נחשים ועקרבים ונתפחד מאד... והעביר אותם בשלום.** - השי"ת מרחם עליהם והם מוצאים את אדם היער אשר פירש עצמו לגמרי מהעוה"ז, ונהג בהתבודדות הוא ואבותיו ואבות אבותיו. והוא אשר מודיע ומגלה לבן המלך האמיתי כי אינו רץ אחר הבהמות אלא אחר העוונות. ובו בזמן הוא מחזק אותו ואומר לו: די לך, כבר

מקורות והערות

א. תיקוני זוהר תיקון י"ט דף ל"ט עמוד א'. **ב.** ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא חלק א' מכתב כ"ד). **ג.** זהר שמות סבא דמשפטים דף צ"ה – ליקוטי מוהר"ן סימן ס"ב. **ד.** ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא חלק א' מכתב כ"ד).

קבלת את העונש שלך, ומבקש ממנו: בא עמי ועל ידי כך תגיע למה שיאות ונאה לך.

ואכן הם הלכו אחריו והוא הוליכם והובילם בשלום דרך כל המקומות המסוכנים מאד, השורצים בנחשים ועקרבים. כי על ידי שמתחברים אל הצדיק, והולכים אחר עצותיו הקדושות אפשר לעבור בשלום את חשכת העולם הזה המלא בקליפות וטומאות. ולאיזה בית הוליכם? לבית שעומד באויר, המרמז לזה שאין לו מקום קבוע בעולם הזה הגשמי, ואינו אלא כאורח נטה ללון, והעיקר הוא התכלית והעולם הבא הנצחי. ואף מאכילם ומשקם בגשמיות וברוחניות, והכל הגיע להם על ידי שהלכו אחר הצדיק ועצותיו[ח].

עיקר הנסיון - כאשר הצדיק פונה והולך...

כא.ה **והכניסם לביתו והאכילם והשקם והלך לו** - לימוד עצום וחשוב אנו לומדים כאן: **הצדיק** אינו נשאר באופן קבוע, אלא לאחר שהראה להם את הדרך והאיר להם, **והכניס** רושם של קדושה בקרבם - **הוא פונה והולך לו...** וזאת למען הבחירה. שכאשר האדם נותר לבדו, ימשיך לחפש אחר האור ואחר רוח הקודש של הצדיק, וזאת בכוח הרשימה שהכניס בו הצדיק. וזה עיקר הנסיון שלו כיצד יתנהג לאחר שנשאר לבדו בלי האורות של הצדיק שהיו לו בעת שהיה עמו[ו].

הצחוק הגדול של הקדושה...

כב. **לפנות בוקר שמע קול חוכא גדולה מאד מאד על פני כל היער** - הוא הצחוק הגדול של הקדושה אשר שוחק מכל עניני העולם הזה והבליו[ז].

לא הגיעו למדריגתם אלא על ידי עבודה זו (ליקו"מ תנינא כה)

כג. **אבותי ואבות אבותי נתגדלו כאן** - כאן בשדות וביערות, נתגדלו אבותי ואבות אבותי, כי רק על ידי ההתבודדות גדלו והגיעו למדריגתם[ח].

הצדיק מקרב גם את השקועים בחמריות ומאיר עיניהם

כד. **אף על פי כן לא עשה לו כלום, וקרבו, היינו שהאדם היער לא עשה שום רעה לזה שהלך אחר הבהמות... ואמר לו: חדל לך לרדוף אחר העוונות... בא עמי, ותבוא למה שיאות לך** - כן דרך הצדיק האמת שאינו פוגע גם במי שכל ימיו היה שקוע

מקורות והערות

ח. ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא ח"א מכתב כ"ד). ו. ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנזי אבא ח"א מכתב כ"ד). ז. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. ח. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג.

בחמריות ורדף אחר הבהמות, אלא מקרב אותו, ומגלה לו כי הבהמות שרודף אחריהם, הם העוונות שלו עצמו. ומחזק ומעודד אותו שיבוא אליו ויתקרב אליו, וכך מביאו לתיקונו הנצחי[מ].

היצר מכניס פחדים בהאדם המתקרב לצדיק

כה. **והלך עמו, ונתיירא לדבר עמו ולשאלו...** - כאשר האדם מתקרב לצדיק, אשר על ידו יכול להגיע לתיקון נפשו, מכניס בו הבעל-דבר היסוסים ופחדים - כדי שלא יפיק את מלוא התועלת מהצדיק[נ].

היצר מרחק את האדם מהצדיק שהוא ידידו האמת

כו. **בתוך כך פגע את חבירו שרדף אחר הסוס, ותיכף כשראהו, רמז לו: תדע שאין זה אדם כלל, ולא תשא ותתן עמו כלל** - היצר הרע מנסה בכל האמצעים לרחק את האדם מהצדיק, ולוחש לו באזנו חששות וחרדות מהצדיק, ומסיתו שיעזוב אותו ולא יעמוד עמו בקשר כלל. אבל באמת הצדיק הוא ידיד אמת של האדם ואך את טובתו הוא דורש, וכל מגמתו היא להצילו מרדת שחת ולהביאו לתיקונו הנצחי, שזוהי הטובה הגדולה ביותר של האדם[ס].

תחילת הישועה: הרשע מכניע עצמו לצדיק

כז. **וירא והנה שק עם לחם על כתפו, והתחיל להתחנן לו: אחי, זה כמה ימים שלא אכלתי, תן לי לחם... אתן לך את כל עצמי, שאמכור את עצמי בעד פת לחם...** - הקדוש ברוך הוא, מסבב כל הסיבות, מביא את הרשע לידי רעב כזה שיצטרך למכור את ניצוצות הקדושה שחטף, עבור נזיד עדשים, כמו שהיה אצל עשיו שמכר את בכורתו, והמן הרשע שמכר עצמו לעבד עולם למרדכי הצדיק, שזה היתה תחילת ההצלה של עם ישראל למפרע[ל].

נזיד עדשים תמורת הבכורה...

כח. **ונשבע לו בשבועות שיהיה לו עבד עולם גם כשיבואו לישוב** - בזוהר הקדוש[מ] מביא ששאלו התלמידים את רבם הרשב"י, מדוע לא רצה יעקב לתת לעשיו מנזיד העדשים ללא מכירת הבכורה, הלא עשיו בא עייף מן השדה, ולכאורה מצווה להאכילו כמו כל עני שבא רעב מן הדרך. השיב להם רשב"י כי מתחייבים הם

מקורות והערות

מ. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **נ.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ס.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ל.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **מ.** פרשת תולדות דף קל"ט עמוד א'.

מלקות על שעלה בדעתם להקשות על יעקב אבינו עליו השלום. כי כל הענין שעשיו בא עייף מן השדה היה מכוון מאת השם יתברך כדי להוציא ממנו את הבכורה, כי בגלל שהיה רעב ועייף מאד, נאלץ למכור את הבכורה תמורת מנת נזיד עדשים. וכן נהג כאן בן המלך האמיתי, שהשביע את בן השפחה להיות לו לעבד עולם, ולמען הענין הנעלה הזה - להוציא את המלכות מהשפחה ולתתה לגבירה, כדאי היה לתת לו לחם אפילו במדבר שיש בו סכנת רעב.

ההתבודדות מביאה את האדם לכל הטובות

כט. **והלכו עם האדם היער הנ"ל והעביר אותם בשלום והכניסם לביתו** - אנ"ש היו מפרשים ש'האדם היער' מרמז על ענין ההתבודדות (האדם ששוהה ביער תמיד). כי בכל יום ויום צריך להתבודד, ושעת ההתבודדות מובילה למטרה הנכספת. ולכן כל פעם שנצרכו אליו, מיד הגיע אליהם לסייעם בכל מה שהצטרכו ביער חוץ לישוב. כי התבודדות ותפילה הן כמו "אם הבנים" שכשנצרכים לה מיד היא עמם. וזה מרומז כאן, שהאדם היער, היינו ההתבודדות העביר אותם בשלום.

תענוג תמידי אינו תענוג...

ל. **והאכילם והשקם והלך לו** - מוהרנ"ת בא פעם בטענה לרבינו ואמר לו: אתם עלולים להפקיר את אנשיכם (בכך שהצדיק אינו יכול ללוות תמיד את אנשיו ולהדריכם על כל צעד ושעל) והשיב לו רבינו: אכן כן, אכן כן. כי הצדיק האמת אינו יכול להיות תמיד עם אנשיו, אלא רק כאשר הם זקוקים לו נותן להם הצטרכויותיהם ומיד הולך מאתם (כמו שכתוב כאן במעשה "והאכילם והשקם והלך לו"), וכשהם נצרכים פעם נוספת הוא חוזר אליהם, אבל אינו שוהה עמם סתם ללא סיבה. ומי לנו גדול ממוהרנ"ת עצמו כשהיה בא לרבינו באמצע השנה ללא סיבה מספקת הוצרך לחפש תירוצים, כמו למשל שהלך לכורך וכו', ומיד שסיים את ענינו אצל רבינו נאלץ ללכת לדרכו.

איבוד שני העולמות עבור תענוג חולף

לא. **והרה להעבד מאד על אשר נמכר לעבד בשביל שעה אחת שהיה צריך לחם לאכול... ורק בשביל שעה אחת יהיה עבד עולם** - ידועה שיחתו הנוראה של רבינו[נ], אודות תאוות העולם הזה, שאמר לאחד מתלמידיו: "הלא האדם בשביל תענוג קטן אחד של רבע שעה יכול לאבד ולהפסיד כל העולם הזה עם העולם הבא"[ס].

מקורות והערות

נ. ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ק"ח. **ס.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג.

זכות אבות...

לב. **פעם אחת חלם לו שהתיקון שלו הוא שישליך את המלוכה וילך למקום שעיניו ישאו אותו ובזה יתקן חטאו** - בתחילת המעשה נזכר שהשפחה לא היתה שפחה פחותה בעלמא [כי אם בעלת מעלה], ולכן היה טבוע בבנה מעט אמת שבעבורה השליך ממשלתו מחמת חטאו.

השמחה הגדולה לאחר לילה שעבר כראוי

לג. **לפנות בוקר שמעו קול החוכא הגדולה מאד** - אם הלילה עובר כראוי, אזי ביום זוכים לשחוק גדול [שמחה גדולה], וכמו שאנשי שלומינו היו אומרים על הפסוק "בערב ילין בכי ולבוקר רינה" - אם זוכים בלילה לשפוך את הלב להשי"ת - "בערב ילין בכי", אזי "ולבוקר רינה", זוכים בבוקר לשמחה גדולה[ע].

צריך לקוות שהיום החדש ישחק מכל מחשבות היאוש שהקיפוהו

לד. **זהו חוכא, שהיום שוחק מן הלילה** - אנשי שלומינו אמרו בזה, שכן הוא כאשר האדם נמצא בצרה ובחושך רחמנא ליצלן, ואינו רואה שום מפלט וקרן אור לצאת מצרתו, שאז אינו מעלה בדעתו שיצא אי פעם מזה, אלא חושב שכך יבלה כבר את ימיו, וכמעט שמגיע ליאוש מוחלט. ואחר כך כאשר השם יתברך עוזרו ומושיע אותו ויוצא מצרתו, אזי הוא שוחק שחוק גדול מכל מחשבותיו שבעבר שכולם התהפכו לטובה. היינו כאמור כאן, כשבא היום היינו כשמגיעה הישועה, הוא שוחק מן הלילה והחושך והמצוקה בהם היה שרוי. ואכן כן צריך האדם לחשוב בעת שנמצא במצוקה ובחשכת הלילה, שבוודאי יבוא היום שישחק מן הלילה והאפילה בהם היה שרוי...[פ]

קול השיר הנפלא של חיות הקודש

לה. **בלילה שמעו קול החיות שכולם שואגים והומים בקולות משונות, שכל החיות והעופות כולם נתנו בקולם: האריה היה שואג... והעופות מצפצפים ומקשקשים בקולם** - המדובר כאן בחיות קדושות, כי רבינו הרי משבח את קול הזמרה והנגינה שנשמע מהם, שהיא נפלאה ונוראה מאד, ושהוא תענוג נפלא ועצום מאד וכו' שכל התענוגים של העולם כולו בטלים וכאין נחשבים נגד התענוג הנפלא הזה. ולמרות שמדובר כאן באריה שהיא חיה טמאה, כי באמת גם במרכבה הקדושה

מקורות והערות

ע. מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **פ.** שיח שרפי קודש חלק ו' -ד"ש.

יש בחינת אריה בחיות ונשר בעופות, שהם מכונים חיות הקודש [ועיין ליקוטי מוהר"ן[צ] מענין חיות המרכבה ושייכותם לנפש האדם], ואלו החיות עושין לבוש להלבנה וכו'. אמנם אין הכוונה כאן לחיות המרכבה אבל הם חיות הקודש.

הניגון הנפלא הנשמע מהרמזים הבאים מהקב"ה אל ברואיו

לו. **אחר כך הטו אזנם ושמעו שהוא קול נגינה וזמרה נפלאה ונוראה מאד. והטו אזנם יותר ושמעו שהוא קול זמרה ונגינה נפלא מאד מאד, שהוא תענוג נפלא ועצום מאד... שכל התענוגים של העולם כולם כאין ואינם נחשבים ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא** הזה של הנגינה הזאת - אם מטים את האוזן לשמוע את הרמזים שהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מרמז לכל אחד ואחד, כמו שכותב רבינו דברים נוראים בליקוטי מוהר"ן[ק]: "הקדוש ברוך הוא מצמצם אלוקותו מאין סוף עד אין תכלית, עד נקודת המרכז של עולם הגשמי שעומד עליו... ומזמין לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו". ואם זוכים להטות אוזן ולשמוע הרמזים הנפלאים האלה, אזי נשמע מהם ניגון יפה מאד, ואם מטין את האוזן יותר, אזי שומעים ניגון נפלא שכזה - שכל התענוגים בטלים כנגדו[ר].

הנגון הנפלא של האמונה הטהורה המסורה מדור דור

לז. **הלוא יש אצלי כלי שקיבלתי מאבותי שהם ירשו מאבות אבותיהם, שהכלי עשויה עם עלים וצבעונים כאלו, שכשמניחים הכלי הזאת על איזה בהמה או עוף אזי תיכף מתחיל לנגן הניגון הזה** - כלי זה מרמז על האמונה הקדושה, שכל חשיבותה היא מחמת שירושה היא לנו מאבותינו, וכשמטים אוזן אז זוכים לשמוע ניגון נעים נפלא המתנגן מהאמונה מבחינת "תבואי תשורי (מלשון שיר) מראש אמנה" [וי"ל שענין העלים וצבעונים שהכלי עשויה בהם היינו קישוטי האמונה עיין בליקוטי מוהר"ן סימן ס"ב. מ.ק.].

כאשר מניח שכלו ודעתו - יאיר לו אותו השכל וינגן ניגון נפלא

לח. **הלוא יש אצלי כלי שקיבלתי מאבותי שהם ירשו מאבות אבותיהם, שהכלי עשויה עם עלים וצבעונים כאלו, שכשמניחים הכלי הזאת על איזה בהמה או עוף אזי תיכף מתחיל לנגן הניגון הזה** - ענין הכלי מתפרש באופנים שונים; אמונה, תורה ותפילה וכו'. ויש מאנ"ש שפירשו אותו על המוח, וזאת בהקשר לדיבורו של מוהרנ"ת שכאשר התקרב לרבינו אמר שרוקן לגמרי את מוחו מהשכל שהיה לו עד אז,

מקורות והערות

צ. סימן י"ג אות ה'. **ק.** סימן נ"ד אות ב'. **ר.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג.

וכל שכלו היה רק ממה שקיבל מרבינו. ועל אף שהיה גם קודם התקרבותו צדיק ולמדן עצום, וחתן אצל הגאון הגדול רבי דוד צבי, אמר, שרק מה שמקבל מרבינו, הוא המוח והדעת שלו. כי מי שרוצה לקבל את אור השם יתברך, אור התורה הקדושה ואורו של רבינו, צריך לבטל דעתו ומוחו שלא יחשוב שברוך השם שכבר זכה למה שזכה ועכשיו מוכן לקבל תוספת אור, אלא צריך לחשוב כאילו לא התחיל עדיין ועתה הוא מקווה לקבל הכל מחדש. ורק עי"ז אפשר לקבל דעת עליון וגם להיות מבין דבר מתוך דבר.

הנהגה זו מצינו אצל האמורא ר' זירא שכאשר עלה לארץ ישראל מבבל, התענה ארבעים תעניות כדי לשכוח תלמוד בבלי. ובפשטות צריך לומר שלאמתו של דבר לא שכח את תלמודו, כי הלא מיד בבואו לארץ ישראל נכנס לישיבה של ר' יוחנן, וא"כ נשארה בו התורה שהיתה בו, שמכוחה התקבל לישיבתו של ר' יוחנן, אלא כל תעניתו היה שהתלמוד בבלי לא יבלבלו, ויוכל לגשת לתלמוד ארץ ישראל כאילו אינו יודע כלום ועתה מתחיל ליכנס בתורה מחדש ומקבל שכל לעבודת השי"ת. וכן מוהרנ"ת לא שכח תורתו שמקודם, אלא שנעשה כבריה חדשה, והתחיל להכנס בתורה כאילו אינו יודע כלום. ואנו למדים זאת גם מעצם הדבר שלימדו להיות 'מבין דבר מתוך דבר' ועל כרחך צריך לומר שהיתה לו הבינה הראשונית שממנה יוכל להבין דבר מתוך דבר.

ובזה יבואר הרמז של 'הנחת הכלי' על הבהמה היינו שהניח בצד את מוחו, כאילו הוא חסר ממנו ועשה עצמו כבהמה, ואזי דווקא על ידי הנחת הכלי קיבל את שכל הצדיק ועלה ונתעלה עד שסידר את כל החפצים בסדר הנכון כמבואר בסוף המעשה, כי הכסא היה מהכלי עצמו אלא שהיה מבולבל, ולקח הכלי עצמו שהיה לו וסידרו על נכון, ועי"ז עלה למלוכה ונתעלה.

"בהמות הייתי עמך"...

לט. **שכשמניחים הכלי הזאת על איזה בהמה או עוף, אזי תיכף מתחיל לנגן הניגון הזה -** 'בהמה' מרמז שישים עצמו כבהמה, היינו שיעבוד את השי"ת בעבודות פשוטות, בבחינה המבוארת בליקוטי מוהר"ן[ש] על הפסוק[ת] "כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו" - יש מי שהוא בבחינת 'בן', ובכל זאת הוא עושה את עבודתו בבחינת עבד, "שמשליך עצמו לעבדות שמסלק כל חכמתו ועושה מעשה עבדות". כלומר שיש לו את שתי הבחינות גם יחד, שהוא גם בחינת 'בן' וגם

מקורות והערות

ש. תנינא סימן ה'. **ת.** מלאכי פרק ג'.

בחינת 'עבד'. ואז הכלי עצמו מנגן הניגון הנפלא שכל התענוגים בטלים לעומתו, ואין שום תענוג בלעדו. (ועיין שיחות הר"ן אות ט"ו שהוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה עיי"ש).

קיום עצות רבינו - התענוג הגדול ביותר בעולם...

מ. **הטו אזנם ושמעו קול נגינה וזמרה נפלאה ונוראה מאד... שהוא תענוג נפלא ועצום מאד לשמוע זאת, שכל התענוגים של העולם כולם כאין, ואינם נחשבים, ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא הזה של הנגינה הזאת... וכשמניחים הכלי הזאת על איזה בהמה** או עוף אזי תיכף מתחיל לנגן הניגון הזה - הכלי מרמז לעצות רבינו, וכל אחד ואחד, יהיה מי שיהיה, אם הוא שם על עצמו את הכלי הנפלא הזה, כלומר שמקיים את עצות רבינו, "תיכף" מתחיל לנגן את הניגון הזה שהוא תענוג גדול, שכל התענוגים בטלים אליו[א].

להשתוקק ולחפש כל דבר טוב ומועיל

מא. **והלך לו האדם היער הנ"ל, והוא, היינו בן המלך האמת, הלך לחפש אחר הכלי הנ"ל** - זאת היא המעלה של הבן המלך האמת, שמיד ששמע שיש כלי נפלא כזה בעל סגולות נפלאות כאלו, נתמלא כיסופים להשיגו, ומיד הלך לחפש אחריו, והגם שלא מצאו, מכל מקום כשחזר האדם היער, והבחין בהשתוקקותו לזכות בכלי - נתן לו אותו מיד.

להפיק את התועלת הנכונה מהכלי הנפלא ומסגולותיו

מב. **והסיתו העבד הנ"ל שיחזרו לביתם, אך הוא לא רצה לחזור... ובתוך כך בא לשם עוד אדם אחד שהיה רוכב על סוס... אמר לו האדם של הסוס: מה תוכל לפעול עם הכלי הזאת, הלוא הוא רק שתעשה עמו קאמעדייא** [שחוק] **ותקבל דינר... אבל אני יודע דבר שהוא טוב יותר מהכלי שלך, דהיינו שאני יודע דבר שקבלתי מאבות-אבותי להיות מבין דבר מתוך דבר... בכן אני אלמד אותך הדבר הזה ואתה תתן לי הכלי הזאת. ונתיישב שבאמת הוא דבר נפלא להיות מבין דבר מתוך דבר, ונתן לו הכלי הנ"ל, והוא הלך ולימדו הדבר הנ"ל להיות מבין דבר מתוך דבר** - הנה להלן מבואר שהגם שמסר לו לאדם של הסוס את הכלי, אף על פי כן נשאר אצלו הכלי, כי הכסא של המלכות של המדינה היה עשוי מהעץ של הכלי הנ"ל. ואנ"ש מפרשים כאן, משום שכל זמן שהוא אינו מבין דבר מתוך דבר אין לו שום תועלת מהכלי

מקורות והערות

א. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

הנ"ל, אדרבה הוא רק עושה עמו "קאמעדיא" שחוק ולעג. כי יש אנשים רבים, רחמנא ליצלן מדעתם המעוותת, שכל עסקם בתורה הוא רק קרדום לחפור בה ולקבל דינר על ידי זה, וא"כ אין הכלי פועל פעולתו האמיתית. אבל כשהוא מבין דבר מתוך דבר, אז אדרבה, לא רק שיש לו את הכלי, אלא שהוא מנגן את הניגון האמיתי שלו, ולכן הסכים בן המלך למסור את הכלי לאדם של הסוס, כי דווקא על ידי כך זכה לכלי וסגולותיו המעשיות, היינו להיות מבין דבר מתוך דבר, כפי שיתבאר להלן.

העצה לשלימות - לבטל כל ישותו לצדיק

מג. **אמר לו האדם של הסוס: מה תוכל לפעול עם הכלי הזאת, הלוא הוא רק שתעשה עמו קאמעדייא** [שחוק] **ותקבל דינר... אבל אני יודע דבר שהוא טוב יותר מהכלי שלך, דהיינו שאני יודע דבר שקבלתי מאבות-אבותי להיות מבין דבר מתוך דבר... בכן אני אלמד אותך הדבר הזה ואתה תתן לי הכלי הזאת** - לפעמים יתכן שאדם לומד ומתפלל ואף מקיים עצות הצדיק, אף על פי כן חסר לו זאת שאין הוא מבין דבר מתוך דבר, ואז הוא נמצא במדריגה נמוכה המכונה "קאמעדייע" "שחוק" לעומת המדריגה הנעלה של להבין דבר מתוך דבר. ואין עצה אחרת אלא להתבטל לצדיק לגמרי כאילו אינו יודע כלום, ולתת לו לגמרי את הכלי, והצדיק ילמד אותו כיצד להפיק את התועלת הנכונה מן הכלי, היינו להבין דבר מתוך דבר, ועל ידי זה תהיה עבודתו עבודה שלמה ותמימה ולא "קאמעדייע".[ב]

אל תתן לאחרים הודך

מד. **מה תוכל לפעול עם הכלי הזאת, הלוא הוא רק שתעשה עמו קאמעדייא** [שחוק] **ותקבל דינר...** - הכלי מרמז על כל מה שרכש האדם רכוש רוחני של תורה תפילה מצוות ומעשים טובים. ובכוחו של הבעל דבר להסית אותו שיקח את כל העבודות הללו ולעשות מהם שחוק, היינו שיתנם לאחרים תמורת דינר, רחמנא ליצלן... ועל זאת הזהיר אותנו הכתוב: אל תתן לאחרים הודך...[ג]

להבין דבר מתוך דבר - רק ע"י האמונה

מה. **ונתן לו הכלי הנ"ל, והוא הלך ולימדו הדבר הנ"ל, להיות מבין דבר מתוך דבר** - הכלי מרמז לאמונה הקדושה, כמבואר בדברי רבינו[ד] ובדברי מוהרנ"ת בכמה מקומות[ה]

מקורות והערות

ב. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ג.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **ד.** ליקוטי מוהר"ן סימן צ"א. **ה.** ליקוטי הלכות נטילת ידים לסעודה הלכה ד' אות ג', הכשר כלים הלכה ב' אות ב', חכירות וקבלנות הלכה א' אות ל"ד.

שהכלי אשר בתוכו ניתן לקבל את אור השי״ת, אור החכמה, זוהי האמונה. ובזה מובן מה שקודם שהיה לו את הכלי - לא היה אפשר ללמדו להיות מבין דבר מתוך דבר, ואילו דווקא לאחר שהיה לו הכלי, דהיינו האמונה הקדושה כנ״ל, או אז נגלה אליו האדם של הסוס, וגילה לו ולימדו את החכמה שקיבל מאבותיו, להיות מבין דבר מתוך דבר.

כגודל ההתבטלות לצדיק - כן גודל הזכיה

מו. **ונתן לו הכלי הנ״ל, והוא הלך ולימדו הדבר הנ״ל, להיות מבין דבר מתוך דבר** - הצדיק האמת הוא המלמד להבין דבר מתוך דבר. אמנם השגת ׳מבין דבר מתוך דבר׳ היא השגה גדולה ונוראה השייכת לגדולי הצדיקים, ועם כל זאת יש בה בחינות ומדריגות רבות, שכן כל אדם צריך שיהיה לו על כל פנים מעט מהבחינה הזאת, כי כדי ללחום כראוי את מלחמת היצר הפורש לנו מכמורות של התחכמויות וערמומיות - מוכרחים להשגה זו, להבין דבר מתוך דבר, ורק על ידה נוכל לנצח במלחמת הקודש ולזכות לתכלית הנצחית אשר לכך נוצרנו; אך לזכות לזה צריכים להתקרב לרבינו, שהוא ילמד אותנו להבין דבר מתוך דבר למען תועלתנו הנצחית.

אבל כמו אצל האדם של הסוס, שקודם שלימד אותו להיות מבין דבר מתוך דבר הוצרך בן המלך לתת לו את ה׳כלי׳, כן אצל הצדיק, צריך תחילה לתת לו לגמרי את הכלי - שזה מרמז שכדי לזכות בהשפעות הטובות של הצדיק צריכים להשליך את שכלו העצמי ולהתמסר ולהתבטל אליו כליל; ואז מלמד הצדיק את החכמה הזאת להבין דבר מתוך דבר. הנהגה זו רואים בבירור אצל תלמידי רבינו, אשר כל אחד מהם כפי שמסר את הכלי - כן זכה להשגות אלקות ולבינה יתירה.

והמיוחד שבהם היה מוהרנ״ת אשר נתן את הכלי שלו לרבינו בשלימות, כלומר שאת דעתו ושכלו שלו הניח לגמרי, כאילו אין לו דעת כלל, ומעתה כל דעתו היתה אך ורק מה שקיבל מרבינו, וכל מה ששמע והוסיף לקבל מרבינו - ניתוסף לו תוספת שכל, ולכן הוא שזכה לחבר הלכות ותפילות נפלאות כאלו שכל אדם באיזה מצב שפל שהוא נמצא יכול להתחזק ולהתעורר על ידן, ואשר כל כולן בנויות על תורות רבינו ודעתו הקדושה, וגם עצם השארת רבינו עד היום הזה הוא על ידו[1]; ולכל זה זכה על ידי שמסר את הכלי שלו לגמרי לרבינו כנ״ל.

וזאת יש לדעת, כי מוהרנ״ת היה צדיק ולמדן מופלג עוד לפני התקרבותו לרבינו,

מקורות והערות

1. עיין חיי מוהר״ן סימן ש״ע, פרפראות לחכמה סימן ו׳, סימן ס״א, חלק ב׳ סימן ז׳.

ולא לחינם בחר בו הגאון הצדיק רבי דוד צבי לחתן לבתו. על רבי דוד צבי זה מסופרות מעשיות נפלאות ונוראות מגודל עבודותיו הקדושות, וגדולי צדיקי הדור העריצוהו ביותר (על אף שלא הלך בדרך החסידות של הבעש"ט), עד כדי כך שדודו של רבינו, הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז', התבטא עליו ש"אליהו הנביא מרקד אחר נעלי הבית שלו", ומוהרנ"ת עצמו אמר על חמיו, שלפני שהתקרב לרבינו - לא הבין במה היה משה רבינו גדול ממנו... עד כדי כך העריץ אותו, והוא אשר בחר במוהרנ"ת לחתנו בהיותו כלי נפלא ומפואר; ועם כל זאת כאשר נתקרב לרבינו - השליך מוהרנ"ת את כל שכלו העצום, 'מסר את הכלי' בתכלית השלימות, ועל ידי זה זכה למה שזכה כנ"ל, אשרי לו[ז].

לא להתפעל מהמניעות שבדרך - ללכת ללא מעצור...

מז. **והבן מלך האמת מאחר שנעשה מבין דבר מתוך דבר, היה הולך שם אצל שער המדינה הנ"ל, והבין שהוא באפשר שיחגור מתניו לזה להחזיר להמדינה שם הראשון... אף על פי שעדיין אינו יודע איך ומה** - כן צריך להיות אצל כל אחד ואחד, שהוא צריך לפעול ולחגור מתניו ליכנס לעבודת ה' אפילו שאינו יודע איך ומה, כי אין מראים לאדם אור התורה לפני שעשה פעולה באתערותא דלתתא; תחילה הוא צריך להכנס, ורק אח"כ מראים לו לפי מדרגתו.

הצדקנית מרת אדל עליה השלום, בת רבינו, סיפרה פעם אחת למוהרנ"ת על חלום שחלמה, בו ראתה איך שעומדים שורות שורות של המתנגדים סביב בית המדרש של רבינו בברסלב, ודיברו ביניהם שלא יתנו לרבינו בשום אופן להכנס פנימה.

בתוך כך הגיע רבינו, ואלו שעמדו ראשונים הכריזו שלא יתנו לו להכנס. אבל רבינו לא שם לב לזה, והמשיך ללכת למולם למרות שהם היו רבים והוא אחד, וכאשר הגיע סמוך לפתח, זזו הצידה, ורבינו עבר אותם. וכשראו אנשי השורה השניה כן, החליטו שהם בשום אופן לא יתנו לו לעבור, אבל הוא המשיך בדרכו ועבר גם את השורה השניה כאשר שוב חוזר הדבר שהם זזים הצידה, וכן כולם, עד שנכנס לביהמ"ד. בשמעו את החלום אמר לה מוהרנ"ת, שאכן כן הוא דרך רבינו, שאין מראים לו לאדם כל הדרך כי אם פסיעה ראשונה, והוא צריך לעבור פסיעה ראשונה, ואז מגלים ומראים לו פסיעה נוספת וכן עד הסוף. כמו כן כאן הוא לא ידע איך ומה, אבל הרגיש בעצמו שהוא יכול ליכנס להחזיר להמדינה שם הראשון, והוא הלך ונכנס והגיע עד רום המעלה.

מקורות והערות

ז. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

לעמוד בעקשנות אצל פתח הקדושה עד שיוכל להכנס

מח. **והבן מלך האמת מאחר שנעשה מבין דבר מתוך דבר, היה הולך שם אצל שער המדינה הנ"ל, והבין שהוא באפשר שיחגור מתניו לזה להחזיר להמדינה שם הראשון... אף על פי שעדיין אינו יודע איך ומה** - הבן מלך האמיתי ידע שכאן אצל מדינה זו יוכל לבוא לתיקונו, כמו שאמר לו איש היער. ולמרות שעדיין לא ידע לבצע את המוטל עליו, היינו להחזיר את שם המדינה הראוי - עם כל זאת חגר מתניו והתהלך בעקשנות על יד שער המדינה, לא נפל בדעתו ולא התייאש עד שזכה להכנס ולהחזיר את שם המדינה. ואנחנו שיודעים מרבי כזה ומעצות כאלו שעל ידן ודאי נוכל להגיע לתיקוננו הנצחי, אסור לנו להרפות, ואע"פ שפעמים האדם נופל בדעתו וחושב איך אוכל להחזיר את המצב המקורי את "המלכות החכמה" את ה"מלכות דקדושה" שאהיה מושל ביצרי, על כל פנים לא יזוז ממקומו אלא יחגור מותניו ויעשה כל מה שבכוחו, ויגמור בדעתו שרק כאן הוא יוכל להגיע לתיקונו. וכן רואים בהמשך המעשה שהבן מלך נכנס לגן הרודפים, והבין שהוא צריך לעמוד על יד האיש שאצל הגן, ורק על ידו מוגנים מפני כל הרדיפות וההכאות, וממילא מצא בו את משענתו ולא זז ממנו עד שנסתיימה הרדיפה[ח].

לא כל הרוצה ליטול המלוכה יטול

מט. **ואמרו לו השרים:... המלך הניח צוואה שמי שיִמָּצֵא חכם כזה שיוכל להחזיר להמדינה שם הראשון - הוא יהיה מלך** - מכאן אנו רואים שהמלוכה אינה עוברת בירושה [כנהוג בזמננו], בין שהיורש ראוי למלוכה בין שאינו ראוי, אלא כל הרוצה להיות מלך, צריך לעבור מבחנים קשים, ורק אם יוכל לעמוד בהם - סימן הוא שראוי למלוך[ט].

הצדיק והחכם הגדול יודע לטפל ב"שדה"

נ. **ואמרו לו: הנסיון יהיה אם אתה חכם כזה - היות שיש כאן גן שנשאר מן המלך שהיה, שהוא היה חכם גדול מאוד, והגן הוא נפלא מאד מאד, שגדלים בו כלי-מתכות, כלי כסף וכלי זהב, והוא נפלא ונורא מאד, אך אי אפשר ליכנס בו... על כן נראה אם אתה חכם אם תוכל ליכנס אל הגן** - בליקוטי מוהר"ן יש תורה מופלאה[י], שם מכנה רבינו את הצדיק "בעל השדה" היודע לטפל בגידולי השדה היקרים והנפלאים הגדלים באותו שדה, שהם נשמות קדושות... וזה לשון רבינו:

מקורות והערות

ח. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ט.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **י.** סימן ס"ה.

"דע כי יש שדה ושם גדלים אילנות ועשבים יפים ונאים מאוד. וגודל יקר יופי השדה וגידוליו אי אפשר לספר, אשרי עין ראתה זאת. ואילנות ועשבים הם בחינת נשמות קדושות הגדלים שם. ויש כמה וכמה נשמות ערומות שהם נעים ונדים מחוץ לשדה, וממתינים ומצפים על תיקון, שיוכלו לשוב ולכנוס אל מקומם... והם כולם מבקשים ומצפים על בעל השדה שיוכל להתעסק בצורך תיקונם... ומי שרוצה לחגור מתניו להכניס עצמו להיות הוא הבעל השדה - צריך להיות איש אמוד ותקיף וגבור חיל וחכם וצדיק גדול מאוד". עד כאן לשונו הקדוש. נראה שיש לזה שייכות למעשה שלנו שגם כאן המלך השאיר גן וכו', ומי שיוכל לכנוס לתוך הגן וכו' הוא ימלוך ויחזיר להמדינה שמה הראשון מדינה טפשית ומלך חכם [אנ"ש היו אומרים שבתיבת איש 'אמוד' האותיות מ' ד' הם ראשי תיבות מ'בין ד'בר מ'תוך ד'בר].

צריכים 'להעמיד עצמו' אצל צדיק האמת

נא. **והיה הולך אצל הגן והסתכל וראה שעומד שם אצל הגן, אדם... וראה שלמעלה מעל האדם יש דף שקורין "טאבליצע"... והתבונן, מאחר שכבר נעשה מבין דבר מתוך דבר - שהכל תלוי בזה האדם, שכשנכנסין לגן ורודפים אותו, אין צריכין לברוח כלל, רק לעמוד עצמו אצל האדם, ועל ידי זה ינצל** - היתה זו מעלתו המיוחדת של מוהרנ"ת שידע שרבינו הוא רבו ומורה דרכו לנצח, והוא אשר מנחה את דרכו ונתיבתו על כל צעד ושעל, וכל חייו הרוחניים תלויים בו. ומרוב תמימותו והתבטלותו זכה לחכמה העליונה ולהיות מבין דבר מתוך דבר. וזה מרומז כאן, כשראה הבן מלך שעומד שם אדם, שרומז על הצדיק האמת, הבין שהכל תלוי רק בו... וכשרודפים אותו צריך להעמיד עצמו אצל האדם הנ"ל, ועל ידי זה ינצל מן הרודפים, ויוכל להמשיך במשימתו להחזיר למדינה את שמה הראשון.

ומוהרנ"ת ידע שכל מה שנכנס לגן היה לא כדי לקחת המלוכה לעצמו, כי אם להחזיר עטרת המלכות דקדושה ליושנה... וימשיך את מלכותו של המלך הקודם, היינו רבינו. ולכן העמיד עצמו אצלו, ועי"ז נכנס בשלום, ויצא בשלום. וידוע הסיפור מ"השבועות הגדול" שהיה אצל מוהרנ"ת, שנתקבצו אליו המון רב והיתה התעוררות גדולה כל-כך עד שדיברו אנ"ש בינם שמוהרנ"ת הוא ממש הרבי... וכאשר הרגיש מוהרנ"ת בזה, צעק וחזר וצעק: אני יודע שאינני הרבי! אינני הרבי!... כי כאמור כל מחשבתו היתה שרבינו הוא הרבי של העולם, והוא רק מפרסם את שיטתו הקדושה בעולם... וכמו שראה בן המלך מיד שאצל הגן עומד אדם והכל תלוי בו, והעיקר 'לעמוד עצמו' אצלו, היינו להתקשר ולהתקרב אליו ואזי לא יוכלו לרדוף אותו, וגם אם ירדפו אותו לא יצליחו להכניעו.

ובחיי מוהר"ן (סימן רצ"ט) מובא שרבינו אמר, שעד שלא בא זה הצדיק לעולם אפשר להתקרב להשם יתברך בלעדיו ובלי עצותיו, אבל אחר שהצדיק בא לעולם אי אפשר לעבוד את השי"ת ולהגיע לשלמות בלעדיו. ו'האדם' הנ"ל שנשאר בתוך הגן, היינו מה שרבינו הבטיח לפני הסתלקותו, שגם לאחר הסתלקותו ימשיך ללכת לפנינו, כמו שאמר בלילה האחרון לחייו[כ]: "מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם" וכן אמר שממנו לא יהיה חדשות עד ביאת משיח, כי אחר הסתלקותו השאיר אחריו את האדם שבתוך הגן, היינו את תורותיו הקדושות של "בעל השדה" שנשארו לנו לנצח, כהבטחתו "אשי תוקד עד שיבוא משיח"[ל].

הכל תלוי בהסתכלות הנכונה

נב. **מעל האדם יש דף שקורין "טאבליצע"** - גם השרים נכנסו לגן, אך אותם רדפו עד שהיו מוכרחים להסתלק משם, ואילו היו רואים את ה"טאבליצע" מן הסתם היו גם הם מגיעים להבין את כל מה שהבין בן המלך, אלא פשוט הם לא זכו להסתכל נכונה ולהתבונן כראוי, ולכן לא זכו למה שזכה הוא.

העיקר הוא הדבקות וההתקשרות לצדיק

נג. **והלך ונכנס אל הגן, ותיכף כשהתחילו לרדפו, הלך ועמד אצל האדם הנ"ל שעומד אצל הגן מבחוץ, ועל ידי זה יצא בשלום בלי פגע כלל** - לכאורה צריך להבין: הלא האדם עמד מבחוץ, והבן מלך נכנס לפנים, ואם כן איך עמד עצמו אצל האדם, והיו אנ"ש אומרים, שאולי הכוונה לאו דוקא שעומד אצלו לידו ממש, אלא זה שעומד כנגדו ושם את כל מעיינו ומחשבתו בו, זה נקרא התקרבות, כאילו עומד אצלו וקרוב אליו ממש.

התקווה עצמה - שומרת ומגינה

נד. **והלך ונכנס אל הגן, ותיכף כשהתחילו לרדפו הלך ועמד אצל האדם הנ"ל שעומד אצל הגן מבחוץ** - והרי עדיין לא הכניס את האדם בפנים, ואיך ניצול מהרדיפות בפנים. אלא מכיון שהיתה לו ידיעה זו שעל ידי ה"אדם" ניצולין - בזאת התקוה לבד, שידע שיש צדיק, ועל ידו מוגנים מכל הצרות והרדיפות, זה כבר נתן לו כח לעמוד גם בפני הרדיפות שמבפנים, אע"פ שעדיין ה"אדם" בחוץ[מ].

מקורות והערות

כ. חיי מוהר"ן סימן רכ"ה. **ל.** חיי מוהר"ן סימן ש"ו. **מ.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי.

העצה להשאר במלכות: לאחוז בכסא הכבוד (ליקו"מ תנינא א')

נה. **והוא יצא בשלום ושלוה על ידי זה שעמד עצמו אצל האדם הנ"ל... אמרו לו השרים: אף על פי כן, אף על פי שראינו ממך דבר כזה, אף על פי כן בשביל דבר אחד אין ראוי ליתן המלוכה; ננסה אותך עוד בדבר אחד... היות שיש כאן כסא... ואין שום אדם יודע ענין הכסא הנ"ל... על כן תתנסה בזה, אם תוכל לידע עניין הכסא...** - הנה על אף שעמד בהצלחה במבחן הראשון, שיצא בשלום מן הרדיפות, שזה בעצמו היא מדריגה גבוהה מאוד, בכל זאת הוסיפו לו את מבחן ה"כסא".

ויש לרמז בזה את דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן[נ] שאיש הישראלי נברא כדי שתהיה לו ממשלה על המלאכים, אולם גם לאחר שכבר זכה למדריגה זו של שליטה על המלאכים - הוא זקוק להגנה, שלא ינזק מקנאת המלאכים; ומבאר שם רבינו שהעצה להנצל מקנאה זו היא לאחוז ב"כסא הכבוד" שמרמז לשרשי נשמות ישראל, עיין שם, כלומר להתקשר ולהתאחד עם כלל ישראל. ממילא מובן שגם לאחר שזכה בן המלך למשול בגן, שנכנס ויצא בשלום, אף על פי כן היה זקוק גם לסדר את עניין הכסא, שכן לולי זאת היה עלול ליפול מממשלתו מחמת הקנאה[ס].

לקחת עצמו לעבודת ה'

נו. **וכן המיטה, הבין, שצריכין לנתקה קצת מן המקום שעומדת, וכן השולחן... וכן המנורה** - הכוונה שצריכים לקחת עצמם לעבודת ה', לנתק "המיטה קצת", הכוונה שצריכים לקום מוקדם, בחצות הלילה, או לפחות באשמורת הבוקר. "וכן השולחן" - למעט באכילה. "וכן המנורה" - אלה הם שבעת קני המנורה, כמו שכותב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ע] שצריכים לשמור את שבעת קני המנורה, שהם שתי העינים, האזנים וכו'[פ].

הוראה נחוצה: צריך להתנהג במידה ובגבול...

נז. **וכן המיטה, הבין, שצריכין לנתקה קצת מן המקום שעומדת, וכן השולחן...** - יש כאן רמז נפלא והדרכה נאותה בהנהגת האדם בעבודת בוראו: את השינה [המיטה] צריכים להזיז קצת ממקומה, וגם האכילה צריכה שתהיה בקדושה... אבל לא לבטלם לגמרי, כי הרי לא כתב רבינו להוציא את המיטה והשולחן לגמרי[צ].

מקורות והערות

נ. תנינא סימן א'. **ס.** מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ע.** סימן כ"א. **פ.** מכתבי רבי חיים שלמה רוטנברג. **צ.** מכתבי רבי יעקב

לסדר ולעשות מקינו"ת תיקו"ן

נח. **והסתכל וראה שחסר מן הכסא למעלה איזה שושנה... והסתכל וראה יותר שזאת השושנה שחסר למעלה מן הכסא היא מונחת למטה בכסא, וצריכין ליקח אותה משם ולהניחה למעלה... וכן המיטה, הבין, שצריכין לנתקה קצת מן המקום שעומדת, וכן השולחן... כי המלך עשה הכל בערמה ובחכמה, באופן שלא יבין שום אדם, עד שיבוא החכם שיוכל להתבונן לסדרם כראוי** - כלומר שהכל היה נמצא, רק ללא סדר, והעבודה היתה לסדר וליישב אותם במקומם הראוי. ויש לומר רמז בזה, כי הנה מובא בליקוטי מוהר"ן[ק] (בשם הזוהר, ש"תיקו" הנאמר בש"ס [כסימן לאי פתרון בעיה] מרמז למחוסר תיקון, דהיינו שנחסר הנון של "תיקון" ונעשה "תיקו". והביאור הוא שהנון הפשוטה "ן" שנלקחה מה"תיקון" היא נמצאת, רק שהיא נכפפת מנון פשוטה ל"נ" כפופה, וממילא נעשה מ"תיקון" [נון פשוטה] "קינות" [נון כפופה] עיי"ש. כלומר שעל ידי הפגם נעשים צירופים אחרים, חסרים, כמו שב"תיקו" חסר הנון, אבל כשמסתכלים יותר רואים שהנון נמצאת, רק שהיא אצל הקינות, וצריך להפוך הסדר שיעשה "תיקון" במהרה בימינו.

ישוב הדעת על ידי ההתבודדות - התיקון השלם

נט. **ואז התחילו כולם לנגן ניגון הנפלא מאד... ואז נתנו לו המלוכה...** - אנו רואים שכל הישועה באה על ידי שבן המלך עשה סדר במחשבותיו באמצעות התכונה של 'מבין דבר מתוך דבר', כי על ידי זה תיקן את שם המדינה ונכנס לגן וסידר הכסא ואז התחילו כולם לנגן וכו' ועי"ז נתנו לו המלוכה. ותכונת 'מבין דבר מתוך דבר' זהו סוד של ישוב הדעת, שזוהי מתנת ההתבודדות שהנחיל לנו רבנו, שעל ידה מיישבין ומסדרין את המוח והלב וכל האיברים וכל המדות, הכל בכל מכל כל, וזהו העיקר שעל ידו האדם יוכל לנגן הניגון היפה ולתקן מדת המלכות.

מקורות והערות

תפילינסקי. **ק.** סימן רמ"ז.

מעשה י"ב - מבעל תפילה

מחוץ לישוב הגשמי...

א. והיה יושב מחוץ לישוב - אנ"ש מפרשים 'מחוץ לישוב' היינו שלא הסתכל כלל בעניני עולם הזה. כי ישוב בני האדם מרמז על עסקי גשמיות, והוא היה מחוץ לישוב גשמי זה, אלא ישב ועסק רק בעניני רוחניות.

אין הבדל בסוג הבגדים - אך יש לשמרם ולכבדם!

ב. ועל בגדים לא היה מקפיד כלל - אנשי שלומינו לא היו מקפידים כלל איזה סוג 'לבוש' לובשים [כלומר, בברסלב לא היה סוג לבוש מסויים כבשאר העדות], - וזה מרומז בדברי רבינו כאן. אבל זה ידוע, שרבינו ז"ל הקפיד על בגדים נקיים, וגם שלא יהיו קרועים, כמבואר בליקוטי מוהר"ן[ו], שם כותב רבינו: "הבגדים הם בסוד החשמ"ל [מושג נעלה בתורת הקבלה], שהוא שמירה. ועל כן הבגדים יהיו שלמים תמיד, ולא קרועים, כי הוא קלקול השמירה. הבגדים בעצמן תובעין את האדם אם לא נזהר בשמירתן לכבדן כראוי ולהחזיקן בנקיות".

התפילה - חרב של שתי פיות!

ג. והם היו עוסקים שם רק בתפילות ושירות ותשבחות להשם יתברך - בתפילה ישנן שני סוגים: "שאלת צרכיו" ו"שבחו של מקום", כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ש] שתפילה כזו היא בחינת 'חרב פיפיות' - חרב שיש לה שתי פיות. וזה מדוייק כאן: והיו עוסקים ב"תפילות" - היינו שאלת צרכיו, ו"שירות ותשבחות" - היינו שבחו של מקום.

האור הגדול של תענית־שעות

ד. והם היו עוסקים... ווידויים ותעניתים וסיגופים - ידוע מה שרבינו הזהיר מאד לא להרבות בתעניות ולהוסיף על אלו שנזכרו בשולחן ערוך. והנה בליקוטי הלכות אורח-חיים הלכות השכמת הבוקר[ת] כותב מוהרנ"ת[א] שאין אוכלים ושותים קודם התפלה וזהו תענית שעות. ועל תענית זו ציוה רבינו ז"ל, כמו שכתוב בשיחות

מקורות והערות

ו. סימן קכ"ז. **ש.** סימן ב'. **ת.** הלכה ג' אות ה'. **א.** על סימן ס"ב.

הר"ן[ב]. והיינו: הגם שרבינו ז"ל הזהיר על תעניתים שאינם עפ"י שו"ע, אבל תענית שעות ודאי טוב ויפה כנ"ל.

וכן כתב מוהרנ"ת בליקוטי הלכות הנ"ל: "אסור לאכול קודם התפילה. ובזוהר ובכתבי האריז"ל מחמיר מאד מאד... לא כאשר רבו עתה המתפרצים בעם לשתות קודם התפילה עד שנעשה אצלם כהיתר, ותולין עצמם באילן גדול, מה שמצאו קצת צדיקים שהיו חולים גדולים ושתו קודם התפילה, כי היו מוכרחים לזה, והם מתדמים אליהם כקוף בפני אדם, ומעקמים את עצמם אחריהם, וממלאים כריסם בשתיית קאווי (קפה) קודם התפילה, עד שנמצא גם קצת שאוכלים גם כן קודם התפילה. אוי להם אוי לנפשם, כי הוא איסור חמור מאד, כמבואר בדברי חכמינו ז"ל[ג], ובפרט בזוה"ק[ד] ובכתבים. ואין לנו לדמות עצמינו לצדיקים גדולים אשר רוח אחרת אתם, ובפרט שהיו חולים גדולים. וגם כי רוב הצדיקים לא נהגו כך. ורבינו הקדוש ז"ל סיפר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפילה, אע"פ שמדין השולחן ערוך מותר לשתות מים, אעפ"כ הוא לא שתה אפילו מים קודם התפילה". ומסיים שם מוהרנ"ת: "ועל כן אסור לאכול ולשתות קודם התפילה, כי צריכים להרעיב עצמו קודם התפילה, שזה בחינת תענית שעות, ועל ידי זה ממשיכים הארה מבחינת תענית, לדבק אחורי הקדושה, כדי להוציא הדיבור ממיצר הגרון ולקשט האמונה הקדושה המתחדשת בכל בוקר, כדי לזכות לדיבור התפילה בשלמות", עיין שם דברים נפלאים. אמנם מצד אחד הזהיר רבינו שלא להתענות, ומצד שני את התיקון הנפלא של התענית אפשר להשיג על ידי התענית שעות שלפני התפילה [רבי אלחנן ספקטור זצ"ל, מגדולי אנ"ש, היה אומר, שזה מה שרבינו אסר עלינו לשתות שום משקה לפני התפילה, אינו 'חומרא', אלא 'קולא'. כי הרי רבינו אסר עלינו להתענות ולהסתגף, ועל כן נתן לנו דרך ועצה לצאת ידי חובת התעניות והאורות הגדולים שאפשר לזכות על ידם, בזה שנתענה תענית שעות לא לשתות לפני התפילה, וזה הרי קל יותר מתענית...]

סיגופים ראויים ומקובלים

ה. **והם היו עוסקים... ווידויים ותעניתים וסיגופים** - סתם תעניתים וסיגופים מה שהיה נהוג אצל גדולים לשבר ולענות הגוף אסר לנו רבינו. ובכל זאת בקל יכולים אנו לזכות לסיגופים. למשל, מה שהאדם שובר את השינה לקום בחצות הלילה, זהו סיגוף גדול. וכן כיוצא בזה, דהיינו הנהגות ומדות טובות וכן קיום עצות רבינו,

מקורות והערות

ב. ראה סימן רע"ז. **ג.** ברכות דף י'. **ד.** פרשת ויקהל דף רטו עמוד ב'.

לפעמים יש בהם סיגוף גדול. וסיגופים כאלו אינם נגד רצון רבינו, ואדרבה רבינו זירז אותנו מאד לכך. ועל ידי זה אפשר לקיים את המובא כאן במעשה זו אודות מעלת התעניתים והסיגופים של אנשי הבעל תפילה.

הצדיק מחליף צורה ומשנה צורה לטובת הכלל

ו. **הבעל תפילה הזה היה מתנהג בחכמה, והיה משנה ומחליף עצמו אצל כל אחד ואחד בשינוי אחר, שאצל זה היה נדמה כעני, ואצל זה כסוחר ואצל זה בענין אחר** - כאשר נסע רבינו לנאווריטש התלווה אליו תלמידו רבי שמואל מטעפליק. רבינו שינה את לבושיו להיות נדמה כסוחר ואילו רבי שמואל היה נראה כאיש מכובד בעל הדרת פנים, והכל חשבו על רבי שמואל שהוא הרבי, ואילו רבינו העלים עצמו מאד. ועובדות רבות ידועות מה שאירע בנסיעה זו[ה]. כמו שאנו רואים כאן אצל הבעל תפילה, שהחליף עצמו כל פעם לצורה אחרת.

הצדיק מספק לכל אחד את צרכיו במדוייק

ז. **הבעל תפילה הנ"ל היה יכול להספיק לכל אחד ואחד מה שצריך. ואם היה מבין באחד מאנשיו שלפי מוחו הוא צריך לעבודת השם שיהא הולך מלובש במלבושי זהב, שקורין 'גילדן גישטיק', היה מספיק לו, וכן להיפך, שלפעמים נתקרב אליו איזה עשיר... והיה מבין שזה העשיר צריך לילך בבגדים קרועים ונבזים, היה מנהיגו כך** - כלומר, הבעל תפילה, הצדיק, יכול לספק לכל אחד מאנשיו מה שהוא צריך, עניות או עשירות, כי הוא יודע מה היא טובתו האמיתית והנצחית של כל אחד, וזאת נותן לו. עד כדי כך שלפעמים הוא מעשיר את העני, וכן להיפך הוא פועל שהעשיר ירד מנכסיו ויהיה עני, כאשר זה לטובתו.

רבי אברהם מפטרבורג, מאנשי רבינו, היה עשיר גדול מאד. הוא היה כתבן נפלא, והיה לו מקצוע מכובד מאד, שהיה כותב בקשות לקיסר, והיה אדם נכבד מאד. רבי אברהם זה זכה לכתוב את תורותיו של רבינו לפני התקרבות מוהרנ"ת. פעם אחת אמר לו רבינו: אברהמ'ל, אני רוצה שתהיה 'מקבל', כלומר עני החי על מתנות בשר ודם. אך הוא סרב. וכדי שלא יצטרך לציית לרבינו ולקבל עליו את הגזירה, הפסיק לנסוע לרבינו. אבל עובדה זו לא הועילה לו, וביום מן הימים השתוללה בשכונתו רוח סערה שהפכה את ביתו, וכל רכושו הלך לטמיון והפך לעני ואביון. או אז גמר בדעתו לשוב ולנסוע לרבינו, כי הרי בין כך הוא כבר

מקורות והערות

ה. עיין בכוכבי אור שיחות וסיפורים כרך ששי אות ג'.

עני. כאשר הגיע לראשונה אל רבינו לאחר הניתוק, אמר לו רבינו: נו אברהמ׳ל: מי ניצח, אתה או אני. ובכן, אם לפחות עכשיו תשמע בקולי תהיה ׳מקבל מכובד׳, ואם לא, תהיה מקבל נאלח [באידיש: פארדז׳אווערטער - חלוד]. חמי רבי אהרן קיבליטשער אמר שעוד הכיר את רבי אברהם פטרבורגר בהיותו זקן מופלג והיה עני מרוד, ואיש לא רצה לתת לו, והיה אומר שאכן כך אמר לו רבינו שיהיה ׳מקבל׳ מעלה חלודה... אבל הוא נשאר בתומתו עד סוף ימיו. במעשה זה אנו רואים שרבינו רצה שיהיה מקבל ולא עשיר למען תועלתו הרוחנית.

וכן מצינו אצל אנ״ש שהיו גבירים ועניים. כמו כן היו עשירים שלאיזה תקופה ירדו מנכסיהם ונתנסו היאך יעמדו בעניותם ולאחר מכן חזרו לעשירותם. כדוגמה נזכיר את רבי אייזיק אייזנשטיין שנתמנה למנהל העבודה של רבי אברהם ציפרע׳ס ועקב כך נהיה עשיר ובעל מעמד, ובשנת תרס״ג הוא לקח על עצמו את כל מימון הוצאות הבניה של הקלויז. כאשר רבי אברהם נסתלק לעולמו הוא הפך לעני מרוד, מצבו נהיה כ״כ קשה עד שרבי נחמן טולטשינער, שגם מצבו היה דחוק, נאלץ לתמוך בו במשך שנה שלימה. פעם אחת שמע מישהו את תפילתו בציון רבינו, באומרו כך: רבי, אני מבין מה שאתם רוצים לעשות ממני, אך איני יכול לעמוד בזה, וגם אינני רוצה... רבי אייזיק הבין שהמהפך שקרה בחייו לא קרה סתם, לא יד המקרה הוא, אלא שמן הסתם רבינו רוצה לעשות עמו ׳משהו׳, אולם הוא חש שכוחותיו לא יעמדו לו לעבור את הנסיון, ולכן אמר מה שאמר בתפילתו בציון רבינו. (וכשם שמצינו בגמרא בתחילת מסכת ברכות על האמוראים שאמרו על היסורים: ״לא הם ולא שכרם״). תפילתו לא שבה ריקם ונתהפך עליו הגלגל לטובה כאשר רבי יעקב פרנקל לקחו שינהל את עסקיו והעניק לו מעמד פרנסה מכובד מאד.

מעיל בעל כפתורי זהב - לעבודת ה׳

ח. **ואם היה מבין באחד מאנשיו שלפי מוחו הוא צריך לעבודת השם שיהא הולך במלבושי זהב שקורין ׳גילדן גישטיק׳ - היה מספיק לו** - באומן היו אומרים שהכוונה למלבוש בעל כפתורי זהב שצדיקים מסויימים נהגו ללבשו בזמנים מיוחדים. מסופר[ו] שכאשר ביקר רבינו אצל הרב הקדוש רבי מרדכי מנסכיז זצ״ל - התלבש רבי מרדכי לכבודו של רבינו במלבוש ״גילדן גישטיק״ היינו עם כפתורי זהב.

מקורות והערות

ו. בחיי מוהר״ן סימן קי״ג.

סכנת העשירות

ט. **והיה מדינה שהיה שם עשירות גדול, שהיו כולם עשירים, אך היה דרכם והנהגתם זר ומשונה מאד** - אחד הדברים העיקריים העלולים לרחק מעבודת השי"ת, הוא העשירים והעשירות, המונעים מעבודת ה', ומביאים לידי אפיקורסות רח"ל. וכמו שאנו מוצאים במצרים שבתחילה היתה ארץ עניה ולא היתה עדיין מושחתת כל כך, וע"י שבא יוסף לשם בעת ששרר רעב בכל העולם, והכל באו למצרים לקנות אוכל, ועי"ז העשירו המצרים, התדרדרו עד כדי כך שעשו עצמן לאלוהות[ז]. ולכן אמר רבינו ז"ל: ראיתי שאנשי יהיו עניים, אולם פעלתי אצל השי"ת שבין אנָשֵי העניים יסתובב גם איזה עשיר - "מיצל" בלשון רבינו, והוא כינוי לעשיר, כי עשירים היו חובשים על ראשם כובע מכובד בעל טבעות מרשימות שנקרא "מיצל".

צריך לפרש כל דבר על עצמו

י. **ויהי היום והיה מדינה שהיה שם עשירות גדול... אך היה דרכם והנהגתם זר ומשונה מאד** - על כל אחד מוטל ליישב את עצמו אם הוא לא במקרה מאותה המדינה... כי הרי היו שם דרגות רבות לאלפים ולרבבות בענין העשירות. ואם כן כל אחד ואחד שהכסף עושה רושם אצלו, יש לו שייכות עם אותה מדינה, ה' ירחם. כי אכן כן, גם היום קיימת ה'מדינה של עשירות' וכל אחד צריך לראות להזהר ולהשמר ממדינה איומה ונוראה זו. זכורני שבכל פעם שדיבר רבי אברהם ב"ר נחמן מהפגם של 'מפורסם של שקר' המובא בליקוטי מוהר"ן[ח] היה אומר, שכל אחד צריך לבדוק בעצמו אם הוא לא 'מפורסם של שקר'... כמו כן התבטא רבי אברהם על חלק מעשירי העיר טשעהרין שהיו בתקופתו שהם נוהגים כמנהג המדינה של עשירות, וקרא עליהם: ויהי היום והיה מדינה שהיה שם עשירות גדול... כי כולם היו שם 'מליונרים' ואפילו הבית המדרש היה מפואר ומרהיב ביותר וגן נאה לפניו וכו', והיה אסור למחות כפים באמצע התפילה, וכן נמנעו מלעשות ריקוד אחרי התפילה וכו'.

דגל של סטרא אחרא

יא. **וכן היה להם דגלים** - "כי גם את זה לעומת זה עשה האלקים" - כמו שיש דגלים בקדושה כנאמר בפרשת במדבר, כן לעומת זה יש אצל הסטרא אחרא דגלים.

מקורות והערות

ז. כמובא בסוף המעשה רמזים מרבינו מהפסוק "ומצרים אדם ולא א-ל". ח. תנינא סימן א'.

לא לחשוב עצמו 'נחות־דרגה' כשאין לו ממון...

יב. **וכן היה קצוב אצלם, כשיש לו כך וכך ממון הוא סתם בן אדם. ואם יש לו עוד פחות מזה הוא חיה או עוף וכיוצא** - מבואר כמו שהעשירים נקראים "עבודה זרה" משום שמחשיבים ומעריכים את עצמם מחמת הממון שיש להם, כמו כן כשהעני חושב עצמו לנחות-דרגה מחמת שאין לו ממון זהו גם כן עבודה זרה רח"ל, כי מי שמאמין בהשי"ת אין אצלו שום הבדל בין אם יש לו ממון ובין אם אין לו ממון, ואם מרגיש נחיתות כשאין לו ממון, סימן שהממון תופס אצלו מקום חשוב, ואם כן זה עבודה זרה ממש.

העוסק בתפילה מרגיש כל חסרון - אצלו ואצל זולתו

יג. **ונשמע בעולם שיש מדינה כזו, והיה הבעל תפילה מתאנח על זה** - יש להתבונן, הלא נמצאו אנשים של המלך (שנתפזרו) דהיינו הגיבור וכו' ולמה הם לא התאנחו, מדוע יותר מכולם הרגיש הבעל-תפילה את החסרון של המדינה. אלא משום שמי שעוסק בתפלה תמיד ובפרט מי שמתפלל על כל דבר של חסרון, הוא מרגיש ביותר כל חסרון ומרגיש אצלו שאי אפשר לו לנוח כשיש חסרון כזה, ומיד מתאנח על זה מעומק לבו, וחושב מחשבות איך למלא החסרון.

ענין התפילה הוא דבר גדול מאד ונעלה, ואיך אנו רחוקין מזה, כי הלא זה היה רצון רבינו שהאדם ירגיש כל חסרון מקטן ועד גדול וישתדל להרבות בתפילה למלאותו, וע"ז אמר מוהרנ"ת: היכן שאני רואה איזה חסרון, הוא בעבור שלא ביקש והתפלל עליו כלל, ואם אכן ביקש עליו, מיעט בתפילתו והיה לו להרבות. ואם כן גם אם יש לאדם כל יום התבודדות אין די בזה, אלא צריך שההתבודדות יסבב את האדם מכל צד ומצידי צדדים, כלומר, שעל ידי שהאדם מרגיל עצמו לבקש על כל דבר מהשי"ת, אזי מאליו ירגיש כל חסרון וחסרון כדי לבקש עליו, וכן ירגיש אפילו חיסרון של חבירו להתפלל עליו. כי כן אנו רואים שנמצאו אנשים מאנשי הבעל-תפילה, שלא שאלו את דעתו כלל והלכו למדינה של עשירות להחזירם למוטב. מפני שהיו רגילים להתפלל על כל חסרון, הרגישו חסרון הזולת, והיה להם רחמנות גדולה עליו, כדלהלן.

בכל אדם יש מעט מאותה מדינה של עשירות...

יג.א **ויהי היום והיה מדינה שהיה שם עשירות גדול... אך היה דרכם והנהגתם זר ומשונה מאד... ונשמע בעולם שיש מדינה כזו. והיה הבעל תפילה מתאנח על זה** - בכל אדם נמצאת בחינה זו של ה"מדינה של עשירות". כי כאשר יעשה האדם חשבון נפשו

יראה שביום שהיתה לו הצלחה בעסקיו והרויח כסף רב, אזי אפילו אם כל היום לא התנהג כדבעי ברוחניות, ונתן את כל היום לסטרא אחרא, היינו בלי עסק של תורה ותפילה ומצוות ומעשים טובים - בכל זאת הוא מרגיש טוב, וחש עצמו מאושר ומוצלח. לא כן ביום שאינו מרויח ח"ו כסף, אף שזכה לחטוף ביום זה הרבה טוב, מרגיש נחיתות בעצמו, והוא בעיני עצמו 'לא יוצלח'. ועל זה התאנח הבעל תפילה, ועל זה צריך כל אדם לפחות להתאנח; מדוע עיקר החשיבות אצלו הכסף ולא תורה ומצוות ומעשים טובים.

אודות השיחה המובאת בשיחות הר"ן (שיחה נ"א) "או שלוקחים המעות מהאדם או האדם מהמעות" מובא סיפור נורא: בעת שרבינו התאכסן בדירתו של נחמן נתן באומן, שהיה עשיר גדול מאד, ואז היה צריך הקיסר להעביר את אוצרותיו, חביות מלאות זהב ויהלומים, ממקום למקום. וציוה הקיסר שיבררו לו אנשים אמידים ונאמנים למלאכה אחראית זו. ונבחר נחמן נתן זה למלאכת זהב זו, ונסע נחמן נתן, וכתב מכתב התפארות לחבריו המשכילים שהצליח כל כך והרויח הון עתק של כסף וזהב שיוכל לרצף בהם את כל הרחוב... כאשר סיפרו זאת לרבינו, ובאותו מעמד נוכח אחד מתלמידי רבינו בשם ר' טוביה מטרהוויץ, ענה רבינו ואמר: "שניהם ביחד אי אפשר, או שלוקחים את האדם מן המעות או המעות מהאדם", ובפנותו אל ר' טוביה הנ"ל שאל: מה אתה אומר, איזה מהם עדיף. ענה ר' טוביה בודאי עדיף לקחת המעות מהאדם.

כשנסע ר' טוביה לביתו בטרהוויץ עמד לפוש בדרך באכסניה שם היו נופשים אנשים שנוסעים מאומן לטרהוויץ וחזרה, ושחים ומספרים זה לזה חדשות ומאורעות שהתרחשו. בתוך כך הגיע לאזניו שמספרים שכאשר חזר נחמן נתן הגביר הנ"ל מהקיסר לביתו באומן, נחלה בדרך בחולי העיפוש רח"ל, שהיתה מחלה נוראה ואיומה, והיא מחלה מדבקת מאד, עד כדי כך שהרופאים הזהירו את אנשיו שיקברוהו מיד על אם הדרך הגם שעדיין הוא חי ומפרכס, כי סכנה להובילו לביתו מחמת סכנת מגיפה לכל האזור, וכמו כן סכנה גדולה היא להתקרב אליו, והוכרחו לקברו במוטות ארוכים, שדחפוהו לבור רח"ל. כששמע ר' טוביה את המעשה הנורא הבין את חציו הראשון של אימרת רבינו שיש ולוקחים את האדם מהמעות רח"ל. בתוך כך פגש באכסניה אנשים שהגיעו מטרהוויץ ושאל אותם לשלום ביתו, ושתקו ולא השיבו לו. הוא שואל והם דוממים. והבין שמשהו לא טוב קרה אצלו, והפציר בהם שיספרו לו, וסיפרו לו בחרדה כי ביתו וכל רכושו עלו באש, וב"ה שלא נפגעו נפשות בשריפה הנוראה. מה בכך, השיב להם ר' טוביה, הלא כבר גילה לי רבינו מזה, ובדעתי כבר

הסכמתי לזה, ונתקיים בי חציו השני של שיחתו הקדושה של רבינו, שלוקחים את הממון מהאדם [אולם אנו אומרים זרענו וכספנו ירבה כחול - שהכל יהיה לטובה, וישארו לחיים ולשלום גם האנשים וגם הממון. רבי אלחנן[ט]].

העיקר היא האנחה...

יג.ב **והיה הבעל תפילה מתאנח על זה...** - כל אחד לפי גודל עוצם מרירותו ואנחותיו בתפילה על זה שהוא שקוע במדינה של עשירות - כך, באותה מידה הוא זוכה לצאת ממנה ולהכלל בין אנשי הבעל תפילה.

זהירות יתירה כשיוצאים מהמחנה להשיב למוטב את הבריות

יד. **ונמצאו אנשים מאנשיו של הבעל תפילה הנ"ל, ולא שאלו את דעתו כלל, והלכו לשם אל המדינה הנ"ל להחזירם למוטב, כי היתה להם רחמנות גדול עליהם** - מבואר בליקוטי מוהר"ן[י] מענין המובא בזוהר "זרקא דאיזדריקת לאתר דאיתנטילת מתמן" שצריך להשיב כל דבר למקום שממנו ניטל, אבל הדבר צריך זהירות יתירה - כי כשאדם הולך לתקן העולם ולהשיבו למקומו הראוי, צריך לדעת שהוא עצמו נכנס למקום מסוכן ביותר, ועלול להכשל, ולהסחף בהבלי העולם הזה, ולכן לא בקל היה הבעל-תפילה מניח אותם ללכת לפעול ולהחזירם למוטב, עד כדי כך שכאשר ריחמו על המדינה ורצו להחזירה למוטב נאלצו ללכת מדעת עצמם בלי ליטול ממנו רשות.

במקום הזהב שם הפסולת

טו. **על כן נסכם אצלינו לילך למדינה ששם יכולים לעשות ממון, דהיינו שיש שם עפר שעושין ממנו זהב וכסף** - ברוסיה ישנן מכרות זהב גדולים, אבל המקום מעלה צחנה וריח רע, עד כדי כך שכל השוהים שם מתקצרים ימיהם, והרוסים ימ"ש בגודל רשעותם היו שולחים לשם את המשולחים החייבים מיתה שיעבדו שם, ולאחר זמן מועט היו מתים מהריח והארס. וזה מה שכתוב בזוהר "סוספיתא דדהבא" - פסולת הזהב. דבר זה, היינו: סרחון תאוות הממון משתלשל ויורד עד לעולם הגשמי ממש. [וכמובא בליקוטי מוהר"ן[ל] שהכסף והזהב שורשם בגוונין עילאין] וככל שהדבר בשורשו גבוה יותר כך הפסולת חזק ומזיק ביותר.

מקורות והערות

ט. ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנוי אבא ח"ה מכתב קע"ט). **י.** ליקוטי מוהר"ן סימן ח' וסימן ק"ט. **כ.** סימן ל"ה וסימן ד'. **ל.** סימן כ"ה.

ההתדרדרות המוחלטת של רודפי הממון

טז. **עד שהסכימו ביניהם שיהיו להם גם כן אלקות, שמי שיהיה לו ריבוי ממון הרבה, כך וכך אלפים ורבבות, כפי מה שקצבו על זה, הוא יהיה אלוק** - מוהרנ"ת דיבר פעם אחת מגודל עיוותם של אנשי מדינת העשירות, והסביר, שכל זמן שהיה אצלם חיות ואנשים ומלכים ומזלות ומלאכים וכו', הגם שהם תעו במה שתעו בדעתם הרעה והחשיבו את ההבל והתוהו, כמו את הכוכבים ואת המזלות, אבל בכל זאת לא רימו את עצמם וידעו שיש כוחות גבוהים מהם, כי אפילו הכוכבים והמזלות יש למעלה מהם וכן הלאה; אבל כשעשו להם 'אלהים אחרים', שנתעו בדרכם עד כדי כך שהחשיבו את הכסף לתכלית הכוח שאין למעלה ממנו, אז הם כבר הגיעו לשיא השפלות, ונותקו לגמרי מהקדושה רח"ל.

האמונה הוא סיפור ארוך

יז. **עד שהסכימו ביניהם שיהיה להם גם כן אלוקות, שמי שיהיה לו ממון הרבה... הוא יהיה אלוק** - אחת מהוראותיו של רבינו למוהרנ"ת, בסדר כתיבת דברי ההתעוררות וההתחזקות, היתה, שכאשר יגיע לשיחה מענין 'אמונה' או מענין 'צדיק' שם ישפוך את עטו כליל, שיכתוב ללא גבול, מחמת חשיבות הענינים ויסודם בעבודת הבורא. ובאמת גם הבעל תפילה כל עסקו היתה עם אותה מדינה אשר היתה שקועה באפיקורסות אוילית נוראה [ויתכן שלכן האריך רבינו מאוד בסיפורו בפירוט ארוך על כל מה שנעשה עם המדינה הנ"ל, ואיך שהבעל תפילה הוציאם, משום שצריך להאריך בזה. מ.ק.].

כל מעברי האדם - כתוצאה ממעשיו

יח. **ויהי היום והיה גיבור... והיה הגיבור עם גיבוריו הולך וכובש מדינות, ולא היה רוצה כי אם הכנעה... והיה דרכו של הגיבור שהיה שולח למדינה גיבוריו** - אנ"ש היו אומרים שזהו המבואר בתורה ט"ו על הפסוק 'למשפטיך עמדו' - אזי 'הכל עבדיך' וכו', שהגיבור מרמז למדת הגבורה, וכשאחד לא עושה רצון השי"ת אזי הגבור שולח גיבוריו... היינו שכל המעברים שעוברים על האדם אינם אלא שליחות של המשפט העליון, ולזה צריך 'הכנעה' היינו לקבל את כל העובר עליו כראוי למען התשובה.

עיקר העבודה להכנע לפניו ית׳

יט. **ויהי היום והיה גבור... ולא היה רוצה כי אם הכנעה** - ה׳גבור׳ מרמז להתורה הקדושה. וזוהי כל פרשת ה׳תוכחה׳ שבחומש ויקרא[מ], ובה אזהרות על עונשים שונים אם ילכו עמו בקרי, אם לא יכנעו כאשר באה עליהם הרעה ח״ו ויתלו הכל בדרך המקרה. והתוכחה היא מידת הגבורה כידוע [ענינו של הגבור]. וכמו שמובא כאן שהגיבור ביקש רק הכנעה, כן התורה הקדושה מבקשת רק הכנעה, וכמו שמסתיימת פרשת התוכחה: ״או אז יכנע לבבם הערל״...

הכנעה מה היא?

כ. **כי אם הכנעה** - פעם אחת נשאל רבינו על טיב הקשר המיוחד שהיה לו לזקנו הבעל שם טוב עם בתו הצדקנית מרת אדל ע״ה, כי ידוע שהבעש״ט גילה לה חביבות מיוחדת, יותר מאשר לבנו רבי הירש וכו׳. הסבתא אדל - השיב רבינו - התהלכה תמיד עם לב כוסף ומשתוקק להשם יתברך, ותדיר היה נשמע מפיה כשהיא מתאנחת ואומרת: רבונו של עולם, מה אוכל לעשות עוד כדי שיהיה נחת רוח לפניך...

זה עיקר ההכנעה להשי״ת!

אי אפשר לשחד את השי״ת ואת הצדיק

כא. **ולא היה רוצה שום ממון רק הכנעה** - אמנם התורה הקדושה מצווה עלינו לתת צדקה ולפזר כספים למען דברים שבקדושה - אבל צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא אינו מקבל שוחד; היינו על ידי שהאדם נותן צדקה אינו נפטר עדיין מעבודת השי״ת, כי העיקר בעבודת ה׳ היא הכנעת הלב אליו יתברך, אלא מי שיש לו ממון צריך לדעת כי הצדקה פותחת פתח ליכנס להקדושה כמבואר בליקוטי מוהר״ן[נ], כלומר שהצדקה מסייעת להכנעה, אבל המטרה הסופית היא ההכנעה.

מוהרנ״ת היה פעם בעיר טשעהרין, ובא אליו אחד מאנשיו במרוצה, נתן לו זהוב והסתלק והלך ממנו. קרא לו מוהרנ״ת, דיבר עמו והזכיר לו מהעבר שלו, שלא היה מרנין כלל וכלל [כי מוהרנ״ת הכירו היטב משכבר הימים], ומוהרנ״ת החל לפרט לו ממה שעבר עליו; האם אתה זוכר שאז עבר עליך כך וכך? שאלהו מוהרנ״ת, והוסיף: ואז הבטחת להשם יתברך שמהיום והלאה תעבוד את השי״ת, ולאחר מכן שכחת מזה; אחר כך עבר עליך כך וכך, ושוב הבטחת, ושוב לא

מקורות והערות

מ. פרשת בחוקותי. **נ.** תניא סימן ד׳.

עמדת בהבטחתך, וכך הלאה; ואילו עכשיו אתה בא לתת לי זהוב ואין לך זמן כלל ומיד אתה רץ לדרכך, האם תחשוב אותי ל"ניומטשיק" שלך [כלומר למשרת של גביר המסדר לו עניניו], דע לך שעיקר הכוונה היא שאתה בעצמך תתעורר ועי"ז אוכל גם אני לסייע בידך, כלומר, העיקר הוא שהאדם צריך להשתדל לעשות תשובה, לעבוד את השי"ת ולהתפלל ולבקש על עצמו רחמים ולגלות רצון עז לעשות אך ורק רצון השי"ת, ואז גם הצדיק יכול לעזור לו, אבל חלילה לסמוך רק על הצדיק ולעשות כפי שיעלה בלבו ח"ו. כי כאמור השי"ת, וכמו כן הצדיקים אינם מקבלים שוחד, ואינם רוצים שום ממון, רק הכנעה.

כי על כל דבר יבוא בחשבון...

כב. **ולא היה רוצה שום ממון** - השי"ת אינו לוקח שוחד ח"ו, והאדם צריך לעשות תשובה על כל חטא ועוון, ולא יחשוב שהיות ויש לו אלפי אלפים זכויות - עי"ז יפטר, כי השי"ת אינו מקבל שוחד ורוצה תשובה על כל דבר, כי את הגיבור אי אפשר לשחד, כיוון שהוא תובע רק הכנעה.

אשרי מי ששב ע"י הצדיק

כג. **ונפל עליהם פחד גדול** - בודאי לכתחילה עדיף לשוב להשי"ת ברצון שלו, ואשרי מי שזוכה לחזור בתשובה ע"י הבעל תפילה, כמו שמובא להלן שהוא תיקן את המדינה הנ"ל, אבל אם לא רוצים בטוב, אזי בא הגבור והוא מטיל אימתו עליהם...

כמה קשה להנתק ממידה רעה

כד. **ואף על פי שהיו מרוצים להכניע עצמן תחתיו, אך ששמעו שהוא ממאס בממון ואינו רוצה ממון כלל, וזה היפך אמונתם, על כן היה בלתי אפשרי אצלם להכנע תחתיו, כי היה אצלם כמו שמד** - מוהרנ"ת פרץ פעם בבכי בעת שדיבר עם אנשיו מגודל כח היצה"ר המרגיל אנשים לדבוק בתאוותם באופן כזה שאינם יכולים להפרד מהן, ואם קורה פעם אחת ואינם יכולים למלאות תאוותם, בפרט כשמדברים עמם מהכנעה להשי"ת, זה נראה אצלם כמו שמד רח"ל, שאינם מוכנים לוותר, ה' ירחם, כמו שמוזכר כאן שלהפרד מתאוות הממון היה אצלם כמו שמד, וגם הקריבו קרבנות לפני אלקותם רח"ל, שממש קשה להבין עד להיכן הגיעה התדרדרותם. ולכאורה יש לומר שזהו מה שאמרו חז"ל שכשנתן השי"ת התורה חזר על כל האומות והציע בפניהם לקבל את התורה, שאלו מה כתיב בה, לאומה אחת השיב 'לא תגנוב' לשניה 'לא תרצח' וכו' וסירבו לקבלה. וכפי שאמרנו

מובן היטב, שלכל אומה היתה איזה מידה שלא רצו להיפרד ממנה עד כדי כך שהיתה אצלם בבחינת שמד.

בעל התפילה אינו מתייאש

כה. **והבעל תפילה הנ"ל יִשֵּב עצמו שילך עוד הפעם אל אותו המדינה** - דרכו של הבעל תפילה היא שאינו מייאש עצמו מזה שרואה שאין דבריו נתקבלים, אדרבה הוא הולך פעם ועוד פעם ומשפיע עליהם שישובו מדרכם הרעה עד שגומר מה שצריך.

כל דיבור עושה רושם...

כו. **כי הדברים שדיבר הבעל תפילה מקודם בפעם הראשונה עם אותו השומר והדברים שדיבר עתה נתקבצו יחד עד שעשו איזה רושם בלבו** - חכמינו ז"ל דרשו במסכת קידושין[ס] על הפסוק[ע] "אבנים שחקו מים" שמֵי התורה בכוחם לשבר את לב האבן, וכמו שמסופר על רבי עקיבא[פ] שראה שטיפות המים ניקבו את האבן הקשה. ויש להסביר זאת שהגם שלפי הנראה הטיפות האחרונות הן שעשו את החור באבן, אבל באמת גם הטיפה הראשונה עשתה איזה רושם, כי אם לא אזי טיפה שניה נעשית ראשונה וכן הלאה, ואין בכל הטיפות כלום וא"כ איך נוצר החור, אלא בהכרח לומר שגם הטיפה הראשונה עשתה רושם, אבל מחמת שהאבן חזקה כל כך זקוקים להתקבצות של טיפות רבות כל כך עד שיצליחו לנקב אותה. כמו כן התפילה בכוחה לשבר את לב האבן. וזה מרומז כאן, שהדברים שדיבר הבעל תפילה כל הזמן נתקבצו ועשו רושם בלבו.

כל העובר על האדם הוא מהגבורות והדינים שנגרמו ממעשיו

כז. **ועל ענין הגיבור אמר להם בלשון תימה: האם אינו זה הגיבור הידוע לי** - אחד מעיקרי האמונה הוא שצריך לדעת שכל מה שעובר על האדם, הכל הוא מכח זה ה'גיבור', היינו מהגבורות והדינים השורים עליו בגין מעשיו הרעים. ומי שאין לו אמונה, כשעובר עליו איזה דבר שלא כשורה מחפש ותולה זאת בסיבה מסויימת. אבל הבעל תפילה וכן כל אחד שמאמין צריך תמיד לדעת שזהו הגיבור שהוא יודעו ומכירו, היינו שמחמת שאינו מתנהג כשורה מתגברים עליו הדינים.

מקורות והערות

ס. דף ל' עמוד ב'. **ע.** איוב פרק י"ד. **פ.** אבות דרבי נתן פרק ו'.

תורת הנסתר - שורש הכל

כח. **שהיה אצל אותו המלך תמונת יד... וזאת היד היתה ה"לאנד קארט" היינו מפת העולם של כל העולמות, וכל מה שהיה מן בריאת שמים וארץ עד הסוף, ומה שיהיה אחר כך, הכל היה מצוייר על אותו היד** - רבי אברהם ב"ר נחמן אמר שהכוונה בכאן לתורה שבנסתר, ששם מבואר הכל - מה שהיה ומה שיהיה.

הצדיקים יודעים את הדרכים לשמים

כט. **והיה כתוב שם** [על היד] **גם כל הדרכים ממדינה למדינה וממקום למקום... וכן היה נרשם בה הדרך מעולם לעולם, כי יש דרך ונתיב שעל ידו יכולין לעלות מארץ לשמים... כי אליהו עלה לשמים בדרך פלוני, והיה כתוב שם אותו הדרך, ומשה רבינו עלה לשמים בדרך אחר... וכן חנוך עלה לשמים בדרך אחר... הכל היה נרשם בשרטוטי היד** הנ"ל - גם בגמרא[צ] מצינו שלרבי יהושע בן לוי היה דרך ונתיב דרכו עלה לשמים וקפץ לגן עדן, עי"ש. והנה אם רבינו ידע לספר זאת משמע שרבינו ידע מכל אלו הדרכים, כי ידוע ומקובל שרבינו לא סיפר דבר שלא אחז בזה או שלא ידע מזה בשלימות (וראה ימי מוהרנ"ת ח"א סימן סז).

סוד שרטוטי היד

ל. **הכל היה נרשם בשרטוטי היד** - בזוהר שמות[ק] על פסוק[ר] "ואתה תחזה" מבואר באריכות סוד השרטוטין שביד, איך שהכל מרומז בשרטוטי יד האדם. ויתכן שלזה רומז כאן רבינו, שגם אצל כל אחד ואחד נרשמים בידו הדרכים והנתיבות שעליו ללכת בהם, ובאיזה אופן יוכל הוא לעלות כביכול מארץ לשמים, כלומר להגיע לקדושה גבוהה יותר וכד', וכעין שהיה רשום בכלליות העולם בתמונת היד של המלך.

פנים שונות לפני החטא ולאחריו...

לא. **כגון סדום היה נרשם שם כפי מה שהיתה בעת ישובה קודם שנהפכה. גם היה מצוייר שם הפיכת סדום כמו שהעיר נהפכת** - אנ"ש היו אומרים שדבר זה שייך אצל כל אחד ואחד בעת שנכשל בחטא ח"ו; שקודם שעשה העבירה יש לו דרך וצורה כזאת, בשעת העבירה יש לו צירוף אחר, ואח"כ כשעושה תשובה יש לו דרך וצירוף אחר.

מקורות והערות

צ. כתובות דף ע"ז. **ק.** פרשת יתרו דף ע"ז עמוד ב'. **ר.** שמות פרק י"ח.

ה׳ אוהב את תפילת הצדיק

לב. **היה מלך ומלכה, והיה להם בת יחידה והגיע סמוך לפרקה, והושיבו יועצים... וגם אני הייתי שם בין בעלי העצה, כי המלך היה אוהב אותי** - רבינו מביא בליקוטי מוהר״ן[ש] על הפסוק ״השב אשת האיש כי נביא הוא״ שזה מרמז על ענין התפילה שצריך להביאה אל הצדיק, כי במילה ״אשת״ מרומזת התפילה, כי ראשי תיבות של אש״ת הם א׳דנ״י ש׳פתי ת׳פתח, שבזה פותחים את תפילת שמונה עשרה, וזהו ״השב אשת האיש״ - היינו שישיב התפילה להצדיק. ״כי נביא הוא״ מלשון ״ניב שפתיים״, כלומר תפילה ברורה וסדורה. כי הקב״ה מתאווה לתפלתן של צדיקים, ולכן משגר לו תפלה סדורה בפיו כדי שיהנה מתפלתו וכו׳ עיי״ש. וזהו מה שאמר הבעל תפילה ״כי המלך היה אוהב אותי״ - היינו שמלכו של עולם אוהב אותו ומתאוה לתפילתו [ויש לומר שעל פי תורה זו יובן גם מה שהוטבה עצתו מאוד והסכימו כולם לזה, כי הקב״ה מחמת שאוהב אותו כנ״ל משגר תפלה סדורה בפיו ומתקבלת תפילתו. מ.ק.]

מלכו של עולם אוהב את התפילה

לג. **וגם אני הייתי שם בין בעלי העצה, כי המלך היה אוהב אותי** - בשיחות הר״ן[ת] מביא רבינו עצה נפלאה כיצד להמתיק גזירות קשות. וכן כתב שם: ״אנו צריכים לקרוא את השם יתברך מעסקיו שהוא עוסק בהם, כגון באיזה גזירה וכיוצא בזה, ח״ו, לקרוא אותו משם שישליך זאת ויפנה אלינו למה שאנו רוצים לדבר עמו, לבקש ממנו שיקרב אותנו לעבודתו יתברך. כי כשאחד מישראל רוצה לדבר עם השם יתברך, לפרוש שיחתו לפניו יתברך, אזי השי״ת משליך כל עניניו וכל הגזירות שרוצה לגזור ח״ו וכל העסקים שלו שהוא יתברך עוסק בהם, כביכול, והוא משליך הכל, ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו ולפרש שיחתו לפניו לבקש מאתו שיעזרהו להתקרב אליו יתברך״. מכל מקום מבואר כאן שוב, שהקדוש ברוך הוא מתאווה ואוהב את התפילה. וזה שאמר הבעל תפילה: ״המלך אוהב אותי״...

הקליפות רק מחליפים ומבלבלים

לד. **ויהי היום והיה רוח סערה גדולה בעולם, והרוח סערה הזה בלבל את כל העולם כולו, והפך מים ליבשה ומיבשה לים...** - הסטרא אחרא אינה מסוגלת לייצר דברים

מקורות והערות

ש. סימן י׳. **ת.** סימן ע׳.

חדשים, כי מה שהיה הוא שיהיה וחדש אין, אלא כל כוחה הוא בזה מה שהיא מהפכת ומשנה שינויים, היינו מִיָּם ליבשה ומיבשה לים וכו'. ומה שנראה לפעמים כאילו שהם עושים משהו, זה בחינת החילופים הבאים מ"היכלי התמורות"[א].

טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו...

לה. **ובא הרוח סערה הזה לתוך בית המלך, ולא עשה שם שום היזק, רק שנכנס הרוח סערה וחטף את הוולד של הבת מלכה** - עבודת הסטרא אחרא היא שרוצה לחטוף בעיקר את התינוק, היינו את ימי הילדות וימי הבחרות, וכשמאבדים זאת, מאבדים את כל החיים, כי אם אין גדיים אין תיישים...

ה"זקן" שגורם לזקנה וחלישות

לו. **ויהי היום והיה רוח סערה גדולה בעולם... ובא הרוח סערה הזה לתוך בית המלך, ולא עשה שם שום היזק, רק שנכנס הרוח סערה וחטף את הוולד של הבת מלכה** - הרוח סערה אינו יכול להזיק אלא רק לשבש את ההתחדשות (הילדות). כך פירשו אנ"ש את הכוונה כאן. כלומר, שהיצר הרע אינו יכול להכריח להכשיל את האדם לעשות עבירות בפועל ממש, היינו שאינו יכול להזיק, כי בפועל אינו עושה לו שום דבר, רק מונע ממנו להתחדש, שעל שם זה הוא נקרא "זקן" [היפך ההתחדשות], ועל ידי שנוטל מן האדם את ההתחדשות הוא הולך ונחלש עד שהוא בא למה שבא רח"ל.

שיטת מלחמת היצר נגד הצדיקים

לז. **ולא עשה שם שום היזק, רק שנכנס הרוח סערה וחטף את הוולד של הבת מלכה** - עיקר מלחמת היצר היא נגד ההתחדשות, וגם נגד הצדיקים הוא משתמש עם נשק זה. ידוע שרבינו אמר על אחד שהיה מגדולי הגדולים, שבזקנותו הפסיק להתחדש. כי בבית המלך, ששם נמצאים כל הצדיקים - חכם גיבור וכו' והמלכה וכו' שמרמז על כל מיני צדיקים, לא יתכן שהיצר יכשיל אותם ח"ו באיזה שהוא איסור, רק הוא מכוון את כל חיציו נגד ההתחדשות, ועי"ז גורם לבילבול כזה עד שאחד לא יכול למצוא את השני.

מקורות והערות

א. ראה ליקוטי מוהר"ן סימן רמ"ה.

הדרך החדשה מובילה להיכן שהובילה הדרך הישנה...

לח. **כי אחר שנהפך ונתבלבל העולם כולו... בודאי אי אפשר עתה לעלות בדרכים הראשונים, כי עתה צריכים דרכים אחרים** - כאשר רבינו נסע לחתן את אחת מבנותיו, היה זה בימי החורף והיו הדרכים מלאות בבוץ. בעל העגלה שידע שיש בוץ בדרך, עקף את הדרך ולבסוף הגיע ועלה בחזרה על הדרך הישנה. לאחר מכן התפאר בפני רבינו על כך שעקף את הדרך ולבסוף הגיע חזרה לדרך הישנה, ואמר: רבי, רואים אתם, אמנם צריכים היינו לנסוע בדרך זו, אלא בגלל הביצה שבה עקפנו אותה, אך לבסוף לאחר העקיפה חזרנו לדרך הישנה. למשמע דברי הבעל עגלה ענה רבינו ואמר: תעניות וסיגופים היא דרך ישנה להגיע דרכה להשם יתברך; תפילה והתבודדות היא אמנם דרך חדשה, אבל לבסוף היא עולה על הדרך הישנה... כי בעבר, כשאדם רצה לעשות תשובה היה צריך לסגף עצמו בתעניות וסיגופים, וכן רבינו עצמו התענה וסיגף עצמו מאד בצעירותו, אבל לאחר שהשיג את סודה של התפילה הזהיר על כך מאד ואמר, שאין צריך עתה לזה, רק להרבות בתפלה ותחנונים, ועל ידה יגיעו כמו שהיו מגיעים על ידי הדרך הישנה. וזהו מה שמבואר כאן במעשה שעכשיו אחרי הרוח סערה [היינו שהטומאה והסט"א בחינת רוח סערה התגברו בעקבתא דמשיחא ובלבלו את העולם] צריך דרך אחרת.

הנקודה שאינה נאבדת...

לט. **אך הרשימה שנשאר אצל כל אחד ואחד היא גם כן גדולה מאד** - כי רשימה נשארת תמיד, ולמרות שהרוח סערה (שבירת הכלים) בלבל כמו שבלבל, נשארת הנקודה על מקומה (ביסוד דאצילות)[ב].

התפילה - ההצלה בדור אחרון

מ. **והם שמעו דבריו ותמהו מאד, והחזיקו את הבעל תפילה ולא הניחו אותו לילך מאתם, כי אולי הגיבור שבא עליהם הוא הגיבור הנ"ל שיש להבעל תפילה הכרות עמו** - הגיבור מרמז על מאורעות האדם ומעבריו השונים הנמשכים מהדינים הבאים ממידת הגבורה. כמו כן כל מה שהיצר הרע עלול לעשות לאדם אף זה נמשך ומשתלשל מהדינים הבאים ממידת הגבורה. והגיבור מאיים תמיד שהוא רוצה הכנעה (דקדושה), היינו שיכנעו ויפלו בידיו. וגם הסטרא אחרא תובעת מהאדם

מקורות והערות

ב. עיין ליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד.

הכנעה (דקליפה). על כן חייבים לאחוז את הבעל תפילה תמיד, היינו שצריך להשתמש עם נשק התפלה ולבקש על כל דבר - קטן כגדול, ורק על ידי כך ממתיקים את הגבורות והדינים.

על הפסוק "תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל יה" בפרק[ג] "תפלה לעני כי יעטוף" כתוב בזוהר ש"תכתב זאת לדור אחרון" היינו "תפלה לעני" - שהיא תשאר לדור אחרון. והיינו כנ"ל, שכל מה שמתקרב יותר הגבור שהולך לכבוש את העולם וכל מה שמתקרב יותר הבחינה של דור אחרון, צריך ביותר לאחוז ב"תפלה לעני" - לבקש מהשם יתברך על כל דבר כעני.

על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה

מא. **והגיבור הנ"ל היה הולך ומתקרב ושולח בכל פעם שלוחיו, עד שנתקרב ובא אליהם, ועמד חוץ לעיר ושלח להם שלוחיו ונתייראו מאד** - רבינו אמר פעם אחת[ד]: "היצר הרע גדול כל כך, שאפילו כאשר מלאך המוות כבר עומד לו לאדם מאחורי גבו - הוא חושב עוד על שטויותיו ותאוותיו והבליו". וזהו ג"כ מה שמבואר כאן, שהגיבור כבר עמד מאחורי העיר, והם, המדינה של עשירות, עוד חשבו על שטויותיהם. שהרי נסכם ביניהם שהם מוכרחים לשלוח אל המדינה שיש בה עשירות מופלג... והם יושיעו אותם בודאי...

העצה היא רק תפילה

מב. **וביקשו מהבעל תפילה הנ"ל שיתן להם עצה** - כי באמת העצה מקבלין רק מהבעל תפילה[ה]. והעצה שהבעל תפילה נותן היא גם כן רק תפילה.

הטעות הנוראה

מג. **והתחילו לחקור מהו התכלית, והיו ביניהם כתות כתות. כת אחת אמרו שעיקר התכלית הוא כבוד** - כל אחת מהכתות אמנם חיפשה ורצתה רק את התכלית, וטעו לחשוב שהעיקר הוא כבוד, (או כשאר הדברים שבחרו להם אנשי הכתות השונות), אבל טעו טעות נוראה, כי תכלית הכבוד הוא אכן כבוד שמים, והם נטלו את הכבוד לעצמם שהוא היפך המכוון מהקצה אל הקצה.

מקורות והערות

ג. תהילים פרק ק"ב. **ד.** כוכבי אור אנשי מוהר"ן סימן מ"ג. **ה.** ראה ליקוטי מוהר"ן סימן מ"ט אות ה'.

כעס ורדיפת הכבוד

מד. **והלכו ומצאו... "ציגיינער"** [צועני]**... והוא הקפיד מאד** - הצועני היה כעסן וממילא היה רודף כבוד, כי מי שהוא בכעס זה סימן שכל מה שהוא עושה אין עושה אלא בשביל כבוד.[1]

הצוענים...

מה. **כולם ציגיינערס** - הדבר ידוע שאנשים אלו המכונים 'צייגינערס' הינם הגרועים שבעולם בענין פגם הברית, שכן אין להם בתים והם דרים בחוץ, דהיינו בשדות, ביערות ובמדבריות, ואין אצלם שום מסגרת של משפחה ומתערבים זה בזה. ולא עוד אלא שלמען מילוי תאוותיהם השפלות עלולים הם אף לרצוח בדם קר את כל העומד בדרכם. כשהייתי בסמרקנד ברומניה ובמקומות נוספים פגשתי באנשים אלו שחיו כבהמות יער, עד שגם כאשר רצו לתת להם בתים סירבו בתוקף. ולפי זה אמרו אנ"ש שהדבר מובן מדוע דווקא כת זו של 'צייגינערס' היא שבחרה בכבוד לתכלית, והיינו שזה נובע מגודל שפלותם ברדיפת התאווה הידועה, וכפי שמבואר ב'ליקוטי מוהר"ן'[2] שניאוף וגיאות תלויים זה בזה.

כל ראש לחלי...

מו. **כת אחרת אמרו שאין הכבוד עיקר התכלית, וחקרו שעיקר התכלית הוא רציחה וכו'... וביקשו איזה איש שיהיה רוצח וכעסן ובעל קנאה ביותר** - כל אלו שחיפשו את התכלית, היו אמנם צריכים לחפש מנהיג, אבל הטעות היתה שחיפשו מנהיג כפי הבנתם והשגתם עם כל טעויותיהם ומידותיהם, וגם המנהיג היה כאחד מהם.

כי גם את זה לעומת זה עשה האלקים...

מז. **כת אחרת אמרו... שעיקר התכלית הוא רציחה** - בכל כת וכת שבחרו במידה רעה יש מידה כזאת בקדושה, רק שהם טעו, ועי"ז נפלו ומצאו להם תכלית ההיפך ממש מעצם המדה. כי הנה מצינו בחז"ל[3] על הפסוק "שחורות כעורב" שדרשו: במי אתה מוצא דברי תורה? במי שנעשה אכזרי על בניו ואשתו וכו', וזהו מדת האכזריות בצד הקדושה; אבל הם טעו בזה, והחליפו זאת לאכזריות ורציחה ממש.

מקורות והערות

1. כמובא בספר המדות ערך כעס אות כ"ח. 2. סימן י"א וסימן ק"ל. 3. עירובין דף כ"ב עמוד א'.

עיקר הרחמנות על השלומיאלים!

מח. **כת אחרת אמרו שראוי למלוך מי שיש לו שפע מזונות הרבה ואינו ניזון ממזונות של שאר בני אדם** - מצינו במעשה השבעה בעטלי׳ר׳ס שהנשר אמר: חידלו מלהיות עניים, התחילו להשתמש באוצרות שלכם! כי בקדושה מי שיש לו יותר כוחות ומעלות צריך לעבוד ולנצל ולהשתמש עם אלו האוצרות ולא להניח אותם בצד. ועל זה אמר רבינו: אתם שלומיאלים! המכוון למי שיש לו כל המעלות ואינו משתמש עמהם. כי מי שאין לו אוצרות אינו שלומיאל אלא הוא נקרא עני. ושלומיאל זה רק מי שיש לו אך אינו ניזון ממנו. ובקדושה מי שיש לו יותר ועושה עם זה הוא נתגדל ביותר, ואף פעם לא חסר לו, אלא שנתוסף לו עוד. והכת הזאת בחרו ההיפך מזה, דהיינו מי שיש לו הרבה מעלות ואינו משתמש בהן.

ירידה במקום עליה...

מט. **כת אחרת אמרו שעיקר התכלית הוא הדיבור...** - כל הכתות, הלא הן כבוד שמחה וכו׳ וכו׳, כל כיתה וכיתה בחרה לעצמה לכאורה דבר טוב, רק שהורידו והנמיכו את הדבר למטה, ונתנו כוח לסטרא אחרא לינוק מאותן המידות, ועי"ז נהפכו אצלם כל המידות לרע גמור. כי את הכבוד צריך להעלות להשי"ת, ולא חלילה להורידו לדרגות נמוכות. כן אי אפשר לעבוד את השי"ת בלי שמחה, וכן שאר הדברים כל תכליתם הוא רק להתקרב על ידם להשי"ת; אבל הם הפרידו הדבר מהשי"ת ועשו מהדבר תכלית בפני עצמו, וזוהי האפיקורסות הגדולה ביותר. כי אפילו בנוגע לכת של הדיבור, הרי עיקר התכלית להרבות בדיבורי תורה ותפילה להשי"ת, והם לקחו לעצמם לדבר דברים בטלים וכו׳[ט].

יי"ש - רק מעט!

נ. **כת אחרת אמרו שעיקר התכלית הוא שמחה... ומצאו שהיה הולך ערל אחד... ונשא בקבוק יין...** - ידוע` המעשה שרבינו נתן פעם לשני תלמידיו הקרובים מוהרנ"ת ורבי נפתלי מעט יי"ש בכוס זעיר ביותר, כאשר תחתית חללו היה חד. תוך כדי כך אמר להם: "יי"ש רק מעט!"... וכן במעשה ב׳ מסופר שֶׁבַּת המלך הדאקטיר אמרה להם: "יפה מאד רק אם מדברים זאת בפה בלתי שתוי..." כי מעט ודאי טוב כי עי"ז מגדיל המוחין להשי"ת, אבל כששותה יותר מדאי ועושה מזה תכלית הרי זה גם שחוק וקלות ראש, ואסור למלאות שחוק פיו בעולם הזה[כ].

מקורות והערות

ט. ועיין בליקוטי הלכות תפלה הלכה ד׳. **י.** עיין כוכבי אור ששון ושמחה סימן א׳ ועיין שש"ק ח"ב א-קנא. **כ.** וראה כוכבי אור ששון ושמחה סימן א׳.

גבוהי קומה ונמוכי שכל

נא. **כת אחרת אמרו שעיקר התכלית הוא להשגיח על עצמו באכילה ושתיה... לגדל האברים, ובקשו בעל אברים שיש לו אברים גדולים... והלכו ומצאו איש ארוך שקורין "ויינגיר" - "ויינגער" הוא שם מדינה ליד הונגריה, שאנשיה גבוהים ושכלם מצומצם מאד, וכמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ל] ש"הגבוהי קומה על פי הרוב הן כסילים", עיין שם.**

לחפש מנהיג ראוי...

נב. **כת אחרת אמרו וכו'** - כשמתבוננים רואים שרבינו מרמז כאן את נקודת המעלה שבכל אחת מהכיתות, שכאשר גמרו בדעתם מהי תכליתם, הלכו לחפש להם מנהיג אשר הוא ראוי ומושלם ביותר בתכלית זה, ומיד כשבא אחר שהיה ראוי יותר בענין זה אזי המנהיג הקודם ויתר לו ומסר לו המנהיגות.

צריך זכיה גדולה לדעת את האמת

נג. **והיתה כת אחרת שאמרו, שאין כל זה תכלית, רק עיקר התכלית הוא רק לעסוק בתפילה להשם יתברך** - אמנם הדבר פשוט וברור שהעיקר היא התפילה, ובכל זאת כמה שהדבר ידוע ומפורסם צריכים לזה זכיה מיוחדת לדעת זאת ולחיות עם הידיעה.

פיזרם בזרוע

נד. **והגבור הזה... נכנס בתוך המחנה ופיזר אותם** - באידיש מוסיף שתי מילים; **שפיזר אותם** "מיט די הערס", "הערס" פירושו זרועות, היינו שפיזר אותם בזרועי ידיו.

השמחה הגדולה של פגישת אנשי הצדיק

נה. **כשבא הבעל תפילה אל הגיבור, הכירו זה את זה, והיה ביניהם שמחות גדולות מאד מאד על שזכו להתוועד יחד, והיה ביניהם שמחות ובכיות, כי זכרו את המלך ואנשיו, ובכו על זה, על כן היה ביניהם שמחות ובכיות** - "שמחות" על שנפגשו ו"בכיות" על שהמלך והמלכה וכל הכתות מפוזרים. אכן מי יוכל לתאר את גודל השמחה אצל אנשי שלומינו בראש השנה כשהיו מתקבצים ממקומות מפוזרים ופוגשים זה בזה, ובפרט בערב ר"ה, ובפרט בערב ראש השנה של שנת תרע"ה שבשנה ההיא הגיע יהודי אחד מפולין, ומרוב שמחה נשק לכולם. ושאלתי מי זה ואמרו

מקורות והערות

ל. סימן נ"ה.

לי שזה רבי מרדכי הדיין של העיר ואם בישראל "סוקולוב", והתפעלתי מאד, כי הוא היה מפורסם לרב גאון גדול מאד, וכאן בין אנ"ש לא ראו עליו כלום, רק הביע רגשי שמחה עצומים, שמחה גדולה יותר משמחת אב ובן כשנפגשים יחד.

נקודת אור בעומק האפילה

נו. וראיתי שהיו מונחים השערות של זהב של התינוק הנ"ל... וידעתי שכאן הוא בוודאי התינוק - אנ"ש מדייקים שיש כאן התחזקות גדולה, והיא, שלמרות שהסטרא אחרא רוצה להעלים את הקדושה לגמרי, אעפי"כ מלמעלה אין מניחים לה. ולכן הגם שהיה רוח סערה ונתבלבל כל העולם כולו, ונתפזרו המלך ואנשיו וכו', בכל זאת נשמרו משערותיו של התינוק, כדי שנוכל לחזק עצמינו במה שנשאר, ונמשיך לבקש ולחפש את השאר, עד שנמצא את כולם, ונסדר וניישב את העולם מחדש.

הכלים היקרים מוצגים לראווה

נז. וראיתי שעומד מסודר על הר אחד השולחנות של זהב וה'קרידענצין' ושאר אוצרות המלך - תיבת "קרידענצין" פירושה כעין חלון ראווה (ויטרינה) ששם מניחים את הכלים היקרים ביותר לראווה.

בהנהגת הפשיטות מחיה הצדיק את הפשוטים

נח. והייתי מחיה עצמי במה שאפשר, בעשבים וכיוצא - בליקוטי מוהר"ן[מ] מביא רבינו שאפילו הצדיק הגדול כמשה מחיה את עצמו לפעמים בענין הפשיטות, בבחינה של "איני יודע", וזה חידוש גדול יותר מהידיעה שלו (כמובא ש"תכלית הידיעה שלא נדע"), ובזה מחיה הצדיק את כל האנשים הפשוטים.

התיקון השלם - ע"י התאחדות של התפילה עם מדת הקדושה

נט. וכאשר הלכתי ממקומי הנ"ל שכחתי את הקשת שלי שם. השיב הבעל תפילה: אני ראיתי את הקשת הזה - ה'בעל תפילה' זקוק ל'גיבור', [לקשת] וה'גיבור' זקוק ל'בעל התפילה', כמבואר בליקוטי מוהר"ן[נ] על הפסוק "חגור חרבך על ירך גיבור": הבעל תפילה צריך להגיבור - היינו לקדושת הברית, שהוא בחינת קשת[ס], והגיבור זקוק להתפילה, וע"י שהם נפגשו יחדיו נעשה תיקון העולם

מקורות והערות

מ. תנינא סימן ע"ח. **נ.** סימן ב'. **ס.** ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פ"ג.

וכבשו את כל העולם, ונשלמה קומת השכינה, היינו האיחוד של המלך עם אנשיו, והיתה הגאולה השלימה. אמן.

"תיקון חצות" - למהר הגאולה

ס. **שהיה יושב בתוך הים של יין שנעשה מדברי התנחומין של המליץ** - "דברי התנחומין" מרמזים על ענין הקימה בחצות לילה, לנחם כביכול את השכינה הקדושה הנמצאת בגלות. ובליקוטי הלכות[ע] כותב מוהרנ"ת שהגאולה שלעתיד לבוא תהיה על ידי האנשים היראים והכשרים הקמים בחצות לילה ובוכים על גלות השכינה, ועי"ז מנחמים אותה ומחישים גאולתה.

ים של התחזקות והתעוררות

סא. **עד שבא אל ים של חלב... שהיתה יושבת בים של דם** - ה"חלב" והדם" מרמזים על התחזקות והתעוררות, היינו שזקוקים לים שלם של התחזקות וים שלם של התעוררות [כי הים של חלב שהיה התינוק ניזון ממנו זהו ענין ההתחזקות, שאפילו שהוא נע ונד ואינו על מקומו אצל הוריו מכל-מקום הוא ניזון מהם ומחיה ומחזק את עצמו, עד שיזכה למצוא את הוריו (וראה ליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה ז' בתחילתה ומובן שם שחלב מרמז על רחמנות). והים של דם שנעשה מהדמעות של המלכה, זהו בחינת התעוררות, שהאדם בוכה ומחפש יותר ויותר. וכן דם הוא בחינת דין, וחסד ודין הם בחי' התחזקות והתעוררות כידוע. מ.ק].

להתפלל בכל הכוח ועל כל דבר

סב. **עתה היה בודאי כוח ביד הבעל תפילה לילך אליהם ולהשיבם, כי קיבל כוח ורשות מן המלכים של כל המדינות הנ"ל...** - המלכים מרמז על עשר הספירות, עשר כוחות הנפש - כלל קומת האדם. התפילה צריכה להיות בכל הכוחות. כמו כן צריך להתפלל על כל דבר, וממילא עי"ז יהיה לו כח לתקן הכל[פ].

להזהר מריבוי אור

סג. **ואלו הצפרים הם מרחפים בכנפיהם, ועל ידי זה הם מבעירים האש ומכבים האש, היינו על ידי הרחיפה של הצפרים הם מבעירים ומלהיבים האש, וגם על ידי זה בעצמו הם מכבים האש שלא יתלהב יותר מדי** - יש כאן לימוד עצום, כי על האדם להיות בקי בזה היטב, לדעת מתי להבעיר וגם מתי לכבות...

מקורות והערות

ע. השכמת הבוקר הלכה א' אות ט"ו. **פ.** כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן סימן ט'.

יתן ויתנו אחרים...

סד. **וביקשו מן הגיבור שיתן להם מן המאכלים הללו כדי להוליך למדינתם... רצו שגם כל בני המדינה יצאו מתאווה זו של ממון - הנהגה זו היא סימן של אמת, שכשיש לאדם איזה מדה טובה באמת הוא משתדל להיטיב ממנה גם עם אחרים.**

מעשה י"ג - שבעה בעטלער'ס (קבצנים)

המעשה הנוראה של השבעה בעטלערס

א. **על מעשה זו של השבעה בעטלערס כותב מוהרנ"ת: "מי שהיה עומד אצל רבינו ז"ל, והיה לו מוח בקדקדו, היה רואה נפלאות ה' ונוראותיו אצל כל תורה ושיחה שגילה, בפרט אצל המעשיות שגילה, בפרט אצל המעשה הנוראה הגדולה מכולם, שהיא המעשה האחרונה של השבעה בעטלער'ס... ועמדתי מרעיד ומשתומם, כי אף על פי שכבר זכיתי לשמוע מפיו הקדוש דברים שלא שמעתן אוזן מעולם, תורות ומעשיות נוראות, אך מעשה כזאת עדיין לא שמעתי..."[צ]**

המלך הקדוש ברוך הוא מוסר המלוכה לבניו בזמנים נשגבים

ב. **מעשה - פעם אחד היה מלך והיה לו בן יחיד, ורצה המלך למסור המלוכה לבנו בחייו - הבן היחיד של המלך, מרמז לבני ישראל, כי הם בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. והזמן של קבלת התורה היתה השעה הנשגבה בה רצה הקב"ה, כביכול, למסור המלוכה לבניו, כמו שאמר אז הקב"ה לבני ישראל:[ק] "ואתם תהיו לי 'ממלכת' כהנים". וכן ראש השנה שהוא יום "גינוסיא דמלכא" - שהוא מעין שמחת "יום הולדת", יש בו גם ענין זה של מסירת המלכות לבניו אהוביו, כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ר]: "כי כן דרך המלך ביום גינוסיא דמלכא - יום ההולדת - מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד, ומחלק ונותן מתנות לכל אחד ואחד לפי כבודו, ומרומם קרנם... וזה בחינת כי תפארת עוזמו אתה וברצונך תרום קרננו - כי מגלה רצונו ומרומם קרנם של כל אחד ואחד" - רמז למסירת המלוכה לבניו בחייו.**

הנהגה ברחמנות ולא בתקיפות!

ג. **וקיבל הבן מלך את המלוכה ביד רמה - [ובאידיש: "זייער שארף"], כלומר, בתוקף ובחריפות יתירה. היה זה חסרון גדול מצד בן המלך כבר בתחילת מלכותו, כי הרי הנביא אומר[ש]: "כי מרחמם ינהגם", ורבינו בליקוטי מוהר"ן[ת] למד מפסוק**

מקורות והערות

צ. ימי מוהרנ"ת סימן מ' מ"ב. **ק.** שמות פרק י"ט פסוק ו'. **ר.** סימן י"ז אות א'. **ש.** ישעיה פרק מ"ט. **ת.** תנינא סימן ז'.

זה "כי מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג" - כי הצלחת המנהיגות תלויה ברחמנות, ולא בתקיפות ובחריפות.

לימוד תורה שאינו כראוי אינו תבלין נגד היצר!

ד. **ומחמת שכולם עסקו רק בחכמות, שכחו תכסיסי מלחמה - אלו שאינם זוכים ללמוד לשמה אלא כדי שיהיה להם כסף וכבוד - כדברי רבינו במעשה שעסקו בחכמה (שמרמז (גם) על חכמה דק') בשביל לקבל מהמלך (הקב"ה) כסף וכבוד ולא בשביל לבוא לקיום התורה ולידי מעשה - עי"ז שוכחים תכסיסי מלחמה נגד היצר, כי אם לימודם אינו לעבוד את ה' ולהתגבר על היצר הרע כי אם בשביל כסף וכבוד - לא זוכים למה שאמרו חז"ל על התורה הקדושה: "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין"[א].**

חכמים המה להרע...

ה. **והחכמים שבאותה המדינה היו חכמים מופלגים גדולים מאד, ומחמת החכמות, נתפקרו החכמים של אותה מדינה - נגע ה'השכלה' האפיקורסית היתה מאז ומתמיד אבן נגף שרבים נכשלו והתדרדרו על ידה לעמקי השאול, ועליה נאמר "כל באיה לא ישובון"[ב]. בעיר טעפליק השתוללה מגיפת ההשכלה, ורבים מצעירי העיר התרחקו מדרך התורה והתפקרו לגמרי. רבי אברהם ב"ר נחמן אמר שחורבן הרוחני של העיר נגרם בעטיו של "רוקח" [אפטייקער] שפתח "בית מרקחת" בעיר טעפליק, וכנחש ערמומי שלח את ארסו וצד את הצעירים ברשתו. זמן רב עבר עד שהללו שבו מדרכם הרעה. בין אנ"ש היה צעיר אחד בשם נחום קאהן, בעל כשרון עצום. אותו רוקח השקיע בו כוחות רבים לצרפו אליו, וכמעט שהצליח. או אז פגש ברבי אברהם ב"ר נחמן אשר עלה בידו להוציאו ברגע האחרון מהבוץ שעדיין לא נשתקע בו לגמרי, עד שהפכו לחסיד ועובד ה' גדול.**

לפני פטירתו נענה ר' נחום קאהן ואמר: אם אכן למדתי ספרי רבינו כמו שצריך, זאת איני יודע, אולם באותם ספרים שרבינו הזהירנו מהם היינו ספרים המדברים מחקירות, בהם לא הבטתי ולא הצצתי כלל וכלל.

"היכן אני בעולם"?...

ו. **והבן מלך מחמת שהיה בו טוב, כי נולד עם טוב והיו לו מידות טובות וישרות, היה**

מקורות והערות

א. קדושין דף ל' עמוד ב'. **ב.** משלי פרק ב' פסוק י"ט.

נזכר לפעמים היכן הוא בעולם ומה הוא עושה וכו' - ראוי לכל אחד להשתמש בלשונות אלו בהתבודדות: "היכן אני בעולם?" "מה אני עושה?", ולדבר בהן הרבה לעצמו ולהשי"ת. ובפרט שלשונות של בן מלך הן...

סוד אבידת הילדים...

ז. **ויהי היום, והיה בריחה באיזה מדינה, וברחו כולם, ובדרך בריחתם עברו איזה יער ואיבדו שם זכר ונקבה** - צריך לדעת שמעשה אבידת הילדים מרמז לענין נשגב מאד שנעשה למעלה, שכל העולמות תלויים בהם, כפי שרואים שעל ידם נתגלו הבעטלער'ס ועל ידם יבוא העולם לתיקונו במהרה.

לחנך הילדים בדרך התפילה וההתבודדות

ח. **וצעקו ובכו כי לא היה להם מה לאכול** - זה לימוד חשוב לכל אב מישראל, שיחנכו את בניהם מנעוריהם, בעודם ילדים, בדרך של התפילה וההתבודדות, בצעקה ובכיה להשם יתברך ושיתפללו על כל מה שחסר להם. ואנו רואים מה הועילו בתפילתם, כי עי"ז נתגלו להם הבעטלער'ס וקיבלו מהם מתנות נפלאות וכו'[ג].

"בעטליר" - "מבקש", כלומר "בעל תפילה"

ט. **בתוך כך בא אצלם בעטלער אחד** - "בעטלער" תרגומו "מבקש", היינו שמדובר כאן בצדיק כזה שעסק תמיד בתפילה להשם יתברך וכל מהותו היא התפילה והבקשה, כדוגמת הצדיק במעשה ה"בעל תפילה". וזה היה כל ענינו של רבינו, כמו שאמר בלשונו הקדוש[ד]: "עיקר עניני הוא התפילה", ולכל דבר שבעולם הוא מתפלל ומבקש מהשי"ת, וכן גם לימד אותנו רבינו לנהוג כן.

התפילה כלי השפע

י. **בתוך כך בא אצלם בעטלער אחד עם השקים שלו, שקורין "טארבעס", שנושא בהם לחם** - הבעטלער הלך עם השקים ובתוכם לחם. כי רבינו ז"ל אמר שתפילה מייצרת את הכלי לקבלת השפע[ה], ולכן אל הבעטלער ה"מבקש", שכל ענינו הוא התפילה - מתלווים תמיד השקים, היינו הכלים לקבלת השפע.

מקורות והערות

ג. וראה בליקוטי הלכות ברכות הראיה וברכות הריח הלכה ה' אות ט"ז מענין חינוך העוללים ויונקים - בני הנעורים - בדיבורי התבודדות. **ד.** לקוטי מוהר"ן תנינא סימן צ"ג. **ה.** ליקוטי מוהר"ן סימן ל"ד.

שמירת העינים - יסוד הכל!

יא. **בתוך כך בא אצלם בעטלער אחד... והנה הוא עיור** - זה שהבעטלער הראשון שהתגלה להם היה עיוור - כי העיקר תלוי בעינים, כמאמר חז"ל: עין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות[ו], הכל מתחיל בעינים... ולכן התגלות שבעה הבעטלערס - התחיל בזיכוך העין, ואח"כ באוזן, ואח"כ בפה וכו' עד שנזדכך כל הגוף. אבל ברור כי הראשון לכל אלו הוא העין, כי העיקר לשמור עיניו.

נסיעה לצדיק למלאות צידה לימים הבאים - ולא לשהות אצלו תמיד

יב. **והתחיל לילך מהם, וביקשו ממנו שיקח אותו עמו, ואמר להם: את זה איני רוצה, שתלכו עמי** - כל נסיעה לרבינו היתה ענין גדול וחשוב, ממנה שאבו חיות לימים הבאים. ולכן, סתם, ללא סיבה, לא היו באים אליו. מוהרנ"ת היה מתרץ עצמו תמיד מדוע בא לרבינו, ולאחר ששהה זמן מסויים, והצטייד במזון רוחני למשך זמן, שב לביתו, ולא נשאר בקביעות אצל רבינו. וזה מרומז בדברי הבעטלער: "את זה איני רוצה, שתלכו עמי" - משום שאי אפשר להיות תמיד יחד עם הצדיק[ז].

חשכת הלילה וימי ירידה כהכנה לעליה...

יג. **אחר כך כלה אצלם הלחם, ושוב התחילו לצעוק עבור אוכל, אחר כך נעשה לילה ולנו שם. בבוקר גם כן לא היה להם לאכול, והיו צועקים ובוכים, וחזר ובא בעטלער** - חשכת הלילה מרמזת למניעות, כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ח]: "וחושך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב[ט]: ולא חשכת" [כלומר ולא מנעת, הרי לנו שחושך הוא מניעה]. כי כל אחד צריך לעבור את הבחינה של לילה, היינו מניעות ומעברים שונים כל אימת שהוא עומד לעלות ממדריגה אחת למדריגה שלמעלה ממנה. ואח"כ בבוקר, כשנתחדש המוח, וכבר זוכים למדריגה העליונה, לא להרפות, אלא לצעוק ולבכות עוד ועוד שיתגלה עוד בעטלער וכו'.

התפילה שהיא כמו "בית" היא המדריגה הגדולה ביותר

יד. **והתחילו לילך לישוב... ונכנסו אלו הבנים באיזה בית... וחזרו ונכנסו באיזה בית... ועשו לעצמם שקים שקורין "טארביס" גדולות והיו מחזירין על הפתחים** - כאמור לעיל, מרמזים השקים לכלי השפע, שנוצרים על ידי התפילה. הנה בליקוטי מוהר"ן[י]

מקורות והערות

ו. מדרש רבה במדבר פרשה י' אות ב', וראה רש"י במדבר פרק ט"ו פסוק ל"ט. ז. וראה דיבורי אמונה חלק ד דף קנ"ז. ח. סימן קט"ו. ט. בראשית פרק כ"ב. י. סימן י'.

כתב רבינו, ששלימות התפילה היא כשהיא בבחינת 'בית', כי בבית גם לעכו"ם יש השגה, כמו שכתוב[כ] "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים". ולכן יעקב שהוא שלימות התפילה, כי הוא היה שורש שנים עשר השבטים - י"ב נוסחאות התפילה - קרא לבית המקדש שהוא מקום התפילה "בית". והילדים עשו לעצמם שקים גדולים, היינו כלי שפע גדולים מחמת שעסקו ביותר בתפילה, כמו שנזכר כמה פעמים שבכו וזעקו כנ"ל, וממילא זכו לבחינת "בית", וזה מרומז בדברי רבינו: ונכנסו אלו הבנים באיזה "בית"; כי בית פירושו שעל כל מה שעובר עליו ומה שצריך על כל דבר הן קטן וגדול בגשמי ורוחני על הכל מתפלל להשי"ת, כי התפילה חשובה וחיונית אצלו כמו בית עם כל כלי תשמישיו הנצרכים לכל אדם, וכמו שהאריך רבינו בתורה הנ"ל שב"בית" יש תפיסה לבני אדם יותר מבהר ובשדה, כי הוא מקום ישוב לבני אדם. ויש לדייק שלכן הלכו לחזר על 'פתחי' הבתים, בבחינת[ל]: פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה [היינו סוד התפילה וההודאה], כי תפלה היא בחינת פתח ושער שדרכו נכנסים להשי"ת[מ], וזהו הענין שהלכו לחזר על הפתחים.

"מאה אנשים" - שלימות במדריגת הענווה

טו. **והלכו וחפרו בור גדול שיהיה מחזיק מאה אנשים** - בליקוטי מוהר"ן[נ] - מבאר רבינו ש"מאה" רומז על ענוה ושפלות, כי מ"מה" [היינו ענוה - בחינת: ונחנו "מה"] נעשה "מאה". וזהו שחפרו בור שמחזיק "מאה" - היינו שהגיעו לשלימות הענוה.

לזכור תמיד חסדי השי"ת ולצפות לישועתו

טז. **ועשו שם חתונה לאלו הבנים, והכניסו אותם לחופה... והתחילו לזכור החסדים שעשה עמהם השם יתברך** - למרות שהיו ילדים, נתנו לבם לזכור את חסדי השם יתברך עליהם. כי זה צריך להיות דרך חיים ולהתחנך מימי הילדות - שעל כל שינוי, הן לטובה והן להיפך חס ושלום, צריך להזכר בהשי"ת, להודות על חסדו וטובו, ולהתפלל ולבקש ישועתו.

גודל מעלת ההתוועדות אנשים גדולים ופשוטים

טז.א **ועשו שם חתונה לאלו הבנים... והתחילו לזכור החסדים שעשה עמהם השם יתברך בהיותם ביער, והיו בוכים והיו מתגעגעים מאד...** - חתן וכלה הם בחינת משפיע

מקורות והערות

כ. ישעיה פרק נ"ו. **ל.** תהילים פרק ק"ח. **מ.** כמבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פ"ד. **נ.** סימן ד'.

ומקבל, בחינת דרי מעלה ודרי מטה[ס]. וכשנתוועדים יחד אנ״ש ללמוד ולהתפלל הוא בחינת חתונה - אז מתחילים להתגעגע ולהשתוקק אחר הבעטלירס העיור, והוא נותן להם לחם וכו׳, ואעפ״כ אינו לוקח אותם עמו, רק משאיר את הבחירה בידם, ועליהם מוטל רק להתוועד ולהשתוקק אחריו. ומן הראוי להתוועד יחד לעתים תכופות, ולדבר ולספר מגדולת רבינו ז״ל ותורתו ומעשיותיו הקדושים, ובודאי יאיר עלינו אור אלקותו יתברך. ואכן צריך להזהיר [להאיר] הגדולים על הקטנים, לכלול הדרי מעלה עם הדרי מטה, אף שלהדרי מעלה נדמה הדבר כביטול תורה, וטוב לפניהם לישב בדד ולידום - לא כן הוא.

מוהרנ״ת בתחילת התקרבותו לרבינו היה לבו בוער להשם יתברך עד אין סוף. בעת ההיא נתייסד מנין בעירו נמירוב, אבל מחמת שהיו אנשים פשוטים לא היה יכול להוריד עצמו עליהם מגודל תבערת לבו, ועל ידי זה נתבטל המנין. וכשבא אצל רבינו שאל אותו אודות המנין, התחיל לגמגם ולא ידע מה להשיב, והחליט לחדש המנין, וכן עשה. אך שוב ראה את הביטול שיש לו מכך, והפסיק לבוא, ושוב נתבטל המנין. כן נשנה הדבר פעמים רבות, עד שפעם אחת לפני נסיעתו לרבינו נפלה עליו מרירות גדולה מאד, הלא בודאי ישאלני רבינו אודות המנין ומה אשיב לו. באותה פעם כשבא לרבינו לא מצא אותו בביתו, ועל השולחן בחדר רבינו מצא פתקא קטנה בכתב יד רבינו והיה כתוב בה: ״מה אומר לכם, המנין שלכם היה בוקע רקיעים״, אז הבין שרצון רבינו הוא שלא ישגיח כלל על עבודת עצמו רק העיקר הוא לעורר ולהאיר להדרי מטה את הדעת של מלוא כל הארץ כבודו, ולכלול עליון בתחתון, ולקבל דין מן דין.

ולכן, העיקר הוא להתוועד יחדיו, יהיה מי שיהיה ואיך שיהיה, אך ורק לספר יחדיו זה לזה הקטנים והגדולים יחדיו, מגדולת רבינו ז״ל ומעצותיו הקדושות, ובודאי יאיר עלינו אור הדעת כי ה׳ הוא האלקים, גם אצלנו אנשים פשוטים כמונו היום[ע].

השלמות - רק לאחר הנישואין (אדם השלם)

יז. **הנני, הנה באתי אצלכם על החתונה, ואני נותן לכם מתנה לדרשה, שקורין ״דרשה גישאנק״ – שתהיו זקנים כמוני. כי בתחילה ברכתי אתכם בזה, ועכשיו אני נותן לכם זאת במתנה גמורה לדרשה** - אנ״ש מדייקים, שמקודם הבעטלער רק ברך אותם שיזכו לאריכות ימים, ואילו עכשיו לאחר שנישאו, נתן להם זאת במתנה - וזה

מקורות והערות

ס. עיין ליקוטי מוהר״ן חלק שני סימן ז׳. **ע.** ממכתבי רבי אלחנן ספקטור (גנוי אבא חלק ה׳ מכתב ק״פ).

יובן ביותר על פי מה שמקשה בזוהר הקדוש[פ] שמצינו שהשי"ת נגלה ליעקב אבינו בחיר שבאבות, כשפגע במקום ביהמ"ק רק בחלום, ואילו לשאר האבות נגלה בהקיץ. ומיישב בזהר, שזהו מכיון שיעקב היה עדיין לפני נישואיו שאז נקרא "פלג גוף" [חצי גוף], ואי אפשר לזכות להתגלות אלוקות אמיתית כי אם לאחר הנישואין. ולכן לפני שנישאו זה לזה, רק ברך אותם, ועתה בעת החתונה שהפכו ל"אדם השלם" נתן להם זאת במתנה.

אין לו ראיה כלל על העולם

יח. **אתם סבורים שאני עיור - אין אני עיור כלל... כי אין לו שום הסתכלות כלל על העולם** - מידה זו היתה לו למוהרנ"ת - שלא הסתכל מחוץ לד' אמותיו ולא הביט בעולם כלל. מסופר שכשהיה למוהרנ"ת ה"בית-עליה" [אויבער שטיבל] ממנה היה ניתן לצפות החוצה, נהג לכסות את החלונות ביום, באמרו: ראיה אחת פחות על העולם!...

אשרי עין ראתה אותו - אשרי הגוף שלא נהנה מהעולם....

יט. **אין לו שום הסתכלות כלל על העולם** - כפי המובן ממוהרנ"ת, כל עניינם של השבעה בעטלער'ס אחד הוא, וכל בעטלער כלול מכל הבעטלער'ס, ורבינו אחז במדריגת כולם, היינו שתיקן וזיכך את כל אברי גופו בתכלית השלמות עד שלא היה לו שום שייכות לעולם הזה. כי כן כותב מוהרנ"ת את רחשי לבו בתיאורו הנורא על הסתלקות רבינו[צ]: "מה נהדר היה כשהיה מלובש בטלית והרדיד... אשרי עין ראתה אותו... אשרי הגוף שלא נהנה מהעולם"...

העצה - להתאחז בספרים הקדושים

כ. **פעם אחת הלכו אנשים בספינות הרבה על הים, ובא רוח סערה ושיבר את הספינות, והאנשים ניצלו ובאו אל מגדל אחד, ועלו אל המגדל, ומצאו שם כל המאכלים ומשקאות ומלבושים וכל מה שצריכים, והיה שם כל טוב וכל התענוגים שבעולם** - הספינות מרמזות על הגופים, שבהם ספונה הנשמה, ועל ידי ששברו גופם (תאותם) נהיו צדיקים ועלו למגדל. וכפי המבואר בליקוטי מוהר"ן[ק] על הפסוק "מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב" שמגדל עוז "שם ה'" הוא בחינת ספר הצדיק שנכתב שבקדושה, כי "שם" בגימטריא "ספר" ע"ש. ומחמת שזכו להיות

מקורות והערות

פ. פרשת ויצא. **צ.** ימי מוהרנ"ת סימן ס"ו, עיין שם. **ק.** תנינא סימן ל"ב.

צדיקים, עי"ז היה להם שֵׁם כל צורכם: אכילה ומלבושים וכל טוב, כי כשנשלם ברוחניות נשלם בגשמיות.

לזכור תמיד את עלמא דאתי...

כא. **ענו ואמרו שכל אחד יספר מעשה ישנה, מה שהוא זוכר מזכרון הראשון** - אנ"ש היו אומרים שזה קשור עם מה שכותב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ר]: "צריכין לשמור מאד את הזכרון... ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי [עולם הבא], שלא יהיה בדעתו חס ושלום שאין עולם אלא אחד..." - וכפי מה שהאדם מקיים יותר 'זכרון בעלמא דאתי' כן זוכה לזכרון מעולה וישן יותר.

החשיבות - כפי גודל הזכרון

כב. **והיו שם זקנים... והיו מכבדים את הזקן הגדול שביניהם** - לפי לשון המעשה משמע שכולם היו זקנים, אלא שכל מי שזכרונו היה קדום יותר היה נקרא יניק לגבי הזקן שלפניו. ואם כן לאו דווקא שהיניק שבניהם היה צעיר יותר בשנים.

איננו מבינים בו כלום...

כג. **והיה פלא אצלם שזה השני שהוא יניק יותר מהראשון וזוכר מעשה ישנה יותר מהראשון...** - רבינו היה צעיר לימים בעת שגדולי הצדיקים הפליגו בגדולתו. פעמיים נפגש רבינו עם הצדיק רבי צבי אריה מאליק, פעם אחת בשוב רבינו מארץ ישראל, בשנת תקנ"ט. פעם שניה כאשר היה רבינו בלעמברג, בשנת תקס"ח, אז נענה רבי צבי אריה ואמר על רבינו: "כבר אז בפגישתי הראשונה עמו לא היתה לנו שום השגה בו, כעת איננו מבינים בו כלום..." והיו הם צדיקים גדולים, ורבינו היה אברך צעיר בן שלושים וחמש בלבד.

להתחדש תמיד ולא לישון את ימינו ושנותינו

בתוך כך בא נשר גדול ודפק על המגדל - הנשר מרמז על התחדשות, כמו שכתוב[ש]: "תתחדש כנשר נעורייכי", וזה 'דופק' ומעורר תמיד את האדם [בבחינת קול דודי דופק מ.ק.] **שיחדש את ימיו ושנותיו...**

הצדיק האמיתי מפרש הדברים באמת לאמיתה

כד. **ואמר להם הנשר הגדול הנ"ל: אני אפרש לכם את המעשיות שסיפרו כל הנזכרים**

מקורות והערות

ר. סימן נ"ד. **ש.** תהילים פרק ק"נ.

לעיל - אנ"ש היו אומרים על דברי הנשר הגדול: "אני אפרש לכם" שבעולם הזה מפרש כל אחד ואחד לפי בחינת שכלו והשגתו מאמרים ופסוקים. ואמנם, כל מי שמחפש את האמת מוצא גם פירושי אמת, אבל לא כל אדם זוכה לזה, ורוב רובם של האנשים אינם זוכים לכוון לאמת לאמיתה כפי שהתכוון מחבר המאמר, וישנם רבים שאינם יורדים אפילו לביאור הפשוט. אבל הצדיק הגדול מאוד, שהוא בבחינת הנשר הגדול הנ"ל, הוא שומע במקום ששומע, והוא יודע את הכוונה האמיתית, דהיינו כוונת האומר, ולכן הוא יכול לפרש כוונתם.

אשרי מי שזוכר תמיד מעלמא דאתי

כה. **כשגמרו השמחה של אותו היום** [היום השלישי] **ולנו אחרי כן, בבוקר** [של יום הרביעי] **חזרו הזוג והיו מתגעגעים** - ענין זה מקושר היטב למה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ת] במעלת הזכרון בעלמא דאתי, וזה לשונו הקדוש שם: "כך ראוי להיות מנהג יראי השם, תיכף בבוקר בהקיצו, קודם שיתחיל שום דבר, יזכור מיד בעלמא דאתי [בעולם הבא]", ולכן, כשהאיר הבוקר נזכרו מיד מהבעטלער. [ואנ"ש היו אומרים, שכמו שהאדם הולך לישון - כך הוא קם בבוקר. ואם כשהולך לישון הוא זוכר מעלמא דאתי, אזי גם בבוקר כשקם הוא נזכר מיד מעלמא דאתי... ויתכן לומר שזה מה שרבינו מאריך: כשגמרו השמחה והלכו לישון, אחרי כן בבוקר וכו'. היינו שהלכו לישון מתוך שמחתם עם הבעטלער, אזי כשקמו, גם כן נזכרו מיד מהבעטלר מ.ק.]. רבינו אמר: "את זה תקבלו ממני, שלא תניחו עצמכם להטעות בזה העולם, כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי" - ודייקו בזה אנ"ש שרק 'העולם הזה' מטעה את האדם, דהיינו מי שמונח בהבלי עולם הזה. אבל מי שגם בעולם הזה מחשבתו היא רק בעלמא דאתי, אזי הוא הולך בדרך נכוחה, אשרי לו!

בנין חזק ונאה מאד...

כו. **אתם סוברים שיש לי צוואר עקום – אין צווארי עקום כלל, יש לי צוואר שוה, צוואר יפה מאד...** - הצוואר מרמז לבנין וחוזק הגוף כולו, כמו שאומר שלמה המלך[א]: "צוארך כמגדל השן" [ופירש רש"י: ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים, ולשכת הגזית גם היא שם, עשויה לחוזק ולמגן כמגדל השן, ע"כ. כי מהצוואר נמשך חוט השדרה שהוא בנין הגוף כולו. מ.ק.]. וכן לעומת זה, הגאוה, גם היא מרומזת בלשון צוואר, כמו שכתוב: "אל תדברו בצוואר עתק" [וכן מבואר בפסוקים רבים שצוואר

מקורות והערות

ת. סימן נ"ד. **א.** שיר השירים פרק ז' פסוק ה'.

הוא יסוד וחוזק וקיום הגוף, כמו: "ופרקת עלו מעל צוארך"; "ישתרגו עלו על צווארי"; "על צוארינו נרדפנו"; "כמגדל דוד צוארך"; "בצוארו ילין עוז" ועוד].

יש לי צוואר יפה מאד...

כז. **יש לי צוואר שוה, צוואר יפה מאד** - אנ"ש אמרו שכאשר רבינו אמר את התיבות "יש לי צוואר שוה מאד וכו'" הראה בידו על צווארו הקדוש, ואמר: "יש לי צוואר שוה מאד, צוואר יפה מאד..." (וכנ"ל שצוואר מרמז על בנין חזק והוא יסוד כל האדם).

השמעיני את קולך - הקול עצמו מעורר

כח. **כי יש לי קול נפלא מאד, וכל מיני הקולות שבעולם... כולם אני יכול להוציאם בקולי** - פעם אחת, בראש השנה, ישב רבי אברהם ב"ר נחמן ולמד בפני הקהל, ודיבר מרבינו, והיה הבית מלא וגדוש עד אפס מקום, ואחד מאנשי שלומינו, רבי יצחק באבריניצער, לא היה יכול ליכנס מחמת הדוחק, ועמד בחוץ, ולא שמע את תוכן הדיבורים, רק הקול הגיע לאזניו, ואמר אז שהקול לבד שהוא שומע מעורר אותו... (וראה ספר המדות דעת ח"ב ז: הקול היוצא מבר דעת שבקדושה מסוגל ליראה)

בקיאים בחכמת ההתבודדות...

כט. **כי יש מדינה שהם בקיאים מאד בחכמת הנגינה שקורין מוזיקא** - מבואר בליקוטי מוהר"ן[ב] על הפסוק[ג] "אזכרה נגינתי בלילה" שהכוונה על התבודדות, עיין שם היטב בסוף התורה כיצד מקשר רבינו את ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו לענין הנגינה (שהנגינה היא בירור הרוח הטובה מן הרעה ומציאת הנקודות טובות של כל אחד ואחד, שזה ענין התפילה האישית של כל אחד עם בוראו, עיי"ש). כלומר שכל האנשים שבמדינה היו חכמים גדולים בענין ההתבודדות, האיך לפרש שיחתם בטענות ומענות וריצויים ופיוסים נאים להשי"ת, שעל ידי זה נעשה ניגון נפלא...

כאשר אחד מאנשי שלומינו, מעובדי ה' שבדור הקודם, רבי דוד צבי מדאשיווסקע זצ"ל, נסתלק לבית עולמו, אזי בשעה שטיהרו אותו, אמר עליו רבי אברהם ב"ר נחמן: היה זה יהודי שהיה לו כל יום שעה התבודדות... (והיה זה שבח שהיה כולל את הכל)...

מקורות והערות

ב. סימן נ"ד. **ג.** תהילים פרק ע"ז.

להרגיל בנים קטנים ב"ניגון ההתבודדות"

ל. **וכולם עוסקים שם בחכמה זו, ואפילו בנים קטנים, ואין שם קטן שלא יוכל לנגן על איזה כלי-שיר** - כי צריך להרגיל אפילו ילדים קטנים בהתבודדות. אכן, באומן, בשנים ההן, היו הילדים הקטנים, בני שבע ושמונה, שומעים ומקשיבים מה שדיברו אנ"ש ושמים לב לשמוע את עצות רבינו, ואת דיבורי ההתעוררות וההתחזקות, וחרטו בלבם הלכה למעשה, לקיים את העצות, ובפרט עצה יסודית זו של ההתבודדות והשיחה בין האדם לקונו[ד].

הניגון הנאה ביותר - תפילה מעמקי לב זך

לא. **בקיאים מאד בחכמת הנגינה** - לא כל מי שיש לו קול של חזן, קולו הוא נאה, כי יש חזנים שאינם בני דעה וקולם אינו בכלל קול, וכמבואר בליקוטי מוהר"ן[ה]. ולהיפך, יש כאלו שאין להם מושג בשיר וחזנות ואף על פי כן הקול שלהם הוא בבחינת שיר.

רבי אורי, היה מעובדי ה' שבתלמידי רבינו, שנקרא ר' עירא. מכיון שעבר לגור בעיר הרומנית יאס לכן כינוהו ר' עירא יאסער. רבינו רצה שיתפלל כשליח ציבור בראש השנה, ושלח אותו בערב ראש השנה ללמוד את נוסח התפילה מתלמידו רבי חייקל, שנודע כחזן ובקי גדול בנוסחאות. כאשר הגיע ראש השנה התפלל רבי עירא שחרית ומוסף לפני התיבה, ומחמת שלא הצליח ללמוד את הנוסח, לא התפלל בנוסח מיוחד, רק בכה וצעק כל שעות התפילה. ואף על פי כן היתה דעתו של רבינו נוחה מאד ממנו. לאחר התפילה טפח לו רבינו בחביבות על גבו ואמר: עירא עירא, טוב ויפה עשית! [האסט געמאכט גוט] ולמרות שרבינו העדיף מאד שיתפלל בעל נוסח, שלח את ר' עירא יאסער להתפלל לפני הציבור, מטעמים הידועים לו. על כל פנים רואים אנו מכאן שהעיקר בנוסח הוא שהחזן עובד את השי"ת והוא צדיק, ואז קולו קול שיר נעים...

יתכן לעורר את הזולת גם אם בעצמו אינו עובד ה'

לב. **וזה התפאר שיכול לעשות בקולו כמו תוף ממש** - אנ"ש אמרו כאן, שהגם שהתוף אינו כלי נגינה ממש, אבל אם המתופף יודע היטב את מקצועו, בכוחו לעורר את כל בעלי השיר ולהמריץ אותם, ונותן טעם טוב לשיריהם. כמו כן בעבודת

מקורות והערות

ד. (ועיין לעיל אות ח'). ה. סימן ג'.

ה׳ יש מי שהוא בעצמו אינו יודע ואינו יכול לעבוד את השי״ת כמו זולתו, אעפי״כ בכוחו לעורר אותם.

ההתבודדות מפוררת את לב האבן ומעלה אותו לעילא...

לג. **כי כשנעשה לילה אזי מתחילים הכל להיות מיללים בקול יללה... אם היה מונח שם אבן היה נימוח** - על ענין האבן שנימוח על ידי קול היללה מובא משל נאה בספר חיי מוהר״ן[ו] וזה לשונו: פעם אחת דיבר רבינו ז״ל עם הרב יעקב יוסף מענין עבודת ה׳, כדרכו תמיד, וסיפר לו משל למלך ששלח את בנו למרחקים ללמוד חכמות... פעם אחת ציוה המלך על הבן ליקח אבן גדול מאד, כמו אבן הריחיים, ולישא אותו על עליות ביתו (כדי לנסות את חכמתו). ונצטער הבן מאד על שאי אפשר לו למלאות רצון אביו המלך. לאחר מכן גילה לו המלך דעתו ואמר לו: היעלה על דעתך שאני אצווה עליך דבר כבד כזה לקחת האבן כמו שהיא ולישא ולהרים אותה, התוכל לעשות דבר כזה על פי חכמתך הגדולה?... כל כוונתי היתה שתיקח פטיש חזק ותפוצץ את האבן לחתיכות קטנות, ובזה תוכל לעלות אותה לעליה... כמו״כ בענין ההתבודדות, שמרוב דיבורים נשבר לב האבן, ועי״ז נוכל להרים לִבֵּנו להשי״ת, כמו שכתוב[ז] ׳נישא לבבנו אל כפים אל אל בשמים׳, ולבבנו הוא לב אבן גדול וכבד מאד, ואי אפשר להרים אותו בשום אופן, רק על ידי שנקח פטיש, שהוא הדיבור, ועל ידו אנו יכולים לשבר ולפוצץ את לב האבן ולהרימו להשם יתברך.

הילולה על הפירוד הנורא הנעשה ע״י ריחוק מהתורה

לד. **ושתי המדינות הם רחוקים זה מזה אלף פרסאות, ובאלו שתי המדינות כשמגיע הלילה אזי מתחילים הכל לילל בקול יללה... כי יש שני ציפרים, אחד זכר ואחת נקיבה, והם רק זוג אחד בעולם, ונאבדה הנקיבה והוא הולך ומחפש אותה... וכשמגיע הלילה אזי אלו הזוג ציפרים מתחילים כל אחד ואחד לילל בקול יללה גדולה מאד** - אנ״ש היו מפרשים שה׳אלף פרסאות׳ הוא רמז להתורה הקדושה, כמו שכתוב[ח] ״דבר צוה לאלף דור״, וכדרשת חז״ל ״דבר צוה לאלף דור - זו התורה... שנאמר וידבר אלהים את כל ׳הדברים׳ האלה״[ט]. והכוונה כאן שמחמת שהתורה נעלמת ואין עוסקין ומקיימין אותה כמו שצריך עי״ז נעשה הפירוד בין קודשא בריך הוא ושכינתיה, כביכול, שזה מרומז בפירוד שבין שני הציפרים, ועי״ז נעשה יללה

מקורות והערות

ו. סימן תמ״א. ז. איכה פרק ג׳. ח. תהילים פרק ק״ה. ט. מדרש שוחר טוב.

בשתי המדינות הנ"ל שהם רחוקים מהתורה [ולכן תקנתם היתה ע"י שיתקרבו אחד להשני ע"י הקולות שעושה הבעטלער, דהיינו שממשיך להם הארת התורה, ועי"ז נתקרבים, ונעשה יחוד השלם. מ.ק.].

בלילה זועקים - וביום שמחים...

לה. **כשמגיע הלילה, אזי אלו הזוג-צפרים מתחילים לילל בקול יללה גדולה מאד... וביום אי אפשר לסבול השמחה שיש שם, כי ביום... הם מנחמים ומשמחים את כל אחד ואחד מהזוג הנ"ל בשמחות גדולות מאד מאוד** - בליקוטי מוהר"ן[ו] מדריך אותנו רבינו בדרך ההתבודדות, ובתורה נ"ב הוא כותב שעיקר זמן ההתבודדות הוא בלילה, שירגיל האדם לשבר את לבו בשעה מיוחדת, ואז יצעק להשי"ת 'כאיל תערוג על אפיקי מים', היינו בשעת חצות הלילה - "ושאר היום יהיה בשמחה"...

הצדיק מלקט נפשות נפזרות ממקומות מרוחקים ומפוזרים

לו. **אני יכול להשליך קולות, היינו כי אני יכול להשליך קול, שבכאן במקום שאני מוציא הקול לא יהיה נשמע הקול כלל, רק ברחוק יהיה נשמע שם הקול...** - גם בעיר אומן, במקום גניזתו של רבינו הקדוש, דרו כמה וכמה מתנגדים לדעת רבינו. ביניהם היה מתנגד עשיר, כאשר נפטר אמר: ב"ה גרתי כל ימי באומן ולא נכנסתי לברסלבר קלויז [-בית מדרש]. ומצד שני בפולין וגליציה ועוד מקומות מרוחקים נתקרבו נפשות רבות לרבינו, כמו רבי ישראל קרדונער ועוד. וכן בשעתו הגיעו לראש השנה אנשים ממקומות מרוחקים; גם ממחוז קווקאז, הרחוק אלפי ק"מ מאומן [יותר ממה שארץ ישראל רחוקה מאומן] הגיעו אנשים לראש השנה. שזה ממש מה שמבואר כאן, שהצדיק משליך קולות ממקום שהוא שם, הן בעצמו, הן באמצעות ספריו ותלמידיו, ובכוחו לכוון שלא ישמעו רק מי שצריך במקום שהוא. ודבר זה לא שייך להבין כלל מדוע זה שומע את הקולות ואילו חבירו שנמצא בסמוך אליו אינו שומע, אבל כן היא העובדה. וכן מבואר בליקוטי מוהר"ן[כ]: יש צדיק שהוא מפורסם גדול במדינה אחת, ובמדינה הסמוכה אינו חשוב כלל, ושוב במדינה אחרת הוא מפורסם. ענין זה מתבאר בזוהר: יש מעיין היוצא ממקום אחד והולך מתחת הארץ עד שנובע ויוצא בריחוק, במקום אחר, ואף במקום שהולך תחת הארץ הוא משקה שרשי האילנות. וכל הדברים הללו, מדוע זה זוכה להתקרב ולינוק מהמעיין והשני אינו זוכה, הם מסודותיו הגנוזים והחתומים של בורא העולם שאין אתנו יודע על מה ולמה[ל].

מקורות והערות

ו. תנינא סימן כ"ה. כ. סימן קל"ב. ל. וראה בלקוטי הלכות ברכת הריח הלכה ד' אות כ"ג.

הצדיק מכוון את דיבוריו לכל אחד במדוייק

לז. **ועל כן אני יכול להשליך את הקול של הצפורה שיגיע סמוך למקום הצפור, וכן להשליך קול הצפור שיגיע סמוך למקום הצפורה, ולהמשיכם יחד על ידי זה, ועל ידי זה יתתקן כל הנ"ל** - הצדיק האמיתי יכול לכוון את הקולות במדוייק, להשמיע תמיד את הקולות הנכונים והנצרכים במקומות הנכונים. ומתבאר על פי מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[מ] שכן נוהג הצדיק בעת שהוא מלמד זכות להשי"ת על ישראל, להקדוש ברוך הוא אומר "למה יחרה אפך בעמך", ואילו לישראל הוא מראה שחטאו מאוד, כמו שאמר להם "אתם חטאתם חטאה גדולה"... כי לפני השי"ת מקטין החטא, כדי שיתעוררו רחמיו עליהם, ואילו באזני ישראל מגדיל כדי שיעשו תשובה [וזהו הכיוון הנכון של שני הקולות שיש ביד הצדיק]. ועוד אנו מוצאים שלהשי"ת הוא מתחנן שיגאל אותנו, ואילו לישראל מבטיח שהשי"ת יגאל אותם, מפייס אותם, מחזקם ומעודדם.

להשתדל להכנס פנימה ולהשאר...

לח. **והוליך אותם לתוך איזה יער ושמעו כמו אחד שפותח את הדלת וחוזר וסוגרו ונועלו בבריח** - את הקול שנשמע כפתיחת דלת וסגירתה היו מפרשים אנ"ש לענין ההתחזקות שהצדיק משמיע לכל אחד מאנשיו, שאפילו שעבר עליו מה שעבר, מכל מקום נפתחת לו הדלת לעת הצורך, ולמרות שנסגרת אח"כ ועדין לא זכה להכנס - היא נפתחת שוב... ובאיזה מצב שנמצא האדם, גם אם הוא כבר מחוץ לקדושה חס ושלום, עליו להשתדל ולהדחק וליכנס פנימה, עד שלבסוף יזכה להשאר בפנים ולהיות מקורב אליו יתברך שמו תמיד.

יריות מקנה השריפה של הצדיק

לט. **ומורה בקנה שריפה** - היריות של אש מקנה השריפה של הצדיק מרמזות לסוגים שונים של דיבורים של הצדיק עם מקורביו; לפעמים הוא מוכיח בלשון חריפה, ולפעמים הוא משפיע דיבורים שהם אור גדול, דהיינו אור גדול- והכל לפי צורך השעה והאדם.

שליחו של הצדיק ניצול מעונשים קשים

מ. **ושלח את הכלב לחטוף את הדבר שהיה מורה, והכלב היה מתחבט וגורר את עצמו**

מקורות והערות

מ. סימן כ"ב אות א'.

בתוך השלג - אנ"ש רגילים לקשר קטע זה עם הנאמר בליקוטי מוהר"ן[נ] שכלב הוא בחינת "פגם הברית", בבחינת "והכלבים עזי נפש", וזה תוכן דברי רבינו שם: כל הפוגם בברית אינו יכול להתפלל בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה', וכשאין מתפלל בבחינת 'כל עצמותי' אזי כלב בא ואוכל את קרבנו, תפילתו. ומחמת קלקול המוח שבעצמות הנגרם מפגם הברית בא החולאת ששוברת עצמות האדם רח"ל. וזה שנצטווינו בקרבן פסח "ועצם לא תשברו בו", כי עיקר הפסח תלוי במצוות מילה, כי כל ערל לא יאכל בו, בחינת קדושת הברית, ובזוהר כתוב שהיו משליכים במצרים עצמות קרבן הפסח לכלבים, וסימן היה להם שמי שתיקן בריתו בשלימות לא שלטו הכלבים בעצמותיו, עד כאן תוכן דבריו השייך לענינינו. ושלג הוא בחינת תיקון הברית, בחי' הלבנונית שבמוח, בחינת[ס] "מחשוף הלבן", כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ע].

והנה הצדיק יש לו כח למנות שליח אפילו את מי שפגם בברית ר"ל, ועי"ז הוא מצילו. וכמו שמסופר בחיי מוהר"ן[פ] מעשה נורא, שמוהרנ"ת שמע מפי רבינו: בירושלים יש בית כנסת שמביאים לשם כל המתים שבעולם, ושם יש בית-דין שדנים אותם היכן יהיה מקומם. וכשמביאים את המתים, מביאים אותם במלבושים, וכל אחד לפי מעשיו בעולם הזה כן היא מידת מלבושו; יש אחד שחסר לו בית-יד מהמלבוש, ויש שחסר לו חלק אחר, הכל לפי מעשה האדם - כן זוכה ללבושים לאחר מותו, וכפי מלבושיו כן נקבע מקומו שם. פעם אחת הביאו לשם מת ערום לגמרי רח"ל, ומכיון שלא היה לו לבוש, דנו אותו שלא יהיה לו שום מקום אלא יהיה נשלך ונאבד בכף-הקלע רח"ל. ובא צדיק אחד ולקח מלבוש אחד ממלבושיו והשליך עליו. ושאלו אותו הבית-דין מדוע עשית כך להציל את האדם באמצעות לבוש שאינו שלו? והשיב הצדיק: אני צריך לשלוח איש זה למחוז חפצי, ואם כן הוא שליח שלי, ובשביל זה יש לי רשות להלבישו במלבוש שלי. ואכן הצדיק הציל את המת מעונש המר של כף הקלע. כלומר, אם אין להאיש שום זכות - ממנה אותו הצדיק לשליח, ושליח הצדיק צריך לילך בלבוש נאה, וממילא יש לו לבוש. והבעטלער, היינו הצדיק, שלח את הכלב לחטוף וכו', דהיינו ששלח את זה שהוא בבחינת כלב, שהוא פגום בפגם הברית רח"ל, ועל ידי שהיה שליח של הצדיק, גרר הכלב את עצמו בתוך השלג המרמז על התיקון של לבנוניות כנ"ל.

מקורות והערות

נ. סימן נ'. **ס.** בראשית פרק ל'. **ע.** סימן כ"ט אות ה'. **פ.** סימן ק"ב.

ולמעשה, ע"י הצדיק ועצותיו הקדושות יכול אפילו הפגום יכול לחטט ולהמשיך לבנונית לתקן עצמו, ולהנצל משאול תחתיות.

כמוני ממש!

ועתה אני נותן לכם זאת במתנה גמורה לדרשה, שתהיו כמוני - רבינו אמר פעם[צ]: "אני יכול לעשות איש כשר... כמוני ממש!", והגם שהצדיק הוא למעלה למעלה מהשגתינו, אעפי"כ בהתקשרות אמיתית אליו, אפשר לזכות לבחינה כזאת.

על ידי שמחה ממשיכים את כל הטוב

מא. **ביום החמישי גם כן היו שמחים, וזכרו הזוג את הבעטליר שהיו לו חטוטרות (שקורין הוקיר), והיו מתגעגעין מאוד איך לוקחים בכאן את אותו הבעטליר ההוקיר (הגיבן)...** - כאשר האדם הוא בשמחה, עי"ז יש לו ישוב הדעת כמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן[ק], ועי"ז יכול להמשיך אליו את הצדיק ולזכות לכל הטוב שבעולם ברוחניות ובגשמיות.

האדם עולם קטן - מועט המחזיק את המרובה

מב. **כל אחד ואחד היה מתפאר שיש לו בחינה זו של מועט מחזיק את המרובה** - כל בריאת העולם על ידי הקדוש ברוך הוא, הוא בבחינת מועט המחזיק את המרובה. וכן מבנהו של האדם הוא כך, שבעין קטנה מאוד אפשר לראות עולם מלא; מצד אחד אפשר באותה עין קטנה להטיל עין הרע ולהחריב את העולם, ולאידך גיסא, לבנות עולמות. וכן עם הפה שהוא קטן מאוד אפשר לדבר בלי הגבלה ואפשר להחריב עולם מלא עם הדיבור, וכן להיפך, לבנות עולם שלם ולהנהיג מלוכה על ידי הדיבור וכו' וכו'. וכן שאר אברי האדם הם קטנים ומכילים הרבה מאד, ואפשר לפעול עמהם הרבה, כי הם מועט מחזיק את המרובה.

הצחוק מהטעות של העולם הזה...

מג. **אחד מהנזכרים לעיל התפאר שהמוח שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי הוא נושא במוח שלו אלפים ורבבות אנשים עם כל ההצטרכות שלהם וכל ההתנהגות שלהם וכל ההוויות והתנועות שלהם, הכל כאשר לכל הוא נושא במוחו... ושחקו ממנו** - אנ"ש היו אומרים שזה מרמז על מנהיגים מפורסמים שונים שלא מצד הקדושה, שהם חושבים שהם ראויים להנהיג מכיון שיש להם הרבה אנשים.

מקורות והערות

צ. חיי מוהר"ן סימן ר"ל. **ק.** תנינא סימן י'.

ובחיי מוהר"ן[ר] כתב מוהרנ"ת, שרבינו אמר על אחד מהם שעקר ראשם של אלף אנשים. [וכן פעם אחת הביאו לרבינו איש מסויים שהיה חשוב בעיני עצמו, ורבינו אמר: מה הבאתם לי - חבית עם מעיים... [א פעסיל קישקעס]. וזה ממש הענין המבואר להלן, שאחד הסביר שמועט המחזיק את המרובה זה כמו מי שמרבה בטינוף וכו'. מ. ק.] וכידוע שמוהרנ"ת אמר פעם על הפסוק[ש] "קטן וגדול שם הוא" שהכוונה היא, ששם, בעולם הבא, ידעו באמת מי קטן ומי גדול, שיתכן מאד שמי שהוא כאן מפורסם גדול שם הוא קטן שבקטנים, וכן להיפך (וכמו שאמרו חז"ל[ת] על עולם הבא "עליונים למטה, ותחתונים למעלה").

הבעל שם טוב הקדוש סיפר, שפעם אחת היה איזה דין תורה מסובך, ובחרו באדם גדול שישמש כ'בורר' שיפשר ביניהם. והוא אכן הצליח לפשר. מיד אחרי כן נפטר אותו בורר. וכשבא לעולם העליון שאלוהו מה הייתה סברתו, וכאשר הציג בפני בית דין של מעלה את המהלך שעל פיו סידר את הבוררות, פרצו כולם בצחוק רועם מדבריו, עד שמגודל הצחוק והלעג עליו עף כמה אלפים פרסאות. רואים אנו שיש מישהו שמפורסם ליודע ללמוד, ושם צוחקים ממנו מלוא הפה...

כוחם העצום של הדיבור והשתיקה...

מד. **ואחד אמר שהדיבור שלו הוא בחינת מועט המחזיק את המרובה... ואחד אמר שהשתיקה שלו היא בחינת מועט המחזיק את המרובה** - רבינו מרמז כאן את חשיבותו הגדול של הדיבור. בליקוטי הלכות מבאר מוהרנ"ת דברים נפלאים בסיבת אמירת "כל נדרי" מיד עם התקדש יום הכיפורים - שבזה מראים גודל כח הדיבור; שהאדם יכול בדיבורו לאסור על עצמו דבר שיהיה אסור עליו כמו איסור תורה. וכמו כן ע"י חרטה יכול להתיר נדרו וליהנות מדבר שהיה אסור בהנאה עליו מן התורה. שכל זה היא אותה בחינה של מועט המחזיק את המרובה, מה שאפשר לפעול עם הדיבור בלבד.

על סדר התקרבותו של עובד ה' הגדול, רבי עוזר מאומן, אל מוהרנ"ת, מסופר: מוהרנ"ת היה מוכר ספרים, ותוך כדי כך דיבר מרבינו ומעצותיו הקדושות. ר' עוזר שהיה שייך עדיין למתנגדים, היה לועג ממנו, ואעפי"כ לא שם מוהרנ"ת לב ללעגו והמשיך לדבר, ובמשך הזמן התחילו הדברים לבקוע את לבו של ר' עוזר, ונתקרב למוהרנ"ת והיה מגדולי ומובחרי תלמידיו הקדושים. בסיפור זה

מקורות והערות

ר. סימן תקל"ז. **ש.** איוב פרק ג' פסוק י"ט. **ת.** פסחים דף נ' עמוד א'.

אנו רואים לא רק את כוח הדיבור שעל ידו התקרב איש מתנגד כר׳ עוזר והיה לצדיק תמים מושלם, אלא רואים גם את כוח השתיקה, כי אילו לא היה מוהרנ״ת שותק אלא היה עונה לר׳ עוזר על חירופיו, היה ר׳ עוזר מדבר יותר, כי ידוע שכאשר מתווכחים עם השני לוקחים ממנו את האפשרות לחשוב אם חבירו צודק, כי כל מחשבתו עסוקה במה להשיב לבעל דברו. אבל כשלא עונה אזי הוא לוקח עמו את הדברים וחושב עליהם, ועי״ז יכול להגיע לידי חרטה. ועל ידי כך שמוהרנ״ת שתק לו, הוא נתקרב - ורואים אנו את כח המועט המחזיק את המרובה הן בדיבור והן בשתיקה.

הצדיק מעלה את התפילות במיעוט דיבור

מה. **ואחד אמר שהדיבור שלו הוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי הוא בעל סוד (שקורין סעקרעטיר) אצל מלך גדול, ובאין אצלו כמה וכמה בני אדם... עם בקשות וכיוצא בזה... ואני יכול לקבץ את כל דבריהם בתוך איזה דיבורים מועטים ולספר לפני המלך** - זה כוחו של הצדיק שיכול לקבץ את התפילות ולהעלות כולם. ובאמת הוא מועט מחזיק את המרובה, כי מעלה כל הבקשות בכמה דיבורי אמת[א].

דורנו דור יתום - מועט המחזיק את המרובה

מו. **ואחד אמר שהוא בחינת מועט מחזיק את המרובה, כי יש עני אחד והוא סגי נהור** [עוור] **גדול מאד, והוא קטן לגמרי, ומוליך אותו... ועל כן הוא מועט המחזיק את המרובה, כי הוא קטן ומחזיק את הסגי נהור הגדול... כוונתו שהוא מוליך את גלגל הירח** - על הענין שהקטן נושא את הגדול, והוא מועט המחזיק את המרובה, יש לדמות מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר״ן[ב] על הפסוק[ג] ״ויהי נא פי שנים ברוחך אלי״: ״דע שאפשר שיהיה התלמיד גדול מהרב, דהיינו שיהיה לו פי שנים כרבו...״ וזה ראינו אצל מוהרנ״ת, שפעל והפיץ את דעת רבינו בעולם, ובימיו נתפרסם ענינו של רבינו בעולם עוד יותר מאשר בחיים חיותו של רבינו. ואנ״ש היו אומרים שבכל דור יש בחינת ׳פי שנים׳ מהדור הקודם. ובדורנו עדים אנו לריבוי העצום של הדפסת ספרי רבינו, ולנפשות הרבות המתקרבות לדרך רבינו, ממש פי שנים מהדורות שקדמו. וזה ג״כ בכלל ״מועט המחזיק את המרובה״ - שדור יתום ושפל כזה יש לו בחינת ׳פי שנים׳, והיינו שאדם קטן מחזיק אדם

מקורות והערות

א. ועיין ליקוטי מוהר״ן סימן צ״ט. **ב.** סימן ס״ו. **ג.** שמואל-ב פרק ב׳.

גדול, שבאמצעותו יש להאדם הגדול קיום בעולם - זהו בחינת מועט המחזיק את המרובה.

השמחה והתענוג באהבה שבין אנשי הצדיק

מז. **פעם אחת היתה כת אחת שהיו חוקרים... אם יכולים למצוא אילן כזה אשר בצלו ישכנו כל החיות וכל צפרי שמיא... וחקרו שנמצא אילן כזה, ורצו לילך לשם אל אותו האילן, כי העונג המופלא שיש שם אצל אותו האילן, אין לשער, כי יש שם כל העופות וכל החיות, ושם אין שום היזק משום חיה... וכל החיות וכו' מעורבים שם, וכולם משחקים שם, ובודאי הוא תענוג מופלג מאד להיות שם אצל אותו האילן - האילן אשר חיפשו אנשי הכת, סוג אילן כזה שכולם ירצו ויוכלו לנוח תחת צילו - בוודאי** מרמז על הצדיק, שיש צדיק כזה שתחתיו יוכלו וירצו לנוח כולם. וכן התורה הקדושה נקראת עץ חיים, שכולם יש להם מקום בתורה הקדושה. ובודאי ששם, בצל ה"אילנא רברבא", האהבה בין כולם גדולה מאוד. וידוע שרבינו אמר[ד]: העולם ראוי שיתמהו עצמן על האהבה שביננו. וכן אמר רבי שמעון בר יוחאי: "אנן בחביבותא תליא מלתא" [שהכל תלוי באהבה שבינינו], שזהו העיקר שכולם יאהבו אחד את השני, ועי"ז נעשה שמחה ותענוג גדול מאוד.

"וגר זאב עם כבש" גם בזמן הגלות...

מח. **וחקרו שנמצא אילן כזה... יש שם כל העופות וכל החיות** - זה מקושר לפסוק בישעיה[ה]: וגר זאב עם כבש וגו' לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ דעה וגו' - היינו הצדיק האמת שהוא דבוק באילן החיים, על ידו יכולה להיות גם בזמננו הארה של אותה בחינה של "וגר זאב עם כבש" - מה שיהיה לעתיד לבא, במהרה.

על ידי אהבה ואחדות זוכים להגיע למכוון

מט. **ונפל מחלוקת ביניהם על זה ולא היה מכריע ביניהם, כי זה אמר שצריכים לילך לצד פלוני למזרח וזה אמר למערב** - אנ"ש מפרשים זאת על פי המתבאר בליקוטי מוהר"ן[ו] ש'מזרח' מרמז על ה'משפיע' כמו שכתוב "ממזרח אביא זרעך", ו'מערב' מרמז ל'מקבל' כמו שכתוב "וממערב אקבצך". וזה היה הוויכוח ביניהם; האחד אמר שהדרך הנכונה היא להיות בבחינת משפיע, והשני אמר שהנכון הוא להיות בבחינת מקבל. ואלו החכמים הם צדיקים, שחלק מהם היו

מקורות והערות

ד. חיי מוהר"ן סימן רצ"ב. ה. פרק ו' פסוק י"א. ו. סימן ל"א.

בבחינת משפיעים וחלק היו בבחינת מקבלים, וכל אחד רצה להוכיח שדרכו היא הנכונה.

אמנם על ידי חילוקי דעות וכן וויכוחים תמידיים בודאי שאין מגיעים למכוון, כי אם רוצים להגיע למשהו, זקוקים לאהבה ואחדות, כמו שמסופר להלן במעשה, שרק על ידי שהתעכבו והמתינו אחד להשני, שזה מורה על גודל האהבה, על ידי זה זכו והגיעו לאילן. ולמרות שאנו מוצאים מחלוקות בהלכה בין תנאים ואמוראים, על זה כבר דרשו חז"ל את הפסוק "את והב בסופה", שאדרבה לבסוף על ידי מחלוקת זו שהיא לשם שמים נעשית אהבה גדולה ביניהם, כי זהו אכן הסימן על מחלוקת לשם שמים כשמביאה בסוף לאהבה.

אם יש לו אמונה ופחד ה' איך הוא יכול להתגאות?!...

נ. **כי אל אותו האילן לאו כל אדם יכול לבוא אצלו כי אם מי שיש לו המידות של האילן. כי זה האילן יש לו ג' שרשים: שורש אחד הוא אמונה, והב' הוא יראה, והג' הוא עניוות** - כאשר היה עובד ה' רבי ישראל קרדונר בגליציה והדפיס שם את הספורי מעשיות, פגש פעם בהליכתו יהודי אחד, בלתי מוכר [שככל הנראה ידע שר' ישראל עוסק בהדפסת המעשיות] ואמר לו בהקשר למעשה זו: כאשר אחד מאמין בהשם יתברך ויש לו פחד מהשי"ת, מה שייך שיהיה לו גאות כלל?! ומיד נעלם ממנו אותו יהודי. אנ"ש היו אומרים שאכן כן הוא, מי שיש לו את שני השרשים, אמונה ויראה, בהכרח שיהיה לו גם את השורש השלישי.

שלמות המידות

נא. **כי זה האילן יש לו ג' שרשים... אמונה... יראה... עניוות** - בענין הג' מידות של העץ; אמונה יראה ענווה, מובן שזה תלוי בזה, שכל זמן שמידה אחת אינה בשלימות זה סימן שלא הגיע לשלימות בשום מידה.

הכל תלוי באחדות הנפשות

נב. **אבל השאר לא היו בהם אלו המידות, ועל כן נתעכבו כולם** - כמה גדולה היא מעלה זו, שאפילו כשעומד האדם להגיע למדריגה גבוהה, מכל מקום הוא מתעכב ומחכה עד שיגיע גם חבירו אליה. נמצא שתמיד הוא מקרב אנשים להשי"ת, וכמו שהיו משננים אצלנו תמיד את דברי הזוהר הקדוש: "אנן בחביבותא תליא מילתא" - אצלנו הכל תלוי באהבה ואחדות [ואנ"ש היו דורשים נוטריקון: אנ"ן, א'נשי נ'חל נ'ובע - בחביבותם ואחדותם תלוי הכל].

שלמות הענווה

נג. **אבל השאר לא היו בהם אלו המידות, ועל כן נתעכבו כולם** - הנהגה זו היא סימן מובהק שהיו להם לא רק שתי המידות של אמונה ויראה אלא גם ענווה, שעל אף שהם כבר הגיעו למידות של העץ, אעפי"כ היו בעיניהם כלא, ולא חשבו על תענוגם שיהיה להם מהגיעם אל העץ, אלא התעכבו והמתינו לחבריהם שגם הם יגיעו.

על ידי הדאגה לזולת מגיעים לאילן

נד. **קצתם** היו בהם מידות הנ"ל, אבל השאר לא היו בהם אלו המידות, ועל כן **נתעכבו כולם עד שיהיו יגעים וטורחים שאר אנשי הכת הנ"ל עד שיהיו בהם גם כן המידות הנ"ל, כדי שיהיו כולם ראויים לבוא אל האילן** - אנשי שלומינו צריכים לדבר הרבה ביניהם מגדולת רבינו הקדוש וממעלת העצות שיש בספריו הקדושים, ולעורר ולחזק אחד את השני, מבלי להתחמק ולומר אין לי זמן וכו', אלא אדרבה, תוך כדי שהוא עולה ומתעלה בעבודת ה' צריך לחשוב גם על זולתו, כלומר לוותר על התקדמותו האישית ובלבד שגם חברו יזכה לאור הצדיק, וגם להפקיר את עצמו בשביל חברו, שזה מרומז כאן שאחד המתין לשני על חשבון התקדמותו האישית, דהיינו שאחד עזר לשני וירד עמו למדריגתו, והחזיקו זה בזה, ורק כך הגיעו כולם לאור הצדיק. וכן בכל ענין טוב, צריך לדאוג לזולתו, ואל יאמר אני כבר הגעתי, ומה לי עם השני, הרי אין לי זמן... אדרבה עליו להקדיש מזמנו לאחוז בשני, להחזיקו ולהעלותו, שרק אז אפשר לקבל אורו של הצדיק בשלימות, דהיינו להגיע לאילן החיים.

תקיעת־כף לאחדות נצחית

נה. **ואזי כשבאו כולם לאלו המידות, אזי באו כולם על דעת אחת, והסכימו כולם על דרך אחד לילך באותו דרך... והלכו כולם** - היה זה בשמחת פורים בעיר הברסלבאית הידועה "טרהוויץ". החסיד רבי לייב טרהוויצר, אחיו של עובד ה' המופלג רבי סנדר טרהוויצר, קיים בהידור את ה"לבסומי בפוריא"[ז] ונפל על הרצפה ונרדם בשכרותו. וכדי שלא להפריע לשנתו, יצאו כולם לחדר אחר לשמוח והשאירו אותו לבד. כאשר נתעורר ר' לייב וראה שהוא לבד, קם והלך אליהם ובלב כואב זעק לעברם: האם כך תנהגו גם לעתיד לבוא שתעזבו אותי לבדי ותעלו לבד

מקורות והערות

ז. להשתכר בפורים.

מדרגה לדרגה... ונתעוררו כולם, ומיד ערכו תקיעת כף ביניהם שלא יפרדו אחד מהשני לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי.

אהבה ואחדות בין הכיתות בעלי הדיעות השונות

נו. **ואזי כשבאו כולם לאלו המידות, אזי באו כולם על דעת אחת, והסכימו כולם על דרך אחד לילך באותו דרך... והלכו כולם** - אנ"ש היו מסבירים בזה, הגם שלכאורה אנו מוצאים שרבינו הוליך כל אחד מאנשיו בדרך אחרת; כמו מוהרנ"ת שדרכו היה דרך ההתחזקות ולעסוק עם תיקון החיים, ואילו תלמידו האחר של רבינו, המקובל ר' יודל, היה מסוגל לקבל פדיונות, וידוע שכאשר היה הולך לציון הקדוש היה מדבר עם רבינו כמו בחיים חיותו. והשרף רבי שמואל אייזיק שקיבל מרבינו לעסוק עם נשמות, היה בוער בשלהבת אש קודש תמידית, עד כדי כך שאמר על עצמו שאם יאמר היום קריאת שמע כמו אתמול ללא תוספת התחדשות היה מניח ראשו על מפתן הבית שיערפוהו... כי חייו אינו חיים ללא התעלות תמידית... וכאשר סיפרו הנהגה זו של רבי שמואל אייזיק למוהרנ"ת אמר: אותו הוביל רבינו על חודו של הסכין ועמד בזאת, ואילו אותנו לימד רבינו שאם לא מתפללים טוב ביום הכיפורים מתפללים טוב למחרת ביום הנקרא 'שם ה'.

כך הדריך רבינו את כל אחד ואחד מאנשיו בדרך מיוחדת השייכת לו לפי שורש נשמתו, בדרך שונה זו מזו. אולם אעפ"כ לא זלזל האחד בדרכו של השני, להיפך, כולם אהובים כולם ברורים וכולם היו שלמים האחד עם זולתו באהבה ואחדות. ודרך זו היא פלא, ועל זה אמר רבינו שהעולם יתפלא על גודל האהבה שישרור בין אנשיו, כי באמת הוא פלא גדול, כי בדרך כלל הדרך אצל אנשים הוא כשנעשות שתי כיתות בדיעות, אזי מתפרדות האחת מהשניה עד כדי כך שנעשים שונאים זה לזה, ואילו אצל רבינו האמת כל כך ברורה שהגם שכל אחד יש לו דרך לפי שורש נשמתו, ומדי פעם מתגבשות כיתות שונות, אעפי"כ מתפללים באותו בית מדרש ומתקבצים יחדיו, וזה פלא גדול, שרבינו ניבא לזאת. וזה מרומז גם בלשון רבינו כאן: "שהסכימו כולם לדרך אחד" שכולם יחד מחפשים את האמת.

רק הבעטלער יכול להעלותם...

נז. **ואמרתי להם: אני יכול להביא אתכם אל האילן** - כל אלו שהיו בבחינת 'מועט מחזיק את המרובה' היו צדיקים גדולים, ומכל מקום רק הבעטלער היה יכול לתקן את התיקון הראוי. וכן הוא בענין רבינו, שכל תלמידי הבעש"ט היו צדיקי עליון, וגם ביניהם התעורר וויכוח מי הוא שיכול לתקן את התיקון בשלימות,

ומכל מקום רק הבעטליר היה יכול לתקן (כי מכל אלו שהתפארו שהם מועט המחזיק את המרובה - כל מספר גדול היה מקודמו, והמספר מענין הסגי נהור הוא גדול מכולם כמבואר, והבעטליר גדול עוד יותר) ורק הוא יכול היה להעלותם אל האילן.

המחשבה התמידית מהצדיק והגעגועים אליו - ממשיכים אותו...

נח. **ביום השישי היו גם כן שמחים, והיו מתגעגעים איך לוקחין בכאן את אותו שהיה בלא ידים, והנה הוא בא, ואמר הנני!** - ידוע הסיפור מהשוחט מטעפליק שהביא לרבינו כסא שייצר עבורו, רבינו קיבלו בהארת פנים, ושאל אותו:

כמה זמן עסקת בעשיית הכסא?

מחצית השנה, שעה אחת מדי יום - השיב השוחט.

אכן, הביע רבינו סימני התפעלות ושביעות רצון - כל יום חשבת עלי שעה אחת?...

אנ"ש אמרו על זה, שאם חושבים בכל יום מרבינו ממילא גם כן משתדלים לקיים דבריו, ועל ידי זה מתקרבים אליו יותר ויותר. כמובא פה: כל פעם שהיו חושבים ומתגעגעים אחרי הבעטליר - המשיכו אותו אליהם.

על ידי הגעגועים זוכים לראות את האור

נט. **והיו מתגעגעין... והנה הוא בא ואמר הנני!** - על ידי צער הגעגוע והכיסופים, זכו שיומשך עליהם אור הצדיק. בדומה לזה מצינו במעשה ה'בערגער ועני'[ח] שעל ידי שהתגבר צערו של העני עד כדי שהיכה ראשו בקיר מרוב צער (כנוסח בלשון האידיש), אזי נכמרו רחמיו של הבערגער ונכנס אליו ושמע צערו, והלך ועשה מעשה משונה והביא לו בחזרה את אשתו וכו' עי"ש. בדומה לכאן שע"י געגועיהם העזים, מיד הופיע ואמר: הנני בא אליכם. וכעין זה מבואר בליקוטי מוהר"ן[ט] ש'מערת המכפלה' היתה תחילה אצל עפרון, ולא ידע ולא הרגיש כלל ממעלתה וחשיבותה, ונחשבה אצלו כמקום חשך ואפילה. אבל כשזוכים ומתגעגעים אליה אזי נתגלה האור שלה, כמו שנתגלה לאברהם אבינו שכל כך הירבה להשתוקק אליה.

מקורות והערות

ח. מעשה י'. **ט.** סימן י"ז.

העולם הזה מטעה רק את מי ששקוע בו...

ס. **ואמר להם: אתם סבורים שאני בעל מום בידי - אין אני בעל מום כלל על ידי, רק באמת יש לי כח בידי, רק שאין אני משתמש עם הכח שבידי בזה העולם** - רבינו אמר[י]: "את זה תקבלו ממני, שלא תניחו עצמכם להטעות בזה העולם, כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי" - 'העולם הזה' דייקא, והיינו שמי שכל מחשבתו נתונה להבלי העולם הזה לבד, אזי העולם מסתיר ומטעה אותו, אבל מי שחושב תמיד מעלמא דאתי - כעצת רבינו בתורה נ"ד - אזי אדרבא, העולם הזה יכול להיות לו לעזר ולסיוע. כי כך אמר להם הבעטלער: שהוא נראה כבעל מום - כלפי העולם הזה, היינו אצל מי שחושב מזה העולם לבד; אבל באמת כל עסקו ותיקונו גם בעודו בזה העולם היה להציל ולרפאות את ה'בת מלכה', את כלל ישראל. (וידועה אמרתו של רבי שמואל שפירא זצ"ל, שהיה משננה תמיד: כמה טוב ומאיר הוא העולם - למי שאינו טועם ממנו, וכמה חשוך הוא - למי ששקוע בו).

ה"בעטלער" הצדיק הגדול - ה"חד בדרא"

סא. **פעם אחד ישבנו יחד איזה אנשים** - מובן שכולם היו צדיקים גדולים, אבל העיקר היה הבעטלער, שזכה לגדולה כזאת שהוא היה מסוגל לעשות מה שהם לא יכלו לעשות, כמבואר להלן.

הצדיקים הענווים האמיתיים נהגו להתפאר

סב. **והיה כל אחד ואחד מתפאר בכוח שבידיו** - כך היה בכל יום, מימי החתונה כל יום התגלה בעטלער אחר שהתפאר במעלותיו. משה רבינו, העניו מאד מכל האדם שעל פני האדמה, כפי שהתורה העידה עליו, היה יכול לכתוב על עצמו: "ותמונת ד' יביט" וכדומה, כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו - שדייקא מחמת ענוותנותו המופלגת הבלתי ניתנת לתיאור, היה יכול להתפאר בגדולתו, וכמובן שלא היה לו בזה שום שמץ של גדלות עצמית ח"ו. כמו כן הצדיקים הגדולים היו מתפארים כל אחד בענין שלו שהשיג מלעילא, ואין בזה חלילה שום שמץ גאווה - כי רבינו מדבר כאן מצדיקי אמת.

הצדיקים מעלים את הנשברים ע"י התחזקות ולא ע"י תוכחה (יריית חיצים)

סג. **אחד היה מתפאר שיש לו כוח וגבורה כזו בידיו, שכשהוא מורה חץ הוא יכול לחזור**

מקורות והערות

י. עיין שיחות הר"ן סימן נ"א, ליקוטי הלכות אישות הלכה ד' אות ל"ד.

ולמשכו אליו - בסוף המעשה מובא הפסוק "ותאחז במשפט ידי" - כלומר, שגם לאחר שכבר היה דין וכבר נחרץ המשפט, אף על פי כן הוא יכול לאחוז המשפט בידו, היינו שלא יתבצע למעשה - כמו שמרומז כאן, שהיה יכול לעשות שלא יגיע לפלוני החץ שירה, וגם לאחר שהגיע, הוא יכול להחזירו. וזה ההתחזקות הגדולה והמופלגת של הצדיקים שמחזקים אותנו שאין שום יאוש בעולם כלל, שאפילו אם החץ כבר הגיע, ופגע חלילה, וכבר עשה מה שעשה, מכל מקום אין שום יאוש בעולם כלל, ועל ידי ההתחזקות מחזיר ומוציא מאתנו החיצים. ואגב, זה טעות גדולה של אלו שחושבים שעל ידי אמירת מוסר ותוכחה יכולים להשיב לדרך הטובה. רבינו אמר פעם[כ]: האם שמעתם ממני פעם דברי מוסר ותוכחה? הרי האדם הוא פצוע ונדכה ושבור לרסיסים, ומה יועיל לו המוסר, זה רק יפיל אותו יותר, אלא אדרבה, העצה היא לחזקו ולעודדו, וכך להוציא ממנו את החצים, ובודאי שלא להוסיף ולירות בו חיצים נוספים חס ושלום.

עת לקרב ועת לרחק - כי הכל לטובה ולרפואה...

סד. **אחד היה מתפאר שיש לו כוח וגבורה כזו בידיו, שכשהוא מורה חץ הוא יכול לחזור ולמשכו אליו** - במה שהאחד התפאר שיכול להחזיר החיצים שהוא ירה אפילו שכבר פגע, אנ"ש היו מקשים, מה שייך לומר שהצדיק יורה חצים[ל], הרי דרך הצדיק היא לקרב ולא לרחק, ומה שייך לומר עליו שהוא יורה חצים. אלא מבואר ב"ספר המדות"[מ]: "כשאחד בא לקרב את עצמו לצדיק מותר לו להרחיקו כששואל קושיות שאינו צריך". עוד כתב שם[נ]: "צדיק שקרב את האדם, והאדם הזה לא רצה לקרב את עצמו, מותר לו לדחותו בידים".

על דברי רבינו אלו מובא סיפור[ס]: לרבינו היה חסיד, עובד ה' מופלג, בשם רבי יצחק מחרשיוואטע. לרבי יצחק זה היה אח, שהיה בחור טוב בתחילה, ולקח אותו מוכסן אחד כחתן לבתו בתקוה שישב על התורה ועל העבודה. אולם כאשר ישב בבית חותנו, בכפר סמוך לברסלב, ללא החברים מבית המדרש, נתבטל מתלמודו, ויצא לבלות ליד הנהר ולהתבונן בנפח ובדייגים העושים מלאכתם, ללא מלבוש עליון וללא אבנט הנהוג אצל פרחי החסידים. פעם אחת עבר רבינו שם במרכבתו. כאשר הבחין האברך במרכבה המלאה אנשים ועל המדריגות שמבחוץ משני צדיה עומדים אנשים, הבין שהנוסע הוא אדמו"ר

מקורות והערות

כ. שיחות הר"ן אות קכ"ד. **ל.** ליקוטי הלכות תולעים הלכה ד' אות ז'. **מ.** ערך צדיק אות פ"ג. **נ.** באות פ"ז. **ס.** ראה "אבניה ברזל" אות ס"א.

של חסידים, ונתבייש שיראוהו שאינו מלובש בכבוד הראוי בדרך החסידים, התחיל להתרחק ולמהר לביתו. רבינו שכבר הבחין בו, רמז לו באצבעו שיבוא אליו. ושאלו רבינו מי הוא, וכשהשיבו לשמו, שאלו רבינו בתמיהה: כך? אחיו של יצחק שלי?... והוכיח אותו ואמר לו: ככל הנראה לקח אותך חותנך עבור ילדותך הטובה, וכדי שתעסוק בתורה, ואתה מבטל זמנך ויוצא להסתכל אצל הנפח והדייגים. דברי התוכחה נכנסו ללבו, ומיד עלה בו הרהור תשובה והתחיל לבכות בכי גדול, ואכן הוא שב לתלמודו ונעשה מתמיד גדול. רבינו קרב אותו מאד מאד ואמר לו: מן הסתם תרצה לנסוע אצלי לראש השנה ויהיה לך מניעות - שבר אותם כי הענין שלי הוא רק ראש השנה. ואכן הוא הגיע לראש השנה. בליל הסליחות של ערב ראש השנה, כאשר התעייף, הניח עצמו לישון ליד בית התפילה של רבינו. כשהקיץ הבחין ברעש גדול שנעשה שם, שאנשים נכנסים עם פדיונות לרבינו. ורצה גם כן להכנס. הוא שאל את האנשים מה עושים בפנים, והשיבו לו שעושים שם וידוי דברים לפני רבינו. הוא ראה שהאנשים היוצאים פניהם אדומות ועיניהם טרוטות מבכי. וכבר התחרט שהגיע לשם, כי לא היה לו חשק להכנס להתוודות, ורצה להתחמק.

בכל זאת נדחף עצמו להכנס לרבינו עם אדם נוסף. רבינו רמז למלווהו שיצא, וסגר אחריו את הדלת, ואמר לו: נו, תאמר מה שהשם יתברך, ואני, ואתה יודעים... וסירב באמרו שאין לו על מה להתוודות. רבינו לא הרפה וחזר על בקשתו כמה פעמים: אמור, אמור, והוא בשלו: אין לי על מה להתוודות, אז גער בו רבינו: "אותי תרמה?!"... ומשך תיבות אלו: א-ו-ת-י ת-ר-מ-ה?... ורבינו המשיך: הלא אני יודע מה שנעשה עמך גם בשכבך על משכבך! ורבינו דחף אותו לחוץ. ואחר ראש השנה נסע האברך לביתו. כעבור כמה שנים הגיע שוב לרבינו, אמר עליו רבינו איזה בדיחה ונעשה צחוק, ונדחה מזה ולא נסע יותר. לאחר הסתלקות רבינו סיפר פעם לרבי מאיר מטעפליק שרבינו ריחק אותו. ואמר לו רבי מאיר: זה נקרא התרחקות?!... אצל רבי כזה הייתי אפילו מניח את עצמי שידרוך עלי ובלבד להיות אצלו.

על סיפור זה אמר רבי אברהם ב"ר נחמן: רבינו קיים אז מה שכתב בספר המידות שהובא לעיל שכאשר מקרבים אדם והוא מסרב, מותר לדחפו בשתי ידים[ע], כי הרי רבינו קרבו מאד ואעפ"כ לא חפץ בזה על כן ריחק אותו.

מקורות והערות

ע. עיין ספר המידות ערך תוכחה אות י"ג.

ואכן, דבר זה נשנה אצל כל אחד שחפץ להתקרב לרבינו, דייקא על אדם כזה עוברים כל מיני עליות וירידות משונות מחמת שהוא עובר תהליך של זיכוך, כמשל רבינו[פ]: כשמרתיחין המים אזי כל מה שנתקרב יותר להרתיחה נתלכלכין המים ביותר כדי להתברר ולהזדכך. וכל זה הוא בחינת "חיצים". ומי שאינו זוכה אזי יכול להתרחק מזה; והצדיק מוכרח לזה מחמת חוליו של האדם, וכמבואר בליקוטי מוהר"ן[צ] על הפסוק "הנה לשלום מר לי מר" שבכדי לזכות צריך מרירות, רק מחמת שאי אפשר להאדם לסבול המרירות בהתאם לגודל חטאיו אזי נותנים לו מרירות רק כפי יכולתו לסבול. ולכן לפעמים הצדיק מראה פנים שוחקות ולפעמים מוכיח את האדם. ומי שאינו זוכה אזי נפגע מתוכחת הצדיק והולך לו, ואזי זה מזיק לו; אבל מי שזוכה אזי סובל ומקבל בזיונו באהבה, ואזי אדרבא, נתגלה אליו אח"כ ביותר אהבת הצדיק. אנו מוצאים שמוהרנ"ת קיבל לפעמים איזה בזיון מרבינו, ואדרבה על ידו התחזק ביותר והתקרב יותר לרבינו, ורק לכן זכה למה שזכה. ופעם אמר לו רבינו בבדיחות הדעת: אה, תפסתי אותך בשק!... ענה: רבי, קשור אותי חזק שלא אוכל לצאת... ובאמת זכה למה שזכה. וזה אמר שלמה המלך בחכמתו[ק]: "טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת". וגם זה מכוחו של הצדיק, שגם אם זורק לפעמים איזה חיצים הוא יכול למשוך אותם חזרה אליו אפילו כשכבר פגעו באדם, כי הרי כל מטרתו הוא רק לחזקו ולרפאותו - לרפא את הבת מלכה, המרמז לכלל ישראל.

לקבל את התרופות המועילות נגד הסמים המזיקים

סה. **אחד היה מתפאר שיש לו כוח וגבורה כזו בידיו, שכשהוא מורה חץ הוא יכול לחזור ולמשכה אליו... כי יש עשרה מיני חיצים, כי יש עשרה מיני סמים. היינו כי כשרוצין לירות חץ, מושחין אותה באיזה סם. ויש עשרה מיני סמים, שכשמושחין אותה בסם זה היא מזקת כך** - ענין זה מרמז לפגם הברית, אשר פגם נורא זה הוא כחץ משוח בעשרה סמים מזיקים, והמלך הזקן וכסיל שהוא היצר הרע, יורה את הבת מלכה, שהיא הנשמה הישראלית, והיא נשארת נפולה וחלושה, כי הפגם הזה מחליש את האדם מכל וכל, ונוטל ממנו את החיות מתורה ותפילה. ולבסוף סיים הבעטלער: "ואני רופא אותה". וזה ברור אצלנו שרבינו עוסק לרפאות גם את הנשמות החלושות, ובפרט את המקורבים אליו. וכמובן, כפי מידת ההתקרבות לרופא, כן מקבלים הרפואות. לכן צריכים להשקיע את כל הכוחות שבעולם

מקורות והערות

פ. שיחות הר"ן סימן ע"ט. **צ.** סימן כ"ז. **ק.** משלי פרק כ"ז.

להתקרב לצדיק האמת שהכריז על עצמו: "ואני רופא אותה", ולקבל ממנו את סגולת העשרה מיני נגינה שמחזקים ומרפאים את כל סוגי החולים מהסמים הרעילים שנדבקו בהם. ואנו צריכים לשמוח שלפחות אנו יודעים מרופא כזה ומאמינים בו, ובודאי בעזר השם יתברך נזכה להתרפאות אצלו מחולי הנפש, ונזכה לראות בנועם ה' ולבקר בהיכלו...[ר]

כוחו המיוחד של הצדיק - לעסוק עם הגדולים ועם הקטנים

סו. **ועל כן שאל אותו: איזה מין חץ אתה יכול להחזיר... אמרתי לו אם כן אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה... ושאלתי אותו איזה צדקה אתה נותן... אמרתי לו אם כן אין אתה יכול לרפאות את הבת מלכה...** - הבעטליר ענה לכל אחד ואחד מאלו שהתפארו בכח שבידם: אם אינך יכול רק סוג אחד אזי אינך יכול לרפאות את הבת מלכה. ולכאורה צריכה עיון דחייתו של הבעטלער שהרי היו להם בידם כוחות רבים, ומדוע דחה כל אחד.

ויתורץ על פי דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן[ש] שעיקר שלימות הצדיק הוא שיכול להראות למי שנדמה לו שהוא במעלה עליונה - שאינו יודע כלל, וכן להיפך, שיכול להראות למי שהוא בדיוטה התחתונה שאדרבה הוא סמוך מאד וקרוב להשי"ת. אולם אם אין לו את שני הבקיאויות הללו אינו צדיק שלם. וכך מתפרש הפסוק "כי כל בשמים ובארץ", וכמובא על זה בזוהר הקדוש: "דאחיד בשמיא וארעא", שהוא מחזיק את השמים וגם את הארץ, כנ"ל. ובזה יתורץ היטב כאן, שלמרות שיש לכל אחד כח מופלג כזה בידיו, אבל מחמת שהיתה לו הגבלה זו, דהיינו שלזה הוא יכול לרפאות ולזה אינו יכול, אזי אינו יכול להיות מנהיג ישראל הכללי ולרפאות את הבת מלכה, דהיינו את כלל ישראל. אבל זה הבעטלער היה לו את שני הבקיאויות, שיכול לעסוק גם עם הגדולים וגם עם הקטנים, ולכן רק הוא יכול לרפאות את הבת מלכה, וכמו שסיים רבינו את המעשה באמרו: "ואני מרפא אותה..."

הנותן צדקה - הוא מקבל

סז. **אחד היה מתפאר שיש לו כח כזה בידיו שאצל מי שהוא לוקח ומקבל ממנו - הוא נותן לו** - כעין זה מצינו במדרש רבה[ת] יותר ממה שעושה בעל הבית עם העני - עושה העני עם הבעל הבית בזה שהוא מקבל ממנו. אנ"ש אמרו שכך צריך להיות

מקורות והערות

ר. מכתבי רבי יעקב תפילינסקי. **ש.** תנינא סימן ס"ח. **ת.** רות פרק ד'.

אצל כל אחד, שכל זמן שאינו מאמין ויודע שבזה שהוא נותן צדקה הוא למעשה מקבל, אזי עדיין אינו בגדר של בעל צדקה.

נחל נובע - נביעות חכמה לאין גבול

סח. **אחד התפאר שיש לו כוח כזה בידיו... שעל ידי ידיו הוא יכול ליתן להם חכמה - יש לומר שלכן נקרא רבינו נ'חל נ'ובע מ'קור ח'כמה - כי הוא נובע תמיד חכמה כמעיין, כי כן דרך המעיין שכל מה שיוצא יותר מים דהיינו חכמה - באים מים חדשים יותר.**

הצדיק ממשיך מעלת החכמה לקרובים אליו

סט. **אחד התפאר שיש לו כוח כזה בידיו... שעל ידי ידיו הוא יכול ליתן להם חכמה, על ידי שמסמיך אותם בידיו** - הפסוק אומר[א]: "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה ידיו עליו" - זהו בחינת הסמיכה של הצדיק, שעל ידה הוא נותן חכמה. רבינו אמר על הצדיק הקדוש רבי צבי אריה מאליק, שאפילו אם היה ירא את ה' בכפליים ממה שהוא ירא לא היה מגיע למעלתו, רק בגלל שהוא חכם. וגם רבי צבי אריה הנ"ל הפליג בחכמתו של רבינו, עד שאמר עליו: שהוא חכם כזה שהפסוק[ב] "ויחכם מכל האדם" אינו מספיק לומר עליו מרוב החכמה שהיה ברבינו. אנו רואים שהצדיקים שיבחו אחד את השני במעלת החכמה, כי החכמה היא שורש ויסוד חשוב במעלת האדם ובכל מעבריו בזה העולם. וזו היתה מעלתו הגדולה של הבעטליר, שיכול היה להמשיך שפע חכמה לכולם בלי יוצא מן הכלל - אשרי לו.

הצדיק מכניע את הרוח סערה גם בשעת גדולתה

ע. **אחד התפאר שיש לו כח כזה בידיו, כשיש רוח סערה הוא יכול לעכבו בידיו ולעשות בידיו לרוח משקל** - בליקוטי מוהר"ן[ג] מובא שעשיו איש שעיר [מלשון רוח סערה] ממשיך בעולם בחינת רוח סערה, וממנו מקבלין הרשעים דיבוריהם. והרוח סערה בשעת שליטתה היא גדולה, כלשון רבינו: "הרוח סערה גדול בשעתו", אך רק לשעתה, כי אין לה קיום כלל, ולבסוף כלה ונאבדת (עיין בפנים התורה). אך זה הרוח סערה, בשעתו, הוא עלול להחריב ולעשות הרס גדול

מקורות והערות

א. דברים פרק ל"ד. **ב.** מלכים א' פרק ה'. **ג.** סימן ח'.

בעולם. והצדיק יש לו כח כזה בידיו לעצור את הרוח סערה ולעשות לו משקל, היינו להעמידו על מקומו שלא יחריב העולם.

מלך זקן וכסיל

עא. **פעם אחת חשק מלך אחד בבת מלכה** - המלך הוא היצר הרע, והבת מלך זה כלל ישראל בכלל ובפרט, היינו שהיצה"ר עושה תחבולות לתופסו במצודתו.

התגברות תוקף הגלות לפני הגאולה השלימה

עב. **פעם אחת חלם לאותו המלך שהיא עמדה עליו והרגה אותו** - הריגת המלך הרשע מרמז למאמר חז"ל[ד] שלעתיד הקב"ה ישחוט את היצר הרע. והיצר הרע יודע מזה שכך יהיה סופו, ולכן כל מה שמתקרב יותר זמן הקץ, הוא שולח חיצי רעל וסמים חזקים יותר, וזהו תוקף הגלות וחשכת עובי הגשמיות והנסיונות שהתרבו בעולם רחמנא ליצלן לקראת הגאולה ולקראת הריגתו של היצר.

לברוח אל התורה הקדושה

עג. **וברחה מפניו... ובאו והגידו לו שהיא נמצאת אצל המבצר של מים... כשברחה באתה עד אותו מבצר** - ענין המבצר של מים מרמז על התורה הקדושה - כי התורה נקראת מים - ורק לשם צריך לברוח תמיד.

הסוף של הרשעים שהשליכו חצים ובליסטראות של אפיקורסות - טביעה בים

עד. **והיו מורים אותה, והגיעו אליה כל העשרה מיני חיצים... והמלך וחילו הנ"ל רדפו אחריה ונטבעו במים** - זוהי הכפירה והאפיקורסות שהכניסו בכלל ישראל שעל ידי זה נעשה מה שנעשה, עד שנשארה חלשות. וכל זה מרמז ליציאת מצרים שברחו בני ישראל ממצרים והמלך פרעה רדף אחריהם וזרק עליהם לתוך הים חיצים ואבני בליסטראות, והם האפיקורסות המובא בחז"ל שהכניסו בהם. וההמשך שהמלך וחילו רדפו אחריה ונטבעו במים מרמז לפרעה וחילו שטבעו בים, כן נזכה לגאולה השלמה והנצחית במהרה[ה].

מקורות והערות

ד. סוכה דף נ"ב. ה. ועיין ליקוטי הלכות תולעים הלכה ד' אות ד'.